

HELYI TANTERV

ÁLTALÁNOS ISKOLA

2024.

TARTALOMJEGYZÉK

1. A köznevelési törvény alapján elkészült pedagógiai programhoz tartozó kerettantervi óraszámok	4
2. Célmeghatározás	13
3. Az oktatás szakaszai	14
4. A tankönyvek és más eszközök kiválasztásának elvei	14
5. A magasabb évfolyamba lépés feltételei	14
6. A tanulók tanulmányi munkájának, magatartásának és szorgalmának ellenőrzése és értékelése	15
7. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei, formái	21
8. Az otthoni felkészüléshez elvek, korlátok	24
9. Országos mérések	24
10. Osztályfőnöki munka	25
11. 1-4 évfolyam tantárgyai helyi tervei és követelményei	26
11.1 Digitális kultúra	26
11.2 Élő idegen nyelv	36
11.3 Ének-zene	44
11.4 Etika/hit-és erkölcstan	69
11.5 Környezetismeret	97
11.6 Magyar nyelv és irodalom	113
11.7 Matematika	198
11.8 Technika és tervezés	309
11.9 Testnevelés	333
11.10 Vizuális kultúra	378
5-8 évfolyam tantárgyai helyi tervei és követelményei	407
11.11 Állampolgári ismeretek	409
11.12 Angol nyelv	413
11.13 Biológia	439
11.14 Digitális kultúra	456
11.15 Dráma és színház	498
11.16 Ének-zene	504
11.17 Etika	512
11.18 Fizika	528
11.19 Földrajz	550
11.20 Kémia	555
11.21 Magyar nyelv és irodalom	563
11.22 Matematika	602
11.23 Német nyelv	626
11.24 Technika és tervezés	650
11.25 Természettudomány	676
11.26 Testnevelés	696
11.27 Történelem	731
11.28 Vizuális kultúra	769
11.29 Hon- és népismeret	788
11.30 Kajak-kenu	795
11.31. Tenisz az iskolában	799
11.32. Sakk-palota módszer	800
11.33. Francia szakkör	807

1.sz. melléklet

Informatikai stratégia

811

2. sz. melléklet

Írásbeli értékelések

814

Helyi tanterv- Alapfokú művészetoktatás:

zeneművészet, néptánc és képző-és iparművészeti ág

821

1. A köznevelési törvény alapján elkészült pedagógiai programhoz tartozó kerettantervi óraszámok

1-4 évfolyam

a és b osztályok

Tantárgy műveltségterületek szerinti bontásban	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7+ 1	7+ 1	5+ 1	5+ 1
Matematika	4	4	4	4+ 1
Etika/hit-és erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1
Elő idegen nyelv	1	1	1	2
Ének- zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

c osztály

Tantárgy műveltségterületek szerinti bontásban	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	5	5+ 0,5
Matematika	4	4	4	4+ 0,5
Etika/hit-és erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1
Elő idegen nyelv	1	1	1+0,5	2
Ének- zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Digitális kultúra	1	1	1+0,5	2
Testnevelés	5	5	5	5
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

5-8. évfolyam óraszámai:
a és b osztályok

Tantárgyak műveltségterületek szerinti bontásban	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4+ 0,5	4	3+ 1	3
Matematika	4+ 0,5	4	3+ 1	3+ 1
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Etika/hit-és erkölcstan	1	1	1	1
Természettudomány	2	2		
Kémia			1,5	1,5
Fizika			1,5	1,5
Biológia			1,5	1,5
Földrajz			1,5	1,5
Első idegen nyelv: angol, német	3	3+ 1	3	3
Ének-zene	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és színház				1
Technika és tervezés	1	1	1	
Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Hon- és népismeret		1		
Kötelező alapóraszám	27	27	28	29
Szabadon tervezhető órakeret	1	1	2	1
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	30	30

c osztály:

Tantárgyak műveltségterületek szerinti bontásban	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3+1	3
Matematika	4	4	3+1	3+1
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Etika/hit-és erkölcsstan	1	1	1	1
Természettudomány	2	2		
Kémia			1,5	1,5
Fizika			1,5	1,5
Biológia			1,5	1,5
Földrajz			1,5	1,5
Első idegen nyelv: angol, német	3	3	3	3
Ének-zene	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és színház				1
Technika és tervezés	1	1	1	
Digitális kultúra	1+1	1+1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Hon- és népismeret		1		
Kötelező alapóraszám	27	27	28	29
Szabadon tervezhető órakeret	1	1	2	1
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	30	30

A szabadon felhasználható órák megoszlása

1-8. évfolyam:

Évfolyam	Tantárgy	Óraszám	Osztályok
1. évfolyam	magyar nyelv és irodalom	1	A és B
	élő idegen nyelv	1	A, B és C
	digitális kultúra	1	C
2. évfolyam	magyar nyelv és irodalom	1	A és B
	élő idegen nyelv	1	A, B és C
	digitális kultúra	1	C
3. évfolyam	magyar nyelv és irodalom	1	A és B
	élő idegen nyelv	1	A és B
	élő idegen nyelv	1,5	C
	digitális kultúra	0,5	C
4. évfolyam	magyar nyelv és irodalom	1	A és B
	magyar nyelv és irodalom	0,5	C
	matematika	1	A és B
	matematika	0,5	C
5. évfolyam	magyar nyelv és irodalom	0,5	A és B
	matematika	0,5	A és B
	digitális kultúra	1	C
6. évfolyam	élő idegen nyelv	1	A és B
	digitális kultúra	1	C
7. évfolyam	magyar nyelv és irodalom	1	A, B és C
	matematika	1	A, B és C
8. évfolyam	matematika	1	A, B és C

1. Iskolánk helyi tanterve az 5/2020.(I.31.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Korm. rendelet módosításához kapcsolódó az Oktatási Hivatal honlapján megjelent kerettantervekre épül.
2. Iskolánk helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei teljes egészében megegyeznek a kerettantervekben meghatározott tananyaggal és követelményekkel. Mivel a kerettantervek által előírt tananyagok a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeretnek csak a nyolcvan százalékát fedik le, a fennmaradó húsz százalékot iskolánk pedagógusai a kerettantervben szereplő tananyag, követelmények elmélyítésére, gyakorlásra, a tanulói képességek, a tantervben meghatározott kompetenciák fejlesztésére használják fel.
3. A kiadott kerettantervben meghatározott szabadon tervezhető órák számával az alábbi tantárgyak óraszámát növeltük meg azzal a céllal, hogy e tárgyból a készségfejlesztésre, az ismeretek gyakorlására több idő jusson:
4. A választott kerettantervben szereplő tananyagok, témakörök évfolyamonkénti bontása, illetve az egyes témákhoz tartozó órakeretek meghatározása a nevelők szakmai munkaközösségeinek, illetve – amelyik tantárgynál nincs munkaközösség – a szaktanárok feladata a helyi tantervbe való beépítése.

A választott kerettantervben szereplő tananyagok, témakörök évfolyamonkénti bontásához, illetve az egyes témákhoz tartozó órakeretek meghatározásához iskolánk pedagógusai az egyes

tantárgyak tanításához alkalmazott tankönyvek a KELLŐ felületéről történő kiválasztásával élhetnek. A választási lehetőségekről a munkaközösségek döntenek.

5. Iskolánkban a tanulók az idegen nyelvi órákon az angol, német vagy francia nyelvet választhatják.
6. Választható tantárgy:
 - 1-3. évfolyamig az élő idegen nyelv: heti: 1 óra,
 - 1-2. évfolyam c osztályaiban a digitális kultúra: heti 1 óra.
7. A kerettanterv két évfolyamra határozza meg az elvégzendő tananyagot és a fejlesztési követelményeket, ezért élünk azzal a lehetőséggel a természettudományok terén, hogy a tananyag struktúráját a következő módon átcsoportosítottuk:

- Biológia:	7. évfolyam: 1,5 óra	8. évfolyam: 1,5 óra
- Kémia:	7. évfolyam: 1,5 óra	8. évfolyam: 1,5 óra
- Fizika:	7. évfolyam: 1,5 óra	8. évfolyam: 1,5 óra
- Földrajz:	7. évfolyam: 1,5 óra	8. évfolyam: 1,5 óra
8. Iskolánkban a mindennapos testnevelés oktatása heti 5 tanítási órában valósul meg.
9. A heti öt testnevelés órából legfeljebb 2 órát nem kötelesek teljesíteni azok a tanulók, akik igazolt versenysportolók (egynedi felmentést nyerhetnek óratervi 2 testnevelés óra alól). Versenyszerűen sporttevékenységet folytató, igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói szerződés alapján sportoló tanuló részére adható egész tanévre, ha érvényes a versenyengedélye és a sportszervezete kiállította az igazolást, valamint a szülő az intézmény által kért szülői kérvényt időben benyújtotta az intézményvezetőnek.
10. Egyesületben sportoló részére félévre érvényes felmentés akkor adható, ha a délutáni testnevelés órája ütközik az edzés időpontjával
11. A választható tantárgyak, foglalkozások és pedagógusválasztás szabályai

Az intézményben a tankötelezettséget teljesítő tanulók esetén a tanuló, kiskorú tanuló esetén törvényes képviselője írásban nyilatkozik az általa választott választható tantárgyról, vagy tanórán kívüli foglalkozásról. A választott tantárgy, és tanórán kívüli foglalkozás a tantárgyfelosztás alapján az adott pedagógust eleve meghatározza, ezért az iskola külön lehetőséget nem kínál fel.

Külön pedagógus választási lehetőséget a nem tankötelezettséget teljesítő növendékek esetében az egyéni zeneoktatás esetén abban az esetben biztosítunk, ha a választott nevelőnek a jogszabályi előírásnak megfelelően alakítható ki az óraszám. Egyéb esetben az igazgató hatásköre a növendékek pedagógushoz beosztása. A választási lehetőség csak abban az esetben áll fenn, ha az adott tanszakon több azonos tantárgyat tanító pedagógus van.

12. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

Valamennyi tanulónk esélyegyenlőséghez való jogát figyelembe véve alakítjuk ki csoportjainkat, ugyanakkor a tanulmányi előmenetel színvonalának emelése érdekében az élő idegen nyelvet és a digitális kultúrát, nívó csoportos oktatásban szervezzük meg. A fejlesztő foglalkozások tanulói a szakértői bizottság által meghatározott fejlesztési javaslatok, területek alapján kerülnek csoportokba.

A csoportok átjárhatósága folyamatosan biztosított. Félévkor, vagy év végén tapasztalt javulás vagy romlás esetén a szaktanár javaslatot tesz csoport-áthelyezésre.

Létszámhoz kötött csoportbontás a digitális kultúra és a technika és tervezés tantárgyból: 16 fő a termék befogadó képessége miatt.

Szabadidős tevékenységek, sportköri foglalkozások igényfelmérése a diákönkormányzat véleményének kikérésével történik.

13. Esélyegyenlőséget szolgáló tevékenységek, intézkedések:

Külön figyelmet kell fordítani a kiemelt **figyelmet igénylő tanulókra**, különösen a valamilyen okból hátrányos helyzetbe került tanulóakra, (tanulási nehézséggel, sajátos nevelési igényvel, fogyatékkal, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzettel) akiknek olyan támogató környezetre van szükségük, mely biztosíthatja iskolai sikerességüket:

- az alapvető és kulcskompetenciák fejlesztésére,
- az oktatásban használt információs, kommunikációs technológiák alkalmazásának, a digitális tananyagok felhasználásának elősegítésére,
- méltányos és egészséges tanulási környezet kialakítására,
- a pedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztésére,
- tapasztalat-, élményszerzésen alapuló tanulásra,
- a differenciáló módszerek alkalmazására,
- egyénre szabott tanulási lehetőségek biztosítására,
- egyéni haladási ütem biztosítására,
- tanulói együttműködésen alapuló tanulási környezet kialakítására,
- tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztésére,
- a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyerekek integrált nevelésére,
- a mindennapos testnevelés, a mozgás, sportolás biztosítására,
- környezettudatos szemléletű oktatás-nevelésre,
- egészségügyi, szociális támogató rendszer kialakítására,
- hatékony, új tanulási módszerek elsajátíttatására, és alkalmazására a tanórákon,
- tanulói aktivitás növelése a tanítási órákon,
- tanulási attitűd pozitív átformálására,
- átmenetek / továbbtanulás támogatása
- személyiségfejlesztésre,
- különleges nevelési- oktatási szükségleteiknek vagy fogyatékkal típusaihoz igazodó szakképzettséggel rendelkező szakemberre,
- a 2011.évi CXCV. tv. 27§ (5) , (6), (7) bekezdései szerinti fejlesztések, felzárkóztatások, tehetséggondozások biztosítására.

14. Fejlesztési területek – nevelési célok

A nevelési célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, gyakoroltatás, cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának. A nevelési célok intézményi szintű tudatos követése, a hozzájuk rendelt feladatok végrehajtása, az intézményi pedagógiai kultúra és színvonalas pedagógiai munka meghatározó fokmérője.

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének felelősségtudatuk elmélyítése. Az iskolai közösség élete és a tanárok példamutatása támogassa a tanulók erkölcsi nevelését. Tanulóink ismerjék meg nemzeti és népi kultúránk értékeit, hagyományait. A magyarságtudat kialakítása mellett, ismerniük kell az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeit, nehézségeit és a nemzetközi együttműködési formákat.

A testi és lelki egészségre nevelés:

A pedagógusnak ösztönözni kell a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Motiválni és segíteni kell a tanulókat a káros függőséghez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség:

Célul tűzzük ki, hogy a hátrányos helyzetű, vagy fogyatékkal élő emberek iránt alakuljon ki szociális érzékenység és segítő magatartás.

Fenntarthatóság, környezettudatosság:

A felnővekvő nemzedéknek ismernie kell az éltformák változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulni, hogy erőforrásokat tudatosan, tartalékosan és felelősségteljesen, megújulási képességeikre tekintettel lehet csak használni.

Pályaorientáció:

A tanulók életkori sajátosságaikhoz igazodva kell átfogó képet nyújtani a munka világáról. Tudatosítani kell bennük, hogy képességeiket ismerve, kihasználva válasszanak középiskolát.

Gazdasági és pénzügyi nevelés:

Célunk, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékelő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa a fogyasztás területén.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés:

A cselekvő állampolgári magatartást, a törvénytiszteletet, az együttélés szabályainak betartását, az emberi méltóság és az emberi jogok tiszteletét, az erőszakmentességet kell kialakítani a tanulók magatartásában és életszemléletében. Ismerniük kell az állampolgári jogokat és kötelességeket. Olyan tanulói tevékenységet és tanulásszervezési eljárásokat kell alkalmazni, amelyek a kreatív, kritikai gondolkodást, az elemzőkészséget és a vitakultúrát.

A családi életre nevelés:

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének testi és lelki egészségének alakításában. A családi életre felkészítés segítséget nyújt a tanulók felelős párkapcsolati kialakításában, a pozitív családmodell értékékként való kezelésében.

Médiatudatosságra nevelés:

Cél, hogy a tanulók mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Alakuljon ki bennük az értelmező, kritikai érzék.

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy alkalmazható tudást adjon a tanulóknak és olyan alkalmazható tanulási módszereket, amellyel a tanulók egyénileg tudják elsajátítani az ismereteket

15. Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek:

15.1 Aktív tanulás:

Az aktív tanulás legyen a tanulók tanulási tevékenységének hangsúlyos része. A tanulási tevékenység legfőbb célja legyen a tanulói kompetenciák fejlesztése, hogy ezek lehetővé tegyék az ismeretek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását. A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítsék a tanulókat a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében.

A tevékenységközpontú tanulásszervezési formákat kell előnyben részesíteni.

Az aktív tanulói tevékenységek megvalósítása során be kell vonni külső szakembereket, iskolán kívüli külső helyszíneket, amelyek másfajta pedagógiai eszköztárral gyarapítják az ismeretszerzést (pl.: könyvtár, múzeum, színház, koncert, levéltár, LEP).

15.2 Tanulói együttműködésen alapuló tanulás:

Ki kell használni a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a differenciált feladattípusok adta lehetőségek felhasználásával. Segíteni kell a párban, csoportban végzett felfedező munka adta előnyöket, ezeket kell a párokra vagy csoportokra adaptívan alkalmazni az eredményes együttműködés érdekében.

Az akadálymentes tanulási környezetet minden tanuló számára biztosítani kell.

16. Az eredményes tanulás segítésének elve:

16.1 A tanulási környezet kialakítása:

A tanulás közvetlen helyszínéként használt helyiségek oly módon történő kialakítása, hogy a különböző tanulásszervezési eljárások alkalmazásához rugalmasan, gyorsan átalakíthatók legyenek. Illeszkedniük kell az osztályba járó korosztály igényeihez.

A tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek legyenek, az azokhoz igazodó mérési stratégiákkal együtt már a tanulási folyamat elején ismertté váljanak.

16.2 Egyénre szabott tanulás:

A leghatékonyabban az egyénre szabott tanulási lehetőségek biztosításával lehet a tanulók tanulmányi előmenetelét biztosítani az iskolai tanulmányok alatt. A tanulók közti különbségeket a különféle környezeti feltételek és az egyénenként eltérő idegrendszeri érzékenység, valamint az egyéni képességek kölcsönhatása eredményeként kell tekinteni. Célként tűzzük ki, hogy nemcsak a tanulótól kell beilleszkedést várni, hanem a tanulási környezetnek is alkalmazkodni kell a tanulói egyedi igényekhez. Ezért a képességtartományok mindkét határán – tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg együttes megléte – esetén is biztosítani kell az egyénre szabott tanulás lehetőségét és a tanulási környezet biztosítását.

Biztosítani kell az egyéni tanulási tapasztalatokat, úgy hogy a fennálló tanulói hátrányok hatásait enyhítse, optimális esetben kiküszöbölje azokat.

A családi és településszerkezeti hátrányokból eredő, az eltérő kulturális és nyelvi elsajátítási lehetőségekhez köthető, valamint a különleges bánásmódot igénylő tanulókhöz illeszkedő fejlesztési tevékenységek során az egyénre szabott tanulási lehetőség megvalósítása.

A pedagógus fejlesztő tevékenysége ebben az egyik legfontosabb tényező.

A kiemelkedően kreatív, egy vagy több területen tehetséges, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű a sajátos nevelési igényű valamint a szakmai besorolásukat tekintve heterogén, az ok okozati összefüggéseket tekintve fel nem tárt, ám tanulási-tanítási szempontból kihívást jelentő, beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók fejlesztésének területén. Ebben a tekintetben lényegesen fontos a segítő szakterületekkel való közös együttműködés (gyógypedagógia, fejlesztő pedagógia, iskolapszichológia, szociális munkás, tehetséggondozó pedagógus, gyermekvédelmi jelzőrendszeri szakember) szerepe. A közös tudásmegosztás, szakmai segítség a különféle tantárgyakat tanító pedagógusok között az eredményes egyénre szabott tanítási környezet megteremtése érdekében.

A differenciálás speciális megvalósása során az együttnevelés esetén a rehabilitációs, rehabilitációs szemléletnek érvényesülni kell. A hátránykompenzáció biztosítása érdekében a tanuló szükségleteihez, képességeihez, készségeihez illeszkedő módszertani eljárásokat, eszközöket, terápiákat kell alkalmazni. A gyógypedagógus módszertani iránymutatását be kell építeni az egyéni fejlesztési tervbe. Az integrációt az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai- szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények, valamint utazó gyógypedagógiai hálózatok működtetésére kijelölt intézmények és más szakemberek szolgáltatásainak igénybevételével lehet megvalósítani. Ennek magasabb szintjét az inklúzió is megvalósulásra kerüljön.

A tehetséges tanulók tekintetében a tanulási fókusz és az érdeklődést motiválással lehet fenntartani.

A technológia nyújtotta fejlődési lehetőségeinek beépítése a tanulási-tanítási folyamatba, hogy az egyénre szabott tanulási környezet hatékony legyen a kiemelt figyelmet igénylő tanulók esetében is. A digitális technológiával támogatott oktatási módszerek alkalmazása.

A képesség-kibontakoztatás támogatása:

A tanulást és annak eredményességét befolyásoló pedagógiai tevékenység során végzett értékelésnek adatokon, tényeken kell alapulnia. Az erre alapozott értékelésnek kell segítenie a tanulókat a további tanulási módszereiknek és technikáiknak a meghatározásában. Az értékelési folyamatot meg kell előznie egy alapos tervező munkának. A kiinduló állapot értékelése (diagnosztikus mérés), egy tanulási egység – egy tanóra, téma vagy program- megkezdése előtt végzett adatgyűjtés. a diagnosztikus adatgyűjtés kiterjedhet a tanulók meglévő tartalmi tudására, aktuális készség-és képességfejlettségi szintjére. Az értékelés során figyelembe kell venni a tanulók életkori sajátosságait és a kitűzött pedagógiai célokat.

Az eredmények visszajelzésével útmutatást kell adni a tanulók további fejlődése érdekében.

A tanulást segítő fejlesztő visszajelzések, értékelések akkor érik el a kívánt hatást, ha az értékelés a diagnosztizáló mérés után közvetlenül megtörténik.

Célja a tanuló erősségeinek és hiányosságainak felmérésre, valamint a következő fejlődési, fejlesztési irányok kijelölése.

Az összegző értékelés minősítő jellegű, de lehet szöveges értékelés is, amelynek rendelkeznie kell a tanulás támogatása szolgáló értékelés jellemzőivel.

Multidiszciplináris órák szervezése:

A multidiszciplináris órák, azaz olyan foglalkozások szervezése, amelyek megvalósításakor a tanulók egyszerre több tudományterülettel foglalkoznak, a tudnivalók integrálásával ismerkednek meg. A team tanítás szervezése a tanulási környezet kialakításával és óraszervezéssel valósítható meg.

Így például projektheteken belül. A tanév rendje rendeletben meghatározott témahetekhez kapcsolódóan, illetőleg a Határtalanul program előkészítés, a program alatt, illetőleg annak lezárásaként.

Erdei iskolai programok keretében a multidiszciplináris órák tartása kifejezetten előnyös a pedagógusok és a külső szakemberek bevonásával a helyszínre szabott korszerű tanulószervezési eljárásokkal megvalósítva.

Kiemelt célok az oktatás terén:

Iskolánk a kerettanterv követelményeire épülő ismeretanyag feldolgozásával párhuzamosan megismerési stratégiák elsajátítására, önálló értékítéletre és a különböző élethelyzetekben alkalmazható alapkészségek megszerzésére kívánja felkészíteni a tanulókat. E célok érdekében a tanórán kívüli programok széles választéka áll tanulóink rendelkezésére. (differenciált képességfejlesztések, vetélkedők, kutató- és gyűjtőmunkák, játék- és sportfoglalkozások).

A jelenlegi adottságokat figyelembe véve (tanulói-, nevelői létszám, végzettség, tantermek, helyiségek) a jövőben is 3. osztály indításával számolunk. Informatikát, az idegen nyelvet, valamint a művészeti ismereteket, mindennapi testnevelést kiemelten kezeljük.

Első osztálytól tanulhatnak tanulóink egy választott idegen nyelvet (német, angol, francia).

Az első négy osztályban az alapkészségek fejlesztését tartjuk legfontosabb feladatunknak. A számolás-, írás-, olvasási készség, ezen belül a hangos és néma értő olvasás, a szép magyar beszéd és a helyesírási készség fejlesztését.

Iskolánkban kompetencia alapú oktatás folyik. Az 1-4. évfolyamon egész napos oktatás folyik. A délelőtti és délutáni időkeretben biztosítandó foglalkozásokon oldjuk meg a kötelezően választható tantárgyak oktatását és a szakköri, sportköri, művészeti tevékenységet, a tehetséggondozást, valamint a hátrányos helyzetűekkel, lemaradókkal való foglalkozást, felzárkóztatást és az egyéni fejlesztést.

Az 5-8. évfolyamon folytatjuk az 1-4. évfolyamon megkezdett munkát:

A mindennapos testnevelés és az idegen nyelv tanulása továbbra is kiemelt feladat. A művészeti tárgyakat kiemelten kezeljük (ének – zene, vizuális kultúra).

2. Célmeghatározás

Elsődleges feladatunk továbbra is a tankötelezettségre vonatkozó jogszabályok minél eredményesebb végrehajtása. Tevékenységünket a tartalmi követelmények magas színvonalú ellátása jellemezze, munkánk középpontjába a bevezetésre kerülő kerettanterv és az iskolai dokumentumok kerüljenek.

A helyzetelemzésből és a célmeghatározásból adódó feladatok:

- A kor követelményeinek megfelelő alpműveltség elsajátítására, a művelődési készség megalapozására, tanulóink adottságainak és készségeinek sokoldalú fejlesztésére, a különböző irányú tehetségek kibontakozására kell képessé tenni a fiatalokat.
- A tankötelezettség mennyiségi és minőségi teljesítésének a társadalmi munkamegosztásban való részvétel megalapozásának, a művelődési egyenlőtlenségek mérséklésének a tanulók egész élettevékenységének pozitív befolyásolása.
- Javítani kell a halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett, tanulási nehézségekkel küzdő gyerekekkel a pedagógiai foglalkozást.
- A műveltségi anyag átadása során növelni kell azoknak az ismereteknek, készségeknek, képességeknek szerepét, amelyek az iskolánkból kikerülő gyermekek tudást, a világban való eligazodási képességét erősítik.
- Olyan alapokat kell kialakítanunk, amely lehetővé teszi számukra a zavarmentes át- és továbbképzést, az önművelést, gazdagítja általános műveltségüket. Legfontosabb ezért, hogy javítsuk a tanulók olvasási, írási, kommunikációs és számolási készségét.
- Meg kell őket tanítani az önálló tanulásra, a logikus gondolkodásra.

Az iskolaváltást – városon belül tanév közben csak nagyon indokolt esetben engedélyezzük.

3. Az oktatás szakaszai

A 2011. évi CXCV törvény az alapfokú nevelést- oktatást két szakaszra bontotta:

- 1-4. évfolyam alsó tagozat,
- 5-8. évfolyam felső tagozat.

Az felső tagozaton szakrendszerű oktatás folyik, az egyes tantárgyak oktatására jogosító megfelelő végzettséggel és szakvégzettséggel rendelkező pedagógus tanít.

4. A tankönyvek és más eszközök kiválasztásának elvei

1. Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép stb.) illetve digitális tananyagokat használnak a tananyag feldolgozásához, amelyek a hivatalos tankönyvjegyzékben szerepelnek.
2. A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál a tanulóknak egyéb eszközökre is szükségük van. Ezek a **testnevelés**, a **vizuális kultúra**, valamint a **technika és tervezés**.
3. Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei (illetve, ahol nincs munkaközösség, ott az egyes szaktanárok) határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.
4. A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában szülői értekezleteken) tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége.
5. A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:
 - A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének.
 - Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatóak.
 - A taneszközök használatában az állandóságra törekszünk: új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetünk be.
2. Az iskola az állami költségvetés keretén belül a KELLO felületéről rendeli a tankönyveket, amelyek az 1-2. évfolyam kivételével az iskolai könyvtár állományába kerülnek és a tanulók részére költségmentesen kerülnek átadásra, azzal a kitételrel, hogy szándékos rongálás esetén ki kell az árát fizetni. Tanév végén a tartós tankönyveket vissza kell hozni az iskolai könyvtárba, hogy a következő évfolyam is használni tudja.

5. A magasabb évfolyamra lépés feltételei

1. A tanuló az iskola magasabb évfolyamára akkor léphet, ha a hivatalosan kiadott kerettantervben „A továbbhaladás feltételei” c. fejezetekben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon a tanév végére minden tantárgyból teljesítette.
2. A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók év közbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el. A második-nyolcadik évfolyamon minden tantárgyból az „**elégletes**” év végi osztályzatot kell megszereznie a tanulónak a

továbbhaladáshoz. (Kivétel ez alól a 8. évfolyamon a dráma és színház, amelynek szöveges értékelése van).

3. Ha a tanuló a második-nyolcadik évfolyamon, tanév végén **legfeljebb három tantárgyból** szerez **elégtelen** osztályzatot, a következő tanévet megelőző augusztus hónapban **javító- vizsgát** tehet. **Sikertelen javítóvizsga esetén köteles évfolyamot ismételni a 2-8. évfolyamon.**
4. A második-nyolcadik évfolyamon a magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie ha:
 - az Oktatási Hivatal engedélyezte az egyéni tanrendet;
 - az iskola intézményvezetője engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse;
 - egy tanítási évben 250 óránál többet mulasztott és azt a nevelőtestület engedélyezte;
 - amennyiben a tanuló hiányzása az adott tantárgy éves óraszámának 30%-át meghaladja.

6. A tanulók tanulmányi munkájának, magatartásának és szorgalmának ellenőrzése és értékelése

1. Az iskola a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.
2. Az előírt követelmények teljesítését a nevelők az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.
3. A magyar nyelv, irodalom, matematika, tantárgyakból az második-negyedik évfolyamon, a tanév végén a tanulók a követelmények teljesítéséről átfogó írásbeli dolgozatban is tanúbizonyságot tehetnek.
4. A következő elméleti jellegű tantárgyak: magyar nyelv és irodalom idegen nyelv (a 2-8. évfolyamon), matematika, környezetismeret, természettudomány, történelem, fizika, kémia biológia, földrajz ellenőrzésénél:
 - a nevelők a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban is ellenőrizhetik;
 - az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak.
5. A tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése érdekében a nevelők többször ellenőrzik a követelmények elsajátítását szóbeli felelet formájában. Ennek érdekében egy-egy tantárgy esetében egy témakörön belül – a témazáró dolgozaton kívül – csak egyszer kerülhet sor írásbeli számonkérésre, de minden tanulónak legalább egyszer kell felelnie szóban:
 - az ének-zene, a vizuális kultúra, a digitáliskultúra, a technika és tervezés tantárgyból félévente, valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva,
 - a többi tantárgy esetében pedig egy-egy témakörön belül.(A testnevelés követelményeinek elsajátítását csak gyakorlati tevékenység révén ellenőrizzük.)

6. A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött-e vagy hanyatlott – az előző értékeléshez képest.
7. A kisebb projektmunkák, valamint a témahét értékelése a következő lehet:
- Szóbeli (az értékelésbe bevonhatók más iskolák, intézmények dolgozói, tanulói és szülők is)
 - Érdemjeggyel is történhet.
 - Szöveges (osztályfőnöki, szaktanári, igazgatói dicséret)
 - Minden projekt esetében előre kell a tanulókat tájékoztatni az értékelés módjáról.
8. A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a különböző tantárgyak esetében a következők szerint történik:
- Az első évfolyamon minden tantárgy esetében csak szöveges értékelést alkalmazunk.
 - Az első évfolyamon félévkor és év végén, a dráma-és színház tantárgy esetében is, valamint a második évfolyamon félévkor a tanulók teljesítményét, előmenetelét szöveges minősítéssel értékeljük. A szöveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:
 - KIVÁLÓAN TELJESÍTETT
 - JÓL TELJESÍTETT
 - MEGFELELŐEN TELJESÍTETT
 - FELZÁRKÓZTATÁSRA SZORUL
- A második évfolyamon, év végén, valamint a harmadik–nyolcadik évfolyamon félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét osztályzattal minősítjük, kivétel a dráma és színház tantárgyat, ahol az értékelést szöveges osztályzattal végezzük.
- A harmadik–nyolcadik évfolyamon a tanulók teljesítményét, előmenetelét év közben minden tantárgyból érdemjegyekkel minősítjük.
9. Az első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor a tanulók munkáját az egyes tantárgyakhoz készült értékelő lapok segítségével értékeljük. (2. sz. melléklet)
10. A második évfolyamon az év végi, a harmadik–nyolcadik évfolyamon a félévi és az év végi osztályzatot az adott félév során szerzett érdemjegyek és a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján kell meghatározni.
11. Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők:

jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).

12. A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább két érdemjegyet kell szereznie. Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni.
13. A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti az elektronikus naplón keresztül. Az elektronikus napló bejegyzéseit az osztályfőnök, az intézményvezető-helyettesek és az intézményvezető ellenőrzi.

14. A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végzik el a szaktárgyat tanító nevelők:

Teljesítmény	Érdemjegy
0-30 %:	elégtelen (1)
31-50 %:	elégséges (2)
51-75 %:	közepes (3)
76-90 %:	jó (4)
91-100 %:	jeles (5)

15. A második évfolyamon az év végi bizonyítványban, illetve a harmadik-nyolcadik évfolyamon a félévi értesítőben és az év végi bizonyítványban a következő tantárgyakban elért eredmények kerülnek minősítésre:

-második évfolyamon: magyar nyelv, irodalom, élő idegen nyelv, matematika, digitális kultúra, ének-zene, etika/hit-és erkölcsstan, vizuális kultúra, technika és tervezés, testnevelés.

-harmadik évfolyamon: magyar nyelv, irodalom, élő idegen nyelv, matematika, digitális kultúra, környezetismeret, ének-zene, etika/hit-és erkölcsstan vizuális kultúra, technika és tervezés, testnevelés.

-negyedik évfolyamon: magyar nyelv, irodalom, élő idegen nyelv, matematika, digitális kultúra, környezetismeret, ének-zene, etika/hit-és erkölcsstan, vizuális kultúra, technika és tervezés, testnevelés.

-ötödik évfolyamon: magyar nyelv, irodalom, történelem, élő idegen nyelv, matematika, digitális kultúra, természettudomány, ének-zene, etika/hit-és erkölcsstan, vizuális kultúra, technika és tervezés, testnevelés.

-hatodik évfolyamon: magyar nyelv, irodalom, történelem, élő idegen nyelv, matematika, digitális kultúra, természettudomány, ének-zene, etika/hit-és erkölcsstan, vizuális kultúra, technika és tervezés, testnevelés, hon-és népismeret.

-hetedik évfolyamon: magyar nyelv, irodalom, történelem, élő idegen nyelv, matematika, digitális kultúra, fizika, biológia, kémia földrajz, ének-zene, etika/hit-és erkölcsstan, vizuális kultúra, technika és tervezés, testnevelés.

-nyolcadik évfolyamon: magyar nyelv, irodalom, történelem, élő idegen nyelv, matematika, digitális kultúra, fizika, biológia, kémia, földrajz, ének-zene, etika/hit-és erkölcsstan, vizuális kultúra, testnevelés, a dráma-és színház tantárgy értékelése szövegesen történik.

16. A tanévenként választható élő idegen nyelvet, etika/ hit és erkölcsant, digitális kultúrát is érdemjeggyel osztályozzuk tanév közben, félévkor, tanév végén. A 11. pontban meghatározottak kerülnek az elektronikus naplóba és a bizonyítványba.

A tanuló magatartása, szorgalma értékelésének és minősítésének követelményei, formái

- Az osztályfőnök havonta minősíti és értékeli jeggyel a tanulók magatartását és szorgalmát. Szóbeli minősítést és értékelést a szaktanár is végez. Az elektronikus naplóba havonta bekerülő érdemjegyről konzultál az osztályfőnök az osztályban tanító szaktanárokkal.
- A tanuló magatartását és szorgalmát a hatályos jogszabályok szerint minősíti az osztályfőnök. A kapott jegyről az elektronikus naplón keresztül a szülőt értesíteni kell.
- Az elektronikus naplóba bekerülő dicséreteket és megrovásokat indokolni kell. A Házirend betartása, az iskolai kötelességeknek is eleget téve (pl. ügyelet) beleszámít a magatartás jegybe.
- Szem előtt tartandó:
Példás (5) csak annak a tanulónak a magatartása lehet, akit példaképpül állíthatunk az osztály elé.

A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a **példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2)** érdemjegyeket illetve osztályzatokat használjuk.

A tanulók magatartását az első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor a meghatározottak szerint értékelik, illetőleg jegyzik be a bizonyítványba.

A második évfolyamon a második félévtől, a harmadik-nyolcadik évfolyamon a tanév elejétől a tanuló magatartását az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli.

A magatartás félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról.

A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

A magatartás és szorgalom érdemjegyek feltételei

Magatartás érdemjegy

Magatartás	példás (5)	jó (4)	változó (3)	rossz (2)
1. Aktivitás példamutatás	Igen jó nagyfokú	Közepes	Gyenge	Negatív vagy romboló
2. A közösségi célokkal azonosulás, érdekeinek figyelembe vétele, munkában való részvétel	Igen Élenjár	Ellene nem vét Aktívan részt vesz	Ingadozó Közömbös	Szemben áll Érdektelen
3. Hatása a közösségre	Pozitív	Befolyást nem gyakorol	Nem árt	Negatív
4. Törődés társaival	Gondos segítőkész	Segítőkész	Ingadozó	Közömbös gátló
5. Házi rend betartása	Betartja, arra ösztönöz	Betartja	Részben tartja be	Sokat vét ellene
6. Viselkedés hangneme	Kifogástalan	Kívánnivalót hagy maga után	Udvariatlan nyegle	Durva goromba
7. Fegyelmezettség	Nagyfokú	Megfelelő	Gyenge	Elégtelen

A szempontokról a szülők és a gyerekek is kellő részletességgel értesülnek.

Magatartásból adott érdemjegyek feltételei

Példás érdemjegyeket kap az a tanuló, aki

- Közösség alakítását, fejlődését munkájával, jó kezdeményezéseivel, véleményének megfelelő nyilvánításával, valamint példás viselkedésével elősegíti, és társait is erre ösztönzi
- Szereti a közösségi életet, szívesen tevékenykedik érte és benne
- A Házi rendet megtartja, társait is erre ösztönzi
- Nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tisztelettudó, udvarias
- Fegyelmezett, megbízható, pontos, segítőkész.

Jó érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- Részt vesz a közösségi életben, a rábízott feladatokat elvégzi, iskolai és iskolán kívüli viselkedése ellen általában nincs kifogás
- A Házi rendet és az iskolai együttélés szabályait megtartja
- Nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tisztelettudó, udvarias
- Fegyelmezett, segítőkész, általában megbízható, pontos.

Változó érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- A közösségi munkában csak vonakodva vesz részt, alakítására nincs befolyással, viselkedésével szemben kifogás merül fel, de igyekszik javulni

- A Házi rendet és egyéb szabályzatokat csak ismételt állandó figyelmeztetéssel tartja be
- Nevelőivel, társaival, szüleivel szemben nem tisztelet tudó és nem udvarias
- Társai viselkedését közömbösen nézi, nem segít
- Ingadozó, munkája pontatlan.

Rossz érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- Munkájával a közösség fejlődését hátráltatja, iskolai és iskolán kívüli viselkedésével rossz példát mutat társainak, hibáit nem látja be
- Közösségi munkát nem végez, másokat is visszatart, szándékosan árt a közösségnek
- Fegyelmezetlen, durván beszél, verekszik.

Szorgalom érdemjegy

Szorgalom	példás (5)	jó (4)	változó (3)	hanyag (2)
1. Tanulmányi munkája	Igényes	Figyelmes	Ingadozó	Hanyag
2. Munkavégzés	Kitartó pontos megbízható	Rendszeres	Rendszertelen	Megbízhatatlan
3. Ált. tantárgyi munkavégzése Önálló munkavégzés	Mindent elvégez	Ösztönzésre dolgozik	Önállótlán	Feladatait nem végzi el
4. Többféle feladatot vállal-e	Igen	Keveset	Ritkán	Nem
5. Munkabeosztás: •Önellenőrzés •Önálló munka	Igen jó	Jó	Közepes	Gyenge vagy nincs
6. Tanórán kívüli információk felhasználása	Igen sokszor rendszeresen	Előfordul	Ritkán	Egyáltalán nem

A szorgalmat minősítő osztályzat tartalma

Példás

- Tanulmányi munkában:
 - Figyelembe kell venni a tanulmányi munka tényezőit:
 - Az életkörülményeket
 - A képességek szintjét.
 - Igényli tudása bővítését: céltudatosan és ésszerűen szervezi meg munkáját.
 - Munkavégzése pontos, megbízható
 - Minden tárgybán elvégzi feladatait
- Önállóság szintje:
 - Önálló a munkában, önellenőrzése rendes.
- Kötelességtudata: magas fokú, munkatempója állandó, lankadatlan, mindig elkészült, figyel, érdeklődik.
- Érdeklődése: az iskolán kívüli ismeretanyagra is kiterjed.
 - Egyes iskolai tárgyakban a tananyagon felül is produkál.

Jó

1. Figyel az órákon, házi feladatait lelkiismeretesen elvégzi. Az órákra lelkiismeretesen készül fel. Rendszeresen és megbízhatóan dolgozik.
2. Ösztönző hatásokra: rendszeresen dolgozik és ellenőrzi önmagát. Tudja, hogy mihez kell segítséget nyújtania.
3. Általában felkészül, de különösebb érdeklődést nem árul el.
4. Érdeklődése megmarad az iskolai tananyag keretein belül.

Változó

1. Munkája ingadozó, időszakonként dolgozik, máskor figyelmetlen, pontatlan.
2. Önállóan, csak utasításra kezd munkához, nem ellenőrzi önmagát.
3. Munkája változékony jellegű.
4. Szétszórtság jellemzi, ritkán figyel valamire.

Hanyag

1. Figyelmetlenül dolgozik, megbízhatatlan, feladatait nem végzi el.
2. Nem hajlandó munkavégzésre.
3. Nem törődik kötelességeivel.
4. Értéktelenség, teljes közöny jellemzi.

Megjegyzés: A 2. 3. és 4. szempontnál figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat.

7. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

- A pedagógus a tanuló teljesítményét tanév közben rendszeresen (1-2-3-4-5) érdemjeggyel értékeli, havonta egy szóbeli vagy írásbeli munkán keresztül.
- Az érdemjegyről az elektronikus naplón keresztül tájékoztatni kell a szülőt, ezért az elektronikus naplóban minden jegynek szerepelnie kell.
- Az érdemjegy a tudást tükrözze, nem lehet fegyelmezési eszköz.
- A félévi és év végi osztályzatot az érdemjegyek és a tanuló egész évi munkájának mérlegelésével, tanórai aktivitásának figyelembe vételével kell megállapítani..
- Témazáró dolgozat alkalmával az értékelés és osztályozás évfolyamonként egységesen megállapított százalékarányok szerint történjen a reális eredmény érdekében. Amennyiben a nevelőtestület úgy dönt, írásos szöveggel is kiegészíthető az értékelés.

$$0 - 30\% = 1$$

$$31 - 50\% = 2$$

$$51 - 75\% = 3$$

$$76 - 90\% = 4$$

$$91 - 100\% = 5$$

Az ismeretek számonkérésének formái:

- **Szóbeli felelet** (kivétel: testnevelés) elektronikus naplóban fajsúlya: **100%**
- **Írásbeli felelet** (kivétel: testnevelés) elektronikus naplóban fajsúlya: **100%**
Mindkét esetben egy-egy tananyagot, vagy összefüggő fejezetet követően – szaktanár.
 - **Házi dolgozat, kiselőadás, gyakorlati feladat, bemutató:**
elektronikus naplóban fajsúlya: **75 %**

- **Témazáró dolgozat** (kivétel: testnevelés,) – megítélése: fajsúlyosabb, mint a szóbeli és az írásbeli felelet, hiszen az adott témáról szerzett tudásáról átfogóan kell a tanulónak számot adnia
Az összefüggő témát követő összefoglalás után – szaktanár, elektronikus naplóban fajsúlya: **150 %**
 - **Félévi felmérő dolgozat** (kivétel: testnevelés) – elektronikus naplóban fajsúlya: **150 %**
A félévi témákat követő ismételés után – szaktanár, intézményvezető-helyettes, intézményvezető.
 - **Év végi felmérő dolgozat** (kivétel: testnevelés) – elektronikus naplóban fajsúlya: **150 %**
Az éves tananyagot követő ismételés után – szaktanár, intézményvezető-helyettes, intézményvezető.
 - **Évfolyamszintű felmérés**
Diagnosztizáló, kompetencia mérések – nevelők, intézményvezető-helyettes, intézményvezető.
 - **Játékos vagy versenyszerű feladatmegoldások**
 - **Vetélkedők**
- } ezek kimondottan
} motivációs tényezők.
- **Csoportmunkában készített projektek: digitális bemutatóanyag készítése, kiselőadás, tablók készítése: értékelése a meghirdetése előtt ismertetni kell az értékelés módját. Lehet szöveges és érdemjeggyel történő értékelés is.**
elektronikus naplóban fajsúlya: **75-100 %**

A hosszan hiányzó tanulók (betegség, külföldi tartózkodás esetén) lehetőséget kapnak egyéni felzárkóztatás után, előre egyeztetett időpontban az elmaradt szóbeli, írásbeli feleletek, témazáró dolgozat, félévi felmérő dolgozat, év végi felmérő dolgozat pótlására.

A pedagógus kötelessége, hogy a megíratott írásbeli felelet (témazáró-, félévi-, évvégi-, évfolyamszintű felmérés) 10 tanítási napon belül kijavítsa és az elért eredmények az elektronikus naplóba bekerüljenek.

A tantárgyfelosztás szerinti szaktanár hosszantartó hiányzása után (5 tanítási nap) nem írathat témazáró dolgozatot.

A tanulmányi eredmény értékelése

1. A tanulónak az adott tantárggyal összefüggő minden lényeges szóbeli, írásbeli vagy gyakorlati megnyilatkozását, munkáját értékelni kell.
2. A nagyobb tantárgyi egységek (szakaszok, témák) lezárása után a tanuló teljesítményét érdemjeggyel kell minősíteni. A pedagógus szükség szerint adjon lehetőséget a tanulónak az érdemjegy javítására, és a teljesítményéről a szülőt szóban vagy az ellenőrző könyv útján folyamatosan tájékoztassa.
3. Az iskola pedagógusai egységes követelmények szerint bírálják el a tanulók tudását, ismereteik alkalmazását és a közös munkában való részvételét. Az elbírálás a tantervi követelmények és a tanuló szóbeli, írásbeli, valamint gyakorlati teljesítményének egybevetése alapján öt érdemjeggyel történik: jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), és elégtelen (1).
4. Az értékelés rendszeressége a tanév során
Az eljárás ciklusának meghatározása teljesen egy adott nevelőtől és tanulócsoporttól függ.
 - A tanulóknak a munkáját havonta minimum egy érdemjeggyel kell értékelni, mely lehet szóbeli vagy írásbeli számonkérés eredménye.

- Témazáró dolgozatot csak előre bejelentett időpontban a pedagógusok egyeztetésével lehetséges megírni.
- Egy napon két témazáró dolgozatnál több nem írható.

Törekedjen a pedagógus arra, hogy 5-6. órában ilyen típusú számonkérés ne történjen.

5. Tanév elején a tanulók füzetébe írásba rögzíteni kell, hogy a kötelezően megtanulandó versek, prózák, ill. kötelező olvasmányok melyek, és melyik időpontban kéri számon azokat.

Félévi és tanév végi osztályozás

1. A tanulók munkáját a (2) és (3) bekezdésben foglaltak kivételével - félévkor és a tanév végén osztályozni kell a 2-8. évfolyamon.
2. A tanulók teljesítményét az 1. évfolyamon félévkor és tanév végén, a 2. évfolyamon félévkor szövegesen értékeljük:
 - kiválóan teljesített,
 - jól teljesített vagy,
 - megfelelően teljesített, vagy
 - felzárkóztatásra szorul.
3. A félévi, illetőleg az év végi osztályzatok a tanulók tantárgyankénti összteljesítményét tükrözik. Az egyes osztályzatokat gondos pedagógiai mérlegelés, nem gépies számolási műveletek útján kell megállapítani.
4. A tanév végén egyes tantárgyakból adott osztályzatok figyelembevételével az egyes tanulók továbbhaladásáról a nevelőtestület határoz. Felsőbb osztályba az a tanuló bocsátható, aki valamennyi tantárgyból legalább elégséges osztályzatot kapott. Aki legfeljebb három tantárgyból elégtelen osztályzatot szerzett, felsőbb osztályba csak sikeres javítóvizsga után léphet.
5. Az osztályzatokat félévkor számjeggyel az ellenőrző könyvbe, év végén csak betűvel a törzskönyvbe és a bizonyítványba kell beírni.
6. Ha a tanuló valamelyik tantárgyban kimagasló eredményt ér el, dicséretben részesíthető. Minősítése az adott tantárgyból: 5 (D). A minden tantárgyban kiemelkedő tanuló nevelőtestületi dicséretet kaphat. A dicséretet az törzslap, napló és a bizonyítvány jegyzet rovatában fel kell tüntetni.

Az érdemjegyek és osztályzatok a következők:

- jeles (5)
- jó (4)
- közepes (3)
- elégséges (2)
- elégtelen (1)

A nevelőtestületi dicséret szövege:

Kimagasló tanulmányi munkájáért, példamutató magatartásáért, szorgalmáért nevelőtestületi dicséretben részesül.

.

8. Az otthoni felkészüléshez elvek, korlátok:

Az 1-4. évfolyamon kifejezetten hétvégére, szünetekre házi feladatot nem lehet feladni. A házi feladat elkészítésének a helyszíne kizárólag az iskolai egyéb foglalkozás lehet. Mennyisége nem haladhatja meg a 2-3 feladatot egy-egy tantárgyból. Ennél több feladat 1-1 napra csak szorgalmi feladat lehet.

Az 5-8. évfolyamon kifejezetten hétvégére, szünetekre házi feladatot nem lehet feladni. Ettől függetlenül, ha az órarend úgy alakul, a péntekről hétfőre feladott házi feladatot – írásbeli, szóbeli – el kell készíteni, meg kell tanulni. Az otthoni ill., napközis időre feladott házi feladat csak gyakorlásra adható, mennyisége nem haladhatja meg a 2-3 feladatot egy-egy tantárgyból. Ügyelni kell a házi feladatok feladásánál, a szóbeli és az írásbeli feladatok egyensúlyára szóbeli és az írásbeli feladatok egyensúlyára

9.Országos mérések

- országos kompetenciamérések: magyar, matematika, idegen nyelv, természettudomány, digitális kultúra, történelem
- NETFIT
- DIFER mérések
- nemzetközi mérések
- fenntartói
- illetékes kormányhivatal
- szakértők, minősítések
- belső
 - közvetlen megfigyelés
 - óralátogatás
 - beszélgetés
 - interjú

Cél: a visszajelzés biztosítása tanár és diák számára.

10. Osztályfőnöki munka

Tantestületünk döntése alapján az alábbiak szerint tervezzük az osztályfőnöki órákat nevelési céljaink megvalósítása érdekében:

Osztályfőnöki óratervi táblázat

Megnevezés	5.évf.	6.évf.	7.évf.	8.évf.
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36	36
Változás- szabály-rendszer- értékelés- szervezés	12	9	9	6
Ki vagyok én? Helyem a közösségben a családban?	7	4	8	-
Kommunikáció, médiatudatosság	4	8	5	3
Tanuljuk a tanulást	5	6	8	-
Egészséges életmód, környezettudatosság	3	3	5	4
Mi a pályánk?	3	3	9	18
Gazdasági életre nevelés	2	3	5	5

Célok, feladatok:

- A gyermekközösség sokirányú tevékenységének fejlesztése
- Az együttes tevékenységben való részvétel képességeinek kibontakoztatása
- A tanulók társas kapcsolatainak gazdagítása, a társak (nemek) iránti helyes megítélésre, érdeklődésre nevelés.
- A humánus társas kapcsolatok létrejöttének feltételei, erre való felkészítés.
- A szociális érzékenység fejlesztése.
- Az önismeret fejlesztése, az önnevelés megfelelő irányítása.
- Az egyéni érdeklődés, képességek, hajlamok fejlesztésére irányuló ösztönzés, útmutatás.
- Előkészítés a helyes családi életre, az ezzel összefüggő helyes pénzgazdálkodásra, háztartási ismeretekre.
- Az eredményes tanulás feltételei és annak megteremtésére való nevelés.
- Saját egyéni, hatékony tanulási módszerek kialakítása, a munkamemória kapacitásának növelése, az ismeretek előhívásának gyorsítása.
- Pályaorientáció, felkészülés a továbbtanulásra, helyes és reális iskolaválasztás.
- A munka szerepe az egyéni életben, a személyiség fejlődésében.
- A magyar népi hagyományok, szokások, a magyar kulturális örökség (a magyar történelem és tudomány jeles egyéniségei, hazánk természeti kincseinek ismerete, védelme).
- A testi higiénia, a helyes öltözködés követelményei, illemszabályok.
- Az életkornak megfelelő szexuális felvilágosítás.
- Az egészséges életmód, az egészségvédelem technikáinak elsajátítása.
- Az egészségre ártalmas életmód, szokások, szenvedélyek kialakulásának megelőzése.
- A kulturált szabadidőtöltés követelményei, helyes gazdálkodás az idővel.
- A környezetvédelem lehetőségeinek ismerete és gyakorlata.

11. 1-4. évfolyam tantárgyai helyi és követelményei

11.1 Digitális kultúra

1. osztály: C

Témakör neve	Óraszám
	C
A digitális világ körülöttünk	4
A digitális eszközök használata	10
Alkotás digitális eszközökkel	14
Információszerzés az e-Világban	0
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	1
A robotika és a kódolás alapjai	7
Összesen	36

Témakör	Tartalom
A digitális világ körülöttünk	– A digitális környezet elemeinek megnevezése – Az online és az offline környezet összehasonlítása – Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához – Programok futtatása, ezekben személyre szabott beállítások elvégzése
A digitális eszközök használata	– Digitális eszközök rendeltetésüknek megfelelő használata – Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához – Néhány digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezése, bemutatása és biztonságos használata
Alkotás digitális eszközökkel	– Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel – <u>Választás</u> az adott program által biztosított lehetőségek közül – Az adott alkalmazás beállításainak használata
Információszerzés az e-Világban	

Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitális eszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére
A robotika és a kódolás alapjai	– Néhány olyan algoritmus eljátszása, kirakása, melyet mindennapi tevékenységeink során alkalmazunk – Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen, robotpályán – A robot adott feltételek alapján végzendő mozgásának megtervezése, kirakása jelekkel, a mozgások lelépegetése – Útvonalak tervezése, kódolása adott feltételek alapján

A továbbhaladás feltételei:

- Ismerje a számítógép használatára vonatkozó szabályokat;
- Használja rendeltetésszerűen a főbb digitális eszközöket
- Tudjon készségfejlesztő számítógépes szoftvereket használni.(PC PETI)
- Tudjon készíteni egyszerű rajzokat digitális alkalmazásokkal
- Tudjon adott utasításoknak megfelelő mozgásra, mozgásra

2. osztály: C

Témakör neve	Óraszám
	C
A digitális világ körülöttünk	2
A digitális eszközök használata	6
Alkotás digitális eszközökkel	12
Információszerzés az e-Világban	3
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	1
A robotika és a kódolás alapjai	12
Összesen	36

Témakör	Tartalom
A digitális világ körülöttünk	– Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához – Programok futtatása, ezekben személyre szabott beállítások elvégzése – Szituációs játékok során néhány információs társadalomra jellemző élethelyzet eljátszása – Kisiskolások számára készült portálok látogatása, az ott található alkalmazások használata
A digitális eszközök használata	– Digitális eszközök üzembe helyezése, rendeltetésüknek megfelelő használata – Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához – Beállítások elvégzése digitális eszközökön – Néhány digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezése, bemutatása és biztonságos használata
Alkotás digitális eszközökkel	– Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel – Az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozása önállóan, illetve projekt keretében – Az adott alkalmazás beállításainak használata – Rajzolóprogram alapfunkciói, rajzeszközök alkalmazása
Információszerzés az e-Világban	– Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	- Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitális eszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére

A robotika és a kódolás alapjai	– Néhány olyan algoritmus eljátszása, kirakása, melyet mindennapi tevékenységeink során alkalmazunk – Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen, robotpályán – A robot adott feltételek alapján végzendő mozgásának megtervezése, kirakása jelekkel, a mozgások lelépegetése – Útvonalak tervezése, kódolása adott feltételek alapján – Egyszerű mozgások kódolása padlórobottal – A robot mozgásának elemzése – Matematikai algoritmusok: - szöveges feladatok megoldási algoritmusának elsajátítása, - a próbálgatással történő nyitott mondat megoldása algoritmussal, - az írásbeli műveletek végzése mint egy-egy algoritmus.

A továbbhaladás feltételei:

- Tudja használni alapvetően a számítógépet (ki- és bekapcsolás)
- Tudja használni saját céljainak megfelelően használni a billentyűzetet és az egeret
- Ismerje a számítógép használatára vonatkozó szabályokat;
- Tudjon készségfejlesztő számítógépes szoftvereket használni.(PC PETI)
- Tudjon készíteni egyszerű rajzokat digitális alkalmazásokkal (Paint)
- Tudjon egyszerű algoritmusokat észrevenni a környezetben
- Tudjon egyszerű robotmozgásokat tervezni, ellenőrizni.

3. osztály: A, B, C

Témakör neve	Óraszám	
	A, B	C
A digitális világ körülöttünk	3	4
A digitális eszközök használata	7	10
Alkotás digitális eszközökkel	9	14
Információszerzés az e-Világban	4	5
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	3	5
A robotika és a kódolás alapjai	9	16
Összesen	36	54
Témakör	Tartalom	

A digitális világ körülöttünk	– Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához – Programok futtatása, ezekben személyre szabott beállítások elvégzése – A tanuló környezetében található digitális eszközök megnevezése, funkcióik körülírása – Szituációs játékok során néhány információs társadalomra jellemző élethelyzet eljátszása – Más tantárgyak tanulásakor digitális eszközök alkalmazása a differenciált tanulásszervezés során – Kisiskolások számára készült portálok látogatása, az ott található alkalmazások használata – A digitális tudás alkalmazása egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben
A digitális eszközök használata	– Digitális eszközök üzembe helyezése, rendeltetésüknek megfelelő használata – Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához – Az egyéni érdeklődésnek megfelelő ismeretek gyűjtése digitális eszköz segítségével – Érvelés a tudatos digitális eszköz-használat mellett, az értelmetlen túlzott használat ellen – Beállítások elvégzése digitális eszközökön – Néhány digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezése, bemutatása és biztonságos használata – Adott probléma megoldásához digitális eszköz kiválasztása, érvelés a választás mellett
Alkotás digitális eszközökkel	– Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel – Az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozása önállóan, illetve projekt keretében – Választás az adott program által biztosított lehetőségek közül – Az adott alkalmazás beállításainak használata – Az elkészült alkotások mentése – Korábban elkészített digitális alkotások megnyitása, módosítása – A saját és az osztálytársak digitális alkotásainak értékelése több szempont alapján – Az alkalmazott grafikai megoldások értelmezése – Mérlegelés, indoklás az adott probléma megoldása során megvalósított digitális eszköz-használattal kapcsolatban
Információszerzés az e-Világban	- Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban - Információkeresés kulcsszavak segítségével

	- Állítások megfogalmazása, érvelés egy infografika, táblázat, grafikon alapján - Az interneten gyűjtött információk felhasználása érveléshez, véleményalkotáshoz - Ellenőrzések végzése egy talált információ hitelességével kapcsolatban - Digitális felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresése
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	- A fellelhető digitális anyagban a hamis és félrevezető információk kiszűrése - Védekezési stratégiák kialakítása melyekkel tanítói és szülői segítséggel, valamint biztos háttérrel képesek felismerni, blokkolni és jelezni az őket ért kedvezőtlen hatásokat. - Érvelés egy információ hitelességével kapcsolatban - Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról - Szituációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról - Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitális eszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére - Olyan érzékeny, személyes adatok megnevezése, melyeket fokozottan óvni szükséges a digitális kommunikáció során
A robotika és a kódolás alapjai	- Néhány olyan algoritmus eljátszása, kirakása, melyet mindennapi tevékenységeink során alkalmazunk - Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen, robotpályán - Algofejtörők megoldása modell segítségével - A robot adott feltételek alapján végzendő mozgásának megtervezése, kirakása jelekkel, a mozgások lelépegetése - Útvonalak tervezése, kódolása adott feltételek alapján - Egyszerű mozgások kódolása padlórobottal - A robot mozgásának elemzése - Az adott kódsor módosítása újabb feltételek alapján - Történetek mesélése a robot mozgásával kapcsolatban - Önálló történetek kódolása robot segítségével - Azonos bemenő adatok esetén az algoritmus rendre azonos kimenő adatainak létrehozása - Algoritmusok létrehozása az Imagine Logo-ban - az egyszerűbb utasítások megismerése - a robot mozgatása, forgatása - színezés -Matematikai algoritmusok - az írásbeli műveletek (összeadás, kivonás, szorzás) végzése mint egy-egy algoritmus.

A továbbhaladás feltételei:

A, B

- Tudjon segítséggel digitális tananyagokat feldolgozni
- Ismerjen legalább egy kisiskolások számára készült portált, és használjon ott található alkalmazásokat
- Tudjon segítséggel használni alkalmazást egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához
- Képes legyen az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozására segítséggel
- Tudja az elkészült alkotások menteni segítséggel
- Képes legyen korábban elkészített digitális alkotások megnyitására, módosítására segítséggel
- Tudjon az interneten adatokat gyűjteni, információt keresni kulcsszavak alapján
- Tudjon egyszerű algoritmust felépíteni adott feltételek alapján
- Tudjon útvonalakat tervezni, tudjon kódolni adott feltételek alapján segítséggel
- Ismerjen néhány Imagine Logo utasítást
- Segítséggel állítson algoritmust adott utak bejárására az ismert IL parancsokkal

C

- Tudjon digitális tananyagokat feldolgozni
- Ismerjen legalább egy kisiskolások számára készült portált, és használjon ott található alkalmazásokat
- Tudjon használni alkalmazást egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához
- Képes legyen az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozására
- Tudja az elkészült alkotások menteni
- Képes legyen korábban elkészített digitális alkotások megnyitására, módosítására
- Tudjon az interneten adatokat gyűjteni, információt keresni kulcsszavak alapján
- Tudjon egyszerű algoritmust felépíteni adott feltételek alapján
- Tudjon útvonalak tervezni, tudjon kódolni adott feltételek alapján
- Ismerjen néhány Imagine Logo utasítást
- Tudjon algoritmust építeni adott utak bejárására az ismert IL parancsokkal

4. osztály :A , B, C

Témakör neve	Óraszám	
	A , B	C
A digitális világ körülöttünk	3	8
A digitális eszközök használata	7	14
Alkotás digitális eszközökkel	9	18
Információszerzés az e-Világban	4	9
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	3	7
A robotika és a kódolás alapjai	10	16

Összesen	36	72
Témakör	Tartalom	
A digitális világ körülöttünk	– Az online térben való szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítása – Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához – Programok futtatása, ezekben személyre szabott beállítások elvégzése – A tanuló környezetében található digitális eszközök megnevezése, funkcióik körülírása – Szituációs játékok során néhány információs társadalomra jellemző élethelyzet eljátszása – Más tantárgyak tanulásakor digitális eszközök alkalmazása a differenciált tanulásszervezés során – Kisiskolások számára készült portálok látogatása, az ott található alkalmazások használata – A digitális tudás alkalmazása egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben	
A digitális eszközök használata	– Digitális eszközök üzembe helyezése, rendeltetésüknek megfelelő használata – Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához – Az egyéni érdeklődésnek megfelelő ismeretek gyűjtése digitális eszköz segítségével – Érvelés a tudatos digitáliseszköz-használat mellett, az értelmetlen túlzott használat ellen – Beállítások elvégzése digitális eszközökön – Néhány digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezése, bemutatása és biztonságos használata – Adott probléma megoldásához digitális eszköz kiválasztása, érvelés a választás mellett	

Alkotás digitális eszközökkel	- Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel - Az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozása önállóan, illetve projekt keretében - Választás az adott program által biztosított lehetőségek közül - Az adott alkalmazás beállításainak használata (Paint) - Az elkészült alkotások mentése - Korábban elkészített digitális alkotások megnyitása, módosítása - A saját és az osztálytársak digitális alkotásainak értékelése több szempont alapján - Az alkalmazott grafikai megoldások értelmezése - Mérlegelés, indoklás az adott probléma megoldása során megvalósított digitális-eszköz-használattal kapcsolatban - Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő bemutató készítése digitális eszközzel - Az adott alkalmazás beállításainak használata (PPoint)
Információszerzés az e-Világban	- Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban - Információkeresés kulcsszavak segítségével - Állítások megfogalmazása, érvelés egy infografika, táblázat, grafikon alapján - Az interneten gyűjtött információk felhasználása érveléshez, véleményalkotáshoz - Ellenőrzések végzése egy talált információ hitelességével kapcsolatban - digitális felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresése
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	- Érvelés egy információ hitelességével kapcsolatban - Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról - Szituációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról - Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitális-eszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére - Olyan érzékeny, személyes adatok megnevezése, melyeket fokozottan óvni szükséges a digitális kommunikáció során - a fellelhető digitális anyagban a hamis és félrevezető információk kiszűrése

	- védekezési stratégiák kialakítása melyekkel tanítói és szülői segítséggel, valamint biztos háttérrel képesek felismerni, blokkolni és jelezni az őket ért kedvezőtlen hatásokat.
A robotika és a kódolás alapjai	Néhány olyan algoritmus eljátszása, kirakása, melyet – mindennapi tevékenységeink során alkalmazunk Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen, robotpályán Algofejtörők megoldása modell segítségével - A robot adott feltételek alapján végzendő mozgásának megtervezése, kirakása jelekkel, a mozgások lelépegetése – Útvonalak tervezése, kódolása adott feltételek alapján – Egyszerű mozgások kódolása padlórobottal – A robot mozgásának elemzése – Az adott kódsor módosítása újabb feltételek alapján - Történetek mesélése a robot mozgásával kapcsolatban - Önálló történetek kódolása robot segítségével – A sorrendből egyes lépések kihagyása vagy felcserélése, és ennek alapján az algoritmus végkimenetének megítélése. – Hibakeresés adott sorrendben, majd annak javítása – Algoritmusok létrehozása az Imagine Logo-ban – Eljárások létrehozása az Imagine Logo-ban Matematikai algoritmusok: - nyitott mondat megoldása algoritmussal, - az írásbeli osztás végzése mint egy-egy algoritmus.

A továbbhaladás feltételei:

A, B

- Tudja megnevezni a környezetében található digitális eszközöket, legyen tisztában funkcióikkal
- Segítséggel tudjon különböző programokat futtatni, ezekben személyre szabott beállításokat elvégezni
- Más tantárgyak tanulásakor tudja alkalmazni digitális tudását
- Tudja az általa használt digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezését, és biztonságos használatának feltételeit
- Képes legyen segítséggel digitális felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére

- Ismerje a digitális világ veszélyeit
- Legyen robotikai alaptudása
- Legyen képes kódsorok megfejtésére segítséggel
- Segítséggel legyen képes a sorrendből egyes lépések kihagyása vagy felcserélése után az algoritmus végkimenetének megítélésére
- Tudjon egyszerű algoritmusokat létrehozni az Imagine Logo-ban

C

- Tudja megnevezni a környezetében található digitális eszközöket, legyen tisztában funkcióikkal
- Tudjon különböző programokat futtatni, ezekben személyre szabott beállításokat elvégezni
- Más tantárgyak tanulásakor tudja alkalmazni digitális tudását
- Tudja az általa használt digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezését, és biztonságos használatának feltételeit
- Képes legyen digitális felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére
- Ismerje a digitális világ veszélyeit
- Legyen robotikai alaptudása
- Legyen képes kódsorok megfejtésére
- Segítséggel legyen képes a sorrendből egyes lépések kihagyása vagy felcserélése után az algoritmus végkimenetének megítélésére
- Tudjon algoritmusokat létrehozni az Imagine Logo-ban

11.2 Élő idegen nyelv

Célok és feladatok

Az idegen nyelvek tanítása eltér a többi tantárgytól abból a szempontból, hogy nem a tartalmi ismeretek átadásán van a hangsúly, hanem azoknak a készségeknek a kialakításán és állandó fejlesztésén, melyek segítségével a tanuló saját gondolatait és elképzeléseit idegen nyelven is ki tudja fejezni.

Az idegennyelvi kerettanterv célja kettős: egyrészt megadni azokat a kimeneti kritériumokat melyek az iskolai nyelvoktatás lépcsőjéhez a nyelvi fejlődés érdekében elengedhetetlenek, másrészt irányelveket adni az iskoláknak a helyi tantervek elkészítéséhez és az eredményes nyelvtanári munkához.

A korszerű idegennyelv-tanítás elsődleges célja a nyelvtanuló nyelvi cselekvőképességének fejlesztése. A diáknak képessé kell válnia arra, hogy egyéni kommunikációs céljait elérje és nyelvtudását valódi nyelvi helyzetekben, ismeretszerzésre, és ezek átadására, szórakozásra, személyes és szakmai céljainak megvalósítására valódi vagy digitális térben alkalmazni tudja. Az idegennyelv-tanítás tevékenység- és tanulóközpontú, vagyis a tanuló számára olyan életkorának, illetve érdeklődésének megfelelő szituációkat teremt, amelyekben személyisége fejlődik, és a nyelvet eszközként hatékonyan használja. Mindehhez elengedhetetlen a kommunikatív kompetencia tágabb összefüggésben értelmezett megközelítése, azaz a nyelvi elemek (a jel- és szabályrendszerek) valamint a szociolingvisztikai komponensek együttes fejlesztése.

Kiemelten fontos az interdiszciplináris szemlélet, mely épít a más tantárgyak keretében szerzett ismeretekre, az idegen nyelven megszerzett tudás pedig gazdagítja más tantárgyak tanulását. Projektfeladatok, információgyűjtés a szaktantárgyhoz, internetes kutatómunka, mind-mind történhet idegen nyelven is, felkészítve a tanulót a munka világában zajló információcserére. A hosszú távon is fenntartható nyelvi fejlődés érdekében elengedhetetlen a

tanórán kívüli nyelvhasználati és nyelvtanulási tevékenységekre is építeni, és erre a tanulót a nyelvórán fel kell készíteni. Ezeknek a tevékenységeknek elsődleges célja az, hogy a tanuló szinte mindennap találkozzon az idegen nyelvvel lehetőleg olyan helyzetekben, melyek életkorának és érdeklődésének megfelelnek, a nyelvtanulást élővé és folytonossá teszik, és ezzel nyelvtanulási kedvét erősítik. Az iskolán kívüli nyelvhasználat lehetőségei nagyban segítik a nyelvi fejlődést az egyéni különbségek esetén is.

A nyelvtanulás kezdeti szakasza a ráhangolódás időszaka. A fő cél az, hogy a tanuló megszeresse a nyelvtanulást, megértse a nyelvtudás fontosságát és szerepét a tanórán és az iskolán kívül. Ez a kezdeti szakasz kötelezően az alsó tagozat negyedik osztályában indul, de ahol lehetőség és igény van erre, érdemes a tanulók nyelvi fejlesztését, az idegen nyelv iránti motiválását már előbb elkezdni. Fontos, hogy felkeltsük a tanuló érdeklődését az idegen nyelvek, valamint a más nyelveket beszélő emberek, kultúrájuk megismerése és elfogadása iránt. A kisgyermeknek a világ iránti érdeklődése határtalan, fogékonysága a ritmus, a dalok, a kiejtés irányában természetesen fakad életkori sajátosságaiból, és a megfelelően történő nyelvi fejlesztés hatékonyan alapozza meg a későbbi, tudatosabb nyelvtanulást. Az ebben az életkorban jellemző műfajok (mesefilmek, mesekönyvek, dalok, mondókák) beépítése az órai munkába fogékonnyá tudják tenni a tanulókat a nyelvtanulás iránt, és segítenek elindulniuk az idegen nyelvi kommunikáció felé. Számukra a világ színessége, a nyelvi kifejezés változatossága érdekes és izgalmas, természetesen fordulnak idegen nyelvű ismerősök, barátok felé, és őszinte kíváncsisággal érdeklődnek más közösségek iránt. A cél ebben a szakaszban, hogy a tanuló ismerkedjen meg a célnyelvi kultúrák főbb szokásaival, ünnepeivel és kommunikációs eszközeivel, valamint induljon el az önálló nyelvtanulóvá válás útján, sajátítsa el olyan tanulási stratégiákat, amelyek segítségével képessé válik nyelvtudását fejleszteni és fenntartani. Szerezzen sikerélményeket a nyelvtanulásban, ezzel növekedjen önbizalma, fejlődjön önismerete és önértékelése.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.

A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg.

Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel. **A digitális kompetenciák:** Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a

nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.

A személyes és társas kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló nyitottá válik más kultúrák, más szokások iránt, mely a mindennapi életben növelheti toleranciáját. A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.

A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a mérlegelő, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol. **Módszerek** A szelíd nyelvi nevelés élményalapú, tevékenységközpontú és a nyelvelsajátítást helyezi a középpontba. A bevezető szakasz természetes velejárója lehet a csendes, vagy megfigyelő időszak. Az irányító, pozitív tanári attitűd, valamint a vidám, stresszmentes, motiváló tanulási környezet hozzájárul ennek az érzelmi szűrőnek a feloldásához, így a nyelvtudás aktiválásához.

Az idegen nyelv tanulásának kezdeti szakaszában még inkább igaz, hogy a hangsúly a kommunikatív értéken kell, hogy legyen a nyelvi pontossággal szemben.

Ebben az életkorban a gyermekbarát, vizuális elemekben gazdag tanulási környezet alapfeltétele a tanulói érdeklődés felkeltésének. Az idegen nyelvi órákon a tanuló életkori sajátosságainak és fejlettségi szintjének megfelelő, érdekes, változatos, értelmes és kihívást jelentő tevékenységek által kerül közel a nyelv elsajátításához. A korosztály sajátosságainak megfelelően a beszédértés és a beszédkézség fejlesztésén van a hangsúly, mely segíti, megteremti a helyes kiejtés alapjait is. Minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során javasolt feldolgozni a nyelvi tartalmakat. Fontos, hogy a nyelvtanuló a kooperatív tanulási folyamat aktív résztvevője legyen. Az órákat ebben a pedagógiai szakaszban a játékos és a változatos munkaformák jellemzik. A tanulási folyamatban kiemelt szerepet kap a rendszeres ismétlés, valamint állandó kapcsolat építése az új és a már korábban megszerzett tudás között. A tanulás tartalmát, tananyagait a nyelvtanuló igényeinek és egyéni különbségeinek megfelelően kell folyamatosan újragondolni, minél inkább szem előtt tartva a 21. század elvárásait.

A nyelvtanulás ebben a képzési szakaszban is szorosan kapcsolódik egyéb tudásterületekhez, ezzel is tudatosítva a tanulóban azt, hogy a nyelvtudás nem önmagáért való cél, hanem eszköz a világ megismerésére és egyéni céljai elérésére. Az alsó tagozaton a nyelvi tartalmak és tevékenységek leginkább a művészeti, alkotást és mozgást igénylő tanulásterületekhez, illetve a nem tanórához köthető rendezvényekhez, ünnepekhez, szabadidős programokhoz kötődhetnek.

A diák aktív, önálló nyelvtanulóvá nevelése elengedhetetlen feltétele az élethosszig tartó tanulás megalapozásának. Fejlesztéséhez szükség van a tanulási stratégiák elsajátítására, az önálló tanulás módszereinek megismerésére, valamint az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére. A tanulók együttműködése, a kooperatív munkaformák, valamint a projektmunkák fejlesztik a probléma- és folyamatközpontú gondolkodást, és

általában a célnyelven folytatott kommunikációt. Feltétlenül szükséges ezen túl az is, hogy a tanulók a digitális tartalmak felhasználásához útbaigazítást kapjanak. Az egyéni tanulási különbségek kiegyenlítése miatt pedig elengedhetetlen, hogy az iskolai oktatásban a nyelvtanulás továbbra is csoportbontásban, minél kisebb létszámmal történjen.

Az adott nyelvet használó emberek és kultúrák megismerésével a nyelvtanuló nyitottabbá, érdeklődőbbé és tájékozottabbá válik, érzelmvilága és gondolkodása fejlődik. Az idegen nyelv tanulása során, valamint az iskolán kívüli tevékenységek által a nyelvtanuló részesévé válhat az adott kultúráknak, kapcsolatot teremthet a célnyelven beszélőkkel, összehasonlíthatja saját kulturális szokásait más kultúrákkal. Az ismeretszerzésben segíthetnek a célnyelvi országokról szóló olvasmányok vagy filmek, vagy a rendszeres idegen nyelvi projekt feladatok, melyet a tanuló akár egyénileg, akár csoportosan készíthet el. A nyelvtanulás során a valódi kommunikációs szituációknak és a valós nyelvi cselekvéseknek az alapja az idegen nyelvű hiteles szöveg mely a nyelvtanuló számára tartalmi és nyelvi szempontból is illeszkedik életkorához és érdeklődéséhez. A jól megválasztott, autentikus tananyag nagy segítség tanárnak és tanulónak egyaránt, és a tanulási folyamat sikeressége szempontjából meghatározó. A nyelvtanulónak képessé kell válnia arra, hogy a szövegeket megértse, illetve az azokban szereplő nyelvi és egyéb információkat fel tudja használni saját tanulási céljainak megvalósítására támaszkodva az anyanyelvén vagy egyéb tanulásterületen megszerzett tudására. Hangsúlyos szerepe van emellett a nyelvi eszközök funkcionalitásának, melyek ezekben az autentikus tananyagokban nem különálló egységekként, hanem kontextusba ágyazva jelennek meg. **Tanulási eredmények**

A nevelési-oktatási szakasz végére, a továbbhaladás érdekében a következő, témakörtől független tanulási eredményeket kell elérni: a tanuló minden témakörben megérti az előszóban elhangzó, ismert témákhoz kapcsolódó, verbális, vizuális vagy nonverbális eszközökkel segített rövid kijelentéseket, kérdéseket; beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű hallott szövegben a tanult nyelvi elemeket; beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű szövegben a tanult nyelvi elemeket; megérti az egyszerű, rövid, írásos, akár autentikus, ismert témákhoz kapcsolódó, vizuális eszközökkel segített rövid kijelentéseket, kérdéseket; beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű, a nyelvtanításhoz készült, illetve eredeti írott szövegben a tanult nyelvi elemeket; a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;

ismeri a tanult szavak és állandósult szókapcsolatok célnyelvi normához közelítő kiejtését tanári minta követése által, vagy autentikus hangzó anyag, IKT-eszközök segítségével; felismeri a tanult nyelvi elemeket életkorának megfelelő digitális tartalmakban, digitális csatornákon olvasott vagy hallott nagyon egyszerű szövegekben is. Megismeri a német nyelv alapvető helyesírási szabályait (betűk és hangtan)

Az egyes élő idegen nyelvi kerettantervek felépítése, szerkezete

Az egyes élő idegen nyelvi kerettantervekben az általános bevezetőt az adott nyelvben és évfolyamban a tantárgy tanítására jellemző specifikumok összefoglalása követi. Felsorolásra kerülnek azok a nyelvtanítási szakasz végére minimálisan elvárt nyelvi funkciók és nyelvi elemek, struktúrák, valamint általános tanulási eredmények, amelyeket a nyelvtanulónak témakörtől vagy a választott nyelvkönyvtől függetlenül el kell sajátítania.

A kerettantervek a nyelvi fejlesztési területeket témakörök szerint csoportosítják. A témakörökhöz rendelt óraszámok leginkább a súlyozásukra való javaslatok. A személyes, környezeti, közéleti és aktuális témák a valós nyelvhasználathoz kapcsolódnak, a továbbiak többnyire az iskolai, nyelvórai és iskolán kívül történő nyelvtanulási tevékenységeket jelölik.

A tématarományokhoz megadott célnyelvi példák gyűjtőfogalmak, melyek a felsőbb évfolyamokon bővebb, gazdagabb szókincset jelölnek.

A kerettanterv minden egyes témakörhöz javasol tevékenységi formákat is, melyek segíthetik a témakörhöz tartozó szókincs, illetve nyelvi struktúrák bevésoédését. A motiváció állandó ébrentartása érdekében mindig érdemes az ilyen jellegű feladatokat a tanulók szemszögéből nézve négy szempont szerint megvizsgálni: fontosnak érzik-e (pl. fejleszti-e a kommunikációjukat), szeretik-e az ilyen típusú feladatot (pl. csoportfeladat, egyéni projekt), érdekesnek találják-e (pl. ad-e, igényel-e új információt), illetve szórakoztatónak találják-e (pl. játékok, versenyek). Az itt javasolt tevékenységi formák csak gondolatébresztő példák és – ellentétben a szókincs és a nyelvi struktúrák, funkciók meghatározásával – nem kötelező érvényűek.

1. évfolyam:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Bemutatkozás, köszönés	3
Alapszínek	2
Számok 1-10-ig	2
Taneszközök, iskola	2
Család, családtagok	2
Testrészek	2
Karácsonyi ünnepkör	2
Ismétlés, számonkérés	2
Ruhadarabok	2
Háziállatok	2
Vadállatok	2
Ételek	2
Gyümölcsök, zöldségek	2
Húsvéti ünnepkör	2
Ismétlés, számonkérés	3
Nyári tervek	2
Összes óraszám	36

Továbbhaladás feltételei 1. évfolyam:

A tanuló aktívan részt vesz a célnyelvi tevékenységekben, követi a célnyelvi óravezetést, az egyszerű tanári utasításokat, megérti az egyszerű, ismerős kérdéseket, egyszerűen, röviden válaszol ezekre, kiszűri egyszerű, rövid szövegek lényegét. Elmond néhány verset, mondókat tanítói segítséggel.

A napszaknak megfelelően tudjon köszönni, bemutatkozni.

Tudja megnevezni az alapszíneket.

Tudjon elszámolni 1-10-ig célnyelven.

Tudjon megnevezni néhány osztályteremben található taneszközt, tárgyat.

Tudja megnevezni a szűkebb családtagokat.

Mozgásos tevékenység, vers, dal segítségével tudja megnevezni a testrészeit.

Nevezzen meg néhány ruhadarabot.

Tudjon megnevezni néhány háziállatot és vadállatot.

Tudjon megnevezni néhány ételt, gyümölcsöt. Ismerje

a célnyelvi kultúrához tartozó főbb ünnepeket.

2. évfolyam:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Bemutatkozás, köszönés	2
Színek	2
Számok 1-10-ig	3
Taneszközök, iskolai berendezések	2
Család, családtagok, családfa	3
Testrészek	3
Karácsonyi ünnepkör	2
Ismétlés, számonkérés	2
Ruhadarabok	3
Háziállatok	3
Vadállatok	2
Ételek	3
Gyümölcsök, zöldségek	2
Húsvéti ünnepkör	2
Ismétlés, számonkérés	2
Összes óraszám	36

Továbbhaladás feltételei 2. évfolyam:

A tanuló aktívan részt vesz a célnyelvi tevékenységekben, követi a célnyelvi óravezetést, az egyszerű tanári utasításokat, megérti az egyszerű, ismerős kérdéseket, egyszerűen, röviden válaszol ezekre, kiszűri egyszerű, rövid szövegek lényegét. Az évfolyam során ismerje meg a az adott idegen nyelv hangjait és betűit. Minden témakörhöz kapcsolódóan tudjon néhány szót helyesen lemásolni. A témakörökre jellemző alapvető tevékenységre vonatkozó alapvető szókincs ismerete célnyelven.

Elmond néhány verset, mondókát önállóan.

A napszaknak megfelelően tudjon köszönni, bemutatkozni rövid párbeszéd formájában.

Tudja megnevezni a tanult dolgok színeit kérdés válasz formájában.

Tudjon kiszámolni tízes számkörben egyszerű összeadásokat és kivonásokat.

Tudja megnevezni az osztályteremben található taneszközt, tárgyat rövid párbeszéd formájában.

Projektmunka: családfa készítése saját rajzok, fényképek segítségével.

Mozgásos tevékenység, vers, dal segítségével tudja megnevezni a testrészeit.

Tudja megnevezni az évszakokat, a hét napjait.

Tudja megnevezni a ruhadarabokat az évszakoknak megfelelően.

Állatok rövid jellemzése.

A szeretem és nem szeretem kifejezés használata ételekkel kapcsolatban. Néhány főbb ünnephez kapcsolódó alapszintű kifejezés, állandósult szókapcsolat ismerete.

3. évfolyam

Témakörök	Óraszámok
1.Köszönések, bemutatkozás	4 óra
2.Osztályterem	6 óra
3.Évszakok,szabadidő	6 óra
4.Célnyelvi jellemzők	5 óra
5.Ünnepek	5 óra
6.Szórakozás	6 óra
7.Ismeretek átadása	4 óra
Összesen:	36 óra

Továbbhaladás feltételei a 3. osztályban:

1.Közöl alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemek segítségével.(név, életkor, származás).Felismeri és alkalmazza a legegyszerűbb, üdvözlésre és bemutatkozásra használt mindennapi nyelvi funkciókat.

2. Ismeri az osztálytermi utasításokat, berendezéseket, irányokat. Képes legyen megoldani játékos feladatokat szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok szintjén.
3. Részt vesz kooperatív munkaformában végzett kreatív tevékenységekben, projekt munkában szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok leírásával, esetleg képi kiegészítéssel.
4. Felismeri az anyanyelve és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtésbeli és írásbeli különbségeket. Ismeri az adott nyelv ábécéjét. Felismeri a célnyelv hangkészletét.
5. Ismeri a főbb célnyelvi kultúrához tartozó ünnepekhez kapcsolódó alapszintű kifejezéseket, állandósult szókapcsolatokat és szokásokat. Támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott szövegre az órai játékos alkotó, mozgásos vagy nyelvi fejlesztő tevékenységek során, kooperatív munkaformákban.
6. Felhasznál és létrehoz rövid, nagyon egyszerű célnyelvi szövegeket szabadidős tevékenységek során. (képregény, dalok, mesék, online feladatok, gyűjtőmunka)
7. Törekszik arra, hogy a célnyelvet eszközként alkalmazza információ szerzésre. Célnyelven megoszt egyedül, vagy társaival együttműködésben megszerzett, alapvető információkat szóban és írásban.

4. évfolyam:

Témakörök	Óraszámok
1. Köszönések, bemutatkozás	10 óra
2. Osztályterem	12 óra
3. Évszakok, szabadidő	12 óra
4. Célnyelvi jellemzők	6 óra
5. Ünnepek	12 óra
6. Szórakozás	10 óra
7. Ismeretek átadása	10 óra
Összesen:	72 óra

Továbbhaladás feltételei a 4. osztályban:

1. Közl alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemek segítségével. (név, életkor, származás, családtagok bemutatása, alapvető érzések). Számok ismerete 100-ig. Felismeri és alkalmazza a legegyszerűbb, üdvözlésre és bemutatkozásra használt mindennapi nyelvi funkciókat. Projekt munka készítés családról, lakóhelyről, kiskedvencről, barátról.
2. Ismeri az osztálytermi utasításokat, berendezéseket, irányokat. Képes legyen megoldani játékos feladatokat szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok szintjén. Rövid, néhány mondatból álló párbeszédet folytat, felkészülést követően.
3. Részt vesz kooperatív munkaformában végzett kreatív tevékenységekben, projekt munkában szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok leírásával, esetleg képi kiegészítéssel. Alapvető szavak, szókapcsolatok felismerése célnyelven a témakörre jellemzően.

4. Felismeri az anyanyelve és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtésbeli és írásbeli különbségeket. Ismeri az adott nyelv ábécéjét. Felismeri a célnyelv hangkészletét. Tudja lebetűzni a saját nevét.

5. Ismeri a főbb célnyelvi kultúrához tartozó ünnepekhez kapcsolódó alapszintű kifejezéseket, állandósult szókapcsolatokat és szokásokat. Támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott szövegre az órai játékos alkotó, mozgásos vagy nyelvi fejlesztő tevékenységek során, kooperatív munkaformákban. Projektmunka készítésében részt vesz.

6. Felhasznál és létrehoz rövid, nagyon egyszerű célnyelvi szövegeket szabadidős tevékenységek során. (képregény, dalok, mesék, online feladatok, gyűjtőmunka) Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelven írott szövegek felhasználása szórakozás céljára.

7. Törekszik arra, hogy a célnyelvet eszközként alkalmazza információszerezésre. Célnyelven megoszt egyedül, vagy társaival együttműködésben megszerzett, alapvető információkat szóban és írásban. Saját érdeklődési köréhez tartozó, rajzokkal, fényképekkel támogatott plakát készítése egyedül vagy csoportban.

11.3 Ének-zene

Az ének- zenei nevelés a tanuló identitástudatának kialakítása és személyiségfejlődése szempontjából kiemelkedő fontosságú. A zenei nevelés akkor lesz eredményes, ha kialakul a tanuló zenei anyanyelve, mely által hazájához, nemzetéhez értelmileg és érzelmileg egyaránt kötődik. A pedagógus munkájának érdemi szerepe van a gyermek iskolai életében, ennek hatása életre szóló, túlmutat az iskola falain.

Az ének-zenei nevelés speciálisan olyan készségeket, képességeket, kompetenciákat is fejleszt, melyek hatással vannak egyéb, nem zenei képességekre is (transzferhatás).

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a meg tapasztalása más tárgyak tanuláshoz is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A tanuló megismeri a zene mindennapi funkcióját, és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló meg tapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is.

A zenei nevelés Magyarországon a Kodály Zoltán által megalkotott filozófiát követve, tevékenység központú módszer alapján valósul meg.

A magyar zenekultúra évszázados hagyománya, hatalmas magyar dallamkincse, bőséges tartalmat kínál a zenei oktatás minden szintjéhez. Zenei anyanyelvünk, általános műveltségünk megalapozásának és nemzeti azonosságtudatunknak fontos tényezője.

„Mielőtt más népeket akarunk megérteni, magunkat kell megértenünk. Semmi sem alkalmasabb erre, mint a népdal. Erre az alapra épülhet olyan zenei műveltség, mely nemzeti, de lelket tár minden nép nagy alkotásainak. Értékmérőt is kap a népdallal, aki e századok csiszolta tökéletességhez méri, amit hall: nem tévesztik meg többé hamis bálványok...”
(Kodály Zoltán)

1–4. évfolyam

Az első négy évfolyamon elsősorban alapképességek és készségek fejlesztése zajlik, ezért a témakörök nem alkotnak zárt egységet és nem időrendben követik egymást. Az egyes témaköröknél megjelölt minimum óraszámok, csak arányaiban segítik a tájékozódást. A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás. Az alsó tagozaton kiemelt nevelési-oktatási cél, az éneklés megszerettetése. A zenei anyanyelv megismerése, elsajátítása és használata segít megalapozni az értékörzést, a tanulók nemzeti identitását. A népdalok tanítása számtalan élethelyzetre ad példát és kínál megoldást. További cél, hogy az aktív éneklés és a zenehallgatás során a tanulók örömteli élményekhez jussanak. Fedezzék fel a zenei alkotás örömét, kifejező éneklésük, hangszeres játékuk, ritmikai alkotásaik, saját kis zenei kompozícióik által. Fejlődjön ritmikai készségük, zenei hallásuk, tanuljanak meg alapszinten kottát írni és olvasni. Ismerjenek meg zeneirodalmi alkotásokat, korosztályuknak megfelelő módon. Ehhez kapcsolódik a koncert-pedagógia. A tanulók számára biztosítani kell, tanévenként legalább egy közös hangverseny látogatást, mely hozzásegíti őket az élő muzsikálás szépségének megbecsüléséhez.

1–2. évfolyam

Az alapozás időszakát az első félévben sok játék és önfeledt éneklés jellemezze, mely megelőzi az ismeretek tanítását. A zenei elemek tudatosítása a második félévben kezdődik. Tanulják meg a gyermekjáték-dalokat és játsszanak a tanteremben, az udvaron, a folyosón – ahol csak hely és alkalom adódik rá. Alapvető fontosságú az egyenletes lüktetés érzetének kialakítása, és folyamatos gondozása. Ugyancsak folyamatos feladat az osztály hangzásának fejlesztése, egységessé tétele, és a tiszta intonáció kialakítása. A zenei írás-olvasás elsajátítása fokozatosan és folyamatosan történjen. A tanulók a megismert zeneműveket, átélt élményeiket szavakkal, rajzzal, tánccal és szabad mozgás improvizációval fejezzék ki. A magyar zenepedagógiai hagyományoknak megfelelően a fejlesztés alapja a pedagógus és a tanulók közös alkotó munkája.

Az 1–2. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszám: 136 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

1. évfolyam

Heti óraszám: 2 óra

Témakör neve	Órakeret
Zeneművek/ Énekes anyag	36 óra (35+1)*
Zeneművek/ Zenehallgatás	14 óra (13+1)*
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	8 óra (7+1)*
Zenei ismeretek/ Hallásfejlesztés	8 óra (7+1)*
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	6 óra (6)
összes óraszám	72 óra

*a + órák a szabad órakeretet jelölik

TÉMAKÖR: Zeneművek/Énekes anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

Életkori sajátosságoknak megfelelő gyermekdalok, gyermekjátékdalok, vagyis olyan zeneművek, melyek az életkornak megfelelő élethelyzetek zenei képét adják. Lehetőséget adnak játékra, különböző mozgásformák kitalálására, gyakorlására. A dalok elsősorban, de nem kizárólagosan pentaton hangkészletűek, figyelembe véve a gyermek hangterjedelmét is.

Zeneművek / Énekes anyag / Első osztály

Gyermekdalok, gyermekjátékdalok, mindennapi élethelyzeteket, életképeket kifejező dalok Aki nem lép egyszerre; Budabuda bácsi; Bújj, bújj itt megyek; Bújj, bújj medve; Bújj, bújj zöld ág; Egyenlőre, két kettőre; Egyél libám; Erdő mellett nem jó lakni; Ess, eső, ess; Ég a gyertya, ég; Éliás, Tóbiás; Én kis kertem kerteltem; Fecskét látok; Fehér liliomszál; Gyertek haza ludaim; Gyertek lányok játszani, játszani; Gyertek lányok ligetre; Gyerünk, menjünk vendégségbe; Hej, a sályi piacon; Hess el, sas!; Hinta, palinta; Hód, hód, fényes lánc; Kering az orsó; Kicsi vagyok én; Körtéfa; Megy a kocsi; Nyisd ki Isten kiskapudát; Rece, rece pogácsa; Sírjunk, ríjunk; Szegény legény; Szólj síp, szólj; Ti csak esztek, isztok; Túrót ettem; Tücsök koma gyere ki; Zíbor, zábor; Zsipp-zsupp

Dalok alkalmakra, jeles napokra

Szent Gergely doktornak; Télapó itt van (Gyermekdal – Donászy M.); Kirje, kirje; Járdányi Pál – Szőnyi Zoltán: Brumm, brumm, Brúnó; Sárdó, gyűj el; Esik eső karikára; Balázs Á. – Nádas Katalin: Fűzzünk, fűzzünk; Már megjöttünk estére (vers:Károlyi Amy); Hová méggy te kis nyulacska?

Mondókák, kiszámolók

Egy – megérett a meggy; Névcsúfolók – pl. Balázs, csípjen meg a darázs; Hüvelykujjam almafa;

Lementem a pincébe; Gyerekek, gyerekek, szeretik a perezet

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangjaitól megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;

különböző hangerővel tud énekelni;

a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít; a tanult dalokhoz kapcsolódó játékokban, táncokban, dramatizált előadásokban osztálytársaival aktívan részt vesz;

hangszerkíséretes dalokat énekel tanára vagy hangszeren játszó osztálytársa

kíséretével; ismeri a tanult, énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangokat;

kézjelművel énekel; belső hallása fejlődik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

emlékezetből énekel legalább 20 gyermekdalt;

jó testtartással, helyes légzéssel, megfelelő tempóban, artikulálva énekel c' – d''
hangterjedelemben;

elsajátítja a jól intonált, kifejező éneklés alapjait; alkotóként vesz részt
gyermekjátékdalok előadásában; a gyermek a dalokban felfedezi
önmagát, s így azonosulni tud velük; aktívan részt vesz az iskola vagy a
helyi közösség hagyományos ünnepein.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

Magyar gyermekdalok és népdalok hallás utáni megtanulása és éneklése

A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával,
mint egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció, szolmizációs kézjelről való éneklés.

Az előadói készség fejlesztése tevékenységeken keresztül

A befogadói készség fejlesztése hallás utáni daltanítás kapcsán

A gyermeki világ felfedezése a tanult dalokban

Évfolyamonként legalább 35 magyar gyermekdal és népdal hallás utáni ismerete

A tanult dalokhoz kapcsolódó játékok elsajátítása

Egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció

A kézjel, mint jelrendszer ismerete

Szolmizációs kézjelről való éneklés

FOGALMAK

Népdal; gyermekjátékdal; körjáték; néptánc; hangszerkíséret; szolmizáció; kézjel

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*. Ezt szolgálja a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a zenéhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek / Zenehallgatás / Első osztály

Kodály Zoltán: Gergely-járás, részlet a gyermekkarból; Nyulacska – gyermekkar; Katalinka – gyermekkar; Bartók Béla: Gyermekeknek I./3. Szegény legény; I./12. Lánca, lánca, eszterlánc; Bartók Béla: Mikrokozmosz – részletek; 44 hegedűduó – I. füzet – Párnástánc (Elvesztettem zsebkendőmet); Bárdos Lajos: Karácsonyi bölcsődal – vegyeskar; Adriano Banchieri: Állatok rögtönzött ellenpontja; Leopold Mozart: Gyermekszimfónia – részlet; W.A. Mozart: Esz-dúr kürtverseny III. tétel – részlet; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Csajkovszkij: Diótörő - Játék katonák indulója; Szőnyi Erzsébet: 21 énekes játék – Sípkészítő (Szólj síp); Névcsúfolók- „Ádám kutya ül a hátán”

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
érzékel és megnevezi a hangerő, hangszín, hangmagasság változásait, az őt körülvevő világ
hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;

zenehallgatási élményekkel gazdagodik;

megismeri az énekelve megtanult dalt, feldolgozás formájában is;

képes asszociálni a hallott zenében megjelenített állatokra, életképekre;

megismer több, a mindennapokhoz, továbbá alkalmakhoz, ünnepekhez, jeles napokhoz
fűződő zenei részletet;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a hallgatott zenét adott szempontok alapján megfigyeli, és ezekről tanári kérdések
segítségével szóban beszámol;

a zenei aktivitáson keresztül megtapasztalja a zenei befogadás örömét;
felismeri a zongora hangját; felismeri és megkülönbözteti a gyermekkar
és a vegyeskar hangzását; meg tudja különböztetni a szólóhangszer
hangzását a zenekari hangzástól; képzelete és kreatív gondolkodása
fejlődik; képes az érzelmi azonosulásra;
egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni;
képes megérteni az zenék üzenetét;
szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval – egyénileg, párban vagy
csoportosan – kifejezi a zene által benne keltett érzéseket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- Az énekes anyaghoz kapcsolódó és az életkornak megfelelő, különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása;
- Cselekményes zenékben az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése;
- Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben;
- A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval;
- Befogadói készség: ráhangolódás a hallgatott zeneművekre;
- Emberi hangfajták (gyermek, női, férfihang) megfigyelése a tanult zenei anyagban;
- A hangszerek hangszínének megfigyelése a tanult zenei anyagban;
- A szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar megkülönböztetése, megnevezése a tanult zenei anyagban.

FOGALMAK

énekhang; gyermekkar; vegyeskar; zongoramű; kíséret; népdalfeldolgozás; zenekar; duó

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Ritmikai fejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

érti a tempó és az egyenletes löktetés fogalmát; megkülönbözteti a mérőt és a ritmust; a testét hangszerként is használja; egyszerű ritmushangszereket használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

érzékel és hangoztatja az egyenletes mérőt a tanult dalokban, zenei szemelvényekben érzékeli az ütemhangsúlyt; tapsolja a dalok, mondókák ritmusát; felismeri és hangoztatja a negyed, nyolcadpár, fél értékű ritmusokat, a negyed és a fél értékű szünetet, tájékozódik a 2/4-es ütemben, felismeri és használja az ütemvonalat, záróvonalat, az ismétlőjelet; mondókákat alkot, ritmusokat rögtönöz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

Egyenletes mérő hangoztatása éneklés és esetenként zenehallgatás közben

Zenei hangsúly érzékeltetése és reprodukciója

Alapritmusok gyakorlása 2/4-es ütemben mozgással, testhangszerrel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), a tanuló által készített hangkeltő eszközökkel, és ritmusnevekkel csoportosan és párban:

- a zenei hangsúly érzékeltetésével,
- mondókák, gyermekversek ritmusának hangoztatásával,
- felelgetős ritmusjátékokkal,
- ritmussorok rögtönzésével pl. egy szó vagy érzelem kifejezésére

Ritmuskánon és osztinató gyakorlása egyszerű formában;

Alkotói készség: Rögtönzés dallammal, ritmussal, ritmussorok alkotása változatos hangszínek használatával, testhangszer és különböző hangkeltő eszközök és ritmushangszerek segítségével.

Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők stb.) és hangkeltő eszközök készítése; Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása

Egyenletes löktetés, mérő

Negyed, nyolcadpár, fél értékű kotta, a negyed és fél értékű szünet

2/4-es ütem

Ütemmutató, hangjegy, szünet, vonal-vonalköz, pótvonal, ütemvonal, kezdőhang – záróhang

Ritmikai kétszólamúság – osztinató, ritmuskánon

FOGALMAK

Mérő; ritmus; szünet; ütem; ütemvonal; záróvonal; ismétlőjel, ütemmutató; ritmushangszer; rögtönzés; ötvonalas rendszer; vonal-vonalköz; pótvonal; kezdőhang - záróhang; gyors; lassú; osztinató, ritmuskánon

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
érzékelje a hangok egymásutánját, különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket, ezeket felismeri az őt körülvevő világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
érti a különbséget a hangerő, hangszín, hangmagasság fogalmai között; rövid dallamsorokat rögtönöz; örömmel vesz részt az alkotói folyamatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismeri, éneklő és alkalmazza a pentaton hangkészlet hangjait; a dalokat tanári segítséggel szolmizálva éneklő, kézjelekkel mutatja;
a fenti hangkészletben különböző gyakorlási formákban használja, belső hallása fejlődik;
megtapasztalja a relatív szolmizáció lényegét;
a tanult dalok, zenei részletek éneklésekor tudja változtatni hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően;
különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket hallás után megfigyeli és reprodukál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- A hangerő, hangszín, hangmagasság változásainak megfigyelése és megnevezése a környező világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
- Magas és mély hangok megfigyelése a tanult dalokban;
- Hangszínek és ellentétes dinamikai szintek gyakorlása hangutánzással, felelgetős játékokkal;
- Belső hallás fejlesztése dallambújtatással;
- A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése;
- Kánon éneklése, gyakorlása egyszerű formában;
- Alkotói készség: Rövid dallamsorok rögtönzése pl. saját névre;
- A testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszínének megfigyelése és azok improvizatív használata egy szó vagy érzelem kifejezésére;
- A pentaton hangkészlet hangjainak ismerete kiegészülve az alsó „lá”-val; □ A pentaton hangkészlet kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése;
- kánon éneklésmódjának elsajátítása.

FOGALMAK

halk, hangos, hangmagasság, hangszín, hangerő, dallam, dallamsor, kánon

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Zenei írás, olvasás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfigyeli és azonosítja az alapvető zenei jelenségeket (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában;

- kottaképről azonosítja a hallás után tanult dalokat;

- érzékeli, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható. **A**

témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;

- tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal;

- képes egyszerű kottában tájékozódni;

- megtapasztalja a relatív szolmizáció jellemzőit, illetve előnyeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- A hallás után tanult dalok kottából való azonosításának előkészítése különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.);

- A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;

- A kottakép alapvető funkcionális elemeinek felismerése: ütemmutató, hangjegy, szünet, vonal – vonalköz, pótvonat, ütemvonal, kezdőhang-záróhang stb.;

- A figyelem, az összpontosítás fejlesztése egyszerű zenei írás – olvasási feladatok segítségével;

- A finommotorikus mozgások gyakorlása egyszerű zenei írás feladatok segítségével;

- Negyed, nyolcadpár, fél értékű kotta, a negyed és fél értékű szünet grafikai képe és írása

- Ütemvonal és záróvonal grafikai képe és írása;

- A lá - szó - mi - ré-dó- alsó lá szolmizációs hangok leírása fokozatos bevezetéssel, különböző hangmagasságokban.

FOGALMAK

Hangjegy

A továbbhaladás feltételei 1. évfolyam:

-A tanulók 10 népdalt és gyermekdalt elő tudnak adni a kapcsolódó játékokkal emlékezetből c'-d'' hangterjedelemben.

(Aki nem lép egyszerre; Bújj, bújj zöld ág; Ég a gyertya, ég; Éliás, Tóbiás; Én kis kertet kerteltem; Gyertek lányok ligetre; Hinta, palinta; Hold, hold, fényes lánc; Körtéfa; Szólj síp, szólj)

Csoportosan énekelnek, képesek az új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni. -Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni. Fejlődik hangszínhallásuk: megkülönböztetik a gyermek, női és férfi hangot, felismerik a furulya, zongora hangját. - Részt vesznek a gyermekjátékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes löktetést és érzékelik a tempóváltozást.

- A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) segítséggel felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta, ötvonalas kotta). A megismert ritmikai elemeket (negyed, nyolcadpár, negyed szünet) tartalmazó ritmusgyakorlatot képesek megszólaltatni. Megfigyelik a dallamfordulatokat (szó- lá-mi).

2. évfolyam:

Heti óraszám: 2 óra

Témakör neve	Órakeret
Zeneművek/ Énekes anyag	36 óra (35+1)*
Zeneművek/ Zenehallgatás	15 óra (14+1)*
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	7 óra (6+1)*
Zenei ismeretek/ Hallásfejlesztés	7 óra (6+1)*
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	7 óra (7)
összes óraszám	72 óra

*a + órák a szabad órakeretet jelölik

TÉMAKÖR: Zeneművek/Énekes anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

Életkori sajátosságoknak megfelelő gyermekdalok, gyermekjátékdalok, vagyis olyan zeneművek, melyek az életkornak megfelelő élethelyzetek zenei képét adják. Lehetőséget adnak játékokra, különböző mozgásformák kitalálására, gyakorlására. A dalok elsősorban, de nem kizárólagosan pentaton hangkészletűek, figyelembe véve a gyermek hangterjedelmét is.

Zeneművek / Énekes anyag

Gyermekdalok, gyermekjátékdalok, mindennapi élethelyzetek, életképek

A gúnárom elveszett; A part alatt; Csillagoknak teremője; Csömödéri; Egy kis malac; Egyszer egy királyfi; Elvesztettem zsebkendőmet; Ess, eső, ess; Este van már, nyolc óra; Harcsa van a vízbe'; Hatan vannak a mi ludaink; Három éjjel, Hej, tulipán; Hej, vára vára; Hess, légy, ne szállj rám; Hol jártál, báránykám?; Hopp, Juliska; Hová mégy?; Isten éltesen, Péter, Pál!; Járom az új várnak; Kapitány úr megizente; Keresd meg a tűt; Két krajcárom; Kis kece lányom; Kivirágzott a diófa; Kőketánc; Kodály – Weöres S.: Jön a kocsi; Láttál-e már valaha; Méz, méz, méz; Most viszik, most viszik; Nincs szebb állat, mint a lúd; Süssünk, süssünk valamit; Szélről legeljete; Széles az én kedvem ma; Ti csak esztek; Tivi - tovi tács; Tüzet viszek; Úszik a kácsa; Virágéknál ég a világ

Dalok alkalmakra, jeles napokra

Hull a pelyhes; Betlehembe, jer, pajtás!; A kis Jézus; Regöljünk, regöljünk; Ma van húsvét napja (Húsvétoló); Állj be, Berci katonának!; Még azt mondják nem illik; Járdányi Pál - Weöres Sándor: Tavaszköszöntő (Sándor napján); Járdányi Pál – Szőnyi Zoltán: Orgona ága; Serkenj fel, kegyes nép

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangjaitól megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;

különböző hangerővel tud énekelni;

a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít; a tanult dalokhoz kapcsolódó játékokban, táncokban, dramatizált előadásokban osztálytársaival aktívan részt vesz;

hangszerkíséretes dalokat énekel tanára vagy hangszereken játszó osztálytársa

kíséretével; ismeri a tanult, énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangokat;

kézjéről énekel; belső hallása fejlődik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

emlékezetből énekel legalább 20 gyermekdalt; jó

testtartással, helyes légzéssel, megfelelő tempóban, artikulálva énekel c' – d'' hangterjedelemben; elsajátítja a jól intonált, kifejező éneklés alapjait; alkotóként vesz részt gyermekjátékdalok előadásában; a gyermek a dalokban felfedezi önmagát, s így azonosulni tud velük; aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- Magyar gyermekdalok és népdalok hallás utáni megtanulása és éneklése
 - A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával, mint egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció, szolmizációs kézjelről való éneklés.
 - Az előadói készség fejlesztése tevékenységeken keresztül
 - A befogadói készség fejlesztése hallás utáni daltanítás kapcsán
 - A gyermeki világ felfedezése a tanult dalokban
- Évfolyamonként legalább 35 magyar gyermekdal és népdal hallás utáni ismerete
A tanult dalokhoz kapcsolódó játékok elsajátítása
Egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció
A kézjel, mint jelrendszer ismerete
Szolmizációs kézjelről való éneklés

FOGALMAK

Népdal; gyermekjátékdal; körjáték; néptánc; hangszerkíséret; szolmizáció; kézjel

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*. Ezt szolgálja a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a zenéhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek / Zenehallgatás / Második osztály

Erkel Ferenc: Himnusz; Kodály: Méz, méz, méz – gyermekkar; Hajnóvesztő – gyermekkar; Csillagoknak teremője – duett; Nagyszalontai köszöntő – gyermekkar; Bartók Béla: Cipósütés – gyermekkar; Gyermeknek I./1. Játzó gyermekek (Süssünk, süssünk valamit); I./4. Párnatánc (Elvesztettem zsebkendőmet); I./6. Balkéztanulmány (Hej, tulipán); I./7. Játékdal (Keresd meg a tüt); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./23. Táncdal (Hopp, Juliska); II./27. Tréfa (A gúnárom elveszett); Bartók Béla: Mikrokozmosz – Mese a kis légyről; Antonio Scandelli: A tyúk; A. Vivaldi: Négy évszak – Tél II. tétel; W.A. Mozart: Német táncok – Utazás szánon; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Rimszkij–Korsakov: Dongó; Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – Kiscsibék tánca a tojánhéjban; Állatos dalok; Betlehemes /A kis Jézus aranyalma

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érzékei és megnevezi a hangerő, hangszín, hangmagasság változásait, az őt körülvevő világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
- zenehallgatási élményekkel gazdagodik; megismeri az énekelve megtanult dalt, feldolgozás formájában is; képes asszociálni a hallott zenében megjelenített állatokra, életképekre;
- megismer több, a mindennapokhoz, továbbá alkalmakhoz, ünnepekhez, jeles napokhoz fűződő zenei részletet;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a hallgatott zenét adott szempontok alapján megfigyeli, és ezekről tanári kérdések segítségével szóban beszámol;
 a zenei aktivitáson keresztül megtapasztalja a zenei befogadás örömét;
 felismeri a zongora hangját; felismeri és megkülönbözteti a gyermekkar és a vegyeskar hangzását; meg tudja különböztetni a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól; képzelete és kreatív gondolkodása fejlődik; képes az érzelmi azonosulásra;
 egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni;
 képes megérteni az zenék üzenetét;
 szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval – egyénileg, párban vagy csoportosan – kifejezi a zene által benne keltett érzéseket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- Az énekes anyaghoz kapcsolódó és az életkornak megfelelő, különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása;
- Cselekményes zenékben az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése;
- Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben;
- A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval;
- Befogadói készség: ráhangolódás a hallgatott zeneművekre;
- Emberi hangfajták (gyermek, női, férfihang) megfigyelése a tanult zenei anyagban;
- A hangszerek hangszínének megfigyelése a tanult zenei anyagban;
- A szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar megkülönböztetése, megnevezése a tanult zenei anyagban.

FOGALMAK

énekhang; gyermekkar; vegyeskar; zongoramű; kíséret; népdalfeldolgozás; zenekar; duó

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Ritmikai fejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

érti a tempó és az egyenletes löktetés fogalmát; megkülönbözteti a mérőt és a ritmust; a testét hangszerként is használja; egyszerű ritmushangszereket használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

érzékel és hangoztatja az egyenletes mérőt a tanult dalokban, zenei szemelvényekben érzékeli az ütemhangsúlyt; tapsolja a dalok, mondókák ritmusát; felismeri és hangoztatja a negyed, nyolcadpár, fél értékű ritmusokat, a negyed és a fél értékű szünetet, tájékozódik a 2/4-es ütemben, felismeri és használja az ütemvonalat, záróvonalat, az ismétlőjelet; mondókákat alkot, ritmusokat rögtönöz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

Egyenletes mérő hangoztatása éneklés és esetenként zenehallgatás közben

Zenei hangsúly érzékeltetése és reprodukciója

Alapritmusok gyakorlása 2/4-es ütemben mozgással, testhangszerrel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), a tanuló által készített hangkeltő eszközökkel, és ritmusnevekkel csoportosan és párban:

- a zenei hangsúly érzékeltetésével,
- mondókák, gyermekversek ritmusának hangoztatásával,
- felelgetős ritmusjátékokkal,

- ritmussorok rögtönzésével pl. egy szó vagy érzélem kifejezésére

Ritmuskánon és osztinató gyakorlása egyszerű formában;

Alkotói készség: Rögtönzés dallammal, ritmussal, ritmussorok alkotása változatos hangszínek használatával, testhangszer és különböző hangkeltő eszközök és ritmushangszerek segítségével.

Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők stb.) és hangkeltő eszközök készítése; Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása

Egyenletes lüktetés, mérő

Negyed, nyolcadpár, fél értékű kotta, a negyed és fél értékű szünet

2/4-es ütem

Ütemmutató, hangjegy, szünet, vonal-vonalköz, pótvonat, ütemvonal, kezdőhang – záróhang

Ritmikai kétszólamúság – osztinató, ritmuskánon

FOGALMAK

Mérő; ritmus; szünet; ütem; ütemvonal; záróvonal; ismétlőjel, ütemmutató; ritmushangszer; rögtönzés; ötvonalas rendszer; vonal-vonalköz; pótvonat; kezdőhang - záróhang; gyors; lassú; osztinató, ritmuskánon

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

érzékel a hangok egymásutánját, különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket, ezeket felismeri az őt körülvevő világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben; érti a különbséget a hangerő, hangszín, hangmagasság fogalmai között; rövid dallamsorokat rögtönöz; örömmel vesz részt az alkotói folyamatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismeri, énekl és alkalmazza a pentaton hangkészlet hangjait; a dalokat tanári segítséggel szolmizálva énekl, kézjelekkel mutatja; a fenti hangkészletben különböző gyakorlati formákban használja, belső hallása fejlődik; megtapasztalja a relatív szolmizáció lényegét; a tanult dalok, zenei részletek éneklésekor tudja változtatni hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően; különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket hallás után megfigyel és reprodukál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- A hangerő, hangszín, hangmagasság változásainak megfigyelése és megnevezése a környező világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
- Magas és mély hangok megfigyelése a tanult dalokban;
- Hangszínek és ellentétes dinamikai szintek gyakorlása hangutánzással, felelgetős játékokkal;
- Belső hallás fejlesztése dallambújtatással;
- A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése;
- Kánon éneklése, gyakorlása egyszerű formában;
- Alkotói készség: Rövid dallamsorok rögtönzése pl. saját névre;
- A testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszínének megfigyelése és azok improvizatív használata egy szó vagy érzélem kifejezésére;
- A pentaton hangkészlet hangjainak ismerete kiegészülve az alsó „lá”-val; □ A pentaton hangkészlet kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése;
- kánon éneklésmódjának elsajátítása.

FOGALMAK

halk, hangos, hangmagasság, hangszín, hangerő, dallam, dallamsor, kánon

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Zenei írás, olvasás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfigyeli és azonosítja az alapvető zenei jelenségeket (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában;

- kottaképről azonosítja a hallás után tanult dalokat;

- érzékeli, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható. **A**

témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;

- tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal;

- képes egyszerű kottában tájékozódni;

- megtapasztalja a relatív szolmizáció jellemzőit, illetve előnyeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- A hallás után tanult dalok kottából való azonosításának előkészítése különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.);

- A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;

- A kottakép alapvető funkcionális elemeinek felismerése: ütemmutató, hangjegy, szünet, vonal – vonalköz, pótvonat, ütemvonal, kezdőhang-záróhang stb.;

- A figyelem, az összpontosítás fejlesztése egyszerű zenei írás – olvasási feladatok segítségével;

- A finommotorikus mozgások gyakorlása egyszerű zenei írás feladatok segítségével;

- Negyed, nyolcadpár, fél értékű kotta, a negyed és fél értékű szünet grafikai képe és írása

- Ütemvonal és záróvonal grafikai képe és írása;

- A lá - szó - mi - ré-dó- alsó lá szolmizációs hangok leírása fokozatos bevezetéssel, különböző hangmagasságokban.

FOGALMAK

Hangjegy

A továbbhaladás feltételei 2. évfolyam:

-A tanulók 10 népdalt és gyermekdalt elő tudnak adni emlékezetből c'-d'' hangterjedelemben. Csoportosan énekelnek, képesek az új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni.

(A part alatt; Egyszer egy királyfi; Elvesztettem zsebkendőmet; Ess, eső, ess; Este van már, nyolc óra; Hatan vannak a mi ludaink; Hová mégy? Méz, méz, méz; Ti csak esztek;

Virágéknál ég a világ)

-Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek. Fejlődik hangszínhallásuk: megkülönböztetik a magas, mély hangot, a vonós és fúvós hangszerek hangját, megkülönböztetik a gyermekkar és a vegyeskar hangzását. -Részt vesznek a gyerekjátékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes löktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást.

-Megkülönböztetik a mérőt és a ritmust.

-A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) segítséggel felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta, ötvonalas kotta). A megismert ritmikai elemeket(negyed, nyolcadpár, félérték, negyed szünet, fél szünet) tartalmazó ritmusgyakorlatot képesek megszólaltatni. Megfigyelik a dallamfordulatokat (dó-ré-lá,).

3.–4. évfolyam

A harmadik és negyedik évfolyamokon fő feladat az előzőekben megszerzett ismeretek és készségek továbbfejlesztése, mélyítése elsősorban élményszerű és játékos módon. A tanulók e nevelési – oktatási szakasz végére a dalokat tisztán, stílusosan, magabiztosan, örömmel énekelik.

A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, felismerik kottaképről, és tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a ritmikai, dallami, és hallási készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják (ritmusvaráció, osztinató). A különböző karaktereket a tanult dalokban, zeneművekben megfigyelik, majd testhangszerekkel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás) és saját készítésű hangzó eszközökkel reprodukálják.

A tanulók a hangszerekkel lehetőség szerint többféle formában is találkozhatnak, elsősorban a hallgatott zenékben figyelik meg, de élőben is találkozhatnak velük zenei előadásokon, koncerteken. A maguk által készített hangkeltő eszközöket pedig improvizációs, játékos feladatokban használják.

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen magasabb szintre jut előadói, zenei befogadói és alkotói készségük.

A zenehallgatáskor átélt élményeiket szóval, rajzzal, tánccal és szabad mozgás improvizációval fejezik ki. A hallgatott zenékben felismerik a tanult zenei elemeket, karaktereket.

Megvalósítandó cél továbbá, hogy a tanár változatos motivációs technikákkal segítséget nyújtson a tanulónak abban, hogy a zeneműveken keresztül rátaláljon önmagára.

A 3–4. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszám: 136 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Zeneművek/Énekes anyag	70
Zeneművek/Zenehallgatás	27
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	13
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	13
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	13
Összes óraszám:	136

Heti óraszám: 2 óra

Témakörök neve	Kerettantervi óraszám a 3. és 4. évfolyamon	Javasolt óraszám a 3. évfolyamon	Javasolt óraszám a 4. évfolyamon
Zeneművek/ Énekes anyag	70	35 óra	35 óra
Zeneművek/ Zenehallgatás	27	13 óra	14 óra
Zenei ismeretek/ Ritmikai fejlesztés	13	7 óra	6 óra
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	13	7 óra	6 óra
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	13	6 óra	7 óra
	Össz.: 136 óra	68 óra	68 óra

+ 4 óra szabad órakeret	+ 4 óra szabad órakeret
Összesen 72 óra	Összesen 72 óra

3. évfolyam

Heti óraszám: 2 óra

Témakörök neve	Órakeret
Zeneművek/ Énekes anyag	36 óra (35+1)*
Zeneművek/ Zenehallgatás	14 óra (13+1)*
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	8 óra (7+1)*
Zenei ismeretek/ Hallásfejlesztés	8 óra (7+1)*
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	6 óra (6)
összes óraszám	72 óra

*a + órák a szabad órakeretet jelölik

Témakör: Zeneművek/Énekes anyag

Javasolt óraszám: 36 óra

A dalok és zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint, a tananyag 25 százalékával bővíthető

Zeneművek / Énekes anyag / Harmadik osztály

Életképek

Anyám, édesanyám; Elmentem a piacra; Ettem szőlőt; Én elmentem; Gólya, gólya, gilice, Hej, Jancsika; Itt ül egy kis kosárba; Kis kertemben uborka; Szántottam gyöpöt; Úgy tetszik, hogy; Volt nekem egy kecském

Párosítók--- >Leányok, legények

Cickom, cickom; Csipkefa bimbója; Két szál pünkösdrózsa ; Kis kece lányom

Táncnóták-□Táncos dalok

Erdőjáróznak a lányok; Három éjjel; Ég a gyertya, ha meggyújtják

Tréfás dalok

A faragószék nótája; Egy kis kertet keríték – D150; Fáj a kutyámnak a lába; Fut a kicsi kordé; Három szabó legények; Megfogtam egy szúnyogot; Összegyűltek, összegyűltek az újfalvi lányok; S a te fejed akkora; Szélről legeljetek; Télen nagyon hideg van; Ugyan édes komámasszony

„Mesés” dalok

Elszaladt a kemence; Zöld erdőben a tücsök; Virágéknál ég a világ

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Erkel Ferenc – Himnusz; Kodály Zoltán-Gazdag Erzsi: Ezüst szánkót hajt a dér; Betlehem kis falucskába; Csordapásztorok; Adjon az Úristen; Gábor Áron rézágyúja; Kodály Zoltán–

Weöres Sándor: Buba éneke; Már megjöttünk ez helyre (Népdal – Károlyi Amy); Elhozta az Isten

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ☐ csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- ☐ különböző dinamikai szinteken tud énekelni;
- ☐ a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít;
- ☐ a tanult dalokhoz kapcsolódó játékokban, táncokban, dramatizált előadásokban osztálytársaival aktívan részt vesz;
- ☐ hangszerkíséretes dalokat énekel tanára vagy hangszeren játszó osztálytársa kíséretével;
- ☐ hangterjedelme túllép az oktávon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ☐ emlékezetből énekel legalább 40 magyar népdalt;
- ☐ emlékezetből énekli a Himnusz;
- ☐ ismer a tanult magyar népdalokhoz tartozó népszokásokat;
- ☐ előadói készsége tovább fejlődik;
- ☐ aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein; ☐ a gyermek a dalokban megtalálja önmagát, s így azonosulni tud velük; ☐ érzékeli a lineáris és a vertikális történeteket a zenében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ☐ Magyar népdalok hallás utáni megtanulása;
- ☐ A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával, mint egyenes testtartás, helyes légzés és artikuláció;
- ☐ A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, táncchízi zenében és feldolgozott formában, melyek példája nyomán törekszik az autentikus előadásra; ☐ Az interpretáció élménnyé mélyítése a dalokhoz kapcsolódó játékok, táncok, dramatizált előadások és élő hangszerkísérek segítségével;
- ☐ Az éneklés hangterjedelmének bővítése az oktávon túlra;
- ☐ Előadói készség: az éneklés örömeinek megtalálása előadóként; a tevékenységközpontúság elősegítése;
- ☐ Befogadói készség: új dalok megismerésével felfedezni a dalok megismerésének örömeit; új dalok tanulásakor felfedezni a dalok megismerésének örömeit; a képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben;
- ☐ Alkotói készség: aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozásának segítése ;
- ☐ Évfolyamonként legalább 40 gyermekjátékdal, népdal megismerése – ezt írtuk közös megegyezéssel;
- ☐ A dalokhoz kapcsolódó játékok, a jeles napokhoz kapcsolódó hagyományok megismerése;
- ☐ A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése;
- ☐ A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése.

FOGALMAK

tempo giusto, magyar népszokások, jeles napok, tánccház

Témakör: Zeneművek/ Zenehallgatás

Javasolt óraszám: 14 óra

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*, melyhez hozzátartozik a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a Lényeges a zenei anyagok minél élményszerűbb, a zenéhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek / Zenehallgatás / Harmadik osztály

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica – Volt nekem egy kecském; Túrót eszik a cigány – gyermekkar, részlet (Csipkefa bimbója), Pünkösdlő – gyermekkar, részlet (Elhozta az Isten); Háry János – A császári udvar bevonulása; Napóleon csatája; Sej, Nagyabonyban; Székely fonó: Kitrákotty mese

Bartók Béla: Gyermeknek I./5. Játék (Cickom, cickom); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./ 29. Ötfokú dallam (Anyám, édesanyám) Bartók Béla: Mikrokozmosz – II./95. A kertemben uborka; 44 hegedűduó – II. füzet- Szúnyogtánc (Megfogtam egy szúnyogot); III. füzet Párosító (Ugyan édes komámasszony)

Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa – Itt ül egy kis kosárba'; Ugyan, édes komámasszony; Elszaladt a kemence; Egy boszorka van, Szegény Bodri! - gyermekkar (Fáj a kutyámnak a lába)

Josquin: A tücsök

Leopold Mozart: Gyermekszimfónia - részlet

Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ

Csajkovszkij: Diótörő- Kínai tánc, Orosz tánc

Johann Strauss: Tik-Tak polka

Ránki György: Pomádé király új ruhája I. szvit III. tétel; „*Munkában a szemfényvesztők, készül a csodaruha*”

Leonard Bernstein: Divertimento – pulyka tánc

Szokolay Sándor: Hüvelyk Matyi

Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ – ide tenném, időrend

Betlehemes / Csordapásztorok

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ☐ zenehallgatási élményekkel gazdagodik;
- ☐ további zongoradarabokban ismer rá a tanult dalokra;
- ☐ népdalfeldolgozásokat hall zenekari kísérettel;
- ☐ megismerkedik a zenében alkalmazható humorral;
- ☐ ismerete gazdagodik a különböző stílusban írott zeneművek meghallgatása által; ☐ megismer több, a mindennapokhoz, továbbá alkalmakhoz, ünnepekhez, jeles napokhoz fűződő zenei részletet; ☐ megismerkedik a szimfonikus zenekar főbb hangszereivel (hegedű, cselló, fuvola, oboa, klarinét, kürt, trombita);
- ☐ megismerkedik a zenében alkalmazott humorral.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ☐ meg tudja különböztetni a népdalfeldolgozásokat az egyéb szimfonikus művektől;
- ☐ megkülönbözteti a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól;
- ☐ képzelete és kreatív gondolkodása fejlődik;
- ☐ képes az érzelmi azonosulásra;
- ☐ egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni;

- ☐ kialakul a többirányú figyelem készsége, a lineáris és a vertikális történések érzékelése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ☐ A hangszerek hangszínének megfigyeltetése a tanult zenei anyagban;
- ☐ Különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása a gyermekvilág és mesék témájában;
- ☐ Az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése a cselekményes zenében;
- ☐ Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben;
- ☐ A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval;
- ☐ Zenei befogadói készség: a hallgatott zenék folyamatainak követése: hasonlóságok, különbségek, variációk megfigyelése a tanuló képzeletének aktív részvétele a zeneművek befogadásában; egy-egy zenemű befogadásának segítése motivációs zenei játékokkal; a zenei befogadás mikéntjének megtapasztalása a zenei aktivitáson keresztül;
- ☐ Zenei befogadói készség fejlődése;
- ☐ Alkotói készség: aktív részvétel az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozása; a zeneművek eljátszása dramatizált előadással;
- ☐ A gyermekkar, vegyeskar, szólóhangszer és a zenekar hangzásának azonosítása;
- ☐ A zeneművekhez tartozó mesék, zenei programok megismerése; ☐ A zenei kifejezés művészi megvalósítása változatainak megismerése;
- ☐ Ismeretek szerzése hiteles előadóktól a dalok stílusos előadásához.

FOGALMAK

Himnusz; visszatérés a zenében, vagy ABA forma; duett; szólóének (dal)

Témakör: Zenei ismeretek /Ritmikai

fejlesztés **Javasolt óraszám:** 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ☐ felismeri a páros és a páratlan lüktetést; ☐ az ütemhangsúlyokat mozgással érzékelteti;
- ☐ aktívan részt vesz az alkotói folyamatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ☐ ismeri a 4/4-es ütemet, valamint az egész értékű kottát és az egyedül álló nyolcadot azok szüneteivel;
- ☐ ismeri a 3/4-es ütemet, valamint a pontozott fél értékű kottát;
- ☐ megkülönbözteti a páros és páratlan lüktetést;
- ☐ felismeri és hangoztatja az összetett ritmusokat: szinkópa, nyújtott és éles ritmus; ☐ ritmizálva szólaltat meg mondókákat, gyermekverseket; ☐ egyszerű ritmussorokat rögtönöz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ☐ Egyenletes lüktetés hangoztatása éneklés közben;
- ☐ Ütemhangsúlyok mozgással történő érzékeltetése;
- ☐ Ritmikai többszólamúság alkalmazása ritmuskánonokkal;
- ☐ Összetett ritmusok gyakorlása páros és páratlan metrumú ütemekben mozgással, testhangszerrel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), a tanuló által készített hangkeltő eszközökkel, és ritmusnevekkel csoportosan és párban:

- a zenei hangsúly érzékeltetésével,
- mondókák, gyermekversek ritmusának hangoztatásával,
- felelgetős ritmusjátékokkal,
- ritmusvariációval,
- osztinatóval,
- befejezés rögtönzésével egyszerű ritmussorokhoz

☐ Alkotói készség: Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők stb.) és hangkeltő eszközök készítése; Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása; Rögtönzés dallammal, ritmussal; Ritmussorok alkotása változatos hangszíneket használva, testhangok és különböző hangkeltő eszközök, és ritmushangszerek segítségével;

☐ szinkópa, nyújtott és éles ritmus;

☐ egyedül álló nyolcad és szünete;

☐ egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünete; ☐ $\frac{3}{4}$ és $\frac{4}{4}$ –es ütemfajta.

FOGALMAK

Szinkópa; zenei hangsúly; nyújtott és éles ritmus; páratlan lüktetés

Témakör: Zenei ismeretek/ Hallásfejlesztés

Javasolt óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ☐ csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- ☐ különböző dinamikai szinteken tud énekelni;
- ☐ a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít; ☐ énekel a pentaton hangsorban;
- ☐ énekel a hétfokú hangsorban; ☐ a tanult énekelt zenei anyagot tanári vezetéssel el tudja énekelni kézjelezve és szolmizálva.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ☐ megismeri, énekli és alkalmazza a felső dó, alsó lá és alsó szó hangokat;
- ☐ megfigyel és hallás után reprodukál különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket; ☐ a tanult dalok, zenei részletek éneklésekor hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően tudja változtatni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ☐ A tudatosított zenei elemek gyakorlása minél több kontextusban;
- ☐ Belső hallás fejlesztése dallambújtatással;
- ☐ A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése;
- ☐ Kánonok éneklése, gyakorlása;
- ☐ A dallam és szöveg hangsúly összefüggéseinek megfigyelése;
- ☐ Alkotói készség: különböző karakterű dallamválasz rögtönzése egyszerű dallamsorokhoz; testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszínének megfigyelése és azok improvizatív használata, eltérő karakterek kifejezésére;
- ☐ A pentaton hangkészlet kiegészül az alsó szó és a felső dó hanggal;
- ☐ fá és ti hangok - hétfokú hangsor;
- ☐ A fá és ti hangok kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése;

- Különböző karakterű hangszínek, dinamikai szintek megfigyelése és azonosítása a tanult dalokban, zeneművekben; □ A violinkulcs.

FOGALMAK

Forte; piano; halkítás-erősítés; dallam- és szöveghangsúly; pentaton hangsor; hétfokú hangsor; violinkulcs.

Témakör: Zenei ismeretek/ Zenei írás-
olvasás Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfigyeli és azonosítja az alapvető zenei jelenségeket (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában;
- kottaképről azonosítja a hallás után tanult dalokat;
- érzékeli, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható. **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

- tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;
- tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal;
- elmélyültebb lesz alapvető tájékozottsága a kottában;
- megtapasztalja a relatív szolmizáció lényegét;
- a hallás után tanult dalokat képes a kottakép alapján azonosítani és a kottában követni;
- a kottában felismeri a tanult új ritmusképleteket és dallamhangokat;
- pentaton és hétfokú dalokat tanári segítséggel szolmizálva énekel, kézjelekkel mutatja;
- helyesen használja a szolmizációs hangokat és neveket különböző intonációs és hangképző gyakorlatoknál, hallásfejlesztésnél.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- A hallás után tanult dalok kottából való azonosítása különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.);
- A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- A tanult új ritmikai elemek megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- A tanult dallamhangok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- Egyszerű, rövid írás – olvasási feladatok a tanult új ritmikai elemek és dallamhangok alkalmazásával;
- A figyelem, az összpontosítás fejlesztése a fenti feladatok segítségével;
- A finommotorikus mozgások fejlesztése az egyszerű, rövid írás feladatok segítségével;
- A leírt kottakép visszaéneklése a zenei olvasás fejlesztésére;
- Rövid dallamok éneklése a tanult hangok alkalmazásával, a zenei olvasás fejlesztésére;
- Felismerő kottaolvasás segítése a tanult dalok szolmizált, kézjelezett éneklése után;
- A mozgó dó hang szerepének megfigyelése az írás és az olvasás során;
- Violinkulcs írása;
- Szinkópa, nyújtott és éles ritmus grafikai képe és írása;
- Egyedül álló nyolcad és szünete grafikai képe és írása;
- Egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünetének grafikai képe és írása;
- A $\frac{3}{4}$ és $\frac{4}{4}$ –es ütemfajta grafikai képe és írása;
- Dó' – lá – szó – mi – ré – dó – lá, - szó, hangok a kottában;
- A hétfokú hangsor relációi, kézjelük és elhelyezkedésük a vonalrendszerben.

FOGALMAK

A korábbiak elmélyítése

A továbbhaladás feltételei a 3. évfolyamon:

- A tanuló 15 dalt csoportosan, életkorának és hangjaitól megfelelő hangmagasságban éneklő (Anyám, édesanyám; Ettem szőlőt; Hej, Jancsika; Itt ül egy kis kosárba; Kis kertemben uborka; Cickom, cickom; Csipkefa bimbója; Két szál pünkösdrózsa; Kis kece lányom; Ég a gyertya, ha meggyújtják; Három szabó legények; Szélről legeljete; Virágéknál ég a világ; Csordapásztorok; Már megjöttünk ez helyre)
- megkülönbözteti a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól;
- egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni
- ismeri a 4/4-es ütemet, valamint az egész értékű kottát és az egyedül álló nyolcadot, azok szüneteivel;
- felismeri az összetett ritmust: szinkópa
- éneklő a felső dó, alsó szó hangokat;
- tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;
- tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal;
- Megkülönbözteti a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől

4. évfolyam

Heti óraszám: 2 óra

Témakörök neve	Órakeret
Zeneművek/ Énekes anyag	36 óra (35+1)*
Zeneművek/ Zenehallgatás	15 óra (14+1)*
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	7 óra (6+1)*
Zenei ismeretek/ Hallásfejlesztés	7 óra (6+1)*
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	7 óra (7)
Összes óraszám	72 óra

*a + órák a szabad órakeretet jelölik

Témakör: Zeneművek/Énekes anyag

Javasolt óraszám: 36 óra

A dalok és zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint, a tananyag 25 százalékaival bővíthető

Zeneművek / Énekes anyag / Negyedik osztály

Életképek

A juhásznak; Badacsonyi szőlőhegyen; Béres legény; Bogojai legények; Ábécédé; Falu végén; Gyéren vettem kenderkémet; Kelj fel juhász; Kihajtottam; Molnárlegény voltam én; Pásztorember vígan él; Sárga csikó, Szánt a babám

Párosítók-□ Leányok, legények

Azt hallottam; Csillag Boris; Elvesztettem páromat; Hej, Vargáné; Jaj, de szépen esik az eső; Kocsi, szekér; Komáromi kisleány; Széles a Duna; Szép szatmári lányok; Új a csizmám; Zörög a kocsi

Állatos dalok

A macskának négy a lába, Az árgyélus kismadár, Debrecenbe kéne menni; Egy nagyorrú bolha; Házasodik a tücsök; Kis kacska fürdik

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Erkel Ferenc: Himnusz; Luca, Luca; Karácsonyi pásztortánc; Mennyből az angyal; Üdvözlégy, kis Jézuska; Farsang három napjába; Ez ki háza, ki háza?, Huszárgyerek, huszárgyerek; Most szép lenni katonának; A pünkösdek jeles napján

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ☐ csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- ☐ különböző dinamikai szinteken tud énekelni;
- ☐ a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít; ☐ a tanult dalokhoz kapcsolódó játékokban, táncokban, dramatizált előadásokban osztálytársaival aktívan részt vesz;
- ☐ hangszerkíséretes dalokat énekel tanára vagy hangszeren játszó osztálytársa kíséretével; ☐ hangterjedelme túllép az oktávon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ☐ emlékezetből énekel legalább 40 magyar népdalt;
- ☐ emlékezetből éneklí a Himnuszt;
- ☐ ismer a tanult magyar népdalokhoz tartozó népszokásokat;
- ☐ előadói készsége tovább fejlődik;
- ☐ aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein; ☐ a gyermek a dalokban megtalálja önmagát, s így azonosulni tud velük; ☐ érzékeli a lineáris és a vertikális történeteket a zenében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ☐ Magyar népdalok hallás utáni megtanulása;
- ☐ A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával, mint egyenes testtartás, helyes légzés és artikuláció;
- ☐ A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, tánc házi zenében és feldolgozott formában, melyek példája nyomán törekszik az autentikus előadásra;
- ☐ Az interpretáció élménnyé mélyítése a dalokhoz kapcsolódó játékok, táncok, dramatizált előadások és élő hangszerkísérek segítségével;
- ☐ Az éneklés hangterjedelmének bővítése az oktávon túlra;
- ☐ Előadói készség: az éneklés örömeinek megtalálása előadóként; a tevékenységközpontúság elősegítése;
- ☐ Befogadói készség: új dalok megismerésével felfedezni a dalok megismerésének örömeit; új dalok tanulásakor felfedezni a dalok megismerésének örömeit; a képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben;
- ☐ Alkotói készség: aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozásának segítése ;
- ☐ Évfolyamonként legalább 40 gyermekjátékdal, népdal megismerése – ezt írtuk közös megegyezéssel;
- ☐ A dalokhoz kapcsolódó játékok, a jeles napokhoz kapcsolódó hagyományok megismerése;
- ☐ A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése;

□ A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése.

FOGALMAK

tempo giusto, magyar népszokások, jeles napok, táncház

Témakör: Zeneművek/ Zenehallgatás

Javasolt óraszám: 15 óra

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*, melyhez hozzátartozik a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a Lényeges a zenei anyagok minél élményszerűbb, a zenéhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek/ Zenehallgatás /Negyedik osztály

Erkel Ferenc: Himnusz

Népzenei felvételek eredeti előadásban (Magyar népzene sorozat)

Kodály Zoltán: Hány János – részletek – Ábécédé, A juhász – gyermekkar; Villő – gyermekkar, részlet (Ez ki háza); Pünkösdlő – gyermekkar, részlet (A pünkösdeknek)

Bartók Béla: Gyermeknek I./11. Elvesztettem páromat; II./ 22. Debrecenbe kéne menni; II./ 37. Kanásznóta (Házasodik a tücsök)

Bartók Béla: Mikrokozmosz - Dallam ködgomolyban

Bárdos Lajos: Kocsi, szekér - vegyeskar

Clément Janequin: A madarak éneke

W.A. Mozart: Gyermekjáték – dal

W.A. Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" III. tétel - részlet

Csajkovszkij: Diótörő – Csokoládé tündér tánca

Muszorgszkij: Egy kiállítás képei - Baba Yaga kunyhója

Bizet: Carmen – gyermekkar (Mi is jöttünk felvonulni)

Rossini: Macska – duett

Prokofjev: Péter és a farkas - részletek

Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca

Betlehemes / Üdvözlégy, kis Jézuska

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- zenehallgatási élményekkel gazdagodik;
- további zongoradarabokban ismer rá a tanult dalokra;
- népdalfeldolgozásokat hall zenekari kísérettel;
- megismerkedik a zenében alkalmazható humorral;
- ismerete gazdagodik a különböző stílusban írott zeneművek meghallgatása által; □ megismer több, a mindennapokhoz, továbbá alkalmakhoz, ünnepekhez, jeles napokhoz fűződő zenei részletet; □ megismerkedik a szimfonikus zenekar főbb hangszereivel (hegedű, cselló, fuvola, oboa, klarinét, kürt, trombita);
- megismerkedik a zenében alkalmazott humorral.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- meg tudja különböztetni a népdalfeldolgozásokat az egyéb szimfonikus művektől;
- megkülönbözteti a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól;
- képzelete és kreatív gondolkodása fejlődik;
- képes az érzelmi azonosulásra;
- egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni;

- ☐ kialakul a többirányú figyelem készsége, a lineáris és a vertikális történések érzékelése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ☐ A hangszerek hangszínének megfigyeltetése a tanult zenei anyagban;
- ☐ Különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása a gyermekvilág és mesék témájában;
- ☐ Az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése a cselekményes zenében;
- ☐ Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben;
- ☐ A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval;
- ☐ Zenei befogadói készség: a hallgatott zenék folyamatainak követése: hasonlóságok, különbözőségek, variációk megfigyelése a tanuló képzeletének aktív részvétele a zeneművek befogadásában; egy-egy zenemű befogadásának segítése motivációs zenei játékokkal; a zenei befogadás mikéntjének megtapasztalása a zenei aktivitáson keresztül;
- ☐ Zenei befogadói készség fejlődése;
- ☐ Alkotói készség: aktív részvétel az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozása; a zeneművek eljátszása dramatizált előadással;
- ☐ A gyermekkar, vegyeskar, szólóhangszer és a zenekar hangzásának azonosítása;
- ☐ A zeneművekhez tartozó mesék, zenei programok megismerése; ☐ A zenei kifejezés művészi megvalósítása változatainak megismerése;
- ☐ Ismeretek szerzése hiteles előadótól a dalok stílusos előadásához.

FOGALMAK

Himnusz; visszatérés a zenében, vagy ABA forma; duett; szólóének (dal)

Témakör: Zenei ismeretek /Ritmikai fejlesztés

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ☐ felismeri a páros és a páratlan lüktetést;
- ☐ az ütemhangsúlyokat mozgással érzékelteti; ☐ aktívan részt vesz az alkotói folyamatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ☐ ismeri a 4/4-es ütemet, valamint az egész értékű kottát és az egyedül álló nyolcadot azok szüneteivel;
- ☐ ismeri a 3/4-es ütemet, valamint a pontozott fél értékű kottát;
- ☐ megkülönbözteti a páros és páratlan lüktetést;
- ☐ felismeri és hangoztatja az összetett ritmusokat: szinkópa, nyújtott és éles ritmus; ☐ ritmizálva szólaltat meg mondókákat, gyermekverseket; ☐ egyszerű ritmussorokat rögtönöz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ☐ Egyenletes lüktetés hangoztatása éneklés közben;
- ☐ Ütemhangsúlyok mozgással történő érzékeltetése;
- ☐ Ritmikai többszólamúság alkalmazása ritmuskánonokkal;
- ☐ Összetett ritmusok gyakorlása páros és páratlan metrumú ütemekben mozgással, testhangszerrel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), a tanuló által készített hangkeltő eszközökkel, és ritmusnevekkel csoportosan és párban:
 - a zenei hangsúly érzékeltetésével,
 - mondókák, gyermekversek ritmusának hangoztatásával,

- felelgetős ritmusjátékokkal,
- ritmusvariációval,
- osztinatóval,
- befejezés rögtönzésével egyszerű ritmussorokhoz

☐ Alkotói készség: Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők stb.) és hangkeltő eszközök készítése; Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása; Rögtönzés dallammal, ritmussal; Ritmussorok alkotása változatos hangszíneket használva, testhangok és különböző hangkeltő eszközök, és ritmushangszerek segítségével;

☐ szinkópa, nyújtott és éles ritmus;

☐ egyedül álló nyolcad és szünete;

☐ egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünete; ☐ $\frac{3}{4}$ és $\frac{4}{4}$ –es ütemfajta.

FOGALMAK

Szinkópa; zenei hangsúly; nyújtott és éles ritmus; páratlan lüktetés

Témakör: Zenei ismeretek/ Hallásfejlesztés

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ☐ csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- ☐ különböző dinamikai szinteken tud énekelni;
- ☐ a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít;
- ☐ énekel a pentaton hangsorban;
- ☐ énekel a hétfokú hangsorban;
- ☐ a tanult énekelt zenei anyagot tanári vezetéssel el tudja énekelni kézjelezve és szolmizálva. **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**
- ☐ megismeri, éneklí és alkalmazza a felső dó, alsó lá és alsó szó hangokat;
- ☐ megfigyel és hallás után reprodukál különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket; ☐ a tanult dalok, zenei részletek éneklésekor hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően tudja változtatni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

- ☐ A tudatosított zenei elemek gyakorlása minél több kontextusban;
- ☐ Belső hallás fejlesztése dallambújtatással;
- ☐ A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése;
- ☐ Kánonok éneklése, gyakorlása;
- ☐ A dallam és szöveg hangsúly összefüggéseinek megfigyelése;
- ☐ Alkotói készség: különböző karakterű dallamválasz rögtönzése egyszerű dallamsorokhoz; testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszíneinek megfigyelése és azok improvizatív használata, eltérő karakterek kifejezésére;
- ☐ A pentaton hangkészlet kiegészül az alsó szó és a felső dó hanggal;
- ☐ fá és ti hangok - hétfokú hangsor;
- ☐ A fá és ti hangok kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése;
- ☐ Különböző karakterű hangszínek, dinamikai szintek megfigyelése és azonosítása a tanult dalokban, zeneművekben; ☐ A violinkulcs.

FOGALMAK

Forte; piano; halkítás-erősítés; dallam- és szöveghangsúly; pentaton hangsor; hétfokú hangsor; violinkulcs.

Témakör: Zenei ismeretek/ Zenei írás-olvasás

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

☐ megfigyeli és azonosítja az alapvető zenei jelenségeket (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában;

☐ kottaképről azonosítja a hallás után tanult dalokat;

☐ érzékeli, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható. **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

☐ tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;

☐ tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal;

☐ elmélyültebb lesz alapvető tájékozottsága a kottában;

☐ megtapasztalja a relatív szolmizáció lényegét;

☐ a hallás után tanult dalokat képes a kottakép alapján azonosítani és a kottában követni;

☐ a kottában felismeri a tanult új ritmusképleteket és dallamhangokat;

☐ pentaton és hétfokú dalokat tanári segítséggel szolmizálva énekel, kézjelekkel mutatja;

☐ helyesen használja a szolmizációs hangokat és neveket különböző intonációs és hangképző gyakorlatoknál, hallásfejlesztésnél.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK ÉS ISMERETEK

☐ A hallás után tanult dalok kottából való azonosítása különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.);

☐ A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;

☐ A tanult új ritmikai elemek megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;

☐ A tanult dallamhangok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;

☐ Egyszerű, rövid írás – olvasási feladatok a tanult új ritmikai elemek és dallamhangok alkalmazásával;

☐ A figyelem, az összpontosítás fejlesztése a fenti feladatok segítségével;

☐ A finommotorikus mozgások fejlesztése az egyszerű, rövid írás feladatok segítségével;

☐ A leírt kottakép visszaéneklése a zenei olvasás fejlesztésére;

☐ Rövid dallamok éneklése a tanult hangok alkalmazásával, a zenei olvasás fejlesztésére;

☐ Felismerő kottaolvasás segítése a tanult dalok szolmizált, kézjelezett éneklése után;

☐ A mozgó dó hang szerepének megfigyelése az írás és az olvasás során;

☐ Violinkulcs írása;

☐ Szinkópa, nyújtott és éles ritmus grafikai képe és írása;

☐ Egyedül álló nyolcad és szünete grafikai képe és írása;

☐ Egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünetének grafikai képe és írása;

☐ A $\frac{3}{4}$ és $\frac{4}{4}$ –es ütemfajta grafikai képe és írása;

☐ Dó' – lá – szó – mi – ré – dó – lá, - szó, hangok a kottában;

☐ A hétfokú hangsor relációi, kézjelük és elhelyezkedésük a vonalrendszerben.

FOGALMAK

A korábbiak elmélyítése

A továbbhaladás feltételei a 4. évfolyamon:

- A tanuló 15 dalt, köztük a Himnusz csoportosan, életkorának és hangjaitól megfelelő hangmagasságban énekel (A juhásznak; Badacsonyi szőlőhegyen; Béres legény; Ábécédé; Szánt a babám; Azt hallottam; Hej, Vargáné; Komáromi kisleány; Széles a Duna; Szép szatmári lányok; Új a csizmám; Debrecenbe kéne menni; Házasodik a tücsök; Erkel Ferenc: Himnusz; Mennyből az angyal)
- megkülönbözteti a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól;
- egyre hosszabb zenei részekre képes figyelni
- ismeri a ¾-es ütemet, valamint a pontozott fél értékű kottát;
- felismeri az összetett ritmusokat: nyújtott és éles ritmus;
- énekel az alsó lá hangot;
- tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;
- tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal.

11.4 Etika/ hit- és erkölcstan

ALAPELVEK, CÉLOK

A tantárgy középpontjában az erkölcsi nevelés áll, amely a tanuló erkölcsi érzékének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztését jelenti. A tanulás folyamán az erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának folyamatos gazdagítása, szükség esetén újra értelmezése, élethelyzetekre vonatkoztatása, valamint az ezekből következő etikai kérdések felvetése történik. A tananyag alapvető értékeit közvetíti: a segítség, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség, igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önzetlenség. Ezek a tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót megfontolt döntésre, kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készíti.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen érzelmi-, érdekkonfliktusok és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében hatékonyabbá és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé teszik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

A tantárgy – jellegénél fogva – elsősorban a személyes és társas képességeket, illetve a tudatos társadalmi részvételt és felelősségvállalást fejleszti. Fő feladata olyan ismeretek és értékek közvetítése, valamint kompetenciák elsajátíttatása, amelyek hozzásegítik a tanulót, hogy tájékozott, aktív és elkötelezett állampolgárrá, kisebb és nagyobb közösségeinek felelős tagjává váljék.

Az etika tanulása során a tanuló megismerkedik a magyar, az európai és a világtörténelem etikailag is fontos eseményeivel, jelenségeivel, folyamataival és szereplőivel. Ez jelentős mértékben elősegíti, hogy a tanuló megismerje és elsajátítsa azt a kulturális kódrendszert, amely lehetővé teszi számára identitása, valamint a magyar nemzet és a keresztény, keresztény normarendszeren alapuló európai civilizáció iránti elkötelezettsége kialakítását és megerősítését.

A tantárgy tanulása folyamán a tanuló számos olyan történettel, konfliktussal, dilemmával, emberi magatartással és sorssal találkozik és foglalkozik, amely nemcsak tájékozottsága, életismerete és gondolkodási képessége kibontakozásához járul hozzá, hanem erkölcsi és érzelmi fejlődését is szolgálja. Teret biztosít azoknak az élményszerű egyéni és közösségi tevékenységeknek, amelyek a család, az otthon, a lakóhely, a szülőföld tiszteltetését alapozzák meg. Segíti az egyéni, családi, közösségi, nemzeti, nemzetiségi identitástudat és történelmi tudat kialakítását.

Tudatosítja a tanulóban, hogy elsősorban nemzete saját hagyományainak, értékeinek megismerése, elsajátítása és gyakorlása mellett válhat nyitottá a velünk élő nemzetiségek, vallási közösségek, a szomszéd és a rokon népek, valamint a világ többi népének kultúrája, az egyetemes értékek iránt is.

Az etika tanterv főbb pedagógiai alapelvei:

1. A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi, társas-lelkületi formálás és a cselekvő magatartásra, viselkedésre buzdítás.
2. A teljes személyiség aktivizálása, a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
3. Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
4. A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit, valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoporthoz egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
5. Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a tanulókat a különböző élethelyzeteikben.
6. Fontosnak tartja a nevelés három színterét: család, iskola, társadalom.
7. Az etika tantárgyban elsődleges az érzelmi, érzelmi nevelés, a morál- és morális fejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
8. A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

Az etika természete szerint értelmező jellegű is, a tényekről alkotott különböző vélemények szükségsszerűen vitákat eredményeznek. A tanulás során ezek a viták arra ösztönzik a tanulót, hogy elgondolkodjon az emberi értékekről, illetve az élet alapvető dilemmáit megjelenítő olyan fogalmakról, mint például az igazságosság, hűség, hatékonyság, empátia és felelősség. A viták úgy szolgálhatják a tanulást, ha a tanulóban megerősödnek társadalmunk és európai zsidó-keresztény, keresztény gyökerű civilizációnk alapértékei.

Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat.

A tanulási folyamat hatékonyságát elősegítik az egyéni és társas tanulás változatos módszerei és formái, melyek az együttműködés közösségi élményének a megélését eredményezik.

Az etika tantárgy alapvető célja annak felismertetése, hogy a kulturális hagyományokban gyökerező etikai elvek, társas szabályok, szocio-emocionális készségek miként járulnak hozzá az egyéni és közösségi identitás formálódásához, stabilitásához, valamint az egyének és csoportok közti együttműködés megteremtéséhez.

A tanuló elsősorban az európai vallásokkal való megismerkedésen keresztül, az elsajátított információkra reflektálva tanulmányozza, hogy az egyes hitrendszerek milyen értékek mentén kínálnak értelmezési keretet az emberi létezésre vonatkozó gondolkodáshoz. A társadalmi együttélést szabályozó, egymástól eltérő jogrendszerek egyes elemeinek értékközpontú vizsgálata elősegíti a társadalmi csoportok és egyének érdekérvényesítésének megértését.

Az etika tantárgy tanulásának célja, hogy a tanuló:

1. olyan tartalmakat kapjon, amelyek segítik saját értékrendjének gazdagításában, és az alapvető értékek emberi életben betöltött szerepének megértésében;
2. tisztelettel tekintszen az életre, az emberi méltóságra;
3. az európai, a nemzeti hitvilág megismerése során tekintse át, hogy a vallás mit tart értékesnek az emberi viszonyulások tekintetében;
4. támogatást kapjon a kultúra elemeinek elsajátítása során;

5. legyen képes céltudatos, felelősségteljes, alaposan mérlegelt döntések meghozatalára;
6. törekedjen tudatos, cselekvő magatartásra, életvezetésre, közösségi felelősségvállalásra;
7. sajátítsa el a közös kulturális kód leglényegesebb elemeit: szimbólumok, történelmi személyek, történetek, fogalmak, alkotások;
8. fejlessze társas-lelkületi készségeit, öntudatos gondolkodását, jövőképét. Célja továbbá, hogy a tanulóban:
9. kialakuljon a magyar nemzet és az emberiség története során megnyilvánuló kiemelkedő emberi teljesítmények iránti tisztelet, a történelmi tragédiák áldozatainak szenvedése iránti együttérzés és méltó megemlékezés igénye;
10. kialakuljon az európai civilizációs identitás is, amely az antikvitás, a zsidó-keresztény kultúra, valamint a polgári jogrend alapértékeire épül;
11. kialakuljon a demokratikus elkötelezettség, amely alapvető értéknek tartja a többségi döntéshozatalt, az emberi jogokat, valamint az állampolgári jogokat és kötelességeket;
12. kialakuljon a társadalmi felelősség, szolidaritás és normakövetés, amely alapvető értéknek tartja a közösség iránti elkötelezettséget, valamint az egyéni választási lehetőségeket;
13. kialakuljon az egyéni kezdeményezőkészség és felelősségvállalás, amely egyszerre tartja alapvető értéknek a szabadságot és a felelősséget, valamint a közösség számára a fenntarthatóság, az élhető élet biztosítását.

A tantárgy tanításának specifikus jellemzői az 1–4. évfolyamon

Az 1–4. évfolyamon a tanuló kognitív fejlődésére művelet előtti és konkrét műveleti szakaszok egyaránt jellemzőek. Az erkölcsi normák és szabályok keletkezésének magyarázatában, a tevékenységek motivációjában és a transzcendens hit fejlődésében is nagy szerepet kap a tanuló által elfogadott tekintélyszemély véleménye, viselkedési mintája; ugyanakkor a jó-rossz cselekedetek elbírálásában már megjelennek a tettek – egyénre és környezetre vonatkoztatott következmények mérlegelése is. Az éntudat és önismeret fejlődésében a pszichológiai én kibontakozásának folyamata kezdődik el. Az etika tantárgy célkitűzéseinek elérése érdekében fontos olyan nevelési-oktatási módszerek kiválasztása, amelyek figyelembe veszik a gyermekek fejlődési sajátosságait, és megfelelően reagálnak arra, hogy a tanulócsoporthoz minden esetben egyének közötti különbségekkel, fejlettségi szintekkel kell számolni. A tanulók közötti különbségekre történő megfelelő reagálás fontos feltétele, hogy a motivált tanulás elérése érdekében nyitott társas tanulási környezet jöjjön létre, amelyben minden tanuló úgy érzi, meghallgatják őt és értékesnek tekintik aktivitását. A tanulás fizikai környezete a foglalkozások és munkaformák jellegéhez rugalmasan alkalmazkodik. A pedagógus által vezetett, érdeklődés alapján kialakított tanulói csoportokban a megbeszélések funkcionális tevékenységekkel, mesékkel, történetekkel, csoportos önismereti játékokkal, zenével, képzőművészettel és drámajátékkal gazdagodnak. Az egyéni és a csoportos feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél digitális eszközöket is alkalmaznak. Az alkalmazott pedagógiai módszerek olyan feltételeket teremtenek, amelyek lehetővé teszik, hogy a tanulók rácsodálkozzanak a jelenségekre, kérdezzenek, igazolják saját véleményüket és meghallgassák mások véleményét. A nevelési-oktatási folyamatban alkalmazott többféle módszer lehetővé teszi, hogy a tanulók a tanulás aktív szereplőiként fejlesszék kompetenciáikat.

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőképesség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, akreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

1-2. évfolyam

Az alsó tagozat első két évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása. Továbbá a tanuló önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érületi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a tanuló érzelmvilágában is törekszik a felnőtt világ elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.

Fontos szempont a tanító nyitott, válaszkész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontosmegfogalmazása.

Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt az 1–2. osztályos kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűségekre érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

Az 1–2. évfolyam kerettanterve a tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. Az első két évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

Az 1–2. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszámja: összesen 68 + 4 szabadon választott óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám a két évfolyamon	Helyi javasolt óraszám első évfolyamon	Helyi javasolt óraszám második évfolyamon
1. Éntudat – Önismeret	10	7+2	3+2
2. Család – Helyem a családban	12	8	4
3. Helyem az osztály közösségében	12	6	6
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	10	3	7
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12	6	6
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12	4	8
Összes óraszám:	68+4	34+2	34+2

1. évfolyam

TÉMAKÖR:Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7+2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;
- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben önkormánytolt végez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. Önismeret

- Saját jellemzők
- Külső és belső tulajdonságok azonosítása, azok megítélésformáló ereje
- Saját környezet bemutatása
- Saját szokások azonosítása

2. Érzelmek megismerése
 - Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása
 - Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően
 - Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése
 - Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása
 - A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása
3. Fejlődés
 - A változások felismerése
 - A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása
 - Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása
 - Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése
 - Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása
 - Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása

FOGALMAK

én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védelem, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket
- azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást
- átéli a különböző családi események fontosságát
- megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

4. Egészséges életmód
 - A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra
 - Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete
 - A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban
 - Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása (a jó és rossz stressz megkülönböztetése)
 - Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség

A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása

5. Családi és tágabb kapcsolatok

- Családtagok, családi viszonyok jellemzése
- A családtagok közös tevékenységeinek megismerése
- Szokások a családban, és azok szerepének felismerése
- Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése
- A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök
- 6. Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események
 - A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése
 - Módszerek megismerése a negatív érzelmek kezelésére
 - A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése
 - Változások, események azonosítása a családban
 - A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

FOGALMAK

biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

1. felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;
2. megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
3. felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

1. ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
2. mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
3. különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
4. megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
5. rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
6. ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. Kommunikáció
 - A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak ismerete
 - Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése
 - A verbális és nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése
 - Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és non-verbális elemek felismerése
2. Kortárs kapcsolatok
 - Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal
 - A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése

- A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése
- A barátság kezdeményezése és ápolása
- 3. Konfliktusok
 - Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása
 - Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása
 - Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása

FOGALMAK

figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

TÉMAKÖR:

A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

1. ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
2. felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;
3. ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

1. érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat;
2. különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;
3. az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményét alakítja ki ezekről;
4. felismeri a közösségek működésének feltételeit, és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. A lakóhely jellemzői
 - Saját kedvelt helyszínek a lakókörnyezetben, a lakóhelyhez kötődés megfogalmazása
 - Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése
 - Felismeri a lakókörnyezet közös gondozásának módjait és fontosságát
2. Közös ünnepek
 - Az egyes egyházak ünnepkörei
 - A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése
 - Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése
 - Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmek, gondolatok, szokások)
 - Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában
3. Az együttélés szabályai
 - A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben
 - A szabályszegés következményeinek felismerése

- Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése

FOGALMAK

lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

4. felismeri a természet esztétikus rendjét,
1. megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

1. felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;
2. megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme;
3. fogyasztásiszokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. A természet védelme
 - Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására
 - Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása
 - A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése
 - A természetvédelem fontosságának a felismerése
 - Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése
 - Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése
2. Környezetvédelem
 - A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben
 - A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása
 - A takarékoság elvének elfogadása, megfogalmazása
 - A környezetkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése
 - A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása
 - Stratégiák kialakítása a környezetkárosító magatartás elkerülésére

FOGALMAK

gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem.

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

3. felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
4. megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

1. megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;
2. a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. Kérdések a világról
 - Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről
 - A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források)
 - Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma)
2. Vallás, hit
 - Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban)
 - A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése
3. Erkölcs
 - Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák)
 - A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban
 - Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról
 - Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítélték meg

FOGALMAK

vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz.

Továbbhaladás feltételei 1. évfolyam:

1. A tanuló életkorának megfelelő képpel rendelkezzen saját külső tulajdonságairól, legyen tisztában a legfontosabb személyi adataival. ☐ Képes érzelmi töltéssel viszonyulni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez.
2. Képes kapcsolatba lépni, és kommunikálni környezete tagjaival, különféle beszédmódokat tud alkalmazni.
3. A beszélgetés során betartja az udvarias társalgás elemi szabályait.
4. Érti a szeretetkapcsolatok fontosságát.
5. Törekszik, hogy érzelmeit a közösség számára elfogadható formában nyilvánítsa ki.
6. Képes legyen felismerni a szabályszegés következményeit.
7. Képes átélni a természet szépségeit.
8. Felismeri és megnevezi a szűkebb és tágabb családtagjait, rokonsági szinteket
9. Saját környezet megnevezése
10. Környezettudatosság kialakulása, életkorának megfelelően
11. Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése
12. Rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen.

2. évfolyam

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3+2óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;
- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

7. Önismeret

- Saját jellemzők
- Külső és belső tulajdonságok azonosítása, azok megítélésformáló ereje
- Saját környezet bemutatása
- Saját szokások azonosítása

8. Érzelmek megismerése

- Saját alapérzelmei felismerése, szóbeli megfogalmazása
- Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően
- Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése
- Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása
- A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása

9. Fejlődés

- A változások felismerése
- A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása
- Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása
- Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése
- Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása
- Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása

FOGALMAK

én, viszonyulás a másik emberhez, érzélem,érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon,védelem, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket
- azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást
- átéli a különböző családi események fontosságát
- megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

10. Egészséges életmód

- A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra
- Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete
- A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban
- Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása (a jó és rossz stressz megkülönböztetése)
- Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség

A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása

11. Családi és tágabb kapcsolatok

- Családtagok, családi viszonyok jellemzése
- A családtagok közös tevékenységeinek megismerése
- Szokások a családban, és azok szerepének felismerése
- Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése
- A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök

12. Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események

- A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése
- Módszerek megismerése a negatív érzelmek kezelésére
- A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése
- Változások, események azonosítása a családban
- A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

FOGALMAK

biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

4. felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;
5. megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
6. felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

7. ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;

8. mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
9. különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
10. megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
11. rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
12. ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

4. Kommunikáció
 - A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak ismerete
 - Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése
 - A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése
 - Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és non-verbális elemek felismerése
5. Kortárs kapcsolatok
 - Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal
 - A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése
 - A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése
 - A barátság kezdeményezése és ápolása
6. Konfliktusok
 - Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása
 - Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása
 - Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása

FOGALMAK

figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

TÉMAKÖR:

A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

4. ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
5. felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;
6. ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

5. érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat;
6. különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;
7. az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fikatív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről;

8. felismeri a közösségek működésének feltételeit, és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

5. A lakóhely jellemzői
 - Saját kedvelt helyszínek a lakókörnyezetben, a lakóhelyhez kötődés megfogalmazása
 - Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése
 - Felismeri a lakókörnyezet közös gondozásának módjait és fontosságát
6. Közös ünnepek
 - Az egyes egyházak ünnepkörei
 - A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése
 - Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése
 - Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmei, gondolatok, szokások)
 - Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában
7. Az együttélés szabályai
 - A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben
 - A szabályszegés következményeinek felismerése
 - Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése

FOGALMAK

lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelmek, büszkeség

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

8. felismeri a természet esztétikus rendjét,
2. megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

4. felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;
5. megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme;
6. fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

5. A természet védelme
 - Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására
 - Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása
 - A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése
 - A természetvédelem fontosságának a felismerése
 - Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése
 - Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése
6. Környezetvédelem
 - A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben
 - A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása
 - A takarékoság elvének elfogadása, megfogalmazása

- A környeztkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése
- A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása
- Stratégiák kialakítása a környeztkárosító magatartás elkerülésére

FOGALMAK

gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környeztkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem.

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

7. felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
8. megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

3. megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;
4. a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

4. Kérdések a világról
 - Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről
 - A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források)
 - Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma)
5. Vallás, hit
 - Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban)
 - A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése
6. Erkölcs
 - Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák)
 - A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban
 - Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról
 - Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítélhetők meg

FOGALMAK

vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz.

Továbbhaladás feltételei 2. évfolyam:

1. A tanuló életkorának megfelelő képpel rendelkezzen saját külső tulajdonságairól, legyen tisztában a legfontosabb személyi adataival.
2. Képes érzelmi töltéssel viszonyulni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez.
3. Képes kapcsolatba lépni, és kommunikálni környezete tagjaival, különféle beszédmódokat tud alkalmazni.
4. A beszélgetés során betartja az udvarias társalgás elemi szabályait.
5. Érti a szeretetkapcsolatok fontosságát.
6. Érti a hagyományok közösségmegtartó erejét.
7. Törekszik, hogy érzelmeit a közösség számára elfogadható formában nyilvánítsa ki. □ Képes átélni a természet szépségeit.
8. Képes rá, hogy érzéseit, gondolatait, mozgásos, vagy szóbeli eszközökkel kifejezze.
9. Meg tudja különböztetni a valóságos és virtuális világot
10. Képes legyen saját környezetének bemutatására
11. Megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.
12. Törekszik a környezetkárosító magatartás elkerülésére.

3–4. évfolyam

Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán az etika tantárgy célkitűzése a korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése, a készségek továbbfejlesztése; a felvetett témákban való alaposabb elmélyülés. A reális énkép kialakítására építve megkezdődhet a személyes erősségek és hiányosságok feltérképezése és alakítása; a szocio-emocionális készségek tudatos fejlesztése és a tanulót közvetlenül körülvevő társadalmi közegek után a tágabb környezet etikai szempontú vizsgálata és megértése.

A 3–4. évfolyamon folytatódik a zsidó-keresztén-keresztény erkölcsi értékrend alapozása, a tanulók által képviselt értékek személyre szabott mintázatának kialakulása. A lelki én, a lelkiismeret kialakulása révén a tanulók már képesek megérteni viszonylag ellentmondásos érzelmeket és tulajdonságokat is; empátiás képességük fejlődésével pedig egyre inkább képesek mások élethelyzetének megértésére. Felerősödik a kortársak hatása, de még a pedagógus által közvetített értékeket tekintik mérvadónak. A pedagógus feladata ebben az időszakban a csoportok értékrendbeli azonosítása a szélsőségek elkerülése, valamint a tanulókkal együtt a megismert közegek kereteinek kibővítése, az eddig alapszinten ismert és alkalmazott viselkedési minták szélesebb körben való alkalmazhatósága. A 3–4. évfolyamon fontos szerepet kapnak a tanulók önszerveződési folyamatai, saját kitűzött fejlődési céljai, valamint az azok megvalósításához vezető út megtervezése, és ennek pedagógusi nyomon követése. A pedagógus feladata ebben az életkorban az érzékenyítés, a tanulók személyes véleményére és tapasztalataira vonatkozó elfogadás és nyitottság, a társadalmi felelősségvállalás modellálása. Az alkalmazott pedagógiai módszerekben a szóbeli kifejezőkészség és az öntudatosság fejlődésével fokozatosan bővül a szóbeli, majd írásbeli feladatok köre, ugyanakkor fontos, hogy legyenek cselekedeteken alapuló, dramatikus és kreativitást igénylő, alkotó feladatok is a tanórákon.

A 3–4. évfolyamokon előtérbe kerül a hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése, megértése és belsővé tétele is. Lényege, hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljon: az alapvető értékek eredete, forrásai és ezek belsővé válása tovább formálhatja spirituális világképüket is. A pedagógiai munka fontos eleme a tanulók önálló kötelezettség tudatának, akaraterejének és öntevékenységének fejlesztése; a szorgalom, kitartás és felelősségvállalás autonóm erkölcsi értékrendbe való beépülésének előmozdítása.

A 3–4. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszám: 68 +4 óra szabadon választott óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Kerettantervi Javasolt óraszám	Helyi javasolt óraszám harmadik évfolyam on	Helyi javasolt óraszám negyedik évfolyamon
1. Éntudat – Önismeret	10	5+1	5
2. Család – Helyem a családban	12	6	6
3. Helyem az osztály közösségében	12	6	6
4. A társas együttélés kulturális gyökerei:Nemzet – Helyem a társadalomban	10	5+1	5+1
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12	6	6
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12	6	6+1
Összes óraszám:	68 + 4	34+2	34+2

3. évfolyam

TÉMAKÖR:Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

1. meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

1. csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait;
2. felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;
3. célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
4. céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. Önismeret
 - Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önértékelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése
 - Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei
 - Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése
 - Önfegyelem gyakorlása
2. Érzelmek kezelése
 - Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása
 - Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készségének megismerése

- Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyénspecifikus érzelmszabályozási stratégiák kialakítása.
3. Célok és tervek
- Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése
 - Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése
 - Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valóban elért eredmény összehasonlítása
4. Siker és kudarc értelmezése
- A kitartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják
 - Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása
 - Személyes példaképek kiválasztása

FOGALMAK

tulajdonság, érzelem, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

1. ismeri a családtesti, lelki -védelemmel kapcsolatos feladatait
2. motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében;
3. saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

1. ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
2. felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait
3. megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
4. megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;
5. felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;
6. képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. Egészség-biztonság
 - A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása
 - Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben
 - A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása
 - A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei
 - Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonsághoz és az emberi méltósághoz

2. Családok

- Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével
- Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása
- Érzelmi kötelékek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése
- Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában

3. Családi élet

- Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban
- A gyermekek és felnőttek feladatai
- Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása
- A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése
- Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása
- A családtagok egymásrautaltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségszerűségének felismerése

FOGALMAK

együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

1. felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában
2. megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
3. felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

1. ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
2. mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
3. különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
4. megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
5. rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
6. társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. Kommunikáció

- A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata
- Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása
- A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása
- Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés

- Verbális és non-verbális jelzések közötti ellentmondás felismerése
- Az érvelés szabályainak megismerése
- 2. Kortárs kapcsolatok
 - Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása
 - A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása
 - Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei
 - A társak megismerésének módjai
 - Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei
- 3. Jogok, szabályok
 - Néhány alapvető gyermeki jog megismerése
 - A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai
 - Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei
 - Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség

FOGALMAK

megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség

TÉMAKÖR:A társas együttélés kulturális gyökerei:Nemzet – Helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

1. ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
2. felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

3. ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket megszerezni,
4. érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;
1. ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népekközös alapkultúrájáról;
2. különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;
3. ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;
4. tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;
5. mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekbenvéleményt alakít ki ezekről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. Teremtett értékek
 - A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei
 - Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben
 - Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival
 - A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban
 - Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja
2. Közösség
 - A társas szabályok értelme, célja, értelmezése

- Közösségi szabályalkotási és -értékelési technikák alkalmazása
 - A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása
 - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése
 - Az ünneplés közösségformáló ereje
 - A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái
 - A nehéz helyzetben lévők közös segítése
3. Jog és biztonság
- A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmai
 - A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben
 - A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai

FOGALMAK

hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

1. megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére.
2. felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

1. felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;
2. fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. Környezetszennyezés
 - A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
 - Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése
 - A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése
2. Környezetvédelem
 - A környezetvédelem főbb szempontjai
 - A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során
 - Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások
 - A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás
 - Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében
 - Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről

FOGALMAK

környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtet rend, természeti érték

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

1. azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
2. megérti, értelmei az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

1. értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban;
2. megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket;
3. megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah)kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat
4. a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

1. Kérdések a világról
 - A környező világ megismerésének lehetőségei
 - A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése
 - A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértékletesség, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei
 - Vallás
 - A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe
 - Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösti ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban)
 - Személyes meggyőződés és hit jelentése
 - Az azonos hittel rendelkezők közössége
2. Értékek a vallási történetekben
 - A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótevékenység), az életünket vezérlő aranykérdések, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd)
 - A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása

FOGALMAK

érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál

A tovább haladás feltételei 3. évfolyam:

1. Rendelkezzen a tanuló életkorának megfelelő reális képpel, és legyen tisztában saját külső tulajdonságaival, legfontosabb személyi adataival. -
2. Legyen képes érzelmileg kötődni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez. -
3. Legyen képes kapcsolatba lépni és kommunikálni környezete tagjaival. -
4. Érezze, hogy a hagyományok fontos szerepet játszanak a saját és közösség életében. -

5. Bepillantást nyerjen más népek, nemzetiségek kultúrájába. -
6. Tudjon véleményt alkotni képsorról, állításokról, eseményekről, különböző helyzetekről! -
7. Értse, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre.
8. Legyen képes megérteni a szabályok jelentőségét a közösségek életében. Tudja betartani a megértett szabályokat és tudjon részt venni szabályok kialakításában.

4. évfolyam

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

2. meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

5. csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait;
6. felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;
7. célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
8. céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

5. Önismeret
 - Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önértékelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése
 - Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei
 - Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése
 - Önfegyelem gyakorlása
6. Érzelmek kezelése
 - Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása
 - Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készségének megismerése
 - Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyén-specifikus érzelmszabályozási stratégiák kialakítása.
7. Célok és tervek
 - Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése
 - Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése
 - Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valóban elért eredmény összehasonlítása
8. Siker és kudarc értelmezése
 - A kitartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják
 - Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása
 - Személyes példaképek kiválasztása

FOGALMAK

tulajdonság, érzelem, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

4. ismeri a családtesti, lelki -védelemmelkapcsolatos feladatait
5. motivált az őt érintő problémákmegoldáskeresésében;
6. saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

7. ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
8. felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait
9. megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
10. megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;
11. felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;
12. képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

4. Egészség-biztonság
 - A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása
 - Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben
 - A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása
 - A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei
 - Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonsághoz és az emberi méltósághoz
5. Családok
 - Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével
 - Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása
 - Érzelmi kötelékek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése
 - Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában
6. Családi élet
 - Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban
 - A gyermekek és felnőttek feladatai
 - Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása
 - A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése
 - Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása
 - A családtagok egymásrautaltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségszerűségének felismerése

FOGALMAK

együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

4. felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában
5. megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
6. felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

7. ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
8. mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
9. különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
10. megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
11. rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
12. társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

4. Kommunikáció
 - A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata
 - Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása
 - A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása
 - Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés
 - Verbális és non-verbális jelzések közötti ellentmondás felismerése
 - Az érvelés szabályainak megismerése
5. Kortárs kapcsolatok
 - Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása
 - A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása
 - Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei
 - A társak megismerésének módjai
 - Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei
6. Jogok, szabályok
 - Néhány alapvető gyermeki jog megismerése
 - A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai

- Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei
- Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség

FOGALMAK

megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség

TÉMAKÖR:A társas együttélés kulturális gyökerei:Nemzet – Helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

5. ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
6. felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

7. ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket rendszerezni,
8. érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;
6. ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népekközös alapkultúrájáról;
7. különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;
8. ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;
9. tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;
10. mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekbenvéleményt alakít ki ezekről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

4. Teremtett értékek
 - A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei
 - Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben
 - Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival
 - A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban
 - Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja
5. Közösség
 - A társas szabályok értelme, célja, értelmezése
 - Közösségi szabályalkotási és -értékelési technikák alkalmazása
 - A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása
 - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése
 - Az ünneplés közösségformáló ereje
 - A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái
 - A nehéz helyzetben lévők közös segítése
6. Jog és biztonság
 - A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmai
 - A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben
 - A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai

FOGALMAK

hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás

TÉMAKÖR:A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

3. megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére.
4. felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

3. felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;
4. fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.

5. FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

3. Környezetszennyezés

- A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
- Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése
- A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése

4. Környezetvédelem

- A környezetvédelem főbb szempontjai
- A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során
- Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások
- A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás
- Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében
- Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről

FOGALMAK

környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtet rend, természeti érték

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

3. azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
4. megérti, értelmei az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

5. értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban;
6. megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket;
7. megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah)kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat

8. a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

3. Kérdések a világról

- A környező világ megismerésének lehetőségei
- A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése
- A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei
- Vallás
- A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe
- Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösdünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban)
- Személyes meggyőződés és hit jelentése
- Az azonos hittel rendelkezők közössége

4. Értékek a vallási történetekben

- A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótekingodás), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd)
- A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása

FOGALMAK

érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál

A továbbhaladás feltételei 4. évfolyam:

1. A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól, és késztetést érez arra, hogy fejlessze önmagát.
2. Oda tud figyelni másokra, szavakkal is ki tudja fejezni érzéseit és gondolatait, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésbe.
3. Képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekszik e kapcsolatok ápolására, és ismer olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusok konstruktív módon feloldhatók. Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.
4. Érti és elfogadja, hogy az emberek sokfélék és sokfélék a szokásaik, a hagyományaik is; kész arra, hogy ezt a tényt tiszteletben tartsa, és kíváncsi a sajátjától eltérő kulturális jelenségekre.
5. Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában.
6. Érti, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre.
7. Képes a körülötte zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjától eltérő nézőpontból is rátekinteni.
8. Képes jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni.

11. 5 Környezetismeret

A környezetismeret tantárgy a Természettudomány és földrajz tanulási terület bevezető tantárgya, mely az alsó tagozat 3–4. évfolyamán jelenik meg.

A tantárgy épít az 1–2. osztályos olvasás, valamint a technológia és a matematika tantárgy keretein belül történő fejlesztésre.

A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések megfigyelésére.

A tanulók a természettudományos ismeretszerzés és -feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton szereznek tapasztalatokat, aktívan vesznek részt a fejlesztés folyamatában. A megismerési módszerek (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérlet) elsajátításán és alkalmazásán keresztül fejlődnek azon alapvető képességeik (megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezéshez szükséges képességek), melyek a természettudományos megismeréshez szükségesek, valamint kialakulnak az ezekhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaik is.

Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek. A tantárgy tanulása során tehát erősíthető a környezet iránti érdeklődés, felelősségvállalás.

Alapvető fontossággal jelenik meg a tantárgy céljai között az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felismerése, az egészséges életmód szokásainak alakítása, valamint az egészséget károsító hatások tudatos kerülésére való nevelés. A tantárgy céljaiból következik, hogy szükségszerűen szervesen kötődik a hétköznapi élethez, s így erősen gyakorlatorientált. Nem ismereteket tanít meg a gyermekek számára, hanem a gyermekek saját tevékenységeinek tapasztalatai által készíti elő a fogalomalkotást.

A tevékenységek végzése során szerzett élmények biztosítják a megismerés és felfedezés örömeit, ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy folyamatos legyen a tanulók motivációja arra, hogy a természettudományok és a földrajz tárgykörébe tartozó problémákat minél mélyebben megismerhessék, megérthessék.

Eközben a tanulók a mindenki által elérhető és alkalmazható természettudományos műveltség alapjainak birtokába jutnak.

A környezetismeret tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A megfigyelések algoritmusának követésével, összehasonlítások, csoportosítások végzésével, valamint a mérés és a kísérletezés algoritmusának megvalósításával a tanuló aktív tanulási utat jár be, eközben fejlődnek megismerési képességei. Vizsgálatainak eredményeit összeveti hipotéziseivel, ezzel fejlődik problémamegoldó, valamint mérlegelő gondolkodása. Tanulási stratégiákat használ fel: tapasztalatai rögzítéséhez egyszerű ábrákat, grafikus szervezőket használ, készít.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló a megismerő tevékenységek során tapasztalatait lejegyzí vagy szóban megfogalmazza, így fejlődik azon készsége, hogy érthetően és pontosan fejezze ki gondolatait. Eközben törekszik a természettudományos szaknyelv pontos használatára. A vizsgálatok végzésekor információkat gyűjt, rendszerez. A megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérletezés során fejlődik a szöveges módon, a táblázattal és a grafikonokkal megadott információk megértésének képessége.

A digitális kompetenciák: A környezetismeret tanulása során a tanuló kiegészítő információkat gyűjt digitális forrásokból, illetve tapasztalati úton szerzett ismeretei rögzítésére online feladatokat, alkalmazásokat használ.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az ismeretszerző módszerek elsajátítása közben fejlődik a tanuló problémamegoldó gondolkodása. A vizsgálatok, kísérletek végzése ösztönzi őt, hogy kérdéseket tegyen fel, ok-okozati összefüggésekre jöjjön rá, következtetéseket vonjon le. Mivel a képességfejlesztés az egyes témák komplex feldolgozása közben valósul meg, fejlődik rendszerszemlélete. Kezdeti perzeptuális tanulása mellett képessé válik a verbális tanulásra.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A környezetismeret tanulása cselekvő tapasztalatszerzésre épül, melynek során a tanuló csoporttagként, társaival együtt végzi tevékenységét. A gyakorlati feladatok végzésekor döntéseket hoz, időbeosztást készít.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A környezetismeret tanulása során a tanuló megismeri hazánk kulturális örökségének egyes elemeit.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A környezetismeret tanulása során végzett tevékenységekkel a tanuló képessé válik arra, hogy társaival együttműködjön. Megtanul a csoporton belül különböző szerepekben feladatot végezni és munkájáért felelősséget vállalni.

3–4. évfolyam

A kisiskolás korú gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra a megismerés, felfedezés örömét, így formálhatjuk a gyerekek természethez való viszonyát, a természetről való gondolkodását. A környezetismeret tanításának legfontosabb célja a 3–4. évfolyamon azoknak a képességeknek a fejlesztése, valamint azoknak a szokásoknak az alakítása, melyek szűkebb és tágabb környezetük megismeréséhez és a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

Az életkorból és a fejlesztési feladatokból következően biztosítani kell, hogy a tanulók cselekvő tapasztalatszerzés útján elemi szinten sajátítsák el a természettudományos ismeretszerzés alapvető módszereit, nem pedig biológiai, földrajzi, kémiai, fizikai ismeretek tanítására van szükség. A tanulási folyamat során az ismeretszerző módszerek elsajátításán keresztül a megismerési képességek fejlesztése a fő cél, az ismeretanyag pedig a célok elérését szolgáló eszköz.

A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, valamint a kísérletezés módszereit gyakorolva fejlődik a tanulók megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képessége, mérési technikája, valamint a kísérletezéshez szükséges képességeik.

A megértéshez, fogalomalkotáshoz szükség van a célzott és folyamatos megfigyelésre. Fontos kiemelni, hogy a puszta érzékelés nem azonos a megfigyeléssel. A megfigyelés során az érzékelt jelenség lényeges jellemzőit kell kiemelni a lényegtelenek közül.

A tanulók a leírás alkalmazásával szóban, rajzban, írásban rögzítik tapasztalataikat.

Az összehasonlítás vezet el a lényeges jegyek kiemelésén túl az összefüggések meglátásához, az ugyanabba a fogalmi csoportba tartozó jellemzők megismeréséhez. Ha a tanulók felismerik az azonos és különböző tulajdonságokat, képessé válnak a megfigyelt jellemzők rendezésére, csoportosítására.

Fontos az alapvető mennyiségi tulajdonságok megismerése, mérésük megbízható szinten történő elsajátítása, mert a mérés módszerét mindegyik természettudományos tantárgy alkalmazza.

Egyszerű kísérletek végzésével készítjük elő a későbbi természettudományos kísérletezést, mely a legmagasabb szintű természettudományos megismerési módszer.

Az ismeretszerző módszerek alkalmazása közben, tapasztalati úton kezdődik el a fogalmak kialakításának folyamata, de ez nem zárul le a 4. évfolyam végén, ekkorra még nem alakulnak ki kész fogalmak.

A környezetismeret tantárgy tanítása a 3. évfolyamon kezdődik, és az olvasás, valamint a technológia tantárgyak kereteiben, az 1–2. évfolyamon megvalósult fejlesztésekre és tevékenységekre épül. A mérések metodikájának megtanítása a matematika tantárgyra, 2. osztályra helyeződik át.

Az összehasonlítás, csoportosítás, rendezés, mérés a matematikai készségfejlesztést is segíti, a leírás módszerével fejleszthetők a kommunikációs képességek is. A környezetismeret-órán végzett tevékenységek többsége társak közötti kooperációt igényel.

A 3–4. évfolyamon a környezetismeret tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A Nat fő témakörei

1. Megismerési módszerek
2. Tájékozódás az időben
3. Tájékozódás a térben
4. Élő környezet

3. évfolyam:

Tematikai egység címe	Órakeret
Megfigyelés, mérés	12+2 óra
Az élettelen környezet kölcsönhatásai	8 óra
Tájékozódás az időben	8 óra
Ismétlés, összefoglalás	4 óra
Az éves óraszám	34 óra

TÉMAKÖR: Megfigyelés, mérés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

A témakör feldolgozását a fejlesztési szakasz elejére javasolt tenni, hiszen az 1–2. évfolyamon a megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás és mérés módszereinek alkalmazása más tantárgyak keretében valósult meg. A témakör az eddigi tapasztalatok rendszerezése és bővítése közben a megismerési módszerek gyakorlásán keresztül a természettudományos megismerési képességek fejlesztését célozatosan teszi lehetővé. A további témakörök megkívánják ezen módszerek alkalmazását. Az ismeretszerző módszerek végzése közben a tanulók tapasztalati úton szereznek ismereteket, de a fogalomalkotás nem zárul le, így nem alakulnak ki kész fogalmak, csupán azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri az élőlényeken, élettelen anyagokon az érzékelhető és mérhető tulajdonságokat;
- felismeri, megnevezi és megfigyeli az életfeltételeket, életjelenségeket;

- adott szempontok alapján algoritmus szerint élettelen anyagokon és élőlényeken megfigyeléseket végez;
- adott szempontok alapján élettelen anyagokat és élőlényeket összehasonlít, csoportosít;
- időjárási megfigyeléseket tesz, méréseket végez; megfigyeléseinek, összehasonlításainak és csoportosításainak tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti, megfogalmazza;
- figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat;
- növényt ültet és gondoz, megfigyeli a fejlődését, tapasztalatait rajzos formában rögzíti;
- méréshez megválasztja az alkalmi vagy szabvány mérőeszközt, mértékegységeket;
- algoritmus szerint, előzetes viszonyítás, majd becslés után méréseket végez, becslült és mért eredményeit összehasonlítja;
- az adott alkalmi vagy szabvány mérőeszközt megfelelően használja; – a méréseket és azok tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza. **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**
- azonosítja az anyagok halmazállapotát, megnevezi és összehasonlítja azok alapvető jellemzőit;
- felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét növény választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a növényi részek szerepe a növény életében;
- megnevezi az időjárás fő elemeit;
- felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét állat választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a megismert rész szerepe az állat életében; – felismeri az élettelen anyagokon és az élőlényeken a mérhető tulajdonságokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Mérési technika fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- A közvetlen környezet élettelen anyagai, környezeti tényezői (levegő, víz, talaj), élőlényei
- Az élettelen anyagok jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- Az élettelen környezeti tényezők jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- A növény részeinek felismerése, megnevezése: gyökérzet, szár, levél, virág, termés
- Az élőlények és részeik jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- A megfigyelt növényi részek szerepe a növény életében
- A közvetlen környezetben élő növények és állatok megfigyelése, összehasonlítása. Megfigyelt jellemzőik alapján a növények és állatok szétválogatása, csoportokba rendezése
- Az állatok testrészeinek felismerése, azok szerepe az állatok mozgásában, táplálkozásában, életmódjában
- Az élettelen anyagok és élőlények azonos és különböző tulajdonságai, csoportosításuk szempontjai (például tárgyak: anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk; növények: lágyszárú – fás szárú, élőhely; állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kételtűek – hüllők; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok)

- Mérési módszerek, a hőmérséklet, a hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérésére használt alkalmi (önkéntesen választott, természetes, régi korokban használt) és szabvány mérőeszközök, mértékegységek és használatuk
A közvetlen környezet élettelen környezeti tényezőinek, tárgyainak, élőlényeinek (növények, állatok, ember: saját test, társak, felnőttek) mérhető tulajdonságai (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet, idő), mérésük
- Mennyiségek viszonyítása, becslése és mérése, választott alkalmi és szabvány egységekkel
- Hétköznapi tapasztalatok a szabvány mértékegységek nagyságáról

FOGALMAK

élő, élettelen, növény, állat, ember, érzékszerv, érzékeléstípus, érzékelhető tulajdonság, halmazállapot, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az élettelen anyagok, tárgyak érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése algoritmus alapján (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang), a tapasztalatok rögzítése
- Az élettelen anyagok azonos és különböző tulajdonságainak megfigyelése, csoportosításuk különböző szempontok szerint: érzékelhető tulajdonságaik, anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk
- Élőlények és élettelen dolgok összehasonlítása, azonosságai és különbségeik megfigyelése, különös tekintettel az életjelenségekre, életfeltételekre. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése
- Az időjárási elemek megfigyelése
- Az egyes halmazállapotok jellemzőinek megfigyelése, különböző hétköznapi anyagok csoportosítása halmazállapotuk szerint. Példák keresése a közvetlen környezetből (iskola, otthon)
- A víz megjelenésének, tulajdonságainak megfigyelése a különböző halmazállapotokban. Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben
- A lágú és fás szárú növények részeinek megfigyelése (gyökérzet, szár, levél, virág, termés). A növények részeinek megfigyelése algoritmus alapján
- A növényi részek összehasonlítása, csoportosítása érzékelhető tulajdonságaik alapján. A haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése
- Az állatok (emlősök – madarak – halak – rovarok – kétélűek – hüllők) testrészeinek felismerése, megfigyelése a megfelelő algoritmus alapján. A testrészek szerepének megfigyelése az állat mozgásában, táplálkozásában, életmódjában
- A növények és állatok többféle szempontú csoportosítása
 - növények: lágú szárú – fás szárú; lombhullató – örökzöld
 - állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kétélűek – hüllők; élőhely: hobbiállatok, a házban és a ház körül élő állatok, háziállatok, haszonállatok, hazai vadon élő állatok; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők
- A növények és állatok állapotának, a tulajdonság környezeti hatásokra történő változásainak megfigyelése tanulmányi séták során
 - növények: őszi lombhullás/örökzöldek folyamatosan; tavasszal rügyek, levelek vizsgálata; nyáron a kifejllett növény és a termés vizsgálata
 - állatok: őszi és tavasszal bundaváltás; télen hangok, lábnyomok figyelése; tavasszal új fajok megjelenésének megfigyelése, nyáron a mozgás, táplálkozás, utódok nevelésének, utódok mennyiségének, egyéb változatosságok megfigyelése
- A közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények hosszúság jellegű tulajdonságainak (hosszúság, magasság, szélesség) mérése

- Űrtartalom mérése a közvetlen környezetben található élettelen anyagokon és élőlényeken
 - A közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények tömegének mérése A víz térfogatának, hőmérsékletének mérése, az ezekhez szükséges eszközök, mértékegységek (deciliter, liter, Celsius-fok) megismerése
 - A levegő hőmérsékletének mérése a különböző évszakokban, a csapadék hőmérsékletének mérése. Időjárási napló készítése a különböző hónapokban, a mért adatok lejegyzése, rajz készítése
- Az ember testhőmérsékletének mérése
- A mérésekhez alkalmi és szabvány mérőeszközök, mértékegységek választása, használata

TÉMAKÖR: Az élettelen környezet kölcsönhatásai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör a természettudományos megismerési képességek fejlesztését célzottan teszi lehetővé. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tanítói segítséggel egyszerű kísérleteket végez;
- a vizsgálatok tapasztalatait megfogalmazza, rajzban, írásban rögzíti; – a kísérletek tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza; – feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a kísérletezés elemi lépéseit annak algoritmusa szerint megvalósítja;
- a tanító által felvetett problémával kapcsolatosan hipotézist fogalmaz meg, a vizsgálatok eredményét összeveti hipotézisével;
- az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használja;
- figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás, égés, ütközés);
- megfigyeli a mozgások sokféleségét, csoportosítja a mozgásformákat: hely- és helyzetváltoztató mozgás;
- egyszerű kísérletek során megfigyeli a halmazállapot-változásokat: fagyás, olvadás, forrás, párolgás, lecsapódás;
- tanítói segítséggel égéssel kapcsolatos egyszerű kísérleteket végez. Csoportosítja a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat;
- megfogalmazza a tűz és az égés szerepét az ember életében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Mérési technika fejlesztése
- Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- A kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok lényeges érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- A kísérletekhez szükséges mennyiségű anyagok mérése
- A víz halmazállapot-változásai (olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás)

- A víz körforgása a természetben
- Hely- és helyzetváltoztató mozgás
- Rugalmas és rugalmatlan ütközések megfigyelése, hétköznapi megjelenése
Az égés feltételei, éghető és nem éghető anyagok csoportosítása, égéssel kapcsolatos vészhelyzetek kezelése. A tűz és az égés szerepe az ember életében

FOGALMAK

szilárd – folyékony – légnemű halmazállapot; halmazállapot-változás; olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, mozgás, ütközés, égés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A víz különféle halmazállapotainak tantermi körülmények között történő modellezése (jég, víz, gőz). A gőz és a pára közti különbségek megfogalmazása, tapasztalati úton történő ismeretszerzés (vízforralás után a forró gőz fölé hideg tárgyért teszünk, és a párát lecsapatjuk)
- A víz halmazállapot-változásaival kapcsolatos kísérletek elvégzése (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás, forrás), a közben végbemenő kölcsönhatások, változások megfigyelése. Ok-okozati összefüggések keresése a halmazállapot-változások és az egyes hétköznapi jelenségek között
- Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznapi alkalmazásai között (pl.: hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben
- Folyamatos megfigyelések és kísérletek a víz tisztaságával kapcsolatban. Környezetünkben vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére
- A víz körforgásának megfigyelése a természetben. A körforgás egyes lépésein keresztül a már ismert fizikai változások megfigyelése
- Mozgások megfigyelése, csoportosítása (hely- és helyzetváltoztató mozgás). Példák keresése
- Mozgásállapot-változások: ütközések (rugalmas és rugalmatlan) végzése, a változások megfigyelése
- Az égést modellező kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok, a változás megfigyelése, az égés feltételeinek megismerése, éghető és nem éghető anyagok keresése és csoportosítása. Égéssel kapcsolatos vészhelyzetek felismerésének és kezelésének megismerése. A tűz és az égés szerepére példák keresése az ember életében

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör feldolgozásának javasolt ideje a harmadik tanév. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- életkorának megfelelően eligazodik az időbeli relációkban, ismeri és használja az életkorának megfelelő időbeli relációs szókincset;
- naptárt használ, időintervallumokat számol, adott eseményeket időrend szerint sorba rendez;
- napirendet tervez a napszakok változásaihoz kapcsolva.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a napszakok, évszakok változásai, valamint a Föld mozgásai közötti összefüggéseket;

- megfelelő sorrendben sorolja fel a napszakokat, a hét napjait, a hónapokat, az évszakokat, ismeri ezek időtartamát, relációit;
- figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például víz körforgása, emberi élet szakaszai, növények csírázása, növekedése); az évszakokra vonatkozó megfigyeléseket végez, tapasztalatait rögzíti, és az adatokból következtetéseket von le;
- megismeri és modellezi a víz természetben megtett útját, felismeri a folyamat ciklikus jellegét;
- megnevezi az ember életszakaszait;
- megfigyeli a növények csírázásának és növekedésének feltételeit, ezekre vonatkozóan egyszerű kísérleteket végez;
- analóg és digitális óráról leolvassa a pontos időt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Mérési technika fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Időbeli tájékozódó képesség fejlesztése
- Föld mozgásainak (forgás, Nap körüli keringés) hatásai az évszakok, napszakok váltakozására, jellemzőikre
- Évszakokra vonatkozó megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása, rajzban, írásban vagy táblázatban való rögzítése. Az adatokból következtetések levonása
- A környezetben zajló ciklikus változások felismerése, megfigyelése, sorba rendezése
- Napi és éves ritmus a növény- és állatvilágban
- A napszakok, a naptár (a hét napjai, hetek, hónapok). Időtartamuk, egymáshoz való viszonyuk
- Jeles napok, dátumok elhelyezése a naptárban
- Napirend készítése
- Ismétlődő jelenségek (ritmusok) az ember életében, a test működésében. Ismétlődő, ciklikus jelenségek a környezetben (például víz körforgása)
- Az emberi életszakaszok, jellemzőik
- A növények fejlődése: életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés
- A csírázás és a növekedés külső feltételei
- Az állatok szaporodása (pete, tojás, elevenszülő), fejlődési szakaszai

FOGALMAK

évszak, életkor, életszakasz, körforgás, Föld forgása, Föld keringése, naptár, hónap, nap, napszak, szaporodás, fejlődés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Napszakok, évszakok váltakozása, jellemzői, valamint a Föld mozgásai és a napszakok, évszakok változásai közötti összefüggések megfigyelése
- Az egyes évszakok jellemző időjárásának, az időjárás tényezőinek megfigyelése, hőmérsékletének mérése. A csapadék formái (eső, köd, hó). Időjárási napló készítése
- Az évszagnak megfelelő helyes öltözködés megbeszélése. Öltözködési tanácsok adása időjárás-előrejelzés értelmezése alapján
- Az évszakokhoz kötődő étrendek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata
- Ismétlődő, ciklikus jelenségek megfigyelése a környezetben (pl. víz körforgása)

- Az időjárás élőlényekre gyakorolt hatásának megfigyelése, konkrét példák gyűjtése
- Napi és éves ritmus megfigyelése a növény- és állatvilágban
- A növények egyes életszakaszainak megfigyelése (csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés)
- Növények csíráztatása, hajtatása során az ezekhez szükséges feltételek megfigyelése
- Az állatok szaporodásának megfigyelése (pete, tojás, elevenszülő)
- Ismétlődő jelenségek megfigyelése az emberi test működésében
- Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése az ember életében (napirend, hetirend, kalendárium, jeles napok, ünnepek). A dátumok elhelyezése a naptárban. Napirend és hetirend tervezése
- Az emberi életszakaszok jellemzőinek megfigyelése és összehasonlítása (szerepjáték)
- Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülő, illetve más felnőtt testméreteinek becslése, mérése, az adatok összehasonlítása, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése

A továbbhaladás feltételei 3. évfolyam:

- azonosítja az anyagok halmazállapotát, megnevezi és összehasonlítja azok alapvető jellemzőit;
- felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét növény részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a növényi részek szerepe a növény életében; – megnevezi az időjárás fő elemeit;
- felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét állat részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a megismert rész szerepe az állat életében; – felismeri az élettelen anyagokon és az élőlényeken a mérhető tulajdonságokat.
- képes a hosszúság, idő, űrtartalom, tömeg, hőmérséklet becslésére, megfelelő eszközzel való mérésére.
- az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használja
- figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás, égés, ütközés);
- megfigyeli a mozgások sokféleségét, csoportosítja a mozgásformákat: hely- és helyzetváltoztató mozgás;
- egyszerű kísérletek során megfigyeli a halmazállapot-változásokat: fagyás, olvadás, forrás, párolgás, lecsapódás;
- csoportosítja a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat; – megfogalmazza a tűz és az égés szerepét az ember életében.
- felismeri a napszakok, évszakok változásai, valamint a Föld mozgásai közötti összefüggéseket;
- megfelelő sorrendben sorolja fel a napszakokat, a hét napjait, a hónapokat, az évszakokat, ismeri ezek időtartamát, relációit;
- figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például víz körforgása, emberi élet szakaszai, növények csírázása, növekedése);
- megismeri és a víz természetben megtett útját, felismeri a folyamat ciklikus jellegét; – megnevezi az ember életszakaszait;
- megfigyeli a növények csírázásának és növekedésének feltételeit, ezekre vonatkozóan egyszerű kísérleteket végez.

4. évfolyam:

Tematikai egység címe	Órakeret
Tájékozódás a tágabb térben	7 óra
Hazánk, Magyarország	7 óra
Életközösségek lakóhelyünk közelében	10 óra
Testünk, egészségünk	6 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismételésre szánt órakeret	4 óra
Az éves óraszám	34 óra

TÉMAKÖR: Tájékozódás a térben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A teljes témakör feldolgozásának javasolt ideje a harmadik tanév.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja az életkorának megfelelő relációs szókincset;
- iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágtájakat;
- irányokat ad meg viszonyítással;
- megkülönböztet néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós;
- felismeri és használja az alapvető térképjelleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tanterméről, otthona valamely helyiségéről egyszerű alaprajzot készít és leolvas;
- az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;
- tájékozódik az iskola környékéről és településéről készített térképvázlattal és térképpel. Az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;
- felismeri a különböző domborzati formákat, felszíni vizeket, ismeri jellemzőiket. Ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja;
- felismeri lakóhelyének jellegzetes felszínformáit;
- domborzati térképen felismeri a felszínformák és vizek jelölését.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Téri tájékozódó képesség fejlesztése
- A fő- és mellékvilágtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Iránytű használata. Az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben
- Az alaprajz, a térképvázlat és a térkép. Tájékozódás az alaprajz és a térképvázlat segítségével
- A felszínformák: hegy, hegység, domb, dombság, völgy, medence, síkság. Jelölésük a domborzati térképen
- A felszíni vizek fajtái (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik, ábrázolásuk a domborzati térképen
- A külső erők (szél, víz) felszínformáló munkája

FOGALMAK

fő- és mellékvilágtáj, alaprajz, térképvázlat, térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, autóstérkép, turistatérkép, felszínforma

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Iránytű készítése, használatának gyakorlása, tájékozódási gyakorlatok a fő- és mellékvilágtájak helyzetének gyakorlására: a fő- és mellékvilágtájak megnevezése, elhelyezése térképen, az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben
- Az alaprajz, vázlatrajz, térképvázlat és a térkép jellemzőinek megfigyelése, egy-egy konkrét példa összehasonlítása
- Alaprajz készítése az osztályteremről, a tanulók otthonáról, szobájáról. Tájékozódási gyakorlatok alaprajz, vázlatrajz és térképvázlat alapján
- Az iskola elhelyezése a településen belül és annak térképén
- A felszínformák elemei, jellemzőik megfigyelése (hegy, hegység, medence, völgy, domb, dombság, síkság). A jellemzőknek megfelelően homokból az egyes felszínformák kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében
- A szél és a víz munkájának modellezése homokasztalon
- A felszíni vizek fajtáinak (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik megfigyelése. A jellemzőknek megfelelően homokasztalon az egyes vizek kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében

TÉMAKÖR: Hazánk, Magyarország

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A teljes témakör feldolgozásának javasolt ideje a negyedik évfolyam.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja az életkorának megfelelő térbeli relációs szókincset;
- megnevezi és iránytű segítségével megállapítja a fő- és mellékvilágtájakat, irányokat ad meg viszonyítással;
- felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok;
- megkülönböztet néhány térképajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós. **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**
- iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágtájakat;
- irányokat ad meg viszonyítással;
- térkép segítségével megnevezi Magyarország jellemző felszínformáit (síkság, hegy, hegység, domb, dombság), vizeit (patak, folyó, tó), ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja;
- térkép segítségével megmutatja hazánk nagytájakait, felismeri azok jellemző felszínformáit;
- térkép segítségével megnevezi hazánk szomszédos országait, megyéit, saját megyéjét, megyeszékhelyét, környezetének nagyobb településeit, hazánk fővárosát, és ezeket megtalálja a térképen is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
 - Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése Mérési technika fejlesztése

- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Térí tájékozódó képesség fejlesztése
- Magyarország helyzete, államhatárok, szomszédos országaink
- Tájékozódás Magyarország domborzati térképén: az alapvető térképjelek, felszínformák, vizek. Irányok, távolságok a térképen
- Hazánk nagytájainak elhelyezkedése, felszínformáik
- Tájékozódás hazánk közigazgatási térképén: megyék, saját lakóhely megyéje, megyeszékhelye, települések, saját település és a főváros helye hazánk térképén
- Fővárosunk, Budapest: híres épületek, főbb nevezetességek, hidak, közlekedés

FOGALMAK

térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, felszínforma, megye, megyeszékhely, település, főváros

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Térképészeti gyakorlatok:

- Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép segítségével (Föld bolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence)
- Magyarország domborzati térképén az alapvető térképjelek megfigyelése, megnevezése
- Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése domborzati, illetve közigazgatási térképen
- Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen
- Irányok, távolságok, magassági számok leolvasása hazánk domborzati térképéről
- Magyarország nagy tájegységeinek felismerése, megkeresése Magyarország domborzati térképén
- Magyarország megyéinek, ezen belül a tanulók saját megyéjének, megyeszékhelyének, valamint Budapest megkeresése Magyarország közigazgatási térképén
- Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével
- Fővárosunk néhány jellegzetes nevezetességének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül
- Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában

TÉMAKÖR: Életközösségek lakóhelyünk környezetében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör feldolgozásának javasolt befejezése a negyedik tanév. Minden életközösség megismerését valós tapasztalatszerzési lehetőséghez – életközösségenként egy-egy tanulmányi sétához – szükséges kapcsolni. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) főbb jellemzőit;
 - felelősségtudattal rendelkezik a szűkebb, illetve tágabb környezete iránt; – tevékenységeinek tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti. **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**
- felismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. természetes – mesterséges életközösség, erdő – mező, rét – víz, vízpart – park, díszkert – zöldséges, gyümölcsöskert esetében); megnevezi a megismert életközösségekre jellemző élőlényeket, használja az életközösségekhez kapcsolódó kifejezéseket;

- algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja a saját lakókörnyezetében fellelhető növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt tulajdonságok alapján csoportokba rendezi azokat;
- algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja hazánk természetes és mesterséges élőhelyein, életközösségeiben élő növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt jellemzők alapján csoportokba rendezi azokat;
- konkrét példán keresztül megfigyeli és felismeri az élőhely, életmód és testfelépítés kapcsolatát;
- megfigyeléseit mérésekkel (például időjárási elemek, testméret), modellezéssel, egyszerű kísérletek végzésével (például láb- és csőrtípusok) egészíti ki;
- felismeri, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek;
- felismeri a megismert életközösségek növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatokat;
 - példákkal mutatja be az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását. Felismeri a természetvédelem jelentőségét;
- felismeri, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához. Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formákat ismer meg és gyakorol közvetlen környezetében (pl. madárbarát kert, iskolakert kiépítésében, fenntartásában való részvétel, iskolai környezet kialakításában, rendben tartásában való részvétel, települési természet- és környezetvédelmi tevékenységben való részvétel);
- elsajátít olyan szokásokat és viselkedésformákat, amelyek a károsítások megelőzésére irányulnak (pl. hulladékminimalizálás – anyagtakarékosság, újrahasználat és -felhasználás, tömegközlekedés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnyben részesítése, energiatakarékosság).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Mérési technika fejlesztése
- Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Környezettudatos magatartás fejlesztése
- A lakóhelyhez közeli életközösségek jellemzői: erdő, mező-rét, víz-vízpart
- Az egyes életközösségekben élő növények és állatok tulajdonságai
- A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) élőlényeinek környezeti igényei, alkalmazkodása az élettelen környezeti tényezőkhez (életmód, testfelépítés, viselkedés)
- A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok (például táplálkozási kölcsönhatások, búvóhely; élőhely)
- A megismert növények és állatok csoportosítási lehetőségei (pl. lágyszárú – faszárú, fa – cserje, lombhullató – örökzöld; állatok: emlősök – madarak – rovarok – kételtűek – hüllők – halak; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok, erdei – mezői – vízparton élő – az ember környezetében élő állatok)
- Az adott életközösség megismert növényeiből és állataiból egyszerű táplálékláncok és azokból táplálékhalózatok összeállítása
- A természetes és mesterséges életközösségek
Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatása. Környezetvédelem

FOGALMAK

természetes és mesterséges életközösség, erdő, mező-rét, víz-vízpart, élőhely, életmód, környezeti igény, alkalmazkodás, testfelépítés, tápláléklánc, táplálékhálózat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanulók lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) jellemzőinek megfigyelése, mérése (időjárás) tanulmányi séták során. A megfigyelések alapján az életközösségek összehasonlítása
- A természetes és mesterséges életközösségek összehasonlításához tanulmányi séta a közeli parkba, látogatás zöldséges-gyümölcsös kertbe. A hasonlóságok és különbségek összehasonlítása, megbeszélése, az ember hatásának megfigyelése
- Az életközösségek jellegzetes élőlényekinek csoportosítása élőhely szerint
- Az egyes életközösségek jellegzetes állatainak és növényeinek testfelépítése, algoritmus alapján történő megfigyelése, mérése (testméret mérése pl. életnagyságú rajzon)
- A tapasztalatok alapján a növények és állatok igényeinek, élőhelyhez, életfeltételekhez való alkalmazkodásának (testfelépítés, életmód) megfigyelése, megbeszélése, modellezése (pl. csőr- és lábtípusok)
- Az életközösségek összetettségének megfigyelése, az ott élő növények és állatok közötti jellegzetes kapcsolatok megfigyelése, felismerése (táplálkozás, búvóhely)
- Táplálkozási kölcsönhatások alapján az állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő). Az egyes életközösségekre jellemző táplálékláncok, táplálékhálózatok összeállítása
- Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értékműveinek megértése tanulmányi séta vagy osztálykirándulás alkalmával
- Az egyes életközösségekben élő élőlények testfelépítés, illetve életmód alapján történő összehasonlítása
- Osztálykert/iskolakert/madárbarát kert kialakítása során az ember felelősségének, szerepének megfigyelése

TÉMAKÖR: Testünk, egészségünk

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. Az egészségtudatos életmód szokásainak kialakítása nem korlátozódhat csupán ennek a témakörnek a feldolgozására, hanem átfogóan kell megjelennie az iskolai nevelés egészében. Ez a témakör alapvetően a szomatikus neveléssel foglalkozik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri az emberi szervezet fő életfolyamatait;
- tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, összetevőivel, az emberi szervezet egészséges testi és lelki fejlődéséhez szükséges szokásokkal, azokat igyekszik betartani;
- felismeri az egészséges, gondozott környezet jellemzőit. Megfogalmazza, milyen hatással van a környezet az egészségre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi az emberi test részeit, fő szerveit, ismeri ezek működését, szerepét;
- megnevezi az érzékszerveket és azok szerepét a megismerési folyamatokban;
- belátja az érzékszervek védelmének fontosságát, és ismeri ezek eszközeit, módjait;
- ismer betegségeket, felismeri a legjellemzőbb betegségi tüneteket, a betegségek megelőzésének alapvető módjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése

- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Egészségtudatos magatartás fejlesztése
- Az emberi test fő testrészei, szervei
- A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat
- Legfontosabb érzékszerveink és szerepük a környezet megismerésében
- Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök, szabályok, helyes szokások
- A tanuláshoz szükséges helyes megvilágítás fontossága
- Az egészséges életmód alapvető elemei (testápolás, öltözködés, pihenés, mozgás, testtartás, táplálkozás, fertőző betegségek és balesetek megelőzése), alkalmazásuk a napi gyakorlatban
- A táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolat. A helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok. A folyadékfogyasztás szerepe. A helyes étkezési szokások
- Az egészséges fejlődéshez szükséges élelmiszerek kiválasztása
- A megfelelő öltözködés
- A személyes higiéné
- A rendszeres testmozgás
- Aktív és passzív pihenés
- A lelki egészség
- A leggyakoribb betegségi tünetek. A testhőmérséklet, láz mérése
- A betegségek megelőzése. A védőoltások szerepe
- Balesetek, megelőzésük

FOGALMAK

szerv, érzékszerv, testrész, szervezet, túlsúly, alultápláltság, egészség, betegség, egészségvédelem, egészségvédő szokások

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az ember testrészeivel való megismerkedés mondóka segítségével, elmutogatásuk saját vagy osztálytárs testén
- Az egyes érzékszerveken keresztül történő érzékeléstípusokhoz kötődő érzékelhető tulajdonságok megfigyelésének gyakorlása (szem – látás: szín, alak, nagyság, felületi minőség; bőr – tapintás: alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet; nyelv – ízlelés: íz; orr – szaglás: szag; fül – hallás: hang)
- Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése, gyakorlása és alkalmazása plakát készítésével, beszélgetéssel, szituációs játékkal. Személyes tapasztalat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről
- A legfontosabb szervek, szervrendszerek szerepének megfigyelése, felépítésük megbeszélése (keringési rendszer, váz- és izomrendszer, emésztő szervrendszer, a légzés szervrendszere), beszélgetés az egészséges fejlődésének feltételeiről. A testmozgás jelentőségének megbeszélése. A mozgás hatásának megfigyelése a pulzusra és a légzésszámmra (méréssel)
- Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása és gyakorlása, az iskolában való helyes viselkedés és megfelelő öltözet megbeszélése (tanórán, különböző szabadidős foglalkozáson, szünetben), az iskolában dolgozók foglalkozásának összehasonlítása. Megszólítások, köszönés, udvariassági formulák használatának gyakorlása. A helyes öltözködési szokások szerepének megbeszélése, öltözködési tanácsok adásával egy-egy évszakhoz kapcsolódóan időjárás-előrejelzés értelmezése alapján Helyes tanulási szokások megfigyelése, megbeszélése

- A helyes táplálkozási szokások kialakítása: miből mennyit együnk? – mérések elvégzése, rögzítése a füzetbe rajzban, írásban. Az egészséges és egészségtelen ételek csoportosítása
- Az egyes évszakokhoz kötődő táplálkozási szokások megbeszélése, egy-egy évszakhoz kapcsolódó napi étrend tervezése. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata
- Élelmiszerfajták megismerése, csoportosításuk tápanyagtartalmuk alapján
- Egy napi egészséges menü összeállítása. Egészségtelen italok cukortartalmának becslése, mérése kockacukor segítségével
- Helyes étkezési, viselkedési szokások alakítása szituációs játékokkal
- Ételek tárolásával kapcsolatos információk megbeszélése
- A helyes higiénés szokások és a szükséges eszközök megfigyelése, megismerése, a helyes és rendszeres testápolási szokások gyakorlása
- Pihenés fontosságáról való beszélgetés, példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre
- Az emberek hasonló és különböző külső és belső tulajdonságai, az emberi hangulatok, magatartásformák megismerése megfigyelésekkel (egymáson, képen, szituációs játék során)
- Fogycatékossággal és megváltozott munkaképességgel rendelkezők elfogadásának ösztönzése szituációs játékokkal/beszélgetőkör kialakításával
- Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. A leggyakoribb betegségtünetek (pl. láz, hányás, hasmenés, gyengeség, levertség) felismerésének gyakorlása konkrét példákön, szituációkon keresztül. A betegségek okainak, megelőzésének megismerése, a fertőző betegségek megelőzési módjainak gyakorlása. A testhőmérséklet, láz mérése
- A balesetek okainak megfigyelése képek, videók segítségével, beszélgetés a megelőzés fontosságáról. A segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén szituációs játékkal

A továbbhaladás feltételei 4. évfolyam:

- a tanterméről, otthona valamely helyiségéről egyszerű alaprajzot készít és leolvas;
- az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;
- tájékozódik az iskola környékéről és településéről készített térképvázlattal és térképpel.
- felismeri a különböző domborzati formákat, felszíni vizeket, ismeri jellemzőiket. Ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja;
- felismeri lakóhelyének jellegzetes felszínformáit;
- domborzati térképen felismeri a felszínformák és vizek jelölését.
- iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágítjakat;
- irányokat ad meg viszonyítással;
- térkép segítségével megnevezi Magyarország jellemző felszínformáit (síkság, hegy, hegység, domb, dombság), vizeit (patak, folyó, tó), ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja;
- megmutatja hazánk nagytájait, felismeri azok jellemző felszínformáit;
- térkép segítségével megnevezi hazánk szomszédos országait, megyéit, saját megyéjét, megyeszékhelyét, környezetének nagyobb településeit, hazánk fővárosát, és ezeket megtalálja a térképen is.
- felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok;
- megkülönböztet néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós
- felismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. természetes – mesterséges életközösség, erdő – mező, rét – víz, vízpart – park, díszkert – zöldséges, gyümölcsöskert esetében)

algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja hazánk természetes és mesterséges élőhelyein, életközösségeiben élő növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt jellemzőik alapján csoportokba rendezi azokat;

- konkrét példán keresztül megfigyeli és felismeri az élőhely, életmód és testfelépítés kapcsolatát;
- felismeri, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek;
- felismeri a megismert életközösségek növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatokat;
 - példákkal mutatja be az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását. Felismeri a természetvédelem jelentőségét;
- felismeri, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához.
- elsajátít olyan szokásokat és viselkedésformákat, amelyek a károsítások megelőzésére irányulnak (pl. hulladékminimalizálás – anyagtakarékosság, újrahasználat és -felhasználás, tömegközlekedés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnyben részesítése, energiatakarékosság).
- felismeri és megnevezi az emberi test részeit, fő szerveit, ismeri ezek működését, szerepét;
- megnevezi az érzékszerveket és azok szerepét a megismerési folyamatokban;
- ismer betegségeket, felismeri a legjellemzőbb betegségtüneteket, a betegségek megelőzésének alapvető módjait.
- Felismeri a táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolatot. Különbséget tesz a helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok között.

11.6 Magyar nyelv és irodalom

A magyar nemzeti **kultúra alapja a magyar nyelv**. Nyelvünk és kultúránk, benne irodalmunk **a nemzeti identitásunk** megteremtői, őrzői és alakítói. Az oktatásban a magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért **kulcsszerepe** van: ismereteket ad, készségeket, képességeket, gondolkodást fejleszt, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Az *érzelmi nevelés* egyik fontos eszköze. Az irodalmi alkotások nemcsak esztétikai teljesítmények, hanem *közösséget és személyiséget formálnak*, tehát jövőt alakító képességük is van. Nyelvünk és irodalmunk nemzeti identitásunk alapját képezik a maguk sajátos eszközeivel.

Kultúránk a Kárpát-medencei **magyarság kultúrája**. A magyar irodalom a Kárpát-medencei magyarság irodalma. Nemcsak a magyar nyelv köti össze a magyar alkotókat és műveiket, hanem közös történelmünk, kulturális hagyományaink is, egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A nevelés-oktatás cél- és feladatrendszere az alapfokú képzés első szakaszában, az 1-2. évfolyamon:

· **cél**, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb *közösség és az egyes ember kapcsolatát*, viszonyulásait az élő és élettelen világhoz. **Megismerjék kultúrájukat**, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják **értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat**. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a **kulturális hagyománynak követői és később gyarapítói legyenek**.

· Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók életkoruknak megfelelő, **biztos szövegértésre** tegyenek szert.

- Örizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, érdeklődésüket, olyan **olvasó emberekké neveljük őket**, akik a képzési szakasz végére többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- **Művelt emberekké** neveljük a diákokat, akik korosztályuknak, érettségüknek megfelelő értékrendszerrel, ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket értelmezni tudják.
- **Fejlődjék szókincsük**, kifejezőkészségük. *Az egyéni képességeikhez mértén tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális szövegeket.*
- **Cél**, hogy a diákok különböző *kommunikációs helyzeteket* megértsék, és ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a *nyelvhasználat* fejlesztését szolgálják.
- Ismerjék a tananyag által előírt **memoritereket**, azokat elő tudják adni.
- Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja **kíváncsiságuk felkeltését** és érdeklődésük megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Segíteni kell a diákokat a tanulás tanulásában, az önképzés igényének kialakításában.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének az érzelmi fejlődésük az alapja.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve.

Az egyes témakörök óraszámát minimum és maximum értékeket tartalmaz. A minimum óraszámot a törzsanyagra kell fordítani. ***Ha az osztály vagy csoport ezt az egységet hamarabb fel tudja dolgozni – tehát a megadott minimum órakeretben (órakeret 80%-a) –, akkor a pedagógus felhasználhatja a maradék órákat (órakeret 20%-a) a megadott tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismételésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre, kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására.*** Amennyiben a 80% nem elegendő a törzsanyag teljesítésére, akkor az órakeret 100%-át kell erre fordítani.

A NAT alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

a) A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a NAT-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

b) A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy **az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában komplex egységet alkot.** Az *olvasás és írás jelrendszerének tanítása párhuzamosan folyik a többi nyelvi készség és képesség, a szóbeli és írásbeli nyelvhasználati területek (beszéd, olvasás, hallott és olvasott szöveg értése, írás, helyesírás, szóbeli és írásbeli szövegalkotás) folyamatos fejlesztésével.*

A kompetencia-fejlesztés alapja a beszéd, az olvasás és az írás készségszintű elsajátítása, mely a pedagógus által is közvetített ismeretekre épülve játékokkal, játékos gyakorlatokkal valósul meg a leghatékonyabban.

A gyermek beszéde ezen oktatási szakaszban folyamatosan fejlődik. Napjainkban a megváltozott társadalmi körülmények következtében a beszédfejlődés lényegesen lelassult, ezért annak tudatos és folyamatos fejlesztése szükséges.

Az óvoda és az iskola közötti átmenet segítésére az *előkészítő időszak hosszát rugalmasan kell kezelni*, figyelembe véve az iskolába kerülő **gyerekek eltérő adottságait**, meglévő ismereteit. Ebben az időszakban kell a **pedagógusnak megfigyelnie a tanulókat**, és ezekre a megfigyelésekre építve kezdheti meg a *differentiált fejlesztést*. A **fejlesztési cél** az, hogy a **betűtanítás és -tanulás – lehetőség szerint – az első tanév végéig befejeződjenek**. Az *írott nagybetűk írásának tanítása második osztályra tevődik*.

A készségfejlesztés sajátosságainak megfelelően a **tananyag egymásra épülően bővül**. Az **első két évfolyam témakörei újabb ismeretekkel egészülnek ki** és megkezdődik a nyelvi-irodalmi fogalmak megalkotásának előkészítése. Az első két évfolyam témakörei megjelennek a harmadik-negyedik évfolyamon is.

A **változatos műfajú és típusú szövegek** a tanulók világról szerzett ismereteit bővítik, szó- és kifejezőkészségüket gazdagítják, ezáltal *segítik az önismeretük fejlődését*, valamint a *közösségekben (család, osztály, iskola, település) való eligazodásukat*. A tanulók ebben a fejlesztési szakaszban **magyar népköltészeti alkotásokkal** (népmese, mondóka, szólás, közmondás, találós kérdés, népdal), és **magyar szerzők műveivel** (műmese, vers, versrészlet) találkozhatnak.

Ez az időszak alkalmas arra is, hogy a **tanuló felfedezze a körülötte lévő közösségi értékeket: otthon, család, iskola, haza**. **Itt alapozzuk meg az önálló ismeretszerzést**. A különböző típusú szövegek feldolgozása a **későbbi szaktárgyi tanulást készítik elő**. A pedagógus kiemelt feladata és lehetősége, hogy a gyermek a *tanulást pozitív élményként élje meg*.

Az olvasástanuláshoz hasonlóan az **írástanulás** előkészítésére és jelrendszerének elsajátítására **is elegendő időt kell biztosítani**, differentiáltan kezelve a tanulók képességbeli eltéréseit.

Az **írás és a helyesírás szerves egységet alkot**. Az anyanyelvi ismeretek átadása a *gyakorlati nyelvhasználaton keresztül történik*, a fejlesztésre összpontosít. **Középpontba kerül a helyesírási készség fejlesztése és a rendezett kézírás kialakítása**.

Ez teszi lehetővé, hogy a tanuló írásban is képes legyen gondolatait kifejezni, azt megfelelően formába önteni.

1–2. évfolyam

Az iskolába kerülő gyermekek nyelvhasználata nagyon eltérő. Ennek a két évfolyamnak az **egyik fő feladata** az *ösztönös nyelvhasználat tudatosítása*. A **nyelvi tudatosság** fejlesztésének eredményeként fejlődik a tanuló **fonémahallása, szótagolási, valamint analízáló-szintetizáló képessége, mindeközben elsajátítja az olvasás-írás jelrendszerét**.

Az **olvasás és írás készségének kialakítása** alapvetően *meghatározhatja* a tanuló későbbi tanulási képességeinek fejlődését, *iskolai sikerességét*. Ezért szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő **differentiált alapozás**.

Az első tanév első feléve előkészítő időszak, melynek célja a tanulók megfigyelése, valamint a megfigyelések alapján a részképességek koncentrált és differentiált fejlesztése. Bár ebben az időszakban már megkezdődik a betűtanítás, a fő hangsúly a képességfejlesztésen van.

Az első félévben az írás előkészítése történik, melynek során kialakulnak a *helyes írásszokások*, és megtörténik a tanulók tájékozódási és finommotorikus képességének a fejlesztése. Megtörténik továbbá a **betűelemek** megismerése, vázolása, s a **betűolvasás** tanításával párhuzamosan elkezdődik a kisbetűk írásának tanítása.

Az **olvasás** jelrendszerének megtanítása párhuzamosan folyik az *olvasástechnika és a szövegértés fejlesztésével* az egyes témakörök mentén. Az olvasástechnika elsajátításától folyamatosan a szövegértésre tevődik a hangsúly.

Az **első két évfolyamon megkezdődik** a *rendezett íráshasználat* kialakítása. Ez lendületes vázolóval, vonalvezetés gyakorlásával, rendezett írásképre, *önellenőrzésre* és javításra való szoktatással történik.

Az írás, helyesírás tevékenységi kör kapcsán az elsődleges cél a nyelvi tapasztalatszerzésre épülő helyesírás kialakítása és fejlesztése.

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám	
		1.- 2. évf.
BESZÉD ÉS OLVASÁS		
Beszéd és kommunikáció	31	13-18
Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	65	53-12
Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	54	54-0
Népmesék, műmesék	40	7-33
Versek, népköltészeti alkotások	28	5-23
Helyem a közösségben – család, iskola	20	4-16
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	26	4-22
Állatok, növények, emberek	24	4-20
ÍRÁS ÉS HELYESÍRÁS		
Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése	32	32-0
Írás jelrendszere	54	42-12
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó	30	15-15
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	26	3-23
Kisbetű – nagybetű	19	5-14
A magyar ábécé – a betűrend	20	3-17
Hangok időtartamának jelentésmegkülönböztető szerepe	35	8-27
Összes óraszám:	504	252-252

1. évfolyam

A magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszámja: 252 C , 288 AB

Olvasás: 144 óra, magyar nyelv:108/144 óra

Témakör	1.évf.
Beszéd és kommunikáció	13
Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	53
Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	54
Népmesék, műmesék	7
Versek, népköltészeti alkotások	5
Helyem a közösségben – család, iskola	4
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	4
Állatok, növények, emberek	4
Összes óraszám:	144

Olvasás: 144 óra heti:4 óra – A, B, C osztályok

1.TÉMAKÖR: Beszéd és kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérdés, megszólítás, kérdezés,
- élményeiről, segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédleghéje és artikulációja megfelelő;
- figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;
- a szavakat hangokra, szótagokra bontja;
- a hangokból, szótagokból szavakat épít;
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- bekapcsolódik párbeszédbe, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Beszédfejlesztés: beszédleghéj, artikuláció fejlesztése, beszédritmus, beszédtempó,
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Hangok, szótagok analízise, szintézise
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédszlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Helyesejtés kialakítása
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszéd, szituációs játékok

FOGALMAK

helyesejtés, beszédleghéj, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték

2.TÉMAKÖR: Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 53 óra

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges idő egy félév.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;
- részt vesz a testséma-tudatosságot fejlesztő tevékenységekben (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek tudatosítása) és érzékelő játékokban;
- megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincsset;
- szavakat hangokra, szótagokra bont;
- hangokból, szótagokból szavakat épít

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- Szókincs gyarapítása
- Szókincs aktivizálása
- Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Szerialitás (sorrendiség, szabályszerűség, ismétlődés) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Szótagolás
- Olvasástechnika fejlesztése
- Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe
- A-szóbeli és kifejezőkészség fejlesztése

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonyiszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellett; utána, közben, miközben stb.

3.TÉMAKÖR: Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 54 óra

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges legrövidebb idő egy tanév.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát;
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz a testséma-tudatosságot (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban);
- megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincsset;
- szavakat hangokra, szótagokra bont;
- hangokból, szótagokból szavakat épít;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi nevelés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztése
- Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- Szókincs gyarapítása
- Szókincs aktivizálása
- Tér-időbeli tájékozódás fejlesztése
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Összeolvasási képesség fejlesztése
- Szótagolás
- Nyelvi tudatosság fejlesztése: szótag és szó megkülönböztetése, hangok képzési sajátosságainak megfigyelése, szó kezdő hangjának azonosítása tanult betűvel, ismert betűvel szógyűjtés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagolvasás, szóolvasás, mondatolvasás, két-három mondatból álló szöveg olvasása és megértése
- Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- A teljes magyar ábécé nyomtatott kis- és nagybetűi

FOGALMAK

hang, betű, kisbetű, nagybetű, magánhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben stb.

4.TÉMAKÖR: Népmesék, műmesék

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar – és rokon kultúrájú népek irodalmából;
- részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- közös olvasás, szövegfeldolgozás során megismer néhány mesét, elbeszélést

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi nevelés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Események helyszíne, ideje, sorrendje

- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.
- Népmesék jellemző jegyeinek megfigyelése: meseszámok, kezdő és záró fordulatok, szóismétlések, szereplőtípusok
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi

FOGALMAK

szótag, szó, mondat, szöveg, mese, népmese, műmese, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, állandósult szókapcsolat, kezdő és záró fordulat, meseszám

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Bábszínház, színházlátogatás
- Élő meseíró meghívása, író-olvasó–találkozó szervezése

Törzsanyag:

Első olvasókönyvem-APÁCZAI:

A vadgalamb és a szarka; Két kecske találkozott a pallón; A varga, a szikra és a bab; A róka és a kácsák; Csalímese; Lázár Ervin: Mese-reggelre; Kormos István: Vackor az első bében (részletek);

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Az állatok vitája; A kiskakas gyémánt félkrajcárja; A csillagszemű juhász; A három pillangó; Móricz Zsigmond: Iciri-piciri; Kutya-macska barátság; Kányádi Sándor: Mesemorzsa; A kismalac és a farkasok

5.TÉMAKÖR: Versek, népköltészeti alkotások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

A témakör sajátossága, hogy értékrendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A témakör tanulói tevékenységeinek egy része kapcsolódik a „Beszéd és kommunikáció” témakör tevékenységeihez. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;

- érzékeli és átéli a vers ritmusát és hangulatát
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, elbeszélő költemények esetén a helyszínt, a szereplőket, az esetleges konfliktust és annak megoldását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömét és élményét;
- segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskísérettel;
- a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál;
- segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai vagy dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez. Megismer alkotásokat a népköltészetből, a kortárs és klasszikus gyermeklírából;
- megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
 - Szótagoló olvasás
 - Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
 - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
 - Verbális memória fejlesztése
 - Népköltészeti alkotások, mondókák, népdalok, sorolók, kiszámolók stb.
 - Belső képalkotás
 - Ritmusélmény
 - Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
 - Egyéni olvasat megteremtése tanítói segítséggel
 - A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
 - A vers formai jellemzői: ritmus, rím, refrén
- Magánhangzók, mássalhangzók

FOGALMAK

vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Élő költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése

Törzsanyag:

Első olvasókönyvem-APÁCZAI:Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz; Kányádi Sándor: Ha a napnak; **Zelk Zoltán:** Este jó, este jó...; Csoóri Sándor: Esti párbeszéd;Csoóri Sándor: Csodakutya;Kiss Anna: A nappal és az éjszaka; **Móricz Zsigmond:** A török és a tehenek; Romhányi József: A bűnbánó elefánt

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Móra Ferenc: Zengő ABC; Zelk Zoltán: Kóc, kóc;

* A vastagon szedett versek memoriterek.

6.TÉMAKÖR: Helyem a közösségben – család, iskola

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. Itt kerül sor a társadalmi értékek (család, iskola) tudatosítására. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását, részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- Képes önállóan vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelésére és összefoglalására;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét, együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- rövid meséket közösen olvas, megért, feldolgoz;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédbe, dramatikus szituációs játékok megalkotásába;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- önállóan vagy tanítói segítséggel összefoglalja az olvasott történet tartalmát;

- könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja;
- részt vesz konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a kisebb közösséghez (család, osztály) tartozás élményét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Beszédkészség fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Időben való tájékozódás fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Empatikus képesség fejlesztése
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Szépirodalmi és ismeretközlő szövegek

FOGALMAK

iskola, osztály, közösség, könyvtár, tanítási idő, szünet, vakáció, házi feladat, család, családtag, rokon, testvér, nagyszülő, dédszülő, unoka, dédunoka, unokatestvér, otthon, barát, társ, összetartozás, felelősség, hűség, becsületesség, igazságosság, munka, házimunka, történet, mese, vers, bekezdés, párbeszéd, cím, szerző, helyszín, szereplők és tulajdonságaik, probléma és megoldás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása
- részvétel családi napon, idősek napján, hasonló események szervezése

Törzsanyag:

Első olvasókönyvem-APÁCZAI: Janikovszky Éva: Már iskolás vagyok (részletek); Nemes Nagy Ágnes: Gesztenyefalevél valamint ismerettartalmú szövegek a Helyem a közösségben – család, iskola témakörben

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami

7.TÉMAKÖR: Évszakok, ünnepkörök, hagyományok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

A témakör sajátossága, az ünnepkörök megismerésére, az évszakok ritmikusságának tapasztalására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- megismer az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat, és ismeri ezek éves körforgását;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- felismer és ért néhány egyszerű, gyakori közmondást és szólást,
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében, alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- élményeket és tapasztalatokat szerez saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeiről;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Szótagoló olvasás
- Az olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete
- Az évszakok és ünnepek, jeles napok, népszokások (betlehemezés, március 15., húsvéti locsolkodás) jellemzői, körforgásuk
- keresztény/keresztyén ünnepkör: karácsony, húsvét, pünkösd
- nemzeti ünnepen elhangzó költemények figyelmes hallgatása, ismeretek szerzése jeles történelmi személyekről
- Lakóhely hagyományainak megismerése
- Szólások, közmondások, találós kérdések, nyelvtörők, kiszámolók, mondókák

FOGALMAK

keresztény/keresztyén ünnepkörhöz kapcsolódó jelképek (betlehemi csillag, bárány), családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, közmondás, évszak, körforgás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása
- Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása

Törzsanyag:

Első olvasókönyvem-APÁCZAI: Zelk Zoltán: A négy vándor; Kányádi Sándor: Jön az ősz;
Weöres Sándor: Száncsengő; Betlehemezés; Gazdag Erzs: Itt a farsang; Szabó Lőrinc:
Tavas; Szilágyi Domokos: Két nyári mondóka; valamint ismerettartalmú szövegek az
Évszakok, ünnepekörök, hagyományok témakörben

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak: Zelk Zoltán: Csilingel a gyöngyvirág

***A vastagon szedettek memoriterek**

8.TÉMAKÖR: Állatok, növények, emberek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- egyszerű, játékos formában megismerkedik a szövegek különböző modalitásával, médiumok szövegalkotó sajátosságainak alapjaival;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést,
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Olvasási stratégiák: cím és/vagy kép alapján következtetés a szöveg témájára
- Beszédfejlesztés
- Érzelmi fejlesztés
- Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésről
- Környezet iránti felelősségtudat alakítása, fejlesztése
- Állatok csoportosítása különféle szempontok szerint (élőhely, táplálék)
- Lényegkiemelés képessége
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Egyszerű grafikus szervezők megismerése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

- Belső képalkotás
- Válogató olvasás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Tanulás tanulása

FOGALMAK

ismeretközlő szöveg, adat, információ, időrend, cím, illusztráció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- Részvétel természetvédelmi projektben

Törzsanyag:

Ismerettartalmú szövegek az Állatok, növények, emberek témakörben.

ÍRÁS ÉS HELYESÍRÁS:

108 óra, heti: 3 óra – C osztálynak

144 óra, heti: 4 óra - A, B osztálynak

Témakör	1. évf. - C	A, B
Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése	32	32
Írás jelrendszere	42	48
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó	15	21
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	3	9
Kisbetű – nagybetű	5	11
A magyar ábécé – a betűrend	3	9
Hangok időtartamának jelentésmegkülönböztető szerepe	8	14
Összes óraszám:	108	144

1.TÉMAKÖR: Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 32 óra

Ez a tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. A megvalósításhoz szükséges idő egy félév.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre
- gondolatait, érzelmeit, véleményét, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben, érzékelő játékokban;
- tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése
- Testséma, nagymozgások fejlesztése
- Tapintás, érzékelés fejlesztése
- Finommotorika fejlesztése
- Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- Tájékozódás a hármasszintű vonalrendszerben
- Helyes ceruzafogás kialakítása
- Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- Írástechnika fejlesztése
- Lendületes vonalvezetés
- Betűelemek

FOGALMAK

betűelem, számelem, vonalrendszer, kapcsolás; viszonyiszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette stb.

2.TÉMAKÖR: Írás jelrendszere

JAVASOLT ÓRASZÁM: 42/48 óra

A tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír. Törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;
- tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel, vagy önállóan ellenőrzi és javítja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Testséma, (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) nagymozgások fejlesztése
- Tapintás, érzékelés fejlesztése
- Finommotorika fejlesztése
- Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- Helyes ceruzafogás kialakítása
- Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- Írástechnika fejlesztése
- Írott kisbetűk alakítása, kapcsolása
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése

- Betű- és hangazonosítás
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Magyar ábécé írott kisbetűi és kapcsolásai
- 3-4 szóból álló mondatok írása

FOGALMAK

hang, betű, betűelem, hosszú hang, rövid hang, kisbetű, nagybetű, vonalrendszer, írásjel, ékezet, magánhangzó, mássalhangzó, szótag, szó, mondat; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette stb.

3.TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15/21 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítsa az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan írjon, és törekedjék a rendezett írásképre;
- törekedjék a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikáljon;
- feladatvégzés során társaival együtt működjék;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrizze, javítsa.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzók írása a szavakban
- A kiejtéssel megegyező rövid (2-3 szótagból álló) szavak helyes leírása;
- Aktív szókincs fejlesztése
- Szótagolás, elválasztás
- 3-4 szóból álló mondat leírása

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű

(háromjegyű) mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, „j” hang kétféle jelölése

4.TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3/9 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja;
- a szövegalkotás során törekszik meglévő szókincsének aktivizálására;
- megadott szempontok alapján szóban mondatokat és 3-4 mondatos szöveget alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint az időtartamukat;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szövelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ösztönös nyelvtudás formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége
- Hibajavítás szöveg minta alapján
- Helyesírási készség alapozása, differenciált fejlesztése
- Mondatkezdő nagybetű, mondatzáró írásjelek
- A kijelentő és kérdő mondatok
- Megfigyelt és gyakran használt szavakban a „j” hang helyes jelölése

FOGALMAK

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

5.TÉMAKÖR: Kisbetű – nagybetű

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5/11 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol. A megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja, és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a több hasonló élőlény, tárgy nevét kis kezdőbetűvel írja;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szókincsfejlesztés, szókincs-aktivizálás
- Helyesírási készség fejlesztése funkcionális másolással, tollbamondással
- Hibajavítás és önellenőrzési képesség fejlesztése
- Szavak csoportosítása és válogatása jelentésük alapján
- Élőlény, tárgy neve
- Több hasonló élőlény, tárgy neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek)
- Mondatkezdő nagybetű

FOGALMAK

kisbetűs és nagybetűs ábécé, élőlények neve, tárgyak neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév

6.TÉMAKÖR: A magyar ábécé – a betűrend

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3/9 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, egyszerű mondatokat önállóan leírja;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikál;
- ismer és használ nyomtatott és digitális forrásokat az ismeretei bővítéséhez, rendszerezéséhez;
- biztosan ismeri a kisbetűs ábécét,
- feladatvégzés során társaival együttműködik;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között, és írásban pontosan jelöli ezeket a tanult szavakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése

- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kisbetűi

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, ábécé, „j” hang kétféle jelölése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Könyvtárlátogatás

7.TÉMAKÖR: Hangok időtartamának jelentés-megkülönböztető szerepe

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 /14 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Fonémahallás fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetése)
- Szókincsfejlesztés
- Artikuláció fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Helyesírási készség fejlesztése
- Jellegzetes, csak magánhangzók vagy mássalhangzók időtartamában eltérő szavak helyesírása

FOGALMAK

mondat, szó, rövid/hosszú magánhangzó/mássalhangzó, jelentés, időtartam

A továbbhaladás feltételei 1. évfolyamon:

Beszéd és olvasás:

A tanuló érthetően beszéljen.

Értse meg az egyszerű szóbeli közléseket.

Ismerje a mindennapi kommunikáció alapformáit, és alkalmazza őket a következő helyzetekben: bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás.

Tudjon 2-3 összefüggő mondatot alkotni szóban képek, élmény és olvasmány alapján.

A tanuló értse a nyelv alkotóelemeit (a szöveg, a mondat, a szó és a hang kifejezéseket), az olvasás jelrendszerét, a tér-és időbeli kifejezéseket, tudja használni őket a gyakorlatban.

A tanuló legyen képes a kis és nagy nyomtatott betűk ismeretében előzetesen megbeszélte és gyakorolt rövid, egyszerű (3-4 mondatos) szöveget hangosan, kevés hibával felolvasni.

Olvasás közben képezze helyesen a hangokat.

Tanítói segítséggel tudja javítani olvasási hibáit.

Tudjon némán 3-4 mondatból álló, ismert szavakat tartalmazó rövid szöveget olvasni.

Tanuljon meg néhány verset, mondókát kívülről utánmondással.

A tanuló legyen képes az egyéni sajátosságainak megfelelően igazolni a hangosan vagy némán olvasott szövegek tartalmának megértését különböző módon (cselekvéssel, rajzzal, szóban, írásban), legyen képes tanítói segítséggel a szövegekhez kapcsolódó, ismert típusú feladatok megoldására.

Ismerjen és alkalmazzon néhány digitális olvasási technikát.

Legyen képes önállóan tájékozódni a saját tankönyveiben.

Látogasson el az iskolai vagy a helyi könyvtárba.

Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítéletképesége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett.

Írás és helyesírás:

A tanuló legyen képes tájékozódni a vonalrendszerben tanítói segítséggel. Törekedjen a rendezett írásképre és az esztétikus füzetvezetésre.

Az anyanyelvi írás jelrendszerének elsajátításával (kisbetűi és azok kapcsolása legyen felismerhető), kevés hibával tudjon hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket önállóan leírni.

Törekedjen a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására. Ellenőrizze és javítsa hibáit tanítói segítséggel.

2. évfolyam

A magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám:

252 a C osztálynak

288 az A, B osztályoknak

Olvasás: 144 óra, magyar nyelv:108/144

Olvasás: 144 óra heti: 4 olvasás- A, B, C osztály

Témakör	2.évf.
Beszéd és kommunikáció	18
Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	12
Népmesék, műmesék	33
Versek, népköltészeti alkotások	23
Helyem a közösségben – család, iskola	16
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	22

Állatok, növények, emberek	20
Összes óraszám:	144

1.TÉMAKÖR: Beszéd és kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés,
- élményeiről, segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédlégzése és artikulációja megfelelő;
- figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;
- a szavakat hangokra, szótagokra bontja;
- a hangokból, szótagokból szavakat épít;
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Beszédfejlesztés: beszédlégzés, artikuláció fejlesztése, beszédritmus, beszédtempó,
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Hangok, szótagok analízise, szintézise
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédészlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Helyesejtés kialakítása
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszéd, szituációs játékok

FOGALMAK

helyesejtés, beszédlégzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték

Törzsanyag:

Hétszínvarázs-APÁCZAI: Janikovszky Éva: Már iskolás vagyok; Mire jó?; Weöres Sándor: Sehallselát Dömötör; Sebők Zsigmond: Cicaiskola; Lázár Ervin: A Kék meg a Sárga;

Kiegészítő anyag: Károlyi Amy: Aranyablak,

2. Témakör: Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése**JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra**

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges legrovidebb idő egy tanév.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát;
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz a testséma-tudatosságot (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban);
- megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókinccset;
- szavakat hangokra, szótagokra bont;
- hangokból, szótagokból szavakat épít;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi nevelés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztése
- Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- Szókinccs gyarapítása
- Szókinccs aktivizálása
- Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Összeolvasási képesség fejlesztése
- Szótagolás
- Nyelvi tudatosság fejlesztése: szótag és szó megkülönböztetése, hangok képzési sajátosságainak megfigyelése, szó kezdő hangjának azonosítása tanult betűvel, ismert betűvel szógyűjtés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagolvasás, szóolvasás, mondatolvasás, két-három mondatból álló szöveg olvasása és megértése

- Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- A teljes magyar ábécé nyomtatott kis- és nagybetűi

FOGALMAK

hang, betű, kisbetű, nagybetű, magánhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonyiszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben stb.

3. TÉMAKÖR:NÉPMESÉK, MŰMESÉK

JAVASOLT ÓRASZÁM: 33 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar – és rokon kultúrájú népek irodalmából;
- részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- közös olvasás, szövegfeldolgozás során megismer néhány mesét, elbeszélést

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi nevelés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Események helyszíne, ideje, sorrendje
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.
- Népmesék jellemző jegyeinek megfigyelése: meseszámok, kezdő és záró fordulatok, szóismétlések, szereplőtípusok
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi

FOGALMAK

szótag, szó, mondat, szöveg, mese, népmese, műmese, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, állandósult szókapcsolat, kezdő és záró fordulat, meseszám

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Bábszínház, színházlátogatás
- Élő meseíró meghívása, író-olvasó–találkozó szervezése

TÖRZSANYAG (Hétszínvarázs-APÁCZAI)

Magyar népmesék: Miért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre; A három nyúl; Osztokodik a róka; Sün Balázs; A halász és a nagyravágyó felesége; Jakab meg az apja; A hiú király; A pap és a tojások; Az okos leány

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak : A csillagszemű juhász; Ki a legelőbbvaló?; Süsü, a sárkány; Vége a vakációnak; Levelek hullása

TÖRZSANYAG (Szövegről szövegre-OKTATÁSI HIVATAL)

Magyar népmesék: Miért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre?; A varga, a szikra és a bab; Jakab meg az apja; Az okos leány; A hiú király; A pap meg a tojások (cigány népmese); Az öreg halász és a nagyravágyó felesége ,

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Csukás István: A téli tücsök meséi /részlet/; Az állatok vitája; Lázár Ervin: A lyukas zokni

4.Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 23 óra

A témakör sajátossága, hogy értékrendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A témakör tanulói tevékenységeinek egy része kapcsolódik a „Beszéd és kommunikáció” témakör tevékenységeihez. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- érzékeli és átéli a vers ritmusát és hangulatát
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, elbeszélő költemények esetén a helyszínt, a szereplőket, az esetleges konfliktust és annak megoldását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömét és élményét;
- segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskísérettel;
- a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál;
- segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai vagy dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez. Megismer alkotásokat a népköltészetből, a kortárs és klasszikus gyermeklírából;
- megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
 - Szótagoló olvasás
 - Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
 - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
 - Verbális memória fejlesztése
 - Népköltészeti alkotások, mondókák, népdalok, sorolók, kiszámolók stb.
 - Belső képalkotás
 - Ritmusélmény
 - Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
 - Egyéni olvasat megteremtése tanítói segítséggel
 - A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
 - A vers formai jellemzői: ritmus, rím, refrén
- Magánhangzók, mássalhangzók

FOGALMAK

vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Élő költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése

Törzsanyag: (HÉTSZÍNVARÁZS-APÁCZAI KIADÓ)

Weöres Sándor: A galagonya; Csoóri Sándor: Esti párbeszéd; **Móra Ferenc: A cinege cipője;** József Attila: Altató; **Petőfi Sándor: Anyám tyúkjá;** **Petőfi Sándor: Arany Lacinak (részletek);** Tamkó Sirató Károly: Pinty és ponty

Törzsanyaghoz kapcsolódó kiegészítő anyagok: Móra Ferenc: A csókai csóka; Weöres Sándor: Nyári este

*A vastagon szedett versek memoriter.

TÖRZSANYAG:(SZÖVEGRŐL, SZÖVEGRE-OKTATÁSI HIVATAL):

Kányádi Sándor: Bandukol az őszi nap; Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz; József Attila: Hangya; Weöres Sándor: Galagonya; Zelk Zoltán: Este jó, este jó...; Csoóri Sándor: Csodakutya; Móra Ferenc: A cinege cipője; József Attila: Altató; Petőfi Sándor: Anyám tyúkjá; Petőfi Sándor: Arany Lacinak;

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Romhányi József: A pék pókja;

5. Témakör: Helyem a közösségben: család, iskola

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. Itt kerül sor a társadalmi értékek (család, iskola) tudatosítására. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását, részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- Képes önállóan vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelésére és összefoglalására;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;

- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét, együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- rövid meséket közösen olvas, megért, feldolgoz;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képességeihez mértén bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok megalkotásába;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- önállóan vagy tanítói segítséggel összefoglalja az olvasott történet tartalmát;
- könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja;
- részt vesz konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a kisebb közösséghez (család, osztály) tartozás élményét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Beszédkészség fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Időben való tájékozódás fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Empatikus képesség fejlesztése
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Szépirodalmi és ismeretközlő szövegek

FOGALMAK

iskola, osztály, közösség, könyvtár, tanítási idő, szünet, vakáció, házi feladat, család, családtag, rokon, testvér, nagyszülő, dédszülő, unoka, dédunoka, unokatestvér, otthon, barát, társ, összetartozás, felelősség, hűség, becsületesség, igazságosság, munka, házimunka, történet, mese, vers, bekezdés, párbeszéd, cím, szerző, helyszín, szereplők és tulajdonságaik, probléma és megoldás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása
- részvétel családi napon, idősek napján, hasonló események szervezése

TÖRZSANYAG(HÉTSZÍNVARÁZS-APÁCZAI KIADÓ):

Janikovszky Éva: Már iskolás vagyok; Hervay Gizella: Elfelejtő mese; Kicsi vagyok én; valamint ismeret tartalmú szövegek ebben a témakörben

TÖRZSANYAG: (SZÖVEGRŐL, SZÖVEGRE-OKTATÁSI HIVATAL):

Janikovszky Éva: Felelj szépen, ha kérdeznek!; Zelk Zoltán: Kicsi vagyok én; valamint ismerettartalmú szövegek a Helyem a közösségben – család, iskola témakörben

6.Témakör: Állatok, növények, emberek

Óraszám:22 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- egyszerű, játékos formában megismerkedik a szövegek különböző modalitásával, médiumok szövegalkotó sajátosságainak alapjaival;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést,
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Olvasási stratégiák: cím és/vagy kép alapján következtetés a szöveg témájára
- Beszédfejlesztés
- Érzelmi fejlesztés
- Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésről

- Környezet iránti felelősségtudat alakítása, fejlesztése
- Állatok csoportosítása különféle szempontok szerint (élőhely, táplálék)
- Lényegkiemelés képessége
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Egyszerű grafikus szervezők megismerése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Belső képalkotás
- Válogató olvasás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Tanulás tanulása

FOGALMAK

ismeretközlő szöveg, adat, információ, időrend, cím, illusztráció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- Részvétel természetvédelmi projektben

Törzsanyag: (HÉTSZÍNVARÁZS-APÁCZAI KIADÓ):

Hazám, hazám (népköltés); Weöres Sándor: Nyári este; Móra Ferenc: A jó orvosság; Németh István: Mi van a nagymamánál?; Bartos Erika: Utakon; Hazánk szíve Budapest; A legnagyobb magyar; Kovács Zsolt: Állatkertek, vadasparkok;

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Jó, ha tudod!; Szél fúj cigány(népköltés); Weöres Sándor: Falusi fiú a városról; Állatkertek; Illemkockák, Devecseri Gábor: Állatkerti útmutató;

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL, SZÖVEGRE-OKTATÁSI HIVATAL):

A teve meg az egér; Devecsery László: Pityang; Kányádi Sándor: Meddig ér a rigófütty?; Zelk Zoltán: A tölgyfa születésnapja; Mészöly Miklós: Miért nem tudnak beszélni a halak?

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Tamkó Sirató Károly: Hangok az erdőn valamint ismerettartalmú szövegek az Állatok, növények, embere témakörben

7.TÉMAKÖR: ÉVSZAKOK, ÜNNEPKÖRÖK, HAGYOMÁNYOK

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

A témakör sajátossága, az ünnepkörök megismerésére, az évszakok ritmikusságának tapasztalására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;

- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- megismer az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat, és ismeri ezek éves körforgását;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- felismer és ért néhány egyszerű, gyakori közmondást és szólást,
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében, alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- élményeket és tapasztalatokat szerez saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeiről;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Szótagoló olvasás
- Az olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete
- Az évszakok és ünnepek, jeles napok, népszokások (betlehemezés, március 15., húsvéti locsolkodás) jellemzői, körforgásuk
- keresztény/keresztyén ünnepkör: karácsony, húsvét, pünkösd
- nemzeti ünnepen elhangzó költemények figyelmes hallgatása, ismeretek szerzése jeles történelmi személyekről
- Lakóhely hagyományainak megismerése
- Szólások, közmondások, találós kérdések, nyelvtörők, kiszámolók, mondókák

FOGALMAK

keresztény/keresztyén ünnepkörhöz kapcsolódó jelképek (betlehemi csillag, bárány), családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, közmondás, évszak, körforgás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása
- Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása

TÖRZSANYAG(HÉTSZÍNVARÁZS-APÁCZAI KIADÓ):

Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra; Lázár Ervin: Mit ugrálsz, Hideg?; Weöres Sándor: Új évi mese; Devecsery László: Húsvét; A virágok vetélkedése; valamint ismerettartalmú szövegek ebben a témakörben

* A vastagon szedett vers memoriter.

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL, SZÖVEGRE-OKTATÁSI HIVATAL):

Kányádi Sándor: Világgá ment a nyár; Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra /részlet/; Lázár Ervin: Mit ugrálsz, hideg?; Tompa Mihály: A pitypang meséje; Szilágyi Domokos: Két nyári mondóka; valamint ismerettartalmú szövegek az Évszakok, ünnepkörök, hagyományok témakörben

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Kányádi Sándor: Fenyőmese; Zelk Zoltán: Téli fák; Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony;

ÍRÁS ÉS HELYESÍRÁS ALAPÓRASZÁMA:

108 óra, heti: 3 óra - C osztálynak

144 óra, heti: 4 óra- A, B osztálynak

Témakör	2. évf. - C	A; B
Írás jelrendszere	12	18
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó	15	21
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	23	29
Kisbetű – nagybetű	14	20
A magyar ábécé – a betűrend	17	23
Hangok időtartamának jelentésmegkülönböztető szerepe	27	33
Összes óraszám:	108	144

1.TÉMAKÖR: Írás jelrendszere

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12/18 óra

A tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- **kifejezően, érthetően**, az élethelyzetnek megfelelően **kommunikál**;
- egyéni sajátosságaihoz mérten **olvashatóan ír**. Törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a **tanult helyesírási ismeretek alkalmazására**.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz nagymozgást és *finommotorikát* fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;
- *tér- és síkbeli tájékozódást* fejlesztő feladatokat megold;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi *írás jelrendszerét*;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat *önállóan leírja*;
- írásbeli munkáját segítséggel, vagy *önállóan ellenőrzi és javítja*.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Testséma, (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) nagymozgások fejlesztése
- Tapintás, érzékelés fejlesztése
- Finommotorika fejlesztése
- Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- Helyes ceruzafogás kialakítása
- Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- Írástechnika fejlesztése
- Írott kis- és nagybetűk alakítása, kapcsolása
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Betű- és hangazonosítás
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Magyar ábécé írott kis- és nagybetűi és kapcsolásai
- 3-4 szóból álló mondatok írása

FOGALMAK

hang, betű, betűelem, hosszú hang, rövid hang, kisbetű, nagybetű, vonalrendszer, írásjel, ékezet, magánhangzó, mássalhangzó, szótag, szó, mondat; viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette stb.

2.TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15/21 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítsa az anyanyelvi *írás jelrendszerét*;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten *olvashatóan írjon*, és törekedjék a rendezett írásképre;
- törekedjék a tanult *helyesírási ismeretek alkalmazására*;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat *önállóan leírja*;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek *megfelelően kommunikáljon*;
- feladatvégzés során *társaival együtt működjék*;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan *ellenőrizze, javítsa*.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a **magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat**;
- különbséget tesz az **egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk** között;
- a **hangjelölés** megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a **kiejtéstől eltérő** ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése

- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzók írása a szavakban
- A kiejtéssel megegyező rövid (2-3 szótagból álló) szavak helyes leírása;
- Aktív szókincs fejlesztése
- Szótagolás, elválasztás
- Legalább 20-20 (összesen 40) gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kétagú szavak) helyes leírása
 - 20 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó
- 4-5 szóból álló mondat leírása

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű (háromjegyű) mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, „j” hang kétféle jelölése

3.TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg

JAVASOLT ÓRASZÁM: : 23/29 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően *kommunikál*;
- *észleli és/vagy megérti* a nyelv alkotóelemeit, *hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget*, és azokra *válaszokat fogalmaz meg*;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan *ellenőrzi, javítja*;
- a szövegalkotás során törekszik meglévő *szókincsének aktivizálására*;
- megadott szempontok alapján *szóban mondatokat és 3-4 mondatos szöveget* alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a **magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint az időtartamukat**;
- a **kiejtéssel megegyező** rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a **kiejtéstől eltérő** ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- a **mondatot nagybetűvel kezdi**, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő **mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő** mondatoknál.
- szavakat, szószerkezeteket, **3-4 szavas mondatokat leír** megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ösztönös nyelvtudás formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége

- Hibajavítás szöveg minta alapján
- Helyesírási készség alapozása, differenciált fejlesztése
- Mondatkezdő nagybetű, mondatzáró írásjelek
- A kijelentő és kérdő mondatok
- Megfigyelt és gyakran használt szavakban a „j” hang helyes jelölése

FOGALMAK

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

4.TÉMAKÖR: Kisbetű – nagybetű

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14/20 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően *kommunikál*;
- biztosan *ismeri a kis- és nagybetűs ábécét*, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat *betűrendbe* sorol. A megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja, és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az *élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét*;
- a *mondatot nagybetűvel kezdi*, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő *mondatvégi írásjeleket* a kijelentő és kérdő mondatoknál.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- *a több hasonló élőlény, tárgy nevét kis kezdőbetűvel írja*;
- *a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.*

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szókincsfejlesztés, szókincs-aktivizálás
- Helyesírási készség fejlesztése funkcionális másolással, tollbamondással
- Hibajavítás és önellenőrzési képesség fejlesztése
- Szavak csoportosítása és válogatása jelentésük alapján
- Élőlény, tárgy neve
- Több hasonló élőlény, tárgy neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek)
- Mondatkezdő nagybetű

FOGALMAK

kisbetűs és nagybetűs ábécé, élőlények neve, tárgyak neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév

5.TÉMAKÖR: A magyar ábécé – a betűrend

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi *írás jelrendszerét*;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten *olvashatóan ír*, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus *fűzetvezetésre*;
- törekszik a tanult *helyesírási ismeretek* alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, *egyszerű mondatokat önállóan leírja*;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek *megfelelően kommunikál*;
- ismer és használ nyomtatott és *digitális forrásokat* az ismeretei bővítéséhez, rendszerezéséhez;
- biztosan ismeri és használja a *kis- és nagybetűs ábécét*, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat *betűrendbe* sorol. Az erre vonatkozó szabályokat alkalmazza *digitális felületen való kereséskor is*;
- feladatvégzés során *társaival együttműködik*;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan *ellenőrzi és javítja*.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különböző betűkkel kezdődő szavakat **betűrendbe sorol**;
- **segítséggel használ** életkorának megfelelő **szótárakat**;
- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a **magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat**;
- különbséget tesz **az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között**, és írásban pontosan jelöli ezeket a tanult szavakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- A betűrend, a különböző betűvel kezdődő szavak betűrendbe sorolása

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Könyvtárlátogatás

6.TÉMAKÖR: Hangok időtartamának jelentés-megkülönböztető szerepe

JAVASOLT ÓRASZÁM: 27/33 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek *megfelelően kommunikál*;
- saját tempójában elsajátítja az *anyanyelvi írás jelrendszerét*;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten *olvashatóan ír*, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus *füzetvezetésre*;
- törekszik a tanult *helyesírási ismeretek alkalmazására*;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel *ellenőrzi, javítja*.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a **magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat**;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Fonémahallás fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetése)
- Szókincsfejlesztés
- Artikuláció fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Helyesírási készség fejlesztése
- Jellegzetes, csak magánhangzók vagy mássalhangzók időtartamában eltérő szavak helyesírása

FOGALMAK

mondat, szó, rövid/hosszú magánhangzó/mássalhangzó, jelentés, időtartam

A továbbhaladás feltételei 2. évfolyamon:

Beszéd és olvasás:

Igyekezzen a szavakat, szószerkezeteket, rövidebb szövegeket megfelelő tempóban, megfelelő hangerővel és hangsúlyozással felolvasni és után-mondással hangoztatni.

Értse meg az egyszerű szóbeli magyarázatokat, utasításokat és társai közlését. Kérdésekre értelmesen válaszoljon.

Tudjon 3-4 összefüggő mondatot alkotni szóban képek, élmény, film és olvasmány alapján.

Vegyen részt a drámajátékokban és szerepjátékokban. Legyen képes a memoriterek elmondására.

Olvasson fel a tanuló 4-5 mondatos ismert szöveget előzetes felkészülés, gyakorlás után lassú folyamatossággal (többször szólamokban).

Ejtse tisztán a hangokat, érzékeltesse helyesen a hangok időtartamát. Olvasás közben kevés hibát kövessen el.

Javítsa hibáit a tanító segítségével, pl. minta alapján.

Bizonyítsa, az egyéni sajátosságokhoz igazodva, a feldolgozott olvasmányok megértését egyszerű feladatok megoldásával szóban, írásban vagy egyéb módon (pl. rajzzal, cselekvéssel). Nevezze meg a szereplőket, a fontosabb eseményeket, sorrendjüket, a helyszíneket a tanító vagy a társak segítségével.

Legyen képes digitális források használatára.

A tanuló legyen képes a könyvtárban önállóan könyvet kölcsönözni, egyszerűbb feladatokat elvégezni a könyvekkel kapcsolatban. Ismerjen néhány gyermekújságot.

Írás és helyesírás:

A tanuló füzete legyen tiszta, rendezett. Írása legyen olvasható.

Az anyanyelvi írás jelrendszerének elsajátításával (kis és-nagybetűi és azok kapcsolása legyen felismerhető), kevés hibával tudjon hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szószerkezeteket, 4-5 szóból álló mondatokat önállóan leírni.

Törekedjen a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására.

Írjon szavakat, legfeljebb néhány rövid mondatot látó-halló tollbamondással, illetve emlékezetből, kép alapján. Írás közben kevés hibát kövessen el.

Tanítói segítséggel tudja a hibáit javítani.

Különböztesse meg a magánhangzókat és a mássalhangzókat.

Ismerje a magyar ábécét, alkalmazza kevés hibával a betűrendet. Különböztesse meg az egyjegyű, a kétjegyű és háromjegyű mássalhangzókat.

Legyen képes a szótó felismerésére és a tanult toldalékok jelölésére. Helyesen válassza el az egyszerű szavakat.

A mondatot nagybetűvel kezdje. Ismerje a kijelentő és a kérdő mondatot, ennek megfelelően alkalmazza a mondatvégi írásjelet.

Jelölje helyesen a j hangot 20 begyakorolt szóban. Segítséggel tudjon 20 kiejtéstől eltérő („tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó) szót leírni.

3. évfolyam

A harmadik évfolyamon továbbra is kiemelt feladat az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése. Figyelembe kell venni, hogy a tanulók nyelvi képességei különbözőek. Ezért folyamatosan szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált fejlesztés. A beszédfejlesztés, az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztése párhuzamosan folyik. Változatos műfajú és típusú szövegek segítik az egyéni szövegértelmezés kialakulását, és alapozzák a szövegfeldolgozás és a szövegből való tanulás technikáit. A kronologikus gondolkodás fejlesztése ebben az időszakban kezdődik meg történelmi témájú szövegek segítségével. Ezekkel a szövegekkel nem a történelmi ismeretek átadása, évszámok megtanítása a cél, hanem a fejlesztés mellett a nemzeti identitástudat kialakítása és a hazaszeretetre nevelés. Az első-második évfolyamon megjelenő témaköröket a harmadik-negyedik évfolyamon kibővítjük a világról szerzett ismeretekkel, a közösségi értékekkel és a környezettudatossággal. A feldolgozott szövegek mellett ezeken az évfolyamokon hosszabb epikus művekkel is találkozhatnak a tanulók, melynek célja az olvasóvá nevelés.

Törekedni kell arra, hogy az irodalmi alkotás kiválasztása az osztályközösséggel együtt történjen, és olyan, igényes művet olvassanak a gyerekek, amely az adott gyerekcsoport érdeklődésének és sajátosságainak megfelel. Fontos, hogy a kiválasztott művet tanítási óra keretében, folyamatos olvasással dolgozzuk fel. Ez azt jelenti, hogy a tanító bemutatja a mű egyes részeit, majd néma (ha regényről van szó, otthoni) olvasásra és/vagy csoportos feldolgozásra jelöli ki.

Az írástechnika fejlesztése és az eszközszintű íráshasználat ezen a két évfolyamon is folytatódik. Nem nyelvi ismereteket tanítunk, hanem játékos, élményszerű tapasztalatokon alapuló fejlesztés folyik. A szófaji fogalmak helyett a szavak jelentésével és helyesíráásával foglalkozunk.

A szóbeli és az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése párhuzamosan zajlik. Az írásbeli szövegalkotásban az a cél, hogy élményalapú szövegek készüljenek akár közös alkotásként is. Ezek érdemjeggyel történő értékelése – az értékelés szubjektív jellege miatt – nem javasolt.

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

A 3. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám:

180 óra a C osztálynak

216 óra az A, B osztálynak

Irodalom:90/108 óra, magyar nyelv:90/108

Témakör neve	3. évf.C	A, B
OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS		
Beszéd és kommunikáció	11	15
Mesék, történetek	13	17
Mondák, regék	13	15
Versek, népköltészeti alkotások	12	12
Helyem a világban	12	12
Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek	12	12
Állatok, növények, tájak, találmányok	13	20
Olvassunk együtt! Közös olvasmányok	4	5
NYELVTAN, HELYESÍRÁS ÉS SZÖVEGALKOTÁS		
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	11	15
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)	15	15
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)	9	10
Szótő és toldalék, szóelemzés	11	15
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	7	7
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	9	12
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	10	12
3. Mennyiségeket kifejező szavak	4	6
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	14	16
Összes óraszám:	180	216

Olvasás, szövegértés

90 óra, heti: 2,5 óra – C osztálynak

108 óra, heti: 3 óra –A,B osztálynak

Témakör neve	3. évf.C	A, B
OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS		
Beszéd és kommunikáció	11	15
Mesék, történetek	13	17
Mondák, regék	13	15

Versek, népköltészeti alkotások	12	12
Helyem a világban	12	12
Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek	12	12
Állatok, növények, tájak, találmányok	13	20
Olvassunk együtt! Közös olvasmányok	4	5
összes óraszám:	90	108

TÉMAKÖR: Beszéd és kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11/15 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. A témakör feldolgozása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; a tervezéskor figyelembe vesszük az ehhez szükséges időt. A témakör két tanévet ölel fel.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi, kapcsolattartási, kapcsolatlezárási formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés; testtartás, testtávolság, tekintettartás, hangsúly, hanglejtés, hangerő, hangszín, megköszönés, elköszönés;
- élményeiről, olvasmányairól segítségével vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédleghéze és artikulációja megfelelő, figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd helyes ritmusára, hangsúlyára, tempójára, az élethelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédnek, dramatikus szituációs játékok, improvizációk megalkotásába.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédeszlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Helyes ejtés tanítása
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszédnek, szituációs játékok, improvizáció

FOGALMAK

helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, hanglejtés, hangsúly, szünet, testtartás, mimika, térközszabályozás, párbeszéd, szituáció, improvizáció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Részvétel prezentáció készítésében és előadásában

TÉMAKÖR: Mesék, történetek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13/17

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felkészülés után tagolt szöveget érthetően olvas hangosan;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- önállóan, képek, grafikai szervezők (kerettörténet, történetterkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.) segítségével vagy tanítói segédlettel a szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a történetet;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat, alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a szöveg megértését igazoló feladatokat végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar és más népek irodalmából.
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;

- olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz népmesék és műmesék, regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek lényeges mozzanatait és a saját vagy társai élethelyzetét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- önállóan, képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallott szöveg megértésének fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Vázlatírás, hiányos vázlat kiegészítése a szöveghez
- Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Kulcsszavak azonosítása
- Főbb szerkezeti egységek elkülönítése
- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: fűrtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat, kerettörténet, történetterkép, mesetáblázat, karakter-terkép, történetpiramis...
- Mesék jellemzői: jellegzetes szereplők, kifejezések, fordulatok és meseszámok

FOGALMAK

mese, népmese, történet, valóság, cím, szerző, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, bekezdés, időrend, vázlat, összefoglalás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Élő meseíró meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- Interjú készítése

Törzsanyag: HÉTSZÍNVRÁG- APÁCZAI:

A molnár, a fia meg a szamár; Világszép Ilonka; Kőleves; Szécsi Magda: A cigányasszony meg az ördög; Benedek Elek: A szamár meg az oroszlán; A holló és a róka-Aesopos, La Fontaine; Rákos Sándor: A két kis vadkörtefa;

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

A számárrá változott barát; Magyar népmesék: A megszámlálhatatlan sok juh; Arany László: A macska és az egér, Vacskamati

Törzsanyag: SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL:

A furfangos királykisasszony és az okos molnárlegény; A molnár, a fia meg a szamár; Füllentő mese; Kőleves; A só; Benedek Elek: A szamár meg az oroszlán; A holló és a róka-Aesopos, La Fontaine; Tordon Ákos: Pilleruha;

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Magyar népmesék: A megszámlálhatatlan sok juh

TÉMAKÖR: Mondák, regék

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13/15 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- bővíti a témáról szerzett ismereteit egyéb források feltárásával, gyűjtőmunkával, könyvtárhasználattal, filmek, médiatermékek megismerésével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a közösen olvasott rövid szöveget, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;

- részt vesz rövid történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében. Alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- megismer a szűkebb környezetéhez kötődő irodalmi és kulturális emlékeket, emlékhelyeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Kronologikus gondolkodás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Múltbéli események, élethelyzetek és szokások felismerése, elkülönítése
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, áttekintés, összefoglalás
- Mondák-regék valós és mesei elemei
- Híres történelmi személyek és események

FOGALMAK

monda, rege, mesei elem, valós elem, cím, szerző, helyszín, időrend, tartalom, múlt, jelen, jövő

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Mondákban előforduló történelmi helyszínek megtekintése

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

Mátyás király és az öregember

Törzsanyag: (HÉTSZÍN VIRÁG-APÁCZAI)

Gaál Mózes: Mese a csodaszarvasról; Móra Ferenc: A hunok hazát keresnek; Móra Ferenc: Az Isten kardja; Gárdonyi Géza: Attila temetése; Gaál Mózes: Emese álma; Lázár Ervin: Szent István koronája *(részletek)*; Mátyást királlyá választják-Benczédi Székely István és Thuróczi János krónikája nyomán; Mátyás király és az öregember –Illyés Gyula:Hetvenhét magyar népmese; *valamint ismerettartalmú szövegek*

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A vérszerződés - Anonymus krónikája nyomán; valamint ismerettartalmú szövegek: a Vérszerződés, honfoglalás, honfoglalók élete a Kárpát-medencében, honfoglalás-kori mesterségek, Szent Korona története, Államalapítás, királyok kora, tatárjárás

TÉMAKÖR: Versek, népköltészeti alkotások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményt és tapasztalatot szerez változatos ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- felismeri és indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- megfigyeli a költői nyelv sajátosságait, megértéseményeit az általa választott módon megfogalmazza, megjeleníti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, népköltészeti alkotást, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- szövegszerűen felidézi József Attila: Mama című versét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés - beszédhallás fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
 - Belső képalkotás
 - Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
 - Egyéni szövegértelmezés kialakítása tanítói segítséggel
 - Ritmus, rím, refrén
 - Magánhangzók, mássalhangzók
 - Népköltészeti alkotások: mondókát, népdalt, sorolót

FOGALMAK

vers, dal, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Élő költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- Interjú készítése

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL):

Kányádi Sándor: Valami készül; Áprily Lajos: Március; **József Attila: Mama**; Weöres Sándor: Hold és felhő; Tamkó Sirató Károly: Tengerecki hazaszáll; **Kölcsey Ferenc: Himnusz (első két versszak)**; **Petőfi Sándor: Nemzeti dal**; Leksa Manush: Cigány bölcsődal

A törzsanyaghoz kapcsolódó kiegészítő tartalmak: Weöres Sándor: Kánikula

TÖRZSANYAG (HÉTSZÍNVRÁG-APÁCZAI)

Kányádi Sándor: Valami készül; Verbőczy Antal: Ősz (képvers); Áprily Lajos: Március; Tóth Árpád: Láng; József Attila: Kertész leszek; Nagy László: Dióverés; **Kölcsey Ferenc: Himnusz (első két versszak)**; **Vörösmarty Mihály: Szózat (keretversszakok)**; **Petőfi Sándor: Nemzeti dal**

*A vastagon szedett versek memoriterek

TÉMAKÖR: Helyem a világban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy önazonosságtudat kialakítására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a szöveg tartalmát;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- digitális forrásokat is használ;
- törekszik a világ tapasztalati úton történő megismerésére, értékeinek tudatos megóvására;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez néhány szövegtípusról és műfajról, szépirodalmi és ismeretközlő szövegről;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;

- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagoló olvasás
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Élő és élettelen környezet
- Kulturális értékek megismerése és tisztelete
- Természeti értékek tisztelete
- Környezettudatosság
- Együttműködés, közösségformálás
- Önismeret, társismeret
- Kulturált véleménynyilvánítás
- Mások véleményének elfogadása
- Fenntartható fejlődés
-

FOGALMAK

világ, földrész, ország, haza, környezet, közösség, család

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása
- részvétel családi napon, idősek napján, hasonló események szervezése
- részvétel természetvédelmi projektben
- nemzeti emlékhelyek meglátogatása
- múzeumlátogatás

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

Kiss Anna: Hol van a világ vége?(prózaköltemény), valamint ismerettartalmú szövegek a Helyem a világban témakörben

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami

(részlet)

TÖRZSANYAG (HÉTSZÍN VIRÁG-APÁCZAI):

Ismerettartalmú szövegek a Helyem a világban témakörben

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami (részlet)

TÉMAKÖR: Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
 - olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
 - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
 - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
 - megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál, a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
 - ismer és ért néhány egyszerű és gyakori szólást, szóláshasonlatot, közmondást, találós kérdést, nyelvtörőt, kiszámolót, mondókát;
 - megéli a közösséghez tartozás élményét;
 - megismeri saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a rövid szövegeket, részt azok olvasásában, közös feldolgozásában;
- ismeri a keresztény/keresztén ünnepeköröket (karácsony, húsvét, pünkösd), nemzeti és állami ünnepeket (március 15., augusztus 20., október 23.), népszokást (Márton-nap, Luca-nap, betlehemezés, húsvéti locsolkodás, pünkösdölés);
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében;
- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megismeri a jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz, népi mesterségekhez kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- részt vesz a témában neki szóló kiállítások megismerésében;
- megfigyeli az ünnepek, hagyományok éves körforgását;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- ismerkedik régi magyar mesterségekkel, irodalmi művek olvasásával és gyűjtőmunkával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink

- Magyar hagyományok tisztelete
- Az ünnepek jellemzői, körforgásuk
- Lakóhely hagyományainak megismerése
- Szólások, szóláshasonlatok, közmondások
- Találós kérdések
- Régi magyar mesterségek
- Jeles történelmi személyek Szent István király, Szent László király, IV. Béla király

FOGALMAK

családi ünnep, nemzeti ünnep, állami ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, szóláshasonlat, közmondás, körforgás, mesterség, foglalkozás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása
- Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása
- Találkozás, ismerkedés népi mesterségek művelőivel
- Részvétel népi mesterségekhez kapcsolódó tevékenységekben

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

Ady Endre: Kis karácsonyi ének

TÖRZSANYAG (HÉTSZÍNVRÁG-APÁCZAI)

Nagy László: Adjon az Isten; Nagyváradai János: Csendes éj; Szabó Lőrinc: Lóci verset ír; Kodály Zoltán: Pünkösdlő (részlet) továbbá ismerettartalmú szövegek az Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek témakörben

TÉMAKÖR: Növények, állatok, emberek, találmányok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13/20 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a szövegekhez kapcsolódó személyes élményeit, ismereteit felidézi és megosztja;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot,
- önállóan vagy tanítói segítséggel használja az alapvető olvasási stratégiákat;
- információkat, adatokat gyűjt a szövegből, kiemeli a bekezdések lényegét; tanítói segítséggel, vagy önállóan megfogalmazza azt.
- megismeri és alkalmazza az adott témákhoz kapcsolódó lexikonokat;
- néma olvasás útján megérti a rövid, életkorának megfelelő tankönyvi szöveg tartalmát és az utasításokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Egyszerű magyarázat, szemléltetés alapján új szó vagy kifejezés jelentésének megértése
- A megismert szavak, kifejezések alkalmazása a különböző nyelvi szinteken
- Növények, állatok csoportosítása különféle szempontok szerint
- Egyszerű grafikus szervezők alkalmazása (fürtábra, t-táblázat, gondolattérkép)
- Lényegkiemelés képessége
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Belső képalkotás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Tanulás tanulása

FOGALMAK

ismeretközlő szöveg, adat, információ, cím, illusztráció, szöveg, bekezdés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- Részvétel természetvédelmi projektben
- Múzeumlátogatás

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

ismerettartalmú szövegek: A föld élőlényei: növények, állatok – az életkori sajátosságoknak megfelelő érdekességek; Különleges tájak bemutatása (Magyarország); Magyar találmányok felfedezései; Nobel-díjasok valamint ismerettartalmú szövegek

TÖRZSANYAG(HÉTSZÍNVRÁG-APÁCZAI)

Buda Ferenc: Kőből rakott mese; Lázár Ervin: Bab Berci köve - dramatizált változat valamint ismerettartalmú szövegek: A föld élőlényei: növények, állatok – az életkori sajátosságoknak megfelelő érdekességek;

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Fekete István: Csí és más mesék; valamint ismerettartalmú szövegek: A világegyetemtől haladva a Földre – a bolygónk megismerése (pl: nyughatatlan bolygónk; háborgó Föld – vulkánkitörések, földrengések keletkezése; barlangok: cseppkő, jég; a felszín vizei; a légkör; a szivárvány; villámok keletkezése

TÉMAKÖR: Olvassunk együtt! Közös olvasmányok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4/5 óra

A témakör sajátossága, hogy olvasási, tanulási motívumok és képességek fejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- nyitott az irodalmi művek befogadására;
- értő figyelemmel követi a tanító/társai felolvasását;
- verbális és vizuális módon vagy dramatikus eszközökkel reflektál a szövegre, megfogalmazza a szöveg alapján benne kialakult képet;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és megfogalmazza a köztük lévő kapcsolatokat;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megalkotja a szöveg jelentését önmaga számára, megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját; meghallgatja társai véleményét, azokra reflektál.
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban;
- az adott helyzetnek megfelelően tudatosan alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- az olvasott szöveghez illusztrációt készít, a hiányos illusztrációt kiegészíti, vagy a meglévőt társítja a szöveggel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ajánlással és/vagy egyéni érdeklődésének és az életkori sajátosságainak megfelelően
- választott irodalmi alkotást ismer meg;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő, gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegek: klasszikus, kortárs magyar alkotások megismerésével;
- olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket;
- megtapasztalja az életkorának, érdeklődésének megfelelő szövegek befogadásának és előadásának élményét és örömet;
- részt vesz legalább két hosszabb terjedelmű, magyar és gyermekirodalmi alkotás feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- a megismert irodalmi szövegekhez, iskolai eseményekhez plakátot, meghívót, saját programjaihoz meghívót készít hagyományosan és digitálisan;

- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a problémahelyzetet és annak megoldását;
- az olvasott szövegekben kulcsszavakat azonosít, a főbb szerkezeti egységeket önállóan vagy segítséggel elkülöníti;
- megfogalmazza saját véleményét a szereplők cselekedeteiről;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- részt vesz a közösen feldolgozott történet dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítséggel a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi nevelés
- Irodalmi műveltség alapozása
- Hallott és olvasott szöveg megértésének fejlesztése
- Bemutató olvasás követése
- Olvasásra nevelés
- Olvasási kedv felkeltése, olvasás megszerettetése
- Kreatív befogadás
- Kreatív írás
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Kulcsszavak azonosítása, főbb szerkezeti részek elkülönítése
- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: pl. fűrtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.
- Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Lapbook, plakát, könyvajánló, képregény
- Kérdésfeltevés

FOGALMAK

regény, meseregény, szerző, cím, kiadó, tartalomjegyzék, fülszöveg, történet, valóság, fejezet, időrend, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, illusztráció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Könyvtárlátogatás
- Színház, bábszínház látogatása
- Részvétel olvasmánnyal kapcsolatos prezentáció készítésében
- Közös olvasmány dramatikus feldolgozása

- Közös olvasmányt feldolgozó film megtekintése

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)
(HÉTSZÍN VIRÁG-APÁCZAI): Fekete István: Vuk

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
Janikovszky Éva: A nagy zuhó; Csukás István: Pom-pom meséi

Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás

Nyelvtan óraszám: 90, heti: 2,5 óra- C osztálynak

Nyelvtan óraszám: 108, heti: 3 óra – A, B osztálynak

NYELVTAN, HELYESÍRÁS ÉS SZÖVEGALKOTÁS	3.évfolyam C	A, B
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	11	15
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolat, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)	15	15
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)	9	10
Szótő és toldalék, szóelemzés	11	15
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	7	7
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	9	12
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	10	12
3. Mennyiségeket kifejező szavak	4	6
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	14	16
Összes óraszám:	90	108

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó elválasztás, betűrendbe sorolás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11/15 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír és törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol, a megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- életkorának megfelelő, digitális és hagyományos szótárakat használ;
- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kétagú szavak) helyes leírása
- 20-40 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, összetett szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően válaszol;
- a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;

- gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;
- egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- részt vesz ismert szövegek (például versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok megalkotásába.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, indokolja a cím és szöveg közti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- megadott szempontok alapján rövid mesét kiegészít vagy átalakít, vázlatot készít;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Mondatok és összekapcsolásuk
- Történetalkotás szóban
- Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Íráskészség fejlesztése
- Írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése
- szó- és kifejezőkészlet gyűjtése;
- Vázlatkészítés, vázlat kiegészítése
- Szerkezeti egységek elkülönítése
- Kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése
- Szövegalkotás főbb lépései
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

FOGALMAK

mondat, szöveg, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, címadás, téma, vázlat, előzmény, esemény, következmény, levél, SMS, e-mail, címzett, feladó, válasz, továbbítás, megszólítás, önellenőrzés, hibajavítás

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg elektronikus levél)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 ÓRA

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- írásbeli munkáit segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;

- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat a mondatvégi írásjeleket;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ösztönös nyelvhasználat formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása

FOGALMAK

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Részvétel osztályújság, napló, iskolaújság készítésében hagyományos és digitális formában

TÉMAKÖR: Szótó és toldalék, szóelemzés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11/15 óra

A témakör sajátossága, hogy többnyire képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szavakat hangokra és szótagokra bont;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- önállóan felismeri és elkülöníti az egytövé ismert szavakban a szótövet és a toldalékot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hallásfejlesztés, fonémahallás fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Szótagolási képesség fejlesztése
- Hang- és betűanalízis képességének fejlesztése
- Szótó és toldalék fogalma felismerés szintjén
- Nyelvi elemzőkészség fejlesztése

- Szóalak felbontása
- Toldalékos szavak helyes használata
- Toldalékos szavak funkcionális másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Helyesejtés-fejlesztés hangkapcsolat-gyakorlatokkal
- Hibajavítás és önellenőrzés képességének fejlesztése

FOGALMAK

hang-betű, betűkapcsolat, hangkapcsolat, szótagolás, szótő, toldalék, szóelemző írásmód, önellenőrzés

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja az írásbeli és szóbeli szövegalkotásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismer és ért néhány egyszerű szólást, közmondást;
- megérti és használja az ismert állandósult szókapcsolatokat;
- különféle módokon megjeleníti az ismert szólások, közmondások jelentését.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szókincs fejlesztése, szókincs aktivizálása
- Árnyalt nyelvhasználat fejlesztése
- Hangalak – jelentés
- Ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak
- Szólások, közmondások, szóláshasonlatok
- Népmesék kezdő és záró formulái, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok
- Szó szerinti és átvitt jelentés
- Szólások, közmondások hagyományőrző szerepe, néhány ismert szólás, közmondás eredete

FOGALMAK

szólás, közmondás, szókapcsolat, hangalak, jelentés, egyjelentésű szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak

TÉMAKÖR: Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9/12 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mértén olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset;

- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja és önállóan vagy segítséggel leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét kifejező szavakat
- megkülönbözteti a szavak egyes és többes számát
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert szavakat;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.
- a több hasonló élőlény, tárgy vagy gondolati dolog nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- Együttműködési képesség
- Élőlény, tárgy, gondolati dolog neve
- Kis- és nagy kezdőbetűs szavak másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Több hasonló élőlény, tárgy, gondolati dolog neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek, intézménynevek, címek)
- Mondatkezdő nagybetű

FOGALMAK

élőlények neve, tárgyak neve, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév, intézménynév, címek neve

TÉMAKÖR: Tulajdonságokat kifejező szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10/12 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mértén olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;

- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott melléknevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

FOGALMAK

ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, tulajdonságot kifejező szó

TÉMAKÖR: Mennyiségeket kifejező szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4/6 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a mennyiségeket kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott számnevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

FOGALMAK

különírás, szótó, toldalék, mennyiségeket kifejező szó

TÉMAKÖR: Cselekvés, történet a múltban, jelenben, jövőben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14/16 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókinccset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést kifejező szavakat;
- megkülönbözteti a múltban, jelenben és jövőben zajló cselekvéseket, történeteket;
- helyesen alkalmazza a szóbeli és írásbeli szövegalkotásában az idő kifejezésének nyelvi eszközeit;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést, történetet kifejező szavakat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókinccs fejlesztése
- Fogalmazási alapismeretek
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett igekötős igék helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

FOGALMAK

múlt, jelen, jövő, egybeírás, különírás, szótó, toldalék, cselekvést jelentő szó

A továbbhaladás feltételei 3. osztály

Magyar nyelv és irodalom

Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása

A tanuló alkalmazza a helyes beszéd-légzést.

Az előbeszédben, a szerepjátékokban és hangos olvasáskor alkalmazza megfelelően a mondat- és szövegfonetikai eszközöket.

Ismerje az udvarias viselkedés szabályait, és alkalmazza azokat beszélgetés, kérdés, kérdés és a válaszadás közben.

Legyen képes olvasmány, élmény, film és képzelet alapján szóban elbeszélést alkotni.

Olvasás, irodalom

Legyen képes a tanuló a feldolgozott szövegek, ill. azok kijelölt részletének felolvasására előzetes felkészülés után.

Olvasása legyen szöveghű és folyamatos.

Olvasás közben kevés hibát kövessen el, javítsa őket tanítói figyelmeztetésre vagy segítséggel.

Tanuljon meg néhány verset.

Írott szövegek megértése és alkotása

Olvasson némán rövid, ismert témájú szépirodalmi, illetve ismeretterjesztő szöveget, bizonyítsa a megértését egyszerű, ismerős feladatok elvégzésével szóban vagy írásban, esetleg egyéb módon (vizuális vagy dramatikus megjelenítéssel).

Nevezze meg a szereplőket, kapcsolatukat, legfontosabb tulajdonságaikat, az események helyét, idejét, sorrendjét.

Ismerje és alkalmazza megfelelően az írásbeli fogalmazásra való felkészülés tanult eszközeit.

Ismerje a címválasztás lehetőségeit.

Írás, helyesírás

A tanuló írása legyen az eszközi használatnak megfelelő tempójú, olvasható, tiszta, rendezett.

Másoljon 3-4percig folyamatosan, írjon tollbamondással, emlékezetből kevés hibával.

Az önálló írásbeli munkáiban elkövetett hibáit javítsa a tanító vagy társak segítségével.

Alkalmazza a mondatvégi írásjeleket az egyszerű mondatok végén.

Az igekötős igékre vonatkozó helyesírási szabályokat ismerje, és törekedjen megfelelő alkalmazásukra.

Írja megfelelő helyesírással, kevés hibával a tanult tulajdonneveket kezdőbetűit mondat- és szövegalkotáskor.

Írja le helyesen, kevés hibával tollbamondás alapján a -val,

-vel, -vá, -vé ragoz főneveket.

Ismerje és alkalmazza az ly;i képzős melléknevek megfelelő helyesírását.

Jelölje megfelelően a j hangot újabb, a tanító által kijelölt 20 szóban, írja kevés hibával a tanító által kijelölt 20-30 kiejtés szerint írandó és a kiejtéstől eltérő helyesírású igealakot, valamint tollbamondás, illetve emlékezet alapján írja helyesen a főnév alakjait.

Ismeretek az anyanyelvről

Ismerje föl és különböztesse meg a mondatfajtákat.

Tudja 10 szólás, közmondás jelentését értelmezni.

Ismerje föl ; kevés hibával ; a mondatokban, a szövegekben az igét, a főnevet, a melléknevet,

Használja őket helyesen mondat- és szövegalkotáskor.

Tudja az igeidőket megkülönböztetni, és helyesen alkalmazni a szóbeli és írásbeli szövegalkotáskor.

Ismerje az igeidők kifejezési formáit.

Legyen képes az igéket önállóan ragozni múlt, jelen és jövő időben.

Tudja megnevezni a gyakrabban előforduló igekötőket.

Használja megfelelően az igekötős igéket a beszédben és az írásbeli fogalmazásokban.

Ismerje föl a főneveket a mondatokban és a szövegben.
Legyen képes megkülönböztetni a főnevet és a tulajdonnevet.
Ismerje a főnév ragját és a múlt idő jelét.
Használja helyesen a többes számú főneveket és a ragos főneveket a mondat- és szövegalkotáskor.
Ismerje föl és alkalmazza helyesen a szövegekben a mellékneveket.

Tanulási képesség

Ismerje és alkalmazza a könyv- és könyvtárhasználat főbb tudnivalóit, az önálló ismeretszerzés elemi formáit.

Ítéloképesség

Ismerje az udvarias viselkedés szabályait, és alkalmazza őket véleménynyilvánítás, vitatkozás közben.

Legyen képes társai véleményének a türelmes meghallgatására.

Törekedjen arra, hogy véleményét bizonyítsa egy-két egyszerű példával.

4. évfolyam

A negyedik évfolyamon továbbra is kiemelt feladat az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése. Figyelembe kell venni, hogy a tanulók nyelvi képességei különbözőek. Ezért folyamatosan szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált fejlesztés. A beszédfejlesztés, az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztése párhuzamosan folyik. Változatos műfajú és típusú szövegek segítik az egyéni szövegértelmezés kialakulását, és alapozzák a szövegfeldolgozás és a szövegből való tanulás technikáit. A kronologikus gondolkodás fejlesztése ebben az időszakban kezdődik meg történelmi témájú szövegek segítségével. Ezekkel a szövegekkel nem a történelmi ismeretek átadása, évszámok megtanítása a cél, hanem a fejlesztés mellett a nemzeti identitástudat kialakítása és a hazaszeretetre nevelés. Az első-második évfolyamon megjelenő témaköröket a harmadik-negyedik évfolyamon kibővítjük a világról szerzett ismeretekkel, a közösségi értékekkel és a környezettudatossággal. A feldolgozott szövegek mellett ezeken az évfolyamokon hosszabb epikus művekkel is találkozhatnak a tanulók, melynek célja az olvasóvá nevelés.

Törekedni kell arra, hogy az irodalmi alkotás kiválasztása az osztályközösséggel együtt történjen, és olyan, igényes művet olvassanak a gyerekek, amely az adott gyerekcsoport érdeklődésének és sajátosságainak megfelel. Fontos, hogy a kiválasztott művet tanítási óra keretében, folyamatosolvasással dolgozzuk fel. Ez azt jelenti, hogy a tanító bemutatja a mű egyes részeit, majd néma (ha regényről van szó, otthoni) olvasásra és/vagy csoportos feldolgozásra jelöli ki.

Az írástechnika fejlesztése és az eszközszintű íráshasználat ezen a két évfolyamon is folytatódik. Nem nyelvi ismereteket tanítunk, hanem játékos, élményszerű tapasztalatokon alapuló fejlesztés folyik. A szófaji fogalmak helyett a szavak jelentésével és helyesírásával foglalkozunk.

A szóbeli és az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése párhuzamosan zajlik. Az írásbeli szövegalkotásban az a cél, hogy élményalapú szövegek készüljenek akár közös alkotásként is. Ezek érdemjeggyel történő értékelése – az értékelés szubjektív jellege miatt – nem javasolt.

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

A 4. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszámja:

198 óra heti 5, 5 óra a C osztálynak

216 óra heti 6 óra az A, B osztálynak

Témakör neve	4.évfolyam C	A, B
OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS		
Beszéd és kommunikáció	11	11
Mesék, történetek	11	11
Mondák, regék	18	18
Versek, népköltészeti alkotások	15	15
Helyem a világban	12	12
Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek	13	13
Állatok, növények, tájak, találmányok	20	20
Olvassunk együtt! Közös olvasmányok	8	8
NYELVTAN, HELYESÍRÁS ÉS SZÖVEGALKOTÁS		
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	6	8
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)	9	11
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)	17	19
Szótő és toldalék, szóelemzés	10	12
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	10	10
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	10	13
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	5	8
3. Mennyiségeket kifejező szavak	12	12
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	11	15
Összes óraszám:	198	216

Olvasás: 108 óra heti 3 óra – A, B, C osztálynak

TÉMAKÖR: Beszéd és kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. A témakör feldolgozása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; a tervezéskor figyelembe vesszük az ehhez szükséges időt. A témakör két tanévet ölel fel.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;

- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi, kapcsolattartási, kapcsolatlezárási formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés; testtartás, testtávolság, tekintettartás, hangsúly, hanglejtés, hangerő, hangszín, megköszönés, elköszönés;
- élményeiről, olvasmányairól segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédleghzése és artikulációja megfelelő, figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd helyes ritmusára, hangsúlyára, tempójára, az élethelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mértén bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok, improvizációk megalkotásába.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédeszlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Helyes ejtés tanítása
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszéd, szituációs játékok, improvizáció

FOGALMAK

helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, hanglejtés, hangsúly, szünet, testtartás, mimika, térközsabályozás, párbeszéd, szituáció, improvizáció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Részvétel prezentáció készítésében és előadásában

TÉMAKÖR: Mesék, történetek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mértén, életkorának megfelelően:

- felkészülés után tagolt szöveget érthetően olvas hangosan;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- önállóan, képek, grafikai szervezők (kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.) segítségével vagy tanítói segédlettel a szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a történetet;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat, alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a szöveg megértését igazoló feladatokat végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar és más népek irodalmából.
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz népmesék és műmesék, regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képet;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek lényeges mozzanatait és a saját vagy társai élethelyzetét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- önállóan, képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallott szöveg megértésének fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Vázlatírás, hiányos vázlat kiegészítése a szöveghez
- Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Kulcsszavak azonosítása
- Főbb szerkezeti egységek elkülönítése
- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: fűrtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat, kerettörténet, történetterkép, mesetáblázat, karakter-terkép, történetpiramis...
- Mesék jellemzői: jellegzetes szereplők, kifejezések, fordulatok és meseszámok

FOGALMAK

mese, népmese, történet, valóság, cím, szerző, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, bekezdés, időrend, vázlat, összefoglalás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Élő meseíró meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- Interjú készítése

Törzsanyag: (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

Világszép Ilonka; Szécsi Magda: A cigányasszony meg az ördög; Romhányi József: Interjú a farkassal, aki állítólag megette Piroskát; Rákos Sándor: A két kis vadkörtefa; Lázár Ervin: Csodapatika; Csukás István: A téli tücsök meséi

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Magyar népmesék: Kígyós Jancsi; A Nap születése

Törzsanyag: (Hétszínvilág-APÁCZAI):

A furfangos királykisasszony és az okos molnárlegény; Hazugságmese; A só; Romhányi József: Interjú a farkassal, aki állítólag megette Piroskát; Tordon Ákos: Pilleruha; Lázár Ervin: Csodapatika; Csukás István: A téli tücsök meséi

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak:

Magyar népmesék: Az öszvércsikó a róka meg a farkas; Kígyós Jancsi; Szilvát szeméért; A farkas és a bárány; A csillagszemű juhász

TÉMAKÖR: Mondák, regék

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- bővíti a témáról szerzett ismereteit egyéb források feltárásával, gyűjtőmunkával, könyvtárhasználattal, filmek, médiatermékek megismerésével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- részt vesz rövid történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében. Alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- megismer a szűkebb környezetéhez kötődő irodalmi és kulturális emlékeket, emlékhelyeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Kronologikus gondolkodás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Múltbéli események, élethelyzetek és szokások felismerése, elkülönítése
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, áttekintés, összefoglalás
- Mondák-regék valós és mesei elemei
- Híres történelmi személyek és események

FOGALMAK

monda, rege, mesei elem, valós elem, cím, szerző, helyszín, időrend, tartalom, múlt, jelen, jövő

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Mondákban előforduló történelmi helyszínek megtekintése

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL):

Gaál Mózes: Mese a csodaszarvasról; Móra Ferenc: A hunok hazát keresnek; Móra Ferenc: Az Isten kardja; Gárdonyi Géza: Attila temetése; Gaál Mózes: Emese álma; Lázár Ervin: Szent István koronája (*részletek*); A sapkatöltés – Szent István-legenda – *somogyi népmonda nyomán*; Mátyást királlyá választják – *Benczédi Székely István és Thuróczi János krónikája nyomán*; Móra Ferenc: Furfangos Támadi; Móra Ferenc: Kevély Kereki valamint ismerettartalmú szövegek

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Mesék Mátyás királyról; Tatay Sándor: Kinizsi Pál – könyvismertetés; Tatay Sándor: Kinizsi Pál (Két fenevad – részlet); Galamboskő – népmonda nyomán (Lengyel Dénes: Régi magyar mondák című könyvéből)

Törzsanyag (HÉTSZÍNVLÁG-APÁCZAI):

A sapkatöltés – Szent István-legenda – *somogyi népmonda nyomán*; Móra Ferenc: Furfangos Támadi; Móra Ferenc: Kevély Kereki valamint ismerettartalmú szövegek

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Mesék Mátyás királyról; Tatay Sándor: Kinizsi Pál – könyvismertetés; Tatay Sándor: Kinizsi Pál (Két fenevad – részlet); Móra Ferenc: Bem apó kisdobosa; Mikszáth Kálmán: A nagy nap; Galamboskő – népmonda nyomán (Lengyel Dénes: Régi magyar mondák című könyvéből); valamint ismerettartalmú szövegek: török hódoltság kora, kuruc-labanc korszak (Rákóczi), forradalom és szabadságharc

TÉMAKÖR: Versek, népköltészeti alkotások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;

- élményt és tapasztalatot szerez változatos ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- felismeri és indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- megfigyeli a költői nyelv sajátosságait, megértésélményeit az általa választott módon megfogalmazza, megjeleníti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, népköltészeti alkotást, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- szövegszerűen felidézi Kölcsey Ferenc: Himnusz, Vörösmarty Mihály: Szózat, Petőfi Sándor: Nemzeti dal című verseinek részleteit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés - beszédhallás fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
 - Belső képalkotás
 - Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
 - Egyéni szövegértelmezés kialakítása tanítói segítséggel
 - Ritmus, rím, refrén
 - Magánhangzók, mássalhangzók
 - Népköltészeti alkotások: mondókát, népdalt, sorolót

FOGALMAK

vers, dal, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Élő költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- Interjú készítése

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

Nemes Nagy Ágnes: Fekete hattyú; Nemes Nagy Ágnes: Bodzavirág (csak illusztrációként);

Radnóti Miklós: Éjszaka; Verböczy Antal: Ősz (képvers); Tóth Árpád: Láng; József Attila: Kertész leszek; **Nagy László: Dióverés;** Kányádi Sándor: Ballada; **Vörösmarty Mihály: Szózat (keretversszakok)**

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Radnóti Miklós: Éjszaka

Törzsanyag (HÉTSZÍNVLÁG-APÁCZAI):

Nemes Nagy Ágnes: Fekete hattyú; **Radnóti Miklós: Éjszaka;** József Attila: **Mama;** Weöres Sándor: Hold és felhő; Kányádi Sándor: Ballada; Tamkó Sirató Károly: Tengerecki hazaszáll; **Petőfi Sándor: Nemzeti dal;** Leksa Manush: Cigány bölcsődal

*A vastag betűs művek memorittek.

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Radnóti Miklós: A mécsvirág kinyílik; Ratkó József: Tavasz; Kányádi Sándor: Sóhajtás;
Radnóti Miklós: Éjszaka; Csukástó, *Magyar népdalok*: Elindultam szép hazámbul

TÉMAKÖR: Helyem a világban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy önazonosságtudat kialakítására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a szöveg tartalmát;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- digitális forrásokat is használ;
- törekszik a világ tapasztalati úton történő megismerésére, értékeinek tudatos megővására;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez néhány szövegtípusról és műfajról, szépirodalmi és ismeretközlő szövegről;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;

- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagoló olvasás
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Élő és élettelen környezet
- Kulturális értékek megismerése és tisztelete
- Természeti értékek tisztelete
- Környezettudatosság
- Együttműködés, közösségformálás
- Önismeret, társismeret
- Kulturált véleménynyilvánítás
- Mások véleményének elfogadása
- Fenntartható fejlődés
-

FOGALMAK

világ, földrész, ország, haza, környezet, közösség, család

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása
- részvétel családi napon, idősek napján, hasonló események szervezése
- részvétel természetvédelmi projektben
- nemzeti emlékhelyek meglátogatása
- múzeumlátogatás

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

Fekete István: A tölgyfa részlet; Csukás István: Kurta mese Lázár Ervinről

TÖRZSANYAG (HÉTSZÍNVLÁG-APÁCZAI):

Kiss Anna: Hol van a világ vége? – *prózaalkotmány*; Fekete István: A tölgyfa részlet; Csukás István: Kurta mese Lázár Ervinről; valamint Ismerettartalmú szövegek a Helyem a világban témakörben

TÉMAKÖR: Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;

- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál, a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és ért néhány egyszerű és gyakori szólást, szóláshasonlatot, közmondást, találós kérdést, nyelvtörőt, kiszámolót, mondókát;
- megéli a közösséghez tartozás élményét;
- megismeri saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a rövid szövegeket, részt azok olvasásában, közös feldolgozásában;
- ismeri a keresztény/keresztén ünnepköröket (karácsony, húsvét, pünkösd), nemzeti és állami ünnepeket (március 15., augusztus 20., október 23.), népszokást (Márton-nap, Luca-nap, betlehemezés, húsvéti locsolkodás, pünkösdölés);
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében;
- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megismeri a jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz, népi mesterségekhez kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- részt vesz a témában neki szóló kiállítások megismerésében;
- megfigyeli az ünnepek, hagyományok éves körforgását;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- ismerkedik régi magyar mesterségekkel, irodalmi művek olvasásával és gyűjtőmunkával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete
- Az ünnepek jellemzői, körforgásuk
- Lakóhely hagyományainak megismerése
- Szólások, szóláshasonlatok, közmondások
- Találós kérdések
- Régi magyar mesterségek
- Jeles történelmi személyek Mátyás király, II. Rákóczy Ferenc, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Kossuth Lajos

FOGALMAK

családi ünnep, nemzeti ünnep, állami ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, szóláshasonlat, közmondás, körforgás, mesterség, foglalkozás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása
- Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása
- Találkozás, ismerkedés népi mesterségek művelőivel
- Részvétel népi mesterségekhez kapcsolódó tevékenységekben

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

Nagy László: Adjon az Isten; Nagy László: Csodafiú – szarvas; Nagyváradi János: Csendes éj; Kodály Zoltán: Pünkösdlő (részlet) továbbá ismerettartalmú szövegek az Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek témakörben

TÖRZSANYAG (HÉTSZÍNVLÁG APÁCZAI)

Nagy László: Csodafiú – szarvas; Dsida Jenő: Itt van a szép Karácsony; Ady Endre: Kis, karácsonyi ének; továbbá ismerettartalmú szövegek az Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek témakörben

TÉMAKÖR: Növények, állatok, emberek, találmányok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a szövegekhez kapcsolódó személyes élményeit, ismereteit felidézi és megosztja;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot,
- önállóan vagy tanítói segítséggel használja az alapvető olvasási stratégiákat;
- információkat, adatokat gyűjt a szövegből, kiemeli a bekezdések lényegét; tanítói segítséggel, vagy önállóan megfogalmazza azt.
- megismeri és alkalmazza az adott témákhoz kapcsolódó lexikonokat;

- néma olvasás útján megérti a rövid, életkorának megfelelő tankönyvi szöveg tartalmát és az utasításokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Egyszerű magyarázat, szemléltetés alapján új szó vagy kifejezés jelentésének megértése
- A megismert szavak, kifejezések alkalmazása a különböző nyelvi szinteken
- A kedvenc növény, állat, híres magyar ember és találmányai néhány mondatos bemutatása (Jedlik Ányos, Puskás Tivadar, Szentgyörgyi Albert, Bíró László, Gábor Dénes, Neumann János, Rubik Ernő)
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésekről
- Növények, állatok csoportosítása különféle szempontok szerint
- Egyszerű grafikus szervezők alkalmazása (fürtábra, t-táblázat, gondolattérkép)
- Lényegkiemelés képessége
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Belső képalkotás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Tanulás tanulása

FOGALMAK

ismeretközlő szöveg, adat, információ, cím, illusztráció, szöveg, bekezdés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- Részvétel természetvédelmi projektben
- Múzeumlátogatás

TÖRZSANYAG (SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

Buda Ferenc: Kőből rakott mese; Különleges tájak bemutatása (Magyarország); Magyar találmányok felfedezések; Nobeldíjasok valamint ismerettartalmú szövegek

TÖRZSANYAG (HÉTSZÍNVLÁG-APÁCZAI)

Buda Ferenc: Kőből rakott mese; Különleges tájak bemutatása (Magyarország); Magyar találmányok felfedezések; Nobeldíjasok valamint ismerettartalmú szövegek

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL: Fekete István: A világegyetemről haladva a Földre – a bolygónk megismerése (pl: nyughatatlan bolygónk; háborgó Föld – vulkánkitörések, földrengések keletkezése; barlangok: cseppkő, jég; a felszín vizei; a légkör; a szivárvány; villámok keletkezése)

TÉMAKÖR: Olvassunk együtt! Közös olvasmányok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör sajátossága, hogy olvasási, tanulási motívumok és képességek fejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- nyitott az irodalmi művek befogadására;
- értő figyelemmel követi a tanító/társai felolvasását;
- verbális és vizuális módon vagy dramatikus eszközökkel reflektál a szövegre, megfogalmazza a szöveg alapján benne kialakult képet;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és megfogalmazza a köztük lévő kapcsolatokat;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megalkotja a szöveg jelentését önmaga számára, megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját; meghallgatja társai véleményét, azokra reflektál.
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban;
- az adott helyzetnek megfelelően tudatosan alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- az olvasott szöveghez illusztrációt készít, a hiányos illusztrációt kiegészíti, vagy a meglévőt társítja a szöveggel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ajánlással és/vagy egyéni érdeklődésének és az életkori sajátosságainak megfelelően választott irodalmi alkotást ismer meg;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő, gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegek: klasszikus, kortárs magyar alkotások megismerésével;
- olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket;
- megtapasztalja az életkorának, érdeklődésének megfelelő szövegek befogadásának és előadásának élményét és örömet;
- részt vesz legalább két hosszabb terjedelmű, magyar és gyermekirodalmi alkotás feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- a megismert irodalmi szövegekhez, iskolai eseményekhez plakátot, meghívót, saját programjaihoz meghívót készít hagyományosan és digitálisan;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a problémahelyzetet és annak megoldását;
- az olvasott szövegekben kulcsszavakat azonosít, a főbb szerkezeti egységeket önállóan vagy segítséggel elkülöníti;

- megfogalmazza saját véleményét a szereplők cselekedeteiről;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- részt vesz a közösen feldolgozott történet dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítséglettel a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmi nevelés
- Irodalmi műveltség alapozása
- Hallott és olvasott szöveg megértésének fejlesztése
- Bemutató olvasás követése
- Olvasásra nevelés
- Olvasási kedv felkeltése, olvasás megszerettetése
- Kreatív befogadás
- Kreatív írás
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Kulcsszavak azonosítása, főbb szerkezeti részek elkülönítése
- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: pl. fűrtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat kerettörténet, történetterkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.
- Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Lapbook, plakát, könyvajánló, képregény
- Kérdésfeltevés

FOGALMAK

regény, meseregény, szerző, cím, kiadó, tartalomjegyzék, fülszöveg, történet, valóság, fejezet, időrend, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, illusztráció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Könyvtárlátogatás
- Színház, bábszínház látogatása
- Részvétel olvasmánnyal kapcsolatos prezentáció készítésében
- Közös olvasmány dramatikus feldolgozása
- Közös olvasmányt feldolgozó film megtekintése

TÖRZSANYAG

(SZÖVEGRŐL SZÖVEGRE - OKTATÁSI HIVATAL)

Lázár Ervin: Bab Berci köve- dramatizált változat; Tatay Sándor: Kinizsi Pál

(HÉTSZÍNVLÁG-APÁCZAI)

Lázár Ervin: Bab Berci köve- dramatizált változat; Tatay Sándor: Kinizsi Pál; Fekete István: Vuk

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Berg Judit: Rumini

Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás

90 óra, heti 2,5 óra- C osztálynak

108 óra, heti 3 óra- A, B osztálynak

NYELVTAN, HELYESÍRÁS ÉS SZÖVEGALKOTÁS	4.évfolyam C	A, B
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	6	8
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)	9	11
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)	17	19
Szótő és toldalék, szóelemzés	10	12
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	10	10
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	10	13
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	5	8
3. Mennyiségeket kifejező szavak	12	12
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	11	15
Összes óraszám:	90	108

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó elválasztás, betűrendbe sorolás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6/8 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír és törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;

- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol, a megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- életkorának megfelelő, digitális és hagyományos szótárakat használ;
- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása
- 20-40 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó

FOGALMAK

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, összetett szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9/11 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
 - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
 - megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően válaszol;
 - a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza;
 - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír;
 - törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;

- gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;
- egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- részt vesz ismert szövegek (például versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok megalkotásába.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, indokolja a cím és szöveg közti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- megadott szempontok alapján rövid mesét ír, kiegészít vagy átalakít, vázlatot készít;
- tanítói segítséggel megadott rímpárokhoz különböző témákban 2-4 soros verset alkot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Mondatok és összekapcsolásuk
- Történetalkotás szóban
- Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése
- Írásképesség fejlesztése
- Írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése
- Anyaggyűjtés módjai
- szó- és kifejezőkészlet gyűjtése;
- Vázlatkészítés, vázlat kiegészítése
- Szerkezeti egységek elkülönítése
- Kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése
- Szövegalkotás főbb lépései
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

FOGALMAK

mondat, szöveg, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, címadás, téma, anyaggyűjtés, vázlat, előzmény, esemény, következmény, levél, SMS, e-mail, címzett, feladó, válasz, továbbítás, megszólítás, önellenőrzés, hibajavítás

TÉMAKÖR: A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg elektronikus levél)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 ÓRA

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

- egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;
- megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- írásbeli munkáit segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat a mondatvégi írásjeleket;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ösztönös nyelvhasználat formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kétagú szavak) helyes leírása

FOGALMAK

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Részvétel osztályújság, napló, iskolaújság készítésében hagyományos és digitális formában

TÉMAKÖR: Szótő és toldalék, szóelemzés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10/12 óra

A témakör sajátossága, hogy többnyire képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szavakat hangokra és szótagokra bont;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- önállóan felismeri és elkülöníti az egytövé ismert szavakban a szótövet és a toldalékot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hallásfejlesztés, fonémahallás fejlesztése
- Betű-hang azonosítás

- Szótagolási képesség fejlesztése
- Hang- és betűanalízis képességének fejlesztése
- Szótó és toldalék fogalma felismerés szintjén
- Nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- Szóalak felbontása
- Toldalékos szavak helyes használata
- Toldalékos szavak funkcionális másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Helyesejtés-fejlesztés hangkapcsolat-gyakorlatokkal
- Hibajavítás és önellenőrzés képességének fejlesztése

FOGALMAK

hang-betű, betűkapcsolat, hangkapcsolat, szótagolás, szótó, toldalék, szóelemző írásmód, önellenőrzés

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja az írásbeli és szóbeli szövegalkotásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismer és ért néhány egyszerű szólást, közmondást;
- megérti és használja az ismert állandósult szókapcsolatokat;
- különféle módokon megjeleníti az ismert szólások, közmondások jelentését.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szókincs fejlesztése, szókincs aktivizálása
- Árnyalt nyelvhasználat fejlesztése
- Hangalak – jelentés
- Ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak
- Szólások, közmondások, szóláshasonlatok
- Népmesék kezdő és záró formulái, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok
- Szó szerinti és átvitt jelentés
- Szólások, közmondások hagyományőrző szerepe, néhány ismert szólás, közmondás eredete

FOGALMAK

szólás, közmondás, szókapcsolat, hangalak, jelentés, egyjelentésű szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak

TÉMAKÖR: Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 /13 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mértén olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja és önállóan vagy segítséggel leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét kifejező szavakat
- megkülönbözteti a szavak egyes és többes számát
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert szavakat;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.
- a több hasonló élőlény, tárgy vagy gondolati dolog nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- Együttműködési képesség
- Élőlény, tárgy, gondolati dolog neve
- Kis- és nagy kezdőbetűs szavak másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Több hasonló élőlény, tárgy, gondolati dolog neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek, intézménynevek, címek)
- Mondatkezdő nagybetű

FOGALMAK

élőlények neve, tárgyak neve, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév, intézménynév, címek neve

TÉMAKÖR: Tulajdonságokat kifejező szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5/8 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mértén olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;

- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott melléknevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

FOGALMAK

ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, tulajdonságot kifejező szó

TÉMAKÖR: Mennyiségeket kifejező szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mértén olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a mennyiségeket kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott számnevek helyes írásmódja

- Együttműködési képesség

FOGALMAK

különírás, szótő, toldalék, mennyiségeket kifejező szó

TÉMAKÖR: Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mértén olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést kifejező szavakat;
- megkülönbözteti a múltban, jelenben és jövőben zajló cselekvéseket, történéseket;
- helyesen alkalmazza a szóbeli és írásbeli szövegalkotásában az idő kifejezésének nyelvi eszközeit;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést, történést kifejező szavakat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Fogalmazási alapismeretek
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett igekötős igék helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

FOGALMAK

múlt, jelen, jövő, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, cselekvést jelentő szó

A továbbhaladás feltételei 4. osztály

Magyar nyelv és irodalom

Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása

A tanuló legyen képes érthető, folyamatos beszédre a mindennapi és a kiscsoportos kommunikációban.

Alkalmazza a tanult udvarias nyelvi fordulatokat, viselkedési szabályokat a mindennapi kiscsoportos kommunikációs helyzetekben.

Olvasás, irodalom

A tanuló legyen képes az ismert témájú, tartalmilag megértett szöveg folyamatos, értelmes felolvasására előzetes felkészülés után, kevés hibával.

Javítsa hibáit tanítói figyelmeztetésre, illetve segítséggel.

Olvasson némán rövid, életkorának megfelelő témájú szépirodalmi és ismeretterjesztő szöveget, bizonyítsa a megértését ismerős feladatok elvégzésével szóban vagy írásban, esetleg egyéb módon (vizuális vagy dramatikus megjelenítéssel).

Nevezze meg a főbb szereplőket, kapcsolatukat, legfontosabb tulajdonságaikat, az események helyét, idejét, sorrendjét, emelje ki az ismeretközlő szövegek lényeges információit.

Tudja az olvasottakkal kapcsolatos véleményét 1-2 mondatban önállóan megfogalmazni.

Jegyezze meg legnagyobb íróink, költőink nevét, néhány tőlük olvasott mű címét.

Tanuljon meg néhány verset.

Írás, helyesírás

A tanuló ismerje és alkalmazza a tanult szófajokkal kapcsolatos főbb helyesírási szabályokat.

Ismerje fel, mikor írunk a kiejtés szerint, mikor van szükség szóelemzésre.

Tudja néhány gyakori, hagyományos írású magyar családnév helyesírását.

Legyen biztos a tanító által kijelölt szóanyag helyesírásában.

Tudja a helyesírási szótárt tanítói segítséggel használni.

Ismeretek az anyanyelvről

Ismerje fel és nevezze meg a 3. osztályban tanult szófajokat, valamint a főnévi igenevet, a személyes névmást a mondatokban és a szövegben.

Legyen képes megkülönböztetni a köznevek és a tulajdonnevek főbb fajtáit (a személyneveket, az állatneveket, a földrajzi neveket, az intézmény neveket , a címekeket).

Tagolja a szavakat kevés hibával szótőre és toldalékokra.

Legyen képes egyszerűbb igealakokat szám, személy, igeidő és igemód szerint elemezni.

Alkalmazza megfelelően az igealakokat a szóbeli és az írásbeli kommunikációban.

Tudja megkülönböztetni és felismerni a szövegekben a számneveket.

Ismerje fel példák segítségével a mondatfajták és az igemódok kapcsolatát.

Jegyezzen meg 10 új szólást, közmondást.

Írott szövegek megértése és alkotása

Bizonyítsa rövid írott szövegek megértését a lényeg kiemelésével, tömörítéssel, egyéb feladatmegoldással.

Használja megfelelően a tanult mondatfajtákat írásban.

Törekedjen az anyaggyűjtés különböző módjainak alkalmazására fogalmazás előtt.

Fogalmazzon önállóan néhány mondatos elbeszélést, leírást, jellemzést, képeslapot, levelet és meghívót.

Tudjon párbeszédet beépíteni az elbeszélő fogalmazásba.

Alkalmazza megfelelően a különféle igeidőket a mondatalkotáskor és az elbeszélő fogalmazásokban.

A fogalmazásban törekedjen az események megfelelő időrendi elrendezésre.

Tudja megkülönböztetni az elbeszélő fogalmazásokban a bevezetés, a tárgyalás, és a befejezés részeit, szerepüket fogalmazza meg, és alkalmazza őket az önállóan írt elbeszélésekben.

Kerülje a felesleges szóismétlést.

Használja a fogalmazásokban a rokon értelmű igéket, főneveket és mellékneveket.

Teremtse meg a szövegösszefüggést tématarassal és a mondatok kapcsolásával.

Legyen képes az önállóan írt fogalmazása javítására tanítói segítséggel.

Törekedjen rendezett, tiszta írásképpű fogalmazás készítésére.

Tanulási képesség

A tanuló ismerje az önálló ismeretszerzés egyszerűbb formáit, és legyen képes az alkalmazásukra.

Tanítói segítséggel tudjon használni egy-két kézikönyvet.

Önállóan tájékozódjon az iskolai vagy a helyi könyvtárban, valamint a főbb gyermekújságok, -folyóiratok között.

Tudjon egy magyar nyelvi kézikönyvet tanítói segítséggel használni.

Ítézőképesség

A tanuló legyen képes az olvasmányokkal, a filmélményekkel, a mindennapi történetekkel kapcsolatos önálló vélemények kulturált megfogalmazására.

Tudja társai véleményét türelmesen végighallgatni, törekedjen a megértésükre.

Ismerje és alkalmazza a vitatkozás főbb viselkedési szabályait.

11.7 Matematika

Az alsó tagozatos matematikatanítás legfőbb célja a matematikai ismeretek és gondolati tevékenységek széles körű tapasztalati alapozása, valamint a kapcsolódó biztos matematikai készségek kialakítása, melyekre a későbbi évfolyamok építhetnek. Alapvető fontosságú, hogy a gyerekek valóságban alapuló saját cselekvő tapasztalataik és élményeik révén jussanak el jól megértett, sok szálon kapcsolódó ismeretekhez, mert ezek jelentik majd a hétköznapi életben hosszú távon használható tudásukat.

A matematika spirális felépítésének megfelelően alsó tagozaton széles körű tárgyi tevékenységek alapozzák meg a változatos képi ábrázolásokat, amelyek szükségesek a későbbi absztrakcióhoz, és alkalmassá teszik a tanulókat a felső tagozaton, középiskolában megjelenő szimbolikus gondolkodásra.

A matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Az alkalmazható matematikatudás megszerzését segíti a tanulók ösztönzése kérdések, problémák megfogalmazására. Emellett a tanulók szabadabb kommunikációja érdekében fontos, hogy merjenek segítséget kérni a tanítótól és társaiktól, ha nehézségekbe ütköznek munkájuk során. Fontos az is, hogy a tanulók közösség természetesnek vegye, a tanulási folyamat részének tekintse a tévedést, a vitákat. Ez akár az egész tanulócsoportot érintő, interaktív formája az egymástól való tanulásnak.

A kommunikációs kompetenciák: A tanulók kommunikációs képességeinek fejlesztését segítik a kooperatív munkaformák, amelyek lehetőséget adnak a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség gyakorlására. Kezdetben saját kifejezőeszközeikkel kommunikálhatnak, például megmutatással, rajzzal, mozgással, saját szavakkal. Ezeket később fokozatosan segítünk egyre pontosabbá, szakszerűbbé tenni. Ez támogatja a matematika nyelvének megértését, a matematikai szövegalkotást, ami elengedhetetlen a matematikai gondolkodáshoz, a valóságos problémákat leíró matematikai modellek megalkotásához. A matematika nyelvének

megfelelő alkalmazása a matematikai szókincs ismeretét, valamint a nyelvtani kapcsolatok helyes értését és használatát jelenti, amiket szintén alsó tagozaton alapozunk.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális eszközöket már ebben a nevelési-oktatási szakaszban is a tanulás, gyakorlás szolgálatába állítja, amikor egyszerű matematikai jelenségeket figyel meg számológépen, vagy számítógépes fejlesztő játékokat használ a műveletek, a problémamegoldás gyakorlására.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematikai gondolkodás fejlesztése szempontjából kiemelt szerepe van a logikai, a stratégiai és a véletlennel kapcsolatos játékoknak. Alsó tagozaton évfolyamonként spirálisan visszatérnek ugyanazok a témakörök, újabb elemekkel bővülve. Bizonyos tevékenységeket újra és újra elvégzünk, egyrészt azért, mert ez segíti az analógiák épülését, másrészt mert lehetőséget nyújt a kapcsolódási pontok keresésére, megértésére a matematika különböző területei és ismeretei között. Kiemelt szerepe van az alkotó gondolkodás fejlesztésének, ugyanis a gyermek azt érti meg, amit meg is alkot. Az alkotás segít, hogy a tanuló értve tudja megalkotni maga számára az új fogalmakat, beágyazva a formálódó fogalmi rendjébe.

Fontos, hogy egy-egy témakört, problémát, ismeretet több oldalról, sokrétűen és mind szemléletükben, mind matematikai tartalmukban egyaránt változatos eszközök használatával, tevékenységeken keresztül közelítsünk meg. Ez segíti, hogy a gondolkodás rugalmas maradjon, valamint a fogalmak és ezek egymás közti viszonyai, összefüggései igazán megértésre kerüljenek, elmélyüljenek.

Az ismeretek, fogalmak elmélyülését segíti az analógiás gondolkodás is, mely a felismert törvényszerűségeket alkalmazza hasonló vagy egészen más területeken. Ennek fejlesztése is fontos feladat az egyes témakörökben: a bővülő számkör fejben és írásban végzett műveletei során, a szabályjátékok kapcsán, a méréseknél, egyszerű és gondolkodtató szöveges feladatok különbözőképpen megfogalmazott problémáiban, térben és síkban végzett alkotásoknál, illetve mindezen területek összekapcsolásakor. A tanulók a sokféle formában megjelenő közös jegyek alapján alakítják ki a fogalmak belső reprezentációját, ezért alsó tagozaton nem szerepelnek megtanulandó matematikai definíciók a tananyagban. A konkrét tevékenységek csak lassan válnak belsővé, gondolatívá. Ennek kialakulásához megfelelő időt kell biztosítani, ami egyénenként eltérő lehet, és ritkán zárul le alsó tagozatban. A tanulók a tanórán hallott kifejezéseket először megértik, majd később maguk is helyesen használják azokat. A kerettantervben azok a fogalmak szerepelnek, amelyek helyes alkalmazását elvárjuk a tanulóktól, de a meghatározását nem.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Alsó tagozaton a matematikai fejlesztés fontos eszköze a játék, mely a személyiségfejlesztő és közösségépítő hatása mellett élvezetes módot kínál minden témakörnél a problémafelvetésre, problémaelemzésre, problémamegoldásra és a gyakorlásra.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A problémafelvetés és -megoldás során a tanuló maga fedezi fel a megoldáshoz vezető utat, megtapasztalja, hogy több lehetséges megoldási út is van. A különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás rugalmasságát és az új ötletek megalkotásának képességét.

Az alsó tagozaton a témaköröket nem lehet élesen, órákra lebontva elkülöníteni. Az egyes témakörök egymást erősítik, kiegészítik, magyarázzák. A matematikatanítás így lesz igazán komplex. Minden órának szerves része a különféle problémák felvetése. A halmazok képzése, vizsgálata minden témakört áthat. Minden órán lehet számolást gyakorolni, szöveges feladatot megoldani, játékos formában, néhány percben. A gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodik a

gyakori tevékenységváltás, és ez egyszerre több témakört is érinthet. A javasolt minimális óraszám tehát nem jelenti azt, hogy a témakört egymás utáni órákon kell feldolgozni, és azt sem, hogy az adott óraszám alatt egy-egy témakör lezárásra kerül. Az egyes témaköröknél megjelenő javasolt minimális óraszám inkább csak a tananyagelosztás időbeli arányaira igyekszik rámutatni, ugyanakkor nem jelöli ki az egyes témakörök fontossági sorrendjét. Azonban azoknál a témaköröknél, ahol kifejezetten fontosnak tartottuk, hogy minden órának részét képezzék, ott a javasolt óraszám mellett külön is feltüntettük: „A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!”

1. évfolyam

Az 1. osztály első félévét a matematikatanulás területén is előkészítő időszaknak tekintjük. Így biztosítható az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése, így adódik lehetőség a más-más óvodából érkező tanulók alapos megfigyelésére, képességeik feltérképezésére. Az előkészítő szakasz megnyújtásával lehetőség nyílik a pszichikus és kognitív funkciók fejlesztésére, megerősítésére, ami által a hátrányokkal induló tanulók is sikeresen felzárkózhatnak.

A képességek fejlesztése, a fogalmak érlelődése hosszú folyamat, amihez gazdag és változatos tapasztalatokra van szüksége minden tanulónak. Ez azt jelenti, hogy tervezéskor egységes szemlélettel kell tekinteni az összes tanulási területre. Egyéni tempóban, sokféle érzékelésre támaszkodva, mozgásokkal és manuálisan összekapcsolható tevékenységekkel indulnak el a tanulók az ismeretszerzés útján.

A matematikai fejlesztés szoros kapcsolatban áll a zenei, művészeti, technológiai és mozgásos fejlesztéssel.

Az előkészítő időszak félévében is megjelenhetnek jelek és egyedi számok, számjelek, elkezdődhet a szám- és műveletfogalom előkészítése összehasonlításokkal, meg- és leszámlálásokkal, mondókázásokkal, változások megfigyelésével. A tanulók érettségéhez, képességeihez igazodó differenciált tanítási, értékelési módszerek megválasztásával valósul meg a tervezés, melyben a differenciált fejlesztés, a többség mellett a lemaradók és a tehetségesebbek gondozása egyaránt teret kap. A differenciálás egyik lehetséges módja a digitális eszközökön való játék és feladatmegoldás vagy a hosszabb ideig biztosított eszközhasználat.

Első osztályban az óvodából érkező gyermekek könnyebb, fokozatosabb beilleszkedését segíti a 45 perces órák, az előre megírt tanmenetek rugalmas kezelése, a tanulók igényeinek, fejlődési tempójának megfelelően alakított és alakítható napirend. A tanítók rövidebb időintervallumonként váltanak a különböző jellegű tevékenységek között, ami a tanulók figyelmének hatékonyabb kihasználását is lehetővé teszi.

A további teendőket, még a második osztály végére előirányzott tanulási eredmények elérésének útját és megvalósítását is, a cselekedtetés módszere vezérli. A kisgyerek a konkrét tárgyi tevékenységek során szerzett tapasztalatai alapján alakít ki belső reprezentációkat. A tevékenységekben szereplő tárgyi valóság képezi az absztrakt fogalmak tartalmát, és az ott átélt kapcsolatok alapozzák meg a fogalmak rendszerét. A saját testi mozgások, a hétköznapi életben előforduló tárgyak, dolgok és a már régóta rendelkezésre álló matematikai eszközök (például: logikai készlet, színes rudak) felhasználása megfelelő támaszt nyújtanak a cselekvő tapasztalatra épülő tanítás-tanulás megvalósításában.

Ebben az időszakban történik meg minden témakör alapozása. Fontos, hogy ezek az alapok nagyon szilárdak legyenek, ezért a fő hangsúly a megértésen, fejlesztésen van, nem pedig a számonkérésen. Nem baj, ha még lassúbb a számolás, ha a tanuló még nem ismeri fel az összefüggéseket, segítő jelenlétével a tanító biztosítani tudja az előrehaladást. A fejben számolás egyes lépéseinek megértéséhez alkalmazott eszközök használatát engedhetjük addig, ameddig az eljárások értő, automatikus használata ki nem alakul.

Az 1-2. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám 288 óra. A témaköröknél megadott óraszámokba szükség esetén bele kell építeni az ismeretszerzés mellé a differenciált fejlesztést (felzárkóztatást, tehetséggondozást), a játékos gyakorlást és az értékeléseket is.

Az 1–2. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám: 144 óra.

Témakörök csoportosítása 1-2. évfolyam

1. Válogatás, rendszerezés, állítások megfogalmazása: 22 ó
2. Problémamegoldás, szöveges feladatok: 16 ó
3. Számlálás, becslés, rendezés, számok tulajdonságai, helyiérték: 48 ó
4. Mérés: eszközök, módszerek: 10 ó
5. Alapműveletek értelmezése és tulajdonságai, szóbeli és fejszámolások: 32 ó
6. Tájékozódás térben és síkban, alakzatok alkotása térben és síkban, transzformációk: 12 ó
7. Adatok megfigyelése, összefüggések felismerése, valószínűségi gondolkodás: 4 ó

Ismétlés: témakörönként jelezve az óraszámoknál, lehetőséget adva a differenciált gyakorlásra.

1. évfolyam

Számonkérés: témakörönként jelezve az óraszámoknál

Témakör neve	Javasolt óraszám
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	8
Rendszerezés, rendszerképzés	7
Állítások	7
Összesen	22
Problémamegoldás	6
Szöveges feladatok megoldása	10
Összesen	16
Szám és valóság kapcsolata	10
Számlálás, becslés	10
Számok rendezése	10
Számok tulajdonságai	10
Számok helyi értékes alakja	8
Összesen	48

Mérőeszköz használata, mérési módszerek	10
Összesen	10
Alapműveletek értelmezése	8
Alapműveletek tulajdonságai	8
Szóbeli számolási eljárások	8
Fejben számolás	8
Összesen	32
Alkotás térben és síkon	3
Alakzatok geometriai tulajdonságai	3
Transzformációk	3
Tájékozódás térben és síkon	3
Összesen	12
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	1
Adatok megfigyelése	1
Valószínűségi gondolkodás	2
Összesen	4
Összes óraszám:	144

TÉMAKÖR: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;
- tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;
- válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között; felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;
- folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;

- személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket; megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;
- barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket; halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;
- adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
- talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez; megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”,
- „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat; két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tárgyak, dolgok felismerése különféle érzékszervekkel, más érzékszervek kizárásával, például csak hallással, csak tapintással
- Tárgyak, dolgok tulajdonságainak felismerése különféle érzékszervekkel, mások kizárásával
- Két vagy több dolog különbözőségének és azonosságának felismerése egy vagy több szempont alapján
- Közös tulajdonságok megfigyelése személyeken, tárgyakon, képeken, alakzatokon, jeleken
- A tulajdonságok változásának felismerése
- Rész-egész viszonyának vizsgálata tevékenységekkel
- Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint
- Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása
- Megadott elemek egy tulajdonság szerinti kétfelé válogatása; a logikai „nem” használata a tulajdonság tagadására
- Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem piros*
- Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel
Elemek elhelyezése halmazábrában
- Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

FOGALMAK

tulajdonság, azonos, különböző, logikai „nem”

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Mi változott?” játék tanulókon, tárgyakon, „Nézd csak! Mi változott?” kártyakészleten történő változtatások megfigyelése

- „Varázsszákból” kívánt tulajdonságú plüssállat, forma, logikai lap, tapintható számjegy, betű kiválasztása
- Activity-típusú játék különféle témakörökben mutogatással, rajzolással, körülírással „Repül a..., repül a...” játék közös tulajdonság megfigyeléséhez
- Játék tanító által készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal
- Játék tanító által készített logikai kártyacsomaggal
- „Kapuőr” útválasztó játék például: mozgással, logikai készletek elemeivel, számokkal, formákkal
- Logikai lapokból „kígyó” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal
- Táblás stratégiai játék, logikai lapokkal
- Tanulók, tárgyak válogatása hulahoppkarikán belülrre és kívülrre
- Átlátszó dobozokba logikai készlet elemeinek válogatása; részhalmazra vezető válogatás esetén a dobozok egymásba helyezése tanulói ötlet alapján

TÉMAKÖR: Rendszerezés, rendszerképzés

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg; felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
- megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- keresi az okát annak, ha a halmazára valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem; adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is;
- sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint; két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;
- megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást; megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;
- megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 24 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert. barkochbázis valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Saját eszközök, felszerelések számbavétele és rendben tartása
- Barkochbázis konkrét dolgok kirakásával
- Barkochbázis során felesleges kérdések kerülése, felismerése
- Adott halmaz elemeinek rendszerezése a tanító irányításával
- Különböző logikai készletek esetén (teljes rendszert alkotó legfeljebb 24 elemnél) a hiány felismerése a rendszerező tevékenység elvégzése után
- Feltételeknek megfelelő alkotások felsorolása egyszerű esetekben: két feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Elvitte a szarka” játék: hiányzó elem megtalálása rendszerezés segítségével

- Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is
- „Királyos” játék logikai lapokkal párban: egy kiválasztott elem jelképezi a királyt; az egyik játékos olyan lapot választ, ami a királytól két tulajdonságban tér el, a másik játékosnak olyan lapot kell választania, ami a királytól és a társa által választott laptól is két-két tulajdonságban tér el; a következő körben szerepcsere; veszít, aki nem tud rakni
- Két szempont szerint elemek táblázatba rendezése, hiányzó elem megtalálása
- Öltöztethető papírbaba különböző öltözékeinek kirakása
- Többgombócos fagylaltok összeállítása színes korongokkal
- Különböző „vonatok” kirakása megadott színes rudakból
- Adott feltételeknek megfelelő építmények, szönyegezések színes rúddal
- Piros-fehér-zöld csíkokból 3 sávós zászlók összeállítása
- Táncospárok, kézfogások szituációs játékokkal

TÉMAKÖR: Állítások

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;
- Megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”,
- „Nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat; megfogalmazza a halmazra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- Tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;
- Hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból; egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis; ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat; példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Konkrét tevékenységekhez kapcsolt köznyelvi és matematikai tartalmú kijelentések, állítások megfogalmazása adott helyzetről, személyekről, tárgyakról, dolgokról, képről, történésről, összességekről szabadon és irányított megfigyelések alapján
- Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának eldöntése
- Egyszerű, lezárt hiányos állítások igazságának megítélése
- Egyszerű hiányos állítások kiegészítése igazzá vagy tévessé konkrét elemek, elempárok nevének, jelének behelyettesítésével, például személyek, tárgyak, színes rudak, formák

FOGALMAK: igaz-hamis

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Telefonos” játék párban vagy csoportban: az egyik játékos elkészít egy alkotást (tárgyakból, színes rudakból, alakzatokból, számokból) úgy, hogy más ne láthassa; ezután az alkotásról

- mond mondatokat, ami alapján a többieknek is ugyanazt kell létrehozniuk; lehet kérdezni, ha nem elegendő a megadott információ; ha mindenki kész, ellenőrzik az alkotásokat
- „Rontó” játék: logikai lapokból, számokból, formákból alkotott kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása az új halmazra, és így tovább
- „Jancsi bohóc azt mondja, hogy...” játék: állítások értékelése tárcsával, például zöld (mosolygós fej), ha igaz, piros (szomorú fej), ha hamis
- „Mi kerülhet a dobozba?” játék: egy hiányos állítás változója egy doboz, amibe tárgyakat helyezve egészítjük ki a mondatot, majd döntünk az állítás igazságáról
- „Foltozós” feladat: lyukas papírcsíkon hiányos állítás, például „A hmm-hmm-nek négy lába van”; ha úgy helyezzük a papírcsíkot, hogy a lyukon keresztül egy kutya képe látszik, akkor igaz az állítás, ha egy rigó képe látszik, akkor hamis

TÉMAKÖR: Problémamegoldás

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres; kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet; megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez; az értelmezett problémát megoldja;
- a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
- megoldását értelmezi, ellenőrzi;
- kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
- tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési szöveges feladatokat;
- egy- és többszemélyes logikai játékokban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzetben megoldás keresése
- Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel
- Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- Egy- és kétlépéses cselekvéssor, művelet sor elvégzése visszafelé is
- Ismert problémák, feladatok megoldása változatos formákban
- Részvétel egy- és többszemélyes logikai játékokban

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Boltos” játék frontálisan irányítva vagy párban vagy csoportban: a tanító egy bolt kirakatát rendez be (valós tárgyakkal vagy képekkel), és megadja a termékek árait; a tanulók a kirakatot nézve vizsgálják a termékeket és azok árait, boltost és vevőt választanak, vásárolnak játékpénzsekkel, adott feltételnek megfelelő különféle kifizetéseket gyűjtenek
- Útvonal keresése térbeli és síkbeli labirintusokban
- Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, eszközökkel, például „kecske-farkaskáposzta”; „öntögetések”; „helycserélések”
- Origamik készítése

- Visszaemlékezés korábbi történetek egymásutánosságára a tanulók saját élményeivel kapcsolatban, játékok során vagy például az „Én elmentem a vásárba” című dal éneklésével
- Cselekvéssor visszafelé lejátszása, például: megfordítható napi tevékenységek végzése odavissza, útvonalak bejárása, visszatalálás
- Láncmesék lejátszása
 - Mesékben valamely cselekvés, körülmény változtatása esetén a következmények átgondolása: „Mi lenne, ha ...”; Kalandválasztós történetek, például: Varró Dániel: Leprikónok átka
- Művelet sor lejátszása sorba állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a művelet sor lejátszása visszafelé
- Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok
- Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku (kisebb méretű, állatokkal, növényekkel...), Lakótelepi panoráma, futoshiki (több-kevesebb sudoku), binary sudoku

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok megoldása

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Értelmezi, elképzei, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;
- Szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;
- Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;
- Megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat; megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;
- Az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt; a megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;
- A modellen kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;
- Választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;
- Önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget; nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elmondott történet, helyzet értelmezése közösen eljátszással; megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal
- Elmondott szöveges feladatok értelmezése közösen eljátszással, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok megoldása a megjelenítésekről történő leolvasással
Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése tanítói segítséggel
- Kérdés értelmezése, a keresendő adatok azonosítása tanítói segítséggel
- Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen egyszerűsített rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, nyíldiagram, halmazábra, sorozat tanítói segítséggel
- Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- Megoldás értelmezése az eredeti problémára, és ellenőrzés a szöveg szerinti szituációban

- Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása
- Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkhoz, képekhez, képpárokhoz, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

FOGALMAK:

szöveges feladat, adat, ismeretlen adat, információ, ellenőrzés, szöveges válasz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
- Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például: „Ki az idősebb?”, „Kinek van kettővel több ceruzája?”, „Hány gombóc fagyit tudunk megenni összesen?”
- Adott szituációt leíró minél több mondat gyűjtése csoportban, például „A bal kezemben 2-vel több ceruza van, mint a jobb kezemben”, „A jobb kezemben 2-vel kevesebb ceruza van, mint a bal kezemben”, „Ha a jobb kezembe még 2 ceruzát veszek, akkor ugyanannyi lesz, mint a bal kezemben”, „Ha a bal kezemből leteszek 2 ceruzát, akkor ugyanannyi lesz, mint a jobb kezemben”
- Szöveges feladatról készült ábrák, rajzok összehasonlítása, értékelése; praktikus, de az értelmezést segítő ábrák gyűjtése
- „Feladatküldés”: csoportonként adott modellhez szöveges feladat alkotása, a feladat továbbadása másik csoportnak, akik visszaküldik a megoldást; a feladatírók ellenőrzik

TÉMAKÖR: Szám és valóság kapcsolata

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Összehasonlítja véges halmazokat az elemek száma szerint;
- Ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;
- Helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 20-as számkörben;
- Helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat; érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 20-as számkörben;
- Használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében; helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket; megfelelő szókinccset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

kis darabszámokat ránézésre felismer többféle rendezett alakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összemérése összehasonlítása: kisebb, kevesebb, nagyobb, több, ugyanakkora, ugyanannyi

- A mennyiség, darabszám megmaradásának érzékszervi tapasztalatok során történő tudatosítása Halmazok elemszám szerinti összehasonlítása párosítással (egy-egy értelmű leképezéssel):
- több, kevesebb, ugyanannyi relációk felismerése, megnevezése 20-as számkörben
- Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a <, >, = jelekkel
- Szám jelének hozzákapcsolása az ugyanannyi viszonyban lévő mennyiségekhez 20-as számkörben
- A mennyiségi viszonyok kifejezésére szolgáló szavak, jelek értése és használata szóban és írásban
- Számok tulajdonságainak vizsgálata cselekvő tapasztalatszerzés alapján
- Kis darabszámok felismerése összkép alapján ránézésre többféle rendezett alakban
- Számképek felismerése többfelé bontott alakban is 20-ig
- Számok többfelé bontása 20-ig

FOGALMAK

kisebb, nagyobb, ugyanakkora, több, kevesebb, ugyanannyi, párosítás, bontás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például „Ki a magasabb?”, „Melyik ceruza hosszabb?”, „Melyik színes rúd rövidebb a kisujjadnál?”
- Érzékszervi tapasztalatok gyűjtése mennyiségekről, darabszámokról, például „Bal kezedbe fogd a sötétkék rudat, csukott szemmel keress nála hosszabbat, rövidebbet, ugyanolyan hosszút!”, „Csukott szemmel dönts el, melyik fonál hosszabb, melyik vastagabb!”, „Melyik zsákban van több gesztenye?”, „Csukott szemmel, hallás alapján dönts el, hogy melyik zsákba ejtettem több gesztenyét!”
- „Pénzcsörgető”: a gyerekek csukott szemmel hallgatják, ahogy egy tálba pénzürméket ejtünk; „Mennyi a tálban lévő pénzürmék összege?”, „Milyen értékű pénzeket csörgettünk, ha összesen 15 Ft van a tálban?”
- „Helyi értékes pénzcsörgető”: különböző hangot adó tálakba ejtjük az érmeiket; az egyeseket az egyik tálba, a tízeseket a másikba, tetszőleges sorrendben
- Mennyiség megmaradásának vizsgálata, például különböző alakú üvegekbe öntögetéssel
- Darabszám megmaradásának vizsgálata, például ugyanannyi korong sűrűn egymás mellett és széthúzva; ugyanannyi korong rendezetlen és rendezett alakzatban
- Mennyiségekkel, darabszámokkal kapcsolatos megfigyelések párosítással, összeméréssel a környezetünkben, például „Miből van több? Székből vagy gyerekből? Széklábból vagy asztallábból?”, „Jut-e mindenkinek lufi, pohár, szívószál, csákó?”, „Melyik sál hosszabb?” Párkereső (2-es, 3-as, 4-es pár) valahányasával előre becsomagolt apró tárgyakkal, az „ugyanannyik” elnevezése
- „Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék
- Játék „pöttyöskártyával”, például memóriajáték többféle szabállyal (párt alkot az azonos számosságú, kettő különbségű, együtt 10-et adó)
- Játék dominókkal, például csapni kell arra, amelyiken összesen 7 pötty van
- Gyorsolvasások tárgyképekkel, „pöttyöskártyákról”
- Lufik számának bontása két csapat között a lufik ütögetésével: két csapat a saját térfeléről lufikat ütöget a másik csapat térfelére; tapsra leállnak, megszámlálják, melyik térfélen hány lufi van
- „Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból: a felső nyílásán bedobott apró tárgyakkal (például babszemekkel) megjelenített számot a belsejében lévő elválasztók segítségével felbontja kisebb számokra
- „Korongforgatás”: belső kép kialakítása a számok kétfelé bontásáról, például 6 kék korong és

- 0 piros, jobb szélső korong megfordítása, 5 kék korong és 1 piros, és így tovább
- Szőnyegezések színes rudakkal

TÉMAKÖR: Számlálás, becslés

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Megszámol és leszámol; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 20-as számkörben; oda-vissza számlál kerek tízesekkel
- Ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Meg- és leszámolások egyesével
- Számlálás során az utolsó számnév hozzákapcsolása az összességhez
- Meg- és leszámolások valahányasával, például kettesével, tízesével, ötösével, négyesével, hármassal oda-vissza 20-as számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül
- Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 20-as számkörben
- Becslés szerepének, korlátainak megismerése
- Becslés során a korábbi tapasztalatok és a becslendő mennyiség tulajdonságainak figyelembevétele
- Becslés ellenőrzése párosítással, összeméréssel
- Becslések értékelése

FOGALMAK: számlálás, becslés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Hétköznapi helyzetekben történő becslések, mérés számlálással, például „Hány lépés a tanteremtől az ebédlő?”, „Hány evőkanál egy tányér leves?”, „Hány harapással lehet megenni egy almát?”
- „Számfuttatás” játék oda-vissza, tetszőleges számról indítva, tetszőleges „lépéssel”
- Oda-vissza számlálás közben periodikus mozdulatok, például taps elöl, taps fent, taps hátul, ugrás, dobantás
- „Lépj hozzám!” játékos feladat: a játékvezető a kör közepén áll, és egyesével kéri a játékosokat, hogy lépjenek hozzá egyforma lépésekkel, és fogjanak vele kezét, például „Anna, lépj hozzám 5 egyforma lépéssel!”
- Tevékenységek madzagra fűzött színes gyönggyel, például „Húzz külön adott számú gyöngyöt minél gyorsabban!”, „Készíts négy egyforma csoportot!”, a felfűzés lehet összevissza vagy kettesével, ötösével, ... csoportosítva, 10-es, 20-as számkörben tetszőlegesen megválasztott számú gyönggyel
- Gyufaskatulyákban apró dolgok (például csavarok) számának becslése rázogatóssal

TÉMAKÖR: Számok rendezése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket; megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;
- Megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 20-as számkörben;

- megnevezi a 20-as számkör számainak egyes, szomszédjait,
- **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**
- Számok nagyság szerinti összehasonlítása bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- Sorszámok ismerete, alkalmazása
- Számvonal, számegyenes alkotása, rajzolása, a számok helyének jelölésével 20-as számkörben
- Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
- Leolvasások a számegyenesről
- Számok, műveletes alakban megadott számok (például: $2+3$; $10-3$) helyének megkeresése a számegyenesen 20-as számkörben
- Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése
- Számok helyének azonosítása számtáblázatokban
- Számok egyes szomszédainak ismerete, megnevezése 20-as számkörben

FOGALMAK: sorszám, számegyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, egyes számszomszéd

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Ugróiskolába tetszőleges számok írása, a számokon növekvő, majd csökkenő sorban végigugrálás
- Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket növekvő vagy csökkenő sorrendben
- Számvonal alkotása, például különféle színű gyufaskatulyákból, gyöngyökből
- Korongszámegyenes készítése (pirosak és kékek 5-ös vagy 10-es váltakozásban)
- Lépkedések különféle, változatosan alkotott számvonalakon
- Sorszámok alkalmazása versenyek eredményhirdetésekor
- Sorszámok húzása várakozáshoz, például ki hányadik sorát olvassa egy versnek
- Kukás játék: mindenki rajzol 5 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például 1–20-ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni
- a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét
- Gyufaskatulyákon számok 0–10-ig, mindben annyi csavar, amelyik szám rá van írva; a számokat lefordítjuk, a skatulyák tömege, rázogatója segítségével rendezzük növekvő, csökkenő sorrendbe a számokat
- „Vigyázz6!” játék
- Számbarkochba „valaminél nagyobb”, „valaminél kisebb” kérdések segítségével

TÉMAKÖR: Számok tulajdonságai

JAVASOLT: A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal; számot jellemez más számokhoz való viszonyával;

- Ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Helyesen írja az arab számjeleket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok kifejezése művelettel megadott alakokban, például: $7+8$, $11-6$
- Párosság és páratlanság fogalmának alapozása tevékenységgel: párosítással és két egyenlő részre osztással
- Hármassával, négyesével, ötösével... és 3, 4, 5... egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések során
- Háromszögszámok, négyzetszámok megfigyelése különféle eszközökkel végzett alkotások során
- Számok közti viszonyok megfigyelése, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse
- Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya
- Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- Számjelek olvasása, írása

FOGALMAK:

számjegy; egyjegyű, kétjegyű számok; páros, páratlan

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból
- Gyorsolvasási gyakorlatok meglévő kártyákról vagy a gyerekek saját készítésű számképeiről, pöttyöskártyáiról
- „Korongforgatás”
- Szőnyegezések színes rudakkal
- Shut the box típusú játék két kockával
- „Ország, város” játék: sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítás
- Számjelek megjelenítése nagymozgásokkal, például számjel alakúra formázott kötélén végiglépkedés, locsolókannával az iskolaudvaron, ujjal írás zsemlemorzsaiba

TÉMAKÖR: Számok helyi értékes alakja

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;
- Érti a számok tízesekből és egyesekből való épülését, tízesek és egyesek összegére való bontását;
- Érti a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékét; helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 20-ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Csoportosítások, beváltások valahányasával különféle eszközökkel, például apró tárgyakkal, tojástartóval, színes rudakkal, pénzekkel, abakusszal
- Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel
- Leltárak készítése az elvégzett tevékenységek alapján nem tízes számrendszerekben (főleg 3-asával, 4-esével, 2-esével való csoportosítást követően)

- Csoportosítások, beváltások tízesével különféle eszközökkel, például: apró tárgyak, tojástartó, építőkockák, pénzek, abakusz
- Leltárak készítése 10-esével történő csoportosítások, beváltások után
- Számok tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása és felismerése nem csak helyi érték szerint rendezett alakban
- Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 20-as számkörben

FOGALMAK

csoportosítás, beváltás, leltár, bontott alak, tízes, egyes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában, az elkészült csomagolások alapján leltárkészítés
- Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában hármassával, majd ugyanannyi csomagolása négyesével; a csomagolások alapján készült leltárak összehasonlítása
- Csomagolások leltárak alapján
- Csomagolások átlátszatlan és átlátszó csomagolással
- Csoportosítások rajzolt képeken
- Leltárak kiolvasása különböző csoportosítások (köztük tízesével is) után
- Játék logikai készlettel: csoportosítás, beváltás, gyűjtött vagyon összehasonlítása (6 háromszög ér 1 négyzetet, 2 négyzet 1 kört)
- Számországok pénzeinek csoportosítása, beváltása, leltározása, adott összeg kifizetése legkevesebb számú „érmével”, például petákokkal (1, 3, 9, 27), fityingekkel (1, 2, 4, 8, 16) Tevékenységek Dienes-készlettel
- Ismerkedés a szorobánnal

TÉMAKÖR: Mérőeszköz használata, mérési módszerek

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;
- Helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzele van a mértékegységek nagyságáról;
- Helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalom mérés és a tömeg mérés szabványegységei közül a következőket: dm, m, km; dl, l; kg;
- Ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet; ismer hazai és külföldi pénzcímleteket 20-as számkörben;
- Alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- Összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való mérésakor kapott mérőszámait;
- Megméri különböző sokszögek területét különböző egységekkel; területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással; alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között; ismer a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Változatos mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- Változatos mennyiségek közvetlen összemérése
- Változatos mennyiségek összemérése közvetítő segítségével
- Mérési módszerek megismerése
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott alkalmi egységekkel, például: arasz, lépés, pohárnyi, kanálnyi, tenyérnyi
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott objektív egységekkel, például: pálcikák, színes rudak
- Tapasztalatszerzés a mennyiségről mint az egység többszöröséről
- Mérőszám fogalmának megértése
- Mennyiségek összehasonlítása; mennyivel nagyobb mennyiség, mennyivel kisebb mennyiség
- Különböző mennyiségek mérése ugyanazzal az egységgel; annak megfigyelése, tudatosítása, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kevesebb mennyiséget kevesebb egység teszi ki
- Azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel; annak megtapasztalása, megfigyelése, hogy kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a mennyiséget Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése szabványmértékegységek közül a következőkkel:
dm, m; dl, l; kg
- Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról
- Skálázott mérőeszközök készítése alkalmi egységekkel, használata tanítói segítséggel Szabványos mérőeszközök használata
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok megismerése; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- Az időmérés egységeinek megismerése: óra, perc
- Egész órák leolvasása különféle analóg és digitális órákról
- Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 20-as számkörben szituációs játékokban

FOGALMAK

összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, dm, m, dl, l, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Különböző hangok összehasonlítása, például „Melyik hang hosszabb-rövidebb, magasabb-mélyebb, hangosabb-halkabb?”
- Különböző tömegű tárgyak, gyümölcsök, gesztenyék tömegének összehasonlítása érzésre két kézzel, majd ellenőrzése vállfamérleggel
- Vállfamérleg és színes rudak segítségével különböző tömegek összemérése, a kettő közti különbség meghatározása
- Hosszúság mérése arasszal, lépéssel, tyúklépéssel
- Hosszúság mérése egyforma pálcikákkal, egyforma színes rudakkal

Mérőszalag készítése tenyér és ujj léptékekkel; színes rudak által meghatározott léptékekkel Skálázott mérőedény készítése pohárnyi víz és többszörösének kiméréséhez

- Mennyiségek becslése, majd a becslés ellenőrzése méréssel különböző objektív egységek esetén, például szakasz rajzolása, amelyik olyan hosszú, mint 2 világoskék rúd
- 1 perc becslése: mindenki becsukja a szemét, lehajtja a fejét, akkor nyitja ki a szemét, amikor úgy gondolja, hogy letelt az 1 perc

- Tapasztalatgyűjtés arról, hogy mire elég 1 perc, például hány szót vagy hány számot lehet leírni 1 perc alatt; mennyit ver a szívünk nyugalmi helyzetben, hányat lehet ugrani, mennyit ver a szívünk mozgás után 1 perc alatt

TÉMAKÖR: Alapműveletek értelmezése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Helyesen értelmezi a 20-as számkörben az összeadást és a kivonást
- Hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
- Értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal; helyesen használja a műveletek jeleit;
- Megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Helyesen használja a műveletek jeleit

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Összeadás és kivonás értelmezései darabszám és mérőszám tartalommal valóságos helyzetekben, tevékenységekkel, képpárokkal, képekkel, történetekkel
- Összeadás, kivonás értelmezése mint hozzáadás és elvétel
- Összeadás, kivonás értelmezése mint egyesítés, és mint az egészből az egyik rész meghatározása
- Összeadás, kivonás értelmezése mint összehasonlítás: valamennyivel kevesebb, valamennyivel több
- Kivonás értelmezése mint különbség kifejezése
- Egyenlővé tevés tevékenységekkel és számokkal
- Történésről, kirakásról, képről többféle művelet értelmezése, leolvasása, lejegyzése
- Műveletről kirakás, kép, szöveges feladat készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése
- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése tanítói segítséggel

FOGALMAK:

összeadás, kivonás, összeg, különbség, művelet,

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az összeadás, kivonás többféle értelmezésének lejátszása konkrét dolgokkal, például gyümölcsökkel, virágokkal, gesztenyékkel
- Összeadás, kivonás kirakása univerzális modellekkel (például ujjakkal), korongokkal, színes rudakkal
- Egyesítéses összeadás értelmezéséhez tárgyak mérése színes rudakkal, kupakkal vállfamérlegen
- Hozzátevésees összeadás lejátszása játéktáblán való lépegetéssel

TÉMAKÖR: Alapműveletek tulajdonságai

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza
- Konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
- Megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;
- Alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbitendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg változtatásának következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Műveleti tulajdonságok megfigyelése változatos tevékenységek alapján: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága
- A megértett műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél
- Hiányos műveletek és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 20-ig
- Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése
- Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése és alkalmazása ellenőrzésnél

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Babos” játék összeadások és kivonások közti kapcsolatok megértéséhez, például a tanuló bal kezében 5 babszem van, jobb kezében 6; bal és jobb kéz egymás mellé téve „ $5+6$ az ugyanannyi, mint 11 ”, a két kéz keresztbe téve „ $6+5$ az 11 ”, a bal kéz hátra téve „ $11-5$ az 6 ”, bal kéz visszahozása után a jobb kéz hátra téve „ $11-6$ az 5 ”
- Színes rudak egymás mellé fektetésével a tényezők felcserélhetőségének tapasztalása, például 7 lila rúd = 6 fekete rúd: egymás után vonalba („hosszúságuk” érzékeltetése) és egymás mellé szőnyegezve („területük” érzékeltetése)
- Műveletsor lejátszása egymás mellé állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a műveletsor visszafelé való lejátszása

TÉMAKÖR: Szóbeli számolási eljárások

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat;
- elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 20-as számkörben
- Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 20-as számkörben Bontások és pótlások alkalmazása
- Számhoz számszomszédainak hozzáadása ($6+7=6+6+1=7+7-1$) és a nekik megfelelő kivonások elvégzése ($13-6$, $13-7$)
- Tízestlépéses összeadás, kivonás bontások és 10-re pótlások alkalmazásával
- 10 és 20 közötti számok és egyjegyűek összeadása, kivonása a 10-nél kisebb számokra vonatkozó összeadással, kivonással való analógia alapján
- 9 (8, 7) hozzáadása, elvétele 10-1 ($10-2$, $10-3$) alakban
- Különféle számolási eljárások megismerése és a tanuló számára legkényelmesebb kiválasztása, begyakorlása, például: $7+8=8+7=7+7+1=8+8-1=7+3+5=8+2+5=7+10-2$

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Mérőszalagon számok hozzáadása és elvétele színes rudak tetszőleges számhoz való hozzáillesztésével, például sötétkék színes rúddal 9 hozzáadása és elvétele; az analógiák megfigyelése
- Egyenlő tagok összeadása ujjak segítségével
- „Hány ujjadat fogom? Hány ujjadat nem fogom?” játékos feladat párban
- Számképek felidézése, számok különböző tagolásainak megválasztása számolási eljárások során
- Tojástartóval a 10-re pótlás és tízesátlépés lejátszása
- Azonos művelet kapcsán a tanulók egyénileg alkalmazott számolási eljárásainak megfogalmazása, megosztása

TÉMAKÖR: Fejben számolás

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Fejben pontosan összead és kivon a 20-as számkörben;
- Fejben pontosan számol a 20-as számkörben a 20-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok megoldása során
- Fejben számolás 20-as számkörben

FOGALMAK: kerek tízes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Boltos játék”
- „Számfuttatás” játék
- Láncszámolások
- Egy képről többféle művelet olvasása

TÉMAKÖR: Alkotás térben és síkon

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
- Minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat; sormintát, síkmintát felismer, folytat; alkotásában követi az adott feltételeket;
- Testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát;
- Síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével; alaklemez, vonalzót használ alkotáskor;
- Megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;

- Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Építés térbeli építőelemekből, testekből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
- Építés egyszerűbb nézetek, egyszerűbb alaprajzok alapján
- Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezsel)
- Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzós rajzolással adott feltételek szerint
- Sorminták, területminták kirakása és folytatása síkban, térben
- Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és szükség szerint a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
- Adott feltételeknek megfelelő többféle alakzat, minta előállítása

FOGALMAK: alaprajz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból, hengerekből (például vécépapír guriga) városépítés, várépítés
- „Szobasarak” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból, árnyékok megfigyelése
- „Szobasarak” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból
- Kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből
- Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére „Telefonos játék”
- Papírharmónia hajtása, a hajtások szélén nyírások, a papírlap szétnyitása után az ismétlődő minta megfigyelése, például egymás kezét fogó gyerekek
- Terítő, hópehely készítése hajtogatott papírból való nyírással
- Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények
- Háromszögek, négyszögek nyírása egy egyenes vonal mentén, a keletkező síkidomok számának és alakjának vizsgálata

TÉMAKÖR: Alakzatok geometriai tulajdonságai

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- Megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;
- Megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;
- Megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;

- Megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;
- Megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;
- Megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;
- Megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat; megszámlálja az egyszerű szögletes test lapjait;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Különbséget tesz testek és síkidomok között; kiválasztja megadott síkidomok közül a sokszögeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Válogatások előállított vagy megadott testek között szabadon
- Testek és síkidom modellek megkülönböztetése
- Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas – nem lyukas”, „tömör”, „bemélyedése van”, „tükrös”
- Sokféle alakú testek közül a gömb és a szögletes testek kiemelése érzékszervi tapasztalatok alapján
- Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon
- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, „lyukasság”, „szögek beugrása”, „tükrösség”
- Sokféle alakú síklapok közül a körlap és a sokszögek kiemelése
- Sokszögek előállítása során az oldal és csúcs szavak megismerése, használata
- Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása
- Sokszögek elnevezése oldalak és csúcsok száma szerint
- Háromszögek, négyszögek, körlapok felismerése, kiválogatása, megnevezése
- Téglalap oldalainak és csúcsainak megszámlálása
- Sokszögek közül a nem négyzet téglalapok és négyzetek kiválogatása

FOGALMAK: test, síkbeli alakzat; sík, görbe felület; egyenes, görbe vonal; oldal, csúcs, lap, sokszög, körlap, háromszög, négyszög, téglalap, négyzet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Olyan tárgycsoportban végzett válogatás, ami lehetőséget ad több szempont szerinti válogatásra (például: anyaguk szerint, színük szerint, alakjuk szerint); a figyelem ráirányítása a tárgyak alakja szerinti válogatásokra
- Különböző hétköznapi tárgyak körülrajzolása, például plüssmackó, gumilabda, olló, dobókocka, kulcs; a körülrajzolások tapasztalatainak megbeszélése
- Kakukktojásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható tárgyakkal, testekkel; letakart tárgyakkal, testekkel „vakon” tapogatva; hétköznapi tárgyokról készült fotókkal
- Kakukktojásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható síkidomokkal
- Két téglatest összeragasztása „L” alakba, az „L” alakú test lapok szerinti borítása színes papírral, a keletkező lapok számlálása
- Négyszögek készítése szívószálból, annak megfigyelése, hogy az oldalak hosszúsága nem határozza meg az alakot
- Négyszögek készítése szívószálból úgy, hogy két-két szívószál hossza egyenlő (színe azonos); a felfűzés sorrendjének változtatásával többek között a szomszédos és szemközti oldalak fogalmának megértése

- Szöges táblán alakzatok kifeszítése gumikarikával megadott minta alapján vagy megadott feltétel szerint
- Különféle ponthálókön, rácson alakzatok másolása megadott minta alapján vagy rajzolás megadott feltétel szerint

TÉMAKÖR: Transzformációk

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;
- Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét;
- ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével; követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;
- síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.
- **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**
- Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével Tárgyak, építmények, képek tükörképének kirakása, előállítása különböző tevékenységek során; a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- Síkbeli alakzatok tükrötengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással
- Alakzatok eltolt képének előállítása térben és síkban mozgással, mozgatással, másolópapír segítségével
- Sor- és síkminták készítése eltolással és tükrözéssel

FOGALMAK. tükörkép, tükrötengely, eltolt kép, mozgás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Tükörjáték” során a pár egyik tagja az eredeti, a másik pedig a tükörkép
- Építések, mozgatások úgy, hogy a két kéz egyszerre ugyanazt csinálja egymás tükörképeként
- Szimmetria tengelye szerint két különböző színnel színezett szív vizsgálata tükörrel; megadott ábrák vizsgálata, „Előállítható-e az adott szív és tükör segítségével az ábra? Ha igen, akkor hogyan?”
- Papírlap egyik oldalára festékpaca nyomása, a papír másik felének ráhajtása, a papír szétnyitása, a készült minta kiegészítése
- Összehajtott papírból alakzat kivágása
- Összehajtott papírra rajzolt alakzat határvonalainak átbökése gombostűvel

TÉMAKÖR: Tájékozódás térben és síkon

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon; tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Irányokat, távolságokat jelölő szavak jelentésének megismerése térben és síkban tevékenységekkel és játékos szituációkkal
- Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek nagymozgásokkal
- Útvonalak bejárása utánzással; az útvonal tudatosítása
- Bejárt útvonal újrajárása emlékezetből
- Téri tájékozódás mozgással, tárgyak mozgatásával
- Függőleges és vízszintes síkon való tájékozódás tárgyak elhelyezésével, mozgatásával, például „fölé”, „alá” többféle értelmezése
- Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak jelentésének megismerése játékos tevékenységekkel
- Irány és állás megfigyelése, követése az olvasáshoz, íráshoz kapcsolódva

FOGALMAK

jobb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, kint, bent, előre, hátra, távolabb, közelebb

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Hideg-meleg” játék kincskeresésre
- Irányokat jelölő szavak értelmezése térben és síkon, például tolltartó helyezése a szék mellé balra, jobbra, fölé, alá úgy, hogy a székhez nem nyúlunk; majd ceruza helyezése a füzet mellé balra, jobbra, fölé (!), alá (!) úgy, hogy a füzethez nem nyúlunk
- Tájékozódás a babaházban: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás labirintusban és négyzethálós mintákon: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás vonalrendszerbe
- rajzolt házban és a ház „utcájában”: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le
- „Telefonos” játék logikai lapokkal, mozaiklapokkal, színes rudakkal
- „Különbségkereső” játék párban: két tanuló hátára ragasztott egy-egy kép közötti különbségek megtalálása
- Ismert útvonal leírása szóban, például: „Hogyan jutsz az iskolából a játszótérre?”
- Bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulópontra
- Szituációs játékokban színházjegyek, mozijegyek alapján ülőhelyek megtalálása
- „Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra...

TÉMAKÖR: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében; megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;
- Érti a problémákban szereplő adatok viszonyát; megfogalmazza a felismert összefüggéseket; összefüggéseket keres sorozatok elemei között;

- Megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot állít elő modellként;
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat; elsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is;
- Ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat;
- Tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát;
- Felismer kapcsolatot elempárok, elemhármassok tagjai között;
- Szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármassokat;
- a sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adott viszonyban lévő, adott összefüggésnek megfelelő párok keresése
- Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatokat megfigyelése, felfedezése
- Számpárok, számhármassok közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
- A problémákban szereplő adatok viszonyának felismerése, például: időrend, nagyságviszonyok, változások, egyenlőségek
- Megfigyelt kapcsolatok megfordítása, például Anna alacsonyabb, mint Berci, Berci magasabb, mint Anna
- Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
- Sorozatok képzése tárgyakkal, mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlet elemeivel, számokkal
- Összefüggések keresése egyszerű sorozatok elemei között
- Sorozat alkotása közösen értelmezett szabály szerint
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott egyszerű periodikus sorozatok folytatása A mindennapi életünkből jól ismert periódusok megfigyelése: évszakok, hónapok, hetek napjai, napszakok
- Elkezdett sorozatok, táblázatok egyszerű szabályának felismerése
Megkezdett egyszerű szabályú sorozat folytatása mindkét irányban
- Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
- Gépjátékok szabályának felismerése
- Gépjátékokban több eset kipróbálása után elempárok, elemhármassok hiányzó elemének megtalálása
- Megfigyelt szabály alapján további elempárok, elemhármassok alkotása
- Sorozatban, gépjátékokban, táblázatban felismert összefüggés megfogalmazása saját szavakkal
- Felismert kapcsolatokat, összefüggéseket, szabályszerűségeket szóbeli kifejezése

FOGALMAK

szabály, sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, kapcsolat, számpár, számhármass

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kakukktojás-kereső játékok
- „Mi változott?” játék

- Ismétlődő mozgásos cselekvések, például tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás, tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás...
- Alakzatokkal kirakott periodikus sorozat lejátszása, például 2 háromszög, 1 kör ismétlődik; a háromszögre tapsolunk, a körre dobbantunk
- Ismétlődő ritmusjelek letapsolása
- Sorozatok kirakása szöges táblán kifeszített alakzatokkal
- „Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt
- Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például: szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi éves
- Több gyerek közötti kapcsolati háló megjelenítése rámutatással; a mutatós lejegyzése nyilakkal; például mindenki mutasson az idősebbre
- „Gépes játékok” egyváltozós, gépekkel

TÉMAKÖR: Adatok megfigyelése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Adatokat gyűjt a környezetében; adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
- adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;
- Jellemzi az összességeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése
- Tevékenységek során kapott adatok lejegyzése
- Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése kirakással, rajzzal
- Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása közösen
- Egyenlő adatok keresése, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK: adat, diagram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Tornasor” játék: a tanulók oszlopokba rendeződnek valamilyen szempont szerint, például ki melyik hónapban, évszakban született; mekkora a lábmérete, kisujj mérete; hány betűből áll a neve
- Versenyek eredményének feljegyzése, például „Ki tud több gyufaszálat egyesével felvenni a földről egy perc alatt?”; a versenyzők eredményének rögzítése négyzethálós papíron

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik; tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;
- Megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;
- Tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;
- Tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámolja az egyes kimenetek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;
- A valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Résztvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tipp megfogalmazása
- Valószínűségi kísérletek végzése, események megfigyelése
- Játékos tapasztalatszerzés a véletlenről, a biztosról és a lehetetlenről
- „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos” és „lehetetlen” események megfigyelése kísérletek során Véletlen események bekövetkezéseinek összeszámolása, ábrázolása különféle módokon, például: strigulázással
- A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatásával

FOGALMAK: véletlen; „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” esemény; tipp

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Kukás” játékok
- „Macska-egér harc” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a bábu, az egér indul, 1-2-3-4-es dobásokra haladhat a dobott értéknek megfelelően, a macska pedig 5-6-os dobásra; utolérje a macska az egeret, mielőtt az egér a 20-as mezőn lévő egérlyukba ér?
- „Teknős és nyúl” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a „versenyzők”; teknős 1-2-3-4-es dobásra mozdul, nyúl 5-6-ra; az nyer, aki hamarabb ér célba
- Típpelős feladat: a tanulók házi kedvencei nevének felírása cetlikre; fajok szerinti csoportosításuk (kutya, macska, akvárium stb.); a csoportosítás alapján oszlopdiagram készítése; a cetlik kalapba gyűjtése, majd húzás a kalapból; húzás előtt az oszlopdiagram jellemzőinek figyelembevételével tippelés, hogy milyen állat nevét húzzuk majd ki a kalapból
- Valószínűségi kísérletek, például: 3 piros, 3 kék golyó közül 3 golyó húzása, majd 1 piros és 5 kék golyó közül 3 golyó húzása; „Melyik esetben könnyebb 3 egyformát húzni?”, „Típpelj!”, „Végezz 20-20 kísérletet!”
- Kockákra számokat írunk a szabályostól eltérő módon, például 1; 2; 2; 3; 3; 4; játék ezekkel a kockákkal (Sárkányok erdeje játék)

A továbbhaladás feltételei 1. osztály:

1. Válogatás, rendszerezés, kombinatorika, állítások megfogalmazása:
Halmazok összehasonlítása, elemek tulajdonságainak felismerése. Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.

2. Problémamegoldás, szöveges feladatok:

Növekvő és csökkenő számsorozatok, a sorozat folytatása adott szabály alapján.
Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal.

3. Számlálás, becslés, rendezés, számok tulajdonságai, helyiérték:

Számok írása, olvasása (20-as számkör). Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok fogalmának ismerete. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. Páros és páratlan számok megkülönböztetése.

4. Mérés: eszközök, módszerek:

Mérőeszközök használata.

5. Alapműveletek értelmezése és tulajdonságai, szóbeli és fejszámolások:

Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának helyes használata. Matematikai jelek: +, –

, =, <, >, () ismerete, használata.

Összeadás, kivonás 20-as számkörben

6. Tájékozódás térben és síkban, alakzatok alkotása térben és síkban, transzformációk:

Vonalak (egyenes, görbe) ismerete.

Tájékozódási képesség, irányok ismerete.

Adatok megfigyelése, összefüggések felismerése, valószínűségi gondolkodás: Adatokról megállapítások megfogalmazása.

2. évfolyam:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	4
Rendszerezés, rendszerképzés	4
Állítások	5
Összesen	13
Problémamegoldás	4
Szöveges feladatok megoldása	6
Összesen	10
Szám és valóság kapcsolata	10
Számlálás, becslés	6
Számok rendezése	6
Számok tulajdonságai	8
Számok helyi értékes alakja	7
Összesen	37

Mérőeszköz használata, mérési módszerek	10
Gyakorlás, számonkérés	2
Összesen	12
Alapműveletek értelmezése	8
Alapműveletek tulajdonságai	9
Szóbeli számolási eljárások	10
Fejben számolás	10
Összesen	38
Alkotás térben és síkon	4
Alakzatok geometriai tulajdonságai	6
Transzformációk	3
Tájékozódás térben és síkon	4
Összesen	17
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	9
Adatok megfigyelése	4
Valószínűségi gondolkodás	4
Összesen	17
Összes óraszám:	144

TÉMAKÖR: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;
- tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;
- válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között; felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;
- folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;

- személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket; megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;
- barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket; halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;
- adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
- talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez; megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”,
- „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat; két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tárgyak, dolgok felismerése különféle érzékszervekkel, más érzékszervek kizárásával, például csak hallással, csak tapintással
- Tárgyak, dolgok tulajdonságainak felismerése különféle érzékszervekkel, mások kizárásával
- Két vagy több dolog különbözőségének és azonosságának felismerése egy vagy több szempont alapján
- Közös tulajdonságok megfigyelése személyeken, tárgyakon, képeken, alakzatokon, jeleken
- A tulajdonságok változásának felismerése
- Rész-egész viszonyának vizsgálata tevékenységekkel
- Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint
- Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása
- Megadott elemek egy tulajdonság szerinti kétfelé válogatása; a logikai „nem” használata a tulajdonság tagadására
- Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem piros*
- Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel
Elemek elhelyezése halmazábrában
- Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

FOGALMAK

tulajdonság, azonos, különböző, logikai „nem”

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Mi változott?” játék tanulókon, tárgyakon, „Nézd csak! Mi változott?” kártyakészleten történő változtatások megfigyelése

- „Varázsszákból” kívánt tulajdonságú plüssállat, forma, logikai lap, tapintható számjegy, betű kiválasztása
- Activity-típusú játék különféle témakörökben mutogatással, rajzolással, körülírással „Repül a..., repül a...” játék közös tulajdonság megfigyeléséhez
- Játék tanító által készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal
- Játék tanító által készített logikai kártyacsomaggal
- „Kapuőr” útválasztó játék például: mozgással, logikai készletek elemeivel, számokkal, formákkal
- Logikai lapokból „kígyó” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal
- Táblás stratégiai játék, logikai lapokkal
- Tanulók, tárgyak válogatása hulahoppkarikán belülrre és kívülrre
- Átlátszó dobozokba logikai készlet elemeinek válogatása; részhalmazra vezető válogatás esetén a dobozok egymásba helyezése tanulói ötlet alapján

TÉMAKÖR: Rendszerezés, rendszerképzés

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg; felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
- megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- keresi az okát annak, ha a halmazára valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem; adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is;
- sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint; két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;
- megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást; megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;
- megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert. barkochbázis valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Saját eszközök, felszerelések számbavétele és rendben tartása
- Barkochbázis konkrét dolgok kirakásával
- Barkochbázis során felesleges kérdések kerülése, felismerése
- Adott halmaz elemeinek rendszerezése a tanító irányításával
- Különböző logikai készletek esetén (teljes rendszert alkotó legfeljebb 24 elemnél) a hiány felismerése a rendszerező tevékenység elvégzése után
- Feltételeknek megfelelő alkotások felsorolása egyszerű esetekben: két feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Elvitte a szarka” játék: hiányzó elem megtalálása rendszerezés segítségével

- Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is
- „Királyos” játék logikai lapokkal párban: egy kiválasztott elem jelképezi a királyt; az egyik játékos olyan lapot választ, ami a királytól két tulajdonságban tér el, a másik játékosnak olyan lapot kell választania, ami a királytól és a társa által választott laptól is két-két tulajdonságban tér el; a következő körben szerepcsere; veszít, aki nem tud rakni
- Két szempont szerint elemek táblázatba rendezése, hiányzó elem megtalálása
- Öltöztethető papírbaba különböző öltözékeinek kirakása
- Többgombócos fagylaltok összeállítása színes korongokkal
- Különböző „vonatok” kirakása megadott színes rudakból
- Adott feltételeknek megfelelő építmények, szönyegezések színes rúddal
- Piros-fehér-zöld csíkokból 3 sávós zászlók összeállítása
- Táncospárok, kézfogások szituációs játékokkal

TÉMAKÖR: Állítások

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;
- Megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”,
- „Nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat; megfogalmazza a halmazra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- Tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;
- Hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból; egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis; ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat; példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Konkrét tevékenységekhez kapcsolt köznyelvi és matematikai tartalmú kijelentések, állítások megfogalmazása adott helyzetről, személyekről, tárgyakról, dolgokról, képről, történésről, összességekről szabadon és irányított megfigyelések alapján
- Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának eldöntése
- Egyszerű, lezárt hiányos állítások igazságának megítélése
- Egyszerű hiányos állítások kiegészítése igazzá vagy tévessé konkrét elemek, elempárok nevének, jelének behelyettesítésével, például személyek, tárgyak, színes rudak, formák

FOGALMAK: igaz-hamis

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Telefonos” játék párban vagy csoportban: az egyik játékos elkészít egy alkotást (tárgyakból, színes rudakból, alakzatokból, számokból) úgy, hogy más ne láthassa; ezután az alkotásról

- mond mondatokat, ami alapján a többieknek is ugyanazt kell létrehozniuk; lehet kérdezni, ha nem elegendő a megadott információ; ha mindenki kész, ellenőrzik az alkotásokat
- „Rontó” játék: logikai lapokból, számokból, formákból alkotott kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása az új halmazra, és így tovább
- „Jancsi bohóc azt mondja, hogy...” játék: állítások értékelése tárcsával, például zöld (mosolygós fej), ha igaz, piros (szomorú fej), ha hamis
- „Mi kerülhet a dobozba?” játék: egy hiányos állítás változója egy doboz, amibe tárgyakat helyezve egészítjük ki a mondatot, majd döntünk az állítás igazságáról
- „Foltozós” feladat: lyukas papírcsíkon hiányos állítás, például „A hmm-hmm-nek négy lába van”; ha úgy helyezzük a papírcsíkot, hogy a lyukon keresztül egy kutya képe látszik, akkor igaz az állítás, ha egy rigó képe látszik, akkor hamis

TÉMAKÖR: Problémamegoldás

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres; kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet; megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez; az értelmezett problémát megoldja;
- a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
- megoldását értelmezi, ellenőrzi;
- kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
- tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési szöveges feladatokat;
- egy- és többszemélyes logikai játékokban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzetben megoldás keresése
- Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel
- Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- Egy- és kétlépéses cselekvéssor, művelet sor elvégzése visszafelé is
- Ismert problémák, feladatok megoldása változatos formákban
- Részvétel egy- és többszemélyes logikai játékokban

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Boltos” játék frontálisan irányítva vagy párban vagy csoportban: a tanító egy bolt kirakatát rendez be (valós tárgyakkal vagy képekkel), és megadja a termékek árait; a tanulók a kirakatot nézve vizsgálják a termékeket és azok árait, boltost és vevőt választanak, vásárolnak játékpénzsekkel, adott feltételnek megfelelő különféle kifizetéseket gyűjtenek
- Útvonal keresése térbeli és síkbeli labirintusokban
- Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, eszközökkel, például „kecske-farkaskáposzta”; „öntögetések”; „helycserélések”

- Origamik készítése
- Visszaemlékezés korábbi történetek egymásutánosságára a tanulók saját élményeivel kapcsolatban, játékok során vagy például az „Én elmentem a vásárba” című dal éneklésével
- Cselekvéssor visszafelé lejátszása, például: megfordítható napi tevékenységek végzése odavissza, útvonalak bejárása, visszatalálás
- Láncmesék lejátszása
Mesékben valamely cselekvés, körülmény változtatása esetén a következmények átgondolása: „Mi lenne, ha ...”; Kalandválasztós történetek, például: Varró Dániel: Leprikónok átka
- Művelet sor lejátszása sorba állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a művelet sor lejátszása visszafelé
- Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok
- Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku (kisebb méretű, állatokkal, növényekkel...), Lakótelepi panoráma, futoshiki (több-kevesebb sudoku), binary sudoku

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok megoldása

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Értelmezi, elképzei, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;
- Szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;
- Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;
- Megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat; megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;
- Az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt; a megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;
- A modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;
- Választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;
- Önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget; nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elmondott történet, helyzet értelmezése közösen eljátszással; megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal
- Elmondott szöveges feladatok értelmezése közösen eljátszással, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok megoldása a megjelenítésekről történő leolvasással
Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése tanítói segítséggel
- Kérdés értelmezése, a keresendő adatok azonosítása tanítói segítséggel
- Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen egyszerűsített rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, nyíldiagram, halmazábra, sorozat tanítói segítséggel

- Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- Megoldás értelmezése az eredeti problémára, és ellenőrzés a szöveg szerinti szituációban
- Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása
- Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkhoz, képekhez, képpárokhoz, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

FOGALMAK:

szöveges feladat, adat, ismeretlen adat, információ, ellenőrzés, szöveges válasz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
- Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például: „Ki az idősebb?”, „Kinek van kettővel több ceruzája?”, „Hány gombóc fagyit tudunk megenni összesen?”
- Adott szituációt leíró minél több mondat gyűjtése csoportban, például „A bal kezemben 2-vel több ceruza van, mint a jobb kezemben”, „A jobb kezemben 2-vel kevesebb ceruza van, mint a bal kezemben”, „Ha a jobb kezembe még 2 ceruzát veszek, akkor ugyanannyi lesz, mint a bal kezemben”, „Ha a bal kezemből leteszek 2 ceruzát, akkor ugyanannyi lesz, mint a jobb kezemben”
- Szöveges feladatról készült ábrák, rajzok összehasonlítása, értékelése; praktikus, de az értelmezést segítő ábrák gyűjtése
- „Feladatküldés”: csoportonként adott modellhez szöveges feladat alkotása, a feladat továbbadása másik csoportnak, akik visszaküldik a megoldást; a feladatírók ellenőrzik

TÉMAKÖR: Szám és valóság kapcsolata

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Összehasonlít véges halmazokat az elemek száma szerint;
- Ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;
- Helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 100-as számkörben;
- Helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat; érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 100-as számkörben;
- Használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében; helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket; megfelelő szókincsét és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

kis darabszámokat ránézésre felismer többféle rendezett alakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összemérése

- összehasonlítása: kisebb, kevesebb, nagyobb, több, ugyanakkora, ugyanannyi
- A mennyiség, darabszám megmaradásának érzékszervi tapasztalatok során történő tudatosítása Halmazok elemszám szerinti összehasonlítása párosítással (egy-egy értelmű leképezéssel):
- több, kevesebb, ugyanannyi relációk felismerése, megnevezése 100-as számkörben
- Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- Szám jelének hozzákapcsolása az ugyanannyi viszonyban lévő mennyiségekhez 100-as számkörben
- A mennyiségi viszonyok kifejezésére szolgáló szavak, jelek értése és használata szóban és írásban
- Számok tulajdonságainak vizsgálata cselekvő tapasztalatszerzés alapján
- Kis darabszámok felismerése összkép alapján ránézésre többféle rendezett alakban
- Számképek felismerése többfelé bontott alakban is 20-ig
- Számok többfelé bontása 20-ig
- Tapasztalatszerzés a 100-as számkör számainak mérőszámként való megjelenéséről (például: 28, 28 dl, 28 l, 28 kg; 64 tízes számszomszédjai, 64 cm, 60 cm-nél nagyobb és 70 cm-nél kisebb mennyiség; tízes csoportosítás érzékeltetése kirakással: 64 cm az 6 narancssárga rúd és 4 fehér kis kocka hosszúságú)

FOGALMAK

kisebb, nagyobb, ugyanakkora, több, kevesebb, ugyanannyi, párosítás, bontás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például „Ki a magasabb?”, „Melyik ceruza hosszabb?”, „Melyik színes rúd rövidebb a kisujjadnál?”
- Érzékszervi tapasztalatok gyűjtése mennyiségekről, darabszámokról, például „Bal kezedbe fogd a sötétké kúdat, csukott szemmel keress nála hosszabbat, rövidebbet, ugyanolyan hosszút!”, „Csukott szemmel dönts el, melyik fonál hosszabb, melyik vastagabb!”, „Melyik zsákban van több gesztenye?”, „Csukott szemmel, hallás alapján dönts el, hogy melyik zsákba ejtettem több gesztenyét!”
- „Pénzcsörgető”: a gyerekek csukott szemmel hallgatják, ahogy egy tálba pénzürméket ejtünk; „Mennyi a tálban lévő pénzürmék összege?”, „Milyen értékű pénzeket csörgettünk, ha összesen 15 Ft van a tálban?”
- „Helyi értékes pénzcsörgető”: különböző hangot adó tálakba ejtjük az érmeiket; az egyeseket az egyik tálba, a tízeseket a másikba, tetszőleges sorrendben
- Mennyiség megmaradásának vizsgálata, például különböző alakú üvegekbe öntögetéssel
- Darabszám megmaradásának vizsgálata, például ugyanannyi korong sűrűn egymás mellett és széthúzva; ugyanannyi korong rendezetlen és rendezett alakzatban
- Mennyiségekkel, darabszámokkal kapcsolatos megfigyelések párosítással, összeméréssel a környezetünkben, például „Miből van több? Székéből vagy gyerekből? Széklábból vagy asztallábból?”, „Jut-e mindenkinek lufi, pohár, szívószál, csákó?”, „Melyik sál hosszabb?” Párkereső (2-es, 3-as, 4-es pár) valahánysával előre becsomagolt apró tárgyakkal, az „ugyanannyik” elnevezése
- „Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék
- Játék „pöttyöskártyával”, például memóriajáték többféle szabállyal (párt alkot az azonos számosságú, kettő különbségű, együtt 10-et adó)
- Játék dominókkal, például csapni kell arra, amelyiken összesen 7 pötty van
- Gyorsolvasások tárgyképekkel, „pöttyöskártyákról”
- Lufik számának bontása két csapat között a lufik ütögetésével: két csapat a saját térfeléről lufikat ütöget a másik csapat térfelére; tapsra leállnak, megszámolják, melyik térfelén hány lufi van

- „Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból: a felső nyílásán bedobott apró tárgyakkal (például babszemekkel) megjelenített számot a belsejében lévő elválasztók segítségével felbontja kisebb számokra
- „Korongforgatás”: belső kép kialakítása a számok kétfelé bontásáról, például 6 kék korong és
- 0 piros, jobb szélső korong megfordítása, 5 kék korong és 1 piros, és így tovább
- Szőnyegezések színes rudakkal

TÉMAKÖR: Számlálás, becslés

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Megszámlál és leszámlál; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 100-as számkörben; oda-vissza számlál kerek tízesekkel, százasokkal
- Ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Meg- és leszámlálások egyesével
- Számlálás során az utolsó számnév hozzákapcsolása az összességhez
- Meg- és leszámlálások valahányasával, például kettesével, tízesével, ötösével, négyesével, hármassal oda-vissza 100-as számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül
- Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 100-as számkörben
- Becslés szerepének, korlátainak megismerése
- Becslés során a korábbi tapasztalatok és a becslendő mennyiség tulajdonságainak figyelembevétele
- Becslés ellenőrzése párosítással, összeméréssel
- Becslések értékelése

FOGALMAK: számlálás, becslés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Hétköznapi helyzetekben történő becslések, mérés számlálással, például „Hány lépés a tanteremtől az ebédlő?”, „Hány evőkanál egy tányér leves?”, „Hány harapással lehet megenni egy almát?”
- „Számfuttatás” játék oda-vissza, tetszőleges számról indítva, tetszőleges „lépéssel”, például 60-tól 6-osával visszafelé
- Oda-vissza számlálás közben periodikus mozdulatok, például taps elöl, taps fent, taps hátul, ugrás, dobbantás
- „Lépj hozzám!” játékos feladat: a játékvezető a kör közepén áll, és egyesével kéri a játékosokat, hogy lépjenek hozzá egyforma lépésekkel, és fogjanak vele kezét, például „Anna, lépj hozzám 5 egyforma lépéssel!”, „Zolt, lépj hozzám 24 egyforma lépéssel!”
- 12-es, 13-as... 16-os... 20-as gyűjtések; 30-nál nagyobb, de 100-nál kisebb darabszámú dolgok gyűjtése; 100-as gyűjtés apró tárgyakkal leszámlálással és előrecsomagolt dolgok megszámlálásával
- Tevékenységek madzaga fűzött színes gyöngyökkel, például „Húzz külön adott számú gyöngyöt minél gyorsabban!”, „Készíts négy egyforma csoportot!”, a felfűzés lehet összevissza vagy kettesével, ötösével, ... csoportosítva, 10-es, 20-as, 100-as számkörben tetszőlegesen megválasztott számú gyönggyel
- Gyufaskatulyákban apró dolgok (például csavarok) számának becslése rázogatóással

TÉMAKÖR: Számok rendezése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket; megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;
- Megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 100-as számkörben;
- megnevezi a 100-as számkör számainak egyes, tízes, szomszédjait, tízesekre, százasokra kerekített értékét

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok nagyság szerinti összehasonlítása bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- Sorszámok ismerete, alkalmazása
- Számvonal, számegyenes alkotása, rajzolása, a számok helyének jelölésével 100-as számkörben
- Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
- Leolvasások a számegyenesről
- Számok, műveletes alakban megadott számok (például: $2+3$; $10-3$; $20:2$, $5\cdot 2$) helyének megkeresése a számegyenesen 100-as számkörben
- Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése
- Számok helyének azonosítása számtáblázatokban
- Számok helyének azonosítása 10×10 -es táblán (0–99-ig, valamint 1–100-ig)
- Számok változásának követése 10×10 -es táblán (0–99-ig, valamint 1–100-ig)
- Számok egyes, tízes szomszédainak ismerete, megnevezése 100-as számkörben

FOGALMAK: sorszám, számegyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, egyes számszomszéd, tízes számszomszéd

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Ugróiskolába tetszőleges számok írása, a számokon növekvő, majd csökkenő sorban végigugrálás
- Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket növekvő vagy csökkenő sorrendben
- Számvonal alkotása, például különféle színű gyufaskatulyákból, gyöngyökből
- Korongszámegyenes készítése (pirosak és kékek 5-ös vagy 10-es váltakozásban)
- Lépkedések különféle, változatosan alkotott számvonalakon
- Sorszámok alkalmazása versenyek eredményhirdetésekor
- Sorszámok húzása várakozáshoz, például ki hányadik sorát olvassa egy versnek
- Kukás játék: mindenki rajzol 5 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például 1–20-ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni
- a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét

- Gyufaskatulyákon számok 0–10-ig, mindben annyi csavar, amelyik szám rá van írva; a számokat lefordítjuk, a skatulyák tömege, rázogatója segítségével rendezzük növekvő, csökkenő sorrendbe a számokat
- „Vigyázz6!” játék
- Lépkedések 10×10-es táblán, nevezetes irányok megfigyelése
- Üres 10×10-es táblán néhány megadott szám segítségével bizonyos helyek azonosítása
- Számbarkochba „valaminél nagyobb”, „valaminél kisebb” kérdések segítségével

TÉMAKÖR: Számok tulajdonságai

JAVASOLT:A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal; számot jellemez más számokhoz való viszonyával;
- Ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Helyesen írja az arab számjeleket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok kifejezése művelettel megadott alakokban, például: $7+8$, $21-6$, $3 \cdot 5$
- Párosság és páratlanság fogalmának alapozása tevékenységgel: párosítással és két egyenlő részre osztással
- Hármasával, négyesével, ötösével... és 3, 4, 5... egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések során
- Háromszögszámok, négyzetszámok megfigyelése különféle eszközökkel végzett alkotások során
- Számok közti viszonyok megfigyelése, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse
- Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya
- Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- Számjelek olvasása, írása

FOGALMAK:

számjegy; egyjegyű, kétjegyű számok; páros, páratlan

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Bontó gép” készítése sajátos és fogkrémes dobozból
- Gyorsolvasási gyakorlatok meglévő kártyákról vagy a gyerekek saját készítésű számképeiről, pöttyöskártyáiról
- „Korongforgatás”
- Szőnyegezések színes rudakkal
- Shut the box típusú játék két kockával
- „Ország, város” játék: sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítás
- Számjelek megjelenítése nagymozgásokkal, például számjel alakúra formázott kötélén végiglépkedés, locsolókannával az iskolaudvaron, ujjal írás zsemlemorzsába

TÉMAKÖR: Számok helyi értékes alakja

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;
- Érti a számok százasokból, tízesekből és egyesekből való épülését, százasok, tízesek és egyesek összegére való bontását;
- Érti a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékét; helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 100-ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Csoportosítások, beváltások valahányasával különféle eszközökkel, például apró tárgyakkal, tojástartóval, színes rudakkal, pénzekkel, abakusszal
- Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel
- Leltárak készítése az elvégzett tevékenységek alapján nem tízes számrendszerekben (főleg 3-asával, 4-esével, 2-esével való csoportosítást követően)
- Csoportosítások, beváltások tízesével különféle eszközökkel, például: apró tárgyak, tojástartó, építőkockák, pénzek, abakusz
- Leltárak készítése 10-esével történő csoportosítások, beváltások után
- Számok tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása és felismerése nem csak helyi érték szerint rendezett alakban
- Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 100-as számkörben

FOGALMAK

csoportosítás, beváltás, leltár, bontott alak, tízes, egyes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában, az elkészült csomagolások alapján leltárkészítés
- Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában hármassával, majd ugyanannyi csomagolása négyesével; a csomagolások alapján készült leltárak összehasonlítása
- Csomagolások leltárak alapján
- Csomagolások átlátszatlan és átlátszó csomagolással
- Csoportosítások rajzolt képeken
- Leltárak kiolvasása különböző csoportosítások (köztük tízesével is) után
- Játék logikai készlettel: csoportosítás, beváltás, gyűjtött vagy on össze hasonlítása (6 háromszög ér 1 négyzetet, 2 négyzet 1 kört)
- Számországok pénzeinek csoportosítása, beváltása, leltározása, adott összeg kifizetése legkevesebb számú „érmével”, például petákokkal (1, 3, 9, 27), fityingekkel (1, 2, 4, 8, 16) Tevékenységek Dienes-készlettel
- Ismerkedés a szorobánnal

TÉMAKÖR: Mérőeszköz használata, mérési módszerek

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;
- Helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képze van a mértékegységek nagyságáról;

- Helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalom mérés és a tömeg mérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg;
- Ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet; ismeri hazai és külföldi pénzcímleteket 100-as számkörben;
- Alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- Összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való mérésakor kapott mérőszámait;
- Megméri különböző sokszögek területét különböző egységekkel; területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással; alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között; ismeri a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Változatos mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- Változatos mennyiségek közvetlen összemérése
- Változatos mennyiségek összemérése közvetítő segítségével
- Mérés módszerek megismerése
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott alkalmi egységekkel, például: arasz, lépés, pohárnyi, kanálnyi, tenyérnyi
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott objektív egységekkel, például: pálcikák, színes rudak
- Tapasztalatszerzés a mennyiségről mint az egység többszöröséről
- Mérőszám fogalmának megértése
- Mennyiségek összehasonlítása; mennyivel nagyobb mennyiség, mennyivel kisebb mennyiség, hányszor akkora, hanyadrésze
- Különböző mennyiségek mérése ugyanazzal az egységgel; annak megfigyelése, tudatosítása, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kevesebb mennyiséget kevesebb egység teszi ki
- Azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel; annak megtapasztalása, megfigyelése, hogy kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a mennyiséget
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: cm, dm, m; dl, l; kg
- Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról
- Skálázott mérőeszközök készítése alkalmi egységekkel, használata tanítói segítséggel
- Szabványos mérőeszközök használata
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok megismerése; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- Az időmérés egységeinek megismerése: óra, perc, másodperc
- Egész órák és percek leolvasása különféle analóg és digitális órákról
- Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 100-as számkörben szituációs játékokban

FOGALMAK

összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, cm, dm, m, dl, l, kg, másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Különböző hangok összehasonlítása, például „Melyik hang hosszabb-rövidebb,

magasabbmélyebb, hangosabb-halkabb?”

- Különböző tömegű tárgyak, gyümölcsök, gesztenyék tömegének összehasonlítása érzésre két kézzel, majd ellenőrzése vállfamérleggel
- Vállfamérleg és színes rudak segítségével különböző tömegek összemérése, a kettő közti különbség meghatározása
- Hosszúság mérése arasszal, lépéssel, tyúklépéssel
- Hosszúság mérése egyforma pálcikákkal, egyforma színes rudakkal
- Mérőszalag készítése tenyér és ujj léptékekkel; színes rudak által meghatározott léptékekkel Skálázott mérőedény készítése pohárnyi víz és többszörösének kiméréséhez
- Mennyiségek becslése, majd a becslés ellenőrzése méréssel különböző objektív egységek esetén, például szakasz rajzolása, amelyik olyan hosszú, mint 2 világoskék rúd
- 1 perc becslése: mindenki becsukja a szemét, lehajtja a fejét, akkor nyitja ki a szemét, amikor úgy gondolja, hogy letelt az 1 perc
- Tapasztalatgyűjtés arról, hogy mire elég 1 perc, például hány szót vagy hány számot lehet leírni 1 perc alatt; mennyit ver a szívünk nyugalmi helyzetben, hányat lehet ugrani, mennyit ver a szívünk mozgás után 1 perc alatt

TÉMAKÖR: Alapműveletek értelmezése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Helyesen értelmezi a 100-as számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást;
- Hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
- Értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal; helyesen használja a műveletek jeleit;
- Megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék;
- Szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez; szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti; szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Helyesen használja a műveletek jeleit; érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Összeadás és kivonás értelmezései darabszám és mérőszám tartalommal valóságos helyzetekben, tevékenységekkel, képpárokkal, képekkel, történetekkel
- Összeadás, kivonás értelmezése mint hozzáadás és elvétel
- Összeadás, kivonás értelmezése mint egyesítés, és mint az egészből az egyik rész meghatározása
- Összeadás, kivonás értelmezése mint összehasonlítás: valamennyivel kevesebb, valamennyivel több
- Kivonás értelmezése mint különbség kifejezése
- Szorzás értelmezése tevékenységekkel egyenlő tagok összeadásaként
- Többszörösök közötti kapcsolatok megértése a szorzás értelmezése alapján (pl. adott szám 4-szerese a számmal nagyobb az adott szám 3-szorosánál, adott szám 2-szeresének és 3-szorosának az összege a szám 5-szöröse)
- A szorzó- és bennfoglaló táblák felépítése összefüggéseik szerint: 2-5-10, 2-4-8, 3-6-9,

- Osztás mint bennfoglaló osztás és mint egyenlő részekre osztás értelmezése tevékenységekkel
- (például: szituációs játékok, különböző eszközökkel való kirakások)
- Maradékos bennfoglaló osztás értelmezése tevékenységek során
- Szorzás és a kétféle osztás kapcsolatának értelmezése tevékenységek során előállított képek, majd megadott ábrák alapján
- Egyenlővé tevés tevékenységekkel és számokkal
- Történésről, kirakásról, képről többféle művelet értelmezése, leolvasása, lejegyzése
- Műveletről kirakás, kép, szöveges feladat készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése
- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése tanítói segítséggel

FOGALMAK:

összeadás, kivonás, összeg, különbség, szorzás, bennfoglalás, egyenlő részekre osztás, művelet, egyenlővé tevés, többszörös

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az összeadás, kivonás többféle értelmezésének lejátszása konkrét dolgokkal, például gyümölcsökkel, virágokkal, gesztenyékkel
- Összeadás, kivonás kirakása univerzális modellekkel (például ujjakkal), korongokkal, színes rudakkal
- Egyesítéses összeadás értelmezéséhez tárgyak mérése színes rudakkal, kupakkal, vállfamérlegen
- Hozzátevéses összeadás lejátszása játéktáblán való lépegetéssel
- Valós dolgok számának megállapítása szorzással, például azonos állatok lábainak száma
- Szorzat kirakása színes rudakkal, szorzat leolvasása mérőszalag segítségével
- Bennfoglaló osztás kirakása tárgyakkal, például ceruzák dobozolása vagy lufik osztogatása
- Egyenlő részekre osztás lejátszása, például süteményekkel, cukorkákkal, korongokkal
- „Feladatküldés”: műveletről rajz, szöveg készítése

TÉMAKÖR: Alpműveletek tulajdonságai

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza
- Konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
- Megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;
- Alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbitendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Műveleti tulajdonságok megfigyelése változatos tevékenységek alapján: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása; például: $9+62 = 62+9$; $25-17+5 = (25+5)-17$; $3 \cdot 9 = 3 \cdot 5 + 3 \cdot 4$
- A megértett műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél

- Hiányos műveletek és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 100-ig
- Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése
- Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése és alkalmazása ellenőrzésnél

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Babos” játék összeadások és kivonások közti kapcsolatok megértéséhez, például a tanuló bal kezében 5 babszem van, jobb kezében 6; bal és jobb kéz egymás mellé téve „ $5+6$ az ugyanannyi, mint 11”, a két kéz keresztbe téve „ $6+5$ az 11”, a bal kéz hátra téve „ $11-5$ az 6”, bal kéz visszahozása után a jobb kéz hátra téve „ $11-6$ az 5”
- „Hajtogató” segítségével a szorzótáblákon belüli és a szorzótáblák közti összefüggések felfedezése: 10×10 -es négyzetrács hajtogatása a vonalak mentén, például 6×8 -as téglalap hajtogatása után, félbehajtással 3×8 vagy 6×4 , majd újabb félbehajtással 3×4 , 6×2 vagy 3×4 Lépegetések számegyenesen, például 16-tól 35 lépés, 35-től 16 lépés
- Színes rudak egymás mellé fektetésével a tényezők felcserélhetőségének tapasztalása, például 7 lila rúd = 6 fekete rúd: egymás után vonalba („hosszúságuk” érzékeltetése) és egymás mellé szőnyegezve („területük” érzékeltetése)
- Négyzetrácson kertek bekerítése
- Műveletsor lejátszása egymás mellé állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a műveletsor visszafelé való lejátszása

TÉMAKÖR: Szóbeli számolási eljárások

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat;
- Érti a 10-zel való szorzás, osztás kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódással, fejben pontosan számol a 100-as számkörben a számok
- 10-zel történő szorzásakor és maradék nélküli osztásakor; elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 100-as számkörben
- Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 100-as számkörben Bontások és pótlások alkalmazása
- Számhoz számszomszédainak hozzáadása ($6+7=6+6+1=7+7-1$) és a nekik megfelelő kivonások elvégzése ($13-6$, $13-7$)
- Tízesátlépéses összeadás, kivonás bontások és 10-re pótlások alkalmazásával
- 10 és 20 közötti számok és egyjegyűek összeadása, kivonása a 10-nél kisebb számokra vonatkozó összeaddal, kivonással való analógia alapján
- 100-as számkörben való összeadás, kivonás a 20-as számkörben tanultakkal való analógia alapján (tízesekre, egyesekre bontás felhasználásával)
- 9 (8, 7) hozzáadása, elvétele 10-1 ($10-2$, $10-3$) alakban
- Különböző számolási eljárások megismerése és a tanuló számára legkézenfekvőbb kiválasztása, begyakorlása, például: $7+8=8+7=7+7+1=8+8-1=7+3+5=8+2+5=7+10-2$
- Szorzó- és bennfoglaló táblák belső összefüggéseinek és egymás közti kapcsolatainak alkalmazása számolás során, például: $6 \cdot 8=6 \cdot 5+6+6+6=(6 \cdot 4) \cdot 2$; $8 \cdot 4=(4 \cdot 4) \cdot 2$
- Szorzatok, hányadosok kiszámolása ismert szorzatokhoz való viszonyítással

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Mérőszalagon számok hozzáadása és elvétele színes rudak tetszőleges számhoz való hozzáillesztésével, például sötétkék színes rúddal 9 hozzáadása és elvétele; az analógiák megfigyelése
- Egyenlő tagok összeadása ujjak segítségével
- „Hány ujjadat fogom? Hány ujjadat nem fogom?” játékos feladat párban
- Számképek felidézése, számok különböző tagolásainak megválasztása számolási eljárások során
- Tojástartóval a 10-re pótlás és tízesátlépés lejátszása
- Azonos művelet kapcsán a tanulók egyénileg alkalmazott számolási eljárásainak megfogalmazása, megosztása
- „Boltos játék”: csak kerek tízesekkel lehet fizetni, a boltos visszaad

TÉMAKÖR: Fejben számolás

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben;
- Emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig;
- Érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát;
- Fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során;
- Fejben pontosan számol a 100-as számkörben a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok megoldása során
- Fejben számolás 20-as számkörben
- Összeadás és kivonás kerek tízesekkel a 100-as számkörben
- Összeadás és kivonás kerek tízesekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben
- Összeadás és kivonás teljes kétjegyűekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben
- Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben eszközökkel, például tojástartókkal, számtáblázatokkal, abakusszal, pénzzel
- Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben, fejben
- A szorzó- és bennfoglaló táblák belüli kapcsolatok alapos megismerése, megértése tevékenységek, ábrák segítségével, és számolás a felfedezett összefüggések alkalmazásával
- A szorzó- és bennfoglaló táblák közti kapcsolatok alapos megismerése, megértése tevékenységek, ábrák segítségével, és számolás a felfedezett összefüggések alkalmazásával
- A 2-es, 5-ös, 10-es, 3-as, 4-es, 9-es szorzó- és bennfoglaló táblák eseteinek emlékezetből való felidézése tízszeresig
- A 6-os, 7-es, 8-as szorzó- és bennfoglaló táblák eseteinek kiszámolása valamilyen számolási eljárás segítségével fejben tízszeresig
- 100-as számkörben szorzatok, hányadosok kiszámolása ismert szorzatokhoz való viszonyítással

FOGALMAK: kerek tízes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Boltos játék”
- „25 vagy semmi” játék párban
- „Számfuttatás” játék
- Láncszámolások
- Szorzat alapján a társnál lévő szám kitalálása: a szorzatot a csoport mondja a két játékosnál lévő egy-egy szám összeszorzásával, a saját tényezőnket ismerjük
- „Hajtogató”
- Egy képről többféle művelet olvasása
- 5-10, 2-4-8, 3-6 szorzótáblák közti kapcsolatok vizsgálata ujjak segítségével, például 4 gyerek bal kezén mutat 3 ujjat, majd 4 gyerek két kezén mutat 3-3 ujjat; az egyes mutatókról olvasások „számtannyelven”
- 5-10, 2-4-8, 3-6 szorzótáblák közti kapcsolatok vizsgálata korongok (vagy pénzek) kirakásával és azok tükrözésével különböző kiindulási helyzetekből, például két korong kirakása, tükörben látott korongok kirakása a tükör másik oldalára, az új kirakás tükrözése, és így tovább; az egyes helyzetekről olvasások „számtannyelven”

TÉMAKÖR: Alkotás térben és síkon

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
- Minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat; sormintát, síkmintát felismer, folytat; alkotásában követi az adott feltételeket;
- Testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát;
- Síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével; alaklemez, vonalzót, körzőt használ alkotáskor;
- Megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;
- Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Építés térbeli építőelemekből, testekből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
- Építés egyszerűbb nézetek, egyszerűbb alaprajzok alapján
- Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezzel)
- Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzós rajzolással adott feltételek szerint
- Sorminták, területminták kirakása és folytatása síkban, térben
- Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és szükség szerint a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
- Adott feltételeknek megfelelő többféle alakzat, minta előállítása

FOGALMAK: alaprajz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból, hengerekből (például vécépapír guriga) városépítés, várépítés
- „Szobasarak” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból, árnyékok megfigyelése
- „Szobasarak” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból
- Kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből
- Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére „Telefonos játék”
- Papírharmónia hajtása, a hajtások szélén nyírások, a papírlap szétnyitása után az ismétlődő minta megfigyelése, például egymás kezét fogó gyerekek
- Terítő, hópehely készítése hajtogatott papírból való nyírással
- Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények
- Háromszögek, négyszögek nyírása egy egyenes vonal mentén, a keletkező síkidomok számának és alakjának vizsgálata

TÉMAKÖR: Alakzatok geometriai tulajdonságai

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- Megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;
- Megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;
- Megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;
- Megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;
- Megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;
- Megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;
- Megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat; megszámolja az egyszerű szögletes test lapjait;
- Megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat;
- Tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét;
- Megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámolja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit;
- Megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait; megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet; megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Különbséget tesz testek és síkidomok között; kiválasztja megadott síkidomok közül a sokszögeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Válogatások előállított vagy megadott testek között szabadon
- Testek és síkidom modellek megkülönböztetése
- Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas – nem lyukas”, „tömör”, „bemélyedése van”, „tükrös”
- Sokféle alakú testek közül a gömb és a szögletes testek kiemelése érzékszervi tapasztalatok alapján
- Sokszöglapokkal határolt testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése
- Egyszerű, sokszöglapokkal határolt test lapjainak megszámlálása
- Téglatest lapjainak megszámlálása
- Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon
- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, „lyukasság”, „szögek beugrása”, „tükrösség”
- Sokféle alakú síklapok közül a körlap és a sokszögek kiemelése
- Sokszögek előállítása során az oldal és csúcs szavak megismerése, használata
- Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása
- Sokszögek elnevezése oldalak és csúcsok száma szerint
- Háromszögek, négyszögek, körlapok felismerése, kiválogatása, megnevezése
- Téglalap oldalainak és csúcsainak megszámlálása
- Téglalap átlóinak és tükrö tengelyeinek megfigyelése
- Sokszögek közül a nem négyzet téglalapok és négyzetek kiválogatása

FOGALMAK: test, síkbeli alakzat; sík, görbe felület; egyenes, görbe vonal; oldal, csúcs, lap, sokszög, körlap, háromszög, négyszög, téglalap, négyzet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Olyan tárgycsoportban végzett válogatás, ami lehetőséget ad több szempont szerinti válogatásra (például: anyaguk szerint, színük szerint, alakjuk szerint); a figyelem ráirányítása a tárgyak alakja szerinti válogatásokra
- Különféle hétköznapi tárgyak körülrajzolása, például plüssmackó, gumilabda, olló, dobókocka, kulcs; a körülrajzolások tapasztalatainak megbeszélése
- Kakukktojásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható tárgyakkal, testekkel; letakart tárgyakkal, testekkel „vakon” tapogatva; hétköznapi tárgyokról készült fotókkal
- Kakukktojásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható síkidomokkal
- Két téglatest összeragasztása „L” alakba, az „L” alakú test lapok szerinti borítása színes papírral, a keletkező lapok számlálása
- Síkidomok, testek alkotása például szívószálakból és madzagból, hurkapálcából és gyurmából Háromszögek készítése különféle hosszúságú szívószáldarabokból, például: 3 cm, 6 cm, 5 cm; 3 cm, 6 cm, 9 cm (!); 3 cm, 6 cm, 10 cm
- Négyszögek készítése szívószálból, annak megfigyelése, hogy az oldalak hosszúsága nem határozza meg az alakot
- Négyszögek készítése szívószálból úgy, hogy két-két szívószál hossza egyenlő (színe azonos); a felfűzés sorrendjének változtatásával többek között a szomszédos és szemközti oldalak fogalmának megértése

- Szöges táblán alakzatok kifeszítése gumikarikával megadott minta alapján vagy megadott feltétel szerint
- Különböző ponthálókön, rácson alakzatok másolása megadott minta alapján vagy rajzolás megadott feltétel szerint

TÉMAKÖR: Transzformációk

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;
- Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét;
- ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével; követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;
- térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón. szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével Tárgyak, építmények, képek tükörképének kirakása, előállítása különböző tevékenységek során; a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- Síkbeli alakzatok tükrötengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással
- Alakzatok eltolt képének előállítása térben és síkban mozgással, mozgatással, másolópapír segítségével
- Sor- és síkminták készítése eltolással és tükrözéssel

FOGALMAK. tükörkép, tükrötengely, eltolt kép, mozgás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Tükörjáték” során a pár egyik tagja az eredeti, a másik pedig a tükörkép
- Építések, mozgatások úgy, hogy a két kéz egyszerre ugyanazt csinálja egymás tükörképeként
- Szimmetria tengelye szerint két különböző színnel színezett szív vizsgálata tükörrel; megadott ábrák vizsgálata, „Előállítható-e az adott szív és tükör segítségével az ábra? Ha igen, akkor hogyan?”
- Papírlap egyik oldalára festékpaca nyomása, a papír másik felének ráhajtása, a papír szétnyitása, a készült minta kiegészítése
- Összehajtott papírból alakzat kivágása
- Összehajtott papírra rajzolt alakzat határvonalainak átbökése gombostűvel
- Néhány kirakott logikai lap (színes rúd) tükörképének megépítése függőleges tengelyre nézve, vízszintes tengelyre nézve (ahogy a tóban látszik)

TÉMAKÖR: Tájékozódás térben és síkon

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon; tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat;
- Térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Irányokat, távolságokat jelölő szavak jelentésének megismerése térben és síkban tevékenységekkel és játékos szituációkkal
- Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek nagymozgásokkal
- Útvonalak bejárása utánzással; az útvonal tudatosítása
- Bejárt útvonal újrajárása emlékezetből
- Téri tájékozódás mozgással, tárgyak mozgatásával
- Függőleges és vízszintes síkon való tájékozódás tárgyak elhelyezésével, mozgatásával, például „fölé”, „alá” többféle értelmezése
- Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak jelentésének megismerése játékos tevékenységekkel
- Irány és állás megfigyelése, követése az olvasáshoz, íráshoz kapcsolódva
- Hely meghatározása sakktáblán
- Tájékozódás négyzethálón

FOGALMAK

jobb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, kint, bent, előre, hátra, távolabb, közelebb

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Hideg-meleg” játék kincskeresésre
- Irányokat jelölő szavak értelmezése térben és síkon, például tolltartó elhelyezése a szék mellé balra, jobbra, fölé, alá úgy, hogy a székhez nem nyúlunk; majd ceruza elhelyezése a füzet mellé balra, jobbra, fölé (!), alá (!) úgy, hogy a füzethez nem nyúlunk
- Tájékozódás a babaházban: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás labirintusban és négyzethálós mintákon: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás vonalrendszerbe
- rajzolt házban és a ház „utcájában”: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le
- „Telefonos” játék logikai lapokkal, mozaiklapokkal, színes rudakkal
- „Különbségkereső” játék párban: két tanuló hátára ragasztott egy-egy kép közötti különbségek megtalálása
- Ismert útvonal leírása szóban, például: „Hogyan jutsz az iskolából a játszótérre?”
- Bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulópontra
- Szituációs játékokban színházjegyek, mozijegyek alapján ülőhelyek megtalálása
- „Vándorvezér” játék sakktáblán, például „f4-ről 2 mezőt felfele lépve hova jutunk?”
- „Vonalvezető” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra... Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak

TÉMAKÖR: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében; megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;
- Érti a problémákban szereplő adatok viszonyát; megfogalmazza a felismert összefüggéseket; összefüggéseket keres sorozatok elemei között;
- Megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként;
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat; elsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is;
- Ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat;
- Tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát;
- Felismer kapcsolatot elempárok, elemhármak tagjai között;
- Szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármakat;
- a sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adott viszonyban lévő, adott összefüggésnek megfelelő párok keresése
- Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatokat megfigyelése, felfedezése
- Számpárok, számhármak közötti kapcsolatokat felfedezése, jellemzése
- A problémákban szereplő adatok viszonyának felismerése, például: időrend, nagyságviszonyok, változások, egyenlőségek
- Megfigyelt kapcsolat megfordítása, például Anna alacsonyabb, mint Berci, Berci magasabb, mint Anna
- Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
- Sorozatok képzése tárgyakkal, mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlet elemeivel, számokkal
- Összefüggések keresése egyszerű sorozatok elemei között
- Sorozat alkotása közösen értelmezett szabály szerint
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott egyszerű periodikus sorozatok folytatása A mindennapi életünkből jól ismert periódusok megfigyelése: évszakok, hónapok, hetek napjai, napszakok
- Elkezdett sorozatok, táblázatok egyszerű szabályának felismerése
Megkezdett egyszerű szabályú sorozat folytatása mindkét irányban
- Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
- Gépjátékok szabályának felismerése
- Gépjátékokban több eset kipróbálása után elempárok, elemhármak hiányzó elemének megtalálása
- Megfigyelt szabály alapján további elempárok, elemhármak alkotása
- Sorozatban, gépjátékokban, táblázatban felismert összefüggés megfogalmazása saját szavakkal
- Felismert kapcsolatokat, összefüggéseket, szabályszerűségeket szóbeli kifejezése
- Sorozatok, szabályjátékok alkotása

FOGALMAK

szabály, sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, kapcsolat, számpár, számhármass

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kakukktojás-kereső játékok
- „Mi változott?” játék
- Ismétlődő mozgásos cselekvések, például tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás, tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás...
- Alakzatokkal kirakott periodikus sorozat lejátszása, például 2 háromszög, 1 kör ismétlődik; a háromszögre tapsolunk, a körre dobbantunk
- Ismétlődő ritmusjelek letapsolása
- Sorozatok kirakása szöges táblán kifeszített alakzatokkal
- „Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt
- Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például: szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős
- Több gyerek közötti kapcsolati háló megjelenítése rámutatással; a mutatós lejegyzése nyilakkal; például mindenki mutasson az idősebbre
- „Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel

TÉMAKÖR: Adatok megfigyelése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Adatokat gyűjt a környezetében; adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
- Gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol; adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;
- Jellemzi az összességeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése
- Tevékenységek során kapott adatok lejegyzése
- Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése kirakással, rajzzal
- Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása közösen
- Egyenlő adatok keresése, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK: adat, diagram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Tornasor” játék: a tanulók oszlopokba rendeződnek valamilyen szempont szerint, például ki melyik hónapban, évszakban született; mekkora a lábmérete, kisujj mérete; hány betűből áll a neve
- Versenyek eredményének feljegyzése, például „Ki tud több gyufaszálat egyesével felvenni a földről egy perc alatt?”; a versenyzők eredményének rögzítése négyzethálós papíron
- Saját testmérések mérése, a kapott adatok elemzése, például fejkörfogat lemérése fejdísz készítéséhez papírcsíkkal, majd a papírcsíkok felragasztása függőlegesen egymás mellé; helyből távolugrás lemérése spárgával, spárgák felragasztása
- Sajtos dobozokból oszlopdiaagram építése, például „Kedvenc reggeli italod”

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- Részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik; tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;
- Megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;
- Tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;
- Tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámolja az egyes kimenetek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;
- A valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása
- Valószínűségi kísérletek végzése, események megfigyelése
- Játékos tapasztalatszerzés a véletlenről, a biztosról és a lehetetlenről
- „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos” és „lehetetlen” események megfigyelése kísérletek során Véletlen események bekövetkezéseinek összeszámolása, ábrázolása különféle módokon, például: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel
- A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatóásával

FOGALMAK: véletlen; „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” esemény; tipp

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Kukás” játékok
- „Macska-egér harc” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a bábuk, az egér indul, 1-2-3-4-es dobásokra haladhat a dobott értéknek megfelelően, a macska pedig 5-6-os dobásra; utolérje a macska az egeret, mielőtt az egér a 20-as mezőn lévő egerlyukba ér?

- „Teknős és nyúl” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a „versenyzők”; teknős 1-2-3-4-es dobásra mozdul, nyúl 5-6-ra; az nyer, aki hamarabb ér célba
- Típpelős feladat: a tanulók házi kedvencei nevének felírása cetlikre; fajonkénti csoportosításuk (kutya, macska, akvárium stb.); a csoportosítás alapján oszlopdiagram készítése; a cetlik kalapba gyűjtése, majd húzás a kalapból; húzás előtt az oszlopdiagram jellemzőinek figyelembevételével tippelés, hogy milyen állat nevét húzzuk majd ki a kalapból
- Valószínűségi kísérletek, például: 3 piros, 3 kék golyó közül 3 golyó húzása, majd 1 piros és 5 kék golyó közül 3 golyó húzása; „Melyik esetben könnyebb 3 egyformát húzni?”, „Típpelj!”, „Végezz 20-20 kísérletet!”
- Kockákra számokat írunk a szabályostól eltérő módon, például 1; 2; 2; 3; 3; 4; játék ezekkel a kockákkal (Sárkányok erdeje játék)

A továbbhaladás feltételei 2. osztály

1. Válogatás, rendszerezés, állítások megfogalmazása:

Halmazok összehasonlítása, az elemek tulajdonságainak felismerése. Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint Halmazalkotás kirakással, rajzzal. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.

2. Problémamegoldás, szöveges feladatok:

Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.

Növekvő és csökkenő számsorozatok, a sorozat folytatása adott szabály alapján.

Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. Növekvő és csökkenő számsorozatok a sorozat folytatása adott szabály alapján.

3. Számlálás, becslés, rendezés, számok tulajdonságai, helyiérték:

Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyi érték ismerete.

Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok fogalmának ismerete. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Páros és páratlan számok megkülönböztetése.

4. Mérés: eszközök, módszerek:

A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Mérőeszközök használata.

5. Alapműveletek értelmezése és tulajdonságai, szóbeli és fejszámolások:

Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának helyes használata.

Matematikai jelek: +, −, •, :, =, <, >, () ismerete, használata.

Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban.

Szorzó-, bennfoglaló-tábla ismerete a száz-as számkörben. A műveletek sorrendjének ismerete.

6. Tájékozódás térben és síkban, alakzatok alkotása térben és síkban, transzformációk:

Tájékozódási képesség, irányok ismerete.

Vonalak (egyenes, görbe) ismerete.

A test és a síkidom megkülönböztetése.

7. Adatok megfigyelése, összefüggések felismerése, valószínűségi gondolkodás: Adatokról megállapítások megfogalmazása.

3-4. évfolyam

Az első két évet meghatározó alapozó tevékenységek folytatása mellett ebben az időszakban fokozatosan több szerepet kapnak a fogalmi gondolkodást előkészítő megfigyelések, az összefüggések felfedeztetése, a képi információk feldolgozása és az általánosítás. A tanulók

egyre önállóbban értelmezik a hallott, olvasott matematikai tartalmú szövegeket, és maguk is alkotnak ilyeneket szóban és írásban.

A kapcsolatok, összefüggések, feltételezések és magyarázatok felismerése és értelmezése hozzátartozik a fogalmak építéséhez és egyben a kreatív, problémamegoldó és logikai gondolkodás fejlődéséhez. A tanulási folyamat szerves részeként nagy szerepet kap a vélemények megfogalmazása, meghallgatása, ütköztetése. A tanulók munkájának értékelésében hangsúlyt kap az önismeretet és önértékelést alakító szempontok tudatosítása. Mindezek segítik a tanulókat a felső tagozatba lépéskor az átmeneti nehézségek leküzdésében. A kis számok körében – az első két évfolyamon – megkezdett számfogalom-alakítást tovább erősítjük a nagyobb számkör segítségével, és tapasztalatot szerzünk a nagyobb számokról. Emellett tevékenységeket végzünk a tört számok és a negatív számok fogalmának alapozására. Fontos továbblépés, hogy a 4. évfolyam végére rutinszerűvé válik az alapműveletek végzése a 100-as számkörben.

A mérési tapasztalatok gazdagodnak, de még mindig a mennyiségek helyes képzetének kialakítása a fontos. Az eszköz nélküli átváltás nem követelmény.

A tanulók a geometriai feladatok során is egyre önállóbban és pontosabban meg tudják fogalmazni észrevételeiket, jellemezni tudják alkotásaikat. Negyedik évfolyam végére a sok tevékenység eredményeként bizonyos fogalmakról biztos tapasztalattal rendelkeznek, melyekre szükségük lesz a felső tagozaton.

A 3–4. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám 288 óra. A témaköröknél megadott óraszámokba szükség esetén bele kell építeni az ismeretszerzés mellé a differenciált fejlesztést (felzárkóztatást, tehetséggondozást), a játékos gyakorlást és a számonkérést is.

A 3–4. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám: 144óra

3. évfolyam:

Fejlesztési feladatok és óraszámok A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	4
Rendszerezés, rendszerképzés	5
Állítások	4
Összesen	13
Problémamegoldás	6
Szöveges feladatok megoldása	8
Összesen	14
Szám és valóság kapcsolata	5
Számlálás, becslés	5
Számok rendezése	4
Számok tulajdonságai	8

Számok helyi értékes alakja	7
Összesen	29
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	10
Összesen	10
Alapműveletek értelmezése	4
Alapműveletek tulajdonságai	4
Szóbeli számolási eljárások	6
Fejben számolás	8
Összesen	22
Írásbeli összeadás, kivonás	8
Írásbeli szorzás, osztás	7
Összesen	15
Tötrészek	5
Negatív számok	3
Összesen	8
Alkotás térben és síkon	7
Alakzatok geometriai tulajdonságai	6
Transzformációk	4
Tájékozódás térben és síkon	3
Összesen	20
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	7
Adatok megfigyelése	3
Valószínűségi gondolkodás	3
Összesen	13
Összes óraszám:	144

Témakörök csoportosítása 3. évfolyam:

Válogatás, rendszerezés, állítások megfogalmazása: 13 óra

Problémamegoldás, szöveges feladatok: 14 óra

Számlálás, becslés, rendezés, számok tulajdonságai, helyiérték: 29 óra

Mérés: eszközök, módszerek: 10 óra

Alapműveletek értelmezése és tulajdonságai, szóbeli és fejszámolások: 22 óra

Írásbeli összeadás, kivonás, Írásbeli szorzás, osztás: 15 óra

Tötrészek, Negatív számok: 8 óra

Tájékozódás térben és síkban, alakzatok alkotása térben és síkban, transzformációk: 20 óra

Adatok megfigyelése, összefüggések felismerése, valószínűségi gondolkodás: 13 óra

Ismétlés: témakörönként jelezve az óraszámoknál, lehetőséget adva a differenciált gyakorlásra.

Számonkérés: témakörönként jelezve az óraszámoknál

TÉMAKÖR: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;
- tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;
- válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között;
- felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;
- folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;
- személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;
- megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;
- barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;
- adott, címkével ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
- talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez; megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;

- megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Barkochbázás konkrét tárgyak kirakása nélkül
- Barkochba játékokban minél kevesebb kérdésre törekvés
- Személyek, tárgyak, képek, alakzatok, jelek, számok válogatása választott vagy adott szempont, tulajdonság szerint
- Elkezdett válogatások esetén az elemek közös tulajdonságának felismerése, a válogatás szempontjának megfogalmazása; címkézés, a felismert szempont alapján a válogatás folytatása
- A halmazba nem való elemek esetén az elemek tulajdonságainak tagadása, a logikai „nem” használata
- Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem kör*
- Válogatások kétszer kétfelé (két szempont szerint) tárgyi tevékenységgel; az egy helyre kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságainak keresése, értéke: a logikai „nem” és a logikai „és”
- Két halmaz közös részének jellemzése logikai „és”-sel
- Elemek elhelyezése halmazábrában, a halmazábra egyes részeinek jellemzése, például piros, de nem háromszög; se nem piros, se nem háromszög
- A kétszer kétfelé (két szempont szerint) válogatás ábrázolása Venn-diagramon
- Konkrét halmazok közös részéből elemek felsorolása
- Két szempont egyidejű figyelembevétele, például: háromjegyű és számjegyeinek összege 8; tükrös és négy szöge van
- A logikai „és” helyes használata két halmaz közös részének jellemzésére

FOGALMAK: logikai „nem”, logikai „és”

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is
- Játék tanulók által csoportban készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal
- Játék tanulók által csoportban készített logikai kártyacsomaggal
- „Ország, város” játék számokkal: egy-egy oszlopnak egy-egy számtulajdonság felel meg; sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítása
- „Kapuőr” útválasztó játék két kapuőrrel
- „Ki jut a várba?” játék
- Játék logikai lapokkal
- Tanulók, tárgyak válogatása két tulajdonság szerint két külön hulahoppkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, tanulói ötlet alapján a hulahoppkarikák összehúzóása (metszetképzés)
- Tárgyak, képek, alakzatok, számok válogatása két tulajdonság szerint papírlapra és madzagkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, a papírlappal és a madzagkarikával metszetképzés

TÉMAKÖR: Rendszerezés, rendszerképzés

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Barkochbázis valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- Két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- Felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
- Megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- Keresi az okát annak, ha a halmazára valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem;
- Adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is;
- Sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;
- Két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;
- Megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;
- Megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;
- Megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elemek sorozatba rendezése az egyező és eltérő tulajdonságok száma alapján (például: a szomszédos elemek pontosan egy tulajdonságban különbözzenek)
- A válogatás, osztályozás, rendszerezés alkalmazása más tantárgyak tanulásakor
- Alkalmilag összeállított készletek és különféle teljes logikai készletek elemeinek egy vagy több szempont szerinti válogatása, rendszerezése tevékenységgel, mozgással
- Adott halmaz elemeinek rendszerezése megadott szempont szerint, különböző módszerekkel, például: táblázat, fadiagram, ágrajz
- Teljes rendszert alkotó legfeljebb 48 elemnél a hiány felismerése a rendszerezés elvégzése után
- Az összes, a feltételeknek megfelelő alkotás felsorolása egyszerű esetekben: 2-3 feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Logikai lapokból „kígyó” vagy „háló” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal
- „Királyos játék” logikai lapokkal
- Logikai készlet elemeinek körberakása egy különbséggel
- Két elem között további elemek segítségével útvonal építése a szomszédos elemekre vonatkozó feltétel alapján
- 3×3-as, 4×4-es táblázatba elemek rendezése feltételek alapján, például legyen közös tulajdonság soronként; lerakott elemek átrendezése; hiányzó elemek pótlása
- Úthálózaton való végighaladás: az elágazásokba útjelző táblákat rakunk a logikai készlet elemeinek tulajdonságai szerint; az úthálózatot a gyerekek végigjárják

- kezükben egy logikai elemmel; a megfelelő helyre kell érkezniük; az úthálózatot lerajzolják ágrajzként, a saját útvonalukat jelölik
- „Elvitte a szarka” játék, hiányzó elemek megtalálása
 - Egyszerű logikai készlet készítése csoportmunkában, például tejfölös poharakból; faágakból; spárgákból
 - Logikai készlet elemeiből feltételeknek megfelelő összes elem kiválasztása, ágrajz kiegészítése, alkotása
 - Szendvicsek készítése – összes lehetőség kirakása
 - Sorba rendezős feladat: sorban mindenki rak egy új lehetőséget, például 2 piros, 2 kék gyöngyöt fűz fel fogpiszkálóra, úgy, hogy számít a sorrend; ha nem tud rakni, passzol, aki jól rakott, kap egy zsetont, aki olyat rak, ami már volt, visszaad egy zsetont; amikor már senki sem tud rakni, közösen megbeszélik, hogy miért nincs több a kirakott elemek rendszerezésével
 - Geometria alkotáskorán az adott feltételeknek megfelelő alkotások gyűjtése, rendszerezési szempontok keresése tanítói segítséggel, például tetromino elemeinek megalkotása; 3×3 -as pontrácson különböző háromszögek alkotása

TÉMAKÖR: Állítások

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;
- Megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- Megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- Tudatosan emlékeztetbe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;
- Hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;
- Egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis;
- Ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adott konkrét helyzetről köznyelvi és matematikai tartalmú állítások megfogalmazása szabadon és irányított megfigyelések alapján
- Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának és hamisságának eldöntése
- Adott halmazra és egyes részeire vonatkozó állítások megfogalmazása
- Halmazra és a halmaz részhalmazaira vonatkozó állítások igazságának eldöntése
- Igaz és hamis állítások alátámasztására példák és ellenpéldák keresése, felsorolása
- Személyekre, tárgyakra, formákra, számokra vonatkozó hiányos állítások kiegészítése igazzá, nem igazzá; kis elemszámú alaphalmazon az összes igazzá tevő elem, elempár megkeresése
- Lezárt hiányos állítások igazságának megítélése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Telefonos” játék
- „Rontó” játék
- „Füllentős” játék csoportban: a csoportok mondanak 3 állítást, 1 hamisat, 2 igazat; a többieknek ki kell találni, melyik a hamis
- Papírcsíkon egy olyan állítás szerepel, amely két helyen is hiányos, a hiányt konkrét dobozok jelzik; a mondat kiegészítése azzal, hogy a dobozokba elemeket választunk, például: „A ... rúd hosszabb, mint a ... rúd”, olyan rúdpárok keresése, amelyek igazzá teszik a mondatot, illetve amelyek hamissá „Mastermind” játék színekkel és számokkal

TÉMAKÖR: Problémamegoldás

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres;
- kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet;
- megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez; az értelmezett problémát megoldja;
- a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
- megoldását értelmezi, ellenőrzi;
- kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
- tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési szöveges feladatokat;
- egy- és többszemélyes logikai játékokban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzet felismerése, arra megoldás keresése
- Hiányzó információk pótlása méréssel, számlálással, információgyűjtéssel
- Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással
- Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- A kapott megoldás visszahelyezése a szituációba, a megoldás értelmezése
- Ellenőrzés: a kapott megoldás megfelel-e a megadott feltételeknek
- Kérdésfeltevés a problémahelyzet kapcsán
- Többlépéses cselekvéssor, műveletsor elvégzése visszafelé is
- Visszafelé gondolkodással következtetési feladatok megoldása
- Egyszerű következtetési szöveges feladatok megoldása, például: tevékenységgel, ábrarajzolással, szakaszos ábrázolással
- Egyszerű gondolkodtató, logikai feladatok megoldásának keresése
- Egy- és többszemélyes logikai játékokban egy-két lépéssel előre tervezés
- Többféle megoldási mód keresése, a különböző megoldási módok értékelése

FOGALMAK : Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A gyerekek hétköznapi életével kapcsolatos információk gyűjtése csoportokban, például menetrend, nyitvatartási idő, belépődíjak, árak, étteremben étlap, boltban árak
- Adatok felhasználása csoportmunkában, például plakát tervezéséhez; képzelt interjú lejátszásához
- Kirándulás, kulturális program (múzeum-, színházlátogatás) tervezése: útiterv, költségek, időbeosztás, ismertető
- Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, absztrakt eszközökkel (korong, pálcika, kupakok, színes rudak), például „fejek-lábak” feladat, „megevett gombócok” feladat
- Logikai rejtvények, történetek
- „Gondoltam egy számot”
- Nim játékok
- Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok
- Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku-variációk, Gokigen Naname (Labirintusépítés), Kakuro (Számkeresztrejtvény), Hashiwokakero (Hídépítés), Grafilogika

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok megoldása

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Értelmezi, elképzei, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;
- Szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;
- Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;
- Megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;
- Megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;
- Az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;
- A megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;
- A modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;
- Választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;
- Önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;
- Nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveg önálló értelmezése

- Hétköznapi felmerülő matematikai tartalmú problémákkal kapcsolatos szöveges feladatok értelmezése, megoldása (például: bajnokság, időbeosztás, vásárlás, sütés-főzés)
- Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal önállóan
- Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése
- Kérdés értelmezése, keresendő adatok azonosítása
- Adatok különböző típusainak megkülönböztetése, például: felesleges, hiányos
- Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen szimbolikus rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, táblázat, szakaszos ábra, nyíldiagram, halmazábra, sorozat
- Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása
- Fordított szövegezésű feladatok értelmezése, megoldása
- Megoldás értelmezése az eredeti problémára, ellenőrzés
- Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása
- Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkra, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

FOGALMAK: felesleges adat

- Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
- Hétköznapi helyzetekből matematikai tartalmú állítások megfogalmazása
- Szétvágott szöveg egyes darabjainak értelmezése külön-külön, a darabok összerakása és értelmezése
- „Mondd ugyanazt kicsit másképp, kicsit egyszerűbben”: szöveg átfogalmazása (egyre egyszerűbb alakra) láncban
- „Mi változott?” játék mondatokkal: változtatunk egy szót, toldalékot vagy a szavak sorrendjét; „Változott-e a szöveg értelme?”
- „Egynyelvű szótár” játék: szómagyarázat, esetleg a letakart (nem értett) szó jelentésének kitalálása a szöveggörnyezetből
- Szöveges feladatban leírt szituáció kirakása különböző eszközökkel, színes rudakkal
- Többféle modell közül a megfelelők kiválasztása adott szöveges feladathoz
- „Feladatküldés” szöveges feladatokkal: csoportonként adott helyzethez, képhez, modellhez szöveges feladat alkotása; a feladat továbbadása másik csoportnak, ami visszaküldi a megoldást; a feladatírók ellenőrzik

TÉMAKÖR: Szám és valóság kapcsolata

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összehasonlítja véges halmazokat az elemek száma szerint;
- ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítást) az elemszámok szerinti összehasonlításra;
- helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 1000-es számkörben;

- helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat;
- érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 1000-es számkörben;
- használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;
- helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;
- megfelelő szókinccset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Természetes szám darabszám, mérőszám és értékmérő tartalommal 1000-es számkörben
- Számkörbővítések során valóságos tapasztalatszerzés a nagyobb számokról konkrét számlálással, egyénileg és csoportosan végzett tevékenységekkel (például: 415 kukoricaszem, 120 pálcika/gyerek,
- Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összehasonlítása mérőszámaik alapján, kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációk felismerése, megnevezése 1000-es számkörben
- A természetes számok körében a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezések helyes használata Mennyiségekre vonatkozó feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmak helyes használata 1000-es számkörben
- A mennyiségi viszonyokat kifejező szavak, nyelvtani szerkezetek helyes használata
- A mennyiségi viszonyokat kifejező szimbólumok helyes használata szóban és írásban

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Alakzatok rajzolása milliméterpapíron a vonalak mentén; „Hány kis négyzetből áll a bekerített rész?”
- Különböző számok kivágása négyzethálós füzetből és milliméterpapírból is, például 347 az 3 db 10×10-es négyzet, 4 db 10-es csík és 1 db 7-es csík (fektetve)
- Mérések különféle mértékegységekben, a mérés pontosságának korlátai, szükséges mértékegységek értő megválasztása, például „Mit mivel és miben mérjük?”; iskolás gyerekek tömegét grammban mérni felesleges; füzet hosszát érdemes lehet milliméterben megadni, de egy futópálya hosszát nem

TÉMAKÖR: Számlálás, becslés

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Megszámol és leszámol; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 1000-es számkörben; oda-vissza számol kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel;
- Ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számlálások egyesével, kerek tízesekkel, százassal oda-vissza 1000-es számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül
- Tapasztaltszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 1000-es számkörben
- Becslés szerepének, korlátainak tudatosítása
- Becslési módszerek ismerete, közelítő számítás, kerekítés, közelítés pontosítása, becslés finomítása, újrabecslés valóságos dolgokkal, mennyiségekkel gyakorlati helyzetekben (például vásárlás), számítások ellenőrzésekor
- Becslések értékelése

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Nagy számok előfordulása mérőszámként: „Hány darab 5 forintos szükséges egymás mellé rakva, egymásra rakva például 1 méterhez, 10 méterhez; 1 kg-hoz, 10 kg-hoz”;
- Abakuszon, szorobánon számlálás

TÉMAKÖR: Számok rendezése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;
- Megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;
- Megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 1000-es számkörben;
- Megnevezi a 1000-es számkör számainak egyes, tízes, százassal szomszédjait, tízesekre, százassal kerekített értékét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok nagyság szerinti összehasonlítása művelettel megadott alakokban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb, (körülbelül) hányszor akkora, hányada
- Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- Számegyenes rajzolása a számok helyének jelölésével 1000-es számkörben
- Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével

- Leolvasások a számegyenesről; számok, műveletes alakban megadott számok (például: $300-160$, $40 \cdot 20$) helyének megkeresése a számegyenesen 1000-es számkörben
- Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése, helyük megtalálása a számegyenesen
- Számok helyének azonosítása különböző tartományú és léptékű számtáblákon, például: 300-tól 400-ig egyesével;
- Számok egyes, tízes, százas szomszédainak ismerete 1000-es számkörben
- Számok tízesekre, százasokra kerekítése 1000-es számkörben

FOGALMAK: százas számszomszéd, ezres számszomszéd, kerekítés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Kukás” játék három vagy négy dobókocka segítségével alkotott számokkal
- Különféle módon megadott számok (például építőjáték-elemekkel, abakusszal, pénzzel) rendezése növekvő vagy csökkenő sorba
- „Mi változott?” játék madzagra csipeszelt számokkal
- Számok pontos helyének megtalálása egyre kisebb léptékű számegyenesek segítségével
- Számegyenes léptékének meghatározása olyan számegyenesen, ahol ismert két szám, valamint a köztük lévő egységek száma

TÉMAKÖR: Számok tulajdonságai

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;
- számot jellemez más számokhoz való viszonyával;
- ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok kifejezése művelettel megadott alakokkal
- Párosság és páratlanság fogalmának értelmezése párosítással és két egyenlő részre osztással a 1000-es számkörben
- Hármásával, négyesével, ötösével... és 3, 4, 5... egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése és gyűjtése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések, megfigyelések során
- Háromszögszámok, négyzetszámok gyűjtése különféle eszközökkel végzett alkotások során
- Számok jellemzése más számokhoz való viszonyukkal, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse
- Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya, számjegyeinek összege
- Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- A római számjelek közül az I, V, X jelek, valamint az ezekből képezhető számok írása, olvasása a hétköznapi helyzetekben, például: óra, keltezés, kerületek jelölése

FOGALMAK:

háromjegyű számok, római számok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Ország, város” játék számtulajdonságokkal
- Számtulajdonságokra épülő bűvésztükkök megismerése, megértése
- Háromszögszámok, négyzetszámok kirakása például színes rudakkal, korongokkal, négyzethálón történő bekerítéssel, szöges táblán
- „Hoci, nesze” játék
- Felcsavart számegyenes: papírcsík felcsavarása szabályos három-, négyszög alapú hasáb alakú dobozra, majd a hajtások közé a számok felírása egyesével növekedve; annak megfigyelése, hogy mely számok kerültek azonos lapra; képzeletben további számok vizsgálata a felismert szabályosság szerint
- Római számokhoz kapcsolódó gyufarejtvények megoldása

TÉMAKÖR: Számok helyi értékes alakja

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;
- érti a számok ezresekből, százasokból, tízesekből és egyesekből való épülését, ezresek, százasok, tízesek és egyesek összegére való bontását;
- érti a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékét;
- helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 1000-ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Csoportosítások, beváltások tízes számrendszerben különféle eszközökkel a 1000-es számkörben, például előre csomagolt, illetve jól csomagolható tárgyakkal, pénzekkel, abakusszal
- Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel
- Leltárak készítése tízes számrendszerben az elvégzett tevékenységek alapján 1000-es számkörben
- Számok ezresekre, százasokra, tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása, felismerése nem csak rendezett alakban eszközzel (például: pénz) és eszköz nélkül
- Számok írása, olvasása helyiérték-táblázat alapján
- A helyi értékek egymáshoz való viszonyának megértése
- Számok számjegyeinek helyi, alaki és valódi értéke tapasztalatok alapján
- Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalmának ismerete
- Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 1000-es számkörben
- Számok nagyság szerinti összehasonlítása hallás alapján és leírt jelük alapján 1000-es számkörben

FOGALMAK:

helyi érték, alaki érték, valódi érték, százaz, ezres, helyiérték-táblázat, tízes számrendszer

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Apró tárgyak csoportosítása, beváltása, leltározása tojásokkal, tojástartóval a számlálás megkönnyítésére
- Apró tárgyak kifizetése legkevesebb értékével (1, 10, 100 és 1000 forintossal), például „Minden babszem 1 forint”
- Leltározás alapján helyiérték-táblázat bevezetése

- Tevékenységek Dienes-készlettel
- Számok megjelenítése abakuszon, szorobánon
- „Kukás” játék három vagy négy dobókockával alkotott számokkal
- „Ki vagyok én?” játék számokkal, például a tízes helyi értéken 5, az egyes helyi értéken kettővel kisebb, a százask helyén páratlan szám áll; a meghatározások fokozatosan vezessenek a megoldáshoz
- Letakart számjegyek esetén számok összehasonlítása
- Számok valódi értékének változtatása a számjegyek felcserélésével, a változás irányának és mértékének meghatározása

TÉMAKÖR: Mérőeszköz használata, mérési módszerek

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;
- helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzete van a mértékegységek nagyságáról;
- helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalommérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg;
- ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet;
- ismer hazai és külföldi pénzcímleteket 1000-es számkörben;
- alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való mérésekor kapott mérőszámait;
- megméri különböző sokszögek területét különböző egységekkel;
- területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással;
- alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- ismer a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- Mennyiségek összemérése
- Mérési módszerek alkalmazása
- Mennyiségek becslése, kimérése, megmérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg
- Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról
- Szabványos mérőeszközök használata
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok közti tájékozódás; időbeli relációt tartalmazó szavak értő használata
- Időpontok leolvasása különféle órákról, időtartamok meghatározása
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok kapcsolatai; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- Időpontok és időtartamok közötti összefüggés megértése
- Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 1000-es számkörben
- Összefüggések megtapasztalása a mennyiségek nagysága, az egység nagysága és a mérőszámok között
- Mértékváltás eszköz segítségével
- Nagyobb pénzek címleteinek felváltása, kisebb pénzek beváltása hazai és külföldi pénzegységekkel egyaránt

- Takarékoság fontosságának megértése elvégzett mérésekre alapozva (például: csöpögő csapból elpazarolt vízmennyiség; műanyag flakon térfoglalása a szelektív kukában eredeti méretben és összenyomva)
- Síkbeli alakzatok területének becslése, mérése alkalmi és szabványegységekkel különféle eszközök segítségével (például: fonal, négyzetrács, vonalzó)
- Síkbeli alakzatok területének becslése, mérése különféle alkalmi egységekkel való lefedéssel vagy darabolással (például: körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal)
- A terület és kerület szavak értő használata

FOGALMAK: kerület, km, ml, cl, g, dkg

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Osztályterem kicsinyített makettjének elkészítése
- Teli bevásárlószatyor tömegének becslése, mérése, kiszámolása
- Süteménykészítés recept alapján, a hozzávalók kimérése
- Iskolai vagy osztályelőadás időbeosztásának elkészítése
- Kerület mérése, például az alakzat madzaggal való körbemérésével, az alakzat görgetésével félegyenesen
- Szabálytalan és szabályos alakzatok lefedése például körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal; lefedés után annak vizsgálata, hogy melyik fedi legpontosabban az alakzatot
- Tenyér körberajzolása négyzethálón, a tenyér nagyságának becslése kis négyzetekben; kis négyzetek számlálása; a tenyér méretének meghatározása négyzetcentiméterben
- Területfoglaló játékban a megszerzett területek „okos” számlálása
- „Lefedő” játék: 10×10-es négyzetben felváltva téglalapokat fed le két játékos színes rudakkal; 2 kockával dobna; a dobott számok szorzata a lefedhető téglalap négyzeteinek száma; a téglalapot
- tetszőlegesen lehet lefedni úgy, hogy még beleférjen a nagy négyzetbe, és illeszkedjen vagy egy korábbi téglalap oldalához, vagy a nagy négyzet oldalához

TÉMAKÖR: Alapműveletek értelmezése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Helyesen értelmezi a 1000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást;
- Hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
- Értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal;
- Helyesen használja a műveletek jeleit;
- Megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék;
- Szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez;
- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;
- Szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Összeadás és kivonás értelmezései és kapcsolatuk 1000-es számkörben
- Szorzás és osztás értelmezései és kapcsolatuk a 1000-es számkörben
- Maradékos osztásra vezető tevékenységek végzése, feladatok megoldása
- Műveletről szöveges feladat, ábra készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése

- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése
- A műveletekben szereplő számok megnevezésének ismerete, megértése: tényezők, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék
- Zárójel használata konkrét esetekben megfogalmazott problémák leírásához, megoldásához

FOGALMAK: tag, tényező, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék, maradékos osztás, zárójel

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Maradékos osztás lejátszása pénzekkel, részekre osztással
- Adott kirakáshoz, ábrához többféle művelet keresése, leírása
- Adott kirakás, ábra tagolása, majd a tagolás alapján zárójelet tartalmazó műveletsorok felírása, például szöges táblán kifeszített 8×7 -es terület tagolása szívószállal, négyzethálón körülkerített 12×36 -os terület tagolása vonalzóval húzott egyenesekkel
- Összetett szöveges feladatok leírása egy műveletsorral; több műveletsor közül az adott szöveges feladathoz illő modell kiválasztása; műveletsorhoz szöveges feladat fogalmazása „feladatküldéssel”

TÉMAKÖR: Alapműveletek tulajdonságai

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
- megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;
- alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbitendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Műveleti tulajdonságok megfigyelése tapasztalások során: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása
- Műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél
- Hiányos művelet és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 1000-ig
- Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése; a tapasztalatok alkalmazása számolásnál
- Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése; alkalmazása ellenőrzéshez és a számolási módok egyszerűsítésére

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Babos” játék számokat képviselő papírlapokkal, színes rudakkal
- Számépítések, például: célszám megközelítése adott számjegyekkel és műveleti jelekkel
- Gondolt számmal való műveletvégzés: ha páros, el kell osztani 2-vel, ha páratlan, akkor meg kell szorozni 3-mal és hozzá kell adni 1-et; a műveletsort addig kell ismételni, amíg a végére nem érünk

TÉMAKÖR: Szóbeli számolási eljárások

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat;
- Érti a 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódással, fejben pontosan számol a 1000-es számkörben a számok 10-zel, 100-zal, 1000-rel történő szorzásakor és maradék nélküli osztásakor;
- Elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- Teljes négyjegyűek összegét, különbségét százasokra kerekített értékekkel megbecsüli, teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatát megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 1000-es számkörben
- Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 1000-es számkörben
- A 100-as számkörben tanult számolási eljárások gyakorlása és analógiák alapján történő kiterjesztése a 1000-es számkörre kerek tízesekkel és kerek százasokkal való számolás során
- A 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás és a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódás kapcsolatának megértése
- Műveletek eredményének észszerű becslése, a becslés során kapott eredmény értékelése, alkalmazása
- Teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatának becslése
- Hétköznapi helyzetekben alkalmazható észszerű becslés megválasztása, a becslés pontosságának ellenőrzése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Adott pénzösszeg kirakása valódi pénzekkel; a kirakás érméinek leltározása táblázatban; minden pénzérmének a tízszeres értékű pénzre cserélése, majd leltározása táblázatban; a balra tolódás és a vagyon tízszeresződésének megfigyelése
- Teljes háromjegyű számok közelítő értékének helyettesítése színes rudakkal; az eredeti számok összegének és különbségének becslése színes rudak segítségével
- Bevagdalt, hajtogatható kartonlappal az összeg közelítése az egyes helyi értékek fokozatos felfedésével
- Szorzat kiszámítása az egyik tényező felezésével, a másik tényező kétszerezésével

TÉMAKÖR: Fejben számolás

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben;
- Emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig;
- Érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát;
- Fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során;

- Fejben pontosan számol a 1000-es számkörben a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok során
- Teljes kétjegyűek összeadása, kivonása
- A kisegyszeregy, annak megfelelő bennfoglalások és egyenlő részekre osztások emlékezetből való ismerete
- Fejszámolás gyakorlása 100-as számkörben
- Fejszámolás a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során, például: szorzótáblák;
- Fejszámolás a 1000-es számkörben kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben,

FOGALMAK

kerek százaz, kerek ezres

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Céltáblára” lövések, például 6 lövés összegével 100-at kell elérni; a 37-esre kell „dobni” annyiszor, hogy az eredmény 400 és 700 között legyen
- „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból
- Tanulók által készített játékok a számolás gyakorlásához
- „Darts” játék során a pontok számolása, kiszállás lehetősége

TÉMAKÖR: Írásbeli összeadás és kivonás

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen végzi el az írásbeli összeadást, kivonást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az írásbeli műveleti eljárások alapozása, megértése a számrendszeres gondolkodás továbbépítésével és különféle eszközökkel
- Az írásbeli összeadás algoritmusának fokozatos megismerése: továbbvitel az egyes, a tízes, a százaz helyi értéken
- Hiányos összeadások gyakorlása az írásbeli kivonás előkészítésére
- Az írásbeli kivonás algoritmusának megismerése pótlással, elvétellel a különbség változása alapján
- A kivonás pótlásos eljárásának begyakorlása
- Az írásbeli összeadás és kivonás eredményének becslése célszerűen kerekített értékekkel; az eredmény összevetése a becsléssel; szükség esetén ellenőrzés az ellentétes művelettel

FOGALMAK

írásbeli művelet, hiányos összeadás, pótlás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Nyugták, blokkok gyűjtése, ellenőrzése („Jól számolt-e a gép?”)
- Írásbeli összeadás lejátékozása „Tökéletes pénztárgéppel”: a gép a tíz egyforma címletű pénzt kiveszi, és a következő fiókba beletesz egy tízszer akkora címletűt, majd kiírja a fiók tartalmát
- „Betűrejtvények” írásbeli számoláshoz: betűkkel helyettesített számjegyek kitalálása írásbeli összeadás szabályainak segítségével, például $RÉT + RÉT = KERT$

- „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

TÉMAKÖR: Írásbeli szorzás és osztás

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Helyesen végzi el az írásbeli szorzást egyjegyű szorzóval, az írásbeli osztást egyjegyű osztóval;
- Elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- Megoldását értelmezi, ellenőrzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Több egyenlő tag írásbeli összeadása
- Az írásbeli szorzás algoritmusának begyakorlása egyjegyű szorzóval
- Írásbeli szorzás kerek tízesekkel
- Írásbeli osztás szemléltetése pénzekkel, részekre osztással
- Írásbeli osztás egyjegyű osztóval, visszaszorzással, kivonással
- Többféle módon való becslés és ellenőrzés megismerése a szorzat, hányados nagyságrendjének meghatározásához, a számolás ellenőrzéséhez

FOGALMAK

visszaszorzás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Hiányos írásbeli szorzásban, osztásban a hiányzó számjegyek megtalálása
- Írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból
- Érdekes számolások, például a 37 szorzása egyjegyű számokkal; kedvenc egyjegyű szám szorzása 777-tel, majd 143-mal;

TÉMAKÖR: Törtrészek

TANULÁSI EREDMÉNYEK

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tevékenységekkel megjelenít egységtörteket és azok többszöröseit különféle mennyiségek és többféle egységválasztás esetén;
- a kirakást, a mérést és a rajzot mint modellt használja a törtrészek összehasonlítására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az egész egyenlő részekre osztása, az egységtörtek értelmezése, megnevezése (például: 1 ketted) különféle mennyiségeken (hosszúság, tömeg, űrtartalom, terület) különféle tevékenységekkel (például: méréssel, papírhajtogatással, színezéssel)
- Az egységtörtek többszöröseinek előállítása, értelmezése, megnevezése (például: 2 harmad) különféle mennyiségeken különféle tevékenységekkel, többféle egységválasztással
- Egészek és törtrészek kirakása, megjelenítése más törtrészekkel
- Törtrészekkel ábrázolt törtek nagyság szerinti összehasonlítása, egyenlők keresése

FOGALMAK

egész, törtrész, egységtört

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Lépj hozzám!” játékos feladat

- 1 ketted, 1 negyed, 1 nyolcad előállítás felezésekkel papírhajtogatással
- 1 harmad, 1 hatod, 1 tizenketted előállítás papírcsík hajtogatásával
- Törtrészek kirakása színes rudakkal az egész változtatásával is
- Törtrészek kirakása mozaiklapokkal (szabályos hatszög, trapéz, rombusz, háromszög)
- Alkotás törtrészeknek megfelelően, például „Alkoss úgy valamit, hogy a 2 harmad része sárga legyen!”
- „Pizzarendelő” feladat: 2 különböző színű papírtányért sugara mentén bevágva összecsisztatunk; az egyik tányéron beosztások vannak (például 12 egyenlő részre van osztva), így adott törtrészeket tudunk ábrázolni; különböző beosztású tányérokra csak bizonyos törteket lehet „kiforgatni”, például 1 negyed kezdetben a 4-es, majd a 8-as, a 12-es beosztású tányéron tudják kiforgatni, viszont a 10-esen nem
- Memóriajáték különféle képpen ábrázolt törtrészekkel

TÉMAKÖR: Negatív számok

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- A negatív egész számokat irányított mennyiségként (hőmérséklet, tengerszint alatti magasság, idő) és hiányként (adósság) értelmezi;
- Nagyság szerint összehasonlítja a természetes számokat és a negatív egész számokat a használt modellen belül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az „előtt” és „után” térbeli és időbeli értelmezése
- Tapasztalatszerzés irányított mennyiségekről a térben (például: emeletek, tengerszinthez viszonyított magassági szintek); az „alatta” és „felette” értelmezése a síkon és a térben
- Hőmérséklet mérése, hőmérő leolvasása (levegő, folyadék)
- Hőmérőmodell használata
- Tapasztalatszerzés a vagyon, készpénz és adósság kapcsolatairól kirakásokkal, rajzos feladatokkal és diagramon való ábrázolással
- A negatív szám megjelenítése különböző tevékenységek során
- Konkrét helyzetben a mennyiségek összehasonlítása, döntés a mennyiségek növekedéséről, csökkenéséről, megmaradásáról

FOGALMAK

pozitív, negatív

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Saját idővonal készítése: születésem vagy iskoláskorom előtt, után történt események, például szüleim születése, házassága, testvéreim születése, óvodáskor, iskoláskor
- Világtérképről tengerszinthez mért magasságok és mélységek leolvasása
- Fagypont alatti hőmérsékletek mérése, például télen, hűtőszekrényben, fagylalt, jégkocka segítségével
- „Időjárás-jelentős” játék: a bemondó ismerteti a hőmérséklet változásait szóban vagy diagram alapján; a nézők saját hőmérőmodelljükön jelenítik meg a pillanatnyi hőmérsékletet
- „Gazdálkodj okosan” játék rövidített változatban készpénzzel és adósságcédulákkal: a játékosok kölcsönt vehetnek fel a vásárláshoz, ekkor ugyanannyi készpénzt és adósságcédulát kapnak

TÉMAKÖR: Alkotás térben és síkon

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
- Minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat;

- Sormintát, síkmintát felismer, folytat;
- Alkotásában követi az adott feltételeket;
- Testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát;
- Síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
- Alaklemez, vonalzót, körzőt használ alkotáskor;
- Megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;
- Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- Megfogalmazza az alkotásai közti különbözőséget.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Építések térbeli építőelemekből, testekből, lapokból, testhálókából, élvázépítőkből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
- Különböző téglatestek alkotása adott feltételek szerint
- Építések és alkotások, alaprajzok, nézetek, hálók alapján egyszerűbb esetekben
- Egyszerű testek alaprajzának, nézeteinek, hálójának azonosítása és annak ellenőrzése megalkotással
- Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, szívószálból vagy gumival kifeszítve, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezrel, körzővel)
- Alaklemez, vonalzó és körző helyes használatának gyakorlása játékos feladatok során
- Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzóval rajzolással adott feltételek szerint
- Sorminták, terülminták kirakása, folytatása, tervezése síkban, térben, a szimmetriák megfigyelése
- Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
- Adott feltételeknek megfelelő minél több alakzat, minta előállítása, az összes lehetséges alkotás keresése, az alakzatok megkülönböztetése, jellemző tulajdonságok kiemelése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Építés színes rudakból, légóból, építőkockákból, dobozokból nézetek, alaprajzok alapján
- „Szobasarak” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból; az árnyékok vizsgálata
- „Szobasarak” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból
- Feltételek, minták alapján kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből
- Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére
- Adott síkidomokból téglatest építése
- 3 különböző méretben adott szívószálakból testek fűzése úgy, hogy egy testhez 6 db szívószál használható; az összes különböző test megalkotása
- A tanulók körben ülnek; mindenki egy nézőpontból látja a középre helyezett építményt; a szóban kérhető és adható információk alapján mindenki megépíti az építményt, vagy alaprajzot készít hozzá
- Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények
- „Lakótelepi panorama” rejtvény megfejtése színes rudak segítségével

TÉMAKÖR: Alakzatok geometriai tulajdonságai

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- Megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;
- Megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;
- Megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;
- Megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;
- Megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;
- Megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;
- Megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat;
- Megszámolja az egyszerű szögletes test lapjait;
- Megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat;
- Tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét;
- Megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámlálja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit;
- Megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait;
- Megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet;
- Megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Válogatások előállított és gyűjtött testek között szabadon
- Halmazokba rendezett testek, síkbeli alakzatok közös tulajdonságainak megfigyelése, halmazok címkézése
- Testek, síkbeli alakzatok halmazokba rendezése közös tulajdonság alapján
- Halmazba nem tartozó alakzatok keresése
- Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas”, „tükrös”, „van-e bemélyedése”
- Sokszöglapokkal határolt egyszerű testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése
- Válogatások előállított és megadott síkidomok között szabadon
- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, szakaszok, „lyukasság”, „tükrösség”, „van-e bemélyedése”
- Sokszöglapokkal határolt egyszerű testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése
- Válogatások előállított és megadott síkidomok között szabadon

- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, szakaszok, „lyukasság”, „tükrösség”, „van-e bemélyedése”
- A létrehozott síkbeli és térbeli alkotások, mintázatok jellemzése megfigyelt tulajdonságaikkal
- Egyszerű szögletes testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megszámlálása
- Környezetükből gyűjtött testek közül a téglatestek kiválogatása
- Téglatest tulajdonságainak megfigyelése tevékenységek során: lapok alakja, egy csúcsból induló élek száma, élek hossza, az élek, lapok egymáshoz való viszonya, test tükrörszimmetriája
- Téglatest egybevágó lapjainak felismerése
- Kocka kiemelése a téglatestek közül élek, lapok alapján
- Előállított vagy megadott sokszögek jellemzése felismert tulajdonságokkal
- Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása, oldalak összemérése hajtogatással, szögek összemérése egymásra illesztéssel
- Derékszög előállítása elfordulással, hajtogatással
- Derékszögnél kisebb, nagyobb szögek előállítása elforduló mozgással; hozzámérés a hajtogatott derékszöghöz
- Téglalap tulajdonságainak megfigyelése: szögek, oldalak, szimmetria
- Téglalap szögei egyenlőségének megmutatása egymásra hajtással
- Téglalap egyenlő hosszúságú oldalainak keresése hajtogatással
- Négyzet kiemelése a téglalapok közül oldalai és szimmetriái alapján
- Testek, síkbeli alakzatok jellemzése megfigyelt tulajdonságok alapján

FOGALMAK

lap, él, téglatest, kocka, szög, derékszög

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Barkochbázás a teremben lévő tárgyak geometriai tulajdonságai alapján
- Egyszerű szögletes testek építése pálcikákból és gyurmagolyókból
- Egyszerű szögletes testek élvázának építése szívószálakból
- Dobozok szétvágása a test lapjainak és hálójának vizsgálatához
- Dobozok lapjainak leragasztása különböző színű papírokkal
- „Élőkép” alkotása csoportban, például kocka, téglatest, gúla megjelenítése
- „Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék, sokszögek megjelenítése
- Sokszögek építése szívószálakból
- Sokszögek kifeszítése befőttes gumival szöges táblán; a kifeszített alakzatok vizsgálata
- „Saját testen jeleníts meg derékszöget!”, például ujjak, kar, láb, mérlegállás
- Derékszög hajtogatása szabálytalan alakú papírból
- Gyurmából vagy agyagból készült téglatest szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk; úgy, hogy ne kapjunk téglatesteket; úgy, hogy kockát is kapjunk; kocka szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk
- Párhuzamos szélű papírcsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni ahhoz, hogy téglalapot kapjunk; téglalapból négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása Párhuzamos szélű papírcsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni ahhoz, hogy téglalapot kapjunk; téglalapból négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása
- A4-es papírból hajtással és tépéssel négyzet készítése; a hulladék részből ismét négyzet készítése, ennek ismétlése egészen addig, amíg lehetséges

TÉMAKÖR: Transzformációk

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;
- Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- Megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét;
- Ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével;
- Követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;
- Térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével
- Tükörkép megépítése térben; tükrös és nem tükrös formák létrehozása, a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- Síkbeli alakzatok tükrötengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással
- Tükörkép alkotása különböző eszközökkel síkban; tükrös és nem tükrös alakzatok létrehozása; ellenőrzés tükörrel, másolópapírral
- Építmények eltolása, az eltolt kép összehasonlítása a tükörképpel
- Formák eltolása a síkban; az eltolt alakzat összehasonlítása a tükrözéssel keletkező alakzattal; ellenőrzés másolópapírral
- Testek és síkbeli alakzatok megkülönböztetése, azonosítása alak és méret szerint: a hasonlóság és az egybevágóság fogalmának előkészítése
- Térben, síkban az eredetihez hasonló testek, síkidomok alkotása nagyított vagy kicsinyített elemekkel, hálón való rajzolással
- Játékok, tevékenységek során alakzatok elforgatott, eltolt, tükrös képeinek felismerése a síkban és a térben

FOGALMAK

eltolt kép, mozgítás,

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Titkosírás tükrőírással, a titkos üzenet megfejtése
- Utcák építése színes rudakból: az utca két oldalán lévő házak egymás tükörképei
- Kártyákon adott mintát kell megjeleníteni két kocka lapjain lévő ábrák segítségével úgy, hogy a két kockát egy tükör elé rakjuk; a kockák felső lapjain lévő ábrák és azok tükörképei együtt adják az adott mintát
- Összehajtott, majd szétnyitott lap bal oldalára az egyik játékos tollal pöttyöket rajzol, a másik játékos a másik oldalra grafitallal a tükörképét próbálja berajzolni, összehajtják a papírt, a hátulján a grafitpöttyöket erősen megrajzolják tollal, így szétnyitás után a bal oldalon látszik, hogy mennyi a tévedés
- Tengelyesen szimmetrikus alakzat kiegészítése
- Pálcikákból kirakott alakzat kétszeresére nagyítása
- Pontrácsra, négyzetrácsra rajzolt ábra kétszeresére nagyítása, felére kicsinyítése

TÉMAKÖR: Tájékozódás térben és síkon

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;
- tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat;
- térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Irányokat, távolságokat jelölő szavak használata térben és síkban
- Irány és állás megfigyelése, követése síkbeli alakzatok és mozgások során
- Téri tájékozódást segítő játékok, tevékenységek
- Útvonalak bejárása oda-vissza, térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével
- Útvonal bejárásának irányítása térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével
- Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak használata tevékenységekben és játékos szituációkban
- Tájékozódás lakóhelyen, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalálás adott helyre; adott utca és házszám alapján ház megtalálása
- Egyszerű térképek készítése
- Tájékozódás négyzethálón, térképen

FOGALMAK

négyzetháló, térkép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Robot célhoz irányítása szerepjátékkal: bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulóponttra
- Útvonal bejárása síkbeli labirintusokban padlórobot irányításával
- „Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra...
- Kacsaringós utak bejárása, majd lerajzolása négyzethálón; például: 2 lépés, jobbra fordulás, 1 lépés, jobbra fordulás, 3 lépés, jobbra fordulás, folytatva az utat, ismétlés előlről sokszor
- Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak
- Kincskeresés utasítások alapján
- Kincskeresés térkép alapján
- „Torpedó” játék
- „Telefonos” játék
- Térkép készítése tanteremről, iskolaudvarról, útvonalakról
- Térképen adott helység keresése páros munkában a térkép keresőhálójának segítségével
- „Vándorvezér” játék sakktáblán égtájakkal, például „f4-ről 2 mezőt észak felé lépve hova jutunk?”

TÉMAKÖR: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;
- Megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;
- Érti a problémákban szereplő adatok viszonyát;
- Megfogalmazza a felismert összefüggéseket;
- Összefüggéseket keres sorozatok elemei között;

- Megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként;
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;
- Felsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is;
- Ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat;
- Tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát;
- Felismer kapcsolatot elempárok, elemhármak tagjai között;
- Szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármakat;
- A sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatokat megfigyelése, felfedezése, megnevezése
- Számpárok, számhármak közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
- Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatok folytatása
- Az évszakok, hónapok, napok elsorolása egymás után tetszőleges kezdőpontból
- Ismert műveletekkel alkotott sorozat szabályának felismerése
- Megkezdett sorozat folytatása a felismert szabály szerint mindkét irányba
- Sorozat szabályának megfogalmazása, egyszerűbb esetben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondat)
- Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
- Gépjátékhoz szabály alkotása; az egyszerű gép szabályának megfordításával nyert gép szabályának felismerése
- Szabályjátékokban az elempárok, elemhármak megjelenítése táblázatban
- Szabályjátékok során a felismert kapcsolat alapján további elempárok, elemhármak létrehozása
- Táblázatokban, gépjátékokban a felismert összefüggések megfogalmazása, egyszerűbb esetekben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondat)
- Sorozatok, szabályjátékok alkotása
- Megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozat, táblázat, esetleg nyíldiagram alkotása modellként

FOGALMAK

táblázat, nyitott mondat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Sorminták keresése környezetünkben, például épületeken, népviseleten
- Periodikusan ismétlődő tevékenységek, például ki mosogat 5 nap múlva
- Kakuktkojás játékok
- „Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt
- Sorozatok alkotása szöges táblán kifeszített alakzatokkal, a sorozat szabályának megfigyelése, például egyre nagyobb négyzeteknél a növekedés szabályának megfigyelése
- Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős

- A gyerekek kezében tartott számok, alakzatok közötti kapcsolatok megfigyelése rámutatással, például mindenki mutasson arra, akinek ugyanannyi tízeze van; akinek nagyobb a kerülete; a mutatós lejegyzése nyilakkal; a lejegyzett ábra megfigyelése
- „Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel számokkal, formákkal, szavakkal

TÉMAKÖR: Adatok megfigyelése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Adatokat gyűjt a környezetében;
- adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
- gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol;
- adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;
- jellemzi az összességeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése tanítói segítséggel
- Adatgyűjtés vásárlással kapcsolatban (például: árak megfigyelése boltokban, nyugtán)
- Mért adatok lejegyzése
- Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése térben és síkban
- Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása
- Az összes adat együttes jellemzőinek megfigyelése, például egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK: adat, diagram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Mérések testnevelésórán, például időeredmények, kislabdadobás hossza, távolugrás hossza; eredmények rögzítése; ábrázolása közösen
- Piacon több árusnál ugyanazon termék árának összehasonlítása, csoportonként más-más termék árának megfigyelése, lejegyzése
- Csoportonként a csoport tagjaira jellemző egyszerű diagramok készítése úgy, hogy a többi csoport nem látja, mi készül; a kirakott vagy rajzolt diagramok alapján a csoport felismerése, azonosítása, például hány fiú, hány lány, hány szemüveges, hány nem szemüveges...

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;
- Tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;
- Megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;
- Tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;
- Tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámolja az egyes kimenetek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;
- A valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása
- Események megfigyelése valószínűségi kísérletekben
- Valószínűségi játékok során stratégiák alakítása, kipróbálása, értékelése
- „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetése
- Véletlen események gyakoriságának összeszámlálása, ábrázolása különféle módszerekkel: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel
- Véletlen események előfordulásainak vizsgálata, a kimenetek számának összehasonlítása az előzetes tippekkel, magyarázatok keresése
- A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatásával

FOGALMAK:Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Játék eseménykártyákkal a „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetésére, események gyakoriságának megfigyelésére csoportmunkában: valószínűségi kísérlethez tartozó eseményeket írunk kártyákra; kiosztjuk; elvégezzük a kísérletet, mindenki rátesz egy zsetont arra a kártyájára, amelyikre írt esemény bekövetkezett; a kísérletek végén elemzés, például a kísérlet: 3 korongot feldobunk; események: mindhárom kék; több a kék, mint a piros; nincs piros; van kék; van két egyforma szín; egyik színből sincs legalább kettő; elemzés: „Melyik a jó kártya, melyik rossz, melyiket választanád?”
- Játék eseménykártyákkal gyakoriság becslésére: mindenki előtt ott van minden eseménykártya, amelyekre a játék elején a játékosok tetszés szerint kiraknak 10-10 zsetont; sorban végezzük a kísérleteket; amelyik kártyán lévő esemény bekövetkezett, arról a kártyáról levehet a játékos egy zsetont; az győz, akinek a kártyáiról leghamarabb elfogynak a zsetonok
- Valószínűségi kísérlet nem kocka alakú doboz feldobásával: tippelés, 20 kísérletből melyik lapjára hányszor esik; ellenőrzés a kísérletek elvégzésével
- 10 korongot feldobunk, számegyenesen a 0-ból indulva annyit lépünk pozitív irányba, ahány pirosat dobtunk, majd innen annyit negatív irányba, ahány kéket; tippeld meg, hova jutsz; válassz 4 számkártyát, nyersz, ha ezek egyikére jutsz
- Játék számkorongokkal: 3 korong piros és kék oldalára is számokat írtunk; feldobjuk egyszerre a 3 korongot; kártyákra eseményeket írunk a számok tulajdonságai alapján, a dobott számok összegére, szorzatára vonatkozó tulajdonságokkal; figyeljük meg, van-e lehetetlen, van-e biztos esemény; tippeljünk az események gyakoriságára, például szorzatuk páros; nincs közte kétjegyű
- Gyerekek alkotta gyakorisági diagram: két kockával dobunk, és nézzük a dobott számok összegét; a gyerekek sorban egymás mellett állnak, mindenkinek a kezében egy szám van 1 és 13 között; akinek a száma a két kockával dobott számok összege, előre lép egyet
- Folyón átkelés gyakoriság becslésére: rakj ki 10 korongot az 1–13 számokhoz a folyó egyik partjára; két kockával dobunk, a dobott számok összegétől egy korong átkelhet a folyón; az győz, akinek először átmegy az összes korongja

A továbbhaladás feltételei 3. osztály:

1. Válogatás, rendszerezés, állítások megfogalmazása:
 - Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.
 - Állítások igazságtartalmának eldöntése.
 - Válogatások adott szempont szerint.
2. Problémamegoldás, szöveges feladatok:

- Szabályfelismerés, szabálykövetés. Állandó különbséggel növekvő vagy csökkenő számsorozatok felismerése, folytatása.
- Egyszerű szöveges feladat esetében a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése, becslés, számolás, ellenőrzés, válasz.
- 3. Számlálás, becslés, rendezés, számok tulajdonságai, helyiérték:
 - Számok írása, olvasása ezres számkörben. Számok helye számegyenesen. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása ezres számkörben. Számszomszédok: egyes, tízes, százás szomszédok. Kerekítés legközelebbi tízesre, századra, ezresre.
 - Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma ezres számkörben.
- 4. Mérés: eszközök, módszerek:
 - Helyesen alkalmazza a mérési módszereket.
 - Helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalom mérés és a tömeg mérés szabványegységeit.
 - Ismerje az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet.
- 5. Alapműveletek értelmezése és tulajdonságai, szóbeli és fejszámolások:
 - Fejben számolás százás számkörben.
 - A szorzótábla biztos ismerete 100-as számkörben.
 - Helyesen használja a műveletek jeleit.
 - Műveleti tulajdonságokat helyesen alkalmazza számolási eljárásokban, helyesen értelmezi az 1 000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást szöveges feladatokban, ellenőrzésnél.
- 6. Írásbeli összeadás, kivonás, Írásbeli szorzás, osztás:
 - Háromjegyű számok összeadása, kivonása.
 - Szorzás egyjegyű számmal írásban.
 - Műveletek ellenőrzése, az eredmény összehasonlítása az előzetes becsléssel.
- 7. Törtrészek, Negatív számok:
 - Egész-törtrész fogalma gyakorlati példákon. Legfontosabb tört fogalmak értelmezése: fél, negyed, harmad.
 - Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet), helyük a számegyenesen.
- 8. Tájékozódás térben és síkban, alakzatok alkotása térben és síkban, transzformációk:
 - Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek.
 - Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik.
 - A test és a síkidom közötti különbség megértése.
 - Négyzet, téglalap kerülete.
 - Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.
- 9. Adatok megfigyelése, összefüggések felismerése, valószínűségi gondolkodás:
 - Tapasztalati adatok gyűjtése, lejegyzése, adatok értelmezése. Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása.
 - Valószínűségi játékok: Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete

4. évfolyam

Heti 5 óra, 180óra

4. osztályban A és B osztályokban heti +1 óra, C osztályokban heti +0,5 óra

Témakör neve	Javasolt óraszám	
	A /B	C
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	5	5
Rendszerezés, rendszerképzés	5	5
Állítások	4	5
Összesen	14	15
Problémamegoldás	7	5
Szöveges feladatok megoldása	8	5
Összesen	15	10
Szám és valóság kapcsolata	5	5
Számlálás, becslés	5	5
Számok rendezése	4	4
Számok tulajdonságai	9	5
Számok helyi értékes alakja	5	5
Összesen	28	24
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	10	8
Összesen	10	8
Alapműveletek értelmezése	10	10
Alapműveletek tulajdonságai	6	6
Szóbeli számolási eljárások	6	6
Fejben számolás	7	6
Összesen	29	28

Írásbeli összeadás, kivonás	10	10
Írásbeli szorzás, osztás	10	10
Összesen	20	20
Tötrészek	5	5
Negatív számok	5	5
Összesen	10	10
Alkotás térben és síkon	8	6
Alakzatok geometriai tulajdonságai	8	6
Transzformációk	5	5
Tájékozódás térben és síkon	5	5
Összesen	26	22
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	12	10
Adatok megfigyelése	8	8
Valószínűségi gondolkodás	8	7
Összesen	28	25
Összes óraszám:	180	162

Témakörök csoportosítása 4. évfolyam

Válogatás, rendszerezés, állítások megfogalmazása: 14, 15 óra

Problémamegoldás, szöveges feladatok: 15, 10 óra

Számlálás, becslés, rendezés, számok tulajdonságai, helyiérték: 28, 24 óra

Mérés: eszközök, módszerek: 10, 8 óra

Alapműveletek értelmezése és tulajdonságai, szóbeli és fejszámolások: 29, 28 óra

Írásbeli összeadás, kivonás, Írásbeli szorzás, osztás: 20, 20 óra

Tötrészek, Negatív számok: 10, 10 óra

Tájékozódás térben és síkban, alakzatok alkotása térben és síkban, transzformációk: 26, 22 óra

Adatok megfigyelése, összefüggések felismerése, valószínűségi gondolkodás: 28, 25 óra

Ismétlés: témakörönként jelezve az óraszámoknál, lehetőséget adva a differenciált gyakorlásra.

Számonkérés: témakörönként jelezve az óraszámoknál.

Negyedik évfolyamon „a”, „b” osztályban megjelenő +1, illetve „c” osztályban +0,5 óra differenciált gyakorlásra, képességfejlesztésre fordítható, az ottani óraszámoknál jelöltük.

TÉMAKÖR: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;
- tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;
- válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között;
- felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;
- folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;
- személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;
- megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;
- barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;
- adott, címkével ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
- talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez; megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Barkochbázis konkrét tárgyak kirakása nélkül
- Barkochba játékokban minél kevesebb kérdésre törekvés
- Személyek, tárgyak, képek, alakzatok, jelek, számok válogatása választott vagy adott szempont, tulajdonság szerint
- Elkezdett válogatások esetén az elemek közös tulajdonságának felismerése, a válogatás szempontjának megfogalmazása; címkézés, a felismert szempont alapján a válogatás folytatása
- A halmazba nem való elemek esetén az elemek tulajdonságainak tagadása, a logikai „nem” használata

- Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem kör*
- Válogatások kétszer kétfelé (két szempont szerint) tárgyi tevékenységgel; az egy helyre kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságainak keresése, értése: a logikai „nem” és a logikai „és”
- Két halmaz közös részének jellemzése logikai „és”-sel
- Elemek elhelyezése halmazábrában, a halmazábra egyes részeinek jellemzése, például piros, de nem háromszög; se nem piros, se nem háromszög
- A kétszer kétfelé (két szempont szerint) válogatás ábrázolása Venn-diagramon
- Konkrét halmazok közös részéből elemek felsorolása
- Két szempont egyidejű figyelembevétele, például: háromjegyű és számjegyeinek összege 8; tükrös és négy szöge van
- A logikai „és” helyes használata két halmaz közös részének jellemzésére

FOGALMAK: logikai „nem”, logikai „és”
JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is
- Játék tanulók által csoportban készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal
- Játék tanulók által csoportban készített logikai kártyacsomaggal
- „Ország, város” játék számokkal: egy-egy oszlopnak egy-egy számtulajdonság felel meg; sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítás
- „Kapuőr” útválasztó játék két kapuőrrel
- „Ki jut a várba?” játék
- Játék logikai lapokkal
- Tanulók, tárgyak válogatása két tulajdonság szerint két külön hulahoppkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, tanulói ötlet alapján a hulahoppkarikák összehúzó (metszetképzés)

TÉMAKÖR: Rendszerezés, rendszerképzés

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- Két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- Felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
- Megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- Keresi az okát annak, ha a halmazábra valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem;
- Adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is;
- Sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;
- Két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;

- Megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;
- Megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;
- Megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elemek sorozatba rendezése az egyező és eltérő tulajdonságok száma alapján (például: a szomszédos elemek pontosan egy tulajdonságban különböznek)
- A válogatás, osztályozás, rendszerezés alkalmazása más tantárgyak tanulásakor
- Alkalmilag összeállított készletek és különféle teljes logikai készletek elemeinek egy vagy több szempont szerinti válogatása, rendszerezése tevékenységgel, mozgással
- Adott halmaz elemeinek rendszerezése megadott szempont szerint, különböző módszerekkel, például: táblázat, fadiagram, ágrajz
- Teljes rendszert alkotó legfeljebb 48 elemnél a hiány felismerése a rendszerezés elvégzése után
- Az összes, a feltételeknek megfelelő alkotás felsorolása egyszerű esetekben: 2-3 feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Logikai lapokból „kígyó” vagy „háló” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal
- „Királyos játék” logikai lapokkal
- Logikai készlet elemeinek körberakása egy különbséggel
- Két elem között további elemek segítségével útvonal építése a szomszédos elemekre vonatkozó feltétel alapján
- 3×3 -as, 4×4 -es táblázatba elemek rendezése feltételek alapján, például legyen közös tulajdonság soronként; lerakott elemek átrendezése; hiányzó elemek pótlása
- Úthálózaton való végighaladás: az elágazásokba útjelző táblákat rakunk a logikai készlet elemeinek tulajdonságai szerint; az úthálózatot a gyerekek végigjárják kezükben egy logikai elemmel; a megfelelő helyre kell érkezniük; az úthálózatot lerajzolják ágrajzként, a saját útvonalukat jelölik
- „Elvitte a szarka” játék, hiányzó elemek megtalálása
- Egyszerű logikai készlet készítése csoportmunkában, például tejfölös poharakból; faágakból; spárgákból
- Logikai készlet elemeiből feltételeknek megfelelő összes elem kiválasztása, ágrajz kiegészítése, alkotása
- Szendvicsek készítése – összes lehetőség kirakása
- Sorba rendezős feladat: sorban mindenki rak egy új lehetőséget, például 2 piros, 2 kék gyöngyöt fűz fel fogpiszkálóra, úgy, hogy számít a sorrend; ha nem tud rakni, passzol, aki jól rakott, kap egy zsetont, aki olyat rak, ami már volt, visszaad egy zsetont; amikor már senki sem tud rakni, közösen megbeszélik, hogy miért nincs több a kirakott elemek rendszerezésével
- Geometria alkotáskorán az adott feltételeknek megfelelő alkotások gyűjtése, rendszerezési szempontok keresése tanítói segítséggel, például tetromino elemeinek megalkotása; 3×3 -as pontrácson különböző háromszögek alkotása

TÉMAKÖR: Állítások

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;
- Megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- Megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- Tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;
- Hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;
- Egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis;
- Ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adott konkrét helyzetről köznyelvi és matematikai tartalmú állítások megfogalmazása szabadon és irányított megfigyelések alapján
- Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának és hamisságának eldöntése
- Adott halmazra és egyes részeire vonatkozó állítások megfogalmazása
- Halmazra és a halmaz részhalmazaira vonatkozó állítások igazságának eldöntése
- Igaz és hamis állítások alátámasztására példák és ellenpéldák keresése, felsorolása
- Személyekre, tárgyakra, formákra, számokra vonatkozó hiányos állítások kiegészítése igazzá, nem igazzá; kis elemszámú alaphalmazon az összes igazzá tevő elem, elempár megkeresése
- Lezárt hiányos állítások igazságának megítélése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Telefonos” játék
- „Rontó” játék
- „Füllentős” játék csoportban: a csoportok mondanak 3 állítást, 1 hamisat, 2 igazat; a többieknek ki kell találni, melyik a hamis
- Papírcsíkon egy olyan állítás szerepel, amely két helyen is hiányos, a hiányt konkrét dobozok jelzik; a mondat kiegészítése azzal, hogy a dobozokba elemeket választunk, például: „A ... rúd hosszabb, mint a ... rúd”, olyan rúdpárok keresése, amelyek igazzá teszik a mondatot, illetve amelyek hamissá „Mastermind” játék színekkel és számokkal

TÉMAKÖR: Problémamegoldás

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres;

- kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet;
- megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez; □ az értelmezett problémát megoldja;
- a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
- megoldását értelmezi, ellenőrzi;
- kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
- tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési szöveges feladatokat;
- egy- és többszemélyes logikai játékokban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzet felismerése, arra megoldás keresése
- Hiányzó információk pótlása méréssel, számlálással, információgyűjtéssel
- Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással
- Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- A kapott megoldás visszahelyezése a szituációba, a megoldás értelmezése
- Ellenőrzés: a kapott megoldás megfelel-e a megadott feltételeknek
- Kérdésfeltevés a problémahelyzet kapcsán
- Többlépéses cselekvéssor, művelet sor elvégzése visszafelé is
- Visszafelé gondolkodással következtetési feladatok megoldása
- Egyszerű következtetési szöveges feladatok megoldása, például: tevékenységgel, ábrarajzolással, szakaszos ábrázolással
- Egyszerű gondolkodtató, logikai feladatok megoldásának keresése
- Egy- és többszemélyes logikai játékokban egy-két lépéssel előre tervezés
- Többféle megoldási mód keresése, a különböző megoldási módok értékelése

FOGALMAK : Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A gyerekek hétköznapi életével kapcsolatos információk gyűjtése csoportokban, például menetrend, nyitvatartási idő, belépődíjak, árak, étteremben étlap, boltban árak
- Adatok felhasználása csoportmunkában, például plakát tervezéséhez; képzel interjú lejátékszása
- Kirándulás, kulturális program (múzeum-, színházlátogatás) tervezése: útiterv, költségek, időbeosztás, ismertető
- Problémák lejátékozása szerepjátékként, bábokkal, absztrakt eszközökkel (korong, pálcika, kupakok, színes rudak), például „fejek-lábak” feladat, „megevett gombócok” feladat
- Logikai rejtvények, történetek
- „Gondoltam egy számot”
- Nim játékok
- Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok
- Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku-variációk, Gokigen Naname (Labirintusépítés), Kakuro (Számkeresztrejtvény), Hashiwokakero (Hídépítés), Grafilogika

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok megoldása

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Értelmezi, elképzei, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;
- Szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;
- Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;
- Megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;
- Megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;
- Az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;
- A megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;
- A modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;
- Választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;
- Önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;
- Nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveg önálló értelmezése
- Hétköznapi felmerülő matematikai tartalmú problémákkal kapcsolatos szöveges feladatok értelmezése, megoldása (például: bajnokság, időbeosztás, vásárlás, sütés-főzés) □ Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal önállóan
- Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése
- Kérdés értelmezése, keresendő adatok azonosítása
- Adatok különböző típusainak megkülönböztetése, például: felesleges, hiányos
- Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen szimbolikus rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, táblázat, szakaszos ábra, nyíldiagram, halmazábra, sorozat
- Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása
- Fordított szövegezésű feladatok értelmezése, megoldása
- Megoldás értelmezése az eredeti problémára, ellenőrzés
- Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása
- Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkra, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

FOGALMAK: felesleges adat

- Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
- Hétköznapi helyzetekből matematikai tartalmú állítások megfogalmazása
- Szétvágott szöveg egyes darabjainak értelmezése külön-külön, a darabok összerakása és értelmezése

- „Mondd ugyanazt kicsit másképp, kicsit egyszerűbben”: szöveg átfogalmazása (egyre egyszerűbb alakra) láncban
- „Mi változott?” játék mondatokkal: változtatunk egy szót, toldalékot vagy a szavak sorrendjét; „Változott-e a szöveg értelme?”
- „Egynyelvű szótár” játék: szómagyarázat, esetleg a letakart (nem értett) szó jelentésének kitalálása a szöveggörnyezetből
- Szöveges feladatban leírt szituáció kirakása különböző eszközökkel, színes rudakkal
- Többféle modell közül a megfelelők kiválasztása adott szöveges feladathoz
- „Feladatküldés” szöveges feladatokkal: csoportonként adott helyzethez, képhez, modellhez szöveges feladat alkotása; a feladat továbbadása másik csoportnak, ami visszaküldi a megoldást; a feladatírók ellenőrzik

TÉMAKÖR: Szám és valóság kapcsolata

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összehasonlít véges halmazokat az elemek száma szerint;
- ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;
- helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 10 000-es számkörben;
- helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat;
- érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 10 000-es számkörben;
- használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;
- helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;
- megfelelő szókinccset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Természetes szám darabszám, mérőszám és értékmérő tartalommal 10 000-es számkörben
- Számkörbővítések során valóságos tapasztalatszerzés a nagyobb számokról konkrét számlálással, egyénileg és csoportosan végzett tevékenységekkel (például: 415 kukoricaszem, 120 pálcika/gyerek, 4512 db papír zsebkendő 100-as csomagolású papír zsebkendő segítségével kirakva)
- Tapasztalatszerzés nagy számok mérőszámként való megjelenéséről a valóságban (például: 4512 cm, 4512 mm, 4512 g, 4512 másodperc)
- Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összehasonlítása mérőszámaik alapján, kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációk felismerése, megnevezése 10 000-es számkörben
- A természetes számok körében a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezések helyes használata Mennyiségekre vonatkozó feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmak helyes használata 10 000-es számkörben

- A mennyiségi viszonyokat kifejező szavak, nyelvtani szerkezetek helyes használata
- A mennyiségi viszonyokat kifejező szimbólumok helyes használata szóban és írásban

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Alakzatok rajzolása milliméterpapíron a vonalak mentén; „Hány kis négyzetből áll a bekerített rész?”
- Különböző számok kivágása négyzethálós füzetből és milliméterpapírból is, például 347 az 3 db 10×10-es négyzet, 4 db 10-es csík és 1 db 7-es csík (fektetve)
- Mérések különféle mértékegységekben, a mérés pontosságának korlátai, szükséges mértékegységek értő megválasztása, például „Mit mivel és miben mérjük?”; iskolás gyerekek tömegét grammban mérni felesleges; füzet hosszát érdemes lehet milliméterben megadni, de egy futópálya hosszát nem

TÉMAKÖR: Számlálás, becslés

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Megszámál és leszámál; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 10 000-es számkörben; oda-vissza számál kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel;
- Ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számlálások egyesével, kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel oda-vissza 10 000-es számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül
- Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 10 000-es számkörben
- Becslés szerepének, korlátainak tudatosítása
- Becslési módszerek ismerete, közelítő számítás, kerekítés, közelítés pontosítása, becslés finomítása, újrabecslés valóságos dolgokkal, mennyiségekkel gyakorlati helyzetekben (például vásárlás), számítások ellenőrzésekor
- Becslések értékelése

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Nagy számok előfordulása mérőszámként: „Hány darab 5 forintos szükséges egymás mellé rakva, egymásra rakva például 1 méterhez, 10 méterhez; 1 kg-hoz, 10 kg-hoz”; „1000 db, 10 000 db 5 forintos milyen hosszú egymás mellé rakva, milyen magas egymásra rakva, milyen nehéz, miben lehetne tárolni, mennyi idő alatt lehetne leszámolni ennyi darabot?”;
- „Mire elég 1000, 10 000 másodperc? Mire elég 1000, 10 000 perc?”
- Abakuszon, szorobánon számlálás

TÉMAKÖR: Számok rendezése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;
- Megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;
- Megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 10 000-es számkörben;
- Megnevezi a 10 000-es számkör számainak egyes, tízes, százaz, ezres szomszédjait, tízesekre, százazokra, ezresekre kerekített értékét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok nagyság szerinti összehasonlítása művelettel megadott alakokban is (például: $2000/2$, $500 \cdot 2$, $1250-250$): melyik nagyobb, mennyivel nagyobb, (körülbelül) hányszor akkora, hányada
- Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- Számegyenes rajzolása a számok helyének jelölésével 10 000-es számkörben
- Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
- Leolvasások a számegyenesről; számok, műveletes alakban megadott számok (például: $300-160$, $40 \cdot 20$) helyének megkeresése a számegyenesen 10 000-es számkörben □ Számok, mennyiségeknagyság szerinti sorba rendezése, helyük megtalálása a számegyenesen
- Számok helyének azonosítása különböző tartományú és léptékű számtáblákon, például: 300-tól 400-ig egyesével; 1200-tól 2850-ig tízesével
- Számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédainak ismerete 10 000-es számkörben
- Számok tízesekre, százazokra, ezresekre kerekítése 10 000-es számkörben

FOGALMAK: százaz számszomszéd, ezres számszomszéd, kerekítés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Kukás” játék három vagy négy dobókocka segítségével alkotott számokkal
- Különböző módon megadott számok (például építőjáték-elemekkel, abakusszal, pénzzel) rendezése növekvő vagy csökkenő sorba
- „Mi változott?” játék madzagra csipeszelt számokkal
- Számok pontos helyének megtalálása egyre kisebb léptékű számegyenesek segítségével
- Számegyenes léptékének meghatározása olyan számegyenesen, ahol ismert két szám, valamint a köztük lévő egységek száma

TÉMAKÖR: Számok tulajdonságai

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;

- számot jellemez más számokhoz való viszonyával;
- ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok kifejezése művelettel megadott alakokkal
- Párosság és páratlanság fogalmának értelmezése párosítással és két egyenlő részre osztással a 10 000-es számkörben
- Hármásával, négyesével, ötösével... és 3, 4, 5... egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése és gyűjtése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések, megfigyelések során
- Háromszögszámok, négyzetszámok gyűjtése különféle eszközökkel végzett alkotások során
- Számok jellemzése más számokhoz való viszonyukkal, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse
- Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya, számjegyeinek összege
- Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- A római számjelek közül az I, V, X jelek, valamint az ezekből képezhető számok írása, olvasása a hétköznapi helyzetekben, például: óra, keltezés, kerületek jelölése

FOGALMAK:

három- és négyjegyű számok, római számok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Ország, város” játék számtulajdonságokkal
- Számtulajdonságokra épülő bűvésztükkök megismerése, megértése
- Háromszögszámok, négyzetszámok kirakása például színes rudakkal, korongokkal, négyzethálón történő bekerítéssel, szöges táblán
- „Hoci, nesze” játék
- Felcsavart számegyenes: papírcsík felcsavarása szabályos három-, négyszög alapú hasáb alakú dobozra, majd a hajtások közé a számok felírása egyesével növekedve; annak megfigyelése, hogy mely számok kerültek azonos lapra; képzeletben további számok vizsgálata a felismert szabályosság szerint
- Római számokhoz kapcsolódó gyufarejtvények megoldása

TÉMAKÖR: Számok helyi értékes alakja

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;
- érti a számok ezresek, századokból, tízesekből és egyesekből való épülését, ezresek, századok, tízesek és egyesek összegére való bontását;
- érti a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékét;
- helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10 000-ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Csoportosítások, beváltások tízes számrendszerben különféle eszközökkel a 1000-es és 10 000-es számkörben, például előre csomagolt, illetve jól csomagolható tárgyakkal, pénzekkel, abakusszal
- Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel

- Leltárak készítése tízes számrendszerben az elvégzett tevékenységek alapján 1000-es és 10 000-es számkörben
- Számok ezrekre, százakra, tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása, felismerése nem csak rendezett alakban eszközzel (például: pénz) és eszköz nélkül
- Számok írása, olvasása helyiérték-táblázat alapján
- A helyi értékek egymáshoz való viszonyának megértése
- Számok számjegyeinek helyi, alaki és valódi értéke tapasztalatok alapján
- Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalmának ismerete
- Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékű alakjukban, 10 000-es számkörben
- Számok nagyság szerinti összehasonlítása hallás alapján és leírt jelük alapján 10 000-es számkörben

FOGALMAK:

helyi érték, alaki érték, valódi érték, száz, ezres, tízes, helyiérték-táblázat, tízes számrendszer

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Apró tárgyak csoportosítása, beváltása, leltározása tojásokkal, tojástartóval a számlálás megkönnyítésére
- Apró tárgyak kifizetése legkevesebb értékével (1, 10, 100 és 1000 forinttal), például „Minden babszem 1 forint”
- Leltározás alapján helyiérték-táblázat bevezetése
- Tevékenységek Dienes-készlettel
- Számok megjelenítése abakuszon, szorobánon
- „Kukás” játék három vagy négy dobókockával alkotott számokkal
- „Ki vagyok én?” játék számokkal, például a tízes helyi értéken 5, az egyes helyi értéken kettővel kisebb, a százak helyén páratlan szám áll; a meghatározások fokozatosan vezessenek a megoldáshoz
- Letakart számjegyek esetén számok összehasonlítása
- Számok valódi értékének változtatása a számjegyek felcserélésével, a változás irányának és mértékének meghatározása

TÉMAKÖR: MÉRŐESZKÖZ HASZNÁLATA, MÉRÉSI MÓDSZEREK

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;
- helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzete van a mértékegységek nagyságáról;
- helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalommérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg;
- ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet;
- ismer hazai és külföldi pénzcímleteket 10 000-es számkörben;
- alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való mérésekor kapott mérőszámait;
- megméri különböző sokszögek területét különböző egységekkel;
- területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással;
- alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;

- ismer a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- Mennyiségek összemérése
- Mérési módszerek alkalmazása
- Mennyiségek becslése, kimérése, megmérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg
- Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról
- Szabványos mérőeszközök használata
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok közti tájékozódás; időbeli relációt tartalmazó szavak értő használata
- Időpontok leolvasása különféle órákról, időtartamok meghatározása
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok kapcsolatai; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- Időpontok és időtartamok közötti összefüggés megértése
- Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 10 000-es számkörben
- Összefüggések megtapasztalása a mennyiségek nagysága, az egység nagysága és a mérőszámok között
- Mértékváltás eszköz segítségével
- Nagyobb pénzek címleteinek felváltása, kisebb pénzek beváltása hazai és külföldi pénzegységekkel egyaránt
- Takarékoság fontosságának megértése elvégzett mérésekre alapozva (például: csöpögő csapból elpazarolt vízmennyiség; műanyag flakon térfoglalása a szelektív kukában eredeti méretben és összenyomva)
- Síkbeli alakzatok kerületének becslése, mérése alkalmi és szabványegységekkel különféle eszközök segítségével (például: fonal, négyzetrács, vonalzó)
- Síkbeli alakzatok területének becslése, mérése különféle alkalmi egységekkel való lefedéssel vagy darabolással (például: körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal)
- A terület és kerület szavak értő használata

FOGALMAK: kerület, km, ml, cl, g, dkg

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Osztályterem kicsinyített makettjének elkészítése
- Teli bevásárlószatyor tömegének becslése, mérése, kiszámolása
- Süteménykészítés recept alapján, a hozzávalók kimérése
- Iskolai vagy osztályelőadás időbeosztásának elkészítése
- Kerület mérése, például az alakzat madzaggal való körbemérésével, az alakzat görgetésével félegyenesen
- Szabálytalan és szabályos alakzatok lefedése például körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal; lefedés után annak vizsgálata, hogy melyik fedi legpontosabban az alakzatot
- Tenyér körberajzolása négyzethálón, a tenyér nagyságának becslése kis négyzetekben; kis négyzetek számlálása; a tenyér méretének meghatározása négyzetcentiméterben
- Területfogaló játékban a megszerzett területek „okos” számlálása
- „Lefedő” játék: 10×10-es négyzetben felváltva téglalapokat fed le két játékos színes rudakkal; 2 kockával dobnak; a dobott számok szorzata a lefedhető téglalap négyzeteinek száma; a téglalapot
- tetszőlegesen lehet lefedni úgy, hogy még beleférjen a nagy négyzetbe, és illeszkedjen vagy egy korábbi téglalap oldalához, vagy a nagy négyzet oldalához

TÉMAKÖR: Alapműveletek értelmezése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Helyesen értelmezi a 10 000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást;
- Hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
- Értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal;
- Helyesen használja a műveletek jeleit;
- Megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék;
- Szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez;
- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;
- Szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Összeadás és kivonás értelmezései és kapcsolatuk 1000-es, 10 000-es számkörben
- Szorzás és osztás értelmezései és kapcsolatuk a 10 000-es számkörben
- Maradékos osztásra vezető tevékenységek végzése, feladatok megoldása
- Műveletről szöveges feladat, ábra készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése
- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése
- A műveletekben szereplő számok megnevezésének ismerete, megértése: tényezők, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék
- Zárójel használata konkrét esetekben megfogalmazott problémák leírásához, megoldásához

FOGALMAK: tag, tényező, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék, maradékos osztás, zárójel

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Maradékos osztás lejátszása pénzekkel, részekre osztással
- Adott kirakáshoz, ábrához többféle művelet keresése, leírása
- Adott kirakás, ábra tagolása, majd a tagolás alapján zárójelet tartalmazó műveletsorok felírása, például szöges táblán kifeszített 8×7 -es terület tagolása szívószállal, négyzethálón körülkerített 12×36 -os terület tagolása vonalzóval húzott egyenesekkel
- Összetett szöveges feladatok leírása egy műveletsorral; több műveletsor közül az adott szöveges feladathoz illő modell kiválasztása; műveletsorhoz szöveges feladat fogalmazása „feladatküldéssel”

TÉMAKÖR: Alpműveletek tulajdonságai

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
- megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;

- alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbitendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Műveleti tulajdonságok megfigyelése tapasztalások során: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása
- Műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél
- Hiányos művelet és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 10 000-ig
- Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése; a tapasztalatok alkalmazása számolásnál
- Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése; alkalmazása ellenőrzéshez és a számolási módok egyszerűsítésére

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Babos” játék számokat képviselő papírlapokkal, színes rudakkal
- Számépítések, például: célszám megközelítése adott számjegyekkel és műveleti jelekkel
- Gondolt számmal való műveletvégzés: ha páros, el kell osztani 2-vel, ha páratlan, akkor meg kell szorozni 3-mal és hozzá kell adni 1-et; a műveletsort addig kell ismételni, amíg a végére nem érünk

TÉMAKÖR: Szóbeli számolási eljárások

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat;
- Érti a 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódással, fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a számok 10-zel, 100-zal, 1000-rel történő szorzásakor és maradék nélküli osztásakor;
- Elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- Teljes négyjegyűek összegét, különbségét százasokra kerekített értékekkel megbecsüli, teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatát megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 10 000-es számkörben
- Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 10 000-es számkörben
- A 100-as számkörben tanult számolási eljárások gyakorlása és analógiák alapján történő kiterjesztése a 10 000-es számkörre kerek tízesekkel és kerek százasokkal való számolás során
- A 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás és a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódás kapcsolatának megértése
- Műveletek eredményének észszerű becslése, a becslés során kapott eredmény értékelése, alkalmazása

- Teljes négyjegyűek összegének, különbségének százasokra kerekített értékekkel való becslése
- Teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatának becslése
- Hétköznapi helyzetekben alkalmazható észszerű becslés megválasztása, a becslés pontosságának ellenőrzése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Adott pénzösszeg kirakása valódi pénzekkel; a kirakás érméinek leltározása táblázatban; minden pénzérmének a tízszeres értékű pénzre cserélése, majd leltározása táblázatban; a balra tolódás és a vagyon tízszeresződésének megfigyelése
- Teljes három- vagy négyjegyű számok közelítő értékének helyettesítése színes rudakkal; az eredeti számok összegének és különbségének becslése színes rudak segítségével
- Bevagdalt, hajtogatható kartonlappal az összeg közelítése az egyes helyi értékek fokozatos felfedésével
- Szorzat kiszámítása az egyik tényező felezésével, a másik tényező kétszerezésével

TÉMAKÖR: Fejben számolás

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben;
- Emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig;
- Érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát;
- Fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során;
- Fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok során
- Teljes kétjegyűek összeadása, kivonása
- A kisegyszeregy, annak megfelelő bennfoglalások és egyenlő részekre osztások emlékezetből való ismerete
- Fejszámolás gyakorlása 100-as számkörben
- Fejszámolás a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során, például: szorzótáblák;
- Fejszámolás a 10 000-es számkörben kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben,

FOGALMAK

kerek százas, kerek ezres

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Céltáblára” lövések, például 6 lövés összegével 100-at kell elérni; a 37-esre kell „dobni” annyiszor, hogy az eredmény 400 és 700 között legyen
- „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

- Tanulók által készített játékok a számolás gyakorlásához
- „Darts” játék során a pontok számolása, kiszállás lehetősége

TÉMAKÖR: Írásbeli összeadás és kivonás

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen végzi el az írásbeli összeadást, kivonást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az írásbeli műveleti eljárások alapozása, megértése a számrendszeres gondolkodás továbbépítésével és különféle eszközökkel
- Az írásbeli összeadás algoritmusának fokozatos megismerése: továbbvitel az egyes, a tízes, a százaskénti értéken
- Hiányos összeadások gyakorlása az írásbeli kivonás előkészítésére
- Az írásbeli kivonás algoritmusának megismerése pótlással, elvétellel a különbség változása alapján
- A kivonás pótlásos eljárásának begyakorlása
- Az írásbeli összeadás és kivonás eredményének becslése célszerűen kerekített értékekkel; az eredmény összevetése a becsléssel; szükség esetén ellenőrzés az ellentétes művelettel

FOGALMAK

írásbeli művelet, hiányos összeadás, pótlás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Nyugták, blokkok gyűjtése, ellenőrzése („Jól számolt-e a gép?”)
- Írásbeli összeadás lejátékozása „Tökéletes pénztárgéppel”: a gép a tíz egyforma címletű pénzt kiveszi, és a következő fiókba beletesz egy tízszer akkora címletűt, majd kiírja a fiók tartalmát
- „Betűrejtvények” írásbeli számoláshoz: betűkkel helyettesített számjegyek kitalálása írásbeli összeadás szabályainak segítségével, például $RÉT + RÉT = KERT$
- „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámmal legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

TÉMAKÖR: Írásbeli szorzás és osztás

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Helyesen végzi el az írásbeli szorzást egy- és kétjegyű szorzóval, az írásbeli osztást egyjegyű osztóval;
- Elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- Megoldását értelmezi, ellenőrzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Több egyenlő tag írásbeli összeadása
- Az írásbeli szorzás algoritmusának begyakorlása egyjegyű szorzóval
- Írásbeli szorzás kerek tízesekkel
- Írásbeli szorzás teljes kétjegyűekkel két lépésben
- Írásbeli osztás szemléltetése pénzekkel, részekre osztással
- Írásbeli osztás egyjegyű osztóval, visszaszorzással, kivonással
- Többféle módon való becslés és ellenőrzés megismerése a szorzat, hányados nagyságrendjének meghatározásához, a számolás ellenőrzéséhez

FOGALMAK

viasszaszorzás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Hiányos írásbeli szorzásban, osztásban a hiányzó számjegyek megtalálása
- Írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból
- Érdekes számolások, például a 37 szorzása egyjegyű számokkal; kedvenc egyjegyű szám szorzása 777-tel, majd 143-mal; 2520 osztása egyjegyű számokkal

TÉMAKÖR: Törtrészek

TANULÁSI EREDMÉNYEK

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tevékenységekkel megjelenít egységtörteket és azok többszöröseit különféle mennyiségek és többféle egységválasztás esetén;
- a kirakást, a mérést és a rajzot mint modellt használja a törtrészek összehasonlítására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az egész egyenlő részekre osztása, az egységtörtek értelmezése, megnevezése (például: 1 ketted) különféle mennyiségeken (hosszúság, tömeg, űrtartalom, terület) különféle tevékenységekkel (például: méréssel, papírhajtogatással, színezéssel)
- Az egységtörtek többszöröseinek előállítása, értelmezése, megnevezése (például: 2 harmad) különféle mennyiségeken különféle tevékenységekkel, többféle egységválasztással
- Egészek és törtrészek kirakása, megjelenítése más törtrészekkel
- Törtrészekkel ábrázolt törtek nagyság szerinti összehasonlítása, egyenlők keresése

FOGALMAK

egész, törtrész, egységtört

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Lépj hozzám!” játékos feladat
- 1 ketted, 1 negyed, 1 nyolcad előállítása felezésekkel papírhajtogatással
- 1 harmad, 1 hatod, 1 tizenketted előállítása papírcsík hajtogatásával
- Törtrészek kirakása színes rudakkal az egész változtatásával is
- Törtrészek kirakása mozaiklapokkal (szabályos hatszög, trapéz, rombusz, háromszög)
- Alkotás törtrészeknek megfelelően, például „Alkoss úgy valamit, hogy a 2 harmad része sárga legyen!”
- „Pizzarendelő” feladat: 2 különböző színű papírtányért sugara mentén bevágva összecúsztatunk; az egyik tányéron beosztások vannak (például 12 egyenlő részre van osztva), így adott törtrészeket tudunk ábrázolni; különböző beosztású tányérokra csak bizonyos törteket lehet „kiforgatni”, például 1 negyedet kezdetben a 4-es, majd a 8-as, a 12-es beosztású tányéron tudják kiforgatni, viszont a 10-esen nem
- Memóriajáték különféle képpen ábrázolt törtrészekkel

TÉMAKÖR: Negatív számok

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- A negatív egész számokat irányított mennyiségként (hőmérséklet, tengerszint alatti magasság, idő) és hiányként (adósság) értelmezi;
- Nagyság szerint összehasonlítja a természetes számokat és a negatív egész számokat a használt modellen belül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az „előtt” és „után” térbeli és időbeli értelmezése

- Tapasztalatszerzés irányított mennyiségekről a térben (például: emeletek, tengerszinthez viszonyított magassági szintek); az „alatta” és „felette” értelmezése a síkon és a térben
- Hőmérséklet mérése, hőmérő leolvasása (levegő, folyadék)
- Hőmérőmodell használata
- Tapasztalatszerzés a vagyon, készpénz és adósság kapcsolatairól kirakásokkal, rajzos feladatokkal és diagramon való ábrázolással
- A negatív szám megjelenítése különböző tevékenységek során
- Konkrét helyzetben a mennyiségek összehasonlítása, döntés a mennyiségek növekedéséről, csökkenéséről, megmaradásáról

FOGALMAK

pozitív, negatív

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Saját idővonal készítése: születésem vagy iskoláskorom előtt, után történt események, például szüleim születése, házassága, testvéreim születése, óvodáskor, iskoláskor
- Világtérképről tengerszinthez mért magasságok és mélységek leolvasása
- Fagypon alatti hőmérsékletek mérése, például télen, hűtőszekrényben, fagylalt, jégkocka segítségével
- „Időjárás-jelentős” játék: a bemondó ismerteti a hőmérséklet változásait szóban vagy diagram alapján; a nézők saját hőmérőmodelljükön jelenítik meg a pillanatnyi hőmérsékletet
- „Gazdálkodj okosan” játék rövidített változatban készpénzzel és adósságcedulákkal: a játékosok kölcsönt vehetnek fel a vásárláshoz, ekkor ugyanannyi készpénzt és adósságcedulát kapnak

TÉMAKÖR: Alkotás térben és síkon

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
- Minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat;
- Sormintát, síkmintát felismer, folytat;
- Alkotásában követi az adott feltételeket;
- Testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát;
- Síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
- Alaklemez, vonalzót, körzőt használ alkotáskor;
- Megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;
- Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- Megfogalmazza az alkotásai közti különbséget.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Építések térbeli építőelemekből, testekből, lapokból, testhálóból, élvázépítőkből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
- Különböző téglatestek alkotása adott feltételek szerint
- Építések és alkotások, alaprajzok, nézetek, hálók alapján egyszerűbb esetekben
- Egyszerű testek alaprajzának, nézeteinek, hálójának azonosítása és annak ellenőrzése megalkotással
- Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, szívószálból vagy gumival kifeszítve, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezzel, körzővel)

- Alaklemez, vonalzó és körző helyes használatának gyakorlása játékos feladatok során
- Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzós rajzolással adott feltételek szerint
- Sorminták, területminták kirakása, folytatása, tervezése síkban, térben, a szimmetriák megfigyelése
- Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
- Adott feltételeknek megfelelő minél több alakzat, minta előállítása, az összes lehetséges alkotás keresése, az alakzatok megkülönböztetése, jellemző tulajdonságok kiemelése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Építés színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból nézetek, alaprajzok alapján
- „Szobasarak” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból; az árnyékok vizsgálata
- „Szobasarak” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból
- Feltételek, minták alapján kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből
- Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére
- Adott síkidomokból téglatest építése
- 3 különböző méretben adott szívószálakból testek fűzése úgy, hogy egy testhez 6 db szívószál használható; az összes különböző test megalkotása
- A tanulók körben ülnek; mindenki egy nézőpontból látja a középre helyezett építményt; a szóban kérhető és adható információk alapján mindenki megépíti az építményt, vagy alaprajzot készít hozzá
- Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények
- „Lakótelepi panorama” rejtvény megfejtése színes rudak segítségével

TÉMAKÖR: Alakzatok geometriai tulajdonságai

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- Megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;
- Megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;
- Megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;
- Megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;
- Megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;
- Megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;
- Megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat;
- Megszámolja az egyszerű szögletes test lapjait;

- Megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat;
- Tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét;
- Megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámlálja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit;
- Megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait;
- Megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet;
- Megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Válogatások előállított és gyűjtött testek között szabadon
- Halmazokba rendezett testek, síkbeli alakzatok közös tulajdonságainak megfigyelése, halmazok címkézése
- Testek, síkbeli alakzatok halmazokba rendezése közös tulajdonság alapján
- Halmazba nem tartozó alakzatok keresése
- Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas”, „tükrös”, „van-e bemélyedése”
- Sokszöglapokkal határolt egyszerű testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése
- Válogatások előállított és megadott síkidomok között szabadon
- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, szakaszok, „lyukasság”, „tükrösség”, „van-e bemélyedése”
- Sokszöglapokkal határolt egyszerű testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése
- Válogatások előállított és megadott síkidomok között szabadon
- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, szakaszok, „lyukasság”, „tükrösség”, „van-e bemélyedése”
- A létrehozott síkbeli és térbeli alkotások, mintázatok jellemzése megfigyelt tulajdonságaikkal
- Egyszerű szögletes testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megszámlálása
- Környezetükből gyűjtött testek közül a téglatestek kiválogatása
- Téglatest tulajdonságainak megfigyelése tevékenységek során: lapok alakja, egy csúcsból induló élék száma, élék hossza, az élék, lapok egymáshoz való viszonya, test tükrörszimmetriája
- Téglatest egybevágó lapjainak felismerése
- Kocka kiemelése a téglatestek közül élék, lapok alapján
- Előállított vagy megadott sokszögek jellemzése felismert tulajdonságokkal
- Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása, oldalak összemérése hajtogatással, szögek összemérése egymásra illesztéssel
- Derékszög előállítása elfordulással, hajtogatással
- Derékszögnél kisebb, nagyobb szögek előállítása elforduló mozgással; hozzámérés a hajtogatott derékszöghöz
- Téglalap tulajdonságainak megfigyelése: szögek, oldalak, szimmetria
- Téglalap szögei egyenlőségének megmutatása egymásra hajtással
- Téglalap egyenlő hosszúságú oldalainak keresése hajtogatással
- Négyzet kiemelése a téglalapok közül oldalai és szimmetriái alapján
- Testek, síkbeli alakzatok jellemzése megfigyelt tulajdonságok alapján

FOGALMAK

lap, él, téglatest, kocka, szög, derékszög

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Barkochbázás a teremben lévő tárgyak geometriai tulajdonságai alapján
- Egyszerű szögletes testek építése pálcikákból és gyurmagolyókból
- Egyszerű szögletes testek élvázának építése szívószálakból
- Dobozok szétvágása a test lapjainak és hálójának vizsgálatához
- Dobozok lapjainak leragasztása különböző színű papírokkal
- „Élőkép” alkotása csoportban, például kocka, téglatest, gúla megjelenítése
- „Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék, sokszögek megjelenítése
- Sokszögek építése szívószálakból
- Sokszögek kifeszítése befőttes gumival szöges táblán; a kifeszített alakzatok vizsgálata
- „Saját testen jeleníts meg derékszöget!”, például ujjak, kar, láb, mérlegállás
- Derékszög hajtogatása szabálytalan alakú papírból
- Gyurmából vagy agyagból készült téglatest szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk; úgy, hogy ne kapjunk téglatesteket; úgy, hogy kockát is kapjunk; kocka szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk
- Párhuzamos szélű papírcsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni ahhoz, hogy téglalapot kapjunk; téglalapról négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása Párhuzamos szélű papírcsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni ahhoz, hogy téglalapot kapjunk; téglalapról négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása
- A4-es papírból hajtással és tépéssel négyzet készítése; a hulladék részből ismét négyzet készítése, ennek ismétlése egészen addig, amíg lehetséges

TÉMAKÖR: Transzformációk

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;
- Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- Megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét;
- Ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével;
- Követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;
- Térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével
- Tükörkép megépítése térben; tükrös és nem tükrös formák létrehozása, a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- Síkbeli alakzatok tükrötengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással
- Tükörkép alkotása különböző eszközökkel síkban; tükrös és nem tükrös alakzatok létrehozása; ellenőrzés tükörrel, másolópapírral
- Építmények eltolása, az eltolt kép összehasonlítása a tükörképpel
- Formák eltolása a síkban; az eltolt alakzat összehasonlítása a tükrözéssel keletkező alakzattal; ellenőrzés másolópapírral

- Testek és síkbeli alakzatok megkülönböztetése, azonosítása alak és méret szerint: a hasonlóság és az egybevágóság fogalmának előkészítése
- Térben, síkban az eredetihez hasonló testek, síkidomok alkotása nagyított vagy kicsinyített elemekkel, hálón való rajzolással
- Játékok, tevékenységek során alakzatok elforgatott, eltolt, tükrös képeinek felismerése a síkban és a térben

FOGALMAK

eltolt kép, mozgatus, elforgatott kép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Titkosírás tükörírással, a titkos üzenet megfejtése
- Utcák építése színes rudakból: az utca két oldalán lévő házak egymás tükörképei
- Kártyákon adott mintát kell megjeleníteni két kocka lapjain lévő ábrák segítségével úgy, hogy a két kockát egy tükör elé rakjuk; a kockák felső lapjain lévő ábrák és azok tükörképei együtt adják az adott mintát
- Minta rajzolása, majd átmásolása zsírpapírra; a zsírpapír átfordítása, eltolása, elforgatása; összehasonlítás az eredeti mintával
- Összehajtott, majd szétnyitott lap bal oldalára az egyik játékos tollal pöttyöket rajzol, a másik játékos a másik oldalra grafitall a tükörképét próbálja berajzolni, összehajtják a papírt, a hátulján a grafitpöttyöket erősen megrajzolják tollal, így szétnyitás után a bal oldalon látszik, hogy mennyi a tévedés
- Tengelyesen szimmetrikus alakzat kiegészítése
- Pálcikákból kirakott alakzat kétszeresére nagyítása
- Pontrácsra, négyzetrácsra rajzolt ábra kétszeresére nagyítása, felére kicsinyítése

TÉMAKÖR: Tájékozódás térben és síkon

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;
- tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat;
- térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Irányokat, távolságokat jelölő szavak használata térben és síkban
- Irány és állás megfigyelése, követése síkbeli alakzatok és mozgatusok során
- Téri tájékozódást segítő játékok, tevékenységek
- Útvonalak bejárása oda-vissza, térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével
- Útvonal bejárásának irányítása térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével
- Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak használata tevékenységekben és játékos szituációkban
- Tájékozódás lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatálás adott helyre; adott utca és házszám alapján ház megtalálása
- Egyszerű térképek készítése
- Tájékozódás négyzethálón, térképen

FOGALMAK

négyzetháló, térkép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Robot célhoz irányítása szerepjátékkal: bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatálás a kiindulóponttra
- Útvonal bejárása síkbeli labirintusokban padlórobot irányításával

- „Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra...
- Kacsaringós utak bejárása, majd lerajzolása négyzethálón; például: 2 lépés, jobbra fordulás, 1 lépés, jobbra fordulás, 3 lépés, jobbra fordulás, folytatva az utat, ismétlés előlről sokszor
- Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak
- Kincskeresés utasítások alapján
- Kincskeresés térkép alapján
- „Torpedó” játék
- „Telefonos” játék
- Térkép készítése tanteremről, iskolaudvarról, útvonalakról
- Térképen adott helység keresése páros munkában a térkép keresőhálójának segítségével
- „Vándorvezér” játék sakktáblán égtájakkal, például „f4-ről 2 mezőt észak felé lépve hova jutunk?”

TÉMAKÖR: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;
- Megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;
- Érti a problémákban szereplő adatok viszonyát;
- Megfogalmazza a felismert összefüggéseket;
- Összefüggéseket keres sorozatok elemei között;
- Megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként;
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;
- Felsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is;
- Ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat;
- Tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát;
- Felismer kapcsolatot elempárok, elemhármak tagjai között;
- Szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármakat;
- A sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése, megnevezése
- Számpárok, számhármak közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
- Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatok folytatása
- Az évszakok, hónapok, napok elsorolása egymás után tetszőleges kezdőpontból
- Ismert műveletekkel alkotott sorozat szabályának felismerése
- Megkezdett sorozat folytatása a felismert szabály szerint mindkét irányba

- Sorozat szabályának megfogalmazása, egyszerűbb esetben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondatlall)
- Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
- Gépjátékhoz szabály alkotása; az egyszerű gép szabályának megfordításával nyert gép szabályának felismerése
- Szabályjátékokban az elempárok, elemhármások megjelenítése táblázatban
- Szabályjátékok során a felismert kapcsolat alapján további elempárok, elemhármások létrehozása
- Táblázatokban, gépjátékokban a felismert összefüggések megfogalmazása, egyszerűbb esetekben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondatlall)
- Sorozatok, szabályjátékok alkotása
- Megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozat, táblázat, esetleg nyíldiagram alkotása modellként

FOGALMAK

táblázat, nyitott mondat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Sorminták keresése környezetünkben, például épületeken, népviseleten
- Periodikusan ismétlődő tevékenységek, például ki mosogat 5 nap múlva
- Kakuktkojás játékok
- „Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt
- Sorozatok alkotása szöges táblán kifeszített alakzatokkal, a sorozat szabályának megfigyelése, például egyre nagyobb négyzeteknél a növekedés szabályának megfigyelése
- Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős
- A gyerekek kezében tartott számok, alakzatok közötti kapcsolatok megfigyelése rámutatással, például mindenki mutasson arra, akinek ugyanannyi tíze van; akinek nagyobb a kerülete; a mutató lejegyzése nyilakkal; a lejegyzett ábra megfigyelése
- „Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel számokkal, formákkal, szavakkal

TÉMAKÖR: Adatok megfigyelése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Adatokat gyűjt a környezetében;
- adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
- gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol;
- adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;
- jellemzi az összességeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése tanítói segítségével
- Adatgyűjtés vásárlással kapcsolatban (például: árak megfigyelése boltokban, nyugtán)
- Mért adatok lejegyzése
- Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése térben és síkban
- Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása
- Az összes adat együttes jellemzőinek megfigyelése, például egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK: adat, diagram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Mérések testnevelésórán, például időeredmények, kislabdadobás hossza, távolugrás hossza; eredmények rögzítése; ábrázolása közösen
- Piacon több árusnál ugyanazon termék árának összehasonlítása, csoportonként más-más termék árának megfigyelése, lejegyzése
- Csoportonként a csoport tagjaira jellemző egyszerű diagramok készítése úgy, hogy a többi csoport nem látja, mi készül; a kirakott vagy rajzolt diagramok alapján a csoport felismerése, azonosítása, például hány fiú, hány lány, hány szemüveges, hány nem szemüveges...

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- Részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;
- Tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;
- Megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;
- Tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;
- Tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámolja az egyes kimenetek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;
- A valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása
- Események megfigyelése valószínűségi kísérletekben
- Valószínűségi játékok során stratégiák alakítása, kipróbálása, értékelése
- „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetése
- Véletlen események gyakoriságának összeszámolása, ábrázolása különféle módszerekkel: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel
- Véletlen események előfordulásainak vizsgálata, a kimenetek számának összehasonlítása az előzetes tippekkel, magyarázatok keresése
- A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatóval

FOGALMAK:Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Játék eseménykártyákkal a „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetésére, események gyakoriságának megfigyelésére csoportmunkában: valószínűségi kísérlethez tartozó eseményeket írunk kártyákra; kiosztjuk; elvégezzük a kísérletet, mindenki rátesz egy zsetont arra a kártyájára, amelyikre írt esemény bekövetkezett; a kísérletek végén elemzés, például a kísérlet: 3 korongot feldobunk; események: mindhárom kék; több a kék, mint a piros; nincs piros; van kék; van két egyforma szín; egyik színből sincs legalább kettő; elemzés: „Melyik a jó kártya, melyik rossz, melyiket választanád?”
- Játék eseménykártyákkal gyakoriság becslésére: mindenki előtt ott van minden eseménykártya, amelyekre a játék elején a játékosok tetszés szerint kiraknak 10-10 zsetont; sorban végezzük a kísérleteket; amelyik kártyán lévő esemény bekövetkezett, arról a kártyáról levehet a játékos egy zsetont; az győz, akinek a kártyáiról leghamarabb elfogynak a zsetonok

- Valószínűségi kísérlet nem kocka alakú doboz feldobásával: tippelés, 20 kísérletből melyik lapjára hányszor esik; ellenőrzés a kísérletek elvégzésével
- 10 korongot feldobunk, számegyenesen a 0-ból indulva annyit lépünk pozitív irányba, ahány pirosat dobtunk, majd innen annyit negatív irányba, ahány kéket; tippeld meg, hova jutsz; válassz 4 számkártyát, nyersz, ha ezek egyikére jutsz
- Játék számkorongokkal: 3 korong piros és kék oldalára is számokat írtunk; feldobjuk egyszerre a 3 korongot; kártyákra eseményeket írunk a számok tulajdonságai alapján, a dobott számok összegére, szorzatára vonatkozó tulajdonságokkal; figyeljük meg, van-e lehetetlen, van-e biztos esemény; tippeljünk az események gyakoriságára, például szorzatuk páros; nincs közte kétjegyű
- Gyerekek alkotta gyakorisági diagram: két kockával dobunk, és nézzük a dobott számok összegét; a gyerekek sorban egymás mellett állnak, mindenkinek a kezében egy szám van 1 és 13 között; akinek a száma a két kockával dobott számok összege, előre lép egyet
- Folyón átkelés gyakoriság becslésére: rakj ki 10 korongot az 1–13 számokhoz a folyó egyik partjára; két kockával dobunk, a dobott számok összegétől egy korong átkelhet a folyón; az győz, akinek először átmegy az összes korongja

A továbbhaladás feltételei 4. osztály:

1. Válogatás, rendszerezés, állítások megfogalmazása:
 - Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése.
 - Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.
 - Állítások igazságtartalmának eldöntése.
 - Adott halmazra vonatkozó állítások megfogalmazása.
2. Problémamegoldás, szöveges feladatok:
 - Szabályfelismerés, szabálykövetés. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, folytatása
3. Szöveges feladat:
 - a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, számolás, ellenőrzés, válasz adása.
4. Számlálás, becslés, rendezés, számok tulajdonságai, helyiérték:
 - Számok írása, olvasása 10 000-es számkör. Számok helye a számegyenesen. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása 10 000-es számkörben. Számszomszédok: egyes, tízes, száz, ezres. Kerekítés legközelebbi tízesre, százra, ezresre
 - Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma 10 000-es számkörben.
5. Mérés: eszközök, módszerek:
 - Helyesen alkalmazza a mérési módszereket
 - Helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalom mérés és a tömeg mérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg;
 - Ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet;
6. Alapműveletek értelmezése és tulajdonságai, szóbeli és fejszámolások:
 - Helyesen használja a műveletek jeleit;
 - Műveleti tulajdonságokat helyesen alkalmazza számolási eljárásokban, helyesen értelmezi a 10 000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglalást szöveges feladatokban, ellenőrzésnél.
7. Írásbeli összeadás, kivonás, Írásbeli szorzás, osztás:
 - Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás egy- és kétjegyű számmal, osztás egyjegyű számmal írásban.

- Műveletek ellenőrzése, az eredmény összehasonlítása az előzetes becsléssel.
- 8. Törtrészek, Negatív számok:
- Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). Negatív számok helye a számegyenesen.
- Tudja a negatív egész számokat irányított mennyiségként (hőmérséklet, tengerszint alatti magasság, idő) és hiányként (adósság) értelmezni.
- Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése.
- 9. Tájékozódás térben és síkban, alakzatok alkotása térben és síkban, transzformációk:
- Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek. Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik.
- A test és a síkidom közötti különbség megértése.
- Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.
- Négyzet, téglalap kerülete.
- Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.
- 10. Adatok megfigyelése, összefüggések felismerése, valószínűségi gondolkodás:
- Tapasztalati adatok gyűjtése, lejegyzése, adatok értelmezése. Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása.
- 11. Valószínűségi játékok:
- Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete.

11.8 Technika és tervezés

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltség tartalom leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapi életbe.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása. A tanulók a tanulási folyamat során használható (működő, megehető, felvehető stb.) produktumokat hoznak létre valódi anyagokból, ezekhez az adott életkorban biztonságosan használható szerszámokat, eszközöket alkalmazva.

A tantárgy sajátossága, hogy a tanórai tevékenység gyakorlatközpontú; kiemelkedő jellemzője, hogy a tanulási folyamatban központi szerepet kap az ismereteken túlmutató tudásalkalmazás, ezért az értékelés elsősorban az alkotó folyamatra, a munkavégzési szokásokra, az elkészült produktumra irányul, és jelentős szerepet kap benne az elért sikerek, eredmények kiemelése, a pozitív megerősítés.

A tantárgy tanulása és tanítása során célszerű alkalmazni azokat a közismereti tárgyak keretében elsajátított ismereteket, amelyek segíthetnek a mindennapi életben felmerülő problémák megoldásában. Olyan cselekvőképesség kialakítása a cél, amelynek mozgatója a felelősségérzet és az elköteleződés, alapja pedig a megfelelő autonómia és nyitottság, megoldási komplexitás.

A tantárgy struktúrájában rugalmas, cselekvésre építő, tanulás- és tanulócentrikus. A megszerezhető tudás alkalmazható, s ezzel lehetővé teszi a tanuló számára a mindennapi életben használható és hasznos készségek kialakítását.

1–2. évfolyam

Az ember környezetet is átalakító tevékenységének, felelősségének megismerése, megértése nem új feladat az iskolát kezdő tanulók számára. Az óvodai élet során naponta végeztek munka jellegű tevékenységeket, egyrészt az önellátás, önkiszolgálás, másrészt a tárgyalkotás, a kézműves és óvodakerti tevékenységek terén. Minden óvodai munkatevékenység célja, hogy a gyerekek mintát követve bekapcsolódjanak, és örömmel vegyenek részt benne, megélik a sikert, büszkék legyenek munkájukra, épüljön, erősödjön motivációs bázisuk.

Az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában erre a motivációs bázisra építve tervezhető a technika és tervezés tantárgy programja, középpontba helyezve az alkotótevékenységet, a munkát. Célszerűen játékba ágyazott minta és modellkövetés, tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás kell, hogy jellemezze a tanórákon megvalósuló aktív tanulási folyamatot. Az ismeretek szervezője az a környezeti tapasztalások során már kialakult szokásrend, amelyhez életvitelünkkel alkalmazkodunk, s amelynek szervező ismeretei és eseményei a néphagyományok, az ünnepek, a jeles napok.

Kiemelt feladat a kézügyesség életkori sajátosságoknak megfelelő fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különböző anyagok megismerését, a megmunkálhatóság megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését.

Az 1. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	5
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	15
Otthon – család – életmód	7
Jeles napok, ünnepek	6
Közlekedés	3
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Anyagok a környezetünkben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az érzékszervek és az érzékelés fajtáinak megismerése
Véleményformálás a társakkal közös tevékenység során
Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során
Építő jellegű párbeszéd alkalmazása
Kézügyesség fejlesztése
Természetes és mesterséges anyagok csoportosítása: fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag
Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk
Anyagvizsgálatok érzékszervi úton

FOGALMAK

természetes anyagok, mesterséges anyagok, termékek, magvak, fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag, szín, árnyalat, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi simaság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Tanulmányi séta: természetes anyagok, levelek, termékek gyűjtése
Anyagok felhasználásának megfigyelése közvetlen környezetünkben
Őszi színek megfigyelése, formák összehasonlítása, asszociáció
Levélpréselés módszerének megismerése: levélkép készítése

TÉMAKÖR: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;
alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;
saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;
értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
 rendet tart a környezetében;
 törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
 szelektíven gyűjti a hulladékot;
 rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;
 otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
 takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;
 tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;
 az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
 társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;
 felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
 ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelő- és feladatmegoldó képesség fejlesztése
 A kreativitás erősítése
 Együttműködés és véleményformálás támogatása
 Az önkifejezés és a kulturális tudatosság támogatása
 Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése
 Tapasztalás támogatása munkatevékenységek útján
 Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése
 Önálló ismeretszerzés támogatása
 Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat
 A takarékoság iránti igény fejlesztése
 Környezettudatos magatartás támogatása
 Képlékeny anyagok tulajdonságai
 Tárgykészítés képlékeny anyagból
 A papír tulajdonságainak csoportosítása
 Papírmunkák:
 hajtogatás, gyűrítés, sodrás
 tépés, nyírás
 díszítés
 A fa tulajdonságai, felhasználása
 Famunkák:
 darabolás
 csiszolás
 hegyezés
 A fonalak csoportosítása, felhasználása
 Fonalmunkák:
 hurkolás
 fonás
 csomózás

FOGALMAK

természetes anyag, mesterséges anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, képlékenységi, becslés, mérés, sablon, szálal anyag, hurkolás, fonás, csomózás, anyagtakarékosság, újrahazsnosítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Képlékeny anyagok tulajdonságainak megismerése, anyagvizsgálat érzékszervekkel

Képlékeny anyagok alakítása: gyúrás, lapítás, gömbölyítés, hengerítés, mélyítés, kivájás, nyújtás, mintázás
 Edénykék, készítése agyagból
 Só-liszt gyurma készítése: levéllenyomat készítése
 Mézeskalács-készítés
 Hagyományos mesterségek megismerése
 Papírfajták és tulajdonságaik megismerése, használatuk
 Papír sodrásával, gömbölyítésével, gyűrött és sodrott papírból, papírgömböcskékből őszi fa, őszi kép készítése
 Legyezőhajtással, redőzéssel figurák készítése
 Origamijelel ismerete alapján csákó, csónak, tortaalatét hajtogatása
 Ünnepi és farsangi díszek készítése termésekből, papírból. Alaklemez, sablon használatával bábok, társasjáték, puzzle, kreatív játékok készítése
 Papírszövés
 Ismerkedés a fával, a fa haszna, a faültetés fontossága, a fa tulajdonságainak megfigyelése
 A fa darabolása, csiszolása, hegyezése
 A hurkapálca töréspróbája
 Marokkó készítése
 Kép készítése hurkapálcából
 Spatulából figurák, könyvjelző és ajándékkísérő készítése
 Különböző fonalak, kötelek, cérnák vizsgálata. Növényi és állati eredet. Hogyan készül? Mire használják?
 Csomók, hurkolás, fonás és masni kötése

TÉMAKÖR: Otthon – család – életmód

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Tapasztalatszerzés elősegítése a közvetlen környezet megismerése során

A környezetátalakítás következményeinek értelmezése

A környezet- és egészségtudatosság megalapozása

Ok-okozati összefüggések értelmezése

Szokásrend kialakítása

A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Együttműködési képesség kialakítása és erősítése
Az önismeret fejlesztése
Lakásfajták csoportosítása
Erőforrások a háztartásban – áram, gáz, víz
Lakberendezés
Egészséges életmód
Egészséges táplálkozás
Étkezési szokások, terítés
Személyi higiénia, tisztálkodás
Öltözködési szabályok
Háztartási balesetek
Munkamegosztás
Napirend, házirend
Takarékoskodás
Környezetvédelem

FOGALMAK

lakás, otthon, család, életmód, családi ház, lakberendezés, egészséges életmód, táplálkozás, higiénia, testápolás, öltözködés, veszélyforrás, baleset, háztartási baleset, háztartás, házimunka, munkamegosztás, időbeosztás, napirend, szabadidő, takarékoság, környezet, környezetvédelem, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Beszámolók lakóhelyünkről
- Saját településünk megismerése: utcák, terek elrendezése, házak, épületek, épülettípusok, lakásfajták
- A ház helyiségei, funkciójuk, berendezésük
- Építőelemekkel házak építése
- Építés alapformára, körvonalrajz, alaprajz készítése
- Különleges építmények tervezése
- A szoba berendezése: bútorok készítése
- Családtagok bemutatása, köszönés, bemutatkozás
- Családi munkamegosztás, házimunka és napi tevékenységek, háztartási munkák csoportosítása
- Napirend készítése
- Étkezési szokások, az egészséges táplálkozás alapjai, egészséges életmód
- Napi étrend készítése: élelmiszerek, ételek, italok, vitaminok
- Egyszerű ételkészítés
- Asztalterítés, asztali illemtan, asztalterítés, szalvétahajtogatás, meghívó, ültetőkártya készítése
- Növények a lakásban: növényápolás
- Ötletgyűjtés a közvetlen környezetünkben keletkező hulladékok újrahasznosítására.

TÉMAKÖR: Jeles napok, ünnepek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;
felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Magyarságtudat erősítése

Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása

Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása

Tervek a családban

Esztétikai érzék fejlesztése

Közösen átélt élmények és érzések támogatása

Mikulás

Karácsony

Farsang

Március 15.

Húsvét

Anyák napja

FOGALMAK

jeles nap, jelkép, ünnep, népszokás, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra, munkaszervezés, dekoráció, esztétika

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló
- Csomagolástechnikák: különböző alakú ajándéktárgyak csomagolása
- Hímes tojás készítése
- Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése

Témakör: Közlekedés

Javasolt óraszám: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb gyalogos közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Saját felelősség felismerése a közlekedésben

Szabálykövető magatartás kialakítása

Balesetmentes közlekedés támogatása

Együttműködő és együttérző képesség fejlesztése

Etikus magatartás értelmezése és kialakítása

A gyalogos és kerékpáros közlekedés legfontosabb szabályainak megismerése

A kulturált és biztonságos járműhasználat megismerése

A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása szimulációs és valós közlekedési helyzetekben

FOGALMAK

gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, tömegközlekedési eszközök, kulturált közlekedés, biztonságos járműhasználat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Séta az iskola környékén, figyelemfelhívás a veszélyhelyzetekre: gyalogos és kerékpáros közlekedés, úttesten való átkelés szabályai, közlekedési lámpa jelzéseinek ismerete, közlekedési szituációs játék
- Jelzések, táblák megfigyelése
- Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése
- Gyalogosokra vonatkozó közlekedési jelzések és táblák megismerése

- Tömegközlekedési eszközök megismerése
- Udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása

A továbbhaladás feltételei 1. évfolyam:

Különböztesse meg a természetes és emberi alkotással létrehozott tereket és formákat, tudjon példákat felsorolni.

A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaiknak ismerete érzékszervi megfigyelés alapján.

- A munka közbeni célszerű rend. és öltözete tisztaságának fenntartása.
- Az elvégzendő munkához szükséges eszközök biztos, balesetmentes használata.
- Képlékeny anyagok, papír, fonál és textil alakítása.
- Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.
- Életkori szintnek megfelelő problémafelismerés, problémamegoldás.
- Fokozott önállósággal készítsen egyszerű játékokat, hasznos tárgyakat, ajándékot.
- Tudjon mintakövetéssel és önállóan építeni.
- Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek, és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete.
- A családi szokások, munkamegosztás megismerése.
- Az ünnepekhez kapcsolódó szokások ismerete.
- Az egészséges táplálkozás, az alkalomnak megfelelő öltözködés, kulturált viselkedési szabályok ismerete.
- Ismerje a balesetmentes gyalogos közlekedés szabályait, veszélyforrásait.

A 2. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	15
Otthon – család – életmód	7
Jeles napok, ünnepek	6
Közlekedés	4
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Anyagok a környezetünkben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
- alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az érzékszervek és az érzékelés fajtáinak megismerése
- Véleményformálás a társakkal közös tevékenység során
- Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
- Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során
- Építő jellegű párbeszéd alkalmazása
- Kézügyesség fejlesztése
- Természetes és mesterséges anyagok csoportosítása: fa, papír, fém, textil, fonál, műanyag
- Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk

Anyagvizsgálatok érzékszervi úton

FOGALMAK

természetes anyagok, mesterséges anyagok, termések, magvak, fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag, szín, árnyalat, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi simaság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Anyagok felhasználásának megfigyelése közvetlen környezetünkben

Termésfigurák, termésbábok készítése, figura tervezése, megfelelő formájú és méretű termések válogatása, becslés, tervezés

Őszi színek megfigyelése, formák összehasonlítása, asszociáció

Levélpréslés módszerének megismerése: levélkép készítése

Magkép készítése

Kavicsfestés

Csoportmunkában tájkép készítése magokból kirakott mozaikkal

TÉMAKÖR: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;

alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;

saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;

értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelő- és feladatmegoldó képesség fejlesztése

A kreativitás erősítése

Együttműködés és véleményformálás támogatása

Az önkifejezés és a kulturális tudatosság támogatása

Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése

Tapasztalás támogatása munkatevékenységek útján

Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése

Önálló ismeretszerzés támogatása

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése
Környezettudatos magatartás támogatása
Képlékeny anyagok tulajdonságai
Tárgykészítés képlékeny anyagból
A papír tulajdonságainak csoportosítása

Papírmunkák:

hajtogatás, gyűrés, sodrás
tépés, nyírás
díszítés
bábkészítés

A fa tulajdonságai, felhasználása

Famunkák:

darabolás
csiszolás
hegyezés

A fonalak csoportosítása, felhasználása

Fonalmunkák:

hurkolás
fonás
csomózás

FOGALMAK

természetes anyag, mesterséges anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, képlékenységi, becslés, mérés, sablon, szálas anyag, hurkolás, fonás, csomózás, anyagtakarékoság, újrahasznosítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Képlékeny anyagok tulajdonságainak megismerése, anyagvizsgálat érzékszervekkel
Képlékeny anyagok alakítása: gyűrés, lapítás, gömbölyítés, hengerítés, mélyítés, kivájás, nyújtás, mintázás
Edényké, gyöngyök, szélcsengő készítése agyagból
Só-liszt gyurma készítése: figurák, mozgó kompozíció készítése
Mézeskalács-készítés
Hagyományos mesterségek megismerése
Papírfajták és tulajdonságaik megismerése, használatuk
Legyezőhajtással, redőzéssel figurák készítése
Origamijeleket ismerete alapján növény- és állatfigurák hajtogatása
Alaklemez, sablon használatával bábok, készítése
Papírszövés
Ismerkedés a fával, a fa haszna, a faültetés fontossága, a fa tulajdonságainak megfigyelése
A fa darabolása, csiszolása, hegyezése
A hurkapálca töréspróbája
Kép készítése hurkapálcából
Spatulából figurák, könyvjelző és ajándékkísérő készítése
Vesszőfonással ajtókopogtató, mini kosár készítése
Mesterségek, műhelyek megismerése
Különböző fonalak, kötelek, cérnák vizsgálata. Növényi és állati eredet. Hogyan készül? Mire használják?
Csomók és masni kötése, sodrás, bojt-készítés, hármass fonás, körmon fonás, nemezelés, pomponkészítés

TÉMAKÖR: Otthon – család – életmód

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteket felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

ismeri a tudatos vásárlás néhány fontos elemét;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Tapasztalatszerzés elősegítése a közvetlen környezet megismerése során

A környezetátalakítás következményeinek értelmezése

A környezet- és egészségtudatosság megalapozása

Ok-okozati összefüggések értelmezése

Szokásrend kialakítása

A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Együttműködési képesség kialakítása és erősítése

Az önismeret fejlesztése

Lakásfajták csoportosítása

Papírház készítése

Erőforrások a háztartásban – áram, gáz, víz

Egészséges életmód

Egészséges táplálkozás

Étkezési szokások, terítés

Személyi higiénia, tisztálkodás

Öltözködési szabályok

Háztartási balesetek

Munkamegosztás

Napirend, házirend

Takarékoskodás

Környezetvédelem

FOGALMAK

lakás, otthon, család, életmód, családi ház, lakberendezés, egészséges életmód, táplálkozás, higiénia, testápolás, öltözködés, veszélyforrás, baleset, háztartási baleset, háztartás, házimunka, munkamegosztás, időbeosztás, napirend, szabadidő, takarékoság, környezet, környezetvédelem, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

– Beszámolók lakóhelyünkről

- Saját településünk megismerése: utcák, terek elrendezése, házak, épületek, épülettípusok, lakásfajták
- Építőelemekkel házak építése
- Építés alapformára, körvonalrajz, alaprajz készítése
- Különleges építmények tervezése
- Családtagok bemutatása, köszönés, bemutatkozás
- Családi munkamegosztás, házimunka és napi tevékenységek, háztartási munkák csoportosítása
- Napirend készítése
- Étkezési szokások, az egészséges táplálkozás alapjai, egészséges életmód
- Egyszerű ételkészítés
- Asztalterítés, asztali illemtan, asztalterítés, szalvétahajtogatás, meghívó, ültetőkártya készítése
- Tisztálkodási szokások: személyi higiéniahoz, testápoláshoz kapcsolódó plakátok készítése
- Napszaknak, évszaknak és alkalomnak megfelelő öltözködés: öltöztetőbabák, divatbemutató
- Ruházat tisztántartása, szekrényrendezés
- Környezetünk tisztán tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata. Veszélyforrások: gyufa, gáz, elektromos áram balesetmentes használata
- Növények a lakásban: növényápolás
- Ötletgyűjtés a közvetlen környezetünkben keletkező hulladékok újrahasznosítására.

TÉMAKÖR: Jeles napok, ünnepek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Magyarságtudat erősítése

Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása

Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása

Tervek a családban

Esztétikai érzék fejlesztése

Közösen átélt élmények és érzések támogatása

Mikulás

Karácsony

Farsang

Március 15.

Húsvét

Anyák napja

FOGALMAK

jeles nap, jelkép, ünnep, népszokás, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra, munkaszervezés, dekoráció, esztétika

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló
- Csomagolástechnikák: különböző alakú ajándéktárgyak csomagolása
- Hímes tojás, tojástartó készítése
- Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése

Témakör: Közlekedés

Javasolt óraszám: 4-óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
 ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;
 az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
 rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Saját felelősség felismerése a közlekedésben
- Szabálykövető magatartás kialakítása
- Balesetmentes közlekedés támogatása
- Együttműködő és együttérző képesség fejlesztése
- Etikus magatartás értelmezése és kialakítása
- A gyalogos és kerékpáros közlekedés legfontosabb szabályainak megismerése
- A kulturált és biztonságos járműhasználat megismerése
- A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása szimulációs és valós közlekedési helyzetekben

FOGALMAK

gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, tömegközlekedési eszközök, kulturált közlekedés, biztonságos járműhasználat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Séta az iskola környékén, figyelemfelhívás a veszélyhelyzetekre: gyalogos és kerékpáros közlekedés, úttesten való átkelés szabályai, közlekedési lámpa jelzéseinek ismerete, közlekedési szituációs játék
- Jelzések, táblák megfigyelése
- Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése
- Gyalogosokra vonatkozó közlekedési jelzések és táblák megismerése
- Tömegközlekedési eszközök megismerése
- Udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása

A továbbhaladás feltételei 2. évfolyam:

- A munka közbeni célszerű rend, és öltözete tisztaságának fenntartása.
- Az elvégzendő munkához szükséges eszközök biztos, balesetmentes használata.
- Ismerje az anyagok tulajdonságait, alakíthatóságát, felhasználását (papír, képlékeny anyagok, természetben található alapanyagok, fémhuzal, fonal, textil).
- Képes legyen megnevezni a megmunkálás során végzett műveleteket, és azok sorrendjét, a használt anyagokat és eszközöket.
- Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.
- Életkori szintnek megfelelő problémafelismerés, probléma megoldás.
- Fokozott önállósággal készítsen egyszerű játékokat, hasznos tárgyakat, ajándékot. Tudjon mintakövetéssel és önállóan építeni.

- Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos alkalmazása.
- A családi szokások, munkamegosztás megismerése.
- Az ünnepekhez kapcsolódó szokások ismerete.
- Az egészséges táplálkozás, az időjárásnak, alkalomnak megfelelő öltözködés, kulturált viselkedési szabályok ismerete.
- Ismerje a környezetvédelem fontosságát, a szelektív hulladékgyűjtés lehetőségeit. Ismerje a gyalogos, és járművön való kulturált és balesetmentes közlekedés szabályait, veszélyforrásait.
- Ismerje a takarékoság és a szelektív hulladékgyűjtés lehetőségeit

3–4. évfolyam

Az ember környezetéről, környezetátalakító tevékenységéről és felelősségének megismeréséről az első két évfolyamon tanári segítséggel szerzett információk birtokában a harmadik és negyedik évfolyamos tanulók már önálló ismeretszerzésre képesek. A munka jellegű tevékenységek sora az életkori sajátosságoknak megfelelően évről évre bővül, az eszközök és szerszámok használata egyre nagyobb biztonsággal történik.

Munkájuk során fokozódik a tanulók önállósága, így már saját terv alapján dolgozva készítik el a munkadarabokat. Egyéni és csoportos munkában is jól szervezeten dolgoznak. Erősödik belső motivációjuk, megélik az alkotás örömét, büszkék munkáikra. Felfedezik és elismerik saját és mások kiemelkedő munkáit, ugyanakkor a hibák azonosítása után képesek a javító szándékú korrigálásra.

A nevelés-oktatás középpontjában az alkotótevékenység, a tapasztalati úton történő tanulás és a munka áll. Mindezt játékos tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás jellemzi. A tanulók rendszerszemléletének kialakulását elősegíti az évszakok körforgásának, a napirendnek, a néphagyományoknak, az ünnepeknek és a jeles napoknak a megismerése.

Az életkori sajátosságok mentén kiemelt szempont a kézügyesség fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különféle anyagok, azok megmunkálhatóságának megismerését, megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését.

A 3. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	16
Otthon – család – életmód	8
Jeles napok, ünnepek	5
Közlekedés	3
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Anyagok a környezetünkben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
- alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Véleményalkotás erősítése;
- A társakkal való közös tevékenység támogatása;

Együttműködési készségek fejlesztése közös tevékenység során;
Környezettudatos döntéshozatal elősegítése az anyaghasználat során;
Építő jellegű párbeszéd alkalmazása;
Kéz ügyesség fejlesztése;
Anyagvizsgálat;
Az anyagok tulajdonságai;
Az anyagok felhasználási lehetőségei.

FOGALMAK

anyag, alapanyag, termék, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Természetes és mesterséges környezet megfigyelése;
Különböző termékek, természeti anyagok tapasztalati úton történő megismerése, felhasználása;
Természetes és mesterséges anyagokból készült tárgyak gyűjtése, csoportosítása, környezettudatos felhasználásuk;
Természetes és mesterséges anyagok közötti kapcsolat vizsgálata: nyersanyag-alapanyag-termék;
A környezetátalakító tevékenységek csoportosítása. Az ember környezetalakító tevékenysége és ennek következményei;
A gyűjtött természetes anyagokból kép készítése;
Különböző éghajlatú lakások készítése természetes és mesterséges anyagokból.

TÉMAKÖR: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;
alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;
saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;
értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;
felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
rendet tart a környezetében;
törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
szelektíven gyűjti a hulladékot;
rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;
otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;
tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;
az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;
felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önálló tervezés és kivitelezés támogatása

A kreativitás erősítése
 Munkafolyamatok algoritmizálása
 Pontos munkavégzés iránti igény fejlesztése
 Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése
 Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése
 A segítségnyújtás és kérés szabályainak értelmezése
 Reális értékelési készség fejlesztése
 Fejlesztő hatású véleményformálás
 Szükséges korrekciók elvégzésének elősegítése
 Balesetmentes eszközhasználat fejlesztése
 A takarékoság iránti igény fejlesztése
 Környezettudatos magatartás támogatása
 Anyagvizsgálatok felhasználhatósági szempontok alapján
 Tárgykészítés képlékeny anyagból
 A papír tulajdonságai, felhasználhatósága
 Papírmunkák:
 egyenesen, vonal mentén tép, hajtogat
 ollóval egyenesen és körív mentén nyír
 vastagabb anyagokat hajlítás előtt vonalzó mentén bekarcol
 A fa tulajdonságai, felhasználása
 Famunkák:
 darabolás
 csiszolás
 hegyezés
 A textilek csoportosítása, felhasználása
 Fonalmunkák:
 szövés szövőkereten vagy madzagszövőn
 cérnát tűbe fűz önállóan vagy tűbefűző segítségével
 gombvarrás
 előöltés
 díszítőöltés

FOGALMAK

anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, alaprajz, méret, mérés, előöltés, díszítőöltés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Anyagvizsgálatok végzése a felhasználhatóság szempontjából
- Mit miből készítünk, és miért?
- Figurák, apróbb használati tárgyak készítése képlékeny anyagokból
- A papír tulajdonságainak vizsgálata, funkciónak megfelelő alkalmazása
- Állatkert és virágos kert készítése hajtogatással
- Térbeli dekorációk papírból, papírcsíkból
- Ötletes képeslapok, meghívók tervezése, készítése
- Ajándék- és tároló dobozok készítése karcolással, hajlítással
- Vár, papírház vagy manóház készítése kartonpapírból
- Modellek készítése alaklemez segítségével íves és egyenes nyírással
- A fa tulajdonságainak megismerése felhasználhatóság szempontjából
- Képközet, kulcstartó, kisautó, poháralátét készítése darabolással, csiszolással, hegyezéssel
- A textilek csoportosítása felhasználásuk szerint
- Textilgyűjtemény készítése

- Öltésfajták megismerése: előöltés, díszítő öltések
- Használati tárgyak készítése megfelelő textilből kézi varrással: zsebkendő-, toll- vagy mobiltelefon-tartó
- Bábok, kabalafigurák, tűpárna készítése gombvarrással
- A szövés technikájának megismerése szövőkeret vagy madzagszövő segítségével

TÉMAKÖR: Otthon – család – életmód

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteket felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

ismeri a tudatos vásárlás néhány fontos elemét;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A környezetátalakítás fontos szabályainak alkalmazása

Az önállóság fokozása

A közösségen belüli segítőkészség fejlesztése

A tevékenységek végzése közben egymás segítő támogatása

A megszerzett munkatapasztalatok alkalmazása

Az alkotás örömeinek átélése egyéni és csapatomunkában

A munkamegosztás előnyeinek kihasználása

Reális értékelés kialakítása

A tolerancia és az empátia fejlesztése

Közösen alkotott szabályok betartása

Jó szándékú véleményformálás támogatása

Különböző kultúrák és a másság elfogadása

Szokásrend kialakítása

Házak, lakások, otthonok

Modellkészítés

Otthon a lakásban

Otthonunk tárgyai

Növényápolás

Egészséges tápanyagok

Változatos étkezés

Terítés, tálalás

Ételkészítés

Egészséges életmód, napirend

Öltözködés

Takarékoskodás

Munkamegosztás a családban

Háztartási balesetek
Környezetvédelem

FOGALMAK

ház, lakás, otthon, modell, tápanyagok, életmód, veszélyforrás, lakberendezés, baleset, munkamegosztás, időbeosztás, környezetvédelem, szemét, hulladék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Különböző típusú házak megfigyelése környezetünkben
- Lakópark készítése kisebb dobozokból
- Lakásmodell készítése építőjáték vagy szerelőkészlet segítségével
- Apróbb dobozok segítségével babaház berendezése
- A lakás tisztántartásához napi- és hetirend készítése, ezeknek a munkáknak az elosztása a családban
- A lakásban leggyakrabban található növények ápolásának megismerése
- Az egészséges tápanyagok megismerése, melynek alapján változatos étrend összeállítása
- Egyszerű ételek, italok készítése
- Ünnepi asztal terítése
- Szülinapi zsúr kellékeinek elkészítése
- A tisztálkodáshoz szükséges megfelelő kozmetikumok kiválasztása
- Alkalomhoz illő öltözet és az életkornak megfelelő divat követése
- A háztartás gépeinek megismerése, ezek biztonságos használata

TÉMAKÖR: Jeles napok, ünnepek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;
felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az ünnepi szokások megőrzése
Kulturált ünneplés
Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése
Nemzeti értékeink és hőseink iránti tisztelet erősítése
Mikulás
Karácsony
Farsang
Március 15.
Húsvét
Anyák napja

FOGALMAK

népszokás, hagyomány, nemzeti érték, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Esztétikus dekorációk tervezése és készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre különböző anyagokból
Ünnepekhez kapcsolódó egyszerű hagyományos ételek készítése
A magyar népviselet és népszokások megismerése: memóriakártyák készítése

TÉMAKÖR: Közlekedés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;
az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési és problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A tömegközlekedés során alkalmazott magatartás és szokások megszilárdítása
A gyalogos és kerékpáros közlekedési szabályok megerősítése
Közlekedési eszközök megismerése, környezettudatos használatuk
A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása
A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése és megelőzése
Figyelem és elővigyázatosság fejlesztése
A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívül
Az úttest részei; útburkolati jelek
Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken
Közlekedési környezetben alkalmazható viselkedési normák

FOGALMAK

úttest, kerékpárút, gyalogosforgalom, tömegközlekedés, helyi és helyközi közlekedés, biztonsági és udvariassági szabályok, térképismeret, útvonalterv

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A közlekedési eszközök csoportosítása környezetvédelmi szempontból
- Társasjáték készítése a gyalogos és a kerékpáros közlekedési szabályokhoz kapcsolódóan
- Lakópark készítése úthálózattal, jelzőtáblákkal

A továbbhaladás feltételei 3.évfolyam:

- Az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton szerezzen ismeretet, alkotótevékenysége során vegye figyelembe az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.
- Alkotótevékenysége során végezzen előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket.
- Adott szempontok alapján tervezzen, készítsen egyszerű tárgyakat, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat.
- Tudjon végrehajtani egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat.
- Tartson rendet környezetében, törekedjen a takarékos anyag, idő és energiafelhasználásra, valamint a szelektív hulladékgyűjtésre.
- Ismerje fel iskolai és otthoni környezetének balesetveszélyes helyzeteit, és ismerje megelőzési módját.
- Ismerje a tudatos vásárlás, egészséges táplálkozás néhány fontos elemét, és az egészségmegőrzés tevékenységeit. Tudjon asztalt teríteni.
- Ismerje, és alkalmazza a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat, a vasúti közlekedés szabályait.

A 4. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	16
Otthon – család – életmód	8
Jeles napok, ünnepek	5
Közlekedés	3
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Anyagok a környezetünkben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
- alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Véleményalkotás erősítése;
- A társakkal való közös tevékenység támogatása;
- Együttműködési készségek fejlesztése közös tevékenység során;
- Környezettudatos döntéshozatal elősegítése az anyaghasználat során;
- Építő jellegű párbeszéd alkalmazása;
- Kézügyesség fejlesztése;
- Anyagvizsgálat;
- Az anyagok tulajdonságai;
- Az anyagok felhasználási lehetőségei.

FOGALMAK

anyag, alapanyag, termék, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Természetes és mesterséges környezet megfigyelése;
- Különböző termékek, természeti anyagok tapasztalati úton történő megismerése, felhasználása;
- Természetes és mesterséges anyagokból készült tárgyak gyűjtése, csoportosítása, környezettudatos felhasználásuk;
- Természetes és mesterséges anyagok közötti kapcsolat vizsgálata: nyersanyag-alapanyag-termék;
- A környezetátalakító tevékenységek csoportosítása. Az ember környezetalakító tevékenysége és ennek következményei;
- A gyűjtött természetes anyagokból kép készítése;
- Különböző éghajlatú lakások készítése természetes és mesterséges anyagokból.

TÉMAKÖR: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
- egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;
- alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;

saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;
 értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;
 felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
 rendet tart a környezetében;
 törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
 szelektíven gyűjti a hulladékot;
 rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;
 otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
 takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;
 tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;
 az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
 társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;
 felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
 ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önálló tervezés és kivitelezés támogatása

A kreativitás erősítése

Munkafolyamatok algoritmizálása

Pontos munkavégzés iránti igény fejlesztése

Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése

Felélős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése

A segítségnyújtás és kérés szabályainak értelmezése

Reális értékelési készség fejlesztése

Fejlesztő hatású véleményformálás

Szükséges korrekciók elvégzésének elősegítése

Balesetmentes eszközhasználat fejlesztése

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Anyagvizsgálatok felhasználhatósági szempontok alapján

Tárgykészítés képlékeny anyagból

A papír tulajdonságai, felhasználhatósága

Papírmunkák:

egyenesen, vonal mentén tép, hajtogat

ollóval egyenesen és körív mentén nyír

vastagabb anyagokat hajlítás előtt vonalzó mentén bekarcol

A fa tulajdonságai, felhasználása

Famunkák:

darabolás

csiszolás

hegyezés

A textilek csoportosítása, felhasználása

Fonalmunkák:

szövés szövőkereten vagy madzagszövőn

cérnát tűbe fűz önállóan vagy tűbefűző segítségével

gombvarrás

előöltés
díszítőöltés

FOGALMAK

anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, alaprajz, méret, mérés, előöltés, díszítőöltés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Anyagvizsgálatok végzése a felhasználhatóság szempontjából
- Mit miből készítünk, és miért?
- Figurák, apróbb használati tárgyak készítése képlékeny anyagokból
- A papír tulajdonságainak vizsgálata, funkciónak megfelelő alkalmazása
- Állatkert és virágos kert készítése hajtogatással
- Térbeli dekorációk papírból, papírcsíkból
- Ötletes képeslapok, meghívók tervezése, készítése
- Ajándék- és tároló dobozok készítése karcolással, hajlítással
- Vár, papírház vagy manóház készítése kartonpapírból
- Modellek készítése alaklemez segítségével íves és egyenes nyírással
- A fa tulajdonságainak megismerése felhasználhatóság szempontjából
- Képeret, kulcstartó, kisautó, poháralátét készítése darabolással, csiszolással, hegyezéssel
- A textilek csoportosítása felhasználásuk szerint
- Textilgyűjtemény készítése
- Öltésfajták megismerése: előöltés, díszítő öltések
- Használati tárgyak készítése megfelelő textilből kézi varrással: zsebkendő-, toll- vagy mobiltelefon-tartó
- Bábok, kabalafigurák, tűpárna készítése gombvarrással
- A szövés technikájának megismerése szövőkeret vagy madzagszövő segítségével

TÉMAKÖR: Otthon – család – életmód

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteket felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

ismeri a tudatos vásárlás néhány fontos elemét;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A környezetátalakítás fontos szabályainak alkalmazása

Az önállóság fokozása

A közösségen belüli segítőkészség fejlesztése

A tevékenységek végzése közben egymás segítő támogatása

A megszerzett munkatapasztalatok alkalmazása
Az alkotás örömeinek átélése egyéni és csapatmunkában
A munkamegosztás előnyeinek kihasználása
Reális értékelés kialakítása
A tolerancia és az empátia fejlesztése
Közösen alkotott szabályok betartása
Jó szándékú véleményformálás támogatása
Különböző kultúrák és a másság elfogadása
Szokásrend kialakítása
Házak, lakások, otthonok
Modellkészítés
Otthon a lakásban
Otthonunk tárgyai
Növényápolás
Egészséges tápanyagok
Változatos étkezés
Terítés, tálalás
Ételkészítés
Egészséges életmód, napirend
Öltözködés
Takarékoskodás
Munkamegosztás a családban
Háztartási balesetek
Környezetvédelem

FOGALMAK

ház, lakás, otthon, modell, tápanyagok, életmód, veszélyforrás, lakberendezés, baleset, munkamegosztás, időbeosztás, környezetvédelem, szemét, hulladék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Különböző típusú házak megfigyelése környezetünkben
- Lakópark készítése kisebb dobozokból
- Lakásmodell készítése építőjáték vagy szerelőkészlet segítségével
- Apróbb dobozok segítségével babaház berendezése
- A lakás tisztántartásához napi- és hetirend készítése, ezeknek a munkáknak az elosztása a családban
- A lakásban leggyakrabban található növények ápolásának megismerése
- Az egészséges tápanyagok megismerése, melynek alapján változatos étrend összeállítása
- Egyszerű ételek, italok készítése
- Ünnepi asztal terítése
- Szülinapi zsúr kellékeinek elkészítése
- A tisztálkodáshoz szükséges megfelelő kozmetikumok kiválasztása
- Alkalomhoz illő öltözet és az életkornak megfelelő divat követése
- A háztartás gépeinek megismerése, ezek biztonságos használata

TÉMAKÖR: Jeles napok, ünnepek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét; ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az ünnepi szokások megőrzése
Kulturált ünneplés
Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése
Nemzeti értékeink és hőseink iránti tisztelet erősítése
Mikulás
Karácsony
Farsang
Március 15.
Húsvét
Anyák napja

FOGALMAK

népszokás, hagyomány, nemzeti érték, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Esztétikus dekorációk tervezése és készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre különböző anyagokból
Ünnepekhez kapcsolódó egyszerű hagyományos ételek készítése
A magyar népviselet és népszokások megismerése: memóriakártyák készítése

TÉMAKÖR: Közlekedés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;
az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési és problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A tömegközlekedés során alkalmazott magatartás és szokások megszilárdítása
A gyalogos és kerékpáros közlekedési szabályok megerősítése
Közlekedési eszközök megismerése, környezettudatos használatuk
A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása
A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése és megelőzése
Figyelem és elővigyázatosság fejlesztése
A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívül
Az úttest részei; útburkolati jelek
Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken
Közlekedési környezetben alkalmazható viselkedési normák

FOGALMAK

úttest, kerékpárút, gyalogosforgalom, tömegközlekedés, helyi és helyközi közlekedés, biztonsági és udvariassági szabályok, térképismeret, útvonalterv

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A közlekedési eszközök csoportosítása környezetvédelmi szempontból
- Társasjáték készítése a gyalogos és a kerékpáros közlekedési szabályokhoz kapcsolódóan
- Lakópark készítése úthálózattal, jelzőtáblákkal

A továbbhaladás feltételei 4. évfolyam:

- Az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton szerezzon ismeretet, alkotótevékenysége során vegye figyelembe az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.
- Alkotótevékenysége során végezzen előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket.
- Adott szempontok alapján tervezzen, készítsen egyszerű tárgyakat, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat.
- Tudjon végrehajtani egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat.
- Tartson rendet környezetében, törekedjen a takarékos anyag, idő és energiafelhasználásra, valamint a szelektív hulladékgyűjtésre.
- Ismerje fel iskolai és otthoni környezetének balesetveszélyes helyzetait, és ismerje megelőzési módját.
- Ismerje az ember környezetalakító tevékenységét a településekben és a közlekedésben.
- Ismerje a műszaki ábrázolás alapjait (vonalfajták, méretezés), a vetületi ábrázolást.
- Ismerje a tudatos vásárlás, egészséges táplálkozás néhány fontos elemét, és az egészségmegőrzés tevékenységeit. Tudjon szendvicset, teát készíteni. Ismerje az alapvető háztartási eszközök használatát.
- Tudjon felsorolni alternatív energiaforrásokat, hogyan fogjuk munkába a vizet és szelet.
- Ismerje, és alkalmazza a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat, a közlekedést segítő jelzéseket, a kerékpáros közlekedés szabályait, a kerékpár részeit.

11.9 Testnevelés

A Testnevelés és egészségfejlesztés az egyik legösszetettebb tanulási terület, meglehetősen komplex célkitűzéssel. Egyik legfontosabb feladata a tanulók testi, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésének biztosítása, mely kiemelten a Nemzeti alaptanterv testi-lelki egészségre nevelés célját valósítja meg, miközben az alapkompenciák és az ezekre épülő Nat kompetencia-összetevők fejlesztése is megtörténik.

A testnevelés tantárgy a tanulókat a játék és a sporttevékenység, illetve a testedzés lehetőségeinek és eljárásainak felhasználásával, a pedagógus személyes példamutató magatartásán keresztül alakítja, formálja. Az egészséges és harmonikus életvitelt megalapozó ismeretek átadása, a szokások kialakítása az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában a leghangsúlyosabb. Az alsó tagozat nevelő-oktató tevékenységében ezért kiemelkedő szerepe van a testnevelés tantárgy tanításának, amit a szükséges képzettséggel rendelkező pedagógus végez. A tantárgy jelentőségét növeli, hogy a koordinációs képességek fejlesztésének szenzitív szakaszai nagyrészt erre az életkorra tehetők. A tanulók természetes igényéből fakadó mozgásszükségletet úgy kell kielégíteni, hogy a mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése mellett kiemelt szerepet kapjon a motoros képességek fejlesztése. A testnevelés meghatározó szerepet játszik a tanulók szokásrendjének, életvitelének kialakításában. Ebben a korban alapozható meg a mozgás és a mozgástanulás iránti pozitív attitűd, amely jelentősen hozzájárul az élethosszig tartó, egészségtudatos, tevékeny, harmonikus életvitel megvalósításához. Így válhat az egyén később a társadalom aktív tagjává. Az egészségfejlesztés területén a rendszeres higiéniai alapok megismerése, elsajátításának igénye az egész nevelési-oktatási szakaszt végigkíséri. A szabadtéren, a természetközeli helyszíneken végzett rendszeres testmozgás szükségességének tudatosítása a környezet megismerésén keresztül járul hozzá a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez mint nevelési célhoz.

A testnevelés kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű tanulást. A gyors mozgástanulásnak, valamint a sportági mozgásformák

elsajátításának alapfeltétele a természetes mozgások megszilárdulása. Ennek érdekében érvényesülnie kell a fokozatosság elvének. Az alapkészségek egyszerű végrehajtását gyakorolva jutunk el az összetettebb helyzetekben történő végrehajtásig. A tanulási folyamat során érvényesülnie kell a sikerességnek, az örömteli mozgásos tevékenységnek, amely a játékkal, a játékos mozgástanulással együtt kialakíthatja a testneveléshez, a testmozgáshoz fűződő pozitív érzelmi viszonyulást. A játéktevékenység során is a könnyített szabályoktól haladunk az egyre nehezedő szabályok alkalmazása felé.

Az általános iskola alsó tagozatán elsősorban a játékos cselekvéstanulást helyezzük előtérbe. A differenciálás elvét alkalmazva juthatunk el oda, hogy minden tanuló a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére jusson. Fontos, hogy a gyerekeket a követelmények erőikifejtésre készítsék, de ez ne vezessen kudarchoz, ne váljon kilátástalanná, és ne okozzon hátrányos megkülönböztetést. Ugyanakkor a tanulókat hozzá kell segíteni ahhoz, hogy toleránssá váljanak a társaik gyengébb teljesítménye, esetleg testi és más fogyatékosága iránt.

Az alsó tagozatos testnevelés célja – a prevenciót maximálisan figyelembe véve – a tanulók mozgásműveltségének, mozgáskészségeinek, motoros képességeinek olyan szintre fejlesztése, hogy alkalmassá váljanak a sikeres mozgásos cselekvéstanulásra és testedzésre. Célként szolgál továbbá a diákok önismeretének fejlesztése, énképének, érzelmi-akaratik képességeinek formálása, a szabálykövető magatartásminták kialakítása. A testnevelés a motoros képességek fejlesztésével hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek az életkoruknak és testi adottságaiknak megfelelő erővel, gyorsasággal és állóképességgel rendelkezzenek. Ugyanakkor korosztályuknak megfelelően fejlődik izomérzékenységük, ritmus- és reakcióképességük, térbeli tájékozódó és egyensúlyozó képességük. A mozgástanulás során elsajátítják a különböző futások, ugrások és dobások alaptechnikáit. Megtanulnak egyszerű támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatokat. A lehetőségek függvényében elsajátítanak legalább egy úszásnemet.

A küzdősportoknak kiemelt szerepük van a gyermek személyiségfejlesztésében. Az ember természetes küzdőmozgásain, húzáson, toláson, kiemelésen alapuló játékok és küzdőfeladatok során a gyermek megtanulja felbecsülni saját és társai erejét, változatos helyzetekhez alkalmazkodik, koncentrációja, tűrőképessége növekszik, miközben a győzelem és kudarc megélésével azonnal értékelheti saját teljesítményét.

A lelkielő, a kitartás, a küzdőképesség, a bátorság, a becsület, a fair play, az önuralom, a tisztelet, a társak iránt tanúsított tolerancia mind fejlesztés alatt állnak az egyszerű, játékos feladatmegoldások során.

A tanulók mozgástanulásának személyiség-összetevőiben – az értelmi bevésséssel szemben – a mechanikus másolás dominanciája jellemző. Memóriájukban a szavak jelentésében rejlő információ helyett a tárgyakra emlékezés a meghatározó, míg a tananyag ok-okozati viszonyaiban a jelenségszintű megértés felülírja a logikai értelmezés alternatíváját. Figyelmük, koncentrációképességük szétszórt, rövid ideig tart, így kiemelt szempont a változatos óraszervezési eljárások alkalmazása, melyben hangsúlyos szerepet kapnak a direkt módszertani eljárások.

A testnevelés fő célja mellett rész cél az 1–4. évfolyam körében megjelenő mozgásszervi elváltozásokkal rendelkező, belgyógyászati betegségekben szenvedő gyermekek testedzésének, mozgásműveltségük kialakításának biztosítása, az egészségi állapot, a teljesítőképesség helyreállítását kínáló testgyakorlatok elsajátítása és rendszeres végzése, a preventív szemlélet alkalmazása.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is

hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlenül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékkeént kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Az iskolai testnevelésóra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében – amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen, illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör.

A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokoltá teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenést a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelenjen a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatai. Az önállóan megjelenő „Gyógytestnevelés” témakör csak az ezen a területen érintett tanulókra

vonatkozik, mely külön órakeretben valósul meg. A gyógytestneveléssel kapcsolatos órakeret meghatározásához ad segítséget „A témakörök áttekintő táblázata” kiegészítő szövege.

A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a természetes mozgáskészségek és a sportági jellegű előkészítő mozgásformák kivitelezésének színvonala, valamint a motoros képességek területén a tanuló önmagához mért fejlődése. Az alsó tagozatos diákok életkori sajátosságához igazított pedagógiai eljárások egyik legfontosabb eleme a pozitív tanulási légkört kialakító fejlesztő-formáló értékelés. A pszichomotoros teljesítmény az érzelmi-akarat tényezőkkel koherens egységet alkotva képezi a minősítés alapját.

1–2. évfolyam

Ahogy az első önálló lépések, úgy az 1–2. évfolyamon megélt testnevelésórák is meghatározóak a gyermek életében. Életkori sajátosság az ismeretszerzés, az alkotás, az önkifejezés és nem utolsósorban az örömrészlet mozgáson keresztül kifejeződése, megvalósulása. A tanulók már az első tanórákon megismerik a testkultúra alapjait: az öltözői és teremrend, a tiszta és megfelelő sportfelszerelés nélkülözhetetlenségét, az alapvető higiéniai követelményeket. Ezek az ismeretek ebben a szakaszban válnak a gyermek szokásrendjévé, mellyel a kulturális tudatosság kompetenciái kialakulnak. Az óra szervezési kereteit adják az egyszerű rendgyakorlatok, melyeken keresztül a tanulók megismerik és megtapasztalják a közösségben történő alkalmazkodás, a tolerancia és önfegyelem szociokulturális jelentőségét, ezzel megalapozva a következő iskolai szakaszok társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái eredményes kialakításának lehetőségét.

A testnevelés kerettanterv a korosztály számára a mozgásműveltség területén kiemelten fontosnak tartja az alapvető helyváltoztató mozgások (járások, futások, szökdelések, ugrások, kúszások, mászások), a manipulatív tevékenységformák (dobások, ütések, labdás gyakorlatok) sokféle formában és eszközzel történő fejlesztését. A kivitelezést az egyszerűség és könnyű megvalósíthatóság jellemzi. A gyakorlás során a versengéssel és egyéni megmérettetéssel szemben elsősorban a játékoság kerül előtérbe. Hangsúlyosak az alkalmanként változó, véletlenszerűen kialakított csapatban történő játékos mozgásformák, ahol a különböző egyéni képességek kiegészítik egymást, így jelentősen csökken a kudarcélmény lehetősége. Ennek megvalósításában kiemelt szerep jut a Kölyök Atlétikai Program eszközrendszerének és módszertanának.

Az egyszerű gimnasztika és torna jellegű gyakorlatok nélkülözhetetlen eszköze a megfelelő testsémák, a téri tájékozódó képesség, a ritmusérzék és egyensúlyozó képesség alapjainak kialakítása. Ezek a képességek nemcsak a közvetlen mozgástanulás és -fejlesztés kellékei, hanem közvetett idegrendszeri hatásukon keresztül a kognitív területek fejlesztését is szolgálják.

A játékos formában végrehajtott küzdőgyakorlatok komplex kondicionális és koordinációs fejlesztő hatása megmutatkozik a kitartás, a fizikai erő fejlődésén túl az ügyesség, a kognitív koordinációs képességek, a leleményesség, a helyzetfelismerő és -megoldó képesség terén. Kiemelten fejlődik továbbá a tanulók szociális érzéke, kifejeződik az egymás iránti tolerancia, hiszen a tevékenység közben folyamatosan változó helyzetekhez kell alkalmazkodni úgy, hogy nem határozható meg előre a küzdelem kimenetele. A pillanatnyi erőviszonyok nem feltétlenül döntenek a győztes javára, hiszen az ügyesség, leleményesség, kitartás és önuralom szintén nagy szerepet játszanak a játék kimenetelében. A tanulók változatos érintő játékokon keresztül ismerkednek meg a test-test elleni küzdelem alapjaival, a fizikai kontaktussal, melynek célja a fizikai kontaktus megszokása és természetessé válása.

Ezen szenzitív időszak mozgásformája az úszás – mint az egész életen át preventív, rekreációs, kondicionális jelleggel is alkalmazható tevékenység. Ekkor kezdődik a vízhez szoktatás, melynek keretében az esetleges gátlások türelmes és játékos formában oldhatók.

A testnevelési és népi játékok előtérbe helyezése teszi lehetővé, hogy később elsajátíthatók legyenek a labdajátékok és csapatsportok szabályrendszerei, jellegzetességei, technikai, taktikai alapjai. Az egyszerű játékokon keresztül kifejezésre kerülnek a személyes karakterek, jellemvonások, ezzel nagyban elősegítve a tanulók megismerését.

A korosztálynál feltétlenül figyelembe kell venni a koncentrációs képesség időbeli korlátozottságát. Az egyes tantervi követelmények kevésbé lehetnek egy-egy tanóra önálló fejezetei, inkább az egész tanéven át, többször, kisebb tételben ismétlődő elemek. Azt is szem előtt kell tartani, hogy az ismeretszerzés elsődlegesen vizuális jellegű és utánzáson alapul, ezáltal fokozott jelentősége van a bemutatásnak, a bemutattatásnak.

A gyógytestnevelés testgyakorlataiban – a korrekciós gimnasztika gyakorlatok mellett – hangsúlyosan jelenik meg a játékos mozgásformák, az utánzó kúszások és mászások, a testnevelési és népi játékok adaptív alkalmazása.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult mozgásformákat összefüggő cselekvéssorokban, jól koordináltan kivitelezzi;
- a tanult mozgásforma könnyed és pontos kivitelezésének elsajátításáig fenntartja érzelmi-akaratú erőfeszítéseit;
- sporttevékenysége során a szabályok betartására törekszik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- megfelelő motoros képességszinttel rendelkezik az alapvető mozgásformák viszonylag önálló és tudatos végrehajtásához;
- olyan szintű relatív erővel rendelkezik, amely lehetővé teszi összefüggő cselekvéssorok kidolgozását, az elemek közötti összhang megteremtését.

MOZGÁSKÉSZSÉG-KIALAKÍTÁS – MOZGÁSTANULÁS

- az alapvető mozgásformákat külsőleg meghatározott ritmushoz, a társak mozgásához igazított sebességgel és dinamikával képes végrehajtani;
- az egyszerűbb mozgásformákat jól koordináltan hajtja végre, a hasonló mozgások szimultán és egymást követő végrehajtásában megfelelő szintű tagoltságot mutat.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben;
- a versengések és a versenyek tudatos szereplője, a közösséget pozitívan alakító résztvevő;
- felismeri a sportszerű és sportszerűtlen magatartásformákat, betartja a sportszerű magatartás alapvető szabályait.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- felismeri a különböző veszély- és baleseti forrásokat, elkerülésükhöz tanári segítséget kér;
- ismeri a keringési, légzési és mozgatórendszerét fejlesztő alapvető mozgásformákat;
- tanári irányítással, ellenőrzött formában végzi a testnevelés – számára nem ellenjavallt – mozgásanyagát;
- családi háttére és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- az öltözködés és a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- megismeri az életkorának megfelelő sporttáplálkozás alapelveit, képes különbséget tenni egészséges és egészségtelen tápanyagforrások között.

Az 1–2. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 340 óra

1. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	13
Kúszások és mászások Járások, futások Szökdelések, ugrások	45
Dobások, ütések Labdás gyakorlatok	50
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	20
Testnevelési és népi játékok	20
Küzdőfeladatok és -játékok	10
Foglalkozások alternatív környezetben	12
Összes óraszám:	170

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óraóra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg, a többi témakör óraszámának terhére. A gyógytestnevelő tanár a „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg.

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, végrehajtásának megismerése

2-4 ütemű szabad-, társas és kézi szergyakorlatok bemutatás utáni pontos és rendszeres végrehajtása

Alakzatok megismerése (oszlop-, sor-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) és alkalmazó gyakorlása

Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban

A biológiailag helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása

A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötel-gyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, statikus gyakorlatelemek elnevezései

A gyógytestnevelés-órán a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók megismerik és elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárulnak a biológiailag helyes testtartás és a helyes légzéstechnika kialakításához.

TÉMAKÖR: Kúszások és mászások, Járások, futások, Szökdelések, ugrások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 45 óra

Kúszások és mászások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kúszások, mászások alapvető balesetvédelmi szabályainak megismerése

Kúszások, mászások ellentétes, majd azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra, oldalra vagy egyéb meghatározott útvonalon, különböző támasztávolságokkal és mozgássebességgel (pl. lassított vagy szaggatott mozdulatokkal is)

Utánzó mozgások játékos formában; utánzó fogók

Testséma, térbeli tájékozódó képesség és szem-kéz-láb koordináció fejlesztése

Izomerő és mozgáskoordináció fejlesztése

Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó és mászó feladatokkal játékos formában

Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával

Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése

FOGALMAK

utánzó gyakorlatok, kúszások-mászások kifejezései (pl.: medvejárás, rákjárás, pókjárás, fókakúzás, katonakúzás), irányváltoztatás, sorverseny, váltóverseny

A gyógytestnevelés-órán a kúzás és mászás feladatok a törzsizom erősítését szolgálják az egyszerű statikus utánzó mozgásoktól indulva a dinamikus, összetett kúzások-mászásokig, a korosztály számára megfelelő játékos formában.

Járások, futások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Járások egyenes vonalon előre, hátra, oldalra, különböző alakzatokban (pl. cikcakk alakban, körben) és fordulatokkal (negyed-, fél-, egészfordulat), egyenletes vagy váltakozó

lépéshosszal, ritmussal, nyújtott és hajlított könyökkel, különböző szimmetrikus kartartásokkal

- Járások mély és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás), valamint egyéb utánzó formákban (pl. tyúklépés, lopakodó járás, pingvinjárás)
- Járások sarkon, talp élén, lábujjhegyen, előre-hátra-oldalra
- A Kölyökatlétika futásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Saroklendítés, térdemelés futás közben karlendítés nélkül és karlendítéssel, szimmetrikus kartartásokkal
- Sor- és váltóversenyek párban és csapatban, szemből és hátulról történő váltással
- Futások 5-6 m-re elhelyezett 10-20 cm-es akadályok felett
- Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal és íven egyenletes tempóban és ritmussal
- Folyamatos futások 4-6 percen keresztül

FOGALMAK

járás, utánzó járás, futás, mozgásirány, állórajt, rajtjel, kartartás, lendítés, hajlítás, szabály, sebesség, váltás, lépéshossz, perc, távtartás, térdemeléssel futás, saroklendítéssel futás

A gyógytestnevelés-órán a járás-, futásgyakorlatok szakaszos végrehajtásával törekedni kell a tanulók állóképességének fejlesztésére. A tanulók megismerik és alkalmazzák az elváltozásuk, illetve betegségük szempontjából adekvát terhelés-pihenés arányt a járás- és futásgyakorlatok esetében.

Szökdelések, ugrások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző ugrásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika ugrásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Helyben szökdelések páros zárt lábbal és különböző terpeszekben tapsra, zenére
- Szökdelések két lábon előre-hátra-oldalra, ugrások kisebb, 10-20 cm-es magasságú felületekre fel és le
- Indiánszökdelés alapttechnikájának elsajátítása
- Ugrások, szökdelések páros és egy lábon egyenlő és változó távolságra elhelyezett célterületekbe, sportlétrába

FOGALMAK

felugrás, elugrás, indiánszökdelés, sasszé, galopp, oldalazó szökdelés, méter, elugrási hely, leérkező hely, ritmus

A gyógytestnevelés-órán az ugrások, szökdelések a belgyógyászati betegségek esetén differenciált, egyénre szabott módon elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését.

TÉMAKÖR: Dobások, ütések, Labdás gyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 50 óra

Dobások, ütések,

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző dobásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika dobásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Könnyű labda fogása két kézzel, egyszerű karmozgások kézben a labdával, helyben és haladás közben
- Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben
- Alsó dobás két kézzel társhoz
- Labda gurítása társnak fekvésben, ülésben
- Könnyű labda gurítása, terelése floorball-, teniszütő, tornabot vagy egyéb eszköz (pl. kézben lévő labda) segítségével társhoz vagy célfelületre
- Labda dobása, gurítása és elkapása társsal vagy csoportban, helyben és mozgás közben

FOGALMAK

dobás, gurítás, lökés, hajítás, terelés, ütés, célfelület, dobásirány, ütőfogás, tenyeres oldal, fonák oldal

A gyógytestnevelés-órán a tanulók elváltozása, illetve betegsége szempontjából adekvát dobások, ütések elsajátítása révén lehetővé válik a motoros képességek fejlesztése, a mozgásműveltség kialakítása, a különböző ütős sportok adaptált alkalmazása.

Labdás gyakorlatok

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása
- Kézzel és lábbal, helyben és haladással történő labdavezetési módok alapttechnikáinak elsajátítása
- A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, gurítási, dobási, rúgási és elkapási feladatok a távolság variálásával, helyben, önállóan, majd társak bevonásával különböző testhelyzetekben és különböző irányokba történő mozgással
- Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal, egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba
- A labdás alapttechnikák vezető műveleteinek tudatosítása

FOGALMAK

mellső átadás, felső átadás, alsó átadás, egy- és kétkezes átadás, labdavezetés, labdaelkapás, labdakezelés, labdaív, pattintó érintés, gurítás, bekísérés, görgetés

A gyógytestnevelés-órán a labdás feladatok adaptált alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulása elősegíthető az izomzat, motoros képesség fejlesztésével. Azon labdás testnevelési és sportjátékok megismerése, elsajátítása ajánlott, amelyeket a tanuló a betegségtől, illetve az elváltozástól függetlenül is gyakorolhat.

TÉMAKÖR: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a támasz- és függésgyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tér-, izom- és egyensúlyérzék fejlesztése
- A helyes testtartás tudatosítása
- A ritmus és mozgás összhangjának megteremtése
- Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása és esztétikus bemutatása (gurulóátfordulás előre, tarkóállás, lebegőállás))
- Egyszerű támaszugrások és rávezető gyakorlataik elsajátítása, végrehajtása
- Akadálypályák leküzdése magasságokhoz, mélységekhez alkalmazkodó mozgáscselekvésekkel
- Statikus támaszgyakorlatok gyakorlása mellső, oldalsó és hátsó támaszban különböző testrészek használatával, különböző kar- és lábtartásokkal kivitelezett egyensúlyi helyzetekben, valamint egyéb utánozó támaszgyakorlat végrehajtása
- Egyszerű statikus és dinamikus egyensúlyozási gyakorlatok végrehajtása

FOGALMAK

egyensúly, támasz, függés, függőállás, gurulás, gurulóátfordulás, mérlegállás, tarkóállás, „csikórugdalózás”, mászás, mászókulcsolás, vándormászás, bátorugrás, pókjárás, rákjárás, fókajárás, medvejárás, sántaróka-járás, nyúlugrás, térdelés, felguggolás, alaplendület, madárfogás

A gyógytestnevelés-órán a betegségek és az elváltozások szempontjából kontraindikált gyakorlatok nélkül a támasz-, függés- és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával a törzsizomzat fejlesztése révén pozitív változások érhetők el az egészségi állapotban.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;

- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző testnevelési játékok balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása
- Egyszerű fogó- és futójátékok által a teljes játéktér felölő mozgásútvonalak kialakítása, a játéktér határainak érzékelése
- Az elsősorban statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváloztatások, mély súlyponti helyzetben történő elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- A népi játékokon keresztül a közösségi élmény megtapasztalása, a nemi szerepek gyakorlása
- A végtagok helyzetének, az izmok feszültségi állapotának, valamint az egész test érzékelését, az egyensúlyozó képességet fejlesztő szoborjátékok, utánozó játékok, egyéb népi játékok, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok gyakorlása
- A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek) által
- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák játékos formájú gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkénszer nélkül
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

FOGALMAK

szabályjátékok, népi és körjátékok, utánozó játékok, fogójátékok statikus és dinamikus akadályokkal, ugróiskola, sorverseny, váltóverseny.

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a testnevelési és népi játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszerzését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Küzdőfeladatok és -játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatok, esések, tompítások játék- és baleset-megelőzési szabályait;
- vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ismerkedés a bőrérítés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos és csapat jellegű játékos, valamint kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatokkal

- Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő, társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával
- Küzdelemre képessé tevő egyszerű technikák koordinációs fejlődésmenetének megfelelő végrehajtása
- A saját és az ellenfél erejének felbecsülése egyszerű páros és csoportos küzdőfeladatok során
- A küzdőjátékok balesetmegelőzési szabályainak, a sportszerű küzdés szemléletének megismerése
- A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok különböző kiinduló helyzetekből, a test különböző részeivel, eszközökkel vagy anélkül

FOGALMAK

húzások, tolások, önkontroll, sportszerű küzdelem, esések, lábérintések, kézérintések, asszertivitás, közvetlen kontakt, pillanatnyi kontakt

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a küzdőfeladatokat és játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Foglalkozások alternatív környezetben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő alkalmazására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szabadtéri foglalkozások baleset- és természetvédelmi szabályainak megismerése
- A szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak megismerése
- A szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak elsajátítása
- Szabadtéri népi játékok elsajátítása (fogójátékok, ugróiskolák)
- A tenisz alapjainak elsajátítása
- Gördülő mozgásformák és téli játékok (roller, kerékpár; hógolyózás, szánkó) megismerése
- Szabadtéri akadálypályák leküzdése
- Természetben üzhető sportágak megismerése (túrázás, síelés, korcsolyázás)

FOGALMAK

időjárás, öltözködés, szabadtéri foglalkozások, téli játékok, nyári játékok, síelés, korcsolyázás, túrázás, tájékozódás, közlekedési szabályok, természetvédelem

A gyógytestnevelés-órán a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása

elősegíti a rendszeres testedzés megszerettetését, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően¹

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;
- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére;
- aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:

A helyes légzéstechnika elsajátítása

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása

Egyszerűbb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos végrehajtása

A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségével, majd anélkül

A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása

Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés

Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok kiterjesztését szolgáló tevékenységek elsajátítása, végrehajtása

Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül

FOGALMAK

helyes testtartás, testséma

¹ A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

A továbbhaladás feltételei 1. évfolyam:

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

- Ismerje a helyes testtartást és annak az egészségre gyakorolt pozitív hatásait.
- Ismerje az egyszerű gimnasztikai elemek elnevezését és végrehajtását. (terpeszállás, zártállás, guggolás, térdelőtámasz, magas tartás, oldalsó középtartás, csípőre tartás).
- 2-4 ütemű szabadgyakorlatok bemutatása és végrehajtása.
- Alakzatok felismerése és végrehajtása hely és - helyzetváltoztatással: oszlop, sor, vonal, kör, szétszórt alakzat.

Kúszások és mászások, járások, futások, szökdelések, ugrások

- A kúszások, mászások, ellentétes, azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra, oldalra.
- Utánzó mozgások ismerete és végrehajtása a törzsizom erősítésére: pókjárás, rákjárás, macijárás, főkajárás.
- Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése. (3-4 akadály)
- Járások (sarkon, lábujjhegyen, talp élen), futások (saroklendítés, térdemelés) egyenes vonalon előre, hátra, oldalra és különböző alakzatokban és fordulatokkal.
- Járások mély- és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás)
- Folyamatos futás 4-6 percig.
- Helyben és helyzetváltoztatással szökdelések (páros lábon, egylábon)

Dobások, ütések, labdás gyakorlatok

- Labda fogása két kézzel.
- Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben.
- Labda gurítása, terelése.
- Labdavezetés kézzel és lábbal, helyben és haladással.

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

- Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása, bemutatása: guruló átfordulás előre, tarkóállás, lebegőállás.
- Egyszerű támasz, függés és egyensúlygyakorlatok végrehajtása: fekvőtámasz, függés bordásfalon, járások padon.

Testnevelési és népi játékok

- A tanult játékok szabályainak ismerete: fogójátékok, kidobók

Küzdő feladatok és játékok

- Húzások, tolások.

Foglalkozások alternatív környezetben

A természetben üzhető sportágak ismeret: teniszezés, kerékpározás, síelés, korcsolyázás, túrázás, szánkózás.

2. évfolyam

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	10
Kúszások és mászások Járások, futások Szökdelések, ugrások	30
Dobások, ütések Labdás gyakorlatok	35
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	12
Testnevelési és népi játékok	15
Úszás	68
Összes óraszám:	170

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, végrehajtásának megismerése

4-8 ütemű szabad-, társas és kézi szergyakorlatok bemutatás utáni pontos és rendszeres végrehajtása

Alakzatok megismerése (oszlop-, sor-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) és alkalmazó gyakorlása

Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban

Mozgékonyság, hajlékonyág fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kézi szergyakorlatokkal

A biológiai helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása

A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötel-gyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, statikus gyakorlatelemek elnevezései

A gyógytestnevelés-órán a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók megismerik és elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 4-8 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárulnak a biológiai helyes testtartás és a helyes légzéstechnika kialakításához.

TÉMAKÖR: Kúszások és mászások, Járások, futások, Szökdelések, ugrások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 30 óra

Kúszások, mászások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kúszások, mászások alapvető balesetvédelmi szabályainak megismerése

Kúszások, mászások ellentétes, majd azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra, oldalra vagy egyéb meghatározott útvonalon, különböző támasztávolságokkal és mozgássebességgel (pl. lassított vagy szaggatott mozdulatokkal is)

Utánzó mozgások játékos formában; utánzó fogók

Testséma, térbeli tájékozódó képesség és szem-kéz-láb koordináció fejlesztése

Izomerő és mozgáskoordináció fejlesztése

Kúszó és mászó csapatjátékok

Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó és mászó feladatokkal játékos formában

Vízszintes felületeken, ferde vagy függőleges tornaszereken való mászások, átmászások különböző irányokban

Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával

Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése

FOGALMAK

utánzó gyakorlatok, kúszások-mászások kifejezései (pl.: medvejárás, rákjárás, pókjárás, fókakúszás, katonakúszás), irányváltoztatás, sorverseny, váltóverseny

A gyógytestnevelés-órán a kúszás és mászás feladatok a törzsizom erősítését szolgálják az egyszerű statikus utánzó mozgásoktól indulva a dinamikus, összetett kúszások-mászásokig, a korosztály számára megfelelő játékos formában.

Járások, futások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Járások egyenes vonalon előre, hátra, oldalra, különböző alakzatokban (pl. cikcakk alakban, körben) és fordulatokkal (negyed-, fél-, egészfordulat), egyenletes vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal, nyújtott és hajlított könyökkel, különböző szimmetrikus kartartásokkal

- Járások mély és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás), valamint egyéb utánzó formákban (pl. tyúklépés, lopakodó járás, pingvinjárás)
- Járások sarkon, talp élén, lábujjhegyen, előre-hátra-oldalra
- A Kölyökatlétika futásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Saroklendítés, térdemelés futás közben karlendítés nélkül és karlendítéssel, szimmetrikus kartartásokkal
- Sor- és váltóversenyek párban és csapatban, szemből és hátulról történő váltással
- Futások 5-6 m-re elhelyezett 10-20 cm-es akadályok felett
- Állórajt indulások hangjelre, különböző testhelyzetekből
- Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal és íven egyenletes tempóban és ritmussal
- Folyamatos futások 6-8 percen keresztül

FOGALMAK

járás, utánzó járás, futás, mozgásirány, állórajt, rajtjel, kartartás, lendítés, hajlítás, szabály, sebesség, váltás, lépéshossz, perc, távtartás, térdemeléssel futás, saroklendítéssel futás

A gyógytestnevelés-órán a járás-, futásgyakorlatok szakaszos végrehajtásával törekedni kell a tanulók állóképességének fejlesztésére. A tanulók megismerik és alkalmazzák az elváltozásuk, illetve betegségük szempontjából adekvát terhelés-pihenés arányt a járás- és futásgyakorlatok esetében.

Szökdelések, ugrások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző ugrásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika ugrásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Helyben szökdelések páros zárt lábbal és különböző terpeszekben tapsra, zenére
- Szökdelések két lábon előre-hátra-oldalra, ugrások kisebb, 10-20 cm-es magasságú felületekre fel és le
- Sasszé, oldalazó és indiánszökdelés alapttechnikájának elsajátítása
- Ugrások, szökdelések páros és egy lábon egyenlő és változó távolságra elhelyezett célterületekbe, sportlétrába
- Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból ülésbe, guggolásba érkezéssel 30-40 cm-es szivacsra
- Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból, guggolásba érkezéssel homokba
- Páros lábról felugrások céltárgyak érintésével

FOGALMAK

felugrás, elugrás, indiánszökdelés, sasszé, galopp, oldalazó szökdelés, méter, elugrási hely, leérkező hely, ritmus

A gyógytestnevelés-órán az ugrások, szökdelések a belgyógyászati betegségek esetén differenciált, egyénre szabott módon elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését

TÉMAKÖR: Dobások, ütések, labdás gyakorlatok
JAVASOLT ÓRASZÁM: 35 óra

Dobások, ütések,

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző dobásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika dobásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Könnyű labda fogása két kézzel, egyszerű karmozgások közben a labdával, helyben és haladás közben
- Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben
- Alsó dobás két kézzel társhoz
- Labda gurítása társnak fekvésben, ülésben
- Kétkezes mellső lökés, hajítás ülésben, térdelésben és állásban társhoz vagy célra
- Könnyű labda gurítása, terelése floorball-, teniszütő, tornabot vagy egyéb eszköz (pl. kézben lévő labda) segítségével társhoz vagy célfelületre
- Labda dobása, gurítása és elkapása társsal vagy csoportban, helyben és mozgás közben

FOGALMAK

dobás, gurítás, lökés, hajítás, terelés, ütés, célfelület, dobásirány, ütőfogás, tenyeres oldal, fonák oldal

A gyógytestnevelés-órán a tanulók elváltozása, illetve betegsége szempontjából adekvát dobások, ütések elsajátítása révén lehetővé válik a motoros képességek fejlesztése, a mozgásműveltség kialakítása, a különböző ütős sportok adaptált alkalmazása.

Labdás gyakorlatok

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása
- Kézzel és lábbal, helyben és haladással történő labdavezetési módok alapttechnikáinak elsajátítása
- A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, gurítási, dobási, rúgási és elkapási feladatok a távolság variálásával, helyben, önállóan, majd társak bevonásával különböző testhelyzetekben és különböző irányokba történő mozgással.

- Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal, egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba
- Magasan (fej fölött) érkező labda két-, majd egykezes talajra pattintott átvétele (Manó röpi alapok)
- Ismerkedés a kézzel (kosárérintés, alkarérintés), lábbal (dekázás) és fejjel történő pattintó érintések alapttechnikájával, az érintőfelületek tudatosítása könnyített szerekkel (pl. lufival)
- A labdaérzék-fejlesztő, pontosságot, a hibaszázalék csökkenését előtérbe helyező páros, csoportos versengések
- A labdás alapttechnikák vezető műveleteinek tudatosítása

FOGALMAK

mellső átadás, felső átadás, alsó átadás, egy- és kétkezes átadás, labdavezetés, labdaelkapás, labdakezelés, labdaív, pattintó érintés, gurítás, bekísérés, görgetés

A gyógytestnevelés-órán a labdás feladatok adaptált alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulása elősegíthető az izomzat, motoros képesség fejlesztésével. Azon labdás testnevelési és sportjátékok megismerése, elsajátítása ajánlott, amelyeket a tanuló a betegségtől, illetve az elváltozástól függetlenül is gyakorolhat.

TÉMAKÖR: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a támasz- és függésgyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tér-, izom- és egyensúlyérzék fejlesztése
- A helyes testtartás tudatosítása
- A ritmus és mozgás összhangjának megteremtése
- Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása és esztétikus bemutatása (gurulóátfordulás előre, hátra, tarkóállás, bátorugrás, mérlegállás, kézállást előkészítő gyakorlatok)
- Egyszerű támaszugrások és rávezető gyakorlataik elsajátítása, végrehajtása
- Akadálypályák leküzdése magasságokhoz, mélységekhez alkalmazkodó mozgáscselekvésekkel
- Függésben alaplendület
- Mászókulcsolás megtanulása, mászási kísérletek (rúdon, kötélén)
- Statikus támaszgyakorlatok gyakorlása mellső, oldalsó és hátsó támaszban különböző testrészek használatával, különböző kar- és lábtartásokkal kivitelezett egyensúlyi helyzetekben, valamint egyéb utánzó támaszgyakorlat végrehajtása
- Dinamikus támaszgyakorlatok különböző irányokba haladással, fel- és lelépéssel, állandó támasztávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal, egyénileg, párokban vagy csoportban
- Statikus mellső, hátsó és oldalsó függőállások, majd függések különböző fogásmódokkal, láb- és kartartásokkal; utánzó függőállások
- Dinamikus függőállások, függések haladással oldalra, fel/le, fordulattal, állandó fogástávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal

- Egyszerű statikus és dinamikus egyensúlyozási gyakorlatok végrehajtása

FOGALMAK

egyensúly, támasz, függés, függőállás, gurulás, gurulóátfordulás, mérlegállás, tarkóállás, „csikórugdalózás”, mászás, mászókulcsolás, vándormászás, bátorugrás, pókjárás, rákjárás, fókajárás, medvejárás, sántaróka-járás, nyúlugrás, térdelés, felguggolás, alaplendület, madárfogás

A gyógytestnevelés-órán a betegségek és az elváltozások szempontjából kontraindikált gyakorlatok nélkül a támasz-, függés- és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával a törzsizomzat fejlesztése révén pozitív változások érhetők el az egészségi állapotban.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző testnevelési játékok balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása
- Egyszerű fogó- és futójátékok által a teljes játéktér felölölő mozgásútvonalak kialakítása, a játéktér határainak érzékelése
- Az elsősorban statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, mély súlyponti helyzetben történő elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- A sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek elsajátítása, feladatainak gyakorlása
- A népi játékokon keresztül a közösségi élmény megtapasztalása, a nemi szerepek gyakorlása
- A végtagok helyzetének, az izmok feszültségi állapotának, valamint az egész test érzékelését, az egyensúlyozó képességet fejlesztő szoborjátékok, utánzó játékok, egyéb népi játékok, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok gyakorlása
- Statikus célfelületek eltalálására törekvő – különböző dobásformákra, rúgásokra, ütésekre épülő, változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználó – célzó játékok rendszeres alkalmazása
- A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek) által

A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák játékos formájú gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkényszer nélkül

- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- A tánc verbális és nem verbális (gesztus) rendszerének elsajátítása, valamint a csoport tagjaival való érintkezés szabályainak gyakorlása
- Az alakzatváltással, illetve párban megvalósuló népi játékokkal a test oldaliságára, valamint az alaklátásra vonatkozó ismeretek tudatosítása, a téri tájékozódó képesség fejlesztése
- Az énekléssel kísért játékok gyakorlása által a ritmustartás és ritmusérzékelés képességének fejlesztése

FOGALMAK

szabályjátékok, népi és körjátékok, utánozó játékok, fogójátékok statikus és dinamikus akadályokkal, ugróiskola, sorverseny, váltóverseny.

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a testnevelési és népi játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Úszás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 68 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;
- aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az öltözői rend és az uszodai magatartás kialakítása
- A helyes higiéniai, öltözködési szokások kialakítása
- A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség fejlesztése
- Az állóképesség, a monotóniatűrő képesség fejlesztése
- Az önbizalom és a mások iránti bizalom kialakítása, növelése
- A víz tulajdonságainak megismerése, valamint a vízmélységgel kapcsolatos életvédelmi tudnivalók elsajátítása
- A vízben végzett játékok, mozgások megszerettetése
- A szárazföldön végzett rávezető és célgyakorlatok elsajátítása és helyes végrehajtása
- Vízhez szoktató gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása
- Vízhez szoktatás időszakában sikerélmény biztosítása
- Lebegések, merülések végrehajtása segítséggel és segítség nélkül
- Siklások elsajátítása hason, háton, deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül
- Egyszerű vízbeugrások (talpas ugrás) karikákba, lebegő tárgyak felett, segítséggel és segítség nélkül
- Egy választott úszásnem megtanulása és folyamatos gyakorlása
- A választott úszásnem lábtempójának gyakorlása deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül
- A választott úszásnem kartempójának gyakorlása
- A választott úszásnem kar- és lábtempójának, ritmusának összehangolása, gyakorlása
- Vízben végezhető játékok tanulása és végzése
- Segédeszközök felhasználásával a tanulási folyamat hatékonyságának növelése

FOGALMAK

csúszásveszély, lebegés, merülés, siklás, mélyvíz, levegővétel, vízbe fújás, talpas ugrás, kartempó, lábtempó, hátúszás, gyorsúszás, mellúszás, segítségnyújtás, úszódeszka, súlypontemelő bója, polifoam rúd.

A **gyógytestnevelés-órán** a hát- és gyorsúszás helyes technikájának elsajátításával, a technikacsiszoló és egyéb vízben végzett gyakorlatok segítségével lehetővé válik a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően²

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;
- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére;
- aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:

A helyes légzéstechnika elsajátítása

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása

Egyszerűbb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos végrehajtása

A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségével, majd anélkül

A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása

Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés

Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok kiterjesztését szolgáló tevékenységek elsajátítása, végrehajtása

² A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül

FOGALMAK

helyes testtartás, testséma

A továbbhaladás feltételei 2. évfolyam:

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

- Ismerje a helyes testtartást és annak az egészségre gyakorolt pozitív hatásait.
- Ismerje az egyszerű gimnasztikai elemek elnevezését és végrehajtását. (terpeszállás, zártállás, guggolás, térdelőtámasz, magas tartás, oldalsó középtartás, csípőre tartás).
- 4-8 ütemű szabadgyakorlatok bemutatása és végrehajtása.
- Alakzatok felismerése és végrehajtása hely és - helyzetváltoztatással: oszlop, sor, vonal, kör, szétszórt alakzat.

Kúszások és mászások, járások, futások, szökdelések, ugrások

- A kúszások, mászások, ellentétes, azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra, oldalra.
- Utánzó mozgások ismerete és végrehajtása a törzsizom erősítésére: pókjárás, rákjárás, macijárás, főkajárás.
- Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése. (4-8 akadály)
- Járások (sarkon, lábujjhegyen, talp élen), futások (saroklendítés, térdemelés) egyenes vonalon előre, hátra, oldalra és különböző alakzatokban és fordulatokkal.
- Járások mély- és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás)
- Folyamatos futás 4-6 percig.
- Helyben és helyzetváltoztatással szökdelések (páros lábon, egy lábon)

Dobások, ütések, labdás gyakorlatok

- Labda fogása két kézzel.
- Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben.
- Labda gurítása, terelése.
- Labdavezetés kézzel és lábbal, helyben és haladással.

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

- Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása, bemutatása: guruló átfordulás előre, hátra, tarkóállás, lebegőállás, mérlegállás.
- Egyszerű támasz, függés és egyensúlygyakorlatok végrehajtása: fekvőtámasz, függés bordásfalon, járások padon és padmerekvítőn.

Testnevelési és népi játékok

- A tanult játékok szabályainak ismerete: fogójátékok, kidobók

Úszás:

- Lebegések, merülések végrehajtása segítséggel és segítség nélkül
- Siklások elsajátítása hason, háton, deszkával
- Egyszerű vízbeugrások (talpas ugrás)
- Egy választott úszásnem bemutatása

3–4. ÉVFOLYAM

A korosztályra továbbra is jellemző, hogy a különböző kognitív és affektív területek fejlődése a nagymértékű mozgásszükségletben is kifejeződik. A tanuló az előző időszakhoz képest már

kialakult szokásrenddel rendelkezik, magabiztosabban mozog az oktatási környezetben, értelmi képességei jelentősen javultak. Az időszak fő célja, hogy átvezesse a diákokat a mozgásműveltség különböző sportágakban testet öltött formáinak elsajátításához.

Az alapmozgásoknál az egyszerű futó-ugró-dobó gyakorlatokban megjelennek azok a jellegzetes technikai elemek, amelyek a későbbiekben egy-egy összetettebb mozgás vezető műveletét alkotják. A gyakorlás során egyre nagyobb szerep jut az önálló csapatokban, csoportokban történő foglalkoztatásnak. A fejlesztésnek meghatározó formája a Kölyökatlétikában kialakított többállomásos feladatrendszer.

A testnevelési és népi játékok továbbra is kiemelten fontosak. A szabályaik gazdagodnak, térbeli, időbeli kiterjedésük növekszik, illetve kiegészülnek az egyes labdajátékok egyszerűsített, könnyített formáival, például a szivacskezilabdával, a zsinórlabdával, a mini kosárlabdával. A tanulók tevékenységét egyre kevésbé az öncélúság, mindinkább a kooperativitás igénye, a társakkal történő együttműködés lehetőségének felismerése jellemzi. A csapatalakításoknál – a tanulói esélyegyenlőség figyelembevételével – teret kap az önállóság.

A torna mozgásanyagát megalapozó egyszerű mozgásformák szenzitív időszaka ez. A gurulások, fordulatok, forgások, támasz- és függőhelyzetek, valamint az egyensúlyi elemek könnyen taníthatók, a kedvező testarányok, a relatíve kis testtömeg, illetve az ízületi rendszer plasztikussága révén könnyen taníthatók. Ennek eredményeként a későbbiekben jelentkező természetes gátlások mértéke jelentősen csökkenthető.

A küzdőgyakorlatokra továbbra is a játékos formájú társas küzdelmek jellemzőek, közvetlen és pillanatnyi kontaktussal, melyek kiválóan fejlesztik az egyensúlyozás, a tér és távolság érzékelés képességét, valamint a ritmusképességet. Emellett az asszertivitás megőrzése és fejlesztése mellett továbbra is kiemelten fontos a társak tisztelete, megbecsülése, egymás elfogadása.

A megfelelő vízbiztonság kialakítása után ebben a szakaszban nyílik lehetőség a tanulók számára kedvező úszásnem(ek) megtanítására, megtanulására és egyben kondicionális eszközként történő felhasználására.

A 3–4. évfolyamon, a prevenció szemlélet megvalósításaként, fokozottan ügyelni kell a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását szolgáló gimnasztikai gyakorlatok rendszeres alkalmazására, a törzsizomzat erősítését elősegítő utánzó természetes mozgások beépítésére a különböző témakörök tartalmi elemeibe.

A gyógytestnevelés testgyakorlatainak végrehajtása során a tanulóknál kialakul a korrekciós gimnasztika gyakorlatok precíz, pontos végrehajtása iránti igény. Emellett tudatosul, hogy mely testgyakorlatok segítik, illetve gátolják elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltoztatását.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult mozgásformákat összefüggő cselekvéssorokban, jól koordináltan kivitelezzi;
- a tanult mozgásforma könnyed és pontos kivitelezésének elsajátításáig fenntartja érzelmi-akaratú erőfeszítéseit;
- a sporttevékenysége során a szabályok betartására törekszik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

megfelelő motoros képességszinttel rendelkezik az alapvető mozgásformák viszonylag önálló és tudatos végrehajtásához;

- olyan szintű relatív erővel rendelkezik, amely lehetővé teszi összefüggő cselekvéssorok kidolgozását, az elemek közötti összhang megteremtését.

MOZGÁSKÉSZSÉG-KIALAKÍTÁS – MOZGÁSTANULÁS

- az alapvető mozgásformákat külsőleg meghatározott ritmushoz, társak mozgásához igazított sebességgel és dinamikával képes végrehajtani;
- különböző mozgásai jól koordináltak, a hasonló mozgások szimultán és egymást követő végrehajtása jól tagolt.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben;
- a versengések és a versenyek tudatos szereplője, a közösséget pozitívan alakító résztvevő;
- felismeri a sportszerű és sportszerűtlen magatartásformákat, betartja a sportszerű magatartás alapvető szabályait.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- felismeri a különböző veszély- és baleseti forrásokat, elkerülésükhöz tanári segítséget kér;
- ismeri a keringési, légzési és mozgatórendszerét fejlesztő alapvető mozgásformákat;
- tanári irányítással, ellenőrzött formában végzi a testnevelés – számára nem ellenjavallt – mozgásanyagát;
- a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mértén rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- az öltözködés és a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- megismeri az életkorának megfelelő sporttáplálkozás alapelveit, képes különbséget tenni egészséges és egészségtelen tápanyagforrások között.

A 3–4. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 340 óra

3. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	10
Kúszások és mászások Járások, futások Szökdelések, ugrások	50
Dobások, ütések Labdás gyakorlatok	60
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	20
Testnevelési és népi játékok	10
Küzdőfeladatok és -játékok	10
Foglalkozások alternatív környezetben	10
Összes óraszám:	170

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óraóra szánt éves óraszám 30-50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának ismerete
- 8-16 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő, pontos és rendszeres kivitelezése. Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszergyakorlatokkal
- A biológiailag helyes testtartást és testsémát kialakító gyakorlatok végrehajtása önállóan
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása
- Légzőgyakorlatok végrehajtása
- A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása
- A szervezet általános bemelegítését szolgáló gyakorlatok megismerése
- Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok zenére

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok, oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat, botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötel-gyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, statikus gyakorlatelemek elnevezései

A gyógytestnevelés-órán a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárul a biológiailag helyes testtartás kialakításához.

TÉMAKÖR: Kúszások és mászások, járások, futások, szökdelések, ugrások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 50 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kúszások, mászások alapvető balesetmegelőzési szabályainak következetes betartása
- Kúszások, mászások, átbújások párban és csapatban fizikai kontaktus nélkül a társ(ak) mozgásával azonos vagy eltérő formában, fizikai kontaktussal kooperatív jelleggel, szerek használatával
- Utánzó mozgások játékos formában, különböző tornaszereken
- A térbeli tájékozódó képesség fejlesztése
- Izomerő- és mozgáskoordináció-fejlesztés mászó feladatokkal
- Különböző vízszintes tornaszereken, rézsútos felületen és/vagy függőleges irányba történő kúszások, mászások
- Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával, különböző tornaszereken
- Akadálypályák leküzdése
- Egyéni, páros és csapatversenyek, játékok
- Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó-mászó feladatokkal, játékos formában, különböző tornaszereken

FOGALMAK

függőleges, vízszintes, akadálypálya, páros feladatok, csapatfeladatok, mászás fel-le, függés
A gyógytestnevelés-órán a kúszások és mászások mozgásanyagából a tanulók képességeihez mérten összetett gyakorlatsorokat alakíthatunk ki akadálypályák segítségével, vagy különböző szerekkel, illetve társsal vagy társakkal együtt alkalmazva, a törzsizomzat megerősítéséhez.

Járások, futások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Járások előre, hátra, oldalra és váltakozó irányokba, vegyes és aszimmetrikus kartartásokban
- Járások egyensúlyvesztő feladatokkal (támadójárás, járás törzsfordításokkal, előre és oldalra hajlításokkal)
- Járások sarkon, talpéleken, lábujjhegyen, különböző irányba és forgás közben
- A Kölyökatlétika eszközeivel futófeladatok önálló gyakorlása és alkotása
- Saroklendítés, térdemelés futás közben síkon és kis akadályok felett, előre, hátra és oldalra karkörzésekkel kombinálva
- Oldalazó futás keresztlépésekkel, szimmetrikus kartartásokkal
- Sor- és váltóversenyek, szemből, hátulról és váltózónából történő váltással különböző feladatokkal kombinálva
- Futások 6-7 m-re elhelyezett akadályok felett
- Állórajt kisebb távolságra különböző hangjelekre, érintésre, vizuális jelekre indulással
- 30 m síkfutás sávban az állórajt szabályai szerint lendületes átfutással a célvonalon időre
- Folyamatos futás különböző terepen és feladatokkal játékos formában
- Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal, fordulatokkal és íven, állandó vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal
- Futások párban és csoportban tempótartással és -váltással, gyors irány- és sebességváltással fogó- és kidobójátékok közben
- Folyamatos futások 6-8 percen keresztül

FOGALMAK

futó ritmus, futó tempó, tempótartás, vezényszó, célvonal, futósáv, másodperc, sprint – vágta futás, oldalazó futás, keresztlépés

A gyógytestnevelés-órán a járás-, futásgyakorlatok szakaszos végrehajtásával törekedni kell a tanulók állóképességének fejlesztésére. A tanulók megismerik és alkalmazzák az elváltozásuk, illetve betegségük szempontjából adekvát terhelés-pihenés arányt a járás- és futásgyakorlatok esetében.

Szökdelések, ugrások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző ugrásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika eszközeivel ugró és szökdelő feladatok önálló gyakorlása és alkotása
- Indiánszökdelés ellentétes és azonos karlendítéssel, sasszé és oldalazó szökdelések páros karlendítésekkel, körzésekkel
- Ritmusra végrehajtott szökdelések helyben 2-4 lábhelyzet váltogatásával, páros zárt és egy lábon ugrókötlékhajtás közben
- Szökdelések helyváltoztatás közben előre, oldalra, hátra, meghatározott területre különböző variációkban (sportlétra gyakorlatanyaga)
- Elugrások páros lábon és egy lábon akadályok nélkül, illetve 20-30 cm-es akadályokra (zsámolyra) fel és le, valamint átugorva 8-10 ismétléssel
- Távolugrás rövid lendületből: maximum 10 m-es nekifutásból egy lábról elugrás 60 cm-es ugrósávból szivacsba vagy homokgödörbe érkezéssel guggolásba
- Magasugrás szemből és oldalról, 3-5 lépés lendületszerzéssel történő felugrások egy lábról növekvő magasságra
- Páros lábról felugrás helyből és 1-2 lépés nekifutásból céltárgy elérésére törekedve

FOGALMAK

lendületszerzés, ismétlésszám, ugrókötlékhajtás, ütem, elugró sáv, centiméter, talajra érkezés, elugró láb, lendítő láb, átlépő technika, optimális sebesség, kísérletszám

A gyógytestnevelés-órán az ugrások, szökdelések a belgyógyászati betegségek esetén differenciált, egyénre szabott módon elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését.

TÉMAKÖR: Dobások, ütések, labdás gyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 60 óra

Dobások, ütések

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző dobásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika eszközeivel dobófeladatok önálló gyakorlása és alkotása
- Különböző labdák mozgatása kézben, átadása kézről kézbe társnak

Labda gurítása társnak különböző testhelyzetekben, egy és két kézzel

- Testtömeghez igazodó súlyú, de változó méretű labdák lökése, hajítása, vetése ülésből, térdelésből, állásból két majd egy kézzel, társhoz vagy célra
- A labda biztonságos elkapása vagy sebességének csökkentése párban, csoportban, csapatban, pontszerző versengések közben
- Szivacsgerely, kislabda, szoknyás labda, sípoló rakéta hajítása harántterpeszből, majd maximum 5 m lendületszerzésből célra és távolságra
- Füles labda, gumidiszkosz, szoknyás labda, karika vetése egy kézzel oldal- és harántterpeszből célra
- Megfelelő labda pattintása különböző ütőkkel, labda vezetése, átadása, célra ütése
- Floorball, asztalitenisz, tollaslabda ütésmozdulatainak gyakorlása
- Egy választott ütős sportág játékszerű gyakorlása
- Sor- és váltóversenyek különböző dobó- és ütőfeladatokkal kombinálva

FOGALMAK

egykezes dobás, vetés, lendületszerzés, röppálya, kirepülési szög, távolságmérés, távolságbecslés, tenyeres ütés, fonák ütés, csapóütés, labda terelése

A gyógytestnevelés-órán a tanulók elváltozása, illetve betegsége szempontjából adekvát dobások, ütések elsajátítása révén lehetővé válik a motoros képességek fejlesztése, a mozgásműveltség kialakítása. Ajánlott a különböző ütős sportok adaptált alkalmazása.

Labdás gyakorlatok

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- A helyben és haladással, kézzel és lábbal történő labdavezetési módok végrehajtása statikus helyzetű és dinamikus változó mozgást végző akadályok vagy társak figyelembevételével
- A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, egy- és kékezes gurítási, dobási, valamint a lábfej különböző részeivel rúgási feladatok mozgó társ vagy társak bevonásával különböző irányokba
- Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba
- A labdaérzéket fejlesztő, pontosságot, a hibaszázalék csökkenését előtérbe helyező páros, csoportos versengések mellett az időkényszer mellett feladatmegoldások bekapcsolása
- A labdás alaptechnikák fejlesztése, alkalmazó gyakorlása párhuzamos, a figyelem megosztását szükségessé tevő feladatmegoldások bevonásával (idő- és térbeli szerkezeti összetevők, az energiabefektetés variálásával)
- Dobások, rúgások helyből statikus helyzetű vagy dinamikus változó mozgást végző célfelületre

- Kézze (kosárérintés, alkarérintés), lábbal (dekázás) és fejze történő pattintó érintések alaptechnikájának elsajátítása, az érintőfelületek tudatos használata egyszerű egyéni és páros gyakorlatokban, különböző méretű és tömegű szerekekkel (pl. lufival, különböző méretű gumilabdával, röplabdával)

FOGALMAK

belső, külső, teljes csüd, dekázás, alkalmazkodás, figyelemmegosztás, társak megjátssza, alacsony és magas labdavezetés, kosárérintés, alkarérintés, szemkontaktus, érintőfelület

A gyógytestnevelés-órán a labdás feladatok adaptált alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulását elősegíti az izomzat, a motoros képesség fejlesztése. Azon labdás testnevelési és sportjátékok megismerése, elsajátítása történik meg, amelyeket a tanuló a betegségtől, illetve az elváltozástól függetlenül is gyakorolhat.

TÉMAKÖR: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a támasz- és függés gyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tér-, izom- és egyensúlyérzék további fejlesztése
- A helyes testtartás tudatosítása és az esztétikus mozgásvégrehajtás igényének kialakítása
- Az önfegyelem megteremtése a saját gátlások legyőzésében
- A mozgásritmus térbeli, időbeli és dinamikai jellemzőinek kialakítása
- Gurulóátfordulások végrehajtása kiinduló helyzet nehezítésével
- Zsugorfejlés elsajátítása
- Kézálási kísérletek végrehajtása segítségadással, falnál és önállóan
- Kézénátfordulás oldalra kísérletek végrehajtása
- Egyszerű támaszgrások és függőleges repülés végrehajtása
- Akadálypályák leküzdése térben és időben bővülő feladatokkal
- Egyszerű támaszgyakorlatok kivitelezése talajon, tornapadon, zsámolyon, ugrószekevényen, bordásfalon és más, támaszhelyzetet biztosító tornaszereken
- Dinamikus támaszgyakorlatok különböző irányokba, akadályokon történő haladással, fel- és lelépéssel, állandó és változó támasztávolságokkal, egyenletes és változó sebességgel, ritmussal, egyénileg, párokban vagy csoportban, hordással vagy anélkül
- Egyensúlyozási gyakorlatok biztonságos végrehajtása helyben és helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, talajra rajzolt vonalon helyváltoztatással és eltérő irányokba, valamint tornaszereken, a munkafelület folyamatos szűkítésével
- Függőgyakorlatok végrehajtása tornaszereken, természetes akadályokon
- Függőállások, függések haladással oldalra, fel/le, fordulattal, állandó vagy változó fogástávolságokkal, egyenletes vagy változó sebességgel, ritmussal
- Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötél) elsajátítása fokozódó gyorsasággal
- Összerendezett, alkalmazkodó mozgások folyamatos végrehajtása akadálypálya leküzdése során
- Egyéni, páros, társas egyensúly és gúla jellegű gyakorlatok végrehajtása

- A tanult elemek, gyakorlatok célszerű összehangolása, alkalmazása változó feltételek között
- Az ízületi mozgékonyság képességének fejlesztése és az ellazulási készség kialakítása

FOGALMAK

tarkóállás, kézállás, zsugorfejállás, kézenátfordulás oldalra, hajlékonyság, harántspárga, oldalspárga, híd, bakugrás, függőleges repülés, kéztámasz, segítségadás, akarat

A gyógytestnevelés-órán a betegségek és az elváltozások szempontjából kontraindikált gyakorlatok nélkül a támasz-, függés- és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával, a törzsizomzat fejlesztése révén pozitív változások érhetők el az egészségi állapotban.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző testnevelési játékok balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- Dinamikusan változó méretű, alakú játékterületen egyszerű fogó- és futójátékok által a játéktér határainak érzékelése
- A statikus és dinamikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban a mély súlyponti helyzetben történő irányváltoztatások, elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- A sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek tudatos alkalmazása
- A végtagok helyzetváltoztatásának, az izmok feszültségi állapotának, a test érzékelésének fejlesztése, az egyensúlyozó képesség fejlesztése, szoborjátékokkal, utánzó játékokkal, egyéb népi játékokkal, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok által
- Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő – különböző dobásformákra, rúgásokra, ütésekre épülő – változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználó célzó játékok rendszeres alkalmazása egyéni, páros és csoportos formában
- A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek, társkimmentő fogójátékok) által
- Sportjátékok labda nélküli előkészítő jellegű mozgásainak gyakorlása, védőként az érintő távolság megtartása, oldalirányú mozgások keresztlépés nélküli megvalósítása
- A támadó és védő szerepek kialakítását elősegítő páros és csoportos versengő játékok

- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkenyszer bekapcsolásával
- Labdafedezés gyakorlása 1-1 elleni labdabirtoklásra épülő játékokban
- Célfelület nélküli emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal
- Célfelület nélküli emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek tudatosítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai)
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- Szerep- és párválasztó játékok által a kör- és páros táncok előkészítése
- A körív mentén haladó lent- és fenthangsúlyos gyakorlatok (járás, futás, rida), a csárdásmotívumok (egylépéses, kétlépéses, tovahaladó) elsajátítása
- A táncokban a csárdásmotívumok és mozgáselemek változatainak alkalmazása szabad improvizáció során
- A táncokban az egyes ugrástechnikák közötti különbségek felismerése, a 2/4-es lüktetésű zene hangsúlyainak érzékelése, alkalmazása a mozgásvégrehajtásban

FOGALMAK

támadó és védő szerep, pontszerző játék, célzó játék, kisjátékok, célfelület, szélességi mozgás, elszakadás a védőtől, passzsáv, együttműködés, csapatszellem, érintő távolság

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a testnevelési és népi játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Küzdőfeladatok és -játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatok, esések, tompítások játék- és baleset-megelőzési szabályait;
- vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- A bőrérítés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos és csapat jellegű játékok, valamint kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatok gyakorlása
- Az állásban és egyéb kiindulóhelyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő társérítés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérítés bekapcsolásával

- A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, kiemelésekre épülő páros, csoportos és csapat jellegű küzdőjátékok gyakorlása különböző kiinduló helyzetekből, a test különböző részeivel, eszközökkel vagy anélkül
- Birkózó jellegű mozgásformák, illetve a groundbirkózás játékszabályainak ismerete, tudatos törekvés azok betartására a páros küzdelmekben
- A test súlypontjának a talajhoz közeli kiinduló helyzeteiből (pl. ülésből, guggolásból) induló, előre, oldalra, hátra történő eséstechnikák, gördülések gyakorlása, vezető műveleteinek, balesetmentes végrehajtásuk kulcsmozzanatainak tudatosítása
- Távolság- és térérzékelés fejlesztését segítő páros feladatok, játékok szerrel és szer nélkül pillanatnyi kontaktus kialakításával
- Ritmusképesség fejlesztését célzó küzdőfeladatok és játékok gyakorlása pillanatnyi kontaktus kialakításával

FOGALMAK

ellenfél tisztelete, felelősség, tompítás, esések, gördülések, groundbirkózás, mögé kerülés, kitolás, asszertivitás, önvédelem, menekülés, önuralom, kitarás

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavallt küzdőfeladatokat és játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Foglalkozások alternatív környezetben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő alkalmazására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezetére tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szabadtéri foglalkozások baleset- és természetvédelmi szabályainak, valamint a szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak következetes betartása
- A szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak tudatosítása
- A szabadban végezhető népi játékok, a téli és nyári testgyakorlatok lehetőségei ismeretének bővülése (ugrókötél, tollaslabda, tenisz, görkorcsolya, lovaglás)
- Szabadtéri akadálypályák leküzdése önálló feladatokkal
- A megtanult természetben üzhető sportágak ismereteinek elmélyítése, fejlesztése (túrázás, síelés, korcsolyázás)

FOGALMAK

görkorcsolyázás, sportöltözet, ütős játékok, lovaglás

A gyógytestnevelés-órák keretében a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés megszerettetését, az egészségi állapot és

a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A tanulók legyenek képesek kiválasztani a számukra adekvát testedzési formát.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően³

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;
- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére;
- aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:

- A helyes légzéstechnika elsajátítása, tudatos alkalmazása
- A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségével, majd anélkül
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása
- Egyszerűbb és összetettebb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása
- A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása
- Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés
- A mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása
- Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül
- Egyszerűbb, a helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatsorok összeállítása tanári segítséggel, azok önálló végrehajtása

FOGALMAK

³ A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

légzőgyakorlatok, korrekciós gyakorlatok, gerincmobilizáló gyakorlatok, testtudat.

A továbbhaladás feltételei 3. évfolyam:

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

- Ismerje a helyes testtartást és annak az egészségre gyakorolt pozitív hatásait.
- Ismerje az egyszerű gimnasztikai elemek elnevezését és végrehajtását. (terpeszállás, zártállás, guggolás, térdelőtámasz, magas tartás, oldalsó középtartás, csípőre tartás).
- 8-16 ütemű szabadgyakorlatok bemutatása és végrehajtása.
- Alakzatok felismerése és végrehajtása hely és - helyzetváltoztatással: oszlop, sor, vonal, kör, szétszórt alakzat.

Kúszások és mászások, járások, futások, szökdelések, ugrások

- A kúszások, mászások, ellentétes, azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra, oldalra.
- Utánzó mozgások ismerete és végrehajtása a törzsizom erősítésére: pókjárás, rákjárás, macijárás, főkajárás.
- Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése. (8-16 akadály)
- Járások (sarkon, lábujjhegyen, talp élen), futások (saroklendítés, térdemelés) egyenes vonalon előre, hátra, oldalra és különböző alakzatokban és fordulatokkal.
- Járások mély- és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás)
- Folyamatos futás 6-8 percig.
- Helyben és helyzetváltoztatással szökdelések (páros lábon, egy lábon)

Dobások, ütések, labdás gyakorlatok

- Labda fogása két kézzel.
- Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben.
- Labda gurítása, terelése.
- Labdavezetés kézzel és lábbal, helyben és haladással.

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

- Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása, bemutatása: guruló átfordulás előre, hátra, tarkóállás, lebegőállás, mérlegállás, cigánykerék.
- Egyszerű támasz, függés és egyensúlygyakorlatok végrehajtása: fekvőtámasz, függés bordásfalon, járások padon és padmerekvítőn.

Testnevelési és népi játékok

- A tanult játékok szabályainak ismerete: fogójátékok, kidobók.

Küzdő feladatok és játékok

- Húzások, tolások.

Foglalkozások alternatív környezetben

A természetben üzhető sportágak ismeret: teniszezés, kerékpározás, síelés, korcsolyázás, túrázás, szánkózás, asztalitenisz.

4. évfolyam:

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	10
Kúszások és mászások Járások, futások Szökdelések, ugrások	50
Dobások, ütések Labdás gyakorlatok	60
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	20
Testnevelési és népi játékok	10
Küzdőfeladatok és -játékok	10
Foglalkozások alternatív környezetben	10
Összes óraszám:	170

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óraóra szánt éves óraszám 30-50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának ismerete
- 16-24 ütemű szabad-, társas és kéziszer gyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő, pontos és rendszeres kivitelezése. Menet- és futás gyakorlatok különböző alakzatokban
- Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- Menet- és futás gyakorlatok különböző alakzatokban
- Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer gyakorlatokkal
- A biológiailag helyes testtartást és testsémát kialakító gyakorlatok végrehajtása önállóan
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása
- Légzőgyakorlatok végrehajtása
- A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása

- A szervezet általános bemelegítését szolgáló gyakorlatok megismerése
- Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok zenére

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok, oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat, botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötel-gyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, statikus gyakorlatelemek elnevezései

A gyógytestnevelés-órán a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárul a biológiai helyes testtartás kialakításához.

TÉMAKÖR: Kúszások és mászások, járások, futások, szökdelések, ugrások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 50 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kúszások, mászások alapvető balesetmegelőzési szabályainak következetes betartása
- Kúszások, mászások, átbújások párban és csapatban fizikai kontaktus nélkül a társ(ak) mozgásával azonos vagy eltérő formában, fizikai kontaktussal kooperatív jelleggel, szerek használatával
- Utánzó mozgások játékos formában, különböző tornaszereken
- A térbeli tájékozódó képesség fejlesztése
- Izomerő- és mozgáskoordináció-fejlesztés mászó feladatokkal
- Különböző vízszintes tornaszereken, rézsútos felületen és/vagy függőleges irányba történő kúszások, mászások
- Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával, különböző tornaszereken
- Akadálypályák leküzdése
- Egyéni, páros és csapatversenyek, játékok
- Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó-mászó feladatokkal, játékos formában, különböző tornaszereken

FOGALMAK

függőleges, vízszintes, akadálypálya, páros feladatok, csapatfeladatok, mászás fel-le, függés

A gyógytestnevelés-órán a kúszások és mászások mozgásanyagából a tanulók képességeihez mérten összetett gyakorlatsorokat alakíthatunk ki akadálypályák segítségével, vagy különböző szerekkel, illetve társsal vagy társakkal együtt alkalmazva, a törzsizomzat megerősítéséhez.

Járások, futások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Járások előre, hátra, oldalra és váltakozó irányokba, vegyes és aszimmetrikus kartartásokban
- Járások egyensúlyvesztő feladatokkal (támadójárás, járás törzsfordításokkal, előre és oldalra hajlításokkal)
- Járások sarkon, talpéleken, lábujjhegyen, különböző irányba és forgás közben
- A Kölyökatlétika eszközeivel futófeladatok önálló gyakorlása és alkotása
- Saroklendítés, térdemelés futás közben síkon és kis akadályok felett, előre, hátra és oldalra karkörzésekkel kombinálva
- Oldalazó futás keresztlépekkel, szimmetrikus kartartásokkal
- Sor- és váltóversenyek, szemből, hátulról és váltózónából történő váltással különböző feladatokkal kombinálva
- Futások 10-15 m-re elhelyezett akadályok felett
- Állórajt kisebb távolságra különböző hangjelekre, érintésre, vizuális jelekre indulással
- 60 m síkfutás sávban az állórajt szabályai szerint lendületes átfutással a célvonalon időre
- Folyamatos futás különböző terepen és feladatokkal játékos formában
- Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal, fordulatokkal és íven, állandó vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal
- Futások párban és csoportban tempótartással és -váltással, gyors irány- és sebességváltással fogó- és kidobójátékok közben
- Folyamatos futások 8-10 percen keresztül

FOGALMAK

futó ritmus, futó tempó, tempótartás, vezényszó, célvonal, futósáv, másodperc, sprint – vágta futás, oldalazó futás, keresztlépés

A gyógytestnevelés-órán a járás-, futásgyakorlatok szakaszos végrehajtásával törekedni kell a tanulók állóképességének fejlesztésére. A tanulók megismerik és alkalmazzák az elváltozásuk, illetve betegségük szempontjából adekvát terhelés-pihenés arányt a járás- és futásgyakorlatok esetében.

Szökdelések, ugrások

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző ugrásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika eszközeivel ugró és szökdelő feladatok önálló gyakorlása és alkotása
- Indiánszökdelés ellentétes és azonos karlendítéssel, sasszé és oldalazó szökdelések páros karlendítésekkel, körzésekkel
- Ritmusra végrehajtott szökdelések helyben 2-4 lábhelyzet váltogatásával, páros zárt és egy lábon ugrókötéhlajtás közben
- Szökdelések helyváltoztatás közben előre, oldalra, hátra, meghatározott területre különböző variációkban (sportlétra gyakorlatanyaga)
- Elugrások páros lábon és egy lábon akadályok nélkül, illetve 20-30 cm-es akadályokra (zsámolyra) fel és le, valamint átugorva 8-10 ismétléssel
- Távolugrás rövid lendületből: maximum 10 m-es nekifutásból egy lábról elugrás 60 cm-es ugrósávból szivacsba vagy homokgödörbe érkezéssel guggolásba

- Magasugrás szemből és oldalról, 3-5 lépés lendületszerzéssel történő felugrások egy lábról növekvő magasságra
- Páros lábról felugrás helyből és 1-2 lépés nekifutásból céltárgy elérésére törekedve

FOGALMAK

lendületszerzés, ismétlésszám, ugrókötélhajtás, ütem, elugró sáv, centiméter, talajra érkezés, elugró láb, lendítő láb, átlépő technika, optimális sebesség, kísérletszám

A gyógytestnevelés-órán az ugrások, szökdelések a belgyógyászati betegségek esetén differenciált, egyénre szabott módon elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését.

TÉMAKÖR: Dobások, ütések, labdás gyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 60 óra

Dobások, ütések

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző dobásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika eszközeivel dobófeladatok önálló gyakorlása és alkotása
- Különböző labdák mozgatása kézben, átadása kézről kézbe társnak
- Labda gurítása társnak különböző testhelyzetekben, egy és két kézzel
- Testtömeghez igazodó súlyú, de változó méretű labdák lökése, hajítása, vetése ülésből, térdelésből, állásból két majd egy kézzel, társhoz vagy célra
- A labda biztonságos elkapása vagy sebességének csökkentése párban, csoportban, csapatban, pontszerző versengések közben
- Szivacsgerely, kislabda, szoknyás labda, sípoló rakéta hajítása harántterpeszből, majd maximum 5 m lendületszerzésből célra és távolságra
- Fülel labda, gumidiszkosz, szoknyás labda, karika vetése egy kézzel oldal- és harántterpeszből célra
- Megfelelő labda pattintása különböző ütőkkel, labda vezetése, átadása, célra ütése
- Floorball, asztalitenisz, tollaslabda ütésmozdulatainak gyakorlása
- Egy választott ütős sportág játékszerű gyakorlása
- Sor- és váltóversenyek különböző dobó- és ütőfeladatokkal kombinálva

FOGALMAK

egykezes dobás, vetés, lendületszerzés, röppálya, kirepülési szög, távolságmérés, távolságbecslés, tenyeres ütés, fonák ütés, csapóütés, labda terelése

A gyógytestnevelés-órán a tanulók elváltozása, illetve betegsége szempontjából adekvát dobások, ütések elsajátítása révén lehetővé válik a motoros képességek fejlesztése, a mozgásműveltség kialakítása. Ajánlott a különböző ütős sportok adaptált alkalmazása.

Labdás gyakorlatok

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;

- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- A helyben és haladással, kézzel és lábbal történő labdavezetési módok végrehajtása statikus helyzetű és dinamikus változó mozgást végző akadályok vagy társak figyelembevételével
- A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, egy- és kétkézes gurítási, dobási, valamint a lábfej különböző részeivel rúgási feladatok mozgó társ vagy társak bevonásával különböző irányokba
- Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba
- A labdaérzék fejlesztő, pontosságot, a hibaszázalék csökkenését előtérbe helyező páros, csoportos versengések mellett az időkényszer melletti feladatmegoldások bekapcsolása
- A labdás alaptechnikák fejlesztése, alkalmazó gyakorlása párhuzamos, a figyelem megosztását szükségessé tevő feladatmegoldások bevonásával (idő- és térbeli szerkezeti összetevők, az energiabefektetés variálásával)
- Dobások, rúgások helyből statikus helyzetű vagy dinamikus változó mozgást végző célfelületre
- Kézzel (kosárérintés, alkarérintés), lábbal (dekázás) és fejvel történő pattintó érintések alaptechnikájának elsajátítása, az érintőfelületek tudatos használata egyszerű egyéni és páros gyakorlatokban, különböző méretű és tömegű szerekkel (pl. lufival, különböző méretű gumilabdával, röplabdával)

FOGALMAK

belső, külső, teljes csüd, dekázás, alkalmazkodás, figyelemmegosztás, társak megjátszása, alacsony és magas labdavezetés, kosárérintés, alkarérintés, szemkontaktus, érintőfelület

A gyógytestnevelés-órán a labdás feladatok adaptált alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulását elősegíti az izomzat, a motoros képesség fejlesztése. Azon labdás testnevelési és sportjátékok megismerése, elsajátítása történik meg, amelyeket a tanuló a betegségtől, illetve az elváltozástól függetlenül is gyakorolhat.

TÉMAKÖR: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a támasz- és függés gyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tér-, izom- és egyensúlyérzék további fejlesztése
- A helyes testtartás tudatosítása és az esztétikus mozgásvégrehajtás igényének kialakítása
- Az önfegyelem megteremtése a saját gátlások legyőzésében

- A mozgásritmus térbeli, időbeli és dinamikai jellemzőinek kialakítása
 - Gurulóátfordulások végrehajtása kiinduló helyzet nehezítésével
- Zsugorfejállás elsajátítása
- Kézállási kísérletek végrehajtása segítségadással, falnál és önállóan
 - Kézenátfordulás oldalra kísérletek végrehajtása
 - Egyszerű támaszugrások és függőleges repülés végrehajtása
 - Akadálypályák leküzdése térben és időben bővülő feladatokkal
 - Egyszerű támaszgyakorlatok kivitelezése talajon, tornapadon, zsámolyon, ugrószeleken, bordásfalon és más, támaszhelyzetet biztosító tornaszeren
 - Dinamikus támaszgyakorlatok különböző irányokba, akadályokon történő haladással, fel- és lelépéssel, állandó és változó támasztávolságokkal, egyenletes és változó sebességgel, ritmussal, egyénileg, párokban vagy csoportban, hordással vagy anélkül
 - Egyensúlyozási gyakorlatok biztonságos végrehajtása helyben és helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, talajra rajzolt vonalon helyváltoztatással és eltérő irányokba, valamint tornaszereken, a munkafelület folyamatos szűkítésével
 - Függőgyakorlatok végrehajtása tornaszereken, természetes akadályokon
 - Függőállások, függések haladással oldalra, fel/le, fordulattal, állandó vagy változó fogástávolságokkal, egyenletes vagy változó sebességgel, ritmussal
 - Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötél) elsajátítása fokozódó gyorsasággal
 - Összerendezett, alkalmazkodó mozgások folyamatos végrehajtása akadálypálya leküzdése során
 - Egyéni, páros, társas egyensúly és gúla jellegű gyakorlatok végrehajtása
 - A tanult elemek, gyakorlatok célszerű összehangolása, alkalmazása változó feltételek között
 - Az ízületi mozgékonyág képességének fejlesztése és az ellazulási készség kialakítása

FOGALMAK

tarkóállás, kézállás, zsugorfejállás, kézenátfordulás oldalra, hajlékonyság, harántspárga, oldalspárga, híd, bakugrás, függőleges repülés, kéztámasz, segítségadás, akarat

A gyógytestnevelés-órán a betegségek és az elváltozások szempontjából kontraindikált gyakorlatok nélkül a támasz-, függés- és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával, a törzsizomzat fejlesztése révén pozitív változások érhetők el az egészségi állapotban.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző testnevelési játékok balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása

Dinamikusan változó méretű, alakú játékterületen egyszerű fogó- és futójátékok által a játéktér határainak érzékelése

- A statikus és dinamikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban a mély súlyponti helyzetben történő irányváltoztatások, elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- A sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek tudatos alkalmazása
- A végtagok helyzetváltoztatásának, az izmok feszültségi állapotának, a test érzékelésének fejlesztése, az egyensúlyozó képesség fejlesztése, szoborjátékokkal, utánzó játékokkal, egyéb népi játékokkal, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok által
- Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő – különböző dobásformákra, rúgásokra, ütésekre épülő – változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználó célzó játékok rendszeres alkalmazása egyéni, páros és csoportos formában
- A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek, társkimmentő fogójátékok) által
- Sportjátékok labda nélküli előkészítő jellegű mozgásainak gyakorlása, védőként az érintő távolság megtartása, oldalirányú mozgások keresztlépés nélküli megvalósítása
- A támadó és védő szerepek kialakítását elősegítő páros és csoportos versengő játékok
- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkénszerű bekapcsolásával
- Labdafedezés gyakorlása 1-1 elleni labdabirtoklásra épülő játékokban
- Célfelület nélküli emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal
- Célfelület nélküli emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek tudatosítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai)
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- Szerep- és párválasztó játékok által a kör- és páros táncok előkészítése
- A körív mentén haladó lent- és fenthangsúlyos gyakorlatok (járás, futás, rida), a csárdásmotívumok (egylépéses, kétlépéses, tovahaladó) elsajátítása
- A táncokban a csárdásmotívumok és mozgáselemek változatainak alkalmazása szabad improvizáció során
- A táncokban az egyes ugrástechnikák közötti különbségek felismerése, a 2/4-es lüktetésű zene hangsúlyainak érzékelése, alkalmazása a mozgásvégrehajtásban

FOGALMAK

támadó és védő szerep, pontszerző játék, célzó játék, kisjátékok, célfelület, szélességi mozgás, elszakadás a védőtől, passzsáv, együttműködés, csapatszellem, érintő távolság

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a testnevelési és népi játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Küzdőfeladatok és -játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;

- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatok, esések, tompítások játék- és baleset-megelőzési szabályait;
- vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- A bőrérítés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos és csapat jellegű játékok, valamint kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatok gyakorlása
- Az állásban és egyéb kiindulóhelyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő társérítés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérítés bekapcsolásával
- A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, kiemelésekre épülő páros, csoportos és csapat jellegű küzdőjátékok gyakorlása különböző kiinduló helyzetekből, a test különböző részeivel, eszközökkel vagy anélkül
- Birkózó jellegű mozgásformák, illetve a grundbirkózás játékszabályainak ismerete, tudatos törekvés azok betartására a páros küzdelmekben
- A test súlypontjának a talajhoz közeli kiinduló helyzeteiből (pl. ülésből, guggolásból) induló, előre, oldalra, hátra történő eséstechnikák, gördülések gyakorlása, vezető műveleteinek, balesetmentes végrehajtásuk kulcsmozzanatainak tudatosítása
- Távolság- és térérzékelés fejlesztését segítő páros feladatok, játékok szerrel és szer nélkül pillanatnyi kontaktus kialakításával
- Ritmusképesség fejlesztését célzó küzdőfeladatok és játékok gyakorlása pillanatnyi kontaktus kialakításával

FOGALMAK

ellenfél tisztelete, felelősség, tompítás, esések, gördülések, grundbirkózás, mögé kerülés, kitolás, asszertivitás, önvédelem, menekülés, önuralom, kitartás

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavallt küzdőfeladatokat és játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Foglalkozások alternatív környezetben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő alkalmazására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szabadtéri foglalkozások baleset- és természetvédelmi szabályainak, valamint a szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak következetes betartása
- A szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak tudatosítása
- A szabadban végezhető népi játékok, a téli és nyári testgyakorlatok lehetőségei ismeretének bővülése (ugrókötél, tollaslabda, görkorcsolya, lovaglás)
- Szabadtéri akadálypályák leküzdése önálló feladatokkal
- Tenisz: ütések, szabályok
- A megtanult természetben üzhető sportágak ismereteinek elmélyítése, fejlesztése (túrázás, síelés, korcsolyázás)

FOGALMAK

görkorcsolyázás, sportöltözet, ütős játékok, lovaglás

A gyógytestnevelés-órák keretében a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés megszerettetését, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A tanulók legyenek képesek kiválasztani a számukra adekvát testedzési formát.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően⁴

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- az elsajátított egy (vagy több) úszásnembben helyes technikával úszik;
- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére;
- aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait;

⁴ A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:

A helyes légzéstechnika elsajátítása, tudatos alkalmazása

- A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségével, majd anélkül
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása
- Egyszerűbb és összetettebb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása
- A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása
- Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés
- A mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása
- Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül
- Egyszerűbb, a helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatsorok összeállítása tanári segítséggel, azok önálló végrehajtása

FOGALMAK

légzőgyakorlatok, korrekciós gyakorlatok, gerincmobilizáló gyakorlatok, testtudat.

A továbbhaladás feltételei 4. évfolyam:

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

- Ismerje a helyes testtartást és annak az egészségre gyakorolt pozitív hatásait.
- Ismerje az egyszerű gimnasztikai elemek elnevezését és végrehajtását. (terpeszállás, zártállás, guggolás, térdelőtámasz, magas tartás, oldalsó középtartás, csípőre tartás).
- 16-24 ütemű szabadgyakorlatok bemutatása és végrehajtása.
- Alakzatok felismerése és végrehajtása hely és - helyzetváltoztatással: oszlop, sor, vonal, kör, szétszórt alakzat.

Kúszások és mászások, járások, futások, szökdelések, ugrások

- A kúszások, mászások, ellentétes, azonos oldali kar-láb használatlal előre, hátra, oldalra.
- Utánzó mozgások ismerete és végrehajtása a törzsizom erősítésére: pókjárás, rákjárás, macijárás, főkajárás.
- Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése. (16-20 akadály)
- Járások (sarkon, lábujjhegyen, talp élen), futások (saroklendítés, térdemelés) egyenes vonalon előre, hátra, oldalra és különböző alakzatokban és fordulatokkal.
- Járások mély- és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás)
- 60m-es futás- térdelőrajtból
- Folyamatos futás 8-10 percig.
- Helyben és helyzetváltoztatással szökdelések (páros lábon, egy lábon)

Dobások, ütések, labdás gyakorlatok

- Labda fogása két kézzel.
- Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben.
- Labda gurítása, terelése.

- Labdavezetés kézzel és lábbal, helyben és haladással.

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

- Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása, bemutatása: guruló átfordulás előre, hátra, tarkóállás, lebegőállás, mérlegállás, kézenátfordulás oldalra.

- Egyszerű támasz, függés és egyensúlygyakorlatok végrehajtása: fekvőtámasz, függés bordásfalon, járások padon és padmerevítőn.

Testnevelési és népi játékok

- A tanult játékok szabályainak ismerete: fogójátékok, kidobók, egyszerű labdajátékok.

Küzdő feladatok és játékok

- Húzások, tolások.

Foglalkozások alternatív környezetben

A természetben üzhető sportágak ismeret: tenisz, kerékpározás, síelés, korcsolyázás, túrázás, szánkózás, kajak-kenuzás, sárkányhajózás, asztalitenisz.

11.10 Vizuális kultúra

1.évfolyam

(heti 2 óra, évi 68 óra)

Az iskolába lépő első osztályos gyerekek vizuális nevelésének legfontosabb feladata az, hogy az alkotás örömet, motiváltságot megőrizze, fenntartsa. Ehhez életkori sajátosságait, érdeklődésüket, személyes tapasztalataikat figyelembe vevő feladatrendszerre van szükség, mely sok játékos elemet tartalmaz és épít a gyerekek sajátos humorérzékére is. Az első két évfolyam vizuális nevelés gyakorlata ugyanakkor képességfejlesztő célú feladatrendszerben jelenik meg. Alkotói és befogadói képességeik fejlesztése közben meg kell tanítani a gyerekeket a hagyományos ceruzarajz, tollrajz, víz- és temperafestés, agyaggal végzett mintázás és más, változatos anyagok és eszközök szakszerű használatára. Az eszközhasználati készségfejlesztés folyamatában törekedni kell arra, hogy a második osztály végére legalább jártasság szintre eljussanak a tanulók. Továbbá arra, hogy az életkoruknak megfelelő kommunikációs és médiakörnyezet sajátosságait megismerjék és használják.

Az első két iskolai évfolyam fontos feladata a kisiskolások vizuális műveltségének megalapozása, mely nem önálló befogadást célzó órák megtartását jelenti, hanem játékos, motiváló, nagyrészt kifejező célú képalkotásuk szemléleti segítésére használt jól válogatott képanyag formájában rejlik.

Fontos, hogy a gyerekek elé kerülő képanyag, az alkotó munka motivációjára használt mesék, zenék, táncmozgások mind-mind hozzájáruljanak magyar kultúrájuk és magyar műveltségük kialakulásához, mely fontos alapja a más kultúrák elfogadásának.

A magyar népi ünnepek kellékei, nemzeti jelképeink ismerete és a magyar népi tárgykultúrából építkező tárgy- és környezetkultúra témakörök közösen járulnak hozzá, hogy a gyerekek természetesnek éljék meg nemzeti sajátosságaink ismeretét.

Az 1. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat	horizontálisan beépül a többi témakörbe
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	28
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	6
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	6
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	6
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	10
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	12
Összes óraszám:	68

Témakör: Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat

Javasolt óraszám:

Az első két évfolyam fejlesztési folyamatát végig kísérő, rendre ismétlődő fejlesztési feladatokhoz óraszám nem rendelhető, mert azokat a tanulói tevékenységformákat és típusokat tartalmazza, melyek, egyrészt az óvoda-iskola átmenetét szolgálják a kezdő szakaszban, és az esetleg fennálló hátrányok leküzdésére szolgálnak, másrészt a fejlesztés érdekében rendre meg kell, hogy jelenjenek a legtöbb ajánlott feladattípusban, noha legtöbb esetben nem képeznek önálló produktumot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Különböző érzékszervi tapasztalatok (pl. szaglás, hallás, tapintás, látás) élményszerű feldolgozása alapján, egyszerű következtetések szóbeli megfogalmazása és az élmények, kialakult érzések vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, mintázás, építés/konstruálás, tárgyalakítás).
- A tanulás során felmerülő helyzetekben valós környezeti jellemzők (pl. téli táj, növény részei, osztályterem színei), képek és ábrák (pl. tankönyvi ábra, saját vagy társak rajza) célirányos megfigyelése, és a tapasztalatok szöveges megfogalmazása a látott információk pontos leírása és feldolgozása érdekében.
- Közvetlen megfigyelések útján szerzett konkrét vizuális tapasztalatok (pl. nagyság, felület, méret, irány, mennyiség, anyagszerűség, elhelyezkedés) alapján vizuális jellemzők kiválasztása, csoportosítása, megnevezése (pl. legsötétebb szín, legnagyobb forma, a kép jobb oldalán elhelyezkedő figura), és az érzékszervi tapasztalatok következetes felhasználása az alkotómunka során.
- Megadott szempontok alapján természeti és mesterséges tárgyak gyűjtése, megfigyelése, és a megfigyelések alapján a tárgyak pontos leírása és változatos vizuális megjelenítése játékos feladatokban.

Fogalmak

sík, tér, méret, irány, szín, felület, képelem

Témakör: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

Javasolt óraszám: 28 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, formáz, épít;

- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, , formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál
- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, formáz, épít;
- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljuttatja, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, formáz, épít, és magyarázza azt;
- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Elképzelt vagy hallott történetek, rövid szövegek, irodalmi (pl. mese, vers) vagy zenei élmények (gyermekdal, gyermekjáték, mondóka) különböző részleteinek vizuális bemutatása a saját ötletek megjelenítése érdekében, különböző eszközökkel síkban és térben (pl. színes rajz, festmény, nyomat, kollázs, plasztika, makett, tabló), és a kitalált vizuális ötletek szöveges magyarázatával (Illusztráció síkban, vagy térben) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Réber László, Reich Károly, Henzelmann Emma, Sajdik Ferenc illusztrációi.
- Saját kitalált történet elmesélése, és a történet néhány fontosabb jelenetének többalakos vizuális megjelenítése tetszőleges eszközökkel.
- Korábban átélt események, különböző személyes élmények felidézése és tetszőleges megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (térábrázolási képesség, emberábrázolás, kifejezőképesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Turner tájképei, Brueghel: Gyerekjátékok, Parasztlakodalom, Vankóné Dudás Juli: Jeles napok, népelet.
- Képek, vizuális műalkotások átértelmezése (emberábrázolás, differenciált arcábrázolás, térábrázolási képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Szentkorona zománcképei, Szent László legendák, XI-XII. századi freskók, Csontváry Kosztka Tivadar tájképei.
- Személyes érzelmek, hangulatok kifejezése képalkotásban (kifejező képalkotás, kifejező jellegű plasztikus alkotás) Munkácsy Mihály: Ásító inas, Mednyánszky László: Verekedés után, E. Delacroix: Vihartól megrémült ló.
- Adott érzelmi állapot (pl. boldogság, rémület, tanácstalanság) kifejezése arcjátékkal és gesztusokkal, az érzelmek kifejezési lehetőségeinek tudatosítása érdekében. A tapasztalatok felhasználása egyszerű vizuális megjelenítés során (emberábrázolás,

differentiált arc ábrázolás, kézábrázolás) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Anna Margit: Rémület, Rembrandt és Saskia, Paul Klee: Önarckép, Leonardo da Vinci: Mona Lisa, Modigliani portréképei.

- Olvasmány- vagy zenei élményhez a jelentést vagy hangulatot erősítő vizuális illusztráció készítése választott technikával, és az elkészült alkotás szöveges magyarázatával.
- Magyar népmesékhez, népi mondókákhoz, népdalokhoz vizuális illusztráció készítése hagyományos, ember- vagy állatábrázolást is megjelenítő népművészeti alkotások (karcolozott, faragott pásztorművészeti tárgyak) stíluselemeinek felhasználásával.
- Tanult irodalmi, zenei élmények, és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése síkban (pl. rajz, festés, vegyes technika) és térben egyszerű eszközök felhasználásával (pl. drapéria, kartondoboz, paraván, osztályterem átrendezése) csoportmunkában is.
- Irodalmi, zenei és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése egyszerű eszközök felhasználásával (tárgyakkal való bábozás, tárgyak megszemélyesítése) Szemléltetésre ajánlott: Foky Ottó: Ellopták a vitaminomat, 1966, Babfilm, 1975.
- Mozgásélmények (pl. tánc, csoportos játék, körjáték, körtánc) vizuális átírása (pl. vonalakkal, foltokkal, színekkel).

Fogalmak

történet, szereplő, helyszín, vizuális jellemzők/karakter, illusztráció, vizuális technikák, népművészeti technikák, faragás

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- pontosan ismeri nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanulás során felmerülő helyzetekben tanítási egységekhez, és egyéb tantárgyi tartalmakhoz a tanulást vagy megértést segítő egyszerű ábra (pl. számegyenes, betűsablon, szókérttya) és eszköz (pl. tábló, makett, társasjáték) készítése, személyes célok érvényesítésével.
- Kisgyerekeknek szóló könyvborítók, füzetek, hirdetések üzenetének elemzése tanári segítséggel, és a tapasztalatok felhasználása egyszerű tervezési feladatokban (pl. plakát, névtábla, utcatábla, házszám-tábla készítése, füzetborító, csomagolópapír, meghívó tervezése).
- Közvetlen környezetében található jelek, jelzések (pl. útjelzés, közlekedési jelzés, piktogram, zenei kotta) gyűjtése, értelmezése tanítói segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. rajzolt közlekedési terepasztal és annak kiegészítése térbeli közlekedési táblákkal).

- Iskolai életében megjelenő szabályok kapcsán piktogramokat, rajzi jeleket alkot. Véleményt formál társai piktogramterveinek érthetőségével kapcsolatban.
- Magyar nemzeti szimbólumok gyűjtése (pl. államcímér, nemzeti zászló, Szent Korona, Kossuth-címér, '56-os lyukas zászló) és a szimbolikus elemek felhasználása az alkotó munka során (pl. tárgyalat díszítvényeként: huszárcsákó, párt).)
- Magyar népi díszítőművészet jelkészletének gyűjtése, kísérletezés a szimbólumok értelmezésével (tulipán, nap, madármotívum, kígyó stb.), tanítói segítséggel, egyénileg, vagy csoportban.

Fogalmak

jel, jelzés, vizuális üzenet, hirdetés, leegyszerűsítés, változat, díszítőmotívum, szimbólum

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- adott cél érdekében fotót készít;
- valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Régi magyar reklámok (pl. "Hurka Gyurka", "Ezt nem lehet megenni", "Bontott csirke", "Forgó morgó" stb.) megnézéséhez kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl. tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel (pl. rajzolás, festés, bábkészítés, szerepjáték). A megbeszélés eredményeként a valóság és a képzelet megkülönböztetése.
- Kis gyerekeknek szóló célzottan kommunikációs szándékú mozgóképi megjelenések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése tanári segítséggel, a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás megfigyelésével (pl. szín, képkivágás, hanghatás, szöveg), és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, adott mozgóképi részlet hangulatának érzékeltetése színes kompozícióban).
- Különböző médiumok (pl. könyv, televízió, film, internet, videojáték) egyszerű példáinak elemzése tanári segítséggel, a valóságos és az elképzelt helyzetek azonosítása céljából.

Fogalmak

információ, mozgókép, könyv, televízió, film, internet

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- adott cél érdekében fotót készít;

- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjeleníti;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű mozgóképi részletek (pl. animációs film, reklámfilm) cselekményének elemzése, és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. időbeli történet képkecskéinek rendezése, hang nélkül bemutatott mozgóképi részletek “szinkronizálása”).
- Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, animációs film : Magyar népmesék, Rófus Ferenc: A légy) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- Rajzszorozat készítése a mindennapok során tapasztalható időbeli változások szemléltetése érdekében (pl. napirend, naplemente, Luca-búza fejlődése).
- Mozgásillúziót keltő régi papírajzok megismerése

Fogalmak

animációs film, képkocka, képregény, hanghatás, képsorozat

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábokat, teret/díszletet, kelléket, készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, kötöz, fűz, mintáz;
- gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű természeti- és mesterséges formák elemző-értelmező rajzolása.
- A készült rajzok leegyszerűsítésével sor- és terüldísz alkotása (megfigyelés utáni értelmező rajz készítése, részletkiemelés, nagyítás, átíró, redukáló motívumtervezés, sablonalakítás kivágással ismétlés sordísz alkotással, terüldísz alakzatba rendezéssel technika: stencilezés, átrajzolás, színezés, nyomtat).
- Egyszerű tárgy készítése hagyományos kézműves technikák alkalmazásával (pl. fonás, gyöngyfűzés, agyagozás).
- Képi inspiráció alapján (pl. természeti jelenségek, állatok, népművészeti motívumok) egyszerű mintaelem tervezése (pl. átrajzolás, rácsháló, indigó alkalmazása) A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.
- Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. mindenkit megtáncoltató hangszer, láthatatlanná tevő ékszer, háromlúttú jármű) tervezése és létrehozása választott egyszerű anyagokból (pl. papírpép, karton, hurkapálca, textil, gumi).

- Dramatikus játék céljára újjáb, síkbáb, kellék (pl. varázspálca, “rámás csizma”, “kőleves”) elkészítése természetes vagy mesterséges/újrahasznosítható anyagokból (pl. textil, fonal, papír vagy műanyag hulladék, természetben talált anyagok) csoportmunkában is.

Fogalmak

funkció, hagyomány, kézműves technika, díszítés, minta, öltözék

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A közvetlen környezet elemeinek és épülettípusainak (utca, tér, műemlék, nevezetes épület) összegyűjtése és életszerű megfigyelése, adott helyszínen vagy emlékezetből, megfigyelési szempontok szerinti megörökítése különböző technikákkal (pl. rajzolás, festés, mintázás, montázs).
- A közvetlen környezet különböző méretű tereinek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) megfigyelése és leírása különböző szempontok szerint (pl. zajok, szagok, színek, funkciók, rendezettség) és a tapasztalatok felhasználásával a tér áttervezése a tér jellemzőinek, stílusának vagy hangulatának megváltoztatása érdekében, csoportmunkában is. A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.
- Helyi múzeum, kiállítás, helytörténeti gyűjtemény, tájház látogatása, azzal kapcsolatos ismeretszerzés alapján élményszerű vizuális megjelenítés.

Fogalmak

építészet, műemlék, műemlékvédelem

Tovább haladás feltétele 1. évfolyam:

Az alkotó tevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat.

A felszerelés önálló rendben tartása.

1. Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat
2. Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények. Például: egy kirándulás vagy családi ünnep élményeinek lerajzolása színes ceruzával, mesebeli ház készítése színes papírból.
3. Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben. Például: anyák napi meghívó készítése, egészséges táplálkozás plakát összeállítása újságmontázból, nemzeti színű zászló festése.
4. Médiahasználat – Valós és virtuális információk. Például: mesefigura készítése újjáb technikával.

5. Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet. Például: saját élményen alapuló, hat képkockából álló képregény alkotása tetszőleges vizuális technikával.

6. Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak. Például: fakanálbáb, elképzelt mesebeli tárgy tervezése, elkészítése egyszerű anyagokból.

7. Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk. Például: Játsszótér lerajzolása, előzetes megfigyelési szempontok segítségével.

2.évfolyam

(heti 2 óra, évi 68 óra)

Az első két iskolai évfolyam fontos feladata a kisiskolások vizuális műveltségének megalapozása, mely nem önálló befogadást célzó órák megtartását jelenti, hanem játékos, motiváló, nagyrészt kifejező célú képalkotásuk szemléleti segítésére használt jól válogatott képanyag formájában rejlik.

Fontos, hogy a gyerekek elé kerülő képanyag, az alkotó munka motivációjára használt mesék, zenék, táncmozgások mind-mind hozzájáruljanak magyar kultúrájuk és magyar műveltségük kialakulásához, mely fontos alapja a más kultúrák elfogadásának.

A magyar népi ünnepek kellékei, nemzeti jelképeink ismerete és a magyar népi tárgykultúrából építkező tárgy- és környezetkultúra témakörök közösen járulnak hozzá, hogy a gyerekek természetesnek éljék meg nemzeti sajátosságaink ismeretét.

A 2. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve		Javasolt óraszám
Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat		horizontálisan beépül a többi témakörbe
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények		28
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben		6
Médiahasználat – Valós és virtuális információk		6
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet		6
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak		10
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk		12
Összes óraszám:		68

Témakör: Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat

Javasolt óraszám:

Az első két évfolyam fejlesztési folyamatát végig kísérő, rendre ismétlődő fejlesztési feladatokhoz óraszám nem rendelhető, mert azokat a tanulói tevékenységformákat és típusokat tartalmazza, melyek, egyrészt az óvoda-iskola átmenetét szolgálják a kezdő szakaszban, és az esetleg fennálló hátrányok leküzdésére szolgálnak, másrészt a fejlesztés érdekében rendre meg kell, hogy jelenjenek a legtöbb ajánlott feladattípusban, noha legtöbb esetben nem képeznek önálló produktumot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Különböző érzékszervi tapasztalatok (pl. szaglás, hallás, tapintás, látás) élményszerű feldolgozása alapján, egyszerű következtetések szóbeli megfogalmazása és az élmények, kialakult érzések vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, mintázás, építés/konstruálás, tárgyalakítás).

- A tanulás során felmerülő helyzetekben valós környezeti jellemzők (pl. téli táj, növény részei, osztályterem színei), képek és ábrák (pl. tankönyvi ábra, saját vagy társak rajza) célirányos megfigyelése, és a tapasztalatok szöveges megfogalmazása a látott információk pontos leírása és feldolgozása érdekében.
- Közvetlen megfigyelések útján szerzett konkrét vizuális tapasztalatok (pl. nagyság, felület, méret, irány, mennyiség, anyagszerűség, elhelyezkedés) alapján vizuális jellemzők kiválasztása, csoportosítása, megnevezése (pl. legsötétebb szín, legnagyobb forma, a kép jobb oldalán elhelyezkedő figura), és az érzékszervi tapasztalatok következetes felhasználása az alkotómunka során.
- Megadott szempontok alapján természeti és mesterséges tárgyak gyűjtése, megfigyelése, és a megfigyelések alapján a tárgyak pontos leírása és változatos vizuális megjelenítése játékos feladatokban.

Fogalmak

sík, tér, méret, irány, szín, felület, képelem

Témakör: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

Javasolt óraszám: 28 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál

élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;
- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátsszik, elmesél;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Elképzelt vagy hallott történetek, rövid szövegek, irodalmi (pl. mese, vers) vagy zenei élmények (gyermekdal, gyermekjáték, mondóka) különböző részleteinek vizuális bemutatása a saját ötletek megjelenítése érdekében, különböző eszközökkel síkban és térben (pl. színes rajz, festmény, nyomat, kollázs, plasztika, makett, tabló), és a kitalált vizuális ötletek szöveges magyarázatával (Illusztráció síkban, vagy térben) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Réber László, Reich Károly, Henzelmann Emma, Sajdik Ferenc illusztrációi.
- Saját kitalált történet elmesélése, és a történet néhány fontosabb jelenetének többalakos vizuális megjelenítése tetszőleges eszközökkel.
- Korábban átélt események, különböző személyes élmények felidézése és tetszőleges megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (térábrázolási képesség, emberábrázolás, kifejezőképesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Turner tájképei, Brueghel: Gyerekjátékok, Parasztlakodalom, Vankóné Dudás Juli: Jeles napok, népelet.
- Képek, vizuális műalkotások átértelmezése (emberábrázolás, differenciált arcábrázolás, térábrázolási képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Szentkorona zománcképei, Szent László legendák, XI-XII. századi freskók, Csontváry Koszta Tivadar tájképei.
- Személyes érzelmek, hangulatok kifejezése képalkotásban (kifejező képalkotás, kifejező jellegű plasztikus alkotás) Munkácsy Mihály: Ásító inas, Mednyánszky László: Verekedés után, E. Delacroix: Vihartól megrémült ló.
- Adott érzelmi állapot (pl. boldogság, rémület, tanácstalanság) kifejezése arcjátékkal és gesztusokkal, az érzelmek kifejezési lehetőségeinek tudatosítása érdekében. A tapasztalatok felhasználása egyszerű vizuális megjelenítés során (emberábrázolás, differenciált arc ábrázolás, kézábrázolás) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Anna Margit: Rémület, Rembrandt és Saskia, Paul Klee: Önarckép, Leonardo da Vinci: Mona Lisa, Modigliani portréképei.
- Olvasmány- vagy zenei élményhez a jelentést vagy hangulatot erősítő vizuális illusztráció készítése választott technikával, és az elkészült alkotás szöveges magyarázatával.
- Magyar népmesékhez, népi mondókákhoz, népdalokhoz vizuális illusztráció készítése hagyományos, ember- vagy állatábrázolást is megjelenítő népművészeti alkotások (karcolozott, faragott pásztorművészeti tárgyak) stíluselemeinek felhasználásával.
- Tanult irodalmi, zenei élmények, és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése síkban (pl. rajz, festés, vegyes technika) és térben egyszerű eszközök felhasználásával (pl. drapéria, kartondoboz, paraván, osztályterem átrendezése) csoportmunkában is.
- Irodalmi, zenei és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése egyszerű eszközök felhasználásával (tárgyakkal való bábozás, tárgyak megszemélyesítése) Szemléltetésre ajánlott: Foky Ottó: Ellopták a vitaminomat, 1966, Babfilm, 1975.
- Mozgásélmények (pl. tánc, csoportos játék, körjáték, körtánc) vizuális átírása (pl. vonalakkal, foltokkal, színekkel).

Fogalmak

történet, szereplő, helyszín, vizuális jellemzők/karakter, illusztráció, vizuális technikák, népművészeti technikák, faragás

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- pontosan ismeri államcímernk felépítését, összetevőit, színeit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanulás során felmerülő helyzetekben tanítási egységekhez, és egyéb tantárgyi tartalmakhoz a tanulást vagy megértést segítő egyszerű ábra (pl. számegegyenes, betűsablon, szókártya) és eszköz (pl. tábló, makett, társasjáték) készítése, személyes célok érvényesítésével.
- Kisgyerekeknek szóló könyvborítók, füzetek, hirdetések üzenetének elemzése tanári segítséggel, és a tapasztalatok felhasználása egyszerű tervezési feladatokban (pl. plakát, névtábla, utcatábla, házszám-tábla készítése, füzetborító, csomagolópapír, meghívó tervezése).
- Közvetlen környezetében található jelek, jelzések (pl. útjelzés, közlekedési jelzés, piktogram, zenei kotta) gyűjtése, értelmezése tanítói segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. rajzolt közlekedési terepasztal és annak kiegészítése térbeli közlekedési táblákkal).
- Iskolai életében megjelenő szabályok kapcsán piktogramokat, rajzi jeleket alkot. Véleményt formál társai piktogramterveinek érthetőségével kapcsolatban.
- Magyar nemzeti szimbólumok gyűjtése (pl. államcímern, nemzeti zászló, Szent Korona, Kossuth-címern, ‘56-os lyukas zászló) és a szimbolikus elemek felhasználása az alkotó munka során (pl. tárgyalakotás díszítményeként: huszárcsákó, párta).
- Magyar népi díszítőművészet jelkészletének gyűjtése, kísérletezés a szimbólumok értelmezésével (tulipán, nap, madármotívum, kígyó stb.), tanítói segítséggel, egyénileg, vagy csoportban.

Fogalmak

jel, jelzés, vizuális üzenet, hirdetés, leegyszerűsítés, változat, díszítőmotívum, szimbólum

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Régi magyar reklámok (pl. “Hurka Gyurka”, “Ezt nem lehet megenni”, “Bontott csirke”, “Forgó morgó” stb.) megnézéséhez kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl.

tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel (pl. rajzolás, festés, bábkészítés, szerepjáték). A megbeszélés eredményeként a valóság és a képzelet megkülönböztetése.

- Kisgyerekeknek szóló célzottan kommunikációs szándékú mozgóképi megjelenések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése tanári segítséggel, a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás megfigyelésével (pl. szín, képkivágás, hanghatás, szöveg), és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, adott mozgóképi részlet hangulatának érzékeltetése színes kompozícióban).
- Különböző médiumok (pl. könyv, televízió, film, internet, videojáték) egyszerű példáinak elemzése tanári segítséggel, a valóságos és az elképzelt helyzetek azonosítása céljából.

Fogalmak

információ, mozgókép, könyv, televízió, film, internet

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjeleníti;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű mozgóképi részletek (pl. animációs film, reklámfilm) cselekményének elemzése, és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. időbeli történés képkockáinak rendezése, hang nélkül bemutatott mozgóképi részletek “szinkronizálása”).
- Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, animációs film : Magyar népmesék, Rófusz Ferenc: A légy) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- Fotó- vagy rajzsorozat készítése a mindennapok során tapasztalható időbeli változások szemléltetése érdekében (pl. napirend, naplemente, Luca-búza fejlődése).

Mozgásillúziót keltő régi papírajátékok megismerése a tapasztalatok felhasználása önálló alkotó munkában (pl. “pörgetős mozi”).

Fogalmak

animációs film, képkocka, képregény, hanghatás, képsorozat

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;

- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű természeti- és mesterséges formák elemző-értelmező rajzolása.
- A készült rajzok leegyszerűsítésével sor- és területdíz alkotása (megfigyelés utáni értelmező rajz készítése, részletkiemelés, nagyítás, átíró, redukáló motívumtervezés, sablonalakítás kivágással ismétlés sordíz alkotással, területdíz alakzatba rendezéssel technika: stencilezés, átrajzolás, színezés, nyomtat).
- Egyszerű tárgy készítése hagyományos kézműves technikák alkalmazásával (pl. szövés, nemezelés, agyagozás).
- Képi inspiráció alapján (pl. természeti jelenségek, állatok, népművészeti motívumok) egyszerű mintaelem tervezése (pl. átrajzolás, rácsháló, indigó alkalmazása) A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.
- Dramatikus játék jelmezelem (pl. kalap, maszk, kötény), díszlet tervezése és elkészítése természetes vagy mesterséges/újrahasznosítható anyagokból (pl. textil, fonal, papír vagy műanyag hulladék, természetben talált anyagok) csoportmunkában is.
- Gyerekcsoport által ismert mese alapján vár, kastély konstruálása (pl. egyszerű konstruálás papírhengerek összeépítésével, festésével, ajtók, ablakok, ajtók kivágásával, rajzolt szereplőkkel való kiegészítéssel) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Márkus Géza: Cifra palota, Kecskemét, magyar várak képei.

Fogalmak

funkció, hagyomány, kézműves technika, díszítés, minta, öltözk

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A közvetlen környezet elemeinek és épülettípusainak (utca, tér, műemlék, nevezetes épület) összegyűjtése és életszerű megfigyelése, adott helyszínen vagy emlékezetből, megfigyelési szempontok szerinti megörökítése különböző technikákkal (pl. rajzolás, festés, mintázás, montázs).

- A közvetlen környezet különböző méretű tereinek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) megfigyelése és leírása különböző szempontok szerint (pl. zajok, szagok, színek, funkciók, rendezettség) és a tapasztalatok felhasználásával a tér áttervezése a tér jellemzőinek, stílusának vagy hangulatának megváltoztatása érdekében, csoportmunkában is. A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.
- A közvetlen környezet épített/tervezett elemeinek és épülettípusainak összegyűjtése (pl. park, iskola, vegyesbolt, templom, bisztró, víztorony, szemétgyűjtő sziget) és vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, montázs, talált tárgy átalakítás, makett). A gyűjtés segítségével a szűkebb lakóhely választott részletének makettezése vagy megépítése egyszerű anyagokból, a tér játékos bemutatása érdekében, csoportmunkában is.
- Helyi múzeum, kiállítás, helytörténeti gyűjtemény, tájház látogatása, azzal kapcsolatos ismeretszerzés alapján élményszerű vizuális megjelenítés.

Fogalmak

építészet, műemlék, műemlékvédelem

Továbbhaladás feltétele 2. évfolyamon:

A környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevétele.

1. Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat
2. Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények. Például: adott szöveg alapján egy elképzelt jelenet ábrázolása akvarell vagy tempera technikával.
3. Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben. Például: pontosan rajzolja állami címerünket.
4. Médiahasználat – Valós és virtuális információk. Például: régi magyar reklámok megjelenítése változatos eszközökkel. (bábkészítés, szerepjáték)
5. Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet. Például: Rövid mozgókép készítése az évszakok változásáról.
6. Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak. Például: farsangi maszk (vág, ragaszt, tűz, kötöz, mintáz)

Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk- Például: iskola épületének ábrázolása síkban és térben (rajz, festés, makett)

3.évfolyam

(heti 2, évi 68 óra)

Ebben az iskolaszakaszbán is kiemelt fontosságú az örömteli, motivált alkotói energiák fenntartása, melyet a változatos, élményalapú feladatok rendszerében, a gyerekek személyes érdeklődését figyelemmel kísérő és azt elfogadó, differenciált feladatkiadással, személyre szabott, formáló- segítő értékeléssel és figyelemmel érhetünk el. A gyerekek rajzolósi, ábrázolósi képességeinek fejlődése saját rajzi sémáik változásában követhető nyomon. A fejlesztés érdekében a sématorést elősegítő, változatos, jól szemléltetett feladatokat kell a tanulócsoporthoz alapos ismeretük birtokában terveznünk. Az emberábrázolás, arcábrázolás a gyerekek között kialakult baráti körökben, egymás rajzi szokásainak eltanulásával is változik. A tér megjelenítésére alkalmazott ábrázolósi sémák változására ugyanígy hatással van a gyerek környezetében élő idősebb testvér, a rajzolni tudó szülő is.—A vizuális műveltség megalapozásának jelentős állomása ez az időszak, amikor az érzékszerveik segítségével a környezet jelenségeinek a lehető legpontosabb megfigyelése zajlik. Ekkor fejleszthető

leginkább a hétköznapi és a művészi vizuális közlések közötti azonosságok és különbségek felismerése és rendszerezése az életkornak megfelelő szinten.

Az adott korosztály mindennapi digitális eszközfelhasználó. Ezért fontos a digitális képkészítés lehetőségeivel, a gyerek környezetében egyre hangsúlyosabbá váló médiajelenségekkel iskolai keretek között zajló foglalkozás is. A valós anyagokhoz és eszközökhöz kötött alkotás motiválása, segítése, kiemelt tanítói feladat. A 3-4. évfolyam tanulói egyre inkább képesek tanuló társaik alkotásait értékelni. Fontos, hogy ez a képesség saját munkájuk értékelésében is megmutatkozzon, értéknek tekintsék a befejezett, kész alkotás létrehozását.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	22
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	8
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	10
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	6
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	10
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	12
Összes óraszám:	68

Témakör: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

óraszám: 22 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a tanév végére:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, formáz, épít;
- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, formáz, épít, és magyarázza azt;
- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlítja;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszését;
- valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, eljátszik, elmesél;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti.
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábokat, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikussal eszközökkel eljátsza, vizuális eszközökkel megjeleníti;

- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- időbeli történeteket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Változatos mesés térben játszódó magyar népmese (pl. Zöld Péter) különleges helyszínének személyes vizuális megjelenítése különböző nézőpontok használatával, jellemző szereplők papírból kivágott figuráinak elhelyezése saját alkotott térben (térábrázolási-, emberábrázolási-, kifejező-, komponáló képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Hieronymus Bosch: Zenészek pokla, Szinyei Merse Pál: Majális, Csontváry K. T.: Nagy Taormina, magyar népi építészet jellemző példáinak (parasztház, fa harangláb, székelykapu stb.) fotói.
- Saját kitalált történet elmesélése, a történet inspirálta elképzelt terekről, egyszerű anyagok (pl. használt csomagolóanyag, természetben talált termények és termések, talált tárgyak) felhasználásával installáció készítése, díszletszerű tér berendezése a személyes élmények bemutatása, kifejezése céljából, csoportmunkában is (térábrázolás- és tér rendezés képességeinek fejlesztése, kifejező képesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott filmanyag: Kemény Henrik: Vitéz László.
- Tanult mesék, mondák vagy zeneművek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. lovag, Mátyás király, molnárlegény, komámasszony, "árgyélus kismadár", Hüvelyk Matyi) megformálása síkban vagy térben (pl. festmény, kollázs, papírmasé maszk, újrahasznosítható anyagokból báb), a szereplők illusztratív bemutatása vagy dramatikus feldolgozása érdekében csoportmunkában is (Emberábrázolás, differenciált arc- és kézábrázolás fejlesztése).
- Mesék, gyermekirodalmi alkotások (pl. Magyar népmesék, Vuk, Pinokkió) és azok filmes vagy színházi adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és vizuális feldolgozása különböző eszközökkel (pl. rajz, festés, montázs).
- Korábban megismert és feldolgozott szövegekhez, zeneművekhez (pl. gyermekregény, tananyagrészlet, népdal, mondóka) illusztráció készítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, plasztika) a munkák szöveges értelmezésével.
- Saját irodalmi és filmes élményekből származó szereplők jellemzőinek, érzelmeinek, karakterének (pl. gesztusok, viselkedés, öltözk, személyes tárgyak) megfigyelése és feldolgozása különböző játékos (pl. dramatikus, vizuális) feladatokban a karakter és a jellemzők tudatosítása érdekében, és a tapasztalatok közös megbeszélésével.
- Magyar népmesék, népballadák illusztratív megjelenítése jellegzetes magyar népviseleti elemek megfigyeléseinek felhasználásával
- Élmények, elképzelt vagy hallott történetek, (pl. álmok, családi események, osztálykirándulás, szüret) részleteinek megjelenítése különböző vizuális eszközökkel (pl. grafika, festmény,.) és kreatív történetalkotás az elkészült vizuális munkák segítségével (pl. nyitva hagyott történet befejezése, átírása) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Marc Chagall festményei, Vankóné Dudás Juli hagyományos népi életmódot bemutató festményei.
- Saját és mások munkáinak, képeknek, vizuális alkotások szereplőinek szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szerinti szöveges elemzése, összehasonlítása, a következtetések szöveges megfogalmazásával és megvitatásával (befogadói és szövegalkotási képességek fejlesztése).
- Saját személyes történetek bemutatása érdekében valós hely, helyszín (pl. nagyszülők nyaralója, a település parkja, tópart, erdő, vegyesbolt, uszoda) megjelenítése különböző

vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).

- Grafikai felületet gazdagon tartalmazó grafika mintakincsének megfigyelése (pl. Van Gogh tollrajzai, Gyulai Líviusz grafikái), A gyűjtött minták felhasználása saját célú képalkotásban egyénileg vagy csoportmunkában.

Fogalmak

figurális alkotás, portré, képmező, kompozíció, karakter, hangulat, kollázs, montázs, képregény, fikció, lényegkiemelés, karakter, gesztus, személyiségjegyek, színhangulat, népviselet, parasztház, tornác, székelkapu,

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a tanév végére:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű, mindennapok során használt jelek (pl. közlekedési jelek, útjelzés, piktogram, zenei kotta), kommunikációs szándékú vizuális közlések (pl. szórólap, óriásplakát, reklámanyag) felismerése, megfigyelése, azonosítása és elemzése tanári segítséggel A tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban.
- Egy valós vagy képzeletbeli tárgy vagy jelenség (pl. bűvös kocka, Gábor Áron rézágúja, János vitéz kardja, ünnepkörök, napfogyatkozás, Kis Hableány emberré válása) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a kép és szöveg együttes alkalmazásával, a figyelem és érdeklődés felkeltése céljából.
- Valós, mindennapi iskolai kommunikációs helyzetek érdekében a legfontosabb kommunikációs célt (pl. figyelem felkeltése, tájékoztatás, felhívás) érvényesítő síkbeli vagy térbeli vizuális megjelenés (pl. plakát, cégér, installáció) tervezése egyénileg és csoportmunkában is.
- A környezetünkben észlelhető változások (pl. nyári zápor, olvadás, penészedés), folyamatok (pl. palacsintasütés, építkezés), mozgások (pl. kerékpár, óra) vizuális megfigyelése, értelmezése és a tapasztalatok és információk vizuális megjelenítése (pl. rajzsorozat, folyamatábra) a változás vagy folyamat időbeliségének hangsúlyozásával, csoportmunkában is.
- Magyar mesékben, mondákban szereplő uralkodók címereinek, zászlóinak gyűjtése és a gyűjtemény bemutatása tábló, vagy prezentáció formájában. A gyűjtemény rajzos adatainak felhasználása kifejező jellegű képalkotásban.

Fogalmak

vizuális kommunikáció, befolyásolás, meggyőzés, figyelemfelkeltés, piktogram, térkép, plakát, idő, címer

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a tanév végére:

- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, eljátszik, elmesél;
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- azonosítja a gyerekeknek szóló, vagy fogyasztásra ösztönző, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Kisgyerekeknek szóló mozgóképi közlések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése (pl. a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás) tanári segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, változatok újrajátzása).
- Fogyasztásra ösztönző különböző reklámanyagok (pl. szórólap, óriásplakát, reklámújság, tv reklám) elemzése tanári segítséggel és a vizuális megjelenés áttervezése játékos feladatokban (pl. kommunikációs hatást erősítő vagy módosító céllal).
- A saját médiahasználati szokások (pl. internet, televízió, rádió, mobiltelefon, könyv, videojáték) tanulmányozása különböző szempontok (pl. időtartam, tartalom, gyakoriság, résztvevők) alapján, és azok vizuális szemléltetése (pl. képes napirend, napló, fotósorozat). A tapasztalatok közös, reflektív megbeszélése, különös tekintettel a biztonságos médiahasználat szabályaira.

Fogalmak

média, reklám, televíziós műsortípus, televíziós sorozat, ismeretterjesztő műsor

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a tanév végére:

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszését;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Régi magyar gyerekfilmek (pl: Kemény kalap és krumpliorr) karakteres szereplőinek képi megjelenítése, történetiség, részlet ábrázolása, dramatikus előadása.

- Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, reklámfilm) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- Személyes vagy közösségi témához kapcsolódó történetek (pl. problémák az osztályban, legjobb emlékeink) vizuális megjelenítése egyszerű digitális eszközökkel (pl. fotósorozat) az üzenet egyértelmű közvetítése érdekében csoportmunkában.
- Történetek, mesék, népmesék (pl: Lázár Ervin A hazudós egér; A fába szorult hernyó, Az igazságtevő nyúl) képregényszerű ábrázolása, időrendiség, cselekmény megjelenítésével, különböző nézőpontokból való ábrázolással, kiemeléssel.

Fogalmak

nézőpont, cselekmény, főszereplő, mellékszereplő, fényhatás, megvilágítás

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a tanév végére:

- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, formáz, épít;
- gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Eszközként használható egyszerű természeti formák és tárgyak (pl. régi konyhai eszközök, ritka szerszámok) elemző-értelmező rajza megfigyelés alapján, kiemelés nagyítással. Rajzos használati utasítás készítése a természeti vagy mesterséges forma esetleg humorosnak ható, kitalált használati módjához.
- Magyar népi cserépedények megfigyelése, következtetések megfogalmazása a formai jegyek alapján a használati módra (pl. vizes korsó, lábas, fazék, miskakancsó, butella). A megfigyelések rögzítése rajzban. A rajzok kreatív tovább alakítása szabad képalkotásban (Pl. miskakancsó megfigyelés utáni rajza alapján “miskakancsó családjának” megjelenítése).
- Korong nélkül készülő, adott funkcióra alkalmas egyszerű agyagedény készítése az alkalmazott technikából adódó önálló tervezés alapján (pl. homokedény, könyokedény,
- Lakóhelyük (vagy egy meghatározott magyar tájegység) jellemző, hagyományos díszítőművészetének mintakincsét megismerve saját készítésű agyagtárgy díszítő motívumának tervezése. A kivitelezés technikai lehetőségeinek megismerése után a formához, funkcióhoz leginkább alkalmas díszítmény kiválasztása és kivitelezése.
- Hulladékanyagokból új funkcióval bíró tárgyak tervezése, kivitelezése valós vagy elképzelt funkció teljesítése érdekében (pl: flakonokból és egyéb kiegészítő elemekből fantasztikus járművek tervezése, modellezése).

- Magyar népi ünnepkör iskolai bemutatásához (pl. Betlehemezés, , Kisze hajtás stb.) átéléséhez néprajzi dokumentáció (fotó, film) megismerésével hitelességre törekvő kellékek, jelmezek készítése csoportmunkában.

Fogalmak

tárgytervezés, csomagolás, használati tárgy-dísz tárgy, vizuális ritmus, formai egyszerűsítés, népi cserépedény, hímzés minta

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a tanév végére:

- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, formáz, épít;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Évszakoknak megfelelően természeti formákból való kép- és tárgyalkotás (pl. őszi: őszi termésleányok, termésbábok levelekből, tárgyalkotás őszi termésekből (koszorú, füzér); tél: tobozokból karácsonyfa, betlehemi figurák készítése, hóvár, hószobor építése; tavasz: virágtündérek, virágbábok, koszorúk, virágszőnyeg).
- Valós vagy képzeletbeli természetes terek (pl. barlang, tisztás, víz alatti világ) különböző épületek (pl. hagyományos parasztház, színház, uszoda, templom, fészer) csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítmény), a különböző épülettípusok legfontosabb jellemzőinek összehasonlítása és rendezése érdekében.
- Példák gyűjtése és elemzése tanári segítséggel eltérő érzelmi hatást kiváltó (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, félelmetes, vidám) épített terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, zuhanyfülke, labirintus). A tapasztalatok beépítése a személyes élményeket és történeteket bemutató alkotó feladatokba.
- Ismert funkció (pl. lakás, iskola, orvosi rendelő, mozi) saját ötlet alapján elképzelt változatának megtervezése, elkészítése makettben, az elkészült makettekkel közösen településszerkezet (pl. falu, városrész) kialakítása, egyszerű „terepasztal” megépítése, csoportmunkában.

- Magyar népi építészet legjellemzőbb sajátosságainak megismerése, makettépítés változatos anyagokból (pl. karton, agyag, természetben talált anyagok) egyéni- és csoportmunkában.
- Kiállítás, múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház felkeresése során vázlatrajzok készítése a hagyományos magyar népi élet belső tereiről, berendezési tárgyairól. A konkrét kiállítás élményéhez köthető tárgyalgatás.
- Magyarország építészetének megismerése érdekében adott funkciójú épületek (hidak, tornyok, kastélyok stb.) képeinek gyűjtése, a képi információk felhasználása sík- vagy térbeli alkotásban, egyénileg vagy csoportmunkában (pl. kifejező képalkotás valós magyar építmény témájában).
- Magyar nemzeti jelképpé vált épületek és műalkotások (pl. Országház, debreceni Nagytemplom, Szabadságoszor, Budai vár épületegyüttese stb.) megismerése.

Fogalmak

építmény, épület, település, nézet: felül-, alul-, **oldalnézet**, alaprajz, parasztház

A továbbhaladás feltételei 3. évfolyam:

- Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkornak megfelelő értelmezése.
- Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása.
- Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata.
- A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve.
- Téralkotó feladatok során a személyes preferenciáknak és a funkciónak megfelelő térbeli szükségletek felismerése.
- Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás.
- A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása élőszóban.
- A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése.

A médiaszövegekben megjelenő információk valóságtartalmának felismerése.

SNI (sajátos nevelési igényű) tanulók követelményei

- Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása.
- Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata.
- A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok felismerése és használata.
- A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése.

4. évfolyam

(heti 1 óra, évi 34 óra)

Ebben az iskolaszakaszban is kiemelt fontosságú az örömteli, motivált alkotói energiák fenntartása, melyet a változatos, élményalapú feladatok rendszerében, a gyerekek személyes érdeklődését figyelemmel kísérő és azt elfogadó, differenciált feladatkiadással, személyre szabott, formáló- segítő értékeléssel és figyelemmel érhetünk el. A gyerekek rajzolási, ábrázolási képességeinek fejlődése saját rajzi sémáik változásában követhető nyomon. A fejlesztés érdekében a sématorést elősegítő, változatos, jól szemléltetett feladatokat kell a tanulócsoport alapos ismeretének birtokában terveznünk. Az emberábrázolás, arcábrázolás a gyerekek között kialakult baráti körökben, egymás rajzi szokásainak eltanulásával is változik. A tér megjelenítésére alkalmazott ábrázolási sémák változására ugyanígy hatással van a gyerek környezetében élő idősebb testvér, a rajzolni tudó szülő is.—A vizuális műveltség megalapozásának jelentős állomása ez az időszak, amikor az érzékszerveik segítségével a környezet jelenségeinek a lehető legpontosabb megfigyelése zajlik. Ekkor fejleszthető leginkább a hétköznapi és a művészi vizuális közlések közötti azonosságok és különbségek felismerése és rendszerezése az életkornak megfelelő szinten.

Az adott korosztály mindennapi digitális eszközfelhasználó. Ezért fontos a digitális képkészítés lehetőségeivel, a gyerek környezetében egyre hangsúlyosabbá váló médiajelenségekkel iskolai keretek között zajló foglalkozás is. A valós anyagokhoz és eszközökhöz kötött alkotás motiválása, segítése, kiemelt tanítói feladat. A 3-4. évfolyam tanulói egyre inkább képesek tanulótársaik alkotásait értékelni. Fontos, hogy ez a képesség saját munkájuk értékelésében is megmutatkozzon, értéknek tekintsék a befejezett, kész alkotás létrehozását.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	8
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	6
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	4
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	4
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	6
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	6
Összes óraszám:	34

Témakör: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények **óraszám: 8 óra**

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;
- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszését;
- valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti.
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: báb, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátsza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Változatos mesés térben játszódó magyar népmese (pl. Zöld Péter) különleges helyszínének személyes vizuális megjelenítése különböző nézőpontok használatával, jellemző szereplők papírból kivágott figuráinak elhelyezése saját alkotott térben (térábrázolási-, emberábrázolási-, kifejező-, komponáló képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Hieronymus Bosch: Zenészek pokla, Szinyei Merse Pál: Majális, Csontváry K. T.: Nagy Taormina, magyar népi építészet jellemző példáinak (parasztház, fa harangláb, székelykapu stb.) fotói.
- Saját kitalált történet elmesélése, a történet inspirálta elképzelt terekről, egyszerű anyagok (pl. használt csomagolóanyag, természetben talált termények és termések, talált tárgyak) felhasználásával installáció készítése, díszletszerű tér berendezése a személyes élmények bemutatása, kifejezése céljából, csoportmunkában is (térábrázolási- és tér rendezés képességeinek fejlesztése, kifejező képesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott filmpont: Kemény Henrik: Vitéz László.
- Tanult mesék, mondák vagy zeneművek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. lovag, Mátyás király, molnárlegény, komámasszony, "árgyélus kismadár", Hüvelyk Matyi) megformálása síkban vagy térben (pl. festmény, kollázs, papírmásé maszk, újrahasznosítható anyagokból báb), a szereplők illusztratív bemutatása vagy dramatikus feldolgozása érdekében csoportmunkában is (Emberábrázolás, differenciált arc- és kézábrázolás fejlesztése) .
- Mesék, gyermekirodalmi alkotások (pl. Magyar népmesék, Vuk, Pinokkió) és azok filmes vagy színházi adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és vizuális feldolgozása különböző eszközökkel (pl. rajz, festés, montázs).
- Korábban megismert és feldolgozott szövegekhez, zeneművekhez (pl. gyermekregény, tananyag-részlet, népdal, mondóka) illusztráció készítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, fotó, plasztika) a munkák szöveges értelmezésével.
- Saját irodalmi és filmes élményekből származó szereplők jellemzőinek, érzelmeinek, karakterének (pl. gesztusok, viselkedés, öltözködés, személyes tárgyak) megfigyelése és

feldolgozása különböző játékos (pl. dramatikus, vizuális) feladatokban a karakter és a jellemzők tudatosítása érdekében, és a tapasztalatok közös megbeszélésével.

- Adott álló- vagy mozgóképi megjelenések (pl. festmény: Csók István : Szénagyűjtők, grafika: M. C. Escher Mozaik, emberábrázolást nem tartalmazó részlete, fotó, képregény, társak munkái) egyéni elképzelés szerinti átértelmezése (pl. más napszakban, más évszakban, más helyszínen, más szereplőkkel, más hangulati elemekkel, színátírással).
- Élmények, elképzelt vagy hallott történetek, (pl. álmok, családi események, osztálykirándulás, szüret) részleteinek megjelenítése különböző vizuális eszközökkel (pl. grafika, festmény, nyomat, fotó), és kreatív történetalkotás az elkészült vizuális munkák segítségével (pl. nyitva hagyott történet befejezése, átírása) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Marc Chagall festményei, Vankóné Dudás Juli hagyományos népi életmódot bemutató festményei.
- Karakteres fekete fehér művészfotók megfigyelése alapján a látott személyre vonatkozó információk, jellemzők megfogalmazása játékos, találgatásra alapuló formában (pl. életkor, foglalkozás, kedvenc étel, fontos tárgy) Az élmények vizuális megjelenítése (pl. portrérajz, fotómanipuláció, kollázs) a legfontosabb jellemzők (pl. külső-belső tulajdonság, öltözet, attribútum) minél pontosabb bemutatása érdekében Szemléltetésre ajánlott képanyag: Kunkovác László: Pásztoemberek, Robert Capa fotói.
- Saját és mások munkáinak, képeknek, vizuális alkotások szereplőinek szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szerinti szöveges elemzése, összehasonlítása, a következtetések szöveges megfogalmazásával és megvitatásával (befogadói és szövegalkotási képességek fejlesztése).
- Játékelmények játékos vizuális és dramatikus feldolgozása (pl. digitális játék síkbeli vagy térbeli társasjátékká alakítása, szabályrendszerek kidolgozása és átdolgozása)
- Grafikai felületet gazdagon tartalmazó grafika mintakincsének megfigyelése (pl. Van Gogh tollrajzai, Gyulai Líviusz grafikái), alapján rajzolt gyűjtemény készítése egyénileg, vagy csoportban. A gyűjtött minták felhasználása saját célú képalkotásban egyénileg vagy csoportmunkában.

Fogalmak

figurális alkotás, portré, képmező, kompozíció, karakter, hangulat, kollázs, montázs, képregény, fikció, lényegkiemelés, karakter, gesztus, személyiségjegy, színhangulat, népviselet, parasztház, tornác, székellykapu,

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű, mindennapok során használt jelek (pl. közlekedési jelek, útjelzés, piktogram, zenei kotta), kommunikációs szándékú vizuális közlések (pl. szórólap, óriásplakát, reklámanyag) felismerése, megfigyelése, azonosítása és elemzése tanári segítséggel A tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban.
- Egy valós vagy képzeletbeli tárgy vagy jelenség (pl. bűvös kocka, Gábor Áron rézagyúja, János vitéz kardja, ünnepkörök, napfogyatkozás, Kis Hableány emberré válása) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a kép és szöveg együttes alkalmazásával, a figyelem és érdeklődés felkeltése céljából.
- Valós, mindennapi iskolai kommunikációs helyzetek érdekében a legfontosabb kommunikációs célt (pl. figyelem felkeltése, tájékoztatás, felhívás) érvényesítő síkbeli vagy térbeli vizuális megjelenés (pl. plakát, cégér, installáció) tervezése egyénileg és csoportmunkában is.
- A környezetünkben észlelhető változások (pl. nyári zápor, olvadás,), folyamatok (pl. palacsintasütés, építkezés), mozgások (pl. kerékpár, óra) vizuális megfigyelése, értelmezése és a tapasztalatok és információk vizuális megjelenítése (pl. fotósorozat, film,) a változás vagy folyamat időbeliségének hangsúlyozásával, csoportmunkában is.
- Valós vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának, történéseinek képes és szöveges bemutatása (pl. térképe, Ph. Fogg úr 80 napos útinaplója, egy sarkkutató forgatókönyve, útifilm az osztálykirándulásról), különböző cél (pl. tájékoztatás, dokumentálás, szórakoztatás) hangsúlyozásával.

Fogalmak

vizuális kommunikáció, befolyásolás, meggyőzés, figyelemfelkeltés, piktogram, térkép, plakát, idő, címer

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- azonosítja a gyerekeknek szóló, vagy fogyasztásra ösztönző, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Kisgyerekeknek szóló mozgóképi közlések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése (pl. a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás) tanári segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, változatok újrajátszása).
- Fogyasztásra ösztönző különböző reklámanyagok (pl. szórólap, óriásplakát, reklámújság, tv reklám) elemzése tanári segítséggel és a vizuális megjelenés áttervezése játékos feladatokban (pl. kommunikációs hatást erősítő vagy módosító céllal).

- A saját médiahasználati szokások (pl. internet, televízió, rádió, mobiltelefon, könyv, videojáték) tanulmányozása különböző szempontok (pl. időtartam, tartalom, gyakoriság, résztvevők) alapján, és azok vizuális szemléltetése (pl. képes napirend, napló, fotósorozat). A tapasztalatok közös, reflektív megbeszélése, különös tekintettel a biztonságos médiahasználat szabályaira.

Fogalmak

média, reklám, televíziós műsортípus, televíziós sorozat, ismeretterjesztő műsor

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít.
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Optikai különlegességek, lehetetlenségek (pl. „Nagyobb vagyok, mint egy fa”, „Elvesztettem a fejemet”) létrehozása, a tapasztalatok szóbeli megbeszélésével, csoportmunkában.
- Személyes vagy közösségi témához kapcsolódó történetek (pl. problémák az osztályban, legjobb emlékeink) vizuális megjelenítése egyszerű digitális eszközökkel (pl. fotósorozat,) az üzenet egyértelmű közvetítése érdekében csoportmunkában.
- Történet egyetlen vizuális vagy egyéb eleméből kiindulva (pl. képkocka, főszereplő karakterének leírása, regény rövid részlete) saját történet kitalálása és vizuális megjelenítése (pl. képregény, fotósorozat, rövidfilm) a történet időbeliségének érzékeltetése érdekében.

Fogalmak

nézőpont, cselekmény, főszereplő, mellékszereplő, fényhatás, megvilágítás

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;

- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Eszközként használható egyszerű természeti formák és tárgyak (pl. régi konyhai eszközök, ritka szerszámok) elemző-értelmező rajza megfigyelés alapján, kiemelés nagyítással. Rajzos használati utasítás készítése a természeti vagy mesterséges forma esetleg humorosnak ható, kitalált használati módjához.
- Korong nélkül készülő, adott funkcióra alkalmas egyszerű agyagedény készítése az alkalmazott technikából adódó önálló tervezés alapján (pl. papírhenger oldalához csigákból épített, kész edény üregébe préselve).
- Tárgytervezés, tárgyalakítás, vagy meglévő tárgy átalakítása (pl. öltözet kiegészítő, játék) hagyományos kézműves technikákkal (pl., fonás, hímzés, , agyagozás).
- Lakóhelyük (vagy egy meghatározott magyar tájegység) jellemző, hagyományos díszítőművészetének mintakincsét megismerve saját készítésű agyagtárgy díszítő motívumának tervezése. A kivitelezés technikai lehetőségeinek megismerése után a formához, funkcióhoz leginkább alkalmas díszítmény kiválasztása és kivitelezése.
- Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. mobiltelefon, szemüveg, sütemény, hétmérföldes csizma, élet vize) számára a tárgy legfontosabb sajátosságainak (pl. forma, anyag) megtartásával és vizuális érzékeltetésével.
- Dramatikus játékhoz jelmezek és kellékek készítése önállóan vagy csoportmunkában. Különböző anyagok szakszerű összeépítése (pl. ragasztás, kötözés, varrás, dróttal).
- Magyar népi ünnepkör iskolai bemutatásához (pl. Betlehemezés, Kisze hajtás stb.) átéléséhez néprajzi dokumentáció (fotó, film) megismerésével hitelességre törekvő kellékek, jelmezek készítése csoportmunkában.

Fogalmak

tárgytervezés, csomagolás, használati tárgy-dísz tárgy, vizuális ritmus, formai egyszerűsítés, népi cserépedény, hímzésminta

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;

- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Évszakoknak megfelelően természeti formákból való kép- és tárgyalakotás (pl. őszi: őszi termésleányok, termésbábok levelekből, tárgyalakotás őszi termésekből (koszorú, fűzér); tél: tobozokból karácsonyfa, betlehem figurák készítése, hóvár, hószobor építése; tavasz: virágtündérek, virágbábok, koszorúk, virágszőnyeg).
- Valós vagy képzeletbeli természetes terek (pl. barlang, tisztás, víz alatti világ) különböző épületek (pl. hagyományos parasztház, színház, uszoda, templom, fészker) csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítmény), a különböző épülettípusok legfontosabb jellemzőinek összehasonlítása és rendezése érdekében.
- Példák gyűjtése és elemzése tanári segítséggel eltérő érzelmi hatást kiváltó (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, félelmetes, vidám) épített terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, zuhanyfülke, labirintus). A tapasztalatok beépítése a személyes élményeket és történeteket bemutató alkotó feladatokba.
- Adott környezet (erdő, vízpart, park) átalakítására, új funkcióval való megtöltésére (pl. fantasztikus kalandpark) terv, makett készítése berendezéssel egyéni vagy csoportmunkában.
- Kiállítás, múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház felkeresése során vázlatrajzok készítése a hagyományos magyar népi élet belső tereiről, berendezési tárgyairól. A konkrét kiállítás élményéhez köthető tárgyalakotás.
- Magyarország építészetének megismerése érdekében adott funkciójú épületek (hidak, tornyok, kastélyok stb.) képeinek gyűjtése, a képi információk felhasználása sík- vagy térbeli alkotásban, egyénileg vagy csoportmunkában.
- Magyar nemzeti jelképpé vált épületek és műalkotások (pl. Országház, debreceni Nagytemplom, Szabadságszobor, Budai vár épületegyüttese stb.) megismerése.

Fogalmak

építmény, épület, település, nézet: felül-, alul-, oldalnézet, alaprajz, parasztház

A továbbhaladás feltételei 4. évfolyam:

- Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználatára.
- A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve.
- Téralkotó feladatok során a személyes preferenciáknak és a funkciónak megfelelő térbeli szükségletek felismerése.
- A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészen belül: arckép, csendélet, tájkép).
- Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkornak megfelelően.

- Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása.

Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása. A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges.

SNI (sajátos nevelési igényű) tanulók követelményei

- Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata.
- A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok használata.
- A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek felismerése.
- Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondása és ábrázolása.
- Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete.
- Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete.

5-8. évfolyam tantárgyi helyi tervei és követelményei

5-8. évfolyam óraszámai:

a és b osztályok

Tantárgyak műveltségterületek szerinti bontásban	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4+ 0,5	4	3+ 1	3
Matematika	4+ 0,5	4	3+ 1	3+ 1
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Etika/hit-és erkölcsstan	1	1	1	1
Természettudomány	2	2		
Kémia			1,5	1,5
Fizika			1,5	1,5
Biológia			1,5	1,5
Földrajz			1,5	1,5
Első idegen nyelv: angol, német	3	3+ 1	3	3
Ének-zene	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és színház				1
Technika és tervezés	1	1	1	
Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Hon- és népismeret		1		
Kötelező alapóraszám	27	27	28	29
Szabadon tervezhető órakeret	1	1	2	1
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	30	30

c osztály:

Tantárgyak műveltségterületek szerinti bontásban	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3+1	3
Matematika	4	4	3+1	3+1
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Etika/hit-és erkölcsstan	1	1	1	1
Természettudomány	2	2		
Kémia			1,5	1,5
Fizika			1,5	1,5
Biológia			1,5	1,5
Földrajz			1,5	1,5
Első idegen nyelv: angol, német	3	3	3	3
Ének-zene	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és színház				1
Technika és tervezés	1	1	1	
Digitális kultúra	1+1	1+1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Hon- és népismeret		1		
Kötelező alapóraszám	27	27	28	29
Szabadon tervezhető órakeret	1	1	2	1
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	30	30

11.11 ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

8. ÉVFOLYAM

Témakör neve	Javasolt óraszám
Család; a családi szocializáció jellemzői, a hagyományos családmódel	4
A család gazdálkodása és pénzügyei	3
Településünk, lakóhelyünk megismerése	6
Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségeink	6
A magyar állam alapvető intézményei, az állam szerepe a gazdaságban	5
Mindennapi ügyintézés; felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	4
A fogyasztóvédelem alapjai	2
A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és szociális ellátás	4
Összes óraszám:	34

1. TÉMAKÖR: Család; a családi szocializáció jellemzői; a hagyományos családmódel

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a családi kohézió alapelemeit, jellemzőit: együttműködés, szeretetközösség, kölcsönösség, tisztelet;
- értelmezi a család, mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit;
- A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése
- Az egymást követő generációk életútjának megismerése révén a történetiség saját élményű megtapasztalása;
- A hagyományos családmódel közösségi és társadalmi fontosságának tudatosítása, a családi szerepek megismerése;
- Családtörténeti kutatás projekt a tanuló választása és egyéni tervezés alapján;

Fogalmak: család, házasság, családi szerepek, gyermekvállalás

Javasolt tevékenységek

- Különböző szövegtípusok feldolgozása (naplók, ismeretterjesztő szövegek, memoárok) megértése, értelmezése és bemutatása a család fogalma és társadalmi szerepe témakörben;
- plakát készítése a családi szerepekről
- Családtörténeti fotómontázs, digitális tartalmak összeállítása

2. Témakör: A család gazdálkodása és pénzügyei

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a családi háztartás gazdasági-pénzügyi fenntarthatóságának és a környezettudatos életvitel kialakításának társadalmi jelentőségét;
- A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása;
- mérlegelő gondolkodás fejlesztése, a háztartás fogalmának értelmezése;
- A család bevételeinek és kiadásainak csoportosítása;
- A családok takarékosági lehetőségei, a környezettudatos életvitel, a családokra jellemző fogyasztási szokások

- Családi háztartás; bevételek, kiadások; a család fogyasztási szokásai;

Fogalmak

családi háztartás, a család bevételei: jövedelmek, társadalmi juttatások, a tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyereség, a család kiadásai, rendkívüli kiadások, fogyasztás, pénzügyi tudatosság

Javasolt tevékenységek

- Családi háztartás, a család pénzügyeivel kapcsolatos dokumentumok elemzése;
- Egy elképzelt családi bevételeinek és kiadásainak megtervezése;
- Érvek összegyűjtése a tudatos vásárlás családi és társadalmi hatásairól;

3. Témakör: Településünk, lakóhelyünk megismerése

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri településének, lakóhelyének kulturális, néprajzi értékeit, a település történetének alapvető eseményeit és fordulópontjait;
- A település, lakóhely környezeti sajátosságainak, történelmének megismerése
- A településen jelenlévő egyházi, vagy kulturális szervezet, sportegyesület megismerése
- A település, lakóhely jellemzőinek megismerése
- A település történelmi, kulturális, néprajzi értékeinek megismerése

Fogalmak: intézmény, önkormányzat, polgármester, polgármesteri hivatal, jegyző, egyház, vallási közösség, szervezet, alapítvány, társadalmi felelősség;

Javasolt tevékenységek

- Településtörténeti kvíz összeállítása;
- Önálló vagy társas együttműködés eredményeként tematikus fotogalériák összeállítása a lakóhelyről, például Lakóhelyem múltja, archív fotók felhasználásával (Lakóhelyünk múltja...); Lakóhelyem, ahogy én látom (Lakóhelyünk, ahogy mi látjuk...)
- Helytörténeti tábló készítése;

4. Témakör: Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségek

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfogalmazza a nemzeti identitás jelentőségét az egyén és a közösség szempontjából is;
- Nemzeti identitás, hazaszeretet kialakítása, megerősítése;
- A magyar kulturális örökség és hagyományok megismerése;
- A közösség iránti köteleességtudat és felelősségérzet kialakítása,
- A honvédelem szerepének, lehetőségeinek, feladatainak megismerése;
- Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszerének megismerése;
- Népek, nemzetiségek megismerése Magyarországon és a Kárpát-medencében

Fogalmak: nemzet, nemzeti identitás, honvédelem, nemzeti kisebbség, nemzetiség, nemzetiségi jogok, Európai Unió, jogok és kötelezettségek, hazaszeretet, globalizáció, nemzetpolitika

Javasolt tevékenységek

- Forráselemzés: a nemzeti öntudat és a hazaszeretet megjelenése a művészeti alkotásokban
- Vita a jogok és kötelezettségek egyensúlyáról
- Gyűjtőmunka a honvédelem feladatairól, az ezzel kapcsolatos állampolgári kötelezettségekről
- Tábló készítése az Európai Unió legfontosabb intézményeiről

5. Témakör: A magyar állam alapvető intézményei; az állam szerepe a gazdaságban

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a magyar állam alapvető intézményeinek feladatkörét és működését;
- értelmezi a törvényalkotás folyamatát;
- értelmezi az állam gazdasági szerepvállalásának területeit.

- felismeri a jogok és kötelességek közötti egyensúly kialakításának és fenntartásának fontosságát;
 - A magyar állam alapvető intézményeinek megismerése, rendszerezése
 - A magyar állampolgárság feltételei;
 - A háztartások és az állam kapcsolatrendszere
 - A közteherviselés, az adózás társadalmi jelentősége
 - A magyar állam alapvető intézményei: köztársasági elnök, Országgyűlés, Kormány, Alkotmánybíróság;
- Fogalmak:** állam, államforma, állampolgárság, alkotmány, Magyarország Alaptörvénye, köztársasági elnök, Országgyűlés, törvény, Kormány, Alkotmánybíróság, polgári per, büntetőper, bíróság, ügyészség, ügyvéd, közteherviselés, adó, rendvédelem, katasztrófavédelem;

Javasolt tevékenységek

- Magyarország államformáiról időszakos bemutató készítése;
- Igazságszolgáltatás részei: plakát vagy digitális tartalom készítése;
- Egy kiválasztott intézmény egy napjáról, az ott elvégzett feladatokról elképzelt hivatalnok élménybeszámolójának készítése
- Plakát vagy digitális bemutató készítése az állampolgári jogokról és kötelezettségekről.

6. Témakör: Mindennapi ügyintézés, felkészülés a felnőttkori szerepekre

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- azonosítja a mindennapi ügyintézés alapintézményeit;
- megismeri és értelmezi a diákmunka alapvető jogi feltételeit, kereteit;
- A mindennapi ügyintézés alapvető feladatai, a legfontosabb ügýtípusok;
- Az elektronikus ügyintézés;
- A diákmunka jogi feltételeinek, speciális jellemzőinek megismerése;
- Foglalkozások, szakmák, hivatások szempontok csoportosítása, összehasonlítása;
- A mindennapi ügyintézés területei; Az állampolgár hivatali ügyintézése; Foglalkozások, szakmák, a szakmaszerkezet változásai;

Fogalmak: ügyfélkapu, kormányablak, kormányhivatal, járási hivatal, polgármesteri hivatal, települési, fővárosi és kerületi önkormányzat, diákmunka, munkaszerződés, pályaaorientáció,

Javasolt tevékenységek

- Vita: a diákmunka szerepe és lehetőségei
- Plakát készítése a pályaaorientációt meghatározó tényezőkről
- A szakmák, foglalkozások, mesterség és hivatás projekthez kapcsolódva beszámoló készítése egy szakmáról, szakmacsoportról

7. Témakör: A fogyasztóvédelem alapjai

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- A fogyasztóvédelem fogalmának értelmezése, tipikus területei
- A fogyasztói jogok és azok érvényesítésének lehetőségei
- A fogyasztói társadalom kialakulása, sajátosságai: lehetőségek és veszélyek
- A tudatos fogyasztói magatartás és a fenntarthatóság, környezetvédelem kapcsolata
- A körültekintő vásárlást megalapozó tájékozódás fontosságának tudatosítása

Fogalmak: fogyasztóvédelem, fogyasztói jogok, fogyasztói társadalom, a fogyasztói érdekek védelme, tudatos fogyasztó, fenntarthatóság,

Javasolt tevékenységek

- Fogyasztóvédelmi tájékoztató plakát készítése,
- Elképzelt vagy valós fogyasztóvédelmi esetek gyűjtése a sajtóból vagy a világháló segítségével

8. Témakör: A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és a szociális ellátás

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- értelmezi az alapvető ellátórendszerek funkcióját;
- Az oktatási rendszer legfontosabb elemei, szereplői; felépítése, feladatai;
- Az egészségügyi ellátás szinterei, feladatai, szereplői;
- A szociális ellátórendszer feladatai, szerepe a társadalomban;
- A közfeladatot ellátó személyek (pl. pedagógusok, orvosok, mentők) feladatai, kiemelt társadalmi hasznosságuk megértése

Fogalmak: köznevelés, felsőoktatás, szakképzés, egészségügyi rendszer, társadalombiztosítás, szociális ellátás, családtámogatás, kórház, rendelőintézet, szakorvos, háziorvos;

Javasolt tevékenységek

- Továbbtanulási tanácsadó kiadvány szerkesztése 8. évfolyamos tanulók részére az egyes iskolatípusokról;
- Szempontok segítségével beszámoló készítése egy-egy ellátórendszer jellemzőiről: köznevelés;
- Prezentáció készítése valamelyik ellátórendszer működéséről;

A továbbhaladás feltétele

1. TÉMAKÖR: Család; a családi szocializáció jellemzői; a hagyományos családmódel

- értelmezi a családot, mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit;
- A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése
- Családtörténeli kutatás projekt a tanuló választása és egyéni tervezés alapján;

2. Témakör: A család gazdálkodása és pénzügyei

- A család bevételeinek és kiadásainak csoportosítása;
- A családok takarékosági lehetőségei, a környezettudatos életvitel, a családokra jellemző fogyasztási szokások

3. Témakör: Településünk, lakóhelyünk megismerése

- A település, lakóhely környezeti sajátosságainak, történelmének, kulturális értékeinek megismerése,
- A településen jelenlévő egyházi, vagy kulturális szervezet, sportegyesület megismerése;

4. Témakör: Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségek

- Nemzeti identitás, hazaszeretet kialakítása, megerősítése;
- A magyar kulturális örökség és hagyományok megismerése;
- Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszerének megismerése;

5. Témakör: A magyar állam alapvető intézményei; az állam szerepe a gazdaságban

- ismeri a magyar állam alapvető intézményeinek feladatkörét és működését;
- A magyar állampolgárság feltételei;
- A háztartások és az állam kapcsolatrendszere;

6. Témakör: Mindennapi ügyintézés, felkészülés a felnőttkori szerepekre

- azonosítja a mindennapi ügyintézés alapintézményeit;
- megismeri és értelmezi a diákmunka alapvető jogi feltételeit, kereteit;

7. Témakör: A fogyasztóvédelem alapjai

- A fogyasztóvédelem fogalmának értelmezése, tipikus területei;
- A tudatos fogyasztói magatartás és a fenntarthatóság, környezetvédelem kapcsolata;

8. Témakör: A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és a szociális ellátás

- Az oktatási rendszer legfontosabb elemei, szereplői; felépítése, feladatai;
- Az egészségügyi ellátás szinterei, feladatai, szereplői;

11-12 Angol nyelv

5. évfolyam

4. évfolyamon kialakult pozitív hozzáállással és a további nyelvtanulásra motiváltan érkeznek a tanulók. Az 5. évfolyamokon a nyelvtanítás elsődleges célja ezek fenntartása és erősítése, ugyanakkor egyre nagyobb szerephez jutnak azok a módszerek, melyek a tanuló írásbeli kommunikációját, illetve tudatos nyelvhasználatát fejlesztik mind a hagyományos, mind a digitális csatornákon. A célok elérése érdekében lényeges, hogy az előző és a jelen oktatási szakasz között az átmenet gördülékeny legyen - vagyis továbbra is fontos a stresszmentes nyelvóra, az oldott hangulatú tanulási környezet, amelyben a tanuló változatos munkaformákban, életkorának és érdeklődési körének megfelelő, tevékenységközpontú, sok esetben mozgásos és játékos feladatokat old meg.

Az egyre bővülő, összetettebb nyelvi tartalmakkal továbbra is szövegkörnyezetbe illeszkedve ismerkedik meg a tanuló. Míg 4. osztályban a hangsúly jellemzően a szóbeli nyelvhasználaton volt, ebben a szakaszban fokozatosan az írott szövegek is megjelennek. A Nat-ban megnevezett készségek továbbra is egymásba fonódva fejlődnek; ám a beszédkézség és a hallott szövegértés mellett előtérbe kerülnek az írásbeli szövegalkotás, valamint az olvasott szövegértés készségei is. A szövegekkel való munkát a tanuló érdeklődési körének megfelelő, autentikus szövegek, történetek teszik eredményessé. Ebben a tanulási szakaszban fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális csatornákon keresztül történő kommunikáció és szövegértés is.

Az 5. évfolyamon a tanuló a 4-en már megismert témakörökkel és tartalmakkal találkozik, s az ott szerzett előzetes tudására építve bővíti tovább ismereteit. A témakörök egyre mélyebb és árnyaltabb feldolgozása, valamint a különböző szövegtípusok révén fejlődik a tanuló nyelvi cselekvőképessége: egyre bonyolultabb tartalmak megértésére és egyre összetettebb kommunikációs célok megvalósítására képes. Az országismereti témakörök bővülése és elmélyülése tovább erősíti a tanuló érdeklődését és nyitottságát a célnyelvet beszélő, eltérő kulturális háttérrel rendelkező emberek iránt.

A kerettantervek a kötelező tartalmat témakörökön keresztül közelítik meg. Az egyes témakörök mellett az adott évfolyamokra kötelező nyelvi funkciók és nyelvi elemek, struktúrák kerültek meghatározásra, melyek az előző oktatási szakaszra megadottakat bővítik, azokra épülnek.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	32
Public matters	4
Topics concerning classroom activities	15
Cross-curricular topics and activities	6
English and language learning	6
Intercultural topics	13
Current topics	7
Entertainment and playful learning	11
Gaining and sharing knowledge	8
Összes óraszám:	102

5. évfolyam

Évi óraszám: 102

Tankönyv: Project Fourth Edition 1

I. Témakörök

- Család, barátok, kedvenc állatok, családi események, programok
- Iskola, tantárgyak, tanrend, osztálytársak, tanórán kívüli programok
- Emberek külső és belső jellemzése, öltözködés, alapvető tulajdonságok
- Szűkebb környezetünk: a lakás, a ház, a szoba bemutatása, bútorok, berendezési tárgyak
- Tágabb környezetünk: a lakóhely, a város, tájékozódás, útbaigazítás kérése/adása
- Idő, óra, a hét napjai, napszakok
- Napirend, mindennapos, szokásos tevékenységek, házimunka, otthoni feladatok
- Vásárlás: mindennapi bevásárlás
- Szabadidő, szórakozás, kedvenc időtöltés, hétvége
- Az angol nyelvű országok; házak, helynevek Angliában

II. Fogalomkörök

- Szövegkohéziós eszközök: Személyes névmások, birtokos névmások
- Számnevek
- Felszólító mód
- Mennyiségi viszonyok: A főnevek szabályos és rendhagyó többes száma
- Térbeli viszonyok: elöljárók (*in, under, on*)
- A létezés kifejezése: létige (*am, is, are*); *There's / There're* – kijelentés, tagadás, kérdés
- A birtoklás kifejezése: *- 's have/has got*; kijelentés, tagadás; kérdések kérdőszó nélkül, rövid válaszok; kérdőszavas kérdések
- Minőségi viszonyok: melléknevek; jelzők helye a mondatban
- Időbeli viszonyok: az idő elöljárói (*in, on, at*)
- Egyszerű jelen idő – kijelentés, tagadás, kérdés
- Modalitás: *can* - kijelentés, kérdés, válasz
- Folyamatos jelen idő – kijelentés, tagadás, kérdés
- A két jelen idő összehasonlítása

III. Kommunikációs szándékok

- Köszönés, elköszönés (*Good morning/afternoon/evening. Goodbye. By. See you later. Good night.*)
- Köszönet és arra reagálás (*Thanks. Thank you. Not at all.*)
- Bemutatkozás, bemutatás (*My name is...; What's your name?*)
- Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás (*Happy Birthday / Christmas / New year! Thank you, the same to you.*)
- Dolgok, személyek, helyek megnevezése, leírása (*What is it? It's... / That's...*)
- Információ kérése, adása (*What's your phone number? When is your birthday? Have you got a pet? When do you get up?*)
- Kérés és arra reagálás (*Can you give me a pen? Yes, of course.*)

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

- ismert nyelvi eszközökkel kifejezett kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket megért;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr.

Beszédkésztség

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatban válaszol;
- tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket fogalmaz, kérdéseket tesz fel; megértési probléma esetén segítséget kér.

Olvasott szöveg értése

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat elolvas;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokból álló szövegben fontos információt megtalál;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti.

Íráskésztség

- A tanuló néhány szóból álló mondatokat helyesen leír; egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz.

6. évfolyam

Évi óraszám: 136

Tankönyv: Project Fourth Edition

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	40
Public matters	8
Topics concerning classroom activities	15
Cross-curricular topics and activities	6
English and language learning	10
Intercultural topics	15
Current topics	13
Entertainment and playful learning	21
Gaining and sharing knowledge	8
Összes óraszám:	136

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás	Excuse me. Stephen?	Pardon? Yes?
Köszönés:	Good morning/afternoon/evening. Hello Cameron. Hello, how are you? Hi! How do you do? I'm George Hutton.	Good morning. Hello Jessica. I'm fine, thank you. And you? Hi! Pleased to meet you, George. My name's Helen Webb.
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care.	Goodbye. Bye! See you! Good night. Thanks. Bye.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... What's your name? Hello, my name's Andrew Butler. This is Alice. Where are you from? Who's this?	Hello. Hi! I'm Jane Taylor. Pleased to meet you. Nice to meet you. I'm from Canada. Stephen Wright.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.
Bocsánatkérés és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás:	Happy Birthday / Christmas/New year! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Birthday / Christmas /New Year! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyet nem értés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right.
Tetszés, nem tetszés:	Do you like Italian food? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice.
Akarat, kívánság:	Would you like a cake?	I'd like an ice-cream

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What is his house like? What was the weather like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... It's big and comfortable. It was cold and rainy.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette?	Yes, I did At 6 p.m... You take two eggs and some milk and flour.
Tudás, nemtudás:	Where does he live?	I don't know. I have no idea. Don't ask me.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés és arra reagálás:	Could you give me a pen? Would you pass me the sugar please?	Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Javaslat és arra reagálás:	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight.	Good idea.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. What shall we do? No, I am afraid, I can't.

Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are. Anything else?	That's very kind of you. I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you. No, thanks.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés:	Did you say the castle?
	Betűzés kérése, betűzés:	Can you spell it for me? It spells...
	Nem értés:	Sorry, I don't understand. Could you understand? Sorry, what does that mean?

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, törtézés, létezés kifejezése	Jelenidejűség	<i>Present simple</i>	When do you get up? I don't like milk.
		<i>Present continuous</i>	What is she doing?
	Múltidejűség	<i>Past simple</i>	I'm not listening. I'm leaving.
	Jövőidejűség	<i>going to</i>	She dropped the camera. Why didn't you come yesterday?
Birtoklás kifejezése		<i>Possessive adj.</i>	What are you going to do on Saturday?
			My, your, his/her/its, our, their dog
		<i>Genitive 's</i>	Kate's brother
			Whose?
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	<i>Prepositions, prepositional phrases, adverbs</i>	here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, ...

Időbeli viszonyok	Gyakoriság Időpont	<i>How often?</i> <i>When?</i> <i>What time?</i> <i>What's the time?</i>	always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day now, yesterday, last week, two years ago, tomorrow, next week in 1997, in July, on Tuesday in the morning, at night ... at 7 o'clock, at half past 3 It's quarter to eight.
Mennyiségi viszonyok		<i>Irregular plurals</i> <i>Cardinal numbers 1-100</i> <i>Ordinal numbers</i> <i>Countable nouns</i> <i>How many?</i> <i>Uncountable nouns</i> <i>How much?</i>	children, people, men, women ... first, second... How many books have you got? I've got a lot of / few books. How much money have you got? I've got a lot of / little money.
Minőségi viszonyok		<i>Comparative and superlative of short adjectives</i> <i>Irregular comparative and superlative forms of adjectives</i>	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. Good/bad (better, worse)
Modalitás		<i>can - ability</i> <i>must /needn't</i> <i>have to</i>	I can swim. I must read it. You needn't do it now. I have to learn all these lines.
Logikai viszonyok		<i>Linking words</i>	and / or / but / because
Szövegösszetartó eszközök		<i>Articles</i> <i>some+ plural noun</i> <i>any+ plural noun</i> <i>some + singular noun</i> <i>any + singular noun</i> <i>Nominative and accusative of personal pronouns</i> <i>Demonstrative pronouns</i> <i>Indefinite pronouns</i>	a, an, the There are some apples in the bag. Have you got any brothers? I haven't got any pencils. There's some water in this bottle. There isn't any juice in my glass. I, he/she, we, they... me, him/her, us, them this, that, these, those somebody, anybody, nobody, everybody

c) Témakörök

Témakör	Kapcsolódási pont
Család, személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek, napirend; családi ünnepek.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: család és lakóhely Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.
Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.	Erkölcstan: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.
Tágabb környezetünk: város, ország; a lakóhely bemutatása	Matematika: irányok, térbeli alakzatok. Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés Természetismeret: lakóhelyi környezet. Hon- és népismeret: az én városom, falum.
Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; növények és állatok.	Természetismeret: tágabb környezet, a Föld tájai és élővilága Hon- és népismeret: más országok és kultúrák
Az iskola világa: az iskola bemutatása, órarend, iskolai programok	Erkölcstan: társas kapcsolatok: barátság, ismeretség, közös munka Matematika: tájékozódás a térben, halmazok. Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.
Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; a leggyakoribb sérülések.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége, testrészek, betegségek
Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek; viselkedés az étkezésnél	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend. Technika, életvitel és gyakorlat: egészséges életmód.
Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre.	Technika, életvitel és gyakorlat: vásárlás.
Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, film, videó, számítógép és olvasás.	Testnevelés és sport: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok. Ének–zene: zenehallgatás. Dráma és tánc: színház, előadások.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- jórészt tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket tesz fel;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz.

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál; j
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megért.

Íráskésztség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlét) létrehoz.

7. évfolyam

Óraszám: 102

Tankönyv: Project Fourth Edition

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	30
Public matters	6
Topics concerning classroom activities	11
Cross-curricular topics and activities	8
English and language learning	6
Intercultural topics	13
Current topics	8
Entertainment	10
Gaining and sharing knowledge	10
Összes óraszám:	102

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning/afternoon/evening. Hello Trish. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Martin. Very well, thank you. And how about you? Hi. / Hello.
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care.	Goodbye. Bye! See you. Good night. Thanks. Bye!
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Lewis? May I / Can I / Let me introduce myself, May I / Can I / Let me introduce you to Martin.	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.

Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.	Not at all. / That's all right. You are welcome. No problem. Do not mention it.
Bocsánatkérés és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas / new year/ birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas / new year / birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	

Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...

Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? ARE YOU SATISFIED WITH...?	That's fine / nice / not bad. That was fine / good / nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás:	Sue has lost her money. Tom is twenty. This is a book for you.	How come? Is he? What a surprise!
Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope you'll have time to join me for dinner.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás:	What do you think? How do you like it? What's your opinion about it?	I think it is difficult. I don't like it. I think it's fair enough. .
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK. All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree.
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice.
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream.
Képesség:	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can only understand French. No, I'm not. I am unable to ride a horse.
Kötelezettség:	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now Right now.
Ígéret:	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Dicséret, kritika:		It's great. It's a good idea. I'm not so keen on it. It's boring.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What is it like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../ It's used for... It means... It's green, small and it can jump.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance, and finally she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives? Was George t school last week?	I have no idea. I don't know.
Bizonyosság, bizonytalanság:	Do you think they will come?	They will probably come.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your telephone number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please?	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Javaslat és arra reagálás::	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.

Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Anything else? Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. An orange juice, please. Thank you. No, thank you. No, thanks. I am sorry, I can't. Thanks.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / Kommunikációs stratégiák

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés Nem értés, magyarázatkerés, magyarázat értés ellenőrzése Betűzés kérése, betűzés Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was? Sorry, I don't understand. Can you understand? Sorry, what does that mean? Can you spell it for me? It spells... Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.

b) Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, törtézés, létezés kifejezése	Jelenidejűség	<i>Present simple</i> <i>Present continuous</i> <i>Present perfect simple</i>	When do you get up? I don't drink milk. Why is she crying? I'm not reading. He's walking. Have you done your room? I haven't finished it yet.
	Múltidejűség	<i>Past simple</i>	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
	Jövőidejűség	<i>going to</i>	What are you going to do on Saturday?
		<i>Future with will</i>	When will you be fourteen?
Birtoklás kifejezése		<i>Past forms of have</i> <i>Possessive adj.</i> <i>Possessive pronouns</i> <i>Genitive 's</i> <i>of</i> <i>Whose?</i>	I didn't have many friends in the kindergarten. my, your, his/her/its, our, their dog mine, yours,... theirs Sue's brother the corner of the room

Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	<i>Prepositions, prepositional phrases, adverbs</i>	here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ...
Időbeli viszonyok	Már, még, éppen Gyakoriság Időpont Időtartam	<i>Adverbs of time with present perfect simple</i> <i>How often?</i> <i>When? What time?</i> <i>WHAT'S THE TIME?</i> <i>How long? + past simple</i>	already, yet, just We've already finished the book. I haven't visited France yet. always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week. now, in the morning yesterday, last week, two years ago, tomorrow, next week in 1997, in July, at 5 o'clock, on Friday It's quarter to eight. How long were you in hospital? For two weeks.
Mennyiségi viszonyok		<i>Irregular and regular plurals</i> <i>Cardinal numbers</i> <i>Ordinal numbers</i> <i>Countable nouns</i> <i>How many?</i> <i>Uncountable nouns</i> <i>How much?</i>	children, people, men, women ... one. two... first, second... How many CDs have you got? I've got a lot of / few CDs. How much money have you got? I've got a lot of/little money. a cup of tea, a piece of cake all, both, none, neither each, every
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives) <i>Irregular adjectives</i> <i>What ... like?</i> <i>What colour?</i>	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. Good, bad ... (better, worse) What's it like? What colour is it? It's too big, It's not small enough.
Modalitás		<i>should/shouldn't</i> <i>can (ability)</i> <i>can/could/may (permission)</i> <i>must/needn't (obligation)</i> <i>have to (past)</i> <i>mustn't</i>	You should ask her. I can swim. Can/could/may I open the window? I must read it. You needn't do it now. Did you have to be there? Children mustn't smoke.

Logikai viszonyok		<i>Linking words</i>	and/or/but/because
Szövegösszetartó eszközök		<i>Articles</i> <i>some + plural noun</i> <i>any + plural noun</i> <i>some + singular noun</i> <i>any + singular noun</i> <i>Nominative and accusative of personal pronouns</i> <i>Demonstrative pronouns</i> <i>Indefinite pronouns</i>	a, an, the There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass. I, he, they... me, him, them... this, that, these, those somebody, anybody, nobody, everybody ...

c) Témakörök

Témakör	Kapcsolódási pont
Én és a családom: családfa; foglalkozások; családi ünnepek	Technika, életvitel és gyakorlat; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: család és lakóhely, hétköznapiak, ünnepek. Erkölcstan: társas kapcsolatok, szokások.
Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.	Erkölcstan: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.
Tágabb környezetünk: falu, város, ország;	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: falvak és városok, közlekedés. Hon- és népismeret: az én városom, falum.
Az iskola világa	Erkölcstan: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat, közös munka.
Egészség, az egészséges életmód	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend. Technika, életvitel és gyakorlat: egészséges életmód.
Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, vásárlás.
Utazás: utazási előkészületek; közlekedési eszközök.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés. Matematika: irányok, térbeli alakzatok.
Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, film, videó, számítógép és olvasás.	Testnevelés és sport: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok. Ének–zene: zenehallgatás. Dráma és tánc: színház, előadások.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűri;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megért; ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkezteti.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket tesz fel,
- eseményeket mesél el;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- részt vesz egyszerű párbeszédben,
- beszélgetést kezdeményez, befejez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti;
- egyszerű, képekkel illusztrált szöveget megért;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti.

Íráskésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlés) létrehoz;
- ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő szöveget ír.

A témakörök áttekintő táblázat:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	30
Public matters	6
Topics concerning classroom activities	11
Cross-curricular topics and activities	8
English and language learning	6
Intercultural topics	13
Current topics	8
Entertainment	10
Gaining and sharing knowledge	10
Összes óraszám:	102

Tartalom**a) Kommunikációs szándékok****A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok**

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning / evening / afternoon. Hello Mike. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Holly. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! See you. Good night. Thanks. Bye. Thank you, I will. Thanks. I will. OK, bye.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met James? May I / Can I / Let me introduce myself. May I / Can I / Let me introduce you to Greg?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.

Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. That's all right. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánatkérés és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas / new year / birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas / new year / birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	

Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...

Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? ARE YOU SATISFIED WITH...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás:	Jane has lost her money. Tom is twenty. This is a book for you.	How come? Is he? What a surprise!
Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope you'll have time to join me for dinner.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás:	What do you think? How do you like it? What's your opinion about it?	I think it is difficult. I don't like it. I think it's fair enough. .
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream
Képesség:	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Kötelezettség:	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now Right now.
Szükségesség:	Is that necessarily so?	People must sleep sometimes.
Lehetőség:	It may rain. She might be late.	
Ígéret:	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.

Dicséret, kritika:		It's great. It's a good idea. I'm not so keen on it. It's boring.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What is it like? What colour is it?	It's... / That's... / It's a kind of... / It's used for... It means... It's green, small and it can jump.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Can you tell me the way to the station, please? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives? Is there post office near here?	I have no idea. Sorry, I don't know. Don't ask me.
Bizonyosság, bizonytalanság:	Do you think they will come? How old do you think she is?	They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be about 25.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Martin, could you do me a great favour? Could you give me your telephone number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Javaslat és arra reagálás::	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to the museum.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.

Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Wednesday? Let's meet on Friday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be good. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. An orange juice, please. . Yes, please./ No, thank you. I am sorry, I can't. Thanks.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / Kommunikációs stratégiák

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the post office? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.

b) Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	Jelenidejűség	<i>Present simple</i>	When do you usually get up? I don't drink coffee.
		<i>Present continuous</i>	Why is she standing there? I'm not listening. I'm leaving.
	Múltidejűség	<i>Present perfect simple</i>	Have you done your room?
		<i>Past simple</i>	I haven't finished it yet.
			And then she turned off the TV.
			Why didn't you come yesterday?
	Jövőidejűség	<i>going to</i>	What are you going to do on Sunday?
		<i>Future with will</i>	When will you be fourteen?

Birtoklás kifejezése		<i>Past forms of have</i> <i>Have with will</i> <i>Possessive adj.</i> <i>Possessive pronouns</i> <i>Genitive 's</i> <i>of</i> <i>Whose?</i>	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porsche when I'm 20. my, your, his/her/its, our, their dog mine, yours,... theirs Sue's brother the corner of the room
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeg- határozás	<i>Prepositions,</i> <i>prepositional phrases,</i> <i>adverbs</i> <i>picture location</i>	here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top of/at the bottom of, on the left hand side...
Időbeli viszonyok	Gyakoriság Időpont Időtartam	<i>Adverbs of time with</i> <i>present perfect simple</i> <i>How often?</i> <i>When? What time?</i> WHAT'S THE TIME? <i>How long? + past</i> <i>simple</i>	already, yet, just always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week. now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's quarter to eight. How long were you in hospital? For two weeks.
Mennyiségi viszonyok		<i>Irregular and regular</i> <i>plurals</i> <i>Cardinal numbers</i> <i>Ordinal numbers</i> <i>Countable nouns</i> <i>How many?</i> <i>Uncountable nouns</i> <i>How much?</i>	children, people, men, women ... one. two... first, second... How many CDs have you got? I've got a lot of / few CDs. How much money have you got? I've got a lot of/little money. a cup of tea, a piece of cake all, both, none, neither each, every
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives) <i>Irregular adjectives</i>	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. Good, bad ...(better, worse) What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like? It's too big, It's not small enough.

Modalitás		<i>should/shouldn't</i> <i>can (ability)</i> <i>can/could/may</i> <i>(permission)</i> <i>must/needn't</i> <i>(obligation)</i> <i>have to (past)</i> <i>mustn't</i>	You should ask her. I can swim. Can/could/may I open the window? I must read it. You needn't do it now. Did you have to be there? Children mustn't smoke.
Logikai viszonyok		<i>Linking words</i> <i>Conditional I</i> <i>Time clauses with future meaning</i> <i>Infinitive to express purpose</i>	and/or/but/because We'll stay at home if it rains. When dad comes home, he'll be angry with you. I've been to London to visit the Queen.
Függő beszéd		<i>Reported speech with present reporting verb</i>	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.
Szövegösszetartó eszközök		<i>Articles</i> <i>some + plural noun</i> <i>any + plural noun</i> <i>some + singular noun</i> <i>any + singular noun</i> <i>Nominative and accusative of personal pronouns</i> <i>Demonstrative pronouns</i> <i>Indefinite pronouns</i> <i>Reflexive pronouns</i>	a, an, the There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass. I, he, they... me, him, them... this, that, these, those somebody, anybody, nobody, everybody ... myself...

c) Témakörök

Témakör	Kapcsolódási pont
Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: család és lakóhely. Erkölcstan: társas kapcsolatok, szokások. Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.
Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.	Erkölcstan: társas kapcsolatok, szokások. Természetismeret: az ember megismerése. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: öltözködés, divat
Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása; lakóhelyünk megóvása.	Természetismeret: tágabb környezet. Hon- és népismeret: az én városom, falum, a hazai táj.
Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; veszélyeztetett növények és állatok.	Természetismeret: környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága, a Föld szépsége, egyedisége

Az iskola világa: az iskola bemutatása; az ideális órarend; az ideális iskola.	Erkölcstan: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat, közös munka. Matematika: tájékozódás a térben, halmazok. Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.
Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; a leggyakoribb sérülések.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége, testrészek, betegségek.
Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek; viselkedés az étkezésnél.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend. Matematika: halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.
Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, vásárlás. történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: hétköznapiak, ünnepek.
Utazás: utazási előkészületek; a kedvenc közlekedési eszközöd.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés. Hon- és népismeret: a világörökség elemei.
Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, videó, számítógép és olvasás.	Testnevelés és sport: sportok. Ének–zene: zenehallgatás. Dráma és tánc: színház, előadások. Vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, megfogalmazott kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkeztetni;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket feltesz,
- eseményeket elmesél;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- egyszerű párbeszédben részt vesz;
- fenntartja a beszélgetést, pl. új témát kezdeményez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- egyszerű történetet megérteni; jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti.

Íráskészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözlés, baráti levelet) létrehoz;
- ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír;
- kb. 50-70 szavas jellemzést, beszámolót ír.

A biológia helye a természettudományos nevelésben

A biológia tanulása-tanítása továbbviszi a korábbi években elkezdett fogalmi fejlődés folyamatát, elmélyíti és rendszerezi a kulcsfogalmak köré szervezett elméleti tudást. Eszközöket ad a tanulók kezébe, amelyekkel a körülöttük lévő élővilágot tanulmányozhatják, meggyőzi őket az így szerzett tudás megbízhatóságáról. A tanulók önmagukat mint biológiai lényt is vizsgálják, a sejtektől a szervrendszereken át a szervezet egészéig felépítve az emberi testről és szellemi, lélektani működéséről alkotott képüket. A tanulók képet kapnak a biológia kulcsfogalmairól, alapvető elméleteiről, de lehetőségük van az érdeklődésüknek megfelelő, elmélyültebb vizsgálódásra is, ami utat nyit az élettudományok és a hozzájuk kapcsolódó életpályák felé. Ezt szolgálhatja egy-egy részterület pl. projektalapú vizsgálata az iskolai laboratórium eszközeivel, a tanulók lakóhelyi és természeti környezetének felfedezésével.

Fogalmi fejlődés, elmélet-gyakorlat viszonya

A kulcsfogalmak és elméletek fejlesztése a tapasztalati alapoktól a tudományos igényű értelmezésekig fokozatosan és differenciáltan történhet. Egy-egy bonyolultnak tűnő fogalom bevezethető az említés, ismerkedés szintjén, de a következő tanulási kör lehetőséget ad a tanulóknak az újabb elemek beépítésére vagy akár a fogalmi váltásra is. A műveltségi jellegű tudás esetében a tanulók a saját szavaikkal is hűen visszaadhatják a fogalmak jelentését, de a szakértői jellegű, továbbtanulást előkészítő tudás megkívánja a definíciók és tudományos elnevezések használatát. Az aktív tanulási módszerek alkalmazása több időt igényel, de a tanulók így azokat a vizsgálati és gondolkodási műveleteket is gyakorolhatják, amelyeknek az iskolán kívül a mindennapi életben is hasznát vehetik.

A tanulás-tanítás fejlesztési céljai és módszerei

A tanult ismereteket a tanulók olyan gondolkodási sémákba illeszthetik, mint pl. a törzsfajlás, az egyedfejlés, a felépítés és működés, az alkalmazkodás vagy az egyensúly. A gondolkodás fejlesztése magában foglalja a biológiai szerveződési szintek elemzését, a részekre bontás és egységben látás képességét, a változások és folyamatok azonosítását, a rendszer és környezete közötti kapcsolatok feltárását. A biológia jó lehetőséget ad a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére is, amiben egyszerre lehet jelen az elemzés, az alkalmazás és az alkotás készsége. A kutatási készségeket a tudományosan vizsgálható problémák felismerése, a kutatási kérdés megfogalmazása, a hipotézisalkotás, a kísérlettervezés és -kivitelezés, az eredmények rögzítése és értelmezése fejlesztheti. Ezek a készségek a mindennapi életben is alkalmazhatóak, így a természettudományos műveltség részét is képezik. Az értékek és attitűdök formálásának fontos eszköze a kritikai gondolkodás, a több szempontú megközelítések alkalmazása. A természeti környezet védelme számos ponton kerül ellentétbe a rövid távon nyereséges, de önpusztító gazdálkodás haszonélvezőinek igényeivel. Természet és gazdálkodás összhangja vezethet a fenntartható életminőséghez. Az egészségnevelés sem hatékony csupán az elméleti megfontolásokra építve, szükség van az egészség értéként való kezelésére és az ennek megfelelő életvezetés kialakítására.

A hatékony tanulás interakciókra épül, ezért a kommunikáció és együttműködés fejlesztését is be kell illeszteni a tanulás-tanítás folyamatába. Ezt a rendszeres tanuló-tanuló, tanuló-tanár interakciók biztosíthatják. A meglévő tudás felszínre hozása és megosztása a tanórákon kívül a virtuális közösségekben, osztálytermi alkalmazásokban is történhet. A csoportos tanulási helyzetek fejleszthetik az együttműködési készségeket, erősíthetik a felelősség vállalásának képességét. A digitális készségek fejlesztését a biológiai vizsgálatokban alkalmazható mérő és adatbázis jellegű alkalmazások segíthetik, de a mobiltelefonnal történő fotózás vagy videózás is hasznos lehet. Ebben a tanulási környezetben a tanár szerepe is megváltozik; kiemelt célja a tanulók önszabályozó tanulási képességének erősítése és az ehhez szükséges megfelelő támogatás személyre szabott biztosítása.

A biológia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A biológiai megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát, míg a tudás alkalmazhatóságának tapasztalata az önirányító tanulás képességét erősíti.

Tantárgyhoz kapcsolódó, napról napra frissülő információk keresése, az ezekre a forrásokra épített tanulás fejleszti az önálló tanulás képességét.

A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok megfogalmazása fejleszti a tanuló szókincsét, anyanyelvi kifejezőkészségét. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezőmódok

közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik.

A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhethet információkat a természeti környezetéről. A könyvtári és egyéb adatbázisokban végzett célzott keresése kiegészül a tárolás, rendezés és átalakítás műveleteivel. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott tananyagokat hozhat létre, eredményeit megoszthatja társaival.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A biológiai vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások, folyamatok és egyensúlyok kialakulására. Az elvégzett megfigyelések és kísérletek számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell. A megismert biológiai elméletek alkalmazása többféle kontextusban, pl. a fenntarthatóság, a biotechnológia vagy az egészség összefüggésében, deduktív gondolkodás útján történhet. A biológiai jelenségek leírása gyakran csak statisztikai szemlélettel lehetséges, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítása az analógiás gondolkodást fejleszti. Az élet egymásra épülő szerveződési szintjeinek megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Az ember biológiai és társadalmi lény, a biológia tanulása hozzásegít e kettősség tudatos szemléletéhez. A tanuló felismeri az öröklött és a szerzett tulajdonságaiban rejlő lehetőségeit, a testi és szellemi képességek kibontakoztatásának személyes felelősségét. Az önismeret fejlesztését szolgálják az interaktív tanulási formák, a fejlesztő szemléletű ön- és társértékelés. A tanuláshoz nyújtott megfelelő tanári támogatás, az egymástól tanulás növeli a közösségi összetartozás érzését, a segítség adásának és elfogadásának képességét.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása, ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti a biológia nevelési céljainak elérését.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az orvostudomány és a gyógyszeripar a folyamatos innovációra épül, az erre való felkészítés a biológia tanulásának is feladata.

A témakörök áttekintő táblázata:

A biológia tudománya	2
Az élet kialakulása és szerveződése	7
Az élővilág fejlődése	7
Az élővilág országai	12
Bolygónk élővilága	12
Életközösségek vizsgálata	6
A természeti értékek védelme	6
Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság	6
Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség	7
Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom	12
Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás	8
Szaporodás, öröklődés, életmód	11
Egészségmegőrzés, elsősegély	6
Összes óraszám:	102
Témakör neve	Javasolt óraszám
	7. évfolyam
	8. évfolyam
A biológia tudománya	2
Az élet kialakulása és szerveződése	7
Az élővilág fejlődése	7
Az élővilág országai	12
Bolygónk élővilága	12
Életközösségek vizsgálata	6
A természeti értékek védelme (összesen 8)	5
Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság	6
Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség	7
Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom	12
Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás	8
Szaporodás, öröklődés, életmód	11
Egészségmegőrzés, elsősegély	6
Összes óraszám:	51

TÉMAKÖR: A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- útmutató alapján, másokkal együttműködve kísérleteket hajt végre, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, a kapott adatok alapján következtetéseket fogalmaz meg;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a biológia tudományának kutatási céljait, elismeri a tudósok munkáját és felelősségét, képet alkot a biológia fejlődéséről, érti a jelenkori kutatások jelentőségét;
- érti és példákkal igazolja, hogy a tudományos elképzelések az adott kor tudásán és világképén nyugszanak, fejlődésük és cseréjük a megismerési folyamat természetes jellemzője;
- a biológiai jelenségekkel kapcsolatban kérdéseket, előfeltevéseket fogalmaz meg, tudja, hogy ezek akkor vizsgálhatók tudományosan, ha lehetőség van a bizonyításra vagy cáfolatra;
- tisztában van a mérhetőség jelentőségével, törekszik az elérhető legnagyobb pontosságra, de tisztában van ennek korlátaival is;
- megkülönbözteti a bulvár, a népszerűsítő és a tudományos típusú közléseket, médiatermékeket, törekszik a meg tévesztés, az áltudományosság leleplezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Föld élővilágának teljességét magában foglaló bioszféra fogalmának értelmezése, megismerésének és védelmének a biológia kutatási céljaként való azonosítása
- A biológia kutatási céljainak megismerése, néhány jelentős felismerés és felfedezés történeti bemutatása, értékelése
- A biológiai ismeretek gyarapodásának a technológiai és gazdasági fejlődéssel való összefüggésének felismerése, az emberi életmódra gyakorolt hatásának értékelése
- A természettudományos vizsgálatok feltételeinek és alapvető módszereinek elvi ismerete, gyakorlati alkalmazásuk megalapozása
- A tényekre alaposítottsággal kapcsolatos igény megszilárdítása, az áltudományos, manipulatív közlések és a tudományos források közötti különbségtétel

FOGALMAK

bioszféra, élettudományok, tudományos probléma, hipotézis, kísérlet, kísérleti változó, rendszer, környezet, szerveződési szint, tudományos közlemény, áltudomány

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kiselőadások, poszterek készítése az élettudományok és az orvoslás történetének egy-egy nevezetes személyiségéről, az ókortól napjainkig (Pl. Arisztotelész, Galenus, Linné, Darwin, Watson és Crick)
- Rövid beszámolók készítése az utóbbi évtizedekben orvosi Nobel-díjjal elismert, biológiai kutatásokkal megalapozott felfedezésekről (témák, kutatók, alkalmazások), beszélgetés a jelentőségükről
- A modern biológiai kutatások és a biotechnológia területeit és alkalmazási lehetőségeit bemutató kiselőadások, poszterek készítése, ezekkel kapcsolatos vélemények gyűjtése, megfogalmazása és megvitatása
- A tudományos és a hétköznapi megfigyelés különbségeinek bemutatása konkrét példákon keresztül
- Áltudományos hírek gyűjtése a médiából és azok tudományos tényekre alapozott cáfolata
- Kisfilmek megtekintése a biológia tudomány részterületeiről, a modern biológiáról

TÉMAKÖR: Az élet kialakulása és szerveződése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;

- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tényekre alapozott érveket fogalmaz meg a baktériumok jelentőségével kapcsolatban, értékeli egészségügyi, környezeti és biotechnológiai jelentőségüket;
- vázlatrajz, fotó vagy mikroszkópos megfigyelés alapján felismeri és megnevezi a sejtmagvas sejtípus legfontosabb alkotórészeit, megfogalmazza a sejtekben zajló életfolyamatok lényegi jellemzőit;
- képek, videók és mikroszkópos megfigyelések alapján összehasonlítja a növényi és az állati sejtek felépítését és működését, példák alapján értelmezi az egysejtű életmód jellegzetességeit;
- érti a többsejtűek szerveződési típusainak különbségét, szerepét a fajok elterjedésében és a köztük kialakult munkamegosztásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mikroszkópok működési elvének megismerése, a használat készségének fejlesztése
- A mikroorganizmusok és a földi élet kialakulása közötti kapcsolat felismerése, a földi anyagforgalmi ciklusokban játszott szerepük értelmezése
- A biológiai energiaforrás szerepének megértése, típusainak megkülönböztetése
- A növényi és az állati sejtípusok összehasonlítása, anyagcseretípusok megkülönböztetése az energia- és a szénforrás alapján

FOGALMAK

fénymikroszkóp, sejt, sejtalkotó, baktérium, biológiai információ, gén, anyagcsere, szénforrás, energiaforrás, fotoszintézis, légzés, egysejtű, telep, szövet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Fénymikroszkóp beállítása, egysejtűek megfigyelése természetes vízmintában vagy tenyészetben, növényi szövetpreparátumok készítése, állati szövetmetszetek vizsgálata, a látottak rögzítése rajzban, mobiltelefonnal és rövid szöveges leírással
- Fénymikroszkópos sejtalkotók ábrázolása állati és/vagy növényi sejt rajzán
- A sejtek felépítését és működését bemutató animációk, videók keresése, a látottak megbeszélése, összefoglalása
- A sejt felépítését és működését értelmező, a tanulók meglévő tudására épülő analógiák keresése és megbeszélése (pl. vár, város, gyár), rajzos vázlat készítése
- A baktériumok sokféle biológiai szerepének bemutatása konkrét példákon keresztül
- Papucsállatka-tenyészet készítése és vizsgálata
- Növényi és állati sejtmodell készítése néhány alapvető különbség hangsúlyozásával

TÉMAKÖR: Az élővilág fejlődése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- digitális eszközökkel képeket, videókat, adatokat rögzít, keres és értelmez, kritikus és etikus módon használ fel, alkotásokat készít;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a biológiai problémák vizsgálatában figyelembe veszi az evolúciós fejlődés szempontjait, a földtörténeti időskálán el tudja helyezni ennek mérföldköveit, érti, hogy a mai emberi faj is az evolúció során alakult ki;
- értelmezi a rátermettség és a természetes szelekció fogalmát, tudja, hogy azt a véletlenszerű események és az önszerveződés is befolyásolhatja;
- elfogadja, hogy minden ember egy fajhoz tartozik és a nagyraszok értékükben nem különböznek, a biológiai és kulturális örökségük az emberiség közös kincse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az evolúciós idődimenziók felmérése, élőlények sokféleségét kialakító mechanizmusok megértése, a természetes szelekció, valamint a semleges folyamatok jelentőségének felismerése
- Az élővilág sokféleségének értékelése
- Az élővilág fejlődését befolyásoló tényezők elemzése, az alkalmazkodással összefüggő változások azonosítása néhány példán keresztül
- Az állatvilág fejlődése és az emberi evolúció közötti kapcsolat felismerése, a kutatás és bizonyítás módszereinek áttekintése
- Az emberi evolúció főbb lépéseinek (agyterfogat, testtartás, tűz- és eszközhasználat, viselkedés, kommunikáció) azonosítása
- Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése

FOGALMAK

evolúció, természetes kiválasztódás, alkalmazkodás, rátermettségek, fajok sokfélesége, emberi evolúció, ősemberek, nagygrasszok, Homo sapiens

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az élővilág fejlődését bemutató időszalag készítése, a fontosabb mérföldkövek megjelenítése
- A környezet és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggést bemutató példák elemzése, az alkalmazkodás tényezőinek és konkrét módjainak megfogalmazása
- A nagygrasszok képviselőinek testfelépítése és a környezethez való alkalmazkodás közötti összefüggések bemutatása
- Emberelődők testfelépítését (csontváz, testalkat, végtagok, koponya) bemutató rajzok, rekonstrukciók összehasonlítása, a különbségek azonosítása, a fejlődési folyamat néhány jellemzőjének megfogalmazása
- Az emberré válás folyamatát bemutató videó elemzése

TÉMAKÖR: Az élővilág országai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- alaktani jellemzők összehasonlítása alapján felismer néhány fontosabb növény- és állatcsoportot, ezekben besorolást végez;
- konkrét példák vizsgálata alapján összehasonlítja a gombák, a növények és az állatok testfelépítését, életműködéseit és életmódját, ennek alapján érvel az önálló rendszertani csoportba sorolásuk mellett.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élőlények sokféleségében való eligazodás szükségességének és módszereinek azonosítása, a hierarchia és a leszármazási rokonság elvének felismerése
- A gombák, a növények és az állatok külön országba sorolása melletti érvek megfogalmazása, fontosabb rendszertani csoportjaik alaktani és szervezettani jellemzése, néhány példafaj bemutatása
- Kirándulások, természetben végzett megfigyelések során élőlénycsoportok, fajok azonosítása határozókönyvek és mobilapplikációk segítségével

FOGALMAK

fejlődéstörténeti rendszer, rendszertani kategóriák, faj, kettős nevezéktan, virágtalan növények, virágos növények, férgek, ízeltlábúak, puhatestűek, és a gerincesek osztályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Növény- és állatismeret segédkönyv (vagy hasonló kézikönyvek), mobiltelefon-applikációk és weboldalak keresése, használati módjuk tanulmányozása
- Növény és/vagy állatfajok rendszertani besorolását ábrázoló diagramok rajzolása (pl. halmazábra, fogalomtérkép, táblázat)
- Az élővilág országait bemutató törzsfaj rajzolása, rövid jellemzések készítése az egyes országokról
- Kiselőadás Darwin és Linné munkásságáról

- A természetes és mesterséges rendszerezés összehasonlítása különböző feladatokkal, élőlények elnevezése játékos feladatokkal
- Mikroorganizmusok (planktonikus élőlények) és telepes élőlények mikroszkópos vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- Fajok felismerése terepgyakorlaton, fajlista készítése a közvetlen környezetben
- Kiselőadás a gombaszedéssel és -fogyasztással kapcsolatos tudnivalókról
- Virágtalan, valamint egy- és kétszikű növények vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- Gyűrűsférgék, puhatestűek, ízeltlábúak vizsgálata, tapasztalatok rajzos rögzítése
- Kiselőadás összeállítása az állatvilág „legeiről”

TÉMAKÖR: Bolygónk élővilága

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- leírások, fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi és bemutatja az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- alapfokon ismeri a földrészek, óceánok legjellegzetesebb növény- és állatfajait;
- a földrészek természetes növényzetét ábrázoló tematikus térképek, fényképek, ábrák segítségével azonosítja bolygónk biotopjait;
- néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek éghajlati övezetei, kialakult talajtípusai és az ott élő növényvilág közötti kapcsolatokat;
- néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek jellegzetes növényei és az ott élő állatvilág közötti kapcsolatot;
- néhány tengeri növény- és állatfaj megismerése során felismeri, hogy bolygónk legnagyobb életközössége a világtengerekben él.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bolygónk nagy életközösségeinek azonosítása tematikus térképen, a kontinensek néhány jellegzetes növény- és állatfajának megismerése
- Az élőlények testfelépítése, életmódja, életciklusa és a biotop ökológiai feltételei közti kapcsolat elemzése
- Az európai magashegységekben kialakuló függőleges zonalitás okainak megértése, néhány jellegzetes életközösség, faj azonosítása
- Óceánok, tengerek és édesvízi életközösségek néhány jellegzetes élőlényének megismerése
- Táplálkozási láncok és hálózatok összeállítása a biotopok élőlényeiből
- A fajok elterjedését, annak változását befolyásoló tényezők konkrét példák alapján történő elemzése
- Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése

FOGALMAK

tápláléklánc, táplálékhálózat, elterjedési terület, éghajlati övezet, biotopok, vízi életközösségek, függőleges zonalitás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A kontinensek élővilágát bemutató természetfilmek feladatlapos elemzése, a látottak megbeszélése
- A kontinensek, éghajlati övek jellemző életközösségeit bemutató tematikus térképek rajzolása, posztterek készítése
- Adatok gyűjtése a környezeti tényezők és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggésről, ezek alapján néhány jellegzetes példa bemutatása
- Tűrőképességi görbék elemzése, az elterjedés és a környezeti igények közötti kapcsolat vizsgálata
- Táplálkozási piramis/hálózat rajzolása a biotopokra jellemző élőlényekről kapott vagy gyűjtött információk alapján
- Növényföldrajzi és állattani elterjedési térképek értelmezése, összehasonlítása, a változások okainak és lehetséges következményeinek megbeszélése
- A bioszférát, a biotopokat kutató természettudósok (pl. Balogh János, Jacques-Yves Cousteau, Yann Arthus-Bertrand, Sir David Attenborough) filmrészleteinek megtekintése, megbeszélése

TÉMAKÖR: Életközösségek vizsgálata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- leírások, fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi és bemutatja az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- másokkal együttműködve vizsgál környezetében található életközösségeket, az elkészített rajzok, fotók, videók és adatok alapján elemzi az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kapcsolatokat;
- életközösségek vizsgálata, valamint ábrák, animációk alapján magyarázza az életközösségekben zajló anyagforgalom folyamatát, felismeri az élőlények közötti táplálkozási kapcsolatokat, táplálkozási piramist szerkeszt;
- leírások, filmek és saját megfigyelései alapján elemzi az állatok viselkedésének alaptípusait, ezek lényegi jellemzőit konkrét példák alapján bemutatja;
- esetleírások, filmek és saját megfigyelései alapján felismeri az adott életközösségek biológiai értékeit, értékeli a lakókörnyezetében található életközösségek környezeti állapotot és életminőséget javító hatását.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kölcsönhatások azonosítása, környezeti igény és tűrőképesség vizsgálata
- A levegő, a víz és a talaj minőségi jellemzőinek vizsgálata, főbb típusainak megkülönböztetése, természetes összetevők és szennyezők azonosítása, mérési adatok értelmezése
- Az élőhely fogalmának ismerete, jellemzőinek és típusainak vizsgálatokban történő azonosítása, az élőhelyi környezethez való alkalmazkodás módjainak és példáinak elemzése
- Az életközösségek rendszerként való értelmezése, a kölcsönhatások és hálózatok vizsgálatokban történő felismerése, ciklikus és előrehaladó változási folyamatok azonosítása
- Az indikátorszervezetek jelentőségének megértése, felismerésük és alkalmazásuk a konkrét vizsgálatokban

FOGALMAK

életközösség, élőhely, környezeti igény, tűrőképesség, indikátorszervezet, populációs kölcsönhatás, évszakos és napi változási ciklus, társulások fejlődése, szukcesszió

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egyszerű levegőminőség- (pl. ülepedő por), vízminőség- (pl. gyorstesztek, algák és egysejtűek megfigyelése) és talajvizsgálatok (pl. szemcseméret, víztartalom, pH) elvégzése, mintavétel és elemzés
- Az intézmény közelében lévő természetes vagy természetközeli életközösség rendszeres megfigyelése, adatok gyűjtése, elemzése. Természetes életközösségek vizsgálata kirándulás, erdei iskola keretében, természettudományos, természetvédelmi és művészeti tevékenységek (fotózás, rajzolás, tárgykészítés) ötvözése
- Kiállítás, bemutatónap szervezése, a terepen végzett vizsgálatok és az alkotómunka eredményeinek megosztása az intézményen belül és (lehetőség szerint) a helyi közösségben
- Kiselőadás készítése idegenhonos inváziós növény- és állatfajokról
- Zuzmók elterjedésének vizsgálata az iskola környezetében, autóforgalommal terhelt és kevésbé forgalmas területen

TÉMAKÖR: A természeti értékek védelme

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz;

- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti és elfogadja, hogy az élő természet rendelkezik olyan értékekkel, amelyeket törvényi eszközökkel is védeni kell, ismeri ennek formáit, felhívja a figyelmet az általa észlelt természetkárosításra;
- az életformák sokféleségét megőrzendő értéknek kezeli, felismeri a benne rejlő esztétikai szépséget, érvel a biológiai sokféleség veszélyeztetése ellen;
- tájékozódik a környezetében található védett fajokról, életközösségekről, ezek eszmei értékéről és biológiai jelentőségéről, ismeri a hazai nemzeti parkok számát, területi elhelyezkedését, bemutatja védendő életközösségeik alapvető jellemzőit;
- egységben látja az életközösségek múltbeli, jelenkori és várható jövőbeli állapotát, azok jövőbeli állapotára valószínűségi előrejelzést fogalmaz meg, felismeri és vállalja a jövőjük iránti egyéni és közösségi felelősséget.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A természetvédelem szükségessége melletti érvelés, az alkalmazható egyedi és rendszerszintű módszerek és szabályozási elvek ismerete
- A gazdálkodás, a települések és az infrastruktúra fejlődése által előidézett, a természeti környezetre gyakorolt hatások azonosítása, konkrét példák adatokra alapozott, több szempontú értékelése
- Az ökológiai elvek érvényesítési lehetőségeinek felismerése a gazdálkodás, az építészet, a tájmegőrzés vagy a turizmus esetében
- Nemzeti parkjaink elnevezésének, területi elhelyezkedésének és sajátos biológiai értékeinek ismerete
- A lakóhely közelében lévő védett területről önálló információ- és adatgyűjtés, a természetvédelemben való önkéntes szerepvállalásra való indíttatás erősítése
- A védett faj, az eszmei érték fogalmának értelmezése konkrét példák alapján

FOGALMAK

tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, nemzeti park, védett faj, eszmei érték, ökoturizmus, ökogazdálkodás, urbanizáció, környezettudatosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A környezet- és természetvédelem jeles napjaihoz (pl. Föld napja, víz napja, madarak és fák napja, környezetvédelmi világnap stb.) kapcsolódó iskolai programok szervezése, bekapcsolódás a helyi rendezvényekbe
- Szerepjáték, storyline (kerettörténet) feladat, strukturált vita valamely természetvédelemmel összefüggő probléma (pl. veszélyeztetett élőhelyek, fajok védelme) több szempontú elemzésére, a megoldási lehetőségek keresése
- Az iskola vagy a lakóhely közelében vállalható környezetvédelmi önkéntes tevékenység megismerése
- A lakóhely természetvédelmi értékeinek és környezeti problémáinak bemutatása projektmunka keretében
- A hazai nemzeti parkok életközösségeit, jellegzetes élőlényeit bemutató kiselőadások, virtuális séták összeállítása
- Kirándulás valamely hazai nemzeti parkba, részvétel vezetett túrán, megfigyelés, fotózás, rajzolás, az eredményekből kiállítás rendezése

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló a

Biológia tudománya témakörben

- tudja mivel foglalkozik a biológia tudománya
- tudja definiálni a biológiai alapfogalmakat (szerveződési szintek)
- fel tudja sorolni a biológia tudomány főbb ágait, és meg tudja határozni, hogy az adott ágazat mivel foglalkozik (genetika - öröklődéstan, evolúció – törzsfajlás stb.)

Az élet kialakulása és szerveződése témakörben

- ismerje a mikroszkóp felépítést, és rendelkezzen jártassággal annak használatában.
- lássa a sejtek, szövetek, és szervek felépítése és működése közötti összefüggést
- tudja megnevezni a sejtalkotókat

- tudja felépítése alapján összehasonlítani a növényi és állati sejtet, anyagcseretípusok megkülönböztetése az energia- és a szénforrás alapján

Az élővilág fejlődése témakörben

- ismeri Charles Darwin munkásságát, meg tudja nevezni fő művét
- tudja definiálni az evolúció fogalmát
- az evolúciós fejlődés mérföldköveit időskálán el tudja helyezni
- tudja értelmezni a rátermettség és a természetes szelekció fogalmát
- tudja ismertetni emberi evolúció főbb lépéseit (agyterfogat, testtartás, tűz- és eszközhasználat, viselkedés, kommunikáció)

Az élővilág országai témakörben

- ismeri Carl Linné munkásságának jelentőségét, tudja definiálni a kettős nevezéktant
- tudja definiálni a rendszertani kategóriákat
- ismerje az élővilág országait, törzseit és jellegzetes osztályait
- tudja elhelyezni morfológiai jellegzetességeik alapján, az ismert élőlényeket a fejlődés-történeti rendszerben
- tudja jellemezni a gombák országát, példafajokat felsorolni
- a növények országán belül a tudjon jellemzőket és példafajokat felsorolni az alábbi törzsek és osztályokon belül: Zöldmoszatok, Barnamoszatok, Vörösmoszatok, Mohák, Zuzmók, Harasztok, Nyitvatermők és Zárvatermők törzse, illetve Egyszikűek, Kétszikűek osztálya
- az állatok országán belül a tudjon jellemzőket és példafajokat felsorolni az alábbi törzsek és osztályokon belül: Szivacsok, Csalánozók, Gyűrűsférgek, Puhatestűek, Izeltlábúak törzse (Rákok, Pókszabásúak, Rovarok osztálya), Gerincesek törzsa (Halak, Hüllők, Kétéltűek, Madarak, Emlősök osztálya)

Bolygónk élővilága témakörben

- alapfokon ismerje a földrészek, óceánok legjellegzetesebb növény- és állatfajait
- a Föld térképén tudja elhelyezni az éghajlati övezeteket, és tudja hozzá csatolni a biomokat
- ismerje fel és tudjon néhány jellemzőjét a jellegzetes életközösségeket alkotó legfontosabb fajokat, tudjon belőlük táplálékláncot összeállítani
- nevezze meg az európai magashegységekben kialakuló függőleges zonalitás okait, ismerjen néhány jellegzetes életközösséget, fajt
- ismerje az óceánok, tengerek és édesvízi életközösségek néhány jellegzetes élőlényét

Az életközösségek vizsgálata témakörben:

- meg tudja nevezni az egyed feletti szerveződési szinteket,
- meg tudja határozni az életközösség fogalmát
- fel tudja sorolni az élő és élettelen környezeti tényezőket
- tud példákat felsorolni az élőlények közötti kapcsolatok típusaira (együttélés, élősködés, predáció...)
- tud táplálékláncot készíteni,
- tud értelmezni táplálkozási piramist

8. évfolyam

TÉMAKÖR: Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- kritikusan és önkritikusan értékeli az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását, életvitelében tudatosan követi a természet- és környezetvédelem szempontjait;

- ismeri a növények gondozásának biológiai alapjait, több szempontot is figyelembe véve értékeli a növények, a növénytermesztés élelmezési, ipari és környezeti jelentőségét;
- kritikusan vizsgálja a haszonállatok tartási módjai és a fajra jellemző igények közötti ellentmondásokat, ismeri és érti a nagyüzemi technológiák és a humánus állattartási módok közötti különbségeket;
- példák alapján elemzi a globális környezeti problémák gazdasági és társadalmi összefüggéseit, a megelőzés, a kárcsökkentés és az alkalmazkodás stratégiáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A biológiai sokféleség beszűkülését előidéző okok és a lehetséges veszélyek felismerése, az ellenük megtehető intézkedések példáinak elemzése
- Az emberi populáció növekedésével, a települések és a gazdálkodás átalakulásával járó hatások konkrét példák alapján való elemzése, az élővilág változásával való összefüggésének vizsgálata
- A fogyasztói létforma és a Föld véges erőforrásai közötti ellentmondás felismerése, a fenntarthatóság problémájának több szempontú elemzése
- Az ökológiai gazdálkodás, a génmegőrzés biológiai alapjainak megteremtését és megőrzését szolgáló eljárások elvi ismerete, példákon alapuló bemutatása
- Az éghajlatváltozási modellek által a bioszféra jövőjére adott előrejelzések értékelése, a megelőzés, hatáscsökkentés és alkalmazkodás módjainak áttekintése

FOGALMAK

biológiai sokféleség, fajgazdagság, fajtanemesítés, génmegőrzés, globális probléma, éghajlatváltozás, monokultúra, biogazdálkodás, tájgazdálkodás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információgyűjtés, rajzos vázlat szerkesztése az intézménynek helyet adó település, az iskola környezetének jellegzetes gazdálkodási és településformáló tevékenységeiről
- A helyi szinttől a régió, a kontinensen át a globális szintig átívelő, a természetvédelemmel összefüggő esetek, példák keresése, az összefüggések feltárása

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- kiegyensúlyozott saját testképpel rendelkezik, figyelembe véve az egyéni adottságokat, a nem és a korosztály fejlődési jellegzetességeit, valamint ezek sokféleségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az emberi test megfigyelése alapján azonosítja a főbb testtájakat és testrészeket, elemzi ezek arányait és szimmetriaviszonyait;
- felismeri az emberi bőr, a csontváz és a vázizomzat főbb elemeit, ezek kapcsolódási módjait, értelmezi a mozgási szervrendszer felépítése és az ember mozgásképessége közötti összefüggéseket;
- alapvető mozgástípusok és egyes sportok esetében elemzi a mozgásszervrendszer működésének jellemzőit, igyekszik ezeket fizikai fogalmakkal és elvekkel magyarázni;
- tudja, hogy a testünk alapfelépítése az evolúciós fejlődés eredménye, de az öröklött adottságaink az egyedfejlődés során formálódnak egyénivé, ebben nagy szerepet játszik az életmódunk is;
- felismeri a gyakorolt sportok testi és lelki fejlesztő hatását és a velük járó terheléseket, baleseti veszélyeket, tanácsokat fogalmaz meg ezek elkerülésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tájékozódás az emberi testen, a testtájak és szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen

- Az emberi kültakaró szövettani rétegeinek azonosítása ábrákon, az egyes rétegek, szervek funkciójának ismertetése
- A gerincoszlop tájékainak és részeinek megnevezése, a végtagok és függesztőövek, a mellkas csontjainak megmutatása csontvázon vagy képeken és saját testen
- A mozgásszervrendszerre jellemző főbb kötő-, támasztó- és izomszövet csoportok vizsgálata, a szerkezet és működés kapcsolatának értelmezése
- A végtagok hajlító- és feszítőizmai elhelyezkedésének megmutatása, az arc izmainak összefüggésbe hozása a mimika és az artikuláció képességével
- Sportok mozgásformáiról saját fotók és videók készítése, ezek elemzése a tanult anatómiai és biomechanikai elvek alapján

FOGALMAK

kültakaró, bőr(szövet), csont(szövet), koponyacsontok, gerincoszlop, csigolyák, bordák, a végtagok alapfelépítése, függesztőövek, izom(szövet), hajlító- és feszítőizmok, mimikai izmok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi test (férfi és női) anatómiáját bemutató videók, animációk, mobiltelefonos applikációk keresése, használata a testkép fejlesztésében
- Mikroszkópi metszetek (és/vagy mikrofotók) vizsgálata, rajzos vázlat készítése (pl. bőr, csont, izomszövet)
- A bőr rétegeinek megfigyelése állati szöveteken (pl. sertésszalonna), a bőr-, köröm- és hajapolással kapcsolatos kiselőadások tartása
- A mozgásszervrendszer egyes részeinek felépítését és működését bemutató mozgatható makettek készítése (pl. kéz, kar)
- Csontok szöveti felépítésének és összetételének vizsgálata: mészkőtartalom savval történő, a fehérjetartalom étetéssel történő igazolása, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- A gerincoszlop és a talpboltozat hajlatai jelentőségének vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- Egyszerű biometriai mérések elvégzése saját testen és/vagy társakon, arányok, szimmetriaviszonyok, méreteloszlás (min., max., átlag) számítása, ábrázolása (bilaterális szimmetria, arany metszés aránya)
- Vita a testképzavarok kialakulásának okairól, a kortársak, a média és a család szerepének elemzése
- Egyszerűbb biomechanikai elemzések elvégzése (pl. emelő elv szemléltetése, erők összegződése, gyorsulás stb.)

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- útmutató alapján, másokkal együttműködve kísérleteket hajt végre, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, a kapott adatok alapján következtetéseket fogalmaz meg;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ábrák, makettek alapján felismeri az ember anyagforgalmi szervrendszereinek fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja a táplálkozási, keringési, légzési, kiválasztási szervrendszerek alapvető biológiai funkcióit, az életfolyamatok lépéseit;
- ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A belső szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen
- A táplálkozási szervrendszer főbb részeinek, a tápcsatornaszakaszok funkcióinak, a szakaszok szövettani és szervi felépítésének és működésének értelmezése, az emésztés és felszívódás folyamatának megértése
- A tápanyagok élettani szerepének megértése, az energiatartalom és összetétel adatainak értelmezése

- A légzőszervrendszer szövettani és szervi felépítésének, a légcseré- és a gázcserefolyamatok helyének és funkcióinak azonosítása, biológiai hátterének megértése
- A szervezet folyadéktereinek és a keringési szervrendszer szerveinek azonosítása, biológiai funkciójának a felépítés és működés alapján való megértése
- A vérkép, a vér összetételének jellemzése, a főbb alakos elemek és vérplazma funkcióinak azonosítása, a véralvadási folyamat kiváltó okainak és jelentőségének felismerése
- A kiválasztó szervrendszer főbb feladatainak, szerveinek azonosítása, működési elvének megértése

FOGALMAK

tápcsatorna, tápanyag, emésztőnedv, felszívódás, máj, hasnyálmirigy, felső és alsó légutak, tüdő, légcseré és gázcseré, szív, szív ciklus, értípusok, véralvadás, vérkép, vese, só- és vízháztartás, kiválasztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi test belső szerveit bemutató makettek, torzók tanulmányozása
- Szövettani ábrák, fotók elemzése, humán szövettani metszetek mikroszkópos vizsgálata
- A táplálkozási szervrendszer működését bemutató folyamatvázlat rajzolása, az emésztés és felszívódás legfontosabb részfolyamatainak ábrázolása
- Élelmiszerek összetételi adatainak (címkéinek) gyűjtése, az adattípusok (tápanyagfajták, energiatartalom) értelmezése
- Étrendtervezéssel összefüggő társas feladatok tervezése, elvégzése (pl. rajzolt, fotózott alapanyagokból tányérok, menük összeállítása)
- A nyál és az epe emésztő szerepének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- Információk keresése a dohányzás káros hatásairól, a lehetséges egészségügyi kockázatok bemutatása, érvelés a saját és mások egészségmegőrzése mellett
- Donders-féle tudómodell és dohányzó gép PET palackból való elkészítése
- A szív ciklust és az érrendszer működését bemutató animációk keresése, értelmezése
- Sertésszív boncolása, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- A keringési és a légzési szervrendszer működésével összefüggő megfigyelések és egyszerűbb mérések, kísérletek elvégzése (pl. pulzuszám, légzésszám, vitálkapacitás, kilélegzett levegő CO₂-tartalma)
- Sertésvese boncolása, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- Dializáló készülék működési elvének megismerése, a művesekezelés lényegének közös értelmezése videó segítségével

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ábrák, makettek alapján felismeri az ember ideg- és hormonrendszerének fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja az ideg- és hormonrendszer alapvető biológiai funkcióit, értelmezi a szabályozás elvét;
- felismeri, hogy az immunrendszer is információkat dolgoz fel, azonosítja a rendszer főbb szerveit, sejtes elemeit és kémiai összetevőit;
- ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az idegrendszer feladatának, működési módjának megértése, a központi és környéki idegrendszer, a gerincvelő és az agyvelő felépítésének vázlatos ismerete, az akaratlagos és a vegetatív szabályozási módok megkülönböztetése
- Az érzékelési képességek (látás, hallás, kémiai és mechanikai érzékelés) és az ezeknek megfelelő érzékszervek felépítésének és működésének megértése
- A hormonrendszer feladatának, működési módjának megértése, a főbb hormontermelő szervek azonosítása, a termelt hormonok hatásainak bemutatása, az idegi és a hormonális szabályozás kapcsolatának megértése
- Az immunrendszer és a keringési szervrendszer közötti kapcsolat felismerése, a védekezésben szerepet játszó fontosabb sejttípusok és kémiai anyagok azonosítása, a veleszületett és szerzett immunitás megkülönböztetése
- A védőoltások működési módjának megértése, az egyéni és a közösségi egészség megőrzésében játszott szerepük értékelése

FOGALMAK

központi és környéki idegrendszer, gerincvelő, érző- és mozgatópálya, reflex, belső elválasztású mirigy, hormon és receptor, agyalapi mirigy, pajzsmirigy, mellékvese, nemi mirigyek és hormonjaik, immunrendszer, veleszületett és szerzett immunitás, védőoltás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az agy és a gerincvelő szöveti felépítését, elhelyezkedését, felépítését bemutató ábrák, fotók, makettek, animációk, mobiltelefonos applikációk elemzése, a főbb részek azonosítása
- Gerincvelői reflexet bemutató animációk keresése, a részek azonosítása, a működés megbeszélése
- A szem és a fül felépítését és működését (látás, hallás, helyzet- és mozgásérzékelés) bemutató animációk keresése, megbeszélése
- A látáshibák típusait bemutató ábrák, animációk összehasonlítása, a javítási lehetőségek (pl. szemüvegek) megbeszélése
- Halláskárosodást okozó hatásokat, veszélyeket bemutató információk keresése, érvelés a halláskárosodás megelőzése mellett
- A szem működésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: pupilla – szemlencse működése, térlátás – színtévesztés vizsgálata
- A hallással kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: hallásküszöb, frekvenciatartomány, térbeliség
- Kémiai ingerek érzékelésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: a négy alapíz érzékelése, szaglásvizsgálat
- Bőrérzékeléssel kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: testrészek tapintópont sűrűség vizsgálata, hideg- és melegpontok vizsgálata
- Összefoglaló táblázat szerkesztése a belső elválasztású mirigyekről, fontosabb hormonjaikról és azok hatásairól, a működési zavarok tüneteiről
- Az immunrendszer működését bemutató rajzfilm megnézése, válaszolás feladatlapos kérdésekre
- Információk keresése a Magyarországon kötelező védőoltásokról, az egyéni és a közösségi védettség fogalmának, kapcsolatának megbeszélése

TÉMAKÖR: Szaporodás, öröklődés, életmód

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan elemzi, igyekszik tudományos bizonyítékokra alapozott híreket, érveket és tanácsokat elfogadni;
- tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségtörő szokások és függőségek ellen.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja az emberi egyedfejlődés főbb szakaszait, bemutatja az emberi nemek testi különbözőségének kialakulását, tisztában van a felelős szexuális magatartás ismérveivel, értékeli a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségét;

- értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mérten tisztán, rendben tartja környezetét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A női és a férfi nemiszervrendszer külső és belső felépítésének elemzése képek, ábrák alapján, a női és férfi másodlagos nemi jellegek kialakulásának bemutatása
- A másodlagos nemi jellegek kialakulását bemutató ábrák, animációk tanulmányozása, a fejlődési folyamat időbeli jellegzetességeinek és egyéni eltéréseinek megbeszélése
- Az ivarsejtek képződési helyének azonosítása, a tulajdonságok átörökítésében és a változékonyság biztosításában játszott szerepük magyarázása
- A megtermékenyítés feltételeinek ismerete, a fogamzásgátló módszerek működésének megértése
- A fogamzástól a születésig tartó magzati fejlődés főbb jellemzőinek és feltételeinek ismerete, a szülés fő szakaszainak és körülményeinek megbeszélése
- A gének szerepének felismerése, az utódnemzedékek kialakulására vezető genetikai folyamatok egyszerű öröklésmenetek példáján történő elemzése
- A testi és a nemi kromoszómák megkülönböztetése, a nem meghatározásában játszott szerepük ismerete, a nemhez kapcsolt öröklődés néhány példájának áttekintése
- Annak felismerése, hogy az ember öröklött hajlamainak kifejeződését a környezet is befolyásolja, ezért a tudatosabb életmóddal magunk is tehetünk egészségünkért
- A felelős szexuális magatartás jellemzőinek ismerete, a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségének értékelése.

FOGALMAK

női és férfi ivarszervek, nemi jellegek, hímivarsejt és petesejt, gén, kromoszóma, minőségi és mennyiségi tulajdonság, öröklésmenet, megtermékenyítés, embrió, magzati fejlődés, szülés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi nemek anatómiai különbségeit (elsődleges és másodlagos nemi jellegek) bemutató képek, animációk, mobiltelefonos applikációk tanulmányozása, a különbségek megfogalmazása
- A nemi érés folyamatáról, egyéni eltéréseiről szóló információk keresése, vélemények megvitatása
- A megtermékenyítést és a magzati fejlődést bemutató fotósorozatok, animációk és videók tanulmányozása, ezek alapján folyamatvázlat készítése, rajzolása
- Ábrák elemzése a szülés folyamatáról
- Családi öröklésmeneteket bemutató ábrák, képek, családfák elemzése, a hasonlóságok és különbségek megfogalmazása egy-egy példán
- Genetikai betegségeket bemutató esettanulmányok megbeszélése, az esetek közötti hasonlóságok és különbségek megfogalmazása

TÉMAKÖR: Egészségmegőrzés, elsősegély

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egészséget személyes és közösségi értéként értelmezi, érdeklődik az egészségmegőrzéssel kapcsolatos információk iránt, mérlegeli azok tudományos hitelességét, kritikusan kezeli a gyógyszerekkel, gyógyászattal kapcsolatos reklámokat;
- tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségkárosító szokások és függőségek ellen;
- az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan elemzi, igyekszik tudományos bizonyítékokra alapozott híreket, érveket és tanácsokat elfogadni;
- értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mérten tisztán, rendben tartja környezetét;
- természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőit, igyekszik tudatosan alakítani étkezési szokásait, törekszik az életmódjának megfelelő energia- és tápanyagbevitelre, a normál testsúly megőrzésére;
- ismeri a kórokozó, a fertőzés és a járvány fogalmait, megkülönbözteti a vírusos és bakteriális fertőző betegségeket, felismeri az antibiotikumok helyes használatának fontosságát;
- tudja, hogy a daganatos betegségek kialakulását az életmód és a környezet is befolyásolja, és hogy gyógyításuk esélyét a korai felismerés nagymértékben növeli;
- érti az orvosi diagnosztikai eljárások célját, ismeri azok alapelvét és néhány főbb módszerét, értékeli a megfelelő diagnózis felállításának jelentőségét;
- felméri a baleseti sérülések kockázatait, igyekszik ezeket elkerülni, a bekövetkezett balesetek esetében felismeri a sérülés, vérzés vagy mérgezés jeleit, ezekről megfelelő beszámolót tud adni;
- a bekövetkezett balesetet, rosszullétet felismeri, segítséget (szükség esetén mentőt) tud hívni, valamint a tőle elvárható módon (életkori sajátosságainak megfelelően) elsősegélyt tud nyújtani: a sérült vagy beteg személy ellátását a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül megkezdeni (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása);
- tudja alkalmazni az alapszintű újraélesztést mellkaskompressziók és lélegeztetés (CPR) kivitelezésével, felismeri ennek szükségességét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőinek azonosítása, megelőzési lehetőségeinek megvitatása
- Az életkor, az életmód és a táplálkozás közötti összefüggések felismerése, az egészséges és kiegyensúlyozott táplálkozás alapvető elveinek ismerete
- A rendszeres testmozgás és az egészség megőrzése közötti összefüggés, a mozgásszegény életmód okozta egészségügyi kockázatok felismerése
- A kórokozó, a fertőzés, a járvány és higiénia fogalmai közötti összefüggések feltárása esettanulmányok alapján, a megelőzés érdekében megtehető lépések biológiai alapjainak értelmezése
- A higiénia és a fertőző betegségek megelőzése közötti összefüggés felismerése, a rendszeres és helyes tisztálkodással, valamint a lakó- és munkakörnyezet tisztántartásával kapcsolatos elvek és módszerek elsajátítása
- Az antibiotikumok betegségek elleni hatásosságának elmagyarázása, annak megértése, hogy a helytelen antibiotikum-használat felgyorsítja az ellenálló baktériumok kialakulását
- A daganatos betegségek környezeti és életmódbeli kockázati tényezőinek áttekintése, a megelőzési lehetőségeinek megvitatása, a személyre szabott terápia jelentőségének felismerése
- Az orvosi szűrővizsgálatok és diagnosztikai eljárások céljainak azonosítása egy-egy példán keresztül, annak értékelése, hogy a diagnózis az orvos egészségügyi-jogi érvényű felelős nyilatkozata a személy egészségi állapotáról
- Az elsősegélynyújtás lépéseinek elvi ismerete, szimulációkkal történő gyakorlása, szükség esetén alkalmazása, a sérült vagy beteg személy ellátásának (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása) megkezdése a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül
- Az alapszintű újraélesztést szükségessé tevő helyzet felismerése, mellkaskompressziókkal történő alkalmazása

FOGALMAK

fertőzés, járvány, stressz, rákkeltő anyag/hatás, személyi higiénia, étel-miszer-összetétel és -minőség, lelki egészség, függőség, szűrővizsgálat, diagnosztikai eljárások, elsősegélynyújtás, alapszintű újraélesztés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Népegészségügyi adatsorok, grafikonok értelmezése (pl. szív- és érrendszeri betegségek, rákstatisztikák, fertőző betegségek), a bemutatott helyzettel összefüggő értékelések megfogalmazása
- Egészségnap szervezése, egészségmegőrzési tanácsadó szakértők meghívása, videóinterjúk készítése
- Különböző étel-miszerek összetételét felsoroló információs anyagok összegyűjtése, összehasonlítása
- Életkornak megfelelő étrendek összeállítása, iskolai kóztoló és/vagy vásár rendezése egyszerűen elkészíthető, egészséges ételekből (büféárak, sütemények)
- Járványok, egyes fertőző betegségek történetéről szóló kiselőadások, házi dolgozatok készítése

- Napjaink egyes nagyobb járványairól szóló esettanulmányok, filmek elemzése, a tanulságok megbeszélése
- Alapvető elsősegélynyújtási ismeretek alkalmazásának gyakorlati bemutatása (pl. vérzések, gyakori rosszulletek, égési sérülések, sportbalesetek esetén)
- Az egészséges életmód betegségmegelőzésben játszott szerepének bemutatása konkrét betegségcsoportok példái alapján

A továbbhaladás feltételei:

Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség témakörben

- a tanuló tudja az egyeden belüli szerveződési szinteket, értse azok egymásra épülését, nevezzen meg példát (csontsejt, csontszövet, csöves csont, mozgás szervrendszere)
- tudja azonosítani a főbb testtájakat és testrészeket, illetve elemezni ezek arányait és szimmetriaviszonyait
- tudja lokalizálni a testen az egyes szerveket
- ismerje az emberi bőr felépítését, és annak a szervezetben betöltött fontos szerepét
- tudja megnevezni az alapvető csontokat, azok típusait, illetve egymáshoz való kapcsolódási módjaikat
- tudja megnevezni az alapvető izmokat, ismerje a vázizmok szerkezetét

Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom

- tudja a táplálkozási szervrendszer főbb részeit, és a tápcsatornaszakaszok funkcióit meghatározni, továbbá érti az emésztés és felszívódás folyamatát
- tisztában van a tápanyagok élettani szerepével
- tudja a légzőszervrendszer szervi felépítését, a légcsere- és a gázcserefolyamatok helyének és funkcióinak azonosítását.
- tudja azonosítani a szervezet folyadéktereit és a keringési szervrendszer szerveit, ismeri azok biológiai funkcióit, felépítését és működését
- fel tudja sorolni a vér alkotóit, ismeri az ABO és RH vércsoportrendszereket
- ismeri kiválasztó szervrendszer főbb feladatait, azonosítja annak szerveit, és érti működési elvét

Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás

- tudja az idegrendszer feladatait, érti működési módját, alapfokon ismeri a központi és környéki idegrendszer, a gerincvelő és az agyvelő felépítését
- érti az érzékelési képességeket (látás, hallás, kémiai és mechanikai érzékelés) és az ezeknek megfelelő érzékszervek felépítését és működését
- ismeri a hormonrendszer feladatait, működési módját, a főbb hormontermelő szerveket, meg tudja nevezni az általuk termelt hormonokat
- tudja az immunrendszer feladatait, ismeri a védekezésben szerepet játszó fontosabb sejtípusokat és meg tudja különböztetni a veleszületett és a szerzett immunitást
- érti védőoltások működési módját, az egyéni és a közösségi egészségmegőrzésében játszott fontos szerepét

Szaporodás, öröklődés, életmód

- tudja a női és a férfi nemi szervrendszer külső és belső felépítését, illetve ismeri a női és férfi másodlagos nemi jellegeket
- tudja az ivarsejtek képződési helyét azonosítani
- ismeri a megtermékenyítés feltételeit, illetve a hatékony fogamzásgátló módszereket
- tudja a fogamzástól a születésig tartó magzati fejlődés főbb jellemzőit
- ismeri a gén, kromoszóma és az öröklésmenet fogalmát
- ismeri a nemi kromoszómák nem kialakulásában játszott szerepét

Digitális kultúra

A digitális átalakulás komoly kihívást jelent oktatási rendszerünk számára. Ahhoz ugyanis, hogy tanulóink sikeresen érvényesüljenek a társadalmi életben és megfeleljenek a gazdaság munkaerőpiaci elvárásainak, el kell sajátítaniuk a felmerülő problémák digitális eszközökkel történő megoldását is. Mivel az informatikai eszközök fejlődése folyamatosan olyan új lehetőségeket tár fel, amelyekkel korábban nem találkoztunk, a tanulók digitális kompetenciájának fejlesztése nem csupán az informatikai tudás átadását jelenti, hanem a tanulók digitális kultúrájuk sokoldalú fejlesztését igényli. Ez természetesen valamennyi tanulási területen megjelenik, azonban a szükséges szakmai és módszertani háttérrel a digitális kultúra tantárgy biztosítja.

A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére, szűrésére, rendszerezésére, továbbá tudásépítő folyamataikban való alkotó felhasználására.

A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analízis, szintetizálás és algoritmizálás gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló online térben történő közös feladatmegoldáshoz, kapcsolatteremtéshez, alkotótevékenységhez szükséges képességeit, továbbá fejleszti a felelősségtudatot a különböző felületeken való információmegosztás során. Az online térben elősegíti a szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, ahogyan azt a munkaerőpiac megkívánja. Fejleszti továbbá a munka világában alapkövetelményként megjelenő élethosszon át tartó tanulás és flexibilitás képességét.

A digitális kultúra tantárgy fejlesztési feladatait a Nat négy témakör köré szervezi, amelyek szervesen kapcsolódnak egymáshoz.

Az informatikai eszközök használata önálló tartalmi elemként nem jelenik meg. Ezt a témakört a többi témakör oktatásában dolgozzuk fel akkor, amikor az adott eszköz használata azt szükségessé teszi. A tanulók mindennapi életük során sokféle digitális eszközzel és e-megoldással találkoznak. A tananyag feldolgozása során támaszkodnunk kell a tanulók különböző informális tanulási utakon összegyűjtött ismereteire, azt rendszerezniük, kiegészíteniük kell. Az informatikai eszközök megismerése felhasználói szemléletű: hogyan kell üzembe helyezni, hogyan kell a különböző funkciókat beállítani, hogyan kell a működési hibákat elhárítani. A javasolt óraszám nem egyszeri, lezárható témafeldolgozást jelent, hanem egy becsült, összegzett elképzelést.

A digitális írástudás közvetlen gyakorlati hasznát a tanulók az iskolai élet egyéb területein, más tantárgyak esetében is megtapasztalják. Az informatikatanár rendelkezik megfelelő szakmódszertani képzettséggel, ezért a digitális írástudás alapjait neki kell átadnia, míg a többi tantárgy az ismeretek alkalmazásának és felhasználásának nélkülözhetetlen terepe.

A tanuló a digitális írástudás fejlesztése során a megfelelő szintű és biztonságos eszközhasználat gyakorlásával problémaorientált feladatmegoldásokat sajátít el, lehetőség szerint minél több célprogram megismerésével. A szövegszerkesztési, a bemutatókészítési, a rajzolósi, a képfeldolgozási és a multimédia ismereténél a gyakorlati felhasználás, a dokumentumkészítés lényegesebb, mint egy szoftver részletes funkcionalitásának ismerete. A megfelelő szemlélet kialakítása lehetővé teszi, hogy a tanuló a későbbiekben olyan szoftvereket is bátran, önállóan megismerjen, céljaira felhasználjon, amelyek nem voltak részei a formális iskolai tanulásának. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban fontos célkitűzés, hogy a hétköznapi életből vett feladatok mellett a többi tantárgy tanulása során felbukkanó problémák is előkerüljenek. A tanulók ismerkedjenek meg az információszerzés, tárolás, értékelés és kreatív felhasználás folyamatával. Tanuljanak meg ismereteket szerezni különböző digitális technológiák segítségével a más tantárgyak tanulása során felmerülő témakörökben. Kollaboratív tevékenységgel használják fel a megszerzett ismereteket például kiselőadások, tanulmányok, projektek során. A *problémamegoldás* a hétköznapi élethelyzetek, a tanulási feladatok, a munkavégzés fontos részét képezi. A feladatok eredményes megoldásához azok megértése, részekre bontása, majd a megfelelő lépések tervezett, precíz végrehajtása szükséges. A problémamegoldás egyre gyakrabban digitális eszközökkel történik, ezért a digitális kultúra tantárgy tanulási eredményei között kiemelt szerepet kap a problémamegoldás témaköre.

Az algoritmizálás, programozás ismerete elősegíti az olyan elvárt készségek fejlesztését, amelyek a digitális eszközökkel történő problémamegoldásban, a kreativitás kibontakozásában és a logikus gondolkodásban nélkülözhetetlenek. Ez az alapfokú képzés második nevelési-oktatási szakaszában blokkprogramozással valósul meg, ami játékos, de az algoritmikus gondolkodást jól fejlesztő eszközt biztosít. A blokkprogramozás az iskola lehetőségeitől függően sokféle módon megvalósítható: használhatunk robotot, készíthetünk mobilalkalmazásokat, alkalmazhatunk mikrokontrollert, vagy futtathatunk valamilyen asztali, kifejezetten a blokkprogramozáshoz készült fejlesztői környezetet. A programozási feladatok kezdetben mindig olyanok legyenek, melyeket a tanulók informatikai eszköz nélkül is el tudnak játszani, hogy legyen személyes élményük a megoldandó feladattal kapcsolatosan.

Az *információs technológiákat* nem csak a digitális szolgáltatások igénybevételéhez használjuk, azok ma már az állampolgári kötelezettségek teljesítéséhez is szükségesek. A webes és mobilkommunikációs eszközök széles választéka, felhasználási területük gazdagsága lehetővé teszi a tanórák rugalmas alakítását, és szükségessé teszi a tanulók bevonását a tanulási folyamat tervezésébe – beleértve ebbe a tanulók saját mobileszközeinek alkalmazását is. A témakör feldolgozása során nem a technikai újdonságokra kell helyezni a hangsúlyt, hanem az „okos eszközök” „okos használatára”, vagyis a tudatos felhasználói és vásárlói magatartás alakítására, a biztonsági okokból bevezetett korlátozások megismerésére és elfogadására.

5. évfolyam

Míg a digitális kultúra fejlesztése a 3–4. évfolyamon a tevékenykedtetés módszerével, gyakran digitális eszközök közvetlen használata nélkül történik, addig az 5–6. évfolyamon a tanulók már rendszeresen használják a számítógéptermet és az iskola számítógépes hálózatát.

A tanulóktól már más tantárgyaknál is elvárás a digitális írástudás alapszintű ismerete, így a digitális kultúra tantárgy keretében a megfelelő szakmai-módszertani alapozásra, a tipográfiai ismeretekre, a diakockák megfelelő elrendezésére, a képek és ábrák célszerű beillesztésére kerül a hangsúly. Az ismeretek alkalmazása, mélyítése gyakran más tantárgyak keretében történik, ezért nélkülözhetetlen a tantárgyi koncentráció, a projektmunkák megvalósítása, a feladatok teammunkában történő megoldása.

A problémamegoldás során a felső tagozatra áttérve az alsó tagozaton már megismert blokkprogramozást folytatjuk tovább, az életkornak megfelelő, az iskolában rendelkezésre álló eszközökkel. A vezérlőszerkezetek megismerése után azok tudatos választását, kezelésének jártasságát kell kialakítani. A hangsúlyt azonban nem a mélyebb összefüggésekre (pl. programozási tételekre) kell helyezni, hanem a problémák játékos, de átgondolt, kreatív megközelítésére, algoritmikus megoldására, többféle lehetőség végig gondolására.

Az 5. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszámja heti 1 óra az A-B osztályokban

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	6
Robotika	4
A digitális eszközök használata	4
Online kommunikáció	3
Szövegszerkesztés	5
Bemutatókészítés	4
Multimédiás elemek készítése	4
Az információs társadalom, e-Világ	4
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti, és használja az elemi adatokat (Pl.: szám, szöveg);
- ismeri, és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri, és tanári segítséggel használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- a probléma megoldásához egyszerű parancssorokat alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- mozgásokat vezérel szimulált környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján

A programozás építőkövei

Számok és szöveges adatok

A program megtervezése, kódolása

Tesztelés

FOGALMAK

Algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok, bemenet, kimenet, problémamegoldó tevékenység, lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az algoritmizálás nem számítógépes megvalósítása, az algoritmus eljátszása, személyes élmények szerzése

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Jól részekre bontható projektfeladat megoldása páros vagy csoportmunkában

Mozgások vezérlése szimulált környezetben, az eredmények tesztelése

Objektum tulajdonságának és viselkedésének beállítását igénylő feladat megoldása blokkprogramozási környezetben

TÉMAKÖR: Robotika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- mozgásokat vezérel valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri, és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése

Algoritmus készítése lépésekre bontással

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével

Robotvezérlési alapfogalmak

Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

Robot, algoritmus, blokkprogramozás, kódolás, vezérlés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

egyszerű mozgásokat (szolgáltatásokat) tartalmazó program előállítása blokkprogramozással

Robotok vezérlése blokkprogramozással

Geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- önállóan, vagy tanári segítséggel használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan, vagy tanári segítséggel kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan, vagy tanári segítséggel kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait;
- az informatikai eszközöket önállóan, vagy tanári segítséggel használja;
- észleli az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai

Az informatikai eszközök használata

Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök.

Az informatikai eszközök operációs rendszere

Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés

Állományok tárolása, kezelése;

FOGALMAK

Adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A digitális eszközök feladatot segítő felhasználása projektfeladatokban

Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen

Projektfeladathoz kapcsolódóan használandó perifériák lehetőségeinek megismerése, használata

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan, vagy tanári segítséggel kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök

Adattárolás a számítógépen, megosztás

FOGALMAK

Online identitás, adattárolás, megosztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban

Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri, és tanári minta alapján alkalmazza a szöveges dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szövegszerkesztési alapelvek

Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása

Utasítás és tanári minta alapján dokumentumok szerkesztése

A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése

Adott tanórai, iskolai, hétköznapi problémához dokumentum készítése

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

Szövegbevitel, megnyitás, mentés, kijelölés, másolás, törlés, áthelyezés, karakter, karakter formázása, karakter típusa, karakter stílusa, karakter mérete, bekezdés, bekezdés formázása, behúzás, margó, lapméret, kép beillesztése, képméret változtatása, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Nyomtatott dokumentumokban alkalmazott betű- és bekezdésformátumok elemzése

Egyszerű hétköznapi szöveges dokumentumok elkészítése, például: feliratok, tájékoztató táblák, napirend, menü, életrajz

Képeket, ábrákat, különböző karakter- és bekezdésformázással készült szövegeket, tartalmazó dokumentumok készítése, például termékismertető, címkék

Részletes feladatleírás, utasítás alapján dokumentumok közös, és önálló szerkesztése

Az iskolai élethez, hétköznapi problémához, adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó szöveges dokumentum készítése projektmunka keretében

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan, vagy tanári segítséggel hoz létre multimédiás dokumentumokat;
- ismeri és alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el, és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, képet tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése

Bemutószerkesztési alapelvek

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

Prezentáció, dokumentumformátum, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Minta alapján bemutató létrehozása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás alapján prezentáció szerkesztése

Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)

Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával, az információforrások etikus használatával

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése

Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, képméret változtatása, transzformációk

Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése

FOGALMAK

Rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; képszerkesztési műveletek, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A saját eszközzel készített képből képrészlet kivágása fotómontázshoz való felhasználás céljából

Képkorrekció végrehajtása saját készítésű digitális képeken, ami a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges

Bittérképes rajzolóprogrammal ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a digitális környezet

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan keres egyszerű információt;
- ismeri az információs társadalom jelenét;
- internetes zaklatás esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Információkeresési technikák, a kulcsszavas keresés

Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák

Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan

FOGALMAK

e-Világ; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság; adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A családi és iskolai kapcsolatokban az elektronikus kommunikációs szabályok értékelése

Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata

Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról

Érdeklődési körnek, tanulmányoknak megfelelően információk keresése valamelyik keresőmotorban;

A továbbhaladás feltételei – tantervi követelmények

A tanuló az algoritmizálás és blokkprogramozás témakör végére:

- képes egyszerű algoritmusok elkészítésére a digitális eszközökön;
- ismeri a kódolási eszközöket, az alapvető, elemi utasításokat;
- meg tudja különböztetni, használni tudja az elemi adatokat (Pl.: szám, szöveg);
- ismeri, és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri, és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- egyszerű parancssorokat, blokkokat tud készíteni önállóan a tanult blokkprogramozási nyelven;
- egyszerű (2-3 elemből álló) mozgásokat vezérel szimulált környezetben;

A tanuló a robotika témakör végére:

- ismer legalább egyfajta robotot, képes azt be- és kikapcsolni, üzembe helyezni;
- képes egy robotnak elemi utasításokat adni;
- képes egyszerű mozgásokat vezérelni valós környezetben.

A tanuló a digitális eszközök használata c. témakör végére:

- ki tud választani egy konkrét feladat megoldásához használható informatikai eszközt;
- önállóan tudja használni az operációs rendszer felhasználói felületét;
- képes önállóan (vagy tanári irányítással) kezelni az operációs rendszer mappáit;
- képes fájlokat nyitni, szerkeszteni, átnevezni, törölni, menteni;
- képes értelmezni az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról be tud számolni.

A tanuló az online kommunikáció témakör végére:

- ismer legalább egy elektronikus kommunikációs szoftvert;
- ismeri az elektronikus kommunikáció alapvető szabályait;
- ismeri a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetéseket;
- képes egy adott kommunikációs szoftverben fájlokat küldeni.

A tanuló a szövegszerkesztés témakör végére:

- ismer legalább kétféle szövegszerkesztő programot (Jegyzettömb, WordPad);
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges dokumentumokat;

- ismeri, és tanári irányítással alkalmazza a szöveges dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges dokumentum szerkezetét, azaz bekezdésekre tudja tagolni a szöveget, a bekezdéseket igazítani, behúzni tudja;
- be tudja illeszteni és méretezni a szükséges objektumokat (képek);
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének forrását;
- ismeri, és használni is tudja a keresés és csere funkciókat;
- tisztában van az alapvető karakterformázási lehetőségekkel, azokat alkalmazni is tudja.

A tanuló a bemutatókészítés témakör végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre egy egyszerű (3-4 dia) prezentációt;
- ismeri, és alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

A tanuló a multimédiás elemek készítése c. témakör végére:

- digitális képeken képkorrekciót hajt végre egy rajzolóprogram segítségével;
- ismer egy bittérképes rajzolóprogramot, azzal rajzot, ábrát készít;
- ismeri, és alkalmazni tudja a következő képszerkesztési műveleteket: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, képméret változtatása;
- képes egyszerű fotómontázsok elkészítésére.

A tanuló az információs társadalom, e-Világ c. témakör végére:

- tudja értelmezni a digitális környezet, az e-Világ legalapvetőbb etikai problémáit (névtelenség, rossz helyesírás, csúnya beszéd, gyűlöletkeltés, rasszizmus, kiberbűnözés, zaklatás);
- önállóan képes megkeresni egy egyszerű információt kulcsszavas keresővel;
- az internetes zaklatást képes felismerni, és szükség esetén segítséget kérni;
- a közhasznú adatbázisokban képes megkeresni egy adott információt (telefonszám, menetrend, útvonal tervezés, könyvek kölcsönzése, letöltése).

Az 5. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy óraszama heti 2 óra a C osztályokban

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	12
Robotika	8
A digitális eszközök használata	8
Online kommunikáció	6
Szövegszerkesztés	10
Bemutatókészítés	8
Multimédiás elemek készítése	10
Az információs társadalom, e-Világ	6
Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri, és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- a probléma megoldásához egyszerű parancssorokat alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, egyszerű elágazás) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- mozgásokat vezérel szimulált környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése;

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja;

Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása;

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Szekvencia, elágazások; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján;

A programozás építőkövei, számok és szöveges adatok;

Elágazások, feltételek kezelése;

Animáció, grafika programozása;

A program megtervezése, kódolása;

Tesztelés, elemzés.

FOGALMAK

Algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok, bemenet, kimenet, problémamegoldó tevékenység, változó, algoritmus leírása, szekvencia, elágazás, feltétel, algoritmustervezés, lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

Az algoritmizálás nem számítógépes megvalósítása, az algoritmus eljátszása, személyes élmények szerzése

Vezérlőszervezetek használatát igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Jól részekre bontható projektfeladat megoldása páros vagy csoport munkában

Mozgások vezérlése szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, elemzése

Objektum tulajdonságának és viselkedésének beállítását igénylő feladat megoldása blokkprogramozási környezetben

TÉMAKÖR: Robotika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése

Algoritmus készítése lépésekre bontással

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével

Robotvezérlési alapfogalmak

Robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással

Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

Robot, algoritmus, blokkprogramozás, kódolás, vezérlés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítása blokkprogramozás segítségével

Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű eljárások készítése kapcsán

Robotok vezérlése blokkprogramozással, geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan, vagy tanári segítséggel kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait;
- használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait;
- az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai

Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek

Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei

Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés

Állományok tárolása, kezelése;

FOGALMAK

Adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, ergonómia, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A digitális eszközök feladatot segítő felhasználása projektfeladatokban

Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül

Projektfeladathoz kapcsolódóan használandó perifériák lehetőségeinek megismerése, használata

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a hálózatosít és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan, vagy tanári segítséggel kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás

Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében

Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök

Adattárolás és -megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

Online identitás, chat, felhőszolgáltatások, adattárolás, megosztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében

Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban

Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szövegszerkesztési alapelvek

Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása

Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése

A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése

Adott tanórai, iskolai, hétköznapi problémához dokumentum készítése

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

Szövegbevitel, megnyitás, mentés, kijelölés, másolás, törlés, áthelyezés, szövegegységek, karakter, karakter formázása, karakter típusa, karakter stílusa, karakter mérete, bekezdés, bekezdés formázása, behúzás, margó, lapméret, kép beillesztése, képméret változtatása, információforrások etikus felhasználása, idézés szabályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Nyomtatott dokumentumokban alkalmazott betű- és bekezdésformátumok elemzése

Egyszerű hétköznapi szöveges dokumentumok elkészítése, például: feliratok, tájékoztató táblák, napirend, menü, életrajz, házi dolgozat, fogalmazás

Képeket, ábrákat, különböző karakter- és bekezdésformázással készült szövegeket, szimbólumokat tartalmazó dokumentumok készítése, például termékismertető, címkék

Részletes feladatleírás alapján dokumentumok önálló szerkesztése

Az iskolai élethez, hétköznapi problémához, adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó szöveges dokumentum készítése projektmunka keretében, például fogalmazás készítése vagy egy földrajzi terület bemutatása

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, képet tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése

Bemutatószerkesztési alapelvek

A bemutató objektumaira animációk beállítása

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

Prezentáció, animáció, dokumentumformátum, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Minta alapján bemutató létrehozása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás alapján prezentáció szerkesztése

Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)

Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával, az információforrások etikus használatával

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot;
- digitális képeken képkorrekciót hajt végre
- digitális hangfájlokat kezel

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- ismer egy ingyenesen használható hangszerkesztő programot, azzal hangfájlt szerkeszt;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba

Digitalizáló eszközök megismerése. Kép, hang digitális rögzítése

Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk

Hangszerkesztési műveletek: megnyitás, tanári segítséggel kész hangeffektusok használata

Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése

FOGALMAK

Rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; kép, hang; digitalizáló eszköz, képszerkesztési műveletek, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Kép, hang önálló rögzítése és tárolása digitális eszközökkel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

A tárolt multimédiás elemek megosztása társakkal, feldolgozása páros és kiscsoportos munkaformában

A saját eszközzel készített képből képrészlet kivágása prezentációhoz való felhasználás céljából

Képkorrekció végrehajtása saját készítésű digitális képeken, ami a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges

Bittérképes rajzolóprogrammal ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

Hangfájlok megnyitása, minimális szerkesztése

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a digitális környezetet, az e-Világ alapvető etikai problémáit;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan keres információt, a találatokat hatékonyan szűri;
- az internetes adatbázis-kezelő rendszerek keresési űrlapját tanári segítséggel helyesen tölti ki;
- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az információ szerepe a modern társadalomban

Információkeresési technikák, stratégiák

Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák

FOGALMAK

e-Világ; e-ügyintézés; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság; adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A családi és iskolai kapcsolatokban az elektronikus kommunikációs szabályok értékelése

Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata

Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról

Érdeklődési körnek, tanulmányoknak megfelelően információk keresése valamelyik keresőmotorban, és a találatok hatékony szűrése

A továbbhaladás feltételei – tantervi követelmények

A tanuló az algoritmizálás és blokkprogramozás témakör végére:

- képes egyszerű algoritmusok elkészítésére a digitális eszközökön;
- ismeri a kódolási eszközöket, az alapvető, elemi utasításokat;
- képes adatokat kezelni a programozás eszközeivel;
- meg tudja különböztetni, és kezelni, használni tudja az elemi adatokat (Pl.: szám, szöveg);
- ismeri, és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri, és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- egyszerű parancssorokat, blokkokat tud készíteni önállóan a tanult blokkprogramozási nyelven;
- összetett (5-6 elemből álló) mozgásokat vezérel szimulált környezetben;
- legyen képes egyszerű animációk elkészítésére.

A tanuló a robotika témakör végére:

- ismer legalább kétfajta robotot, képes azokat be- és kikapcsolni, üzembe helyezni;
- képes egy robotnak elemi utasításokat adni;
- képes egyszerű mozgásokat vezérelni valós környezetben.

A tanuló a digitális eszközök használata c. témakör végére:

- ki tud választani egy konkrét feladat megoldásához használható informatikai eszközt;
- önállóan tudja használni az operációs rendszer felhasználói felületét;
- képes önállóan, vagy tanári segítséggel kezelni az operációs rendszer mappáit;
- képes fájlokat nyitni, szerkeszteni, átnevezni, törölni, menteni;
- képes értelmezni az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról be tud számolni.

A tanuló az online kommunikáció témakör végére:

- ismer, és használ legalább két elektronikus kommunikációs szoftvert;
- ismeri az elektronikus kommunikáció alapvető szabályait;
- ismeri a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetéseket;
- alkalmazni tudja az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- képes egy adott kommunikációs szoftverben fájlokat küldeni.

A tanuló a szövegszerkesztés témakör végére:

- ismer legalább kétféle szövegszerkesztő programot (Jegyzetömb, WordPad);
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges dokumentumokat;
- ismeri, és tanári irányítással alkalmazza a szöveges dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges dokumentum szerkezetét, bekezdésekre tudja tagolni a szöveget, be tudja illeszteni és méretezni a szükséges objektumokat (képek);
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri, és használni is tudja a keresés és csere funkciókat;
- tisztában van az alapvető karakter- és bekezdésformázási lehetőségekkel, azokat alkalmazni is tudja.

A tanuló a bemutatókészítés témakör végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre egy prezentációt;
- ismeri, és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

A tanuló a multimédiás elemek készítése c. témakör végére:

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet és hangot (mobiltelefon, táblagép);
- digitális képeken képkorrekciót hajt végre egy rajzolóprogram segítségével;
- ismer egy bittérképes rajzolóprogramot, azzal rajzot, ábrát készít;
- ismeri, és alkalmazni tudja a következő képszerkesztési műveleteket: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, képméret változtatása;
- képes fotómontázsok elkészítésére, melyekben van kép és szöveg is;
- ismer egy ingyenesen használható hangszerkesztő programot, és azzal hangfájlokat megnyit, szerkeszt egyszerű módon, azaz kész hangeffektusokat használ;

A tanuló az információs társadalom, e-Világ c. témakör végére:

- tudja értelmezni a digitális környezet, az e-Világ legalapvetőbb etikai problémáit (névtelenség, helyesírás, csúnya beszéd, gyűlöletkeltés, rasszizmus, kiberbűnözés, zaklatás);
- önállóan képes megkeresni egy egyszerű információt kulcsszavas keresővel, képes a találatok szűkítésére pontosabb kifejezések beírásával;
- az internetes zaklatást képes felismerni, és szükség esetén segítséget kérni;
- a közhasznú adatbázisokban képes megkeresni egy adott információt (telefonszám, menetrend, útvonal tervezés, könyvek kölcsönzése, letöltése), és helyesen kitölteni a kereső űrlap mezőit.

6. évfolyam

Míg a digitális kultúra fejlesztése a 3–4. évfolyamon a tevékenykedtetés módszerével, gyakran digitális eszközök közvetlen használata nélkül történik, addig az 5–6. évfolyamon a tanulók már rendszeresen használják a számítógéptermet és az iskola számítógépes hálózatát.

A tanulóktól már más tantárgyknál is elvárás a digitális írástudás alapszintű ismerete, így a digitális kultúra tantárgy keretében a megfelelő szakmai-módszertani alapozásra, a tipográfiai ismeretekre, a diakockák megfelelő elrendezésére, a képek és ábrák célszerű beillesztésére kerül a hangsúly. Az ismeretek alkalmazása, mélyítése gyakran más tantárgyak keretében történik, ezért nélkülözhetetlen a tantárgyi koncentráció, a projektmunkák megvalósítása, a feladatok teammunkában történő megoldása.

A problémamegoldás során a felső tagozatra áttérve az alsó tagozaton már megismert blokkprogramozást folytatjuk tovább, az életkornak megfelelő, az iskolában rendelkezésre álló eszközökkel. A vezérlőszervezetek megismerése után azok tudatos választását, kezelésének jártasságát kell kialakítani. A hangsúlyt azonban nem a mélyebb összefüggésekre (pl. programozási tételekre) kell helyezni, hanem a problémák játékos, de átgondolt, kreatív megközelítésére, algoritmikus megoldására, többféle lehetőség végig gondolására.

A 6. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszámja heti 1 óra az A-B osztályokban

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	6
Robotika	2
A digitális eszközök használata	9
Online kommunikáció	3
Szövegszerkesztés	4
Bemutatókészítés	4
Multimédiás elemek készítése	3
Az információs társadalom, e-Világ	3
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri, és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- a probléma megoldásához egyszerű parancssorokat alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, egyszerű elágazás) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- mozgásokat vezérel szimulált környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése;

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja;

Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása;

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Szekvencia, elágazások; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján;

A programozás építőkövei, számok és szöveges adatok;

Elágazások, feltételek kezelése;

Animáció, grafika programozása;

A program megtervezése, kódolása;

Tesztelés, elemzés.

FOGALMAK

Algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok, bemenet, kimenet, problémamegoldó tevékenység, változó, algoritmus leírása, szekvencia, elágazás, feltétel, algoritmustervezés, lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

Az algoritmizálás nem számítógépes megvalósítása, az algoritmus eljátszása, személyes élmények szerzése

Vezérlőszervezetek használatát igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Jól részekre bontható projektfeladat megoldása páros vagy csoport munkában

Mozgások vezérlése szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, elemzése

Objektum tulajdonságának és viselkedésének beállítását igénylő feladat megoldása blokkprogramozási környezetben

TÉMAKÖR: Robotika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése

Algoritmus készítése lépésekre bontással

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével

Robotvezérlési alapfogalmak

Robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással

Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projekt munkák során

FOGALMAK

Robot, algoritmus, blokkprogramozás, kódolás, vezérlés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítás blokkprogramozás segítségével

Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű eljárások készítése kapcsán

Robotok vezérlése blokkprogramozással, geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;

- önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait;
- használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait;
- képes mappákat, fájlokat nyitni, átnevezni, törölni, menteni, tömöríteni, ismeri a vágólap műveleteket;
- az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai

Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek

Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei

Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés

Állományok tárolása, kezelése;

FOGALMAK

Adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, ergonómia, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A digitális eszközök feladatát segítő felhasználása projektfeladatokban

Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül

Projektfeladathoz kapcsolódóan használandó perifériák lehetőségeinek megismerése, használata

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan, vagy tanári segítséggel kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- önállóan, vagy tanári segítséggel e-mail fiókot hoz létre, és levelet küld.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás

Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében

Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök

Adattárolás és -megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

Online identitás, chat, felhőszolgáltatások, adattárolás, megosztás, e-mail

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében

Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban

Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével
E-mail küldés egymásnak, tanároknak, ismerősöknek

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szövegszerkesztési alapelvek

Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása

Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése

A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése

Adott tanórai, iskolai, hétköznapi problémához dokumentum készítése

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

Szövegbevitel, megnyitás, mentés, kijelölés, másolás, törlés, áthelyezés, szövegegységek, karakter, karakter formázása, karakter típusa, karakter stílusa, karakter mérete, bekezdés, bekezdés formázása, behúzás, margó, lapméret, kép beillesztése, képméret változtatása, információforrások etikus felhasználása, idézés szabályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Nyomtatott dokumentumokban alkalmazott betű- és bekezdésformátumok elemzése

Egyszerű hétköznapi szöveges dokumentumok elkészítése, például: feliratok, tájékoztató táblák, napirend, menü, életrajz, házi dolgozat, fogalmazás

Képeket, ábrákat, különböző karakter- és bekezdésformázással készült szövegeket, szimbólumokat tartalmazó dokumentumok készítése, például termékismertető, címkék

Részletes feladatleírás alapján dokumentumok önálló szerkesztése

Az iskolai élethez, hétköznapi problémához, adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó szöveges dokumentum készítése projektmunka keretében, például fogalmazás készítése vagy egy földrajzi terület bemutatása

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, képet tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése

Bemutatószerkesztési alapelvek

A bemutató objektumaira animációk beállítása

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

Prezentáció, animáció, dokumentumformátum, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Minta alapján bemutató létrehozása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás alapján prezentáció szerkesztése

Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)

Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával, az információforrások etikus használatával

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet;
- digitális képeken képkorrekciót hajt végre

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba

Digitalizáló eszközök megismerése. Kép digitális rögzítése

Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk

FOGALMAK

Rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; kép, hang; digitalizáló eszköz, képszerkesztési műveletek, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Kép önálló rögzítése és tárolása digitális eszközökkel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

A tárolt multimédiás elemek megosztása társakkal, feldolgozása páros és kiscsoportos munkaformában

A saját eszközzel készített képből képrészlet kivágása prezentációhoz való felhasználás céljából

Képkorrekció végrehajtása saját készítésű digitális képeken, ami a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges

Bittérképes rajzolóprogrammal ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a digitális környezet, az e-Világ alapvető etikai problémáit;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan keres információt, a találatokat hatékonyan szűri;
- az internetes adatbázis-kezelő rendszerek keresési űrlapját tanári segítséggel helyesen tölti ki;
- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az információ szerepe a modern társadalomban

Információkeresési technikák, stratégiák

Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák

FOGALMAK

e-Világ; e-ügyintézés; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság; adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A családi és iskolai kapcsolatokban az elektronikus kommunikációs szabályok értékelése

Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata

Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról

Érdeklődési körnek, tanulmányoknak megfelelően információk keresése valamelyik keresőmotorban, és a találatok hatékony szűrése

A továbbhaladás feltételei – tantervi követelmények

A tanuló az algoritmizálás és blokkprogramozás témakör végére:

- képes egyszerű algoritmusok elkészítésére a digitális eszközökön;
- ismeri a kódolási eszközöket, az alapvető, elemi utasításokat;
- képes adatokat kezelni a programozás eszközeivel;
- meg tudja különböztetni, és kezelni, használni tudja az elemi adatokat (Pl.: szám, szöveg);
- ismeri, és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri, és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- egyszerű parancssorokat, blokkokat tud készíteni önállóan a tanult blokkprogramozási nyelven;
- összetett (5-6 elemből álló) mozgásokat vezérel szimulált környezetben;
- legyen képes egyszerű animációk elkészítésére.

A tanuló a robotika témakör végére:

- ismer legalább kétfajta robotot, képes azokat be- és kikapcsolni, üzembe helyezni;
- képes egy robotnak elemi utasításokat adni;
- képes egyszerű mozgásokat vezérelni valós környezetben.

A tanuló a digitális eszközök használata c. témakör végére:

- ki tud választani egy konkrét feladat megoldásához használható informatikai eszközt;
- önállóan tudja használni az operációs rendszer felhasználói felületét;
- képes önállóan, vagy tanári segítséggel kezelni az operációs rendszer mappáit;
- képes mappákat, fájlokat nyitni, átnevezni, törölni, menteni, tömöríteni, ismeri a vágólap műveleteket;
- képes értelmezni az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról be tud számolni.

A tanuló az online kommunikáció témakör végére:

- ismer, és használ legalább két elektronikus kommunikációs szoftvert;
- ismeri az elektronikus kommunikáció alapvető szabályait;
- ismeri a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetéseket;
- alkalmazni tudja az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- képes egy adott kommunikációs szoftverben fájlokat küldeni;
- ismer legalább egy konkrét felhőszolgáltatást;
- képes önállóan vagy tanári segítséggel elektronikus levél fiókot létrehozni;
- képes önállóan vagy tanári segítséggel elektronikus levelet írni, ahhoz mellékletet csatolni;

A tanuló a szövegszerkesztés témakör végére:

- ismer legalább kétféle szövegszerkesztő programot (Jegyzetömb, WordPad);
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges dokumentumokat;

- ismeri, és tanári irányítással alkalmazza a szöveges dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges dokumentum szerkezetét, bekezdésekre tudja tagolni a szöveget, be tudja illeszteni és méretezni a szükséges objektumokat (képek);
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri, és használni is tudja a keresés és csere funkciókat;
- tisztában van az alapvető karakter- és bekezdésformázási lehetőségekkel, azokat alkalmazni is tudja.

A tanuló a bemutatókészítés témakör végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre egy prezentációt;
- ismeri, és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

A tanuló a multimédiás elemek készítése c. témakör végére:

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet (mobiltelefon, táblagép);
- digitális képeken képkorrekciót hajt végre egy rajzolóprogram segítségével;
- ismer egy bittérképes rajzolóprogramot, azzal rajzot, ábrát készít;
- ismeri, és alkalmazni tudja a következő képszerkesztési műveleteket: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, képméret változtatása;
- képes fotómontázsok elkészítésére, melyekben van kép és szöveg is;

A tanuló az információs társadalom, e-Világ c. témakör végére:

- tudja értelmezni a digitális környezet, az e-Világ legalapvetőbb etikai problémáit (névtelenség, helyesírás, csúnya beszéd, gyűlöletkeltés, rasszizmus, kiberbűnözés, zaklatás);
- önállóan képes megkeresni egy egyszerű információt kulcsszavas keresővel, képes a találatok szűkítésére pontosabb kifejezések beírásával;
- az internetes zaklatást képes felismerni, és szükség esetén segítséget kérni;
- a közhasznú adatbázisokban képes megkeresni egy adott információt (telefonszám, menetrend, útvonal tervezés, könyvek kölcsönzése, letöltése), és helyesen kitölteni a kereső űrlap mező

A 6. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszama heti 2 óra a C osztályokban

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	12
Robotika	6
A digitális eszközök használata	14
Online kommunikáció	6
Szövegszerkesztés	9
Bemutatókészítés	9
Multimédiás elemek készítése	6
Az információs társadalom, e-Világ	6
Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri, és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja

Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Szekvencia, elágazások és ciklusok; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján

A programozás építőkövei

Számok és szöveges adatok

A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben

Elágazások, feltételek kezelése; többirányú elágazás; ciklusok fajtái

Animáció, grafika programozása

A program megtervezése, kódolása

Tesztelés, elemzés

FOGALMAK

algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok, bemenet, kimenet, problémamegoldó tevékenység, változó, algoritmus leírása, szekvencia, elágazás, ciklus, ciklusok fajtái, feltétel, algoritmustervezés, lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

Az algoritmizálás nem számítógépes megvalósítása, az algoritmus eljátszása, személyes élmények szerzése

Vezérlőszervezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása

Változók használatát igénylő folyamatok programozása, és a kimeneti eredmények elemzése szélsőséges bemeneti értékek esetén

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Jól részekre bontható projektfeladat megoldása páros vagy csoport munkában

Mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, elemzése

Objektum tulajdonságának és viselkedésének beállítását igénylő feladat megoldása blokkprogramozási környezetben

TÉMAKÖR: Robotika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése

Algoritmus készítése lépésekre bontással

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével

Robotvezérlési alapfogalmak

Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással

A együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

robot, szenzor, algoritmus, blokkprogramozás, kódolás, vezérlés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítása blokkprogramozás segítségével

Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű játékok készítése kapcsán

Robotok vezérlése blokkprogramozással

Geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása

A környezeti akadályokra reagáló robot programozása

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- képes mappákat, fájlokat nyitni, átnevezni, törölni, menteni, tömöríteni, ismeri a vágólap műveleteket;
- az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai

Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata

Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek

Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei

Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés

Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése

Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, ergonómia, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A digitális eszközök feladatát segítő felhasználása projektfeladatokban

Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül

Projektfeladathoz kapcsolódóan használandó perifériák lehetőségeinek megismerése, használata

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- önállóan hoz létre e-mail fiókot, és levelet küld;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Online kommunikációs csatornák önálló használata, online kapcsolattartás

Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében

Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök

Adattárolás és -megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások, adattárolás, megosztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával

Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében

Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban

Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szövegszerkesztési alapelvek

Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása

Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése

A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése

Adott tanórai, iskolai, hétköznapi problémához dokumentum készítése

Nyelvi funkciók kritikus használata, helyesírás-ellenőrzés, elválasztás

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

szövegbevitel, megnyitás, mentés, kijelölés, másolás, törlés, áthelyezés, szövegegységek, karakter, karakter formázása, karakter típusa, karakter stílusa, karakter mérete, bekezdés, bekezdés formázása, behúzás, margó, lapméret, helyesírás-ellenőrző, elválasztás, kép beillesztése, képméret változtatása, információforrások etikus felhasználása, idézés szabályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Nyomtatott dokumentumokban alkalmazott betű- és bekezdésformátumok elemzése

Egyszerű hétköznapi szöveges dokumentumok elkészítése, például: feliratok, tájékoztató táblák, napirend, menü

Képeket, ábrákat, különböző karakter- és bekezdésformázással készült szövegeket, szimbólumokat tartalmazó dokumentumok készítése, például termékismertető, címkék

Részletes feladatleírás alapján dokumentumok önálló szerkesztése

Az iskolai élethez, hétköznapi problémához, adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó szöveges dokumentum készítése projektmunka keretében, például fogalmazás készítése vagy egy földrajzi terület bemutatása

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, képet tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése

Bemutatószerkesztési alapelvek

A bemutató objektumaira animációk beállítása

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

prezentáció, animáció, dokumentumformátum, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Minta alapján bemutató létrehozása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás alapján prezentáció szerkesztése

Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)

Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával, az információforrások etikus használatával

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot;
- digitális képeken képkorrekciót hajt végre
- digitális hangfájlokra korrekciót hajt végre

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- ismer egy ingyenesen használható hangszerkesztő programot, azzal hangfájlt szerkeszt;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba

Digitalizáló eszközök megismerése. Kép, hang digitális rögzítése

Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk

Hangszerkesztési műveletek: vágólap, némítás, halkítás, torzítás, beépített effekt

Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése

FOGALMAK

Rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; kép, hang; digitalizáló eszköz, képszerkesztési műveletek, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Kép, hang önálló rögzítése és tárolása digitális eszközökkel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

A tárolt multimédiás elemek megosztása társakkal, feldolgozása páros és kiscsoportos munkaformában

A saját eszközzel készített képből képrészlet kivágása prezentációhoz való felhasználás céljából

Képkorrekció végrehajtása saját készítésű digitális képeken, ami a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges

Bittérképes rajzolóprogrammal ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

Hangfájlok szerkesztése vágással, effektusokkal

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a digitális környezetet, az e-Világ etikai problémáit;
- ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan keres információt, a találatokat hatékonyan szűri;
- az internetes adatbázis-kezelő rendszerek keresési űrlapját helyesen tölti ki;
- ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;
- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az információ szerepe a modern társadalomban

Információkeresési technikák, stratégiák

Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák

Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan

FOGALMAK

e-Világ; e-ügyintézés; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság; adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Elektronikus levél írása hivatalos, iskolai, családi és baráti címzettnek

Nyilvános és baráti fórumba hozzászólás, posztolás, mások hozzászólásának értékelése

A családi és iskolai kapcsolatokban az elektronikus kommunikációs szabályok értékelése

Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata

Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról

Érdeklődési körnek, tanulmányoknak megfelelően információk keresése valamelyik keresőmotorban, és a találatok hatékony szűrése

Az elektronikus vásárlás szabályait tanulmányozza, feltételeivel ismerkedik

A továbbhaladás feltételei – tantervi követelmények

A tanuló az algoritmizálás és blokkprogramozás témakör végére:

- képes egyszerű algoritmusok elkészítésére a digitális eszközökön;
- ismeri a kódolási eszközöket, az alapvető, elemi utasításokat;
- képes adatokat kezelni a programozás eszközeivel;
- meg tudja különböztetni, és kezelni, használni tudja az elemi adatokat (Pl.: szám, szöveg);
- ismeri, és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri, és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- egyszerű parancsokat, blokkokat tud készíteni önállóan a tanult blokkprogramozási nyelven;
- összetett (5-6 elemből álló) mozgásokat vezérel szimulált környezetben;
- képes egyszerű események vezérlésére;
- legyen képes egyszerű animációk elkészítésére.

A tanuló a robotika témakör végére:

- ismer legalább kétfajta robotot, képes azokat be- és kikapcsolni, üzembe helyezni;
- képes egy robotnak elemi utasításokat adni;
- ismer legalább egyfajta szenzort, azt a gyakorlatban fel tudja használni a robot vezérléséhez;
- képes egyszerű mozgásokat vezérelni valós környezetben.

A tanuló a digitális eszközök használata c. témakör végére:

- ki tud választani egy konkrét feladat megoldásához használható informatikai eszközt;
- önállóan tudja használni az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan tudja használni saját mobil eszköze operációs rendszerének felhasználói felületét;
- képes önállóan kezelni az operációs rendszer mappáit;
- képes mappákat, fájlokat nyitni, átnevezni, törölni, menteni, tömöríteni, ismeri a vágólap műveleteket;
- képes értelmezni az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról be tud számolni.

A tanuló az online kommunikáció témakör végére:

- ismer, és használ több elektronikus kommunikációs szoftvert;
- ismeri az elektronikus kommunikáció alapvető szabályait;
- ismeri a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetéseket;
- alkalmazni tudja az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- képes egy adott kommunikációs szoftverben fájlokat küldeni;
- ismer legalább egy konkrét felhőszolgáltatást, és azt használni képes;
- képes önállóan elektronikus levél fiókot létrehozni;
- képes önállóan elektronikus levelet írni, ahhoz mellékletet csatolni;

A tanuló a szövegszerkesztés témakör végére:

- ismer több szövegszerkesztő programot (Jegyzettömb, WordPad, Word);
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges dokumentumokat;
- ismeri, és önállóan alkalmazza a szöveges dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges dokumentum szerkezetét, bekezdésekre tudja tagolni a szöveget, be tudja illeszteni és méretezni a szükséges objektumokat (képek);
- képes etikus módon használni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri, és használni is tudja a keresés és csere, a helyesírás ellenőrzés funkciókat;
- tisztában van az alapvető karakter- és bekezdésformázási lehetőségekkel, azokat alkalmazni is tudja.

A tanuló a bemutatókészítés témakör végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre egy prezentációt;

- ismeri, és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- képes a diákon lévő elemekre animációkat alkalmazni;

A tanuló a multimédiás elemek készítése c. témakör végére:

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet és hangot (mobiltelefon, táblagép);
- digitális képeken képkorrekciót hajt végre egy rajzolóprogram segítségével;
- ismer egy bittérképes rajzolóprogramot, azzal rajzot, ábrát készít;
- ismeri, és alkalmazni tudja a következő képszerkesztési műveleteket: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, képméret változtatása;
- képes fotómontázsok elkészítésére, melyekben van kép és szöveg is;
- ismer egy ingyenesen használható hangszerkesztő programot, és azzal hangfájlokat megnyit, szerkeszt egyszerű módon, azaz ismeri a vágólap műveleteket, illetve kész hangeffektusokat használ;

A tanuló az információs társadalom, e-Világ c. témakör végére:

- tudja értelmezni a digitális környezet, az e-Világ legalapvetőbb etikai problémáit (névtelenség, helyesírás, csúnya beszéd, gyűlöletkeltés, rasszizmus, kiberbűnözés, zaklatás);
- önállóan képes megkeresni egy egyszerű információt kulcsszavas keresővel, képes a találatok szűkítésére pontosabb kifejezések beírásával;
- az internetes zaklatást képes felismerni, és szükség esetén segítséget kérni;
- a közhasznú adatbázisokban képes megkeresni egy adott információt (telefonszám, menetrend, útvonal tervezés, könyvek kölcsönzése, letöltése), és helyesen kitölteni a kereső űrlap mezőit;
- képes önállóan regisztrálni egy konkrét oldalon, ismeri az elektronikus vásárlás etikai szabályait, lépéseit

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyam tananyaga szervesen kapcsolódik az 5–6. évfolyam tananyagához, annak spirális-teraszos logikát követő mélyítése, bővítése.

A digitális írástudás témaköreinek feldolgozása – az életkornak, ezáltal a magasabb absztrakciós szintnek, valamint a nagyobb közismereti tudásnak megfelelően – lehetővé teszi összetettebb problémák megoldását. Új elemként jelenik meg az adatok táblázatos elrendezése, vektorgrafikus ábrák beillesztése, valamint kitekintés a webes dokumentumok világába. A digitális írástudás alapjainak elsajátítását a 8. évfolyam végére lényegében lezárjuk.

A problémamegoldás fejlesztésében új témakörként jelenik meg a táblázatkezelés, amely alapszinten ugyan, de kerek egészre alakot. Az algoritmizálás, programozás témakörében a tanulók már csoportmunkában önállóan fejlesztenek blokkalapú programokat, megismerkednek az 5–6. osztályban tanulttól eltérő platformmal is. A 8. osztály végére a blokkprogramozás mint algoritmizálási, kódolási eszköz lezárásra kerül.

A 7. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	4
Robotika	4
Online kommunikáció	2

Szövegszerkesztés	9
Bemutatókészítés	4
Multimédiás elemek készítése	3
Az információs társadalom, e-Világ	6
A digitális eszközök használata	2
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- értelmezi az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatát;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata

Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója

A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuslemek megismerése. Algoritmus leírásának egy lehetséges módja

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Az elemi adatok megkülönböztetése, kezelése és használata

Szekvencia, elágazások és ciklusok. Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján

A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben

Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok

Változók, értékadás. Eljárások alkalmazása

A program megtervezése, kódolása

Mozgások vezérlése

Tesztelés, elemzés

Az objektumorientált gondolkodás megalapozása

Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata

FOGALMAK

algoritmuslemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, elemi adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, kódolás, animáció, grafika programozása, objektumorientált gondolkodás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

Hétköznapi algoritmusok leírása egy lehetséges algoritmusleíró eszközzel

Vezérlőszerkezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Egyszerű algoritmussal megadható mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, vizsgálata a lehetséges paraméterek függvényében
Adatok kezelését, változók használatát igénylő folyamatok programozása
Új objektum létrehozását igénylő feladatok megoldása blokkprogramozási környezetben

TÉMAKÖR: Robotika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben szenzorok segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

Szenzorok funkciói, paraméterei, használata

Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással

Vezérlési feladatok megoldása objektumokkal, eseményvezérelten

Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

robot, szenzor, blokkprogramozás, vezérlési szerkezetek, vezérlés, elágazás, ciklus

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A környezeti tárgyakra, akadályokra reagáló robot programozása

Akadálypályát teljesíteni képes robot programozása

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás

Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében

Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök

Adattárolás és megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával

Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében

Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban

Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- ismeri és kritikusán használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);
- a szöveges dokumentumokat többféle elrendezésben jeleníti meg papíron, tisztában van a nyomtatás környezetre gyakorolt hatásaival;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentumok létrehozása, formázása

Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése

Szövegszerkesztési alapelvek. A szöveg tipográfiája, tipográfiai ismeretek. Szöveges dokumentumok szerkezete, objektumok. Élőfej és élőláb

Táblázat beszúrása a szövegbe. A táblázat formázása

Tabulátorok használata, egyszerű űrlapok készítése tabulátorral

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Mentés különböző formátumokba

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

szövegszerkesztési alapelvek, tipográfia, dokumentumok szerkezete, objektumok, élőfej, élőláb, táblázat szövegben, táblázat tulajdonságai, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, webes dokumentumkészítés, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Kész minta alapján szöveges dokumentumok önálló létrehozása, például iratminták, adatlap készítése

Adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó problémához, az iskolai élethez, hétköznapi problémához szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentum készítése önállóan vagy projektmunka keretében, például tanulmány egy adott történelmi korról

Adott dokumentum tartalmának megfelelő szerkezet kialakítása, élőfej és élőláb kialakítása és formázása, vízjel szerepeltetése egy kép beszúrásával

Az elkészített dokumentum környezetbarát nyomtatásának megbeszélése, mentése és megnyitása PDF formátumban

Szöveges dokumentum megosztása online tárhelyen

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, táblázatot, ábrát, képet, hangot, animációt, videót tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése

Bemutatószerkesztési alapelvek. A mondandóhoz illeszkedő megjelenítés

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

prezentáció, multimédiás objektum, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, dokumentum belső szerkezete, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)

Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával az információforrások etikus használatával

Rövid rajzfilm készítése prezentációkészítő alkalmazással

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- digitális eszközökkel önállóan rögzít videót;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Video digitális rögzítése

Multimédia alapelemek: fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása előadásokhoz és bemutatókhoz

Raszter- és vektorgrafikai ábra összehasonlítása, és illesztése különböző típusú dokumentumokba

FOGALMAK

videofelvétel-készítés, fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása, rasztergrafika, vektorgrafika

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A mindennapi, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó kép, hang és video rögzítése digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal

Rögzített, illetve rendelkezésre álló multimédia-alapelemek: fotó, hang, video szerkesztése és felhasználása előadásokhoz, bemutatókhoz

Feladatleírás, illetve minta alapján raszter- és vektorgrafikai ábra készítése, szerkesztése, módosítása különböző dokumentumokba, előadásokhoz és bemutatókhoz

Ábrakészítés során egyszerű transzformációs műveletek, igazítások, csoportműveletek használata

Olyan grafikai feladatok megoldása, amelyek algoritmikus módszereket igényelnek: másolás, klónozás, tükrözés, geometriai transzformációk

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;
- ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;
- online gyakorolja az állampolgári jogokat és kötelességeket;
- ismeri az információkeresés technikáját, stratégiáját és több keresési szempont egyidejű érvényesítésének lehetőségét;

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az információs technológiai fejlesztés gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése

Az információ szerepe a modern társadalomban

Információkeresési technikák, stratégiák, többszemponútú keresés

A digitális eszközök egészségre és személyiségre gyakorolt hatásai

Az adatbiztonság és adatvédelem tudatos felhasználói magatartásának szabályai

FOGALMAK

e-Világ, e-kereskedelem, e-bank, e-állampolgárság, virtuális személyiség, információs társadalom, adatvédelem, internetes bűnözés, digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az információs társadalom múltjában kijelölt szakasz (például ókori számolási módszerek vagy elektromechanikus gépek) projektmódszerrel történő feldolgozása

Az állampolgári jogok és kötelességek online gyakorlása, például bejelentkezés egészségügyi vizsgálatra vagy veszélyeshulladék-lerakási címek keresése

Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló, biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata

Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról

Az adatok és az online identitás védelmét biztosító lehetőségeket alkalmazása, például a közösségi oldalakon elérhető személyes adatok keresése, korlátozása és törlése

Többszemponútú, hatékony információkeresési feladatok megoldása más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tapasztalatokkal rendelkezik az iskolai oktatáshoz kapcsolódó mobileszközökre fejlesztett alkalmazások használatában;
- az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai

Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei

Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése. Alkalmazások a virtuális térben. Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

adat, információ, hír, ergonómia, be- és kikapcsolás folyamata, kommunikációs eszközök, mobileszközök operációs rendszere, operációs rendszerek eszközekezelése, operációs rendszer segédprogramjai, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Digitális eszközök és perifériáinak feladatokat segítő felhasználása projektfeladatokban

Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül

A továbbhaladás feltételei – tantervi követelmények

A tanuló az algoritmizálás és blokkprogramozás témakör végére:

- képes egyszerű algoritmusok, eljárások elkészítésére a digitális eszközökön;
- ismeri a kódolási eszközöket, az alapvető, elemi utasításokat;
- képes adatokat kezelni a programozás eszközeivel;
- meg tudja különböztetni, és kezelni, használni tudja az elemi adatokat (Pl.: szám, szöveg);
- ismeri, és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri, és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- egyszerű parancsokat, blokkokat tud készíteni önállóan a tanult blokkprogramozási nyelven;
- képes megkülönböztetni, és tudatosan használni a vezérlőelemeket;
- összetett (5-6 elemből álló) mozgásokat vezérel szimulált környezetben;
- képes egyszerű események kezelésére, vezérlésére;
- képes új objektumokat létrehozni, paraméterezni;

A tanuló a robotika témakör végére:

- ismer legalább kétfajta robotot, képes azokat be- és kikapcsolni, üzembe helyezni;
- képes egy robotnak elemi utasításokat adni;
- ismer legalább egyfajta szenzort, azt a gyakorlatban fel tudja használni a robot vezérléséhez;
- képes többelemű mozgásokat vezérelni valós környezetben.

A tanuló az online kommunikáció témakör végére:

- ismer, és használ több elektronikus kommunikációs szoftvert;
- ismeri az elektronikus kommunikáció alapvető szabályait;
- ismeri a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetéseket;
- alkalmazni tudja az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- képes egy adott kommunikációs szoftverben fájlokat küldeni;
- ismer legalább egy konkrét felhőszolgáltatást, és azt használni képes;
- képes önállóan elektronikus levél fiókot létrehozni;
- képes önállóan elektronikus levelet írni, ahhoz mellékletet csatolni;

A tanuló a szövegszerkesztés témakör végére:

- ismer több szövegszerkesztő programot (Jegyzettömb, WordPad, Word, Writer);
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges dokumentumokat;
- ismeri, és önállóan alkalmazza a szöveges dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges dokumentum szerkezetét, bekezdésekre tudja tagolni a szöveget, be tudja illeszteni és méretezni a szükséges objektumokat (képek);
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri, és használni is tudja a keresés és csere, a helyesírás ellenőrzés funkciókat;
- tisztában van az alapvető karakter- és bekezdésformázási lehetőségekkel, azokat alkalmazni is tudja;
- képes a szövegben formázott táblázatot elhelyezni, szerkeszteni;
- tabulátorok használatával képes létrehozni egyszerű űrlapokat.

A tanuló a bemutatókészítés témakör végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre egy prezentációt;
- ismeri, és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;

- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- képes a diákon lévő elemekre animációkat alkalmazni;
- képes a diák közötti áttűnés beállítására;
- ismeri a diavetítési beállításokat, és így létre tud hozni kirakati bemutatókat is.

A tanuló a multimédiás elemek készítése c. témakör végére:

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot, videót (mobiltelefon, táblagép);
- ismer egy ingyenesen használható videószerkesztő programot, és azzal videófájlokat megnyit, szerkeszt egyszerű módon, azaz ismeri a vágólap műveleteket, illetve kész effektusokat használ;
- képes a bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készíteni.

A tanuló az információs társadalom, e-Világ c. témakör végére:

- tudja értelmezni a digitális környezetet, az e-Világ legalapvetőbb etikai problémáit (névtelenség, helyesírás, csúnya beszéd, gyűlöletkeltés, rasszizmus, kiberbűnözés, zaklatás);
- önállóan képes megkeresni egy egyszerű információt kulcsszavas keresővel, képes a találatok szűkítésére pontosabb kifejezések beírásával;
- az internetes zaklatást képes felismerni, és szükség esetén segítséget kérni;
- a közhasznú adatbázisokban képes megkeresni egy adott információt (telefonszám, menetrend, útvonal tervezés, könyvek kölcsönzése, letöltése), és helyesen kitölteni a kereső űrlap mezőit;
- képes önállóan regisztrálni egy konkrét oldalon, ismeri az elektronikus vásárlás etikai szabályait, lépéseit
- ismeri a leghíresebb magyar tudósok eredményeit az informatikában;
- ismeri az informatika és a távközlés történetének mérföldköveit, a számítógép generációkat;

A tanuló a digitális eszközök használata c. témakör végére:

- ki tud választani egy konkrét feladat megoldásához használható informatikai eszközt;
- önállóan tudja használni az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan tudja használni saját mobil eszköze operációs rendszerének felhasználói felületét;
- képes önállóan kezelni az operációs rendszer mappáit;
- képes fájlokat nyitni, szerkeszteni, átnevezni, törölni, menteni;
- képes fájlokat, mappákat tömöríteni, kicsomagolni;
- képes értelmezni az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról be tud számolni;

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyam tananyaga szervesen kapcsolódik az 5–6. évfolyam tananyagához, annak spirális-teraszos logikát követő mélyítése, bővítése.

A digitális írástudás témaköreinek feldolgozása – az életkornak, ezáltal a magasabb absztrakciós szintnek, valamint a nagyobb közismereti tudásnak megfelelően – lehetővé teszi összetettebb problémák megoldását. Új elemként jelenik meg az adatok táblázatos elrendezése, vektorgrafikus ábrák beillesztése, valamint kitekintés a webes dokumentumok világába. A digitális írástudás alapjainak elsajátítását a 8. évfolyam végére lényegében lezárjuk.

A problémamegoldás fejlesztésében új témakörként jelenik meg a táblázatkezelés, amely alapszínten ugyan, de kerek egészet alkot. Az algoritmizálás, programozás témakörében a tanulók már csoportmunkában önállóan fejlesztenek blokkalapú programokat, megismerkednek az 5–6. osztályban tanulttól eltérő platformmal is. A 8. osztály végére a blokkprogramozás mint algoritmizálási, kódolási eszköz lezárásra kerül.

A 8. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	4
Robotika	2
Online kommunikáció	2
Bemutatókészítés	5
Táblázatkezelés	12
Az információs társadalom, e-Világ	2
A digitális eszközök használata	7
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- értelmezi az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatát;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata
Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója

A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuslemek megismerése. Algoritmus leírásának egy lehetséges módja

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Az elemi adatok megkülönböztetése, kezelése és használata

Szekvencia, elágazások és ciklusok. Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján

A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben

Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok

Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása

A program megtervezése, kódolása

Animáció, grafika programozása

Mozgások vezérlése

Tesztelés, elemzés

Az objektumorientált gondolkodás megalapozása

Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata

FOGALMAK

algitmuslemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírasi mód, szekvencia, elágazás, ciklus, elemi adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, animáció, grafika programozása, objektumorientált gondolkodás, típusfeladatok, tesztelés, elemzés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

Hétköznapi algoritmusok leírása egy lehetséges algoritmusleíró eszközzel

Vezérlőszervezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Egyszerű algoritmusokkal megadható mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, vizsgálata a lehetséges paraméterek függvényében

Adatok kezelését, változók használatát igénylő folyamatok programozása

Új objektum létrehozását igénylő feladatok megoldása blokkprogramozási környezetben

TÉMAKÖR: Robotika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

Szenzorok funkciói, paraméterei, használata

Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással

Vezérlési feladatok megoldása objektumokkal

Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projekt munkák során

FOGALMAK

robot, szenzor, blokkprogramozás, vezérlési szerkezetek, vezérlés, elágazás, ciklus

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A környezeti tárgyakra, akadályokra reagáló robot programozása

Akadálypályát teljesíteni képes robot programozása

A robot szenzorokkal gyűjtött adatainak rögzítése, feldolgozása egy akadálypályán; a viselkedés módosítása a gyűjtött adatoknak megfelelően

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás

Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében

Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök

Adattárolás és megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával

Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében

Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban

Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, táblázatot, ábrát, képet, hangot, animációt, videót tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése

Bemutatószerkesztési alapelvek. A mondandóhoz illeszkedő megjelenítés

Automatikusan és az interaktívan vezérelt lejátszás beállítása a bemutatóban

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

prezentáció, multimédiás objektum, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, dokumentum belső szerkezete, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)

Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával az információforrások etikus használatával

Tájékoztató vagy reklámcélú, automatikusan ismétlődő, animált bemutató készítése

Rövid rajzfilm készítése prezentációkészítő alkalmazással

Elkészített prezentáció megjelenítése többféle elrendezésben, mentése különböző formátumokba

TÉMAKÖR: Táblázatkezelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az adatokat táblázatos formába rendezi és formázza;
- problémákat old meg táblázatkezelő program segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- cellahivatkozásokat, matematikai tudásának megfelelő képleteket, egyszerű statisztikai függvényeket használni táblázatkezelő programban;
- az adatok szemléltetéséhez diagramot készít;
- tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az adatok csoportosítási, esztétikus megjelenítési lehetőségei

Táblázatkezelési alapfogalmak: cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adattípus. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása

Statisztikai adatelemzés, statisztikai számítások. Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben

Adatok feldolgozását segítő számítási műveletek

Feladatok a cellahivatkozások használatára. Relatív és abszolút cellahivatkozás. Saját képletek szerkesztése. Statisztikai függvények használata, paraméterezése

Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével

Az adatok grafikus ábrázolási lehetőségei. Diagram létrehozása, szerkesztése. Diagramtípusok

FOGALMAK

táblázatkezelési alapfogalmak, cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adatok táblázatos formába rendezése, adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, relatív és abszolút cellahivatkozás, saját képletek szerkesztése, függvények használata, paraméterezés, adatok csoportosítása, diagram létrehozása, diagram szerkesztése, diagramtípusok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Mérési eredmények, nyomtatott és online adathalmazok, táblázatok elemzése

Az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó, valamint közérdekű adatok gyűjtése különböző forrásokból

Összegyűjtött adatok táblázatos elrendezése táblázatkezelő alkalmazással

A problémának megfelelő adattípusok, adatformátumok, képletek, függvények alkalmazása egy táblázatkezelő programban

Az osztály, évfolyam vagy az iskola adatainak statisztikai elemzése

Egy-egy adatsorból többféle diagram készítése, az adatok megtévesztő ábrázolásának felismerése

Más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben az adatok feldolgozása táblázatkezelő program segítségével

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a digitális környezetet, az e-Világ etikai problémáit;
- ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- online gyakorolja az állampolgári jogokat és kötelességeket;
- ismeri az információkeresés technikáját, stratégiáját és több keresési szempont egyidejű érvényesítésének lehetőségét;
- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az információs technológiai fejlesztés gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése

Az információ szerepe a modern társadalomban

Információkeresési technikák, stratégiák, többszemponútú keresés

A digitális eszközök egészségre és személyiségre gyakorolt hatásai

Az adatbiztonság és adatvédelem tudatos felhasználói magatartásának szabályai

FOGALMAK

e-Világ, e-kereskedelem, e-bank, e-állampolgárság, virtuális személyiség, információs társadalom, adatvédelem, internetes bűnözés, digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az információs társadalom múltjában kijelölt szakasz (például ókori számolási módszerek vagy elektromechanikus gépek) projektmódszerrel történő feldolgozása

Az állampolgári jogok és kötelességek online gyakorlása, például bejelentkezés egészségügyi vizsgálatra vagy veszélyeshulladék-lerakási címek keresése

Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló, biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata

Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról

Az adatok és az online identitás védelmét biztosító lehetőségeket alkalmazása, például a közösségi oldalakon elérhető személyes adatok keresése, korlátozása és törlése

Többszemponútú, hatékony információkeresési feladatok megoldása más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tapasztalatokkal rendelkezik az iskolai oktatáshoz kapcsolódó mobileszközökre fejlesztett alkalmazások használatában;
- az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai

Az informatikai eszközök használata, a PC perifériák működési elveinek megismerése

Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek

Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei

Az operációs rendszer segédprogramjai. Az állományok és könyvtárak tömörítése

Az operációs rendszerek, helyi hálózatok erőforrásainak használata, jogosultságok ismerete. Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés

Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése. Alkalmazások a virtuális térben. Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, digitalizálás minősége, kódolás, kódolási problémák, ergonómia, be- és kikapcsolás folyamata, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, működési elv, működési paraméterek, hálózatok felhasználási területei, mobileszközök operációs rendszere, operációs rendszerek eszközkézelése, operációs rendszer segédprogramjai, állományok és könyvtárak tömörítése, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Digitális eszközök és perifériáinak feladatokat segítő felhasználása projektfeladatokban

Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül

Adatok tömörített tárolása, továbbítása a hálózaton keresztül az együttműködés érdekében

Történelmi, földrajzi témák feldolgozásához térinformatikai, térképkalkulációs alkalmazások felhasználása

Közös munka esetén a digitális erőforrásokhoz tartozó hozzáférési és jogosultsági szintek megismerése

A továbbhaladás feltételei – tantervi követelmények

A tanuló az algoritmizálás és blokkprogramozás témakör végére:

- képes egyszerű algoritmusok, eljárások elkészítésére a digitális eszközökön;
- ismeri a kódolási eszközöket, az alapvető, elemi utasításokat;
- képes adatokat kezelni a programozás eszközeivel;
- meg tudja különböztetni, és kezelni, használni tudja az elemi adatokat (Pl.: szám, szöveg);
- ismeri, és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri, és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- egyszerű parancssorokat, blokkokat tud készíteni önállóan a tanult blokkprogramozási nyelven;
- képes megkülönböztetni, és tudatosan használni a vezérlőelemeket;
- összetett (5-6 elemből álló) mozgásokat vezérel szimulált környezetben;
- képes egyszerű események kezelésére, vezérlésére;
- képes új objektumokat létrehozni, paraméterezni;

A tanuló a robotika témakör végére:

- ismer legalább kétfajta robotot, képes azokat be- és kikapcsolni, üzembe helyezni;
- képes egy robotnak elemi utasításokat adni;
- ismer legalább egyfajta szenzort, azt a gyakorlatban fel tudja használni a robot vezérléséhez;
- képes többelemű mozgásokat vezérelni valós környezetben.

A tanuló az online kommunikáció témakör végére:

- ismer, és használ több elektronikus kommunikációs szoftvert;
- ismeri az elektronikus kommunikáció alapvető szabályait;
- ismeri a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetéseket;

- alkalmazni tudja az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- képes egy adott kommunikációs szoftverben fájlokat küldeni;
- ismer legalább egy konkrét felhőszolgáltatást, és azt használni képes;
- képes önállóan elektronikus levél fiókot létrehozni;
- képes önállóan elektronikus levelet írni, ahhoz mellékletet csatolni;

A tanuló a táblázatkezelés témakör végére:

- képes a hétköznapi életből vett adatokat táblázatba rendezni, a táblázatot formázni, esztétikussá tenni;
- képes önállóan több lapból álló munkafüzeteket létrehozni, menteni;
- ismeri és használni tudja a relatív és az abszolút cellahivatkozásokat;
- képes önállóan egyszerű matematikai képletek beírására, azok segítségével egyszerű számítások elvégzésére;
- képes önállóan használni a SZUM, ÁTLAG, DARAB, DARAB2, MIN, MAX, KICSI, NAGY, HA (egy feltétellel), SZUMHA, DARABTELI, KEREKÍTÉS, MARADÉK függvényeket;
- képes egy adott adatsor szemléltetéséhez diagramot létrehozni, diagramtípust választani;
- ismer legalább háromféle diagramtípust: oszlop, vonal, kör;
- képes egy adott diagramot alapvetően formázni, esztétikussá tenni
- képes felismerni és megkülönböztetni a különböző adattípusokat;
- ismeri, és alkalmazni tudja a különböző számformátumokat;
- képes egy számokat tartalmazó táblázatban mértékegységeket alkalmazni;
- a táblázatban elnavigál, ismeri a vágólap műveleteket és azokat alkalmazni tudja;
- képes önállóan egyszerű statisztikai számításokat végezni;

A tanuló a bemutatókészítés témakör végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre egy prezentációt;
- ismeri, és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- képes etikus módon felhasználni az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival, fel tudja tüntetni az adott dokumentum szövegének, képeinek forrását;
- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- képes a diákon lévő elemekre animációkat alkalmazni;
- képes a diák közötti áttűnés beállítására;
- ismeri a diavetítési beállításokat, és így létre tud hozni kirakati bemutatókat is.

A tanuló az információs társadalom, e-Világ c. témakör végére:

- tudja értelmezni a digitális környezet, az e-Világ legalapvetőbb etikai problémáit (névtelenség, helyesírás, csúnya beszéd, gyűlöletkeltés, rasszizmus, kiberbűnözés, zaklatás);
- önállóan képes megkeresni egy egyszerű információt kulcsszavas keresővel, képes a találatok szűkítésére pontosabb kifejezések beírásával;
- az internetes zaklatást képes felismerni, és szükség esetén segítséget kérni;
- a közhasznú adatbázisokban képes megkeresni egy adott információt (telefonszám, menetrend, útvonal tervezés, könyvek kölcsönzése, letöltése), és helyesen kitölteni a kereső űrlap mezőit;
- képes önállóan regisztrálni egy konkrét oldalon, ismeri az elektronikus vásárlás etikai szabályait, lépéseit

A tanuló a digitális eszközök használata c. témakör végére:

- ki tud választani egy konkrét feladat megoldásához használható informatikai eszközt;
- önállóan tudja használni az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan tudja használni saját mobil eszköze operációs rendszerének felhasználói felületét;

- képes önállóan kezelni az operációs rendszer mappáit;
- képes fájlokat nyitni, szerkeszteni, átnevezni, törölni, menteni;
- képes fájlokat, mappákat tömöríteni, kicsomagolni;
- képes értelmezni az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról be tud számolni;
- ismeri az adattároláshoz szükséges háttértárak alapvető működési elvét, főbb műszaki paramétereit;
- ismeri a központi egység részeinek alapvető működési elvét, főbb műszaki paramétereit;

11.15 DRÁMA ÉS SZÍNHÁZ

6. évfolyam

A dráma és színház tanítása komplex művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül, játék, cselekvés és tapasztalat útján éri el célját, a dramatikus tevékenységben megvalósuló tanulást.

A dráma és színház eszközeinek megismerése és kreatív alkalmazása segíti a tanulók személyes megnyilvánulását, az önbizalom megerősítését, kapcsolatteremtő képességének kibontakoztatását. Szolgálja a tanulók beszédfejlesztését, mozgásfejlesztését, önkifejezését, ön- és társismeretének gazdagodását. Szerepet játszik a koncentráció, a figyelemösszpontosítás, a térbeli tájékozódás, az érzékelés fejlesztésében, az együttműködési készség kialakításában.

A dramatikus tevékenységekben, a játékokban, a problémaközpontú tematikus foglalkozásokban való cselekvő részvétel során megélt egyéni és közösségi élményeken keresztül fejlődnek a tanulók alkotó és befogadó, valamint kommunikációs és szocializációs készségei, képességei.

A tárgy fejlesztési feladatai és ismeretei elsősorban tevékenység-központú, komplex gyakorlati képzés során sajátíthatók el. Ezért a tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg. A feltüntetett témakörök és fejlesztési feladatok megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a tanterv óraszámajánlása az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési feladatokat és ismereteket a hozzárendelt óraszámokkal. A témakörök, illetve a fejlesztési feladatok és ismeretek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak, képzettségének megfelelően, a szaktanár döntése alapján, akár integrált formában, ugyanazon tevékenységek keretében is feldolgozhatóak; egy fejlesztési feladat pedig több tevékenység során is vizsgálható.

Az 7–8. évfolyamon a dráma és színház tantárgy heti fél-fél óra kötelező órásszámmal rendelkezik, emellett a szabad órakeret terhére további órásszámban, illetve más tantárgyakba, tanulási területekbe integráltan, esetleg moduláris formában jelenhet meg.

A 6. évfolyamon a dráma és színház tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Szabályjátékok, népi játékok	7
Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	4
Rögtönzés	5
Saját történetek feldolgozása	5
Műalkotások feldolgozása	3
Dramaturgiai alapfogalmak	3
A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	2
Színházi műfajok, stílusok	2
Színházi előadás megtekintése	3
Összes óraszám:	34

Témakör: Szabályjátékok, népi játékok

Javasolt óraszám: 7 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felfedezi a tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságait és összefüggéseit;
- megfigyeli, azonosítja és értelmezi a tárgyi világ jelenségeit;
- felidézi a látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;
- kitalál és alkalmaz elképzelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;
- tudatosan irányítja és összpontosítja figyelmét a környezete jelenségeire;
- koncentrált figyelemmel végzi a játékszabályok adta keretek között tevékenységeit;
- megfigyeli, azonosítja és értelmezi a környezetéből érkező hatásokra adott saját válaszait;
- értelmezi önmagát a csoport részeként, illetve a csoportos tevékenység alkotó közreműködőjeként.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok (a hangsúly-, a beszédtempó- és a hangmagasságváltásra épülő gyakorlatok)
- A látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatások felidézése
- Koncentrációs és lazítógyakorlatok az ismert gyakorlatok formai nehezítésével, illetve új gyakorlatok megismerésével
- A figyelem összpontosítása és tudatos irányítása a környezet jelenségeire
- Térérzékelést, tájékozódást, koordinációt, egyensúlyérzéklet fejlesztő gyakorlatok
- A tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságainak és összefüggéseinek felfedezése
- Csoportépítő játékok

Fogalmak

beszédtechnika, légzéstechnika, hangerő, hangmagasság, hangterjedelem, hangszín, hanglejtés, beszédtempó, beszédritmus, szünettartás, testtartás, gesztus, mimika, tekintet, koncentráció, lazítás, egyensúly, koordináció, térhasználat, együttműködés

Javasolt tevékenységek

- A kifejező közlés technikai alapjainak elsajátítása – artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok (pl. beszédre készítő játékok, hanggyakorlatok)
- Beszédgyakorlatok szavakkal, szókapcsolatokkal, mondatokkal; beszédgyakorlatok egyszerű, könnyen tanulható szövegekkel
- Nem verbális kommunikációs játékok: beszéd nélküli gyakorlatok egész csoportban különféle kommunikációs helyzetekben, kis csoportokban és párosával
- Koncentrációs gyakorlatok a figyelem irányítására, a mozgás koordinációjára, az együttműködésre, az egymáshoz igazodásra csoportos és páros formákban
- A térérzékelést, a térbeli tájékozódást, a mozgáskoordinációt fejlesztő egyszerűbb gyakorlatok
- Az egész csoport együttműködését igénylő játékok

Témakör: Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- fejleszti az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlatát;
- adekvát módon alkalmazza a verbális és nonverbális kifejezés eszközeit;
- felfedezi a tárgyi világ kínálta eszközöket, ezek művészi formáit (pl. a bábót és a maszkot);
- használja a tér sajátosságaiban rejlő lehetőségeket;
- felfedezi a feszültség élményét és szerepét a dramatikus tevékenységekben;
- felismeri a helyzetek feldolgozása során a szerkesztésben rejlő lehetőségeket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlat fejlesztése
- A verbális és nonverbális kifejezés eszközeinek adekvát módon történő alkalmazása
- A tér sajátosságaiban rejlő lehetőségek figyelembevétele a dramatikus játékokban

- A tárgyi világ kínálja eszközök, és ezek művészi formáinak (pl. a báb és a maszk) alkalmazása a dramatikus játékok során
- A feszültség élményének és szerepének felfedezése a dramatikus tevékenységben
- Kommunikációs játékok
- Interakciós játékok

Fogalmak

drámajáték, kommunikáció, interakció

Javasolt tevékenységek

- Csoporton belüli kommunikációt és együttműködést erősítő játékok
- Megadott témára, címre alkotott állóképek, képsorozatok
- Egyszerű szituációk megjelenítése különféle eszközrendszerek használatával (pl. némajáték, számsorok, halandzsa)
- Bábos, maszkos formák használata a szerepbelépés elősegítésére, illetve a játéklehetőségek kitágítására

Témakör: Rögtönzés

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az alkotótevékenység során használja a megismert kifejezési formákat;
- felfedezi a szerepbe lépésben és az együttjátszásban rejlő lehetőségeket;
- felismeri és alapszinten alkalmazza a kapcsolat létrehozásának és fenntartásának technikáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szerepbe lépésben és az együttjátszásban rejlő lehetőségek felfedezése
- A kapcsolat létrehozási és fenntartási technikáinak alapszinten történő alkalmazása
- Rögtönzéses gyakorlatok közösen egyeztetett karakterek szerepeltetésével
- Rögtönzés közösen választott témára, a tanár által megadott szervezési formában
- A rögtönzés értelmezése, megvitatása
- A rögtönzésre épülő alkotótevékenység során a megismert kifejezési formák alkalmazása

Fogalmak

szituációk alapelemei, szerep, szerepbe lépés, típusok ábrázolása

Javasolt tevékenységek

- Rögtönzés a tanár által megadott témák vagy fogalmak alapján
- Rögtönzés a tanulók által közösen kidolgozott cselekményvázra (jelenetvázra) építve
- Szituációs játékok a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával, befejezetlen történetre
- Nem verbális kifejezőeszközökre építő rögtönzések (pl. témára, fogalomra, mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal)
- Feszültségteli hétköznapi helyzetek megjelenítése és közös értelmezése; a szereplők cselekvési lehetőségeinek keresése (célok, szándékok, gátak vizsgálata)
- Rögtönzés a megismert kifejezési formák alkalmazásával

Témakör: Saját történetek feldolgozása

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;
- értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;
- felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit;
- alkalmazza a tanult dramatikus technikákat a helyzetek megjelenítésében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Történetek (látott, hallott, olvasott, a tanár által hozott, a tanulók élményeiből építkező) dramatikus feldolgozása
- A kiscsoportos dramatikus tevékenységben a vizsgált tartalmakhoz a tanulók önálló döntései alapján formai megoldások társítása
- Történetek, élmények dramatikus feltárása során a tanár és a tanulók által közösen választott bábos, zenés vagy mozgásos elemek alkalmazása
- Történetek, döntési helyzetek értelmezése, megvitatása

Fogalmak

forma és tartalom, feszültség, hatás, döntési helyzet

Javasolt tevékenységek

- Spontán beszédre készítő gyakorlatok (pl. közös mondandó, történetgazda)
- Feszültségteli jelenetek felidézése kiscsoportos rögtönzések formájában
- Közös történetalkotás feszültségteli jelenetekre építve
- Analóg történetek alkotása, analóg helyzetek dramatikus feldolgozása
- A távolítás egyéb technikáinak alkalmazása (pl. a megfordítás vagy a szerepcsere lehetőségeinek alkalmazása)
- A szereplő sokszorozása adta lehetőségek kibontása, alkalmazása (pl. a szereplő és a belső hangok külön választása)
- Távolítás más művészeti területek formanyelvének alkalmazásával

Témakör: Műalkotások feldolgozása

Javasolt óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;
- felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A látott-hallott-olvasott történetek különböző dramatikus tevékenységekkel történő értelmezése
- Irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek elemzése, feldolgozása dramatikus tevékenységekkel (pl. balladák, mesék, elbeszélő költemények, mítoszok, mondák, kortárs irodalmi alkotások, a tanulókat érdeklő konfliktushelyzetek, emberi problémák alapján)
- Az irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek lehetséges megoldási alternatíváinak felismerése és vizsgálata különféle dramatikus tevékenységekkel
- Dramatikus improvizációk irodalmi művek vagy (nép) hagyomány felhasználásával
- Különböző irodalmi vagy művészeti alkotások (pl. zene, képzőművészet, film, fotó, iparművészet) játékon, megjelenítésen keresztül történő megközelítése

Fogalmak

fény-árnyék, hangsúlyos pontok, kontraszt, forma, méretarány, ritmus a művészetben, tempó, harmónia, diszharmónia

Javasolt tevékenységek

- Ritmusjátékok a műelemzésben
- Különböző művészeti alkotások maszkos, bábos és/vagy mozgásos, táncos dramatikus tevékenységekkel történő megközelítése
- Különböző karakterek kifejezése, jellemzése mozgással, tánccal
- Művészi szövegrészletek, a (nép) hagyomány szövegeinek és/vagy más elemeinek felhasználása különböző dramatikus tevékenységekben

Témakör: Dramaturgiai alapfogalmak

Javasolt óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;
- felismeri és azonosítja a dramatikus szituációk jellemzőit (szereplők, viszonyrendszer, cél, szándék, akarat, konfliktus, feloldás).

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szerep alapelemeinek (funkció, karakter, viszonyok) felismerése és alkalmazása dramatikus játékok során
- A cselekmény alapelemeinek (téma, történet, cselekmény, esemény) felismerése és alkalmazása dramatikus játékok során
- A dramatikus szituációk alapelemeinek (szereplők, hely, idő, viszonyrendszer, probléma) felismerése és azonosítása

Fogalmak

szerep, funkció, karakter, viszony, téma, történet, cselekmény, cselekményszál, esemény

Javasolt tevékenységek

- Szerepjátékok megadott dramaturgiai szerkezetekre
- Közös történetépítés dramatikus eszközökkel
- A felépített és megjelenített történetek dramaturgiai szempontú elemzése

Témakör: A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)

Javasolt óraszám: 2 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felfedezi a kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejét;
- felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szöveg megjelenési formái a színpadon
- A kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejének felismerése
- A színház akusztikus kifejezőeszközei (élő zene, zöreje stb.)
- A színházi vizualitás eszközei (díszlet, jelmez, fény stb.)
- Bábhasználat, bábszínház
- Mozgás és tánc a színpadon

Fogalmak

dialógus, monológ, élő zene, hangeffekt, díszlet, jelmez, fényeffekt, báb, maszk, árnyjáték

Javasolt tevékenységek

- Hangra, zörejre, ritmusra, zenére épülő dramatikus tevékenységek
- Kísérletezés a színházi vizualitás eszközeivel dramatikus tevékenységek során
- Dramatikus tevékenységek berendezési tárgyakkal, kellék- és jelmezhasználattal
- Kapcsolatfelvétel, dialógus, monológ szöveges, mozgásos, táncos, maszkos, bábos tevékenységekben
- A színházi kifejezőeszközök használatának értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi műfajok, stílusok

Javasolt óraszám: 2 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Alapvető színpadi műfajok felismerése és megkülönböztetése
- Alapvető színpadi műfajok jellemző jegyeinek elkülönítése és egyes elemeinek alkalmazása saját játékokban

- A színházi előadások formanyelvi jellemzőinek felismerése és azonosítása a látott előadásokban
- Egyszerűbb stílusgyakorlatok

Fogalmak

tragédia, komédia, vígjáték, bohózat, színmű, opera, táncjáték, stílus

Javasolt tevékenységek

- A komikus jelenetek jellemzőinek vizsgálata dramatikus tevékenységekkel
- A zene, az ének színpadi alkalmazásának lehetőségei dramatikus tevékenységekben, és ennek megfigyelése színpadi munkában
- Szöveges, mozgásos, bábos stílusgyakorlatok
- Paródia-játékok a megismert műfajokhoz és stílusokhoz
- A színházi műfajok, stílusok értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi előadás megtekintése

Javasolt óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felfedezi a színházi kommunikáció erejét;
- felismeri a színházi élmény fontosságát;
- a színházi előadást a dramatikus tevékenységek kiindulópontjául is használja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Előadástípusok és műfajok alapvető jellemzőinek felismerése
- A tanár és a tanulók által közösen választott típusú és műfajú színházi előadás megtekintése
- A színházi kommunikáció erejének felfedezése
- A színházi élmény fontosságának felismerése
- Élmények megfogalmazása irányított beszélgetés keretében
- Élmények feldolgozása dramatikus tevékenységformák segítségével
- A színház közösségi feladatai, funkciói

Fogalmak

színjáték, színpad, színész, néző, szervezési feladatok

Javasolt tevékenységek

- A közösen látott előadás megbeszélése, megvitatása, értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben
- A színpad összetett hatásrendszerének vizsgálata
- A szereplők és a történet színpadi ábrázolásának értelmezése
- A színpadi térformáknak és használatuk következményeinek vizsgálata
- A zene, a mozgás és a tánc színpadi szerepének, hatásának értelmezése

Tantervi minimumkövetelmények a 6. évfolyam végén:

A tanuló

- végezze koncentrált figyelemmel a játékszabályok adta keretek között tevékenységeit
- értelmezze önmagát a csoport részeként, illetve legyen alkotó közreműködője a csoportos tevékenységeknek
- alkalmazza adekvát módon a verbális és nonverbális kifejezés eszközeit
- felismeri és alapszinten alkalmazza a kapcsolat létrehozásának és fenntartásának technikáit
- megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat
- értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek által
- legyen képes történetek (látott, hallott, olvasott, a tanár által hozott, a tanulók élményeiből építkező) dramatikus feldolgozására

- tudja értelmezni a látott-hallott-olvasott történeteket különböző dramatikus tevékenységekkel
- legyen képes irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek elemzésére, feldolgozására dramatikus tevékenységekkel (pl. balladák, mesék, elbeszélő költemények, mítoszok, mondák, kortárs irodalmi alkotások, a tanulókat érdeklő konfliktushelyzetek, emberi problémák alapján)
- legyen képes az irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek lehetséges megoldási alternatíváinak felismerésére és vizsgálatára különféle dramatikus tevékenységekkel
- tudjon létrehozni dramatikus improvizációkat irodalmi művek vagy (nép) hagyomány felhasználásával
- tudjon megvalósítani kapcsolatfelvételt, dialógust, monológot szöveges, mozgásos, táncos, maszkos, bábos tevékenységekben
- megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat
- legyen képes a szerep alapelemeinek (funkció, karakter, viszonyok) felismerésére és alkalmazására dramatikus játékok során
- legyen képes a cselekmény alapelemeinek (téma, történet, cselekmény, esemény) felismerésére és alkalmazására dramatikus játékok során
- legyen képes a színházi előadások formanyelvi jellemzőinek felismerésére és azonosítására a látott előadásokban

11.16 Ének-zene

Témakörök	5.osztály	6.osztály
1. Zeneművek / Énekes anyag	37 óra	18 óra
2. Zeneművek / Zenehallgatási anyag	14 óra	7 óra
3. Ismeretek / Ritmikai fejlesztés	7 óra	3 óra
4. Ismeretek / Hallásfejlesztés	5 óra	3 óra
5. Ismeretek / Zenei írás, olvasás	5 óra	3 óra
Összesen:	68 óra	34óra

A továbbhaladás feltételei 5. évfolyam

Éneklés:

- Tudjon 10 népdalt egyénileg és társakkal énekelni emlékezetből
- Kvintváltás ismerete
- Ismert dalok, zenei szemelvények kottából való éneklése szöveggel, szolmizálva
- Szózat éneklése emlékezetből

Zenehallgatás:

- Többször hallgatott zeneművek felismerése részleteik alapján
- Népi hangszerek és a népi zenekar felismerése hallás után

Improvizáció:

- Kvintváltó dallam improvizálása
- Variációk szerkesztése a tanult ritmusképletekkel

Zenei írás-olvasás:

- Tanult ritmuselemek, képletek felismerése, megnevezése, dalrészletek ritmizálása
- Tizenhatodok felismerése, hangoztatása, behelyezése a korábban tanult ritmikai elemek közé
- Tájékozódás a vonalrendszerben
- G-kulcs, ábécés hangok ismerete, írása, olvasása
- Tiszta hangközök ismerete

A továbbhaladás feltételei 6. évfolyam:

Éneklés:

- Tudjon 10 népdalt egyénileg és társakkal énekelni emlékezetből
- Régi és új stílusú népdalok jellemzői
- Ismert dalok, zenei szemelvények kottából való éneklése szöveggel, szolmizálva
- Szózat, Himnusz éneklése emlékezetből

Zenehallgatás:

- Többször hallgatott zeneművek felismerése részleteik alapján
- Klasszikus szimfonikus zenekar hangszereinek felismerése hallás után

Improvizáció:

- Kvintváltó dallam improvizálása
- Variációk szerkesztése a tanult ritmusképletekkel

Zenei írás, olvasás:

- Tanult ritmuselemek, képletek felismerése, megnevezése, hangoztatása, dalrészletek ritmizálása
- Tájékozódás a vonalrendszerben
- G-kulcs, ábécés hangok ismerete, írása, olvasása
- Tiszta hangközök ismerete
- Szekund és terc hangköz ismerete

7–8. évfolyam

Az iskolai zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és a műalkotás optimális zenei befogadása. A zenei befogadás aránya megnő, melyet változatos motivációs technikákkal és aktivitások gazdag tárházával lehet sikeressé tenni. Meg kell találni azokat a közös kreatív zenélési formákat, melyek segítenek a remekművek közelébe jutni.

Dalkincsük folyamatosan bővül a magyar és más népek dalaival, ez által fejlődik stílusos, kifejező éneklésük. A dalok és zeneművek válogatása igazodik életkori sajátosságaikhoz.

A közös éneklés legmagasabb szintje az iskolai kórus, mely nélkül nem teljesíthetők Kodály zenei nevelési elvei.

Ebben a tanulási szakaszban összegződnek a korábbi tanítási egységek zeneművei zenetörténeti szemléletmóddal. A tanulók minden egyes tanévben találkoztak a fontos zenetörténeti korszakokhoz tartozó, életkori sajátosságaiknak megfelelő zeneművekkel, melyeknek itt a rendszerezése történik.

Legfontosabb módszertani elv, hogy megfelelő motivációval a gyermek megtalálja a kapcsolatot a zeneművek által közvetített érzelmi – intellektuális élethelyzetek és a sajátja között!

A szabad órakeret lehetőséget ad a tanárnak az értékválasztásra kedvelt dalaiból, illetve a különböző médiumok által közvetített sokféle zenéből, napjaink szerteágazó rétegműfajaiból.

A tantárgy alapóraszása két évfolyamon: 68 óra

Témakörök	7. osztály	8. osztály
1. Zeneművek / Énekes anyag	15 óra	13 óra
2. Zeneművek / Zenehallgatási anyag	13 óra	11 óra
3. Ismeretek / Ritmikai fejlesztés	3 óra	3 óra
4. Ismeretek / Hallásfejlesztés	3 óra	3 óra
5. Ismeretek / Zenei írás, olvasás	2 óra	2 óra
Összesen:	34 óra	34 óra

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag**JAVASOLT ÓRASZÁM: 28 óra***Magyar népdalok - 7. osztály*

A szennai lipisen-laposen; Által mennék; Ej, haj, gyöngyvirág; Erdő, erdő, de magos a teteje; Fecském, fecském; Hopp ide tisztán; Kecskemét is kiállítja; Megkötöm lovamat; Megrakják a tüzet; Sej, felszállott a kakas; Te vagy a legény

Műzenei szemelvények

Gloria Patri et Filio (gregorián); Moniot D'Arras: Nyári ének (XIII sz.); Praetorius: Jubilate Deo – kánon; J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek (János Passió 15. sz); J. Haydn: Szerenád; W. A. Mozart: Vágyódás a tavasz után; L. van Beethoven: Urián földkörüli utazása, Örömmóda; Franz Schubert: A pizstráng

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Pásztorok, pásztorok, örvendezve; Kossuth Lajos táborában; Amadé László – Arany János: Toborzó (A szép fényes katonának); Bocsásd meg Úristen (Cantus Catholici, 1651, Balassi B.) protestáns egyházi népének; Néktek emlékezem (Cantus Catholici, 1651)

Magyar népdalok - 8. osztály

A bolhási kertek alatt; A csitári hegyek alatt; Az igaz Messiás; Béreslegény; Bújdosik az árva madár; Elindultam szép hazámból; Elmegyek, elmegyek; Erdő mellett estvéledtem; Gerencséri utca; Hej, haj Boldizsár – cigány népdal; Kőműves Kelemen balladája; Röpülj, páva

Műzenei szemelvények, más népek dalai

Aranyosom – lengyel népdal; Enni, inni van csak kedvem – szlovák népdal; Régi mesékre – ír népdal; Nyírfácska - orosz népdal; Ismeretlen szerző: Az erdőn már a rügy fakad – Tavaszköszöntő, a reneszánsz mű dallama; Bárdos Lajos: Csöndes kánon (Raics István); Gaudeamus igitur (két szólam); W. A. Mozart: Ó, felvirradt a szép óra; Gebhardi – Kerényi György: Glória szálljon – kánon; Nobody knows – spirituálé (két szólam)

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Ó, gyönyörű szép, titokzatos éj; Kossuth Lajos azt üzent; Fónagy József – Arany János: Süvegemen nemzetiszín rózsá; Ma van húsvét napja

ISMERETEK

- Népdalok és műdalok
- a magyar népzene régi és új rétegeinek jellemzői
- Műzene és népzenei feldolgozások különbsége
- Homofon és polifon (kánon) szerkesztés
- A zenetörténeti stílusok vokális jellemzői
- A dūr és moll szerepe a zenei kifejezésben

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Az újonnan, hallás után tanult népdalok, műdalok énekelése kottaképről és emlékezetből
- Előadói készség: az adott dal karakterének árnyalt megszólaltatása (dinamika, tempó, zenei tagolás, frazeálás, stílus)
- A parlandot, rubato, giusto természetes módú használata
- Minta adása a dalok hiteles megszólaltatásához, a tanári, adatközlő és művészi előadásokból
- Megzenésített versek előadása tanár, hangszeren játszó osztálytárs által megszólaltatott hangszerkísérettel
- Dalok előadása a hozzájuk kapcsolódó táncsal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel
- A helyes éneklési szokások és a tiszta intonáció fejlődése
- Felismeri a népdalok és a mai világ párhuzamait

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál
- Éneklés az iskolai kórusban
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatási anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 24 óra

Zenehallgatási anyag – 7. osztály

Magyar Gregoriánnum (Schola Hungarica) - részletek

Orlando di Lasso: Visszhang

Bakfark Bálint: Fantázia lantra - részlet

J. S. Bach: h-moll szvit – Badinerie; d-moll toccata és fuga; Parasztkantáta Nr.16 basszus ária; János Passió – Már nyugosznak a völgyek 15.sz.

G. F. Handel: Messiás – Halleluja; F- dūr orgonaverseny I. tétel

H. Purcell: Artúr király – Pásztor, pásztor

Joseph Haydn: Óra – szimfónia II. tétel, fisz-moll (Búcsú) szimfónia IV. tétel

W. A. Mozart: Falusi muzsikuskok; Figaro házassága – nyitány részlet

L. van Beethoven: G-dūr zongoraverseny 2. tétel; IX. szimfónia – Örömda

Franz Schubert: A pisztráng; A-dūr zongoraötös IV. tétel

Kodály Zoltán: Jelenti magát Jézus

Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (válogatás)

A népzenei revival legjobb felvételei

Zenehallgatási anyag – 8. osztály W. A. Mozart: A-dūr klarinétkvintett lassú tétele

Frédéric Chopin: g-moll mazurka

Liszt Ferenc: Mazeppa – részletek; XV. Magyar rapszódia

Felix Mendelssohn: e-moll hegedűverseny I. tétel - részlet

Antonin Dvořák: IX. Új világ szimfónia – IV. tétel (részlet)
 Giuseppe Verdi: Aida – Bevonulási induló; Nabucco – Szabadság kórus
 Georges Bizet: Carmen – Torreádor dal
 Erkel Ferenc: Bánk bán – Keserű bordal; Hazám, hazám
 Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány – részlet
 Robert Schumann: Gyermekek jelenetek – Álmodozás
 Richard Wagner: Tannhäuser - Nászinduló
 Pjotr Iljics Csajkovszkij: IV. szimfónia IV. tétel
 Claude Debussy: Gyermek kukoré - Néger baba tánca
 Igor Stravinsky: Petruska – Orosz tánc
 Bartók Béla: Négy szlovák népdal; Allegro Barbaro; Concerto: IV. tétel Intermezzo Interrotto
 Kodály Zoltán: Székelyfő – Rossz feleség ballada, El kéne indulni Fölszállott a páva – részletek a variációkból
 Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek, Esti dal
 Carl Orff: Carmina Burana – Ó, Fortuna
 Krzysztof Penderecki: Hiroshima emlékezete
 George Gershwin: Porgy és Bess – Porgy dala (Az ínség nálam a vagyon...)
 Jazz standard-ek
 Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (autentikus felvételek).
 Népzenei revival legjobb felvételei

ISMERETEK

- Ismeri a zenetörténeti korszakok legfontosabb ismertetőjegyeit, történelmi és kulturális hátterüket
- Azonosítani tudja az egyes korszakokhoz tartozó zenei műfajokat, jellemzőiket, hangszerelési sajátosságait

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- a zenei befogadási készség fejlesztése a figyelem intenzitásának növelésével
- élményszerűséget biztosító zenekövetés képességének kialakítása
- a zenei ízlés és a zenei emlékezet fejlesztése a zenetörténet remekműveivel való találkozás során
- a kultúrabefogadási szándék erősödése a remekművek elemzésén keresztül
- a zene keltette érzések megfogalmazása tanári kérdések segítségével

FOGALMAK

Zenei korstílusok: középkor, reneszánsz, barokk, klasszika, romantika, zenei impresszionizmus, kortárs zene
 Zenei műfajok: zsoltár, trubadúr ének, madrigál, mise, oratórium, kantáta, szvit, concerto, versenymű, szimfónia, szimfonikus költemény, műdal, rapszódia, opera, ária, kamarazene, jazz, spirituálé.
 Hangfűrt, homofónia, polifónia, hangszerelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése
- Koncertfilm megtekintése
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek / - Ritmikai fejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK

- Új ismeret: 3/8, 6/8 –os ütemmutató
- Felütés- súlytalan indítás

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Ritmusgyakorlatok hangoztatása nyolcad-ütemmutatóval
- Minden, korábban tanult ritmikai ismeret gyakorlása, alkalmazása változatos formákban
- Alkotó készség: 3/8 és 6/8, valamint a felütés alkalmazása improvizáció során
- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez. Felhasználja énekhangját, az akusztikus környezet hangjait, ütőhangszereket, egyszerűbb dallamhangszereket.

FOGALMAK

3/8-os ütemmutató, 6/8-os ütemmutató, felütés/súlytalan kezdés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult új dalok ritmusának hangoztatása
- Ritmuskánon az osztály csoportjai között
- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TÉMAKÖR: Ismeretek - Hallásfejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK

- A korábban tanultak elmélyítése, értelmezése
- Kis és nagy szext, szeptim

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanult hangközök éneklése, hangoztatása változatos formákban
- Az énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése, megnevezése és éneklése
- A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- A dúr és moll jellegű hangzás további megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- Bevezetés a többszólamúságba: egy hallott szólamhoz saját szólam megszólaltatása tiszta intonációval

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TÉMAKÖR: Ismeretek – Zenei írás, olvasás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

ISMERETEK

- Új ismeret: 1# 1 bé előjegyzés
- A korábbi ismeretek mobilizálása:

- Módosított és módosítójel nélküli szolmizációs hangok és törzshangok ismerete
- A szolmizációs hangok és a zenei törzshangok közötti alapvető különbség értelmezése a tanult énekelt anyagokon
- Tiszta, kis- és nagy hangközök (T1-T8) megfigyelése és megnevezése az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
- Fél és egész hangos építkezés fogalmi ismerete
- Kis és nagy terc szerepének fogalmi ismerete a dūr és moll jelleg hangzásában

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Rövid dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
- A kottakép újonnan tanult elemeinek felismerése kottából a tanult énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom. Továbbá: G-dūr, é-moll, F-dūr, d-moll

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyam:

Éneklés:

- Tudjon 8 dalt egyénileg és társakkal énekelni emlékezetből
- Régi és új stílusú népdalok jellemzőinek ismerete
- Ismert dalok, zenei szemelvények kottából való éneklése szöveggel, szolmizálva
- Szózat, Himnusz éneklése emlékezetből
- Műzenei, népzenei feldolgozások éneklése kottából

Zenehallgatás:

- Többször hallgatott zeneművek felismerése részleteik alapján
- Zenetörténeti korok (barokk, klasszicizmus, romantika) ismertetőjegyeinek, műfajainak ismerete
- Szimfonikus zenekar hangszereinek felismerése hallás után
- Népi zenekar felismerése hallás után
- Kórusok felismerése hallás után (női-, férfi-, vegyes-, gyermekkar)

Improvizáció:

- Variációk szerkesztése a tanult ritmusképletekkel
- Kvintváltó dallam improvizálása
- Zenei kérdés – válasz

Zenei írás - olvasás:

- Tanult ritmuselemek, képletek felismerése, megnevezése, dalrészletek ritmizálása
- Egyszerű dallamok kottázása a vonalrendszerben
- Rövid dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre
- Tiszta hangközök, szekund, terc és szext hangközök ismerete
- Dūr, moll hangsorok ismerete

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyam:

Éneklés

- Tudjon 8 dalt egyénileg és társakkal énekelni emlékezetből
- Régi és új stílusú népdalok jellemzőinek ismerete
- Ismert dalok, zenei szemelvények kottából való éneklése szöveggel, szolmizálva
- Szózat, Himnusz éneklése emlékezetből
- Műzenei, népzenei feldolgozások éneklése kottából

Zenehallgatás:

- Többször hallgatott zeneművek felismerése részleteik alapján
- Zenetörténeti korok (barokk, klasszicizmus, romantika, XX. század és kortárs zene) ismertetőjegyeinek, műfajainak ismerete
- Szimfonikus zenekar hangszereinek felismerése hallás után
- Népi zenekar felismerése hallás után
- Kórusok felismerése hallás után (női-, férfi-, vegyes-, gyermekkar)

Improvizáció:

- Kvintváltó dallam improvizálása
- Variációk szerkesztése a tanult ritmusképletekkel
- Zenei kérdés – válasz

Zenei írás – olvasás:

- Tanult ritmuselemek, képletek felismerése, megnevezése, dalrészletek ritmizálása
- Egyszerű dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre
- Rövid dallamok kottázása a vonalrendszerben
- Tiszta hangközök, szekund, terc, szext, szeptim hangközök ismerete
- Dúr, moll hangsorok ismerete
- 1 #, 1 b előjegyzésű hangnemek ismerete

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, a társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és a közösségi értékek értelmezése.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen értékek és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést, milyen érzelmi-, érték- vagy érdekkonfliktusok jelenhetnek meg, milyen megoldási módok a legmegfelelőbbek.

Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A Kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, az adatokra támaszkodó érvelésnek és a megfelelő vitakultúrának, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a hiteles forrásokon alapuló kutatómunka végzése, a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkézség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak a kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgy az önismeret fejlesztése révén segíti a tanulók jövőképeinek kialakítását, felkészíti őket a munka világára. Ugyanakkor erősíti a hosszú távú célkitűzéseket, a személyes jövőtervezést, az életpálya-építést, a döntéshozatalt, az életvezetést, a pénzügyi tudatosságot, és a tudatos önfejlesztést.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érzelmi nevelés, a morális fejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.
- A munkaformák között fontos szerepet tölt be a kooperatív csoportmunka, az egyéni és csoportos projektfeladatok szervezése, az egész csoportot bevonó beszélgetések. A hatékony munkavégzés érdekében közös szabályok felállítása javasolt. A tanuló munkáiból összeállított portfólió is az értékelés alapja lehet. A feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél a tanulók igénybe vehetik a digitális eszközöket is.

A tanulási tevékenység értékelése alapvetően a fejlesztő értékelésre épül. A kooperatív tanulási tevékenység alkalmával az önértékelésről a társértékelésre, illetve a csoport együttműködésének az értékelésére kerülhet a hangsúly.

Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag kompetens személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani felkészültséggel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok, stb.)

5-6. ÉVFOLYAM

Az 5-6. évfolyamon tanuló tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek – szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a 11–12 éves tanulók éntudatát már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a serdülő fogékonnyá válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

Az 5-6. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszám 68 óra. Évfolyamonként 34-34 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám	
	5.évf.	6.évf.
1. Éntudat – Önismeret	5	5
2. Család – Helyem a családban	6	6
3. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	6	6
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	5	5
5. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	6	6
6. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	6	6
Összes óraszám:	34	34

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít;
- felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezőmódjukat, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására;
- döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Testi és lelki változások
 - A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése;
 - Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése,
 - Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése;
 - A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása.
- Én és mások
 - A saját viszonyulás néhány elemének feltárása;
 - Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése,
 - Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése;
 - Különböző emberi élethelyzetek megismerése;
 - Az önértékelés módjainak tudatosítása.
- Harmonikus jövő
 - Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása;
 - A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben;
 - Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére;

- Az egyéni sikerek értelmezése;
- Saját tanulási célok megfogalmazása;
- Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.

FOGALMAK

önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban;
- megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben, milyen információkat oszthat meg önmagáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- azonosítja saját szerepét és feladatait;
- azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust,
- felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot;
- felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;
- azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kapcsolatok hálóját
 - Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére
 - Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is;
 - A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása;
 - Az érzelem vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata.
- A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban
 - Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából;
 - A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése;
 - Az érzelmeket is kifejező figyelmes kommunikáció gyakorlása;
 - Segítségkérés, segítség felajánlása.
- Családi erőforrások
 - A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása;
 - Saját helyzet felismerése, feladatok a családban;
 - A legértékesebb családi szokások azonosítása;
 - A családok sokszínű kulturális hátterének értelmezése;
 - Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése;
 - Az érték- és érdekütköztetések, az igények kifejezésének gyakorlása.

FOGALMAK

támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

TÉMAKÖR: Társas tudatosság és társas kapcsolatok - Helyem a társas-lelkületi közösségekben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szükségünk van társakra
 - A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása
 - Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése
 - A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása
- A kapcsolat kezdete
 - A rokonszenv, ellenszenv azonosítása
 - Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okainak feltárása
 - A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai
- A kapcsolat ápolása
 - A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése
 - A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása
 - A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása
 - A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése
 - Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása

FOGALMAK

rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;

- érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- értékeli az etikus és nem etikus cselekvések következményeit;
- a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységeikről;
- ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A közösségek összetartó ereje
 - Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség
 - Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja
 - A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése
- A közösségek értékei
 - A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei
 - Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából
 - Az alapvető gyermekjogok megismerése
 - A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme
- A közösségek működése
 - Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása
 - A hatékony együttműködés feltételei számbavétele
 - A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése
 - Egyéni és közösségi érdekek összevetése
 - A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése

FOGALMAK

csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése és a fenntartható jövő

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére
- felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

- döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében;
- megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Létezésünk feltételei
 - Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre
 - A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten
 - A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása
- Fejlődés: értékek és veszélyek
 - Ember és környezete viszonyának értelmezése
 - A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
 - A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és - minőségére ható jellegzetessége
 - Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata
- Felelősség és cselekvés a jövő érdekében
 - A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata
 - A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása
 - Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében

FOGALMAK

természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékoság, mértékletesség, felelősségvállalás

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére;
- képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére
- reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
- összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz;

- saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kérdések és válaszok a világról
 - A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei
 - Az információk elemzése a hitelesség alapján
 - A logikai érvelések gyakorlása
 - A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése
 - Az érték- és világnézeti különbségek azonosítása
- A helyes és a helytelen dilemmái
 - Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése
 - Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai
 - A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben
 - Személyes erkölcsi elvek feltárása
 - Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból
- A vallási és a kulturális hagyományok tanításai
 - Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata
 - A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása

FOGALMAK

világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret

A továbbhaladás feltételei 5. évfolyam:

- A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért.
- Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, elfogadja és értékeli a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget, valamint az etnikai és kulturális különbségeket.
- Gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik a megalapozott véleményalkotásra, illetve vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére.
- Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is.
- Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; átlátja saját kapcsolati hálójának a szerkezetét; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával.
- Megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- Ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat.
- Azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat.

A továbbhaladás feltételei 6. évfolyam:

- Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat.
- Nyitottan fogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat.
- Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítségében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.
- Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet.
- Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait, s felismeri magán a függőség kialakulásának esetleges előjeleit.
- Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekcszenek, és kritikusan viszonyul a különféle médiaüzenetekhez.
- Érti, hogy a világ megismerésének többféle útja van (különböző világképek és világnézetek), s ezek mindegyike a maga sajátos eszközeivel közelít ugyanahhoz a valósághoz.
- Saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.
- Folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- Megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket.

7-8. ÉVFOLYAM

Ebben az életkori szakaszban az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemmez. Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik. Hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja. Az erkölcs és etika tantárgynak külön figyelemmel kell lennie arra, hogy előtérbe kerülhet a kortársak viselkedésének szerepszerű átvétele. A fiúk társas-lelkületi fejlődésében egyre jelentősebb szerepet kap a félelem és a szomorúság elrejtésének igénye, mely az erőtlenség kifejezésékeként is értelmezhető. Ebben az időszakban az empátiikus viszonyulás határai jelentősen kitágulnak, mert a serdülő fogékonyvá válik a társadalmi életben megnyilvánuló igazságtalanságok észlelésére. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a lelkiismeret közösségben történő erősödését. Ebben az életkorban megkezdődik a személyes világkép és világnézet kialakulása, ezért ezekben az években az oktatás fontos feladata, hogy ezt a folyamatot támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

A 7-8. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. A különböző élethelyzetek felhívják a tanulók figyelmét az önismeret fontosságára, a társakkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségére, az egészségmegőrző tevékenységek végzésének és a pénzügyi tudatosság fejlesztésének a nélkülözhetetlenségére. Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való nevelés általános céljainak megvalósításában. 13-14 évesen a tanulók már önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcsstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

A 7-8. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszám 68 óra. Évfolyamonként 34-34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám	
	7.évf.	8.évf.
1. Éntudat – Önismeret	5	5
2. Család – Helyem a családban	6	6
3. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	6	6
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	5	5
5. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	6	6
6. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	6	6
Összes óraszám:	34	34

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben milyen információkat oszthat meg önmagáról;
- reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készíti;
- reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- feltárja pályaelektőlődését és továbbtanulási céljait;
- képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására;
- célok és döntések meghozatalakor figyelembe veszi a személyes értékeit;
- egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri az identitás fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját identitásának néhány elemét;
- ismer testi és mentális egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait;
- különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.
- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Önismeret
 - Saját főbb személyiségjegyek vizsgálata;
 - Ismerkedés a társadalmi szerepekkel, elvárásokkal;
 - Saját identitás fogalmának bővítése;
 - Az emberi gondolkodásmód sokszínűsége megértése;
 - Azonos helyzetekre adott eltérő reakciók, vélemények elemzése;

- Az egyének és az emberiség néhány cselekvésének etikai szempontú értékelése, a saját értékrenddel való összevetése;
- Önkifejezési módok gyakorlása.
- Szükségletek és igények
 - A tanulás és fejlődés összefüggéseinek megértése a tanuló életében;
 - Információforrások kritikus elemzése;
 - Saját szokások, életvezetési mód, életszemlélet értékelése a testi és mentális egészség, a lehetséges káros tényezők feltárása, ezek elkerülésére javaslatok az önazonosság és a fejlődés szempontjából;
 - Saját igények és szükségletek feltárása.
- Célok és tervek
 - A felelősség, önismeret, munka, együttműködés, kreativitás, vállalkozó szellem, munkamegosztás, pénzügyi tudatosság megjelenése a mindennapi cselekvésekben;
 - A siker, a boldogság, boldogulás átérzése, azonosítása az egyén életében;
 - A pozitív életszemlélet tudatosítása;
 - Néhány személyes életcél megfogalmazása.

FOGALMAK

önismeret, önazonosság, boldogulás, boldogság, jólét, jóllét, stressz, káros szenvedély, függés, alkotás, munka, pénzügyi tudatosság

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményeket okozhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a problémás helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; egyre reálisabban a saját szerepét és feladatait;
- azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, és megfogalmazza, hogy milyen módon kezelhetők ezek;
- felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közösségi értékeket;
- azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmek és cselekvések hatása
 - Külső és belső tényezők összehangolása, amelyek az érzelmi-mentális állapotra hatással lehetnek;
 - Stratégiák kidolgozása a negatív hatások kivédésére;
 - Valós és virtuális térben zajló cselekvések elemzése a másokra tett hatás és etikai értékek szempontjából;
- Kölcsönösség és egyenlőség a kapcsolatokban;
 - A bizalom, szeretet, tisztelet, segítség és intimitás megérzése, megjelenése a kapcsolatokban
 - Pozitív minták a harmonikusan működő párkapcsolatokra;
 - A másik igényeit és szükségleteit figyelembe vevő és a saját igényeket megfogalmazó kommunikáció gyakorlása;

- Az egyenlőtlen, kihasználó vagy bántalmazó kapcsolat jellemzőinek azonosítása, az erre vonatkozó jogok és a védelem lehetőségeinek megismerése.
- Változások a családban
 - A család társadalmi funkciói értelmezése, a családszerkezet sokfélesége;
 - A harmonikus családi életet meghatározó értékek összegyűjtése,
 - A támogatás, megértés, tanulás, együttérzés és egyenlőség vizsgálata családi kapcsolatokban;
 - A serdülőkor önállósági igényéből vagy az életkori különbségekből eredő vélemény- és érdekkonfliktusok azonosítása.

FOGALMAK

érzelem, szerelem, párkapcsolat, vonzódás, intimitás, bizalom, hűség, igény, nemzedék, értékrend, önvédelem, zaklatás, emberi jogok.

TÉMAKÖR: Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- kölcsönös megértésre törekszik;
- felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- rendelkezik tapasztalatokkal, érvekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Felelősség egymásért
- A kapcsolatrendszerben elfoglalt különböző helyzetek, szerepek elemzése
- rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
 - Az egyén felelősségének megfogalmazása különböző szerepekben: cselekvőként vagy szemlélőként, aktív segítőként vagy érzelmi támogatóként a valós és a virtuális térben is.
- A kapcsolatok minősége
 - Egymás jobb megismerésének és a társas kapcsolatrendszer gazdagításának módjai;
 - A másokat megítélő vélemények elemzése a lehetséges sztereotípiák, az előítéletek, elfogadás, tolerancia alapján;
 - A figyelmesség, közös tervezés és az együttműködés példáinak érvényesítése;
 - A tartós kapcsolatok és párkapcsolatok alapvető feltételeinek megismerése.
- A kapcsolatok megóvása

- Kapcsolati konfliktusok elemzése eltérő igények, kommunikáció és érzelmek szempontjából, megoldási stratégiák kidolgozása;
- A felelősségvállalás, bocsánatkérés és a jóvátétel szerepének felismerése a kapcsolatok helyreállításában,

FOGALMAK

kapcsolatrendszer, viszonyulás, konfliktuskezelés, jóvátétel, alkalmazkodás, önállóság, cselekvés, átélés, előítélet, elfogadás

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja, értelmezi a nemzet, a kulturális közösség számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- érzelmileg, társas-lelkületileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét;
- képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására;
- azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- értékeli az etikus és nem etikus cselekvések lehetséges következményeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja a valós és virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet és Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit; ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, kettős kötődésű személyekről;
- ismeri a rá vonatkozó gyermekjogokat, ezek fő szabályozó dokumentumait, értelmezi kötelezettségeit, részt vesz szabályalkotásban;
- ismeri az alapvető emberi jogokat és vizsgálja ezek érvényesülését különböző embercsoportok esetében;
- megismeri a hátrányos helyzetű személyek érdekében szervezett programokban való részvétel lehetőségeit;
- reflektív módon vizsgálja saját és csoportja gondolkodását más csoportokról; kifejti véleményét a sztereotípiák és előítéletek hatásáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A közösségek és identitás
 - A kulturális-társadalmi identitás alapjai, a nemzeti identitás megőrzése;

- Európa szerepének felismerése, mint a nemzeti kulturális identitás egyik meghatározója;
 - A különböző közösségekhez tartozás lehetséges ellentmondásai feltárása;
 - Különböző közösségek viszonyainak elemzése;
 - Az európai értékrend elemei a társadalmi és jogrendszerekben, ezek megvalósulása vagy hiánya a mindennapokban.
- Értékek a társas együttműködésben;
- A kölcsönös bizalom, becsületesség és felelősségvállalás, mint fő közösségsszervező értékek azonosítása;
 - Az elesettek segítése, a szolidaritás fogalmának értelmezése;
 - Véleményalkotás a szabálysértés, csalás, jogsértés, bűnelkövetés eseteiről egyéni és társadalmi kár szempontjából, egyben a társadalmi elfogadottságáról;
 - Kérdések megfogalmazása a büntetés néhány formájáról;
 - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése;
 - Fontos társadalmi értékek megvalósításának érdekében végzett tevékenységek megismerése;
 - A jogok és kötelességek rendszerének elemzése több társadalmi szinten;
 - Az egyén aktív részvételi lehetőségei a társadalom életének szabályozásában;
 - Társadalmi témájú média hírek elemzése, saját médiafogyasztás vizsgálata;
 - Az agresszív nyelvhasználat és az információtorzítás felismerése.

FOGALMAK

nemzet, nemzetiség, kultúra, identitás, tolerancia, szolidaritás, szabályszegés, jogsértés, bűn, büntetés, érdekérvényesítés, társadalmi cél, média

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére;
- értékeli, értelmezi az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét;
- döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntartható fejlődés megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a társadalmi problémák kezelése érdekében;
- megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, kritikus szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit, korlátait;
- megismeri és véleményezi a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;
- értelmezi a fenntartható fejlődés és a legfontosabb társadalmi problémák megoldása érdekében javasolt stratégiákat, cselekvési lehetőségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Lehetőségek és egyenlőtlenségek
 - Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is;
 - Az egyén és közösség rövid és hosszú távú érdekei közötti ellentmondások feltárja;
 - Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatok azonosítja;
 - Társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek okainak megismerése.
- Az ember és környezetének kölcsönhatása

- Az emberiség életét és gondolkodását leginkább befolyásoló technológiák hatásainak elemzése a személyes kapcsolatok és az életminőség szempontjából, megoldási javaslatok, etikai szabályok megfogalmazása a problémákra;
- Károsító és építő, környezetszépítő tevékenységek megkülönböztetése;
- Néhány környezeti etikai és bioetikai kérdés megismerése;
- Az emberiség jövője
 - A fogyasztói és pénzügyi tudatosság fő elveinek rendszerezése;
 - Környezetbarát technológiai megoldások, kreatív újra hasznosítási lehetőségek feltárása;
 - Saját célok megfogalmazása a fenntartható fejlődés érdekében.

FOGALMAK

erőforrás, globális hatás, újrahasznosítás, környezetbarát technológia, egyéni felelősség, fenntartható fejlődés, egyenlőtlenség

TÉMAKÖR: Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- értelmezi az európai, a nemzeti kultúra közös eredetét, forrását azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- értékeli az etikus, a nem etikus cselekvések lehetséges következményeit;
- reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- feltárja, hogyan jelenik meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- a megismert vallások erkölcsi tanításait összeveti személyes véleményével;
- saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában a kölcsönös tolerancia elveit gyakorolja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Világnézet és erkölcs
 - Különböző világnézeten alapuló gondolkodások összehasonlítása;
 - Az erkölcs, mint viselkedést szabályozó értékrendszer, az erkölcsi fogalmak egyéni értelmezése;
 - A személyes erkölcs kialakulását befolyásoló tényezők azonosítása: a család, a média, a kortárs csoportok, a nevelők;
 - Az egyén és közösség értékítéletének ütköztetése;
 - A saját értékrendnek megfelelő és ellentmondó viselkedés gyakorlása;
 - A zsidóság és a kereszténység, világképeinek fő vonásai, fő tanításaik megismerése;
 - A vallás szerepének jelentőségének azonosítása az emberek életében;
 - A zsidó és keresztény vallások álláspontjainak értelmezése néhány általános etikai kérdésben;
 - Az egyházak társadalmi tevékenységének megismerése, együttműködés közös célok érdekében.
- A vallások tanításai
 - A tízparancsolat megismerése;
 - A felebaráti szeretet, felelősségvállalás gyakorlása a másik ember iránt;
 - Olyan értékek keresése, melyek azonosak a vallásos és nem vallásos emberek számára.

FOGALMAK

vallás, hit, erkölcs, kereszténység, iszlám, judaizmus, hinduizmus, buddhizmus, felebaráti szeretet, karitás, arany szabály, az élet tiszteletének elve, tízparancsolat

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyam:

- A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésére és önmaga vizsgálatára.
- Érti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik, nézeteik és értékrendjük egyaránt befolyásolják.
- Képes reflektálni saját maga és mások gondolataira, motívumaira és tetteire.
- Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, hosszabb távú elképzeléseinek kialakításakor képes reálisan felmérni a lehetőségeit. célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; céljai megvalósítása közben önkontrollt végez
- Képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni különféle cselekedeteket, és el tudja viselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget.
- Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni.
- Tisztában van vele, hogy baráti- és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért.
- Megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a problémás helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért.
- Azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; egyre reálisabban a saját szerepét és feladatait.
- Képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni.
- Kölcsönös megértésre törekszik.
- Felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket.
- Rendelkezik tapasztalatokkal, érvekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- Azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására.
- Nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt.

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyam:

- Kialakultak benne az európai identitás csírái. Azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit; ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról.
- Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására.
- Érti a szabályok szerepét az emberi együttélésben, s e belátás alapján igyekszik alkalmazkodni hozzájuk; igényli azonban, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak.
- Van elképzelése saját jövőjéről, és tisztában van vele, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie.
- Életkorának megfelelő szinten tisztában van vele, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár.
- Fontosnak érzi a közösséghez tartozást, miközben törekszik személyes autonómiájának megőrzésére.
- Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést.
- Tisztában van a függőséget okozó szokások súlyos következményeivel.
- Tudja, hogy ugyanazt a dolgot különböző emberek eltérő módon ítélik meg, ami konfliktusok forrása lehet.
- Azonosítja a valós és virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért.

- Ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése.
- Megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésre.
- Értékeli, értelmezi az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét.
- Azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk.

11.18 FIZIKA

7-8. ÉVFOLYAM

A Nat preambulumban megfogalmazottakat követve a fizika oktatásának célja egyfelől, hogy a tanuló aktív problémamegoldóként a legkorszerűbb fizikai, tudományos ismereteket és készségeket sajátítsa el, egyúttal megismerje és pozitívan értékelje saját hazája, nemzete kultúráját és hagyományait, valamint az egyetemes emberi kultúra legjelentősebb eredményeit. Fontos feladat továbbá a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, ismeretek és készségek együttes fejlesztése, az egyéni és a csoportos teljesítmény ösztönzése. A fentieken kívül kiemelkedően fontos feladat a fizika esetében, minden oktatási szakaszban a pozitív attitűd és a megfelelő motiváltság kialakítása.

Erre jó lehetőséget biztosít, hogy a tantárgy a szűken értelmezett szakmai ismeretanyag és a mindennapokban könnyen hasznosítható praktikus ismeretek átadásán túl olyan természettudományos módszerekkel vizsgálható kérdésekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, illetve kihatással vannak a jövő alakulására. Ilyenek például az egészségmegőrzéssel, a globális környezeti problémákkal, a természeti erőforrások felelős felhasználásával összefüggő problémák vagy a világűr kutatása. A témaválasztás fontos szempontja a mindennapokban hasznosítható, releváns ismeretek nyújtása, valamint olyan készségek és képességek fejlesztése, mely a jövő ma még ismeretlen ismeretrendszeiben való eligazodást segítik.

A fizika tantárgy fontos feladata a diákok természettudományos szemléletének kialakítása, mely alapvetően a fizika tudományában alakult ki, és amelyet később a többi természettudománnyal foglalkozó tudomány átvett. Azt az attitűdöt kell a diákokban kialakítani, hogy a természet megismerhető, működése a természeti törvények segítségével leírható.

Világunk megismerésének vannak módszerei, szabályai, algoritmusai. Egyre több jelenséget tudunk megmagyarázni úgy, hogy alapvetőbb jelenségekre vezetjük azokat vissza. Ennek elengedhetetlen feltétele az, hogy különböző fogalmakat konstruáljunk meg, melyekkel jellemezni tudjuk az adott dolgot, jelenséget. Ezek minél nagyobb részéhez számértékeket is rendelünk az összehasonlíthatóság miatt.

7–8. ÉVFOLYAM

A kerettanterv témakörei, a megtanítandó ismeretek és fejlesztési feladatok egyfelől lehetővé teszik a Nat által az adott nevelési szakaszra előírt tanulási eredmények megvalósulását, másrészt a fizika oktatására vonatkozó általános alapelvek érvényesülését. Ennek megfelelően a témák szorosan kapcsolódnak a hétköznapi problémákhoz, természeti jelenségekhez és technikai alkalmazásokhoz. A kerettanterv alkalmazásával tervezett oktatási, tanulási folyamat mélyíti a szükséges szakmai ismereteket, támogatja a tudásalkalmazást, összekapcsolja a tantárgyon belüli és a tantárgyak közötti releváns információkat és szervesen épít a jelenség és tevékenység alapú tudásszervezés alapelveire. Ezeknek a céloknak a megvalósulását szolgálják a fizika tudományával, annak munkamódszerével valamint a globális környezeti problémákkal foglalkozó témakörök. Az internethasználat és prezentációk készítésével kapcsolatos tanulási eredmények megvalósulása megfelelő óraszervezéssel, a digitális technológia tanári irányítás melletti önálló használatával biztosítható. Ezeket az alábbiakban soroljuk fel:

- A tanuló fizikai szövegben, videóban el tudja különíteni a számára világos és nem érthető, további magyarázatra szoruló részeket;
- az internet segítségével adatokat gyűjt a legfontosabb fizikai jelenségekről;
- tanári útmutatás felhasználásával magabiztosan használ magyar nyelvű mobiltelefonos/táblagépes applikációkat fizikai tárgyú információk keresésére;
- ismer megbízható fizikai tárgyú magyar nyelvű internetes forrásokat;

- egyszerű számítógépes prezentációkat készít egy adott témakör bemutatására;
- projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző prezentációkat hoz létre a tapasztalatok és eredmények bemutatására;
- értelmezi a sportolást segítő kisalkalmazások által mért fizikai adatokat. Méréseket végez a mobiltelefon szenzorainak segítségével.

A tananyag kijelöli a témaköröket és iránymutató a lehetséges sorrendre nézve, de a feldolgozás nagyon sokféle lehet. Részben azért is, mert a tananyag csak a mindenki számára kötelező minimumot adja meg, de elsősorban azért, mert a tanítás során - ebben az életkori szakaszban különösen - alkalmazkodnia kell a tanulócsoporthoz egyedi sajátosságaihoz, az oktató-nevelőmunka helyi céljaihoz és körülményeihez. Lényegében bármelyik téma lehetőséget nyújt az elmélyülésre, izgalmas rész kérdéseket bonthatunk ki a gyerekek együttműködése révén megvalósuló projektek során vagy a világhálón található információk felhasználásával. A tanulás sikerességének kritériuma lehet az értelmes és motiváló közös munka, olyan csoportmunka, melyben mindenki megtalálhatja a saját szerepét, s ezáltal sikerélményhez, pozitív természettudományos attitűdhez juthat.

A tanulók értékelésének módszerei ennek megfelelően nem korlátozódnak a hagyományos definíciók, törvények kimondásán és számítási feladatok elvégzésén alapuló számonkérésre. Az értékelés során megjelenhet a prezentációra alapuló szóbeli felelet, a teszt, az esszé, az önálló munka, az aktív tanulás közbeni tevékenység, illetve a csoportmunka csoportos értékelése is. A cél az, hogy a tanulók képesek legyenek megérteni a megismert jelenségek lényegét, az alapvető technikai eszközök működésének elvét, az időszerű társadalmi-gazdasági kérdések, problémák jelentőségét, s a fizika hozzájárulását a megoldási törekvésekhez.

A témakörök áttekintő táblázatában a témakör neve után zárójelbe tett számok azt jelölik, hogy a témakör a Nat-ban felsorolt melyik fő témakörökhöz tartozik.

A 7–8. évfolyamon a fizika tantárgy alapóraszám: 102 óra.

A Nemzeti alaptanterv fő témakörei

A javasolt kontextus alapú tananyag-felépítés nagyfokú rugalmasságot tesz lehetővé. Így a fizikai ismeretek feldolgozása mind diszciplináris, mind integrált oktatás formájában megvalósítható.

1. Fizikai jelenségek megfigyelése, egyszerű értelmezése
2. Mozgások a környezetünkben, a közlekedés
3. A levegő, a víz, a szilárd anyagok
4. Fontosabb mechanikai, hőtani, elektromos és optikai eszközeink működésének alapjai, fűtés és világítás a háztartásban
5. Az energia megjelenési formái, megmaradása, energiatermelés és felhasználás
6. A Föld, a Naprendszer és a Világegyetem, a Föld jövője, megóvása

Kapcsolódás a Nat témaköreihez:

Témakör neve	Javasolt óraszám a 7-8 évfolyamra	7. évfolyam	8.évfolyam
Bevezetés a fizikába (1)	8	8	-
Az energia (5)	8	8	-
Mozgás közlekedés és sportolás közben (2)	10	10	-
Lendület és egyensúly (2, 4)	10	10	-
Víz, levegő és szilárd anyagok a háztartásban és a	14	14	-

környezetünkben (3, 4)			
Elektromosság a háztartásban (4)	14	-	14
Világítás, fény, optikai eszközök (4)	12	-	12
Hullámok (3, 4)	10	-	10
Környezetünk globális problémái (6)	6	-	6
Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata (6)	10	-	10
Összes óraszám:	102	50	52

7.OSZTÁLY

1. BEVEZETÉS A FIZIKÁBA		8 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/Javasolt tevékenységek
– jó becsléseket tud adni egyszerű számítás, következtetés segítségével; – értelmezi a sportolást segítő kisalkalmazások által mért fizikai adatokat. Méréseket végez a mobiltelefon szenzorainak segítségével; – értelmezni tud egy jelenséget, megfigyelést valamilyen korábban megismert vagy saját maga által alkotott egyszerű elképzelés segítségével.	– A fizika tudománya által vizsgálható jelenségek felismerése, a tudományos megismerés ismérvei – A testek mérhető tulajdonságai: a hosszúság, térfogat, tömeg jele, mértékegységei és mérőeszközei, a mértékegységek átváltása – Az alapvető fizikai mennyiségek jellemző értékeinek tapasztalati becslése – Az eltelt idő és a hőmérséklet jele, mértékegységei. A Celsius-skála – A távolság, a térfogat, az eltelt idő, a tömeg, a hőmérséklet közvetlen mérése a rendelkezésre álló eszközökkel (beleértve a mobiltelefon óráját vagy a digitális konyhai mérleget, más konyhai mérőeszközt) – A mérés pontosságának becslése ismételt mérések, illetve az eszköz jellemző adatainak ismeretében. A	<i>Matematika-mértékváltás</i> – Adott idejű folyamatok létrehozása (pl. 1 perc alatt leguruló golyó) – Szilárd, folyékony és légnemű anyagok térfogatának értelmezése, mérése – Az emberi test méreteihez kötött távolságok vizsgálata – Időtartam becslése (pl. 1 perc elteltének becslése számolással) – Távolságok mérése digitális térképeken – Külső hőmérséklet vizsgálata egy adott időszakban, az eredmények ábrázolása, átlagérték kiszámítása – A Föld éghajlatának globális változásával kapcsolatos hőmérsékleti adatsorok elemzése – Szilárd és folyékony anyagok sűrűségének összehasonlítása, illetve

	mérési eredmények összehasonlítása – Azonos anyagból készült különböző tömegű testek tömegének és térfogatának kapcsolata. Az anyagra jellemző sűrűség megállapítása – Sűrűségadatok használata a tömeg vagy térfogat kiszámolására – A fizika szakterületei, néhány újabb eredmény egyszerű bemutatása, egy állítás tudományos megalapozottságának kritikus vizsgálata	becslése csoportos kísérletezés során – Bemutató készítése a fizika egyik nevezetes felismeréséről. Milyen előzményei voltak, milyen bizonyítékok támasztják alá, milyen viták kísérték a felismerés megfogalmazását?

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeléseket és kísérleteket végez a környezetében, az abból származó tapasztalatokat rögzíti;
- felismeri a tudomány által vizsgálható jelenségeket, azonosítani tudja a tudományos érvelést, kritikusan vizsgálja egy elképzelés tudományos megalapozottságát;
- hétköznapi eszközökkel méréseket végez, rögzíti a mérések eredményeit, leírja a méréssorozatokban megfigyelhető tendenciákat, ennek során helyesen használja a közismert mértékegységeket;
- ismeri a fizika fontosabb szakterületeit;
- tájékozott a fizika néhány új eredményével kapcsolatban.

Kulcsfogalmak/Fogalmak

mérés, hosszúság, térfogat, tömeg, sűrűség, idő, hőmérséklet, a mérés pontossága, a mért adatok átlaga, becslés, tudományos eredmény

2. ENERGIA		8 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/Javasolt tevékenység
– tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára;	– A teljesítmény használata az energiafogyasztás meghatározására – A lakásban található legnagyobb fogyasztók kiválasztása, jellemző adataik (teljesítmény, energiafogyasztás) áttekintése	Földrajz-Energiahordozók <i>Biológia-Táplálkozás</i> <i>Technika-Háztartási ism.</i> – Az emberiség energiafogyasztásának és a rendelkezésre álló energiaforrások mennyiségének

– tudatában van az emberi tevékenység természetére gyakorolt lehetséges negatív hatásainak és az ezek elkerülésére használható fizikai eszközöknek és eljárásoknak (pl. porszűrés, szennyezők távolról való érzékelése alapján elrendelt forgalomkorlátozás).	– A háztartásban használt energiahordozók megismerése: elektromos áram, földgáz, szén, fa – Az energiahordozók jellemzése, csoportosítása: fosszilis energia, zöldenergia – Az energia árának becslése néhány fűtési-melegítési módszer (például gázkonvektor, elektromos vízmelegítő) esetében a háztartás számláinak segítségével – A rugalmas energia mozgási energiává alakulásának (rugós eszközzel kilőtt golyó), a helyzeti energia mozgási energiává alakulásának (zuhanó test) megfigyelése. A mozgási energia belső energiává alakulásának (összedörzsölt tenyér) megfigyelése – Az erőművekben bekövetkező energiaátalakulások vizsgálata, az energia megmaradása – A szélenergia, napelemek, napkollektor működésének értelmezése – Néhány energiatakarékossági lehetőség gyakorlatban való közvetlen megfigyelése, működési elve: termosztátos fűtőeszköz, hőszigetelés – A táplálkozási problémák fizikai hátterének megismerése: az energiafogyasztás és bevitel egyensúlyának vizsgálata az élelmiszerek energiatartalmát megadó adatok segítségével	áttekintése, az energiabiztonság fogalma – A jövő lehetséges energiaforrásaival kapcsolatos ismeretek gyűjtése, bemutatása – A háztartásban használatos izzók gazdaságosságának összehasonlítása – Az emberi szervezet energiafelhasználásának elemzése – Az energiatakarékosság lehetséges módszereinek vizsgálata a közvetlen környezetben – A diák egy átlagos napjának végiggondolása energiafogyasztás szempontjából. Milyen energiahordozókat használt, milyen energiaszükségletet elégített ki, a felhasznált energiamennyiség becslése

A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – tisztában van azzal, hogy az energiának ára van, gyakorlati példákon keresztül ismerteti az energiatakarékosság fontosságát, ismeri az energiatermelés környezeti hatásait, az energiabiztonság fogalmát; – ismeri a jövő tervezett energiaforrásaira vonatkozó legfontosabb elképzeléseket; – előidézi egyszerű energiaátalakulással járó folyamatokat (melegítés, szabadesés), megnevezi az abban szereplő energiákat; – ismeri a zöldenergia és fosszilis energia fogalmát, az erőművek energiaátalakításban betöltött szerepét, az energiafelhasználás módjait és a háztartásokra jellemző fogyasztási adatokat; – átlátja a táplálékok energiatartalmának szerepét a szervezet energiaháztartásában és az ideális testsúly megtartásában; – kvalitatív ismeretekkel rendelkezik az energia szerepéről, az energiaforrásokról, az energiaátalakulásokról.		
Kulcsfogalmak/Fogalmak energiafogyasztás, teljesítmény, energiahordozók, zöldenergia, fosszilis energia, energiabiztonság, energiatakarékosság, energiamegmaradás, rugalmas energia, helyzeti energia, mozgási energia, belső energia		
3. MOZGÁS KÖZLEKEDÉS ÉS SPORTOLÁS KÖZBEN		10 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/Javasolt tevékenységek
– ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét; – felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;	– A hely megadása, a környezetben tapasztalható mozgások megfigyelése, csoportosítása a pálya és a helyváltoztatás gyorsasága alapján – A sebesség nagysága, iránya, mértékegysége – A közel állandó sebességű mozgások (mozgólépcső, autó, korcsolya) megfigyelése, kialakulásuk körülményei, Newton első törvénye – A megtett út, az utazásból hátralévő idő kiszámolása a sebesség nagyságának segítségével – Az elejtett test mozgásának vizsgálata. A nehézségi erő és a nehézségi gyorsulás. Newton 2. törvénye – A gyorsuló és kanyarodó autó sebesség változását okozó	<i>Testnevelés-kerékpár, roller használat</i> <i>Osztályfőnöki óra-közlekedési ismeretek.</i> – Anyaggyűjtés és beszélgetés Newton vagy Galilei életéről, sokoldalú kutatásairól – Sebességrekordok gyűjtése, vizsgálata – Közlekedéstervezés pl. valamilyen applikáció segítségével, az átlagsebességek vizsgálata – Sebesség mérésére szolgáló eljárás kidolgozása – Mozgás elemzése valamilyen telefonos applikáció segítségével

– tisztában van az önvezérelt járművek működésének elvével, illetve néhány járműbiztonsági rendszer működésének fizikai hátterével.	- külső hatás (súrlódás, súrlódási erő) azonosítása – A sebességváltozást okozó erő nagyságának és a tömeg szerepének megfigyelése fékezés során – Az önvezérelt autó működési elve – A légzsák és a biztonsági öv működésének fizikai magyarázata	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfelelően tudja összekapcsolni a hely- és időadatokat. Különbséget tesz az út és elmozdulás fogalma között. Ismeri, és ki tudja számítani az átlagsebességet, a mértékegységeket megfelelően használja. Tudja, hogy lehetnek egyenletes és nem egyenletes mozgások. Ismeri a testek sebességének nagyságrendjét;
- meghatározza az egyenes vonalú egyenletes mozgást végző test sebességét, a megtett utat, az út megtételéhez szükséges időt;
- tisztában van a mozgások kialakulásának okával, ismeri az erő szerepét egy mozgó test megállításában, elindításában, valamilyen külső hatás kompenzálásában;
- megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).

Kulcsfogalmak/Fogalmak

hely, pálya, elmozdulás, út, átlagsebesség, kölcsönhatás, gyorsulás, nehézségi gyorsulás, erő, Newton első és második törvénye

4. LENDÜLET, EGYENSÚLY		10 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/ Javasolt tevékenységek
– ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét; – felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve	– A lendület kiszámítása, a lendület megmaradásának vizsgálata néhány hétköznapi helyzetben – A rakéta mozgásának kísérleti vizsgálata (léggömb-rakéta), fizikai magyarázata. Newton harmadik törvénye – Körmozgások és lengések (például a hinta lengései) megfigyelése, a periódusidő mérése. A periódusidőt befolyásoló tényezők azonosítása.	– Egyszerű ütközések kísérleti vizsgálata a lendületmegmaradás szemléltetésére – Egyes háztartási eszközök, mint egyszerű gépek erőátvitelének vizsgálata – A Föld mozgási periódusainak vizsgálata az időszámítás szempontjából – Anyaggyűjtés és beszélgetés: Arkhimédész és gépei – Néhány gép (például: emelő, gőzgép, elektromos motor, benzinmotor) működésének megfigyelése, gazdaságot,

a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket; – megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).	– A környezetünkben megfigyelhető nyugvó testek egyensúlyának vizsgálata. Annak magyarázata, hogy miért nem esik le, miért nem fordul el a test – Rugalmas és rugalmatlan alakváltozások megfigyelése, a kétféle viselkedés összehasonlítása – Szemléletes kép kialakítása a szilárd anyagok belső szerkezetéről	társadalmat megváltoztató hatásának bemutatása – A szilárd anyagok belső szerkezetét ábrázoló rajz vagy demonstrációs eszköz készítése Földrajz-Föld mozgási periódusai Kémia-Szilárd anyagok Történelem-Gépek

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- egyszerű eszközökkel létrehoz periodikus mozgásokat, méri a periódusidőt, fizikai kísérleteket végez azzal kapcsolatban, hogy mitől függ a periódusidő;
- tisztában van a mozgások kialakulásának okával, ismeri az erő szerepét egy mozgó test megállításában, elindításában, valamilyen külső hatás kompenzálásában;
- tisztában van a rugalmasság és rugalmatlanság fogalmával, az erő és az általa okozott deformáció közötti kapcsolat jellegével. Be tudja mutatni az anyag belső szerkezetére vonatkozó legegyszerűbb modelleket, kvalitatív jellemzőket.

Kulcsfogalmak/Fogalmak

lendület, a lendület megmaradása, periódusidő, fordulatszám, egyensúly, amplitúdó rezgésszám, rugalmas alakváltozás, Newton harmadik törvénye

5. VÍZ, LEVEGŐ ÉS SZILÁRD ANYAGOK		14 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/Javasolt tevékenységek
– ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi	– A jég olvadásának és a víz fagyásának kísérleti vizsgálata, a hőmérséklet időbeli változásának megfigyelése. Az olvadáspont – A környezetben lezajló termikus kölcsönhatások felismerése, összegyűjtése	Természetismeret-Időjárás, halmazállapotok – Hőmérő készítése – A nyomás időjárástól és magasságtól való függésének kísérleti vizsgálata – A páratartalom változásának kísérleti vizsgálata egyszerű mérőeszközzel, a páratartalom

jelenségek) fizikai magyarázatát; – ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét.	– A leves, a tea melegítésének megfigyelése. A melegítés gyorsaságát meghatározó fizikai körülmények kísérleti vizsgálata, egyszerű magyarázata – A víz forrásának kísérleti megfigyelése, a hőmérséklet mérése: forráspont, vízgőz – A halmazállapotok és halmazállapot-változások értelmezése az anyagot alkotó részecskék (apró golyók) egyszerű modelljének felhasználásával – A téli fagy romboló erejének fizikai magyarázata, a fagyás megfigyelése jégkocka készítés során – A víz tapasztalati tulajdonságainak kísérleti vizsgálata és értelmezése: összenyomhatatlanság, sűrűség, folyékonyság – A nyomás jele, mértékegysége. Alkalmazása a felületre ható erő kiszámolására – A hidrosztatikai nyomás kísérleti vizsgálata, a mélységtől való függés és az iránytól való függetlenség felismerése. A hidrosztatikai nyomás kiszámolása – Az acélból készült hajók úszásának fizikai magyarázata, a sűrűségfeltétellel és Arkhimédész-törvényének segítségével – Kapilláris jelenségek megfigyelése a háztartásban (felmosás, szivacs)	hatása a lakókörnyezetre, az emberi szervezetre – Úszó sűrűségmérő működésének vizsgálata, értelmezése – Cartesius-búvár készítése – A kapilláris jelenségek szerepe a természetben, anyaggyűjtés – Az álló, ülő, fekvő ember által a talajra kifejtett nyomás becslése – Beszélgetés az alábbi kérdésekről: Hogyan érzékeljük a levegő nyomását, miért pattog a fülünk, ha gyorsan emelkedünk vagy süllyedünk?

	– Szilárd anyagok melegítésének kísérleti megfigyelése, a tapasztalt hőtágulás, hővezetés kvalitatív fizikai magyarázata – A levegő fizikai tulajdonságai: nyomás, hőmérséklet, páratartalom – A szél, az eső, a harmat, a dér, a hó, a jégeső és a felhők kialakulásának egyszerű fizikai magyarázata	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- jellemzi az anyag egyes halmazállapotait, annak sajátságait, ismeri a halmazállapot-változások jellemzőit, a halmazállapot-változások és a hőmérséklet alakulásának kapcsolatát;
- tudja magyarázni a folyadékokban való úszás, lebegés és elmerülés jelenségét, az erre vonatkozó sűrűségfeltételt;
- tudja, miben nyilvánulnak meg a kapilláris jelenségek, ismer ezekre példákat a gyakorlatból (pl. növények tápanyagfelvétele a talajból);
- kísérletezés közben, illetve a háztartásban megfigyeli a folyadékok és szilárd anyagok melegítésének folyamatát, és szemléletes képet alkot a melegedést kísérő változásokról, a melegedési folyamatot befolyásoló tényezőkről.

Kulcsfogalmak/Fogalmak

légnemű, folyékony, szilárd, fagyás, olvadás, párolgás, lecsapódás, forrás; kapilláris csövek, nyomás, hidrosztatikai nyomás, felhajtóerő, úszás, lebegés, sűrűségfeltétel, termikus kölcsönhatás, melegítés, felvett és leadott hő, nyomáskülönbség

**A fejlesztés várt
eredményei a 7.
osztály végén**

Bevezetés a fizikába

- jó becsléseket tud adni egyszerű számítás, következtetés segítségével;
- értelmezi a sportolást segítő kisalkalmazások által mért fizikai adatokat. Méréseket végez a mobiltelefon szenzorainak segítségével;
- értelmezni tud egy jelenséget, megfigyelést valamilyen korábban megismert vagy saját maga által alkotott egyszerű elképzelés segítségével.

Mozgás, közlekedés és sportolás közben

- ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;
- felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;
- tisztában van az önvezérelt járművek működésének elvével, illetve néhány járműbiztonsági rendszer működésének fizikai hátterével.

Lendület és egyensúly

- ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;
- felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;
- megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).

Víz, levegő és szilárd anyagok a háztartásban és a környezetünkben

- ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát;
- ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét.

Energia

- tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára;
- tudatában van az emberi tevékenység természetire gyakorolt lehetséges negatív hatásainak és az ezek elkerülésére használható fizikai eszközöknek és eljárásoknak (pl. porszűrés, szennyvezetők távolról való érzékelése alapján elrendelt forgalomkorlátozás).

A továbbhaladás feltételei 7. osztály:

Bevezetés a fizikába

- jó becsléseket tud adni egyszerű számítás, következtetés segítségével;
- értelmezi a sportolást segítő kisalkalmazások által mért fizikai adatokat. Méréseket végez a mobiltelefon szenzorainak segítségével;

Mozgás, közlekedés és sportolás közben

- ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;;
- tisztában van az önvezérelt járművek működésének elvével, illetve néhány járműbiztonsági rendszer működésének fizikai hátterével.

Lendület és egyensúly

- ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;

Víz, levegő és szilárd anyagok a háztartásban és a környezetünkben

- ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát;

Energia

- tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára;

8.OSZTÁLY

1. ELEKTROMOSSÁG A HÁZTARTÁSBAN		14 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/Javasolt tevékenységek
- ismeri a legfontosabb saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működésének fizikai lényegét; - ismeri a villamos energia felhasználását a háztartásban, az energiatakarékosság módjait, az érintésvédelmi és biztonsági rendszereket és szabályokat; - felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket; - megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész,	- Az elektromos állapot kialakulásának megfigyelése kísérletezés közben, magyarázata a töltött részecskék és atomról alkotott egyszerű elképzelés (elektron, proton, atommag) segítségével - A villámok kialakulásának fizikai magyarázata - Szemléletes kép alkotása az elektromos – egyen és váltakozó – áramról. Egyen és váltakozó-áramú eszközök azonosítása a környezetünkben - A feszültség és áramerősség jele, mértékegysége, feltüntetése az elektromos eszközökön - Az áramerősség várható értékének meghatározása az ellenállás ismeretében. A technikai alkalmazásokban gyakori szigetelő és vezető anyagok ellenállásának mérése - Az egyszerű áramkör részei: áramforrás, kapcsoló, fogyasztók, vezeték - Elemek és akkumulátorok jellemző adatainak összehasonlítása - Az emberre veszélyes feszültség és	<i>Biológia-Emberi test</i> - A dörzselektromos jelenség kísérleti vizsgálata például léggömbök felhasználásával - Háztartási eszközök elektromos tulajdonságainak vizsgálata - Az elektromos biztosíték szerepe és működése a háztartásban - Elemek és akkumulátorok környezeti hatásának elemzése - Adatok gyűjtése a Föld mágneses teréről - LED-et tartalmazó egyszerű áramkör készítése, az áramkörbe illesztett változó ellenállású elem (változó hosszúságú grafitbél, termiszor, fotoellenállás, potencióméter) hatásának megfigyelése, lehetőség szerint a feszültség és áramerősség mérése az áramkörben.

Galileo Galilei, Jedlik Ányos).	áramerősség értékek. Az áraműtés hatása – A Joule-hő meghatározása. A vasaló, a hajszárító, a vízmelegítő működési elve: a fűtőszál kialakítása és szerepe – Áraműtés-veszélyes helyzetek a lakásban: A rövidzár, a biztosíték és a földelés szerepe az elektromos eszközök biztonságos használata során – Az iránytű használatának fizikai alapja – Jedlik Ányos munkássága és az elektromos motor. A transzformátor működésének megfigyelése	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az elektromos állapot fogalmát, kialakulását, és megmagyarázza azt az anyagban lévő töltött részecskék és a közöttük fellépő erőhatások segítségével;
- szemléletes képe van az elektromos áramról, ismeri az elektromos vezetők és szigetelők fogalmát;
- használja a feszültség, áramerősség, ellenállás mennyiségeket egyszerű áramkörök jellemzésére;
- tudja, hogy a Földnek mágneses tere van, ismeri ennek legegyszerűbb dipól közelítését. Ismeri az állandó mágnes sajátságait, az iránytűt.

Kulcsfogalmak/Fogalmak

atom, elektromos állapot, elektromos áram, feszültség, áramerősség, ellenállás, Ohm törvénye, áramforrás, fogyasztó, Joule-hő, áraműtés, elektromos energia, teljesítmény, dipólus, transzformátor

2. HULLÁMOK		10 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/Javasolt tevékenységek
– tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai	– Rugalmas kötél, rugón kialakított állóhullámok megfigyelése, jellemzése	<i>Biológia-Hallás</i> <i>Testnevelés-Úszás</i> <i>Ének-Hangok, hangszerek</i> <i>Földrajz-Földrengések</i> <i>Rajz-Színek, szinkeverés</i>

ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára; – gyakorlati példákon keresztül ismeri a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát; – érti a színek kialakulásának elemi fizikai hátterét.	– A vízhullámok kísérleti vizsgálata, a mozgás leírása – A haladó hullámok kialakulásának elvi magyarázata. Az amplitúdó, a frekvencia, a hullámhossz – A levegőben terjedő lökéshullám megfigyelése egyszerű kísérleti eszközökkel. A terjedési sebesség becslése – A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerő) fizikai magyarázata – Egyes hangszerek hangképzésének elve, a hangszerek megfigyelése működés közben – A hallás mechanizmusának fizikai lényege, a hallást károsító tényezők ismerete – A fény hullámtermészetének ismerete – A színek észlelésének magyarázata, a kiegészítő színek – Kísérleti vizsgálata és magyarázata annak, miért függ a tárgyak színe a megvilágító fény színétől – A felhők, az ég, a növényzet, a tenger, a folyók színének egyszerű magyarázata	– A cunami jelenségének megismerése, magyarázata – Hangok keltése, elemzése egyszerű esetekben pl. audacity programmal – Szivárvány létrehozása, megfigyelése a természetben – Fényfestés, játékok, kísérletek színekkel – Színek kikeverése festékekkel

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti a hullámmozgás lényegét és a jellemző legfontosabb mennyiségeket: frekvencia, amplitúdó, hullámhossz, terjedési sebesség;
- megfigyeli az elterjedt hangszereket használat közben, felismeri azok működési elvét;
- ismeri a hallás folyamatát, a levegő hullámmozgásának szerepét a hang továbbításában. Meg tudja nevezni a halláskárosodáshoz vezető főbb tényezőket.

Kulcsfogalmak/Fogalmak		
állóhullám, hullámhossz, frekvencia, hullám terjedési sebessége, hangmagasság, hangerő, szivárvány színei, kiegészítő színek		
3. VILÁGÍTÁS, FÉNY, OPTIKAI ESZKÖZÖK		12 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/Javasolt tevékenységek
- ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét; - felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket; gyakorlati példákon keresztül ismeri a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát	- A fény egyenes vonalú terjedésének megfigyelése, kísérleti vizsgálata, demonstrálása párhuzamos nyaláb vagy kis teljesítményű (az egészségre veszélytelen) lézer segítségével - A síktükörben látható tükörkép kialakulásának magyarázata a fény szabályos visszaverődésével, a fénysugár útjának megrajzolásával - A háztartásban használt fényforrások és azok tulajdonságainak (a fény színe, a fényerősség, a kibocsátott fény térbeli eloszlása, az energiahatékonyság, ár, élettartam) megismerése, a működésükhöz szükséges áramforrás kiválasztása - A fénytörés jelenségének megfigyelése - A gyűjtőlencse optikai tulajdonságainak kísérleti vizsgálata. A nagyító képalkotásának fizikai magyarázata - A látás folyamatának fizikai magyarázata. Jellegzetes lencsehibák: rövidlátás, távollátás, ezek korrekciója szemüveggel, kontaktlencsével, lézeres	Biológia- Látás, mikroszkópok Földrajz-Föld, Hold - A környezetben található fényforrások megfigyelése, néhány fényforrás (kerékpáros lámpák) szétszerelése, az alkatrészek szerepének megvizsgálása - A környezetben létrejövő árnyékok megfigyelése, fényképezése, kialakulásának magyarázata a fény egyenes vonalú terjedésével - A Hold árnyéka a Földön: a napfogyatkozás, a Föld árnyéka a Holdon: holdfogyatkozás - Optikai illúziók vizsgálata - A különböző élőlények látórendszere, látástartomány: anyaggyűjtés, projektmunka - Camera obscura készítése - Az iskola világítási rendszerének megismerése közvetlen megfigyelés segítségével. Hány darab és milyen világítótest van használatban, mennyi ideig működnek, milyen rendszerességgel,

	beavatkozással. A szem egészségvédelme – Megfigyelések nagyítóval vagy mikroszkóppal illetve távcsővel vagy látcsővel – A távcső és mikroszkóp részeinek vizsgálata, működésének fizikai magyarázata	mennyit fizet az iskola ezért az energiáért?

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az aktuálisan használt elektromos fényforrásokat, azok fogyasztását és fényerejét meghatározó mennyiségeket, a háztartásban gyakran használt áramforrásokat;
- ismeri a látás folyamatát, a szem hibáit és a szemüveg szerepét ezek kijavításában, a szem megerőltetésének (például számítógép) következményeit;
- ismeri néhány gyakran használt optikai eszköz részeit, átlátja működési elvüket;
- tisztában van a fény egyenes vonalú terjedésével, szabályos visszaverődésének törvényével, erre hétköznapi példákat hoz.

Kulcsfogalmak/Fogalmak

fényforrás, szabályos visszaverődés, tükör, fénytörés, gyűjtő és szórólencse, fókusz távolság, fókuszpont

4. KÖRNYEZETÜNK GLOBÁLIS PROBLÉMÁI		6 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/Javasolt tevékenységek
– tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környeztkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára; – ismeri az éghajlatváltozás problémájának összetevőit, lehetséges okait. Tisztában van a hagyományos ipari nyersanyagok földi készleteinek	– Az ózonpajzs elvékonyodásának hatása, a Földet ért ultraibolya sugárzás erősödése, az ózonpajzs védelmében hozott intézkedések – Az éghajlatváltozás okai és következményei. Az éghajlat változására utaló fizikai mennyiségek értékeinek vizsgálata – A tengerszint emelkedésének fizikai okai – A tüzelőanyagok elégetésének szerepe az üvegházhatás kialakulásában	Földrajz-Éghajlatváltozás, környezettudatosság – Sötét és világos felületek fénynyelési tulajdonságainak kísérleti vizsgálata (természeti megfigyelése) – A globális éghajlatváltozás bizonyítékainak gyűjtése, vizsgálata, a lehetséges következmények elemzése, az emberi cselekvés lehetőségeinek megvitatása, a tudomány szerepének mérlegelése

végességével és e tény lehetséges következményeivel.	– Az emberi tevékenység természetére gyakorolt hatása: az ökológiai lábnyom – A fényszennyezés megfigyelése – A zajszennyezés fogalma Innovatív technológiák a környezet és az ember védelmében: porszűrők működési elve, hangszigetelés, energiatakarékos eszközök használata, a levegőben található szennyezők távolról történő mérése alapján elrendelt forgalomkorlátozás	– A zajszint mérése mobiltelefonnal vagy más alkalmas eszközzel – Saját ökológiai lábnyom csökkentését eredményező tevékenységek tervezése – Üvegházhatás megfigyelése, értelmezése (pl. üvegház, napon álló autó)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- környezetében zajszintméréseket végez számítógépes mérőeszközzel, értelmezi a kapott eredményt;
- ismeri az ózonpajzs elvékonyodásának és az ultraibolya sugárzás erősödésének tényét és lehetséges okait.

Kulcsfogalmak/Fogalmak

éghajlatváltozás, üvegházhatás, ökológiai lábnyom, környezettudatosság, fényszennyezés, zajszennyezés

5. ÉGI JELENSÉGEK MEGFIGYELÉSE ÉS MAGYARÁZATA		10 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok/Javasolt tevékenységek
– felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket; – ismeri a környezetében előforduló legfontosabb	– A Nap fizikai jellemzői. A Nap energiájának forrása – A Föld Nap körüli mozgásának, a Hold Föld körüli mozgásának fizikai jellemzői – Anyaggyűjtés arról, hogyan változtatták meg Kopernikusz és Kepler felismerései a korábbi világképet – A Nap járásának megfigyelése egy bot árnyékának segítségével, az égtájak meghatározása	Földrajz-Nap, Hold – A Hold megfigyelése szabad szemmel és távcsővel – Az aktuális csillagászati hírek elemzése – Beszélgetés a világűr méreteiről s az értelmes élet lehetőségeiről a világűrben – Beszélgetés a fény véges sebességéről, s a csillagos ég ebből következő látványáról – Útikalauz űrturistáknak: a Naprendszer

természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát; – megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).	– A Hold megfigyelése, felszíni formáinak magyarázata: meteorok – Anyaggyűjtés arról, hogyan figyelte meg Galilei a Holdat és hogyan értelmezték a látottakat – A Hold fázisainak megfigyelése, fizikai magyarázata a Nap, Föld, Hold helyzete alapján – Föld típusú bolygók és óriásbolygók, a bolygók jellegzetességeinek egyszerű fizikai magyarázata – A csillagok sajátosságai, megkülönböztetésük a bolygóktól, látszólagos mozgásuk fizikai értelmezése, a legfontosabb csillagképek megfigyelése – Ismerkedés az égbolt egyéb égi objektumaival: a Tejútrendszer, galaxisok, fekete lyukak. Az objektumok legfontosabb fizikai jellemzőinek feltérképezése. – Az űrkutatás aktuális céljai, legfontosabb irányai: az űrszondák, a nemzetközi űrállomás, az űrtávcsövek, a műholdak tevékenységének bemutatása – A világűr kutatásának kérdései: élet a Világegyetemben, a Világegyetem keletkezése és fejlődése	égitestjeinek érdekességei az odalátogató szempontjából – Olyan jelenségek és megfigyelések összegyűjtése, amik azt támasztják alá, hogy a Föld gömbölyű, nem pedig lapos
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:		

- érti a nappalok és éjszakák változásának fizikai okát, megfigyelésekkel feltárja a holdfázisok változásának fizikai hátterét. Látja a Nap szerepét a Naprendszerben mint gravitációs centrum és mint energiaforrás;
- ismeri a csillagok fogalmát, számuk és méretük nagyságrendjét. Ismeri a világűr fogalmát, a csillagászati időegységeket (nap, hónap, év) és azok kapcsolatát a Föld és Hold forgásával és keringésével;
- ismeri a csillagképek, a Sarkcsillag, valamint a Nap égi helyzetének szerepét a tájékozódásban;
- tisztában van a galaxisok mibenlétével, számuk és méretük nagyságrendjével. Ismeri a Naprendszer bolygóinak fontosabb fizikai jellemzőit;
- tisztában van az űrkutatás aktuális céljaival, legérdekesebb eredményeivel.

kulcsfogalmak/Fogalmak

napközéppontú világkép, földtípusú bolygó, óriásbolygó, holdfázis, fogyatkozások, csillag, galaxis, fekete lyuk, fényév

**A fejlesztés várt
eredményei a 8.osztály
végén**

Hullámok

- tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára;
- gyakorlati példákon keresztül ismeri a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát;
- érti a színek kialakulásának elemi fizikai hátterét.

Elektromosság a háztartásban

- ismeri a legfontosabb saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működésének fizikai lényegét;
- ismeri a villamos energia felhasználását a háztartásban, az energiatakarékosság módozatait, az érintésvédelmi és biztonsági rendszereket és szabályokat;
- felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;
- megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).

Világítás, fény, optikai eszközök

- ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;
- felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket;
- gyakorlati példákon keresztül ismeri a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát.

	<i>Környezetünk globális problémái</i> – tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára; ismeri az éghajlatváltozás problémájának összetevőit, lehetséges okait. Tisztában van a hagyományos ipari nyersanyagok földi készleteinek végeességével és e tény lehetséges következményeivel <i>Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata</i> – felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket; – ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát; – megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).

A továbbhaladás feltételei 8. osztály:

Hullámok

- gyakorlati példákon keresztül ismeri a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát;

Elektromosság a háztartásban

- ismeri a villamos energia felhasználását a háztartásban, az energiatakarékosság módozatait, az érintésvédelmi és biztonsági rendszereket és szabályokat;
- megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos).

Világítás, fény, optikai eszközök

- ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;
- gyakorlati példákon keresztül ismeri a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát.

Környezetünk globális problémái

- ismeri az éghajlatváltozás problémájának összetevőit, lehetséges okait. Tisztában van a hagyományos ipari nyersanyagok földi készleteinek végességével és e tény lehetséges következményeivel

Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata

- ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát;

11.19 FÖLDRAJZ

7-8. ÉVFOLYAM

Az önálló földrajztanítás az általános iskola 7. évfolyamán kezdődik, de földrajzi tartalmakkal már korábban, az alsó tagozatos környezetismeret keretében és 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy anyagában is találkoznak a tanulók. Ezért fontos, hogy az önálló földrajztanítás tudatosan építsen a korábban már megszerzett ismeretekre és a már meglévő kompetenciákra.

A 7–8. osztályos tananyag a földrajzi tartalmakat a földrajzi tér fokozatos kitágításával, a közelitől a távoli felé, azaz a közvetlen lakóhely (település) felől Magyarország földrajzán keresztül a kontinentális, majd végül a globális folyamatok felé haladva mutatja be, de mindvégig szem előtt tartja az életkori sajátosságoknak megfelelő, a tapasztalatokra, a konkrét jelenségekre, folyamatokra építő tananyag-felépítést. Az ismereteket a földrajzi szempontból tipikus természet- és társadalomföldrajzi folyamatokra, összefüggésekre fűzi fel, és középpontba állítja a földrajzi eredetű problémák komplex bemutatását.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges következményeire helyezi a hangsúlyt, tudatosan épít a különböző digitális és hagyományos térképi, vizuális és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra. Ezáltal a tanulókat felkészíti az önálló információszerzésre és az információk mérlegelő értelmezésére, továbbá hozzájárul az önálló véleménynyilvánítás és a felelős döntéshozatal képességének kialakításához.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a szűkebb, majd a tágabb környezetünk, illetve az alapfokú nevelési-oktatási szakasz végére a bolygónk egészét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt. További célja, hogy kialakítsa az önálló földrajzi tudásbővítés igényét és képességét, mert a tanulók egy jelentős részének nincs lehetősége a földrajzi ismeretek intézményi keretek között történő további bővítésére. Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen.

A földrajz szemléletformáló, szintetizáló tantárgyként olyan, a hétköznapi életben használható ismereteket, eszközöket, módszereket ad a tanulók kezébe, amelyek segítik a tájékozódást mind összetettebbé váló világunkban, és hozzájárulnak ahhoz, hogy felnőtt életükben felelős, környezettudatos, aktív állampolgárrá váljanak.

A 7–8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlítja tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;

- megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez.

7-8. évfolyam

A 7-8. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszám: 102 óra

Témakör neve		Óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben		4
A földrajzi övezetesség rendszere		8
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	Az Európán kívüli kontinensek földrajza	20
	Európa földrajza	22
Összes óraszám:		54

TÉMAKÖR: Tájékozódás a földrajzi térben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonsággal leolvassa azok információtartalmát, a térképen elhelyez földrajzi elemeket;
- gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével;
- el tud készíteni egyszerű térképvázlatokat, útvonalterveket;
- azonosítja a jelenségek időbeli jellemzőit.

TÉMAKÖR: A földrajzi övezetesség rendszere

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;
- összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére;
- helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra;
- a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

TÉMAKÖR: Az Európán kívüli kontinensek földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat;
- a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

TÉMAKÖR: Európa földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- ismerteti az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyam:

A 7. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri a távoli kontinensek, majd Európa legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtetéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlít tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik
- Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre
- alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;
- megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;

8.ÉVFOLYAM

Témakör neve	Óraszám
A Kárpát-medence térsége	8
Magyarország földrajza	25
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza	5
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa	10
Összes óraszám:	48

TÉMAKÖR: A Kárpát-medence térsége

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és a fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;
- következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

TÉMAKÖR: Magyarország földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;
- összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;

- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik.

TÉMAKÖR: Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- bemutatja és értékeli lakókörnyezetének földrajzi jellemzőit, ismeri annak természeti és társadalmi erőforrásait;
- szűkebb és tágabb környezetében földrajzi eredetű problémákat azonosít, magyarázza kialakulásuk okait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;
- javaslatot fogalmaz meg lakókörnyezete jövőbeli, környezeti szempontokat szem előtt tartó, fenntartható fejlesztésére;
- érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett.

TÉMAKÖR: Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat;
- megnevezi a vállalkozás működését befolyásoló tényezőket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákat sorol a globalizáció mindennapi életünket befolyásoló folyamataira;
- érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett;
- életkori sajátosságainak megfelelő helyzetekben alkalmazza pénzügyi ismereteit (pl. egyszerű költségvetés készítése, valutaváltás, diákvállalkozás tervezése);
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük.

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyam:

A 8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtetéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlít tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.
- legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa saját magatartásukon is múlik
- Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre
- alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;
- megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;

11.20 KÉMIA

7-8. ÉVFOLYAM

Az általános iskolai kémiai ismeretek tanításának célja a természettudományok iránti érdeklődés felkeltése, a természettudományos szemléletmód kialakítása, valamint a kémiának a társadalom és az egyén életében betöltött szerepének bemutatása. Ezeket a célokat a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek kémiai vonatkozásainak tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetjük el. A kémiával való ismerkedés közben a tanulók olyan tapasztalatokon, kísérleteken nyugvó, biztos anyagismereten alapuló tudást szerezhettek meg, amely nemcsak segíti őket (például a háztartási teendőkben), hanem életmentő is lehet számukra (például a benzingőz robbanásveszélye, a szén-monoxid és a klórgáz végzetes hatása). Az elsajátított ismeretek és a természettudományos szemlélet birtokában a tanulók – majd felnőttként is – egyre tudatosabban ügyelhetnek az egészségükre, szűkebb és tágabb környezetükre.

A kémiatanítás első szakaszának fő csomópontja az elemek, a vegyületek és a keverékek, illetve az atomok, a molekulák és az ionok megkülönböztetése, valamint a periódusos rendszer jelentőségének és használhatóságának megismerése. A kémiai szimbólumok (vegyjelek, képletek, reakcióegyenletek) és azok jelentésének tanítása háttérbe szorul az anyagok és folyamatok makroszintű és részecskeszintű értelmezésével szemben.

Ebben a szakaszban kezdődik el a részecskeszemlélet kialakítása, a tudományos ismeretek és a hétköznapi tapasztalatokon alapuló naiv elméletek ütköztetése is. A részecskeszemlélet kialakítása jól megválasztott, egyszerű kísérletekkel, valamint különböző modellek használatával történik. A modelleknek fontos szerepe van a részecskeszint és a makroszint kapcsolatának megértésében, valamint a szimbólumszint kialakításában. Már ebben a szakaszban is kiemelt figyelmet kell szentelni a tanulók gondolkodásának megismerésére, a fogalmi megértési problémák (tévképzetek, primitív axiómák) feltárására.

A 7–8. évfolyamon a kémia ismeretanyagának megközelítése elsősorban a tanulók előzetes tudására építve, jellemzően kísérleti tapasztalatok útján, illetve a mindennapi élet problémái felől történik. Ebben a szakaszban a tanulók által korábban megismert és gyakran pontatlanul használt fogalmakat pontosítjuk, egyértelműsítjük úgy, hogy az természettudományos szempontból is korrekt legyen. Kezdetben inkább a tanulók megfigyeléseire, kísérleti tapasztalataira adunk választ, folyamatosan bővítve ezzel a természettudományos ismereteket és készségeket. Később az addig megszerzett ismeretek birtokában lehetőség nyílik a mindennapi élet – gyakran bonyolult – problémáinak egyszerűsített magyarázatára is.

A 7-8. évfolyamon a tantárgy óraszámja összesen 102 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	17
Az anyagi halmazok	17
Atomok, molekulák és ionok	14
Kémiai reakciók	20
Kémia a természetben	15
Kémia a mindennapokban	19
Összes óraszám:	102

A témakörök óraszámainak felosztása évfolyamonként:

Témakör neve	Javasolt óraszám 7. évfolyam	Javasolt óraszám 8. évfolyam
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	17	
Az anyagi halmazok	12	5
Atomok, molekulák és ionok	14	
Kémiai reakciók	4	16
Kémia a természetben	4	11
Kémia a mindennapokban		19
Összes óraszám:	51	51

TÉMAKÖRÖK 7. ÉVFOLYAM

TÉMAKÖR: A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig

ÓRASZÁM: 17 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri egy egyszerű laboratórium felépítését, anyagait és eszközeit;
- megkülönbözteti a kísérletet, a tapasztalatot és a magyarázatot;
- egyszerű modelleket (golyómodellt) használ az anyagot felépítő kémiai részecskék modellezésére;
- ismeri a halmazállapot-változásokat, konkrét példát tud mondani a természetből (légköri jelenségek) és a mindennapokból;
- tudja, hogy a keverékek alkotórészeit az alkotórészek egyedi tulajdonságai alapján választhatjuk szét egymástól, ismer konkrét példákat az elválasztási műveletekre (pl. bepárlás, szűrés, üleptetés);
- megismeri néhány köznapi anyag legfontosabb tulajdonságait és az anyagok vizsgálatának egyszerű módszereit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Megfigyelési és manuális készség fejlesztése
- Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása
- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- Hipotézisalkotás alapvető szinten
- A hipotézis kísérleti megerősítése vagy cáfolata
- A tudományos gondolkodás kialakulásának támogatása
- Alkotás digitális eszközzel
- Információkeresés digitális eszközzel
- Az anyagi halmazok modellezése
- A részecskeszint és a makroszint megkülönböztetése
- Elválasztási műveletek

FOGALMAK

modell, kísérlet, tapasztalat, magyarázat, balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, anyagi halmaz, gáz, folyadék, szilárd halmazállapot, halmazállapot-változások, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás, fagyás, szublimáció, endoterm és exoterm változások, vegyszer, egyszerű mérési módszerek, tömeg, térfogat, sűrűség, elválasztási eljárások, kísérleti eszközök, desztilláció

TÉMAKÖR: Az anyagi halmazok

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;
- képes egyszerű kísérletek elvégzésére és elemzésére az elemekkel, vegyületekkel és keverékekkel kapcsolatban;
- a részecskemodell alapján értelmezi az oldódást;
- különbséget tesz elem, vegyület és keverék között;
- tudja, hogy melyek az anyag fizikai tulajdonságai;
- részecskeszemlélettel értelmezi az oldódás folyamatát és az oldatok összetételét;
- példát mond a valódi oldatra és a kolloid oldatra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az érvelési készség fejlesztése
- Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása
- A kémiailag tiszta anyagok: elemek és vegyületek összetétele és tulajdonságai példákkal
- A keverékek
- Az oldatok és összetételük
- Az oldódás
- Egyszerű kolloidok

FOGALMAK

kémiailag tiszta anyag, kémiai elem, fém, nemfém, vegyület, keverék, fizikai tulajdonság, fizikai változás, oldat, oldott anyag, oldószer, oldódás, oldhatóság, tömegszázalék, térfogatszázalék, telítetlen oldat, telített oldat, fiziológiás sóoldat, valódi oldat, kolloid oldat, komponens, levegő

TÉMAKÖR: Atomok, molekulák és ionok

ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különbséget tesz elemi részecske és kémiai részecske, valamint atom, molekula és ion között;
- szöveges leírás vagy kémiai szimbólum alapján megkülönbözteti az atomokat, molekulákat és ionokat;
- ismeri a legfontosabb elemek vegyjelét, illetve vegyületek képletét;
- tudja, hogy az atom atommagból és elektronburokból épül fel;
- fel tudja írni a kisebb atomok elektronszerkezetét a héjakon lévő elektronok számával (Bohr-féle atommodell);
- tudja, hogy az atom külső elektronjainak fontos szerep jut a molekula- és ionképzés során;
- érti egyszerű molekulák kialakulását (H_2 , Cl_2 , O_2 , N_2 , H_2O , HCl , CH_4 , CO_2), és fel tudja írni a képletüket;
- érti az egyszerű ionok kialakulását (Na^+ , K^+ , Mg^{2+} , Ca^{2+} , Al^{3+} , Cl^- , O^{2-}), és analógiás gondolkodással következtet az egy oszlopban található elemekből képződő ionok képletére;
- érti az ionvegyületek képletének megállapítását;
- ismeri a köznapi anyagok molekula- és halmazszerkezetét (hidrogén, oxigén, nitrogén, víz, metán, széndioxid, gyémánt, grafit, vas, réz, nátrium-klorid);

- érti, hogy az atomok és ionok között jellemzően erősebb, a molekulák között gyengébb kémiai kötések alakulhatnak ki.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Vitakészség fejlesztése
- A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése
- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- Internetes források használatának fejlesztése
- Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása
- Az analógiás gondolkodás fejlesztése
- Alkotás digitális eszközzel
- Az atom felépítése és fontosabb jellemzői
- Az atomok periódusos rendszere
- A molekulák felépítése és fontosabb jellemzői
- Az ion képződése és fontosabb jellemzői, csoportosítás töltés alapján
- Az anyagok halmazszerkezete és fizikai tulajdonságai

FOGALMAK

elemi részecske, proton, elektron, neutron, kémiai részecske, atom, molekula, ion, elemmolekula, vegyületmolekula, atommag, elektronburok, rendszám, periódusos rendszer, nemesgázszerkezet, kémiai kötés, kovalens kötés, ionkötés, fémes kötés, vegyjel, képlet, alkálifémek, alkáliföldfémek, földfémek, halogének, nemesgázok

TÉMAKÖR: Kémiai reakciók

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a köznapi élet szempontjából legalapvetőbb kémiai reakciókat (pl. égési reakciók, egyesülések, bomlások, savak és bázisok reakciói, fotoszintézis);
- ismer sav-bázis indikátorokat, érti felhasználásuk jelentőségét;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése
- Az analógiás gondolkodás fejlesztése
- Alkotás digitális eszközzel
- A kémiai információk keresése és értelmezése
- A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során
- A fizikai és a kémiai változások megkülönböztetése
- A reakciók egyenletének leírása szavakkal, a folyamat értelmezése
- A reakciók energiaviszonyai
- A kémiai változások típusai
- A köznapi életben jelentős kémiai reakciók

FOGALMAK

kémiai reakció, exoterm reakció, endoterm reakció, egyesülés, bomlás, égés, gyors égés, lassú égés, savas kémhatás, semleges kémhatás, lúgos kémhatás, közömbösítés, pH-érték, indikátor

TÉMAKÖR: Kémia a természetben

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti és példákkal szemlélteti az emberi tevékenység és a természeti környezet kölcsönös kapcsolatát kémiai szempontok alapján;
- ismeri természeti környezetének, azon belül a légkörnek, a kőzetburoknak, a természetes vizeknek és az élővilágnak a legalapvetőbb anyagait;
- érti a globális klímaváltozás, a savas esők, az ózonréteg károsodásának, valamint a szmogoknak a kialakulását és emberiségre gyakorolt hatását;
- kiselőadás keretében beszámol egy, a saját települését érintő környezetvédelmi kérdés kémiai vonatkozásairól;
- azonosítja és példát hoz fel a környezetében előforduló leggyakoribb, levegőt, vizet és talajt szennyező forrásokra;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az értékelési és érvelési készség fejlesztése
- A prezentációs készség fejlesztése
- Különböző, egyszerű médiatartalmak létrehozása
- A véleményformálás támogatása
- A levegő szennyező forrásai és következményei

FOGALMAK

üvegházhatás, globális klímaváltozás, ózonpajzs, ózonlyuk, savas eső, szmog, édes víz, sós víz

A továbbhaladás feltételei a 7. évfolyam végén:

A KÍSÉRLETI MEGFIGYELÉSTŐL A MODELLALKOTÁSIG c. témakörben:

- A tanuló meg tudja nevezni a leggyakrabban használt laboratóriumi eszközöket. (legalább 5-öt)
- Fel tud sorolni legalább három betartandó balesetvédelmi szabályt
- Felismeri és további példával megnevezi a tanult halmazállapot változásokat, (új: szublimáció)
- Tud egyszerű mérési műveletet végezni (tömeg-, térfogatmérés)
- Meg tud nevezni legalább 3 tanult elválasztási műveletet a keverékek komponenseinek szétválasztására

ANYAGI HALMAZOK TÉMAKÖRBEN A TANULÓ :

- ismeri a keverék, elem, vegyület fogalmát, példát tud mindegyikre mondani
- tudja, mi a különbség az oldódás és olvadás között
- tud példát mondani valódi oldatra, annak összetevőit megnevezi
- tud egyszerű számítási feladatot megoldani az oldatok tömegszázalékos összetételével kapcsolatban
- meg tud nevezni ismert anyagokkal kapcsolatban fizikai tulajdonságokat

ATOMOK, MOLEKULÁK, IONOK TÉMAKÖRBEN A TANULÓ:

- ismeri és megnevezi a periódusos rendszer első 20 elemének vegyjelét
- tudja az atomot felépítő elemi részecskék nevét és jelét
- meg tudja nevezni az atom fő részeit
- a periódusos rendszerben le tudja olvasni az atomok legfontosabb adatait: rendszám, tömegszám, vegyértékelektronok száma
- meg tud nevezni néhány egyszerű pozitív és negatív iont (Na^+ , K^+ , Mg^{2+} , Cl^- , O^{2-}) és a belőlük keletkező ionvegyületet (pl. NaCl , MgO)
- felismeri a tanult elemmolekulák és vegyületmolekulák szerkezeti és összegképletét (H_2 , O_2 , N_2 , HCl , H_2O , NH_3 , CH_4)

- meg tudja határozni a tanult fogalmak közül: atom, ion, molekula, vegyértékelektron, nemesgáz szerkezet, vegyjel, képlet

KÉMIAI REAKCIÓK TÉMAKÖRBEN A TANULÓ:

- tud példát mondani endoterm és exoterm kémiai reakcióra,
- a tanult fogalmak közül meg tudja határozni a kémiai változás, égés, gyors égés, endoterm és exoterm változás, egyesülés, bomlás indikátor, kémhatás fogalmát
- a hétköznapi éltől ismert anyagok közül tud példát savas és lúgos és semleges kémhatású anyagra
- tud példát lassú és gyors égésre
- a tanult kémiai változások közül segítséggel fel tud írni legalább egy bomlást és egy egyesülést szóegyenlettel

KÉMIA A TERMÉSZETBEN TÉMAKÖRBEN A TANULÓ:

- szöveg és kép alapján felismeri és megnevezi a tanult jelenségek közül a savas eső, üvegházhatás, ózonlyuk következményeit, mindegyikhez egy kiváltó tényezőt meg tud nevezni

TÉMAKÖRÖK 8. ÉVFOLYAMON

TÉMAKÖR: Az anyagi halmazok

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az érvelési készség fejlesztése
- Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása

FOGALMAK

kémiailag tiszta anyag, kémiai elem, fém, nemfém, vegyület, szerves vegyület, szervetlen vegyület, ötvözetek

TÉMAKÖR: Kémiai reakciók

ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a részecskemodell alapján értelmezi az egyszerű kémiai reakciókat;
- ismeri a kémiai reakciók végbemenetelének legalapvetőbb feltételeit (ütközés, energia);
- ismeri a köznapi élet szempontjából legalapvetőbb kémiai reakciókat (pl. égési reakciók, egyesülések, bomlások, savak és bázisok reakciói, fotoszintézis);
- ismer sav-bázis indikátorokat, érti felhasználásuk jelentőségét;
- ismeri a katalizátor fogalmát, érti a katalizátorok működési elvének lényegét;
- ismeri a korrózió fogalmát és a fémek csoportokba sorolását korrózióállóságuk alapján, érti a vas korróziójának lényegét, valamint a korrózióvédelem módjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése

- Az analógiás gondolkodás fejlesztése
- Alkotás digitális eszközzel
- A kémiai információk keresése és értelmezése
- A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során
- A fizikai és a kémiai változások megkülönböztetése
- A reakciók egyenletének leírása szavakkal, a folyamat értelmezése
- A reakciók energiaviszonyai
- A kémiai változások típusai
- A köznapi életben jelentős kémiai reakciók

FOGALMAK

kémiai reakció, reakcióegyenlet, katalizátor, csapadék, gázfejlődés, redukció, oxidáció, redoxireakció, sav, bázis, só, savas kémhatás, semleges kémhatás, lúgos kémhatás, közömbösítés, pH-érték, indikátor, korrózió, rozsda

TÉMAKÖR: Kémia a természetben

ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti és példákkal szemlélteti az emberi tevékenység és a természeti környezet kölcsönös kapcsolatát kémiai szempontok alapján;
- ismeri természeti környezetének, azon belül a légkörnek, a kőzetburoknak, a természetes vizeknek és az élővilágnak a legalapvetőbb anyagait;
- kiselőadás keretében beszámol egy, a saját települését érintő környezetvédelmi kérdés kémiai vonatkozásairól;
- kiselőadás vagy projektmunka keretében ismerteti a háztartási hulladék összetételét, felhasználásának és csökkentésének lehetőségeit, különös figyelemmel a veszélyes hulladékokra;
- konkrét lépéseket tesz annak érdekében, hogy mérsékelje a környezetszennyezést (pl. energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos vásárlás).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az értékelési és érvelési készség fejlesztése
- A prezentációs készség fejlesztése
- Különböző, egyszerű médiatartalmak létrehozása
- A véleményformálás támogatása
- A levegő, a víz, a kőzetburok és az élővilág anyagai
- A levegő szennyező forrásai és következményei
- A természetes vizek összetétele, szennyezői, víztisztítás, ivóvízgyártás
- A hulladékok, a hulladékkezelés, az újrahasznosítás
- A fosszilis energiahordozók

FOGALMAK

Ásványvíz, ásvány, kőzet, érc, trágya, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, szerves vegyület, fosszilis tüzelőanyag, természetes szenek, megújuló energiaforrások

TÉMAKÖR: Kémia a mindennapokban

ÓRASZÁM: 19 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;
- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van azzal, hogy a bennünket körülvevő anyagokat a természetben található anyagokból állítjuk elő;
- tisztában van vele, hogy az életfolyamatainkhoz szükséges anyagokat a táplálékunkból vesszük fel zsírok, fehérjék, szénhidrátok, ásványi sók és vitaminok formájában;
- tud érvelni a változatos táplálkozás és az egészséges életmód mellett;
- képes a forgalomban lévő kemikáliák (növényvédő szerek, háztartási mosó- és tisztítószer) címkéjén feltüntetett használati útmutató értelmezésére, azok felelősségteljes használatára;
- tudja, hogy a különféle ásványokból, kőzetekből építőanyagokat (pl. meszet, betont, üveget) és fémeket (pl. vasat és alumíniumot) gyártanak;
- ismeri a kőolaj feldolgozásának módját, fő alkotóit, a szénhidrogéneket, tudja, hogy ezekből számos termék (motorhajtóanyag, kenőanyag, műanyag, textília, mosószer) készül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A logikus gondolkodás készségének fejlesztése
- A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása
- Az általános tudományos információk felismerésének támogatása
- Élelmiszerek összetevői
- Káros szenvedélyek
- A vízkeménység
- Mosószer, tisztítószer
- Fertőtlenítőszer
- Építőanyagok
- A kőolaj
- A legismertebb fémek

FOGALMAK

gyógyszer, dohánytermék, drog, alkohol, függőség, tápanyag, élelmiszer-adalék, táplálékkiegészítő, mesterséges édesítőszer, tartósítószer, E-számok, kemény víz, vízlágyítás, vízkőoldás, mosószer, szappan, fertőtlenítőszer, műanyag, festékanyagok, növényvédő szerek, műtrágya, mikro- és makrotápanyagok, mesterséges szén, szakaszos lepárlás

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyamon:

KÉMIAI REAKCIÓK TÉMAKÖRBEN A TANULÓ:

- Meg tudja határozni a tanult fogalmak közül a csapadék, katalizátor, korrózió, közömbösítés, sav, bázis, sav-bázis reakció, redukció, oxidáció, redoxireakció fogalmát
- A tanult kémiai reakciók közül legalább egy egyesülés és egy bomlás folyamatát felírja egyenlettel
- Tud példát közömbösítési reakcióra, sav-bázis és redoxireakcióra
- A tanult fémek közül tud megnevezni korrózió szempontjából ellenálló és nem ellenálló fémeket
- Tud legalább két példát a korrózióvédelem módjaira

KÉMIA A TERMÉSZETBEN TÉMAKÖRBEN A TANULÓ:

- Meg tudja határozni a tanult fogalmak közül az energiaforrás, hulladék, ásvány, ásványvíz, fogalmát

- Tud példát mondani megújuló és nem megújuló energiaforrásokra
- Ismeri a természetes elemi szerek módosulásait,
- Meg tudja nevezni a fosszilis energiahordozókat,
- Ismeri a kőzetburok anyagai közül a leggyakoribbakat, tud példát mondani vulkáni és üledékes eredetű kőzetre
- Tud példát a mészkő felhasználási területeire
- Ismeri a természetes vizek sótartalom alapján megkülönböztetett csoportjait, tud példát édes és sós vízre, ásványvízre
- Tudja, mi a különbség a kemény és lágy víz között

A KÉMIA A MINDENNAPOKBAN TÉMAKÖRBE A TANULÓ:

- Meg tudja határozni a tanult fogalmak közül: műanyag, vízkeménység, vízlágyítás, szappan, érc, drog, gyógyszer, tápanyag, táplálék,
- Ismeri a környezetünkben előforduló legismertebb anyagok előállításához szükséges nyersanyagok nevét: üveg- kvarc, papír- cellulóz, kerámiák – kaolin, vas- vasérc, alumínium, - bauxit, beton- mészkő,
- Ismeri a kőolaj legfontosabb összetevőinek nevét, a kőolajfeldolgozás lényegét
- Ismeri a kőolajfeldolgozás legismertebb termékeit és azok felhasználási területét (üzemanyagok, műanyagok, gyógyszer)
- Tudja a szerves és szervetlen vegyületek közti alapvető különbséget
- Meg tudja nevezni a tápanyagokat és azok szerepét a szervezetben, tudja, hogy a tápanyagok a szerves vegyületek mely csoportjához tartoznak
- Tudjon példát mondani a háztartásban használt anyagok közül mosó és tisztító szerre, fertőtlenítő szerre és a főzéshez, sütéshez használt szerekre fő összetevőjük megnevezésével
- Tudja legismertebb fémek fizikai és néhány kémiai tulajdonságát (vas, réz, alumínium)
- Meg tudja nevezni a legismertebb legális és illegális drogok használatának legfőbb veszélyeit

11.21 MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

5-8.évfolyam

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizték meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.

- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknban. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.

A tanulók irodalmi fogalomtárának folyamatos bővítésekor, figyelembe kell venni a korosztály általános kognitív, érzelmi, érdeklődési sajátosságait.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatók.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

Az órakeret megoszlása a következőképpen alakul:

A NAT alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

I. A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a NAT-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

II. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

A tananyag felépítésében is kettős szervező elv érvényesül. A képzési szakasz első felében (5–6. osztály) **témák, motívumok** uralják a tananyagot. Ezek biztosítják az egyes tanulási szakaszok közötti átmenetet, az alapkompentenciák és a gondolkodás fejlesztését.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is.

5–6. ÉVFOLYAM

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.

Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődik íráskészségük, helyesírásuk.

Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szöveggörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődik ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékosságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény
- Hősök az irodalomban
- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseivel is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

AZ 5-6. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

Magyar nyelvtan	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT TANANYAG
I. Kommunikáció alapjai	
A jelek világa	Az országunk jelképeinek eredete Történelmi jelképeink értelmezése A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
A kommunikáció fogalma, tényezői	
A kommunikáció nem nyelvi jelei	
A kommunikációs kapcsolat	
A beszélgetés	
II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	
Hang és betű, az ábécé	Megelevenedett ABC (rajzok)
Betűrend, elválasztás	Beszédtechnika
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve	Nyelvtörők
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve	A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálak használata
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve	
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	
III. Állandósult szókapcsolatok	
Szólások	A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókincstár Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet) A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje
Szóláshasonlatok	
Közmondások	
Szállóigék	
Köznyelvi metaforák	
IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	
Hangképzés, fonéma	A hangképzés biológiája – digitális anyagok Beszédtechnika Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása A személynévadás esztétikája Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik A szótó és a toldalékok helyes használata Nyelvi játékok: szóalkotási módok
A magánhangzók csoportosítása	
Magánhangzótörvények:	
Hangrend	
Illeszkedés	
Mássalhangzótörvények:	
Részleges hasonulás	
Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás	
Összeolvadás	
Rövidülés	
Kiesés	
A szavak szerkezete:	

Egyszerű és összetett szavak Szótő és toldalékok A képző, a jel, a rag	
V. Hangalak és jelentés	
Egyjelentésű szavak	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban Nyelvi humor Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
Többjelentésű szavak	
Azonos alakú szavak	
Rokon értelmű szavak	
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	
VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás
A leírás	
Az elbeszélés	
A párbeszéd	
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	
VII. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javasolunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése
Sajtótermékek jellemző jegyei	
VIII. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	
Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése Köznevek tulajdonnévvé válása Történelmi ragadványnevek Melléknevek főnevesülése Melléknevek metaforikus jelentése Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban Karinthy Frigyes: Tegeződés Többszófajúság Szófajváltás Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
Az ige fogalma	
Az igeidők	
Az igemódok	
Az ige ragozása	
A leggyakoribb igeképzők	
Az igék helyesírása	
A határozószó	
A főnév	
Személynevek és helyesírásuk	
A földrajzi nevek és helyesírásuk	
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	
A melléknév	
A melléknevek helyesírása	
A számnév	
A számnév helyesírása	
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	

A vonatkozó, határozatlan és általános névmás	
Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév	
Viszonyszók, mondatszók	

Az 5–6. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám: 272 óra
A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 4-4 óra javasolt elosztása: 2 magyar nyelv, 2 irodalom.
A nyelvtan óraszámait úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

MAGYAR NYELV

5-6.

5. évfolyamon + 8 óra beillesztése (A/B)= 76 óra, 6. évfolyamon 68 óra		
	5. évf.	6. évf.
A kommunikáció alapjai	4	2
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	4+2	2
Állandósult szókapcsolatok	4+1	2
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	18	2
Hangalak és jelentés	3+2	3
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7+3	6
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	12	35
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-14 óra	14	14
	68+8	68
ÖSSZESEN:	76	68
MAGYAR NYELV C jelű osztályokban		
	5. évf.	6. évf.
A kommunikáció alapjai	4	2
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	6	2
Állandósult szókapcsolatok	4	1
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	18	2

Hangalak és jelentés	3	3
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7	6
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	10	36
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-14 óra*	14	14
ÖSSZESEN:	68	68

1.) A szabadon felhasználható órakeret (14) tematikus bontásban:

5. évfolyam

Tematikai egység	Órakeret
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	10
Helyesírás	4

6. évfolyam

Tematikai egység	Órakeret
A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	10
Helyesírás	4

TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra (5. évf.: 4, 6. évf.: 2)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

FOGALMAK

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

TÉMAKÖR: Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra (5. évf.: (4+2/6) + 4, 6. évf.: 2+ 4)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

TÉMAKÖR: Állandósult szókapcsolatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra (5. évf. 4 + 1/ 4, 6. évf.: 2/1)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

FOGALMAK

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

TÉMAKÖR: A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra (5. évf. 18 + 10, 6. évf. 2)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

FOGALMAK

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 ÓRA (5.ÉVF.: 3 + 2/3, 6. ÉVF.: 3)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése

- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

FOGALMAK

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra (5. évf.: 7 + 3/ 7, 6. évf.: 6)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
 - legyen szöveghű, értő szövegolvasása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra (5.évf.: 2, 6. évf.: 2)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel
- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

TÉMAKÖR: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra (5. ÉVF.: 12/10, 6. ÉVF.: 35/36 + 10)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyzó, mondatzó
- Az iskolai helyesírási segédesszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára

- A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása
- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása

FOGALMAK

szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonzók, mondatok

A továbbhaladás feltételei 5. évfolyam:

A tanuló

- ismerje a kommunikációs folyamat tényezőit
- ismerje és tudatosan alkalmazza a kommunikációs kapcsolat illemszabályait *megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés* helyzetekben
- tudja megkülönböztetni a hang és a betű fogalmát
- ismerje a szűk és bő magyar ábécét és a betűrendbe sorolás alapvető szabályait
- ismerje és tudatosan alkalmazza az elválasztás szabályait
- tudjon értelmezni közismert magyar szólásokat, szóláshasonlatokat és közmondásokat
- ismerje a beszédhangok képzési folyamatát, azok csoportosításait
- ismerje és tudatosan alkalmazza a szóelemzés szabályait, a szóelemek funkcióit (szótő, képző, jel, rag)
- ismerje fel és azonosítsa az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű, a rokon értelmű, a hasonló alakú, a hangutánzó és hangulatfestő szavak jelentését, a jelentésmezőt
- legyen szöveghű, értő szövegolvasása
- ismerje és használja a digitális és /vagy nyomtatott szótárakat
- ismerje és alkalmazza a gyakorlatban az elbeszélés, a leírás, a hagyományos levél szövegtípusainak jellemzőit
- ismerje és gyakorolja az információkeresés és –gyűjtés alapvető technikáit

A továbbhaladás feltételei 6. évfolyam:

A tanuló

- vegyen részt aktívan különböző kommunikációs helyzetekben
- ismerje és alkalmazza a kommunikáció nem nyelvi jeleit, illetve tudja azok üzenetét felismerni a mindennapi beszédhelyzetekben
- ismerje fel a megismert helyesírási eseteket írott szövegekben, és tudatos alkalmazza azokat a szövegalkotásban
- tudja értelmezni az állandósult szókapcsolatokat, szólásokat, közmondásokat
- legyen szöveghű, értő szövegolvasása
- ismerje és alkalmazza az elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail jellemzőit
- ismerje és alkalmazza a plakát, meghívó szövegtípusok jellemzőit
- ismerje a szövegtípusoknak megfelelő helyesírási és szövegszerkesztési szabályokat
- tudjon megfogalmazni megadott szempontok alapján reflexiót a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról
- ismerje fel a szavak jelentésbeli szerepét és gyakorlati alkalmazását a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- ismerje fel a szófajokat a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonzók, mondatok

- tudjon önállóan használni iskolai helyesírási segédeszközöket: szótárakat, szabályzatot és helyesírási portálokat
- értelmezzen és alkosson különféle megjelenésű és típusú szövegeket

Irodalom	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
I. Család, otthon, nemzet	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve - részletek
Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok	Móra: Csalóka Péter Petőfi Sándor: Arany Lacinak
Arany János: Családi kör	Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád
Fehérlófia	
Az égig érő fa (magyar népmese)	Tündérszép Ilona és Árgyélus
Arany János: Rege a csodaszarvasról	Attila földje (népmese)
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek A világ teremtése Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok	Az Édenkert története József Attila: Betlehemi királyok Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? Dávid és Góliát, további bibliai történetek
II. Petőfi Sándor: János vitéz	
III. Szülőföld, táj	
Petőfi Sándor: Szülőföldemen	Petőfi Sándor: Távolból Ady Endre: A föl-földobott kő
Petőfi Sándor: Az alföld	
Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)	
Nagy László: Balatonparton	
Weöres Sándor: Tájkép	
IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	
V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény	
Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér Szabó Magda: Tündér Lala Fekete István: A koppányi aga testamentuma Fekete István: Bogáncs (Egy kiválasztása kötelező.)	
VI. Hősök az irodalomban	
V.1. Hagyomány és irodalom	
Arany János: Mátyás anyja	Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata
Arany János: A walesi bárdok	
Hősök–mondák:	
- Beckó vára vagy Csörsz árka - Szent László legendája vagy Lehel kürtje	
A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.	
Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet)	

(Választható)	
Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék (Erdély) vagy A Lendvai vár (Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák	
(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)	
V.2. Irodalom és mozgókép	
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi	
VII. Arany János: Toldi	
VIII. Szeretet, hazaszeretet, szerelem	
Bibliai történetek Mária és József története Jézus tanítása a gyermekekről (karácsonyi ünnepkör)	Ady Endre: Karácsony Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony Juhász Gyula: Karácsony felé Fekete István: Róráté Kányádi Sándor: Hattyúdál Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet) Radnóti Miklós: Nem tudhatom Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke
Vörösmarty Mihály: Szózat	
Petőfi Sándor: Honfidal	
	Irodalom és mozgókép Hollós László–Dala István: Szerelmes földrajz/ vagy Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Kőmíves Kelemen Szerelem a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt A csitári hegyek alatt
Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...	
Radnóti Miklós: Bájoló	
IX. Gárdonyi Géza: Egri csillagok	
X. Választható világirodalmi ifjúsági regény	
Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Petőfi Sándor: János vitéz
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Választható magyar ifjúsági vagy meseregény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)
Arany János: Toldi
Gárdonyi Géza: Egri csillagok
Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Családi kör (részlet)
Arany János: A walesi bárdok (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

A – B jelű osztályok

5. évfolyamon 68+9 óra,

6. évfolyamon 68 óra

	5. évfolyam	6. évfolyam
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	14 + 4	2
Petőfi Sándor: János vitéz	14	-
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	4	4
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	-
Egy szabadon választott meseregény elemzése	4	-
Hősök az irodalomban	4 + 2	3
Arany János: Toldi	-	18
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	4	10
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	-	12
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	+3	5
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14	14
Összesen	68 + 9	68

	5. évfolyam	6. évfolyam
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	14	2
Petőfi Sándor: János vitéz	14	-
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	4	4
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	-
Egy szabadon választott meseregény elemzése	4	-
Hősök az irodalomban	4	3
Arany János: Toldi	-	18
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	4	10
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	-	12
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	-	5
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14	14
Összesen	68	68

A szabadon felhasználható órakeret (14) tematikus bontásban:

5. évfolyamon

Tematikai egység	Órakeret
Család, otthon, nemzet	3 óra
Petőfi: János vitéz	8 óra
Saint-Exupéry: A kis herceg	3 óra
Család, otthon, nemzet	4 óra
Hősök az irodalomban	10 óra

6.
évfolyamon

TÉMAKÖR: Család, otthon, nemzet – kisepikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra (5. évf.: (14 + 4 / 14) + 3), 6. évf.: 2 + 4)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által

Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása

A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben

Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzetéhez kapcsolása

FOGALMAK

népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

TÉMAKÖR: Petőfi Sándor: János vitéz

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra (5. évf.: 14 + 8)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mű szövegének közös órai feldolgozása

A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése

A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása

A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok

Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

TÉMAKÖR: Szülőföld, táj

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra (5. évf.: 4, 6. évf.: 4)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:

A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása

A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben

A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján

A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése

Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése

A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival

Irodalmi atlasz vagy térkép használata

A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal

Kisebb projekt munkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra (5. évf.: 14 / 10)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

FOGALMAK

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

TÉMAKÖR: Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése

Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér vagy

Szabó Magda: Tündér Lala vagy

Fekete István: A koppányi aga testamentuma vagy

Fekete István: Bogáncs)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra (5. évf.: 4)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

TÉMAKÖR: Hősök az irodalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra (5. évf.: 4 + 2 / 4, 6. évf.: 3 + 10)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

TÉMAKÖR: Arany János: Toldi

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra (6. évf.: 18)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mű szövegének közös órai feldolgozása

Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése
 Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában
 Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)
 A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvizsoly stb.) megtárgyalása
 Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

TÉMAKÖR: Szeretet, hazaszeretet, szerelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra (5. évf.: 4, 6. évf.: 10)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra (6. évf.: 12)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

TÉMAKÖR: Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény

Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg

Daniel Defoe: Robinson Crusoe

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra (5. évf.: + 3, 6. évf.: 5)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

A továbbhaladás feltételei 5. évfolyam:

A tanuló

- ismerje a korábban megismert epikus műfajok (*mese, monda*) jellemzőit, alkalmazza azok elemzési szempontjait
- ismerje a *mítosz* műfaját, tudja alkalmazni annak elemzési szempontjait
- tudjon szöveget alkotni mese, mítosz műfajban
- ismerje Petőfi János vitéz c. elbeszélő költeményét
- ismerje a cselekményt, értelmezze annak fő fordulópontjait
- ismerje fel a szövegben az alapvető poétikai eszközöket: *szóképeket* (hasonlat, metafora, megszemélyesítés) és *alakzatokat* (párhuzam, ellentét)
- ismerje fel a táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formákat lírai és epikus szövegekben
- tudjon készíteni a szövegek vizuális értését erősítő ábrákat, illusztrációkat
- ismerje Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk c. regényét
- ismerje az epikus művek szerkezetét: előkészítés, bonyodalom, kibontakozás, tetőpont, megoldás)
- tudjon azonosítani a cselekményben megjelenő élethelyzeteket, erkölcsi konfliktusokat, azokról véleményt alkotni
- ismerje fel a cselekmény főbb fordulópontjait
- tudjon jellemezni egyes szereplőket
- ismerjen egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regényt (*Móra Ferenc: Csilicsali Csalamári Csalamér* vagy *Szabó Magda: Tündér Lala* vagy *Fekete István: A koppanyi aga testamentuma* vagy *Fekete István: Bogáncs*)
- ismerjen és tudjon fejből felidézni verses szövegekből részleteket
- memoriterek:
Weöres Sándor: *Ó, ha cinke volnék*
Petőfi Sándor: *János vitéz* (részletek)
Arany János: *Családi kör* (részlet)
Kölcsy Ferenc: *Himnusz* (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: *Szózat* (1. és 2. vsz. + 13., 14. vsz.)

A továbbhaladás feltételei 6. évfolyam:

A tanuló

- tudja értelmezni a különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságát, problémafelvetéseit
- alkalmazza a korábban megismert műfajokhoz (pl. *monda, rege*) kapcsolódó elemzési szempontokat hasonló témájú szövegekben
- ismerje a *monda* műfaját, tudja alkalmazni annak elemzési szempontjait
- tudjon megfogalmazni személyes véleményt a szövegekben felvetett problémákról, tudja azokat személyes élethelyzethez kapcsolni
- tudjon szöveget alkotni monda műfajban
- tudja azonosítani a táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formákat lírai és prózai szövegekben
- ismerje a kijelölt mondák közül kettőnek a tartalmát (1. tanterv, választható mondák)
- ismerje Arany János Toldi c. elbeszélő költeményét

- ismerje fel az elbeszélő költemény műfaji jellemzőit felismerése, értelmezze azokat a mű vonatkozásában
- tudja azonosítani az alkotás néhány stíluselemét (verselés, szóképek, alakzatok)
- tudja értelmezni a mű erkölcsi kérdésfelvetéseit (bűn, büntetés), illetve tudjon azokról értékítéletet alkotni
- ismerje Gárdonyi Géza Egri csillagok c. regényét
- tudja azonosítani cselekményben megjelenő élethelyzeteket, erkölcsi konfliktusokat, illetve tudjon azokról véleményt alkotni
- ismerje a cselekmény fordulópontjait, tudja azokat összekapcsolni a műfaj jellegzetességeivel
- ismerje a főbb szereplőket, a köztük lévő kapcsolatrendszert, tudja őket jellemezni
- tudjon szöveget alkotni az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével
- ismerje Daniel Defoe Robinson Crusoe c. regényét
- ismerjen és tudjon fejből felidézni verses szövegekből részleteket
- memoriterek:
Csokonai Vitéz Mihály: *Tartózkodó kérelem*
Arany János: *Rege a csodaszarvasról (részlet)*
Arany János: *A walesi bárdok (részlet)*
Arany János: *Toldi (részletek)*

7–8. ÉVFOLYAM

A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagnak a középpontjában az egyszerű és összetett mondatok, az állandósult szókapcsolatok állnak. A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett a tanulók elhelyezik a magyar nyelvet a világ nyelvei között, tájékozódnak a magyar nyelv történetének főbb állomásairól, közben többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával találkoznak.

A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv és irodalom tanításának is lehetősége és feladata.

A 7–8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is. A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek

egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

A 7-8. évfolyam irodalomtanításának témakörei:

- Korok és portrék,
- Magyar vagy világirodalmi regény,
- Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében,
- Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében,
- A 20. századi történelem az irodalomunkban,
- Szórakoztató irodalom.

A 8. osztályosokat a tanterv a középiskolai felkészülésben és a pályaválasztásban az eddig tanultak rendszerező ismétlésével segíti.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatók.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A NAT alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

I. A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a NAT-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

II. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók.

Magyar nyelvből a 8. évfolyamon félévkor a tanulók anyanyelvi ismereteit záró felméréssel kell mérni.

A 7–8. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

MAGYAR NYELV	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT TANANYAG
I. Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	
Kommunikáció szóban és írásban	

Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő	Kommunikációs helyzetek paródiái, karikatúrái Hagyományos és digitális iskolaújság szerkesztése: műfajok, szerkesztők, szerkesztési elvek A reklám médiumai, műfajai, hatásai Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar
Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás	
Vita és érvelés	
Kommunikációs zavar	
A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai	
Reklám, hirdetés, apróhirdetés	
II. Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szószerkezetek, a szóösszetételek	
A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása	A mondatrészek és stilisztikai szerepük: nominális és verbális stílus Vonzatok és mondat szerkezetek A vonzatok vizsgálata a tanult idegen nyelvben, összevetése a magyar nyelv sajátosságaival A szószerkezetek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra A szóösszetételek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra
Az állítmány	
Az alany	
A tárgy	
Határozók	
Hely-, idő-, állapot- és módhatározó	
Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél-és állandó határozó	
A jelzők	
Minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező jelző)	
A mellé- és alárendelő szószerkezet	
Az egyszerű mondat szerkezete	
Az egyszerű mondat helyesírása	
Szóképzés	
Alárendelő szóösszetételek	
Mellérendelő szóösszetételek	
III. A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	
A köznyelv és csoportnyelvek	A nagy magyar nyelvjárások hangtani, szókészletbeli jellemzőinek összevetése digitális anyagok segítségével Torz mozaikszavak stílushatásai
Nyelvjárások	
Ritkább szóalkotási módok	
Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	
IV. Könyvtárhasználat	
V. Készüljünk a felvételire!	
VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői Az érv és a cáfolat	Érvtípusok Egyenes érvelés, inverz érvelés
VII. Összetett mondat a szövegben	
A mellérendelő összetett mondat	A többszörösen összetett mondat Körmondatok az irodalmi művekben Az idézés fajtái
Az alárendelő összetett mondatok	
A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat	
Az összetett mondat helyesírása	
Az idézés	
VIII. Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései - játékosan	
A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint	A rovásírás írásjegyei, fellelhető rovásírásos nyelvemlékeink
Nyelvünk eredete, rokonsága	

Nyelvtörténet, nyelvmemlékek	A jövevényszavak jelentésváltozásai
Nyelvújítás	A nyelvújítás mulatságos túlkapásai

MAGYAR NYELV 7-8. ÉVFOLYAM

7. évfolyamon + 34 óra beillesztése = 68 óra (heti 2 óra) 8. évfolyam (heti 1,5 óra)			A
	7. évf.	8. évf.	
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	3 + 4	2 + 2	
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, mellérendelő szó szerkezet	12 + 12	2	
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, szóalkotási módok – játékos feladatokkal	2 + 8	10	
Könyvtárhasználat	1 + 1	1 + 1	
Készüljünk a felvételire!	5 + 6	5 + 5	
Szövegértés és szövegalkotás	1 + 4	2 + 2	
Összetett mondat a szövegben	0	8	
Nyelvtörténet, nyelvrokonság – játékosan	2	2 + 2	
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 7-7 óra	7	7	
	33 + 35	39 + 12	
ÖSSZESEN:	68	51	

szabadon felhasználható órakeret (7) tematikus bontásban:

7. évfolyam

Tematikai egység	Órakeret
Szövegértés-szövegalkotás	3
Készüljünk a felvételire!	4

8. évfolyam

Tematikai egység	Órakeret
Összetett mondat a szövegben	4
Készüljünk a felvételire!	3

Témakör: A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése

Javasolt óraszám: 5 óra (7. évf.: 3 + 4, 8. évf.: 2 + 2)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése

A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése

A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben

A kommunikációs zavar felismerése, néhány megismert korrekciós lehetőség alkalmazása

A szövegértési készség fejlesztése

A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése

Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása

Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben

A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása

Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése

Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával

- A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése
- A kommunikációs zavar felismerése, javítása
- Vita- és érvelési kultúra elsajátítása
- A közéleti beszédformák (felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd) felismerése és alkalmazása

FOGALMAK

tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd

TÉMAKÖR: Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szószerkezetek, a szóösszetételek

Javasolt óraszám: 12 óra (7. évf.: 12 + 12, 8. évf.: 2)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A nyelv változásainak megfigyelése
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mondatfajták azonosítása a közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben
- Egyszerű mondat típusainak felismerése, elemzése
- Az egyszerű mondat központosítása
- Az összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai
- A mellérendelő és az alárendelő szószerkezet fajtáinak megismerése, elemzése
- A mondatrészek megtanulása (alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részeshatározó, mód- és állapothatározó, ok-és célhatározó, eszköz- és társhatározó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező]
- A szórend és a mondatjelentés kapcsolatának vizsgálata
- A szó elsődleges jelentésének, illetve a metaforikus jelentésnek elkülönítése, tudatos alkalmazása
- A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete
- Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása
- Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata

FOGALMAK

egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szószerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyias, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szóösszetétel, szóképzés, szórend

TÉMAKÖR: A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra (7. évf.: 2 + 8, 8. évf.: 10)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az anyanyelv állandóságának és változásának tudatosítása
- A nyelv főbb változatainak megismertetése (köznyelv, irodalmi nyelv, csoportnyelvek)
- A nyelvek megjelenési formáinak ismerete
- A tanuló környezetében előforduló nyelvjárás néhány jellegzetességének megfigyelése
- A nyelvi tolerancia kialakítása, fejlesztése
- A tanuló környezetében előforduló nyelvváltozatok azonosítása
- Anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv összevetése

FOGALMAK

irodalmi nyelv, köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv

TÉMAKÖR: Könyvtárhasználat

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra (7. évf.: 1 + 1, 8. évf.: 1 + 1)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

FOGALMAK

szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

TÉMAKÖR: Készüljünk a felvétélre!

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra (7. évf.: (5 + 6) + 4, 8. évf.: (5 + 5) + 3)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban

A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismerése a szövegben

A szókincs fejlesztése

Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése

A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése

Az olvasmány-feldolgozási stratégiák gyakoroltatása

Reflektálás a szöveg tartalmára

A szövegű, értő szövegolvasás gyakoroltatása

A hagyományos és a digitális írás fejlesztése

Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása

A helyesírási készség fejlesztése

A mérlegelő gondolkodás fejlesztése

A megtanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása

Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átismétlése

FOGALMAK

Az eddig tanult fogalmak átismétlése

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra (7. évf.: (1 + 4) + 3, 8. évf.: 2 + 2)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása

A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

TÉMAKÖR: Összetett mondat a szövegben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra (8. évf.: + 3)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint

Az összetett mondatok típusainak megismerése

Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése

A központosítás megtanulása az összetett mondatban

Az idézés szabályainak elsajátítása

FOGALMAK

összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés

TÉMAKÖR: Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra (7. évf.: 2, 8. évf.: 2 + 2)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző korok szövegeiben

– a szókincs változása, régi kifejezések, jövevényszavak gyűjtése irodalmi és beszélt nyelvi szövegekből

– a nyelvújítás és a nyelvújítók néhány szóalkotási módjának megismerése

– a magyar nyelv eredete, a nyelvrokonság hipotéziseinek megismerése

FOGALMAK

rovásírás, nyelvmemória, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyam:

A tanuló

- vegyen részt aktívan különböző kommunikációs helyzetekben
- legyen képes az önálló tanulásra és ismeretszerzésre hagyományos és digitális eszközök, források segítségével
- ismerje és alkalmazza a közéleti beszédformák közül a felszólalást és a hozzászólást
- tudja megkülönböztetni a mondatfajtákat közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben
- ismerje fel az egyszerű mondat típusait és tudja elemezni őket
- ismerje fel és legyen képes elemezni az alárendelő és a mellérendelő szószerkezeteket
- tudja azonosítani az alábbi mondatrészeket: alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részhathatározó, mód- és állapothatározó, ok- és célhatározó, eszköz- és társhatározó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező]
- ismerje a főbb szóalkotási módokat (szóösszetétel, szóképzés)
- ismerje az összetett szavak helyesírásának főbb szabályait
- ismerje és használja önállóan a digitális és papír alapú helyesírási segédeszközöket
- tudja használni a nyomtatott, illetve a digitális szótárakat
- ismerje fel a tanult hangtani és szóalaktani jelenségeket a szavakban
- ismerje és tudja értelmezni a közismert állandósult szókapcsolatokat: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket
- ismerje fel a tanult szófajokat és mondatfajtákat szövegekben
- alkalmazza tudatosan a tanult helyesírási szabályokat

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyam:

A tanuló

- vegyen részt aktívan a különböző kommunikációs helyzetekben
- sajátítsa el a közéleti megnyilatkozás alapszabályait
- legyen képes az önálló tanulásra és ismeretszerzésre hagyományos és digitális eszközök, források segítségével
- ismerje a tömeg- és a digitális kommunikáció jellemzőit
- ismerje fel és javítsa a kommunikációs zavart
- rendelkezzen normakövető vita- és érvelési kultúrával
- ismerje és tudja azonosítani, elemezni az alapvető szóalkotási formákat (szóösszetétel, szóképzés)
- ismerje és alkalmazza az összetett szavak helyesírásának főbb szabályait
- ismerje és használja önállóan a digitális és papír alapú helyesírási segédeszközöket (szótárakat, szabályzatokat, helyesírási portálokat)
- ismerje a szövegek fő fajtáinak sajátosságait: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegeket
- ismerje és tudja értelmezni a nem közismert állandósult szókapcsolatokat: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket
- ismerje fel és alkalmazza a gyakorlatban a tanult szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőit
- ismerje az összetett mondatok főbb típusait: tudja megkülönböztetni az alárendelő és a mellérendelő összetett mondatokat
- ismerje és alkalmazza az összetett mondatok központosági szabályait
- ismerje és alkalmazza az idézés mondatformáinak szabályait
- rendelkezzen ismeretekkel a magyar nyelv eredetéről, valamint a nyelvrokonsággal kapcsolatos hipotézisekről

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)		AJÁNLOTT MŰVEK
I. Korok és portrék		
A) Középkor		
István király intelmei Imre herceghez (részletek)	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Árpád, Szent László)	
B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció		
Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján)	Mátyás királlyá koronázása; Mesék Mátyás királyról: A kolozsvári bíró	
Janus Pannonius: Pannonia dicsérete	Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	
	Bornemisza Péter: Siralmas énnékem Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról való ének (részletek)	
Balassi Bálint: Egy katonaének	Balassi Bálint: Borivóknak való	
Balassi Bálint: Hogy Juliára találja, így köszöne néki	Balassi Bálint: Adj már csendességet	
Irodalom és színház vagy film kapcsolata A reneszánsz dráma Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia vagy később tárgyalva: Molière: A képzelt beteg		
C) Irodalmunk a 17-18. században		
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak)	Rákóczi-nóta, Buga Jakab éneke, Zöld erdő harmatát	
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)	Lévay József: Mikes Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Rákóczy menekülése a börtönből)	
D-E) Klasszicizmus és romantika		
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	Petőfi Sándor: Csokonai	
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	Áprily Lajos: Séta Debrecenben Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor	
Kölcsey Ferenc: Huszt	Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)	
Kölcsey Ferenc: Emléklapra	Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek Széchenyi Istvánról: Az Akadémia alapítása; A hídvám)	
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek Kossuth Lajosról: A sorsfordító kabát)	
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	Kossuth-nóta	
Vörösmarty Mihály: Szózat	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (Kossuth Lajos – részlet)	
Vörösmarty Mihály: Ábránd	Vörösmarty Mihály: Petike	
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem		
Petőfi Sándor: Nemzeti dal		
Petőfi Sándor: Szeptember végén		
Arany János: A fülemile		
Arany János: A tölgyek alatt vagy Epilógus		

	Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert... Petőfi és Arany levelezése – részletek Arany János: V. László Arany János: Szondi két apródja
Jókai: A huszti beteglátogatók	Irodalom és film kapcsolata Jókai Mór: A köszívű ember fiai
Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa	Mikszáth Kálmán: A Balóthy-domínium Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány	
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák	
II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	
Jules Verne: Kétévi vakáció vagy Tonke Dragt: Levél a királynak vagy Mándy Iván: Az enyedi diák vagy Csukás István: Vakáció a halott utcában	

IRODALOM 8. ÉVFOLYAM

III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében

A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...	Ady Endre: Ember az embertelenségben
Ady Endre: Őrizem a szemed	Ady Endre: Krisztus-kereszt az erdőn
Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba	Babits Mihály: A második ének (részlet)
Babits Mihály: Ádáz kutyám	Kosztolányi Dezső: Akarsz-e játszani?
Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom	Kosztolányi Dezső: Ének a fiatalokról
Juhász Gyula: Milyen volt...	Juhász Gyula: Anna örök
	Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú
Dsida Jenő: Hálaadás	Tóth Árpád: Láng
József Attila: Rejtelmek	Dsida Jenő: Kalendárium szonettekben (részlet)
József Attila: Kertész leszek	Dsida Jenő: Születésnap köszöntő édesanyámnak
József Attila: Születésnapomra	József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék
Reményik Sándor: Templom és iskola	József Attila: Istenem
Áprily Lajos: Március	Áprily Lajos: A rím
Radnóti Miklós: Nem tudhatom	Radnóti Miklós: Hetedik ecloga
B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	
Kós Károly: Az országépítő (részlet)	Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek)
Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály	Móricz Zsigmond: Hét krajcár
Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálig	Móricz Zsigmond: A fillentő
Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet)	
Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet)	

Nyirő József: Uz Bence (részlet)	
C) „Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban	
Reményik Sándor: Mi a magyar?	Babits Mihály: Hazám Babits Mihály: Áldás a magyarra Juhász Gyula: Trianon Juhász Gyula: Testamentum Karinthy Frigyes: Levél (részlet) Márai Sándor: Napló (részlet)
IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	
A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	
Szabó Lőrinc: TücsökHzene (részletek)	Nagy László: Az én szívem Nemes Nagy Ágnes: Félelem Csoóri Sándor: Szomorúság
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet	
Weöres Sándor: A társ	
Kányádi Sándor: Két nyárfa	
Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére	
Wass Albert: Üzenet haza (részlet)	
B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	
Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (részlet)	Mándy Iván: Tájak, az én tájaim (részlet)
Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)	Illyés Gyula: Hősökről beszélek (részlet)
Örkény István: Egyperces novellák (részletek)	
C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	
Irodalom és színház vagy mozgókép Egy szabadon választott drámai alkotás	
V. A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	
Irodalom és mozgókép Szabó Magda: Abigél	
Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)	Pilinszky János: Harbach, 1944 Anna Frank naplója
Choli Daróczi József: Dal	Lakatos Menyhért: Még mindig siratunk
Irodalom és mozgókép George Orwell: Állatfarm	
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)	Márai Sándor: Mennyből az angyal Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán
VI. Szórakoztató irodalom	
Irodalom és mozgókép Agatha Christie egy Poirot-novellája	Agatha Christie: Tíz kicsi néger

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány
Móricz Zsigmond: Pillangó vagy a Légy jó mindhalálig
William Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia vagy Molière: A képzelt beteg

MEMORITEREK:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
Kölcsey Ferenc: Huszt
Kölcsey Ferenc: Emléklapra
Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
Petőfi Sándor: Nemzeti dal
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
Petőfi Sándor: Szeptember végén
Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
József Attila: Születésnapomra (részlet)
József Attila: Mama
Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

A 7–8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám: 204 óra.

A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 3-3 óra javasolt elosztása: 1 magyar nyelv, 2 irodalom.

A nyelvtan óraszámait úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

Magyar nyelvből a 8. évfolyamon félévkor a tanulók anyanyelvi ismereteit záró felméréssel kell értékelni.

IRODALOM

7-8.

7. évfolyamon heti 2 óra = 68 óra

8. évfolyamon heti 1,5 óra = 51 óra

IRODALOM	7. évfolyam	8. évfolyam
I. Korok és portrék	50	
A) A középkor	3	
B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció	11	
C) Irodalmunk a 17–18. században	4	
D-E) Klasszicizmus és romantika	32	
II. Magyar irodalmi ifjúsági regény	4	2
III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében		19
A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában		10
B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában		8
C) „Vérző Magyarország” - Trianon		1
IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében		10
A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában		4
B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában		4
C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában		2
V. A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)		4
VI. Szórakoztató irodalom		2
Szabadon felhasználható (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14	14
Összes óraszám:	68	51

A szabadon felhasználható órakeret (14) tematikus bontásban:

7. évfolyamon

Tematikai egység	Órakeret
Irodalmunk a 17-18. században	4 óra
Magyar irodalmi ifjúsági regény (Mándy Iván: Az enyedi diák <u>vagy</u> Csukás István: Vakáció a halott utcában)	4 óra
Szövegértés, szövegalkotás	6 óra

8. évfolyamon

Tematikai egység	Órakeret
Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	6 óra
Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	4 óra
Világirodalmi ifjúsági regény (Jules Verne: Kétévi vakáció <u>vagy</u> Tonke Dragt: Levél a királynak)	4 óra

TÉMAKÖR: I. Korok és portrék

JAVASOLT ÓRASZÁM ÖSSZESEN: 50 óra

A) A középkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra (7. évf.: 3)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- Az európai kultúra kialakulásának megismerése

FOGALOM

középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr

B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra (7. évf.: 11)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- A reneszánsz világkép értelmezés
- A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése
- A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése
- A reneszánsz drámváltozatok elkülönítése
- Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása

FOGALMAK

reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)

C) Irodalmunk a 17–18. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra (7. évf.: 4 + 4)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése

- A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése
- A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése
- A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében

FOGALMAK

kuruc kor, toborzódal, bujdosóének, siratóének, levél, emlékirat

D-E) A klasszicizmus és a romantika irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM: 32 óra (7. évf.: 32)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers)
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli
- Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda)
- Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora
- A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése
- Novellákat és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése
- A kisepikai és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz, stb.)

FOGALMAK

romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kisepika, anekdota, novella, elbeszélés

TÉMAKÖR: II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra (7. évf.: 4 + 4, 8. évf.: 2 + 4)

7. ÉVF.

Mándy Iván: Az enyedi diák vagy

Csukás István: Vakáció a halott utcában

8. ÉVF.

Jules Verne: Kétévi vakáció vagy

Tonke Dragt: Levél a királynak

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.)
- Az elbeszélte világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)

FOGALMAK

történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

TÉMAKÖR: III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében

JAVASOLT ÓRASZÁM ÖSSZESEN: 19 óra

A) *Líra a 20. század első felének magyar irodalmában*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra (8. évf.: 10)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum

FOGALMAK

metonímia, szimbólum; anafora

B) *Epika a 20. század első felének magyar irodalmában*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra (8. évf.: 8)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átismétlése
- A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése
- Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz)

FOGALMAK

kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

C) „Vérző Magyarország”- Trianon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra (8. évf.: 1)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése
- A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

FOGALMAK

békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus

TÉMAKÖR: IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében

JAVASOLT ÖSSZÓRASZÁM: 10 óra

A) *Líra a 20. század második felének magyar irodalmában*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra (8. évf.: 4)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átismétlése
Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal)
Szóképek, alakzatok felismerése

FOGALMAK

lírai önéletrajz, népies dal

B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra (8. évf.: 4)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A történetmesélés egyszerűbb formáinak átismétlése
A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai szociográfia, egypercesek
Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése
Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában
A groteszk megjelenése a korszak irodalmában

FOGALMAK

egyperces, groteszk, humor

C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra (8. évf.: 2)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata
A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása
A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével
A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése
A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése
Drámarészletekből drámaegész kibontása
Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben

FOGALMAK

dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus

TÉMAKÖR: V. A 20. századi történelem az irodalomban

(II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra (8. évf.: 4)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban
Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között.
Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása

- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

FOGALMAK

jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom

TÉMAKÖR: VI. Szórakoztató irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra (8. évf.: 3)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az eddigi irodalmi ismeretek felelevenítése és alkalmazása a választott mű értelmezésében

FOGALMAK

szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 5–8. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 1–2. évében (5–6. évfolyam) döntően a gamifikáció és a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása javasolt. A tematikus-motivikus tananyagszervezés lehetővé teszi, hogy a tanár-diák párbeszéd mellett kitüntetett szerepet kapjon a tanulócsoporthoz tagjai között létrejövő párbeszéd, a csoportban kibontakozó kreatív alkotómunka, az önálló munkavégzés, tanulás kialakítása.

A képzés 2. szakaszának 3–4. (7–8. évfolyam) évében a játékosítás és a kooperatív tanulási-tanítási módszerek mellett az önálló tanulási módszerek kialakítása javasolt (önálló kutatómunka, beszámoló készítése, előadása, önálló jegyzetelés tanulója, tanulási módszerek tanítása).

Tanulásszervezési módok

javasolt tanulószervezési módok: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában. A reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projektmunkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.) a gyerekek motiváltságát növeli. A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenségalapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Meseírás, jelképek értelmezése fűrtábrával. Digitális projektek; gondolattérképek; hagyományosan vagy digitális applikációkkal megrajzolt szereplők, szereplőkapcsolatok; előadások, stb. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára, stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyam:

A tanuló

- ismerje az európai és a magyar kultúra jelentős korszakait, stílusirányzatait
- tudja összehasonlítani egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációit
- ismerje a nemzeti hagyományok szempontjából szimbolikus magyar irodalmi szövegeket
- ismerje és értelmezze a nemzeti identitást meghatározó lírai szövegeinket (Kölcsy: *Himnusz*, Vörösmarty: *Szózat*)
- ismerje fel az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni dilemmákat, tudjon azokról erkölcsi értékítéletet alkotni
- legyen képes lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzésére
- ismerjen néhány alapvető lírai műfajt, illetve az arra jellemző példákat (*dal*, *himnusz*, *epigramma*, *óda*)
- ismerje fel lírai szövegekben az alapvető szóképeket (*metafora*, *hasonlat*, *megszemélyesítés*)
- ismerje a *novella* és a *regény* műfaji sajátosságait
- tudjon értelmezni novellákat és regényeket különböző szempontok szerint

- legyen képes otthoni olvasás és közös órai feldolgozás után nagyobb szövegegység áttekintő megértésére és egyes szövegrészletek részletes megfigyelésére
- tudja azonosítani a cselekményben megjelenő élethelyzeteket, konfliktusokat; illetve tudjon azokról véleményt alkotni
- tudja ismertetni a cselekményt az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével
- ismerje Jókai Mór *A nagyenyedi két fűzfa* c. művét
- ismerje Mikszáth Kálmán: *Szent Péter esernyője* vagy *A két koldusdiák* c. regényét
- ismerje a drámai műnem alapvető jellemzőit
- ismerje William Shakespeare *Szentivánéji álom* vagy *Romeo és Júlia* vagy Molière *A képzelt beteg* c. drámáját
- ismerjen és tudjon fejből felidézni verses szövegekből részleteket
- memoriterek:
 - Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
 - Kölcsey Ferenc: Himnusz
 - Kölcsey Ferenc: Huszt
 - Kölcsey Ferenc: Emléklapra
 - Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
 - Petőfi Sándor: Nemzeti dal
 - Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
 - Petőfi Sándor: Szeptember végén

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyam:

A tanuló

- ismerje a 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programokat
- legyen képes lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzésére, használja biztonsággal a lírapoétikai szakterminusokat
- ismerje fellírai szövegekben az alábbi szóképeket: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum
- legyen képes novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzésére
- ismerje a *novella* és az *elbeszélés* műfaji sajátosságait
- ismerje fel a kisepikai és nagyepikai alkotások különbségeit
- olvasson és értelmezzen olyan lírai műveket, melyek meghatározzák a magyar nemzeti identitást
- rendelkezzen irodalmi ismeretekkel a magyarság nemzeti tragédiájáról, a trianoni békediktátumról
- ismerje fel az olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatait
- ismerje fel a drámai döntési helyzeteket, motivációkat, konfliktusokat
- tudja értelmezni a drámai cselekményt, illetve rekonstruálni szerkezeti vázlat segítségével
- tudja megkülönböztetni a monológ és a dialógus szerepét
- vegyen részt egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben
- legyen képes az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének felismerésére
- rendelkezzen ismeretekkel irodalmi művekről, melyekben történelmi traumákat ábrázoltak
- ismerje és értelmezze a tanult epikai ismeretei alapján Szabó Magda *Abigél* c. regényét

- ismerje Móricz Zsigmond *Pillangó vagy Légy jó mindhalálig* c. regényét, illetve tudja elemezni a tanult epikai műnemi ismeretei alapján
- ismerjen és tudjon fejből felidézni verses szövegekből részleteket
- memoriterek:
 - Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
 - Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
 - József Attila: Születésnapomra (részlet)
 - József Attila: Mama
 - Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
 - Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

11.22 MATEMATIKA

5-8. ÉVFOLYAM

Az alapfokú képzés első – a matematikai alapkészségek kialakítását legfőbb célként megjelölő – nevelési-oktatási szakaszát követően az 5–8. évfolyamon a matematika tanulása során a tudástartalmak fokozatosan válnak egyre elvontabbá. A konkrét tárgyi tevékenységekből indulva a képi szemléltetések, ábrázolások mellett megjelennek a szimbolikus modellek. A tanuló a fogalmak, jelenségek elemzése útján eljut azok megértésén alapuló meghatározásához, a definíciók előkészítése során tulajdonságokat, sejtéseket fogalmaz meg, s kialakul a megoldást alátámasztó indoklás igénye, valamint felismeri a matematika kisebb egységeinek belső struktúráját.

A tanítás fő módszere továbbra is a felfedeztetés, a konkrét tevékenységből, játékból, hétköznapi szituációból fakadó indukció. A tanulási tevékenység és problémamegoldás során a tanulót ösztönözni kell egyszerű problémák felfedezésére, megfogalmazására és a mindennapi életből vett szöveges problémák matematikai szempontú értelmezésére. A tanuló konkrét helyzetek megoldására képi és szimbolikus modelleket, stratégiákat alkalmaz és alkot, ezáltal fejlődik problémamegoldó és problémaalkotó képessége.

A kombinatív képességek területén a lehetőségek strukturált felsorolásából fokozatosan kialakulnak a rendszerezést segítő konkrét eszközök, stratégiák alkalmazásának készségei. Felső tagozaton az ismert számok köre bővül a törtekkel és a negatív számokkal úgy, hogy a tanuló ezekkel műveleteket tud végezni. A tanulás-tanítás egyik lényeges elvárása, hogy a különböző, szöveggel, számokkal megadott matematikai szituációk képi, majd szimbolikus modelljeinek bevezetése fokozatos legyen. A tanuló a megismert szimbólumokkal egyszerű műveleteket végez, ismeri ezek tulajdonságait.

Az 5–8. évfolyamon a természettudományi, a digitális technológiai és a gazdasági ismeretek tanulási-tanítási tartalmakban való megjelenése lehetővé teszi a matematika alkalmazhatóságának, hasznosságának bemutatását.

Fejlődnek a tanuló készségei a matematikai kommunikáció terén. A matematikai kifejezéseket helyesen használja, a fogalmakat értelmezi, megmagyarázza, gyakorlati helyzetekben jól alkalmazza. Ismereteit összefoglalva prezentálni tudja.

A tanuló a közös munkában tevékenyen részt vesz. Eseti feladatokban és projektekben mások véleményét elfogadja, és ha különbözik a véleményük, igyekszik érvekkel meggyőzni társait. Az új fogalmak, magasabb szintű absztrakciót igénylő tudástartalmak bevezetésekor az egyéni adottságokhoz, ismeretekhez alkalmazkodó differenciálás biztosítja a megfelelő tempójú haladást annak a tanulónak, akinél ezek a lépések hosszabb időt, több szemléltetést igényelnek. Ezzel a lassabban haladó tanuló sem veszíti el érdeklődését és reményét a matematika megértése iránt.

A matematikai fejlesztő játékok és a számítógép, illetve más IKT-eszközök biztonságos alkalmazása mellett a tanuló megismerkedik olyan matematikai szoftverekkel, amelyek a matematikai tudást és a digitális kompetenciákat együtt fejlesztik.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban az ellenőrzés és az értékelés csak a tanult ismeretek alkalmazására terjed ki.

A matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A matematika tanulása során elengedhetetlen a tananyag alapos és átfogó megértése. A szöveges feladatok megoldása fejleszti az értő olvasás és a releváns információk kiválasztásának készségét. Az általánosítás és az analógiák adekvát használata, több szempont egyidejű figyelembevétele, a rendszerezési képesség, a megszerzett tudás új helyzetekben való alkalmazása elősegítik az aktív, önirányított tanulás kompetenciáinak kialakítását, fenntartását, megerősítését. A matematika tantárgy a matematikai logika és az

algoritmikus gondolkodás fejlesztésével, az ok-okozati összefüggések megláttatásával hozzájárul a többi tantárgy tanulásához szükséges rendszerező, összefüggéseket felismerő, ezáltal hatékony önálló tanulási módszerek elsajátításához és megfelelő alkalmazásához is.

A kommunikációs kompetenciák: A matematika fejleszti a tanuló azon képességét, hogy világosan, röviden és pontosan fejezze ki gondolatait. A matematika tanulása során fokozatosan alakul ki a tanuló érvelési és vitakészsége. A szöveges problémák megoldása javítja a szöveg megértésének készségét: a tanulónak meg kell keresnie az információkat és fel kell ismernie egy adott információ jelentőségét a probléma megoldása során. A matematika tanulási folyamatában kialakul a különböző módon (szöveg, grafikon, táblázat, diagram és képlet) bemutatott tartalmak megértésének és alkotásának készségrendszere.

A digitális kompetenciák: A matematika tanulása során hangsúlyos szerepet kap a problémamegoldás és az algoritmikus gondolkodás, melyek elősegítik a tanuló digitális kompetenciáinak fejlesztését. A különböző matematikai tárgyú szoftverek, alkalmazások, applikációk és játékok alkalmazásán keresztül a matematika tanulása hozzájárul a tanuló digitális kultúrájának kialakításához.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematika tanulása során a tanuló gondolkodásának fejlesztése elsősorban konkrét problémák megoldásán keresztül történik. A tanuló előzetes tudása és tapasztalata alapján azonosítja a problémákat, majd ismert matematikai fogalmakra támaszkodva stratégiát dolgoz ki ezek megoldására. Elfogadja, hogy a megoldás több különböző úton is elképzelhető, illetve találkozik olyan nyitott problémákkal is, amelyeknek több megoldása is lehetséges. Kellő kitartással próbál ki különböző matematikai módszereket, és felismeri azokat a problémákat is, amelyeknek nincs megoldása. A tanuló megtanul induktív úton példákat általánosítani és deduktív érvelést használni a matematikai állítások bizonyítására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A matematika tanulása fejleszti a kitartás, a pontosság, a figyelem és a fegyelmezettség képességét. A matematika tanulása során erősödik a tanuló felelősségtudata, gazdagodik az önképe, fejlődik a kooperációs készsége. A tanuló matematikai ismereteit alkalmazni tudja az egyéni célok eléréséhez szükséges tervezésben, az életét befolyásoló döntései megalapozásában és meghozatalában, a várható következmények mérlegelésében. A matematika tanulása elősegíti annak belátását, hogy a személyes erősségekre építeni, a hibákból pedig tanulni lehet.

A tanuló a matematikai foglalkozások során megtanulja, hogyan oszthatja meg ötleteit másokkal, és hogyan segítheti társait a matematikai fogalmak megértése vagy azok alkalmazása során. Felelősséget vállal a közösen kitűzött feladatok elvégzéséért, s megtanulja tisztelni mások álláspontját, gondolkodásmódját.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát.

A tanuló konkrét vagy képi reprezentációval vagy szimbolikus modellekkel végzi a matematikai gondolatok vagy kapcsolatok feltárását, majd új kapcsolatokat alakít ki a matematikai fogalmak között.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valódi adatok felhasználásával összeállított mindennapi problémák megoldásán keresztül történik. Ennek során a különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás rugalmasságát és az új ötletek megalkotásának képességét. A tanuló megfelelő játékokon keresztül képessé válik a különböző kockázatok felmérésére, a számára kedvezőnek tűnő stratégia kidolgozására, és megtapasztalja döntései következményét. A matematikai projekteken való részvétel segíti a későbbi munkavállalás szempontjából fontos készségek

kialakulását (kreativitás, mérlegelő gondolkodás, problémamegoldás, kezdeményezőkézség, másokkal való együttműködés készsége).

5–6. ÉVFOLYAM

5. évfolyam: „a, b” jelű osztályoknál heti 4,5 óra (összesen: 153 óra)

„c” jelű osztályoknál heti 4 óra (összesen: 136 óra)

6. évfolyam: „a, b, c” jelű osztályoknál heti 4 óra (összesen: 136 óra)

A témakörök áttekintő táblázata „a, b” jelű osztályokban:		Javasolt óraszám	
Témakör neve		5. évf.	6. évf.
Halmazok		6	5
Matematikai logika, kombinatorika		5	5
Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek		9	12
Alapműveletek természetes számokkal		13	4
Egész számok; alapműveletek egész számokkal		15	4
Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok		13	6
Alapműveletek közönséges törtekkel		10	9
Alapműveletek tizedes törtekkel		10	7
Arányosság, százalékszámítás		2	18
Egyszerű szöveges feladatok		9	12
A függvény fogalmának előkészítése		5	6
Sorozatok		5	4
Mérés és mértékegységek		10	8
Síkbeli alakzatok		9	10
Transzformációk, szerkesztések		11	10
Térgeometria		13	4
Leíró statisztika		4	6
Valószínűség-számítás		4	6
Összes óraszám:		153	136

A témakörök áttekintő táblázata „c” jelű osztályban:		Javasolt óraszám	
Témakör neve		5. évf.	6. évf.
Halmazok		5	5
Matematikai logika, kombinatorika		5	5
Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek		8	12
Alapműveletek természetes számokkal		12	4
Egész számok; alapműveletek egész számokkal		14	4
Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok		12	6
Alapműveletek közönséges törtekkel		9	9
Alapműveletek tizedes törtekkel		7	7
Arányosság, százalékszámítás		2	18
Egyszerű szöveges feladatok		8	12
A függvény fogalmának előkészítése		4	6
Sorozatok		4	4
Mérés és mértékegységek		8	8
Síkbeli alakzatok		8	10

Transzformációk, szerkesztések	10	10
Térgeometria	12	4
Leíró statisztika	4	6
Valószínűség-számítás	4	6
Összes óraszám:	136	136

TÉMAKÖR: Halmazok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra (5/6 + 5)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elemeket halmazba rendez több szempont alapján;
- részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol;
- véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben;
- számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegegyenesen ábrázol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Halmazokba rendezés egy-két szempont szerint
- Halmazábra készítése
- Számhalmazok szemléltetése számegegyenesen
- Részhalmazok felismerése ábráról
- Halmazok közös részének és egyesítésének megállapítása ábrázolás segítségével.

FOGALMAK

halmaz, elem, halmazábra, részhalmaz, közös rész, egyesítés, számegegyenes

TÉMAKÖR: Matematikai logika, kombinatorika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra (5 + 5)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- igaz és hamis állításokat fogalmaz meg;
- tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít;
- a logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére;
- összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egyszerű állítások logikai értékének (igaz vagy hamis) megállapítása
- Igaz és hamis állítások önálló megfogalmazása
- Nyitott mondatok igazsághalmazának megtalálása próbálgatással
- A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata
- Egyszerű stratégiai, logikai és pénzügyi játékok, társasjátékok
- Kis elemszámú halmaz elemeinek sorba rendezése mindennapi életből vett példákkal
- Néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása

- Az összes eset előállítása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás

FOGALMAK

„igaz”, „hamis”; nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; lehetőségek, összes lehetőség, rendszerező áttekintés, ágrajz

TÉMAKÖR: Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra (8/9 + 12)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényező felbontását 1000-es számkörben;
- meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén;
- ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben;
- ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait;
- a természetes számokat osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint csoportosítja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok helyi értékes írásmódjának megértése különböző alapú számrendszerekben csoportosítást, leltározást, helyiérték-táblázatba rögzítést tartalmazó feladatokon keresztül
- Számok helyi értékes írásmódjának használata nagy számok esetében
- Római számok írása, olvasása a következő jelekkel: I, V, X, L, C, D, M
- Osztók, többszörösök meghatározása; két szám közös osztóinak meghatározása; közös többszörösök meghatározása
- 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatósági szabályok ismerete és alkalmazása
- A természetes számok csoportosítása osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint

FOGALMAK

helyi érték, alaki érték, valódi érték, osztó, közös osztó, többszörös, közös többszörös

TÉMAKÖR: Alapműveletek természetes számokkal

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra (12/13 + 4)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- írásban összead, kivon és szoroz;
- ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;
- a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;
- a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;

- a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számkörbővítés; fejben számolás százezres számkörben kerek ezresekkel; analógiák alkalmazása
- Természetes számok összeadása, kivonása és szorzása írásban
- Írásbeli osztás algoritmusa kétjegyű természetes számmal
- Írásbeli osztás legfeljebb kétjegyű természetes számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése
- A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén
- Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása
- A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése
- Az alpműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban
- Zárójeleket tartalmazó műveletsorok átalakítása, kiszámolása a természetes számok körében
- Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

FOGALMAK

összeadandók, az összeg tagjai, kibővítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság, osztandó, osztó, hányados, maradék, zárójel, kerekítés, becslés, ellenőrzés

TÉMAKÖR: Egész számok; alpműveletek egész számokkal

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra (14/15 + 4)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;
- a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;
- a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;
- a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét;
- ismeri az egész számokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Negatív számok a gyakorlatban: adósság, tengerszint alatti mélység, fagypont alatti hőmérséklet
- Egész számok ismerete, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Ellentett, abszolút érték fogalmának ismerete és alkalmazása
- Alpműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján a számkörbővítés során

- Alapműveletek elvégzése az egész számok körében
- Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban
- A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén
- Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő művelet sor felírása
- Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése
- Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

FOGALMAK

ellentett, negatív szám, előjel, egész szám, abszolút érték, kerekítés, becslés, ellenőrzés

TÉMAKÖR: Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra (12/13 + 6)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat;
- érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén;
- megfigyelteti egymásnak a racionális számok közönséges tört és tizedes tört alakját.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Törtrészek ábrázolása, törtrészeknek megfelelő törtszámok meghatározása
- Törtek összehasonlítása, egyszerűsítés, bővítés
- Különböző alakokban írt egyenlő törtek felismerése
- Számok helyi értékes írása tizedes törtek esetén
- Számok ábrázolása számegyenesen

FOGALMAK

közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, tizedes tört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes

TÉMAKÖR: Alapműveletek közönséges törtekkel

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra (9/10 + 9)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;
- ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;
- a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- meghatározza konkrét számok reciprokát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján
- Reciprok fogalmának ismerete és alkalmazása
- Alapműveletek elvégzése a közönséges törtek körében
- Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

- A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása
- Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása
- Kapott eredmény ellenőrzése

FOGALMAK

közös nevező, reciprok

TÉMAKÖR: Alapműveletek tizedes törtekkel

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra (7/10 + 7)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;
- írásban összead, kivon és szoroz;
- ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;
- a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;
- a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;
- a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tizedes törtek összeadása, kivonása és szorzása írásban
- Tizedes törtek írásbeli osztása legfeljebb két tizedes jegyet tartalmazó számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése
- Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban
- A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása írásban és géppel számolás esetén
- Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása
- Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése
- Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

FOGALMAK

kerekítés

TÉMAKÖR: Arányosság, százalékszámítás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra (2 + 18)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját;
- ismeri a százalék fogalmát, gazdasági, pénzügyi és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold;

- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
- idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egyenes arányosság felismerése hétköznapi helyzetekben
- Az egyenesen arányos mennyiségek felismert tulajdonságainak alkalmazása konkrét gyakorlati feladatok megoldásában
- Az egyenes arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése
- Hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységeinek ismerete
- Az ismert szabványmértékegységek átváltása helyi értékes gondolkodás alapján
- Törtrészkiszámítási feladatok az egyenesen arányos mennyiségek kapcsolatainak alkalmazásával
- Századrész és százalék elnevezések párhuzamos használata gyakorlati helyzetekben

FOGALMAK

arány, egyenes arányosság, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységei

TÉMAKÖR: Egyszerű szöveges feladatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra (8/9 +12)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvvel megold;
- különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít;
- matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
- gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
- gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megoldását ellenőrzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Matematikai tartalmú egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással
- Gazdasági területekről vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással
- A mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással
- A megoldás ellenőrzése
- Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése

FOGALMAK

becslés, ellenőrzés

TÉMAKÖR: A függvény fogalmának előkészítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra (4/5 + 6)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;
- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátaival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása
- A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések tulajdonságainak megfigyelése, elemzése
- Tájékozódás térképen, nézőtéren, sakktáblán és a koordináta-rendszerben
- Egyenes arányosság grafikonjának felismerése

FOGALMAK

megfeleltetés, egyenes arányosság, koordináta-rendszer, pont koordinátái, grafikon

TÉMAKÖR: Sorozatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra (4/5 + 4)

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

- sorozatokat adott szabály alapján folytat;
- néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Sorozatok létrehozása számokból, jelekből, alakzatokból
- Szabálykövetés ritmusban, rajzban, számolásban
- Sorozatok adott szabály szerinti folytatása
- Adott sorozat esetén legalább egy szabály felismerése és megfogalmazása

FOGALMAK

sorozat, számsorozat, szabály

TÉMAKÖR: Mérés és mértékegységek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra (8/10 + 8)

TANULÁSI EREDMÉNYEK**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét;
- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
- egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szögtartomány ismerete; összehasonlítás, csoportosítás; szögmérés
- Terület, térfogat és űrtartalom mérése gyakorlati helyzetekben alkalmi és szabványegységekkel a természetes és az épített környezetben
- Téglalap, négyzet és háromszög kerületének, területének mérése a természetes és az épített környezetben
- Téglalap, négyzet kerületének, területének kiszámítása
- Sokszögek területének meghatározása átdarabolással

- Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának mérése a természetes és az épített környezetben
- Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának kiszámítása

FOGALMAK

szög és mértékegységei (fok, szögperc), szögfajták, kerület, terület, űrtartalom és mértékegységei, felszín, térfogat és mértékegységei

TÉMAKÖR: Síkbeli alakzatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra (8/9 + 10)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget;
- ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;
- ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet;
- ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat;
- a háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában;
- ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban;
- ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között;
- ismeri a háromszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- csoportosítja a háromszögeket szögeik és oldalaik szerint;
- felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Környezetünk tárgyaiban a geometriai alakzatok felfedezése
- Síkbeli görbék közül a kör kiválasztása
- Egyenes, félegyenes és szakasz megkülönböztetése
- Síkbeli alakzatok közül a sokszögek kiválasztása
- Háromszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség
- Tengelyesen szimmetrikus háromszögek ismerete
- Háromszögek csoportosítása szögeik és oldalaik szerint
- Téglalap és négyzet tulajdonságainak ismerete, alkalmazása

FOGALMAK

síkidom, sokszög, belső szög, külső szög; hegyesszögű, derékszögű, tompaszögű, egyenlő szárú és szabályos háromszög; téglalap, négyzet

TÉMAKÖR: Transzformációk, szerkesztések

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra (10/11 + 10)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükrképét;
- geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát;
- ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget;
- felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben;

- ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tapasztalatot szerez a síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben;
- felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat;
- a szerkesztéshez tervet, előzetes ábrát készít;
- ismeri az alapszerkesztéseket: szakaszfelező merőleget, szögfelezőt, merőleges és párhuzamos egyeneseket szerkeszt, szöveget másol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tapasztalatszerzés síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben
- Egybevágó alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben
- Tengelyes tükrözés ismerete és alkalmazása
- Tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben
- Alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése
- Alapszerkesztések: szakaszfelező merőleges, merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése; szögfelezés, szögmásolás
- Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése
- Néhány adott feltételnek megfelelő ábra pontos szerkesztése

FOGALMAK

szimmetriatengely, tengelyes szimmetria, merőlegesség, párhuzamosság, szakaszfelező merőleges, szögfelező félegyenes

TÉMAKÖR: Térgeometria

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra (12/13 + 4)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját elkészíti;
- testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;
- ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló;
- ismeri a gömb tulajdonságait;
- a kocka, a téglatest, a hasáb, a gúla, a gömb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Környezetünk tárgyaiban a geometriai testek felfedezése
- Téglatest, kocka tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló
- Testek közül gömb kiválasztása
- Építmények készítése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján
- Testekről, építményekről nézeti rajzok, alaprajzok, hálók készítése

FOGALMAK

test, kocka, téglatest, lap, él, csúcs, lapátló, testátló, alaprajz, háló, nézet

TÉMAKÖR: Leíró statisztika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra (4 + 6)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti;
- adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is;
- különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak;
- megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;
- konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középso adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adatokat, táblázatok és diagramokat tartalmazó források felkutatása (például háztartás, sport, egészséges életmód, gazdálkodás)
- A táblázatok adatainak értelmezése és ábrázolása (oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram) kisméretű mintán
- A hétköznapi életből gyűjtött adatok táblázatba rendezése, ábrázolása hagyományos és digitális eszközökkel kisméretű minta esetén
- Azonos adathalmazon alapuló kördiagram és oszlopdiagram összehasonlítása becslés alapján kisméretű minta esetén
- Táblázatból adatgyűjtés adott szempont szerint
- Átlag fogalmának ismerete, alkalmazása

FOGALMAK

adat, diagram, átlag

TÉMAKÖR: Valószínűség-számítás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra (4 + 6)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is;
- valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteket, játékában stratégiát követ;
- ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egyszerű valószínűségi játékok és kísérletek
- Valószínűségi játékok és kísérletek adatainak tervszerű gyűjtése
- A „biztos”, a „lehetséges, de nem biztos” és a „lehetetlen” események felismerése

FOGALMAK

valószínűségi kísérlet, „biztos” esemény; „lehetséges, de nem biztos ” esemény; „lehetetlen” esemény.

Az 5. évfolyam minimumkövetelményei matematikából:

Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek

Alapműveletek természetes számokkal

- érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját;
- írásban összead, kivon és szoroz; egyjegyű osztóval oszt;
- ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelre vonatkozó szabályokat.

Egész számok; alpműveletek egész számokkal

- egész számok ismerete, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen;
- egyszerűbb alpműveletek elvégzése az egész számok körében.

Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok, alpműveletek közönséges törtekkel, tizedes törtekkel

- ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat;
- érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját egyszerű tizedes törtek esetén;
- Tizedes törtek összeadása, kivonása, tizedes tört szorzása, osztása természetes számmal;
- Alpműveletek elvégzése a közönséges törtek körében egyszerű törtekkel; szorzás, osztás csak egész számmal.

A függvény fogalmának előkészítése, sorozatok

- koordinátaival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa;
- sorozatokat adott szabály alapján folytat.

Mérés és mértékegységek

- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom mértékegységeit, egyszerű átváltásokat végez;
- téglalap, négyzet kerületének, területének kiszámítása;
- téglatest, kocka felszínének és térfogatának kiszámítása konkrét esetben.

Síkbeli alakzatok, transzformációk, szerkesztések, térgeometria

- felismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között;
- szakaszfelező merőleget szerkeszt;
- téglatest, kocka tulajdonságainak ismerete.

A 6. évfolyam minimumkövetelményei matematikából:**Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek****Alpműveletek természetes számokkal**

- a négy alpművelet elvégzése írásban;
- ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelzésre vonatkozó szabályokat;
- 2-vel, 5-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályának ismerete.

Egész számok; alpműveletek egész számokkal

- egész számok ismerete, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen;
- alpműveletek elvégzése az egész számok körében.

Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok, alpműveletek közönséges törtekkel, tizedes törtekkel**tizedes törtekkel**

- törtek, tizedes törtek összehasonlítása;
- tizedes törtek összeadása, kivonása, tizedes törtek szorzása, osztása (osztásuk csak egész számmal)

- alapműveletek elvégzése a közös törtek körében egyszerű törtekkel, közös nevező, reciprok fogalmának ismerete.

Arányosság, százalékszámítás

- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- ismeri a százalék fogalmát, egyszerű gyakorlati példákban százaléértéket számol.

A függvény fogalmának előkészítése, sorozatok

- koordinátaival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa;
- felismeri az egyenes arányosság grafikonját.

Mérés és mértékegységek

- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom mértékegységeit, egyszerű átváltásokat végez;
- szögtartomány ismerete;
- téglalap, négyzet kerületének, területének kiszámítása;
- téglatest, kocka felszínének és térfogatának kiszámítása konkrét esetben.

Egyszerű szöveges feladatok

- egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása szabadon választható módszerekkel;
- egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel megold.

Síkbeli alakzatok, transzformációk, szerkesztések, térgeometria

- háromszögek, négyszögek tulajdonságainak ismerete;
- párhuzamos, merőleges egyenesek szerkesztése;
- egyszerű alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése;
- téglatest, kocka tulajdonságainak ismerete.

Valószínűség-számítás, leíró statisztika

- konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen események felismerése;
- néhány szám számtani közepének (átlagának) meghatározása.

7–8. ÉVFOLYAM

A 7–8. évfolyamon nagyobb hangsúlyt kap az elvonatkoztatás és az absztrakció képességének fejlesztése, miközben továbbra is megmarad a szemléltetés és az eszközök használata.

Elvárható a tapasztalatok általános megfogalmazása, a mindennapi életből vett szöveges problémák matematikai szempontú értelmezése, a megsejtett összefüggések indoklásának igénye és a tanult matematikai fogalmakat megnevező szakkifejezések helyes használata. Fejlődik a vitatkozás és az érvelés kultúrája az osztálytársakkal és a szaktanárral.

A 7–8. évfolyamon továbbra is tematikus elrendezésben követik egymást az egyes fejezetek: *Halmazok, számhalmazok; Matematikai logika, kombinatorika, gráfok; Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök; Arányosság, százalékszámítás; Szöveges feladatok előkészítése; Szöveges feladatok; A függvény fogalmának előkészítése; Síkbeli alakzatok; Transzformációk, szerkesztések; Térgeometria; Leíró statisztika; Valószínűség-számítás.* Az egyes területek ismeretanyaga jelen van más témakörökben is, folyamatosan gazdagítva a szakmai eszköztárat. A szöveggel megfogalmazott hétköznapi és matematikai problémák

megoldása tervek, vázlatok alapján, általánosabb eljárási módokat, gyakran algoritmusokat alkalmazva történik.

Az ismeretek bővülésével lehetővé válik a más tantárgyakhoz való kapcsolódás, a kitekintés lehetősége, a témák rendszerezése, több területen való megjelenése. A nevelési-oktatási szakasz során egyre komplexebbé válik a szemléletmód.

A szemléltetést, a megértést, az órai vagy házi feladatok megoldását és a gondolatmenet bemutatását a tanulók által használható digitális eszközök, szoftverek és online felületek is támogatják.

A 7–8. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám: 204 óra. Az egyes témakörökhöz írt óraszámok javaslatok. Az új ismeretek a teljes óraszám negyötöd része alatt a legtöbb diák számára elsajátíthatók, így a fennmaradó órák felhasználhatók ismétlésre, gyakorlásra, felzárkóztatásra, tehetséggondozásra és számonkérésre.

Matematika 7-8. osztály

7. évfolyamon az „a”, „b”, „c” jelű osztályokban: heti 4 óra (évi 136 óra)

8. évfolyamon az „a”, „b”, „c” jelű osztályokban: heti 4 óra (évi 136 óra)

Témakör neve	Javasolt óraszámok	
	7. évf.	8. évf.
Halmazok, számhalmazok	6	8
Matematikai logika, kombinatorika, gráfok	9	9
Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök	12	12
Arányosság, százalékszámítás	16	14
Szöveges feladatok előkészítése	10	14
Szöveges feladatok	12	18
A függvény fogalmának előkészítése	14	10
Síkbeli alakzatok	18	12
Transzformációk, szerkesztések	14	12
Térgeometria	12	14
Leíró statisztika	7	7
Valószínűség-számítás	6	6
Összes óraszám:	136	136

TÉMAKÖR: Halmazok, számhalmazok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra (6 + 8)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- elemeket halmazba rendez több szempont alapján;
- részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol;
- számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol;
- véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben;
- ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Halmazokba rendezés több szempont szerint
- Halmazábra készítése
- Számok, számhalmazok, halmazműveleti eredmények szemléltetése számegyenesen
- Részhalmazok felismerése és ábrázolása konkrét esetekben
- Véges halmaz kiegészítő halmazának (komplementerének), véges halmazok metszetének és uniójának megállapítása ábrázolás segítségével konkrét esetekben
- Természetes számok, egész számok, racionális számok halmazának ismerete, halmazábrájuk elkészítése
- Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek ismerete
- Példa végtelen nem szakaszos tizedes törtre

FOGALMAK

kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám; véges, végtelen szakaszos és végtelen nem szakaszos tizedes tört

TÉMAKÖR: Matematikai logika, kombinatorika, gráfok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra (9 + 9)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- igaz és hamis állításokat fogalmaz meg;
- tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít;
- a logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére;
- összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket;
- konkrét szituációkat szemléltet gráfok segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása
- A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata
- Egyszerű stratégiai és logikai játékok
- Konkrét helyzethez kötött sorba rendezési problémák megoldása kör mentén is
- Konkrét helyzethez kötött kiválasztási problémák megoldása a sorrend figyelembevételével és anélkül
- Az összes eset összeszámlálása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás
- Gráfok alkalmazása konkrét szituációk szemléltetésére

FOGALMAK

„minden”, „van olyan”, gráf, gráf csúcsa, gráf éle

TÉMAKÖR: Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök

JAVASOLT ÓRASZÁM: 24 óra (12 + 12)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényezős felbontását 1000-es számkörben;
- meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét;
- pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja;
- négyzetszámok négyzetgyökét meghatározza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Prímszámok, összetett számok kiválasztása a természetes számok közül
- Összetett számok prímtényezős felbontásának ismerete és alkalmazása 1000-es számkörben
- Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása és alkalmazása
- Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványának alkalmazása: prímtényezős felbontás felírása hatványokkal, mértékegységek átváltása, számrendszerek helyi értékeinek felírása
- Négyzetszámok négyzetgyökének kiszámolása

FOGALMAK

prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám, négyzetszámok négyzetgyöke

TÉMAKÖR: Arányosság, százalékszámítás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 30 óra (16 + 14)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a százalék fogalmát, gazdasági, pénzügyi és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold;
- idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása konkrét helyzetekben
- Egyenes arányosság grafikonjának megrajzolása
- Valóságos helyzetekhez kötődő százalékszámítás: áremelés, leárazás, egyszerű kamat, keverési feladatok megoldása, levegő összetétele, páratartalom
- Banki ajánlatok (ügyletsomagok, számlavezetési, megbízási és tranzakciós díjak) összehasonlításával kapcsolatos feladatok megoldása
- Megtakarítási és hitelfelvételi lehetőségekkel kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása
- A fordított arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése

- Terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységeinek ismerete és átváltása

FOGALMAK

fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok előkészítése

JAVASOLT MINIMUM ÓRASZÁM: 24 óra (10 + 14)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- egyszerű betűs kifejezésekkel összeadást, kivonást végez, és helyettesítési értéket számol;
- egy- vagy kéttagú betűs kifejezést számmal szoroz, két tagból közös számtényezőt kiemel;
- egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvvel megold.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hétköznapi problémák matematikai tartalmának formalizálása; betűk használata az ismeretlen mennyiségek jelölésére
- Egyszerű betűs kifejezések összeadása, kivonása
- Helyettesítési érték számolása
- Egytagú kifejezések számmal való szorzása
- Kéttagú betűs kifejezés számmal való szorzása
- Két tagból közös számtényező kiemelése
- Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása lebontogatással
- Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása mérlegelvvel

FOGALMAK

változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 30 óra (12 + 18)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
- gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
- gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Különböző szövegekhez megfelelő modell készítése (például szakaszos ábrázolás, visszafelé gondolkodás, táblázat, szabadkézi vázlatrajz, betűs kifejezések felírása)
- Matematikából, más tantárgyakból, gazdasági területekről és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyenlettel
- Ellenőrzés a szövegbe való visszahelyettesítéssel
- Pénzügyi tudatosság területét érintő feladatok megoldása
- Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségek becslése

FOGALMAK

ellenőrzés

TÉMAKÖR: A függvény fogalmának előkészítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 24 óra (14 + 10)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;
- értéktáblázatok adatait grafikusán ábrázolja;
- egyszerű grafikonokat jellemez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Konkrét megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása
- Egyszerű grafikonok jellemzése: növekedés-csökkenés, szélsőérték, tengelyekkel való metszéspont
- Konkrét halmazok elemei között megfeleltetés létrehozása
- Értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása
- Az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben
- Egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása

FOGALMAK

megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon

TÉMAKÖR: Síkbeli alakzatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 30 óra (18 + 12)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;
- ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet;
- ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat;
- a háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában;
- meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét;
- ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban;
- ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Háromszögek külső szögeinek összege
- Négyszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma
- A speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet) felismerése és legfontosabb tulajdonságaik megállapítása ábra alapján; alkalmazásuk; halmazábra
- Háromszögek, speciális négyszögek kerületének, területének kiszámítása ábra alapján átdarabolással és tanult összefüggéssel; alkalmazások
- Pitagorasz-tétel ismerete és alkalmazása
- Körrel kapcsolatos fogalmak ismerete

FOGALMAK

négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk

TÉMAKÖR: Transzformációk, szerkesztések

JAVASOLT ÓRASZÁM: 26 óra (14 + 12)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükrképét;
- geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát;
- felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben;
- ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Középpontos tükrözés ismerete és alkalmazása
- Középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben
- Alakzatok középpontos tükrképének megszerkesztése
- Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése
- Több adott feltételnek megfelelő ábra szerkesztése; diszkusszió
- Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi helyzetekben
- Dinamikus geometriai szoftver használata

FOGALMAK

szimmetria-középpont, középpontos szimmetria, kicsinyítés, nagyítás

TÉMAKÖR: Térgeometria

JAVASOLT ÓRASZÁM: 26 óra (12 + 14)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját elkészíti;
- testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;
- ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló;
- egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti;
- ismeri a gömb tulajdonságait;
- a kocka, a téglatest, a hasáb, a gúla, a gömb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Környezetünk tárgyaiban a hasáb, a gúla és a gömb alakú testek felfedezése
- Hasáb és gúla tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló
- Testek építése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján
- Testek hálójának készítése
- A gömb tanult testektől eltérő tulajdonságai
- A gömb mint a Föld modellje: hosszúsági körök, szélességi körök tulajdonságai, síkmetszetek

- Egyenes hasáb alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számolással

FOGALMAK

hasáb, gúla, gömb, alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testmagasság

TÉMAKÖR: Leíró statisztika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra (7 + 7)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti;
- adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is;
- különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak;
- megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;
- konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése
- Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramon
- Különböző típusú diagramok megfeleltetése egymásnak
- Adatok gyűjtése táblázatból, leolvasása hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról megadott szempont szerint
- Adatok rendszerezése, következtetések megfogalmazása
- Konkrét adatsor leggyakoribb adatának (módusz) megtalálása, gyakorlati alkalmazása
- Rendezhető adatsor középső adatának (medián) megállapítása, gyakorlati alkalmazása
- Konkrét adatsor esetén átlag, leggyakoribb adat (módusz), középső adat (medián) megfigyelése, összehasonlítása

FOGALMAK

oszlopdiaagram, kördiaagram, vonaldiaagram, pontdiaagram

TÉMAKÖR: Valószínűség-számítás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra (6 + 6)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is;
- valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteket, játékában stratégiát követ;
- ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Valószínűségi játékok, kísérletek; az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése és ábrázolása digitálisan is
- Valószínűségi játékok lehetséges kimeneteleinek ismeretében stratégia követése
- Az esély intuitív fogalmának felhasználása a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál
- A gyakoriság és relatív gyakoriság ismerete és alkalmazása a kísérletezés során

FOGALMAK

esély, gyakoriság, relatív gyakoriság

A 7. évfolyam minimumkövetelményei matematikából:

Halmazok, számhalmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok

- elemeket halmazba rendez több szempont alapján;
- igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása.

Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök

- ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat, a prímtényező felbontást;
- pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja;

Arányosság, százalékszámítás

- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- ismeri a százalék fogalmát, mindennapi élethez kötődő egyszerűbb százalékszámítási feladatokat megold;
- idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált egyszerűbb esetekben.

Szöveges feladatok előkészítése, szöveges feladatok

- műveletek egyszerű betűs kifejezésekkel, helyettesítési érték számolása;
- egyszerűbb egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása választható módszerrel;
- mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyszerű egyenlettel.

A függvény fogalmának előkészítése

- értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása;
- az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben;
- egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása.

Síkbeli alakzatok, transzformációk, szerkesztések

- ismeri a háromszögek, négyszögek tulajdonságait, a kör részeit;
- ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet;
- háromszögek kerületének, területének kiszámítása szerkesztett ábra alapján;
- megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükrképét.

Térgeometria

- a kocka, a téglatest, a hasáb hálóját felismeri, a testek tulajdonságait ismeri;
- háromszög alapú egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja.

Leíró statisztika, valószínűség-számítás

- értelmezi a táblázatok adatait, adatokat táblázatba rendez;
- adatok gyűjtése táblázatból, diagramról, grafikonról megadott szempont szerint;
- ismeri a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentéseket.

A 8. évfolyam minimumkövetelményei matematikából:

Halmazok, számhalmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok

- igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása;
- a tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű, konkrét halmaz esetén.

Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyökök

- ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat, a prímtényező felbontást;
- pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja;
- négyzetszámok négyzetgyökét meghatározza.

Arányosság, százalékszámítás

- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- ismeri a százalék fogalmát, mindennapi élethez kötődő egyszerűbb százalékszámítási feladatokat megold;
- idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált egyszerűbb esetekben.

Szöveges feladatok előkészítése, szöveges feladatok

- műveletek egyszerű betűs kifejezésekkel, helyettesítési érték számolása;
- egyszerűbb egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása mérlegelvvel;
- mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyszerű egyenlettel.

A függvény fogalmának előkészítése

- Konkrét halmazok elemei között egyszerű megfeleltetés létrehozása;
- értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása;
- az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben;
- egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása.

Síkbeli alakzatok, transzformációk, szerkesztések

- háromszögek, négyszögek kerületének, területének kiszámítása szerkesztett ábra alapján;
- ismeri a Pitagorasz-tételt és egyszerű számítási feladatokban alkalmazza;
- megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükrképét;
- kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi helyzetekben.

Térgeometria

- a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját felismeri; a kocka, a téglatest, a hasáb, a gúla és a gömb testek tulajdonságait ismeri;
- egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja.

Leíró statisztika, valószínűség-számítás

- megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról;
- konkrét adatsor esetén átlagot számol;
- ismeri a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentéseket.

11.23 NÉMET NYELV

5-8. ÉVFOLYAM

5-6. ÉVFOLYAM

Az 5. évfolyamra a 4. évfolyamon kialakult pozitív hozzáállással és a további nyelvtanulásra motiváltan érkezik a tanuló. Az 5-6. évfolyamokon a nyelvtanítás elsődleges célja ezek fenntartása és erősítése, ugyanakkor egyre nagyobb szerephez jutnak azok a módszerek, melyek a tanuló írásbeli kommunikációját, illetve tudatos nyelvhasználatát fejlesztik mind a hagyományos, mind a digitális csatornákon. A célok elérése érdekében lényeges, hogy az előző és a jelen oktatási szakasz között az átmenet gördülékeny legyen - vagyis továbbra is fontos az oldott hangulatú nyelvórai tanulási környezet kialakítása, amelyben a tanuló változatos munkaformákban számára releváns, tevékenységközpontú, sok esetben mozgásos és játékos feladatokat old meg.

Az egyre bővülő, összetettebb nyelvi tartalmakkal a tanuló továbbra is szöveggörnyezetbe illeszkedve ismerkedik meg. Míg 4. osztályban a hangsúly jellemzően a szóbeli nyelvi helyzeteken és nyelvhasználaton volt, ebben a szakaszban fokozatosan az írott szövegek is megjelennek. A Nat-ban megnevezett készségek fejlesztése integráltan történik; ám a beszéd-készség és a hallott szövegértés készségei mellett előtérbe kerülnek az írásbeli szövegalkotás és kommunikáció, valamint az olvasott szövegértés készségei is. A szövegekkel való munkát a tanuló érdeklődési körének megfelelő, autentikus szövegek, történetek teszik eredményessé. Ebben a tanulási szakaszban egyre nagyobb szerepet kap a digitális csatornákon keresztül történő kommunikáció és szövegértés is.

Az 5-6. évfolyamon a tanuló a 4. évfolyamon már megismert témakörökkel és tartalmakkal találkozik, s az ott szerzett előzetes tudására építve ismereteit tovább bővíti. A témakörök egyre mélyebb és árnyaltabb feldolgozása és a komplexebb szövegtípusok révén fejlődik a tanuló nyelvi cselekvőképessége: egyre összetettebb tartalmak megértésére és kommunikációs célok megvalósítására képes. Új témakörök is megjelennek: a közéleti és aktuális témák, melyek egyrészt a tanuló számára érdekes híreket, illetve közéleti tartalmakat dolgozzák fel, másrészt lehetőséget biztosítanak arra, hogy a fiatalok életét is érintő aktualitásokat a nyelvórán megbeszéljék. A nyelvhasználat elsősorban osztálytermi keretek között valósul meg, de törekedni kell arra, hogy a tanulónak lehetősége legyen az osztálytermen kívül is valós nyelvhasználati szituációk megélésére, illetve a tanuló tanórán kívül szerzett ismereteire tudatosan kell építeni. Az országismereti témakörök bővülése és elmélyülése tovább erősíti a tanuló nyitottságát, toleranciáját a célnyelvet beszélő, eltérő kulturális háttérrel rendelkező emberekkel, illetve kultúrájukkal szemben.

A két év során, párhuzamosan az anyanyelvi kompetenciák fejlődésével, a tanuló egyre motiváltabbá válik és a célnyelv pontosabb és tudatosabb nyelvhasználatra törekszik. Miután megismerkedik különböző tanulási stílusokkal és módszerekkel, elindul az önálló nyelvtanulóvá válás útján, s a 6. évfolyam végére már rendelkezik alapvető nyelvtanulási stratégiákkal.

A szakasz végére a tanuló eléri a KER szerint meghatározott A1 szintet.

A kerettantervek a kötelező tartalmat témakörökön keresztül közelítik meg. Az egyes témakörök mellett az adott évfolyamokra kötelező nyelvi funkciók és nyelvi elemek, struktúrák kerültek meghatározásra, melyek az előző évfolyamra megadottakat bővítik, azokra épülnek.

Német nyelvi funkciók az 5-6. évfolyamra (a zárójelben olvasható német nyelvű kifejezések példák):

- köszönési formák (üdvözlés és elköszönés) értelmezése és kifejezése (Hallo! Guten Tag! Guten Morgen! Guten Abend! Tschüss! Auf Wiedersehen!)
- köszönet kifejezése (Danke schön. Danke. Vielen Dank. Ich danke dir.)

- köszönetre történő reakció megfogalmazása (Bitte.)
- megszólítás kifejezése (Entschuldigung, ...)
- bemutatkozás megfogalmazása (Ich bin Peter. Ich heiße Peter. Mein Name ist Peter.)
- Információkérés, információadás (Wie alt bist du? Ich bin 10. Wo wohnst du? Ich wohne in ... Woher kommst du? Ich komme aus ... Wie ist dein Zimmer? Wohin gehst du in den Ferien?)
- howylét iránti érdeklődés (Wie geht's dir?)
- howylét iránti érdeklődésre történő reakció kifejezése (Danke gut. Sehr gut. Gut. Nicht so gut.)
- bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése (Entschuldigung.)
- bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása (Kein Problem.)
- jókívánságok kifejezése (Alles Gute zum Geburtstag. Herzlichen Glückwunsch zum ...! Alles Gute! Viel Spaß!)
- főbb ünnepekhez kapcsolódó szófordulatok (Frohe Weihnachten. Frohe Ostern. Frohes neues Jahr.)
- megszólítás és elköszönés kifejezése írott, személyes szövegben, pl. baráti levélben és e-mailben (Lieber Peter! Liebe Eva! Hallo Freunde! Liebe Grüße / Viele Grüße)
- véleménykérés és arra reagálás (Magst du singen? Ja. Ist das Buch gut? Ja, sehr gut.)
- tetszés, illetve nem tetszés kifejezése (Das ist gut. Das ist toll. Das ist super. Das ist nicht gut. Das finde ich toll.)
- dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése (Das ist meine Mutter. Das ist schön.)
- igenlő vagy nemleges válasz kifejezése (Ja. Nein. Nicht. Ich habe keine Zeit. Doch, ich spiele auch!)
- tudás, illetve nem tudás kifejezése (Keine Ahnung! Ich weiß. Ich weiß nicht.)
- nem értés megfogalmazása (Ich verstehe das nicht.)
- visszakérdezés kifejezése nem értés esetén (Wie bitte?)
- alapvető érzések kifejezése (Ich bin froh/traurig.)
- betűzés kérésének kifejezése (Buchstabiere bitte deinen Namen.)
- utasítások értelmezése és azokra történő reakció kifejezése (Komm hier bitte. Lies den Text.)
- kívánság kifejezése (Ich möchte...)

Német nyelvi elemek, struktúrák az 5-6. évfolyamra (a zárójelben olvasható német nyelvű kifejezések példák):

- cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: 'sein' létige (Ich bin Du bist Seid ihr ...?)
- cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: Präsens (Ich tanze gern. Ich spiele Klavier. Ich singe.), tőhangváltós igék (Was isst du am liebsten? Wohin fährst du in den Ferien?), elváló igekötős igék (Er liest das Märchen vor. Die Schüler machen das Buch auf.),
- felszólító mód Imperativ (Steh auf! Setzt euch! Nehmen Sie Platz!)
- birtoklás: haben, birtokos névmás E/1-ben és E/2-ben (mein/meine, dein/deine)
- mennyiségi viszonyok: tőszámnevek és sorszámok, határozott és határozatlan mennyiség (eins, zwei, erste, zweite, ein Stück Schokolade, viel-viele, wenig-wenige, alles, nichts)
- térbeli viszonyok: irányok és helymeghatározás, elöljárószók (hier, dort, links, rechts, oben, unten, in)
- kérdőmondatok, kérdőszavak (wer? was? wo? wohin? wie?)

- időbeli viszonyok: gyakoriság - Wie oft? (manchmal, oft, immer, nie, einmal, zweimal, jeden Tag), időpontok - Wann? (am Montag, am Wochenende, im Sommer, im Winter, diese Woche, nächste Woche)
- szövegkohéziós eszközök: egyszerű kötőszavak (und, sondern, oder, denn, aber), névmások (das, ich)

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

- az adott tématarományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;
- az adott tématarományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
- az adott tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

Az 5–6. évfolyamon a német nyelv tantárgy alapóraszám: 204 óra.

5. évfolyam: 102 óra

6. évfolyam: 102 + 34 óra

Témakör neve	5. osztály	6. osztály
Themen und Situationen im persönlichen Bereich und im Bereich der unmittelbaren Umgebung und Umwelt	32	32
Themen und Situationen im persönlichen Bereich und im Bereich der unmittelbaren Umgebung und Umwelt	3	4+4
Themen und Situationen im Bereich des Klassenraums	15	15+5
Fächerübergreifende Themen und Situationen	4	8+4
Bezüge zur Zielsprache und zum Sprachenlernen	8	4+4
Interkulturelle und landeskundliche Themen	15	12+4
Aktuelle Themen	5	9+2
Unterhaltung und spielerisches Lernen	14	8+7
Wissenserwerb, Wissensvermittlung	6	9+4
Összes óraszám	102	102+34

TÉMAKÖR: Themen und Situationen im persönlichen Bereich und im Bereich der unmittelbaren Umgebung und Umwelt

JAVASOLT ÓRASZÁM: 64 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;
- rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott tématarományokban;
- értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;
- kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;
- az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;
- üzeneteket ír;
- megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
- kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;
- ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Bekannte, Familienmitglieder, Verwandte
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: die unmittelbare Umgebung, das Zuhause, die Schule
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Teile des Hauses/der Wohnung, Einrichtung, Gebrauchsgegenstände
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Feste
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Hobbys, Einrichtung
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: soziale Beziehungen
- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Tiere, Pflanzen
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: die Natur, Wetter
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Naturschutz, Tierschutz, Haustiere halten
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Naturphänomene, Erhaltung der Natur, Nachhaltigkeit
- Személyes és közvetlen környezethez tartozó egyszerű információk átadása egyszerű nyelvi elemekkel
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka egyénileg (prezentáció):
 - családfa készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása
 - a lakóhely és környezetének bemutatása
- scrapbook/poszter készítése:
 - 'Ez vagyok én' (kedvenc tárgyaim, együttesem, színészem stb.)
 - 'A családom'

- 'Háziállatom', Milyen állatot szeretnék? (fajta, kinézet, kor, táplálkozás, szokásaik stb.)
 - 'Okosház'
- = projektmunka csoportban:
- 'Ezek vagyunk mi' (kedvenc együtteseink, kedvenc tantárgyaink, kedvenc filmjeink, színészeink, olvasmányaink, játékaik stb.)
 - csoportos internetes kutató munka: 'Családok a nagyvilágban' képek gyűjtése, azok bemutatása, összehasonlítása az órán
 - plakát készítése: Mit teszünk környezetünk védelme érdekében?
 - makett készítése: A mi házunk, Álomházam, Lakóhelyünk
- szóbeli mini-prezentációk: 'Napirendem'; családtag napirendje, szabadidő
- internetes kutatás: Meddig élnek a különböző állatok?
- kérdőívek megalkotása, kitöltése, illetve írásbeli/szóbeli összegzése:
- 'Házi kedvencek a csoportunkban'
 - 'Különóráink és hobbijaink' (időpont, helyszín stb.)
- internetes kutatás: Mein Vorbild (Sportler, Popstar, Schauspieler)
- szerepjátékok:
- interjú kedvenc hősséddel/színészeddel/énekeseddel az életéről és családjáról
 - ismerkedés az új osztálytárssal – kérdések és feleletek

TÉMAKÖR: Themen und Situationen im Bereich des öffentlichen Lebens

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Angestellte in sozialen Institutionen und im Dienstleistungssektor
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturelle und öffentliche Institutionen, Dienstleistungen, Restaurants, berühmte Orte und Sehenswürdigkeiten im In- und Ausland, Stadt und Land
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Eintrittskarten, Unterlagen, Prospekte
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturelle Ereignisse, Unterhaltungsmöglichkeiten, Verwaltung, Wegbeschreibung, Auskunft geben
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Verwaltung, Dienstleistungen in Anspruch nehmen, Wegbeschreibung, Auskunft geben, Vorstellung von Sehenswürdigkeiten
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Hobbys, Freizeit, Kultur, Unterhaltung, Dienstleistungen, Tourismus im In- und Ausland
- A közéleti tématarományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- poszter: térképkészítés a környékről, üzletekről, látványosságokról, majd ezt felhasználva páros feladat az útbaigazítás gyakorlására
- prospektus, reklám készítése - csoportverseny - (étterem, mozi, színház, látványosság) - melyik a leghatásosabb reklám?
- projektmunka csoportban (társasjáték készítése és játszása):

- Lakóhelyem bemutatása
 - 'Mit tudsz róla?' (Hold, Csendes-óceán, Tokió, krokodilok, Jazz zene stb.) egyszerű válasszal lehet továbblépni
 - 'Mondj egy nevezetességet a megadott helyszínen a továbblépéshez!' (Bécsben, Berlinben, Budapesten, lakóhelyeden stb.)
- kiselőadás, internetes kutatómunka: Németország bemutatása
 - kvízzjáték a célnyelvi országokról
 - színi előadás: egy ismert mese közös elolvasása és dramatizálása
 - kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése: leggyakoribb szórakozási formák a csoportban (tv, olvasás, internet, sport stb.)

TÉMAKÖR: Themen und Situationen im Bereich des Klassenraums

JAVASOLT ÓRASZÁM: 30 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi órávezetést és utasításokat, kérdéseket;
- felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott tématarományokhoz tartozó témákban;
- képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzószóvegben a tanult nyelvi elemeket;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során;
- egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;
- nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok ismétlését vagy betűzését kéri;
- a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza;
- a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Angestellte in der Schule
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Bildungsinstitutionen
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Mittel des Lernens

- A témakörre jellemző eseményeire vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Schulunterricht, Nachmittagsprogramme, Feste in der Schule, Traditionen, Ereignisse, Programme und Möglichkeiten des Sprachenlernens außerhalb der Schule
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Lernen, Schulfächer, Gemeinschaftsprogramme, Traditionspflege
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Sprachkönnen und Sprachkenntnisse, Ziele mit dem Sprachenlernen, Karriereorientierung
- Részvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben
- Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka: - egyéni vagy csoportos
 - iskolai szokások, napirend, órarend
 - iskolai szabályok
 - tantárgyak összehasonlítása a két országban, iskolai időbeosztás összehasonlítása, tanórán kívüli tevékenységek összehasonlítása
- scrapbook / poszter készítése ('kiállítás' az osztályterem falain):
 - iskolánk bemutatása
 - kedvenc tanárom bemutatása
 - kedvenc iskolai helyem bemutatása
- kérdőív készítése és szóbeli összesítése:
 - kedvenc tantárgyak
 - ki miben érzi jól magát / kevésbé jól magát
- kutatómunka: szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása
- csoportos feladat:
 - szókártyákból mondatalkotás – melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?
 - mit csinál az ideális nyelvtanuló?
- Iskolai versenyek:
 - olvasási verseny – Ki tud egy év alatt 10 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?
 - verslanc – egyszerű célnyelvi gyerekversekből
 - tanulmányi verseny – korosztályi célnyelvi követelményekből

TÉMAKÖR: Fächerübergreifende Themen und Situationen

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan vagy kooperatív munkaformákban;
- ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Alapvető szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- internetes kutató- és projektmunka: településem történetének, földrajzának, élővilágának bemutatása
- kedvenc dal feldolgozása (pl. kérdésekkel vagy vizuális eszközökkel)
- egyéni projektmunka: Melyik tantárgyban segített idegennyelv tudásom és hogyan?
- csoportos projekt: társasjáték készítése és játszása - fókuszban egy-egy tantárgy
 - pl. földrajz – 'Nevezd meg hármat!' (Magyarország folyói, budai hegyek, magyarországi tavak, német városok stb...)

TÉMAKÖR: Bezüge zur Zielsprache und zum Sprachenlernen

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a célnyelv főbb jellemzőit;
- értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is;
- követi a célnyelvi normához illeszkedő kiejtést és intonációt a tanult nyelvi elemekben;
- alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;
- digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;
- megold játékos és változatos írásbeli feladatokat rövid szövegek szintjén;
- nyelvtanulási céljainak eléréséhez társaival párban és csoportban együttműködik;
- nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Sprachkönnen und Sprachkenntnisse, Sprachenlernen, Sprachen
- Az anyanyelv és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtésbeli, helyesírási különbségek felismerése
- A német nyelv betű és jelkészletének alkalmazása
- A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata
- Az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmak felismerése, akár a tanórán kívül is, digitális csatornákon is
- Alapszintű nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- tanulásmódszertan tudatosan: memórafogas, tanulókártyák, tanulási típusok, nyelvtanulási stratégiák feltérképezése kérdőívvel
- közös popzenehallgatás
- filmnézés a célnyelven
- a film egy-két jelenetének dramatizálása és eljátszása
- könnyített olvasmányok otthoni elolvasása (évente 1-2) és rövid kedvébresztő beszámoló készítése az osztálytársak számára
- csoportos projekt: társasjáték készítése pl. 'Használd a szót!' (minden kockán egy szó, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj)
- keresztretjtvény készítése és megoldása
- egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)
- játékos diktálási feladatok

TÉMAKÖR: Interkulturelle und landeskundliche Themen

JAVASOLT ÓRASZÁM: 27 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal;
- megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait;
- a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Főbb célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete, összehasonlítása alapvető hazai szokásainkkal
- Célnyelvi országok főbb országismereti jellemzőinek ismerete
- Hazánk főbb országismereti jellemzőinek ismerete célnyelven
- A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó alapvető tanult nyelvi elemek alkalmazása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Németország megismerése hagyományos és digitális kutatómunka, majd órai kiselőadások formájában az alábbi témakörök mentén:
 - a német iskolák jellemzői, napirend
 - tipikus német ház, lakás
 - mindennapi szokások
 - családon belüli szerepek és feladatmegosztás
 - ünnepek a családban
 - viselkedésbeli különbségek (pl. üdvözlés)
 - állattartási szokások, kedvenc állatok
 - német nyaralási szokások
 - német időjárás
 - Németország tájegységei, országrészei
 - német étkezési szokások, tipikus ételek
 - híres helyek a közvetlen lakókörnyezetben
- projektmunka csoportban (plakát készítése): hazánk és Németország összehasonlítása – hasonlóságok, különbségek bemutatása (kultúra, étkezés, hagyományok, időjárás, ruházat, történelem stb.)

TÉMAKÖR: Aktuelle Themen

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban;
- találkozik a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi hétköznapi eseményekre vonatkozó alapvető szókincs megértése és használata célnyelven a megismert témák alapján

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka: aktuális hírek feldolgozása vizuális eszközökkel (rajz készítése, képek gyűjtése), képaláírások megfogalmazása, időjárás-jelentés
- egy izgalmas sportesemény megtekintése a német nyelvű híradóban (pl. úszó VB)

- szógyűjtés az esemény témájával kapcsolatban
- lenémított film tanulói kommentárral
- szerepjáték: interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel
- csoportos interjú: aktuális téma feldolgozásához, vélemények kifejezése irányított kérdések segítségével

TÉMAKÖR: Unterhaltung und spielerisches Lernen

JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre;
- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;
- felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő német nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára
- Célnyelvi társasjátékok készítése és használata
- Részvétel játékos nyelvi tevékenységekben, drámajátékok Feste und Feiertage témakörben

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK: nyelvi és egyéb hagyományos játékok: szójátékok, ország-város, 'Találd ki, ki vagyok', barkochba, kártyajátékok

- társasjáték készítése az aktuális tananyaghoz
- projektmunka, prezentáció:
 - kedvenc dalom/együttesem/filmem/könyvem/színészem/játékom/animációs filmszereplő bemutatása
- közösen választott dal, képregény, film, könyv órai feldolgozása
- csoportchat: közös online csoport létrehozása

TÉMAKÖR: Wissenserwerb, Wissensvermittlung

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan vagy kooperatív munkaformákban;
- találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is;
- néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;
- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egyszerű releváns információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel német nyelven
- A tanult témákhoz kapcsolódó német nyelvű egyszerű információ megszerzése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- csoportchat: közös online csoport létrehozása, rendszeres használata

- projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka saját, választott témából
- scrapbook / poszter készítése
- prezentáció

A továbbhaladás feltételei 5. osztály:

- Bemutatkozás, köszönési formák ismerete
- Számok 100-ig
- Német nyelv betűkészletét helyesen alkalmazza
- A létige magabiztos használata
- A birtoklás kifejezése
- Kifejez tetszést, nem tetszést
- Köszönet kifejezése, arra reagálás
- Nem értés esetén ismétlést, betűzést tud kérni
- Kérdőszók ismerete, egyszerű kérdést tud szerkeszteni
- Térbeli viszonyok: irányok, legfontosabb elöljárószók ismerete
- Időbeli viszonyok: napok, hónapok, évszakok, időpont megadása
- Igeragozás jelen időben, legfontosabb főhangváltós igék pontos használata
- Egyszerű, rövid történetet megért, annak alapján kérdésekre válaszol
- Alapvető információkat megoszt magáról, családjáról
- Egyszerű autentikus szövegből az alapvető információkat megérti
- Hétköznapi témában egyszerű kérdésekre válaszol
- Begyakorolt nyelvi elemekkel be tud kapcsolódni nyelvi interakcióba
- Egyszerű hallott szöveg alapján kérdésekre válaszol
- Néhány mondatos történetet el tud mesélni
- Képet tanári segítő kérdésekkel le tud írni

A továbbhaladás feltételei 6. osztály:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazó szövegből fontos információt kiszűr;

Beszédkészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezte mondatokban válaszol;
- jórészt tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- megértési probléma esetén segítséget kér;

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti

Íráskészség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz;

7–8. ÉVFOLYAM

E nevelési-oktatási szakasz fő célja, hogy a nyelvi készségek további fejlesztése révén a tanuló eljusson a KER szerinti A2 nyelvi szintre. A megvalósítás az életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével összhangban kell, hogy történjen, lehetőség szerint figyelembe véve a tantárgyak közötti kapcsolódási pontokat is. A 7-8. évfolyamon tovább folytatódik a nyelvi ismeretek és a szókincs bővítése, valamint a nyelvtani ismeretek funkcionális szemléletű elsajátítása. A szakasz végére a tanuló az ismert nyelvi eszközök segítségével többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is. Felhasználja a tanult nyelvi elemeket és kommunikációs stratégiákat egyéni írásbeli és szóbeli közléseiben, valamint közvetíteni is tud az élő idegen nyelven.

A német nyelv tanításának sajátossága 7-8. évfolyamon a szövegértés további fejlesztése, az autentikus szövegekkel való munka tudatosítása. A szókincs és a nyelvtani ismeretek közvetítése szövegek révén, szövegkörnyezetbe ágyazva történik. Ezzel kapcsolatban nagy hangsúlyt kap a felfedező tanulás, melynek során a tanuló önállóan, a nyelvtanulási stratégiák egyre bővülő tárával és azok egyre tudatosabb használatával fedezi fel a szöveg tartalmát, a nyelvi eszközök jelentését és a szabályszerűségeiket. A szélesebb körű nyelvtanulási, illetve nyelvhasználati stratégiák és azok tudatos használata tovább segítik a diákokat az önálló nyelvtanulóvá válásban és képessé teszik őt arra, hogy a stratégiákat más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciái további fejlesztésére. A nevelési-oktatási szakaszban a tanuló egyre több szövegtípussal ismerkedik meg, bővíti a szövegfajtákkal kapcsolatos ismereteit, és egyre inkább alkalmazza idegen nyelven az életkorának és érdeklődésének megfelelő digitális műfajok főbb jellemzőit is.

A nyelvtanulóknak a motiváció fenntartása és erősítése érdekében továbbra is biztosítani kell a jó hangulatú, önbizalmat növelő és érzelmi biztonságot adó tanulási környezetet, amelyben lehetőség nyílik számára az önértékelés és a társas értékelés alkalmazására is. Motivációját erősítik továbbá a változatos munkaformák, a kihívást jelentő feladatok, a pozitív tanári visszajelzések és megerősítések, a határozott céltudatos tanári attitűd, valamint a projektek. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a témakörök a korábbi szakaszokhoz képest jelentősen bővülnek, mélyebben és komplexebb módon kerülnek feldolgozásra, igazodva a diákok körülvevő világhoz, mindennapjaihoz, érdeklődéséhez és igényeihez. A feldolgozásra kerülő témák is összhangban állnak más tanulási területek tartalmaival, és lehetővé teszik a nyelvtanuló számára, hogy a nyelv eszközével alaposabban és árnyaltabban ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, bevonva a digitális eszközöket és mobilalkalmazásokat is. A témakörök feldolgozása során építeni kell a nyelvtanuló előzetes nyelvi tudására, a világról megszerzett tudására, valamint a más tantárgyakból megszerzett ismereteire. Ezek elmélyítését segítik, ha a tanulók többször találkoznak német nyelvű hírekkel, dokumentumfilmekkel, olyan beszámolókkal, melyek magyar híreket német nyelven közvetítenek, vagy amelyek német nyelven Magyarország országismereti jellemzőivel foglalkoznak. A tartalmak meghatározásánál, illetve a témakörök feldolgozásánál figyelembe kell venni a 7-8. évfolyamon idegen nyelvet tanulóknál egyre inkább megmutatkozó egyéni különbségeket is. Fokozott erőfeszítésre van szükség itt azért, hogy a nyelvtanulási motiváció a továbbtanulás, illetve pályaválasztás irányától függetlenül megmaradjon, és hogy a tanulók tudják, hogy bármilyen szakmai és személyes célt is állítanak maguk elé, a nyelvtudás segíti majd őket ezek elérésében. Ez az egyéni különbségekhez illeszkedő nyelvórai tevékenységekkel és a tanulók számára releváns nyelvórai és nyelvórán túli feladatokkal érhető el.

A kerettanterv minden egyes témakörhöz javasol tevékenységi formákat is, melyek segíthetik a témakörhöz tartozó szókincs, illetve nyelvi struktúrák bevésoédését. A motiváció állandó ébrentartása érdekében mindig érdekes az ilyen jellegű feladatokat a tanulók szemszögéből nézve négy szempont szerint megvizsgálni: fontosnak érzik-e (pl. fejlesztik-e a kommunikációjukat), szeretik-e az ilyen típusú feladatot (pl. csoportfeladat, egyéni projekt), érdekesnek találják-e (pl. ad-e, igényel-e új információt), illetve szórakoztatónak találják-e (pl. játékok, versenyek). Az itt javasolt tevékenységi formák csak gondolatébresztő példák, és ellentétben a szókincs és a nyelvi struktúrák, funkciók meghatározásával nem kötelező érvényűek.

Ebben a szakaszban csökken az osztálytermi vonatkozások súlya, a cél az, hogy segítsük a tanulót abban, hogy megtapasztalhasssa, miként tudja a korábban megszerzett nyelvtudást művelődsre, információ-és ismeretszerzésre, tudásmegosztásra, kapcsolattartásra, kapcsolatok építésére, illetve szórakozásra használni életszerű szituációkban, osztálytermi helyzeteken kívül is (pl. közélet, szórakozás, interkulturális és országismereti témakörökben és szituációkban, valamint ismeretszerzés, tudásmegosztás területeken). Mindebben segíti a tanulót az is, hogy ebben a szakaszban a nyelvtanulási stratégiák köre is bővül, így a nyelvtanuló arra is képessé válik, hogy valós nyelvtudását egyre inkább önállóan is fejlessze mind hagyományos, mind digitális csatornákon keresztül.

A nevelési-oktatási szakasz célja, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére elérje a KER szerinti A2 szintet.

A 7-8. évfolyamra megfogalmazott kötelező nyelvi funkciók és nyelvi elemek, struktúrák a következők:

Német nyelvi funkciók a 7-8. évfolyamra (a zárójelben olvasható német nyelvű kifejezések példák):

- információkérés, információadás (Wie war das Hotel? Wo finde ich einen Supermarkt?)
- véleménykérés és arra reagálás (Gefällt dir der Film? Ja, der Film gefällt mir.)
- egyetértés kifejezése (Du hast Recht. Da hast du Recht. Das ist richtig. Das stimmt.)
- egyet nem értés kifejezése (Du hast nicht Recht. Da hast du nicht Recht. Das finde ich nicht. Das stimmt nicht.)
- akarat kifejezése (Ich will.)
- képesség kifejezése (Ich kann.)
- kérés és arra történő reakció kifejezése (Kannst du mir helfen? Ja, natürlich. Ja, gerne. Es tut mir leid, ich kann nicht. Einen Tee, bitte! Ich hätte gern einen Tee. Gibst du mir einen Tee, bitte?)
- kínálás, illetve javaslat és arra történő reakció kifejezése (Noch ein Stück Kuchen? Möchtest du einen Tee? Ja, bitte. Ja, gerne. Nein, danke.)
- meghívás és arra történő reakció kifejezése (Kommst du mit? Ja, gerne. Nein, leider nicht. Nein, es tut mir leid.)

Német nyelvi elemek, struktúrák a 7-8. évfolyamra (a zárójelben olvasható német nyelvű kifejezések példák):

- cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: es gibt, sich-Verben (Ich freue mich.)
- cselekvés, történés, létezés kifejezése múlt időben: Präteritum és Perfekt (Das Buch war sehr interessant. Ich habe gestern viel geschlafen.)
- cselekvés, történés, létezés kifejezése jövő időben: Futur I. (Ich werde im Sommer nach Österreich fahren.)
- birtoklás: haben, birtokos névmás (mein/meine, dein/deine, sein/seine, ihr/ihre), gehören (Dieses Fahrrad gehört mir.)
- felszólító mód: Imperativ (Steh auf. Setzt euch. Nehmen Sie Platz.)

- melléknévfokozás: Deutschland ist größer als Ungarn. In der Klasse schreibt Lara am schönsten.
- minőségi viszonyok: Wie? Was für ein? Welcher? - melléknévragozás (Das finde ich toll/schlecht. Ich bin froh. Das ist ein interessantes Buch. Ich finde das Buch interessant.)
- térbeli viszonyok: irányok és helymeghatározás, előjárósók (hier, dort, links, rechts, oben, unten, in, auf, vor, hinter, neben)
- időbeli viszonyok: gyakoriság - Wie oft? (selten, manchmal, oft, immer, nie, einmal, zweimal, täglich, wöchentlich, monatlich, jährlich, jeden Tag), időpontok - Wann? (nächste Woche, letzte Woche, von ... bis) Um wie viel Uhr? (um 8 Uhr, gegen 8 Uhr)
- modalitás: möchten, mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen igék (Ich möchte ein Eis. Magst du tanzen? Ich kann tanzen. Ich will heute ins Kino gehen. Er muss die Hausaufgabe machen. Du sollst morgen früh aufstehen.)
- esetviszonyok: Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv (Das Buch ist spannend. Ich sehe das Buch nicht. Ich helfe dir. Die Texte der Schüler sind sehr interessant.)
- szövegkohéziós eszközök: egyszerű és páros kötőszavak (nicht ... sondern, und, sondern, oder, denn, aber, weil, deshalb, so) és névmások (das, ich, mich, mir, dich, dir, man)
- szöveggrammatikai eszközök: névmások, névelők, névmási határozók mint előre és vissza utaló elemek a szövegben (das, dieser, der/die/das, daran, damit)

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

- az adott tématarományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;
- az adott tématarományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;
- az adott tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

A 7–8. évfolyamon a német nyelv tantárgy alapóraszám: 204 óra.

7. évfolyam: 102 óra 8. évfolyam: 102 óra

Témakör neve	7. osztály	8. osztály
Themen und Situationen im persönlichen Bereich und im Bereich der unmittelbaren Umgebung und Umwelt	30	30
Themen und Situationen im persönlichen Bereich und im Bereich der unmittelbaren Umgebung und Umwelt	6	6
Themen und Situationen im Bereich des Klassenraums	13	10
Fächerübergreifende Themen und Situationen	7	8
Bezüge zur Zielsprache und zum Sprachenlernen	6	7
Interkulturelle und landeskundliche Themen	13	12
Aktuelle Themen	5	8
Unterhaltung	12	11
Wissenserwerb, Wissensvermittlung	10	10
Összes óraszám	102	102

TÉMAKÖR: Themen und Situationen im persönlichen Bereich und im Bereich der unmittelbaren Umgebung und Umwelt

JAVASOLT ÓRASZÁM: 60 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;
- rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott tématarományokban;
- értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;
- összetett írott instrukciókat értelmez;
- kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű, nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;
- az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;
- véleményét, gondolatait, érzéseit egyre magabiztosabban fejezi ki a tanult nyelvi eszközökkel;
- a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben;
- váratlan, előre nem kiszámítható eseményekre, jelenségekre és történésekre is reagál egyszerű célnyelvi eszközökkel, személyes vagy online interakciókban;
- üzeneteket ír;
- egyszerűen megfogalmazza személyes véleményét, másoktól véleményük kifejtését kéri, és arra reagál, elismeri vagy cáfolja mások állítását, kifejezi egyetértését vagy egyet nem értését;
- kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
- kifejez kérést, javaslatot, meghívást, kínálást és ezekre reagálást;
- kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;
- nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;
- megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Bekannte, Familienmitglieder, Verwandte
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: unmittelbare Umgebung, mein Wohnort
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Teile des Hauses/der Wohnung, Einrichtung, Gebrauchsgegenstände
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Feste
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Hobbys, Einrichtung
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: soziale Beziehungen
- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Tiere, Pflanzen
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Umwelt

- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Naturschutz, Tierschutz, Haustiere halten
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Naturphänomene, Erhaltung der Natur, Nachhaltigkeit
- Személyes és környezethez tartozó információk átadása
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka egyénileg (PPT készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása)
 - tágabb rokon kapcsolatrendszer, családi ünnepek, szomszédi kapcsolatok
 - a lakóhely és környezetének bemutatása
- = projektmunka csoportban:
 - plakát készítése: Mit teszünk környezetünk védelme érdekében lakóhelyünkön, otthonunkban, az iskolában, az utcán?
- projektmunka csoportban: üres lakás berendezése és bemutatása okoseszközökkel
- szóbeli mini-prezentációk: a mai és a régmúlt mindennapjainak összehasonlítása
- internetes kutatás: Meddig élnek a különböző állatok?
- levélírás egy kellemes/kellemetlen élményről
- kérdőívek megalkotása, kitöltése, illetve írásbeli/szóbeli összegzése:
 - családi szokások, hagyományok
 - környezetvédelem szűkebb környezetben
- internetes kutatás: környezetszennyezési problémák, időjárás okozta katasztrófák
- szerepjátékok: interjú kedvenc hősséddel/színészeddel az életéről és családjáról

TÉMAKÖR: Themen und Situationen im Bereich des öffentlichen Lebens

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó rövid szöveg tartalmát;
- értelmezi az életkorának megfelelő, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetét;
- hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;
- megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó rövid írott szöveg tartalmát;
- információt cserél, információt kér, információt ad.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Angestellte in sozialen Institutionen und im Dienstleistungssektor, Touristen
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturelle und öffentliche Institutionen, Dienstleistungen, Restaurants, berühmte Orte und Sehenswürdigkeiten im In- und Ausland, Stadt und Land
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Eintrittskarten, Unterlagen, Prospekte
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturelle Ereignisse, Unterhaltungsmöglichkeiten, Verwaltung, Wegbeschreibung, Auskunft geben.

- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókins ismerete célnyelven: Verwaltung, Dienstleistungen in Anspruch nehmen, Wegbeschreibung, Auskunft geben, Vorstellung von Sehenswürdigkeiten
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókins ismerete célnyelven: Hobbys, Freizeit, Kultur, Unterhaltung, Dienstleistungen, Tourismus im In- und Ausland
- A közéleti tématarományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése és átadása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- prospektus, reklám készítése (étterem, mozi, színház, látványosság)
- ismerkedés a reklámok világával: színek, logók, üzenetek
- projekt munka csoportban: útikönyv készítése
- projekt munka csoportban: film/társasjáték készítése, játssza:
 - lakóhelyem
 - hazánk múltja
- kiselőadás, internetes kutatómunka: a célnyelvi országok rövid bemutatása
- vita fórum: városi és vidéki élet
- kvízzjáték a célnyelvi országokról és hazánkról
- kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése (írás- és beszéd készség fejlesztése): leggyakoribb szabadidős tevékenységek a csoportban (tv, olvasás, internet, közösségi média, tánc, sport stb.)

TÉMAKÖR: Themen und Situationen im Bereich des Klassenraums

JAVASOLT ÓRASZÁM: 23 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi órávezetést és utasításokat, kérdéseket;
- aktívan részt vesz az életkorának és érdeklődésének megfelelő gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások közös előadásában;
- egyre magabiztosabban kapcsolódik be történetek kreatív alakításába, átfogalmazásába;
- felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott tématarományokhoz tartozó témákban;
- képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- egyénileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projekt munkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;
- a főbb szövegtípusok jellegzetességeit követi;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzószövegben a tanult nyelvi elemeket;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során;
- felismeri a főbb, életkorának megfelelő hangzó szövegtípusokat;
- megkülönbözteti a főbb, életkorának megfelelő írott szövegtípusokat;
- összetett írott instrukciókat értelmez;

- véleményét írásban, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazza, és arról írásban interakciót folytat;
- néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;
- egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;
- összekapcsolja az ismert nyelvi elemeket egyszerű kötőszavakkal (például: és, de, vagy);
- nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során;
- a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Angestellte in der Schule
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Bildungsinstitutionen
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Mittel des Lernens
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Schulunterricht, Nachmittagsprogramme, Feste in der Schule, Traditionen, Ereignisse, Programme und Möglichkeiten des Sprachenlernens außerhalb der Schule
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Lernen, Verwendung von Fremdsprachen außerhalb der Schule, Gemeinschaftsprogramme, Traditionspflege
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: Sprachkönnen und Sprachkenntnisse, Ziele mit dem Sprachenlernen, Karriereorientierung
- Részvétele tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben
- Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka: (egyéni vagy csoportos)
 - a magyar és a német iskolarendszer főbb különbségei
 - különleges iskolák Magyarországon és Németországban
 - iskolánk története, hagyományai, osztályunk
- projektmunka csoportban (fordított tanóra): egy tanóra megtervezése
- internetes kutatás:
 - iskolai szokások, időbeosztás és szabályok országokként
 - szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása
- scrapbook / poszter bemutató készítése: (esetleg 'poszter kiállítás' az osztályterem falain)
 - iskolánk bemutatása
 - kedvenc tanárom bemutatása
 - kedvenc iskolai helyem bemutatása

- saját szerepem az osztályban
- kérdőív készítése:
 - kedvenc tantárgyak, ki miben érzi jónak / kevésbé jónak magát – szóbeli összesítés
 - milyen az ideális nyelvtanár?
- csoportos társasjáték: szókétyákból mondatalkotás – Melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?
- órai feladatok
 - történet feldolgozás 'richtig-falsch' mondatokkal
 - történet átalakítás (Pl. más személyben, más időben)
 - képleírás, hasonló képeknél a különbség keresése
- évvégi színi előadás: pl. egy ismert musical közös megnézése, közös dramatizálása és előadása
- iskolai versenyek:
 - olvasási verseny – ki tud egy év alatt 15 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?
 - kiejtési verseny – megadott vers előadása
 - tanulmányi verseny – korosztályi célnyelvi követelményekből

TÉMAKÖR: Fächerübergreifende Themen und Situationen

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyénileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projekt munkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;
- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan vagy kooperatív munkaformákban;
- aktívan részt vesz az életkorának és érdeklődésének megfelelő gyermek-, és ifjúsági irodalmi alkotások közös előadásában;
- ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tanult szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból
- Más tantárgyakból szerzett ismeretek és előzetes tudás felhasználása célnyelven

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- egyéni projekt munka: témák, személyiségek bemutatása
 - Hogyan tudom alkalmazni nyelvtudásomat más tárgyak tanulásánál?
 - egy szabadon választott téma, mely más tárgy tanulása közben felkeltette az érdeklődésemet
 - egy híres tudós élete
 - Magyarország történelmének egy érdekes alakja
- célnyelven rövid történet, mese, vers, dal írása, bemutatása
- kontúrtérképen országok, népek megjelölése, népnevek gyakorlása
- egy könnyített szövegű irodalmi mű elolvasása, értékelése
- csoportos projekt: társasjáték készítése és játszása - fókuszban egy-egy tantárgy (pl.: földrajz, történelem, biológia, művészeti tantárgyak)

TÉMAKÖR: Bezüge zur Zielsprache und zum Sprachenlernen

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- idegen nyelvi kommunikációjában használja a célnyelv főbb jellemzőit;
- értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is;
- tudatosan használ alapszintű nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat;
- a szövegek létrehozásához nyomtatott és digitális alapú segédeszközt, szótárt használ;
- követi a célnyelvi normához illeszkedő beszédtempót a begyakorolt nyelvi elemekben;
- alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;
- tanult nyelvi eszközökkel és nonverbális elemek segítségével tisztázza mondanivalójának lényegét;
- digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;
- következetesen alkalmazza a célnyelvi betű- és jelkészletet;
- ismeretlen szavak valószínű jelentését szövegösszefüggések alapján kikövetkezteti az életkorának és érdeklődésének megfelelő, konkrét, rövid szövegekben;
- egy összetettebb nyelvi feladat, projekt végéig tartó célokat tűz ki magának;
- nyelvtanulási céljainak eléréséhez megtalálja és használja a megfelelő eszközöket;
- nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni;
- hibáit többnyire észreveszi és javítja;
- társai haladásának értékelésében segítően részt vesz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó ismerete célnyelven: Sprachkönnen und Sprachkenntnisse, Sprachenlernen, Sprachen
- A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata
- A célnyelvi betű- és jelkészlet következetes alkalmazása
- Tanult nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák tudatos alkalmazása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- tanulásmódszertan tudatosan: szótanulási technikák
- közös popzenehallgatás
- filmnézés a célnyelven
 - írásbeli feladat: rövid összefoglaló a filmről, a cselekményt lineárisan összefűzve
 - a film egy-két jelenetének dramatizálása és eljátszása
 - keresztrejtvény készítése a film kulcsszavaival
 - filmjelenetekhez hangalámondás, feliratozás készítése
- kedvenc videó bemutatása
- könnyített olvasmányok otthoni elolvasása (évente 1-2) és rövid kedvébresztő beszámoló készítése az osztálytársak számára
- csoportos projekt - társasjáték készítése: 'Használd a kifejezést!' (minden kockán egy szófordulat, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj)

TÉMAKÖR: Interkulturelle und landeskundliche Themen

JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célnyelvi kommunikációjába beépíti a tanult interkulturális ismereteket;

- találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal;
- megismerkedik hazánk legfőbb országismereti és történelmi eseményeivel a célnyelven;
- megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait;
- a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete
- Célnyelvi országok országismereti jellemzőinek ismerete
- Hazai főbb országismereti jellemzők ismerete célnyelven
- Hazai legfontosabb látnivalók, országismereti jellemzők bemutatása célnyelven
- A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemek alkalmazása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- a DACHL országok megismerése és összehasonlítása hazánkkal hagyományos és digitális kutatómunka, majd órai kiselőadások formájában az alábbi témakörök mentén:
 - iskolák jellemzői, napirend
 - tipikus ház, lakás
 - mindennapi szokások
 - családon belüli szerepek és feladatmegosztás
 - ünnepek a családban
 - viselkedésbeli különbségek (pl. üdvözlés)
 - állattartási szokások, kedvenc állatok
 - nyaralási szokások
 - időjárás
 - a DACHL országok tájegységei, országrészei
 - a DACHL országok étkezési szokásai, tipikus ételek
 - híres helyek a közvetlen lakókörnyezetben
- rövid dokumentumfilmek megtekintése, elemzése a célnyelvi országokról
- jellegzetes német ünnepek megszervezése az osztályban/iskolában (pl.: Martinstag)

TÉMAKÖR: Aktuelle Themen

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban;
- megért és használ szavakat, szókapcsolatokat a célnyelvi, az életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel kapcsolatban;
- megérti és tájékozódásra használja a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírek, események lényegét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírekre és eseményekre vonatkozó alapvető szókincs megértése és használata célnyelven
- Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírek és események értelmezése és tájékozódásra való alkalmazása célnyelven

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ismert hírek német nyelvű változatának olvasása, meghallgatása, megtekintése (TV híradó)

- szalagcímek és cikkek összepárosítása a tanulók érdeklődésének megfelelő témákban
- projektmunka: iskolai híradó, híradó, időjárás-jelentés készítése a célnyelven
- szerepjáték:
 - interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel
 - talkshow aktuális témában
- egy saját kulturális élmény bemutatása

TÉMAKÖR: Unterhaltung

JAVASOLT ÓRASZÁM: 23 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- kiemel, kiszűr konkrét információkat a nyelvi szintjének megfelelő, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegből, és azokat összekapcsolja más iskolai vagy iskolán kívül szerzett ismereteivel;
- értelmez egyszerű szórakoztató és ismeretterjesztő kisfilmeket;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;
- összetett írott instrukciókat értelmez;
- érdeklődése erősödik a célnyelvi irodalmi alkotások iránt;
- rövid szövegek írását igénylő kreatív munkát hoz létre önállóan;
- üzeneteket ír;
- a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre;
- a tanórán kívüli játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri és azokat használja;
- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;
- felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése (irodalom, film, társasjáték)
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő német nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka, prezentáció:
 - saját szórakozási szokások
 - szórakozási szokások a tanulócsoporton belül
 - kedvenc kulturális élmény bemutatása
- egyéni internetes kutatások németül különböző témákban (filmek, színészek, együttesek stb.)
- dalszövegek feldolgozása, nyelvi érdekességek felfedezése
- olvasási verseny az osztályon belül
- naplóírás / e-mail írása németül
- választott könnyített olvasmány feldolgozása
- közösen választott dal, képregény, film, könyv órai feldolgozása
- csoportchat: közös online csoport létrehozása

TÉMAKÖR: Wissenserwerb, Wissensvermittlung

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK (KÖVETELMÉNYEK)

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyénileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;
- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan vagy kooperatív munkaformákban;
- hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre,
- rövid, egyszerű, ismert nyelvi eszközökből álló kiselőadást tart változatos feladatok kapcsán, hagyományos vagy digitális alapú vizuális eszközök támogatásával;
- néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;
- a tanórán kívüli, akár játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri és törekszik azokat kihasználni;
- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal;
- felhasználja a célnyelvet ismeretszerzésre;
- felhasználja a célnyelvet tudásmegosztásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel német nyelven
- A tanult témákhoz kapcsolódó releváns német nyelvű információ megszerzése, tudatos felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából scrapbook, poszter készítése, prezentáció

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyam:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti;

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- megértési probléma esetén segítséget kér;

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti;

- egyszerű, képekkel illusztrált szöveget megért;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megérti

Íráskészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyam:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, megfogalmazott lényegét megérti;

Beszéd-készség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket feltesz,
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- egyszerű párbeszédben részt vesz;
- fenntartja a beszélgetést, pl. új témát kezdeményez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti.

Íráskészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;

11.24 TECHNIKA ÉS TERVEZÉS

5-7. ÉVFOLYAM

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségterület leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. Kiemelt jelentőségű a szaknyelv használata, a szakkifejezések helyes és szakszerű alkalmazása. Ezzel párhuzamosan – a tananyag jellegéből adódóan – a tanuló vizuális kommunikációs kompetenciái is fejlődnek. Megtanul rajz, ábra, műszaki leírás alapján építeni, tárgyakat kivitelezni, terveit rajzban bemutatni, szóban fogalmazni, előadni. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységenként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapi életbe. A tanuló elsajátítja az alapvető technikákat ahhoz, hogy az információ hitelességét és megbízhatóságát értékelni tudja. A technika és tervezés a különböző tevékenységek, munkafolyamatok, technológiák algoritmizálásával támogatja a digitális tervezői kompetenciákat, hozzájárul a rendszerszintű gondolkodáshoz. A tantárgy tanítása során kiemelt fontosságú a vizuális szemléltetés, és speciális lehetőségeket nyújt a különféle digitális tervezőprogramok felhasználása számára.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, valamint azok bevezetését követően a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását. A tanuló az anyaghasználat, az eszközök, a technológiák fejlődésének követésével, a változások hatásainak elemzésével értékeli környezete állapotát, életvitelét.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy változatos tevékenységeken keresztül ad lehetőséget a praktikus feladatmegoldó képesség fejlesztésére, valamint a kedvelt, sikerélményt nyújtó tevékenységi területek azonosítására, ezzel segítve a tanuló pályaválasztási döntését is. A tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez. A kreatív alkotás készségei tekintetében fejlesztési lehetőséget biztosít a különböző tárgyak és működőképes eszközök tanulói tervezése. Az emberek mindennapi életét átalakító jelentős

technikai találmányok történetének és emberi életre gyakorolt hatásának megismerése hozzájárul a kulturális tudatosság fejlesztéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgyi keretekben végzett tevékenységek elősegítik, hogy a tanulók számára olyan munkavállalói és vállalkozói készségek fejlesztésére nyíljon lehetőség, mint a tervezés, szervezés, irányítás, tapasztalatok értékelése, kockázatfelmérés és kockázatvállalás, az egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés, felelősségvállalás. Ezek a készségek alapvető alkalmazkodási lehetőséget biztosítanak a szakmák gyorsan változó világában történő eligazodáshoz. A tevékenységek során szerzett munkatapasztalat hozzájárul a pályaválasztási önismeret, a továbbtanulási és a szakmaválasztási célok kirajzolódásához, valamint az élethosszig tartó tanulás mint szükségyszerűség és érték felismerésének megalapozásához.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása. A tanulók a tanulási folyamat során használható (működő, megehető, felvehető stb.) produktumokat hoznak létre valódi anyagokból, ezekhez az adott életkorban biztonságosan használható szerszámokat, eszközöket alkalmazva.

A tantárgy sajátossága, hogy a tanórai tevékenység gyakorlatközpontú; kiemelkedő jellemzője, hogy a tanulási folyamatban központi szerepet kap az ismereteken túlmutató tudásalkalmazás, ezért az értékelés elsősorban az alkotó folyamatra, a munkavégzési szokásokra, az elkészült produktumra irányul, és jelentős szerepet kap benne az elért sikerek, eredmények kiemelése, a pozitív megerősítés.

A tantárgy tanulása és tanítása során célszerű alkalmazni azokat a közismereti tárgyak tanulása során elsajátított ismereteket, amelyek segíthetnek a mindennapi életben felmerülő problémák megoldásában. Olyan cselekvőképesség kialakítása a cél, amelynek mozgatója a felelősségérzet és az elköteleződés, alapja pedig a megfelelő autonómia és nyitottság, megoldási komplexitás.

A tantárgy struktúrájában rugalmas, elsősorban cselekvésre épít és tanulócentrikus. A megszerezhető tudás alkalmazható, s ezzel lehetővé teszi a mindennapi életben használható és hasznos készségek kialakítását és a munka világában való alkalmazását.

A technika és tervezés tantárgy tanterve négy modult kínál, melyekből az iskola kiválaszthatja és a helyi tantervébe illesztheti a sajátosságaihoz illő, a tanulók érdeklődésének leginkább megfelelő tantervi tartalmakat tartalmazó modul tantárgyat.

MODUL „A”: Épített környezet – tárgyalakítás technológiai

A technika és tervezés tantárgy A: **Épített környezet – tárgyalakítás technológiai** modul középpontjában az embert körülvevő mesterséges környezet, az épített tér áll. Ezt a modult azok az iskolák is eredményesen alkalmazhatják, ahol nem áll rendelkezésre technika szaktanterem, mert egyszerű szerszámokkal, a legváltozatosabb anyagokból teljesíthetőek a kerettantervben meghatározott modellezési és makettépítési feladatok.

A modul tanulásának-tanításának célja, hogy az embert körülvevő szűkebb lakókörnyezet – település, lakás, lakóépület – kialakításával, használatával kapcsolatos alapvető ismeretek közvetítésén keresztül kialakítsa a tanulóban az egészségtudatos életvitel-vezetés igényét. Az ismeretek nem önálló tananyagként jelennek meg, hanem az adott feladat elvégzéséhez szükséges információként, vagyis az ismeretszerzés és -alkalmazás szinte egy időben történik, ami elősegíti annak rögzülését. A legtöbb feladat csoportmunkában végezhető el, így a tanulók a gyakorlatban tapasztalhatják meg a munkamegosztás jelentőségét, az egyénenként, kis csoportokban végzett munka összehadódó értékét, az együttműködés jelentőségét, az értékteremtés, az alkotás örömet, a munka megbecsülését. Ezek együttesen szolgálják a teljes nevelési folyamatot átható, munkára, életpálya-építésre, együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés megvalósítását, az önismeret, a társas kultúra fejlesztését.

A modul alkalmazása során lehetőség van projektmunkára, a story line módszer alkalmazására, az egyéni ötletek megvalósítására, a kreativitás fejlesztésére. Ez tág teret enged a differenciálásnak, és megteremti a lehetőségét, hogy minden tanuló érdeklődésének és képességeinek megfelelően válasszon magának szerepet, feladatot a csoportban.

A különböző modellezési, makettépítési feladatok során a legváltozatosabb anyagok és technológiák használhatók, az anyagok újrahasznosításától egészen a 3D-s nyomtatás alkalmazásáig. A különböző anyagok tulajdonságainak irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel történő megismerése után a tanulók a céljaiknak megfelelően választhatnak a rendelkezésre álló anyagokból.

A tanuló a tanórán tevékenységét megtervezi, terveit megosztja. Alkotótevékenységét az előzetes tervek mentén folytatja.

Tevékenysége során célszerűen kiválasztja és rendeltetésszerűen használja a szükséges szerszámokat, eszközöket. Balesetmentesen dolgozik, a munkaterületen rendet tart.

Munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartás jellemzi, melynek jelentőségét felismeri a munka biztonságának, eredményességének vonatkozásában. Társaival együttműködve, feladatmegosztás szerint tevékenykedik.

Az elkészült produktumot a tervhez viszonyítva értékeli. Értékként tekint alkotására, a létrehozott produktumra.

A tanórai tevékenység fejleszti a technológiai-problémamegoldó gondolkodást. Célja, hogy a tanuló érdeklődjön és szerezzen tapasztalatokat szűkebb és tágabb lakókörnyezetéről és annak változtatásairól. Ismerje fel és alkosson véleményt az emberi tevékenységek építő és romboló hatásairól.

Ugyancsak célként szolgál, hogy a tanuló gyűjtsön információt a régi korok építészetéről, a jelenkor építészeti irányairól, a népi építészet, ezen belül a saját tájegységének jellegzetességéről, a saját településének történetéről. A hagyományok megismerése során legyen nyitott az értékek felfedezésére, értse azok jövőt meghatározó szerepét.

A technológiai fejlődés vívmányait gazdaságossági, környezet- és egészségtudatos szempontok szerint elemezze, alkalmazza. Ismerje fel az ember személyes felelősségét a környezet alakításában. Lokális tevékenységében jelenjen meg a globális felelősség érzése.

A modul ismeretanyaga hozzájárul ahhoz, hogy a későbbiekben a tanuló fogyasztói döntéseit, magatartását, életvitelét környezet- és egészségtudatos ismeretei, attitűdjei irányítsák.

Felismeri az egyes munkatevékenységek értékét a társadalom boldogulásában, a hétköznapi biztonságában. A családellátó és megélhetést biztosító foglalkozások elsajátításának lehetőségeiről tájékozott a modul szerinti területen.

5–6. ÉVFOLYAM

A kétéves nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában a település, a települést meghatározó épületek, a közlekedési infrastruktúra, a lakás, lakókörnyezet áll. A tanórai modellezési, makettépítési feladatokon keresztül a tanuló a környezetéről szerzett tapasztalatait rendszerezi, megismeri a települések szerkezetét, a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot, a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket. Felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében. Eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon, helyszínrajzot értelmez. Lakásterveket, modelleket készít, melyen keresztül megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát, az alaprajz és a berendezés közötti kapcsolatot, a legfontosabb karbantartási, állagmegóvási munkákat. Az információgyűjtés, tervezés során lehetőség van különböző digitális eszközök, alkalmazások, például tervezőprogramok használatára.

Irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információt szerez a felhasznált anyagok tulajdonságairól. Anyagválasztásnál értékeli a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

Tevékenységet irányítással tervezi. Terveit szóban, rajzban megosztja. A terv szerinti lépések megtartásával, külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Érti a forma és funkció összefüggéseit, ajánlat mentén választ szerszámot, eszközt. A szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja. A munkavégzési szabályokat betartja.

Csoportmunkában tevékenykedik, a szabályokat betartja, betartatja. Felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit, tisztában van a védőeszközök használatának szükségességével. A csoportban feladata szerint dolgozik, segítséget kér, segítséget ad.

Felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit. Megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

Megadott szempontok szerint környezetét jellemzi. Felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket. Tevékenységének következményeit mérlegeli.

Konkrét munkatevékenységek, témák vonatkozásában ismeri azok múltbéli és a jelenben tapasztalható megvalósulását. A probléma megoldásához, tanári támogatással, több úton közelít. A problémamegoldás során irányítottan választ stratégiát.

Érti a jóllét fogalmát. Ismeri az ok-okozati összefüggéseket döntései egészségére gyakorolt hatásáról. Ismeri a döntés-előkészítés, döntés folyamatának elemeit. Hibás döntését felismeri. Döntésén segítséggel változtat.

Közvetlen – meg tapasztalható – környezetre vonatkoztatva végzi az elemzést és az alkalmazást. Ismeri az egyes technológiai folyamatok végzése során felhasznált anyagok környezeti hatását. Ismeri az emberi tevékenység eredményeként kialakuló globális problémákat és a lokális felelősségre épülő tevékenységi lehetőségeket. Ismeri fogyasztási szokásainak egészségre és környezetre gyakorolt hatását.

A munkavégzés során figyel társaira, a környezetre, a terv szerinti haladásra. Probléma esetén segítséget kér. Ismeri a csapat feladatrendszerét. Változó szerepekben vállal feladatokat.

Ismeri a csoportmunka kereteit, elfogadja a csoport döntéseit, a delegált feladatokat.

Részfeladatait pontosan, felelősséggel végzi.

Ismeri az egyes foglalkozások jellemzőit, helyét a termelési, szolgáltatási rendszerekben.

Az 5–6. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 68 óra.

Témakör: Modell- és makettépítés technológiai

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét;
- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések ok-okozati összefüggéseit;
- felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit;
- elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;
- alkalmazza a vetületi ábrázolást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri a méretmegadás elemeit;
- felismeri a méretarányos kicsinyítés, nagyítás feladatát, jelentőségét;
- ismeri a vetületi ábrázolást;
- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a modellezés során felhasznált anyagok tulajdonságairól, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szabályok szükségességének belátása, a szabálykövető magatartás fejlesztése
- A térszemlélet és az elvont gondolkodás fejlesztése
- A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- A modellezés, makettépítés feladata, jelentősége
- A modell és a makett közötti különbségtétel
- A mérés célja, fontossága
- MÉRŐESZKÖZÖK alkalmazása
- Mérés milliméteres pontossággal
- Műszaki ábrázolás alapismereteinek elsajátítása
- Méretmegadás elemei, szabályai
- Vetületi ábrázolás, méretarány alkalmazása, a méretarányos kicsinyítés, nagyítás jelentősége
- Rajzolvasási gyakorlatok. A valóság és az ábra összefüggéseinek felismerése
- A modellezéshez felhasználható anyagok (például papír, fa, műanyag, fém, textil, agyag vagy egyéb képlékeny anyag) tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel (szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján)
- Különböző profilok, szerkezetek építése, terhelési próba végzése
- Az anyagok megmunkálásához, alakításához, szereléséhez szükséges technológiák, szerszámok megismerése, célszerű, balesetmentes használatuk elsajátítása

Fogalmak

modell, makett, mérés, mérőeszköz, mérési pontosság, méretmegadás elemei és szabályai, vonalfajták, méretszám, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, vetület, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Modellek és makettek megfigyelése megadott szempontok szerint, azonosságok, különbségek megfogalmazása, a modell-, illetve makettkészítés jelentőségének felismerése
- A műszaki rajz szükségességének felismerése térbeli alakzatok, tárgyak és róluk készült műszaki rajzok, axonometrikus ábrák tanulmányozásán, elemzésén keresztül. A valóság és az ábra közötti kapcsolat, megfelelés azonosítása
- MÉRŐESZKÖZÖK használata, mérés milliméter pontossággal
- Műszaki rajzok értelmezése, a műszaki ábrázolás jelképeinek, szabályainak megismerése, azonosítása
- Vetületi ábra, egyszerű műszaki rajz készítése szabadkézzel, majd szerkesztéssel geometrikus testekről
- A modellezéshez, makettépítéshez felhasználható anyagok néhány tulajdonságának megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel
- A rendelkezésre álló szerszámok és a velük végezhető műveletek megismerése, gyakorlása
- Azonos anyagú, különböző profilú rudak terheléspróbája
- Térbeli szerkezetek, tornyok építése rudakból, stabilitásuk, terhelhetőségük vizsgálata

Témakör: Település – a település kialakulása, településtípusok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a legfontosabb településfajtákat, azok jellemzőit;
- összehasonlítja a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, azonosságokat, különbségeket fogalmaz meg;
- összehasonlítja a különböző életformákhoz kötődő lakó- és gazdasági épületeket;
- ismereteket gyűjt a saját településéről;
- elemzi a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot;
- átlátja a lakóház tervezésének szempontjait – alaprajz, tájolás, épület alakja;
- lakóépületet tervez megadott szempontok és méretarány alapján;
- lakóépület-makettet épít egyszerű geometrikus testek felhasználásával.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez
- Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez
- Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése
- A települések kialakulása
- Különböző településtípusokhoz (város, falu) és életformákhoz (pl. gazdálkodás) kötődő lakó- és gazdasági épületek tanulmányozása, összehasonlítása
- A lakóépületek és a természeti környezet kapcsolatának elemzése
- Információk gyűjtése a saját településről, annak történetéről
- Lakóépületek típusai
- Lakóépület-makett készítése egyszerű geometrikus testekből

Fogalmak

lakóhely, település, város, falu, mezőgazdaság, ipar, városiasodás, városodás, urbanizáció, ház (családi ház, sorház, toronyház, lakópark), kert, gazdasági épület, melléképület, lakás, udvar, alaprajz, homlokzat, tető, nyílászárók, az építkezés menete

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése a települések kialakulásáról, az egyes éghajlati viszonyok jellegzetes lakóépületeiről megadott szempontok szerint. Az információk rendszerezése, megosztása
- Települmakett elkezdése közös döntések megfogalmazásával: a makett méretarányának meghatározása, a lakóövezet kijelölése, az utcahálózat megrajzolása, a telkek kiosztása, a lakóépületek jellegének meghatározása
- Lakóépület-makett készítése egyéni munkában a közös döntéseknek megfelelően
- A település régen és ma – a lakóhely egy tere, része változásainak nyomon követése
- A mi falunk, városunk: útikalauz készítése

Témakör: Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja a lakóház részeit – alap, tartószerkezet, falazat, nyílászárók, homlokzat, tető;

- ismereteket gyűjt a régi korok épületeiről, építőanyagairól, a hagyományos népi építészeti épületeiről, építőanyagairól;
- információkat gyűjt építőanyagokról, építőipari szakmákról;
- megtervezi a lakóépület közvetlen környezetét – kert, gazdasági épületek;
- modellezi a lakóépületek környezetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- A munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése
- A társadalmi munkamegosztás lényegének, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségének értelmezése
- Építményekre ható hatások és az építményekkel kapcsolatos követelmények elemzése, összehasonlítása
- Régi korok jellemző épületeinek, a hagyományos népi építészeti építményeinek, építőanyagainak tanulmányozása, elemzése
- Az egyes tájegységek jellegzetességei – lakó-, gazdasági és középületek alakja, elrendezése –, a használt anyagok és építési technológiák közötti kapcsolatok feltárása, elemzése
- A modern kor építészete – iparosított technológia, vasbeton szerkezetek, építőipari gépek
- Az építészeti építőanyagainak, építőipari foglalkozások tanulmányozása, elemzése
- Az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatok feltárása, elemzése
- A lakóépület-makett közvetlen környezetének kialakítása

Fogalmak

építészeti, épület, építmény, alapozás, vízszigetelés, hőszigetelés, tájolás, természetes (szoláris) energia, passzív napenergia, benapozottság, árnyékolás, kő, fa, föld, agyag, vályog, téglalap, pala, cserép, beton, vasbeton, üveg, kötőanyag, teherhordó szerkezet, mennyezet, tetőszerkezet, panel

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése az egyes történelmi korok, tájegységek jellemző épületeiről, a felhasznált anyagokról, technológiákról. Az információk rendszerezése, megosztása
- Látogatás egy építkezésen vagy film megtekintése egy építkezésről. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, megbeszélés
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról
- A lakóházmakett környezetének megtervezése és kialakítása

Témakör: Közterek, közösségi terek, középületek

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket;

- egy adott terület helyszínrajzát értelmezi, összeveti a valósággal, például nyomtatott, interneten elérhető térképek, fényképek alapján;
- eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon;
- a társakkal együttműködve településmodellt tervez;
- csoportban településmodellt épít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Az elvont gondolkodás fejlesztése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- A település arculatát alakító tényezők tanulmányozása
- Az emberek mindennapos tevékenysége (munka, háztartás, szabadidő) és a településtípusok (épületek, építmények, szabad területek és infrastruktúrák) közötti kapcsolatok feltárása
- Különböző közösségi épületek feladata. Helyszínrajzok tanulmányozása, elemzése
- Adott terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal
- Településmodell készítése

Fogalmak

középület, közintézmény, közösségi épület, szolgáltatás, helyszínrajz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Tanulmányi séta az iskola közvetlen környezetében, a település arculatát alakító tényezők tanulmányozása. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, közös megbeszélés
- A bejárt terület helyszínrajzának összevetése a személyes tapasztalatokkal
- A településmodell folytatása a közösségi terek, középületek megtervezésével, megépítésével
- A végzett munka értékelése, a tervektől való eltérések vizsgálata, a továbbfejlesztés lehetőségeinek megbeszélése

Témakör: Közlekedés – közlekedés egykor és ma

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése
- Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése
- Szabálykövető magatartás fejlesztése
- A városi és a közúti közlekedés rendszereinek megismerése
- A vízi és a légi közlekedés
- A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, -rendszerezés

- Gyalogos közlekedés helye, alkalmazkodás a közlekedési szituációkhoz
- Közlekedésbiztonsági ismeretek
- A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozások, szakmák
- A közlekedés infrastruktúrájának modellezése a településmaketten

Fogalmak

jármű, navigáció, közlekedési rendszer, közlekedésbiztonság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanulók közlekedési szokásainak (iskolába járás) feltérképezése, az adatok elemzése
- A település közlekedési infrastruktúrájának tanulmányozása
- Irányított információgyűjtés a közlekedés fejlődéséről, a legfontosabb találmányokról, jelentős feltalálókról, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Információk megosztása
- A településmakett úthálózatának befejezése, a közlekedés jelzőrendszereivel való kiegészítése – például útburkolati jelek, közlekedési táblák, jelzőlámpák, gyalogos-átkelőhelyek, parkolók
- Közlekedési helyzetek szimulálása a terepasztalon

Témakör: Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- lakásalaprajzot tervez – akár tervezőprogram segítségével – megadott létszámú család számára;
- berendezett lakásmakettet készít;
- alaprajzok tanulmányozása során megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Az elvont gondolkodás fejlesztése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- A lakás kialakítása (építése) és a külső hatások elleni védelem összefüggésének felismerése (feladat – anyag – technológia)
- A lakás fizikai adottságai és a benne folyó tevékenységek közötti kapcsolat felismerése, elemzése
- Épület, lakás alaprajzának értelmezése és összevetése a valósággal
- A lakásalaprajz jellemzői
- A lakás helyiségeinek csoportosítása
- A helyiségek egymással való kapcsolatának elemzése
- A lakás beosztásának, az egyes helyiségek egymással való kapcsolatának jelentősége, szerepe
- Lakásalaprajz tervezése, lakásmakett készítése

Fogalmak

alaprajz, helyszínrajz, tájolás, fizikai jellemzők, egyéni és közösségi terek, háztartási és higiénés terület, közlekedők, tárolók, szabad terület

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Saját lakás leírása szóban – elbeszélés utáni rajzolás
- Ismert épület bejárása új megfigyelési szempontok meghatározásával, vázlatkészítés
- Lakásalaprajzok tanulmányozása megadott szempontok szerint, azonosságok megfogalmazása, szükségszerűségek felismerése
- A megbeszélte szempontok szerint lakásalaprajz tervezése, lehetőleg digitális alkalmazás segítségével
- A lakástervek elemzése, megvitatása, lakásmakett készítése

Témakör: Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a társakkal együttműködve megtervezi a lakás berendezését;
- felismeri a lakás alaprajza és a lakás berendezhetősége közötti kapcsolatot;
- ismeri a lakás helyiségeinek jellemző bútorait;
- információkat gyűjt a bútorok történetéről;
- ismeri az ergonómiai, esztétikai szempontokat a bútorok kiválasztása, elhelyezése során;
- felismeri a lakás berendezése és a lakók eltérő igényei, szokásai közötti kapcsolatot;
- ismeri a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek szerepét a lakberendezésben;
- információkat gyűjt a régi magyar konyhák berendezéseiről, eszközeiről;
- ismeri a modern konyhával szemben támasztott követelményeket;
- a konyhatervezés során használja a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Igények és jellemző tulajdonságok közötti összefüggések értelmezése
- Egyéni tulajdonságok és igények közötti kapcsolat feltárása
- Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése
- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- Önismeret és együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás
- Ízlés formálása
- Egészségtudatos magatartás igényének erősítése
- A lakás berendezésének jellemzői
- Az egyes lakóterületek funkcióinak kialakítása a megfelelő berendezéssel
- A különböző helyiségek jellemző bútorzatai, a lakótér feladata, a bútorzat és a tevékenységek közötti kapcsolat felismerése
- A berendezés stílusa és az egyéni ízlés közötti kapcsolat elemzése
- Bútortörténet
- A bútorok kiválasztásának, elhelyezésének szempontjai

- A berendezés szerepe a téralakításban
- A lakberendezés modellezése
- A munkavégzés ergonómiája
- A helyes munkavégzés szükségességének felismertetése
- A leggyakoribb egészségkárosító helyzetek és azok elkerülése
- A konyha ergonomikus berendezése
- Konyhatervek készítése

Fogalmak

funkció, esztétika, stílus, ízlés, harmónia, színek szerepe, ergonómia, design, téralakítás eszközei, helykihasználás, nyugalmi területek, közlekedőutak, bútorok helyigénye, kényelmi és tároló bútorok, bútorválasztás szempontjai, egészségkárosító helyzetek, statikus, dinamikus terhelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy bútoráruház meglátogatása vagy egy ott dolgozó meghívása. Katalógus, folyóiratok, prospektusok, internetes anyagok képei alapján berendezett lakások, lakásrészek elemzése meghatározott szempontok szerint
- Információk gyűjtése, megosztása a bútorok történetéről, a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek lakberendezésben betöltött szerepéről
- A lakásmakett vagy egy választott helyiség berendezésének megtervezése lehetőség szerint 3D-s lakberendező program segítségével. A berendezés modellezése
- Konyhaterv készítése lehetőség szerint digitális alkalmazással, figyelembe véve a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait
- Munkaműveletek, tárgyak, eszközök elemzése ergonómiai szempontból, a helyes munkavégzés, a helyes ülés gyakorlása

Témakör: Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- Tevékenységek, beavatkozások következményének mérlegelése
- Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése
- Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása a munkavégzés során
- Munkatevékenység értékteremtő lényegének, felelősségének értelmezése
- A környezet- és egészségtudatos cselekvés fejlesztése
- Információk gyűjtése a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról
- Szagtalanítás, védekezés a kártevők ellen
- Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenység során
- A hagyományos tisztítószeres és eljárások alkalmazása és a környezetvédelem összefüggéseinek felismertetése

- A laikus által végezhető munkák határai, annak felismerése, hogy nagyobb munkálatokhoz szakembert kell hívni
- A tevékenységgel érintett foglalkozások, szakmák

Fogalmak

állagmegóvás, karbantartás, mázolás, festés, tapétázás, burkolás, takarítás, tisztítószer, környezetvédelem, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése, megosztása a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról
- Állagmegóvási, karbantartási munkák végzése a helyi lehetőségek szerint, például: bútorok megjavítása, festése; folttisztítási gyakorlat környezetbarát anyagokkal, ruházat, lakástextíliák gondozása stb.
- Különböző háztartási vegyszerek címkéinek tanulmányozása a felhasználás, tárolás, balesetveszély szempontjai szerint
- Baleseti források azonosítása, megtörtént balesetek elemzése, elsősegélynyújtási szabályok megbeszélése
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról. A tanulók szerepjáték formájában bemutathatják egymásnak az egyes foglalkozások jellemző feladatait

TÉMAKÖR: Komplex modell- és makettkészítés

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az órai munkák során tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok;
- terveit szóban, rajzban megosztja;
- a terv mentén lépésenkénti külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- a szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja;
- a munkavégzési szabályokat betartja;
- felismeri az egyes műveletek balesetveszélyeit, a védőeszközök használatának szükségességét;
- csoportmunkában, feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartatja, betartja;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, segítséget kér, segítséget ad;
- felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanult ismeretek alkalmazása, mélyítése
- Együttműködési készségek fejlesztése a munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Önismeret, társas kompetenciák, munkakultúra fejlesztése
- Kreativitás fejlesztése
- Különböző épületek vagy településrészlet modellezése helyszínrajzok, fényképek alapján
- Komplex modell tervezése és kivitelezése egyéni választás alapján csoportmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult ismeretek, műveletek alkalmazása valós igényt szolgáló, tárgyalkotó tevékenység során
- A tanulók választása alapján elkészülhet egy híres épület, esetleg egy településrészlet makettje a rendelkezésre álló anyagok minél kreatívabb felhasználásával, vagy a lakáshoz, lakóköznyezethez kapcsolódó tárgy, lehetőség szerint újrahasznosított anyagokból

A tevékenységek megvalósíthatók átlagos osztályteremben is egyszerű anyagokból, alapvető szerszámokkal, de eredményesebb, ha rendelkezésre áll egy felszerelt műhelyterem, mely 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel rendelkezik. 15 főnél nagyobb létszámú osztály esetében mindenképpen szükséges a csoportbontás biztosítása.

5. ÉVFOLYAM

Témakörök neve	Javasolt óraszám
Modell-és makettépítés technológiái	6
Település-a település kialakulása, településtípusok	6
Építészet- forma és funkció, anyagok és szerkezetek	8
Közterek, közösségi terek, középületek	8
Közlekedés-közlekedés egykor és ma	6
Összes óraszám:	34

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI 5. ÉVFOLYAMON:

Témakör: Modell- és makettépítés technológiái

- megismeri a méretmegadás elemeit;
- felismeri a méretarányos kicsinyítés, nagyítás feladatát, jelentőségét;
- ismeri a vetületi ábrázolást;
- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a modellezés során felhasznált anyagok tulajdonságairól, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok.

Témakör: Település – a település kialakulása, településtípusok

- ismeri a legfontosabb településfajtákat, azok jellemzőit;
- összehasonlítja a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, azonosságokat, különbségeket fogalmaz meg;
- összehasonlítja a különböző életformákhoz kötődő lakó- és gazdasági épületeket;
- ismereteket gyűjt a saját településéről;
- elemzi a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot;
- átlátja a lakóház tervezésének szempontjait – alaprajz, tájolás, épület alakja;
- lakóépületet tervez megadott szempontok és méretarány alapján;
- lakóépület-makettet épít egyszerű geometrikus testek felhasználásával.

Témakör: Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek

- azonosítja a lakóház részeit – alap, tartószerkezet, falazat, nyílászárók, homlokzat, tető;
- ismereteket gyűjt a régi korok épületeiről, építőanyagairól, a hagyományos népi építészet épületeiről, építőanyagairól;
- információkat gyűjt építőanyagokról, építőipari szakmákról;
- megtervezi a lakóépület közvetlen környezetét – kert, gazdasági épületek;
- modellezi a lakóépületek környezetét.

Témakör: Közterek, közösségi terek, középületek

- megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket;
- egy adott terület helyszínrajzát értelmezi, összeveti a valósággal, például nyomtatott, interneten elérhető térképek, fényképek alapján;
- eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon;
- a társakkal együttműködve településmodellt tervez;
- csoportban településmodellt épít.

Témakör: Közlekedés – közlekedés egykor és ma

- felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében.

6.ÉVFOLYAM

Témakörök neve	Javasolt óraszám
Lakás, lakókörnyezet-a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek	8
Lakás, lakókörnyezet-funkciók, berendezések	8
Lakás karbantartása-a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák	8
Komplex modell-és makettkészítés	10
Összes óraszám:	34

A továbbhaladás feltételei 6. évfolyamon:

Témakör: Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek

- lakásalaprajzot tervez – akár tervezőprogram segítségével – megadott létszámú család számára;
- berendezett lakásmakettet készít;
- alaprajzok tanulmányozása során megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát.

Témakör: Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések

- a társakkal együttműködve megtervezi a lakás berendezését;
 - felismeri a lakás alaprajza és a lakás berendezhetősége közötti kapcsolatot;
 - ismeri a lakás helyiségeinek jellemző bútorait;
 - információkat gyűjt a bútorok történetéről;
 - ismeri az ergonómiai, esztétikai szempontokat a bútorok kiválasztása, elhelyezése során;
 - felismeri a lakás berendezése és a lakók eltérő igényei, szokásai közötti kapcsolatot;
 - ismeri a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek szerepét a lakberendezésben;
 - információkat gyűjt a régi magyar konyhák berendezéseiről, eszközeiről;
 - ismeri a modern konyhával szemben támasztott követelményeket;
- a konyhatervezés során használja a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait

TÉMAKÖR: Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák

- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat.

TÉMAKÖR: Komplex modell- és makettkészítés

- az órai munkák során tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok;
- terveit szóban, rajzban megosztja;
- a terv mentén lépésenkénti külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- a szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja;
- a munkavégzési szabályokat betartja;
- felismeri az egyes műveletek balesetveszélyeit, a védőeszközök használatának szükségességét;
- csoportmunkában, feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartatja, betartja;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, segítséget kér, segítséget ad;

- felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit.

7. ÉVFOLYAM

A nevelési-oktatási szakaszban a tanulási folyamat középpontjában a település és lakás legfontosabb technikai rendszerei, a közművek, a közszolgáltatások és a településeket összekötő közlekedési rendszerek állnak. A 7. évfolyamon a család által használt összetettebb műszaki rendszerek, közművek, közszolgáltatások összefoglalásával befejeződik, teljessé válik a lakás, a lakókörnyezet megismerése.

A korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet témakör áttekinti a lakás legfontosabb, életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezőit. A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése rámutat a környezettudatosság fontosságára, hozzájárul az egészséges életvitel, a tudatos fogyasztói magatartás igényének kialakításához. Az egészséges település témakör felismerteti az épített tér és a természeti környezet közötti összhang megteremtésének szükségességét a fenntarthatóság érdekében. A célzott önálló információgyűjtés a digitális eszközök széles körű használatát feltételezi. A komplex modellezési feladat, a jövő városának elkészítése a modul során elsajátított ismeretek, készségek kreatív alkalmazását teszi lehetővé.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a tanuló önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján. Környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból. Tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi, terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg. A terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében.

Alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt. Az ismert szerszámokat és eszközöket önállóan használja, az újakat tanári útmutatással.

Részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat. Felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait. Csoportmunkánál részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik. Önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét. Alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz. Vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát. Alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait. Hibás döntésein változtat. Az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli. Megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.

Érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét. Tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat. Felismeri a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát. A probléma megoldása során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat. Komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát. Optimalizál. Döntéseit tudatosság, holisztikus szemlélet jellemzi. Felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában. Egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik.

Érti a társadalmi munkamegosztás lényegét. A fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat. A lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel rövid és középtávú terveket fogalmaz meg.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások	6
Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet	8
Az egészséges település	6
Közlekedés, közlekedési rendszerek	6
Komplex modellezési feladat	8
Összes óraszám:	34

Témakör: A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján, és a kapott adatokat értékeli, rendszerezi, elemzi;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- azonosítja a települések legfontosabb közműveit, közszolgáltatásait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A rendszerszemlélet fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Információgyűjtési technikák fejlesztése, például interjú formájában
- Célzott információszerezés, a kapott adatok értelmezése, feldolgozása
- A települések legfontosabb közművei, közszolgáltatásai – elektromos hálózat, vízvezeték, szennyvízelvezetés, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás
- Épület közműveinek tanulmányozása, elemzése
- A közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggések felismerése, megfogalmazása
- Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól

Fogalmak

közmű, közszolgáltatás, építési engedély, összközműves épület, elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, szennyvíz, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információgyűjtés és -megosztás megadott szempontok szerint a vízellátás, csatornázás, fűtés, villamosítás, gázellátás, szemétszállítás témában
- Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól
- Véleményformálás a közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggésekről
- Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül információk gyűjtése a lakások közműellátottságáról, számítások végzése a szolgáltatások áráról

- Az iskola adottságai szerint látogatás egy közműtelepen vagy a témakörhöz kapcsolódó film megtekintése

Témakör: Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről;
- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- elemzi, összehasonlítja az építményekre ható hatásokat és az építményekkel kapcsolatos követelményeket;
- tanulmányozott példák alapján áttekinti az épületek legfontosabb közműveit – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika;
- beazonosítja a lakás elektromos hálózatában alkalmazott leggyakoribb érintésvédelmi módokat – kettős szigetelés, védőföldelés, nullázás, FI relé;
- azonosítja a legfontosabb üzemeltetési, karbantartási feladatokat, a leggyakoribb hibákat és azok okait;
- elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad tevékenységében;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseit változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- grafikonok, diagramok alapján elemzi a háztartások energiafogyasztását;
- példákat mond az energiapazarlásra;
- példákat mond takarékosági lehetőségekre az elektromosáram-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia területén.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egészségtudatosság
- Tudatos fogyasztói magatartás
- A lakás életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezői – vízminőség, hőmérséklet, levegő páratartalma
- A rossz szigetelés káros hatásai
- Információk és tapasztalatok gyűjtése a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről – elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, fűtés, klimatizálás
- A lakás elektromos hálózatának részei, biztonsági és életvédelmi berendezések, megoldások
- Követelmények a fűtőberendezésekkel, fűtési rendszerekkel szemben, szabályozhatóság, egészségvédelem
- A klíma fogalma, az egészséges levegő, hőérzet, komfortérzet
- A relatív páratartalom fontossága, az alacsony vagy magas relatív páratartalom egészségkárosító hatásai
- A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése, a környezettudatosság fontossága

Fogalmak

komfortérzet, ivóvíz, levegő páratartalma, fogyasztásmérő, biztosíték, életvédelmi relé, fázis, nulla, védőföldelés, fűtés, klíma, környezettudatosság, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése és megosztása az egészséges lakókörnyezetről
- Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül az ember számára optimális környezet meghatározása
- Az épületek legfontosabb közműveinek áttekintése – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika – folyamatábrák segítségével
- Tapasztalatok gyűjtése a környezetben található épületgépészeti rendszerekről, például az iskolaépület új szempontú bejárása és feltérképezése során
- Ökológiai lábnyom számítása valamelyik digitális alkalmazás segítségével, a kapott értékek véleményezése
- Ötletek, javaslatok gyűjtése az elektromosenergia-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia-felhasználás takarékosági lehetőségeiről, a hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokásokról
- Költségszámítások végzése a megtakarításokkal kapcsolatban

Témakör: Az egészséges település

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- felsorolja az egészséges, élhető település kritériumait;
- elemzi a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, felismeri a törvényszerűségeket;
- elemzi az épített környezet és az életvitel összefüggéseit;
- összehasonlítja a hagyományos és a modern építőanyagokat;
- feltárja az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatokat;
- megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket és azok szerepét a településen lakók életében;
- régi térképek, fényképek alapján nyomon követi egy adott terület változásait;
- gyűjtött dokumentumok alapján megismeri a települése történetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Rendszerszemlélet fejlesztése
- Fenntarthatóság fogalmának mélyítése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- A városok kialakulásának és fejlődésének okai és szükségessége, a város fogalmának mélyítése

- A különböző környezetszennyeződések hatása az épített környezetre és a településen élők életminőségére
- Az épített környezet alakításának szempontjai, a zöld területek szerepe, környezetvédelem
- Az épített tér és a természeti környezet közötti összhang szükségességének felismertetése
- A funkcionalista és az organikus építészet főbb jegyeinek megismertetése, összehasonlítása
- Információk gyűjtése különleges épületekről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra
- Követelmények a XXI. század településeivel szemben
- Pozitív példák, építészeti megoldások gyűjtése
- Parktervezés

Fogalmak

légszennyezés, környezetszennyezés, tervszerű városépítés, városrehabilitáció, funkcionalista építészet, organikus építészet, tájépítészet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információgyűjtés a településformák fejlődéséről, a különböző országok, illetve kontinensek jellemző településeiről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Az információk rendszerezése, megosztása
- Egy adott település, településrészlet változásának, fejlődésének nyomon követése térképek, fényképek segítségével, következtetések megfogalmazása az ott élők életformájára, életminőségére vonatkozóan
- Az egészséges, élhető település kritériumainak összegyűjtése, megfogalmazása
- Információk gyűjtése a települések környezetszennyezését okozó tényezőkről, esettanulmányok alapján
- Séta a településen. A település vagy településrész részletes, elemző megfigyelése az építészeti stílusok, zöld környezet szempontjából
- Egy kijelölt területhez kapcsolódó településfejlesztési kérdések megvitatása
- A XXI. század településeivel szembeni követelmények megfogalmazása, pozitív példák, építészeti megoldások keresése, megosztása
- Parktervezés, az intézmény lehetősége szerint – zöld terület kialakítása, gondozása

Témakör: Közlekedés, közlekedési rendszerek

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- átlátja a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a település lakóinak életminőségében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Rendszerszemlélet fejlesztése
- Fenntarthatóság fogalmának mélyítése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Közlekedés a településen, a települések között
- Közösségi közlekedés
- A közlekedés infrastruktúrája
- Információk gyűjtése környezetbarát megoldásokra a közlekedésben
- Híd- vagy felüljárómodell építése

Fogalmak

tömegközlekedés, közút, kerékpárút, híd, aluljáró, felüljáró

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése, megosztása a saját település, lakókörnyezet úthálózatáról, tömegközlekedéséről, annak az ott élők életmódjára gyakorolt hatásáról
- Információk szerzése, képek gyűjtése a személy- és teherszállítás történetéről, a közlekedési infrastruktúra fejlődéséről
- Statisztikai adatok, táblázatok, diagramok elemzése alapján véleményformálás a közlekedési hálózatok szerepéről, a személy- és teherszállítás jelentőségéről
- Tájékozódás a közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatásokról esettanulmányokon keresztül
- Példák gyűjtése, bemutatása környezetbarát, biztonságos megoldásokra a közlekedésben
- Hid- vagy felüljárómodell építése önálló tervek alapján. Az elkészült modellek vizsgálata terhelési próbával

Témakör: Komplex modellezési feladat

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az eddig tanult ismeretek mélyítése, alkalmazása
- Kreativitás fejlesztése
- „A jövő városa” – komplex modellezési feladat egyéni tervek alapján projektmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A „Jövő városának” elkészítése projektmunkában, akár a storyline módszer alkalmazásával. Modellezni lehet az épületeket, a város infrastruktúráját, energiaellátását. A kivitelezés során alkalmazni lehet a legkorszerűbb technológiákat (például lézervágó, 3D nyomtató), amennyiben ezek az iskolában rendelkezésre állnak
- Kutatás a városok és a közlekedés várható fejlődési irányáról, az emberek élet- és munkakörülményeinek változásáról. A szerzett információk felhasználása a tervezési folyamatban
- Alkotótevékenység a tervek mentén. Az elkészült modell értékelése, a tervektől való eltérés vizsgálata

A tevékenységek megvalósíthatók átlagos osztályteremben is egyszerű anyagokból, alapvető szerszámokkal, de eredményesebb, ha rendelkezésre áll egy felszerelt műhelyterem, mely 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel rendelkezik. 15 főnél nagyobb létszámú osztály esetében mindenképpen szükséges a csoportbontás biztosítása.

MINIMUMKÖVETELMÉNYEK 7. ÉVFOLYAMON:

A TANULÓ

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- azonosítja a települések legfontosabb közműveit, közszolgáltatásait.

- tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről;
- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- összehasonlítja az építményekre ható hatásokat és az építményekkel kapcsolatos követelményeket;
- példák alapján áttekinti az épületek legfontosabb közműveit – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika;
- segítséggel beazonosítja a lakás elektromos hálózatában alkalmazott leggyakoribb érintésvédelmi módokat – kettős szigetelés, védőföldelés, nullázás, FI relé;
- segítséggel azonosítja a legfontosabb üzemeltetési, karbantartási feladatokat, a leggyakoribb hibákat és azok okait;
- elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- terv szerint tevékenykedik
- csoportmunkában feladatot vállal
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik
- problémamegoldás során társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- grafikonok, diagramok alapján elemzi a háztartások energiafogyasztását;
- példákat mond az energiapazarlásra;
- példákat mond takarékosági lehetőségekre az elektromosáram-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia területén.
- segítséggel szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez
- felsorolja az egészséges, élhető település kritériumait;
- elemzi a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, felismeri a törvényszerűségeket;
- elemzi az épített környezet és az életvitel összefüggéseit;
- összehasonlítja a hagyományos és a modern építőanyagokat;
- feltárja az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatokat;
- megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket és azok szerepét a településen lakók életében;
- régi térképek, fényképek alapján nyomon követi egy adott terület változásait;
- gyűjtött dokumentumok alapján megismeri a települése történetét
- segítséggel szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- átlátja a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a település lakóinak életminőségében

11.25 TERMÉSZETTUDOMÁNY

5-6. ÉVFOLYAM

A természettudomány tantárgy alapvető szerepet játszik a tudományos és technológiai műveltség kialakításában a természettudományokkal való ismerkedés korai szakaszában. Összekötő szerepet tölt be az alsó tagozatos környezetismeret és a 7. osztálytól diszciplináris keretek között oktatott természettudományos tárgyak (biológia, fizika, földrajz, kémia) között. Ugyanakkor a tantárgynak van egy horizontális vetülete is, hiszen a természettudományi tanulmányok sok esetben építenek a más tantárgyak (főleg a magyar, a matematika és a történelem) keretében megszerzett tudásra, készségekre, kompetenciákra.

A fenti megállapításokból kiindulva a természettudomány tárgy négy olyan alapisziplína (biológia, fizika, földrajz és kémia) köré szerveződik, amelyek a természeti törvényszerűségek, rendszerek és folyamatok megismerésével foglalkoznak. Ennek megfelelően a természettudomány tárgy célja e komplex tudásanyag integrálása az egyes természeti rendszerek közötti alapvető összefüggésekre való rávilágítás révén.

A természettudomány tanulási-tanítási folyamatában alapvető szerepe van a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek megismerésének, amit a felvetett probléma integrált szemléletű tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetünk el. Mindezeket nagyon fontos kiegészíteni terepi tevékenységekkel is, ami nem csupán a természetben történő vizsgálódást jelenti, hanem akár városi környezetben (pl. múzeum, állatkert, park stb.) is megvalósulhat. Az élményszerű, a tanulók gondolkodásához, problémáikhoz közel álló, gyakorlatorientált, ún. kontextusalapú tananyag-feldolgozás jóval több sikerrel kecsegtet, mint a hagyományos, eddig megszokott tananyagszervezés, amennyiben az előbbi az ismeretek rendszerezésével zárul.

A természettudomány tananyaga tehát mindenkire szól, nem csak azokhoz, akik a későbbiekben komolyabban szeretnék természettudományokkal foglalkozni. Szervesen kell, hogy kötődjön a hétköznapi élethez, és erősen gyakorlatorientált. Feltárja a természettudományok társadalmunkban és az egyén életében betöltött szerepét. Nem tartalmaz sok ismeretet és fogalmat, viszont annál több gyakorlati jellegű tevékenységet, megfigyelést, tapasztalást épít be. Hagy időt az elmélyült feldolgozásra, az esetleges megértési problémák megbeszélésére, tekintettel van az információfeldolgozás memóriakapacitására, a kognitív terhelésre. Kerüli a sok új információt tartalmazó témákat. Figyel a megfelelő, már részben szakmai nyelvhasználatra és kommunikációra. A tárgy célja inkább a fogalmi megértés, és nem az információk szigorú megtanítása; valódi problémamegoldást kínál. Előnyben részesíti az életszerű természettudományos problémák csoportmunkában (projektmódszerrel, kutatásalapú tanítással) történő feldolgozását. Megfelelően használja a kísérleteket, a terepi foglalkozásokat, megfigyeléseket, melyeknek mindig világos a célja, és a manuális készségek mellett a fogalmi megértést is fejlesztik. Hangsúlyozza a kísérleti problémamegoldás lépéseit, különös tekintettel a várható eredmény becslésére (hipotézisalkotásra). Az ellenőrzés során döntően a megértést, a logikus gondolkodást, és nem a magolás eredményét méri.

A természettudomány tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A természettudomány tanulásának belső motivációs bázisa a természet, az élő és élettelen környezeti jelenségek iránti gyermeki érdeklődés, amelyet a tantárgy tudatos ismeretszerzéssé alakít át. A kezdetben több támogatással, később egyre önállóbban végzett természettudományos megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát. A természettudomány vizsgálati témáit és módszereit a tanuló össze tudja kapcsolni a mindennapi élet kontextusaival, a tudás alkalmazhatósága az önirányító tanulás képességét is erősíti.

A kommunikációs kompetenciák: A természettudomány tantárgy és általában a természettudományok azon képességeket fejlesztik, amelyek révén a tanuló megtanulja világosan, röviden és pontosan kifejezni saját gondolatait, megfigyeléseit és tapasztalatait.

A digitális kompetenciák: A gyermekek számára természetes a digitális technológia jelenléte és aktív részesei a digitális kultúrának, ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lenne szükséges és fontos a digitális kompetenciáik fejlesztése. A tantárgy által felölelt tudományterületek számos lehetőséget kínálnak a digitális kompetenciák fejlesztésére, hiszen a technológia jól alkalmazható a megismerés, az együttműködés, az információk kritikus értelmezése, az értékelés és alkotás során, illetve a természettudományos gondolkodás tanításakor.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A természettudományok alapvetően gyakorlatorientált, tapasztalatokon alapuló tudományok, ahol a minőségi tulajdonságok mellett a mennyiségi viszonyok vizsgálata is elengedhetetlen. Sok esetben ez csak statisztikus gondolkodással lehetséges. Ugyancsak fontos cél az elemző gondolkodás kialakítása is. Mivel a természettudomány tantárgy alapvetően integráló jellegű, ezért szinte minden témakör fejleszti a tanuló rendszerszintű, komplex gondolkodását. Ez az olyan problémakörök tárgyalásánál a leghangsúlyosabb, amelyeknek több diszciplínát is érintő vetülete van. Ilyen például a víz vagy a levegő témaköre, vagy akár a globális éghajlatváltozás. A kísérletek, terepi megfigyelések számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Mivel a természettudomány alapvetően gyakorlatorientált tantárgy, a tudás elsajátításához alkalmazott módszerek között nagyon gyakran szerepel a társakkal együttműködést igénylő csoportmunka, amely során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállalhat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A természeti/környezeti nevelési célok eléréséhez az ismeretszerzés mellett 10–12 éves korosztályban kiemelt fontosságú a természetből érkező érzelmi hatások befogadása, amelyek akár egy életre is meghatározhatják a gyerekek természettudományokhoz történő hozzáállását, attitűdjét. Gyakran ez az érzelmi hatás kreatív alkotásokban kerül kifejezésre, amit felerősíthetünk a természetben történő vizsgálódás, tapasztalás élményével.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A természettudományos diszciplínák közül szinte mindegyikre jellemző, hogy a nagyon komoly elméleti tudás mögött a társadalmi hasznosulást nagyban segítő, gyakorlati alkalmazásuk is van. Ezt az adottságot remekül ki lehet használni a gazdasági élet szereplőivel, gyárakkal, cégekkel történő együttműködés kialakítására, amelynek a természettudomány tantárgy keretein belül még elsősorban gyakorlati ismeretszerző, közvetlen tapasztalást segítő szerepe lehet. A jövőbeni pályorientáció, életpálya-tervezés és munkavállalás szempontjából az ilyen tapasztalatok kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be.

5–6. ÉVFOLYAM

Az 5–6. osztályos korcsoport sajátosságaiból adódóan a gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet, a természet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra azoknak a készségeknek és képességeknek a fejlesztését, amelyek alkalmassá teszik majd őket a felsőbb évfolyamokon a magasabb szintű természettudományok világában történő eligazodásra. A természettudomány tanításának legfontosabb célja tehát azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket alsó tagozaton a környezetismeret tantárgy alapozott meg, és amelyek a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

Az életkorból és a fejlesztési feladatokból következően biztosítani kell, hogy a tanulók cselekvő tapasztalatszerzés útján már haladó szinten és integrált módon sajátítsák el a természettudományos ismeretszerzés módszereit, és ne diszciplináris természettudományos tárgyakat tanuljanak egymás mellett az összefüggések nélkülözésével. A tanulási folyamat során a későbbi diszciplináris tárgyakat megalapozó ismeretanyag megtanulása mellett az ismeretszerző módszerek elsajátítása, begyakorlása a fő cél.

A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, rendezés, mérés, kísérletezés módszereit önállóan gyakorolva fejlődik a tanulók megfigyelő-, leíró, azonosító és megkülönböztető képessége, mérési technikája, amelyet az alsó tagozattal ellentétben már tanári segítség nélkül is képesek megvalósítani. A megfigyelt jelenségeket ezután leírják valamilyen formában, ami ebben az életkorban nem csak írás lehet, hanem gyakran rajz vagy más manuális, illetve verbális készségeket igénylő forma. Az alapvető mennyiségek mérését a tanulók már alsó tagozaton megbízhatóan elsajátították, 5–6. osztályban ennek elmélyítése és begyakorlása, a mérendő mennyiségek körének kibővítése történik, hiszen a mérés módszerét a későbbiekben minden természettudományos tárgy alkalmazza. A tanulók egyszerű kísérletek megtervezésével, kivitelezésével és a következtetések levonásával készülnek fel a felsőbb évfolyamokon is jellemző természettudományos kísérletezésekre.

Az időben és térben történő tájékozódás képességének elsajátítása is alapvetően gyakorlati feladatok megoldásával történik. A tanulóknak fejlődik a szemléleti térképolvasási képessége, amit több, terepen töltött tanóra alkalmával tudnak begyakorolni. Az időbeli tájékozódás fejlesztése során a tanulók megismerik az időbeli dimenziókat a földtörténeti időskálától a másodperc tört része alatt lejátszódó kémiai reakciókig.

A kétéves ciklus során a tanulók megismerik a növények és állatok testfelépítését, jellemző tulajdonságait, a természetben és az ember szempontjából betöltött szerepüket. Tágítva a kört, az életközösségek vizsgálata során megértik az élő és élettelen környezet kölcsönhatásait, a szervezet és az életmód összefüggéseit. Részletesen foglalkoznak az élő és élettelen környezeti elemeket érintő környezet- és természetvédelmi problémákkal, valamint a fenntartható fejlődés témakörével is. Külön témakör foglalkozik az emberi szervezet felépítésével és működésének megismerésével, amelyen belül nagy hangsúlyt kap a testi és lelki egészség megőrzésének és az egészséges életmódnak a kérdésköre.

Külön témakör foglalkozik az élettelen környezet elemeivel, ezek állandóságával és változásaival. Hangsúlyosan jelenik meg a rendszerek törvényszerűségeinek vizsgálata, a felépítés és az alkalmazhatóság összefüggései, az anyag és az energia témaköre. A témakör a természettudományos elgondolások mellett számos esetben a folyamatok olyan társadalmi vetületeire is rávilágít, mint például az energiatakarékosság, ezzel is hangsúlyozva az emberi felelősséget az egészség és a természeti-környezeti rendszerek védelmében.

Kerettantervi óraszámok

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok és tulajdonságaik	12
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	7
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	8
Tájékozódás az időben	6
Alapvető térképészeti ismeretek	7
Topográfiai alapismeretek	7

Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)	7
A növények testfelépítése	10
Az állatok testfelépítése	10
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	11
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái	9
Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái	10
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	10
Az energia	6
A Föld külső és belső erői, folyamatai	10
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	6
Összes óraszám:	136

Témakörök óraszámainak bontása évfolyamonként

Témakör neve	Javasolt óraszám	
	5. évfolyam	6. évfolyam
Anyagok és tulajdonságaik	12	
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	7	
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	2	6
Tájékozódás az időben	3	3
Alapvető térképészeti ismeretek	7	
Topográfiai alapismeretek	3	4
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)	4	1
A növények testfelépítése	12	
Az állatok testfelépítése	12	
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái		11
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái		9

Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái		10
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség		10
Az energia		4
A Föld külső és belső erői, folyamatai		10
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	6	
Összes óraszám:	68	68

TÉMAKÖR: Anyagok és tulajdonságaik

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a víz különböző tulajdonságait, különböző szempontok alapján rendszerezi a vizek fajtáit;
- megfigyeli a különböző halmazállapot-változásokhoz (olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás) kapcsolódó folyamatokat, példákat gyűjt hozzájuk a természetben, a háztartásban és az iparban;
- bizonyítja és hétköznapi példákkal alátámasztja a víz fagyásakor történő térfogatnövekedést;
- kísérletek során megfigyeli a különböző halmazállapotú anyagok vízben való oldódásának folyamatát;
- felismeri az olvadás és az oldódás közötti különbséget kísérleti tapasztalatok alapján;
- elsajátítja a tűzveszélyes anyagokkal való bánásmódot, tűz esetén ismeri a szükséges teendőket;
- megfigyeli a talaj élő és élettelen alkotóelemeit, tulajdonságait, összehasonlítja különböző típusú talajféleségeket, valamint következtetések révén felismeri a talajnak mint rendszernek a komplexitását;
- korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a levegő egyes tulajdonságait;
- vizsgálat révén azonosítja a tipikus lágy szárú és fás szárú növények részeit;
- megkülönbözteti a hely- és helyzetváltoztatást, és példákat keres ezekre megadott szempontok alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A közvetlen környezet anyagai
- Az élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai
- Természetes és mesterséges anyagok tulajdonságai
- Természetes és mesterséges anyagok felhasználhatósága

- Természetes és mesterséges anyagok környezetre gyakorolt hatásai
- A közvetlen környezet anyagainak csoportosítási lehetőségei
- Az anyagok különböző halmazállapotai
- Halmazállapot-változások
- A halmazállapot-változás összefüggése a hőmérséklettel
- A víz fagyásakor történő térfogat-növekedés
- Halmazállapot-változások a természetben, a háztartásban és az iparban
- Az oldódás
- Az olvadás és oldódás közti különbség
- Tűzveszélyes anyagok
- A talaj tulajdonságai, szerepe az élővilág és az ember életében
- A talaj szerkezete, fő alkotóelemei
- A talaj szennyeződése, pusztulása és védelme
- A víz tulajdonságai, megjelenési formái, szerepe az élővilág és az ember életében
- A levegő tulajdonságai, összetétele, szerepe az élővilág és az ember életében
- Hely- és helyzetváltoztatás

FOGALMAK

anyag, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, oldódás, éghető, éghetetlen, talaj, humusz, talajnedvesség, légnyomás, hőmérséklet, mozgás, helyváltoztatás, helyzetváltoztatás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Vizsgálatok elvégzése a víz különböző halmazállapotú formáival, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Különböző halmazállapotú anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Poszter vagy kiselőadás készítése a természetben és/vagy a háztartásban könnyen megfigyelhető halmazállapot-változásokról
- Egyszerű kísérletek elvégzése vízzel és különböző oldandó anyagokkal az oldódás és az oldhatatlanság megfigyelésére
- Egyszerű kísérletek elvégzése a talaj tulajdonságainak (szín, szerkezet, mésztartalom, szervesanyag-tartalom) meghatározására, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vizsgálódás a talajréteg felszínének lepusztulásával kapcsolatban
- A levegő jelenlétének kimutatása egyszerű kísérletekkel
- Tipikus lágyszárú és fás szárú növényi részek vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

TÉMAKÖR: Mérések, mértékegységek, mérőeszközök

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyeli különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására;
- észleli, méri az időjárási elemeket, a mért adatokat rögzíti, ábrázolja;
- Magyarországra vonatkozó adatok alapján kiszámítja a napi középhőmérsékletet, a napi és évi közepes hőingást;
- leolvassa és értékeli a Magyarországra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek adatait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élő és élettelen anyag mérhető jellemzői
- Mérési eljárások, mérőeszközök használata
- Az időjárási elemek mérése, a mért adatok rögzítése, ábrázolása
- A napi középhőmérséklet számítása
- A napi és az évi hőingás számítása
- Hazánkra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek leolvasása és értékelése

FOGALMAK

becslés, időjárás, éghajlat, középhőmérséklet, hőmérséklet-változás, éghajlati diagram, éghajlati térkép, hőmérséklet, csapadék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az iskola vagy a közeli park területén becslések elvégzése a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására
- Természeti rekordok, legek mérhető tulajdonságainak gyűjtése
- Az iskola vagy a közeli park területén mérések elvégzése releváns mérőeszközökkel a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására
- Valós adatsorok alapján középhőmérséklet és hőingás számítása

TÉMAKÖR: Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli a mágneses kölcsönhatásokat, kísérlettel igazolja a vonzás és a taszítás jelenségét, példákat ismer a mágnesesség gyakorlati életben való felhasználására;
- megfigyeli a testek elektromos állapotát és a köztük lévő kölcsönhatásokat, ismeri ennek gyakorlati életben való megjelenését;
- megfigyeléseken és kísérleten keresztül megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát;
- kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit;
- kísérleti úton megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, magyarázza ezek okait és következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mágneses tulajdonságok megfigyelése
- Testek elektromos állapotának létrehozása

- Elektromos állapotban lévő testek kölcsönhatásai
- A villám keletkezése
- Energiahordozók fajtái
- Energiatakarékosság
- A növények életfeltételei
- A csapadékképződés folyamata

FOGALMAK

mágnes, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiatakarékosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egyszerű kísérletek elvégzése a mágnesesség jelenségének megtapasztalására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- Poszter és/vagy kielőadás készítése a mágnesesség hétköznapi hasznosításáról
- Az elektromosság egyszerű kísérletekkel történő bizonyítása
- Egyszerű eszközök (pl. szélkerék, vízimalom) építése a megújuló energiahordozók megértéséhez
- Tanári kísérlet elvégzése a széntüzelés által bekövetkező légszennyezés élőlényekre és épített környezetre gyakorolt hatásáról, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- Egyszerű kísérletek elvégzése a növények életfeltételeinek kimutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- Egyszerű kísérletek elvégzése az alapvető időjárási folyamatok bemutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri az idő múlásával bekövetkező változásokat és ezek összefüggéseit az élő és élettelen környezet elemein;
- tudja értelmezni az időt különböző dimenziójú skálákon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tervet készít saját időbeosztására vonatkozóan;
- megfigyeli a természet ciklikus változásait;
- megérti a Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggéseket;
- modellezi a Nap és a Föld helyzetét a különböző napszakokban és évszakokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Idő és időtartam mérése különböző dimenziójú skálákon
- Az idő mértékegységei
- Napirend, hetirend tervezése
- A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggései
- A napszakok váltakozása
- Az évszakok váltakozása

FOGALMAK

idő, napszak, évszak, a Föld forgása, a Föld keringése, tengelyferdeség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Napirend és hetirend készítése
- A Föld és a Hold mozgásainak modellezése
- A földi időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása (helyi idő, zónaidő)
- Időszalag készítése a földtörténetre, az emberi történelemre, egy ember életére
- Poszter készítése az évszakok jellemzőiről hazánkban és Föld más tájain.

TÉMAKÖR: Alapvető térképészeti ismeretek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- mágneses kölcsönhatásként értelmezi az iránytű működését;
- felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen;
- megérti a méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggéseket;
- fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét;
- felismeri és használja a térképi jelrendszert és a térképfajtákat (domborzati térkép, közigazgatási térkép, autós térkép, turistatérkép).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben és térképen
- Irány meghatározása térképen
- A valóság és a térképi ábrázolás összefüggései
- A térábrázolás különböző formái
- Felszínformák ábrázolása
- A térkép jelrendszere
- A méretarány és az ábrázolás részletessége közti összefüggés
- Térképek ábrázolási és tartalmi különbségei
- A térképek fajtái

FOGALMAK

fő- és mellékvilágtáj, térkép, térképi jelrendszer, méretarány, vonalas aránymérték, domborzati térkép, közigazgatási térkép, turistatérkép, autós térkép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Terepi vagy iskolai környezetben végzett gyakorlatok megoldása iránytűvel
- Iránytű készítése
- Tájékozódási gyakorlatok iránytű nélkül a természetben
- Magyarország nagytájainak bemutatása
- Távolságmérési feladatok elvégzése különböző méretarányú térképeken
- Különböző objektumok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása a térképen az égtájak megjelölésével
- Kirándulás, túraútvonal tervezése

TÉMAKÖR: Topográfiai alapismeretek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken;
- felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen;
- megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését;
- ismeri a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat térképi ábrázolását;

- felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket;
- bejelöli a térképen Budapestet és a saját lakóhelyéhez közeli fontosabb nagyvárosokat és a szomszédos országokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén
- Tájékozódás a földgömbön
- Földrészek, óceánok
- Nevezetes szélességi körök
- Tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet
- Főfolyó, mellékfolyó, torkolat
- Legfontosabb hazai álló- és folyóvizek
- Budapest, a tanuló lakóhelye és a szomszédos országok bejelölése a térképen

FOGALMAK

földgömb, Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, északi sarkkör, déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, tényleges földrajzi helyzet, viszonylagos földrajzi helyzet, főfolyó, mellékfolyó, torkolat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kontinensek ábrázolása: gömbfelületen, síkban, kontinens puzzle készítése
- Földrajzi legek gyűjtése: kontinensek, magasságok, mélységek, folyók, tavak...
- Települések és egyéb térképi objektumok helymeghatározása a fokhálózat segítségével
- Kiselőadás, poszter készítése a nagy földrajzi felfedezésekről

TÉMAKÖR: Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a valóságban megismert területről egyszerű, jelrendszerrel ellátott útvonaltervet, térképet készít;
- tájékozódik a terepen térképvázlat, iránytű és GPS segítségével;
- meghatározott szempontok alapján útvonalat tervez a térképen;
- használni tud néhány egyszerű térinformatikai alkalmazást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Térképvázlat készítése ismert területről
- Terepi tájékozódás
- Útvonalterv készítése
- Tájékozódás térinformatikai alkalmazásokkal

FOGALMAK

térképvázlat, alaprajz, iránytű, GPS

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Valós területről (iskola vagy lakóhely környezete) térképvázlat készítése
- Terepi tájékozódási feladat, vetélkedő megoldása térkép, iránytű és/vagy GPS segítségével
- Útvonalterv készítése különböző távolságokra és közlekedési eszközökre térképi és/vagy térinformatikai alkalmazásokkal

TÉMAKÖR: A növények testfelépítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit;
- összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növények részeit megadott szempontok alapján;
- ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket különböző szempontok szerint csoportosítja;
- azonosítja a lágyszárú és a faszárú növények testfelépítése közötti különbségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A növények életfeltételeinek igazolása
- Ismert növények összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- Növényi részek (gyökér, szár, levél, virágzat, termés) és funkcióik megnevezése
- Lágyszárúak és faszárúak testfelépítése
- Növények életciklusainak vizsgálata jellegzetes zöldségeink, gyümölcsféléink példáján
- Biológiai védekezés formái a kertekben

FOGALMAK

életfeltétel, életjelenség, lágyszárú, faszárú, zöldség, gyümölcs, kultúrnövény

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egyényári növények egyedfejlődésének megfigyelése
- Növények életfeltételeinek vizsgálata
- Növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban vagy írásban
- Terepi körülmények között növények meghatározása növényhatározó, esetleg online alkalmazás segítségével
- Kiselőadás tartása a híres magyar zöldség- és gyümölcsfajtákról
- Kerti kártevő rovarok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Madárodú, madáretető, madárkalács készítése
- Kerti kalendárium, kerti vetésforgó összeállítása

TÉMAKÖR: Az állatok testfelépítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi az állatok életfeltételeit és életjelenségeit;

- összehasonlítja ismert hazai házi vagy vadon élő állatokat adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja;
- azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket;
- mikroszkóp segítségével megfigyeli egysejtű élőlényeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az állatok életfeltételeinek igazolása
- Ismert hazai házi vagy vadon élő állatok összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- Állati testrészek és funkcióik megnevezése
- Gerinctelenek és gerincesek testfelépítése
- Egysejtű élőlények vizsgálata
- Házi és ház körüli vagy vadon élő állatok testfelépítése és mozgásuk kapcsolatának vizsgálata
- Házi, ház körüli vagy vadon élő gerincesek és gerinctelen állatok életciklusának vizsgálata

FOGALMAK

gerinctelen, gerinces, egysejtű, ragadozó, mindenevő, növényevő, háziállat, vadon élő állat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Állati szervek (pl. csigaház, rovarláb, rovarszárny, madártoll, szőr, köröm stb.) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Terepi körülmények között állatok meghatározása állathatározó, esetleg online alkalmazás segítségével
- Állati eredetű anyagok vizsgálata, pl. fehérje, zsírszerű anyagok, szaru, csont
- Kiselőadás tartása háziállat választásáról, gondozásáról, neveléséről
- Látogatás magyar állatfajtaikat bemutató majorban, állatparkban

TÉMAKÖR: Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli hazánk erdei élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- életközösségként értelmezi az erdőt;
- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit az erdők életközössége esetén;
- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le az erdei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert erdei növény- és állatfajokból;
- példákön keresztül bemutatja az erdőgazdálkodási tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van az erdő természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában
- A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés
- Tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása
- Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása
- Erdei táplálkozási láncok és hálózatok
- A környezetszennyezés és élőhelypusztulás következményei
- Erdei életközösség megfigyelése terepen

FOGALMAK

erdő, zárwatermő, nyitwatermő, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, élőhelypusztulás, erdőgazdálkodás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, erdei társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Erdei társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, posztterek készítése
- Hazai erdőink jellegzetes fafajainak vizsgálata: habitus, kéreg, levél, virág, termés
- Növényfelismerési gyakorlat erdeink lágyszárú növényeiből, cserjéiből
- Bemutató készítése erdeink termőtestes gombáiról
- Erdeinkben élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Bemutató készítése erdeink madarairól: megjelenésük, hangjuk, életmódjuk
- Kisfilmek megtekintése erdeink emlősállatairól

TÉMAKÖR: A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli hazánk fátlan élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- megadott szempontok alapján összehasonlítja a rétek és a szántóföldek életközösségeit;
- életközösségként értelmezi a mezőt;
- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a rétek életközössége esetén;
- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a mezei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert mezei növény- és állatfajokból;
- példákon keresztül mutatja be a mezőgazdasági tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van a fátlan társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása a mezők kialakulásában
- A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés bemutatása a rétek esetén
- A mező növényeinek különböző szempontú csoportosítása
- Mezei táplálkozási láncok és hálózatok

- A természeti és a kultúrtáj
- A mezőgazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatása
- Mezei és szántóföldi életközösség megfigyelése terepen

FOGALMAK

síkság, alföld, rét, legelő, mezőgazdaság, kultúrtáj, növénytermesztés, állattenyésztés, szántóföld, fűfélék, rágsáló, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, fátlan társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Fátlan társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, posztterek készítése
- Növényfelismerési gyakorlat mezők lágyszárú növényeiből, cserjéiből
- A mező legismertebb gyógynövényeinek és felhasználási lehetőségeinek megismerése
- Fűfélék testfelépítésének vizsgálata, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával
- Gabonamagvak anyagainak kimutatása, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával
- A mezőn élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Bemutató készítése, kisfilmek megtekintése a mező madarairól, emlőállatairól

TÉMAKÖR: Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli hazánk vízi és vízparti élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- életközösségként értelmezi a vizes élőhelyeket;
- összehasonlítja a vízi és szárazföldi élőhelyek környezeti tényezőit;
- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a vízi és vízparti életközösségek esetén;
- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a vízi élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és ezekből táplálékhálózatot állít össze a megismert vízi és vízparti növény- és állatfajokból;
- példákön keresztül bemutatja a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van a vízi társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezői
- A vízi növények környezeti igényei és térbeli elhelyezkedésük közti összefüggés
- A vízi növények és állatok szerveinek alkalmazkodása a vízi és vízparti környezethez
- Vízi táplálékláncok és -hálózatok
- A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentősége
- A vízszennyezés hatása a vízi életközösségekre

- Egy vizes élőhely életközösségének megfigyelése terepen

FOGALMAK

hínárnövényzet, ligeterdő, légzőgyökérzet, kopoltyú, úszóláb, gázlóláb, lemezes csőr, költöző madár, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhalózat, vízgazdálkodás, vízszennyezés, folyószabályozás, ártér, mocsárlecsapolás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, vízi társulások (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Vízi társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, posztterek készítése
- Egy szennyvíztisztító telep felkeresése
- Papucsállatka-tenyészet készítése, planktonikus élőlények testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Moszatok, lágy szárú vízi és vízparti növények testfelépítésének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízparti fák összehasonlító vizsgálata: sűrűségük, keménységük, virágzatuk, levelük, kérgük, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízi és vízparti állatok testalakjának megfigyelése, kültakarójuk vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízi puhatestűek és halak légzésvizsgálata, valamint az úszóhólyag működésének modellezése, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízi és vízparti gerinces állatokról szóló kisfilmek megtekintése

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti, hogy a szervezet rendszerként működik;
- tisztában van a testi és lelki egészség védelmének fontosságával;
- tisztában van az egészséges környezet és az egészségmegőrzés közti összefüggéssel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi az emberi test fő részeit, szerveit;
- látja az összefüggéseket az egyes szervek működése között;
- érti a kamaszkori testi és lelki változások folyamatát, élettani hátterét;
- tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, azokat igyekszik betartani.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az emberi test fő részeinek és szerveinek felismerése
- Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzői
- A kamaszkori érés, testi és lelki változások
- Adatok elemzése különböző korcsoportú emberek egészségi állapotáról
- A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggései
- Táplálékpiramis
- Elhízás és kóros soványság
- Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök
- A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat

FOGALMAK

szerv, érzékszerv, szervrendszer, szervezet, túlsúly, alultápláltság, táplálékpiramis, egészség, betegség, járvány, egészséges életmód, szenvedélybetegség, serdülés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi egészséghez kötődő adatok (testsúly, testmagasság, vércukorszint, koleszterinszint) elemzése
- Emberi egészséggel kapcsolatos szövegek elemzése
- Mozgásos feladatok, játékok megvalósítása
- Kiselőadás készítése a kiskamaszkori bőrápolással kapcsolatban
- Tartásjavító gyakorlatsor összeállítása, bemutatása
- Fogorvos/dentálhigiénikus közreműködésével szájápolási preventív foglalkozás tartása
- Egészséges étkezési napirend összeállítása
- A látás és hallás védelméről szóló szövegek feldolgozása
- Az elsősegélynyújtás alapvető lépéseinek megismerése gyakorlati foglalkozás/kisfilm segítségével
- A dohányzás káros hatásait bemutató modell készítése

TÉMAKÖR: Az energia

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- csoportosítja az energiahordozókat különböző szempontok alapján;
- példákat hoz a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására;
- megismeri az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Energiahordozók csoportosítása
- Megújuló és nem megújuló energiaforrások összehasonlítása
- A bányászat környezeti hatásai
- Légszennyező anyagok és hatásaik

FOGALMAK

megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bánya, bányászat, szénféleségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia, szmog, savas eső, üvegházhatás, globális éghajlatváltozás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az energiatermelés környezeti hatásaihoz kötődő szövegrészek elemzése
- Esettanulmányok gyűjtése a fosszilis és a megújuló energiaforrások környezeti hatásaira
- Egy egykori bányaterület felkeresése (pl. Gánti Geológiai Tanösvény)
- Megújuló energiákat bemutató szélkerékmodellek készítése

TÉMAKÖR: A Föld külső és belső erői, folyamatai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megállapítja, összehasonlítja és csoportosítja néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságait;
- példákat hoz a kőzetek tulajdonságai és a felhasználásuk közötti összefüggésekre;

- tisztában van azzal, hogy a talajpusztulás világméretű probléma;
- ismer olyan módszereket, melyek a talajpusztulás ellen hatnak (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés);
- felismeri és összehasonlítja a gyűrődés, a vetődés, a földrengés és a vulkáni tevékenység hatásait;
- magyarázza a felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közti összefüggéseket;
- magyarázza az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggéseket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A gyűrődés és a vetődés folyamata
- A gyűrt és a röghegységek alapvető formakincse
- Néhány jellegzetes hazai kőzet
- Talajképződés folyamata
- Talajpusztulás problémája
- Talajpusztulás ellen ható módszerek (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés)
- Belső és külső erők hatásai
- A vízhozam, a munkavégző-képesség és a felszínformálás összefüggései
- Az éghajlat és a vízjárás közti összefüggés

FOGALMAK

gyűrődés, vetődés, földrengés, vulkáni tevékenység, kőzet, talaj, talajpusztulás, tápanyag, komposztálás, ökológiai kertművelés, lepusztulás, vízjárás, vízhozam, munkavégző-képesség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Jellegzetes gyűrt és vetődéses formák terepi megfigyelése a lakóhelyhez közeli hegységben
- Néhány jellegzetes hazai kőzet vizsgálata (nagyítóval, HCl-cseppentéssel, karcpróbával stb.)
- Talajvizsgálatok (szín meghatározása, gyúrópróba, mésztartalom, szervesanyag-tartalom)
- A talajpusztulással mint globális problémával kapcsolatos kiselőadás és/vagy poszter készítése
- A gyűrődés folyamatának modellezése textíliák, gyurma... felhasználásával
- „Minicseppkövek” készítése szódabikarbóna- vagy mosószódaoldat segítségével
- „Minivulkán” készítése
- A magma áramlásának megfigyelése megfestett hideg és meleg vizet tartalmazó edények segítségével
- A külső erők felszínformáló folyamatainak modellezése kísérletekkel (jég, víz, szél)
- Túrázó „minilexikon” összeállítása
- „Zsebkomposzt” készítése
- Ökológiai kertművelés gyakorlása iskolakertben
- Vízhozammal kapcsolatos vizsgálatok elvégzése egy, az iskolához közeli természetes vízfolyáson vagy iskolai homokasztalon

TÉMAKÖR: Alapvető légköri jelenségek és folyamatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevezi az éghajlat fő elemeit;

- jellemzi és összehasonlítja az egyes éghajlati övezeteket (forró, mérsékelt, hideg);
- értelmezi az évszakok változását;
- értelmezi az időjárás-jelentést;
- piktogramok alapján megfogalmazza a várható időjárást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az éghajlat elemei
- A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet jellemzése
- Időjárás-jelentés
- Várható időjárás
- Időjárási piktogramok

FOGALMAK

időjárás, éghajlat, éghajlati övezet, időjárás-jelentés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kiselőadás, poszter készítése az egyes éghajlati övek jellegzetességeiről
- Időjárás-jelentés készítése piktogramokkal
- Számítási feladatok elvégzése valós időjárási, éghajlati adatokkal
- Időjárási mérőállomás készítése az iskola udvarán vagy a tanterem ablakában
- Időjárás-megfigyelési projekt: mérési feladatok (hőmérséklet, napsütés, szélerősség jellemzése, csapadékmennyiség, csapadékfajta), összevetés az előrejelzéssel, állatok viselkedésének megfigyelése időjárás-változást megelőzően, tapasztalatok rögzítése írásban, grafikonok, rajzok segítségével

A továbbhaladás feltételei 5. évfolyam végén:

A tanuló az

Anyagok és tulajdonságaik témakörben

- meg tud nevezni a környezetéből élő és élettelen anyagokat, megadott szempontok alapján tudja csoportosítani
- tud példákat megnevezni a különböző halmazállapot változásokra
- meg tud nevezni vízben oldódó és nem oldódó anyagokat
- felismeri a különbséget az oldódás és olvadás folyamata között kísérlet tapasztalata alapján
- önállóan használ mérőeszközöket egyszerű mérések elvégzésére (hőmérséklet, hosszúság, tömeg)
- felismeri a mágneses kölcsönhatás típusait (taszítás, vonzás)

Tájékozódás az időben témakörben:

- tud készíteni napirendet
- meg tudja nevezni a természet ciklikus változásait és ezek okát
- ismeri a Föld mozgása és a napszakok, évszakok váltakozása közti összefüggést
- tud egyszerű átváltásokat végezni az idő mértékegységeivel

Alapvető térképeszeti ismeretek és topográfia témakörben:

- fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét
- felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen;
- felismeri és használja a térképi jelrendszert

- felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken;
- felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen;
- megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését;
- felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket;
- meghatározott szempontok alapján útvonalat tervez a térképen

A növények testfelépítése témakörben:

- felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit;
- felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit a tanult példafajon
- azonosítja a lágyszárú és a faszárú növények testfelépítése közötti különbségeket

Az állatok testfelépítése témakörben:

- felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit a tanult példafajok esetében
- az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja;
- azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket;

A továbbhaladás feltételei 6. évfolyam végén:

A tanuló az

Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái témakörben:

- meg tudja határozni az életközösség fogalmát
- meg tudja nevezni az erdő szintjeit, és a tanult élőlényeket a szinteknek megfelelően el tudja helyezni
- fel tudja sorolni a hazai erdők övezetesen előforduló fatársulásait a tengerszint feletti magasságnak megfelelően
- ismeri a faszárú növények testfelépítését és erdei példafajokat tud megnevezni
- a virágtalan növények közül ismeri a mohák és a páfrányok felépítését, példafajokat tud megnevezni
- ismeri a kalapos gomba (Bazidiumos gomba) testfelépítését, tisztában van a gombák élettani hatásaival, és képes megkülönböztetni a Gyilkos galócát az Erdei csiperkétől
- meg tud nevezni hazai erdeinkben előforduló emlős fajokat, fogazatuk alapján képes táplálkozási szokásukra következtetni
- meg tud nevezni hazai erdeinkben előforduló madár fajokat, azok életmódjára csőrük és lábuk felépítése alapján képes következtetni
- meg tud nevezni hazai erdeinkben előforduló izeltlábú fajokat, azon belül rovarok, bogarak és a lepkék, illetve a pókszabásúak testfelépítésével tisztában van
- a tanult erdei élőlényekkel képes táplálékláncot alkotni, illetve tudja értelmezni a táplálékhálózat fogalmát

A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái témakörben:

- meg tud nevezni hazai réteken mezőkön előforduló lágyszárú növényfajokat, azok főbb jellemzőit ismeri
- meg tud nevezni hazai réteken mezőkön előforduló izeltlábú, madár, emlős fajokat, és azok jellemző tulajdonságait ismeri
- ismeri a hazai termesztett gabonanövényeket, egyéb termesztett növényeket
- a tanult mezők, rétek, szántóföldek élőlényeiből képes táplálékláncot alkotni

Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái témakörben:

- ismertetni tudja a víz körforgását, fel tud sorolni felszín alatti vizeket
- képes a folyó és álló vizeket nagyság szerint megnevezni, ismer legalább egy kialakulási módot
- ismeri a folyók felszínformáló munkáját, tisztában van az árvíz veszélyeivel, illetve az ellene való védekezés fontosságával
- a vízben élő szabad szemmel nem látható élőlények közül meg tud nevezni egy növényi illetve egy állati egysejtűt, azok főbb testfelépítési tulajdonságaival tisztában van
- a vizek és vízpartok növényeit a vízmélységnek megfelelően fel tudja sorolni
- meg tud nevezni hazai vizekben, vízparton előforduló növény- és állatfajokat, melyekkel táplálékláncot tud alkotni
- puhatestű (Tavi kagyló), gyűrűsféreg (Orvosi pióca), izeltlábú, rák (Kecskerák), gerinces, hal, hüllő, kételtű (Tükörponyt, Vízisikló, Kecskébeka) fogalmakat képes értelmezni, példafajokat megnevezni

Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség témakörben:

- meg tudja nevezni a főbb szerveződési szinteket
- ismeri a mozgás szervrendszerének főbb felépítését
- meg tudja nevezni az egyes anyagcserefolyamathoz tartozó szerveket
- fel tudja sorolni az érzékszerveket
- a fajfenntartáshoz szükséges folyamatokat ismeri

Az energia témakörben:

- csoportosítani tudja az energiahordozókat különböző szempontok alapján
- össze tudja hasonlítani a megújuló és a nem megújuló energiaforrásokat
- ismeri a bányászat, energiatermelés környezeti hatásait

A Föld külső és belső erői, folyamatai témakörben:

- ismeri a Föld belső szerkezetét, kőzetlemezek mozgásának következményeit
- ismertetni tudja a hegységképződések különböző folyamatait (gyűrődés, vetődés, vulkáni működés)
- ismeri a gyűrt- és röghegységek alapvető formakincseit
- ismeri a külső erők felszínformáló hatásait
- ismeretelni tudja a talajképződés folyamatát

Alapvető légköri jelenségek és folyamatok témakörben:

- ismeri az időjárás és az éghajlat fogalmát
- fel tudja sorolni az időjárás elemeit
- ismeri és a Földön el tudja helyezni az éghajlati övezeteket
- fel tudja sorolni az éghajlati övek főbb jellemzőit
- meg tudja nevezni az éghajlatot módosító hatásokat
- tisztában van az évszakok változásának okával

11.26 TESTNEVELÉS

5-8. ÉVFOLYAM

Az alapfokú nevelés-oktatás második szakaszába lépve az 1–4. évfolyamon elkezdett sokoldalú pszichomotoros és az ezen keresztül megvalósuló kognitív, affektív-emocionális képesség-összetevők fejlesztése tovább folytatódik. A személyiségformálás – a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével, a szenzitív időszakokhoz igazodó mozgástartalmakon keresztül – a tanulási, nevelési célokat úgy valósítja meg, hogy közben a Nat kompetenciarendszerében realizálja az Európai Unió kulcskompetenciáinak fejlesztését. Kiemelt terület a személyes és társas kompetencia-összetevők rendszerében a szomatikus egészség, a szocio-emocionális jóllét, a biztonság és az emberi kapcsolatok minősége. A testnevelés tartalmi elemei közé az 5. évfolyamtól belép a sportági alaptechnikák és taktikák rendszere, a hozzájuk kapcsolódó elméleti ismeretekkel, miközben folytatódik a széles spektrumú koordinációképesség-fejlesztés. A nevelési szakasz elején a kondicionális képességek differenciált fejlesztése itt is elsősorban a mozgáskészségek elsajátításán, játékos gyakorláson keresztül történik, majd később fokozatosan előtérbe kerül az életkori sajátosságokhoz igazodó kondicionális képzés. A mozgástanulás folyamatában fontos szerepet kap az elméleti tudatosítás, az ok-okozati összefüggések ismertetése, mely elősegíti a mentalizációs folyamatokat. Mindez a változó környezeti feltételekhez igazodó, egyre összetettebb mozgássorok hatékony elsajátítását teszi lehetővé.

A testi-lelki egészségre nevelés célrendszere a tanulási terület egészét áthatja. A tanulók tovább bővítik az egészséges életvitel alapjaival összefüggő ismereteiket. A közvetlen mozgástapasztalattal szoros kapcsolatban álló elméleti ismeretekkel gyarapodva tudatosul bennük a különböző mozgásformák egészségmegőrző hatása. Tisztában vannak az alapszintű anatómiai, edzéselméleti törvényszerűségekkel (pl. a bemelegítés módja, funkciói), ami a baleset-megelőzés, a biztonságos sportolás, az egészséges testi fejlődés legfőbb záloga. A testi higiéniai tevékenységeket igyekeznek mindennapi szokásrendszerükbe illeszteni, mellyel párhuzamosan a XXI. századi életforma stresszhatásainak kezelésére megfelelő stratégiákat (pl. relaxációs módszerek) sajátítanak el. A tanulókörzpontú szemlélettel átítatott oktatási környezetben erősödik a tanulói sportolási kedv, a mozgáshoz fűződő pozitív attitűd. Ehhez kapcsolódóan prioritást kapnak a játékos feladatmegoldások, az élményalapú tananyag-feldolgozás. A változatos munkaformák alkalmazása, a gyakran változó összetételű, képességű heterogén csoportok együttes sporttevékenysége a méltányosság, a társakhoz való alkalmazkodás, a tolerancia, a csapatszellem, az egymás tanításának lehetőségét is magába foglalja. Ez a tanulók társas kapcsolataiban az együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés célját valósítja meg. A társas mozgásformák egyben az elfogadást, a konfliktuskezelés asszertív eszközeit kínálják. A változatos küzdőfeladatokban előtérbe kerül az iskolai küzdősportokra jellemző technikák végrehajtása és azok test-test elleni küzdelemben történő kreatív alkalmazása. Ezek az egyszerű mozgásformák esetében szabadon végrehajthatók, mások tanári irányítás mellett, a legnagyobb mozgásbiztonság elérésére törekedve, a balesetveszély minimálisra csökkentése mellett.

A tanár-diák interakciókban a pedagógus mintaadó, facilitátor szerepe a tanulók kommunikációs kultúrájának kialakításában realizálódik, mely a kooperatív jellegű gyakorlásban kihat a diákok közötti kommunikáció minőségére is. Mindezen tényezők a mozgással, sportolással kapcsolatban jelentős attitűdformáló erőt jelentenek.

A nevelési-oktatási szakasz végéhez közeledve egyre nagyobb mértékben kapnak szerepet az induktív jellegű feladatmegoldások, melyek a gondolkodást és a problémamegoldó képességeket fejlesztik. A tanulási terület – sajátosságaiból adódóan – folyamatosan fejleszti az önismeretet, az önelfogadás képességét, melynek rendszeresen alkalmazott eszköze – a pedagógus általi előremutató formatív visszajelzések mellett – az ön- és társértékelés. Ezek a

folyamatok a 7–8. évfolyamon hozzájárulnak a tanulók saját készség- és képességszintű erősségeinek, illetve hiányosságainak felismeréséhez, ezáltal a képességek tanári segítséggel tudatosan fejleszthetők. A tradicionális sportágak meghatározó szereplőinek, olimpikonjainak megismerésével a tanulókat a nemzeti azonosságtudatra, a haza szeretetére neveljük, amelyben a példaképformálás is hangsúlyos szerepet kap.

Az IKT-eszközök a mozgástanulás, a diagnosztika, az egészséges életvezetés kialakításának hatékony segítői, mindemellett a konstruktív jellegű elméleti ismeretszerzést is jelentősen támogatják. Ezzel a tanulók motivációjára és digitáliskompetencia-szintjére gyakorolhatunk pozitív hatást. Az egészségfejlesztés mozgáshoz kapcsolódó eszközrendszerével tudatosítjuk a szabad levegőn, a természetes környezetben folytatott rendszeres testedzés testi és lelki jóllétet erősítő hatását, ami pozitív irányú befolyást gyakorol a tanulók környezettudatos szemléletmódjára. Ezzel a testnevelés hozzájárul a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez mint nevelési célhoz.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlenül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szak kifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A digitális kompetenciák: Az információs és tudástársadalom korában meghatározóan fontos, hogy a korszerű digitális eszközök hogyan épülnek be a nevelés, az oktatás és a képzés tanítási-tanulási folyamataiba. A digitális kompetencia főbb területeinek – digitális jelenlét, életvezetés és produktivitás – fejlesztése a testnevelésnek és egészségfejlesztésnek is egyik kiemelt célja. A digitális kompetencia a testnevelés tantárgy esetében is elengedhetetlen, példaként említhető a teljesítménymonitorozás, a mozgáselemzés, az információkeresés, -szűrés és -feldolgozás digitális eszközökkel történő megvalósítása.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az iskola a kiemelkedő sportszakemberek és sportolók által létrehozott kreatív produktumok megismerésének egyik helye, ami az alkotó produkálás biztosításával támogatja, hogy a tanuló értelmezni tudja a sporteredmények személyes és társadalmi életre gyakorolt hatását. A tanuló ezeknek a kompetenciáknak az elsajátításával képessé válik arra, hogy saját tanulási tevékenységében is értékesnek tartsa a testnevelés, az egészségfejlesztés kreatív ötleteit és produktumait. Önmaga kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékként kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A testnevelés és egészségfejlesztés a tanuló ügyességét, erejét, állóképességét, szomatikus, mentális és érzelmi teherbírását fejlesztve teszi képessé az egyént a különböző munkatevékenységek elvégzésére. A sporttevékenység hozzájárul a munkaerőkölségi tulajdonságok (például fegyelmezetttség, közösségi szemlélet, lelkiismeretesség, felelősségteljeség, munkaszeretet) kialakításához. A testnevelésben és a sportban alkalom nyílik a bátorságot, a kockázatot, az önállóságot, a monotóniatűrést és az innovációt igénylő tevékenységekre, a vállalkozáshoz szükséges kezdeményezőkézség alkalmazására és a határozott viselkedésre. Az önállóságot igénylő, döntési helyzeteket biztosító sportolás a tanulót hozzásegíti, hogy a munkavégzés során is hasonló módon cselekedjen. A testedzés, a sportolás – a szabadidő egészséges eltöltésén keresztül, kreatív hatásával – elősegíti a munka utáni pihenést, kikapcsolódást és regenerálódást.

Az iskolai testnevelés óra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében - amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör.

A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokoltá teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenését a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelennek a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatai. Az önállóan megjelenő „Gyógytestnevelés” témakör csak az ezen a területen érintett tanulóakra vonatkozik, mely külön órakeretben valósul meg. A gyógytestneveléssel kapcsolatos órakeret meghatározásához ad segítséget „A témakörök áttekintő táblázata” kiegészítő szövege.

Az 5-8. évfolyamon a gyógytestnevelés területén elvárás az egyéni és differenciált gyakorlatok tudatos végrehajtása, valamint, hogy a tanulók az egészségük fejlesztése érdekében tudatosan alkalmazzák a szabadidős és sportjátékokat. A gyakorlások során kiemelten jelenik meg a kontrollált légzés, a pulzusszámlálás és a relaxáció.

A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a különböző sportági mozgáskészségekben, valamint a motorikus képességekben a tanuló önmagához mért fejlődése. A tanultsági szint méréséhez fontosak a különböző pontérték-táblázatok, számszerűsített vagy grafikonos statisztikai eljárások, de az egyes próbákban és teszteken elért eredmények mellett legalább olyan fontos az érzelmi-akarat tényezők figyelembevétele az értékelés, osztályozás során.

5–6. évfolyam

Az 5. évfolyamba lépő diákok testi fejlődésében a fiúk és a lányok között jellemző különbségek még nem mutatkoznak. A lányok egy hosszú (9 éves kortól tartó), mérsékelt ütemű megnyúlási szakasz közepén, míg a fiúk a pubertáskort megelőző testalkati telítődési szakaszban járnak. A két nem terhelhetősége közel azonos. A 11–12 éves diákok, a sokoldalú alapokra építkezve, eredményesen tanulnak új sportági technikákat mind a zárt, mind a nyílt jellegű mozgáskészségekben. Mozgásigényük igen jelentős, figyelmük, koncentrációképességük tartós, ami az időhatékony óraszervezéssel tovább segíti a pszichomotoros tanulási folyamatokat.

A korosztály kondicionális képzésében kiemelt szerepet kap a gerincoszlop tartóizmainak, a törzs általános erő-állóképességének folyamatos fejlesztése. Fontos az aerob állóképesség kezdetben játékos formájú, majd egyre inkább tartós futással történő növelése, ugyanakkor az intenzív anaerob munkavégzés kerülendő. A koordinációs képességek közül kiemelten fejleszthető a ritmusérzék, az egyensúlyozó képesség, a téri tájékozódó képesség, emellett a nyílt jellegű mozgásformákban megmutatkozó összekapcsolási-átállási képesség is dinamikus javul. A sportjátékok oktatásában a technikai képzés mellett megjelennek az emberelőnyös és létszámaazonos kispályások alaptaktikai elemei (add és fuss; szélességi és mélységi mozgások), először célfelület nélkül, majd célfelülettel. Továbbra is hangsúlyos szerepet kapnak a sportjátékokat előkészítő testnevelési játékok. Az ízületi és izomzati mozgékonyosság a prepubertás idején még mindkét nemnél jól fejleszthető, így ebben az időszakban a dinamikus és statikus nyújtó hatású feladatokkal egyaránt eredményes a rendszeres gyakoroltatás, ezzel is elősegítve a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását. Az önvédelmi és küzdősportok a test-test elleni játékos küzdőgyakorlatok megtanításán túl a sportági képzésre helyezik a hangsúlyt. Míg az eddigi játékok és feladatok olyan játékos mozgásformákon keresztül csináltak kedvet a küzdelemhez, melyek a különböző küzdősportok mozgástechnikáihoz hasonló elemeket tartalmaztak, most a három iskolai küzdősport, a birkózás, a judo és a karate mozgásanyagára kerül a hangsúly. E gyakorlatok kondicionális képességfejlesztő hatásai elsősorban az erő-állóképesség, a gyorsaság fejlesztésében érezhetők, valamint a gerincoszlop tartóizmai, a hát- és a hasizmok erősítése terén, valamint a gerinc egészséges, fiziológiás tartásának javításában realizálódnak. A karate lazító és nyújtó gyakorlatai a csípő- és bokaízület, valamint az egész alsó végtag ízületi mozgástartományának növelésével járulnak hozzá az egészséges fejlődéshez.

Az önvédelmi és küzdősportok a koordinációfejlesztés szempontjából elsősorban a kognitív koordinációs képességeket fejlesztik az ellenfél eltérő mozgására adott folyamatosan változó reakciók miatt. A téri tájékozódó képesség, a reakcióképesség, a ritmusképesség, a kineztezés, a mozgásszabályozó és átalakító képesség folyamatos fejlődésen mennek át a sportági mozgásanyag tanítása révén.

A test-test elleni küzdelem tekintetében továbbra is kiemelt fejlesztési terület a tanuló személyisége, hiszen a sportági technikák nagy koncentrációval történő végrehajtása az önuralom és akaraterő próbája elé állítja a tanulót.

Az 5–6. évfolyam tanulóinak példaképválasztó igénye a megfelelő irányba terelve elősegíti a hosszú távú elköteleződésüket a szabadidős és/vagy versenysport felé. A tanulók a versengésen alapuló mozgásformákat szeretik, melyek – jól megszervezett, kooperációs

elemekben gazdag, a társak eltérő képességeit tiszteletben tartó, a fair play szellemiségét prioritásként kezelő viselkedésmintákkal – kontrollált módon kiválóan gyakoroltathatók. Oktatásmódszertani szempontból a tanórák jelentős részét a mozgásos tartalmak bemutatásán, bemutattatásán alapuló képi, vizuális forrásokra épülő direkt oktatási stratégiák jellemzik, de megjelennek már az indirekt módszertani elemek is.

A tanulók a gyógytestnevelés mozgásformáiban – a korrekciós gimnasztika gyakorlatok mellett – elsajátítják a nyújtó hatású, valamint az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, optimális aerob terhelést biztosító gyakorlatokat, melyek elváltozásukra, betegségükre nézve is kedvező hatásúak. A testnevelési játékokkal párhuzamosan megismerkednek az állapotuk javulását szolgáló szabadidős és sportjátékokkal is.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készségszinten kivitelezzi;
- a tanult mozgásforma készségszintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akaratit erőfeszítéseit;
- minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;
- relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készségszintű kivitelezésére;
- az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;
- a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;
- tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületek védelmi szempontból helyes végrehajtását;
- a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	5.osztály	6.osztály

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	18	18
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	35	35
Torna jellegű feladatmegoldások	23	23
Sportjátékok	40	40
Testnevelési és népi játékok	20	20
Önvédelmi és küzdősportok	10	10
Alternatív környezetben üzhető mozgásformák	24	24
Összes óraszám:	170	170

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óraóra szánt éves óraszám 30-50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása
- 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő pontos és rendszeres kivitelezése
- 2-3 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal
- Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- Mozgékony, hajlékony fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal)
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítségével, azok gyakorlása
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását, ellazulását szolgáló gyakorlatok összeállítása segítségével, azok helyes végrehajtása
- Légzőgyakorlatok összeállítása segítségével, azok végrehajtása
- A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása

- A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) ok-okozati tényezők szerinti beazonosítása
- Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló (kis tanári segítséggel) összeállítása, végrehajtása
- a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok jelentőségének megismerése
- A stressz fogalmának, fajtáinak beazonosítása, pozitív megküzdési stratégiáinak megismerése
- Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása
- Egyszerű és összetett gimnasztikai gyakorlatok zenére

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; szergyakorlatok, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz, keringésfokozás

A gyógytestnevelés-órák keretében a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4-8 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárulnak a biológiailag helyes testtartás kialakításához. Megismerik és alkalmazzák azokat a relaxációs gyakorlatokat, amelyek pozitívan hatnak elváltozásukra, betegségükre.

TÉMAKÖR: Atlétikai jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben;
- magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Futóiskolai és futófeladatok egyenesen és íven, előre, hátra, oldalra mozgás közben 20–40 m hosszan
- Ugrófeladatok el- és felugrással, akadályokra és akadályok átugrásával
- Rajtgyakorlatok, rajtversenyek különböző testhelyzetekből, térdelőrajt 20–30 m kifutással időre, sprintfutások 30–60 m-en időre
- Váltófeladatok alsó és felső váltással párban és csapatban, helyben és mozgás közben
- Dobógyakorlatok 1–3 kg-os tömött labdával fekvésben, ülésben, térdelésben, állásban, beszőkkenéssel, dobások különböző eszközökkel (labdák, karikák, szivacsgerely, szoknyás labda, sípóló rakéta)
- Távolugrás lépő technikával, rövid nekifutásból emelt elugró helyről és elugró gerendáról 4–10 lépés nekifutásból

- Felugrások egy lábról gumiszalagra, lécre, szemből és oldalról nekifutással 5–7 lépésből, átlépő, hasmánt technikával
- Az állóképesség, a szív működés és a testtömegkontroll összefüggéseinek megismerése
- Folyamatos futások egyenletes ritmusban és tempóváltással 8-10 percen keresztül
- Az atlétika főbb versenyszabályainak megismerése, gyakorlatban történő alkalmazása

FOGALMAK

elrugaszkodó láb, lendítő láb, térdelőrajt, hibás rajt, váltójel, váltótávolság, tempóérzék, pulzus, átlépő technika, lépő technika, nekifutási távolság, optimális sebesség, kidobási vonal, bástya, dobószektor, hasmánt technika

A gyógytestnevelés-órán atlétikai jellegű feladatokkal tovább fejleszthető a tanulók állóképessége. A differenciált, egyénre (szabott) adaptáltan megvalósuló futó-, szökdelő- és ugrófeladatok elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését. A dobógyakorlatok differenciált alkalmazásával jól fejleszthető a tanulók törzsizomzata.

TÉMAKÖR: Torna jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- a torna, a ritmikus gimnasztika, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyaság, izomérzékelés) további fejlesztése
- A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése
- A cselekvési biztonság növelése
- Segítségadás tanítása, tanulása
- Igényesség kialakítása az esztétikus test iránt, valamint a „tornász” mozgás elsajátítására
- A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása
- Preakrobatikus és akrobatikus elemek, egyensúlyi elemek, gurulások, emelések, fellendülések, billenések, átfordulások végrehajtása
- Gimnasztikus elemek (csak lányok) – lépések, járások, testsúlyáthelyezések, szökkenések, ugrások, fordulatok – kivitelezése
- Egyensúlyozási gyakorlatok megvalósítása helyben helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, valamint helyváltoztatással eltérő irányokba tornapadon, annak merevítő gerendáján és/vagy gerendán
- Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötélén), vándormászás lefelé; függeszkedési kísérletek, mászóversenyek
- A női és férfi torna főbb versenyszámainak, azok alapvető szabályainak megismerése

- Talajon:
 - Gurulóátfordulások előre-hátra különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe
 - Fejállás
 - Kézállásba fellendülés segítségével, falnál és önállóan
 - Kézenátfordulás oldalra mindkét irányba
 - Repülő gurulóátfordulás
 - Híd, mérlegállás és spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése
 - Összefüggő talajgyakorlat összeállítása
- Ugrószekrényen:
 - Keresztbe állított ugrószekrényen zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás és guggoló átugrás
 - Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás után gurulóátfordulás előre, leguggolás, valamint leterpesztés
 - Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással
- Gerendán:
 - Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és lábterpesztéssel leugrás
 - Érintőjárás; hármaslépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás
 - Gerendán: támaszhelyzetben át fel- és leugrás
- Gyűrűn:
 - (Fiúknak) Érintő magas gyűrűn: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület; zsugorlefüggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; hátsó függésből emelés lebegő függésbe; homorított leugrás
 - Gyűrűn: hátsó függés; fellendülés lebegő függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás
 - (Lányoknak) Lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés

FOGALMAK

függészkedés, támlázás, fejállás, talajgyakorlat, terpeszleugrás, lefüggés, lebegőfüggés, hátsó függés, zsugorlefüggés, homorított leugrás, érintőjárás, hármaslépés, fellendülés, ellendülés, billenés, átfordulás, zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás, guggoló átugrás

A gyógytestnevelés-órán a torna jellegű gyakorlatok a kontraindikált gyakorlatok kivételével elősegítik a törzsizomzat fejlesztését, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.

TÉMAKÖR: Sportjátékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 70 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak elsajátítása
- Folyamatos csapatjáték kialakítása könnyített szabályok mellett
- A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés
- 1-1 elleni játékszituációkban a labdatartás, labdafedezés alapelveinek tudatos alkalmazása
- Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámaazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása
- Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása
- A sportjátékokban megjelenő egyéni és csapatrész támadó, védekező alaptaktikai és ezekre épülő technikai elemeinek (emberfogás, területvédekezés, letámadás, támadóalakzat) megismerése, gyakorlása
- Kézilabda
 - A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések elsajátítása
 - Az egy és két kézzel történő labdaátadások helyben és mozgásból, labdaátvételek különböző irányokból
 - Az „add és fuss” elv alkalmazása az egyszerű és összetett labdás koordinációs gyakorlatokban (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban)
 - Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócselek alkalmazása 1-1 elleni játékokban
 - Kapura dobások helyből, kilépéssel, 3 lépésből, különböző támadó helyekről
 - Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, a szabaddobás, a büntetődobás, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására
 - A szélességi vonalvédekezés (6-0-ás területvédekezés) megismerése
 - A kapus alaphelyzetének kialakítása; magasan, félmagasan, laposan és pattanásból érkező labdák védési technikájának elsajátítása kézzel és lábbal
- Kosárlabda
 - A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések megtanulása, végrehajtása kontrollált környezetben, egyszerűbb játékszituációkban
 - Labdavezetés irányváltásokkal, ritmusos labdavezetés, rövid és hosszú indulás, együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, sarkazás, labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok elsajátítása megadott feltételekkel
 - Labdaátadások kétkezes mellsővel és felsővel, egykezes felső és alsó, illetve egykezes tolt átadással helyben, különböző irányokba történő kilépéssel és mozgásból mozgó társnak (páros és hármas lefutás)
 - A helyből történő kosárra dobás, egy-két labdaleütésből, majd folyamatos labdavezetésből és társtól kapott labdából történő fektetett dobás technikájának ismerete, gyakorlati elsajátítása

- 1-1 elleni játék gyakorlása a támadó és védő játékosok személyének meghatározásával, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval)
 - 2-0-ás és 3-0-ás gyorsindulások labda nélküli támadó mozgásának elsajátítása (páros lefutás, hármas lefutás, hármas nyolcas)
 - Létszámazonos kisjátékokban a támadó és védő szerepek gyakorlása
 - Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására
 - Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos szabálmódosításokkal
- Röplabda
- A labda nélküli alaphelyzet, valamint az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása
 - A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás jellegzetes mozgásdinamikájának elsajátítása egyéni és páros gyakorlatokban
 - Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő játékra könnyített feltételek mellett
 - Helyezkedési módok megismerése a különböző csapatlétszámú játékokban
 - Forgásszabály alkalmazása
 - A csapattársak közötti kommunikáció jelentőségének tudatosítása az eredményes játék érdekében
- Labdarúgás
- A labda nélküli technikai elemek, mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete, alkalmazása a játék folyamatában
 - Labdavezetések és labdaátadások gyakorlása a lábfej különböző részeivel, laposan és levegőben érkező labdák átvételének alkalmazása talppal, belsővel
 - Alakzattartással történő labdás koordinációs passzgyakorlatok
 - Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával
 - A labda nélküli támadó szerepek (helyezkedési módok) megismerése 2-0-ás, 3-0-ás gyakorlási helyzetekben
 - A különböző védőszerepek megismerése (passzsávok lezárása, optimális távolságtartás a támadótól, célfelülethez igazított helyezkedés)
 - Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás taktikai helyzetben
 - Változatos alakú, méretű pályán az 1-1 és 2-2 elleni játéksituációk védő és támadó szerepeinek gyakorlása különböző méretű, elhelyezkedésű, számú célfelületre, a labda méretének, anyagának változtatásával
 - 2-1, 3-1 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok helyezkedésének gyakorlása
 - Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal
 - A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával
- Floorball
- Labda nélküli technikai elemek, mint az alapállás, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással elsajátítása
 - Labdabiztonságot növelő gyakorlatok
 - Labda terelése egyenes vonalban és irányváltoztatással

- Labdaütések palánkra és társnak
- Lövések és húzások közötti különbség megéreztetése
- Folyamatos labdaátadások társnak
- Kapura lövések helyből, labdavezetésből és kapott labdából
- Kapus alaphelyzetének kialakítása, kapura lőtt labdák védekező nagypályán kézzel, kispályán állásban ütővel, lábbal, féltérdelő pozícióból ütővel, lábbal
- 1-1, 2-1 elleni kisjátékok, a támadójátékosok együttműködése és a védőjátékos helyezkedésének gyakorlása

FOGALMAK

kétszer indulás, lépéshiba, alsó egyenes nyitás, védőérintés, támadóérintés, állásrend, röplabda – forgás, hosszú- és rövidindulás, egy- és kétütemű megállás, sarkazás, indulócsel, fektetett dobás, labda fedezése, bedobás, szabaddobás, szabadrúgás, büntetődobás, büntetőrúgás, alakzattartásos passzgyakorlat, alakzattartó és alakzattartó helyezkedés, kényszerítő átadás, területvédekezés, emberfogás, egykezes tolt átadás, páros és hármas lefutás, floorball – ütőfogás, labdahúzás és -lövés, kapuelőtér

A gyógytestnevelés-órák keretében a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek a sportjátékok adaptált formáival. A megismert sportjátékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A gyógytestnevelés-óra keretében a sportjátékok rekreációs lehetőségként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 34 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készség szinten használja;
- a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséggel rendelkezik;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- A figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. keresztező fogó, mozgásutánzó fogók, labdavezetési fogók) a teljes játéktér felölő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése
- A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása
- Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása

- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával
- 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása
- Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, egyéni és csapatjátékokban
- Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek)
- Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos versengések alkalmazása
- A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben)
- A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések
- Célfelületre törekvő emberfőlényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors íram- és irányváltásokkal
- Célfelületre törekvő emberfőlényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek gyakorlása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme)
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- A táncos motívumok összefűzése adott ritmusképletek interpretálásával
- Mozgásmemória fejlesztése hosszabb motívumok betanulásával, végrehajtásával
- Dunai táncdialektusból választott csárdás, ugrós és verbunk táncok mozgáselemeinek, kulturális értékeinek megismerése

FOGALMAK

laza és szoros emberfogás, szélességi mozgás, mélységi mozgás, elszakadás a védőtől, célfelület védelme, algoritmikus gondolkodás, ütempassz, testcsel

A **gyógytestnevelés-órák** keretében a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek azokkal a testnevelési és népi játékokkal, amelyeket elváltozásuktól, illetve betegségeiktől függetlenül végezhetnek. A megismert testnevelési és népi játékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség, a testedzéssel kapcsolatos attitűd pozitív irányú megváltozását.

TÉMAKÖR: Önvédelmi és küzdősportok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket;
- a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védéseket és ellentámadásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- Küzdőjátékok közben a tervszerű gondolkodás és a kreativitás, a hatékony problémamegoldás fejlesztése
- A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett
- Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszköz nélküli és eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával
- A küzdelem tanult technikai elemeinek tudatos alkalmazása
- A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, ütésekre, rúgásokra épülő páros küzdőjátékok képességfejlesztő célú alkalmazása
- Egy- és kétkezes lefogások (csuklófogás, átkarolás, fojtás, hajfogás) elleni védekező mozgások gyakorlása
- Eszköz-, majd társemlés technikájának elsajátítása (egyenes derék, lábbal emelés)
- Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak elméleti tudatosítása
- Előre, hátra és oldalra történő esések gyakorlása fokozatosan emelkedő súlyponti helyzetből indítva egyénileg, majd társakkal
- Oldalra esés technikájának elsajátítása oldalterpeszállásból indulva mindkét irányba
- Egy választott küzdősport korosztály-specifikus alaptechnikájának és elméleti ismereteinek elsajátítása
- Birkózás
 - A birkózásban használatos különböző fogásmódok megismerése (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás, alkarfogás, könyökfogás)
 - A gerincoszlop mozgékonyságát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok jártasság szintű végrehajtása
 - Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül
 - Hídban forgási kísérletek
 - Hídból kifordulás fejtámaszba
 - Hídba vetődés fejtámaszból társ segítségével
 - Birkózó alapállás technikájának elsajátítása
 - Birkózó alapfogásban (páros felkarfogás) társ tolása, majd húzása egyenes vonalban (előre-hátra)
 - Grundbirkózás párokban, csoportban birkózó fogásban végrehajtott húzások-tolások alkalmazásával
 - Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben
 - Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika
 - Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással
- Karate

- Alapvető karateállások és testtartások megismerése
 - Alapállásból helyváltoztatások előre és hátra rögzített kartartásokkal
 - Alapvető karateütések technikájának elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyeses ütés helyben, egyeses ütés az elől lévő láb oldalán, egyeses ütés a hátul lévő láb oldalán)
 - Oldalra csapás az ököl alsó részével és csapás az ökölhátal alapütések megismerése
 - Az előre rúgás alaptechnikájának végrehajtása
 - A tanult ütések, rúgások gyakorlása helyváltoztatás nélkül különböző karateállásokban, különböző magasságokba
 - Alapvető védekező technikák elsajátítása helyben (az arc védeke, a test, törzs védeke, kétkézes védeke, öv alatti terület védeke, védeke a tenyér élével)
 - A tanult ütések, rúgások gyakorlása különböző magasságokba, helyváltoztatás közben
 - A kiinduló helyzetből történő ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása
 - Kata gyakorlatot előkészítő összefüggő gyakorlatlánc végrehajtása
 - Egyszerű kézzel (fejre és testre irányuló egyeses ütés) és lábbal (testre irányuló egyeses rúgás) történő támadások biztonságos kontrollált végrehajtása és azok védeke a megfelelő biztonságos végrehajtási távolság kialakításával
 - A védekezés utáni ellentámadás praktikus és biztonságos végrehajtása mindkét oldalról
- Dzsúdó
- Földharctechnikák, rézsútos (egyik kéz karra fog, másik kéz a nyaka alatt) és oldalsó leszorítás technikák végrehajtása társon, valamint ezekből való szabadulások
 - Szabadulási kísérletek (20-25 mp) leszorítástechnikákból
 - Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve

FOGALMAK

lefogás, rézsútleszorítás, oldalsó leszorítás, karberántás, könyökfelütés, kibújás, oldalsó leszorítások, csuklófeszítés, tatami, tompítás, birkózófogás, fogáskeresés, fogásbontás, egyensúlybontás, társemelés, egyeses ütés, karate védeke technikák, ellentámadás, küzdőtávolság, ötlépéses alapküzdelem

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri az önvédelmi és küzdősportok azon technikai gyakorlatait, amelyek az egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavalltak és alkalmazásukkal növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző technikai gyakorlatok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Alternatív környezetben üzhető mozgásformák

JAVASOLT ÓRASZÁM: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezetére tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szabadban végezhető sportágak ismeretének bővítése (frizbi, futás, görkorsolya, túrázás, tájfutás parkban, streetball, strandkézilabda, lovaglás, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás)
- Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, jártasság szintű elsajátítása (síelés, szánkózás, kocsislyázás, jégkorong, kajakozás, túrakenutás)
- A térképolvasás alapjainak, a tájolók megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések megismerése, alkalmazása segítségével
- Tanári segítséggel erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek használata
- Szabadtéri akadálypályák leküzdése
- A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betarttatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása

FOGALMAK

természetjárás, vízi túra, környezetvédelem, streetball, tájfutás, jégkorong, erdei tornapálya, térkép, turistajelzések, környezetvédelem

A gyógytestnevelés-órak keretében a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását.

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása
- A balesetek megelőzésére tett intézkedések megismerése
- A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrő továbbfejlesztése
- A vízben végezhető játékok tanulása, az úszások megszerettetése
- A korábban elsajátított úszásnem(ek) gyakorlása, technikájának javítása (amennyiben a tanuló az 1–4. osztályban tanult úszni)
- Választott újabb úszásnem(ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása
- Hátúszórajt és a fejesugrás elsajátítása
- Merülési versenyek, úszóversenyek
- A folyamatos úszások távolságának, időtartamának fokozatos növelése
- Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése

- Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően

FOGALMAK

úszásnem, hátúszórajt, rajtfejes, taposás, intenzív úszás, állóképesség

A gyógytestnevelés-órán a hát- és gyorsúszás technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok mellett megjelenik a mellúszás differenciált alkalmazása is. A különböző úszásnemek alkalmazásával a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően⁵

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására;
- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre;
- tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik;
- rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:

- A helyes légzéstechnika elsajátítása
- Egyszerűbb légzőgyakorlatok összeállítása
- A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségével, majd anélkül
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása, tudatosítása
- A 4-5 gyakorlatból álló, a biomechanikailag helyes testtartást kialakítását elősegítő gyakorlatsor önálló összeállítása kis tanári segítséggel

- Összetett korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása, alkalmazása
- A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok önálló összeállítása tanári segítséggel, azok tudatos, pontos végrehajtása
- Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés
- Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása
- Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül

FOGALMAK

vázizomzat, izomérzékelés, önállóan végzett otthoni gyakorlatok, kontraindikált gyakorlatok, légzőizmok

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI 5. ÉVFOLYAM:

Természetes és nem természetes mozgásformák

A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása.

Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.

A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása.

A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.

A testtartásért felelős izmok tudatos fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása.

A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.

Sportjátékok

A sportjátékok elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékokban.

Törekvés a játékelemek pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.

A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.

Részvétel a kedvelt sportjátékokban a tanórán.

Atlétika jellegű feladatok

A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása.

A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően.

A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően.

Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával.

A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása.

Torna jellegű feladatok

Tanult elemekből, 2-3 elem bemutatása képességhez mérten.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI 6. ÉVFOLYAM:

Természetes és nem természetes mozgásformák

A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása.

Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.

A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása.

8–10 gyakorlattal önálló bemelegítés végrehajtása.

A testtartásért felelős izmok tudatos fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása.

Sportjátékok

A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékban.

Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.

A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.

Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.

Részvétel a kedvelt sportjátékban.

Atlétika jellegű feladatok

A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása.

A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően.

A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően.

Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával.

A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása.

A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében.

Torna jellegű feladatok

Talaj gyakorlatsor önálló összeállítása. A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban

A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása.

A balesetvédelmi utasítások betartása.

Segítségnyújtás a társaknak.

Alternatív környezetben üzhető sportok

A tanult alternatív környezetben üzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása.

A sportágak üzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata.

A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása.

Aktív részvétel a foglalkozásokon.

7–8. évfolyam

A pubertáskorba lépő tanulók testalkati, pszichomotoros és lelki értelemben egyaránt jelentős változásokon mennek keresztül. A fiúknál jelentkező erőteljes megnyúlási szakasz a már stabilizálódott mozgáskészségek, koordinációs képességek színvonalát ronthatja, míg a leányok testalkati átrendeződése inkább kondicionális értelemben okozhat teljesítményromlást. Különösen kiemelendő az aerob állóképesség visszaesése, amely többek között a leányok megváltozott érdeklődési köréből adódó mozgásigény-csökkenés eredménye. A két nem közötti testalkati eltérés a terhelhetőség különbségében is jelentősen megmutatkozik.

Ebben a korban a kondicionális fejlesztés egyre inkább különválik a koordinációs képzéstől. Ezzel párhuzamosan a motiválás eszközeként a tudatosítás, az ok-okozati összefüggések feltárása, a mindennapi életben történő használhatóság megemlítése egyaránt belső motivációs többletet nyújt. A serdülőkorra tehető a mozgásszervi betegségek számának ugrásszerű növekedése. Ebből kiindulva kiemelt szerepet kell szánni a saját testtömeget felhasználó vagy kisebb súlyú eszközökkel támogatott relatíverő-növelésnek, de különösen a törzsizom erő-állóképessége javításának, valamint az aerob állóképesség fejlesztésének. A koordinációs képzés terén szenzitív időszaknak tekinthető a téri-tájékozódó és az

összekapcsolási-átállási képesség fejleszthetősége. Serdülőkorban a fiúk ízületi, izomzati mozgékonyága jelentősen visszaeshet, melynek mértékét rendszeres gyakorlással mérsékelhetjük. A sportjátékok oktatásában a nagyobb létszámmal végzett játékok összetettebb taktikai lehetőségei egyre jobban kihasználhatók, miközben csoportos feladatokkal a szabálykövető magatartásforma, a társak elfogadása, az együttműködés készség szinten realizálódhat.

A nevelési-oktatási folyamatok során a tanulók szélsőséges és hullámzó érzelmi állapota a pedagógustól – a következetesség betartása mellett – nagyfokú türelmet és elfogadást igényel. Ez megfelelő rugalmasságot, empátiát feltételez az értékelés és az osztályozás területén is. A gondolkodás fejlesztését szolgáló deduktív jellegű tanulási helyzetek egyre nagyobb arányban alkalmazhatók. A tanulók az elméleti ismereteik gyarapodásával tudatosabban kezdik értelmezni az egészségorientált képességeiket felmérő tesztek eredményeit, miközben felismerik erősségeiket és hiányosságaikat.

Az önvédelmi és küzdősportok területén a kondicionális képességek fejlődésével párhuzamosan bekapcsolódik az oktatásba a technikák mozgásdinamikájának célszerű növelése, a megfelelő balesetvédelmi előírások és követelmények fokozott megtartása mellett. Mivel a tanulók által kivitelezett technikák egyre erősebbek, folyamatos hangsúly van a társak iránti tisztelet, tolerancia gyakorlásán, valamint a maximális önkontroll megvalósításán. A tanári irányítás kiemelt jelentőséget kap a nyílt készséget feltételező mozgásformáknál. A gyógytestnevelés gyakorlatainak végrehajtása eléri a készség szintet. Egyik fő cél a tanulók mozgásszervi elváltozását és betegségét illetően a javító, korrigáló gyakorlatok, valamint az optimális aerob terhelést szolgáló mozgásformák tudatos alkalmazása a mindennapi életben. Emellett cél a megismert szabadidős és sportjátékok adaptív alkalmazása az egészségi állapot javítása érdekében.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készség szinten kivitelezzi;
- a tanult mozgásforma készség szintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akaratit erőfeszítéseit;
- minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;
- relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készség szintű kivitelezésére;
- az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;
- a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;

- tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületvédelmi szempontból helyes végrehajtását;
- a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

A 7–8. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 340 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	7.osztály	8.osztály
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	18	18
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	35	35
Torna jellegű feladatmegoldások	23	23
Sportjátékok	40	40
Testnevelési és népi játékok	20	20
Önvédelmi és küzdősportok	10	10
Alternatív környezetben üzhető mozgásformák	24	24
Összes óraszám:	170	170

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása
- 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok ismertetés utáni pontos és rendszeres végrehajtása, alkalmazása
- 5-6 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatok összeállítása, végrehajtása tanári kontrollal
- A bemelegítés és a harmonikus erőfejlesztés egészségmegőrző hatásának tudatosítása, alapelveinek elsajátítása
- Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- Mozgékonyság, hajlékonyág fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszér- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal)

- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása, azok gyakorlása
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását szolgáló gyakorlatok önálló összeállítása, azok helyes végrehajtása
- Légzőgyakorlatok végrehajtása
- A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása, alkalmazása
- A különböző mozgatórendszeri sérülések megelőzését, rehabilitációját érintő elemi szintű alapelvek, eljárások megismerése
- Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló összeállítása, végrehajtása
- A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) ok-okozati tényezők szerinti beazonosítása
- A terhelések után végzett nyújtó hatású gyakorlatok jelentőségének ismerete, azok összeállítása tanári segítséggel
- A mindennapi stressz fogalmi keretrendszerének ismeretében a pozitív megküzdési stratégiák tanári segítséggel történő alkalmazása
- Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása
- Összetett gimnasztikai gyakorlatok, illetve egyszerűbb gimnasztikai gyakorlatok lépéskombinációkkal zenére

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, szergyakorlatok

A gyógytestnevelés-órák keretében a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4-8 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárul a biológiailag helyes testtartás kialakításához. Megismerik és alkalmazzák azokat a relaxációs gyakorlatokat, amelyek pozitívan hatnak elváltozásukra, betegségeikre.

TÉMAKÖR: Atlétikai jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben;
- magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A futó-, dobó- és ugróiskolai gyakorlatok mozgáskészség-, mozgáskéesség- és egészségfejlesztésben betöltött szerepének tudatosítása
- Futóiskolai gyakorlatok (taposó futás, ollózó futás, saroklendítés, térdemelés, keresztező futás), futófeladatok (repülő és fokozó futás) különböző irányokba és kombinációkban, variációkban, egyenes vonalon, íveken és irányváltással
- Vágtafutások 60–100 m-en ismétléssel, mozgáskészség- és mozgáskéesség-fejlesztéssel
- A tartós futás egészségmegőrző, ideális testtömeg elérését, megtartását elősegítő intenzitászonájának megismerése, ellenőrzése (pulzusmérés)
- Egyenletes futások tempótartással 8-12 percig, futások 100–400 m-es távolságon egyenletes és változó iramban
- Ugróiskola-gyakorlatok kis és közepes lendületből (indiánszökdelés, indiánszökdelés azonos lábról 2-4 lépésre, indiánszökdelés sasszéval előre és felugrásra törekedve, egy- és háromlépéses sorozatelugrások, szökdelések, ugrások sorozatban akadályokon és akadályok felett egy és páros lábon)
- Dobógyakorlatok könnyített és nehezített szerekkel egy és két kézzel, rögzített helyzetből és lendületből tárhoz, célra és távolságra
- Távolugrás közepes (6–10 lépés) és hosszabb (10–14 lépés) nekifutással, lépő technikával homokba, szivacsba, emelt elugró helyről és elugró gerendáról
- Magasugrás átlépő, hasmánt vagy flop technikával 5–9 lépés lendületszerzéssel
- Súlylökés 3–4 kg-os szerrel, egy kézzel helyből szemből és oldalról, oldalt beszökkenéssel vagy háttal becsúszással
- Kislabdahajítás 5–7 lépéses dobóritmussal, két-három keresztlépéssel célra és távolságra
- Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- Egyénileg választott három versenyszám eredményre történő végrehajtása
- Az atlétika sportágtörténetének, világcsúcsainak, kiemelkedő külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

flop technika, olimpiai versenyszámok, világcsúcs, résztáv, pihenőidő; nyugalmi, munka- és terheléses pulzus; változtatott iramú futás, ferde hajítás, függőleges és vízszintes vektor, támaszhelyzet, koordináció, kondíció

A gyógytestnevelés-órán atlétikai jellegű feladatokkal tovább fejleszthető a tanulók állóképessége. A differenciált, egyénre adaptáltan megvalósuló futó-, szökdelő- és ugrófeladatok elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését. A dobógyakorlatok differenciált alkalmazásával jól fejleszthető a tanulók törzsizomzata.

TÉMAKÖR: Torna jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- a torna, a ritmikus gimnasztika, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A torna jellegű mozgásformák egészségfejlesztő szerepének tudatosítása
- A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása
- A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyaság, izomérzékeltetés) további fejlesztése
- A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése, a segítségadás elsajátítása
- Az önkontroll, az együttműködés és a segítségnyújtás fontosságának kialakítása
- A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtése
- Differenciált gyakorlás a testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően
- (Csak lányok) Gimnasztikus – lépéseket, járásokat, testsúly-áthelyezéseket, szökkenéseket, ugrásokat, fordulatokat tartalmazó – gyakorlatok kivitelezése
- A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek megismerése
- A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása
- (Választható anyagként) Alapvető ugrások elsajátítása minitrampolinon vagy gumiasztalon
- A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- A női és férfitorna meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése
- Talajon:
 - Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is
 - Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal
 - Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre
 - Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel
 - Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk)
 - Csúsztatás nyújtott ülésből hason fekvésbe és vissza (lányok)
 - Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúk)
 - Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel
- Ugrószelekrényen:
 - Keresztbe állított ugrószelekrényen guggoló átugrás
 - Hosszába állított ugrószelekrényen felguggolás, leterpesztés
 - Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással
- Gerendán:
 - Érintőjárás; hármás lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzetben át fel- és leugrás
 - Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetekből
 - Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok
- Gyűrűn:
 - (Fiúknak) Magas gyűrűn: alaplendület; zsugorlefűggs; lendület előre zsugorlefűggsbe; zsugorlefűggsből ereszkedés hátsó lefűggsbe; homorított leugrás hátra, lendületből

- (Lányoknak) Érintő magas gyűrűn: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefuggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás
- Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötelen), vándormászás felfelé és lefelé; függeszekedési kísérletek felfelé; mászóversenyek

FOGALMAK

futólagos kézállás, csúsztatás, vetődés, összekötő elemek, erőfejlesztés, izomcsoport

A gyógytestnevelés-órán a torna jellegű gyakorlatok, a kontraindikált gyakorlatok kivételével, elősegítik a törzsizomzat fejlesztését, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.

TÉMAKÖR: Sportjátékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 70 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása
- A folyamatos csapatjáték kialakítása az adott sportág versenyszabályai mellett
- A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés
- 1-1 elleni játéksituációkban a labdatartás, labdafedezés célszerű és tudatos alkalmazása
- Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámaazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása
- Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása
- Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) tudatos alkalmazása, gyakorlása
- A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- Két választott sportjáték történetének, meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése
- Kézilabda
 - A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések – alkalmazása a folyamatos játéktevékenységek során
 - Beugrásos és felugrásos kapura dobások előzetes lendületszerzésből

- Az egy és két kézzel történő labdaátadások pontosságának, távolságának növelése helyben és mozgásból, alkalmazásuk gyors indulásokban és lerohanásokban
 - A figyelem megosztását igénylő összetett labdás koordinációs gyakorlatok egy és több labdával (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban)
 - Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócselek összekapcsolása kapura dobásokkal
 - Kapura dobások bedőlésből, bevetődésből, ejtésből, majd különböző lendületszerzési módot követő felugrásból, beugrásból, félaktív, majd aktív védőjátékos ellen
 - Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben
 - Területvédekezés (6-0, 5-1) alkalmazása játékban
 - A kapus alaptechnikák alkalmazása játékhelyzetekben
- Kosárlabda
- A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések – készségszintű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységben
 - A mély és magas labdavezetés egyszerű formában, majd ütemtartással, a rövid- és hosszúindulás, az együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, a kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, a sarkazás, a labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok célszerű és hatékony alkalmazása a mérkőzésjátékokban
 - Labdaátadások különböző módjainak a játékhelyzethez igazított eredményes végrehajtása
 - 1-1 elleni játék gyakorlása labdaszerzést követően, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval)
 - Emberelőnyös és létszámazonos helyzetekben gyorsindulások, lerohanások kosárra dobással befejezve
 - Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos, tanulói kreativitáson alapuló szabálymódosításokkal
 - Egy- és kétütemű megállásból tempódobás gyakorlása, alkalmazása játékban
 - Fektetett dobás gyakorlása félaktív vagy aktív védő játékos jelenlétében
 - Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben
- Röplabda
- A felső egyenes nyitás alaptechnikájának elsajátítása, gyakorlása célfelületre
 - Távolról érkező labda megjátszása társnak (nyitásfogadás, ellenfél térfeléről érkező labda) alkar- és kosárérintéssel
 - A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás gyakorlása célfelület beiktatásával, készségszintű alkalmazása különböző játékhelyzetekben
 - Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő labdamegjátszásra
 - Helyezkedési módok automatikus felismerése a különböző csapatlétszámú játékokban. A 6-6 elleni játék alapfelállításának ismerete
 - Forgásszabály önálló és tudatos alkalmazása
- Labdarúgás
- A labda nélküli technikai elemek – mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete – alkalmazása a játék folyamatában
 - Labdavezetések, -átadások és -átvételek megfelelő módjainak (lábfej különböző részeivel, talppal, combbal, mellkassal, fejjel) alkalmazása játékhelyzethez igazodva
 - Alakzattartással, alakzatabontással- és építéssel történő labdás koordinációs passzgyakorlatok

- Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás, majd 2-1-es taktikai helyzetben
 - 3-2, 4-2 és 4-3 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok összehangolt helyezkedésének gyakorlása
 - Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával
 - Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal
 - A területvédekezés alkalmazása a játékban
 - Egy- és kétudvaros emberelőnyös kisjátékokban az üres passzsávok hatékony megjátszása időkényszer alatt, a védekező játékos mozgásirányának gyakorlása
 - A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával
- Floorball
- Labda nélküli technikai elemek – mint az alapállás, a támadó és védő alapmozgások, a helyes ütfogás, ütfovel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással – alkalmazása a játék folyamatában
 - Labdavezetések, átadások, átvételek megfelelő módjainak alkalmazása a játékhelyzethez igazodva
 - Labdaátadások társnak palánk segítségével
 - Labdatartást fejlesztő játékok
 - Kapura lövések labdavezetésből
 - Szabad ütések, büntető ütések gyakorlása
 - Kapus alaphelyzet kialakítása, kapura lőtt labdák védeése
 - Csereszituációk gyakorlása
 - 2-2, 3-2, 3-3 elleni kisjátékok a támadó játékosok együttműködése és a védőjátékosok összehangolt helyezkedésének gyakorlása
 - Létszámazonos kisjátékok a módosított szabályok szerint

FOGALMAK

védőtávolság, félaktív védő, aktív védő, felső egyenes nyitás, feladás, sáncolás, egyenes leütés, gyorsindítás, lerohanás, bedőlés, bevetődés, hármas nyolcas, tempódobás, átadócsel, rúgócsel, alakzatzabontásos és építésses passzgyakorlat, területnyitás, pontrúgás, beugrásos és felugrásos kapura lövés, dugattyúmozgás, kosárlabda – indulási jog, megelőző szerelés, floorball – szabadütés, büntetőütés, védekezés, csere

A gyógytestnevelés-órák keretében a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek a sportjátékok adaptált formáival. A megismert sportjátékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A gyógytestnevelés-óra keretében a sportjátékok rekreációs lehetőségként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 34 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- a testnevelési és sportjáték közben a célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- A manipulatív mozgásformákkal nehezített, figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. labdavezetési fogók) a teljes játéktér felölő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése
- A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalon)
- A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása
- Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló, dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések
- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkénszer bekapcsolásával
- 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása
- Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban
- Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása
- Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek)
- A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő, egyre összetettebb mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban)
- Célfelületre törekvő emberfölnyes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek készség szintű elsajátítása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal
- Célfelületre törekvő emberfölnyes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek készség szintű elsajátítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme)
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- A tiszai dialektus verbunkjainak, valamint legényes forgós és forgatós táncok mozgáselemeinek, kulturális értékeinek megismerése
- A páros, forgatós táncokkal a nemi szerepekre vonatkozó ismeretek interiorizálása, a körtáncok által a közösséghez való tartozás élményének erősítése

- A kreativitás fejlesztése az elsajátított táncos mozgásmotívumok improvizatív összekapcsolásával

FOGALMAK

döntéshelyzet, játékstratégia, szabálykövető magatartás, fair play, célfelülethez igazított emberfogás, üres területre helyezkedés

A gyógytestnevelés-órák keretében a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek azokkal a testnevelési és népi játékokkal, amelyeket elváltozásuktól, illetve betegségeiktől függetlenül végezhetnek. A megismert testnevelési és népi játékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását, a testedzéssel kapcsolatos pozitív attitűd kialakítását.

TÉMAKÖR: Önvédelmi és küzdősportok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket;
- a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védéseket és ellentámadásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett. Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva
- Az állásban és egyéb kiindulópályákon végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzékletet, az erőt fejlesztő, társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzékletet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával
- A jogszerű önvédelem fogalmi keretrendszerének, lehetőségeinek, jogi szabályozásának elsajátítása
- A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok rendszeres képességfejlesztő célú alkalmazása
- Tervszerű gondolkodást, problémamegoldó készséget fejlesztő összetett játékok, különböző küzdőtechnikák alkalmazásával, húzások, tolások, billentések, egyensúlyi helyzet megbontása és visszaszerzése
- Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása
- Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készség szintű elsajátítása
- Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák gyakorlása egyénileg, társakkal
- Dzsúdógurulás alapszabályainak megismerése, végrehajtása harántterpeszállásból mindkét irányba, előre és hátra

- A küzdősportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- A tradicionális magyar küzdősportok (birkózás, karate, ökölvívás, dzsúdó) történetének, meghatározó hazai személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése, a sportágak szabályrendszerének átvizsgálása
- Birkózás
 - A gerincoszlop mozgékonyágát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok készség szintű végrehajtása
 - Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül
 - Hídban forgás
 - Hídba vetődés fejtámaszból
 - Birkózó alapfogásban társ egyensúlyának kibillentése húzások, tolások kombinált alkalmazásával
 - Páros földharcjátékok (pl. hátára, hasára fordítás, eszközszerzés, mögé kerülés birkózás térdelésben) eszközzel vagy anélkül
 - Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának jártasság szintű elsajátítása a páros gyakorlatokban
 - Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika
 - Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással
 - Parter helyzetből induló birkózótechnikák megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben
 - Karfelszedés könyökhajlatnál és átfordítás
 - Túlsó karbehúzás
- Karate
 - Az alapvető karateállások és testtartások elnevezésének ismeretében azok önálló bemutatása
 - Az alapvető karateütések technikájának készség szintű elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyenes ütés helyben, egyenes ütés az elől lévő láb oldalán, egyenes ütés a hátul lévő láb oldalán), gyakorlása helyváltoztatás közben
 - Rúgások alaptechnikájának önálló végrehajtása, készség szintű elsajátítása helyben
 - Oldalra rúgás technikája
 - Oldalra csapás technikája
 - Rúgás- és ütése kombinációk végrehajtása helyváltoztatás közben
 - A test különböző magasságaiban (fej, törzs, öv alatt) végrehajtott támadások elleni védekező technikák ellentámadásokkal
 - Az egy- és háromlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása
 - Az ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának jártasság szintű végrehajtása
 - Szabad küzdelmet előkészítő játékos gyakorlatok
 - A Heian 1 (vagy annak megfelelő) kata összefüggő gyakorlatanyagának végrehajtása, önálló bemutatása
 - Egyenes, köríves és kalapácsütés, csapás ökölháttal, valamint az egyenes és köríves rúgás, oldalra rúgás védelmi technikáinak elsajátítása
 - A védő technikákhoz tartozó stabil állás alkalmazása. A tanult védő technikák kivitelezése helyben és mozgásban, ellentámadással
 - Kötött formagyakorlat bemutatása (kata) a tanult technikák kivitelezésével, a sportágra jellemző mozgásdinamikával, számolásra és számolás nélkül, önállóan
- Dzsúdó
 - Az előre, hátra és oldalra történő társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által övvel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással)
 - Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve

- Nagy külső horogdobás végrehajtása
- Nagy belső horogdobás végrehajtása

FOGALMAK

jogszerű önvédelem, egyensúlyi helyzet kibillentése, fair play, oldalsó csúsztatott esés, földharc, társ felemelése, parter helyzet, egyenes ütés, köríves ütés, kalapácsütés, egyenes rúgás, köríves rúgás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy belső horogdobás (emelő védelem (age uke)), alkar védelem kifelé és befelé (soto ude uke és uchi ude uke), alsó söprő védelem (gedan barai), ellentámadás hátul levő kézzel (gjaku tsuki), kumite, kata

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri az önvédelmi és küzdősportok azon technikai gyakorlatait, amelyek az egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavalltak és alkalmazásukkal növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző technikai gyakorlatok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Alternatív környezetben űzhető mozgásformák

JAVASOLT ÓRASZÁM: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása
- Az időjárás, az öltözködés, a sporttáplálkozás és a sporttevékenység összefüggéseinek megértése
- Az egészségmegőrző mozgásformák kategóriáinak intenzitás szerinti beazonosítása, szerepének megismerése az egészségtudatos életvezetésben
- A szabadban végezhető sportágak ismeretének további bővítése (futás, görkorcsolya, túrázás, tájfutás erdőben, streetball, strandkézilabda, strandröplabda, nordic walking, lovaglás, falmászás, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás)
- Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készség szintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrakenuzás)
- Térképolvasás alapjainak, a tájolók megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések ismerete, alkalmazása
- Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek tudatos használata
- Szabadtéri akadálypályák leküzdése
- A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás tudatosítása
- Az alternatív környezetben űzhető sportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- Egy tradicionális, természetben űzhető sportág történetének, meghatározó magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

strandkézilabda, strandröplabda, tájoló, égtájak, folyadékpótlás, napsugárzás, egészség

A gyógytestnevelés-órák keretében a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását.

A gyógytestnevelés-óra keretében a szabadtéri mozgásformák, sportjátékok, valamint a természetben üzhető mozgásformák a rekreáció lehetőségeként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző uszodai tevékenységek szervezetre gyakorolt pozitív hatásainak és egészségtani kockázatainak megismerése.
- Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása
- A balesetek megelőzésére tett intézkedések megismerése
- A víz szeretete mellett annak veszélyeinek megismerése
- Alapvető vízből mentési, életmentési ismeretek elsajátítása
- Az úszásnál érvényesülő hidrosztatikai és hidrodinamikai törvényszerűségekről alapvető ismeretek szerzése
- A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrő továbbfejlesztése
- A közösségi szellem fejlesztése
- A vízben végezhető játékok tanulása, az úszások megszerettetése
- A korábban tanult úszásnem(ek) folyamatos gyakorlása, technikájának javítása
- (Amennyiben 1–6. osztályban tanult úszni.) Választott újabb úszásnem(ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása
- A vízilabdázás és egyéb vízben üzhető sportok megismerése
- Aerob állóképesség fejlesztése az úszás ritmusának alakításával
- Anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri, erőteljes leúszásával
- Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése
- Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően
- Az úszás specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal

- Az úszás és a vízilabda sportágtörténetének, jelentős külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

aerob és anaerob állóképesség, vízilabda, vízből mentés, hidrosztatika, hidrodinamika

A gyógytestnevelés-órán a különböző úszásnemek technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok alkalmazásával, a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően⁶

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására;
- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre;
- tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik;
- rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- A gyógytestnevelés fejlesztési feladatainak megjelenése a különböző témakörökbe ágyazottan, azok szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:
 - A helyes légzéstechnika elsajátítása
 - Légzőgyakorlatok önálló összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
 - A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségadással, majd anélkül

⁶ A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítségével
- Összetett korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása
- Egyszerűbb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok összeállítása tanári segítséggel
- A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok önálló összeállítása tanári kontrollal, a testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása
- Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés
- Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása
- Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül
- A gyógytestnevelés specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- A gerinc elváltozásához, belgyógyászati betegségekhez vezető káros életviteli szokások beazonosítása, ok-okozati összefüggéseinek megértése

FOGALMAK

káros életviteli szokások, gerincferdülés, helytelen testtartások, terheléshatár

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyam:

Természetes és nem természetes mozgásformák

Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában.

Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok összefűzése. Az erősítés és nyújtás jelentősége.

A kamaszkori személyi higiénéről elemi tájékozottság.

Sportjátékok

Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet.

Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában.

A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása.

A csapatjátékhöz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése.

A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása.

Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése.

Atlétika jellegű feladatok

Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.

Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően.

Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben.

Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása.

A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.

Torna jellegű feladatok

A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban.

Talaj gyakorlatban -önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban.

A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.

Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.

Alternatív környezetben űzhető sportok

Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlási tapasztalat és fellelhető erősebb belső motiváció némelyik területén.

Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása.

A környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése.

A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyam:

Természetes és nem természetes mozgásformák

Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában.

Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság.

Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása.

Az erősítés és nyújtás jelentőségének ismerete.

Az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek.

A kamaszkori személyi higiénéről elemi tájékozottság.

Sportjátékok

Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet.

Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában.

A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása.

A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése.

A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása.

Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése.

Atlétika jellegű feladatok

Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.

Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően.

Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben.

Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása.

Torna jellegű feladatok

A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban.

Talaj gyakorlatban- önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban.

A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.

Alternatív környezetben űzhető sportok

Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlási tapasztalat és fellelhető erősebb belső motiváció némelyik területén.

Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása, környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése.

A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.

11.27 TÖRTÉNELEM

5-8. ÉVFOLYAM

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

A tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. A kerettanterv több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve tanulmányozhatja. Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozhat, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetenciák: A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti magabiztos eligazodást.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényegét, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiséget, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

A kerettanterv témakörönként határozza meg a javasolt óraszámot. Ezek összege megfelel az évi teljes óraszámnak, amely elegendő a témák ismeretanyagának feldolgozásához és a tanulási eredményekhez kapcsolódó kompetenciák elsajátításához. A kerettantervben meghatározott tanulási tartalmak azonban átlagos esetben a javasolt órakeret kb. 80%-ában feldolgozhatók.

A helyi tanterv alapján a tanár a kerettantervből évente két témát mélységelvű feldolgozásra jelöl ki, amelyre több idő, a javasolt időkereten felül összesen további 6–10 óra tervezhető. Ezeknek legalább 70%-a magyar történelmi témájú legyen. A mélységelvű tanítás lehetőséget ad az adott téma részletesebb ismeretekkel, többféle megközelítési móddal és tevékenységgel történő feldolgozására. A mélységelvű témák esetében nagyobb lehetőség nyílik a projektmunkára, illetve a múzeumi órák és a témával kapcsolatos tanulmányi kirándulások szervezésére.

A Témakörönként megjelenő tantervi táblázatok magukba foglalják a hozzájuk tartozó Témákat, a konkrétabb tartalmakat feltüntető Al témákat, valamint az egyes témakörökhöz kapcsolódó Fogalmak és adatok/Lexikák címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat. Minden fogalmi elem csak egyszer fordul elő, annál a témakörnél, ahol kötelező elemként először szerepel a tantervben. A táblázat

utolsó oszlopában feltüntetett Fejlesztési feladatok teljesítésével valósulnak meg az előírt tanulási eredmények.

A táblázat alatt témakörönként felsorolt Javasolt tevékenységek nem kötelező elemei a tantervnek, de eredményessé tehetik a tananyag feldolgozását és a szaktanári munkát. Ezek köre természetesen bővíthető különféle tanulási eljárásokkal, módszerekkel.

5-8. évfolyam

Az általános iskolai történelemtanítás és –tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a magyar és egyetemes történelem legalapvetőbb történeteivel, tényeivel, jelenségeivel, eseményeivel és szereplőivel. A magyar történelem eseményeiről és hőseiről kialakított kép, a büszkeségre okot adó történelmi cselekedetek, eredmények és emberi teljesítmények megismerése megalapozza a hazaszeretet érzését.

A tantárgy tanulása során bővülő ismeretei és a különböző tevékenységek által alakuljanak ki a tanulóban a történelemről és társadalmi kérdésekről való tájékozódás és gondolkodás legalapvetőbb kompetenciái, amelyek segítik, hogy megértse a múlt és jelen társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális jelenségeit. Az általános iskolai történelemtanulás megalapozza a tanulóban az aktív állampolgári léthez szükséges kompetenciákat.

Az általános iskolai történelemtanításnak egyszerre célja és feltétele a tanuló kíváncsiságának és tudásvágyának felkeltése és ébren tartása a történelem, illetve a közéleti kérdések iránt. Az egyes témák, tanítási módszerek és tanulói tevékenységek kiválasztása során mindig szem előtt kell tartani a tanulás élményszerűségének követelményét. A tanuló képzeletét, fantáziáját és érzelmeit megragadó témák, történetek és tevékenységek révén válhat eredményessé a történelem tanulása. A különböző korok életmódját tárgyaló témakörök és a történelmi portrék jó alkalmat adnak a szemléletes és élményszerű megjelenítésre (pl. képek, filmek, modellek, zenék, hangdokumentumok), a tanuló életéhez, érdeklődéséhez köthető témák tárgyalására, valamint érdekes, megrázó vagy éppen tréfás, de mindenképpen elgondolkodtató történetek elbeszélésére, illetve megjelenítésére.

A történelemtanulás ugyan az ötödik évfolyamon kezdődik, de iskolai előzményekre is támaszkodik; az 1–4. évfolyamon elsajátított kompetenciákra éppúgy, mint az alsó tagozat történelmi tárgyú olvasmányaira, illetve a tanulónak a nemzeti ünnepek iskolai megünneplése és az emléknapok nyomán keletkező tudására.

A kerettanterv évenként 5–8 témakör feldolgozását írja elő. Az egyes témakörök 2–7 témát tartalmaznak, ami tanévenként összesen 18–20 témát jelent.

Miközben az éves időkeret a korábbi tantervekhez képest nem változott, a minimálisan kötelező témák, fogalmak és egyéb adatok/lexikai egységek száma a korábbiaknál kevesebb lett. A meghatározott tananyagrészek feldolgozása átlagos esetekben a javasolt idő mintegy 80 %-át veszi igénybe. Mindez időt és alkalmat ad a tevékenységalapú tanulásra, az ismeretek alkalmazására, a tanulási eredményekben megfogalmazott kompetenciák fejlesztésére a tanár által leghatékonyabbnak tartott (pl. egyéni, kooperatív) tanulási technikák alkalmazására. Továbbá ez által lehetőség nyílik a helyi tantervben megfogalmazott helytörténeti vagy egyéb témák beemelésére, speciális foglalkozások szervezésére (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés), illetve tantárgyközi projektek megvalósítására.

5–6. évfolyam

Az általános iskola 5–6. évfolyamán a történelemtanítás bevezeti a tanulót a történelmi múlt megismerésébe. A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése, a pozitív hozzáállás megteremtése és a legfontosabb ismeretek elsajátítása mellett ekkor kezdődik a történelemtanuláshoz szükséges alapvető tanulásmódszertani jártasságok, készségek kialakítása. A tanuló egyfelől megismerkedik az ókor, középkor, kora újkor és az újkor történelmének néhány jellemző vonásával, jelenségével, a magyar történelem legfontosabb fordulópontjaival, hőseivel és szereplőivel a 19. század közepéig. Elsajátítja, és alkalmazni kezdi a kulcsfogalmakat,

gyakorolja a változatos tevékenységformákat – információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás időben és térben; történetek megértése, elbeszélése, megvitatása stb. –, amelyek megalapozzák történelemtanulási készségeinek fejlődését, történelmi gondolkodásának kialakulását.

Ebben a szakaszban elsősorban konkrét történelmi események és élethelyzetek, szokások képszerű bemutatása, történetek elmesélése a jellemző. A tantervi témakörök egy jelentős részét történeti korok szerint beágyazott életmódtörténeti és portré témák adják. Előbbiek a régmúlt korok embereinek életét mutatják be egy-egy konkrét település és nép mikrovilágán, illetve az ezekhez kapcsolódó történeteken keresztül. A kerettanterv a települések esetében ajánlásokat fogalmaz meg, amelyektől a helyi tantervek összeállítása során a pedagógusok régiójuknak megfelelően eltérhetnek. További fontos alapelv a jelenségalapú megközelítés, vagyis a tanuló nem általános modelleken, hanem egyes települések/népek életén keresztül ismerkedik meg az ókor, a középkor, a kora újkor és az újkor világával. A portré típusú témakörök a magyar történelem néhány kiemelkedő személyiségének, hősének életét, cselekedeteit és történelmi jelentőségét dolgozzák fel, miközben megismertetik a tanulót a hozzájuk fűződő történeti hagyománnyal.

Az általános iskolában a történettanításon alapuló történelemtanítás, vagyis a történetmesélés, a szemléletesség és a tevékenységközpontú megközelítés a témák kiválasztásának, illetve feldolgozásának egyaránt fontos vezérelve. Az egyes korszakok életmódját bemutató témakörök, témák, a kiemelkedő személyiségeket bemutató portrék eredményes bemutatásához a tanuló képzeletét megragadó történeteken, a személyes életéhez kapcsolódó élményeken keresztül vezet a sikeres történelemtanítás útja. Ugyanakkor a történetek feldolgozásán keresztül fejlődik a tanulónak a történelemtanuláshoz elengedhetetlen narratív kompetenciája is.

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;

be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;

tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;

ismeri a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;

fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;

képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;

tisztában van a középkor és újkor világképének fő vonásaival;

ismeri és be tudja mutatni a 19. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;

ismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;

példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;

ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;

valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkori európai történelmi folyamatokban.

Ismeretszerzés és forráshasználat

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból; kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni; megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források); képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére; megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat; felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához; képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni; képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján; össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel; meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek; egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni.

Tájékozódás időben és térben

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját; használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást; időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszak segítségével; a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz; használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére; egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

Szaktárgyi kommunikáció

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni; össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát; az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni; képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalta történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban; képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról; különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat; tud egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról; egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást állít össze és mutat be; egyszerű történelmi kérdésekről véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja; meghallgatja mások véleményét, érveit;

tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

Történelmi gondolkodás

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között; képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket; a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg; feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és alátámasztja azokat; a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít; önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről; felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral; példákat hoz a történelmi jelenségekre; felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 5–6. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:

politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralkodó, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;

társadalmi: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód;

gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés, falu, város;

eszmé- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

Az 5–6. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 136 óra.

Heti óraszám: 2 óra, így az éves óraszám: 72 osztályonként.

5. évfolyam	óraszám
Személyes történelem	7
Kiemelt témakör: Fejezetek az ókor történetéből	19
A kereszténység	5
A középkor világa	17
Kiemelt témakör: Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	24
Összesen:	72
6. évfolyam	óraszám
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	10
Kiemelt témakör: Új látóhatárok: A világ és Európa a kora újkorban	15
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből	14
Élet a kora újkori Magyarországon	6
Forradalmak kora és a polgárosodás kora Európában	5
Kiemelt témakör: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	22
Összesen:	72
Évente két mélységelvű téma: 5. évfolyamon: Ókori Kelet, Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	

6. évfolyamon: A magyar nemzeti ébredés és a polgárosodás kora, Új látóhatárok: A világ és Európa a kora újkorban	
Összes óraszám:	144

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 6–10 óra, melyet a kiemelt témakörökbe beépítettünk.

5.évfolyam

Témakör: Személyes történelem

Javasolt óraszám: 7 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Körülöttem a történelem	Családi fotóalbum és személyes tárgyak. Személyes történetek dokumentálása, elbeszélése. Egy nap dokumentálása. Kódexkészítés (valamely magyar kódex mintájára pl. Képes krónika).	Fogalmak: kódex. Kronológia: Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.	Egyszerű, személyes történetek elmesélése. Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése és rendszerezése. Címer, zászló, pecsét készítése önállóan vagy társakkal. Információk gyűjtése képi és tárgyi forrásokból megadott szempontok szerint. A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
Címer, zászló, pecsét, az idő mérése	Címerek és zászlók alkotóelemei saját település és Magyarország címere és zászlaja példáján. A hitelesítés eszköze, a pecsét (pl. az Aranybulla pecsétje). Személyes címer-, zászló- és pecsétkészítés. Az időszámítás.		

Javasolt tevékenységek:

Képpel illusztrált, írott összefoglaló készítése egy meghatározó személyes élményről.

Kódexlap készítése, pl. a Képes krónika alapján.

Időszalag készítése.

Ország, település, iskola, sportegyesület és egyéb címerek gyűjtése.

Címerek értelmezése tanári irányítással.

Témakör: Fejezetek az ókor történetéből

Javasolt óraszám: 19 óra

ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

Az ókori Egyiptom világa	Földművelés a Nílus mentén. Hitvilág és halottkultusz a piramisok és a Királyok Völgye példáján: Memphis és Théba. A legjelentősebb találmány: az írás.	Fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, falanx, légio, népvándorlás.	Az ókori egyiptomi, görög és római életmód főbb vonásainak felidézése. Információk gyűjtése az ókori és a modern olümpiai játékokról, és összehasonlításuk. Az ókori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. Görög hoplita felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán. A tanult háborúk okainak és következményeinek bemutatása; illetve a tanult hősökhöz kapcsolódó történetek felidézése.
Az ókori Hellász öröksége	Mindennapok egy görög városban: Athén és lakói. Görög istenek, az olümpiai játékok. Az athéni és spártai nevelés.	Személyek: Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila.	Mai magyar településnevek azonosítása az ókori Pannónia térképén. A Hun Birodalom földrajzi kiterjedésének nyomon követése a térképen. A nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető jellegzetességeinek felidézése.
Az ókori Róma öröksége	Róma alapítása a mondákban. Egy római polgár mindennapjai. A gladiátorviadalkok és a kocsiversenyek. Római emlékek Pannóniában.	Kronológia: Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490 a marathóni csata, Kr. u. 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása.	A Hun Birodalom földrajzi kiterjedésének nyomon követése a térképen. A nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető jellegzetességeinek felidézése.
A görög-római hadviselés	Görög hadviselés a marathóni csata példáján. Nagy Sándor hadserege és hódításai. Az ókor „tankjai”: Hannibál elefántjai. Caesar légioi.	Topográfia: Egyiptom, Nílus, Athén, Olümpia, Spárta, Itália, Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom.	Történelmi mozgások (pl. hadmozdulatok, hadjáratok, népmozgások) nyomon követése történelmi térképen.
Képek a népvándorlás korából	A Római Birodalom szétesése. A Hun Birodalom. Attila és hadjáratai: az ókor egyik legnagyobb csatája (a catalaunumi csata).		

Javasolt tevékenységek:

Képek gyűjtése és rendszerezése ókori épületekről.

Térképvázlat készítése egy ókori város jellegzetes épületeinek és közterületeinek (pl. piac, kikötő) feltüntetésével.

Egy szabadon választott pannóniai település megtekintése.

Tabló készítése az ókori civilizációk kulturális örökségéről.

Egy ókori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).

A Szépművészeti Múzeum egyiptomi kiállítása néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.

Helyi ókori tárgyú gyűjtemény néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.

Ókori témájú film vagy filmrészlet megtekintése és megbeszélése.

Témakör: A kereszténység

Javasolt óraszám: 5 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az Ószövetség népe	Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes. Az önálló zsidó állam alapítói: Dávid és Salamon története.	Fogalmak: egyistenhit, Biblia, Ószövetség/Héber Biblia, Újszövetség, zsidó vallás, keresztény vallás, keresztység és úrvacsora.	Jézus élete legfontosabb eseményeinek bemutatása. Jézus erkölcsi tanításainak értelmezése. A kereszténység fő jellemzőinek és elterjedésének bemutatása. A Héber Biblia máig ható innovációi: egyistenhit, tízparancsolat, heti pihenőnap
Jézus élete, tanításai és a kereszténység	Történetek az Újszövetségből. A kereszténység főbb tanításai. A kereszténység elterjedése. A keresztény hitélet színterei és szertartásai. A kereszténység jelképei.	Személyek: Mózes, Dávid, Salamon, Jézus, Mária, József, Szent Péter és Szent Pál apostolok. Topográfia: Jeruzsálem, Betlehem.	

Javasolt tevékenységek:

A bibliai történeteket ábrázoló képek, művészeti alkotások gyűjtése.

Tematikus képgaléria összeállítása a zsidó és keresztény vallásról megadott szempontok alapján.

Képek gyűjtése bibliai helyszínekről.

Pál apostol missziós útjainak követése tematikus térképen.

Témakör: A középkor világa

Javasolt óraszám: 17 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Élet a várban – egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalom bemutatásával	Királyok és nemesek Várpépítészet – híres magyar középkori várak. Egy uradalom működése, a falvak világa (a jobbágyok élete).	Fogalmak: földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágy, robot, pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend,	A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása. A középkori kultúra főbb vonásainak felidézése. Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti
Élet a kolostorban – egy magyar	A középkori egyházszervezet.		

kolostor (pl. Pannonhalma) bemutatásával	A szerzetesség és a kolostor. Román és gótikus templomépítészet – híres magyar középkori egyházi emlékek. Oktatás a középkorban.	kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám vallás.	eltérések összehasonlítása. A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód). A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. A középkori páncélos lovag felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.
Élet a középkori városban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatásával	A céhek. A városi polgárok. Városépítészet – híres magyar középkori városok. Könyvnyomtatás és reneszánsz.	Személyek: Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed. Topográfia: Visegrád, Pannonhalma, Szentföld, Anglia, Franciaország.	
A keresztes lovagok világa	Az iszlám–arab kihívás. A nehézlovas harcmodor. Keresztesek a Szentföldön. A lovagi életforma és kultúra.		

Javasolt tevékenységek

Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori városról, uradalomról, várról vagy kolostorról.

Tablókészítés a középkori magyar templomokról.

Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy társakkal.

Egy középkori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).

Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről.

Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inasból céhmester, apródból lovag, jobbagyból püspök).

Montázs összeállítása a középkort idéző képekből megadott szempontok alapján (pl. foglalkozás, viselet, jelentős események stb.).

Témakör: Képek és portrék az Árpád-kor történetéből

Javasolt óraszám: 24

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Történetek a magyarok eredetéről	A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi. Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés.	Fogalmak: hunok, finnugor, törzs, vérszerződés, fejedelem, honfoglalás, székelyek, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok, kunok.	A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. A tanult mondai történetek felidézése, a mondai hősök szándékainak azonosítása.
Honfoglalás és kalandozások	Álmos és Árpád alakja a krónikákban. A honfoglalás: Etelközből a Kárpát-medencébe.		

	Történetek a kalandozó magyarokról.		
Szent István és a magyar állam	Géza és István alakja a krónikákban. István harca Koppánnal és a koronázás. Államalapítás: egyházszerzés, vármegyék és törvények.	Személyek: Álmos, Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért, Szent Erzsébet, Szent Margit.	Mondai szereplők felismerése képek, művészeti alkotások alapján. Rekonstrukciós rajzok, ábrák elemzése és/vagy készítése a honfoglaló magyarok viseletéről, lakóhelyéről, fegyverzetéről. Történetek felidézése az Árpád-kori magyar történelemből. A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése. A tanult uralkodók elhelyezése az időszalagon.
Árpád-házi királyportrék	Szent László, a lovagkirály. Könyves Kálmán, a művelt király. III. Béla, a nagyhatalmú király. II. András és az Aranybulla IV. Béla és a tatárjárás.	Kronológia: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 István uralkodása, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása.	
Árpád-kori szentek	Szent Gellért. Szent Erzsébet. Szent Margit.		
Árpád-kori győztes harcok és csaták	A pozsonyi csata. Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata. Nomád támadások keletről: a kerlési csata.	Topográfia: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Muhi, Német-római Császárság.	
Magyarország koronázási jelvényei	Szent Korona. Palást, jogar, országalma.		

Javasolt tevékenységek

Az Árpád-kori magyar történelem kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése.

Képösszeállítás készítése a Szent Lászlót megörökítő freskókból a Kárpát-medencében.

A történelmi alakok megjelenítése szerepjátékkal egy konkrét történelmi helyzetben.

Információk gyűjtése és megbeszélése az Árpád-kor uralkodóiról, szentjeiről.

A Szent Korona és a koronázási jelvények megtekintése.

A továbbhaladás feltételei 5. évfolyamon:

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat,

be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;

tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait,

ismeri a középkori történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;

fel tudja idézni a középkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalásig,

tisztában van a középkor világképének fő vonásaival;
ismeri az ókor és középkor hadviselési szokásait, jellemzőit;
példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa politikai fejlődéséhez;
valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori európai történelmi folyamatokban.

Ismeretszerzés és forráshasználat

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;

megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);

megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;

felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához; képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;

össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;

egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni.

Tájékozódás időben és térben

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;

használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;

időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;

a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, államhoz;

használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;

egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

Szaktárgyi kommunikáció

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;

össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát; az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni; képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalta történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;

képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;

különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;

tud egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;

egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást állít össze és mutat be;

egyszerű történelmi kérdésekről véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja; meghallgatja mások véleményét, érveit;

Történelmi gondolkodás

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között; a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg; feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és alátámasztja azokat;

önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;

felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 5. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:

politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, köztársaság, egyeduralkodó, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;

társadalmi: társadalom, társadalmi csoport, népcsoport, életmód;

gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás,

áruterelés, falu, város;

eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

6.évfolyam

Témakör: Képek és portrék a magyar állam virágkorából

Javasolt óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Magyar királyportrék a 14–15. századból	Károly és az aranyforint. Nagy Lajos, a hódító. Luxemburgi Zsigmond, a császár.	Fogalmak: aranyforint, kormányzó, végvár, szekervár, zsoldos. Személyek: I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.	A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképvázlat készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól.
Hunyadi János, a törökverő	Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér. A nándorfehérvári diadal.	Kronológia: 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–1490 Mátyás uralkodása. Topográfia: Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár.	A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó	Mondák és történetek Mátyás királyról. A fekete sereg. Mátyás reneszánsz udvara.		

Javasolt tevékenységek

A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.

A nándorfehérvári csata rekonstruálása (ábra, térképvázlat, kép, film, animáció segítségével). Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról.

A Nemzeti Múzeum középkori magyar gyűjteménye néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.

Látogatás a visegrádi várban és/vagy királyi palotában.

Témakör: Új látóhatárok

Javasolt óraszám: 15 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A földrajzi felfedezések	A felfedezők útjai. A világkereskedelem kialakulása. Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák.	Fogalmak: gyarmat, manufaktúra, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus, ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás. Személyek: Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz. Kronológia: 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete. Topográfia: Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak.	A nagy felfedezők útjainak bemutatása térképen. A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása. A világkereskedelem útvonalainak bemutatása térkép segítségével. A reformáció és katolikus megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén. Érvelés a vallási türelem mellett.
Korai kapitalizmus	A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód. A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása. Az első bankok és tőzsdék.		
A vallási megújulás	Egyházi reformtörekvések a kora újkorban. Reformáció és katolikus megújulás. Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján. Vallási türelem Erdélyben.		
Az új világkép kialakulása	A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat. A középkort felváltó világkép: a felvilágosodás.		

Javasolt tevékenységek

Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembé.

Hasonlóságok és különbségek megállapítása a megismert felekezetek templomairól készült fotók alapján.

A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése.

Információk gyűjtése a magyar reformáció néhány képviselőjéről.

Egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson.

Táblázat készítése a középkor és az újkor világképének összehasonlításához megadott szempontok alapján.

Témakör: Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből

Javasolt óraszám: 14 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztés feladatok
A török háborúk hősei	II. Lajos és a mohácsi csata. Buda eleste és az ország három részre szakadása. A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős).	Fogalmak: szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás.	A mohácsi csata eseményeinek rekonstruálása animációs film és térkép alapján. A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen.
Bocskai, Bethlen és Zrínyi	Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére. Bethlen Gábor, Erdély fejedelme. Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. Buda visszavétele: a török kiűzése.	Személyek: I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia.	A török- és Habsburg-ellenes harcok hőseiről szóló történetek elbeszélése, irodalmi szövegek felidézése. Képek, ábrázolások gyűjtése és azonosítása, filmrészletek értelmezése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca	Rákóczi fordultatos életpályája Munkácstól Rodostóig. Történetek a Rákóczi-szabadságharc idejéből. A szatmári béke: függetlenség helyett megbékélés a birodalommal.	Kronológia: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc.	A három részre szakadt ország térképének értelmezése. Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarország fejlődésére.
Mária Terézia	Mária Terézia, a családanya és uralkodó. Intézkedései Magyarországon. A magyar huszárok és a berlini huszárcsíny. Főúri kastélyok a művelődés	Topográfia: Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Pozsony, Bécs.	II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.

	szolgálatában (pl. Eszterháza, Gödöllő).		

Javasolt tevékenységek

Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról, kiállítás rendezése.

Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.

Egy a Rákóczi-szabadságharcot bemutató műalkotás (pl. festmény, népdal, regény) feldolgozása.

Vélemény megfogalmazása, vita a szatmári békéről.

A magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése.

A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása.

Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

Témakör: Élet a kora újkori Magyarországon

Javasolt óraszám: 6 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
Élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával	A török uralom. A mezőváros élete. Szarvasmarha-kereskedelem.	Fogalmak: nemzetiség, ortodox, barokk. Topográfia: Debrecen, Temesvár.	A kora újkori életmód összehasonlítása a maival. A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása különböző gyűjtött források alapján. A 15. századi és a 18. század végi magyarországi etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.
Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával	Magyarország újranevesítése és újranevesítése. Népek és vallások együttélése. A barokk városépítéset.		

Javasolt tevékenységek

A török kori magyar kereskedelem fő irányainak és árucikkeinek nyomon követése tematikus térkép segítségével.

Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtákról.

Térképvázlat rajzolása vagy makett készítése egy mezővárosról.

Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetéről.

Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

Témakör: Forradalmak kora

Javasolt óraszám: 5 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Ipari forradalom	Gyapotból pamut. A textilipar fejlődése.	Fogalmak: ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés,	Vélemény megfogalmazása a technikai fejlődés

	A gőzgép. Bányászat, gyáripár, vasútépítés. Gyerekek és felnőttek mindennapjai egy iparvárosban.	munkanélküliség, forradalom, diktatúra. Személyek: James Watt, Edison, Bonaparte Napóleon.	előnyeiről és hátrányairól. A francia forradalom értékelése; pozitívumok és negatívumok azonosítása. Napóleon alakjának, történelmi szerepének megítélése különböző források alapján.
Társadalmi- politikai forradalom	A köztársaság kísérlete Franciaországban. A forradalmi terror. Napóleon a császár és hadvezér.	Kronológia: 1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata. Topográfia: Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy- Britannia.	

Javasolt tevékenységek

A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján.

Beszélgetés a gyermekmunkáról.

Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen.

Napóleon-ábrázolások gyűjtése.

Témakör: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora

Javasolt óraszám: 22 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A reformkor	Széchenyi István alkotásai. A jobbágyszabadítás kérdése. A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye.	Fogalmak: országgyűlés, közteherviselés, jobbágyszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés.	A reformkor legfontosabb problémáinak bemutatása. 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok, visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével.
A forradalom	A március 15-i események és a 12 pont. Kossuth Lajos szerepe. Az áprilisi törvények. A Batthyány-kormány.	Személyek: Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc.	A kor történelmi szereplőinek jellemzése; tevékenységük bemutatása.
Képek a szabadságharc történetéből	Történetek a szabadságharc idejéből. Görgei Artúr, a hadvezér. A tavaszi hadjárat. A Függetlenségi nyilatkozat. A fegyverletétel és megtorlás – Arad.	Kronológia: 1830– 1848 a reformkor, 1848. március 15. a	A zsidóság pozitív szerepe a szabadságharcban.

A kiegyezés	Az ellenállás formái. Deák Ferenc szerepe. A kiegyezés megkötése. Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.	pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés. Topográfia: Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia.	A tavaszi hadjárat hadmozdulatainak végigkövetése térképen. A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét esetének bemutatása (aradi vértanúk, a zsidóságot sújtó közösségi büntetés) A kiegyezés értékelése.

Javasolt tevékenységek

Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről.

Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.

Folyamatábra készítése az európai és a magyar forradalmak események összefüggéseiről.

Térképvázlat készítése a március 15-i eseményekről.

Kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről.

Poszter, kiselőadás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról.

1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken.

Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeinek egyenruháiról és fegyvereiről.

Történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről.

Mikrotörténelmi kutatás: egyéni sorsok feltérképezése, a szabadságharc pozitív szerepet betöltő nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevőinek bemutatása.

A továbbhaladás feltételei 6. évfolyamon:

Ismeretszerzés és forráshasználat

ismeretszerzés tanári elbeszélés és vázlatrajz alapján. (Pl. Széchenyi és Kossuth reformkori tevékenysége.

lényeges információkat (kulcsszavakat) kiemel elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat ad (Pl. a nándorfehérvári győzelem.);

Írásos vázlat (Pl. a királyi önkényuralom és az alkotmányos királyság jellemzői.);

megadott szempontok alapján történelmi információkat gyűjt különböző forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, nyomtatott és digitális, vizuális források), (pl. a végvári katonák életéről);

megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;

felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;

képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival leír;

összeveti a forrásokban található információkat az ismereteivel;

egyszerű következtetéseket von le, és véleményt alkotni.

Tájékozódás időben és térben

ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját és elhelyezi az időszalagon;

a tanult történelmi eseményeket, személyeket, hozzá rendeli egy adott történelmi korhoz, államhoz;

használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, vaktérképen való elhelyezésére (pl. a felfedező utak és az első gyarmatok; Történelmi térkép elemzése. (Pl. információk gyűjtése a három részre szakadt ország térképének segítségével.)

Jelentős események egymásra hatásának vizsgálata. (Pl. a forradalom és a pozsonyi rendi országgyűlés történései.)

Szaktárgyi kommunikáció

önállóan elmond eseményeket, történeteket, bemutat történelmi személyeket, megfogalmaz saját véleményét;

összefoglalja saját szavaival a hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát; az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni; önálló kérdések megfogalmazása, rövid beszámolók készítése egy-egy történelmi témáról; történelmi fogalmak alkalmazása;

kiselőadás összeállítása és bemutatása egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével;

uralkodók és politikájuk jellemzése (pl. a lovagkirály külső és belső tulajdonságai.)

Összehasonlító táblázatok készítése (pl. a katolikus és protestáns vallások különbségeiről).

Történelmi gondolkodás

Különbségek azonosítása egy-egy történelmi jelenség kapcsán (pl. a felfedezések okai és céljai);

önálló vélemény megfogalmazása a történelmi szereplőkről, eseményekről és a személyiség szerepe a történelemben: (Pl. II. Rákóczi Ferenc élete, pályaképe.)

felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van. A három országrész jellegzetességeinek összevetése.

Változások és hatásaik nyomon követése. (Pl. a szabadságharc bukásának következményei.)

A tanuló a 6. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:

politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralkodó, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;

társadalmi: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód;

gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;

eszmé- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

7–8. évfolyam

Az általános iskola 7–8. évfolyamának történelemtanításánál az életkori sajátosságok figyelembevételével már törekedni kell az események és folyamatok összetettebb bemutatására. A tanuló ekkor már a magasabb szintű, elvontabb fogalmi gondolkodásra is képessé válik, ezért a képszerűség és a történettanításon alapuló történelemtanítás elvének alkalmazása mellett megkezdődik az elemző jellegű feldolgozás: összetett okok és következmények feltárása, az egyes történelmi jelenségek és folyamatok több szempontú

értelmezése. A tevékenység alapú tanulásnak továbbra is meghatározó szerepe van, ezért a kerettantervi beosztás időt hagy és lehetőséget teremt a műveltető történelemtanulásra, az ismeretek szélesebb körű alkalmazására, a kooperatív technikák előtérbe helyezésére, a sokoldalú kompetenciafejlesztésre, amelyek már a középiskolai történelem tanulmányokra, követelményekre való felkészítést is kell, hogy szolgálják.

Mivel a 7–8. évfolyamra a tanuló formálódó absztrakt gondolkodása a jellemző, ez megengedi, hogy a tananyag alapvetően kronologikus elrendezésű legyen, ami a legalkalmasabb a mai világot meghatározó 19–20. századi folyamatok értelmezésére. Az egyetemes és a magyar történeti témák vegyesen, korszakokhoz köthető témakörökbe rendezve jelennek meg. Kisebb mértékben, de továbbra is jellemző, hogy a tanterv az általános jelenségeket a magyar történelem példáin keresztül dolgozza fel. Az eseménytörténetet két tematikus és négy szintetizáló témakör egészíti ki. Utóbbiak hosszsmetszeti jellegűek: a demográfia, a demokrácia, az egyes kiemelt régiók történetét, valamint a nemzeti kultúránk és történelmünk eredményeit tekintik át a kezdetektől napjainkig. Legfőbb céljuk a négy év alatt tanultak áttekintése, illetve ezeknek a témáknak magasabb szintű, integráló, szintetizáló értelmezése.

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;

ismeri az újkori és jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;

fel tudja idézni az újkori és jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a 1849-től napjainkig;

képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;

tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;

ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;

ismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit;

fel tudja idézni az első és második világháború borzalmait, érveket tud felsorakoztatni a békére való törekvés mellett;

ismeri a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásait és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;

felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;

példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;

ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;

valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;

ismeri hazája államszervezetét.

Ismeretszerzés és forráshasználat

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek megfigyeléséből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;

kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat, tételmondatokat) elbeszélő vagy leíró, illetve rövidebb magyarázó írott és hallott szövegekből és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat adni;

megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok, médiatárak, filmek; nyomtatott és digitális, szöveges és vizuális források);

képes élethelyzetek, magatartásformák megfigyelésére és értelmezésére;

megadott szempontok alapján tudja értelmezni és rendszerezni a történelmi információkat; felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra, grafikon vagy diagram kapcsolódik az adott történelmi témához;

képen, egyszerű ábrán, grafikonon, diagramon ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;

képes egyszerű esetekben forráskritikát végezni, valamint különbséget tenni források között típus és szövegösszefüggés alapján;

össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel, párhuzamot tud vonni különböző típusú (pl. szöveges és képi) történelmi források tartalma között;

meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;

egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni különböző források hitelességéről és releváns voltáról;

Tájékozódás időben és térben

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény, jelenség és történelmi folyamat időpontját;

biztonsággal használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, folyamatra, korszakra való utalással végez időmeghatározást;

ismeretei segítségével időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;

a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, ikonikus szimbólumokat, tárgyakat, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;

biztonsággal használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek, folyamatok leolvasására, értelmezésére, vaktérképen való elhelyezésére;

egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

Szaktárgyi kommunikáció

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: önállóan, folyamatos beszéddel képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;

össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró, valamint rövidebb magyarázó szövegek tartalmát;

az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;

képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel, folyamatokkal, kapcsolatban;

képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;

különböző történelmi korszakok, történelmi és társadalmi kérdések tárgyalása során szakszerűen alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
tud egyszerű vizuális rendezőket készíteni és kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást és digitális prezentációt állít össze és mutat be önállóan;
egyszerű történelmi kérdésekről önálló, tárgyilagos véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
meghallgatja és megérti - adott esetben elfogadja - mások véleményét, érveit;
tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

Történelmi gondolkodás

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között; képes megfigyelni, értelmezni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
a történelmi eseményekkel, folyamatokkal és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és adatokkal, érvekkel alátámasztja azokat;
a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít, álláspontjukat azonosítja; önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről, folyamatokról;
felismeri és értékeli a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
társadalmi és erkölcsi problémákat azonosít adott történetek, történelmi események, különböző korok szokásai alapján;
példákat hoz a történelmi jelenségekre, folyamatokra;
feltételezéseket fogalmaz meg néhány fontos történelmi esemény és folyamat feltételeiről, okairól és következményeiről, és tényekkel alátámasztja azokat;
több szempontból képes megkülönböztetni a történelmi jelenségek és események okait és következményeit (pl. hosszú vagy rövid távú, gazdasági, társadalmi vagy politikai);
felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.
A tanuló az 7–8. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:
Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalmak:
politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralkodó, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;
gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés, falu, város;
eszmé- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

A 7–8. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 136 óra. Heti óraszám: 2 óra, éves óraszám: 72 óra. Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 6–10 óra, melyet a kiemelt témakörökbe beépítettünk.

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 6–10 óra

7. évfolyam	óraszám
A modern kor születése (nemzetállamok kora, gazdasági újítások)	7
Kiemelt témakör: A dualizmus kora: felzárkózás Európához	11
Az első világháború és következményei	13
Totális diktatúrák és a két világháború közötti időszak (gazdasági világválság)	7
A Horthy-korszak	9
Kiemelt témakör: A második világháború	12
A megosztott világ	5
Magyarország szovjetizálása	8
Összesen:	72
8. évfolyam	óraszám
Kiemelt témakör: A forradalomtól az ezredfordulóig	22
Együttélés a Kárpát-medencében	10
Népesedés és társadalom	7
A demokratikus állam	9
Régiók története	14
Mérlegen a magyar történelem	10
Összesen:	72
Évente két mélységelvű téma: 7. évfolyamon: A dualizmus kora: felzárkózás Európához, A második világháború 8. évfolyamon: A forradalomtól az ezredfordulóig, Mérlegen a magyar történelem	
Összes óraszám:	144

7.évfolyam

Témakör: A modern kor születése

Javasolt óraszám: 7 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A nemzeti eszme és a birodalmak kora	A nemzeti eszme és a nemzetállamok Európája. A világ nagyhatalmai és ellentétei a 20. század kezdetén.	Fogalmak: nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, demokrácia, szocializmus,	A 20. század eleji nagyhatalmak azonosítása, és a korabeli világra gyakorolt

	Gyarmatbirodalmak a világ térképén.	kommunizmus, keresztényszocializmus.	hatásuk feltárása térképek és egyszerű ábrák segítségével.
Politikai eszmék: liberalizmus, konzervativizmus, szocializmus	A liberalizmus. A konzervativizmus. A szocializmus és kommunizmus eszméje. A keresztényszocializmus.	Személyek: Bismarck, Marx. Kronológia: 1871 Németország egyesítése. Topográfia: Németország, Olaszország, Brit Birodalom, Amerikai Egyesült Államok, Japán.	A politikai eszmék legjellemzőbb gondolatait megjelenítő néhány egyszerű és rövid forrás értelmezése és azonosítása. A 19. századi politikai eszmék céljainak és jellemzőinek rendszerezése.

Javasolt tevékenységek

Németország területi egyesítés előtt és utáni térképének összehasonlítása, értékelése.

Magyarázatok keresése és azok megvitatása egyes államok létrejöttének és megerősödésének okaira (pl. Amerikai Egyesült Államok).

Ismerkedés nemzeti jelképekkel (zászlók, himnuszok).

Összehasonlító táblázat készítése a korszak politikai eszméiről.

Témakör: A dualizmus kora: felzárkózás Európához

Javasolt óraszám: 11 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A modernizálódó Magyarország	Magyar feltalálók és találmányok, az ipar fejlődése. Vasútépítés, folyószabályozás. Egy világváros kiépülése – az urbanizáció Budapest példáján.	Fogalmak: közös ügyek, dualizmus, MÁV, Millennium, emancipáció, urbanizáció.	A millenniumi Budapest bemutatása. A dualizmus kori vidék és város lakóinak és életmódjának bemutatása. A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása.
A millenniumi Magyarország	A soknemzetiségű ország. A zsidó emancipáció, a hazai zsidóság szerepe a magyarországi modernizációban. A cigányság helyzete, hagyományos mesterségek. A millenniumi ünnepek.	Személyek: Andrássy Gyula. Kronológia: 1896 a Millennium. Topográfia: Budapest.	A korszak gazdasági és technikai fejlődésének bemutatása. A korszak ipari fejlődésének nyomon követése diagramok, táblázatok segítségével.

	A legjelentősebb kulturális alkotások.		

Javasolt tevékenységek

Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak valamely jeles magyar tudósáról, feltalálójáról.

Képek gyűjtése a dualizmus kori társadalmi csoportok és nemzetiségek életéről.

Képgyűjtemény (tabló) összeállítása a millenniumi Budapestről internetes források alapján.

Témakör: Az első világháború és következményei

Javasolt óraszám: 13 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
Az első világháború, Magyarország a háborúban	A halálos lövés: a világháború kirobbanása. A hadviselő felek: az antant és a központi hatalmak. Az állóháború. Magyarok a világháborúban. A hátszág megpróbáltatásai. Lenin és a bolsevik hatalomátvétel.	Fogalmak: antant, központi hatalmak, front, állóháború, hátszág, bolsevik, tanácsköztársaság, vörösteror, fehér különítményes megtorlások, kisantant. Személyek: Tisza István, Lenin, Károlyi Mihály, Horthy Miklós.	A fontosabb hadviselő országok csoportosítása a szövetségi rendszerek szerint. Az első világháborús hadviselés összehasonlítása a korábbi háborúkéval. A háborús körülményeket bemutató különböző típusú források gyűjtése, feldolgozása. Európa háború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a változások értelmezése.
Magyarország 1918–1919-ben	A forradalmi kísérlet – elhibázott kül- és katonapolitika. Magyarország megszállásának folyamata. A tanácsköztársaság hatalomra kerülése és bukása. Az ellenforradalom.	Kronológia: 1914–1918 az első világháború, 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1920. június 4. a trianoni békediktátum.	A történelmi Magyarország szétesésének bemutatása térképen az elcsatolt területek történelmi megnevezésével. Vélemény megfogalmazása a történelmi Magyarország felbomlásának okairól.
A trianoni békediktátum	A Párizs környéki békék alapelvei, a vesztesek büntetése. A trianoni békediktátum – a megcsónkított Magyarország. Magyarország területi, népességi és gazdasági veszteségei. A kisantant.	Topográfia: Szarajevó, Szerbia, Doberdó, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Erdély, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Ausztria.	A trianoni békediktátum területi és demográfiai következményeinek értékelése.

Javasolt tevékenységek

Vita a háború okairól.

Grafikonok, táblázatok elemzése a háború legfontosabb adatairól (pl. résztvevők száma, veszteségek, háborús kiadások, fegyverek száma stb.).

Első világháborús emlékhelyek és emlékművek, sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.

Első világháborús kiállítás megtekintése.

Első világháborús katonadalok gyűjtése és eléneklése.

Trianon a gyermek szemével – kortárs visszaemlékezések felkutatása és megbeszélése.

Témakör: Totális diktatúrák

Javasolt óraszám: 7 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kommunista Szovjetunió	Lenin és Sztálin diktatúrája. Az államosítás. A terror és a munkatáborok.	Fogalmak: személyi kultusz, GULAG, totális állam, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus, fasizmus.	A kommunista Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország jellemzőinek azonosítása képi és szöveges forrásokban.
A nemzetiszocialista Németország	A nemzetiszocializmus: fajelmélet és antiszemitizmus. A náci hatalomátvétel, a hitleri diktatúra és terror. A hitleri Németország terjeszkedése: Ausztria és Csehszlovákia.	Személyek: Sztálin, Hitler. Kronológia: 1933 a náci hatalomátvétel. Topográfia: Szovjetunió, Szibéria (munkatáborok).	A totális diktatúrák összehasonlítása (pl. jelképek, ideológiák, hatalmi eszközök). Érvelés a 20. század kirekesztő ideológiáival szemben.

Javasolt tevékenységek

GULAG táborok és a náci koncentrációs táborok helyszíneinek térképen való azonosítása.

Film vagy filmrészletek megtekintése a nemzetiszocialista és/vagy a kommunista diktatúráról.

Témakör: A Horthy-korszak

Javasolt óraszám: 9 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A politika irányai	Horthy, a kormányzó. Antikommunizmus és revíziós törekvések. A politikai antiszemitizmus. Bethlen István miniszterelnöksége.	Fogalmak: revízió, numerus clausus, pengő. Személyek: Bethlen István,	A Horthy-korszak gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi eredményeinek és problémáinak felidézése.

	Külpolitikai kényszerpályák.	Klebensberg Kuno, Szent-Györgyi Albert.	Az antiszemitizmus megnyilvánulásainak azonosítása források alapján. Magyarország külpolitikai céljainak és lehetőségeinek bemutatása.
Gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődés	Gazdasági eredmények. Az oktatás, a kultúra és a tudomány néhány kiemelkedő képviselője. Társadalmi rétegződés és érintkezési formák Magyarországon. Életmód, szabadidő, sport.	Kronológia: 1920–1944 a Horthy-korszak.	A társadalmi változások bemutatása szöveges és képi források alapján. A korszak egy kiemelkedő személyiségének bemutatása.

Javasolt tevékenységek

Vázlatkészítés idézetek és képi források felhasználásával a Horthy-korszak társadalmáról.

Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak jeles személyiségeinek egyikéről.

Plakátok, korabeli történetek, versek, dalok gyűjtése a revíziós törekvésekről.

Fotók, illusztrációk gyűjtése az ipar (közlekedés) modernizációjáról.

Képek gyűjtése az oktatás, a tudomány, a sportélet új intézményeiről.

Témakör: A második világháború

Javasolt óraszám: 12 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Háború földön, tengeren és levegőben.	A hadviselő felek: a tengelyhatalmak és a szövetségesek. Sztálin-Hitler paktum, kezdeti német sikerek. A háború európai frontjai és a csendes-óceáni hadszíntér. Fordulatok a háborúban: Sztálingrád és Normandia, Berlin, az atombomba. Európa felosztása.	Fogalmak: tengelyhatalmak, szövetségesek, bécsi döntések, nyilasok, totális háború, holokauszt, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvények.	A nemzetiszocialista Németország és a kommunista Szovjetunió szerepének feltárása a háború kirobbantásában. A második világháború fordulópontjainak felidézése. A háború fegyvereinek és borzalmainak bemutatása különböző források alapján.
Magyarország a világháború idején	A revíziós eredmények A Szovjetunió elleni háború – a 2. magyar hadsereg a Donnál. Német megszállás. A kiugrási kísérlet és a nyilas hatalomátvétel. A hadszíntérre vált Magyarország.	Személyek: Franklin D. Roosevelt, Churchill, Teleki Pál, Szálasi Ferenc, Salkaházi Sára. Kronológia: 1939–1945 a második világháború, 1941. június a	Magyarország területi változásait és világháborús részvételét, valamint a második világháború főbb eseményeit bemutató térképek értelmezése.
A háború borzalmai	A totális háború. A világháború fegyverei. A hátszín szereplői. Az ellenállás formái.		A magyar külpolitika háború előtti és alatti törekvéseinek és

	A bombázások és városi harcok – Budapest példáján.	Szovjetunió megtámadása, 1944. március 19.	mozgásterének bemutatása. Ítélet megfogalmazása a második világháborús népiirtásokról és háborús bűnökről.
A holokauszt	A náci koncentrációs és megsemmisítő táborok. Az európai és magyarországi zsidótörvények. Kísérlet az európai és a magyar zsidóság és cigányság elpusztítására. Áldozatok és bűnösök, felelősség és embermentés: néhány kiemelkedő példa.	Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon. Topográfia: Sztálingrád, Normandia, Hirosima, Donkanyar, Auschwitz.	A magyar honvéd helytállásának felidézése források alapján. Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.

Témakör: A megosztott világ

Javasolt óraszám: 5 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A hidegháború	A kétpólusú világ – a vasfüggöny leereszkedése. Németország kettéosztása. Fegyverkezési verseny a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok között. Hidegháborús konfliktusok: Korea, Kuba.	Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), hidegháború, vasfüggöny, berlini fal, szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, piacgazdaság, jóléti állam. Személyek: Hruscsov, Kennedy. Kronológia: 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, 1948 Izrael Állam megalapítása.	A második világháború után kialakult világrendet bemutató térkép áttekintése és értelmezése. A nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra összehasonlítása. A nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítása. A hidegháború korabeli és a mai világhatalmi viszonyok összehasonlítása. A hidegháborús korszak alapvető jellemzőinek, történelmi szereplőinek azonosítása képek, szöveges források alapján. Gyűjtött információk értelmezése a hidegháború korának néhány világpolitikai válságáról (pl. Korea, Kuba, Berlin).
A Nyugat	A nyugati demokrácia és piacgazdaság. A jóléti társadalom. Az új tömegkultúra kialakulása.	Topográfia: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK),	Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése a két szuperhatalom fegyverkezési versenyéről

		Észak- és Dél-Korea, Kuba.	diagramok, táblázatok, képek és térképek segítségével.

Javasolt tevékenységek:

A jóléti állam jellemzőinek összegyűjtése és értékelése.

Internetes és egyéb források alapján képes gyűjtemény összeállítása az új tömegkultúra jellemző tárgyairól, eseményeiről.

Poszterek készítése a nyugati és keleti blokk országainak életmódjáról.

Kiselőadás tartása egy hidegháborús konfliktusról.

Témakör: Magyarország szovjetizálása

Javasolt óraszám: 8 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kommunista diktatúra kiépítése Magyarországon	Háborús pusztítás és szovjet megszállás, deportálások a szovjet munkatáborokba. Bűnbakká tett németek és magyarok – kitelepítések, lakosságcsere. Az 1945-ös és 1947-es választások. Egypártrendszer, államosítás, diktatúra.	Fogalmak: malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH). Személyek: Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József.	Magyarország szovjet megszállása következményeinek felidézése. A tömeges deportálások jellemzőinek azonosítása visszaemlékezések és egyéb források alapján.
A Rákosi-diktatúra	Az ÁVH működése. A személyi kultusz. Az egyházüldözés. A tervgazdaság működése.	Kronológia: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra.	A Rákosi-rendszer jellemzőinek, bűneinek azonosítása források, képek, filmrészletek alapján.
Deportálások „békeidőben”	A deportálások és üldözések okai. A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások Csehszlovákiában; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok. Magyarországi kitelepítések és munkatáborok.	Topográfia: Recsk, Hortobágy, Duna-delta.	A határon túli magyarok megpróbáltatása-inak bemutatása különböző források alapján.

Javasolt tevékenységek:

Jelszavak, csasztaskák, viccek gyűjtése a Rákosi-diktatúra idejéből.

Új iparvárosok azonosítása térképen.

Egy játékfilm vagy filmrészlet megtekintése a korszakból vagy a korszakról.

Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.

Kitelepítésekről, deportálásokról szóló visszaemlékezések részleteinek közös feldolgozása.

Javasolt tevékenységek

Képek gyűjtése a német haderő és a szövetségesek magyarországi pusztításának eszközeiről és helyszíneiről.

Ismeretek szerzése és megvitatása a holokauszt történetét feldolgozó gyűjtemények, online adatbázisok segítségével (pl. látogatás a Holokauszt Emlékközpontban).

A holokausztról szóló visszaemlékezések, irodalmi és filmfeldolgozások egy-egy részletének megbeszélése.

Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.

Egy magyarországi embermentő (pl. Boldog Salkaházi Sára) tevékenységének megismerése és értékelése.

Második világháborús emlékhelyek, emlékművek és sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyamon:

Ismeretszerzés és forráshasználat

kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat, tételmondatokat) elbeszélő vagy leíró, illetve rövidebb magyarázó írott és hallott szövegekből és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat adni;

élethelyzetek, magatartásformák megfigyelése és értelmezése;

adott szempontok alapján értelmei és rendszerezi a történelmi információkat;

képen, egyszerű ábrán, grafikonon, diagramon ábrázolt folyamatot, jelenséget fel tudja

dolgozni és saját szavaival le tud írni (Pl. a korszak gazdasági fejlődésének jellemzői.);

összeveti a forrásokban található információkat az ismereteivel, párhuzamot von különböző típusú (pl. szöveges és képi) történelmi források tartalma között;

Önálló ismeretszerzés, majd beszámoló filmek alapján (pl. Ryan közlegény megmentése, Schindler listája, A bukás);

Információk gyűjtése, grafikonokból, táblázatokból, szöveges forrásokból (pl. a

Magyarországra nehezedő háború utáni terhekről);

Írásos források, eredeti fotók és dokumentumfilmek feldolgozása (pl. a háború kirobbanásával kapcsolatban);

Diagramok készítése, értelmezése (pl. a háborús erőviszonyok ábrázolása).

Haditechnikai eszközök megismerése.

Tájékozódás időben és térben

ismeretei segítségével időrendbe állítani a történelmi eseményeket és ezek ábrázolása időszalag segítségével;

a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket el tudja helyezni a térképen és meg tudja keresni a tanult földrajzi helyeket;

Vaktérképek készítése. (Pl. frontvonalak berajzolása.)

Földrajzi, néprajzi (pl. honismereti) és történelmi térképek összevetése.

biztonsággal használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek, folyamatok leolvasására, értelmezésére, vaktérképen való elhelyezésére:

+ Budapest fejlődésének nyomon követése (pl. korabeli és mai térképek alapján).

+ Vaktérkép (pl. a központi hatalmak és az antant országok berajzolásához

A történelmi tér időbeli változásai. (Pl. a határok újra rajzolása a háború után)

Egyszerű stratégiai térképek és csatatérképek tervezés és készítése.

A revízió határmódosításainak nyomon követése, térképek és táblázatok segítségével.

A főbb háborús események időrendbe állítása térségenként, frontonként.

Térképek elemzése, a folyamatok összefüggéseinek megértése, távolságok, területek becslése.

Szaktárgyi kommunikáció

Beszámoló készítése valamilyen témáról (Pl. a korszak magyar tudósai, feltalálói) és ezeket önállóan és folyamatos bemutatása;

A dualista rendszer államszerkezeti ábrájának elkészítése, magyarázata;

A kiegyezésben főszerepet játszó személyek portréjának bemutatása (pl. Deák Ferenc, Eötvös József, Ferenc József);

Grafikonok, táblázatok elemzése, készítése a világháborúk legfontosabb adatairól;

Vita. (pl. A politikusok szerepe és felelőssége a világháborúk kirobbantásában.);

A gazdasági világválság magyarázata, összehasonlítása napjaink gazdasági folyamataival;

Diagramok készítése (pl. termelési és munkanélküliségi adatokból);

Saját vélemények megfogalmazása történelmi helyzetekről (pl. a király nélküli Magyar Királyságról, a két világháború közötti időszakról);

Információk gyűjtése, elemzése, érvek, ellenérvek felsorakoztatása (pl. a trianoni békediktátummal kapcsolatban);

Fegyverek, katonai eszközök és felszerelések bemutatása (pl. repülők, harckocsik, gépfegyverek, öltözetek).

Kiselőadások tartása, olvasmányok, filmek, elbeszélések alapján.

Érvek, ellenérvek egy-egy vitára okot adó eseményről. (Pl. Pearl Harbor megtámadása; a partraszállás.)

Történelmi gondolkodás

Magyarázat az egységes államok kialakulásának történelmi okaira. (Pl. az olasz és német egység, az Egyesült Államok megszületése.);

Érvek és ellenérvek gyűjtése a kiegyezésről. (Pl. vita arról, hogy ez a lépés az ország megmentésének vagy elárulásának tekinthető-e.);

Beszámoló a millenniumi eseményekről a kor fény- és árnyoldalait is bemutatva;

Érvek gyűjtése (pl. a háborúk törvényszerű kitörése, illetve annak elkerülhetősége mellett);

Feltevések megfogalmazása a számunkra igazságtalan békéről;

Az első világháború utáni békék történelmi következményei, és az abból eredő újabb konfliktusok felismerése;

Többféleképpen értelmezhető szövegek és képi dokumentumok elemzése;

Az 1918–1920 közötti folyamatok értelmezése;

Magyarázat arra, hogy hazánkat földrajzi helyzete és revíziós politikája hogyan sodorta bele a háborúba;

Vita, elemzések, kiselőadások tartása a Horthy-korszak revíziós politikájával kapcsolatban;

Háborús háttérintézmények (pl. hátország, hírszerzés, koncentrációs tábor, GULAG) összehasonlítása;

A nagy gazdasági világválság kirobbanásának oka és következménye a világban;

Önálló vélemény megfogalmazása történelmi szereplőkről (pl. Hitler, Sztálin, Horthy Miklós stb.)

8.évfolyam

Témakör: A forradalomtól az ezredfordulóig

Javasolt óraszám: 22 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
Az 1956-os forradalom és szabadságharc	Október 23., a forradalom kirobbanása. A pesti srácok és szabadsághősök. A forradalom lakóhelyünkön és környékén. Szovjet tankokkal a népakarat ellen. A forradalom jelképei. A magyar forradalom a világtörténelem színpadán.	Fogalmak: Molotov-koktél, sortüzek, munkásőrség, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelészövetkezet, háztáji, maszek, gulyáskommunizmus,	Beszámolók készítése az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseiről. Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlások kegyetlenségének bemutatása példákon keresztül. Érvek gyűjtése a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének alátámasztására.
A kádári diktatúra	A kádári megtorlás. A pártállam működése: az elnyomás változó formái. Ellenőrzött társadalom, tömegszervezetek.	rendszerváltoztatás, privatizáció, jogállam, többpártrendszer.	A Kádár-rendszerrel szülő különböző jellegű források elemzése, értelmezése.
Élet a Kádár-rendszerben	A paraszti gazdaságok felszámolása, téjesítés. A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”. A hiánygazdaság. A második gazdaság kiépülése. Életszínvonal-politika és eladósodás.	Személyek: Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, II. János Pál, Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor. Kronológia: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1999 Magyarország belép a NATO-ba.	A Kádár-rendszer és napjaink életkörülményeinek összehasonlítása. A rendszerváltoztatás jelentőségének, következményeinek bemutatása. A magyar történelem legfontosabb politikai eseményeinek időrendbe állítása a rendszerváltoztatástól napjainkig.
A kétpólusú világ megszűnése és a rendszerváltoztatás Magyarországon	A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága. Az ellenzék megszerveződése Magyarországon. A tárgyalásos rendszerváltoztatás. A kétpólusú világ megszűnése. Az első szabad országgyűlési és önkormányzati választás. Antall József kormánya.		
Magyarország a rendszerváltoztatás után	A demokrácia és a piacgazdaság kiépítése.		

	A többpártrendszer működése. Gazdasági válság és felzárkózás – vesztesek és nyertesek. A társadalom átalakulása. Magyarország NATO-tagsága.	Topográfia: Corvin köz, Mosonmagyaróvár.	

Javasolt tevékenységek:

Információgyűjtés a „pesti srácokról”.

Térképvázlat készítése az 1956-os események budapesti helyszíneiről.

Interjú készítése egy 1956-os visszaemlékezővel.

1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén.

Az 1956-os forradalom és a Kádár-rendszer korszakával kapcsolatos játékfilm/ filmrészlet megtekintése és értelmezése.

Tablókészítés az úttörő mozgalom jellemzőiről a világnézeti nevelésben betöltött szerepéről.

Gazdasági és társadalmi diagramok, grafikonok elemzése a szocializmus válságának időszakából.

Retró-kiállítás rendezése.

Családi emlékek bemutatása, visszaemlékezések gyűjtése, interjú készítése tanári útmutatás alapján a Kádár-rendszerről és a rendszerváltoztatás időszakából.

Témakör: Együttélés a Kárpát-medencében

Javasolt óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A határon túli magyarok	Határon túli magyarok lakta területek. Fordulópontok a határon túli magyarok történetében: a történelmi Magyarország felosztása, a revízió, magyarellenes megtorlások, rendszerváltoztatás. A kisebbségi lét nehézségei egykor és ma: adminisztratív intézkedések és mindennapok. Kivándorlás és asszimiláció.	Fogalmak: kitelepítés, asszimiláció. Személyek: Esterházy János, Márton Áron. Kronológia: 1944–1945 magyarellenes atrocitások. Topográfia: Szlovákia, Ukrajna.	A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig. Példák gyűjtése a határon túli magyarság életéből a hűsége és helytállásra. A határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeinek bemutatása. A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából. Példák gyűjtése a nemzeti összetartozás megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon
A magyarországi nemzetiségek a	Magyarország nemzetiségi arányainak változása.		

19. századtól napjainkig	Az asszimiláció folyamata. Fordulópontok a nemzetiségek történetében: 1848–49-es szabadságharc, a történelmi Magyarország felosztása, a magyarországi németek kitelepítése. A hazai cigány/roma népesség története. A nemzetiségi jogok a mai Magyarországon.		túli magyarság kapcsolatában. Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során. A magyarországi nemzetiségek 19-20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.

Javasolt tevékenységek:

Kiselőadás készítése egy példamutató életút (pl. Esterházy János, Márton Áron) fordulópontjairól.

Beszámoló készítése az erdélyi falurombolási tervről (pl. Bözödújfalú).

Határon túli területek meglátogatása tanulmányi kirándulás kereteiben (pl. Határtalanul program).

Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.

Tabló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról.

Témakör: Népesedés és társadalom

Javasolt óraszám: 7 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
A hagyományos/ agrártársadalmak	Letelepedés és élelemtermelés: növénytermesztés és állattenyésztés. Önellátás, árutermelés, kereskedelem. A népességnövekedés korlátai. A hagyományos társadalom (hierarchia és család).	Fogalmak: házasítás, nagy pestisjárvány, népességgrobbanás, migráció, multikulturalizmus, terrorizmus, globalizáció. Személyek: Semmelweis Ignác.	A népesedés nagy korszakainak és azok jellemzőinek felidézése. Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján). A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása. Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között.
A modern/ipari társadalmak	Az ipari forradalmak hatásai: népességgrobbanás és városiasodás. Népességnövekedés a fejlődő és népességfogyás a fejlett világban. A migráció.		

	A modern/ipari társadalom (egyenjogúság és individualizmus). A női szerepek változásának áttekintése a történelem során.		Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok várható hatásairól.

Javasolt tevékenységek:

A népesedéstörténet statisztikai adatainak értelmezése, csoportosítása és felhasználása állítások alátámasztására vagy cáfolására.

Fiktív napló készítése különböző korban és társadalmi helyzetben élő nők életéről, mindennapjairól.

Beszélgetés a népességnövekedés és csökkenés okairól és hatásairól.

A migráció okainak és hatásainak megvitatása.

Témakör: A demokratikus állam

Javasolt óraszám: 9 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A modern demokrácia gyökerei	Az athéni demokrácia működése. A parlamentáris rendszer működése Nagy-Britanniában. Az elnöki rendszer működése az Amerikai Egyesült Államokban.	Fogalmak: népgyűlés, hatalmi ágak, alkotmány, elnök, általános választójog. Személyek: Periklész, George Washington.	A demokrácia kialakulása, állomásainak felidézése és működésének jellemzése a különböző történelmi korszakokban. Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában). Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatábrán.
A modern magyar állam	Az Alaptörvény. Az Országgyűlés, a kormány és az igazságszolgáltatás. Az országgyűlési és önkormányzati választási rendszer.	Kronológia: Kr. e. 5. sz. az athéni demokrácia fénykora, 1776 az amerikai Függetlenségi nyilatkozat, 2012 Magyarország Alaptörvénye.	A brit parlamentáris és az amerikai elnöki rendszer összehasonlítása. Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről.

Javasolt tevékenységek:

Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában).

Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatábrán.

Témakör: Régiók története

Javasolt óraszám: 14 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

Magyarország és az Európa Unió	Az Európai Unió születése és bővülése. Az európai integráció céljai, eredményei és gondjai. Magyarország európai uniós tagsága.	Fogalmak: integráció, euró, Európai Unió, visegrádi együttműködés, polgárháború, nagy fal, hinduizmus, buddhizmus, kasztrendszer, Korán.	Az Európai Unió céljainak felidézése. Az európai integráció eredményeinek és problémáinak áttekintése.
Közép-Európa	A régió sajátosságai (jellemzően kontinentális helyzet, birodalmi függés és nemzeti sokszínűség). A második világháború hadszíntere. A szovjet megszállás. A visegrádi együttműködés.	Személyek: Linc oln, Gandhi, Mao Ce-tung.	A közép-európai régió középkori, újkori és mai térképeinek összehasonlítása. A közép-európai népek helyzetének összehasonlítása a középkortól napjainkig.
Az Amerikai Egyesült Államok	Az Amerikai Egyesült Államok létrejötte. Az amerikai polgárháború okai és eredményei. Az Amerikai Egyesült Államok világhatalommá válása.	Kronológia: 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba.	Az Amerikai Egyesült Államok szuperhatalmi helyzetének elemzése és értékelése katonai, politikai, gazdasági és kulturális téren.
India	Az indiai civilizáció vallási és kulturális alapjai. A brit gyarmati uralom. Gandhi és a függetlenségi mozgalom. A jelenkori India ellentmondásai.	Topográfia: Brüsszel, Lengyelország, Csehország, Közel-Kelet, Izrael.	Kína világgazdasági és világpolitikai szerepének megvitatása.
Kína	A kínai civilizáció vallási és kulturális alapjai. Kína félgymati sorban. A japán megszállás. Mao Ce-tung és a kommunista diktatúra. A gazdasági óriás.		A közel-keleti konfliktusról megfogalmazott álláspontok és érvek azonosítása, beszélgetés a békés megoldási módokról.
A Közel-Kelet	Az Oszmán Birodalom felbomlása. Izrael állam létrejötte. Az olaj szerepe a régió történetében. Az iszlám és az iszlamizmus. Etnikai, vallási és gazdasági törésvonalak.		

Javasolt tevékenységek:

Információk gyűjtése a visegrádi együttműködés előzményeiről és jelenlegi tartalmáról.

Az Amerikai Egyesült Államok világhatalmi szerepének elemzése gazdasági adatsorok segítségével.

Különböző források gyűjtése az indiai és kínai civilizáció történetéből, ezek alapján ismertető, prezentációk készítése.

Az Oszmán Birodalom, valamint a Közel-Kelet területi változásainak nyomon követése történelmi térképeken.

Beszámolók, prezentációk készítése az arab-izraeli konfliktusról (pl. az izraeli határ változásai, az olajválság).

Témakör: Mérlegen a magyar történelem

Javasolt óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Lábnymaink a nagyvilágban	Világjáró magyarok (utazók, felfedezők). Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, űrkutatás). Világgraszoló sportsikerek – magyarok az olimpiákon. Magyar művészek a világban.	Javasolt személyek (altémánként 1-2): Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor.	Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása. A Magyar Királyság középkori sikeressége okainak felidézése. Érvek gyűjtése a Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai mellett a 18. században és a 19. század első felében. Levert szabadságharcaink értékelése az utóbbi évtizedek eredmények alapján.
A magyar megmaradás kérdései	Magyarország mint szuverén európai hatalom a középkorban. A török kor: a középkori örökség pusztulása és az etnikai arányok romlása. Az Osztrák-Magyar Monarchia, a Közép-Európát sikeresen egyesítő birodalom. Trianon máig tartó hatásai: a kisállami lét kényszerpályái a nagyhatalmak árnyékában. Új típusú kapcsolatépítés a rendszerváltoztatás után a kisebbségbe került magyarsággal. A magyar megmaradás titkai: szabadságharcok, békés építkezés.		

Javasolt tevékenységek:

Világjáró magyar utazókról szóló beszámolók készítése.

Kiselőadások, bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpiákonokról, művészekről.

Referátum készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.).

Prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról.

Példák gyűjtése kisebbségben élő magyarság megmaradásáért folytatott küzdelem formáira és képviselőire.

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyamon:

Ismeretszerzés és forráshasználat

kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat, tételmondatokat) elbeszélő vagy leíró, írott és hallott szövegekből és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat adni; Információk rendszerezése és értelmezése (pl. az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedéséről).

Információk szerzése a családok, gyermekek, nők helyzetéről a kettéosztott világban (pl. Európa nyugati és keleti felében és Észak-Amerikában).

megadott szempontok alapján tudja értelmezni és rendszerezni a történelmi információkat egyszerű forráskritikát végez;

egyszerű következtetéseket levonása, és véleményt alkot különböző források hitelességéről és releváns voltáról;

Tájékozódás térben és időben

A NATO országok és a Varsói Szerződés tagállamainak azonosítása a térképen;

harmadik világ és Európán kívüli földrészek és országaik azonosítása a térképen;

A magyar internálótáborok helyének megkeresése Magyarország térképén (pl. Recsk, Hortobágy);

Az 1956. október 23. és november 4. közötti események kronológiai sorrendbe állítása;

Az 1956. október 23. események és az 1956-ban hazánkra törő szovjet csapatok útvonalának vaktérképen történő bejelölése;

Történelmi térkép és mai földrajzi térkép együttes használata. (Pl. a közép- és kelet-európai országok földrajzi helyzetének meghatározása);

Jelentősebb határon túli magyarlakta települések bejelölése vaktérképre

A rendszerváltás (rendszerváltozás) ütemének összehasonlítása a volt szocialista országokban hazánkban élők és a határainkon túli magyarok helyzete, összehasonlításuk;

Gazdasági, társadalmi, kulturális különbségek a magyar és a korabeli nyugat-európai társadalmak között.

Szaktárgyi kommunikáció

Önálló gyűjtőmunkán alapuló beszámoló (pl. a távirótól a mobiltelefonig címmel, az első újságtól az internetig).

Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.

A szocialista és a kapitalista rendszer bemutatása szóban, kiselőadás tartása, források alapján;

Kádár-rendszer bemutatása írásban, szóban, esetleg beszélgetés a Kádár-rendszer élő tanúival;

Saját, önálló vélemény megfogalmazása a szűkebb és tágabb környezetünket befolyásoló tényezőkről, a rendszerváltás éveinek dilemmáiról és eseményeiről;

Érvelés valamilyen diákjog érvényesítésének szükségessége mellett;

A médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása;

Gazdaság szereplőiről, pénzről, inflációról, árfolyamról kiselőadás, digitális prezentáció összeállítása;

Történelmi gondolkodás:

Kérdések megfogalmazása különféle eseményekhez kapcsolódóan, (pl. vasfüggöny leereszkedése);

Egymásnak ellentmondó a források gyűjtése, elemzése és ütköztetése;

Érvek gyűjtése azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a globalizáció közelebb hozza vagy eltávolítja-e az egyes embereket egymástól;
 Történelmi személyiségek (pl. Rákosi és társai, Mindszenty József, Nagy Imre stb.) jellemzése;
 A felszámolt polgári életforma és az új életkörülményeinek összehasonlítása;
 Problémák felismerése, a szocialista gazdaság egyre jobban megmutatkozó gyengeségeinek elemzése (pl. a tervutasításos rendszer);
 Érvek, ellenérvek gyűjtése a két rendszer (kapitalizmus és szocializmus) működésének értékeléséhez, ugyanazon korszak más-más történelmi szereplői mellett vagy ellen. Vitafórum rendezése;
 A lényeg kiemelése, a kulcselemek megértetése grafikonok és képek alapján;
 Történelmi folyamat elemzése (pl. Magyarország útja a kommunizmustól szocializmus bukásáig);
 Környezeti- és atomkatasztrófák értékelése egy diák szemével;
 A határon túl élő magyarok sorsának megismerése, a valós és fiktív elemek megkülönböztetése;
 Történetek, élő tanúk visszaemlékezései, azok meghallgatása. (Pl. a rendszerváltás korának aktív szereplői és tanúi.);
 Különböző társadalmi szabályok összehasonlítása és tipizálása, jogok és kötelezettségek egymáshoz kapcsolása a közösségi életben.

A tanuló az 7–8. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont.

Tartalmi kulcsfogalmak:

politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduradalom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;

társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;

gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;

eszmé- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

11.28 VIZUÁLIS KULTÚRA

5-8. ÉVFOLYAM

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkének legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a

vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

A vizuális kultúra tantárgy tartalmát három részterület, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszban jelen vannak a tantervi követelményekben. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolatterkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrészt produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megalégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúraközvetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és

díszítőművészetét, ezáltal büszkéek legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhat ugyanakkor olyan együttműködéseket is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának. A kerettanterv segíti e célok megvalósítását, adott iskolaszakaszokra és ciklusokra kijelölve a legfontosabb fejlesztési feladatokat, a tanterv témaköreire reflektáló tanári szabadság figyelembevételével. A kerettanterv fő tematikai egységei, témakörei a – vizuális kultúra részterületein alapuló – Nat-ban foglalt fő témakörök további részletezéseként alakultak ki. Minden témakör tartalmazza a megvalósításhoz szükséges óraszámajánlást, támaszkodik a Nat megadott tanulási eredményekre, és minden témakör fejlesztési feladatok és ismeretek, minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja az adott tanítási egység elvárható követelményeit. A tematikai egységek és meghatározott fejlesztési feladatok és ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek rugalmasan kezelhetők, a tanulásszervezés felépítésének logikája mentén történő saját igényű alkalmazás és az adott évfolyamra ajánlott óraszámjavaslatok figyelembevételével. A kerettantervi fejlesztési feladatok értelmezését ugyanakkor példák segítik, amelyek az adott követelmény pontosabb értelmezéséhez adnak ötleteket, illetve inspirálják a helyi tanterv vagy tanmenet tervezését. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak iskolai feldolgozása természetesen az adott témakör fejlesztési feladataival összekapcsolva értelmezendő. Minden fejlesztési szakaszban és minden témakör esetében csak a belépő új fogalmak jelennek meg, de a már bevezetett fogalmakhoz kapcsolódó tudás elmélyítése és további felhasználása érdekében a fogalmak magasabb évfolyamokon az aktuális fejlesztési feladatoknak megfelelően, az iskola saját igényeinek, és a tanulók aktuális fejlettségi szintjének megfelelően ismételtethők.

5–6. ÉVFOLYAM

Ebben az iskolaszakaszban erősödik fel a tanulóknak a valóság megismerése iránti fokozott igény. A látott és ismert vizuális világ ütköztetése révén nem csak mérlegelő gondolkodásuk, hanem az információk szelektálásának képessége is megalapozható. Az objektív és szubjektív ítéletek között képesek különbséget tenni. A valósághű ábrázolás igénye és a gyerek meglévő képességei közti eltérés vezethet az ábrázolási, alkotási kedv elvesztéséhez. A tantárgy tanításának egyik alapvető célja az alkotásra készítő motiváció fenntartása. Ez a kiskamaszkorba lépő gyerek érdeklődésére számot tartó vizuális feladatrendszerben valósítható meg. A tanulók érdeklődése személyenként változó, ezért az eredményes fejlesztés érdekében differenciált feladatkiadásra van szükség. A személyiségformálás e szakaszában is fontos szerepet kapnak a művészi alkotó-befogadó tevékenységek, melyek összetevőinek, a konkrét képességeknek, készségeknek fejlesztése alsó tagozaton már megkezdődik.

A tervezéshez figyelembe kell venni az előzményeket és a más tantárgyak által tanított ismeretek meglétét, mely lehetőséget ad azok felhasználására és beépítésére a vizuális kultúra tanórákon.

Az 5–6. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám 5. évfolyam	Javasolt óraszám 6. évfolyam
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	6	4
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	5	5
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	4	6
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	5	5
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	4	4
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	5	5
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	5	5
Összes óraszám:	34	34

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- látványok, képek részeinek, részleteinek alapján elképzei a látvány egészét, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutatja és megjeleníti, rekonstruálja azt;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a látványokkal kapcsolatos objektív és szubjektív észrevételeket pontosan szétválasztja;
- különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeiteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Vizuális művészeti alkotások megfigyelése, és egyéni véleményformálás során az objektív és szubjektív megállapítások szétválasztása, a látvány lényeges, egyedi művészettörténeti korszak jellemzőinek felismerésével és személyes gondolatok megfogalmazásával. A tapasztalatok (pl. képolvasás, látvány szöveges ismertetése a vizuális megjelenítés érdekében, eligazodás vizuális információk között) felhasználása az alkotás során is.
- A történelem tantárgyból már megismert művészettörténeti korokban (pl. ókor, középkor, XVII-XVIII. század, XIX-XX. század) készült vizuális alkotások elemző összehasonlítása

(pl. történelmi háttér, téma, műfaj, létrehozás szándéka, figurativitáshoz való viszony, kifejezőeszközök használata szerint), és inspiratív felhasználása az alkotás során.

- A történelem tantárgy keretében feldolgozott korszakok egy-egy jellemző műalkotásának, tárgyának, díszítő stíluselemének felhasználásával kifejező képalkotás, plasztikus mű, vagy újraértelmezett tárgy készítése. (pl. fekete alakos vázakép stílusában modern olimpiai sportág megjelenítése, timpanon forma kitöltése jelen korunkra jellemző témájú csoportképpel).
- Különböző jellegű, stílusú látványok (pl. tárgyfotó, magyar néprajzi motívum, film képkockája), vizuális alkotások (pl. figuratív/non-figuratív festmény, installáció) adott részeinek, részleteinek meghatározott célú, személyes kiegészítése, rekonstruálása a személyes kifejezés érdekében, a jellemző vizuális jegyek tudatos használatával.

Fogalmak

klasszikus, modern, kortárs vizuális művészet, objektív, szubjektív, művészettörténeti korok, stílus

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeleteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzelet és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- megfigyeléseit, tapasztalatait, gondolatait vizuálisan rögzíti, mások számára érthető vázlatot készít;
- adott tartalmi keretek figyelembevételével karaktereket, tereket, tárgyakat, helyzeteket, történeteket részletesen elképzelet, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutat és megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeletéseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Adott tartalmi keretekhez (pl. irodalmi vagy médiaélmény, tanulók által közösen kitalált történet, személyes élmény) illeszkedő figurák, karakterek, terek, tárgyak, helyzetek, történet részletes elképzeletése, korábbi személyes vizuális tapasztalatok, emlékek inspiratív felhasználásával. Az elképzeletések bemutatása és vizuális megjelenítése érdekében többféle forrásból (pl. könyvtár, internet, valóság) vizuális információk, képi inspirációk gyűjtése és megfelelő alkotó felhasználása egyénileg és csoportmunkában.
- Szokatlan szituációkban (pl. korlátozott mozgás, színes szemüveg, bekötött szem) különböző érzetek (pl. mozgás, hang, látvány, szag, íz, tapintás) kapcsán keletkező belső képek megfigyelése, és az egyéni ötletek megjelenítése többféle vizuális eszköz rugalmas alkalmazásával (pl. vegyes technika, festék, szén, kollázs, fény, fotó, fotómanipuláció).

Fogalmak

vizuális élmény, hatás, asszociáció, karakter, figuratív-nonfiguratív megjelenítés

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a hétköznapi életben, tanulási helyzetekben gyakran és szívesen használt médiumok (pl. fotó, mozgókép, online felületek, számítógépes játék) sajátosságainak, jellemző kifejezési eszközeinek (pl. használt képi és szöveges elemek aránya, mérete, kompozíciós elrendezések, képkivágások, színhasználat, kontraszt, fény-árnyék, világos-sötét alkalmazása, ismétlések szerepe, vágás, nézőpont, kameramozgás, időbeliség) megismerése. A tapasztalatok adekvát használata érdekében információk, vizuális inspirációk gyűjtése, különös tekintettel a figyelemirányítás és kiemelés célját szolgáló lehetőségekre.
- Valós és fiktív helyzetek, történetek megjelenítése, ábrázolása, dokumentálása során a közvetítendő tartalmaknak, és személyes gondolatoknak, érzéseknek leginkább megfelelő médium kiválasztása. (Pl. tanult irodalmi alkotás inspirációjára rövid mozgókép készítése ténylegesen, vagy annak rajzos forgatókönyve.) A választott médiumhoz illő vizuális kifejezési eszközök használata a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés (pl. szín, méret, arány, forma, kompozíció, képkivágás, nézőpont, fény, vágás, montázs) érdekében egyénileg és csoportmunkában is.
- Hagyományos (nyomtatott) információhordozó digitális médium számára történő átalakítása társai számára is értelmezhető rajzi vázlatban, vagy montázs alkalmazásával. (Pl. más tantárgy számára készült tankönyv egy érdeklődésére számot tartó oldalának átalakítására internetes oldallá, mobil applikációvá.) A tapasztalatok felhasználása a további alkotó tevékenység közben egyénileg vagy csoportmunkában.

Fogalmak

vizuális kifejezési eszközök, médium, kiemelés, figyelemirányítás, kompozíció, képkivágás, nézőpont

Témakör: Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- adott cél szempontok figyelembevételével térbeli, időbeli viszonyokat, változásokat, eseményeket, történeteket rögzít, megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képirási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A térmegjelenítés különböző művészettörténeti korokban használt lehetőségeinek (pl. kiterített tér, frontális nézet, takarás, egy iránypontos perspektíva, fordított perspektíva) megfigyelése, megismerése, műalkotások alapján. (egyiptomi falfestmények, középkori miniatúrák, Brueghel: Bábel tornya, Leonardo da Vinci: Utolsó vacsora, Vermeer belső terei, Szent Péter-bazilika Kollonád).
- Az egy iránypontos perspektíva egyszerű szabályainak megismerése, és az ismeretek felhasználása kitalált tér ábrázolására épülő alkotó munkában.
- Példák alapján időbeli változások, történések vizuális megjelenítésének megkülönböztetése (pl. folyamatábra, képregény, storyboard, fotósorozat, film), és egy rövid történés (pl. teaőzés, pizza evés, tornasorba rendeződés), időbeli változás, folyamat (pl. jég olvadása, vihar közeledte, almacsutka fonnyadása) vagy saját történet rögzítése a választott médium sajátosságainak figyelembevételével, egyénileg vagy csoportban.

Fogalmak

tér, nézőpont, képkivágás, rövidülés, fókuszpont, horizont, időbeli változás vizuális megjelenítései, folyamatábra, képregény/storyboard

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit;
- egyszerű tájékoztató, magyarázó rajzok, ábrák, jelek, szimbólumok tervezése érdekében önállóan információt gyűjt;

- célzottan vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket értelmez és tervez a kommunikációs szándék és a hatáskeltés szempontjait kiemelve.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A téma feldolgozásakor aktuálisan más tantárgy keretében tanult korhoz illeszkedő művészettörténeti korszak jellemző műalkotása, vagy ökológia, társadalmi probléma témájában ismeretek és érzetek inspiratív és kreatív felhasználásával direkt vizuális kommunikációt szolgáló produktum létrehozása (pl. kiállítás plakátja, ökológiailag tudatos termékcsomagolás, rövid mozgóképi reklám, animált gif). A feladathoz kapcsolódóan gyűjtött vizuális információk, szöveges, képi inspirációk, és a korábbi vizuális megfigyelési tapasztalatok, adekvát képnyelvi eszközök felhasználása az alkotás során egyénileg és csoportmunkában is.
- Reklámfilmek és hírműsorok példáiban a valós és fiktív elemek egyértelmű megjelenését keresve a befolyásolás lehetőségének felismerése. A példák megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása játékos szituációk és gyakorlatok során (pl. képtelen reklám).
- A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok (pl. sajtófotók szóbeli leírásával, „közvetítésével”) tapasztalatai alapján csoportmunkában is.
- Felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

Fogalmak

kommunikációs felület, üzenet, hír/álhír, figyelemirányítás, kommunikációs cél, hatáskeltés vizuális eszközei, valóság/fikció, dokumentálás, befolyásolás

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tárgyi környezet különböző szempontú vizsgálata érdekében adott téma (pl. ünnepi és hétköznapi öltözet, dédszüleink világa, egyedi, személyes tárgyak, divat változása) vizuális és szöveges feldolgozása, információk keresése és rendszerezése különböző forrásokból (pl. könyvtár, internet, interjú készítése az érintettekkel, skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatása).
- Hagyományos magyar népi kultúra és a közvetlen környezet tárgyi világának megfigyelése és inspiratív felhasználása segítségével mai korunkra jellemző, értelmesen használható

tárgy (pl. háztartási eszköz, játék, öltözet kiegészítő, telefontok, textil táska, tolltartó, szemüvegtok, de nem dísz tárgy!) tervezése és létrehozása tudatos anyag és eszközhasználattal (pl. nemezelés, hímzés, szövés, fonás, agyagozás, bőrmunka).

- Különböző korok és kultúrák szimbólumainak és motívumainak felhasználásával minta, díszítés tervezése, és a minta felhasználása tárgyak díszítésére választott célok érdekében (pl. saját pecsét, csomagolópapír, póló, táska, takaró, bögre) különböző technikák felhasználásával (pl. krumppli, papír nyomtatás; stencil/sablon, filctoll, textilfestés).
- A hagyományos magyar népi kultúra és a modern, kortárs kultúra tárgyi világának (pl. épület, tárgy, öltözet) összehasonlítása megadott szempontok (pl. anyaghasználat, technológia, rendeltetés, díszítés) alapján. A jellemzőik, egyedi vonásaik kiemelése által szerzett információk és inspirációk felhasználásával, építmények, terek, tárgyak átalakítása választott eszközökkel (pl. rajz, festés, kollázs, montázs, vegyes technika), személyes igényeknek megfelelően.

Fogalmak

hagyomány, néprajz, népi kultúra, design, divat, kézműves technika, egyedi tárgy, formaredukció, motívum, technológia

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján (pl. különböző korban, kultúrában, stílusban készült építmények, terek) a közvetlen környezetben található valós terek, térrészek saját kezű vázlatrajzának (pl. buszmegálló, kapu/bejárat ajtó, iskola ebédlője, iskolai könyvtár, beszélgető sarok, büfé) áttervezése, átalakítása megadott valós vagy játékos funkció megvalósítása (pl. biztonságérzet, figyelemfelhívás, otthonosságérzet, rejtőzködés) érdekében. A tervezés során kísérletezés és többféle ötlet felvetése és vizuális rögzítése, az ötletek és a tervezési folyamat szöveges bemutatása egyénileg és csoportmunkában is.
- A már tanult történelmi korszakokhoz kapcsolódó művészettörténeti korszakok jellemző építészeti stíluselemeinek megismerése, felismerése a klasszicista és historizáló magyar építészet fontos épületein (Steindl Imre: Országház, A. Clark: Lánchíd, Ybl Miklós: Operaház, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum). A megismert stíluselemek

felhasználása a tanuló valós környezetében található valós terek, épületrészletek áttervezésére.

- Egy választott tárgy, tárgytípus (pl. kedvenc tárgy, játék, hírközlési, közlekedési, konyhai eszköz, bútor) különböző történeti korokban, és földrajzi helyeken való megjelenésének összehasonlító vizsgálata adott szempontok mentén (pl. funkció, anyag, forma, díszítés, környezetkárosítás) és a vizsgálat eredményeinek részletes szöveges és vizuális bemutatása (pl. tábló, prezentáció formájában).
- Szokatlan egyéni funkcióra (pl. álomkép-rögzítés, „időbefogás”, „lustaság elszívás”, okosítás) alkalmas tárgy tervezése vagy létrehozása a korábban látott, vizsgált tárgyi, képi inspirációk felhasználásával, egyénileg vagy csoportmunkában, hulladékanyagok felhasználásával, valamint a tervezési folyamat dokumentálásával (pl. rajzok, képes inspirációk gyűjteménye, fotósorozat).

Fogalmak

környezettudatosság, tervezés, rendeltetés, tárgy/építmény nézetei

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók 5-6. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: amiens-i székesegyház, Colosseum, debreceni Nagytemplom, Erekteion, fertődi Eszterházy-kastély, Hagia Sophia, Hundertwasser épületei, festményei, Istar-kapu, jáki bencés apátsági templom, karnaki Ámon-templom, Kheopsz piramisa, Notre-Dame székesegyház-Párizs, nyírbátori református templom, Palazzo Farnese, Parthenon, Pantheon, pisai dóm, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, Stonehenge, Szent Péter bazilika és kollonád, versailles-i palota, Ybl Miklós: Operaház, Szent István bazilika, Zikkurat- Úr

Képzőművészeti alkotások: altamirai barlangrajz, Bruegel: Gyermekjátékok, Bábel tornya, Írnok szobor, Botticelli: Vénusz születése, Chagall: Párizs az ablakon keresztül, Csók István: A keresztapa reggelije, Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus, Zarándoklás a cédrushoz, Öreg halász, Nagy Taormina, Mostar, delphoi kocsihajtó, Duchamp: Biciklikerek, Dürer: Önarckép, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, Laokoón-csoport, Manet: Reggeli a szabadban, Michelangelo: Dávid, Sixtus- kápolna freskói, Müron: Diszkoszvető, Munch: Sikoly, M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása, Nofretete fejszobra, Rippl-Rónai: Kalitkás nő, „kukoricás képek”, Rodin: Gondolkodó, Római portrészobor, Rubljov: Szentháromság, Soós Nóra: Buborékfújó VIII., Szamothrakéi Niké, Szinyei Merse Pál: Majális, Szent László legendákat ábrázoló freskók, Van Eyck: Arnolfini házaspár, Van Gogh: Önarckép, Napraforgók, tájképek, grafikák, Velazquez: Las Meninas, Vermeer: Geográfus, Willendorfi vénusz

Egyéb: Bayeux-i kárpit, chartres-i katedrális üvegablakai, görög vázafestészet, Lánchíd-Budapest, Magyar Szent Korona és koronázási jelvények, nagyszentmiklósi kincs, Szkíta aranszarvas, Tutanhamon arany halotti maszkja

A továbbhaladás feltételei 5. évfolyamon:

A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján.

- Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásélmények, időbeli változások megjelenítése.

- A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása.

- Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során.
- Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása.
- Néhány rajzi és tárgykészítési technika megfelelő használata az alkotótevékenység során.
- A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása.
- Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása.
- Fontosabb szimbolikus és kulturális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése.
- A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása.
- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
- Szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzelet és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is.
- Médiumok sajátosságainak, jellemző kifejezőeszközeinek ismerete, vizuális információk és képi inspirációk keresése, alkalmazása.

A továbbhaladás feltételei 6. évfolyamon:

A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotótevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján.

- Egyszerű kompozíciós alapelvek és képi kifejezés megfelelő használata a képalkotásban.
- Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásélmények, időbeli változások megjelenítése.
- Egyszerű tájékoztató, magyarázó rajzok, ábrák, jelek szimbólumok tervezése érdekében önállóan információk gyűjtése.
- A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása.
- Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során.
- Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása.
- Néhány rajzi és tárgykészítési technika megfelelő használata az alkotótevékenység során.
- Adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag és eszközhasználattal tárgyak, terek létrehozása egyénileg, vagy csoportmunkában.
- Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel.
- A legfontosabb művészettörténeti korok és alkotások azonosítása, megkülönböztetése, összehasonlítása.
- Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása.
- Fontosabb szimbolikus és kulturális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése, motívumainak gyűjtése és felhasználása az alkotótevékenység során.
- A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása.
- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
- Látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes érzelmek kifejezése, gondolatok, asszociációk közlése.

7–8. ÉVFOLYAM

A vizuális kultúra tantárgy feladata ebben az iskolaszakaszban is az, hogy a tanulók a vizuális művészet eszközeivel megismerhető világ jelenségeit megvizsgálják, értelmezzék, következtetéseiket az életkoruknak megfelelő szinten használják fel alkotó munkájukban. Az ebben az életkorban felerősödő mérlegelő gondolkodást, továbbá a személyes vélemények megjelenítését a vizuális kultúra tantárgy minden részterületén érdemes érvényesíteni. Itt jelenik meg a vizuális nevelés értékközvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje. A vizuális kultúra tantárgy kultúráközvetítő hatása a történeti korok művészetének alkotó jellegű megismerésében rejlik. A magyar művészet kiemelkedő alkotásainak megismerése erősíti a nemzeti önazonosságtudatot és a szociális kompetenciák fejlesztését is támogatja. A kamaszkorú tanulók szívesen versengenek egymással, kortársaik véleménye, elismerése látszólag fontosabb a szülők és pedagógusok elismerésénél, ezért a tárgy műveltségi anyagának elsajátítását érdemes felnőttekre szabott műveltségi játékok formájában motiválni. A realitásigény erősödésével a tanulók érdeklődése erőteljesebben fordul a mindennapi vizuális jelenségek felé, így a tantárgy határozott célja a médiatudatosság fejlesztése, a fenntarthatóság, a környezettudatos szemlélet erősítése.

A technikai médiumok használatának túlsúlya miatt rendkívül fontos az újabb vizuális médiumok sajátosságainak megismertetése a tanulókkal és azok kritikai, mérlegelő használatának kialakítása bennük. Ez az iskolaszakasz az, ahol a mozgóképek és a médiaszövegek értelmezése és megértése legalább olyan fajsúlyos kérdés, mint a divat, a szűkebb és tágabb környezet vizuális kultúrája, és az ebben megjelenő technológia.

A 7–8. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám 7. évfolyam	Javasolt óraszám 8. évfolyam
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	6	4
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	5	5
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	4	4
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	4	4
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	6	6
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	5	5
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	4	6
Összes óraszám:	34	34

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt;
- tetszésítélete alapján alkotásokról információkat gyűjt, kifejezőerő és a közvetített hatás szempontjából csoportosítja, és megállapításait felhasználja más szituációban;
- megfogalmazza személyes viszonyulását, értelmezését adott vagy választott művész alkotásai, társadalmi reflexiói kapcsán.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Adott vagy választott – klasszikus, modern, kortárs – művészettörténeti korban, stílusban készült alkotások, építmények összehasonlító, elemzéséből (pl. kora középkori és reneszánsz vagy barokk és XX-XXI. századi emberábrázolás, klasszikus és modern építészet anyaghasználata, figuratív és nonfiguratív ábrázolás a modern művészetben) származó tapasztalatok megfigyelése, elemzése (pl. stílusjegyek, kifejezőerő, hatáskeltés, anyaghasználat és funkció) és felhasználása az alkotás során. Az adott témához társított korszakra, stílusra jellemző elemek, karakter felhasználásával vagy hangsúlyozásával fantáziát, belső képeket, intuíciót felhasználó feladatok megoldása (pl. művek átdolgozása, parafrázis készítése, társasjáték, számítógépes játék tervezése, prezentáció, színházi, filmes látványterv, irodalmi, zenei illusztráció).
- Különböző korból és kultúrából származó művek csoportosítása különböző szempontok (pl. műfaj, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja) szerint.

Fogalmak

képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- elvont fogalmakat, művészeti tartalmakat belső képek összekapcsolásával bemutat, magyaráz és különböző vizuális eszközökkel megjelenít;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Művészeti élmények (pl. zene, színház/mozgás, médiajelenség) vizuális megjelenítése, átírása különböző eszközökkel (pl. festés, kollázs, installáció, fotó, rövidfilm) önkifejező alkotásokban. A megjelenítés rövid szöveges értelmezése.
- Elvont fogalmak (pl. hűség, szabadság, harmónia, zsarnokság, szorongás) változatos vizuális megjelenítésére műalkotások gyűjtése (pl. tábló, prezentáció) egyénileg vagy csoportmunkában. A gyűjtemények bemutatása, vitatható műalkotások kapcsán az érvelés gyakorlása.

- Példaként korábban látott műalkotás stílusjegyeit felhasználva önálló alkotómunka más elvont fogalom megjelenítése céljából.
- Adott alkotó (pl. Baldessari, Bacon, Caravaggio, Chagall, Csontváry, Dali, Escher, Giacometti, Giotto, Haring, Michelangelo, Modigliani, Monet, Moor, Munkácsy, Rembrandt, Shiota, van Gogh, Vasarely, Vermeer) vagy választott stílus (pl. bizánci, expresszionizmus, gótika, impresszionizmus, pop-art, reneszánsz, szürrealizmus) jellemzőinek, stílusjegyeinek összegyűjtése és a gyűjtött információk felhasználása játékos alkotó feladatokban (pl. műfaj vagy médium csere, életműbe illő „hamisítvány” kreálása, öltözet kollekció tervezése)
- Adott látvány, tárgy együttes (pl. félhomály, ellenfény, alulnézet, letakart beállítás, felborult pad, kborult kuka, kötél, tűzoltó kalapács, fél pár strandpapucs) vizuális ábrázolása (pl. fotó, rajz, festés, plasztika), majd a látvány kiegészítése, továbbgondolása választott vizuális alkotások (pl. Matisse: Csenedet kék asztalon, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Munch: Sikoly, Vermeer: Geográfus,) képi elemeinek felhasználásával a személyes mondanivaló érdekében (pl. a felborult padtól megrémült lány, A geográfus csodálkozva vizsgálja a félhomályban a fél pár strandpapucsot)
- A XIX-XX. századi magyar művészet legjelentősebb alkotásainak megismerése (Barabás, Borsos, Csontváry, Madarász, Munkácsy, Paál stb.), egy-egy alkotáshoz televíziós műveltségi vetélkedők stílusában változatos tesztkérdések írása egyénileg vagy csoportban. Egyéni felkészülés után a vetélkedő eljátszása

Fogalmak

vizuális átírás, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, szíkontraszt, enteriőr

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a mozgókép működésének értelmezése (pl. időszervezés, képkivágás/kameramozgás, plán, hanghatás) majd kreatív alkalmazása összetett feladatokban (pl. storyboard készítése megadott képkockából kiindulva, rövidfilm készítése megadott fogalomból vagy fotóból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.
- Példák alapján a technikai képalkotó, digitális médiumok (pl. sajtófotó, híroldal, blog, filmetűd, klip, videóinstalláció) hétköznapi kommunikációs, továbbá személyes és művészi kifejező szándékának összehasonlítása.

Fogalmak

címrend, tipográfia, illusztráció, képaláírás, link, banner, kameraállás, kameramozgás

Témakör: Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történeteket közvetít újabb médiumok képirási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a tér és idő valós érzékelésének, látványának, törvényszerűségeinek megfigyelése és összevetése a különböző korok teret és időbeliséget ábrázoló, megjelenítő módjaival, (pl. ókori egyiptomi, középkor, reneszánsz, barokk, impresszionizmus, XX-XXI. század művészeti törekvései).
- A tér, térbeliség (pl. kórházi folyosó, vágyott szoba, metróállomás) ábrázolása az egy iránypontos perspektíva szabályaival. Az elkészült alkotások, rajzok kiegészítése (pl. személyes szöveggel, saját fotóval, képrészlettel, műalkotások szereplőivel).
- A két iránypontos perspektíva szabályainak megismerése, alkalmazása szögletes testek rajzi megjelenítésében.
- Egyméretű axonometria felhasználásával készült, irreális tereket bemutató műalkotások (pl. Vasarely, M.C. Escher, Orosz István művei) szerkezeti elvének megfigyelése után változatok önálló alkotása.
- A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének és kezdeti animációs filmek technikátörténeti hátterének megismerése után (pl. Muybridge, Lumiere, Funny faces) stop motion típusú animációs kisfilmek készítése csoportban.

Fogalmak

állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis, perspektíva, axonometria

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 12

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit, egyénileg és csoportmunkában is;
- a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem vizuális információkat (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetű alakít;
- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a nyomtatott és online sajtó tervezésekor (pl. napilap, magazin, honlap) alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások értelmezése (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, hang- és képanyagok) és felhasználása játékos tervező feladatokban (pl. híroldal tervezése az osztály számára, saját profil tervezése) egyénileg és csoportmunkában.
- Nem vizuális információk (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakítása (pl. rajz, festés, térbeli konstrukció, fotó, film, installáció, számítógépes infografika, fényjáték segítségével), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával (pl. szubjektív térkép, „hangulathőmérő”).
- Különböző helyzetekben (tanulási, hétköznapi, utazási, fiktív, dramatikus) az adott szituációhoz, tartalomhoz, közlési szándékhoz és a személyes érdeklődéshez leginkább illeszkedő, kifejező és változatos vizuális eszközökkel prezentáció létrehozása, a gondolatok, tervek, vélemények, észrevételek bemutatásához (pl. tábló, képfolyam, diagram, digitális prezentáció).
- Példák alapján direkt kommunikációs célok érdekében kép és szöveg vizuális és fogalmi/szöveges üzenetének tanulmányozása, azok egymást befolyásoló, módosító, erősítő, illetve gyengítő hatásának vizsgálata játékos feladatokban (pl. adott kép továbbgondolása különböző képaláírásokkal, „elromlott TV”: csak kép vagy csak hang alapján a szituáció reprodukálása).

Fogalmak

verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrítés

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletegazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás, stílusváltás) érdekében, a történeti korok és a modern design tárgyainak vizsgálatán keresztül. Egyszerű

műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. metszetrajz, vetületi ábrázolás) a saját tervek megjelenítése szabadkézi rajzban.

- Személyes tárgyak (pl. öltözké, fontos tárgyak, közvetlen otthoni környezet) elemzése és megjelenítése a személyes stílus bemutatása érdekében, tetszőlegesen választott eszközökkel (pl. stíluslap, divatrajz).
- Lakóhelyének (vagy a magyar népművészeti tájegységek egyikének) jellemző díszítőmotívumait felhasználó, önállóan gyűjtött inspirációs forrás segítségével mintatervezés különböző léptékben, és a minta felhasználása a környezetalakításban (pl. festett faldekoráció tervezése a kiindulásként használt magyar tájegység közösségi tere, épülete számára).

Fogalmak

metszetrajz, vetületi ábrázolás, nézetek, tudatos anyaghasználat, divat, személyes stílus

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján épített terek, téri helyzetek (pl. klasszikus és modern épület, labirintus, térinstalláció) elemző vizsgálata különböző vizuális eszközökkel, a tér megjelenítésének (pl. 2D és 3D) lehetőségeivel kísérletezve (pl. 2D-ből 3D megjelenítés: pop-up technika, papírplasztika, makett készítése, 3D-ből 2D megjelenítés: épület fotói alapján alaprajz „rekonstrukció”).
- A közvetlen környezet hasznos átalakítása érdekében konkrét probléma feltárása (pl. térhasznosítás az iskolaudvaron, szelektív szemétyűjtés bevezetése, közösségi tér a településen), elemzése, a megoldás érdekében az ötletek vizuális rögzítése, majd a végleges megoldási javaslat kidolgozása, modellezése és bemutatása egyénileg és csoportmunkában. Az adott cél érdekében folyó tervezési folyamat lépéseinek dokumentálása.
- Személyes tárgy (pl. fülhallgató, toll, telefontok) áttervezése a funkció megtartásával, ugyanakkor sajátos szempontok érvényesítésével (pl. abszurd vagy természet inspirálta formaalakítás, tárgy a távoli jövőből) a vizuális felmérésből származó elemző tapasztalatok (pl. mérés, információgyűjtés, ötletek vázlatos megjelenítése) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.

Fogalmak

építészeti elem, lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók: 7-8. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: Gaudi: Sagrada Familia, Gropius: A Bauhaus központi épülete, Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Makovecz Imre épületei, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház

Képzőművészeti alkotások: Baldessari: Stonehenge 2005, Barabás Miklós portréfestményei, Bernáth Aurél: Tél, Borsos József: Nemzetőr, Bosch: A hét főbűn, Brueghel: Vakok, Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, Caravaggio: Szent Máté elhivatása, Fáraó vadászaton-thébai falfestmény, Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők), Giacometti: Erdő, Giotto: Szent Ferenc élete, Kandinszkij: Sárga piros kék, La Tour: A születés, Madarász Viktor történelmi festményei, Man Rey: Ajándék, Massaccio: Szentháromság, Markó Károly tájképei, Matisse: Csendélet kék asztalon, Mányok Ádám: II. Rákóczi Ferenc, Marcus Aurelius lovasszobra, M.C. Escher grafikái, Memling: Jelenetek Mária életéből, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Modigliani: Jeanne Hébuterne sárga pulóverben, Monet: A felkelő nap impressziója, Moore: Fekvő figura, Munkácsy Mihály: Tépéscsinálok, Ecce homo, Orosz István grafikái, Paál László tájképei, Picasso: Guernica, Avignoni kisasszonyok, Raffaello: Az athéni iskola, Rembrandt: Éjjeli őrjárat, Shiota: Emlékeső, Vermeer: Geográfus

Egyéb: Cristo, Dali, Vasarely

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyamon:

Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása.

- A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében.
- Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében.
- Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása.
- Adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képirási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is.
- Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése.
- A helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során kép és szöveg, illetve a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségek felhasználása egyénileg, vagy csoportmunkában is.
- Látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon felszínre kerülő érzések, gondolatok, asszociációk kifejezése és megjelenítése.
- Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása.
- Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése.
- A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése jellemzése, és bemutatása.
- Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása.
- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
- Az alkotómunka során a már látott képi inspirációk felhasználása.

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyamon:

- Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása.
- A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében.
- Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében.
- Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása.

- Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése.
- Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása.
- Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgókép, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során.
- A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán.
- A mozgóképi közlés mód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése.
- Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint.
- Látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyesen felszínre kerülő érzések, gondolatok és asszociációk kifejezése.
- Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. Nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzelések, ötletek rugalmas alkalmazása.
- A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. Szimbólumainak, motívumainak gyűjtése és felhasználása az alkotótevékenység során.
- Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása.
- A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása.
- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

11.29 Hon- és népismeret

A hon- és népismeret tartalmazza a népünk kulturális örökségére leginkább jellemző sajátosságokat, nemzeti kultúránk nagy múltú elemeit, a magyar néphagyományt. Teret biztosít azoknak az élményszerű egyéni és közösségi tevékenységeknek, amelyek a család, az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza, a Kárpát-medence, a magyar nemzet és a Magyarországon élő népek megismeréséhez, megbecsüléséhez, velük való azonosuláshoz vezetnek. Segíti a közösségi, nemzeti azonosságtudat kialakítását. Megalapozza és áthatja a különböző tanítási területeket. Rendszerezett ismeretanyagként lehetőséget teremt a magyar népi kultúra értékeinek megismerésére, a különböző kultúrákat, a környezet értékeit megbecsülő és védő magatartás, illetve a szociális érzékenység kialakítására.

A tanulók felfedezik, hogy a nemzedékeken át létrehozott közösségi hagyomány összeköti őket a múlttal, és segít nekik eligazodni a jelenben. Felismerik, hogy az emberiség évezredek óta felhalmozódott tapasztalatai a legegyszerűbb és éppen ezért a legfontosabb mindennapi kérdésekre adott gyakorlati válaszok tárházai. Megértik, hogy a néphagyomány az általános emberi értékek hordozója, ezért ismerete az általános műveltség része.

A tantárgy megalapozza a tanulók nemzeti önismeretét, nemzettudatát, a tevékeny hazaszeretetet. Tudatosítja a tanulóknál, hogy először minden népnek a saját hagyományait, nemzeti értékeit kell megismernie, hogy azután a nemzetiségek, a szomszéd és rokon népek, valamint a világ többi népének kultúráját, az egyetemes értékeket, a köztük lévő kölcsönhatást is megérthesse. Ösztönöz a szűkebb és tágabb szülőföld, a magyar nyelvterület és a Kárpát-medence hagyományainak és történelmi emlékeinek felfedezésére, a még emlékeztetőből felidézhető vagy az élő néphagyományok gyűjtésére. Lehetőséget biztosít a Határtalanul! programban történő részvétel néprajzi megalapozásához. Bővíti a tanulók művelődéstörténeti ismereteit, erősíti a hagyományőrzést, kultúránk, nemzeti értékeink megbecsülését. Értékrendjével hozzájárul a tanulók értelmi, érzelmi, etikai és esztétikai neveléséhez, a

természettel való harmonikus kapcsolatuk kialakításához és a társadalomba való beilleszkedésükhöz.

A tanítás során – pedagógiai és néprajzi szempontok szerint kiválasztott hon- és népismereti, néprajzi forrásanyagok felhasználásával – minél több lehetőséget kell teremteni a néphagyományok élményszerű megismerésére.

A tananyag témakörei az ismeretek egymásra épülésével, rendszerben történő megjelenítésével lehetővé teszik, hogy a tanulók megismerjék, megértsék a hagyományos gazdálkodó életmód szemléletét, amely a természettel való harmonikus együttélésre alapult, valamint a polgári értékeken alapuló városi életforma sajátosságait is. Mintát kapnak a közösségi életforma működésére, az egymásnak nyújtott kölcsönös segítség megvalósítható formáira. Részesei lehetnek a játékok segítségével történő nevelés folyamatának, amely életkori sajátosságaiknak megfelelően nyújt mintát a családon belüli szerepek, feladatkörök elsajátítására.

A tantárgy tanulási eredményeinek követésére a fejlesztő szöveges értékelés is alkalmazható a Nat-ban meghatározott szabályok szerint. Fontos szerepet kap az önértékelés, a társak értékelése, a csoportban történő reflektív értékelés, amelynek alapját képezi többek között az önálló ismeretelsajátítás keretében végzett gyűjtőmunka, forráselemzés, illetve a kooperatív tevékenységekben való részvétel is.

Összegző értékelés a mindenkor hatályos jogszabályoknak megfelelően alkalmazható (ötfokozatú skálán értelmezett érdemjeggyel) a témakörökhöz kapcsolódó ismeretek elsajátítását ellenőrző feladatsorok esetében, amelyek nem tanórán teljesítendő felmérések, hanem otthoni kutatómunkára, az ismeretek önálló alkalmazására épülő, a tanulási motivációt élénkítő feladatok.

A hon- és népismeret tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló egyéni tanulási utakon, belső motivációval, önszabályozó stratégiák alkalmazásával jut el a nemzeti múlt, a szülőföld értékeinek megismeréséhez, a hagyományos népi élet és a népszokások megismeréséhez, a táji jellegzetességek felfedezéséhez. Az aktív tanulást önállóan, valamint másokkal is együttműködve alkalmazza céljai megvalósítása érdekében. Tanári iránymutatással, segítséggel képes a hiteles források feldolgozására, a lényegkiemelésre. Mások véleményének, egyéni tapasztalatainak megismerésével fejlődik vitakultúrája, hálózati csoportos tanulási képessége.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló saját tapasztalatainak megosztása, önállóan gyűjtött információinak közvetítése, vitahelyzetekben való megszólalása, érvelése során a kommunikációs helyzetnek megfelelően alkalmazza anyanyelvi kompetenciáit, tanult viselkedési mintáit. Az információcsere változatos területeken valósulhat meg, a hagyományos auditív és vizuális csatornák mellett a digitális lehetőségek alkalmazásával. Kommunikációközpontú helyzetgyakorlatokban, játékszituációkban (színjátékszerű népszokások, köszöntők, mondák, mesék, népdalok, népi játékok, mondókák) alkalmazni tudja az elsajátított kötött nyelvi formájú és improvizatív szövegeket.

A digitális kompetenciák: A tanuló információk gyűjtéséhez és rendszerezéséhez a könyvtári dokumentumok mellett forrásként használja az elektronikusan elérhető szakirodalmat, képgyűjteményeket (múzeumok online adatbázisait). Digitális kompetenciáit változatos helyzetekben és szerepekben, önállóan és másokkal is együttműködve, céljai megvalósítása érdekében tudja alkalmazni. A digitális kultúra tantárgy keretében elsajátított ismereteit felhasználva mutatja be a választott témát.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló elsajátítja a hon- és népismeret alapfogalmait; információkat, tényeket, adatokat gyűjt, válogat, önállóan vagy társaival együttműködve rendszerez. Összehasonlítja a természeti környezet által meghatározott életmódbeli különbségeket, a közösségi szerepeket, a kölcsönös segítségnyújtáson alapuló

társas munkavégzés jelenségeit, összefüggéseket állapít meg, következtetéseket, magyarázatokat fogalmaz meg.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló érveit, gondolatait, véleményét szabadon kifejti, ugyanakkor nyitott a pedagógus útmutatásaira, társai észrevételeire, amelyek hatására álláspontját rugalmasan kezeli, korábbi döntéseit felülbírálja, módosítja. Fejlődik, alakul az önismerete-énképe, nyitottá válik a másik ember élethelyzete iránt. A társas tanulás folyamatában együttműködve gyűjt információkat, elemez forrásszövegeket, készít bemutatókat, megosztja véleményét, érvel álláspontja mellett. Aktívan részt vesz a köszöntők vagy színjátékszerű népszokások élményszerű elsajátításában, bemutatásában.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló megtanulja értéként kezelni, hogy saját gondolatai kifejezését és mások véleményének befogadását sokféle szempont alapján tudja megvalósítani. Önállóan és a társaival történő együttműködés során alkotója lesz a felfedezett lokális értékeket bemutató leírásoknak, képi illusztrációknak, maketteknek. Kreatív alkotásokat tud létrehozni, valamint alkalmazza a művészi önkifejezés elemeit a tanult népművészeti motívumok és alkotások segítségével a szülőföld értékeinek megörökítése során. Az elsajátított köszöntők, dramatikus népszokások, népdalok, népi játékok megjelenítésében törekszik a hagyományhű előadásmód megtartására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló nyitottá válik a foglalkozások, mesterségek megismerésére, a munkavégzésben rejlő fejlődési folyamatok, az alkotó tevékenység személyiségfejlesztő hatásának felismerésére. Fejleszti kreativitását, képzeletét, problémamegoldó és mérlegelő gondolkodását a megismert hagyományos munkafolyamatok saját korának munkafolyamataival történő összehasonlító elemzése során. A tanuló felelősséget érez munkavégzésének eredményéért és minőségéért, értékesnek tartja a másokkal való együttműködést.

6. évfolyam

A hon- és népismeret tantárgy a régebbi korok – különös tekintettel a 19-20. század fordulójára – jellemző városi és falusi életet mutatja be, középpontba helyezve a mindennapi tevékenységeket, az ünnepi szokásokat, valamint ezek táji eltéréseit. Ennek a tanulási folyamatnak a lokális értékek megismerése ad keretet. A szülőföld honismereti, népismereti jellemzőiből kiindulva körvonalazódik a magyar népi kultúra sokszínű világa, majd ismét visszatér a szülőföldre. A tanév során megszerzett sokféle tudás és tapasztalat tükrön keresztül nyílik lehetőség a helyi értékek, hagyományok újbóli értelmezésére.

A tananyag épít az általános iskola korábbi évfolyamain tanult magyar nyelv és irodalom, ének-zene, vizuális kultúra, valamint testnevelés tantárgyakban megjelenő népköltészet, népzene, népművészet és néptánc ismeretekre. A tanulók előzetes tudásának figyelembevételével bővíti tovább a népi kultúra területeit. A rendszerbe foglalt ismeretanyag támogatja a meglévő tudáselemek aktivizálását, az új ismeretek rögzítését.

A tananyag központi eleme a néphagyományok élményszerű megismerése, amelyben a tanulók cselekvő és alkotó módon vesznek részt, tapasztalati úton és személyes élményeken keresztül is jutnak el az elméleti ismeretekig, az összefüggések meglátásáig. A tanulói munkaformák között kiemelkedő szerepet kap a kooperatív csoportokban történő együttműködés. A pedagógusnak a tanulási folyamat koordinálása mellett törekednie kell az önszabályozó tanulás kiépítésére, a belső motiváció növelésére, melyben fontos szerepet játszik a személyes érintettség. Ezért minden témakörben jelentős szerepe van a tanulók önálló gyűjtőmunkájának és az erre épülő tudásmegosztási gyakorlat erősítésének, a prezentációs készség fejlesztésének. Egy-egy témakör komplex megismerése, élményszerű feldolgozása megvalósítható témahetek, tematikus hetek vagy projektnapok keretében is, amelyek lehetővé teszik az ismeretek többféle kontextusban történő vizsgálatát.

Ajánlott témák témahetek, tematikus hetek, projekt napok:

- 1./ A lokális értékek felfedezése: Szülőföldünk értékei
- 2./ A közösségi élet működésének megismerése. Pl. Községi alkalmak: társas munkák, vásár
- 3./ Ünnepek a családban és a közösségben: Pl. Karácsonyi népszokások
- 4./ Hungarikumok

A tanév során legalább egy alkalommal ajánlott ellátogatni a helyi vagy a közelben elérhető tájházba vagy szabadtéri néprajzi múzeumba, hogy a tanulók autentikus környezetben találkozzanak a tárgyi kultúrával, és külső szakértői tudás igénybevételével részt vehessenek múzeumpedagógiai foglalkozáson.

A hon- és népismeret kötelező tantárgy, amely az 5–8. évfolyamok valamelyikén, legalább egy tanéven keresztül heti egy óra keretében jelenik meg. Javasolt az 5. vagy a 6. évfolyamon történő teljesítése.

A hon- és népismeret tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Az én világom	6
Találkozás a múlttal	20
Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink	8
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Az én világom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megtapasztalja a legszűkebb közösséghez, a családhoz, a lokális közösséghez való tartozás érzését;

megismeri a közvetlen környezetében található helyi értékeket, felhasználva a digitálisan elérhető adatbázisokat is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

nyitottá válik a családi és közösségi értékek befogadására;

megbecsüli szűkebb lakókörnyezetének épített örökségét, természeti értékeit, helyi hagyományait;

önálló néprajzi gyűjtés nyomán, digitális archívumok tanulmányozásával bemutatja szülőföldje hagyományos értékeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A családtagok, a közösség emberi értékei iránti érzékenység fejlesztése

Ok-okozat összefüggések felismertetése

Kommunikációs készség fejlesztése

Az önálló ismeretszerzés erősítése

Hagyományos szerepek megismertetése a családban.

A nemzedékek közötti távolság csökkentése

Az önálló ismeretszerzésben való jártasság növelése

Ismeretek megosztási készségének fejlesztése

Véleményalkotás gyakorlatának erősítése

Családi történetek, családfa

Szomszédság, rokonság fogalma, rokoni viszonyok, elnevezések

A település jellegzetes mesterségei

Nagyszüleink, dédszüleink és a régebbi korok világának erkölcsi normái

A lakóhely épített és természeti környezetének adottságai, helytörténete, néphagyományai

FOGALMAK

család, rokon, közösség, helyi értékek, helytörténet, mesterség, foglalkozás, norma, épített környezet, természeti környezet, fenntarthatóság

TÉMAKÖR: Találkozás a múlttal

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érdeklődő attitűdjével erősíti a nemzedékek közötti párbeszédet.
- érvekkel tudja alátámasztani, hogy a természet kínálta lehetőségek felhasználásának elsődleges szempontja a szükségletek kielégítése, a mértéktartás alapelvének követése.
- megismeri a gazdálkodó életmódra jellemző újrashasznosítás elvét, és saját életében is törekszik ennek megvalósítására.
- tevékenyen részt vesz a kooperatív csoportmunkában zajló együttműködő alkotási folyamatban, digitális források közös elemzésében;
- a feladatok vállalásánál mérlegel, hogy melyek felelnek meg legjobban személyiségének, többféle intelligenciájának.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megbecsüli az idősebb családtagok tudását, nyitott a korábbi nemzedékek életmódjának, normarendszerének megismerésére, elfogadására;

ok-okozati összefüggést állapít meg az eltérő természeti környezet és a különböző tájakon élő emberek eltérő életmódja között.

megállapításaiban rámutat a néphagyományok közösségformáló, közösségmegtartó erejére; szöveges és képi források, digitalizált archívumok elemzése, feldolgozása alapján önálló előadásokat hoz létre, csoportos szerepjáték során reprodukálja a megismert szokásokat; meghatározott helyzetekben önálló véleményt alkot, a társak véleményének meghallgatását követően álláspontját felül tudja bírálni, döntéseit át tudja értékelni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Ok-okozat összefüggések felismertetése

Kommunikációs készség fejlesztése

Az önálló ismeretszerzés erősítése

A környezettudatos szemlélet fejlesztése

Az életmódot befolyásoló természeti tényezők megismerésének bővítése

A változások felismerésének erősítése

A szerepbe lépés képességének fejlesztése

A paraszti háztartás

Az egymásra utaltság, a közösen végzett munka jelentőségének megismerése

A lakókörnyezet funkciójának megértése

Mesterségek megismerése nyomán a fizikai munka megbecsülése, értékelése

A magyarok és a magyarországi nemzetiségek házainak külső jellegzetességei, táji különbségei

A konyha és az ételkészítés eszközei

A szoba berendezése, bútorzata

A családon belüli munkamegosztás

Ünnepek, jeles napok

A keresztény ünnepek a népi hagyományokban:

Őszi jeles napok, ünnepek

Karácsonyi ünnepkör, köszöntők, színjátékszerű szokások

Farsangköszöntők, maszkos alakoskodások, iskolába toborzó szokások

Nagyböjt, böjti játékok, húsvéti ünnepkör szokásai

Májusfaállítás, pünkösdi szokások

Szent Iván-napi szokások, nyári jeles napok,

A közösségi alkalmak (vásárok, pásztorünnepek, búcsúk) és jelentőségük a hagyományos közösségi életben

Keresztelő, népi játékok, gyerekalakodalm

Leány-, legényélet jellegzetességei, szokásai

A lakodalm, lakodalmi szokások

Életmód

A társas munkák és gazdasági, társadalmi jelentőségük

A munkaalkalmakhoz (aratás, szüret, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó) kapcsolódó szokások és játékok

Hétköznapi és ünnepi viselet

Hagyományos paraszti ételek

A népi táplálkozás jellemzői

A gazdálkodó ember legfontosabb munkái

Gyermekjátékok

A városi életforma sajátosságai és változásai a 19-20. században

A diákélet jellemző pillanatai a 19-20. században (abban az esetben ajánlott, ha a tantárgy a 8. évfolyamon kerül megszervezésre)

FOGALMAK

jurta, veremház, egysejtű ház, többosztatú ház, falazat, tetőtartó szerkezet, tetőformák, konyhai cserépedény, sparhelt, munkasarok, szentsarok, munkamegosztás;

ünnep, jeles nap, böjt, advent, köszöntő szokások, lucázás, kántálás, betlehemezés, bölcsöske, regölés, aprószentek napi vesszőzés, háromkirályjárás, iskolába toborzó szokások, böjti játékok, kiszehajtás, villózás, húsvét, zöldágyjárás, komatálküldés, májusfaállítás, pünkösddőlés, pünkösdikirályné-járás, nyári napforduló, kaláka, pásztorünnep, búcsú, gyerekalakodalm, leányélet, legényélet, lakodalm;

szántás, vetés, aratás, szüret, szilaj és félszilaj pásztorkodás, fonás, szövés, fonó, ing, gatyá, pendely, szoknya, kötény, ünnepi viselet, böjtös nap, kenyérsütés, téli étrend, nyári étrend, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó, vásár, körjáték, utánzó játék, eszközös játék, sport jellegű játék, gyermekfolklor, népi játék, kávéház, kaszinó, „korzózás”, polgár, munkás, értelmiség, keresztelő

TÉMAKÖR: Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önálló néprajzi gyűjtés segítségével, digitális archívumok tanulmányozása nyomán be tudja mutatni a néprajzi tájak jellemzőit;

helyszínekhez kötött példákat tud mondani hazánk természeti értékeire, épített örökségekre; nyitottá válik a hazánkban élő nemzetiségek kultúrája iránt.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

meglátja az összefüggést a szülőföldhöz kötődés kialakulása és a lokális értékek megismerése között

életkorának megfelelő önálló alkotás keretében megjeleníti a magyar tudomány és kultúra eredményeit, a hungarikumokat;

tiszteletben tartja más kultúrák értékeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A nemzeti identitástudat erősítése

A magyar népszokások, hagyományok, mint kulturális értékek megismertetése

Az önálló ismeretszerzés támogatása

Ismeretek megosztási készségének fejlesztése

Véleményalkotás gyakorlatának erősítése

Néprajzi tájak, tájegységek Magyarországon és a Kárpát-medencében

Dunántúl, Felföld, Alföld, és a kapcsolódó határon túli területek néprajzi jellemzői

Erdély és Moldva hon- és népismereti, néprajzi jellemzői

A magyarság kulturális öröksége a határon túli területeken

A hazánkban élő nemzetiségek kultúrája, hagyományai

Természeti kincseink, az épített környezet értékei

A magyar tudomány és kultúra eredményei és alkotói a nagyvilágban

A hungarikumok

FOGALMAK

néprajzi csoport, nemzetiség, néprajzi táj, határainkon túl élő magyarok, szórvány, nemzeti összetartozás, haza, hazaszeretet, hungarikum, világörökség

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló

- ismerje a környezetében lévő épített örökséget, természeti értékeket, helyi hagyományokat, lakóhelye ismeretében legyen jártas digitális források felhasználásával is
- önálló néprajzi gyűjtést végez, digitális archívumok tanulmányozásával bemutatja szülőföldje hagyományos értékeit
- szöveges és képi források, digitalizált archívumok elemzése, feldolgozása alapján önálló előadásokat hoz létre, csoportos szerepjáték során reprodukálja a megismert szokásokat
- képes az önálló véleményalkotásra
- önálló néprajzi gyűjtés segítségével, digitális archívumok tanulmányozása nyomán be tudja mutatni a néprajzi tájak jellemzőit;
- helyszínekhez kötött példákat tud mondani hazánk természeti értékeire, épített örökségekre
- életkorának megfelelő önálló alkotás keretében megjeleníti a magyar tudomány és kultúra eredményeit, a hungarikumokat

11.30 A Kajak- kenu csoportbontásra

KAJAK-KENU – VÍZIJÁRTASSÁGI ISMERETEK

5–8. évfolyam

Az általános iskola 5–8. évfolyama részére választható alaptantárgy azon iskolák részére ajánlott, ahol a kajak-kenuhoz szükséges környezeti, tárgyi és személyi feltételek adóttak, illetve biztosíthatók.

A kajak-kenu tantárgy elősegíti a fiatalok fizikai, értelmi és szocializációs nevelését és hozzájárul a környezeti hatásokhoz való jobb alkalmazkodó képességeik kialakításához. A kajak-kenusport összetettsége révén alkalmas arra (fizikai sport, egyéni és csapatsport, szellemi sport), hogy eszközként használjuk fel a fiatalok sokoldalú képzésére, egyéniségük mai kornak megfelelő kialakítására.

A természeti erővel (víz, hőmérséklet, légmozgások) való közvetlen kapcsolat és azok tisztelete önfegyelmre, alázatra tanítja a fiatalokat. A hajó mint sporteszköz kezeléséhez szükséges motorikus képességek, valamint a különböző típusú egyéni és csapathajók működési elvéhez nélkülözhetetlen ismeretek megtanulása komplex és egymásra épülő oktatási anyagot biztosít az 5–8. osztályok képzésében. Egyúttal a tantárgyi átfedések révén (fizikai ismeretek, kondicionális képességek, természetvédelem stb.) elősegíti a tanulók komplex, tantárgyi modulokban való képzését. A sportág taktikai helyzeteinek felismerése és ezen helyzetekre adandó legjobb megoldások kiválasztása fejleszti a tanulók önálló kreatív gondolkodását és fegyelmezett, tudatos viselkedését.

A kajak-kenu olyan sport, amely kortól függetlenül, egész életünkben üzhető, így a megszerettetése egy életre mintát adhat a fiataloknak az egészséges, aktív életmódra. A sportági alapok elsajátításán túl a fiatalok bekapcsolódhatnak a versenysportba, vagy akár a kajak-kenu edzői pályát is választhatják hivatásukként a pályaválasztásuk során. A kajak-kenu turizmus fejlesztésével a sikersportág még szélesebb körben történő népszerűsítését, illetve a kajak-kenu sportra alkalmas régiók fejlesztését segíthetik elő.

5–6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kajak-kenu elméleti alapjainak elsajátítása (Elmélet I–II.)	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Gimnasztikai gyakorlatok helyes végrehajtásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vízi jártasság alapjainak elsajátítása, vízitelep rendjének megismerése. A lelki és akarati tulajdonságok fejlesztése, helyes önismeret kialakításának megalapozása. Önállóságra, kreatív gondolkodásra nevelés. A közösségi érzés erősítése. Kitartásra, teherbíró, a fizikai igénybevétel és a természeti erők által kialakított feltételek melletti fegyelmezett viselkedésre nevelés. A természettudományi gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/Követelmények		Kapcsolódási pontok
- A vízitelep rendjének megismerése. - A veszélyhelyzetek, azok elkerülésének, bejelentésének, mentőeszközök megismerése – balesetvédelmi ismeretek megszerzése az életkori sajátosságoknak megfelelően. - A természeti környezet megismerése, a természetvédelemmel kapcsolatos ismeretek elsajátítása.		<i>Testnevelés és sport:</i> motoros képességfejlesztés, mozgástanulás. <i>Természetismeret:</i>

- A kajak-kenura mint csapatsportra vonatkozó etikai, viselkedési ismeretek elsajátítása. - A különböző hajó- és lapátípusok megismerése. - A megfelelő víziöltözék viseletének elsajátítása. - A kajak-kenu történelmének és szakkifejezéseinek megfelelő szintű megismerése. - Vízre szálláshoz szükséges ismeretek és szabályainak elsajátítása. - A hajó mint sporteszköz használata, az állandóan változó körülmények felismerése, és a helyzet megoldása önálló gondolkodással. - Az időjárási változásokhoz való alkalmazkodás, a versenyhelyzetek fegyelmezett viselkedésformájának kialakítása. - A csapathajóban való szerepvállalás, az egymásra utaltság érzésének elfogadása. - A sporteszközök (hajó-lapát) használatához szükséges alapvető fizikai összefüggések felismerése, megértése és gyakorlatban való alkalmazása.	természetes vizeink; a tudományos megismerés iránti igény fokozatos formálása. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Kapott és választott feladatok elvállalása, hatékony munkavégzés. Egészséges és környezettudatos életmód, rendszeres testmozgás szerepe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hajótípus, biztonság, természetvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kajak-kenu gyakorlati alapjainak elsajátítása (Gyakorlat I–II.)	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Alap-állóképesség, úszástudás, egyensúlyi helyzet megtartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes vízben történő biztos úszástudás elsajátítása, egyensúlyérzék fejlesztése. A szükséges általános és speciális fizikai képességek, a keringési és légzési funkciók fejlesztése. Vízitelep egyes helyszínein a megfelelő viselkedés elsajátítása. Az alkalmazkodóképesség, a káros hatásokkal szembeni ellenálló képesség javítása. Prevenció a testtartási hibák és deformitások elkerülésére (a vázizomzat erősítésével). Környezettudatos magatartás kialakítása és gyakorlása.	
Ismeretek/Követelmények		Kapcsolódási pontok
- A hajó kezeléséhez szükséges általános és speciális fizikai képességek megszerzése. - Rendszeres képességfejlesztő gyakorlati foglalkozások a mozgató, keringési és légzési rendszerek harmonikus fejlesztésére, a kondicionális képességek magas szintre emelése. - A természetes környezetben (szabad levegő, víz) végzett sportmozgások révén az egészséges életmód iránti igény felkeltése. - A hajó előrehaladásához, irányításához, mozgáskoordinálásához szükséges motorikus képességek (egyensúly, koordináció, mozgásérzékelés) kialakulása. - A hajó egyensúlyi helyzetének fenntartásához szükséges törzs- és végtagmozgások elsajátítása, gyakorlása. - A hajó haladásához szükséges aktív izomerő (abszolút és relatív) korosztályos szinthez képest történő megalapozása, a saját		<i>Testnevelés és sport:</i> Motoros készségfejlesztés. Eszközre vonatkozó térbeli, időbeli és dinamikai viszonyok szerepe. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Kapott és választott feladatok elvállalása, kötelességtudó és hatékony munkavégzés.

testézés fejlesztése. - A természetvédelem gyakorlati megismerése, különös tekintettel a vizek védelmére. - A kajak-kenusport viselkedési, etikai normáinak gyakorlása, különös tekintettel az egymásért való felelősségvállalásra, az egymás iránti tiszteletre és a természet, illetve munka iránti alázatra. - A különböző hajótípusok megismerése. - A kajak-kenuhoz szükséges öltözékek megfelelő megválasztása, viselete. - A kajak-kenu szakkifejezéseinek gyakorlása. - A vízre szállás gyakorlása. - Csapathajóban (több személyes hajó) oktató kormányossal történő túrák lebonyolítása. - A hajók szakszerű tárolásával, mozgatásával, karbantartásával összefüggő ismeretek elsajátítása. - Természetes vízben történő magabiztos úszás mentőmellényben. - A természetes és szélsőséges helyzetekben való kontrollált, a korosztályos átlagnak megfelelő viselkedési mód elsajátítása. - Borult hajó visszaállítása, kezelése, hajóba be- és kiszállás. - A hajó irányítása, kormányzása, egyensúlyi helyzet kialakítása.	Egészséges és környezettudatos életmód, rendszeres testmozgás szerepe. <i>Természetismeret:</i> a halak, vízimadarak életfeltételeinek és életjelenségeinek felismerése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyensúly, helyes testtartás, ritmus, hajó kezelése, karbantartás, önmentés.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Biztos úszás természetes vízben, mentőmellényben. A vízitelep rendjének ismerete és betartása. A kajak-kenusport viselkedési, etikai normáinak betartása. Ismeretek a kajak-kenu történelméről. A sportághoz szükséges általános és speciális fizikai képességek korosztályos szinten. Csapathajókban társakkal egyszerre evezés elsajátítása. A hajó egyensúlyi helyzetének fenntartásához szükséges törzs- és végtagmozgások kialakulása, a törzs tartóizmáinak harmonikus mozgása.

7–8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vízijártassággal kapcsolatos tudás elmélyítése (Elmélet III–IV.)	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokban tanult ismeretek, tevékenységek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A 6. osztály tananyagának és a balesetvédelmi és elméleti ismeretek, valamint a hajóra ható fizikai erők ismeretének részletesebb, korosztályi tudásszintnek megfelelő elmélyítése. A kajak-kenura mint egyéni és csapatsportra vonatkozó etikai, viselkedési ismeretek készságszintre emelése.	
Ismeretek/Követelmények		Kapcsolódási pontok

- Az előző osztályok tananyagának elmélyítése. - A természetes és szélsőséges helyzetekben való kontrollált, a korosztályos átlagnak megfelelő viselkedési mód kialakítása. - A hajóra-lapátra ható fizikai erők ismeretének részletesebb, korosztályi tudásszintnek megfelelő elmélyítése. - A versenyzői viselkedés jellemzőinek ismerete és betartása: fair-play, tisztelni és jobbnak lenni az ellenfélnél. - A verseny stratégiai, taktikai elemeinek készség szintű megismerése. - A sportág viselkedési, etikai normáinak gyakorlása, különös tekintettel az egymásért való felelősségvállalásra, az egymás iránti tiszteletre.	<i>Biológia-egészségtan:</i> Vizeink és környezetük közötti kapcsolatok felismerése. A környezeti állapot és az ember egészsége közötti kapcsolat felismerése. <i>Fizika:</i> felhajtóerő fogalma, testek vízben mozgásának törvényszerűségei. <i>Erkölcstan:</i> versengéssel kapcsolatos szabályok, etikai normák fegyelmezett betartása, elsajátítása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fizikai erő, elvárható viselkedésforma, fair-play, versenytaktika.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vízi jártasság gyakorlatban történő alkalmazása (Gyakorlat III–IV.)	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Hajóba történő be- és kiszállás készség szintű tudása, az egyensúlyi helyzet magabiztos fenntartása, kezek és törzs mozgásának összehangoltsága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hajó haladásához szükséges általános és speciális fizikai képességek korosztályos szintnek megfelelő fejlesztése, a vízi közlekedés szabályainak és a kajak-kenu versenyszabályainak korosztályos szintnek megfelelő elsajátítása, hajókezelési készség növelése. Az egészséges életmód és a környezettudatos magatartás erősítése.	
Ismeretek/Követelmények		Kapcsolódási pontok
- A kajak és kenu hajók gazdaságos és hatékony mozgásának végrehajtásához szükséges hajófelszerelések beállítása. - A hajókezelési készség növelése, a hajó sebességi tényezőinek emelése. - Rajtgyakorlatok, rajtolási technikák gyakorlása. - A hajó magasabb sebességének eléréséhez szükséges általános és speciális fizikai képességek korosztályos szintnek megfelelő fejlesztése. - A hajók szakszerű tárolásával, mozgatásával, karbantartásával összefüggő ismeretek elsajátítása. - Természetes vízben történő magabiztos úszás mentőmellényben. - A hajók rutinszerű karbantartása, korosztályos tudásszintnek megfelelően.		<i>Testnevelés és sport:</i> Motoros és egyensúlyi készségfejlesztés. Egyénileg, párban és csoportban végezhető sportágak technikai, taktikai elemei. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Kapott és választott feladatok elvállalása, köteleességtudó

- Rutinszerű, precíz hajófelkészítés edzésre és versenyre. - Rajtgyakorlatok, rajtolási technikák gyakorlása. - Házi versenyeken való részvétel, a kajak-kenu versenyszabályainak alkalmazásával, a verseny stratégiai-, taktikai elemeinek gyakorlásával. - Kisebb korosztályos versenyeken való részvétel, a tanultak gyakorlása céljából.	munkavégzés. Egészséges és környezettudatos életmód, rendszeres testmozgás szerepe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hajókezelés, hajófelkészítés, rajtolási technika.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A vízi közlekedés szabályainak és a kajak-kenu versenyszabályainak korosztályos szintnek megfelelő tudása. A hajókezelési készség növekedése, a hajó sebességi tényezői emelésének elsajátítása. A hajóra ható fizikai erők részletesebb, korosztályi tudásszintnek megfelelő ismerete. A hajók rutinszerű karbantartása és beállítása a korosztályos tudásszintnek megfelelően.

11.31. Tenisz az iskolában

A Siófoki Spartacus SE általános iskolai tenisz programja

Egy kisgyermek fejlődésének elengedhetetlen része a mozgás. A sportolás pozitív hatása a fizikális, mentális és érzelmi fejlődésre bizonyított, ezért szerves részét képezi az oktatási rendszernek is. Amit mi kínálunk, az egy játékos testnevelésóra teniszes köntösben. Kiegészítjük az iskolai testnevelésórákat teniszes feladatokkal, ugyanakkor ugyanazon fejlesztési feladatokat ellátva. Tehát nem teniszedzéseket tartunk, hanem teniszeszközökkel fejlesztjük:

- koordinációs készségeket
 - o labdaügyesség
 - o kézügyesség
 - o szem-kéz-láb koordináció
 - o állóképesség
 - o egészséges izomzat
 - o teniszmozgás alapjai
- koncentrációs és gondolkodási készségeket
- társas kapcsolatokat, csapatmunkát.

Alkalom	Tenisz cél	Általános cél
1	Ismerkedés a tenisz eszközökkel, pályával	Gurítás, dobás, elkapás, pattogtatás
2	Egyensúly fejlesztése	Test egyensúlyának fejlesztése, kézi eszközzel történő egyensúlyozás

3	Labdakezelés kézzel, ütővel	Eszközzel gurítás, pattogatás, célzás
4	Teniszes lábmunka kialakítása	Apró gyors helyezkedő lépések, sprintek, oldalazó mozgások, súlypont áthelyezések
5	Tenyeres megtanulása	Pattanó labda mozgásának felmérése
6	Fonák megtanulása	Pattanó labda mozgásának felmérése
7	Röpte megtanulása	Levegőből érkező labda mozgásának felmérése
8	Verseny az alapkészségek alkalmazásával	A tanultak gyakorlása, versenyhelyzet kezelése
9	Tenyeres/fonák oldal mozgásból ütése	Írányváltoztatás, ritmusváltás, helyezkedő mozgások
10	Tenyeres/fonák/röpte előre mozgásból ütése	Írányváltoztatás, ritmusváltás, helyezkedő mozgások
11	Tenyeres /fonák/röpte pályára helyezése	Ütő és labda kontroll kialakítása, biztossá tétele
12	Tenyeres /fonák/röpte célterületre irányítása	Ütő és labda kontroll kialakítása, biztossá tétele
13	Tenisz szabályainak megismerése játékokon keresztül	Tenisz szabályainak megtanulása
14	Alsó szerva megtanulása	A labda játékba hozása, kétkezes koordináció
15	Lecsapás megtanulása	Fej fölötti koordináció fejlesztése
16	Felső dobás, felső szerva megtanulása	A labda játékba hozása, fej fölötti koordináció fejlesztése
17	Teniszspecifikus erősítés, kondíció fejlesztés	Állóképesség és testizom fejlesztés
18	Verseny a tenisztudás alkalmazásával	Az év során tanultak alkalmazása, gyakorlása

11.32.

Sakkpalota képességfejlesztés (egész napos iskolai foglalkozások alkalmával)

Korunk, a digitális társadalom olyan mértékű ingertömeg- és adatfeldolgozást tesz szükségessé az emberek számára, hogy bizonyos ezzel kapcsolatos rendszerezési képességek, kompetenciák elsajátítása létszükségletté vált. Ezen képességek megléte az ismeretszerzés mellett a sikeres tanítási-tanulási folyamatban is elengedhetetlen. A sakk a maga szimbólumrendszerével, a vizuális információk alapján, a digitális térhez hasonlóan korlátozott kódokból történő tájékozódásra, információszerzésre épülő rendszerével, párhuzamos gondolati síkon, a problémák több nézőpontból való megvizsgálásával (minimum a saját és az ellenfél szempontjából) válik kivételes oktatási eszközzé a digitális korbba beleszületett gyermekek számára. Egyben a holisztikus, vizuális információkra épülő gondolkodás térnyerésével háttérbe szoruló logikai-elemző gondolkodást is készségszinten képes fejleszteni.

A sakk mint oktatási eszköz kerettanterve a megújult nevelésközpontú iskola, s ezen belül egy kompetenciaalapú nevelési-oktatási folyamat része, amely biztosítja a sakkozás intézményesen szervezett tanítását-tanulását.

A sakk az egyik leghatékonyabb képességfejlesztő eszköz, amelynek segítségével a gyerekeket az óvodáskor végén, az iskoláskor elején be lehet vezetni a tudatos ismeretsajátítás világába. A sakkozás, alapvető kognitív lelki folyamatokat és funkciókat működtetve, játékon keresztül hat az értelmi képességek, mindenekelőtt a

megértést és a problémamegoldást biztosító gondolkodás fejlődésére, azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni nevelő-fejlesztő erejét, személyiségformáló hatását sem. A sakkjáték tanulásának-gyakorlásának kedvező hatása a gyermekek egész intellektuális fejlődésére tudományosan is kimutatott.

A sakk haszna a közoktatásban elsősorban abban rejlik, hogy előmozdítja a különböző műveltségi területek ismereteinek elsajátítását, képessé tesz az elavult információk elvetésére és az új információk beépítésére, vagyis egészében a jövőre készít elő.

A sakk mint oktatási eszköz bevezetésének elsődleges célja a személyiségfejlesztés, a tehetséggondozás, a kritikai gondolkodás fejlesztése intézményi keretek között, heti rendszerességgel, tanítási idő keretében.

További célok:

- a sakk táblajáték alapismeretek nyújtása,
- a logikus, kritikai gondolkodás képességének kialakítása,
- önálló döntéshozás kialakítása,
- összefüggések, globális folyamatok felismerése,
- önálló tapasztalatgyűjtés, adatfeldolgozás gyakorlatának kialakítása,
- gyakorlatias szemlélet kialakítása,
- a kreativitás növelése,
- viselkedészavaros tanulók megsegítése az oktatásba való beilleszkedésben,
- memóriafejlesztés.

A sakkozás talán legfontosabb eredménye a tanulási képesség fejlődése. A különböző magyar és nemzetközi tanulmányok ezen a téren számos részképesség fejlődését bizonyították, az analízáló és szintetizáló képességét, az emlékező tehetségét, az elvont (absztrakt) és logikus gondolkodását, a megosztott figyelem képességét, a produktív képzeletét, az összefüggések felismerésének képességét, a gondolkodás divergens (széttartó, több megoldást nyújtó) jellegét, az összpontosítás képességét, a kreativitását, az elvonatkoztatási általánosítási képességét, a problémaérzékenységet, a kombinatív képességét, a módszeres és hatékony gondolkodását. A kerettanterv heti 1 órára készült, de alkalmazható heti 2 órában is.

1–2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Bevezetés a sakk világába
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Pozitív érzések kialakítása a sakk szabályaival kapcsolatban. A bábok mozgásának életszerű megismerése. A térlátás fejlesztése. Fejlesztés: mozgáskoordináció, téri tájékozódás, vizuális figyelem, emlékezet, gyorsaság, szem- és kézköordináció, szerialitás, figyelem, analógias gondolkodás. Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése. Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
- <i>Bevezetés a sakk világába</i> Mesés történetek a sakk történelemből. - <i>Ismerkedés a sakkbábokkal</i> A bábok megnevezése. Gyalogok és tisztek. - <i>Ismerkedés a sakktáblával</i> Négyzetek fekete-fehéren. Bevezetés a vonalak, sorok és átlók világába. - <i>Ismerkedés a bástyával</i> Lépés a bástyával a vonalakon. Ütés a bástyával. - <i>Ismerkedés a futóval</i> Lépés a futóval az átlókon. Ütés a futóval. - <i>Ismerkedés a csodás vezérrel (királynővel)</i> Lépés a vezérrel. Ütés a vezérrel. Játék: 8 vezéres sakkeladvány. - <i>Ismerkedés a sakk királyával</i> Lassan lép a király. Ütés a királlyal. - <i>Összefoglaló</i> Ismerkedés a táblával, bástya, vezér és futó lépéseivel.	A tanuló – képes a sakktáblák és a figurák korrekt felállítására; – helyesen alkalmazza a lépéseket és az ütéseket; – megérti az egyszerű szóbeli közléseket.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés. <i>Matematika:</i> irányok, koordinátarendszer. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgás különböző irányokban, kooperáció a társakkal. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális figyelem. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szem- és kézköordináció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, átló, sor, mező, gyalog, tiszt, bástya, futó, csodás vezér, király, ütés, támadás, védekezés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ismerkedés a huszárral, a gyaloggal és a királlyal. Sakkadás
Előzetes tudás	Bábok pontos megnevezése, tájékozódás a sakktáblán, lépések ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sakkozás szabályainak megértése és alkalmazása az életkori sajátosságoknak megfelelően. Kooperáció a társakkal. Kifejezőképesség és logikus gondolkodás fejlesztése.

	Játékos feladatokkal fejlesztés: kinesztetikus információ verbálissá alakítása, észlelés, szerialitás, analízis-szintézis, egyensúly, testséma, mozgáskoordináció, téri orientáció.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
- <i>Ismerkedés a sakkadással</i> Királlyal kapcsolatos szabályok. Királyok csatája. - <i>Ismerkedés a (csalafinta) huszárral</i> Ugribugri: bevezetés a huszár lépéseibe L alakban. Ütés a huszárral. Huszártúra. - <i>A huszár erőviszonyai a saktáblán</i> Az aktív/erős huszár a tábla közepén. Szegény/passzív paci a sarokban. Huszársata. - <i>A sakkbábok értékrendszere</i> Mennyiség és minőség közötti különbség. Összegzés az eddigi bábokról. - <i>Ismerkedés a (kis) gyaloggal</i> Bevezetés a gyalog lépéseibe alapállásból. Az egyetlen báb, mely másképp üt, mint lép. - <i>A gyalog átalakulása</i> Céltudatosan előre a gyaloggal. Milyen bábót érdemes felvenni és miért. - <i>A játszma kezdete: az alapállás</i> Felsorakoznak a gyalogok. A tisztek helyes elhelyezése.	A tanuló - ismeri a gyalog és a tisztek helyes elhelyezését és lépéseit; - képes helyesen értelmezni a mennyiség és minőség közötti különbségeket; - a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat képes adni.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kérdések értése, világos válaszok megfogalmazása; szabályok megértése. <i>Matematika:</i> irány, koordináta-rendszer; téri orientáció; logikus gondolkodás fejlesztése; sorrendiség. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció, téri orientáció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyalog, tiszt, bástya, futó, csodás vezér, király; ütés és lépés; támadás, védekezés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alapállás, szabályok, sakk és matt
Előzetes tudás	Gyalog lépései, üt és lép; tisztek helyes elhelyezése, lépései; mennyiség és minőség közötti különbségek helyes értelmezése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sakkozás szabályainak megértése és alkalmazása életkori sajátosságoknak megfelelően. Kooperáció a társakkal. Térlátás fejlesztése. Játékos feladatokkal fejlesztés: figyelem, logikus gondolkodás, analógiák felismerése és alkalmazása, mozgáskoordináció, szókinccs, emlékezet, vizuális figyelem, szövegalkotási készség, analízis-szintézis.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
- <i>Ismerkedés a sáncsal</i> A király biztonságba helyezése. Sánc a fejlődés része. - <i>Bővebb sakkadással kapcsolatos ismeretek</i> Ófelségének: sakk! A király támadása különböző bábokkal - <i>Védekezés a sakk ellen</i> Bevezetés a védekezési technikákba. Problémák megoldása a saktáblán (és rajta kívül is). - <i>Matt a királynak!</i> Háromféle eredmény a játszma végén. A végeredmény pontozása és értékelése. - <i>A sakk és a matt közötti különbség</i> Menekülési lehetőségek. Legjobb védekezés az ellentámadás. - <i>Ismerkedés az alap- és az egy lépéses mattokkal</i> Mattadás vezérrel. Mattadás egyéb bábokkal. Alapsori mattadás. Támadás és védekezés az alapsoron. Alapsori gyengeség megelőzése.	A tanuló - képes a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat adni; - képes helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kérdések értése, világos válaszok megfogalmazása, szókinccs, szövegalkotási készség fejlesztése. <i>Matematika:</i> irány, koordináta-rendszer, térlátás fejlesztése, analógiák felismerése és alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> térlátás fejlesztése, vizuális figyelem. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sánc; védekezési technika; eredmény; védekezés, támadás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A patt, a megnyitás taktikái, versenyszabályzat
Előzetes tudás	Gyalogok, tisztek helyes lépéseinek alkalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sakkozás szabályainak megértése és alkalmazása életkori sajátosságoknak megfelelően. Kooperáció a társakkal. Kifejezőképesség és logikus gondolkodás fejlesztése. Játékos feladatokkal fejlesztés: gondolkodás, figyelem, emlékezet, szókinccs, szerialitás,

	hangok differenciálása, szóbeli szövegalkotási képesség, kommunikációs készség.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
- Egyik fél se győz: döntetlen (remi) Döntetlennel kapcsolatos szabályok. Bevezetés a patt fogalmába. - Bevezetés a megnyitás alapelveibe Fejlődés a gyalogokkal és a tisztekkel. Bevezetés a centrum fogalmába. - A legrövidebb sakkjátszmák Erények és gyengeségek a megnyításban. - Ismerkedés a susztermattal A gyenge megnyitás következményei. A centrum jelentősége a megnyításban A bábok helyes fejlődése a centrum irányába. A centrum elfoglalása és annak ereje. - Bevezetés a villa fogalmába a sakktáblán Az idő értéke (egyszerre csak egy futhat, a másik báb elesik). - Házi sakkbajnokság: egy lépéses matt feladványok vetélkedő A versenyek szabályai, lebonyolítása. - Mit tanultunk ebben az évben? Összefoglaló a tanultakról. „Diplomakiosztó”.	A tanuló képes – a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat adni; – helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szabályértés, kifejezőképesség, szókincs fejlesztése. <i>Matematika:</i> szabályértés, logikus gondolkodás fejlesztése; sorrendiség. <i>Testnevelés és sport:</i> A győzelem és a vereség feldolgozása. A versenyek szabályai, lebonyolítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Döntetlen-remi; centrum; megnyitás; villa.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alapállás, szabályok, sakk és matt
Előzetes tudás	Elsősősztályos ismeretek, képességek, készségek és jártasságok.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sakkozás szabályainak megértése és alkalmazása életkori sajátosságoknak megfelelően. Kooperáció a társakkal. A legfontosabb viselkedési szabályok megismerése és betartása. Kifejezőképesség és logikus gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése. Játékos feladatokkal fejlesztés: auditív észlelés, auditív figyelem, emlékezet, szerialitás, asszociáció, szókincs, gondolkodás, emlékezet, asszociáció, figyelem, szóbeli szövegalkotás képessége.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Ismétlés: a sakkjáték szabályai</i> A tábla és a bábok elhelyezése az alapállásban. Világossal indul a sakkcsata! <i>Mattadás királlyal és vezérrel</i> Különbség a tábla közepe és széle között. A király korlátozása és sarokba szorítása vezérrel. <i>Patt</i> Különbség a matt és a patt között. Küzdelem az utolsó lépésig. <i>Ismerkedés az örökös sakk fogalmával</i> Háromszori lépésméltéles döntetlen. <i>Matt gyakorlatok királlyal és vezérrel</i> A király, mint támadó báb. Időzítés: matt vagy patt? <i>Matt a királynak!</i> Háromféle eredmény a játszma végén. A végeredmény pontozása és értékelése. <i>Ismerkedés az alap-, egy lépéses mattokkal</i> Mattadás a vezérrel. Mattadás egyéb bábokkal. <i>Mattadás két bástyával</i> Munkamegosztás: leszorítás a tábla szélére.	A tanuló – képes a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat adni; – képes helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket; – el tudja dönteni egyszerű állítások igazságértékét, felismer egyszerű logikai kapcsolatokat; – képes a döntéseit érvekkel alátámasztani és reflektálni rájuk.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A kérdésekre értelmes, rövid válaszadás, érvelés. Kifejezőképesség, szókincs, szóbeli szövegalkotási képesség. Asszociáció. <i>Matematika:</i> Egyszerű állítások igazságértéke, egyszerű logikai kapcsolatok. Térlátás. Érvelés. Sorrendiség, sorozat. <i>Testnevelés és sport:</i> sorrendiség. <i>Vizuális kultúra; ének-zene:</i> asszociáció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Matt; patt.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egylépéses mattok. Összefoglaló a megnyitás alapelveiről: fejlődés, centrum, sánc	
Előzetes tudás	A matt és patt helyes fogalmának értelmezése, a támadás és védekezés fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A türelem és a csapatmunka összhangjának erősítése. Megfigyelés, vizsgálati eredmények rögzítése, értelmezése. Térlátás fejlesztése. Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Konstruktív képesség alakítása. Játékos feladatokkal fejlesztés: figyelem, gondolkodás, asszociáció, szókincs, vizuális memória, emlékezet, szerialitás, egész-rész, analízis-szintézis.	
Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
- <i>Mattadás királlyal és egy bátyával</i> A király korlátozása és sarokba szorítása bátyával (a király segítségével). Türelem mattot terem! - <i>Egylépéses matt adása vezérrel és futóval</i> Vezér és futó: az átlók urai. A csapatmunka fontossága. - <i>Egylépéses matt adása bátyával és futóval</i> Vonalak és átlók kereszteződése. Gyengeségek felfedezése és kihasználása. - <i>A centrum jelentősége a megnyításban</i> A bábok helyes fejlődése a centrum irányába. A centrum elfoglalása és annak ereje. - <i>Mindennek eljön az ideje</i> A vezér csak fejlődés után lendül támadásba. Ne lépj ugyanazzal a bábbal egynél többször a megnyításban! - <i>Támadás és védekezés</i> A király biztonsága és annak hiánya. Testőrök (a gyalogok) a király előtt. - <i>Játszmaolvasás</i> A bábok és mezők megnevezése és egyéb jelzések a játszmaírás során.	A tanuló – képes a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat adni; – képes helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket; – képes egyszerű technikai eszközöket megfelelő módon használni.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> összefüggések értelmezése és megfogalmazása; szókincs. <i>Matematika:</i> Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Térlátás fejlesztése. Egész-rész, analízis-szintézis. <i>Környezetismeret:</i> megfigyelés, vizsgálati eredmények rögzítése, értelmezése. <i>Technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra:</i> Konstruktív képesség alakítása, térlátás, vizuális memória; sorrendiség. Egyszerű technikai eszközök megfelelő használata. <i>Testnevelés és sport:</i> csapatmunka.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fejlődés, centrum, sánc.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Védekezési és támadási technikák
Előzetes tudás	Megnyitás formáinak ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A türelem és a csapatmunka összhangja. A legfontosabb viselkedési szabályok megismerése és betartása. Lényeges és lényegtelen információ válogatása. Az idővel való hatékony gazdálkodás. Kifejezőképesség és logikus gondolkodás fejlesztése. Játékos feladatokkal fejlesztés: figyelem, alakkonstancia, vizuális észlelés, téri tájékozódás, mozgáskoordináció, gondolkodás, figyelem, szerialitás, komplex emlékezet.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
- <i>Középen rekedt király</i> A sáncolás késleltetésének következményei. - <i>A csapdába esett bábok</i> Sarokba szorítva. Különböző bábok elfogása. - <i>Ismerkedés a fojtott mattal</i> Egyke huszár az ellenfél csapata ellen. A király túlzott biztonsága (a csapdába esett király). - <i>Mattadás királlyal és egy bátyával</i> A király korlátozása és sarokba szorítása bátyával (a király segítségével). Türelem mattot terem! - <i>Egylépéses matt adása vezérrel és futóval</i> Vezér és futó: az átlók urai. Fontos a csapatmunka. - <i>Egylépéses matt adása bátyával és futóval</i> Vonalak és átlók kereszteződése. Gyengeségek felfedezése és kihasználása. - <i>A huszár mint különleges támadó</i> „Családi villa” (egyszerre többet támadunk). - <i>Ismerkedés a felfedett sakk fogalmával</i> Felfedett sakk a vonalakon. Felfedett sakk az átlókon.	A tanuló – képes a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat adni; – képes helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket; – képes egyszerű állítások igazságértékének megállapítására; egyszerű logikai kapcsolatok felismerésére.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kifejezőkészség fejlesztése. <i>Matematika:</i> Lényeges és lényegtelen információ válogatása. Logikus gondolkodás fejlesztése. Térs tájékozódás. Komplex emlékezet. Egyszerű állítások igazságértéke; egyszerű logikai kapcsolatok felismerése. <i>Technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra:</i> vizuális észlelés, térs tájékozódás, mozgáskoordináció. <i>Testnevelés és sport:</i> A türelem és a csapatmunka összhangja. Mozgáskoordináció. Gyengeségek felfedezése és kihasználása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	„Családi villa”, sáncolás, vonal, átló, keresztesződés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Támadási technikák
Előzetes tudás	Kombinációk a sakktáblán.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, vizsgálati eredmények rögzítése, értelmezése. Térlátás fejlesztése. Kooperáció a társakkal, hatékony munkaszervezés. Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Konstruktív képesség alakítása. Legfontosabb viselkedési szabályok megismerése és betartása. Játékos feladatokkal fejlesztés: ügyesség, figyelem, szókincs, gondolkodás, szabályalkalmazás, nyelvi készség.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
- Szélmalom a sakktáblán Bábok őrlése a sakktáblán. - Ismerkedés a futópár hatalmával Futók a világos és a sötét átlókon. - Mattadás futópárral a király ellen A király korlátozása és sarokba szorítása futópárral. Mattadás a patt kerülésével. - A bástyák hatalma a hetedik soron Az ellenfél királyának leszorítása. Ismerkedés a kötés fogalmával Helyhez kötött bábokról a sakktáblán. - Megnyitási trükkök Hogyan kerülünk előnybe az első lépésekben? - A gyalog végjáték alapjai Szabad gyalog. Futóverseny gyalogokkal. - Matt a kötés segítségével A lekötött báb nem tud királyán segíteni. - Kiegészítő tartalmak a differenciáláshoz. Ismerkedés a sakkvilágbajnokokkal Bevezetés a sakktörténelembe. Könnyű feladványok világbajnoki játszmákból. - Rövid (miniatűr) játszmák világbajnokoktól Játzmaolvasás. Találd ki, mit lép a bajnok! - Művészi sakktáblafeladványok Egy huszárral az egész hadsereg ellen. - Királyceles játszmák Gyerekkori játszmák bajnokoktól. Garri Kaszparov, a támadás bajnoka Kaszparov gyerekkori játszmái. Kombinációk a sakktáblán kezdőknek.	A tanuló képes – egy szabályos barátságos sakkjátszma lejátszására az alapvető viselkedési szabályok betartásával; – az ismeretek önálló alkalmazására; – lépéseit érvekkel alátámasztani, azokra reflektálni.	<i>Minden tantárgy:</i> A figyelem és a szókincs fejlesztése. Az ismeretek önálló alkalmazása. Kooperáció a társakkal, hatékony munkaszervezés. Érvelés, gondolkodás. <i>Matematika; vizuális kultúra:</i> térlátás fejlesztése. <i>Környezetismeret:</i> megfigyelés, vizsgálati eredmények rögzítése, értelmezése. <i>Matematika; testnevelés és sport:</i> szabályalkalmazás. <i>Matematika; környezetismeret:</i> összefüggések értelmezése és megfogalmazása. <i>Technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra:</i> konstruktív képesség alakítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kötés, felfedett sakk.
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló alapszinten ismeri a megnyitások nevét és a megnyitások széles spektrumát, néhányat alkalmaz is. Képes felismerni és a szükséges idő alatt átgondolni, mi a teendője egy adott végjátékban. Képes egy szabályos barátságos sakkjátszma lejátszására. Játszma előtt és után ellenfelével kezdet fog, betartja a legfontosabb viselkedési szabályokat.

3–4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ismétlés. Támadási technikák
Előzetes tudás	Az 1–2. osztályos sakkismeretek alkalmazása. A tanuló képes felismerni és a szükséges idő alatt átgondolni, mi a teendője egy adott végjátékban. Képes egy szabályos barátságos sakkjátszma lejátszására. Betartja a legfontosabb viselkedési szabályokat.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sakkstratégia és a sakktaktika alapjainak elsajátítása. A gyakorlat, az állandó játék, a kipróbálás mellett a rögzítés, az írásbeliség igényének felkeltése. Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés. A kifejezőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A lényeges és a lényegtelen információ válogatása. Az idővel való hatékony gazdálkodás. A térlátás fejlesztése. Az alapvető fogalmak néven nevezése. Játékos feladatokkal fejlesztés: szem- és kézkoordináció, gondolkodás, figyelem.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok

Mattadás vezérrel, ill. bástyával a király ellen. A sáncolás helyes alkalmazása. Átalakulások, feladványok. Menet közbeni ütés. Döntetlen örökös sakkal, lépésmélt.	A tanuló – képes a játszma korrekt jegyzésére; – játszmalapját képes visszaolvasni; – képes elemezni a játszmáját, és a tanulságokat rögzíteni; – az ismereteket önállóan tudja alkalmazni; – képes egyszerű technikai eszközöket megfelelő módon használni.	<i>Minden tantárgy:</i> Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés. A lényeges és a lényegtelen információ válogatása. Az idővel való hatékony gazdálkodás. Az alapvető fogalmak néven nevezése. <i>Matematika; vizuális kultúra; technika, éleltvitel és gyakorlat:</i> a térlátás fejlesztése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mattadás, sáncolás, örökös sakk.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Taktika
Előzetes tudás	Előző tematikai egység kulcsfogalmainak ismerete, megértése és alkalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lényeges és lényegtelen információ megkülönböztetése. Az idővel való hatékony gazdálkodás. Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés. A számítógép használata. A taktikai gondolkodás és kombinációs látás kialakítása. A fejen történő változatszámítás fejlesztése. Pozíciójáték alapjainak lerakása. Játékos feladatokkal fejlesztés: gondolkodás, figyelem, emlékezet, asszociáció, komplex gondolkodás, szókinésbővítés, analízis-szintézis.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Alapsori gyengeség. A kötés kihasználása. Kettős támadás. Eltereléses kombinációk. Felfedett támadás. A túlterhelt bábok. Tipikus áldozatok az f7-es mezőn. A király elleni támadás h7-es áldozattal. Több lépéses fojtottmatt-kombinációk. Közbeiktatott lépés. Taktika Morphy játszmáiból. Támadás Aljehin játszmáiból. Capablanca-kombinációk. Kezdeményezés Polgár Judit-játszmából. Sakkbűvészet: Tal játszmáiból.	A tanuló – képes a játszma korrekt jegyzésére; – játszmalapját képes visszaolvasni; – ismeri és alkalmazza a fő taktikai motívumokat; – ismeri a sakktörténet alapjait, a múlt és a jelenkor legnagyobb sakkozójának nevét. – el tudja dönteni egyszerű állítások igazságértékét, felismer egyszerű logikai kapcsolatokat; – érveket gyűjt lépései előtt, reflektál döntéseiről.	<i>Minden tantárgy:</i> A lényeges és lényegtelen információ megkülönböztetése. Az idővel való hatékony gazdálkodás. Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés. A számítógép használata. Gondolkodás, figyelem, emlékezet, asszociáció, komplex gondolkodás, szókinésbővítés, analízis-szintézis. Érvek gyűjtése, döntéseiről való reflektálás. <i>Matematika; testnevelés és sport:</i> a taktikai gondolkodás és a kombinációs látás. <i>Matematika:</i> egyszerű állítások igazságértéke, egyszerű logikai kapcsolatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	„Fojtott” matt, kötés, kötés kihasználása, alapsori gyengeség, eltereléses kombináció, felfedett támadás, túlterhelt báb, áldozat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyitási technikák. A centrum fogalma. Védekezési technikák
Előzetes tudás	Előző tematikai egység kulcsfogalmainak ismerete, megértése és alkalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A taktikai gondolkodás és kombinációs látás kialakítása. Fejen történő változatszámítás fejlesztése. Problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlottság és eredményesség fokozása. Játékos feladatokkal fejlesztés: figyelem, együttműködés, szerialitás, aritmetikai gondolkodás, emlékezet, auditív figyelem, komplex emlékezet.

Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Megnyitás. Klasszikus megnyitások. Harmonikus fejlődés a megnyitásban. Küzdelem a centrumért. Nyílt centrum, zárt centrum. Modern megnyitások. Spanyol megnyitás alapelvei. Olasz megnyitás alapelvei. Francia védelem. Szicíliai védelem. Királyindiai stratégia Kaszparov játszmáiból.	A tanuló – alapszinten ismeri a megnyitások nevét és a megnyitások széles spektrumát; – ismeri a sakktörténet alapjait, a múlt és a jelenkor legnagyobb sakkozójának nevét; – képes ismereteinek önálló alkalmazására; – érveket gyűjt lépései előtt, reflektál döntéseiről.	<i>Matematika; testnevelés és sport:</i> taktikai gondolkodás és kombinációs látás. <i>Matematika:</i> problémamegoldó gondolkodás; aritmetikai gondolkodás. <i>Minden tantárgy:</i> Figyelem, együttműködés, szerialitás, auditív figyelem, komplex emlékezet fejlesztése. Ismeretek önálló alkalmazása. Érvek gyűjtése, döntéseire való reflektálás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Taktika.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél		A támadás és védekezés stratégiái	
Előzetes tudás	Előző tematikai egység kulcsfogalmainak ismerete, megértése és alkalmazása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lényeges és lényegtelen információ megkülönböztetése. Az idővel való hatékony gazdálkodás. Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés. Problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlottság és eredményesség fokozása. A játék minél átfogóbb, mélyebb ismerete. Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Konstruktív képesség alakítása. Játékos feladatokkal fejlesztés: gondolkodás, emlékezet, szerialitás, figyelem, aritmetikai gondolkodás, műveletvégzés, rész-egész.		
Tevékenységek/ismeretek		Követelmények	Kapcsolódási pontok
Stratégia: támadás és védekezés a középjátékban. Támadás a király ellen. Királyunk védelme. Középen rekedt király. Aktív támadás. Térhiány a sakktáblán. Támadás a vonalakon. Ellenkező oldalú sánc. Nyílt vonalon való támadás. Duplázott bástyák. Futópár a nyílt átlókon. Mennyiség és minőség. A huszár ereje zárt állásban. Blokád a huszárral. Jó huszár a rossz futó ellen. Dupla gyalogok. Gyenge gyalog. Király mint támadó báb. Tanuljunk Fischer játszmáiból! Stratégia Karpov játszmáiból. Az ellenfél tervének figyelembevétele.		A tanuló – képes aktív, támadó, kezdeményező sakkra; – képes az ellenfél súlyos fejlődési hibáinak kihasználására, a gyenge királyállás elleni támadás indítására; – szükség esetén tud védekezni; – képes fejben 3-4 lépéses változatok kiszámítására; – ismereteit önállóan tudja alkalmazni; – egyszerű technikai eszközöket megfelelő módon képes használni.	<i>Minden tantárgy:</i> A lényeges és lényegtelen információ megkülönböztetése. Az idővel való hatékony gazdálkodás. Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés. Problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlottság és eredményesség. Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Konstruktív képesség alakítása. Gondolkodás, emlékezet, szerialitás, figyelem fejlesztése. <i>Matematika:</i> aritmetikai gondolkodás, műveletvégzés, rész-egész.
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Térhiány, dupla gyalog, gyenge gyalog, blokád, sánc, zárt állás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A végjáték	
Előzetes tudás	Előző tematikai egység kulcsfogalmainak ismerete, megértése és alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A játék minél átfogóbb, mélyebb ismerete. Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés. Problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlottság és eredményesség fokozása. Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Konstruktív képesség alakítása. Játékos feladatokkal fejlesztés: emlékezet, figyelem, aritmetikai gondolkodás, analógia alkalmazása, szem-kéz koordináció, szabály betartása.	
Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Végjáték. A király szerepe a végjátékban. Patt a végjátékban. Oppozíció a gyalog végjátékban. Szabadgyalog. Áttörés a végjátékban. A bástya-végjáték alapjai. Hídépítés a bástya-végjátékban. Végjátékok Botvinnik játszmáiból. Ellenkező színű futók.	A tanuló – ismeri és alkalmazza a végjátékok főbb alapelveit; – képes a fölényes végjátékok megnyerésére; – ismeri a sakktörténet alapjait, a múlt és a jelenkor legnagyobb sakkozójának nevét; – el tudja dönteni egyszerű állítások igazságértékét, felismer egyszerű logikai kapcsolatokat.	<i>Minden tantárgy:</i> Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés. Problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlottság és eredményesség. Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Konstruktív képesség alakítása. Emlékezet, figyelem, szabály betartása.

Gyengeség a gyaloglánc végén.		<i>Matematika:</i> aritmetikai gondolkodás, analógia alkalmazása. <i>Vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat:</i> szem-kéz koordináció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Oppozíció, szabad gyalog, patt.	
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes ismereteit önállóan alkalmazni. Képes egy szabályos barátságos sakkjátszma lejátszására. Játszma előtt és után ellenfelével kezet fog, betartja a legfontosabb viselkedési szabályokat. Ismeri a sakk történet alapjait, a múlt és a jelenkor legnagyobb sakkozójának nevét.	

11.33 Francia szakkör

Alapelvek

A francia nyelv oktatása során a NAT-ban meghatározott közös értékeket közvetítjük, miközben a kulcskompetenciákat fejlesztjük. A tanterv elsősorban az európai, humanista értékrendre és azokra a tartalmakra összpontosít, amelyek Európához tartozásunkat hangsúlyozzák. Mivel Magyarország is az Európai Unió tagállama, az EU egyik hivatalos nyelve pedig a francia, kifejezetten fontos, hogy hatékony és hasznos nyelvtudás birtokába juttassuk a diákokat e nyelv oktatásával.

Célok és feladatok

A francia, mint második idegen nyelv oktatásának elsődleges célja a tanuló nyelvi cselekvőképességének kiterjesztése. Tanulóinkat olyan tudás birtokába szeretnénk segíteni, melynek segítségével elérheti egyéni céljait, kifejezheti önálló gondolatait, továbbá képes legyen mind valódi, mind pedig digitális térben idegen nyelven ismereteket szerezni, valamint kommunikálni írásban és szóban egyaránt. A második idegen nyelv esetén a nevelési-oktatási szakasz fő célkitűzése az alapfokú, felhasználóképes nyelvtudás megszerzése, amelyben az iskolai nyelvtanításon túl fontos szerepet játszanak a digitális eszközök, az internet, továbbá a nyelvórákon kívüli nyelvtanulási lehetőségek (idegen nyelvű filmek, egyszerű, könnyített olvasmányok, e-mail levelezés külföldi személlyel, internetes kutatási feladatok stb.).

A második idegen nyelv tanítása az 5-8. évfolyamon szervesen épül a korábbi évfolyamokon megkezdett anyanyelvi fejlesztésre, annak eredményeire, valamint az első élő idegen nyelv tanulása során szerzett tapasztalatokra, és a kialakult tanulási stratégiákra. Továbbra is fontos szerepet játszik a nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása és erősítése, ugyanakkor egyre inkább középpontba kerül a valós élethelyzetekben, valamint a pályaválasztás és a továbbtanulás során felhasználható nyelvtudás és a nyelvi tudatosság.

Kulcskompetenciák és fejlesztési feladatok

A tantárgy oktatása során a kulcskompetenciák közül elsősorban az idegen nyelvi kommunikáció kompetenciáját fejlesztjük különböző szinteken, ötödik és hatodik évfolyamon inkább a szóbeli kommunikáció kerül előtérbe, míg hetedik és nyolcadik osztályban már az írás is egyre fontosabb szerepet kap. Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül – oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek –, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az idegen nyelvi kommunikáció fontos része a szókincs és a funkcionális nyelvtan, valamint a szóbeli interakciók főbb típusainak és a nyelvi stílusoknak az ismerete. Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását, valamint az olvasott szöveg megértését, illetve

a szövegalkotást. Ezen túl a diáknak képesnek kell lennie a segédeszközök megfelelő használatára és az egész életén át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális keretekben történő elsajátítására is.

A pozitív attitűd magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot. A kulcskompetenciákra épülő kiemelt fejlesztési feladatok közül a nyelvtanítás hatékonyan tud hozzájárulni az európai azonosságtudat, az egyetemes kultúra ismeretének fejlesztéséhez. Ennek a fejlesztési területnek a célja, hogy a tanulók diákként és felnőttként tudjanak élni a megnövekedett lehetőségekkel, teljes értékű európai polgárokká váljanak. Tanulóinkat iskolás éveik alatt is olyan ismeretekkel, személyes tapasztalatokkal kell gazdagítani, amelyek birtokában meg tudják találni helyüket az európai nyitott társadalmakban. Fontos az is, hogy európai identitásuk megerősödésével nyitottak és elfogadóak legyenek az Európán kívüli kultúrák iránt is, ehhez nagyban hozzájárul az Európán kívüli frankofón országok kultúrájának megismerése. Fontos, hogy a tanulók megismerjék az egyetemes emberi civilizáció legjellemzőbb, legnagyobb hatású eredményeit, nyitottá és megértővé, elfogadóvá váljanak a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt. Fontos, hogy információkat szerezzenek az emberiség közös, globális problémáiról, az ezek kezelése érdekében kialakuló nemzetközi együttműködésről, miközben érzékenységük nő a problémák lényege, az ok-okozati összefüggések megértése, valamint a megoldási lehetőségek keresése, feltárása iránt. Törekedjenek arra, hogy közvetlenül is részt vállaljanak a nemzetközi kapcsolatok ápolásában.

Tanmenet francia szakkör 5-8. évfolyam, heti 1 óra:

óraszám	szókincs	nyelvtan
1. óra	üdvözlési kifejezések (tegezés)	köszönések, üdvözlések
2. óra	üdvözlési kifejezések (magázás)	köszönések, üdvözlések
3. óra	számok 1-10	Combien (mennyi, hány) kérdés, válasz
4. óra	számok 11-20	Combien (mennyi, hány) kérdés, válasz
5. óra	nemzetiségek	létige Esz/1-2-3
6. óra	további nemzetiségek	létige Esz/1-2-3 tagadás
7. óra	országok	létige Tsz/1-2-3
8. óra	további országok	létige Tsz/1-2-3 tagadás
9. óra	családtagok	létige Esz/1-2-3 és Tsz/1-2-3
10. óra	távolabbi rokonok	birtokos ige Esz/1-2-3
11. óra	Télapó	birtokos ige Esz/1-2-3 tagadás
12. óra	melléknevek	birtokos ige Tsz/1-2-3
13. óra	Karácsony	birtokos ige Tsz/1-2-3 tagadás
14. óra	további melléknevek	létige, birtokos ige gyakorlása
15. óra	a hét napjai, hónapok	létige, birtokos ige gyakorlása
16. óra	állatok	Mi ez? Kérdés, Ez egy..... Válasz
óraszám	szókincs	nyelvtan
17. óra	további állatok	Mik ezek? Kérdés, Ezek..... Válasz
18. óra	gyümölcsök	határozatlan /határozott névelő Esz (kijelentés/tagadás)
19. óra	további gyümölcsök	határozatlan /határozott névelő Tsz (kijelentés/tagadás)

20. óra	zöldségek	helyhatározók
21. óra	további zöldségek	melléknevek
22. óra	Franciaország	er végű igék Esz, Tsz kijelentés (parler, voyager, manger, habiter)
23. óra	Párizs	er végű igék Esz, Tsz tagadás is (parler, voyager, manger, habiter)
24. óra	ételek	re végű igék Esz, Tsz (vendre, rendre, boire, prendre)
25. óra	italok	re végű igék Esz, Tsz tagadás is (vendre, rendre, boire, prendre)
26. óra	lakás, helyiségek	il y a szerkezet (van, vannak)
27. óra	bútorok	il y a szerkezet (van, vannak)
28. óra	használati tárgyak	birtokos jelzők
29. óra	Húsvét	faire (csinál) ige
30. óra	sportok	faire (csinál), jouer (játsszik) ige ragozása
31. óra	hangszerek	faire (csinál), jouer (játsszik) ige ragozása
32. óra	színek	Kérdések a színekkel kapcsolatban
33. óra	földrajzi nevek	aller (megy) ige ragozása
34. óra	járművek	aller, prendre, voyager igék gyakorlása
35. óra	ismétlés, gyakorlás	ismétlés, gyakorlás

5. oszt.	6. oszt.	7. oszt.	8. oszt.
szint A1	szint A1	szint A1+	szint A2
elsősorban a szóbeli kommunikáción van a hangsúly, kevés nyelvtani elemmel, játékos feladatokkal	továbbra is a szóbeliségen van a hangsúly, de itt már beleveszünk egyszerűbb nyelvtani elemeket és megismerkedünk a francia írásjelekkel, ékezetekkel is	a szóbeli kommunikáción túl elkezdjük az írást is és a nyelvtan is egyre nagyobb szerepet kap, különös tekintettel a különböző csoportokba tartozó igék ragozására	a hallott-és olvasott szövegértésen túl megismerkedünk a szövegalkotással, kifejezetten ügyelve a helyesírásra

Ellenőrzés és értékelés

A tanítási-tanulási folyamat eredményességének, a motiváció fenntartásának érdekében a tanuló tanulmányi munkáját rendszeresen ellenőrizni és értékelni kell. Az értékelés jól mutatja a tanulmányi munkában elért eredményt, a sikert, valamint jelzi a lemaradás mértékét. Az ellenőrzésnek és értékelésnek a tanuló személyiségének fejlesztése érdekében nevelő jellegűnek, ösztönzőnek és objektívnak kell lennie. Az értékelés rendje az órai számonkérésekből, kiselőadásokból, beszámolókból, házi dolgozatokból áll, formája lehet szóbeli és/vagy írásbeli, a tanulók teljesítményét az iskola egyéb tantárgyai esetében kialakított egységes norma szerint osztályozzuk, a százalékos eredményeket érdemjegyre váltva. Egy félév során francia nyelvből a tanulónak legalább annyi osztályzatot kell kapnia, amennyi a tantárgy heti óraszám, lehetőséget adva arra, hogy szóban és írásban is beszámolhasson tudásáról.

A szóbeli ellenőrzés szempontjai: - szókincs - kiejtés, intonáció, folyékonyság - nyelvhasználat – nyelvhelyesség.

Az írásbeli ellenőrzés szempontjai: - információ mennyisége - szöveg megszerkesztettsége - szókincs választékossága - nyelvi helyesség – helyesírás.

Konklúzió

Fontos, hogy a francia szakkör résztvevői képesek legyenek a tanulmányaik során szerzett és összegzett ismereteket a mindennapi életben megfelelően alkalmazni. Hangsúlyt fektetünk a pályaválasztás, a jövőkép és a továbbtanulás kérdésköreire, a szükséges készségek elsajátítására, ezzel is segítve tanulóink jövőjét.

1.sz. melléklet

Informatikai stratégia

Iskolánk – a Siófoki Vak Bottyán János Általános Iskola - jelenleg a Közhálón keresztül rendelkezik Internet hozzáféréssel. A rendelkezésre álló sávszélesség 4 Mb/s, mely a két oktató termet és a gazdasági részt és a tanári szobákat látja el.

Az iskola tervei között szerepel a folyamatban lévő projektjeink révén a napi oktatásba beintegrálni az internet és az informatika által kínált lehetőségeket. Ez azonban megkívánja a hálózati elérés sávszélességének növelését, az iskolán belüli infrastruktúra átalakítását, jelentős bővítését.

Szükséges elérni a jövőben:

- Az internet sávszélesség elérje a 10 Mb/s-ot rövidtávon (1 éven belül).
- Hosszabb távon realitás legyen a 100 Mb/s hozzáférés az internethez.
- Az épületeken belül és a két épület között optikai gerinc kialakítását.
- A különböző helyiségekben és közösségi terekben a vezeték nélküli internet hozzáférés kialakítását.
- Egy központi szerver létrehozását megfelelő védelemmel.
- Menedzselhető switchek és router telepítését.
- Adatmentési és védelmi stratégiát támogató backup szerver telepítését.

Az iskolai hálózat munkaállomásai (tanári gépek, diákok gépei), demonstrációs IKT eszközök beintegrálása a tantervekbe folyamatban van. Ennek következményeként az osztálytermek, és egyéb közösségi helyiségek és terek hálózatba kapcsolásával a jövőben lehetőséget kell biztosítani az internet közvetlen elérésére is, de a fő hangsúlyt arra kell helyezni, hogy az iskolai szerverhez mint létrehozandó tudástárhoz a hozzáférés biztosított legyen mindenki számára a jogosultságának megfelelően.

A kialakításra tervezett hálózati topológia, és az eszközök elhelyezése során figyelmet kell fordítani a interaktív tábla, projektor, notebook és a tanulói eszközök elhelyezhetőségére, a szükséges csatlakozások és tartó szerkezetek kialakítására. Ennek érdekében tantermi szinten a tanterem jellegének figyelembevételével terveket kell készíteni annak érdekében, hogy a felújítások, javítások során már a koncepció szerinti többletköltségek minimalizálhatóak legyenek.

A mobil eszközök védelméhez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosításának pontos leírását a Számítástechnikai Védelmi Szabályzatban rögzítettük.

A megnövekedő eszközállomány növeli az ezzel összefüggő üzemeltetési, karbantartási és javítási költségeket. Az intézmény ehhez kapcsolódóan tervezi a várható erőforrás és anyagköltségeket. A fenti tevékenységeket és a rendszergazdai feladatokat a korábbi gyakorlathoz hasonlóan külső vállalkozás bevonásával fogja elvégeztetni.

Tartalomszolgáltatás

Jelenleg az iskola a Sulinet központi szerverén elhelyezett honlapot üzemeltet, amelyen az iskola életét érintő adatokat tesszük közzé. A honlap jelenleg kizárólag statikus oldalakat kezel. A szülőkkal folytatott igényfelmérés alapján szeretnénk elektronikus naplót, elektronikus leckeüzet, elektronikus üzenő üzetet létrehozni.

Ezek a szolgáltatások kétirányú kommunikációt tennének lehetővé az iskola és a szülő között. Az iskola gazdasági irodájában erre a feladatra külön munkaállomást biztosítunk.

Adatvédelem és biztonság

A vírusvédelem tekintetében intézményünk részt vesz a SIOK által indított vírusvédő beszerzési programban.

Az adatbiztonság érdekében egy file servert üzemeltetünk, amely a gazdasági részleg állományait, valamint az esetlegesen szükséges más dokumentumok archiválását végzi. Továbbá lehetőségünk van központi tartalomszűrés megvalósításra a szerverünkön keresztül. Ezen lehetőségek fejlesztését és összhangba hozását az oktató programokkal és pedagógiai célkitűzésekkel folyamatában kell kezelni.

A Számítástechnikai Védelmi Szabályzatban rögzítettük az adatvédelemmel kapcsolatos egyéb elvárásokat..

Pedagógiai hozzáadott érték

Az oktatási folyamat tervezésének éves szintje: a tanmenet

A tanárok tanmeneteik elkészítésekor már figyelembe veszik az iskolában meglévő adottságokat. Kijelölik azokat a témaköröket, melyek feldolgozásakor bármilyen formában felhasználják a számítógép, és az Internet nyújtotta lehetőségeket. Így mód nyílik a tantárgyak integrációjára, a szaktanár és az informatika tanár együttműködésére. Az informatika órán módja nyílik a gyerekeknek az adott témában tájékozódni az Interneten, prezentációkat készíteni, majd az adott szakórán ezt bemutatni.

Az oktatási folyamat tervezésének havi szintje: tematikus tervezés.

A tanmenetnél jóval részletesebben kifejtett, témák szerinti felkészülés a tanórákra. Itt már konkrét szerephez jut az Internet. A tankönyvi tananyag kiegészítésére, a törzsanyag szemléltetésére, a tananyag feldolgozásának színesítésére rengeteg alkalmat ad a világháló. A tanórán, a tanári magyarázat szemléltetésére többféle anyagot találhatunk, melyeket alkalmazni kívánunk óráinkon. Ilyenek lehetnek: szövegek, képek, ábrák, diagramok, táblázatok, hangok, képek, mozgóképek, modellek, oktatóprogramok. Az Interneten talált anyagok lementését, és a felhasználható oldalak címének dokumentálását tekintjük e fázis fő feladatának. Ezen címek közzététele szakmai segítséget jelenthet más kollegáknak.

Az oktatási folyamat tervezésének napi szintje: óravázlat.

Az órára való felkészüléskor a konkrét tananyag vázlatán túl el kívánjuk készíteni az Internetről letöltött anyagok adaptációját. Legtöbb Interneten talált anyag átalakítás nélküli tanórai alkalmazása nem megoldható. Ezért egyik legfontosabb mozzanat ezen anyagoknak a tanóra céljának megfelelő átalakítása. Ezen átalakított, és kipróbált dokumentumokat egy archívumba látjuk célszerűnek összegyűjteni. Így más kollégák is megismerhetik, és saját óráikon is felhasználhatják, s ezzel is segíthetnénk egymás szakmai munkáját.

A tanítási órákon változatos formákban kerülhet felhasználásra az Internet, illetve a számítógép. Itt két alapvetően eltérő módot különböztetünk meg a felhasználó alapján:

➤ A felhasználó lehet a tanár:

- A tanár felhasználhatja az Internetet az oktatási folyamat különböző elemeiben.
- A figyelem felkeltésére, a tanulási folyamat motiválására.

- Az új ismeret ténybeliségét biztosító jelenségek, folyamatok (tárgyak, műalkotások, stb.) prezentálására.
- A tények, jelenségek, folyamatok stb. sokoldalú elemzésekor.
- A fogalomalkotás, következtetések megfogalmazásának elősegítésére.
- A rendszerezés és rögzítés megkönnyítésére.
- A tanultak alkalmazásakor.

➤ *A felhasználó lehet a tanuló:*

- A tanórán a tanulók bemutathatják az Internet felhasználásával elkészített házi feladataikat. Ennek formája valamilyen számítógépes alkalmazás (rajzoló program, szövegszerkesztő, táblázatkezelő, prezentációs program).
- Egy-egy téma összefoglalásaként készítenek házi dolgozatot, mely valamivel összetettebb feladat. Így a feladat sikeres megoldása mind az Internet nyújtotta lehetőségek, mind a számítógépes alkalmazások nyújtotta lehetőségek komplexebb felhasználását kívánja meg. Ennek beadási módja is változatos lehet. Akár nyomtatott formában, akár valamilyen adathordozón elfogadják a szaktanárok, de elképzelhetőnek tartjuk elektronikus levél formájában is elküldeni hozzájuk. A feladatok megoldásának ez a módja informatikából már kipróbált és bevált.

A tanórai illetve tanórán kívüli differenciálás megvalósítása kiemelt célként szerepel.

A világhálón található oktatóprogramok lehetőséget nyújtanak a tanulóknak az egyéni tempó szerinti haladásra. Ezek használata mind a tanórán, mind a tanórán kívül lehetőséget biztosít a differenciálásra. Itt az eltérés a feldolgozás időtartamában és a tananyag mennyiségében is megmutatkozik.

Vonatkozik a differenciálás a tanórai feladatokra, differenciált házi feladat adására, a korrepetálásokra, a szakköri munkára, a tehetséggondozásra, a versenyekre való felkészítésre, melyek esetében kitűnő lehetőséget biztosít a számítógép és az Internet lehetőségeinek kihasználása.

A tantárgyak közötti integráció kitűnő eszközének tartjuk az Internet felhasználását az oktatásban.

A fent említetteken túl a számítástechnika tantárgynak szintén része oktatóprogramok megismerése, velük való gyakorlás. Ilyen oktatóprogramok találhatóak az Interneten és iskolánk könyvtára is rendelkezik oktató CD-kel. Az, hogy ezeknek a programoknak mi legyen a témája, valamint, hogy mikor kerüljön a számítástechnika órán elő, szintén egyeztetendő a másik szak tanárával. Így elérhető, hogy a tanulók számára még hasznosabb legyen ezek használata. Az adott oktatóprogramokhoz feladatsorokat készíthetnek a szaktanárok. Így a számítástechnika órán, a tanulók meghatározott útmutatás alapján, önállóan juthatnak ismeretekhez. Ezzel az adott tananyag megismerésén túl, újfajta ismeretszerzési formával ismerkednek meg, mely szintén célunk.

Szöveges értékelés 1. évfolyam

Magatartása:

- **Társas kapcsolataiban** *segítőkész-együtműködő-türelmes-közömbös-türelmetlen-durva.*
- **Felnőttekhez való viszonyában** *együtműködő-udvarias-segítőkész-viselkedése gyakran kifogásolható.*
- **Tanórán** *aktív-fegyelmezett-együtműködő-passzív-fegyelmezetlen-rendbontó.*
- **Tanórán kívül** *együtműködő-fegyelmezett-fegyelmezetlen-rendbontó.*

Szorgalma:

- **Tanuláshoz való viszonya** *aktív-érdeklődő-kötelességtudó-felületes-érdektelen-hanyag.*
- **A tanulásban** *önálló-kitartó-néha segítségre szorul-önállótlan.*
- **Házi feladatait** *elkészíti-alkalmanként elfelejti-gyakran nem készíti el.*
- **Felszerelése** *hiánytalan—néha hiányos-gyakran hiányos.*

Magyar nyelv:

- **Betűi és betűkapcsolásai** *szabályosak-kevésbé szabályosak-hibásak.*
- **Írásképe** *igényes-kevésbé igényes-igénytelen.*
- **Írástempója** *lendületes-megfelelő-lassú.*
- **Írottról írottra** *döntően hibátlanul-kevés hibával-sok hibával másol.*
- **Nyomtatottról írottra** *döntően hibátlanul-kevés hibával-sok hibával másol.*
- **Tollbamondás után** *döntően hibátlanul-kevés hibával-sok hibával ír.*
- **Emlékezetből** *döntően hibátlanul-kevés hibával-sok hibával ír.*

Irodalom:

- **Hangképzése** *pontos-javítást igénylő-logopédiai fejlesztésre javasolt.*
- **Beszéde** *érthető-nehezen érthető.*
- **Beszédtempója** *megfelelő-lassú-hadaró-akadozó.*
- **Hangereje** *megfelelő-halk-harsány.*
- **A hallott szöveget** *önállóan megérti-segítséggel érti meg-nem érti meg.*
- **Szóbeli kifejezőkészsége** *választékos-jó-nehézkés.*

- **Szókincse** *gazdag-korosztályának megfelelő-hiányos.*
- **Betűismerete** *biztos-kevésbé biztos-bizonytalan. Téveszti a betűket.*
- **Hangos olvasása** *folyamatos-szavanként olvasó-szótagoló-szavakat betűző.*
- **A szó-és mondathatárokat** *tartja-nem tartja.*
- **Szövegértése** *pontos-megfelelő-bizonytalan-hibás.*
- **Memoritert** *kifejezően-pontosan-kevés hibával-pontatlanul ad elő.*

Idegen nyelv:

- **Beszédképessége** *folyamatos-jó-bizonytalan-gyenge.*
- **Szókincse** *gazdag-jó-megfelelő-hiányos.*
- **Hallott szöveget** *jól-ismétlés után-segítséggel-nehezen ért meg.*
- **Kiejtése, hanglejtése** *kiváló-megfelelő-kissé pontatlan-hibás.*

Matematika:

- **Számfogalma** *kialakult-kevésbé kialakult-kialakulatlan.*
- **A relációkat** *felismeri-általában felismeri-segítséggel ismeri fel-nem ismeri fel.*
- **Összeadásokat** *hibátlanul-kevés hibával-sok hibával old meg.*
- **Kivonásokat** *hibátlanul-kevés hibával-sok hibával old meg.*
- **Sorozatok szabályát** *önállóan felismeri, folytatja-nem ismeri fel.*
- **Adott szabályú sorozatot** *önállóan-segítséggel-nem folytat.*
- **Geometriai ismeretekben** *kiemelkedő-jártas-bizonytalan-gyenge.*
- **Szöveges feladatokat** *önállóan-megfelelően-bizonytalanul-sok hibával old meg.*
- **Logikai gondolkodása** *kiváló-jó-megfelelő-gyenge.*

Ének-zene:

- **A dalokat** *önállóan-szívesen-segítséggel-csak csoportban énekeli.*
- **A tanult ritmusértékeket** *jól alkalmazza-pontatlanul alkalmazza-nem ismeri.*
- **A tanult dalok dallamát, szövegét** *jól-pontatlanul-nem ismeri.*
- **Zenehallgatás során** *csendben figyel a zeneműre-megfogalmazza az észrevételeit-az ismert hangszereket megnevezi.*

Vizuális kultúra:

- **A festés-rajzolás iránti érdeklődése** *kiemelkedő- megfelelő- mérsékelt.*
- **Munkáin** *változatosan- sajátosan-visszafogottan használja a színeket.*

- **Eszközhazsnálata** *kiemelkedő-jó-megfelelő-bátortalan.*
- **A rajzfelületet** *megfelelően-bátortalanul- aránytalanul használja.*
- **Kreativitása** *tele van ötlettel- inkább az utasításokat követi.*

Technika és tervezés

- **Órai tevékenysége** *érdeklődő-biztatásra aktív- változó-passzív-rendbontó.*
- **A tanult anyagokat, megtanulási módjukat** *jól-megfelelően-felszínesen ismeri.*
- **Kézügyessége** *kiemelkedő-jó-megfelelő-fejlesztésre szorul.*
- **Munkadarabjai** *igényesek-megfelelőek- gyakran pontatlanok.*
- **Az eszközöket** *jól-biztonságosan- megfelelően-bátortalanul használja.*

Testnevelés:

- **Órai tevékenysége** *aktív- biztatásra aktív-változó-passzív- rendbontó.*
- **Mozgása** *harmonikus-megfelelő-fejlesztésre szorul.*
- **Csapatjátékokban** *együttműködően-közömbösen-nem szívesen vesz részt.*
- **A gyakorlatokat** *könnyen-kevés segítséggel- sok segítséggel sajátítja el.*
- **Labdakezelése** *kiemelkedő-biztos-megfelelő-bizonytalan.*

Etika/Hit-és erkölcesan:

- **Társas viszonyainak szerkezetét:** *átlátja-nem látja át.*
- **Kommunikációja:** *pontos-kifejező-pontatlan-sértő.*
- **Felelősségvállalása életkorához képest:** *fejlett-megfelelő-nem megfelelő.*
- **Érzelemlilága:** *gazdag-átlagos-még megfelelő-szegényes.*
- **Együttműködő készsége:** *együttműködő-közömbös*

Végső szöveges értékelés:

Kiválóan teljesített

Jól teljesített

Megfelelően teljesített

Felzárkóztatásra szorul

Szöveges értékelés 2. évfolyam

Magatartása:

- **Társas kapcsolataiban** figyelmes-barátságos-együttműködő-türelmes-közömbös-türelmetlen-durva.
- **Felnőttekhez való viszonyában** együttműködő-udvarias-segítőkész-viselkedése gyakran kifogásolható.
- **Tanórán** aktív-fegyelmezett-együttműködő-passzív-fegyelmezetlen-rendbontó.
- **Tanórán kívül** együttműködő-fegyelmezett-fegyelmezetlen-rendbontó.

Szorgalma:

- **Tanuláshoz való viszonya** aktív-érdeklődő-kötelességtudó-felületes-érdektelen-hanyag.
- **A tanulásban** önálló-kitartó-gyakran szorul segítségre-önállótlan.
- **Munkája csoportban** aktív-kezdemenyező-irányító-kreatív- együttműködő-segítőkész-passzív-hárító-hátráltató.
- **Házi feladatait** elkészíti-alkalmanként elfelejti-gyakran nem készíti el.
- **Felszerelése** általában hiánytalan—néha hiányos-gyakran hiányos.

Magyar nyelv:

- **Írásképe** tetszetős-jól olvasható-rendezetlen-nehezen olvasható.
- **Írástempója** gyors-megfelelő-lassú-kapkodó.
- **Írottról írottra** hibátlanul-kevés hibával-sok hibával másol.
- **Nyomtatottról írottra** hibátlanul-kevés hibával-sok hibával másol.
- **Tollbamondás után** hibátlanul-kevés hibával-sok hibával ír.
- **Emlékezetből** hibátlanul-kevés hibával-sok hibával ír.
- **Az ábécét** pontosan-pontatlanul-nem tudja.
- **Betűrendbe sorolni** önállóan-segítség-gel-segítség-gel sem tud.
- **Az elválasztás szabályait** biztosan-kevés hibával-sok hibával alkalmazza.
- **A j/ly-os szavakat** biztosan, hibátlanul-kevés hibával-sok hibával írja.
- **A mondatokról tanult ismeretei** biztosak-pontatlanok.

Irodalom:

- **Hangképzése** pontos-javítást igénylő-logopédiai fejlesztésre javasolt.
- **Beszéde** tiszta-érthető-nehezen érthető.

- **Beszédtempója** folyamatos-megfelelő tempójú-lassú-hadaró-akadozó.
- **Hangereje** megfelelő-halk-harsány.
- **A hallott szöveget** önállóan megérti-segítséggel érti meg-nem érti meg.
- **Szóbeli kifejezőkészsége** választékos-jó-nehézkés.
- **Szókincse** gazdag-korosztályának megfelelő-hiányos.
- **Kérdések, utasítások megértése** pontos-jó-pontatlan-nehézkés.
- **Válasza általában** pontos-választékos-nehezen fogalmazott-felületes.
- **Hangos olvasása** folyamatos-pontos-pontatlan-szótagoló-tempója közelít az élő beszédhez-lassú-betűző-kifejező-írásjelekre figyelő.
- **Hibáit** észreveszi, javítja-figyelmeztetésre javítja-nem képes javítani.
- **A szó-és mondathatárokat** tartja-nem tartja.
- **Szövegértése** pontos-megfelelő-bizonytalan-hibás.
- **Memoritert** kifejezően-pontosan-kevés hibával-bizonytalanul-hadarva-pontatlanul ad elő.

Idegen nyelv:

- **Beszédkészsége** folyamatos-jó-bizonytalan-gyenge.
- **Szókincse** gazdag-jó-megfelelő-hiányos.
- **Hallott szöveget** jól-ismétlés után-segítséggel-nehezen ért meg.
- **Kiejtése, hanglegjtése** kiváló-megfelelő-kissé pontatlan-hibás.

Matematika:

- **Számfogalma a tanult számkörben** kialakult-kevésbé kialakult-kialakulatlan.
- **Számszomszédokat** felismeri-téveszti-nem ismeri fel.
- **Számok tulajdonságait** felismeri-általában felismeri-segítséggel ismeri fel-nem ismeri fel.
- **A relációkat** felismeri-általában felismeri-segítséggel ismeri fel-nem ismeri fel.
- **Összeadás:** pontos-alkalmanként hibázik-gyakran téved-bizonytalan.
- **Kivonás:** pontos-alkalmanként hibázik-gyakran téved-bizonytalan.
- **Szorás:** pontos-alkalmanként hibázik-gyakran téved-bizonytalan.
- **Osztás:** pontos-alkalmanként hibázik-gyakran téved-bizonytalan.
- **Függvények, sorozatok:** szabályát önállóan megállapítja, folytatja.-Adott szabályú sorozatot önállóan-segítséggel képes folytatni.-Adott szabályú sorozatot is hibákkal folytat.

- **Mértékegységek(et):** *a tanultak szerint jól-kevésbé-nem ismeri.*
- **Mérésekben** *biztos-bizonytalan.*
- **Geometriai ismeretekben** *kiemelkedő-megfelelő-bizonytalan-gyenge.*
- **Szöveges feladatok megoldásában** *kreatív-megfelelő-bizonytalan*
- **Logikai gondolkodása** *kiváló-jó-megfelelő-gyenge.*
- **Önellenőrzése:** *kifogástalan-jó-elfogadható-pontatlan-kialakulatlan.*

Ének-zene:

- **Órai tevékenysége:** *aktív-csak biztatásra tevékeny-passzív-rendbontó.*
- **A dalokat** *önállóan-szívesen-segítséggel-csak csoportban énekeli.*
- **A tanult ritmusértékeket** *jól alkalmazza-megnevezi-nem ismeri.*
- **A tanult dalok dallamát, szövegét** *jól-pontatlanul-nem ismeri.*
- **Dalos játékokban** *szívesen-passzívan-rendbontóan vesz részt.*
- **Zenehallgatás során** *csendben figyel a zeneműre-megfogalmazza az észrevételeit-az ismert hangszereket megnevezi.*

Vizuális kultúra:

- **Órai tevékenysége:** *aktív-csak biztatásra tevékeny-passzív-rendbontó.*
- **A festés-rajzolás iránti érdeklődése** *kiemelkedő- megfelelő- mérsékelt.*
- **Munkáin** *változatosan- sajátosan-visszafogottan használja a színeket.*
- **Eszközhazsnálata** *kiemelkedő-jó-megfelelő-bátortalan.*
- **A rajzfelületet** *megfelelően-bátortalanul- aránytalanul használja.*
- **Kreativitása** *tele van ötlettel- inkább az utasításokat követi.*
- **Térkihasználása:** *maximális-megfelelő-bátortalan-aránytalan.*

Technika és tervezés

- **Órai tevékenysége :** *aktív-csak biztatásra tevékeny-passzív-rendbontó.*
- **A tanult anyagokat, megtanulási módjukat** *jól-megfelelően-felszínesen ismeri.*
- **Kézügyessége** *kiemelkedő-jó-megfelelő-fejlesztésre szorul.*
- **Munkadarabjai** *esztétikusak-megfelelőek- gyakran pontatlanok.*
- **Az eszközöket** *jól-biztonságosan- megfelelően-bátortalanul használja.*

Testnevelés:

- **Órai tevékenysége** *aktív- biztatásra aktív-változó-passzív- rendbontó.*
- **Mozgása** *harmonikus-megfelelő-fejlesztésre szorul.*

- **A szabályokat** *kiemelkedően-megfelelően-alig tartja meg.*
- **A csapatjátékokban** *együttműködően-közömbösen-nem szívesen vesz részt.*
- **A gyakorlatokat** *könnyen-kevés segítséggel- sok segítséggel sajátítja el.*
- **Labdakezelése** *kiemelkedő-biztos-megfelelő-bizonytalan.*
- **A mozgásos játékokban** *aktívan- szívesen-nem szívesen vesz részt.*
- **A terhelést** *kiválóan-jól-megfelelően-alig bírja.*

Etika/Hit-és erkölcsan:

- **Társas viszonyainak szerkezetét:** *átlátja-nem látja át.*
- **Kommunikációja:** *pontos-kifejező-pontatlan-sértő.*
- **Felelősségvállalása életkorához képest:** *fejlett-megfelelő-nem megfelelő.*
- **Érzelemlilága:** *gazdag-átlagos-még megfelelő-szegényes.*
- **Együttműködő készsége:** *együttműködő-közömbös.*

Végső szöveges értékelés:

Kiválóan teljesített

Jól teljesített

Megfelelően teljesített

Felzárkóztatásra szorul

Helyi tanterv

Alapfokú művészetoktatás: zeneművészet, néptánc és képző-és iparművészeti ág

2024.

Tartalom

1.Cél és feladatrendszer, jogszabályi háttér	824
1.1 Az alapfokú művészetoktatásban folyó nevelési-oktatási munka célja	824
1.2 Az iskolában folyó nevelési-oktatási munka eszközei, eljárásai	826
1.3A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	826
1.4 A tehetség kibontakoztatását segítő tevékenység	826
1.5 A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek	827
1.6 A szülők, tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái	827
1.7 A nevelési-oktatási munka ellenőrzési, mérési és értékelési rendszere	827
1.8 A pedagógiai program végrehajtását segítő eszközök, felszerelések	829
2. Zeneművészeti ág	830
2.1 Felvételi eljárás	830
2.2 A félévi és az évvégi beszámoltatás formái és követelményrendszere a zene tagozaton	830
2.3 A zenetagozat tantárgyi rendszere	831
3. Óratervek „A” és „B” tagozaton	832
3.1 A zenetagozaton alkalmazható tankönyvek, tankönyv jellegű kiadványok kiválasztásának szempontjai	834
4. A zeneművészeti ágban oktatott tantárgyak követelményrendszere (klasszikus zene)	835
4.1 Klasszikus zene főtárgyak	835
4.1.1 Fafúvós tanszak tantárgyai	835
4.1.1.1 Furulya	835
4.1.1.2 Fuvola	860
4.1.1.3 Oboa	888
4.1.1.4 Klarinét	916
4.1.1.5 Szaxofon	942
4.1.1.6 Fagott	971
4.1.2 Rézfúvós tanszak tantárgyai	994
4.1.2.1 Trombita	994
4.1.2.2 Kürt	1015
4.1.2.3 Harsona-tenorkürt-baritonkürt	1037
4.1.2.4 Tuba	1064
4.1.3 Akkordikus tanszak tantárgya	1084
4.1.3.1 Gitár	1084
4.1.4 Billentyűs tanszak tantárgya	1106
4.1.4.1 Zongora	1106
4.1.5 Vonós tanszak tantárgyai	1127
4.1.5.1 Hegedű	1127
4.1.5.2 Gordonka	1150
4.1.6 Vokális tanszak tantárgya	1179
4.1.6.1 Magánének	1179
4.1.7 Zeneismeret tanszak tantárgyai	1191
4.1.7.1 Szolfézs, zenetörténet-zeneirodalom	1191
4.1.8 Kamarazene tanszak tantárgya	1231
4.1.8.1 Kamarazene	1231
4.2 Kötelezően választható tantárgyak 5. évfolyamtól	1239
4.2.1 Kórus	1240
4.2.2 Zenekar	1243
4.2.3 Kamarazene	1247

5. Jazz-zene	1255
5.1 Jazz-zene főtárgyak	1259
5.1.1 Ütő tanszak tantárgya	1259
5.1.1.1 Jazz-dob	1259
5.2 Jazz-zene kötelező tantárgyak	1268
5.2.1 Jazz-szolfézs	1268
5.2.2 Jazz-irodalom	1271
5.2.3 Jazz-elmélet	1275
5.2.4 Jazz-zenekari gyakorlatok	1291
6. Táncművészeti ág – néptánc	1295
6.1 A felvételi eljárás rendje	1295
6.2 A tánctagozati ágban oktatott tantárgyak és követelményük rendszere	1295
6.3 A képzés struktúrája	1296
6.4 Népi játék	1299
6.5 Néptánc	1300
6.6 Folklórismeret	1312
6.7 Tánc történet	1318
6.8 Népzenei alapismeretek	1320
6.9 Táncjelírás-olvasás	1327
7. Képző- és iparművészeti ág	1330
7.1 Az alapfokú képző- és iparművészeti oktatás célrendszere és funkciói	1330
7.2 A képzés struktúrája	1331
7.3 A képző- és iparművészeti oktatás általános fejlesztési követelményei	1333
7.4 Vizuális alapozó gyakorlatok	1335
7.5 Vizuális alkotó gyakorlat	1337
7.6 Grafika és festészet alapjai	1353
7.7 Grafika és festészet műhelygyakorlat	1360
7.8 Környezet- és kézműves kultúra műhelygyakorlat	1372
7.9 Művészettörténet	1382
7.10 Népművészet	1392

1. Cél és feladatrendszer, jogszabályi háttér

Nevelőink fontosnak tartják, hogy a művészetek iránt érdeklődő és elkötelezett nevelőmunkával segítsék a családokat az igényes, komoly kulturális éréket képviselő zene és a magyar hagyományokat megőrző néptánc kultúra megismertetése és megszerettetésére. Arra törekszünk, hogy tanítványainkat művészeti élményekhez juttassuk és a kiemelkedő tehetségű Növendékeket felkészítsük a felsőbb szintű zenei intézményekben való továbbtanulásra. Felelősséget érzünk az iskolánkba járó anyagi- és szociális hátránnyal küzdő családok gyermekeinek a sorsáért. Különös gondot fordítunk a tanulók értelmi és érzelmi nevelésére. Minden nevelőnk magáénak érzi Platon gondolatait: „ az ember hasonlónak válik ahhoz, amiben gyönyörködik ...” . Legfontosabb célunknak tartjuk: a fiatalok szépre való nevelését.

Jogszabályi háttér

A közoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatásról szóló törvény) 10. § (3) bekezdése kimondja, hogy a gyermeknek, tanulónak joga, hogy adottságainak, képességeinek, érdeklődésének megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön, képességeihez mértén tovább tanuljon, valamint tehetségének felismerése és fejlesztése érdekében alapfokú művészetoktatásban vegyen részt. Az alapfokú művészetoktatás a művészi kifejezőképességealapozza meg, elősegíti a szakmai orientációt, valamint a szakirányú továbbtanulásra történő felkészülést. A művészetoktatás fontos szerepet tölt be a nemzeti hagyományok ápolásában, a nemzeti értékek megőrzésében, a különböző kultúrák iránti nyitottság kialakításában, a kortárs művészetértő befogadásában.

A 27/1998.(VI.10.) MKM rendelet tartalmazza az alapfokú művészetoktatás követelményeit és tantervi programját.

Ezt módosította a 2/2011. (I.26.) NEFMI rendelet oly módon, hogy a folytatott képzések felmenő rendszerben folytathatók, így a tanulmányaikat már megkezdett tanulók azt legkésőbb a 2026/2027-es tanévig be tudják fejezni.

A 3/2011.(I.26.) NEFMI rendelet 2. számú mellékletében előírt követelményeket és tantervi programot az alapfokú művészetoktatásról a 2011/2012-es tanévben megkezdett képzésekre felmenő rendszerben kell alkalmazni.

1.1 Az alapfokú művészetoktatásban folyó nevelési – oktatási munka célja

Az alapfokú művészetoktatás a hagyományos zeneiskola szerkezetét, tantárgyrendszerét és a néptánc tanszak oktatási szerkezetét foglalja magába. Intézménytípusunk a tanulók közismereti tanulmányai mellett szabadidejükben nyújt érdeklődésüknek, tehetségüknek megfelelő művészeti képzést, nevelést. Intézményünk az alapfokú művészetoktatás két területét foglalja magába: a zeneművészetet és a néptáncot.

A zeneművészeti oktatás tantárgyrendszerébe tartoznak:

- billentyűs tanszak: zongora
- fafűvós tanszak: furulya, fuvola, klarinét, szaxofon, oboa, fagott
- akkordikus tanszak: gitár, ütő
- vonós tanszak: hegedű, gordonka
- rézfűvós tanszak: trombita, kürt, harsona-tenorkürt-baritonkürt, tuba
- vokális tanszak: magánének
- zeneismeret tanszak: szolfézs, zeneelmélet, zeneirodalom, zenetörténet
- kamarazene: zenekar, kórus
- jazz-zene: jazz-dob, jazz-szolfézs, jazz-irodalom, jazz-elmélet, jazz-zenekari gyakorlatok

Az új tantervek lehetőséget nyújtanak „ÚJ” választható tárgyak oktatására is, mint a jazz-zene és elektroakusztikus zene tantárgya. Ezért programunk elkészítésénél e tárgyak esetleges oktatását figyelembe vettük a zenei tanszakon, mint „későbbi” lehetséges fejlesztéseket.

A néptánc oktatás tantárgyrendszerébe tartoznak:

- népi játék
- néptánc
- folklórismeret
- tánc történet
- népzenei alapismeretek
- táncjelírás – olvasás
-

Képző- és iparművészeti oktatás tantárgyrendszerébe tartoznak:

- Vizuális alapozó gyakorlatok
- Grafika és festészet alapjai
- Vizuális alkotó gyakorlat
- Népművészet
- Művészettörténet
- Grafika és festészet műhelygyakorlat
- Környezet - és kézműves kultúra műhelygyakorlat

A művészetoktatásunk legfontosabb célja, a művészetekben rejlő személyiségfejlesztő, értékteremtő tulajdonságok, készségek kialakítása a gyermekek személyiségében.

A növendékeink:

Rendelkezzenek sajátos, speciális művészeti ismeretekkel, készségekkel, amelyek lehetővé teszik, hogy tudják felismerni a valódi értékeket.

Ismerkedjenek meg az alkotó művészeti tevékenységgel, az interpretálással együtt járó pozitív élmények átélésével.

Ismerkedjenek meg a siker nyújtotta szépségérzet átélésével és azzal az ősi igazsággal, hogy nincsen siker munka nélkül.

A zene, néptánc és a képző- és iparművészeti oktatásának a hatására, tanulják meg azokat a magatartási attitűdöket, szokásokat, amelyek biztositékot jelentenek arra, hogy a növendékekben kialakult a művészetek befogadásának az értéke, a művelése iránti nyitottság, az esztétikai érzékenység.

Az alapfokú művészetiskolai tanulmányok befejezésével, felnőttkorukban válják életmódjukká a kultúra iránti igény.

Az iskolában folyó nevelési-oktatási munka feladatai

Az alapfokú művészetoktatásban tanuló növendékek ismerjék meg **hazánk művészeti és kulturális értékeit.**

A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó tanulóknál erősíteni kell az identitástudatot.

Ismerjék meg a tanulók, az egyetemes művészet legjellemzőbb, legnagyobb hatású értékeit, alkotásait.

A művészetoktatás

Segítse elő a művészeti területekhez kapcsolódó kommunikáció megismerését, megértését, a tanulás és alkalmazni tudás révén kulturált magatartás, társadalmi kapcsolatteremtés, együttműködés és párbeszéd kialakulását.

Segítse elő a harmonikus életmód megteremtésére és a szabadidő kulturált eltöltésére való törekvést.

Járuljon hozzá a művészeti területek speciális ismereteinek a megértéséhez. A cselekvő alkalmazás révén az eredményes tanulás, gyakorlás sajátos módszereit, technikáját sajátítsák el a növendékek.

segítse elő a vizuális, motorikus emlékezetbe vésést és a rögzített ismeretanyag felidézését. Alapozza meg az egyes művészi kifejezésmódok elsajátítását.

1.2 Az iskolában folyó nevelési-oktatási munka eszközei, eljárásai

A művészetoktatás a nevelés eszközrendszerével járuljon hozzá a fogyatékos, illetve személyiségzavarokkal küszködő gyermekek neveléséhez és a közösségbe való beilleszkedésükhöz. (Pl. beszédhibákat kitűnően lehet javítani az énekléssel.) A zene, tánc és a képző- és iparművészet eszközei segítséget nyújtanak a személyiségzavarok leküzdéséhez.

1.3 A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Az alapfokú művészetoktatásban a speciális (főként egyéni oktatásra épülő órastervezetek miatt) a közösségi szellem, fejlesztési lehetőségei, főként a csoportosan tartott órák keretében valósítható meg.

Ennek a formái: kamarazene, zenekar, zeneismereti tantárgyak: szolfézs, zeneirodalom, zenetörténet, zeneelmélet, kórus. Néptánc és a képző- és iparművészeti tantárgyak.

A felsorolt tagozatokon folyik tehát csoportos tanítás. Elsősorban a kamarazene, zenekar, kórus és a néptánc és a képző- és iparművészeti órák alkalmasak a képességek kibontakoztatása mellett, a közösségi szellem kialakítására, hisz a produkció közös és nagyon kell figyelni a másik egyén, munkájára. (egyszerre való elkezdés, közös belépés...stb) Az egymásra figyelés nélkül itt nem valósítható meg a hibátlan, szép előadás.

A zeneismereti tárgyak esetében, más az órák szerkezete, hisz az együttlétek „passzívak”, vagyis legtöbb esetben a tanár előad és a növendékek pedig megtanulják az új ismereteket. A közösségi szellem e tárgyak esetében úgy valósítható meg, hogy a tehetségesebb tanulók segítik a társaikat az együttléklésben éppúgy, mint a közös zenélésben. (Hangszerrel kísért éneklés.)

1.4 A tehetség kibontakozását segítő tevékenység

A kiemelkedő képességű, tehetséges tanulóink –a vizsgabizottság döntése alapján-emelt időtartalmú oktatásban részesülhetnek. A művészetoktatásban kiemelt fontosságot tulajdonítunk az átlagon felüli képességgel rendelkező növendékek megfelelő szintű oktatásának. A tehetséggondozás alapvető kritériuma, hogy a pedagógus minél előbb felismerje növendéke kiemelkedő képességét. Ehhez iskolánk biztosítja a feltételeket, amelyek a magasabb szintű képzéshez szükségesek.

A tehetség, a képesség kibontakoztatását segítik az alábbi tevékenységek:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése
- hangversenyek látogatása, szaktanár és növendékek közös részvételével.
- továbbtanulás segítése
- szimpadi szereplések
- versenyek
- kiállítások.

Az új 2011-es törvények is lehetővé teszik, hogy az alapfok második évfolyamtól a hangszeres tanszakokon „B” tantervű anyagelosztás szerint oktathassuk legtehetségesebb

növendégeinket. A „B” tagozaton a követelmények teljesítéséhez a főtárgyi tanítási óra ideje minimum 50%-al megemelhető. A „B” tanszak működéséről a „Helyi Tanterv” című fejezet ad részletes tájékoztatást.

1.5 A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek

A fenntartó szabályzata alapján a jegyzői igazolással ad térítési díj-fizetési kedvezményt, vagy mentességet a szociálisan rászoruló tanulók részére.

A nagyobb értékű kották, tankönyvek, művészeti kiadványok Cd-k, DVD-k kölcsönzéséhez az iskola könyvtára a tanulók rendelkezésére áll.

Az iskola a fa-és rézfúvós, az akkordikus és a vonós tanszakokon lehetőséget biztosít a növendékek számára jó minőségű hangszerek kölcsönzésére, segítve ezzel tanulóink hangszeres tanulmányait.

A néptánc tagozaton a kelléktár biztosítja a növendékek részére a fellépő ruhákat és lábbeliket.

A képző- és iparművészeti képzésen az éves munkadarabok elvégzéséhez szükséges anyagokat a fenntartó biztosítja.

1.6 A szülők, tanulók és a pedagógusok együttműködésének a formái

A művészeti iskolák működésének gyakorlatában kialakultak a találkozási alkalmak. Amikor mindhárom fél jelen van, főként a növendékhangversenyek, a jelentős ünnepek-mint pl. karácsony-, a félévi szülők előtti nyilvános beszámolók, a tanszaki koncertek, a néptánc tanszakon a városban megrendezésre kerülő néptáncbemutatók, versenyek. A képző- és iparművészeti képzés kiállításain a növendékek, szülők, pedagógusok. A szülők, és pedagógusok közös célja, a gyerekek tehetségének kibontakoztatása érdekében a szoros kapcsolattartás.

Ilyen alkalom a véleménycserére, az elvárások tisztázására, a követelmények elérésének, a szülői segítség lehetőségeinek tisztázására az év eleji óraegyeztetések, a tanszaki koncertek, bemutatók után megtartott szülői értekezletek. Ezen alkalmakon kívül, a szülő és pedagógus egyaránt kereshet alkalmat a problémák megbeszélésére. Nagyon fontos, hogy a felek találják meg a gyermek számára a legjobb megoldást, amely a cél eléréséhez, vagyis a növendék harmonikus fejlődéséhez, és a zene, néptánc és a képző- és iparművészet megszerettetéséhez vezessen. (Iskolánkban lehetséges javaslat a hangszer, illetve a tanár szabad megválasztása.)

1.7 A nevelési-oktatási munka ellenőrzési, mérési és értékelési rendszere

A nevelési-oktatási munka egy fő intézményvezető, egy fő intézményvezető -helyettes és három fő tanszakvezető irányításával folyik.

A tanszakvezetők feladatai:

Szervezik és vezetik a félévi és év végi meghallgatásokat, vizsgákat.

Minden hónapban ellenőrzik és leadják az intézményvezető-helyettesnek az általuk vezetett tanszakokon történt esetleges változásokat. (létszámváltozások, nagyszámú hiányzások, stb)

Figyelemmel kísérik a tanszakukon folyó szakmai munkát, szakmai tanácsaikkal segítik a fiatal, kezdő kollégák munkáját.

Tájékoztatják az intézményvezető-helyettest a versenyek eredményeiről.

Megszervezik a növendékek és kísérőik versenyre való eljutását.

Figyelemmel kísérik a tanárkollégák és növendékek iskolán kívüli fellépéseit, arról írásban tájékoztatják a intézményvezető-helyettest.

Aktívan részt vesznek a toborzó koncertek szervezésében, lebonyolításában.

Összegyűjtik az alap-és záróvizsgára jelentkező tanulók névsorát és jelentkezési kérelmeiket.

Figyelemmel kísérik a tanszakukon zenei intézménybe való továbbtanulni vágyó növendékek névsorát, teljesítményét!

Segítik a növendékeket és szüleiket a felvételi eljárás dokumentációs részének a megoldásában.

A tantárgyfelosztásban segítik az intézményvezető munkáját.

Részt vesznek a művészeti iskolai felvételikben és a növendékek elosztásában.

Kapcsolatot tartanak a volt növendékeinkkel. Segítik őket abban, hogy fellépési és kiállítási lehetőségekhez jussanak.

Értékelési rendszer:

Iskolánkban a tanulók teljesítményét, a követelmények teljesítését folyamatosan értékelni, osztályozni kell.

EK-I. és II. évfolyamon, a HEK-ben és a zenekar, kamarazene, kórus tárgyakban szöveges értékelés történik, az alábbiak szerint:

- kiválóan teljesített
- jól teljesített
- megfelelően teljesített
- felzárkóztatásra szorul

Félévi és tanév végi értékelési módok

EK. I-II. és HEK. I-II. , kamarazene, zenekar, kötelező hangszer, kórus tanszakok esetében az alábbiak szerint történik a tanulók teljesítményének a mérése:

- Kiválóan teljesített (az 5-jeles eredményt elérő növendék)
- Jól teljesített (a 4-jó eredményt elérő növendék)
- Megfelelően teljesített (a 3-közepes eredményt elérő növendék)
- Felzárkóztatásra szorul (a közepes alatti eredményt elért növendék)

Nem osztályozható az a növendék, aki a kötelező évi 66-óra 1/3-át hiányozta, csak abban az esetben, ha a nevelőtestület ezt engedélyezi, és osztályozó vizsgát tehet

A felsőbb évfolyamoknál félévkor és tanév végén egyaránt a bizonyítványban meg található értékeléssel kell az érdemjegyeket adni. A tanulmányi átlagba, csak a fő és kötelező tárgyak érdemjegyátlaga számít. A rész és havi osztályzatokat a tanár pedagógiai gyakorlata határozza meg.

Félévkor a tanuló teljesítményt a szaktanár értékeli, tanév végén a zártkörű (kizárólag a tantestület előtt tett) vizsgán a tantestület tagjai javaslatot tesznek -a vizsga alapján nyújtott teljesítményre- és a szaktanár átlagszámítása alapján születik meg a vizsga jegy. A tanév végi érdemjegyet a főtárgy tanár köteles adni, a növendék egész évi teljesítménye alapján. „B” tanszakon félévkor is az év végi eljárást kell alkalmazni. (zártkörű vizsga.)

A képző-és iparművészeti ágon:

A félévi és év végi osztályzatokat az érdemjegyek alapján szükséges meghatározni. A tanév során a bemutatókon, pályázatokon, kiállításokon való szereplés is értékelhető. Év végén az éves munkákból bemutatót rendezünk, illetve a harmadik évfolyamtól festészet és kézműves tanszakon már kisebb vizsgadarabot kell az adott év tananyagának megfelelően bemutatni. Az elméleti tárgyak számonkérési módja szóbeli és írásbeli forma. A tanulók munkáját félévkor ellenőrzőben, év végén bizonyítványban osztályzattal kell minősíteni. Az értékelésre vonatkozó javaslatok az egyes tantárgyak, illetve tanszakok anyagában találhatók.

1.8 A pedagógiai program végrehajtását segítő eszközök, felszerelések jegyzéke.

Az iskolai könyv-, kotta-, zeneműtár (kottagyűjtemény) a továbbiakban könyvtár, segíti az oktató-nevelő tevékenység hatékony működését. A könyvtár szerepe felértékelődött napjainkban, hisz az új kották ára (amelyek a zeneoktatásban a tankönyvnek felel meg) lassan megfizethetetlen a családok számára. A művészeti iskola könyvtárában részletes katalógus áll az érdeklődő szaktanárok és növendékek számára, amelyből ki tudják keresni a szakkönyv, szótár lexikon, CD-k-DVD- k kívánt címét.

Tárgyi feltételek, a programban meghatározottak szerint:

Zeneművészeti ágon

Minden tanszakon hangszer fajtánként annyi hangszer, amennyire a tanszaknak szüksége van.

Tantermenként egyéb segítő eszközök:

- zongoraszékek, sámlik
- tükrök,
- metronómok,
- kottaállványok
- CD-s magnók, hi-fi torony
- DVD-, TV-k a szolfézs termekben,
- számítógép hozzáférési lehetőség

Néptánc tanszak

- magnetofon, erősítő
- képfelvevő, videó
- Hi-fi torony
- TV
- népviseleti ruhatár tájegységek szerint.

Képző-és iparművészet

A csoport létszámának megfelelő:

- jó megvilágítású (tetőablak, ablakfal – vagy mesterséges) rajzterem, műterem, melyben a takarítási feltételek és a víz bevezetése megoldott,
- rajzbakok, padok, székek, paraván,
- külön megvilágításhoz reflektorok,
- rajztáblák (negyed-, ill. fél íves) drapériák, kézi- és egyéb modellek gipsztest részletek, tárgyak, termékek...),
- modellcsontváz, koponya,
- dobogók, posztamensek, festőállvány (legalább egy), szobrászállvány (legalább egy)
- diavetítő, videólejátszó, vetítő vászon, írásvetítő fénymásoló, mobilizálható installációs rendsze.

2. Zeneművészeti ág

A helyi tanterv a NEFMI által 2011.január 26-én megjelentetett 3/2011-es tantervi követelmények betartásával, de a helyi sajátos körülményeket figyelembe vevő, alkalmazható pedagógiai-oktatási követelményrendszer.

2.1 Felvételi eljárás

A zenei tagozaton az új növendékek felvételi meghallgatása, minden év május hónapjában, önkéntes, egyéni és csoportos meghallgatás és képességfelmérés alapján történik.

A felvételi meghallgatás a következőket tartalmazza.

A jelentkező rendelkezzen:

Jó zenei hallással, ritmusérzéssel, intonációs biztonsággal

Fejleszthető zenei képességgel.

A felvételi eljárásban részt vesznek:

A zeneismeret oktató tanárok

Valamint a hangszeres tanszakok tanszakvezető tanárai.

Pótfelvételeket minden év augusztus hónapjának a második felében tart az intézmény.

2.2 A félévi és tanév végi beszámolók formái és követelményrendszere a zenei tagozaton - „A” és „B” tagozaton.

Az „A” tagozat félévi beszámolóinak a formája: **szülők előtti nyilvános hangverseny.**

Tartalma: Minden hangszer esetében legalább két (2) különböző stílusú, karakterű-ütő hangszer tanszakon két (2) különböző hangszerre írott –zenemű. Az egyik darabot kívülről (memoriter), a másik darabot kottából is bemutathatja a növendék. A két zenemű egyike kamaramű is lehet.

Akkordikus (ütő) tanszakon, az egyik zenemű dallamhangszeren előadott legyen, melyet kívülről (memoriter) mutasson be a növendék, míg a második zenemű ritmushangszeren megszólaltatott és kottából előadott zenemű legyen.

A „B” tagozat félévi beszámolóinak a formája: összevontan, tanszakmegosztás nélkül, zártkörűen a teljes tantestület előtt történik.

A félévi beszámoló teljes anyaga kívülről játszandó.

Tartalma: a tantervi előírásoknak megfelelően valósul meg.

Osztályozás: a tantestület tagjai javaslatot tesznek -a vizsga alapján nyújtott teljesítményre- és a szaktanár átlagszámítása alapján születik meg a vizsga jegy.

A tanév végén, mindkét tanszakon („A”-„B”) a beszámolók zártkörűen, a tantervben meghatározott módon történik.

A tanév végi érdemjegyet a főtárgy tanár adja a növendék egész évi teljesítménye alapján.

A félévi és tanév végi beszámolók formái és követelményrendszere a zeneismeret „A” és „B” tanszakain.

EK.I-II. évfolyamban félévkor nem kell a növendékeknek beszámolót tenni.

Tanév végén, vizsgabizottság előtt (amely áll a szaktanárokból, intézményvezetőből, tanszakvezetőből) mutatják be a tanév folyamán elsajátított ismereteiket.

A zeneismeret: szolfézs 1-4. osztály, zeneirodalom: 5. osztály, zenetörténet. 6. osztály és továbbképző I. osztályoknál:

„A” és „B” tagozaton a félévi beszámoló formája, írásbeli beszámoló, melyet a szaktanárok az első félévi hangszeres beszámolók előtt kötelesek zártkörűen tartanak. A szaktanár biztosítja a növendékek számára a javítási lehetőséget és a beszámoló eredményét elérhetővé teszi a szülők és a növendékek számára.

A „B” tagozaton hasonlóan az „A” tagozathoz, félévkor írásbeli beszámolót tartunk. Tanév végén az EK.I-II. és a szolfézs 1-4-osztályig zártkörű szóbeli, „B” tagozaton 1-6-osztályig zártkörű írásbeli-és szóbeli beszámolót tesznek a növendékek.

Zeneirodalom-és zenetörténet tárgyak esetében zártkörben megszervezett, zenefelismeréssel egybekötött írásbeli (teszt) beszámolót kell tenni, félévkor és a tanév végén egyaránt.

Az alap-és záróvizsga követelményrendszere

A 2011-es tantervben meghatározott feltételek szerint alap-és záróvizsgát tehetnek a növendékek.

A hangszeres alap-és záróvizsga formája:

tanszakoktól függetlenül egy napon közös szervezésben a teljes tantestület jelenlétében. osztályozás, értékelés: azonos a „B” tagozat értékelési módjával. (A tantestület tagjai javaslatot tesznek a vizsga alapján nyújtott teljesítményre- és a szaktanár átlagszámítása alapján születik meg a vizsga jegy.)

2.3 A zenetagozat tantárgyi rendszere

Hangszeres tanszakok:

Fa:	Fúvós:	Réz:
furulya, fuvola, klarinét, oboa, fagott, szaxofon		trombita, kürt, harsona, tenorkürt, vadászkürt, tuba, baritonkürt
	Billentyűs	
	zongora	
	Vonós	
	hegedű gordonka (cselló)	gordonka (cselló)
	Akkordikus	
	gitár (pengetős)	
	Jazz:	
	jazz dob	
	Egyéb: kamarazene, zenekar	

Vokális-és Zeneismeret tanszak:

	Vokális	
	Magánének	
	Zeneismeret	
EK.I.II.	szolfézs kötelező: 1-4-ig. „B” tagozat: 1-6-ig.	zeneirodalom „A” tagozaton 5. évfolyam.
		zenetörténet: „A” tagozaton: 6. és TK. I. osztályban.
	Kórus	

3. Óratervek „A” és „B” tagozaton

Az „A” tagozatos óratervek magukba foglalják az előképző, az alapfokú és a továbbképző évfolyamokat. Az első (zárójelben levő) számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelenti.

Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

Óraterv 1

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	(1)	(2)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Főtárgy	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(2)	(2)	2	2	2	2						
Kötelezően választható tantárgy							2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy	(0-2)	(0-2)	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2
Összes óra:	(4-6)	(4-6)	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-5

A tanulók zenei képzése főtárgyból, kötelező tárgyból, vagy kötelezően választható tárgyakból tevődik össze.

Főtárgy: hangszeres tanszakok: furulya, fuvola, klarinét, oboa, szaxofon, trombita, kürt, harsona, tenor-kürt, bariton-kürt, vadászkürt, tuba, gitár, jazz dob, zongora, hegedű, gordonka.

Kötelező tárgy: a zeneismereti tárgy: szolfézs, de lehet hangszeres tárgy is, felvételizők esetében a kötelező zongora.

Kötelezően választható tárgyak ötödik (5) évfolyamtól:

szolfézs , vagy
zeneismeret , vagy
zenetörténet-zeneirodalom , vagy
zeneelmélet , vagy
kamarazene , vagy
zenekar , vagy
kórus.

A maximális képzési idő 12-évfolyamból áll. A 12-évfolyam elvégzése után a tanulónak (22 éves koráig) lehetősége nyílik készségének és tudásának további megerősítésére. Az évfolyamok száma az egyes tantárgyak, hangszerek zenei jellegéből, technikai követelményeiből illetve életkori sajátosságokból következően változó.

Hangszeres előképző: 2 évfolyam

Alapfokú évfolyamok: 6-évfolyam

Továbbképző: 4-évfolyam

Óraterv 2

Tantárgy	Évfolyamok						
	Előképző	Alapfok					
	(1)	1	2	3	4	5	6
Főtárgy	(2)	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(2)	2	2	2	2		
Kötelezően választható tantárgy						2	2
Választható tantárgy	(0–2)	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2
Összes óra:	(4–6)	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

A képzés évfolyamainak számai

(1)+6 évfolyam: magánének

A tanítási órák időtartama:

Főtárgy: „A” tagozat:

A tanítási órák időtartama

Főtárgy: „A” tagozaton 2x30 perc (egyéni)

Kötelező tantárgy: „A” tagozaton a 4. évfolyam végéig 2x45 perc (csoportos)

Kötelezően választható tantárgy: 5–10. évfolyamig

Csoportos foglalkozás: 2x45 perc

(zenekar, kórus: minimum 9 fő; kamarazene, 2–8 fő)

Választható tantárgy: Az előképző 1. évfolyamától a képzés teljes idejében 1 vagy 2 tantárgy.

Egyéni foglalkozás: minimum 1x30 perc

Csoportos foglalkozás: minimum 1x45 perc

(zenekar, kórus: minimum 9 fő; kamarazene, improvizáció: 2–8 fő)

Korrepetíció ideje:

Hangszeres tanszakok: (minimum)

Ek.1.–2. és 1.évfolyam 5 perc

2–3. évfolyam 10 perc

4. évfolyamtól 15 perc

Vokális tanszak: A teljes képzési időben 20 perc

Óratervek

Az „B” tagozatos évfolyamok óratervei magukba foglalják az előképző, az alapfokú és a továbbképző évfolyamokat. A zárójelbe tett évfolyamok az „A” tagozaton végzett előtanulmányokat jelentik.

Óraterv 1

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok							Továbbképző		
	(1)	(2)	(1)	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Főtárgy	(2)	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(2)	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelezően választható tantárgy					0–1	0–1	0–1	0–1	0–1	0–1	0–1	0–1
Választható tantárgy	(2)	(2)	(2)	0–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Összes óra:	(4–6)	(4–6)	(4–6)	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

A tanítási órák időtartama:

„B” tagozat:

A tanítási órák időtartama

Főtárgy: „B” tagozaton 2x45 perc (egyéni)

Kötelező tantárgy: 2x45 perc (csoportos)

Kötelezően választható tantárgy:

Egyéni foglalkozás: minimum 1x30 perc

Választható tantárgy: 1 vagy 2 foglalkozás

Egyéni foglalkozás: minimum 1x30 perc

Csoportos foglalkozás: minimum 1x45 perc

Korrepetíció ideje:

Hangszeres tanszakok:

2. évfolyam 15 perc

3–4. évfolyam 20 perc

5. évfolyamtól 25 perc

3.1 A zenetagozaton alkalmazható tankönyvek, tankönyv jellegű kiadványok kiválasztásának szempontjai

Szolfézs tárgy :

Ek.I.évfolyam: Horváth Istvánné-Smid Anna: Csicsergő Tk. I.

József Andrásné-Szmrecsányi Magda: Zenei előképző Tk+Mf.

Dobszay László: A hangok Világa Tk. 1-6-ig Tk.

Szőnyi Erzsébet: A zenei írás-olvasása gyakorló füzetek: 2.3.4. kötet.

Agócs-Irsai: Szolfézs példatár I-II. kötet

Agócsy Irsai: Zenei Olvasókönyv.

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica I-II. kötet

Tiszán innen Dunán túl népdalos kötet.

Németh-Nógrádi-Puster: Szolfézs Antológia

Legányné Hegyi Erzsébet: Bach Példatár I.kötet

Bati Anita: Dalgyűjtemény EK-4 évfolyamig

Csizmadia Mária Judit: Zenetörténet fiataloknak a kezdetektől 1750-ig.

A tankönyvek és kiadványok kiválasztási szempontja, hogy már több éve ezeket a könyveket, kiadványokat használjuk a Siófoki Művészeti Iskolában. A megemelkedett kotta-és könyvárak esetében jó, ha tudják örökölni a kisebb testvérek a kottákat, könyveket. Ezért is nem célszerű változtatni a, a kiadványokat.

A hangszeres tanszakon könnyebbésséget jelent, hogy az iskola szép számú hangszeres kottával rendelkezik, melyeket a növendékek szabadon kölcsönözhetnek ki a könyvtárból. Szokássá vált az is, hogy a régen járt növendékeink, visszahozzák a saját, valamikor megvásárolt könyveiket, kottáikat. Így bővíthet a kottatár is.

A magasabb évfolyamára lépés feltételei

Az iskolában magasabb évfolyamába léphet az a növendék, aki az osztályára megállapított tantervi követelményeknek eleget tett és tanulmányait folytatni kívánja.

„B” tagozatra második évfolyamtól szaktanári javaslatra, a tanszakvezető és a szakmai-művészeti vezető jóváhagyásával léphet a növendék.

A későbbiekben mind a félévi, mind a tanév végi beszámolók alapján lehet „B” tagozatra sorolni, illetve visszaminősíteni „A” tagozatra a növendéket. (A szakmai-művészeti vezető, a tanszakvezető és a főtárgy tanár jóváhagyásával.)

Az alapfokú évfolyamok elvégzése után a növendéknek a továbbképző évfolyamokba való lépéshez alapvizsgát kell tennie.

Az alapfokú művészetoktatásban folyó beszámoltatási és minősítési formák.

A zeneművészeti tanszakon évente két alkalommal meghallgatást tartunk: Félévkor nyilvános, szülők előtti tanszaki hangversenyt, tanév végén, zártkörű beszámolót.

A követelmények teljesítésének egyensúlyban kell lennie a végzett tananyaggal, ezért fontos, hogy a napló tükrözze a tanév folyamán elvégzett anyagot.

Kiváló előmenetel esetén, a szaktanár javaslata alapján a szakmai vezető és a tanszakvezető engedélyezheti, hogy a növendék a tanév végén két osztály anyagából összevont beszámolót tegyen.

Az alapfokú zeneoktatás teljes ideje alatt két alkalommal tehet a növendék összevont beszámolót.

4. A zeneművészeti ágban oktatott tantárgyak követelményrendszere (klasszikus zene)

4.1 KLASSZIKUS ZENE FŐTÁRGYAK

4.1.1 Fafúvós tanszak tantárgyai

4.1.1.1 FURULYA

Az alapfokú művészetoktatás furulya tantárgyának hangszere a barokk (angol) fogású hangszer.

A furulyatanítás általános céljai, feladatai

Ismertesse meg a tanulókkal (életkoruknak megfelelő szinten)

– a furulya lehetőségeit, saját irodalmát és a furulyán is játszható egyéb művek minél szélesebb körét;

- hangszerük történetét, akusztikai sajátosságait, a furulyairodalom legkiemelkedőbb alkotó- és előadóművészeit,
- a furulyacsalád egyéb tagjait és a rokon hangszereket.

Alakítson ki könnyed hangszerkezelést:

- megfelelő légzéstechnikát, helyes befúvásmódot, test-, hangszer- és kéztartást, billentést és tudatosítsa ezeket,
- dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező furulyahangot,
- differenciált hangindítást és hanglezárást,
- megfelelő tempójú repetíciót,
- laza, egyenletes ujjtechnikát,
- pontosan összehangolt nyelv- és ujjmozgást.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- tartott hangokat állandó és változó dinamikával, az intonáció lehetőség szerinti megtartásával,
- hangsorokat, fokozatosan táguló hangterjedelemben, különböző figurációkkal,
- a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, ujjgyakorlatokat.
- tegye jártassá a tanulót a furulyairodalom javát képező reneszánsz és barokk művek díszítésében.

Fordítson figyelmet

- a furulyázni tanulók alapfunkcióinak gondos megalapozására,
- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a lapról olvasási készség fejlesztésére,
- a különböző alaphangú furulyák használatakor az abc-s névvel történő helyes (nem transzponáló) olvasásra,
- a tudatos zenei memorizálásra,
- a művek zeneileg igényes kidolgozására,
- az eredeti furulyairodalom mellett más zenei korszakok műveinek megismertetésére
- a rendszeres társas muzsikálásra.

Tanítsa meg a tanulót a hangszer ápolására.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

A zeneiskola 1. évfolyamának tanterve a 8 éves tanulók (általános iskola 3. évfolyam) életkori sajátosságainak figyelembevételével készült. Az ennél fiatalabb tanulókkal szemben nem támaszthatók ugyanazok a követelmények.

Fejlesztési feladatok

A tanulók értelmi, érzelmi és fizikai fejlettségéhez alkalmazkodva az előképző célja a tanuló hangszeres készségének, zenei érzékének felmérése.

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangszer részei, összeállítása.
- Egyszerű ritmusértékek és ütemszúlyok
- Különböző játékmód és hangindítások

– A játszott anyagban előforduló tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások.

A hangszerkezelés fejlesztése

– A helyes légzéstechnika elsajátítása, fejlesztése.

– Játék a hangszer fejével.

– Helyes test–, hangszer– és kéztartás kialakítása, a bal hüvelykujj megfelelő helyzetének mielőbbi pontos begyakorlása

— A helyes gyakorlás és memorizálás módjai kottával és kotta nélkül.

Ajánlott tananyag

Lőrincz–Paragi: Furulya ABC (EMB 14090)

Béres: Furulyaiskola I. (EMB 5406)

Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 1.

Gyermekdalok, népdalok

Követelmények

Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hüvelykujjtechnika.

A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.

Gyermekdalok, népdalok és egyszerűbb táncok értelmesen tagolt megszólaltatása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Négy gyermekdal, illetve egyéb dallam a tanult hangterjedelemben kotta nélkül.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

A tanulók értelmi, érzelmi és fizikai fejlettségéhez alkalmazkodva az előképző célja a hangmagasság, ritmus iránti fogékonyságának, zenei memóriájának fejlesztése, aktivitásának, kreativitásának kibontakoztatása, az életkornak megfelelően játékos formában ritmikus mondókák, ütőhangszerek, esetleg táncmozgások segítségével.

Feladata olyan alapokat adni, melyekre az 1. évfolyam tananyaga szilárdan támaszkodhat.

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A hangszer részei, összeállítása.

– Egyszerű ritmusértékek és ütem súlyok.

– Különböző játékmód és hangindítások .

– A játszott anyagban előforduló tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások.

A hangszerkezelés fejlesztése

– A helyes légzéstechnika elsajátítása, fejlesztése.

– Helyes test–, hangszer– és kéztartás kialakítása, a bal hüvelykujj megfelelő helyzetének mielőbbi pontos begyakorlása.

– Az ismert hangterjedelemen belül lehetőleg intenzív, lebegésmentes hang elérése.

– A helyes gyakorlás és memorizálás módjai kottával és kotta nélkül.

Ajánlott tananyag

Lőrincz–Paragi: Furulya ABC (EMB 14090)

Béres: Furulyaiskola I. (EMB 5406)

Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 1.

Gyermekdalok, népdalok

Követelmények

Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hüvelykujjtechnika.

A tanuló kizárólag helyes beidegződésekkel rendelkezzen.

A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.

Gyermekdalok, népdalok és egyszerűbb táncok értelmesen tagolt megszólaltatása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Négy gyermek– vagy népdal, illetve egyéb dallam a tanult hangterjedelem minél teljesebb igénybevételével, kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A hangszer részei, összeállítása.

– Különböző ritmusértékek, pontozások, ütem súlyok, felütés.

– A játékmód és az artikuláció alapfogalmai, különböző hangindítások és hanglezárás nyelvvel.

– A játszott anyagban előforduló tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

– A szerkezet és tagolás alapfogalmai (motívum, zenei sor stb.).

A hangszerkezelés fejlesztése

– A helyes légzéstechnika elsajátítása és állandó fejlesztése.

– Helyes test–, hangszer– és kéztartás kialakítása, a bal hüvelykujj megfelelő helyzetének mielőbbi pontos begyakorlása (a tartófunkció kialakulásának elkerülése érdekében).

– Hangképzés, különböző hosszúságú hangok.

– A dü és tü hangindítások, valamint hanglezárás nyelvvel.

– A helyes gyakorlás és memorizálás módjai.

– A társas muzsikálás kezdetei, esetleg a tanár vagy zongorakísérő közreműködésével is.

Ajánlott tananyag

Lőrincz–Paragi: Furulya ABC (EMB 14090)

Béres: Furulyaiskola I. (EMB 5406)

Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 1.

Gyermekdalok, népdalok

Követelmények

A hangszer helyes összeállítása és ennek önálló ellenőrzése.

Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hüvelykujjtechnika.

A tanult hangkészlet és ritmusok biztonságos olvasása, valamint a hangkészlet fogásainak ismerete.

Gyermekdalok, ritmikus népdalok és egyszerűbb táncdarabok értelmesen tagolt megszólaltatása (kotta nélkül is).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két–három népdal, kotta nélkül.

– Egy–két könnyű táncjáték kísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Az eddig tanult hangkészlet bővítése, főfogásokkal is könnyen játszható trillák.
- Az artikulációk szerepe a furulyajátékban.
- Tizenhatodok, nyolcad szünet, nyújtott ritmus, nyolcad felütés.
- Régi és új stílusú magyar népdalok.
- A játszott anyag formai elemzése az életkornak megfelelő szinten: azonosság, hasonlóság, különbségek felismerése stb.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az alapfunkciók (testtartás, légzéstechnika, kéztartás) állandó ellenőrzése és fejlesztése.
- Tartott hangok gyakorlása minimális crescendo–decrescendo–val.
- A hangindítás és hangismétlés gyorsítása a nyelv lazaságának megőrzésével.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duók.

Ajánlott tananyag

Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 2.

Bali J.: Furulyaiskola I.

Béres J.: Furulyaiskola I., II. (EMB 5406, 7062)

Keuning, Hans P.: 30 simple studies

Giesbert, F. J.: 77 Daily Exercises

Anonymus: Allemande (EMB 4303)

Anonymus: Angol tánc (EMB 7888)

Anonymus: Hajdútánc (EMB 7888)

Anonymus: Rondo (EMB 7888)

Bach, J. S.: Menuett (EMB 14090/118)

Purcell, H.: A pásztor (EMB 8959)

Követelmények

Jól értelmezhető beintés a kamarapartner felé.

Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hüvelykujjtechnika.

A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.

A tü–dű hangindítások zökkenőmentes, de megszólalásában határozottan megkülönböztethető alkalmazása.

Dúr skálák gyakorlása.

Rövidebb lélegzetű etűdök.

Egyszerűbb táncdarabok értelmesen tagolt megszólaltatása a már megismert artikulációk és trillák alkalmazásával, kotta nélkül is.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála lehetőleg figurációkkal kotta nélkül.
- Egy népdal, kotta nélkül.
- Egy etűd.
- Két különböző karakterű táncétel, kísérettel lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A furulyacsalád tagjai és hangterjedelmük.
- Az eddig tanult hangkészlet bővítése.
- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla- és egyéb segédfogások.
- A játszott anyagban előforduló új ritmusértékek, ütemfajták, tempó- és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- A játszott anyagban előforduló táncok jellegzetességei (pl. pavane, allemande, chorea, menüett stb.).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tü, dü, rü artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.
- Hanglezárás a száj kinyitásával.
- Dúr és moll skálák c1–c3 hangterjedelemben.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel játszása, szopránfurulyán.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duók, triók.

Ajánlott tananyag

Markovich J. GRADUS a barokk furulyához 3.

Oromszegi O. 101 etűd, népdalvariáció és karakterdarab

Sellner, J. Etüden für Oboe / I., II., III. (EMB 12002)

Hinke, G. Praktische Elementarschule für Oboe (Peters 2377)

Keuning, H. P. 20 studies

Rodgers, Ph. Sight reading exercises 118–150. (SM 1479)

Giesbert, F. J. 77 Daily Exercises

Anonymus: Lassú tánc (EMB 7888)

Bach, J. S.: Menuett (EMB 14090/142)

Bach, J. S.: Menuett (EMB 2750)

Bach, J. S.: Polonaise (EMB 14090/130)

Pepusch, J. Chr.: C–dúr szonáta III–IV. tétel (6 szopránszonáta/1.) (EMB 14071)

Purcell, H.: Bourrée (EMB 6106)

Követelmények

Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hanglezárás, hüvelykujjtechnika.

A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.

Egyszerűbb szabad díszítések a kottakép alapján.

Társas zenélésnél hangolás tanári segítséggel.

Parlando népdalok (szöveggel is) és egyszerű táncjátékok értelmesen tagolt megszólaltatása, a már megismert artikulációk és trillák alkalmazásával, hangsorok, mérsékelt tempójú rövidebb etűdök (kotta nélkül is).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
- Egy etűd.
- Két különböző karakterű előadási darab, trillákkal, kísérettel lehetőleg kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla- és egyéb segédfogások.

- A hangmagasság és az artikulációs magánhangzók összefüggéseinek tudatosítása.
- A megfelelő artikuláció megválasztásának szempontjai.
- Könnyebb ékítések a trillákon kívül: mordent, paránytrilla, előkék.
- A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- A játszott anyagban előforduló táncok jellegzetességei (pl. gagliarda, gavotte, siciliano stb.).
- „F” alapú furulya bevezetése, fogásai és olvasása hangzó magasságban.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A t, d, r artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.
- Staccato-játék nyelvezéssel.
- Dúr és moll skálák c1–d3 tercekkel, hármashangzat–felbontásokkal, az eddig tanult artikulációkkal.
- Az „F”-alapú furulya használatának gyakorlása.
- Kézfunkciók (különösen a bal hüvelykujj) fokozott ellenőrzése az altfurulya bevezetésekor.
- A „rekesz”-légzés és támasz állandó ellenőrzése, különös tekintettel az altfurulya megnövekedett levegő-szükségletére.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió.

Ajánlott tananyag

Giesbert, F. J.: 77 Daily Exercises
 Hinke, G.: Praktische Elementarschule für Oboe
 Keuning, H. P.: 20 studies
 Keuning, H. P.: 10 difficult studies
 Keuning, H. P.: 25 studies
 Keuning, H. P.: 40 simple studies
 Linde, H. M.: Die kleine Übung (Tägliche Studien für)
 Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 3.
 Oromszegi O.: 101 etűd, népdalvariáció és karakterdarab
 Sellner, J.: Etűden für Oboe / I., II. (EMB 12002)
 Fesch, W. de: G–dúr szonáta III., IV. tétel (Dobblinger Musicverlag)
 Pepusch, J. Chr.: d–moll szonáta III–IV. tétel (6 szopránszonáta/4.) (EMB. 14071)
 Telemann, G. Ph.: G–dúr Partita VI. Aria (Tempo di Minuet) (EMB 14071)
 Telemann, G. Ph.: Menuett (EMB 13100)
 Vivaldi, A.: Largo (EMB 14090/167)
 Händel, G. Fr.: F–dúr szonáta III., IV. tétel
 Lavigne, Ph. de: Gaiment (EMB 13100)
 Loeillet, J. B. John: op. 3/2 d–moll szonáta III., IV. tétel (EMB 13100)
 Somis, G. B.: Allegro (EMB 14095)

Követelmények

A összetett hangindítások gördülékeny alkalmazása a tanár útmutatása alapján.
 „F”-alapú furulya használata.
 Melodikus vagy összhangzatos moll hangsorok gyakorlása.
 A fogástáblázat önálló használata.
 A tanuló alkalmazzon minimális dinamikát a zenei motívumok és kisebb zenei egységek megformálására, a tanár útmutatásai alapján, legyen képes változó nyomáserősségű levegővezetésre.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála: figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.

- Egy etűd.
- Két szonátatétel trillákkal, kísérettel lehetőleg kotta nélkül.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
- A trillatáblázat használata.
- Inégál játék fogalma, szerepe a furulyajátékban.
- A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- A játszott anyagban előforduló új tánc típusok jellegzetességei (pl. gigue, rigaudon stb.).

A hangszerkezelés fejlesztése

- Gyakorlás szoprán– és altfurulyán is.
- Az artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.
- Hangsorok gyakorlása lehetőleg altfurulyán.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel való játéka altfurulyán.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, szoprán– és altfurulyán.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes.

Ajánlott tananyag

Kállay G. Hangnemgyakorló szopránfurulyára (EMB14071)

Keuning, H. P. 10 difficult studies

Keuning, H. P. 25 studies

Keuning, H. P. 12 difficult studies

Kölz, E. M. 1 Essercizi per il Flauto dolce

Sellner, J. Etüden für Oboe/ IV. V. (EMB 12002)

Winterfeld, L. Höffer v. Zwölf Etüden für Altblockflöte

Corelli, A.: Sarabande (EMB 7888)

d’Hervelois, L. de Caix: La Tubeuf (EMB 14071)

Loeillet, J. B.: e–moll szonáta I., II. tétel op. 3/7

Loeillet, J. B.: F–dúr szonáta (szopránkiadásból 3/2.)

Pepusch, J. Chr.: G–dúr „altszonáták” 6/3. szopránon

Telemann, G. Ph.: II. G–dúr Partita – tételek

Lavigne, Ph. de: Rondeau – Tambourin I., II. (EMB 13100)

Marcello, B.: B–dúr szonáta op. 2/7 III., IV., V. tétel

Marcello, B.: d–moll szonáta op. 2/2

Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta II., I. tétel

Követelmények

Az egyszerűbb hangnemekhez tartozó fontosabb trillák ismerete.

Mordent, paránytrilla, előkék alkalmazása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
- Egy etűd.
- Két szonáta– vagy szvittétel trillákkal és egyéb egyszerűbb ékesítésekkel, kísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A furulya története és különböző stíluskorszakokban betöltött szerepe.
- A népi furulya és a furulya (blockflöte) közti különbség.
- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla- és egyéb segédfogások.
- A játszott anyagban előforduló új tempó- és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
- Kromatikus skála.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon szoprán- és altfurulyán.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag

Kállay G. Hangnemgyakorló szopránfurulyára (EMB 140719)

Keuning, H. P. 10 difficult studies

Keuning, H. P. 25 studies

Keuning, H. P. 12 difficult studies

Kölz, E. M. 1 Essercizi per il Flauto dolce

Sellner, J. Etüden für Oboe/ IV. V. (EMB 12002)

Winterfeld, L. Höffer v. Zwölf Etüden für Altblockflöte

Bach, J. S.: Gavotte, Bourrée D–dúr (EMB 14071)

Fesch, W.: G–dúr szonáta I., II. tétel

Händel, G. Fr.: Menuett (EMB 7888)

Loeillet, J. B.: h–moll szonáta op. 3/10 (EMB 13160–3)

Telemann, G. Ph.: I. B–dúr Partita – tételek

Bellinzani, P. B.: C–dúr szonáta op. 3/3

Händel, G. Fr.: C–dúr szonáta III., IV. tétel

Telemann, G. Ph.: B–dúr szonáta III., IV. tétel

Veracini, Fr. M.: G–dúr szonáta I., II. tétel (12/2)

Követelmények

A trillatáblázat önálló használata.

Egyszerűbb trillák forgódíszítéssel.

A tanuló alkalmazzon önállóan minimális belső dinamikát zenei motívumok és kisebb zenei egységek megformálására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül;
- Egy etűd,
- Két szonáta– vagy szvittétel, trillákkal és egyéb egyszerűbb ékesítésekkel illetve dallami díszítésekkel, kísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatos oktatásra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi

arra, hogy megfeleljen a „B” tagozatos oktatás minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A furulyacsalád tagjai és hangterjedelmük.
- Az eddig tanult hangkészlet bővítése
- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla- és egyéb segédfogások.
- Pontozott ritmusértékek, 8-ados ütemmutatók, hemiola ismerete, használata
- Könnyebb ékítések a trillákon kívül: mordent, paránytrilla, előkék.
- Enharmónia.
- A játszott anyagban előforduló új tempó- és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- A játszott anyagban előforduló táncok jellegzetességei (pl. pavane, allemande, chorea, menüett stb.).
- Az „f” alapú furulya bevezetése, fogásai és olvasása hangzó magasságban.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.
- Hanglezárás a száj kinyitásával.
- dúr és moll skálák tercekkel, hármashangzat felbontásokkal, az eddig tanult artikulációkkal.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegőre játszása, szopránfurulyán.
- Az „f” alapú hangszer használatának gyakorlása.
- A „rekesz”-légzés és támasz állandó ellenőrzése a kétféle hangolású hangszer levegőszükségletének figyelembevételével.
- Kézfunkciók (különösen a bal hüvelykujj) fokozott ellenőrzése a kétféle hangolású hangszer bevezetésekor.
- Az abc-s névvel való helyes, nem transzponáló gondolkodás ellenőrzése különböző módszerekkel.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duók, triók.

Ajánlott tananyag

Giesbert, F. J. 77 Daily Exercises

Hinke, G. Praktische Elementarschule für Oboe

Keuning, H. P. 20 studies

Keuning, H. P. 10 difficult studies

Keuning, H. P. 25 studies

Keuning, Hans P. 40 simple studies

Linde, H. M. Die kleine Übung (Tägliche Studien für)

Markovich J. GRADUS a barokk furulyához 3.

Oromszegi O. 101 etűd, népdalvariáció és karakterdarab

Sellner, J. Etűden für Oboe / I., II. (EMB 12002)

Bach, J. S.: Menuett I. (EMB 4303)

Bach, J. S.: Polonaise (EMB 14090/130)

Corelli, A.: op. 5/8 a-moll szonáta III., II. tétel

Fesch, W. de: G-dúr szonáta III., IV. tétel (Doblinger Musicverlag)

Pepusch, J. Chr.: C-dúr szonáta (6 szopránszonáta/1.)

Händel, G. Fr.: F-dúr szonáta III., IV. tétel (EMB 13100)

Loeillet, J. B. John: op. 3/2 d-moll szonáta III., IV. tétel (EMB 13160–3)

Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta II., I. tétel

Követelmények

Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hanglezárás, biztos hüvelykujjtechnika.

A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.

Összetett hangindítások gördülékeny alkalmazása a tanár útmutatásai alapján.

Melodikus moll hangsorok gyakorlása.

Társas zenélésnél hangolás tanári segítséggel.

A tanuló alkalmazzon minimális dinamikát, zenei motívumok és kisebb zenei egységek megformálására, a tanár útmutatásai alapján, legyen képes változó nyomáserősségű levegővezetésre.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Skála: tercekkel, hármashangzat felbontásokkal, kotta nélkül.

– Egy etűd,

– Két különböző karakterű előadási darab/tétel, trillákkal, kísérettel kotta nélkül.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.

– A trillatáblázat használata.

– Jelzetlen kötelező díszítések szükségességének felismerése.

– Egyszerűbb szabad díszítések a tanár útmutatásai alapján.

– A megfelelő artikuláció megválasztásának szempontjai.

– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

– A játszott anyagban előforduló táncok jellegzetességei (pl. gagliarda, gavotte, rondeau, gigue stb.).

A hangszerkezelés fejlesztése

– Artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.

– Staccatók nyelvezéssel.

– Az altfurulya használatának gyakorlása.

– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, szopránfurulyán.

– Társas zenélés: furulya kísérettel, duók, triók.

Ajánlott tananyag

Kállay G. Hangnemgyakorló szopránfurulyára (EMB 14071)

Keuning, H. P. 10 difficult studies

Keuning, H. P. 25 studies

Keuning, H. P. 12 difficult studies

Kölz, E. M. 1 Essercizi per il Flauto dolce

Sellner, J. Etüden für Oboe/ IV. V. (EMB 12002)

Winterfeld, L. Höffer v. Zwölf Etüden für Altblockflöte

Bach, J. S.: Bourrée I., II. h–moll (Z. 14071)

Corelli, A.: op. 5/8 a–moll szonáta I., IV. tétel

Loeillet, J. B.: C–dúr szonáta (szopránkiadásból 3/1.)

Pepusch, J. Chr.: d–moll szonáta III–IV. tétel (6 szopránszonáta/1.) (EMB 14071)

Telemann, G. Ph.: G–dúr Partita – tételek

Händel, G. Fr.: g–moll szonáta III., IV. tétel
Lavigne, Ph. de: Gaiment (EMB 13100)
Marcello, B.: op. 2/2 d–moll szonáta
Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta II., I. tétel

Követelmények

Mordent, paránytrilla, előkék alkalmazása.
Altfurulya használata.
A fogástáblázat önálló használata.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
- Két etűd.
- Két szonátatétel egyszerűbb ékesítésekkel és dallami díszítésekkel, kísérettel kotta nélkül.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
- Egész értéknél hosszabb hangok és szünetjelek, tizenhatod–triolák.
- Inégál játék fogalma.
- A moduláció fogalma, egyszerű hangnemi kitérések felismerése a tanár segítségével.
- A szonáta felépítése, variációs formák, az anyagban megjelenő új tánc típusok.
- A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Gyakorlás szoprán és altfurulyán is.
- Hangsorok gyakorlása altfurulyán, tempójának fokozása.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel való játéka altfurulyán.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, szoprán– és altfurulyán.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes.

Ajánlott tananyag

Kállay G. Hangnemgyakorló szopránfurulyára (EMB 14071)
Keuning, H. P. 10 difficult studies
Keuning, H. P. 25 studies
Keuning, H. P. 12 difficult studies
Kölz, E. M. 1 Essercizi per il Flauto dolce
Sellner, J. Etüden für Oboe/ IV. V. (EMB 12002)
Winterfeld, L. Höffer v. Zwölf Etüden für Altblockflöte
d’Hervelois, L. de Caix: La Tubeuf (EMB 14071)
Händel, G. Fr.: Menuett (EMB 7888)
Loeillet, J. B.: F–dúr szonáta (szopránkiadásból 3/2)
Loeillet, J. B.: h–moll szonáta op. 3/10
Telemann, G. Ph.: II. G–dúr Partita
Händel, G. Fr.: C–dúr szonáta III., IV. tétel
Lavigne, Ph. de: Rondeau – Tambourin I., II. (EMB 13100)
Marcello, B.: op. 2/7 B–dúr szonáta
Pepusch, J. Chr.: B–dúr „altszonáták” 6/6.

Telemann, G. Ph.: B–dúr szonáta III., IV. tétel
Veracini, Fr. M.: G–dúr szonáta I., II. tétel (12/2)
Vivaldi, A.: d–moll szonáta RV 36 I., III. tétel (EMB 14130)

Követelmények

A t, d, r artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások önálló megválasztása, bejegyzése a játszandó anyagnak megfelelően.
A trillatáblázat önálló használata.
Egyszerűbb trillák forgódíszítéssel.
Minimális belső dinamika önálló alkalmazása a zenei motívumok és kisebb zenei egységek megformálására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
- Két etűd.
- Két szonáta– vagy szvittétel egyszerűbb ékesítésekkel és dallami díszítésekkel, kísérettel, kotta nélkül.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A furulya története és különböző stíluskorszakokban betöltött szerepe.
- A népi furulya és a furulya (blockflöte) közti különbség.
- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
- Az inégál játék (elsősorban francia zenénél) alkalmazásának szabályai.
- A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- Versenymű, fantázia.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Gyakorlás szoprán és altfurulyán is.
- A t, d, r artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégál játék állandó gyakorlása.
- A t–l d–l összetett hangindítások bevezetése, gyakorlása.
- Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, szoprán– és altfurulyán.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáta.

Ajánlott tananyag

Quantz, J. J.–Nagy Frigyes 100 Tägliche Übungen für Flöte
Winterfeld, L. H. v. 40 Studien für Altblockflöte
Linde, H. M. Der Kunst des Blockflötenspiels
Sellner, J. Etüden für Oboe VI. (EMB 12002)
Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum
Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum (átírta: Báthori Béla)
Brüggen, F. 5 etűd
Collette, J. 12 melodikus gyakorlat
Staeps, H. U. Methodische Übungen
Veilhan, J.–C. La flute à bec baroque
Winterfeld, L. Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte

Eyck, J. v. Der Fluyten Lust-hof I–III.
 Thomas, B. The Baroque solo book
 Anonymus: Greensleeves to a Ground
 Bach, J. S.: Menuett h–moll (EMB 13100)
 Fesch, W.: G–dúr szonáta I., II. tétel
 Telemann, G. Ph.: I. B–dúr Partita – tételek
 Bellinzani, P. B.: op. 3/3 C–dúr szonáta
 Händel, G. Fr.: a–moll szonáta III., IV. tétel
 Marcello, B.: op. 2/4 e–moll szonáta I., II. tétel
 Telemann, G. Ph.: „kis” C–dúr szonáta I., II. tétel (TWV 41: C 2)
 Telemann, G. Ph.: Andante (EMB 14095)
 Veracini, Fr. M.: a–moll szonáta (12/6)
 Vivaldi, A.: g–moll szonáta op. 13/6 III., IV. tétel

Követelmények

Zárlati hemiolák önálló felismerése.

Önálló hangolás.

Hosszabb lélegzetű etűdök technikailag pontos megoldása.

Barokk szonáták élményszerű előadása a tanult zenei kifejezőeszközök felhasználásával.

Altfurulya szólamok olvasása kóruslejegyzésben.

Bonyolultabb szabad díszítések játéka a kottakép alapján.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála tercekkel, hármashangzat és domináns négyeshangzat – felbontásokkal, kotta nélkül.
- Egy etűd.
- Egy teljes szonáta kotta nélkül.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

„A” tagozat

A tanuló

- legyen képes a zenei anyagot életkorának, egyéni képességeinek és készségeinek megfelelő hangszerkezeléssel, kotta- és stílushűen, értelmesen tagolva, kifejezően megszólaltatni,
- rendelkezze a játszott zenei anyag megszólaltatásához szükséges koncentrálóképeséggel,
- legyen tisztában a hangszerkezelés alapvető tudnivalóival, alkalmazza tudatosan a helyes légzéstechnikát, befúvásmódot, billentést stb.,
- legyen képes a hangok biztonságos megszólaltatására a furulya klasszikusan értelmezett hangterjedelmében fl g3–ig (in F),
- legyen jártas mind a C, mind az F alaphangú hangszer használatában
- tudjon dinamikailag árnyalt, kulturált, kifejező hangot képezni,
- alkalmazza játékában a hangindítás, elválasztás és hangbefejezés különböző módjait, többek között a t, r, d hangindításokat és ezek különböző kombinációit,
- törekedjék játékában a tiszta intonációra, javítsa tudatosan hangszere intonációs hibáit,
- rendelkezze az alapfokon játszott zenei anyag megszólaltatásához szükséges ujjtechnikával,
- tudjon önállóan hangolni,
- a tanár útmutatásai alapján legyen képes a különböző zenei kifejezőeszközök alkalmazására (artikuláció, agogika, díszítés, lassítás, hangsúlyozás stb.), az új darabok egyszerűbb dallami díszítésére,

Ismerje

- az f1– g3 (in F), hangterjedelem valamennyi hangjának fogását, a leggyakoribb segédfogásokat,
- a hangszer ápolásának karbantartásának alapvető feladatait, és végezze ezeket önállóan,
- a tanult anyagban előforduló tempo– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,
- a furulya történetét, rokon hangszereit,
- a furulya szerepét különböző zenei korszakokban.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

- A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak pódiumon történő bemutatásával:
- dúr és moll skálák 3#, 4b előjegyzésig, tercekkel, hármashangzat– és dominánsszeptim négyeshangzat–felbontásokkal, minimum az f1–g3 (in F) hangterjedelem teljes kihasználásával,
 - két etűd vagy egy variációsorozat,
 - legalább két tétel egy nagybarokk szonátából vagy versenyműből.

A művészeti alapvizsga követelményei

Művészeti alapvizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Furulya főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy etűd vagy technikai jellegű mű szoprán– vagy altfurulyán; Kállay G.: Hangnemgyakorló (EMB14071), Baroque Solo Book–ból könnyebb darabok, Giesbert: Furulyaiskola 2. rész (Schott) nehézségi szintjén.
 - Előadási darab két különböző karakterű tétele, az egyik tétel választható kamaraműből is; Anon: Greensleeves to a Ground, Marcello szonáták (EMB13476–7), Loeillet de Gant: Szonáták, op. 1 és op. 3 (EMB 13160–3), Vivaldi: F–dúr szonáta RV 52, d–moll RV 36 (Ricordi Nr13322300), Telemann: F–dúr szonáta (EMB 13542), kamaraművek: Boismortier: Leichte Duos (Schott), 6 Suite, Loeillet: 6 szonáta 2 furulyára, Naudot: Triószonáta, Czidra: Régi magyar táncok (EMB 14283) nehézségi szintjén.
- A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy etűd vagy szólómű; Kállay G.: Hangnemgyakorló (EMB 14071), J.v.Eyck: Der Fluyten Lust–hof – Variációk (Amadeus), Braun: etűdök/Baroque Solo Book, Winterfeld: 12 etűd altfurulyára (Hofmeister) nehézségi szintjén.
- Előadási darab két különböző karakterű tétele, az egyik tétel választható kamaraműből is; Telemann: C–dúr szonáta (EMB 13542), Veracini: a–moll szonáta (Peters), Lavigne: Rondeau és Tambourin I–II. tétel, Fesch: F–dúr szonáta op. 6. no. 2; Telemann: 6 duett, Telemann: Kánonszonáták, Loeillet de Gant: Szonáta 2 altfurulyára nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot az etűd és kamaramű kivételével kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla- és egyéb segédfogások.
- T-l, d-l artikulációk szerepe a furulyajátékban.
- Nehezebb trillák forgódíszítéssel, kettős ékesítések (doppelschlag).
- A vibrato szerepe a zenében; vibrato, mint a barokk díszítés eszköze.
- A játszott anyagban előforduló új tempó- és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- A fa hangszerek tisztítása, karbantartása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Összetett hangindítások, valamint az inégál játék állandó gyakorlása.
- Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
- Különböző vibratok állandó gyakorlása, alkalmazása.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, a feltételezhető kamaraegyüttesben alkalmazott hangszereken.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag

Quantz, J. J.–Nagy Frigyes 100 Tägliche Übungen für Flöte

Winterfeld, L.: H. v.: 40 Studien für Altblockflöte

Linde, H. M.: Der Kunst des Blockflötenspiels

Sellner, J.: Etüden für Oboe/ VI.– (EMB 12002)

Staeps, H. U.: Das Tägliche Pensum

Staeps, H. U.: Das Tägliche Pensum (átírta: Báthori Béla)

Brüggen, F.: 5 etűd

Collette, J.: 12 melodikus gyakorlat

Staeps, H. U.: Methodische Übungen

Veilhan, J.–C.: La flute à bec baroque

Winterfeld, L.: Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte

Eyck, J. v.: Der Fluyten Lust-hof I–III.
 Thomas, B.: The Baroque solo book
 Anonymus: Greensleeves to a Ground
 Bach, J. S.: Menuett h–moll (EMB 13100)
 Fesch, W.: G–dúr szonáta I., II. tétel
 Telemann, G. Ph.: I. B–dúr Partita – tételek
 Bellinzani, P. B.: op. 3/3 C–dúr szonáta
 Händel, G. Fr.: a–moll szonáta III., IV. tétel
 Marcello, B.: op. 2/4 e–moll szonáta I., II. tétel
 Telemann, G. Ph.: „kis” C–dúr szonáta I., II. tétel (TWV 41: C 2)
 Telemann, G. Ph.: Andante (EMB 14095)
 Veracini, Fr. M.: a–moll szonáta (12/6)
 Vivaldi, A.: g–moll szonáta op. 13/6 III., IV. tétel

Követelmények

Zárlati hemiolák önálló felismerése.

Önálló hangolás.

Az artikulációs magánhangzók tudatos, önálló alkalmazása a hangmagasság függvényében.
 Hosszabb lélegzetű etűdök technikailag pontos megoldása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Skála: (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.

– Egy etűd.

– Két különböző karakterű előadási darab, vagy egy tételpár; lehetőleg kotta nélkül.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla- és egyéb segédfogások.

– A tanult ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták átfogó rendszerezése.

– Egyszerűbb szabad díszítések önállóan.

– A játszott anyagban előforduló új tempó- és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

A hangszerkezelés fejlesztése

— Az eddig tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégal játék állandó gyakorlása.

– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.

– Különböző vibratok állandó gyakorlása, alkalmazása.

– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, a feltételezhető kamaraegyüttesben alkalmazott hangszeren.

– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag

Quantz, J. J.–Nagy Frigyes 100 Tägliche Übungen für Flöte

Winterfeld, L. H. v. 40 Studien für Altblockflöte

Linde, H. M. Der Kunst des Blockflötenspiels

Sellner, J. Etüden für Oboe/ VI. (EMB 12002)

Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum

Brüggen, F. 5 etűd

Collette, J. 12 melodikus gyakorlat

Staeps, H. U. Methodische Übungen
 Veilhan, J.–C. La flute à bec baroque
 Winterfeld, L. Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte
 Eyck, J. v. Der Fluyten Lust–hof I–III.
 Thomas, B. The Baroque solo book
 Anonymus: Greensleeves to a Ground
 Bach, J. S.: Menuett h–moll (EMB 13100)
 Fesch, W.: G–dúr szonáta I., II. tétel
 Telemann, G. Ph.: I. B–dúr Partita – tételek
 Bellinzani, P. B.: op. 3/3 C–dúr szonáta
 Händel, G. Fr.: a–moll szonáta III., IV. tétel
 Marcello, B.: op. 2/4 e–moll szonáta I., II. tétel
 Telemann, G. Ph.: „kis” C–dúr szonáta I., II. tétel (TWV 41: C 2)
 Telemann, G. Ph.: Andante (EMB 14095)
 Veracini, Fr. M.: a–moll szonáta (12/6)
 Vivaldi, A.: g–moll szonáta op. 13/6 III., IV. tétel

Követelmények

A t–d, t–r, d–r artikulációk egységes tempójú alkalmazási képessége.
 Inégál játék gördülékeny alkalmazása a tanár útmutatásai alapján.
 Jelzetlen kötelező díszítések önálló alkalmazása.
 Barokk szonáták élményszerű előadása a tanult zenei kifejezőeszközök felhasználásával.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
- Egy etűd.
- Két különböző karakterű előadási darab vagy egy tételpár, lehetőleg kotta nélkül.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
- Új ritmikai elemek megértése az eddig tanultak alapján.
- A t–r–l–r összetett hangindítás szerepe a furulyajátékban.
- A hangindítások tempójának fokozását szolgáló artikulációk.
- A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- A különböző barokk szonátatípusok tételeinek jellegzetességei.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégál játék állandó gyakorlása.
- A t–r–l–r összetett hangindítás bevezetése és gyakorlása.
- Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
- Különböző vibratok állandó gyakorlása, hajlékony, változatos alkalmazása (tempó, amplitúdó).
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, a feltételezhető kamaraegyüttesben alkalmazott hangszeren.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag

Linde, H. M. Der Kunst des Blockflötenspiels
Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum
Brüggen, F. 5 etűd
Collette, J. 12 melodikus gyakorlat
Eyck, J. v. Der Fluyten Lust-hof I–III.
Thomas, B. The Baroque solo book
Staeps, H. U. Methodische Übungen
Veilhan, J.–C. La flute à bec baroque
Winterfeld, L. Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte
Boeke, K. Three exercises for alto recorder
Loeillet, J. B. de Gant: 12 szonáta op. 1 (EMB 13160–3)
Loeillet, J. B. John: 12 szonáta op. 3 (EMB 13160–3)
Marcello, B.: 12 szonáta
Telemann, G. Ph.: 6 partita (szoprán)
Telemann, G. Ph.: B–dúr szonáta
Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta
Valentine, R.: 12 szonáta op. 2
Vivaldi, A.: F–dúr koncert op. 10 no. 5
Vivaldi, A.: a–moll koncert RV 108 (+ 2 hegedű + bc.)

Követelmények

A (t–) t–r–t–r–t inégál játék önálló alkalmazása.
Nehezebb trillák forgódíszítéssel.
Kettős ékesítések problémamentes alkalmazása.
Ujjvibrato, rekeszvibrato.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
- Egy etűd.
- Két különböző karakterű előadási darab, vagy egy tételpár lehetőleg kotta nélkül.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
- A barokk „duplanyelv”, a di–dll di–dll.
- A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- A fa hangszerek „block”-jának tisztítása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, a (t–) t–r–t–r–t inégál játék, valamint a „duplanyelves” hangindítások állandó gyakorlása.
- Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
- A különböző vibratok tudatos és változatos alkalmazása.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, a feltételezhető kamaraegyüttesben alkalmazott hangszereken.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag

Linde, H. M. Der Kunst des Blockflötenspiels
Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum
Brüggen, F. 5 etűd
Collette, J. 12 melodikus gyakorlat
Eyck, J. v. Der Fluyten Lust-hof I–III.
Thomas, B. The Baroque solo book
Staeps, H. U. Methodische Übungen
Veilhan, J.–C. La flute à bec baroque
Winterfeld, L. Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte
Boeke, K. Three exercises for alto recorder
Loeillet, J. B. de Gant: 12 szonáta op. 1 (EMB 13160–3)
Loeillet, J. B. John: 12 szonáta op. 3 (EMB 13160–3)
Marcello, B.: 12 szonáta
Telemann, G. Ph.: 6 partita (szoprán)
Telemann, G. Ph.: B–dúr szonáta
Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta
Valentine, R.: 12 szonáta op. 2
Vivaldi, A.: F–dúr koncert op. 10 no. 5
Vivaldi, A.: a–moll koncert RV 108 (+ 2 hegedű + bc.)

Követelmények

A t–k t–k, d–g d–g „duplanyelves” hangindítások alkalmazása.

Egyszerűbb szabad díszítések önálló alkalmazása.

Összetett ornamensek.

Az előző években tanult artikulációk stílusos alkalmazása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Skála: tercek, hármashangzat, kotta nélkül.

– Egy etűd.

– Két különböző karakterű előadási darab, vagy egy tételpár, lehetőleg kotta nélkül.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla- és egyéb segédfogások.

– A túlpontozás, mint zenei elem.

– Összetett ornamensek.

– Bonyolultabb szabad díszítések a tanár útmutatásai alapján.

– A vibrato szerepe a zenében; vibrato, mint a barokk díszítés eszköze.

– A játszott anyagban előforduló új tempó- és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

– A fa hangszerek tisztítása, karbantartása.

A hangszerkezelés fejlesztése

– Gyakorlás szoprán- és altfurulyán is.

– A t, d, r, l artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégal játék állandó gyakorlása.

– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.

- Különböző vibratok állandó gyakorlása, alkalmazása.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáta.

Ajánlott tananyag

Braun, D.: Szólók
 Eyck, J. van: Der Fluyten Lust-hof I–III.
 Händel, G. Fr.: B–dúr szonáta
 Händel, G. Fr.: g–moll szonáta
 Kölz, E. M.: Essercizi per il Flauto dolce
 Loeillet, J. B. de Gant: 12 szonáta op. 1 (EMB 16160–3)
 Marcello, B.: 12 szonáta
 Preludes from The Division Flute (1706)
 Quantz, J. J. – Nagy Frigyes: 100 Tägliche Übungen für Flöte (szopr.)
 Telemann, G. Ph.: 6 partita (szoprán)
 Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta
 Telemann, G. Ph.: (kis) f–moll szonáta (TWV 41: f 2)
 Valentine, R.: 12 szonáta op. 2
 Vivaldi, A.: F–dúr koncert op. 10 no. 5
 Winterfeld, L. H. v.: Zwölf Etüden für Altblockflöte

Követelmények

Az artikulációs magánhangzók tudatos, önálló alkalmazása a hangmagasság függvényében.
 A t–d, t–r, d–r artikulációk könnyed alkalmazása tizenhatodokban is.
 Inégál játék gördülékeny alkalmazása a tanár útmutatásai alapján.
 Jelzetlen kötelező díszítések önálló alkalmazása.
 Nehezebb trillák forgódíszítéssel.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála, tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
- Két etüd.
- Egy versenymű két tétele, vagy egy egyéb tételpár kotta nélkül.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
- A tanult ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták átfogó rendszerezése.
- A t–r–l–r összetett hangindítás szerepe a furulyajátékban.
- Egyszerűbb szabad díszítések önállóan.
- A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- A különböző barokk szonátatípusok tételeinek jellegzetességei.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Gyakorlás C– és F–alapú furulyán is.
- Az eddig tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégál játék állandó gyakorlása.
- A t–r–l–r összetett hangindítás bevezetése, gyakorlása.
- Hangsorok gyakorlása altfurulyán.

- A skálák tempójának fokozása.
- Különböző vibratok állandó gyakorlása, alkalmazása.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáta.

Ajánlott tananyag

Brüggen, Fr.: 5 etűd
 Collette, J.: 12 melodikus gyakorlat (szopránra)
 Corelli, A.: Szonáták op. 5, 7–11.
 Eyck, J. van: Der Fluyten Lust–hof I–III.
 Fesch, W.: 6 szonáta op. 6
 Frescobaldi, G.: 5 canzona (szopránra vagy tenorra)
 Händel, G. Fr.: F–dúr szonáta
 Mancini, Fr.: 12 szonáta
 Pepusch, J. Chr.: 6 szonáta (alt!)
 Schickhardt, J. Chr.: 6 szonáta op. 1
 Select Preludes and Voluntaries for the Flute (1708)
 Telemann, G. Ph.: (kis) C–dúr szonáta (TWV 41: C 2)
 Veracini, Fr. M.: 12 szonáta
 Vivaldi, A.: RV. 427. D–dúr koncert (szoprán)

Követelmények

Az előző években tanult artikulációk stílusos alkalmazása.

A (t–) t–r–t–r–t inégál játék önálló alkalmazása.

Összetett ornamensek.

Ujjvibrato, rekeszvibrato.

A barokk szvit tételeinek ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
- Két etűd.
- Egy versenymű két tétele, vagy egy egyéb, tételpár kotta nélkül.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
- Új ritmikai elemek megértése az eddig tanultak alapján
- A hangindítások tempójának fokozását szolgáló artikulációk.
- A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Gyakorlás C– és F–alapú furulyán is.
- Az eddig tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégál játék állandó gyakorlása.
- A dūr és melodikus moll skálák ismétlése kibővített hangterjedelembe, tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, az eddig tanult artikulációkkal.
- A skálák tempójának fokozása.
- Különböző vibratok állandó fejlesztése, alkalmazása.

- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáta.

Ajánlott tananyag

Bach, J. S.: F–dúr (fuvolára írt) szonáta BWV 1031
 Bellinzani, P. B.: 12 szonáta
 Corelli, A.: La Follia op. 5 no. 12
 Dieupart, Ch.: 6 szvit
 Eyck, J. van: Der Fluyten Lust–hof I–III.
 Feltkamp, J. H.: 12 Etudes vor Sopran–Blockfluit
 Fesch, W.: 6 szonáta op. 8
 Händel, G. Fr.: C–dúr szonáta
 Hotteterre, J.: 4 szvit op. 5 / F–dúr, d–moll
 Linde, H. M.: Der Kunst des Blockflötenspiels
 Sammartini, G.: F–dúr koncert
 Schickhardt, J. Chr.: 24 szonáta op. 30 (különböző hangnemekben)
 Staeps, H. U.: Das Tägliche Pensum
 Staeps, H. U.: Methodische Übungen (szopránra)
 Telemann, G. Ph.: a–moll fantázia
 Valentine, R.: 6 szonáta op. 5 (a szerző díszítéseivel)
 Vivaldi, A.: g–moll szonáta (Il Pastor fido 6 szonáta)
 Vivaldi, A.: F–dúr koncert op. 10 no. 1 (La tempesta di Mare)
 Vivaldi, A.: D–dúr koncert op. 10 no. 3 (Il Gardellino), (piccolo)
 Winterfeld, L. H. v.: 40 Studien für Altblockflöte
 Winterfeld, L. H. v.: Technische Studien für Altblockflöte

Követelmények

Valamennyi tanult hangindítás egységes tempójú alkalmazási képessége, stílusos használata.
 Ujjvibrato és rekeszvibrato differenciált alkalmazása.
 Ritkán előforduló enharmóniák intonálásának ismerete.
 Tájékozódás bonyolult polifon zenében.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skálák tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
- Egy etűd.
- Egy korabarokk vagy XX. századi mű/tétel, kotta nélkül.
- Egy versenymű két tétele kotta nélkül.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
- A barokk „duplanyelv”, a di–dll di–dll.
- A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
- A fa hangszerek „block”–jának tisztítása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Gyakorlás C– és F–alapú furulyán is.

- Valamennyi eddig tanult artikuláció és a belőlük alkotott összetett hangindítások, a (t–) t–r–t–r–t inégál játék, valamint a t–k t–k, d–g d–g „duplanyelves” hangindítások állandó gyakorlása, hármass elrendezésben is.
- Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
- A technikai elemek továbbfejlesztése a virtuoziitás irányába.
- A különböző vibratok tudatos és változatos alkalmazása.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
- Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag

Bach, J. S.: C–dúr (fuvolára írt) szonáta BWV 1032
 Bach, J. S.: F– (vagy G–)dúr (fuvolára írt) szonáta BWV 1035
 Castello, D.: Sonata seconda (szopránra vagy tenorra)
 Castrucci, P.: F–dúr szonáta (a szerző díszítéseivel) op.1/5
 Castrucci, P.: C–dúr szonáta (a szerző díszítéseivel) op.1/6
 Corelli, A.: Szonáták 1–6. op. 5 (részben korabeli díszítésekkel)
 D’Hervelois, De Caix: G–dúr szvit (szoprán)
 Eyck, J. van: Der Fluyten Lust–hof I–III.
 Fontana, G. B.: 6 szonáta (szoprán)
 Hotteterre, J.: 4 szvit op. 5
 Quantz, J. J.: Capricciok
 Schickhardt, J. Chr.: 24 szonáta op. 30 (különböző hangnemekben)
 Staeps, H. U.: Neue Übungen im chromatischen Raum der A
 Telemann, G. Ph.: a–moll szvit
 Telemann, G. Ph.: B–dúr fantázia
 Telemann, G. Ph.: d–moll fantázia
 Vivaldi, A.: G–dúr koncert op. 10 no. 6

Követelmények

Valamennyi tanult hangindítás egységes tempójú alkalmazási képessége, stílusos használata. A t–k t–k, d–g d–g „duplanyelves” hangindítások használata, hármass elrendezésben is. Egyszerűbb szabad díszítések önállóan.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- skálák: b–s mollok kibővített hangterjedelemben tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
- Egy etűd.
- Egy korabarokk vagy XX. századi mű/tétel, kotta nélkül.
- Egy versenymű két tétele kotta nélkül.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

„A” tagozat

A tanuló legyen képes

- a hangok biztonságos megszólaltatására a furulya XX. századi elvárásainak megfelelő hangterjedelemben
- a hangindítás és zárás különböző módjainak önálló alkalmazására
- a segédfogások önálló megválasztására,
- az előadandó mű stílusának, jellegének megfelelő zenei kifejezőeszközök önálló megválasztására

- a játszott zenei anyagot stílushű értelmes tagolt, kifejező megszólaltatására
- az új darabok egyszerűbb, de önálló dallami díszítésére,
- megszerzett ismereteinek és hangszerkezelési szintjének megfelelő előadási darabok, kamarazenei szólamok önálló, technikailag és zeneileg igényes elsajátítására, a hibák önálló javítására,

Ismerje a furulya történetét, fizikai sajátosságait, irodalmát, különböző műfajokban betöltött szerepét.

Rendelkezzék

- az egyéni és társas muzsikáláshoz szükséges koncentrálóképesseggel, lapról olvasási készséggel,
- egyenletes, laza ujjtechnikával,
- zenei képzelőerővel.

„B” tagozat (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- hangszere történetét és irodalmát,
- f1–a3 –ig (in F) a fogásokat,
- a trilla–, segéd–, piano–, forte– fogásokat,
- az irodalomra legjellemzőbb tánc– és tételtípusok tempóit és karaktereit,

Legyen képes

- a természetes, könnyed hangszerkezelésre,
- megfelelő légzéstechnika alkalmazására,
- a levegő tudatos beosztására,
- vibrato–mentes hang képzésére,
- értelmesen tagolt, kifejező előadásra.

Rendelkezzék

- összehangolt ujj– és nyelvtechnikával,
- fürgé szimpla–nyelvtechnikával,
- saját adottságainak megfelelő gyakorlási módszerrel,
- megfelelő lapról olvasási készséggel.

Tudjon

- tisztán intonálni,
- pontos ritmusban játszani,
- dúr és moll hangsorokat játszani 4#, 5b előjegyzésig, tercekkel, hármashangzat– és dominánsszeptim–felbontásokkal

A művészeti záróvizsga követelményei

Művészeti záróvizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Furulya főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy technikai jellegű mű vagy szólódarab; Brüggen: Etűdök, Linde: Neuzeitliche Übungsstücke (Schott), Winterfeld: Technische Studien, (Hofmeister), Telemann: Fantáziák (Bärenreiter), Eyck: Der Fluyten Lust-hof I–III. (Amadeus) nehézségi szintjén.
 - Egy teljes szonáta vagy concerto (kettősverseny)
 - Egy korabarokk, vagy XX. századi illetve kortárs mű, vagy tétel; Telemann: vagy Händel szonáták, Telemann: Metodikus szonáták 1–6., (Bärenreiter), nehézségi szintjén.
- A vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy etűd vagy szólódarab; Brüggen: 1., Quantz: Solos 1–5. (Baroque Solo Book), Eyck, J. van: Der Fluyten Lust-hof I–III. (Amadeus), G. Ph. Telemann: Fantázia 2, c–moll (Bärenreiter), nehézségi szintjén.
 - Egy teljes szonáta vagy concerto.
 - Egy korabarokk vagy XX. századi mű vagy tétel, amely lehet kamaramű; Krähmer, E: Variációk op. 18, Händel: g–moll szonáta (V.) (EMB 13405, Castrucci, P.: Szonáták op. 1/5, op. 1/6, nehézségi szintjén.
- A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő hangolású és minőségű hangszerek.

Egy billentyűs hangszer.

Egész alakot visszaadó tükör.

Két vagy több állítható magasságú kottaállvány.

Metronóm.

4.1.1.2 FUVOLA

A fuvolatanítás általános céljai, feladatai:

- a helyes légzés kialakítása,
- a kifejező fuvolahang elsajátíttatása,
- a kéz–, test–, fej–, hangszertartás lazaságának tudatosítása,
- a megismert mozgásmechanizmusok automatikussá tétele,
- a biztonságos hangszerkezelés kialakítása,
- a belső hallás fejlesztése,
- a ritmus alapérzetének biztonságos alkalmazása,

– rendszerezett zenei ismeretek átadása.

Ismertesse meg a tanulókkal

- a fuvola történetét,
- a fuvola társhangszereit (fafűvós hangszercsalád),
- a hangszer irodalmát,
- a jelentősebb alkotó– és előadóművészek munkásságát.

Tudatosítsa

- a helyes légzéstechnikára épülő ideális befűvási mód (ansatz) együttes használatát,
- a hangminőség, dinamika és intonáció összefüggéseit,
- a hangszer könnyed kezelését, a laza mozgásérzetek kialakítását,
- a fuvola hangképzésének fizikai törvényszerűségeit,
- a rendszeres és helyes gyakorlási módszer alapelveit,
- a kottahű játék – mint legfontosabb alapelv – pontos betartását.

Fejlessze a tanuló zenei képességeit

- hangszeres technikáját,
- improvizációs tevékenységét (kreativitását),
- lapról játszási készségét.
- zenei memóriát

Ösztönözze a tanulót

- a lapról olvasási készség folyamatos, aktív művelésére.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Az általános iskola második évfolyamos tanulóinak nagy része alkalmas a fuvolatanulás megkezdésére a fizikai adottságok figyelembevételével. A hangszeres előkészítő évfolyam a képességek kibontakoztatását, a készségek felmérését szolgálja.

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Rövid ismertetés a fafűvós hangszerekről.
- A fuvola részei, összeállításának helyes módja, tisztítása.
- A törzshangok olvasása
- A negyed, nyolcad, fél, pontozott fél és egész értékek valamint az ezeknek megfelelő szünetjelek ismerete.
- A 2/4, 4/4 –es ütemek.
- Egyszerű ritmusértékek és ütemszűlyok
- A szerkezet, a tagolás alapfogalmai: ismétlőjel, korona, záróvonal, a levegővétel jele, motívum, periódus, prima volta, seconda volta.
- Gyermek– és népdalok szöveg szerinti értelmezése, szövegtudása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Különböző légzésgyakorlatok
- A test- és kéztartás ismertetése és lépésről-lépésre való megvalósítása a gyakorlatban.
- A játékmód és az artikuláció alapfogalmai: nyelv nélküli (rekesz) hangindítás (huhogás), később nyelvvel kombinálva, rövid és hosszú hangok (tenuto, staccato, legato).
- A helyes gyakorlás és memorizálás módjai.

Ajánlott tananyag

Bántai – Sipos: Fuvola ABC (EMB 14005)

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola I. (EMB 5457)

Béres János: Furulyaiskola I. (EMB 5406)

Lőrincz – Paragi: Furulya ABC (EMB 14090)

Czidra László: Furulyamuzsika kezdők számára (EMB 7888)

A 2/4, 4/4 –es ütem pontos ritmikai ismerete.

A törzshangok biztonságos olvasása és azok fogásai.

Biztos hangindítás. Követelmény

Kétféle ritmusértéket tartalmazó gyermekdal (népek dalai) eljátszása.

A 2/4, 4/4 –es ütem pontos ritmikai ismerete.

A törzshangok biztonságos olvasása és azok fogásai.

Bántai – Sipos: Fuvola ABC gyermekdalok, vagy ennek megfelelő szintű darabok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két gyermekdal vagy magyar népdal kotta nélkül.
- Két gyakorlat a tanult hangterjedelem minél teljesebb használatával.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Hangszerismeret
- A fuvola részei, összeállításának helyes módja, tisztítása.
- A törzshangok biztosabb olvasása
- A nyújtó pont ismerete, nyújtott és éles ritmus
- A 2/4, 3/4, 4/4 –es ütemek ütem súlyok.
- A szerkezet, a tagolás alapfogalmai: ismétlőjel, korona, záróvonal, a levegővételi jele, motívum, periódus, prima volta, seconda volta.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Különböző légzésgyakorlatok a helyes légzéstechnika kialakítása érdekében.
- A test- és kéztartás ismertetése és lépésről-lépésre való megvalósítása a gyakorlatban.
- Koncentrált figyelem a tiszta intonáció kialakításához
- A játékmód és az artikuláció alapfogalmai: nyelv nélküli (rekesz) hangindítás (huhogás), később nyelvvel kombinálva, rövid és hosszú hangok (tenuto, staccato, legato).
- A helyes gyakorlás és memorizálás módjai.
- A hallás útján történő önkontroll fejlesztésének megalapozása.

Ajánlott tananyag

Bántai – Sipos: Fuvola ABC (EMB 14005)

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola I. (EMB 5457)
Béres János: Furulyaiskola I. (EMB 5406)
Lőrincz – Paragi: Furulya ABC (EMB 14090)

Követelmény

A tanult ritmusértékek pontos játéka, hallás és kottakép alapján.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két gyermekdal vagy magyar népdal kotta nélkül,
- Két gyakorlat a tanult hangterjedelem minél teljesebb használatával.

Alapfok évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A fafűvös hangszerek jellegzetességeinek ismerete (külső megjelenés, hangmagasság, hangszín stb.).
- A fuvola részei, összeállításának helyes módja, tisztítása.
- Egyszerű ritmusértékek és ütem súlyok.
- A végzett anyagban szereplő törzshangok valamint a módosított hangok olvasása és fogása.
- A módosítójelek ismerete.
- Hangsorok tudatosítása, abszolút hangnévvel is.
- Ütemmutatók és tempójelzések, amelyek a végzett anyagban előfordulnak.
- Szerkezet, tagolás: dalforma (ABA), triós forma, Tempo I.
- A jó gyakorlási módszer és emlékezőképesség megalapozása.
- A lapról olvasási készség fejlesztése az előző tanév nehézségi fokán.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes test-, hangszer- és kéztartás folyamatos ellenőrzése.
- Az alapvető légzéstechnika megalapozása (rekeszlégzés).– A helyes szájtartás és a befúvási szög beállítása és állandó ellenőrzése. A hangindítás és –befejezés igényének felkeltése és fokozatosan történő megvalósítása.
- A tanult hangterjedelmen belül lehetőleg tisztán intonált, szép hang elérése, kitartott hangok segítségével.
- A megismert hangsorok gyakorlása különböző artikulációval: legato, tenuto, nyelv nélküli rekesz (huhogás), staccato.
- A jó gyakorlási módszer és emlékezőképesség megalapozása.
- A lapról olvasási készség fejlesztése az előző tanév nehézségi fokán.

Ajánlott tananyag

Bántai – Sipos: Fuvola ABC (EMB 14005)
Jeney Zoltán: Fuvolaiskola I. (EMB 5457)
Gariboldi: Gyakorlatok kezdő fuvolásoknak (EMB 8519)
Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára I. (EMB 8591)
Bántai – Sipos: Könnyű előadási darabok fuvolára (EMB 8959)
Bántai – Kovács: Kis előadási darabok fuvolára (EMB 2791)
Lőrincz – Paragi: Furulya–ABC (EMB 14090)

Követelmény

Egész, fél (pontozott fél), negyed, nyolcad értékeket tartalmazó rövid gyakorlatok, népdalok két oktáv hangterjedelemben.

A törzshangok és a tanult módosított hangok olvasása

Legalább 8 ütemes előadási darabok kotta nélkül, kísérettel.

Pl. Jeney Zoltán: Fuvolaiskola I. 60–61. vagy ennek megfelelő szintű etűdök, darabok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két különböző karakterű gyakorlat (pl. Jeney Z.: I. 61–ig vagy más, azonos szintű, nehézségű gyakorlatok).

– Két előadási darab (zongorakísérettel), kotta nélkül.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem kibővítése.
- Az enharmónia fogalma.
- Újabb ütemfajták és tempójelzések.
- A ritmikai ismeretek bővítése.
- Dúr és moll hangnemek ismerete 2#, 2b előjegyzésig, abszolút hangnévvel is.
- A hármashangzat és felbontásának fogalma.
- Szerkezet, tagolás: Da Capo, triós forma.
- A tanult művek formai elemzése (Azonosság, hasonlóság, szekvencia, különbségek felismerése, a periódus kérdés–felelet viszonya).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzéstechnika állandó fejlesztése.
- Hangképzés: fokozott törekvés a helyes technikával képzett, kifejező fuvolahangra.
- A rekeszizom szerepének tudatosítása (huhogás).
- A hangindítás gyorsítása, repetíció a torok és nyelv lazaságának megőrzésével. Hangsorok gyakorlása különböző kötésvariációkkal.
- A helyes tartás állandó ellenőrzése.
- A játékmód, artikuláció további differenciálása. (non legato, portato, marcato).
- Dinamikai árnyalás: f, mf, p.
- Memóriafejlesztés készségfejlesztő gyakorlatok segítségével.
- Társas zenélés.
- Lapról játék.

Ajánlott tananyag

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola I. (EMB 5457)

Bántai – Kovács: Skálaiskola I. (EMB 8233)

Platonov: A fuvolajáték iskolája (Moszkva 11672)

Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára I. (EMB 8591)

Bántai – Kovács: Kis előadási darabok fuvolára (EMB 2791)

Követelmény

Egy adott technikai feladatot tartalmazó 8–16 ütemes gyakorlat eljátszása.

Mérsékelt tempójú, egyszerűbb ritmusképletekből álló etűdök.

Könnyebb előadási darabok kotta nélkül.

Pl. Jeney Zoltán: Fuvolaiskola I. kötet 102., vagy ennek megfelelő szintű etűdök; Bántai – Kovács: Válogatott etűdök I. 22., vagy Gariboldi: Etűdök, továbbá hasonló nehézségű zongorakíséretes darabok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző karakterű gyakorlat (pl. Jeney Z.: I. 102–ig vagy más, azonos szintű, nehézségű gyakorlatok),
- Két előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem bővítése kromatikusan.
- Elemi tudnivalók a felhangokról (átfűjások).
- Nehezebb ritmusképletek ismerete: tizenhatod és harmincketted érték és szünetjelei, kis éles és kis nyújtott ritmus.
- Dúr és moll hangnemek a megismert hangterjedelemben, abszolút hangnévvel is.
- Kromatika.
- Újabb tempójelzések (largo, larghetto, meno mosso, marcia stb.).
- Szerkezet, tagolás: a tempo, dal Segno, Vi-de, Coda, G. P.
- A játszott zenei anyagban előforduló barokk és klasszikus táncok főbb jellegzetességeinek ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A kialakult mechanizmusok helyes alkalmazása, esetleg javítása.
- Törekvés a hangtalan és egyre gyorsabb levegővételre, a támasz automatikussá tételére. A dinamika határainak szélesítése, a szép hang és a tiszta intonáció megtartása mellett.
- Differenciált hangindítás és a hang befejezésének gyakorlása.
- Egységes hangszín kialakítása az alsó és felső regiszterben egyaránt.
- A skálázás tempójának mérsékelt fokozása különböző variációkkal: éles és nyújtott ritmusok, különféle artikulációk, repetíció.
- Hármashangzat-felbontások és terclépések.
- Játékmód, artikuláció: az eddig tanult ismeretek készségszintre emelése.
- Memóriafejlesztés: előadási darabok zenei igényű, kontrollált gyakorlása.
 - Társas zenélés: Lapról játszás.

Ajánlott tananyag

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola I. (EMB 5457)

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola II. (EMB 5458)

Bántai – Kovács: Skálaiskola I. (EMB 8233)

Csupor László: Ujjgyakorlatok (EMB 7266)

Platonov: A fuvolajáték iskolája (Moszkva 11672)

Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára I. (EMB 8591)

Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára II. (EMB 8592)

Tomaszewski: Wybor Etuid na Flet I. (PWM 6464)

Bartók Béla: Este a székelyeknél (Pröhle) (EMB 8317)

Bántai – Kovács: Fuvolamuzsika I. (EMB 6587)

Bántai – Kovács: Fuvolamuzsika II. (EMB 8732)
Bántai – Kovács: Könnyű kamarazene fuvolára (EMB 6387)
Barokk táncok fuvolára és zongorára (Nagy) (EMB 13272)

Követelmény

A hangok olvasása és fogásainak ismerete c1–g3 –ig, kromatikusan.

Különböző karakterű és tempójú etűdök biztonságos eljátszása 2#, 2b előjegyzésig.

Egy stílusosan előadott, tisztán intonált előadási darab eljátszása kotta nélkül, zongora– vagy egyéb hangszerkísérettel.

A tanult művek formai elemzése az életkornak megfelelő szinten.

Pl. Jeney Zoltán: Fuvolaiskola II. 22., vagy Bántai – Kovács: Válogatott etűdök I. 14., továbbá hasonló nehézségű zongorakíséretes darabok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző karakterű gyakorlat (pl. Jeney Z.: II. 22–ig vagy más, azonos szintű, nehézségű gyakorlatok),
- Két előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az egyszerűbb felhangok ismerete.
- Aszimmetrikus ütemek, a hangjegyértékek és ritmusképletek átfogó rendszerezése, tizenhatod–triola, kettős nyújtópont.
- Dúr és moll hangnemek 4#, 4b előjegyzésig a hangszer teljes hangterjedelmében
- A könnyebb ékesítések (előke, trilla) írásmódja és ritmusa.
- A moduláció fogalma.
- A játszott anyag zenei formáinak elemzése, stílusjegyeinek tudatosítása (pl. tánc típusok).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A felhangok szerepének tudatosítása és használata, a támasz és a helyes szájtartás összefüggésében (egyszerűbb átfújások: oktáv, kvint).
- A laza, könnyed ujj– és a nyelvtechnika fejlesztése.
- A kettős nyelvütés használata (dupla staccato), először lassú tempóban.
- A skálázás tempójának fokozása különböző dinamikával, ritmikával és artikulációval.
- A megfelelően kialakított légzéstechnika elsajátítása lehetővé teszi a vibrato tanítását (nem évfolyamhoz kötötte!).
- A dinamikai árnyalás fejlesztése (crescendo, diminuendo).
- Az önálló hangolásra való törekvés.
- Memóriafejlesztés a megszerzett formai, szerkezeti ismeretek alapján.
- Rendszeres társas zenélés vagy kisenekari játék.
- A lapról játszási készség továbbfejlesztése.

Ajánlott tananyag

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola II. (EMB 5458)
Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára II. (EMB 8592)
Gariboldi: 30 etűd (EMB 8007)
Tomaszewski: Wybor Etuid na Flet I. (PWM 6464)

Tomaszewski: Wybor Etuid na Flet II. (PWM 6264)
 Fuvolamuzsika II.(Bántai – Kovács) (EMB 8732)
 Romantikus album (Bántai – Sipos) (EMB 12350)
 3 Gavotte (Bántai – Sipos) (EMB 13099)
 3 Minuetti (Bántai – Sipos) (EMB 13196)
 Barokk táncok fuvolára és zongorára (Nagy) (EMB 13272)
 Hangversenydarabok fuvolára (Szebenyi – Nagy) (EMB 6958)
 Népszerű előadási darabok fuvolára (Kovács L.) (EMB 12654)
 Bononcini: Táncok és szonáták I. (Máriássy) (EMB 13612)
 Valentine: 12 szonáta (Kalmár) (EMB 12054)

Követelmény

Folyamatos, egyenletes tempójú skálázás 3#, 3b előjegyzésig a tanult variációkkal.
 Közepes terjedelmű, mérsékelt tempójú, többféle technikai feladatot tartalmazó etűdök megszólaltatása.
 Barokk táncjáték vagy egyszerűbb előadási darab eljátszása.
 Társas zenélés: kíséretes előadási darabok, duók, triók.
 Pl. Jeney Zoltán: Fuvolaiskola II. 64., vagy Bántai – Kovács: Válogatott etűdök II. kötetből 28–32. közül egy, továbbá hasonló nehézségű zongorakíséretes darabok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző karakterű gyakorlat (pl. Jeney Z.: II. 70–ig vagy más, azonos szintű, nehézségű gyakorlatok),
- Két előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

5. évfolyam „A”tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az eddig tanult ismeretek összefoglalása és elmélyítése.
- Az ütemfajták, hangjegyértékek és ritmusképletek átfogó, rendszerezett ismerete.
- Dúr és moll hangnemek ismerete 5#, 5b előjegyzésig, a hangszer teljes terjedelmében.
- A hangszeres és elméleti órákon tanult formai és harmóniai elemzés a tanár irányításával.
- A bonyolultabb ékesítések (trilla utókéval vagy a nélkül)
- A különböző népek zenéje ritmikai és hangzásvilágának megismerése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A levegő megfelelő vezetésével és irányításával az egységes hangszín kialakítása az alsó és a felső regiszterekben egyaránt.
- Különböző hangindítások és hangbefejezések gyakorlása.
- A dupla staccato sebességének mérsékelt fokozása.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogása.
- Skálázás egyenletes, gyorsabb tempóban, bonyolultabb variációkkal (pl. hangról hangra, visszafordulás oktollakkal, duplanyelv stb.).
- Önálló hangolás (javasolt a játszott mű hangnemében).
- A zenei anyagban előforduló díszítések pontos megszólaltatása.
- Szélsőséges dinamikák (pianissimo, fortissimo stb.).
- A memória fejlesztése hosszabb terjedelmű műveken keresztül.
- Társas zenélés, lehetőség szerint más hangszerekkel is (vonós, fúvós, gitár stb.).

– Lapról játszás: az előző év anyagának megfelelő nehézségi szinten.

Ajánlott tananyag

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola II. (EMB 5458)
Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára II. (EMB 8592)
E. Köhler: Etűdök fuvolára op. 33I. (Pröhle) (EMB 8513)
E. Köhler: Etűdök fuvolára op. 33I. (Zimmermann ZM 1090)
Tomaszewski: Wybor Etuid na Flet II. (PWM 6246)
Romantikus Album (Bántai – Sipos) (EMB 6958)
3 Tambourin (Bántai – Sipos) (EMB 12574)
3 Polonaise (Bántai – Sipos) (EMB 13446)
Hangversenydarabok fuvolára és zongorára (Szebenyi – Nagy) (EMB 6958)
Népszerű előadási darabok fuvolára (Kovács L.) (EMB 12654)
Bononcini: Táncok és szonáták I. (Máriássy) (EMB 13612)
Marcello: 12 szonáta fuvolára op. 2 I. (Máriássy) (EMB 13476))
D. Scarlatti: Három szonáta (EMB 8958)
Járdányi Pál: Szonatina (EMB 1371)
Telemann: F–dúr szonáta (Amadeus GM 666)
Debussy: A kis néger (EMB 7933)
Jeney Zoltán: Fuvoladuók II. (EMB 6640)

Követelmény

A hangok olvasásának és fogásának ismerete c1–h3 –ig, kromatikusan.
Egyenletes tempójú skálázás 4#, 4b előjegyzésig, a tanult variációkkal.
Különböző karakterű etűdök megszólaltatása, zenei megközelítése jellegüknek megfelelő tempóban.
Barokk tánc vagy könnyebb szonáta tételpár stílusos, intonált előadása, kísérettel.
Pl. Jeney Zoltán: Fuvolaiskola II. 68–78., vagy Bántai – Kovács: Válogatott etűdök II. 21., továbbá hasonló nehézségű zongorakíséretes darabok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző karakterű gyakorlat (pl. Jeney Z.: II. 87. vagy más, azonos szintű, nehézségű gyakorlatok),
- Két különböző karakterű előadási darab vagy tételpár lehetőleg kotta nélkül.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Dúr és moll hangnemek 6#, 6b előjegyzésig.
- A kromatikus hangsor.
- A tanuló tudja hangszerének intonációs hibáit és korrigálja azokat.
- Önálló gyakorlási módszerek ismerete a felmerülő problémák megoldására.
- Értelmes tagolás, kisebb előadási darabok önálló megformálása.
- A tanuló ismerje a különböző korok zenéjének díszítésrendszerét. (Barokk lassú tételek egyszerűbb díszítésekkel való előadása).
- Tájékozódjon a különböző korok stílusainak jellemző jegyeiről.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Törekvés a kiegyenlített és kifejező hang elérésére.

- Biztonságos hangindítás minden regiszterben.
- A befúvás szélsőséges helyzetei (ki- és befordítás).
- A laza, könnyed ujjtechnika fejlesztése.
- Trilla és egyéb díszítő elemek magasabb szintű, önálló alkalmazása.
- Skálák és etűdök tempójának fokozása.
- Szimpla és dupla staccato, gyorsaságfejlesztő gyakorlatokon keresztül.
- A tudatos zenei memorizálás fejlesztése.
- Rendszeres társas zenélés
- A lapról játék készsége fokozott mértékben fejlődjön.

Követelmény

Az eddig tanult skálák biztonságos tudása több figurációval (terc, hármashangzat stb.).

A három regiszter összekapcsolása rövid és könnyű gyakorlatokon keresztül.

Nagyobb lélegzetű, összetett feladatot tartalmazó etűdök eljátszása (pl. Bántai – Kovács:

Válogatott etűdök fuvalára II. 12.).

A fuvala több regiszterét összefogó gyakorlat.

Előadási darabok tisztán intonálva, kotta nélkül.

Pl. Jeney Zoltán: Fuvolaiskola II. 84–85., vagy E. Köhler: Etűdök op. 33 I. kötet első három etűdjének egyike, továbbá hasonló nehézségű zongorakíséretes darabok.

Ajánlott tananyag

Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvalára II. (EMB 8592)

Fuvolaetűdök középfokra (Jeney Zoltán) (EMB 12062)

Platonov: 30 etűd (ASMP 36)

Hangversenydarabok fuvalára és zongorára (Szebenyi – Nagy) (EMB 2791)

Népszerű előadási darabok fuvalára (Kovács L.) (EMB 12654)

Romantikus album (Bántai – Sipos) (EMB 12350)

Händel: 6 szonáta fuvalára és basso continuóra I–II. (Malina – Máriássy) (EMB 13404 13405)

Telemann: C–dur Sonata (Amadeus GM 666)

Telemann: Sechs Sonaten in Kanon (Hofmeister B.124)

Boismortier: Sechs Suiten (Schott ED. FTR15)

Boismortier: Sechs Sonaten I–II. (Schott 5056, 5057)

Boismortier: 6 szonáta op. 9 (Máriássy) (EMB 13350)

Marcello: 12 szonáta fuvalára és basso continuóra I–II. (EMB 13476, 13477)

Loeillet: 12 szonáta op. 4 I–IV. (EMB 12989– 12992)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd (pl. E. Köhler: op. 33 I. kötetből) vagy más, azonos nehézségű gyakorlat,
- Egy tételpár vagy kamaramű.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatos oktatásra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik. Érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen a minőségben és mennyiségben magasabb követelményeknek.

„B” tagozatos oktatásra legkorábban az első évfolyam végén nyílik lehetőség.

A „B” tagozaton a tanuló hangszeres játéka elsősorban hangminőségben, a hangszerkezelés biztonságában, virtuozításban és az előadás kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem kibővítése kromatikusan c1–a3–ig.
- Elemi tudnivalók a felhangokról
- Dúr és moll hangnemek 3#, 3b előjegyzésig, abszolút hangnévvel is.
- A hármashangzat–felbontások és terclépések fogalma.
- A ritmikai ismeretek bővítése (tizenhatodok és azok szünetjelei).
- Újabb tempójelzések (stringendo, allargando, sostenuto stb.).
- Szerkezet, tagolás: a tempo, dal segno, Vi–de, Coda.
- A játszott anyagban előforduló barokk és klasszikus táncok főbb jellegzetességeinek ismerete (felütés, ütem súlyok stb.).
- A tanult művek formai elemzése az (azonosság, hasonlóság, szekvencia, különbségek felismerése, a periódus kérdés–felelet viszonya).
- Hangindítás súlytalan helyen, átkötések.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzéstechnika állandó fejlesztése (tartott hangok dinamikával: crescendo, diminuendo az intonáció és a hangminőség változása nélkül.)
- A torok és a nyelv lazaságának megőrzése.
- A hangindítás és a repetíció gyorsítása Hangsorok gyakorlása különböző kötésekkel és variációkkal.
- A kéz–(csukló–) tartás lazításával az ujjak határozott, ugyanakkor laza billentése.
- Dúr és moll hangnemek 2#, 2b előjegyzésig, hármashangzattal, felbontásokkal, terclépésekkel a tanult hangterjedelem alsó és felső határáig. Memóriafejlesztés több készségfejlesztő gyakorlat segítségével.
- Társas zenélés.
- Lapról játszás az első év nehézségi fokán.

Ajánlott tananyag

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola I. (EMB 5457)

Bántai – Kovács: Skálaiskola I. (EMB 8233)

Platonov: A fuvolajáték iskolája (Moszkva 11672)

Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára I. (EMB 8591)

Bántai – Kovács: Kis előadási darabok fuvolára (EMB 2791)

Bántai – Kovács: Fuvolamuzsika I. EMB 6587

Händel: Menüette (Hofmeister B.144)

Mozart: Themes I–II. (Fentone F 413–A,B)

Követelmény

Igényes hangindításra való törekvés

A légzéstechnika állandó tökéletesítése, megfelelő támasz kialakítása, állandó ellenőrzése. Tartott hangok különböző dinamikával: crescendo–decrescendo az intonáció változása nélkül.

Árnyaltabb dinamikai kifejezés

Előadási darabok kotta nélkül.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző karakterű gyakorlat
- Két előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem bővítése.
- Nehezebb ritmusképletek ismerete: tizenhatod és harmincketted érték, valamint ezek szünetjelei, tizenhatod–triola, kettős nyújtópont.
- Dúr és moll hangnemek 3#, 3b előjegyzésig az ismert hangterjedelemben, abszolút hangnévvel is. – Hármashangzat–felbontások és tercmenetek.
- Újabb tempójelzések a játszott zenei anyagban.
- Szerkezet, tagolás: formai ismeretek az újabb előadási daraboknál.
- A játszott zenei anyagban előforduló barokk és klasszikus táncok főbb jellegzetességeinek ismerete, tudatosítása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Egységes hangszín kialakítása, alsó és felső regiszterben egyaránt Tartott hangok különböző dinamikával, az intonáció és a hangminőség változtatása nélkül.
- Törekvés a hangtalan és egyre gyorsabb levegővétetre, a támasz automatikussá tételére.
- Differenciált hangindítás és a hang befejezésének gyakorlása. A hangindítás gyorsítása, repetíció a torok és a nyelv lazaságának megőrzésével.
- A kettős nyelvütés használata (dupla staccato) lassított tempóban.
- Hangsorok gyakorlása kotta nélkül, a tanult hangterjedelem alsó és felső határáig.
- A skálázás tempójának fokozása különböző variációkkal: éles és nyújtott ritmusok, különféle kötések, repetíció.
- Játékmód, artikuláció: az eddigi ismeretek készségszintre emelése, további differenciálása.
- Memóriafejlesztés: gyakorlatok és előadási darabok segítségével.
- Társas zenélés.
- Lapról játszás az előző év nehézségi fokán.

Ajánlott tananyag

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola I. (EMB 5457)

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola II. (EMB 5458)

Platonov: A fuvolajáték iskolája (Moszkva 11672)

Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára I. (EMB 8591)

Tomaszewski: Wybor Etuid na Flet I. (PWM 6464)

Bántai – Kovács: Fuvolamuzsika I. (EMB 6587)

Bántai – Kovács: Könnyű kamarazene fuvolára (EMB 6387)

Barokk táncok fuvolára és zongorára (Nagy) (EMB 13272)
Händel: Menüette (Hofmeister B. 144)
J. Haydn: 12 menüett fuvolára és gitárra (Mosóczi – Vági) (EMB 12915)

Követelmény

A már megszerzett ismeretek és készségek helyes alkalmazása.
Különböző karakterű, nagyobb technikai képzettséget igénylő gyakorlatok, műzenei példák biztonságos eljátszása.
Bonyolultabb ütemfajták, ritmikai elemek, ritmusképletek alkalmazása.
Különböző karakterű és tempójú etűdök biztonságos eljátszása
Egy stílusosan előadott, tisztán intonált előadási darab eljátszása kotta nélkül, zongora- vagy egyéb hangszerkísérettel.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző karakterű gyakorlat
- Két előadási darab kotta nélkül.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Hangterjedelem: c1–h3–ig.
- A felhangrendszer megismertetése.
- Aszimmetrikus ütemek, hangjegyértékek és ritmusképletek átfogó és rendszerezett ismerete.
- Tizenhatod–triola, kettős nyújtópont.
- Dúr és moll hangnemek 4#, 4b előjegyzésig, a hangszer teljes hangterjedelmében.
- Modális hangsorok.
- A könnyebb ékesítések (előke, parányzó, trilla) írásmódja és ritmusa.
- A moduláció fogalma.
- Egyszerűbb hangnemi kitérések felismerése a tanár segítségével.
- A játszott anyag zenei formáinak elemzése, stílusjegyeinek tudatosítása (pl. tánc típusok).
- A belső hallás fejlesztése (tempó, karakter és intonáció elképzelése a játék megkezdése előtt).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A felhangok szerepének tudatosítása a támasz és a helyes szájtartás kialakításában.
- Törekvés az ujjak és a nyelv könnyed mozgására.
- A skálázás tempójának fokozása különböző dinamikával, ritmikával és artikulációval, kettős nyelvütéssel.
- A dinamikai árnyalás fejlesztése a szép hang és a tiszta intonáció mellett.
- Önálló hangolásra nevelés.
- Memóriafejlesztés: a megszerzett formai, szerkezeti ismeretek alapján.
- Rendszeres társas zenélés, vagy kis zenekari játék.
- A lapról játszási készség az előző év nehézségi fokán.

Ajánlott tananyag

Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára II. (EMB 8592)
Gariboldi: 30 etűd (EMB 8007)
Tomaszewski: Wybor Etuid na Flet I. (PWM 6464)

Fuvolamuzsika II.(Bántai – Kovács) (EMB 8732)
 Romantikus album (Bántai – Sipos) (EMB 12350)
 3 Gavotte (Bántai – Sipos) (EMB 13099)
 Hangversenydarabok fuvalára (Szebenyi – Nagy) (EMB 6958)
 Népszerű előadási darabok fuvalára (Kovács L.) (EMB 12654)
 Bononcini: Táncok és szonáták I. (Máriássy) (EMB 13612)
 Bartók Béla: 18 duó 2 fuvalára (Csupor László) (UE 17288)
 Beethoven: Sonata a due flauti (EMB 4172)
 Bartók és Kodály művei fuvalára és zongorára II. (Bántai – Sipos) (EMB 8940)
 Bántai – Kovács: Könnyű kamarazene fuvalára (EMB 6387)
 Mozart: 5 Pieces for 3 Flutes (UE 16157 L.)

Követelmény

Nagyobb lélegzetű, különböző karakterű és tempójú, többféle technikai feladatot feldolgozó etűdök, műzenei példák megszólaltatása;
 Nagyobb terjedelmű előadási darabok, tisztán intonálva, a mű stílusát és hangulatát tükröző előadásban, kísérettel.
 Folyamatos, egyenletes tempójú skálázás a tanult variációkkal.
 Társas zenélés: kíséretes előadási darabok, duók, triók.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző karakterű gyakorlat
- Két előadási darab kotta nélkül.
- Kamara mű

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az eddig tanult ismeretek és megszerzett készségek elmélyítése.
- Bonyolultabb ritmusképletek, dinamikai és artikulációs előírások megvalósítása.
- Dúr és moll hangnemek 5#, 5b előjegyzésig, a hangszer teljes terjedelmében.
- A bonyolultabb ékesítések írásmódja és ritmusa.
- A szélsőséges dinamikák fogalma.(pianissimo, fortissimo stb.).
- A formai és szerkezeti ismeretek bővítése (rondóforma, variációs forma).
- A tanuló ismerje a történelmi társastáncok tempóit és jellegzetességeit

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés, nyelv– és ujjtechnika területén megszerzett ismeretek és készségek elmélyítése, tökéletesítése.
- Lehetőleg biztonságos hangindítás minden regiszterben.
- Szélsőséges dinamikák (ff, pp) megvalósítása, fokozott figyelemmel a szép hang és a tiszta intonáció megtartására.
- A befúvás szélsőséges helyzetei (ki– és befordítás).
- A trilla és egyéb díszítő elemek magasabb szintű, önálló alkalmazása.
- A laza, könnyed ujjtechnika kidolgozása.
- Hangsorok rendszeres gyakorlása a korábban megismert variációk szerint, 5#, 5b előjegyzésig.
- A tanuló önállóságának fejlesztése.

- A vibrato szerepe a zenei megvalósításban. A tanuló uralja a vibrato sebességét és amplitúdóját.
- Etűdök és skálák tempójának fokozása.
- Memóriafejlesztés: hosszabb terjedelmű műveken keresztül.
- Társas zenélés más hangszerekkel is (pl. vonós, fúvós, gitár stb.).
- Lapról játszás: az előző év nehézségi fokán.

Ajánlott tananyag

Jeney Zoltán: Fuvolaiskola II. (EMB 5458)
 Bántai – Kovács: Skálaiskola II. (EMB 8625)
 Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára II. (EMB 8592)
 E. Köhler: Etűdök fuvolára op. 33I. (Zimmermann ZM 1090)
 Romantikus Album (Bántai – Sipos) (EMB 6958)
 3 Tambourin (Bántai – Sipos) (EMB 12574)
 3 Polonaise (Bántai – Sipos) (EMB 13446)
 Hangversenydarabok fuvolára és zongorára (Szebenyi – Nagy) EMB 6958
 Népszerű előadási darabok fuvolára (Kovács L.) (EMB 12654)
 Bononcini: Táncok és szonáták II. (Máriássy) (EMB 13613)
 Marcello: 12 szonáta fuvolára op.2 I. (Máriássy) (EMB 13476)
 D. Scarlatti: Három szonáta (EMB 8958)
 Járdányi Pál: Szonatina (EMB 1371)
 Telemann: F–dúr szonáta (Amadeus GM 666)
 Vivaldi: „Il pastor fido” 6 Sonaten für Querflöte und Basso continuo (Hortus Musicus 135)
 Quantz: Sonata in F–dur op. 3 no. 6 (Peters 9675)
 Lavigne: Drei Sonaten (Peters 9663)
 Debussy: A kis néger (EMB 7933)
 Jeney Zoltán: Fuvoladuók II. (EMB 6640)
 E. Köhler: Válogatott duók (Tösér) (EMB 13780)
 Telemann: Sechs Sonaten in Kanon (Hofmeister B.124)
 Hotteterre: Trio Sonatas I–II. (Musica Rara 1806, 1807)

Követelmény

Az eddig megszerzett ismeretek és készségek önálló alkalmazása.
 Dúr és összhangzatos moll hangsorok hármashangzat–felbontásaikkal, tercmeneteikkel együtt, kotta nélkül.
 Nagyobb lélegzetű, különböző karakterű és tempójú, többféle technikai feladatot feldolgozó etűdök, műzenei példák megszólaltatása jellegüknek megfelelő tempóban.
 Barokk tánc vagy könnyebb szonáta tételpár stílusos, intonált előadása, kísérettel.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy különböző karakterű gyakorlat,
- Egy szonáta tételpár,
- Egy előadási darab kotta nélkül.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok
 Ismeretek

- Az eddig megszerzett ismeretek összefoglalása (különböző ritmusok, ütemfajták, ütemjelzések, tempójelzések, díszítések stb. átfogó, rendszerezett ismerete).
- Dúr és moll hangnemek 6#, 6b előjegyzésig, hármashangzat– és dominánsseptim– felbontásokkal és tercmenetekkel együtt.
- Eltérő, sajátos stílusjegyek felismerése (stílusismeret).
- Tudatosítsuk a gyakorlás helyes módszerét.
- A játszott művek formai és szerkezeti elemzése.
- Kromatikus skála.
- A tanuló ismerje az előadási darabok szerzőit, zenei korszakokba helyezve.
- A zenei ízlés, stílus– és hangszínérzék, valamint a karakterek iránti érzékenység fejlesztése, a zenei fantázia kibontakozása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A hangindítás és hangbefejezés differenciálása, repetíció gyakoroltatása, tempójának fokozása (szimpla és dupla staccatóval is).
- Tartott hangok állandó vagy változó dinamikával, a jó hangminőség, a tiszta intonáció megtartásával.
- Valamennyi hangsor rendszeres gyakorlása a korábban megismert változatok szerint.
- A hallás és ritmusérzék továbbfejlesztése, a dinamikai, hangszínbeli és intonációs igényességre való törekedés.
- A céltudatos és hatékony gyakorlási módszer fejlesztése.
- A tanuló ismerje hangszerének intonációs hibáit és tudatosan korrigálja azokat.
- Tudatos zenei memorizálás.
- Rendszeres társas zenélés.
- Lapról játszás az előző év nehézségi fokán

Ajánlott tananyag

Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára II. (EMB 8592)
 Eördögh J.: Középfokú technikai és olvasógyakorlatok I. (EMB 1801)
 Hangversenydarabok fuvolára és zongorára (Szebenyi – Nagy) (EMB 2791)
 Népszerű előadási darabok fuvolára (Kovács L.) (EMB 12654)
 Romantikus album (Bántai – Sipos) (EMB 12350)
 3 olasz arietta (Csetényi) (AKKORD A–1006)
 Telemann: Sechs Sonaten in Kanon (Hofmeister B.124)
 Boismortier: Sechs Sonaten I–II. (Schott 5056, 5057)
 Boismortier: 6 szonáta op. 9 (Máriássy) (EMB 13350)
 Mozart: G–dúr szonáta K. 285/a (EMB 13067)
 Mozart: C–dúr szonáta K. 285/b (EMB 13011)
 Mozart: D–dúr szonáta K. 285 (EMB 13009)
 Mozart: A–dúr szonáta K. 298 (EMB 13010))
 Vivaldi: Concerto V. F–dur op. 10 (Schott FTR 83)
 Vivaldi: Concerto IV. G–dur op. 10 (Schott 41413)
 Rossini: Andante és Allegro (Eulenburg GM 209)
 Szervánszky: Szonatína (EMB 1372)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd
- Egy tételpár vagy kamaramű.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a fuvola és a fafúvós hangszerek múltját, irodalmát,
- a hangszer teljes hangterjedelmét,
- a tudatos és helyes légzéstechnikát,
- a fuvola intonációs hibáit (és tudatosan korrigálja azokat),
- a dúr és moll hangnemeket 4 #, 4 b előjegyzésig,
- az egyszerűbb díszítések írásmódját és ritmusát
- ismerje a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- ismerje a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,
- a jelentősebb fuvalás előadóművészeket.

Legyen képes

- a kiegyenlített és kifejező hang elérésére a tiszta intonáció megtartásával,
- a különböző hangindítások és hangbefejezések megvalósítására,
- a különböző nyelvütések (szimpla és dupla staccato) gyorsaságának fejlesztésére,
- az önálló hangolásra,
- a könnyebb technikai problémák elemző gyakorlására,
- a kottahű játékra és folyamatos, mérsékelt tempójú lapról olvasásra,
- hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogására,
- a különböző artikulációs előírások megszólaltatására (staccato, tenuto, legato, marcato stb.),
- egyenletes, pergő–technikához vezető ujjgyakorlatok fokozatos gyorsítására.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- dúr és moll skálákat játszani 4 #, 4 b előjegyzésig, tercekkel, hármashangzat– és szimpla– és duplanyelvvel is, a játszott irodalom által megkövetelt dinamikák megvalósítására
- készségfejlesztő gyakorlatok hibátlan eljátszására (pl. Eördögh, Platonov stb.),
- nehezebb etűdök zenei és technikai megvalósítására (pl. Köhler op. 33–as és op. 66–os etűdsorozata),
- egy barokk szonáta lassú és gyors tételének eljátszására egyszerűbb díszítésekkel,
- hosszabb terjedelmű művek memorizálására (pl. Járdányi: Szonatina, Szervánszky: Szonatina stb.).

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Fuvola főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy etűd vagy szólódarab, vagy technikai jellegű mű (Jeney: Fuvolaiskola II. kötet/56–85., Bántai: Válogatott etűdök II. kötet/12., Köhler: Etűdök op. 33 no. 1/1–3. nehézségi szintjén).
- Egy barokk szonátatétel; Marcello: d–moll szonáta, Telemann: F–dúr szonáta valamelyik tétele nehézségi szintjén.

– Egy előadási darab; Romantikus album, 3 Menüett, 3 Tambourin, Népszerű előadási darabok nehézségi szintjén.

Az etűd kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Két különböző karakterű etűd vagy szólódarab, vagy technikai jellegű mű; Platonov: 30 etűd 1–10., Köhler: Etűdök op.33 no. 1/1–5., Eördögh: Technikai és olvasógyakorlatok 1/1–4. nehézségi szintjén.

– Egy barokk szonáta tételpár; Händel: Hallei szonáták nehézségi szintjén.

– Egy karakterdarab vagy kamaramű; Járdányi Pál: Szonatina nehézségi szintjén.

A kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták, ütemjelzések átfogó, rendszerezett ismerete.
- Dúr és moll hangnemek 7#, 7b előjegyzésig.
- Eltérő, sajátos stílusjegyek felismerése, ezek megvalósítása (stílusismeret).
- Különböző korhű díszítésfajták megismerése.
- A zenei anyag kiválasztása az életkori sajátosságok figyelembevételével.
- Zenekari művek fuvolaszólamainak megismertetése.
- A játszott művek formai, szerkezeti elemzése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig megszerzett készségek állandó karbantartása és tökéletesítése.
- Skálák különböző kötésvariációkkal.

- A hallás és ritmusérzék fejlesztése, a dinamikai és hangszínbeli érzékenység és igényesség kialakítása.
- Az önállóság fejlesztése a gyakorlás módszerességében, az etűdökben és előadási darabokban felmerülő problémák gyorsabb megoldása érdekében.
- Különböző díszítések korhű és stílusos alkalmazása.
- Memóriafejlesztés: a kotta nélküli játék gyakorlása.
- Társas zenélés: kamarazene.

Ajánlott tananyag

Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvalára III. (EMB 8593)
 E. Köhler: 25 Romantische Etüden für Flöte op. 66 (ZM 12240)
 Fuvolaetűdök középfokra (Jeney Zoltán) (EMB 12062)
 Szemelvények zenekari művekből (Gyöngyössi) (EMB 12949)
 Marcello: 12 szonáta fuvalára és basso continuo-ra I–II. (EMB 13476, 13477)
 Loeillet: 12 szonáta op. 4 I–IV. (EMB 12989– 12992)
 Loeillet: 12 szonáta op. 1 I–IV. (EMB 12638– 12641)
 Loeillet: 12 szonáta op. 3 I–IV. (EMB 13160– 13163)
 Vivaldi: D–dúr fuvalaverseny op. 10 (Il Cardellino) (EMB 7226)
 J. S. Bach: Suite no. 2 (h–moll) táncjátékok (EMB 13185)
 Pergolesi: Fuvolaverseny (G–dúr) (B.&H. 17502)
 Gluck: G–dúr fuvalaverseny (Amadeus BP 2061)
 Corelli: La Follia (Schott 43236)
 Mozart: D–dúr szonáta K. 285 (EMB 13009)
 Mozart: A–dúr szonáta K. 298 (EMB 13010)
 Barokk mesterek variációi II. (Kállay) (EMB 14137)

Követelmény

Az eddigi évfolyamokban elért színvonal megőrzése.
 Különböző karakterű etűdök megszólaltatása a jellegüknek megfelelő tempóban.
 Előadási darab (vagy kamaramű stb.) értelmes, tagolt, árnyalt megszólaltatása.
 E. Köhler: Etűdök op. 33 I. 5., 7., 9., vagy Bántai – Kovács: Válogatott etűdök II. 12–14., továbbá hasonló nehézségű zongorakíséretes darabok vagy kamaraművek.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd (pl. romantikus: Köhler op. 66–ból vagy Platonov: 30 etűdből) vagy más, azonos nehézségű gyakorlat,
- Egy szonáta tételpár
- Egy előadási darab vagy kamaramű.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A bonyolultabb felhangok ismerete.
- Kromatikus és egészhangú skálák.
- A játszott művekben előforduló tempójelzések, karakterjelzések, dinamikai és előadási jelek, zenei műszavak.
- Differenciáltabb hangnemi kitérések (pl. tercrokonság) felismertetése a tanár segítségével.
- Improvizáció különböző műfajokban (pl. 1–2 ütemes rövid zárati kadenciák – futamok, hármashangzatok – rögtönzése).

– Ismerkedés a kortárs zenei irányzatokkal.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Kromatikus és egészhangú skálák mérsékelt tempóban.
- Hármass nyelvűtés (tripla staccato).
- A trillázás fejlesztése.
- Fokozott figyelem a hang szépségére, a hangminőség és vibrato összefüggésére.
- A nehezebb átfújások gyakorlása.
- A halk és gyors belélegzés továbbfejlesztése.
- A skálázás tempójának fokozása; a különböző figurációk egy levegőre (tudatos gazdálkodás a levegővel).
- Kortárs zenei irányzatok, technikai megoldások.
- A tudatos zenei memorizálás fejlesztése.
- Társas zenélés: kamarazene, zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Eördögh J.: Középfokú technikai és olvasógyakorlatok II. (EMB 1838)

Andersen: 24 etűd fuvalára (Kovács L.) (EMB 8520)

E. Köhler: Etűdök fuvalára II. op. 33 (Pröhle) (EMB 8514)

Tomaszewski: Wybor Etuid na Flet III. (PWM 6465)

Quantz: Flötenkonzert g–moll (Peters 12885)

Telemann: f–moll Sonata (Amadeus GM 666)

Mozart: Rondo, D–dúr (Pröhle) (EMB 8521)

Mozart: A–dúr Szonáta (Homolya) (EMB 13010)

Rösler – Rosetti: D–dúr fuvalaverseny (Szebenyi) (EMB 3949)

Hajdu M.: Magyar pásztordalok (EMB 1670)

Követelmény

Rendelkezzék a tanuló olyan bejátszási módszerrel, amelynek birtokában a jó befűvási érzetek rövid időn belül elérhetők.

Technikai felkészültségének megfelelő etűdök kiválasztása és azok, lehetőleg hibátlan megszólaltatása.

Képességeihez mért zenei anyag (kamaramű) igényes előadása.

E. Köhler: Etűdök op. 66 kötetből, vagy Bántai – Kovács: Válogatott etűdök II. 46., vagy III. 9–10., továbbá hasonló nehézségű zongorakíséretes vagy kamaraművek.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd (pl. Köhler: op. 33 II. kötetből, Bántai – Kovács: Válogatott etűdök III. kötetből) vagy más, azonos nehézségű gyakorlat,
- Egy tételpár vagy kamaramű.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az egészhangú és a kromatikus skála ismerete és ezek kombinációi.
- A művek lassú tételeinek zenei összefogása, zenei ívek felépítése, illetve lekerekítése.
- Romantikus zenei előadásmód.
- A zenei stílusérzék és a zenei fantázia fogalma.

– Tájékozódás a XX. század különböző stílusaiban.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Nagyobb, nehezebb hangközök kötésének gyakorlása.
- A mély regiszter intenzitásának továbbfejlesztése.
- A hármas nyelvütés gyorsítása.
- Hangképzés nagy dinamikai különbségekkel.
- A memória szinten tartása.
- Társas zenélés: kamarazene, zenekari játék.

Ajánlott tananyag

E. Köhler: Etűdök fuvolára op. 33 II. (Pröhle) (EMB 8514)
Andersen: 24 etűd fuvolára (Kovács L.) (EMB 8520)
Mozart: D–dúr szonáta (Homolya) (EMB 13009)
M. Haydn: Fuvolaverseny (Vécsey) (EMB 2297)
Hoffmeister: D–dúr fuvolaverseny (EMB 4274)
Vivaldi: La notte (g–moll) op. 10 (EMB 1822)
Boccherini: Concerto in D major (Rampal) (IMC 10017)
Schubert: Téma variációkkal, B–dúr (Bántai – Sipos) (EMB 12573)
Schumann: Három románc op. 94 (EMB 12841)
Debussy: Syrinx, En bateau (Szebenyi) (EMB 8290)
Farkas Ferenc: Bihari román táncok (EMB 958)
G. Fauré: Pièces Célèbres pour Flûte et Piano (Leduc 29002)

Követelmények

Dúr és összhangzatos moll hangsorok, hármas– és négyeshangzat–felbontásokkal, tercmenetekkel kotta nélkül.

Különböző karakterű etűdök megszólaltatása jellegüknek megfelelő tempóban;

Lassú–gyors szonáta–, koncert– (vagy egyéb műből kiemelt) tételpár vagy hasonló terjedelmű más előadási darab ízléses, igényes előadása, kísérettel.

Jártasság nehezebb ritmusképletekben

Rendszeres társas zenélés más hangszerekkel, lehetőség szerint zenekari játék.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd (pl. Köhler: op. 33 III. kötetből, vagy a Fuvolaetűdök középfokra című kottából) vagy más, azonos nehézségű gyakorlat,
- Egy tételpár vagy kamaramű.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az eddig tanult ismeretek összegzése.
- Modern zenei effektusok.
- Pergőnyelv.
- Bevezetés és ismertetés az újabb légzéstechnikák (körkörös légzés) fogalmáról, használatáról.
- A fuvola társhangszereinek és transzponálási módjainak ismerete (piccolo, altfuvola, basszusfuvola).

- Kitekintés a jazz és az értékes könnyűzene irányába.
- Alakuljon ki a tanulóban egy olyan értelmi és érzelmi kapcsolat a zenével, hogy a mindennapi zenélés életszükségletévé váljék.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az elsajátított hangszerttechnikai ismeretek alárendelése az egyes művek zenei igényeinek.
- Az improvizációs készség lehetőségének kihasználása a játék örömeinek fokozására.
- Nehezebb kamaramű (vagy zenekari anyag) technikai problémáinak megoldása transzponálási lehetőségek kihasználásával.
- A tanuló lapról játék során érje el, hogy első látásra mind zeneileg, mind technikailag megfelelően játsszon el nem túl nehéz műveket.
- Társas zenélésnél az intonálás tisztaságában és az együttjátszás precizitásában tudjon magas színvonalon fuvalni.
- Legyen alkalmas arra, hogy különböző együttesekben mindenki számára örömet szerző játékot produkáljon.

Ajánlott tananyag

- E. Köhler: Etűdök fuvalára op. 33 III. (Pröhle) (EMB 8515)
 E. Köhler: Virtuóz etűdök fuvalára op. 75 I. (EMB 8516)
 E. Köhler: Virtuóz etűdök fuvalára op. 75 II. (EMB 8517)
 Quantz: Capricien (Amadeus BP 2050)
 Ph. E. Bach: Szólószonáta fuvalára (Hofmeister 7141)
 A bécsi klasszikusok (Pröhle) (EMB 13537)
 Romantikus fuvalavirtuózok I–II. (EMB 13538, 13539)
 Fauré: Fantázia (Jeney Zoltán) (EMB 7675)
 Vivaldi: Concerto in do minore (Hartay – Nagy) (EMB 3770)
 F. Mendelssohn–Bartholdy: Rondo capriccioso (Bántai – Sipos) (EMB 13195)
 Quantz: Flötenconcerto G–dur (Peters 12981)
 Schubert: Bevezetés és variációk az „Elszáradt virágok” témájára (EMB 13286)
 P. Csillag: Kavicsok szólófuvalára (EMB 13949)
 Devienne: Sechs Sonaten (Kunzelmann GM 877/a, b)
 Kuhlau: Three Trios op. 13 (Rampal) (IMC 2787)
 Devienne: Trio D–dur (Eulenburg 10005)
 F.–K. Doppler: Magyar Fantázia op. 35 (Adorján) (2 fuvala, zongora) (Musica Rara 1275)
 Grieg: Ausgewählte Stücke aus Peer Gynt für 2 Flöten und Klavier (UE 30350)
 S. Joplin: The Entertainer für drei Flöten und Klavier (Amadeus BP 2411)
 J. Castérède: Flûtes en Vacances Quatre Pièces pour 3 flûtes (ad libitu m 4 flûtes) (Leduc 23296)
 J. Haydn: Die Jahreszeiten für zwei Flöten (UE 18036)
 Mozart: Die Hochzeit des Figaro für 2 Flöten (UE 16773)
 Láng: Duo (EMB 4532)

Követelmény

A tanuló a zenei anyagot életkorának, évfolyamának, egyéni képességeinek és készségeinek megfelelő szinten, kotta- és stílushűen, értelmesen tagolva, a zene folyamatát és összefüggéseit érzékeltetve, kifejezően szóltatassa meg.
 Jean-Jean: Modern etűdök, vagy Fuvolaetűdök középfokra, vagy Hangversenyetűdök fuvalára (Kovács L.), továbbá hasonló nehézségű zongorakíséretes darab vagy kamaramű.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd (pl. Andersen: 24 etűdből vagy Jean–Jean: Modern etűdökből) vagy más, azonos nehézségű gyakorlat,
- Egy tételpár vagy kamaramű.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A fuvolahang fizikai törvényszerűségei.
- Dúr és moll hangnemek 7#, 7b előjegyzésig.
- Kromatikus skála.
- A tempójelzések, karakterjelzések ismeretének bővítése.
- A ritmusképletek, ütemfajták, ütemjelzések átfogó, rendszerezett ismerete.
- További aszimmetrikus ütemek.
- Eltérő, sajátos stílusjegyek felismerése, ezek megvalósítása (stílusismeret).
- Különböző korok díszítésfajtáinak megismertetése.
- Barokk művek felépítése (szonáta, koncert).
- Szekvenciális szerkesztésmód a barokk művekben.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A kialakult mechanizmusok továbbfejlesztése
- Hangszínbeli érzékenység és igényesség kialakítása.
- A nyelvindítás különböző módjai, a dinamika és az intonáció összefüggései.
- A rekeszizom tudatos működtetése, alkalmazása.
- Hangsorok különböző ritmikai variációkkal, változó kötésmódokkal, repetíciókkal, többféle hangerősségben.
- Trillaskálák a tanult hangnemekben.
- A vibrato, mint a zenei kifejezés egyik eszköze.
- A fuvolajátékkal kapcsolatos állóképesség fejlesztése, idejének növelése.
- Különböző díszítések korhű és stílusos alkalmazása.
- Önálló gyakorlási módszerek bővítése.
- Társas zene (kamarazene, zenekari játék).
- A lapról olvasási készség fejlesztése folyamatos tempóban.

Ajánlott tananyag

- Eördögh J.: Középfokú technikai és olvasógyakorlatok I. (EMB 1801)
- Bántai – Kovács: Válogatott etűdök fuvolára III. (EMB 8593)
- Fuvolaetűdök középfokra (Jeney Zoltán) (EMB 12062)
- Szemelvények zenekari művekből (Gyöngyössi) (EMB 12949)
- Kuhlau: 12 Caprices I–II. Ger. (Billaudot 1801, 1802)
- Marcello: 12 szonáta fuvolára és basso continuo I–II. (EMB 13476, 13477)
- Loeillet: 12 szonáta op. 3 I–IV. (EMB 13160– 13163)
- Vivaldi: „Il pastor fido” 6 Sonaten für Querflöte und basso continuo (Hortus Musicus 135)
- Vivaldi: D–dúr fuvolaverseny op. 10 (Il Cardellino) (EMB 7226)
- J. S. Bach: Suite no. 2 (h–moll) táncjátékok (EMB 13185)
- Pergolesi: Fuvolaverseny (G–dúr) (B.&H. 17502)
- Gluck: G–dúr fuvolaverseny (Amadeus BP 2061)

Corelli: La Follia (Schott 43236)
 Czerny: Rondo facile et brillant (G–dur) (Kunzelmannn GM 831C)
 Mozart: D–dúr szonáta K. 285 (EMB 13009)
 Mozart: A–dúr szonáta K. 298 (EMB 13010)
 Popp – Moniuszko: A fonólányka (PWM 1179)
 Bartók Béla: Három csíkmegyei népdal (Szebenyi) (EMB 2142)
 Farkas Ferenc: Szonatina (EMB 5870)
 Decsényi János: Sonatina pastorale (EMB 2953)

Követelmény

Hangszínbeli érzékenység és igényesség kialakítása.
 A nyelvindítás különböző módjai, a dinamika és az intonáció összefüggései.
 Különböző díszítések stílusos alkalmazása
 A tanult daraboknak megfelelő tempók alkalmazása
 Nagyobb terjedelmű mű stílusos, biztonságos előadása

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd (pl. romantikus: Köhler op. 66–ból vagy Platonov: 30 etűdből) vagy más, azonos nehézségű gyakorlat,
- Egy szonáta tételpár vagy kamaramű.
- Egy előadási darab

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A tanuló ismerje a négy zenei alapkaraktert: dolce, espressivo, risoluto, grazioso.
- A klasszikus zeneirodalom stílusainak jellemzői.
- A szonátaforma tematikus és hangnemi elemzése.
- Improvizáció különböző műfajokban (pl. 1–2 ütemes rövid zárati kadenciák rögtönzése).
- Ismerkedés a XX. századi zene hangzásvilágával.
- Egészhangú skálák és kombinációi.
- Szűkített és bővített hármashangzatok.
- Nehezebb hangnemi kitérések önálló felismerése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A hangképzés eddig tanult elemeinek ismételése, bővítése dinamikai követelményekkel.
- Kifejező hang, hangminőség, a vibrato gyakorlati megvalósítása.
- Nehezebb átfújások gyakorlása.
- A halk és gyors belégzés továbbfejlesztése.
- Tudatos gazdálkodás a levegővel.
- Laza, könnyed ujjtechnika.
- Az ujjak szinkronizálása.
- Hangsorok különböző tempókban, figurációkkal, hangközmenetekkel, harmóniafelbontásokkal (kromatikus és egészhangú skálákban is).
- Hármass nyelvűtés.
- Trillák egyenletes és gyors tempóban.
- Tudatos zenei memorizálás.
- Társas zenélés különféle együttesekben.

– Lapról játszás: különös tekintettel a klasszikus irodalom zenei anyagára.

Ajánlott tananyag

Eördögh J.: Középfokú technikai és olvasógyakorlatok II. (EMB 1838)

Andersen: 24 etűd fuvalára (Kovács L.) (EMB 8520)

Quantz: Flötenkonzert g–moll (Peters 12885)

Telemann: f–moll Sonata (Amadeus GM 666)

Mozart: Rondo, D–dúr (Pröhle) (EMB 8521)

Mozart: A–dúr Szonáta (Homolya) (EMB 13010)

Rösler – Rosetti: D–dúr fuvalaverseny (Szebenyi) (EMB 3949)

Hajdu M.: Magyar pásztordalok (EMB 1670)

Corrette: Six sonatas op. 2 for 2 flute (Nova Music NM 165)

Jeney Zoltán: Fuvaladuók I–III. (EMB 6562, 6640, 7816)

J. Haydn: Sechs Duette (UE 18037–38)

J. Haydn: Three Trios (for 3 flutes) (J. P. Rampal) (IMC 1958)

Követelmény

Rendelkezzék a tanuló olyan bejátszási módszerrel, amelynek birtokában a jó befűvási érzetek rövid időn belül elérhetők.

Technikai felkészültségének megfelelő etűdök kiválasztása és azok, lehetőleg hibátlan megszólaltatása.

Képes legyen a tanuló a művek stílushű, igényes előadására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd (pl. Köhler: op. 33 II. kötetből, Bántai – Kovács: Válogatott etűdök III. kötetből) vagy más, azonos nehézségű gyakorlat,
- Egy barokk szonáta tételpár vagy barokk kamaramű,
- Egy előadási darab.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A tempó– és dinamikai jelek bővebb ismerete.
- A zenei stílusérzék és a zenei fantázia fogalma.
- Lassú tételek zenei összefogása, zenei ívek felépítése, illetve lekerekítése.
- Romantikus művek (hangszeres dalok, karakterdarabok stb.) zenei előadásmódja.
- Társzművészetek.
- Zenekari művek fuvalaszólamainak megismertetése.
- Pergőnyelv.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Tartott hangok nagy dinamikai különbségekkel (pp, ff).
- A mély regiszter intenzitásának fokozása.
- Hangindítás, hangbefejezés és a nyelv szerepének kapcsolata.
- A hármas nyelvütés gyorsítása.
- Pergőnyelv az alsó regiszterben is.
- Nehezebb, nagyobb hangközök kötése.
- Valamennyi hangsor rendszeres gyakorlása élénk és egyenletes tempóban.

- A memória szinten tartása, felhasználva a nehezebb technikai feladatok gyakorlására.
- Társas zene, kamarazene, zenekari játék.
- A lapról játszás továbbfejlesztése a romantikus zenei anyagon.

Ajánlott tananyag

E. Köhler: Etűdök fuvolára op. 33 III. (Pröhle) (EMB 8515)
 Andersen: 24 etűd fuvolára (Kovács L.) (EMB 8520)
 Händel: Elf Sonaten (DVfM 4003)
 C. Ph. E. Bach: 6 Sonaten (Zimmermann 1800)
 J. Chr. Bach: Sonata F–dur per flauto e cembalo (EMB 8977)
 Mozart: D–dúr szonáta (Homolya) (EMB 13009)
 M. Haydn: Fuvolaverseny (Vécsey) (EMB 2297)
 Schubert: Téma variációkkal, B–dúr (Bántai – Sipos) (EMB 12573)
 Schumann: Három románc op. 94 (EMB 12841)
 Debussy: Syrinx, En bateau (Szebenyi) (EMB 8290)
 Farkas Ferenc: Bihari román táncok (EMB 958)
 G. Fauré: Pièces Célèbres pour Flûte et Piano (Leduc 29002)
 G. Fauré: Berceuse op. 16, Berceuse op. 56, Pièce, Fantaisie op. 79 (Leduc 4229)
 Szervánszky: Szvit két fuvolára (EMB 2671)

Követelmény

A laza, könnyed ujjtechnika.
 Jártasság nehezebb ritmusképletekben.
 Rendszeres társas zenélés más hangszerekkel, lehetőség szerint zenekari játék.
 Érzékeny és igényes intonáció
 Hajlékony legato, technikailag biztonságos nyelvtechnika

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd
- Egy barokk szonáta tételpár
- Egy XX. századi mű

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A megtanultak összegzése.
- A modern zenei effektusok.
- Glissando, üveghangok, a fuvola felhangrendszerére épülő segédfogások.
- Ismerkedés újabb légzéstechnikák (körkörös légzés) alapjaival.
- Korunk zenéjének intonációs és ritmikai sajátosságai.
- A bartóki zene hangrendszerei.
- Kitekintés a jazz és az értékes könnyűzene irányába.
- A fuvola társhangszerei (piccolo, altfuvola, basszusfuvola) és transzponálási módja és ezek zenekari használata.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az elsajátított hangszerttechnikai ismeretek a virtuozitás irányába.
- Biztos hangindítás és hangbefejezés minden regiszterben, többféle dinamikával.

- Üveghangok, él- és réshangok, frullató-módok bővítése.
- Az improvizációs készség lehetőségének kihasználása a játék örömeinek fokozására.
- Nehezebb kamaramű (vagy zenekari anyag) technikai problémáinak megoldása a transzponálási lehetőségek kihasználásával.
- Memóriafejlesztés, koncentráció hosszabb terjedelmű műveken keresztül.
- Társas zenélésnél az intonálás tisztaságában és az együttjátás precizitásában tudjon magas színvonalon fuvalni.
- A tanuló lapról játék során érje el, hogy első látásra mind zeneileg, mind technikailag megfelelően játsszon el műveket.

Ajánlott tananyag

E. Köhler: Etűdök fuvalára op. 33 III. (Pröhle) (EMB 8515)
 E. Köhler: Virtuóz etűdök fuvalára op. 75 I. (EMB 8516)
 Hangversenyetűdök fuvalára (Kovács L.) (EMB 12652))
 Ittész Gergely: Kettősfogások fuvalára (táblázat) saját kiadás
 Quantz: Capricien (Amadeus BP 2050)
 Ph. E. Bach: Szólószonáta fuvalára (Hofmeister 7141)
 Devienne: Konzert für Flöte und Orchestra (Szebenyi – Nagy) (EMB 4723)
 Fauré: Fantázia (Jeney Zoltán) (EMB 7675)
 F. Mendelssohn–Bartholdy: Rondo capriccioso (Bántai – Sipos) (EMB 13195)
 P. Csillag: Kavicsok szólófuvalára (EMB 13949)
 Devienne: Sechs Sonaten (Kunzelmann GM 877/a, b)
 F.–K. Doppler: Magyar Fantázia op. 35 (Adorján) (2 fuvala, zongora) (Musica Rara 1275)
 P. Tschaikowsky: Danse des Mirlitons from Nut Cracker Suite (4 flütes) (Symphony 691–24)
 Grieg: Ausgewählte Stücke aus Peer Gynt für 2 Flöten und Klavier (UE 30350)
 S. Joplin: The Entertainer für drei Flöten und Klavier (Amadeus BP 2411)
 J. Castérède: Flütes en Vacances Quatre Pièces pour 3 flütes (ad libitum 4 flütes) (Leduc 23296)
 J. S. Bach: 15 kétszólamú invenció (UE 18030)
 Láng: Duo (EMB 4532)

Követelmény

A kortárs zene notációjának és alapvető technikai megoldásainak ismerete (üveghangok, él- és réshangok, frullató-módok)

A technikai készségek virtuózabb fejlesztése.

A tanuló a zenei anyagot kotta- és stílushűen, értelmesen tagolva, a zene folyamatát és összefüggéseit érzékeltetve, kifejezően szólaltassa meg.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Egy barokk szonáta tételpár vagy kamaramű,
- Egy előadási darab.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

„A” tagozat

A tanuló legyen képes

- a szép, kifejező hang tudatos megteremtésére,
- a tiszta intonációra,

- a hangszerét könnyedén kezelni,
- a levegő tudatos beosztására,
- hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogására,
- a nagyobb lélegzetű, összetett feladatokat tartalmazó etűdök eljátszására,
- a különböző zenei korok megkomponált stílushű díszítéseinek önálló alkalmazására,
- a technikai és zenei szempontból tudatos, elemző gyakorlásra, a pontos ritmus feltétel nélküli megtartására,
- az értelmes, tagolt, árnyalt előadásra,
- a legfontosabb zenei karakterek megjelenítésére,
- egyszerűbb javítási műveletek elvégzésére (pl. csavar meghúzása, rugó visszatétele, a hangoló dugó folyamatos ellenőrzése stb.).

A tanuló rendelkezzeék

- megfelelő hangszeres technikával
- olyan lapról olvasási készséggel, amely a kamarazenei és zenekari játékhoz szükséges,
- olyan bejátszási módszerrel, amelynek birtokában a jó befűvási érzetek rövid időn belül elérhetők,
- a tudásszintjének megfelelő önállósággal a játszandó művek kiválasztásánál.

A tanuló tudja alkalmazni

- a hang képzésének fizikai törvényszerűségeit (légzés, rekesz, felhangok stb.),
- a különböző artikulációs előírásokat (staccato, legato, tenuto, marcato stb.).

„B” tagozat (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a modern zenei effektusokat,
- az újabb légzéstechnikákat,
- a fuvola társhangszereit, azok transzponálási módjait,
- korunk zenéjének intonációs sajátosságait.

Legyen képes

- biztos hangindításra és –befejezésre,
- nehéz etűd virtuóz előadására (pl. Köhler: Etűdök fuvolára op. 33 III. kötet, Wehner: 12 nagy etűd vagy Jean–Jean: Modern etűdök),
- nehezebb előadási darab, kamaramű, zenekari szóló önálló zenei és technikai megoldására.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Fuvola főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy etűd vagy szólódarab, vagy technikai jellegű mű; Bántai: Fuvolaetűdök III. kötet (EMB 8593, vagy Köhler: Etűdök op. 33 no. II. kötet (EMB 8514) nehézségi szintjén.

- Egy barokk szonáta két tétele, vagy egy barokk kamaramű; Marcello: a–moll szonáta, (EMB 12534), Telemann: C–dúr szonáta (EMB 13535), Händel: F–dúr szonáta nehézségi szintjén.
 - Egy karakterdarab, vagy XX. századi mű; Fauré: Siciliano (EMB 7583), Doppler: Berceuse (EMB 12350), Mező Imre: Szvit (EMB 3358), Szervánszky Endre: Szonatina (EMB 1372) nehézségi szintjén.
- A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy etűd vagy szólódarab, vagy technikai jellegű mű; Köhler: Etűdök op. 33 no. III. 1–5., (EMB 8514) Andersen: 24 etűd fuvolára/1. (EMB 8520); Hangversenyetűdök fuvolára c. gyűjtemény (EMB 12652) nehézségi szintjén.
 - Egy barokk szonáta két tétele, vagy egy barokk kamaramű; Händel: Hat szonáta (EMB 13404), egy barokk triószonáta két tétele nehézségi szintjén.
 - Egy XX. századi mű; Farkas: Bihari román táncok (EMB 958) nehézségi szintjén.
- A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

- Jó minőségű és állapotú, lehetőség szerint sima fejrészrel ellátott tanuló–hangszerek.
- Jól hangolt zongora, vagy pianínó.
- Legalább 2 db állítható magasságú kottaállvány.
- Teljes alakot visszaadó tükör.
- Metronóm.

4.1.1.3 OBOA

Az oboatanítás általános céljai, feladatai

- a helyes légzés kialakítása,
- a kifejező oboahang elsajátíttatása,
- a kéz–, test–, fej–, hangszertartás lazaságának tudatosítása,
- a megismert mozgásmechanizmusok automatikussá tétele,
- a biztonságos hangszerkezelés kialakítása,
- a belső hallás fejlesztése,
- a ritmus alapérzetének biztonságos alkalmazása,
- rendszerezett zenei ismeretek átadása.

Ismertesse meg a tanulókkal

- az oboa lehetőségeit, irodalmát, hangszerük történetét, akusztikai sajátosságait,
- az oboairodalom legkiemelkedőbb alkotó- és előadóművészeit,
- az oboa kialakulását, fejlődését, sajátosságait,
- a hangszer részeit, összeállítását, tisztítását,
- a nád szerepét,
- a rokon hangszereket.

Tudatosítsa

- a kis b és e3 közötti hangok ismeretét, gyors olvasását és fogásait, (egy hang többféle fogásának ismeretét és alkalmazását: f-ek, esz-ek).

Alakítson ki könnyed hangszerkezelést:

- megfelelő légzéstechnikát, helyes befúvásmódot, test-, hangszer- és kéztartást, billentést és tudatosítsa ezeket,
- dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező oboahangot,
- differenciált hangindítást és hanglezárást,
- megfelelő tempójú repetíciót,
- laza, egyenletes ujjtechnikát,
- pontosan összehangolt nyelv- és ujjmozgást.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- hangsorokat, fokozatosan táguló hangterjedelembe, különböző figurációkkal,
 - tartott hangokat állandó és változó dinamikával, tiszta intonáció mellett,
 - a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, ujjgyakorlatokat.
- Tegye jártassá a tanulókat az oboairodalomban előforduló díszítések kivitelezésében.

Fordítson figyelmet

- a megfelelő légzéstechnika, száj-, hangszer-, kéz- és testtartás kialakítására, tudatosítására és automatikussá tételére,
- az önkontroll fejlesztésére,
- biztos és differenciált hangindításra és szép hangbefejezés kialakítására,
- kiegyenlített, szép hang létrehozására, megfelelő levegővezetéssel a különböző regiszterekben,
- a repetíció gyorsítására a torok és nyelv lazaságának megőrzése mellett,
- a nyelv és az ujjak szinkronjának állandó ellenőrzésére, tökéletesítésére (ujjgyakorlatok, szekvenciák különböző artikulációval és ritmusképlettel),
- a hallás, a ritmus- és a tempóérzék fejlesztésére,
- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a lapról olvasási készség fejlesztésére,
- a tudatos zenei memorizálásra,
- a művek zeneileg igényes kidolgozására,
- a rendszeres társas muzsikálásra.

Tanítsa meg a tanulókat a hangszer karbantartására.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A fafűvós hangszerek.
- Az oboa felépítése, részei, a nád szerepe.
- A hangszer összeállítása és tisztántartása.
- A páros és páratlan ütem, ütemszúlyok, egyszerűbb ritmusértékek.
- A játékmód, artikuláció alapfogalmai.
- A szerkezeti, formai tagolás alapfogalmai: motívum, periódus.
- Ismétlődőjel, prima volta, seconda volta.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes légzéstechnika alapjai. Rekesz–támasz, test–, hangszer– és szájtartás kialakítása.
- A hangindítás módja, gyakorlása.
- A helyes gyakorlás bevezetése, a memorizálás alapjai.

Ajánlott tananyag

Munia: Oboaiskola (Eötvös József Könyvkiadó)

Meszlényi – Szélpál: Oboa–ABC (EMB 14059)

Forrai: Ének az óvodában (EMB 6978)

Kodály: 333 olvasó gyakorlat (EMB 3741)

Béres: Furulyaiskola I. (EMB 5406)

Markovich: Gradus (előadási darabok furulyára)

Követelmény

Jól beállított légzés, befűvés, hangindítás.

A törzshangok olvasása, fogása, megszólaltatása.

4–8 ütemes, a légzés szempontjából jól tagolt gyermekdal vagy népdalanyag, esetleg 8–16 ütemes előadási darab megszólaltatása jó hangindítással, az életkori sajátosságoknak megfelelő tempóban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Három gyermekdal, népdal, vagy más dallam kotta nélkül.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az oboa felépítése, részei, a nád szerepe.
- A hangszer összeállítása és tisztántartása.
- Alapvető dinamikai és tempójelzések.
- A páros és páratlan ütem, ütemszúlyok, egyszerűbb ritmusértékek, szinkópa, pontozott ritmusok.
- A játékmód, artikuláció alapfogalmai.
- A szerkezeti, formai tagolás alapfogalmai: motívum, periódus.
- Ismétlődőjel, da capo, korona, prima volta, seconda volta.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes légzéstechnika alapjai. Rekesz–támasz, test–, hangszer– és szájtartás kialakítása.
- A hangindítás és –befejezés gyakorlása.
- A helyes gyakorlás kialakítása, a memorizálás gyakorlása.

Ajánlott tananyag

Munia: Oboaiskola (Eötvös József Könyvkiadó)

Meszlényi – Szélpál: Oboa–ABC (EMB 14059)

Kodály: 333 olvasó gyakorlat (EMB 3741)

Béres: Furulyaiskola I. (EMB 5406)

Czidra: Furulyamuzsika (EMB 7888)

Markovich: Gradus (előadási darabok furulyára)

Követelmény

Jól beállított légzés, befúvás, hangindítás.

A törzshangok olvasása, fogása, megszólaltatása.

8–16 ütemes, légzés szempontjából jól tagolt gyakorlatok, népdalok, vagy előadási darabok eljátszása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Három gyermekdal, népdal, vagy előadási darab kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangszer részei, összeállítása, hangolása, tisztítása.
- A nád szerepe.
- A páros és páratlan ütem; ütemszúlyok, egyszerű ritmusértékek, szinkópa, pontozott ritmusok.
- A szerkezeti, formai tagolás alapfogalmai: motívum, periódus.
- Ismétlődőjel, da capo, korona, prima volta, seconda volta.
- Dinamikai jelek.
- A játékmód és artikuláció alapfogalmai

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes légzés, rekesz–támasz, test–, hangszer– és szájtartás folyamatos ellenőrzése.
- A ki– és belégzés, a visszakészülés (támasz, száj) kontrollált megoldása.
- Hangindítás–hangbefejezés.
- Az ujjak és a nyelv munkájának összehangolása.
- Tudatos gyakorlás és memorizálás kialakítása.

Ajánlott tananyag

Munia: Oboaiskola (Eötvös József Könyvkiadó)

Meszlényi – Szélpál: Oboa–ABC (EMB 14059)

Kodály: 333 olvasó gyakorlat (EMB 3741)

Béres: Furulyaiskola I. (EMB 5406)

Czidra: Furulyamuzsika (EMB 7888)
Markovich: Gradus (előadási darabok furulyára)

Követelmény

Jól beállított légzés, befúvás, hangindítás.
A törzshangok olvasása, fogása.
Rövid, légzéssel jól tagolható gyakorlatok.
Minimum 16 ütemes előadási darabok eljátszása kotta nélkül, kísérettel.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy gyakorlat,
- Két rövid előadási darab lehetőleg kotta nélkül, zongorakísérettel.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangkészlet bővítése, a 3 féle „F” fogás használata.
- A nyolcad alapegységű ütemek. Felütés, súlytalan indítás, átkötés fogalma, alkalmazása.
- A tizenhatod és triola ritmus.
- A tanult művek formai elemzése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzéstechnika és a befúvás állandó ellenőrzése, tökéletesítése.
- A hangindítás gyorsítása (repetíció, skálamenet) laza torokkal, kis nyelvmozgással.
- A kéztartás és az ujjak munkájának állandó javítása (laza, mozgékony ujj-játék elérése).
- Hangsorok, hármashangzat–felbontásaik, tercek
- Társas zenélés: előadási darabok zongorakísérettel, könnyű duók.
- A memóriafejlesztés folyamatos feladat, a memorizálandó anyag terjedelmének fokozatos növelésével.

Ajánlott tananyag

Munia: Oboaiskola (Eötvös József Könyvkiadó)
Meszlényi – Szélpál: Oboa–ABC (EMB 14059)
Hinke: Schule für die Oboe (Peters 2418)
Pusecsnyikov: Könnyű etűdök
Czidra: Furulyamuzsika (EMB 7888)
Markovich: Gradus (előadási darabok furulyára)
Oboamuzsika kezdőknek (Szeszler) (EMB 6925)
Tanzbüchlein für Blockflöte
Kamarazene kezdőknek (EMB 6915, 8741)

Követelmény

Helyes légzés, befúvás, hangindítás.
Dúr és–moll hangsorok megszólaltatása hármashangzat–felbontással, tercmenetekkel.
16–32 ütem terjedelmű előadási darabok kotta nélkül, értelmes tagolással, tiszta intonációval, törekedve a szép hangra, zongorakísérettel.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy gyakorlat,
- Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem bővítése.
- A zenei anyagban szereplő előadási darabok formájának és stílusjegyeinek ismerete
- Változó ütem, aszimmetrikus ütemek; alla breve.
- Újabb tempójelzések.
- Könnyebb ékesítések írásmódja, ritmusa (rövid és hosszú előke, parányzó, trilla).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés–támasztás, befúvás, hangindítás javítása, törekvés egységes hangszínre
- Differenciált hangindítás és a hang szép befejezésének gyakorlása.
- A barokk és klasszikus táncok karakterének megfelelő elválasztott hangok.
- Dúr és–moll skálák hármashangzatok, tercmenetek az artikulációs lehetőségek további bővítésével.
- Lapról játék az előző év anyagának nehézségi fokán.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Hinke: Schule für die Oboe (Peters 2418)

Munia: 33 etűd (Eötvös József Könyvkiadó)

Sellner: Etűdök (EMB 12002)

Snieckowsky: Etűdök I–II. kötet (PWM 6205, 5537)

Pusecsnyikov: Válogatott etűdök

Pietsch: Schule für die Oboe (Hofmeister 1036)

Oboamuzsika kezdőknek (EMB 6925)

Kerényi: 55 előadási darab oboára vagy más dallamhangszerre

Classical album (oboára) (Boosey and Hawkes UE 19817)

Oboaduók kezdőknek (Szeszler) (EMB 8294)

Kamarazene kezdőknek (EMB 6915, 8741)

Kocsár Miklós: Saltus Hungaricus I–II. tétel (EMB 6744)

Corelli – Barbirolli: F–dúr concerto

Követelmény

A megszerzett ismeretek és készségek helyes alkalmazása.

Dúr és–moll hangsorok, hármashangzat–felbontások, tercmenetek.

Különböző karakterű, mérsékelt tempójú gyakorlatok biztonságos előadása.

Előadási darabok eljátszása szép hangon, tisztán, stílushűen, jól tagoltan, kotta nélkül, kísérettel.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy gyakorlat
- Két különböző jellegű és tempójú előadási darab, vagy tétel lehetőleg kotta nélkül kísérettel.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Hangkészlet további bővítése.
- Ékesítések: paránytrilla, trilla előkével és utókéval, mordent.
- A játszott anyag formai elemzése, moduláció.
- A legfontosabb tempójelzések és zenei kifejezések ismerete.
- Az ütemfajták, hangjegyértékek átfogó ismerete.
- A tanult anyagban szereplő zenei formák ismerete: rondó- és variációs forma, barokk és klasszikus táncok jellegzetességei.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A megszerzett technikai készségek folyamatos tökéletesítése (légzés-, nyelv- és manuális technika).
- A hangszer biztos megszólaltatása az alsó és a felső regiszterben is, törekedve a kiegyenlített hangzásra.
- A nyelv- és ujjtechnika összehangolása.
- A legato játék gyorsítása.
- A tenuto és staccato játék gyorsítása egy hangon és skálamenetben.
- Differenciált hangindítás.
- A dinamikai árnyalás fejlesztése: az egészséges hang és a tiszta intonáció megőrzése mellett.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Munia: 33 etűd (Eötvös József Könyvkiadó)

Hinke: Schule für die Oboe (Peters 2418)

Sellner: Etűdök (EMB 12002)

Degen: 20 etűd

Beekun: 35 etűd

Pietsch: Schule für die Oboe (Hofmeister 1036)

Wiedemann: 45 etűd (Breitkopf 1717)

Snieckowsky: Etűdök I–II. (PWM 6209, 5537)

Pusecsnyikov: Válogatott etűdök

Kerényi: 55 előadási darab oboára vagy más dallamhangszerre

Corelli – Barbirolli: F–dúr concerto

Händel: Ária és Rondinella (EMB 6925)

Händel: B–dúr concerto no. 2

Geminiani: e–moll szonáta I.– IV. tétel

Követelmény

A megszerzett ismeretek, készségek önálló alkalmazása.

Dúr és–moll hangsorok, hármashangzat–felbontásokkal, tercmenetekkel.

Különböző karakterű és tempójú, többféle ritmikai és technikai feladatot tartalmazó gyakorlatok biztonságos eljátszása.

Barokk szonáta vagy concerto lassú és gyors tételpárja, vagy más, hasonló terjedelmű előadási darab eljátszása kotta nélkül, tiszta intonációval, technikai biztonsággal, értelmes zenei tagolással, kifejezően, szép hangon, dinamikai árnyaltsággal, kísérettel.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor
- Egy hosszabb, közepes tempójú etűd
- Két különböző karakterű előadási darab vagy egy lassú–gyors tételpár, lehetőleg kotta nélkül, zongorakísérettel.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Ékesítések: paránytrilla, trilla előkével és utókéval, mordent (írasmódjuk, ritmusuk).
- A játszott anyag formai és harmóniai elemzése, hangnemi kitérések értelmezése, moduláció.
- Tempójelzések és zenei kifejezések széleskörű ismerete.
- Bonyolultabb ritmusképletek eljátszása (kvintola, szextola).
- Az ütemfajták, hangjegyértékek átfogó ismerete.
- A tanult anyagban szereplő zenei formák ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A jó légzés–támasz tudatos alkalmazása és kontrollja.
- A hangszer biztos megszólaltatása az alsó és a felső regiszterben is, törekedve a kiegyenlített hangzásra.
- Tudatos és igényes hangképzés.
- A dinamikai árnyalás továbbfejlesztése: $p < f$ –ig, az egészséges hang és a tiszta intonáció megőrzése mellett.
- Az önállóság fejlesztése a gazdaságos, módszeres gyakorlásban.
- Hangsorok megszólaltatása különböző játékmódokban, ritmusvariációkkal, fokról fokra menetekben is.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Munia – Lénárd: 44 válogatott etűd (Eötvös József Könyvkiadó)

Hinke: Schule für die Oboe (skálaetűdök) (Peters 2418)

Sellner: Etűdök (EMB 12002)

Degen: 20 etűd

Beekun: 35 etűd

Pietsch: Schule für die Oboe (Hofmeister 1036)

Snieckowsky: Etűdök I–II. (PWM 6209, 5337)

Wiedemann: 45 etűd (Breitkopf 1717)

Pusecsnyikov: Válogatott etűdök

Kerényi: 55 előadási darab oboára vagy más dallamhangszerre

Corelli – Barbirolli: F–dúr concerto

Händel: B–dúr concerto no. 2

Telemann: c–moll szonáta (Breitkopf 4176)

Gárdonyi: Fantázia oboára és zongorára

Cimarosa: Oboaverseny III–IV. tétel

Követelmény

A megszerzett ismeretek, készségek önálló alkalmazása.

A hangok olvasása, fogásainak ismerete kromatikusan.

Hangsorok megszólaltatása, hármashangzatok, tercmenetek, fokról fokra oktávmenetek, különböző játékmódok variálásával is.

Lassú és gyors szonáta– vagy koncert–tételpár vagy más előadási darab igényes előadása lehetőleg kotta nélkül, kísérettel.

Kamarazene, vagy zenekari játék.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy nagyobb állóképességet igénylő etűd,
- Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele, vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

A hangterjedelem további bővítése

A tanuló megismertetése

- a tanult művek formai és harmóniai szerkezetével (hangnemi kitérés, moduláció fogalma)
- a barokk és klasszikus zenei stílusok jellemző sajátosságaival
- a különböző díszítések korhű és stílusos megoldásaival

A hangszerkezelés fejlesztése

- A megszerzett ismeretek és készségek karbantartása és továbbfejlesztése.
- A jó légzéstámasz tudatos alkalmazása és kontrollja.
- Tudatos hangképzés (dinamikai árnyaltság, jó kötés, kiegyenlített hangzás a különböző regiszterekben) a tiszta intonáció igényével.
- Dúr és moll hangsorok megszólaltatása hármashangzatok, hangközmenetekkel és egyéb skálafigurákkal.
- Megfelelő technikai-, és állóképességet igénylő, különböző karakterű etűdök biztonságos eljátszása megfelelő tempóban.
- Igényesebb előadási darabok (gyors és lassú tétel) értelmes, zeneileg kifejező megszólaltatása kotta nélkül, kísérettel.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Munia – Lénárd: 44 válogatott etűd (Eötvös József Könyvkiadó)

Hinke: Schule für die Oboe (Peters 2418)

Sellner: Etűdök (EMB 12002)

Degen: 20 etűd

Beekun: 35 etűd

Pietsch: Schule für die Oboe (Hofmeister 1036)

Snieckowsky: Etűdök I–II. (PWM 6209, 5537)

Wiedemann: 45 etűd (Breitkopf 1717)

Pusecsnyikov: Válogatott etűdök

Kerényi: 55 előadási darab oboára vagy más dallamhangszerre

Albinoni: B–dúr concerto (Kunzelmann GM 341)

Telemann: c–moll szonáta

Vivaldi: C–dúr oboaverseny – (kis C–dúr) – P.V.44–F.VII.no.4.

Cimarosa: Oboaverseny
Gárdonyi: Fantázia oboára és zongorára

Követelmény

A megszerzett ismeretek, készségek önálló alkalmazása.

A hangok olvasása, fogásainak ismerete kromatikusan, e3–ig.

Dúr és moll hangsorok megszólaltatása hármashangzatok, tercmenetek, fokról–fokra oktávmenetek, különböző játékmódok variálásával is.

Lassú és gyors szonáta, vagy koncert–tételpár vagy más előadási darab igényes előadása lehetőleg kotta nélkül, kísérettel.

Kamarazene, vagy zenekari játék.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
 - Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd,
 - Egy barokk szonáta vagy koncert–tételpár, vagy egy karakterdarab és egy kamarazenei mű.
- A kamaramű kivételével a darabokat lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

A „B” tagozatra irányítható tanulónak kiemelkedő zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal kell rendelkeznie, beleértve a gyors felfogóképességet és kitartó szorgalmat is, amely képessé teszi arra, hogy a „B” tagozat minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek megfeleljen.

A „B” tagozat feladatai az ismeretek és a hangszerkezelés fejlesztésében megegyeznek az „A” tagozat megfelelő évfolyamainál leírtakkal. Az etűdök és előadási darabok száma és nehézségi foka a tanuló felkészültségének megfelelően növelhető.

A „B” tagozat különböző évfolyamaiban a tanuló hangszeres játéka elsősorban hangminőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangkészlet folyamatos bővítése.
- A tanult művek formai elemzése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzéstechnika és a befúvás állandó ellenőrzése, tökéletesítése.
- A hangindítás gyorsítása (repetíció, skálamenet) laza torokkal, kis nyelvmozgással.
- A kéztartás és az ujjak munkájának állandó javítása (laza, mozgékony ujj–játék elérése).
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok megszólaltatása hármashangzat–felbontással, tercmenettel.
- Társas zenélés: előadási darabok zongorakísérettel, könnyű duók.

Ajánlott tananyag

Munia: Oboaiskola (Eötvös József Könyvkiadó)

Meszlényi – Szélpál: Oboa–ABC (EMB 14059)

Hinke: Schule für die Oboe (Peters 2418)

Doemens – Maiwald: Spielbuch I., II. (Schott ED 8163)
Pusecsnyikov: Könnyű etűdök
Czidra: Furulyamuzsika (EMB 7888)
Markovich: Gradus (előadási darabok furulyára)
Oboamuzsika kezdőknek (Szeszler) (EMB 6925)
Tanzbüchlein für Blockflöte
Kamarazene kezdőknek (EMB 6915, 8741)

Követelmény

Helyes légzés, befúvás, hangindítás.

A hangok ismerete, fogása a tanult hangtartományban.

dúr és összhangzatos moll a hangterjedelem teljes kihasználásával, hármashangzat-felbontással, tercmennel.

Gyakorlatok az ismert hangterjedelem teljes igénybevételel, egész, fél, negyed, nyolcad ritmusértékekkel, éles és nyújtott ritmussal, szinkópával.

16–32 ütem terjedelmű előadási darabok kotta nélkül, egészséges, jó hangon, tiszta intonációra törekedve, zeneileg tagoltan, kísérettel.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy gyakorlat (a megkívánt hangterjedelem kihasználásával),
- Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem folyamatos bővítése.
- A zenei anyagban szereplő előadási darabok formájának és stílusjegyeinek ismerete.
- Változó ütem, alla breve.
- A bővülő darab-repertoár újabb tempójelzései.
- Könnyebb ékesítések írásmódja, ritmusa.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés–támasztás, befúvás, hangindítás állandó ellenőrzése, javítása, törekvés a jó hangminőségre, a kiegyenlített hangzásra, és megfelelő egységes hangszínre, a regiszterváltásoknál megfelelő levegővezetéssel.
- Differenciált hangindítás és a hang szép befejezésének gyakorlása.
- A barokk és klasszikus táncok karakterének megfelelő elválasztott hangok.
- Dúr és–moll skálák, hármashangzatok, tercmennetek az artikulációs lehetőségek további bővítésével, staccato.
- Lapról játék, az előző év anyagának nehézségi fokán.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Hinke: Schule für die Oboe (Peters 2418)
Munia: 33 etűd (Eötvös József könyvkiadó)
Sellner: Etűdök (EMB 12002)
Snieckowsky: Etűdök I–II. kötet (PWM 6209, 5537)
Pusecsnyikov: Válogatott etűdök

Pietsch: Schule für die Oboe (Hofmeister 1036)
Oboamuzsika kezdőknek (EMB 6925)
Kerényi: 55 előadási darab oboára vagy más dallamhangszerre
Classical album (oboára) Boosey and Hawkes UE 19817
Oboaduók kezdőknek (Szeszler) (EMB 8294)
Kamarazene kezdőknek (EMB 6915, 8741)
Kocsár Miklós: Saltus Hungaricus I–II. tétel (EMB 6744)
Corelli – Barbirolli: F–dúr concerto

Követelmény

Az eddig megszerzett többirányú ismeretek és készségek helyes alkalmazása, különös tekintettel az alapfunkciókra.

Önálló hangolás.

Jó kottaolvasási készség, a hangok fogásainak ismerete és használatuk C³–ig.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok, hármashangzat–felbontással, tercmenetek, az összes artikuláció felhasználásával.

Nagyobb állóképességet igénylő, különböző karakterű etűdök biztonságos eljátszása.

Barokk vagy más stílusú előadási darabok (gyors és lassú tételek) értelmes, zeneileg kifejező megszólaltatása kotta nélkül, kísérettel.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy gyakorlat
- Két különböző jellegű és tempójú előadási darab, vagy tétel kotta nélkül, kísérettel, vagy egy előadási darab és egy kamarazenei mű.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Hangkészlet további bővítése.
- Ékesítések: paránytrilla, trilla előkével és utókéval, mordent.
- A játszott anyag formai és harmóniai elemzése.
- A legfontosabb tempójelzések és zenei kifejezések ismerete.
- Az ütemfajták, aszimmetrikus ütemek, hangjegyértékek átfogó ismerete.
- A tanult anyagban szereplő zenei formák ismerete: rondó– és variációs forma, barokk és klasszikus táncok jellegzetességei

A hangszerkezelés fejlesztése

- A megszerzett technikai készségek folyamatos tökéletesítése (légzés–, nyelv– és manuális technika).
- A hangszer biztos megszólaltatása az alsó és a felső regiszterben is, törekedve a kiegyenlített hangzásra.
- A nyelv– és ujjtechnika összehangolása.
- A legato játék gyorsítása.
- A tenuto és staccato játék gyorsítása egy hangon és skálamenetben.
- Differenciált hangindítás.
- A dinamikai árnyalás fejlesztése: az egészséges hang és a tiszta intonáció megőrzése mellett.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Munia: 33 etűd (Eötvös József Könyvkiadó)

Hinke: Schule für die Oboe (Peters 2418)

Sellner: Etűdök (EMB 12002)

Degen: 20 etűd

Beekum: 35 etűd

Pietsch: Schule für die Oboe (Hofmeister 1036)

Wiedemann: 45 etűd (Breitkopf 171)

Snieckowsky: Etűdök I–II. (PWM 6205, 5537)

Pusecsnyikov: Válogatott etűdök

Kerényi: 55 előadási darab oboára vagy más dallamhangszerre

Corelli – Barbirolli: F–dúr concerto

Händel: Ária és Rondinella (EMB 6925)

Geminiani: e–moll szonáta I.–IV.

Sosztakovics: Románc

Követelmény

Legyen képes a tanuló a megszerzett ismeretek és készségek önálló alkalmazására.

Hangterjedelem bővítése.

Dúr és moll hangsorok, hármashangzatok, tercmenet és egyéb skálafigurációk különböző ritmusvariációkkal és kombinált játékmódokkal is.

Különböző karakterű és tempójú, hosszabb lélegzetű és nagyobb technikai képzettséget kívánó etűdök eljátszása.

Barokk szonáta vagy concerto tételpárjának vagy más különböző karakterű előadási darabnak zeneileg igényes eljátszása kotta nélkül, zongorakísérettel.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

– Egy hangsor

– Egy hosszabb etűd

– Két különböző karakterű előadási darab vagy egy tételpár kotta nélkül, zongorakísérettel.

Az egyik darabot vagy tételt kamaramű is helyettesítheti.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– Hangkészlet további bővítése.

– Ékesítések: paránytrilla, trilla előkével és utókével, mordent (írásmódjuk, ritmusuk).

– A játszott anyag formai és harmóniai elemzése, hangnemi kitérések értelmezése a moduláció. Bonyolultabb ritmusképletek eljátszása.

– Az ütemfajták, hangjegyértékek átfogó ismerete.

– A tanult anyagban szereplő zenei formák ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

– A jó légzéstámasz tudatos alkalmazása és kontrollja.

– A hangszer biztos megszólaltatása az alsó és a felső regiszterben is, törekedve a kiegyenlített hangzásra.

– Tudatos és igényes hangképzés.

- A dinamikai árnyalás továbbfejlesztése: $p < f$ –ig, az egészséges hang és a tiszta intonáció megőrzése mellett.
- Hangsorok különböző ritmusvariációkkal,
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Munia – Lénárd: 44 válogatott etűd (Eötvös József Könyvkiadó)

Hinke: Schule für die Oboe (skálaetűdök) (Peters 2418)

Sellner: Etűdök (EMB 12002)

Degen: 20 etűd

Beekun: 35 etűd

Pietsch: Schule für die Oboe (Hofmeister 1036)

Sniecewsky: Etűdök I–II. (PWM 6209, 5537)

Wiedemann: 45 etűd (Breitkopf 1717)

Pusecsnyikov: Válogatott etűdök

Kerényi: 55 előadási darab oboára vagy más dallamhangszerre

Corelli – Barbirolli: F–dúr concerto

Händel: B–dúr concerto no.2

Telemann: c–moll szonáta (Breitkopf 4176)

Albinoni: B–dúr concerto (Kunzelmann GM341)

Gárdonyi: Fantázia oboára és zongorára

Követelmény

Hangterjedelem: b–e³–ig.

Kiegyenlített hangzás a szélső regiszterekben is.

Árnyalt dinamika (crescendo – decrescendo) a tiszta intonáció megtartása mellett.

Hangsorok: dúr és összhangzatos moll skálák hármashangzatok, tercmenet és egyéb skálafigurák különböző játékmódok variálásával is.

Szonáta, vagy koncert tételpár vagy más előadási darab biztos és zeneileg igényes előadása kotta nélkül, kísérettel.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor
- Egy nagyobb állóképességet igénylő etűd
- Egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

A hangterjedelem további bővítése

A tanuló megismertetése

- a legegyszerűbb hangszerjavítási módokkal
- a tanult művek formai és harmóniai szerkezetével (hangnemi kitérés, moduláció fogalma)
- a barokk és klasszikus zenei stílusok jellemző sajátosságaival
- a különböző díszítések korhű és stílusos megoldásaival

A hangszerkezelés fejlesztése

- A megszerzett ismeretek és készségek karbantartása és továbbfejlesztése.

- A jó légzés–támasz tudatos alkalmazása és kontrollja.
- Tudatos hangképzés (dinamikai árnyaltság, jó kötés, kiegyenlített hangzás a különböző regiszterekben) a tiszta intonáció igényével.
- Dúr és moll hangsorok, hármashangzatok, hangközmenetekkel és egyéb skálafigurákkal
- Igényesebb előadási darabok (gyors és lassú tétel) értelmes, zeneileg kifejező megszólaltatása kotta nélkül, kísérettel.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Munia – Lénárd: 44 válogatott etűd (Eötvös József Könyvkiadó)

Hinke: Schule für die Oboe (Peters 2418)

Sellner: Etűdök (EMB 12002)

Beekun: 35 etűd

Pietsch: Schule für die Oboe (Hofmeister 1036)

Sniecekowsky: Etűdök I–II. PWM 6209, 5537)

Wiedemann: 45 etűd (Breitkopf 1717)

Pusecsnyikov: Válogatott etűdök

Albinoni: B–dúr concerto (Kunzelmann GM341)

Telemann: c–moll szonáta (Breitkopf 4176)

Vivaldi: C–dúr oboaverseny – (kis C–dúr) – P.V.44–F.VII.no.4.

Cimarosa: Oboaverseny

Gárdonyi: Fantázia oboára és zongorára

Head: Gavotte, Presto, Elégikus tánc, vagy ennek megfelelő nehézségű előadási darabok

Követelmény

A hangok gyors olvasása, fogásainak ismerete és használata kromatikusan f3–ig.

Hangsorok, hármashangzatok, hangközmenetek különböző játékmódok variálásával is.

Szonáta– vagy koncert (lassú és gyors) tételpár, vagy más karakterdarab igényes előadása kotta nélkül, kísérettel.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor
- Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd
- Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló legyen képes

- az oboázáshoz szükséges hasi légzést és rekeszizmokkal való támaszt alkalmazni,
- szabályos kéz–, hangszer– és testtartással játszani,
- jó hangindítással, közepes és nagy hangon hosszú hangokat fújni, lekerekített befejezéssel,
- megfelelő gyorsasággal egyenletes legato skálameneteket játszani,
- skálák eljátszására 4 #, 4 b előjegyzésig, b–e3 hangterjedelemben (legato, tenuto és staccato, fokról fokra, tercmenet, hármashangzatok),

Ismerje

- a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,

– a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

– az oboázáshoz szükséges hasi légzést és a rekeszizmokkal történő támasztást megfelelően alkalmazni,

– hosszú (tenuto) és különböző staccato hangokat játszani egy hangot repetálva és skálamenetben b–e3 hangterjedelemben,

Tudjon

– önállóan hangolni,

– a játékát kontrollálva, gazdaságosan gyakorolni.

A művészeti alapvizsga követelményei

Művészeti alapvizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Oboa főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy etűd; Sellner: Etűdök (EMB 12002), Pusecsnyikov (Musica Rara), Snieczkovsky: Etűdök I. (PWM 6209), Hinke: Skálaetűdök (Peters), Degen (Supraphon), Beekum (HU 3795), Munia: 33 etűd, Munia–Lénárd: 44 válogatott etűd, (Eötvös József Könyvkiadó), valamint a Wiedemann: 45 etűd (Breitkopf) nehézségi szintjén.

– Két előadási darab, amelyből az egyik lehet kamaramű is; Corelli–Barbirolli: F–dúr concerto (Boosey&Hawkes), Händel: Ária és Rondinella (EMB 6925), Geminiani: e–moll szonáta, Sosztakovics: Románc nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Egy etűd; Hinke: Skálaetűdök (Peters), Degen (Supraphon), Pusecsnyikov (Musica Rara), Snieczkovsky I–II. (PWM 6209), Beekum (HU 3795), Munia: 33 etűd, Munia–Lénárd: 44 válogatott etűd, (Eötvös József Könyvkiadó), a Wiedemann: 45 etűd (Breitkopf) nehézségi szintjén.

– Két előadási darab, amelyből az egyik lehet kamaramű is, pl. egy barokk mű lassú és gyors tétele, vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab; Corelli: Barbirolli: F–dúr concerto, Händel: Ária és Rondinella (EMB 6925), Telemann: c–moll szonáta, Albinoni: B–dúr concerto: II–III. t., Cimarosa: Oboaverseny, Head: Gavotte, Presto, Elégikus tánc, Vivaldi: C–dúr oboaverseny – kis C–dúr P.V. 44–F. VII. no. 4/1. t. (EMB 5659) nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

– megfelelés az előírt követelményeknek,

– technikai felkészültség,

– helyes légzés, testtartás, hangszertartás,

- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ezért a továbbképző évfolyamok feladatai elsősorban a fejlesztés lehetséges irányait és célját tartalmazzák.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

A tanuló ismerje

- hangszerét,
- a tanult művek formai és harmóniai szerkezetét,
- a barokk, klasszikus, romantikus és XX. századi zenei stílusok jellemző sajátosságait,
- a tanult művekben alkalmazott különböző díszítések korhű és stílusos alkalmazását.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A megszerzett ismeretek, készségek állandó karbantartása és továbbfejlesztése.
- A jó légzés–támasz tudatos alkalmazása és kontrollja.
- Tudatos és igényes hangképzés (dinamikai árnyaltság, jó kötés kiegyenlített hangzás és egységes hangszín a különböző regiszterekben) a tiszta intonáció igényével.
- A módszeres és gazdaságos gyakorlás fokozott igényének kialakítása.
- A tanuló legyen képes a játszott darabok levegővétellel való önálló tagolására.
- Önálló hangolás.
- A vibrato elsajátítása, lassítása, sűrítése.
- Legyen képes hangszere intonációs hibáinak tudatos módosítására.
- A lapról olvasási készség fejlesztése a kamarazenei és zenekari játékhoz.
- Egyszerűbb díszítések önálló alkalmazása.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Kerényi: 22 etűd

Schmitt: Etűdök I–II. (Universal 7514)

Ferling: 48 etűd (Universal 17514)

Nazarov: 27 etűd

Lamotte: 18 etűd

Luft: 24 etűd (Peters 2963)

Ferling: 18 etűd (Universal 17518)

Braun: 18 caprice

Donizetti: Szonáta (Peters 5919)
 Telemann: a–moll szonáta (Leduc 21044)
 Telemann: g–moll szonáta (Breitkopf 4171)
 Vivaldi: d–moll concerto
 Vivaldi: a–moll concerto RV 461 (EMB 3769)
 Marcello: d–moll concerto (Peters 9484)
 Bartók: Három csíkmegyei népdal (EMB 2467)
 Cimarosa: Oboaverseny
 Schumann: 3 románc (EMB 1241)
 Bellini: Concertino
 Dubois: Középkori ballada (Leduc 21353)
 Weber: Concertino (Kunzelmann GM910)
 Haydn: C–dúr oboaverseny (Peters 8233)
 Hummel: Bevezetés, Téma és variációk
 Ránki: Don Quijote y Dulcinea (EMB 3490)
 Händel: c–moll szonáta (Peters 3035)

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal megőrzése.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok az ismert módokon.

Lassú–gyors szonáta, vagy koncert–tételpár, vagy más előadási darab igényes előadása lehetőleg kotta nélkül, kísérettel; kamaramű előadásában való aktív részvétel.

Az évvégi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd,
- Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

A tanuló ismerje

- hangszerét,
- a tanult művek formai és harmóniai szerkezetét,
- a barokk, klasszikus, romantikus és XX. századi zenei stílusok jellemző sajátosságait,
- a tanult művekben alkalmazott különböző díszítések korhű és stílusos alkalmazását.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A megszerzett ismeretek, készségek állandó karbantartása és továbbfejlesztése.
- A jó légzés–támasz tudatos alkalmazása és kontrollja.
- Tudatos és igényes hangképzés (dinamikai árnyaltság, jó kötés kiegyenlített hangzás és egységes hangszín a különböző regiszterekben) a tiszta intonáció igényével.
- A módszeres és gazdaságos gyakorlás fokozott igényének kialakítása.
- A tanuló legyen képes a játszott darabok levegővétellel való önálló tagolására.
- Önálló hangolás.
- A vibrato elsajátítása, lassítása, sűrítése.
- Legyen képes hangszere intonációs hibáinak tudatos módosítására.

- A lapról olvasási készség fejlesztése a kamarazenei és zenekari játékhoz.
- Egyszerűbb díszítések önálló alkalmazása.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Kerényi: 22 etűd
 Schmitt: Etűdök I–II.
 Ferling: 48 etűd (Universal 17514)
 Nazarov: 27 etűd
 Lamotte: 18 etűd
 Luft: 24 etűd (Peters 2963)
 Ferling: 18 etűd (Universal 17518)
 Braun: 18 caprice
 Cimarosa: Oboaverseny
 Schumann: 3 románc (EMB 12841)
 Bellini: Concertino
 Bozza: Conte pastorale (Leduc 21305)
 Weber: Concertino (Kunzelmann 910)
 Haydn: C–dúr oboaverseny (Peters 8233)
 Hummel: Bevezetés, Téma és variációk
 Ránki: Don Quijote y Dulcinea (EMB 34901)
 Händel: c–moll szonáta (Peters 3035)
 Händel: g–moll szonáta (Peters 3035)
 Hindemith: Szonáta (Schott 3676)

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal fejlesztése.
 Dúr és összhangzatos moll hangsorok az ismert módokon.
 Lassú–gyors szonáta, vagy koncert–tételpár, vagy más előadási darab igényes előadása lehetőleg kotta nélkül, kísérettel; kamaramű előadásában való aktív részvétel.

Az évvégi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd,
- Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Ütemfajták, ritmusértékek, ritmusképletek átfogó ismerete.
- Díszítések korhű alkalmazása.
- A nád kiválasztásának szempontjai.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés, ujj- és nyelvtechnika továbbfejlesztése.
- Skálázás a korábban megismert módokon; kromatikus skála.
- Rendszeres lapról olvasás.

– Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag:

Kerényi: 22 etűd

Schmitt: Etűdök I–II. (Universal 7514)

Ferling: 48 etűd (Universal 17514)

Nazarov: 27 etűd

Lamotte: 18 etűd

Luft: 24 etűd (Peters 2963)

Ferling: 18 etűd (Universal 17518)

Braun: 18 caprice

Paessler: 6 capriccio,

Donizetti: Szonáta (Peters 5919)

Nielsen: Románc és Humoreszk

Telemann: a–moll szonáta (Leduc 21044)

Telemann: g–moll szonáta (Breitkopf 4171)

Vivaldi: d–moll concerto

Vivaldi: a–moll concerto RV 461 (EMB 3769, RV536 (EMB 6364)

Marcello: d–moll concerto (Peters 9484)

Bartók: Három csíkmegyei népdal (EMB 2467)

Gaál: Szonatina

Rösler–Rosetti: F–dúr concerto I. (Kunzelmann 996)

Glinka: Ária és Rondó

Cimarosa: Oboaverseny

Schumann: 3 románc (EMB 12841)

Bellini: Concertino

Bozza: Conte pastorale (Leduc 21353)

Weber: Concertino (Kunzelmann 910)

Haydn: C–dúr oboaverseny (Peters 8233)

Hummel: Bevezetés, Téma és variációk

Ránki: Don Quijote y Dulcinea (EMB 3490)

Händel: c–moll szonáta (Peters 3035)

Händel: g–moll szonáta (Peters 3035)

Hindemith: Szonáta (Schott 3676)

Követelmény

A hangok olvasása és fogásainak ismerete e³–ig.

Dúr és moll hangsorok a fent említett módokon

Egy teljes concerto vagy szonáta, két karakterdarab.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

– Egy hangsor,

– Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd,

– Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Ütemfajták, ritmusértékek, ritmusképletek átfogó ismerete.
- Díszítések korhű alkalmazása.
- A nád kiválasztásának szempontjai.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés, ujj- és nyelvtechnika továbbfejlesztése.
- Skálázás a korábban megismert módokon; kromatikus skála.
- Rendszeres lapról olvasás.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag:

Kerényi: 22 etűd

Schmitt: Etűdök I–II.

Ferling: 48 etűd (Universal 17514)

Nazarov: 27 etűd

Lamotte: 18 etűd

Luft: 24 etűd (Peters 2963)

Ferling: 18 etűd (Universal 17518)

Braun: 18 caprice

Paessler: 6 capriccio,

Donizetti: Szonáta (Peters 5915)

Nielsen: Románc és Humoreszk

Telemann: a–moll szonáta (Leduc 21044)

Telemann: g–moll szonáta (Breitkopf 4171)

Vivaldi: d–moll concerto

Vivaldi: a–moll concerto RV 461 (EMB 3769), RV 531 (EMB 6364)

Marcello: d–moll concerto (Peters 9484)

Bartók: Három csíkmegyei népdal (EMB 2467)

Gaál: Szonatina

Rösler–Rosetti: F–dúr concerto I. (Kunzelmann 996)

Glinka: Ária és Rondó

Cimarosa: Oboaverseny

Schumann: 3 románc (EMB 12841)

Bellini: Concertino

Bozza: Conte pastorale (Leduc 21305)

Weber: Concertino (Kunzelmann 910)

Haydn: C–dúr oboaverseny (Peters 8233)

Hummel: Bevezetés, Téma és variációk

Ránki: Don Quijote y Dulcinea

Händel: c–moll szonáta (Peters 3035)

Händel: g–moll szonáta (Peters 3035)

Hindemith: Szonáta (Schott 3676)

Követelmény

A hangok olvasása és fogásainak ismerete e³–ig.

Dúr és moll hangsorok a fent említett módokon

Egy teljes concerto vagy szonáta, két karakterdarab.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd,
- Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

A továbbképző évfolyamok „B” tagozatos tanulói nem zenei jellegű közismereti tanulmányaik mellett is meg akarják őrizni a zenei pálya választásának lehetőségét.

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem bővítése kromatikusan.
- Ütemfajták, ritmusértékek, ritmusképletek átfogó ismerete.
- Díszítések korhű alkalmazása.
- A nád kiválasztásának szempontjai.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés, ujj- és nyelvtechnika továbbfejlesztése.
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok 5#, 5b előjegyzésig, hármashangzat felbontásokkal, – tercmenetekkel.
- Skálázás a korábban megismert módokon; kromatikus skála.
- Rendszeres lapról olvasás.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag:

Kerényi: 22 etűd

Schmitt: Etűdök I–II.

Ferling: 48 etűd (Universal 17514)

Nazarov: 27 etűd

Lamotte: 18 etűd

Luft: 24 etűd (Peters 2963)

Ferling: 18 etűd (Universal 17514)

Braun: 18 caprice

Donizetti: Szonáta (Peters 5919)

Nielsen: Románc és Humoreszk

Telemann: a–moll szonáta (Leduc 21044)

Telemann: g–moll szonáta (Breitkopf 4171)

Vivaldi: d–moll concerto

Vivaldi: a–moll concerto (RV 461 (EMB 3769), RV 536 (EMB 6364)

Marcello: d–moll concerto (Peters 9484)

Bartók: Három csikmegyei népdal (EMB 2467)

Gaál: Szonatina

Rösler–Rosetti: F–dúr concerto I. (Kunzelmann 996)

Glinka: Ária és Rondó
 Cimarosa: Oboaverseny
 Schumann: 3 románc (EMB 12741)
 Bellini: Concertino
 Dubois: Középkori ballada (Leduc 21353)
 Weber: Concertino (Kunzelmann 910)
 Haydn: C–dúr oboaverseny (Peters 8233)
 Hummel: Bevezetés, Téma és variációk
 Ránki: Don Quijote et Dulcinea (EMB 3490)
 Händel: c–moll szonáta (Peters 3035)
 Händel: g–moll szonáta (Peters 3035)
 Hindemith: Szonáta (Schott 3676)

Követelmény

A hangok olvasása és fogásainak ismerete e³–ig.
 Dúr és moll hangsorok hármashangzat felbontásokkal, tercmenetekkel 5#, 5b–ig.
 Egy teljes concerto vagy szonáta, két karakterdarab.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd,
- Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres ismeretek átadása

- A hangterjedelem bővítése.
- A nádalakítás alapvető tudnivalói.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Dúr és moll hangsorok 6#, 6b előjegyzésig a már ismert menetekkel, ritmus– és artikulációs variációkkal.
- A skálázás tempójának növelése.
- Fokozott dinamikai kontrasztok elérése a kifejezőbb előadásmód érdekében.
- A hangerő és hangszín kiegyenlítése a szélső regiszterek között.
- Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Kerényi: 22 etűd
 Schmitt: Etűdök I–II.
 Ferling: 48 etűd (Universal 17514)
 Nazarov: 27 etűd
 Lamotte: 18 etűd
 Luft: 24 etűd (Peters 2963)
 Ferling: 18 etűd (Universal 17514)
 Braun: 18 caprice
 Donizetti: Szonáta (Peters 5919)

Nielsen: Románc és Humoreszk
 Telemann: a–moll szonáta (Leduc 21044)
 Telemann: g–moll szonáta (Breitkopf 4171)
 Vivaldi: d–moll concerto
 Vivaldi: a–moll concerto (RV 461 (EMB 3769), RV 536 (EMB 6364))
 Marcello: d–moll concerto (Peters 9484)
 Bartók: Három csíkmegyei népdal (EMB 2467)
 Gaál: Szonatina
 Rösler–Rosetti: F–dúr concerto I. (Kunzelmann 996)
 Glinka: Ária és Rondó
 Cimarosa: Oboaverseny
 Schumann: 3 románc (EMB 12741)
 Bellini: Concertino
 Dubois: Középkori ballada (Leduc 21353)
 Weber: Concertino (Kunzelmann 910)
 Haydn: C–dúr oboaverseny (Peters 8233)
 Hummel: Bevezetés, Téma és variációk
 Ránki: Don Quijote et Dulcinea (EMB 3490)
 Händel: c–moll szonáta (Peters 3035)
 Händel: g–moll szonáta (Peters 3035)
 Hindemith: Szonáta (Schott 3676)

Követelmény

Dúr és moll hangsorok 6#, 6b előjegyzésig a ritmus– és artikulációs variációkkal.

Etűdök 5#, 5b előjegyzésig.

Egy teljes szonáta, egy concerto, két egyéb mű.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd,
- Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres ismeretek átadása

- A hangterjedelem további bővítése.
- A nádfaragási ismeretek bővítése.
- A hangszerjavítás alapvető tudnivalói.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A biztos és differenciált hangindítás gyakorlása.
- Tökéletes alapfunkciók kialakítása.
- Az összes skála 7#, 7b-ig.
- Újabb skálafigurációk szekvenciákkal.
- Differenciált dinamikai skála kifejlesztése.
- A zenei kifejezőkészségre való fokozott törekvés.
- A kottaolvasási készség állandó fejlesztése.

– Kamarazene, vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag:

Kerényi: 22 etűd
Schmitt: Etűdök I–II.
Ferling: 48 etűd (Universal 17514)
Nazarov: 27 etűd
Lamotte: 18 etűd
Luft: 24 etűd (Peters 2963)
Ferling: 18 etűd (Universal 17514)
Braun: 18 caprice
Donizetti: Szonáta (Peters 5919)
Nielsen: Románc és Humoreszk
Telemann: a–moll szonáta (Leduc 21044)
Telemann: g–moll szonáta (Breitkopf 4171)
Vivaldi: d–moll concerto
Vivaldi: a–moll concerto (RV 461 (EMB 3769), RV 536 (EMB 6364))
Marcello: d–moll concerto (Peters 9484)
Bartók: Három csikmegyei népdal (EMB 2467)
Gaál: Szonatina
Rösler–Rosetti: F–dúr concerto I. (Kunzelmann 996)
Glinka: Ária és Rondó
Cimarosa: Oboaverseny
Schumann: 3 románc (EMB 12741)
Bellini: Concertino
Dubois: Középkori ballada (Leduc 21353)
Weber: Concertino (Kunzelmann 910)
Haydn: C–dúr oboaverseny (Peters 8233)
Hummel: Bevezetés, Téma és variációk
Ránki: Don Quijote et Dulcinea (EMB 3490)
Händel: c–moll szonáta (Peters 3035)
Händel: g–moll szonáta (Peters 3035)
Hindemith: Szonáta (Schott 3676)

Követelmény:

Hangsorok 7#, 7b előjegyzésig.
Etűdök 5#, 5b–ig.
Egy teljes concerto vagy szonáta, két egyéb előadási darab.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd,
- Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A nádfaragás gyakorlása.
- A vibrato elsajátítása.
- A duplanyelv.
- Tájékozódás az oboa szóló- és kamarairodalmában.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tökéletes alapfunkciók automatikussá tétele.
- A vibrato gyakorlása a tudatos alkalmazásig.
- A dupla staccato elsajátítása.
- Az összes skála b–fisz³ hangterjedelemben a már ismert módokon.
- A technikai és zenei megvalósítás összhangjának továbbfejlesztése.
- Kamarazene vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Ferling: 48 etűd (Universal 17514)

Ferling: 18 etűd (Universal 17514)

Nazarov: 27 etűd

Lamotte: 18 etűd

Luft: 24 etűd (Peters 2963)

Donizetti: Szonáta (Peters 5919)

Telemann: a–moll szonáta (Leduc 21044)

Telemann: g–moll szonáta (Breitkopf 4171)

Vivaldi: d–moll concerto

Vivaldi: a–moll concerto (RV 461 (EMB 3769), RV 536 (EMB 6364)

Marcello: d–moll concerto (Peters 9484)

Bartók: Három csíkmegyei népdal (EMB 2467)

Rösler–Rosetti: F–dúr concerto I. (Kunzelmann 996)

Glinka: Ária és Rondó

Schumann: 3 románc (EMB 12741)

Bellini: Concertino

Dubois: Középkori ballada (Leduc 21353)

Weber: Concertino (Kunzelmann 910)

Haydn: C–dúr oboaverseny (Peters 8233)

Hummel: Bevezetés, Téma és variációk

Ránki: Don Quijote et Dulcinea (EMB 3490)

Händel: c–moll szonáta (Peters 3035)

Händel: g–moll szonáta (Peters 3035)

Hindemith: Szonáta (Schott 3676)

Követelmény:

Az összes dúr és moll skála.

Két teljes szonáta vagy egy teljes versenymű és egy előadási darab.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy hangsor,
- Egy többféle ritmikai vagy technikai feladatot tartalmazó hosszabb etűd,

– Két előadási darab vagy egy barokk mű lassú és gyors tétele vagy egy barokk tétel és egy karakterdarab kísérettel, kotta nélkül. Az egyik darab vagy tétel helyett kamaramű is játszható.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

– a hangszerét

Legyen képes

- helyes testtartásra, hangszertartásra, a jó légzéstechnika tudatos alkalmazására,
- oldott, természetes hangszerkezelésre,
- tudatos és kontrollált gyakorlásra,
- dinamikailag árnyalt hangképzésre,
- tiszta intonációval, jó kötással és dinamikailag árnyaltan játszani,
- a kéz- és nyelvtechnika összehangolására,
- a fűrge szimplanyelv használatára,
- képességeinek megfelelő zenei anyag stílusos, zeneileg értelmes, kifejező előadására,
- kamara- és zenekari művek előadásában közreműködni,
- előadási darabokat korhű díszítéssel előadni,
- romantikus műveket vibrato alkalmazásával játszani.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes

- a sima kötés megvalósítására,
- az összehangolt kéz- és nyelvtechnika tudatos alkalmazására,
- fűrge szimplanyelv és duplanyelv használatára
- technikájának önálló továbbfejlesztésére.

Tudjon

- a hangszerén b–f3 között egyenletes ujjtechnikával játszani,
- lassú tételeket stílusos variációkkal előadni.
- egy etűdöt, valamint egy barokk szonátát vagy koncert-tételpárt, vagy egy karakterdarabot, és egy kamarazenei művet előadni

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Oboa főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy etűd vagy szólódarab vagy technikai jellegű mű; Ferling: 48 etűd (Hofmeister, Universall), Nazarov: 27 etűd oboára, Lamotte: 18 etűd, Schmidt: I–II., Luft: 24 etűd oboára (Peters), Kerényi Sándor: 22 etűd (Flaccus) oboára nehézségi szintjén.

– Egy barokk szonáta, vagy koncert–tételpár, vagy egy karakterdarab és egy kamarazenei mű;
Donizetti: Szonáta, Telemann: a–moll szonáta (Leduc), Telemann: g–moll szonáta (Breitkopf), Vivaldi: d–moll concerto, Vivaldi: a–moll concerto (EMB 7060), Marcello: d–moll concerto, Bartók: Három csíkmegyei népdal (EMB 2467), Gaál: Szonatina, Rösler–Rosetti: F–dúr concerto I., Nielsen: Románc és Humoreszk, Glinka: Ária és Rondo, Cimarosa: Oboaverseny (Boosey& Hawkes) nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Egy etűd vagy szólódarab vagy technikai jellegű mű; Ferling: 48 etűd (Hofmeister, Universall), Nazarov: 27 etűd oboára, Lamotte: 18 etűd, Schmidt: I–II., Luft: 24 etűd oboára (Peters), Kerényi Sándor: 22 etűd (Flaccus) Ferling: 18 gyakorlat, Paessler: 6 capriccio, oboára nehézségi szintjén.

– Egy barokk szonáta, vagy koncert–tételpár, vagy egy karakterdarab és egy kamarazenei mű;
Schumann: 3 románc (EMB 12841), Bellini: Concertino, Dubois: Középkori ballada (Leduc), Bozza: Conte pastorale (Leduc), Haydn: C–dúr oboaverseny (Breitkopf), Weber: Concertino, Hummel: Bevezetés, Téma és variációk, Ránki: Don Quijote et Dulcinea (EMB 3490), Händel: c–moll szonáta (Leduc), Händel: g–moll szonáta (Peters, Leduc), Hindemith: Szonáta nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Jó minőségű és állapotú tanulóhangszerek.

Kész nád (havonta, tanulónként 1 db).

Jól hangolt zongora.

Legalább 2 db állítható magasságú kottaállvány.

Teljes alakot visszaadó tükör.

Metronóm.

4.1.1.4 KLARINÉT

A klarinéttanítás általános célja, feladatai

- a helyes légzés kialakítása,
- a kifejező klarinéthang elsajátíttatása,
- a kéz-, test-, fej-, hangszertartás lazaságának tudatosítása,
- a megismert mozgásmechanizmusok automatikussá tétele,
- a biztonságos hangszerkezelés kialakítása,
- a belső hallás fejlesztése,
- a ritmus alapérzetének biztonságos alkalmazása,
- rendszerezett zenei ismeretek átadása.

Ismertesse meg a tanulókkal

- a klarinét történetét,
- a klarinét társhangszereit (fafúvós hangszercsalád),
- a hangszer irodalmát,
- a jelentősebb alkotó- és előadóművészek munkásságát.

Tudatosítsa

- a helyes légzéstechnikára épülő ideális befúvási mód (ansatz) együttes használatát,
- a hangminőség, dinamika és intonáció összefüggéseit,
- a hangszer könnyed kezelését, a laza mozgásérzetek kialakítását,
- a klarinét hangképzésének fizikai törvényszerűségeit,
- a rendszeres és helyes gyakorlási módszer alapelveit,
- a kottahű játék – mint legfontosabb alapelv – pontos betartását.

Fejlessze a tanuló zenei képességeit

- hangszeres technikáját,
- improvizációs tevékenységét (kreativitását),
- lapról játszási készségét.

Ösztönözze a tanulót

- a lapról olvasási készség folyamatos, aktív művelésére.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

A hangszeres előkészítő elsősorban a képesség kibontakozását, a készségek felmérését szolgálja.

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangszer részei, összeállításuk helyes módja, tisztítás, karbantartás. Nád felhelyezése.
- A helyes légzéstechnika ismertetése.
- A törzshangok olvasása és fogásai.
- Egyszerű ütem súlyok, ritmusértékek.
- Módosítójelek, ismétlőjel, korona, a levegővételi jele.
- A játékmód és artikuláció alapfogalmai, kivéve staccato.
- A helyes gyakorlás és memorizálás módszereinek tanítása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes légzéstechnika gyakoroltatása.
- Helyes test-, hangszer- és kéztartás kialakítása.
- A helyes befúvás, hangindítás és befejezés begyakorlása, a nyelv helyzete és szerepe.
- A megadott hangterjedelmen belül lehetőleg tisztán intonált, egészséges hang elérése.
- A helyes gyakorlás és memorizálás, fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Kovács: Klarinétozni tanulok I. (EMB Z 12282)

A szeretet dalai kl.-zg. „Alkotó Muzsikuskok Társasága”

Gallai Attila: A klarinétzene alapjai (Editio Tatabánya PZ 001)

Követelmény

A légzés, befúvás, hangindítás állandó ellenőrzése.

A törzshangok biztonságos olvasása és fogásainak ismerete a tanult terjedelemben.

Gyermekdalok, népdalok és egyéb dallamok megszólaltatása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Négy gyermekdal vagy népdal, illetve egyéb dallam kotta nélkül, a hangterjedelem minél teljesebb igénybevételével.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangszer részei, összeállításuk helyes módja, tisztítás, karbantartás.
- A nád szerepe és beállítása.
- A törzshangok ismeretének bővítése.
- A helyes légzéstechnika ismertetése.
- Egész, fél, negyed, nyolcad értékek és szünetjelek. Nyújtópont, pontozott ritmusok.
- Módosítójelek, ismétlőjel, korona, a levegővétel jele.
- Alapvető játékmódok ismeretének bővítése, kivéve staccato

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes légzéstechnika állandó gyakoroltatása.
- Helyes test-, hangszer- és kéztartás rögzítése.
- A helyes befúvás, hangindítás és befejezés gyakorlása, a nyelv helyzetének állandó kontrollja, rögzítése és szerepe.
- A megadott hangterjedelmen belül lehetőleg tisztán intonált, egészséges hang elérése.
- A helyes gyakorlás és memorizálás módjai.

Ajánlott tananyag

Klarinét ABC (Arany – Bakos – Meizl) OPI 1982

Kovács: Klarinétozni tanulok I. (EMB Z 12282)

A szeretet dalai kl.-zg. „Alkotó Muzsikuskok Társasága”

Gallai Attila: A klarinétzene alapjai (Editio Tatabánya PZ 001)

Követelmény

A légzés, befúvás, hangindítás állandó ellenőrzése.

A törzshangok biztonságos olvasása és fogásainak ismerete a tanult terjedelemben.
Gyermekdalok, népdalok és egyéb dallamok megszólaltatása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Négy gyermekdal vagy népdal, illetve egyéb dallam kotta nélkül, a hangterjedelem minél teljesebb igénybevételével.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam, „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A fafűvós hangszerek ismertetése, külső megjelenés, hangszín, hangmagasság (kezdőknél).
- A klarinét részei, összeállításuk helyes módja, tisztítás, karbantartás. Nád helyes felhelyezése.
- A törzshangok olvasása és fogásai.
- Egyszerű ütemszűk, ritmusértékek.
- Ismétlőjel, korona, levegővétel jele, módosítójelek.
- A dūr és moll érzet kialakítása, a hangsorok tudatosítása abszolút hangnévvel.
- A játékmód és artikuláció alapfogalmai, jelei, kivéve staccato.
- A szerkezet, tagolás alapfogalmai.
- A helyes gyakorlás és memorizálás különböző módjainak megismertetése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes légzéstechnika állandó megalapozása, gyakoroltatása.
- A helyes test-, hangszer- és kéztartás kialakítása és folyamatos ellenőrzése.
- A helyes befűvés, hangindítás és elválasztás.
- A megadott hangterjedelemben belül lehetőleg tisztán intonált, szép hang elérése, kitartott hangok mf dinamikával.
- Dūr hangsor kotta nélkül,
- Társas zenélés.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola I. (EMB Z 5503)

Kovács: Klarinétozni tanulok I. (EMB Z 12282)

Dudás L.: Klarinétiskola I. (Music Trade M 06)

Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I. (PWM 4550)

Követelmény

Jól beállított légzés, befűvés, hangindítás.

A törzshangok olvasása és fogásainak ismerete a tanult terjedelemben.

A hangsor ismerete és megszólaltatása kotta nélkül.

Rövid, előjegyzést nem tartalmazó gyakorlatok, népdalok, gyermekdalok fél, negyed, nyolcad értékekkel, Kovács B.: Klarinétozni tanulok I/58; 68., Balassa – Berkes: Klarinétiskola I/21, 48 stb. nehézségi fokán.

Előadási darabok (vagy népdalok), lehetőleg kísérettel. Pl. J. S. Bach: Parasztkantáta, W. A.

Mozart: Francia gyermekdal (Klarinétalbum I.–Edition Music–Soft)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két gyakorlat a tanult hangterjedelem minél teljesebb igénybevételével,
- Négy népdal, illetve egyéb dallam kotta nélkül, lehetőleg zongorakísérettel.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem bővítése.
- Éles és nyújtott ritmus, nyújtópont, szinkópa.
- Felütés, csonkaütem.
- A dúr és moll hangsor szerkezete, a természetes, összhangzatos és dallamos moll. A hármashangzat fogalma.
- Az enharmónia fogalma.
- A szerkezet, tagolás alapfogalmai; (pl. motívum, sor, ütemsúly).
- A tanult művek formai elemzése a periódus kérdés–felelet viszonya.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzéstechnika állandó ellenőrzése, tökéletesítése.
- Tartott hangok dinamikával.
- A hangindítás gyorsítása, repetíció a torok és nyelv lazaságának megőrzésével.
- A kéztartás és billentés állandó ellenőrzése, javítása.
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok, valamint hármashangzat–felbontásaik kotta nélkül, a tanult hangterjedelem határáig.
- Hangsorok gyakorlása repetícióval.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
- Társas zenélés.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola I. (EMB 5503)

Kovács: Klarinétozni tanulok I. (EMB 12282)

Dudás L.: Klarinétiskola I. (Music Trade M 06)

Perényi É: Klarinét–etűdök. (EMB 14300)

Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I. (PWM 4550)

Pèrier: Le débutant clarinettiste (Leduc A. L. 19075)

Követelmény

Helyes alapon nyugvó légzés, befúvás, hangindítás.

A hangok olvasása és fogásainak ismerete a tanult terjedelemben.

A tanult hangsorok, valamint hármashangzat–felbontásaik ismerete és megszólaltatása kotta nélkül.

Előjegyzés nélküli vagy 1 előjegyzésű gyakorlatok, népdalok, műzenei példák fél, negyed, nyolcad értékekkel, éles, nyújtott ritmussal vagy szinkópával, páros és páratlan lüktetéssel; a fenti hangterjedelem teljes igénybevételével; Perényi: Klarinét–etűdök: 17; 19. nehézségi fokán.

16–32 ütemes előadási darabok kulturált hangon, tagoltan, törekedve a tiszta intonációra, kísérettel. Pl. J. Brahms: Álommanó; M. Glinka: Air (Perényi: Repertoire 4., 5.)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,

- Két gyakorlat a hangterjedelem minél teljesebb igénybevételével,
- Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül (vagy egy előadási darab, és egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem bővítése a kisujj–billentyűknél mindkét fogásvariáció ismerete és alkalmazása.
- A tizenhatod érték és szünetjele, nyújtópont a nyolcad érték mellett, triola.
- A tanult művek formai elemzése: azonosság, hasonlóság, különbségek felismerése, a periódus kérdés–felelet viszonya.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzéstechnika állandó javítása, a megfelelő támasz kialakítása.
- A játékmód, artikuláció további differenciálása, finomítása (portato, staccato stb.).
- A dinamika határainak kiterjesztése a tiszta intonáció megtartása mellett.
- A regiszterváltások finomítása a levegő megfelelő vezetésével; az egységes hangszín kialakítása.
- Differenciált hangindítás és a hang szép befejezésének gyakorlása.
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok a tanult hangterjedelem alsó és felső határáig, hármashangzat–felbontások és tercmenetek, kotta nélkül.
- A skálázás tempójának fokozása különböző kötésekkel, repetíció. A belső hallás fejlesztése.
- Lapról játék az előző év anyagának nehézségi fokán.
- Társas zenélés.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola I. (EMB 5503)
 Dudás L.: Klarinétiskola II. (Music Trade M 07)
 Kovács: Klarinétozni tanulok I. (EMB 12282)
 Perényi É.: Klarinét–etűdök (EMB 14300)
 Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 2124)
 Giampieri: Raccolta di esercizi e studi (Ricordi ER 2183)
 Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I. (PWM 4550)
 Périer: Le débutant clarinettiste (Leduc A. L. 19075)
 100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)

Követelmény

A már megszerzett ismeretek és készségek helyes alkalmazása.
 A hangok olvasása és fogásainak ismerete a tanult terjedelemben.
 Dúr és összhangzatos moll hangsorok, valamint hármashangzat–felbontásaik ismerete és megszólaltatása, kotta nélkül.
 Mérsékelt tempójú, egyszerű ritmusképletekből álló, különböző karakterű gyakorlatok, műzenei példák biztonságos eljátszása a fenti hangterjedelemben, Perényi É.: Klarinét–etűdök 26; 32. nehézségi fokán.
 Több regisztert érintő előadási darabok stílusosan, tisztán intonálva, zongora– vagy egyéb hangszerkísérettel. Pl. Ch. W. Gluck: Boldog lelkek tánca (Klarinétalbum II.– Edition Music Soft), P. I. Csajkovszkij: Régi francia dal (Perényi: Repertoire 24)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű etűd,
- Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül (vagy egy előadási darab, és egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem bővítése
- A legegyszerűbb segédfogások.
- A klarinét szerepe a különböző zenei műfajokban.
- A harmincketted és szünetjele, tizenhatod triola, többütemes szünetek.
- A legegyszerűbb díszítések: rövid és hosszú előke, paránytrilla.
- Dalforma (ABA), triós forma.
- Tempo I, dal Segno, Vi-de.
- A játszott előadási darabok stílusjegyeinek megismerése (pl. tánc típusok).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés-, nyelv- és ujjtechnika területén megszerzett ismeretek és készségek elmélyítése, tökéletesítése.
- Minden regiszterben kiegyenlített, telt hang kialakítására való törekvés.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogása.
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok a tanult hangterjedelem alsó és felső határáig, kotta nélkül; hármashangzat felbontásokkal, tercmenetekkel.
- Skálázás különböző variációkkal: éles, nyújtott ritmusok, különféle kötések, repetíció.
- Az eddig megszerzett formai és szerkezeti ismeretek alkalmazása a művek előadásában.
- A lapról játék formailag és zeneileg igényes megvalósítása.
- Rendszeres társas zenélés vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB 5727)

Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB 13291)

Perényi É.: Klarinét-etűdök (EMB 14300)

Beekun: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)

Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)

Giampieri: Raccolta di esercizi e studi (Ricordi ER 2183)

Klosé: 45 artikulációs gyakorlat (Leduc A. L. 17089)

Kratochvil: 66 etűd

Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok II. (PWM 4594)

Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)

Périer: Le débutant clarinetiste (Leduc A. L. 19075)

100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)

Követelmény

Az eddig megszerzett ismeretek és készségek önálló alkalmazása.

A hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan a tanult terjedelemben.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok hármashangzat-felbontásaikkal, tercmeneteikkel együtt, kotta nélkül.

Nagyobb lélegzetű, különböző karakterű és tempójú, többféle technikai feladatot feldolgozó etűdök, műzenei példák megszólaltatása; Kovács: Klarinétozni tanulok II/9; 15. Balassa: Klarinétiskola II/ 7; 13. nehézségi fokán.

Nagyobb terjedelmű előadási darabok, tisztán intonálva, a mű stílusát és hangulatát tükröző előadásban, kísérettel. Pl. F. Schubert: Menuetto, G. Marie: Dal régi stílusban (Perényi: Repertoire 27., 19.)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül (vagy egy előadási darab, és egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A klarinét kialakulása, fejlődése, sajátosságai (furata, átfúvása, transzponáló jellege stb.).
- A hangterjedelem bővítése a kisujj–billentyűknél mindkét fogásvariáció ismerete és alkalmazása.
- Bonyolultabb segédfogások, tisztítófogások.
- További díszítések: a trilla, utóka, kettős ékesítés (mordent) írásmódja.
- A négyeshangzatok fogalma, domináns– és szűkített szeptim–felbontások. A tanuló ismerje fel és játékában alkalmazza a különböző stílusjegyeket.
- Rondóforma, variációs forma, szonátaforma.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés–, nyelv– és ujjtechnika területén megszerzett ismeretek és készségek további elmélyítése.
- Minden regiszterben kiegyenlített, telt hang kialakítása.
- Hangindítások és hangbefejezések gyakorlása.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogása.
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok a tanult hangterjedelem alsó és felső határáig, kotta nélkül; hármashangzat–, valamint domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, tercmenetekkel.
- Skálázás a korábban megismert módokon, különböző dinamikával, ritmikával és artikulációval.
- További díszítések: a trilla, utóka, kettős ékesítés (mordent) gyakorlása.
- A dinamikai árnyalás fejlesztése (crescendo, diminuendo).
- Az eddig megszerzett formai és szerkezeti ismeretek alkalmazása a művek előadásában.
- A lapról játék formailag és zeneileg igényes megvalósítása.
- Rendszeres társas zenélés vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB 5727)

Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB 13291)

Perényi É.: Klarinét etűdök (EMB 14300)

Beekum: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)

Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)

Giampieri: Raccolta di esercizi e studi (Ricordi ER 2183)

Klosé: 45 artikulációs gyakorlat (Leduc A. L. 17089)
Kratochvil: 66 etűd
Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok II. (PWM 4594)
Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok III. (PWM 4905)
Müller (I.): Etűdök (Ricordi 00132700)
Périer: Le débutant clarinettiste (Leduc A. L. 19075)
100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)

Követelmény

Az eddig megszerzett ismeretek és készségek önálló alkalmazása.

A hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan a tanult terjedelemben.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok kotta nélkül; hármashangzat–felbontásokkal, tercmenetekkel.

Nagyobb lélegzetű, különböző karakterű és tempójú, többféle technikai feladatot feldolgozó etűdök, műzenei példák megszólaltatása; Kovács: Klarinétozni tanulok II/13., 28., illetve Balassa: Klarinétiskola II/ 40., 56. nehézségi fokán.

Nagyobb terjedelmű előadási darabok, tisztán intonálva, a mű stílusát és hangulatát tükröző előadásban, kísérettel. Pl. Beethoven: Sonatine; Ch.Dancla: Romance (Perényi É.: Repertoire 35., 39.)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül (vagy egy előadási darab és egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A klarinét kialakulása, fejlődése, sajátosságai (furata, átfűvése, transzponáló jellege stb.)
- A klarinét szerepe a különböző zenei műfajokban.
- A hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan.
- Bonyolultabb segédfogások, tisztítófogások önálló alkalmazása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés–, nyelv– és ujjtechnika területén megszerzett ismeretek és készségek további elmélyítése, tökéletesítése.
- Minden regiszterben kiegyenlített telt hang kialakítása.
- Ismerje a tanuló hangszerének intonációs hibáit és törekedjen javításukra.
- A megfelelő nád kiválasztásának szempontjai.
- Különböző hangindítások és hangbefejezések tökéletesítése a nyelv differenciált alkalmazásával.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogása.
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok a tanult hangterjedelem alsó és felső határáig, kotta nélkül; hármashangzat–, valamint domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, tercmenetekkel.
- Kromatikus skálák.
- A lapról játék formailag és zeneileg további fejlesztése, igényes megvalósítása.
- Rendszeres társas zenélés és zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB 5727)
Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB 13291)
Perényi É.: Klarinét etűdök (EMB 14300)
Beekun: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)
Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)
Giampieri: Raccolta di esercizi e studi (Ricordi ER 2183)
Klosé: 45 artikulációs gyakorlat (Leduc A. L. 17089)
Kratochvil: 66 etűd
Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok II. (PWM 4594)
Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok III. (PWM 4905)
Müller (I.): Etűdök (Ricordi 00132700)
Périer: Le débutant clarinettiste (Leduc A. L. 19075)
100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)
Gabucci: 60 Divertimenti (Ricordi E.R. 2541)

Követelmény

Az eddig megszerzett ismeretek és készségek önálló alkalmazása.

A hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan a tanult terjedelemben.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok hármashangzat–felbontásaikkal, tercmeneteikkel együtt, kotta nélkül.

Nagyobb lélegzetű, különböző karakterű és tempójú, többféle technikai feladatot feldolgozó etűdök, műzenei példák megszólaltatása; Kovács: Klarinétozni tanulok II/36., 75., illetve Balassa: Klarinétiskola II/ 55., 71; 81. nehézségi fokán.

Nagyobb terjedelmű előadási darabok, tisztán intonálva, a mű stílusát és hangulatát tükröző előadásban, kísérettel. Pl. Donizetti: Concertino (Edition Music–Soft); Weber: Szonatina; Bärmann: Romance (Perényi: Repertoire 42.)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül (vagy egy előadási darab, valamint egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

Alapfokú évfolyam „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen a minőségben és mennyiségben magasabb követelményeknek.

A „B” tagozatos tanuló hangszeres játéka elsősorban hangminőségben, a hangszerkezelés biztonságában, virtuozításban és az előadás kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozaton tanulók szintjét!

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem bővítése kromatikusan. A kisujj–billentyűknél mindkét fogásvariáció ismerete és alkalmazása.

- Éles és nyújtott ritmus, nyújtópont, szinkópa.
- Felütés, csonkaütem.
- Az enharmónia fogalma.
- A játékmód, artikuláció további differenciálása (portato stb.).
- A legegyszerűbb díszítések; rövid és hosszú előke; a trilla fogalma.
- A tanult művek formai elemzése, azonosság, hasonlóság, különbségek felismerése, a periódus kérdés–felelet viszonya.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzéstechnika állandó tökéletesítése, megfelelő támasz kialakítása, állandó ellenőrzése.
- Tartott hangok különböző dinamikával: crescendo–decrescendo az intonáció változása nélkül.
- A hangindítás gyorsítása, repetíció, a torok és nyelv lazaságának megőrzésével.
- A kéztartás és billentés állandó ellenőrzése, javítása, az ujjmozgások lazítása trillák segítségével.
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok, hármashangzat–felbontásaik kotta nélkül, a tanult hangterjedelem alsó és felső határáig.
- Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
- Társas zenélés: kíséretes előadási darabok, duók, triók.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola I. (EMB Z 5503)
 Balassa: Klarinétiskola II. (EMB Z 5727)
 Kovács: Klarinétozni tanulok I. (EMB Z 12282)
 Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB Z 13291)
 Dudás L.: Klarinétiskola I. (Music Trade M 06)
 Dudás L.: Klarinétiskola II. (Music Trade M 07)
 Perényi É.: Klarinét–etűdök (EMB 14300)
 Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)
 Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I. (PWM 4550)
 Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok II. (PWM 4594)
 Périer: Le débutant clarinettiste (Leduc A. L. 19075)
 100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)

Követelmény

Helyes alapon nyugvó légzés, befúvás, hangindítás.

A hangok olvasása és fogásainak ismerete.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok, valamint hármashangzat–felbontásaik ismerete és megszólaltatása, kotta nélkül.

Gyakorlatok, műzenei példák fél, negyed, nyolcad, tizenhatod értékekkel, éles, nyújtott ritmussal és szinkópával, páros és páratlan lüktetéssel; a fenti hangterjedelem teljes igénybevételével; Kovács: Klarinétozni tanulok I/196; 221.; illetve Balassa: Klarinétiskola I./97. nehézségi fokán.

Előadási darabok kotta nélkül, kulturált hangon, tagoltan, törekedve a tiszta intonációra – kísérettel. Pl. Mozart: Allegretto (Perényi: Repertoire 28.); Martini: Andantino (The Joy of Clarinet 14 –1967 Yorktown Music Press, Inc.)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két gyakorlat (a hangterjedelem minél teljesebb igénybevételével),

- Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, kotta nélkül.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A klarinét kialakulása, fejlődése.
- A hangterjedelem bővítése kromatikusan. A tizenhatod érték és szünetjele, nyújtópont nyolcad érték mellett, triola.
- A legegyszerűbb segédfogások.
- A kromatikus skála fogalma, szekvenciák felépítése.
- Díszítések: paránytrilla, trilla és utóka.
- A játékmód, artikuláció finomítása, staccato.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzéstechnika állandó ellenőrzése, szükség esetén javítása, a támasz automatikussá tétele.
- A dinamika határainak kiterjesztése a tiszta intonáció megtartása mellett.
- Regiszterváltások finomítása a levegő megfelelő vezetésével, az egységes hangszín kialakítása.
- Differenciált hangindítás és a hang szép befejezésének gyakorlása.
- Repetíció gyorsítása a torok és nyelv lazaságának megőrzésével.
- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok a hangterjedelem alsó és felső határáig.
- Hármashangzat-, és tercmenetek, kotta nélkül.
- A skálázás tempójának fokozása különböző variációkkal: éles, nyújtott ritmusok, különféle kötések, repetíció.
- Lapról játék az előző év anyagának nehézségi fokán.
- Társas zenélés.

Ajánlott tananyag

Iskolák, gyakorlatok

- Balassa: Klarinétiskola II. (EMB 5727)
- Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB 13291)
- Dudás L.: Klarinétiskola II. (Music Trade M 07)
- Perényi É.: Klarinét–etűdök (EMB 14300)
- Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)
- Giampieri: Raccolta di esercizi e studi (Ricordi ER 2183)
- Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I. (PWM 4550)
- Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok II. (PWM 4594)
- Périer: Le débutant clarinettiste (Leduc A. L. 19075)
- 100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)

Követelmény

A már megszerzett ismeretek és készségek helyes alkalmazása.

A hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan a tanult terjedelemben.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok és hármashangzat–felbontásaik, valamint tercmeneteik ismerete és megszólaltatása kotta nélkül.

Különböző karakterű, nagyobb technikai képzettséget igénylő gyakorlatok, műzenei példák biztonságos eljátszása a fenti hangterjedelemben; bonyolultabb ütemfajták, ritmikai elemek,

ritmusképletek alkalmazása; Kovács: Klarinétozni tanulok II/13., Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I/21. Perényi: Klarinét–etűdök: 38. nehézségi fokán.

Különböző regiszterekben mozgó előadási darabok stílusosan, tisztán intonálva, kotta nélkül, zongora– vagy egyéb hangszerkísérettel. Pl. Türk: Larghetto amoroso; Gluck: Ária (Perényi: Repertoire 29., 34.)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű etűd,
- Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, kotta nélkül,

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A klarinét szerepe különböző zenei műfajokban.
- A hangterjedelem bővítése kromatikusan.
- Bonyolultabb segédfogások, tisztítófogások.
- A harmincketted és szünetjele, tizenhatod triola, többütemes szünetek.
- A négyeshangzatok fogalma, domináns– és szűkített szeptim–felbontások
- Dalforma (ABA), triós forma, szonátaforma.
- Tempo I, dal Segno, Vi–de.
- A játszott előadási darabok stílusjegyeinek megismerése (tánc típusok).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés–, nyelv– és ujjtechnika területén megszerzett készségek elmélyítése, tökéletesítése.
- Minden regiszterben kiegyenlített, telt hang kialakítása.
- Különböző hangindítások és hangbefejezések gyakorlása a nyelv differenciált alkalmazásával.
- A játékmód, artikuláció finomítása, staccato.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogása.
- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok a tanult hangterjedelem alsó és felső határáig, hármashangzat–, valamint domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, tercmenetekkel, kotta nélkül.
- Az eddig megszerzett formai és szerkezeti ismeretek alkalmazása a művek előadásában.
- Rendszeres társas zenélés vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Iskolák, gyakorlatok

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB 5727)

Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB 13291)

Perényi É.: Klarinét–etűdök (EMB 14300)

Beekum: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)

Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)

Giampieri: Raccolta di esercizi e studi (Ricordi ER 2183)

Klosé: 45 artikulációs gyakorlat (Leduc 17089)

Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I. (PWM 4594)

Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok II. (PWM 4905)

Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)

Périer: 331 mechanikus napi gyakorlat (Leduc A. L. 18035)

Követelmény

Az eddig megszerzett ismeretek és készségek önálló alkalmazása.

A hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan a tanult terjedelemben.

Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok hármashang- és négyeshangzat-felbontásaikkal, tercmeneteikkel, kotta nélkül.

Nagyobb lélegzetű, különböző karakterű és tempójú, többféle technikai problémát feldolgozó etűdök megszólaltatása, Perényi: Klarinét-etűdök: 60; 74. nehézségi fokán.

Lassú-gyors szonáta-, koncert- (vagy egyéb műből kiemelt) tételpár, vagy hasonló terjedelmű más előadási darab ízléses, igényes előadása kotta nélkül, kísérettel. Pl. K. Stamitz: Rondo (Klarinétmuzsika –EMB Z. 7919); W. A. Mozart: Larghetto (Perényi: Repertoire 33.)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel, kotta nélkül.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem bővítése kromatikusan.
- További segédfogások és tisztítófogások.
- Kvintola, szextola, kettős nyújtópont.
- A szűkített szeptimek hangjainak enharmonikus átértékelése.
- A kettős ékesítés (mordent) írásmódja.
- Rondóforma, variációs forma.
- Különböző stílusjegyek megismerése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés-, nyelv- és ujjtechnika területén megszerzett ismeretek és készségek elmélyítése, tökéletesítése.
- Minden regiszterben kiegyenlített, telt hang kialakítására való törekvés.
- Különböző hangindítások és hangbefejezések gyakorlása a nyelv differenciált alkalmazásával.
- Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogása.
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok a tanult hangterjedelem alsó és felső határáig kotta nélkül; hármashangzat-, valamint domináns-, illetve szűkített szeptim-felbontásokkal, tercmenetekkel.
- A kettős ékesítés (mordent) gyakorlati megvalósítása.
- Rendszeres társas zenélés vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB Z 5727)

Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB Z 13291)

Perényi É.: Klarinét-etűdök (EMB Z 14300)

Beekun: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)

Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)

Giampieri: Raccolta di esercizi e studi (Ricordi ER 2183)
Klosé: 45 artikulációs gyakorlat (Leduc A. L. 17089)
Kratochvil: 66 etűd
Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok II. (PWM 4594)
Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok III. (PWM 4905)
Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)
Périer: Le débutant clarinettiste (Leduc A. L. 19075)
Perényi: Klarinét etűdök (EMB 14300)
100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)

Követelmény

Az eddig megszerzett ismeretek és készségek önálló alkalmazása.

A hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan a tanult terjedelemben.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok hármashangzat–felbontásaikkal, tercmeneteikkel együtt, kotta nélkül.

Nagyobb lélegzetű, különböző karakterű és tempójú, többféle technikai feladatot feldolgozó etűdök, műzenei példák megszólaltatása; Kovács: Klarinétozni tanulok II/ 28; 59; 67. Perényi: Klarinét–etűdök: 70; 76. nehézségi fokán.

Nagyobb terjedelmű előadási darabok, tisztán intonálva, a mű stílusát és hangulatát tükröző előadásban, kísérettel. Pl. Glinka: Vocalise; Barat: Szláv dal (Music–Soft)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel, kotta nélkül (vagy egy előadási darab és egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem bővítése kromatikusan.
- A ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták átfogó, rendszerezett ismerete.
- Díszítések korhű, stílusos alkalmazása.
- A (kora)klasszikus versenyművek felépítése, jellegzetességei.
- A megfelelő nád kiválasztásának szempontjai.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés, ujj- és nyelvtechnika további tökéletesítése.
- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok minél nagyobb hangterjedelemben, hármashangzat–, valamint domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, tercmenetekkel, kotta nélkül.
- Kromatikus skála.
- Rendszeres kamarazenélés vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB Z 5727)
Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB Z 13291)
Perényi É.: Klarinét–etűdök (EMB Z 14300)
Beekum: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)

Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)
 Giampieri: Raccolta di esercizi e studi (Ricordi ER 2183)
 Klosé: 45 artikulációs gyakorlat (Leduc A. L. 17089)
 Kratochvil: 66 etűd
 Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok II. (PWM 4594)
 Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok III. (PWM 4905)
 Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)
 Périer: Le débutant clarinettiste (Leduc A. L. 19075)
 Perényi: Klarinét etűdök (EMB 14300)
 100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)
 Gabucci: 60 Divertimenti (Ricordi 2541)

Követelmény

Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok, hármashangzat-, valamint domináns-, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, tercmenetekkel, kotta nélkül.

Kromatikus skála.

Etűdök Jean–Jean: Etűdök I. (Leduc 24740) Klose: Napi gyakorlatok (15 etűd:1.) (Leduc A.L.06400) nehézségi szintjén
 Versenymű tételek és előadási darabok. Pl. Stamitz: B–dúr klarinétverseny (EMB 8993), Donizetti: Concertino. (Peters 8206), Debussy: Kis néger (EMB 7933); Klose: Fantázia (a Perényi: Repertoire gyűjteményben 45. EMB 14406) nehézségi szintjén

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül, (hármashangzat-, valamint domináns-, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, tercmenetekkel.)
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel, kotta nélkül (vagy egy előadási darab és egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a klarinét és a fafűvös hangszerek múltját, irodalmát,
- a hangszer teljes hangterjedelmét,
- a tudatos és helyes légzéstechnikát,
- a klarinét intonációs hibáit (és tudatosan korrigálja azokat),
- a dúr és moll hangnemeket 4 #, 4 b előjegyzésig,
- egyszerűbb ékesítések írásmódját és ritmusát,
- a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,
- a jelentősebb klarinétos előadóművészeket.

Legyen képes

- a kiegyenlített és kifejező hang elérésére a tiszta intonáció megtartásával,
- a különböző hangindítások és hangbefejezések megvalósítására,
- a különböző nyelvütések gyorsaságának fejlesztésére,
- az önálló hangolásra,
- a könnyebb technikai problémák elemző gyakorlására,

- a kottahű játékokra és folyamatos, mérsékelt tempójú lapról olvasásra,
- hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogására,
- a különböző artikulációs előírások megszólaltatására (staccato, tenuto, legato, marcato stb.),
- egyenletes, pergő–technikához vezető ujjgyakorlatok fokozatos gyorsítására.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- dúr és moll skálákat játszani 4 #, 4 b előjegyzésig, a 6. osztálynak megfelelő variációkkal
- szélsőséges dinamikák megvalósítására,
- készségfejlesztő gyakorlatok hibátlan eljátszására,
- nehezebb etűdök zenei és technikai megvalósítására,
- hosszabb terjedelmű művek memorizálására.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A tantárgya és időtartama

Klarinét főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Két különböző karakterű etűd vagy technikai jellegű mű; Perényi Éva: Klarinétetűdök 60–tól (EMB14300), Kovács Béla: Klarinétozni tanulok II: 13., 28. (EMB13291) nehézségi szintjén.

– Két különböző stílusú és műfajú előadási darab, melyek közül az egyik lehet kamaramű is; Dancla: Románc (Perényi Éva–Perényi Péter: Repertoár 39 EMB14406.), Weber: Sonatina Perényi Éva–Perényi Péter: Repertoár 44 (EMB14406), Haydn: Szent Antal korál (200 év klarinétmuzsikája – Barokk– EMB 13971) nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Két különböző karakterű etűd vagy technikai jellegű mű; Perényi Éva: Klarinétetűdök 86–tól, (EMB 14300) Kovács Béla: Klarinétozni tanulok II.: 36., 46., 59., 75. (EMB 13291); Jean–Jean I: 2. nehézségi szintjén.

– Két különböző stílusú és műfajú előadási darab, melyek közül az egyik lehet kamaramű is; Bärmann: Románc, Debussy: Kis néger, Mozart: Sonatina (EMB 8291), Mendelssohn: Dal szöveg nélkül (Berkes: Előadási darabok klarinéttra és zongorára II. kötetből a 9–es, EMB 13972), Donizetti: Concertino II. tétel (Peters 8206), Kocsár Miklós: Ungaresca (EMB 5991) nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,

- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem további bővítése.
- A ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták átfogó, rendszerezett ismerete.
- Ismerje a tanuló hangszerének intonációs hibáit és tudatosan javítsa azokat.
- A megfelelő nád kiválasztásának szempontjai és a nád alakításának legalapvetőbb módjai.
- Különböző díszítések korhű és stílusos alkalmazása.
- Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság megszerzése a klarinét szóló- és kamarazene-irodalmában.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az alsó fokon megszerzett készségek állandó karbantartása és tökéletesítése.
- Az önálló játék fejlesztése a megtanulandó etűdök, előadási darabok gyakorlásakor felmerülő problémák megoldására.
- Hangolás lehetőleg önállóan.
- A tanuló igényének felkeltése a tudatos hangképzésre.
- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok hangzatfelbontásokkal, hangközmenetekkel, kotta nélkül.
- A technikai készségek állandó fejlesztése.
- Rendszeres társas zenélés más hangszerekkel is; lehetőség szerint zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB Z 5727)

Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB Z 1329)

Beekum: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)

Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)

Gabucci: 20 studi di medio difficoltà (Ricordi ER 2169)

Gambaro: 20 caprices (Leduc A. L. 20942)

Jean-Jean: Progresszív és melodikus etűdök I. (Leduc A. L. 17348)

Klosé: 30 etűd (Leduc A. L. 7233)

Klosé: 45 artikulációs gyakorlat (Leduc A. L. 17089)
 Klosé: Napi gyakorlatok (Leduc A. L. 6400)
 Kratochvil: 66 etűd
 Kröpsch: Etűdök I. (C. F. Sshmidt Musicverlag, Heilbronn 457–460)
 Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok II. (PWM 4594)
 Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok III. (PWM 4905)
 Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)
 Périer: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 18845)
 Périer: 331 mechanikus napi gyakorlat (Leduc A. L. 18035)
 100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)
 Baermann (C.): Napi gyakorlatok (Skálaiskola) (Hofmeister 6018)

Követelmény

Hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan a tanult terjedelemben.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok, hármashang- és négyeshangzat-felbontásokkal, tercmenetekkel kotta nélkül.

Különböző karakterű etűdök megszólaltatása jellegüknek megfelelő tempóban; Klosé: Napi gyakorlatok (15 etűd)/1., Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I/42. nehézségi szintjén.

Lassú–gyors szonáta–, koncert– (vagy egyéb műből kiemelt) tételpár vagy hasonló terjedelmű más előadási darab ízléses, igényes előadása, kísérettel; kamaramű klarinétszólamának biztonságos eljátszása. Pl. Telemann: Szonatina no. 3, Debussy: A lenhajó lány (Kocsis – Berkes: Későromantika), J. E. A. Koželuch: Esz–dúr klarinétverseny nehézségi szintjén.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy etűd,

– Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül (vagy egy előadási darab, valamint egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

– A hangterjedelem további bővítése.

– A ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták átfogó, rendszerezett ismerete.

– A megfelelő nád önálló kiválasztása és alakítása.

– Különböző díszítések korhű és stílusos alkalmazása.

– Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság megteremtése a klarinét szóló– és kamarazene–irodalmában.

– Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok hangzatfelbontásokkal, hangközmenetekkel, kotta nélkül.

– Kromatikus skálák.

– A tanuló önállóságának fejlesztése a megtanulandó etűdök, előadási darabok gyakorlásakor.

A hangszerkezelés fejlesztése

– A hangszeres készségek állandó karbantartása és tökéletesítése, valamint fejlesztése a megtanulandó etűdök, előadási darabok gyakorlásakor felmerülő problémák megoldására.

– Hangolás a tanár segítségével.

– Ismerje a tanuló hangszerének intonációs hibáit és tudatosan javítsa azokat.

– A tanuló igényének felkeltése a tudatos hangképzésre.

– A skálák és etűdök tempójának fokozása.

– Rendszeres társas zenélés más hangszerekkel is; lehetőség szerint zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB Z 5727)
Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB Z 13291)
Beekun: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)
Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)
Gabucci: 20 studi di medio difficulta (Ricordi ER 2169)
Gambaro: 20 caprices (Leduc A. L. 20942)
Jean-Jean: Progresszív és melodikus etűdök I. (Leduc A. L. 17348)
Jean-Jean: Progresszív és melodikus etűdök II. (Leduc A. L. 17446)
Klosé: 45 artikulációs gyakorlat (Leduc A. L. 17089)
Klosé: Karakterisztikus etűdök (Leduc A. L. 5963)
Klosé: Napi gyakorlatok (Leduc A. L. 6400)
Kratochvil: 66 etűd
Kröpsch: Etűdök I. (C. F. Schmidt Musicverlag, Heilbronn. 457–460)
Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok III. (PWM 4905)
Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)
Périer: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 18845)
Périer: 331 mechanikus napi gyakorlat (Leduc A. L. 18035)
Wiedemann: Gyakorlatok IV. (Breitkopf EB 4234)
Baermann (C.): Napi gyakorlatok (Skálaiskola) (Hofmeister 6018)

Követelmény

Hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan a tanult terjedelemben.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok, hármas- és négyeshangzat-felbontásokkal, tercmenetekkel kotta nélkül.

Különböző karakterű etűdök megszólaltatása jellegüknek megfelelő tempóban; Klosé: Napi gyakorlatok (15 etűd)/1., Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I/42. nehézségi szintjén. Lassú-gyors szonáta-, koncert- (vagy egyéb műből kiemelt) tételpár vagy hasonló terjedelmű más előadási darab ízléses, igényes előadása, kísérettel; kamaramű klarinétszólamának biztonságos eljátszása. Pl. Telemann: Szonatina no. 3, Debussy: A lenhajó lány (Kocsis – Berkes: Későromantika), J. E. A. Koželuch: Esz-dúr klarinétverseny nehézségi szintjén

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy etűd,

– Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül (vagy egy előadási darab, valamint egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem további bővítése
- Különböző díszítések.
- Az eddig megszerzett ismeretek átfogó rendszerezése.
- A hangszer intonációs hibáinak ismerete.
- A klarinét irodalmának minél szélesebb körű ismerete, tájékozódás korunk zenéjében.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A már megszerzett készségek állandó karbantartása és tökéletesítése.
- A tanuló hangszeres játékának önálló kontrollálása, javítása.
- Hangolás a tanár segítsége nélkül.
- Különböző díszítések korhű és stílusos alkalmazása.
- A hangképzés fejlesztése a zenei karakterek minél kifejezőbb megszólaltatásához.
- Állandó törekvés a tiszta intonációra.
- Önálló nádválasztás és alakítás.
- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok hangzatzelbontásokkal, hangközmenetekkel, kotta nélkül.
- Kromatikus és egészhangú skálák.
- A skálák és etűdök tempójának fokozása.
- Rendszeres társas zenélés más hangszerekkel is; lehetőség szerint zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB Z 5727)
 Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB Z 13291)
 Beekum: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)
 Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)
 Gabucci: 20 studi di medio difficoltà (Ricordi ER 2169)
 Gambaro: 20 caprices (Leduc A. L. 20942)
 Jean-Jean: Progresszív és melodikus etűdök II. (Leduc A. L. 17446)
 Klosé: Karakterisztikus etűdök (Leduc A. L. 5963)
 Klosé: Napi gyakorlatok (Leduc A. L. 6400)
 Kratochvil: 66 etűd
 Kröpsch: Etűdök I. (C. F. Schmidt Musicverlag Heilbronn 457–460)
 Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok IV. (PWM 4906)
 Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)
 Périer: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 18845)
 Périer: 331 mechanikus napi gyakorlat (Leduc A. L. 18035)
 Wiedemann: Gyakorlatok V. (Breitkopf EB 4235)
 100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)
 Baermann (C.): Napi gyakorlatok (Skálaiskola) (Hofmeister 6018)

Követelmény

Hangok olvasása és fogásainak ismerete kromatikusan a tanult terjedelemben.

Dúr és összhangzatos moll hangsorok, hármas- és négyeshangzat-felbontásokkal, tercmenetekkel kotta nélkül.

Különböző karakterű etűdök megszólaltatása jellegüknek megfelelő tempóban; Klosé: Napi gyakorlatok (15 etűd)/1., Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I/42. nehézségi szintjén.

Lassú–gyors szonáta-, koncert- (vagy egyéb műből kiemelt) tételpár vagy hasonló terjedelmű más előadási darab ízléses, igényes előadása, kísérettel; kamaramű klarinétszólamának biztonságos eljátszása. Pl. Telemann: Szonatina no. 3, Debussy: A lenhajó lány (Kocsis – Berkes: Későromantika), J. E. A. Koželuch: Esz–dúr klarinétverseny nehézségi szintjén

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül (vagy egy előadási darab, valamint egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Korunk zenéjében előforduló bonyolultabb ritmusképletek ismerete.
- A helyes vibrato fogalma.
- Kromatikus és egész hangú skála.
- Különböző díszítések korhű és stílusos alkalmazása.
- A különböző transzpozíciók ismertetése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Tökéletes alapfunkciók megszerzése, automatizálása.
- A vibrato gyakorlása.
- Önálló hangolás.
- A tanuló igényének felkeltése a minél árnyaltabb, kifejezőbb hang megvalósítására.
- A hangszer intonációs hibáinak tudatos javítása.
- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok hangzatfelbontásokkal, hangközmenetekkel, kotta nélkül, egyénileg kialakított figurációkkal, a technika további fejlesztése érdekében.
- Kromatikus és egészhangú skálák gyakorlása.
- Társas zenélés, zenekari gyakorlat.

Ajánlott tananyag

Balassa: Klarinétiskola II. (EMB Z 5727)
Kovács: Klarinétozni tanulok II. (EMB Z 13291)
Beekun: Upscale, Downscale 26 etűd (Harmonia H. U. 3465)
Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)
Gabucci: 20 studi di medio difficulta (Ricordi ER 2169)
Gambaro: 20 caprices (Leduc A. L. 20942)
Jean-Jean: Progresszív és melodikus etűdök I. (Leduc A. L. 17348)
Jean-Jean: Progresszív és melodikus etűdök II. (Leduc A. L. 17446)
Klosé: Karakterisztikus etűdök (Leduc A. L. 5963)
Klosé: Napi gyakorlatok (Leduc A. L. 6400)
Kratochvil: 66 etűd
Kröpsch: Etűdök I. (C. F. Schmidt Musicverlag Heilbronn 457–460)
Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok IV. (PWM 4906)
Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)
Périer: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 18845)
Périer: 331 mechanikus napi gyakorlat (Leduc A. L. 18035)
Wiedemann: Gyakorlatok IV. (Breitkopf EB 4234)
Wiedemann: Gyakorlatok V. (Breitkopf EB 4235)
Wiedemann: Gyakorlatok VI. (Breitkopf EB 4236)
100 Studien (G. Joppig – S. Trier) (Universal UE 18264)
Kovács: Mindennapi skálagyakorlatok (EMB Z 8852)
Baermann (C.): Napi gyakorlatok (Skálaiskola) (Hofmeister 6018)

Követelmény

Dúr és összhangzatos moll hangsorok, hármashang- és négyeshangzat-felbontásokkal, tercmenetekkel, kromatikus skála kotta nélkül.
Különböző karakterű etűdök megszólaltatása jellegüknek megfelelő tempóban; Klosé: Napi gyakorlatok (15 etűd)/1., Kurkiewicz: Válogatott gyakorlatok I/42. nehézségi szintjén.

Lassú–gyors szonáta–, koncert– (vagy egyéb műből kiemelt) tételpár vagy hasonló terjedelmű más előadási darab ízléses, igényes előadása, kísérettel; kamaramű klarinétszólamának biztonságos eljátszása. Pl. Telemann: Szonatina no. 3, Debussy: A lenhajú lány (Kocsis – Berkes: Későromantika), J. E. A. Koželuch: Esz–dúr klarinétverseny nehézségi szintjén

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Két különböző karakterű előadási darab kísérettel, lehetőleg kotta nélkül (vagy egy előadási darab, valamint egy kamarazenei mű, lehetőleg tanuló közreműködésével).

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták átfogó, rendszerezett ismerete.
- Dísztételek korhű, stílusos alkalmazása.
- A (kora) klasszikus versenyművek felépítése, jellegzetességei.
- A megfelelő nád kiválasztása és a nád alakítás alapvető módjai.
- A hangszer intonációs problémáinak ismerete és tudatos javítása.
- A klarinét szóló–és kamarazene irodalmának minél átfogóbb ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Hangolás a tanár segítsége nélkül.
- Nád kiválasztás, nád igazítás.
- A hangterjedelem bővítése kromatikusan.
- A tanuló igényének fejlesztése a tudatos hangképzésre.
- A légzés, ujj– és nyelvtechnika további tökéletesítése.
- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok, minél nagyobb hangterjedelemben, hármashangzat–, valamint domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, tercmenetekkel, kotta nélkül.
- Kromatikus skála.
- Rendszeres kamarazenélés vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Delécluse: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 21242)

Gambaro: 20 caprices (Leduc A. L. 20942)

Jean–Jean: Progresszív és melodikus etűdök I. (Leduc A. L. 17348)

Klosé: 45 artikulációs gyakorlat (Leduc A. L. 17089)

Klosé: Napi gyakorlatok (Leduc A. L. 6400)

Kröpsch: Etűdök I. (C. F. Schmidt Musicverlag, Heilbronn 457)

Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)

Périer: 331 Mechanikus napi gyakorlat (Leduc A. L. 18035)

Baermann (C.): Napi gyakorlatok (Skálaiskola) (Hofmeister 6018)

Követelmény

A hangok olvasása és fogásainak ismerete a tanult hangterjedelem határain belül.

Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok, hármashangzat–, valamint domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, tercmenetekkel, kotta nélkül.

Etűdök – Jean–Jean: Etűdök I/1–13–ig. Kröpsch: Etűdök I/1–105–ig – nehézségi szintjén.
Versenymű tételek, szonáták, előadási darabok Stamitz: B–dúr klarinétverseny, Hoffmeister:
Esz–dúr szonáta, Mozart: Larghetto nehézségi szintjén.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott skála kotta nélkül,
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel, kotta nélkül.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az eddig megszerzett ismeretek átfogó rendszerezése.
- A hangszer intonációs hibáinak tudatosítása.
- Akusztikus intonáció.
- A különböző transzpozíciók fogalma.
- A leggyakrabban használt díszítések, ékesítések önálló alkalmazása.
- Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság megszerzése a klarinét szóló– és kamarazene–irodalmában.
- A nád alakításának legalapvetőbb tudnivalói.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok, minél nagyobb hangterjedelemben, hármashangzat–, valamint domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, terc– és kvartmenetekkel, kotta nélkül.
- Kromatikus skála.
- A skálázás tempójának növelése.
- Teljes etűdsorozatok elvégzése.
- Az előadás kifejezőerejének fokozása.
- Rendszeres kamarazenélés vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Bach: 15 etűd (Hegedűszonáták) (Leduc A. L. 21245)

Bozza: 12 etűd (Leduc A. L. 21300)

Gambaro: 20 caprices (Leduc A. L. 20942)

Jean–Jean: Progresszív és melodikus etűdök I. (Leduc A. L. 17348)

Jean–Jean: Progresszív és melodikus etűdök II. (Leduc A. L. 17446)

Klosé: Napi gyakorlatok (Leduc A. L. 6400)

Kröpsch: Etűdök I. (C. F. Schmidt Musicverlag, Heilbronn 457)

Müller (I.): Etűdök (Ricordi 001 32700)

Baermann (C.): Napi gyakorlatok (Skálaiskola) (Hofmeister 6018)

Périer: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 18845)

Périer: 331 Mechanikus napi gyakorlat (Leduc A. L. 18035)

Baermann (C.): Napi gyakorlatok (Skálaiskola) (Hofmeister 3018)

Követelmény

Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok, hármashangzat–, valamint domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, tercmenetekkel, kotta nélkül.

Kromatikus skála.

Etűdök Jean–Jean: Etűdök I. Kröpsch: Etűdök I. nehézségi szintjén
Versenymű tételek, szonáták, előadási darabok Krommer: Esz–dúr klarinétverseny, Donizetti:
Concertino, Honegger: Szonatina Bartók: Három csikmegyei népdal nehézségi szintjén

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott skála kotta nélkül,
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár, vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel kotta nélkül.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A hangterjedelem bővítése.
- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok, kiegészítve kvint hangközeikkel is.
- A nádfaragási ismeretek bővítése.
- A ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták átfogó, rendezett ismerete. Különböző ékesítések.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Tökéletes alapfunkciók kialakítása.
- Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok, minél nagyobb hangterjedelemben, az előző évben megszokott módon, kiegészítve kvint hangközeikkel is; kotta nélkül.
- Skálázás egyénileg kialakított figurációkkal.
- A hangszer intonációs hibáinak tudatos javítása.
- Különböző ékesítések korhű és stílusos alkalmazása.
- A klarinét irodalmának minél szélesebb körű ismerete, tájékozódás korunk zenéjében.
- A zenei kifejezőkészség fejlesztése.
- Rendszeres kamarazenélés vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Bach: 15 etűd (Hegedűszonáták) (Leduc A. L. 21245)

Bitsch: 12 etűd (Leduc A. L. 21842)

Bozza: 12 etűd (Leduc A. L. 21300)

Cavallini: Caprices I. (Leduc A. L. 20981)

Cavallini: Caprices II. (Leduc A. L. 20533)

Gambaro: 20 caprices (Leduc A. L. 20942)

Jean–Jean: Progresszív és melodikus etűdök II. (Leduc A. L. 17446)

Jean–Jean: Progresszív és melodikus etűdök III. (Leduc A. L. 17490)

Klosé: 30 etűd (Leduc A. L. 07233)

Kröpsch: Etűdök I–II. (C. F. Schmidt Musicverlag, Heilbronn. 458)

Périer: 20 könnyű etűd (Leduc A. L. 18845)

Baermann (C.): Napi gyakorlatok (Skálaiskola) (Hofmeister 3018)

Követelmény

Dúr, összhangzatos és dallamos moll hangsorok, hármashangzat–, valamint domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, terc– és kvartmenetekkel, kotta nélkül.

Kromatikus skála.

Etűdök – Jean–Jean: Etűdök II. 21–33 Kröpsch: Etűdök II. 272 – nehézségi szintjén.

Versenymű tételek, szonáták, előadási darabok – Stamitz: Esz–dúr klarinétverseny, Saint–Saëns: Szonáta, Kovács: Hommages – nehézségi szintjén.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott skála kotta nélkül,
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel, kotta nélkül.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Glissando.
- A vibrato helyes kivitelezése.
- Ismerkedés a klarinétcsalád egyéb tagjaival.
- Tájékozottság a klarinét szóló– és kamarairodalmában.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Tökéletes alapfunkciók rögzítése, automatizálása.
- A vibrato és glissando gyakorlása.
- Az összes dúr és moll skála az előző évben megszokott módon, kotta nélkül.
- Skálázás egyénileg kialakított figurációkkal.
- Egészhangú skálák.
- A technikai és zenei megvalósítás összhangjának fejlesztése.
- Rendszeres kamarazenélés vagy zenekari játék.

Ajánlott tananyag

Bach: Csellószvit (Leduc A. L. 23508)

Bach: 15 etűd (Hegedűszonáták) (Leduc A. L. 21245)

Bitsch: 12 etűd (Leduc A. L. 21842)

Cavallini: Caprices I. (Leduc A. L. 20981)

Cavallini: Caprices II. (Leduc A. L. 20533)

Jean–Jean: Progresszív és melodikus etűdök II. (Leduc A. L. 17446)

Jean–Jean: Progresszív és melodikus etűdök III. (Leduc A. L. 17490)

Klosé: 30 etűd (Leduc A. L. 7233)

Klosé: Karakterisztikus etűdök (Leduc A. L. 5963)

Kröpsch: Etűdök IV. (C. F. Schmidt Musicverlag, Heilmronn 460)

Paganini: 17 Caprices (Leduc A. L. 21204)

Kovács: Mindennapi skálagyakorlatok (EMB Z 8852)

Baermann (C.): Napi gyakorlatok (Skálaiskola) (Hofmeister 6018)

Követelmény

Az összes dúr és moll skála hármashangzat–, domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontásokkal, terc–, kvart– és kvintmenetekkel.

Etűdök – Jean–Jean: Etűdök II. Kröpsch: Etűdök II. Klosé: Karakterisztikus etűdök – nehézségi szintjén

Versenymű tételek, szonáták, előadási darabok – Weber: Concertino, Poulenc: Szonáta – nehézségi szintjén

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott skála kotta nélkül,
- Két különböző karakterű és tempójú etűd,
- Egy tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab kísérettel, kotta nélkül.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló legyen képes

- a szép, kifejező hang tudatos megteremtésére,
- a tiszta intonációra,
- a hangszerét könnyedén kezelni,
- a levegő tudatos beosztására,
- hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogására,
- a nagyobb lélegzetű, összetett feladatokat tartalmazó etűdök eljátszására,
- a különböző zenei korok megkomponált, stílushű díszítéseinek kottából való lejátszására,
- a technikai és zenei szempontból tudatos, elemző gyakorlásra, a pontos ritmus feltétel nélküli megtartására,
- az értelmes, tagolt, árnyalt előadásra,
- a legfontosabb zenei karakterek megjelenítésére,
- egyszerűbb javítási műveletek elvégzésére (pl. csavar meghúzása, rugó visszatétele).

A tanuló rendelkezze

- megfelelő hangszeres technikával,
- olyan lapról olvasási készséggel, amely a kamarazenei és zenekari játékhöz szükséges,
- olyan bejátszási módszerrel, amelynek birtokában a jó befűvési érzetek rövid időn belül elérhetők,
- a tudásszintjének megfelelő önállósággal a játszandó művek kiválasztásánál.

A tanuló tudja alkalmazni

- a hang képzésének fizikai törvényszerűségeit (légzés, rekesz, felhangok stb.),
- a különböző artikulációs előírásokat (staccato, legato, tenuto, marcato stb.).

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a modern zenei effektusokat,
- a társhangszereit, azok transzponálási módjait,
- korunk zenéjének intonációs sajátosságait.

Legyen képes

- biztos hangindításra és befejezésre,
- nehéz etűd virtuóz előadására,
- nehezebb előadási darab, kamaramű, zenekari szólam önálló zenei és technikai megoldására.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Klarinét főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Két etűd, vagy technikai jellegű mű; Klosé: Karakterisztikus etűdök (Leduc 05963), Jean–Jean: Etűdök I. (Leduc) nehézségi szintjén;
- Két különböző stílusú és műfajú zongorakíséretes előadási darab, vagy kamaramű; Wagner: Adagio, Barat: Szláv dal, Donizetti: Concertino I–II. tétel (Peters), Niels Gade: Fantáziadarab op. 43., Draskóczy: Korondi táncok (EMB 12064); kamaraművek: Pleyel: Duók: I–II., Devienne: Concertino 2 klarinéra és zongorára (EMB 8687) Stamitz: Kettősverseny(EMB 6046) nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Két etűd, vagy technikai jellegű mű; Klosé: Napi gyakorlatok (Leduc), Klosé: Karakterisztikus etűdök (Leduc), Jean–Jean: Etűdök I.(Leduc) nehézségi szintjén.
- Két különböző stílusú és műfajú zongorakíséretes előadási darab, vagy kamaramű; Danzi: Szonáta, Stamitz: Esz–dúr koncert (Leduc), Weiner: Csúrdöngölő (EMB 8292), Dimler: B–dúr klarinétverseny, Wasilenko: Keleti táncok, Weber: Variáció op. 33 (Peters); kamaraművek: Kreutzer: Duók, Pleyel: Duók I–II. nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő minőségű hangszerek, fúvókák.

Havonta és fejenként egy nád.

Megfelelően hangolt zongora vagy pianínó.

Teljes alakot visszaadó tükör.

Metronóm.

4.1.1.5 SZAXOFON

A szaxofontanítás feladatai

- a helyes légzés kialakítása,
- a kifejező szaxofonhang elsajátíttatása,
- a kéz-, test-, fej-, hangszertartás lazaságának tudatosítása,
- a megismert mozgásmechanizmusok automatikussá tétele,
- a biztonságos hangszerkezelés kialakítása,
- a belső hallás fejlesztése,
- a ritmus alapérzetének biztonságos alkalmazása,
- rendszerezett zenei ismeretek átadása.

Ismertesse meg a tanulókkal

- a szaxofon történetét,
- a szaxofon társhangszereit (fafúvós hangszercsalád),
- a szaxofon irodalmát,
- a jelentősebb alkotó- és előadóművészeinek munkásságát.

Tudatosítsa

- a helyes légzéstechnikára épülő ideális befúvási mód (ansatz) együttes használatát,
- a hangminőség, dinamika és intonáció összefüggéseit,
- a hangszer könnyed kezelését, a laza mozgásérzetek kialakítását,
- a hangképzés fizikai törvényszerűségeit,
- a rendszeres és helyes gyakorlási módszer alapelveit,
- a kottahű játék – mint legfontosabb alapelv – pontos betartását.

Fejlessze a tanuló zenei képességeit

- hangszeres technikáját,
- improvizációs tevékenységét (kreativitását),
- lapról játszási készségét.

Ösztönözze a tanulót

- a lapról olvasási készség folyamatos, aktív művelésére.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

A szaxofontanulást az életkorra, a fizikai és termeti adottságokra való tekintettel általában 10–12 éves kortól lehet megkezdeni a hangszercsalád kisebb méretű fajtáival. 10 éves kor előtt a szaxonet (chalmere) vagy klarinéttanulás a legmegfelelőbb előkészület a szaxofon-tanulmányokhoz.

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A szaxofon formájának és hangjának megismertetése.
- A szaxofon keletkezése, fejlődése, sajátosságai.
- A hangszer összeállítása, tisztítása, karbantartása.
- A nyakló helyes beállítása.
- A fúvóka, a nád szerepe és beállítása.

– Zenei alapfogalmak: törzshangok, módosítójelek, alapvető ritmusképletek, levegővételi jel(ek), tempójelzések.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Helyes test– és hangszer–, fej– és kéztartás, az ujjak szerepe, a hangszer egyensúlyban tartása.
- A helyes légzéstechnika (mélylégzés) megtanítása játékos úton: bemutatása lehetőleg hangszerrel, illetve érzékelhetővé, érthetővé tétele a tanuló számára (légző gyakorlatok, levegővételi játékok).
- Befűvés, hangindítás, hangképzés, a szaktanár ellenőrzésével a megfelelő nád kiválasztása.
- A nyelv szerepének tisztázása a hangindításban és a hangképzésben. Az egyenes, lebegésmentes hang kialakítása.
- A kotta nélküli játék fejlesztése könnyű darabokkal.
- Népdalok, rövid zongorakíséretes darabok megtanulása.

Ajánlott tananyag

Schuster Gy.: Szaxofoniskola I. (Edit. Simonffy 026)

Londeix: Szaxofoniskola I. (Schultz Blasmusik–verlag A/847)

Perényi É.&P.: Szaxofon ABC1 (EMB 14289)

Béres J.: Furulyaiskola I. (EMB Z. 5406)

Ormándlaky P. Gyakorolni jó! (Edit. Simonffy)

Sipos A.: Süss fel nap (Rózsavölgyi)

Követelmény

Helyes test– és hangszertartás.

Helyes légzés, hangképzés, hangindítás.

Tiszta intonálás c1d1–c2–ig, valamint fisz1.

Népdalok, gyermekdalok, könnyű darabok.

Az év végi beszámoló anyaga

- Négy gyermek– vagy népdal, illetve más könnyű darab, lehetőleg kotta nélkül.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A szaxofon hangjának megismertetése.
- A hangszer összeállítása, tisztítása, karbantartása.
- A nyakló helyes beállítása.
- A fűvóka, a nád szerepe és beállítása.
- Zenei alapfogalmak: törzshangok, módosítójelek, alapvető ritmusképletek, levegővételi jel(ek), tempójelzések.
- Kottaolvasás

A hangszerkezelés fejlesztése

- Helyes test– és hangszer–, fej– és kéztartás, az ujjak szerepe, a hangszer egyensúlyban tartása.
- A helyes légzéstechnika (mélylégzés) megtanítása játékos úton: bemutatása lehetőleg hangszerrel, illetve érzékelhetővé, érthetővé tétele a tanuló számára (légző gyakorlatok, levegővételi játékok).
- A rekeszlégzés megalapozása és fejlesztése.

- Befúvás, hangindítás, hangképzés, a szaktanár ellenőrzésével a megfelelő nád kiválasztása.
- A nyelv szerepének tisztázása a hangindításban és a hangképzésben. Az egyenes, lebegésmentes hang kialakítása.

Ajánlott tananyag

Schuster Gy.: Szaxofoniskola I. (Edit. Simonffy 026)
 Londeix: Szaxofoniskola I. (Schultz Blasmusik-verlag A/847)
 Perényi É.&P.: Szaxofon ABC1. (EMB 14289)
 Béres J.: Furulyaiskola I. (EMB Z. 5406)
 Ormándlaky P. Gyakorolni jó! (Edit. Simonffy)
 Sipos A.: Süss fel nap (Rózsavölgyi)

Követelmény

Helyes test- és hangszertartás.
 Helyes légzés, hangképzés, hangindítás.
 Tiszta intonálás d1–c2-ig
 Kottaolvasás, alapvető ritmusképletek biztos játéka
 Népdalok, gyermekdalok, könnyű darabok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Négy gyermek- vagy népdal, illetve más könnyű darab, lehetőleg kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1 évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A szaxofon formájának, hangjának és szerkezetének megismertetése.
- A szaxofon keletkezése, fejlődése és sajátosságai.
- A hangszer összeállítása, tisztítása, karbantartása.
- A nyakló helyes beállítása.
- Zenei alapfogalmak: törzshangok c1–c2-ig (vagy c3-ig, esetleg d3-ig), módosított hangok: físz, b (esetleg cisz, esz, gisz), egész, negyed, fél, nyolcad érték és szünetjelek, nyújtott ritmus, dinamikai és agogikai alapfogalmak, tempójelzések, ismétlőjelek, korona, levegővételi jel(ek).
- A tanult művek formai elemzése az életkornak megfelelő szinten. (Azonosság, hasonlóság, szekvencia, különbségek felismerése, a periódus kérdés–felelet viszonya).
- A törzshangok olvasása és fogása c1-től d3-ig, valamint a végzett anyagban szereplő módosított hangok.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A rekeszlégzés megalapozása és fejlesztése.
- A hangképzés és hangindítás napi gyakoroltatása kitartott hangokkal, helyes nyelvhasználattal.
- Törekvés a tiszta intonációra és a tömör, lebegésmentes hang elérésére.
- A szaktanár figyeljen arra, hogy a fúvóka optimális helyen legyen, hogy a hangszer önmagán belül a lehető legtisztább intonációban szólaljon meg.
- A helyes gyakorlási módszerek kialakítása.
- Skálák: dúr és moll hangsorok (összhangzatos és természetes moll).

- A skálák és könnyebb darabok, népdalok memorizálása.
- Duók és zongorakíséretes darabok játssza.

Ajánlott tananyag

Schuster Gy.: Szaxofoniskola I. (Edit. Simonffy 026)
 Herrer P.: Szaxofoniskola (EMB)
 Londeix: Szaxofoniskola I. (Schultz Blasmusik-verlag A/847)
 Bumeske: Etűdök szaxofonra I. (Elite Edit. 350)
 Perényi É.&P.: Szaxofon ABC 1 (EMB 14289)
 Béres J.: Furulyaiskola I–II. (EMB Z. 5406)
 Schuster Gy.: Szaxofoniskola I. (in Es)
 É.&P. Perényi: Saxophone methode (in Es, in B)
 Lilo: Könnyű darabok I. (in Es) (Coppelia 266451 0523)
 Magyar népdalok (harmóniajelzéssel) (in B) (Edit. Simonffy 012)

Követelmény

Helyes tartás, légzés, hangképzés.

A törzshangok ismerete, skálák: C–, G– és F–dúr (esetleg a–moll), módosított hangok: fisz, b.

Hangterjedelem: c1–g2–ig.

Népdalok, kisebb előadási darabok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két gyakorlat (lehetőleg különböző karakterű),
- Két előadási darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A dallamos moll hangsor megismerés.
- A háromféle moll hangsor különbségeinek megértése.
- Dúr és moll hangnemek ismerete 2#, 2b előjegyzésig, abszolút hangnévvel is.
- A metrumismeret bővítése : 3/8, 4/8, 6/8 ütembeosztás.
- Az éles ritmus, a triola, esetleg a tizenhatodok.
- A hármashangzat és felbontásának fogalma.
- Szerkezet, tagolás: Da Capo, triós forma, dalforma.
- A tanult művek formai elemzése az életkornak megfelelő szinten. (Azonosság, hasonlóság, szekvencia, különbségek felismerése, a periódus kérdés–felelet viszonya).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A legato és tenuto játék fejlesztése.
- A hangterjedelem bővítése c1–c3–ig (vagy h–e3–ig, esetleg b–f3–ig).
- A crescendo–decrescendo alkalmazása.
- A levegőbeosztás gyakorlása az intonáció megváltozása nélkül.
- A hangindítás fejlesztése, változatos lehetőségei.
- Dúr és moll skálák.
- Hármashangzatok, tercskálák.

– Lapról játék 1#, 1b előjegyzésig, vagyis az első év nehézségi fokán. Előadási darabok játszása kotta nélkül; kamarazenélés a tanár vagy magasabb szinten játszó tanuló közreműködésével; zenekari előkészítő gyakorlatok.

Ajánlott tananyag

Schuster Gy.: Szaxofoniskola II. (Edit. Simonffy 027)
É.&P. Perényi: Saxophone Methode (EBP 1996)
Herrer P.: Szaxofoniskola (EMB)
Bumcke: Etűdök szaxofonra I. (Elite Edit 350)
Mule: 24 könnyű etűd (Leduc A1 20455)
É.&P. Perényi: Szaxofon ABC 1. (EMB 14289)
É.&P. Perényi: 222 Etűd szaxofonra (EMB)
Schuster Gy.: Szaxofoniskola II. (in Es)
É.&P. Perényi: Saxophone Methode (in Es in B)
Lilo: Könnyű darabok II. (in Es) (Coppelia 266451 0523)
Magyar népdalok (harmóniaajelzéssel) (in B) (Edit. Simonffy 012)
Kraszna L. Szaxofonmuzsika (in Es in B) (EMB)
Klarinétmuzsika kezdőknek (Kuszing) (EMB Z. 6851)

Követelmény

Helyes tartás, légzés, hangindítás, befűvés.
Hangterjedelem c1–c3–ig, módosított hangok: fisz, cisz, b, esz, gisz.
A megadott dúr és moll hangsorok ismerete (a dallamos moll ismerete nem kötelező).
Skálák, lehetőleg kotta nélkül.
Az évfolyamnak megfelelő ritmusképletek és ütemmutatók.
Dinamikai jelek ismerete az évfolyamnak megfelelően.
Tiszta intonáció, muzikális hang.
Előadási darabok, lehetőleg kotta nélkül.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor, kotta nélkül,
- Két gyakorlat (lehetőleg különböző karakterű),
- Két előadási darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az új kromatikus hangok megismertetése.
- Az alsó regiszter hangjai és fogásai.
- A kromatikus skála bevezetése.
- A segédfogások.
- A tizenhatodok, a szinkópák fajtái, a kis éles és nyújtott ritmusok beiktatása.
- Dúr és moll hangnemek 3#, 3b előjegyzésig a megismert hangterjedelembe, abszolút hangnévvel is.
- Az alla breve fogalma.
- Az alapvető formai ismertek bővítése.
- A memorizálás fejlesztése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A hangképzés és befűvés továbbfejlesztése, a hangindítások finomítása a légzés segítségével.
- A légzéstechnika továbbfejlesztése.
- A rekeszizom és a támasztás erősítése.
- Hangterjedelem: h–e3 (esetleg b–f3).
- A dinamika és az agogika további bővítése.
- A nyelvtechnika gyakoroltatása.
- Dúr és moll (mindhárom fajta) skálák, hármashangzat, terc indítva és kötve.
- A gyors játék fejlesztése.
- Előké és egyszerűbb trillák.
- Lapról játék 2#, 2b előjegyzésig, vagyis a második év nehézségi fokán. Kamarazenélés, zenekari előkészítő gyakorlatok alkalmazása.

Ajánlott tananyag

Schuster Gy.: Szaxofoniskola III. (Edit. Simonffy 028)
 É.&P. Perényi: Saxophone Methode (EBP 1996)
 Londeix: Szaxofoniskola II. (Schultz Blasmusik-verlag A/848)
 Bumcke: Etűdök szaxofonra II. (Elite Edit. 350)
 Mule: 24 könnyű etűd (Leduc A1 20455)
 É.&P. Perényi: Szaxofon ABC1 (EMB 14289)
 É.&P. Perényi: Szaxofon ABC2 (EMB 14299)
 É.&P. Perényi: 222 Etűd szaxofonra (EMB)
 Beekun: Studies (HU 37994)
 Verroust 24 Études I (Billaudot G.2138 B)
 Kraszna L. Szaxofonmuzsika (in Es in B) (EMB)
 Schuster Gy.: Szaxofoniskola III. (in Es)
 Előadási darabok I szaxofonra és zongorára (Edit. Simonffy 053/A)
 Előadási darabok II szaxofonra és zongorára (Edit. Simonffy 053/B)
 Händel: Largo (in Es) (Edit. Simonffy 053/A)
 Gluck: Boldog lelkek tánca (in Es) (Edit. Simonffy 053/A)
 Mozart: Ave verum corpus (in Es) (Edit. Simonffy 053/A)
 Brahms: Bölcsődal (in Es) (Edit. Simonffy 053/B)
 Csajkovszkij: Szomorú dal (in Es) (Edit. Simonffy 053/B)
 Schumann: Álmodozás (in Es) (Edit. Simonffy 053/B)
 Lilo: Könnyű darabok III.(in Es) (Coppelia 266451 0523)
 Schubert: Keringő (in Es, in B) (Edit. Simonffy 070–071)
 Chopin: Mazurka (in Es, in B) (Edit. Simonffy 070–071)
 Saint-Saëns: A hattyú (in Es, in B) (Edit. Simonffy 070–071)
 Zsoldos B.: I love blues (in B) (Edit. Simonffy 025)

Követelmény

Tiszta intonáció az adott hangterjedelmen belül.
 Skálák 2#, 2b előjegyzésig.
 Az alapvető dinamikai és agogikai jelek ismerete.
 Kisebb előadási darabok előadása kotta nélkül.
 Könnyű kamaradarabok és egyszerűbb zenekari szólamok eljátszása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két gyakorlat (lehetőleg különböző karakterű),

- Két előadási darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az összes hang és fogásaik ismerete b–f3–ig.
- A 2/2, 3/2, 4/2, 5/4, 6/4–es ütem. Bonyolultabb szinkópák.
- Dúr és moll hangnemek a hangszer teljes hangterjedelmében (f3–ig), abszolút hangnévvel is.
- Dísztések: előkék, mordentek, bonyolultabb trillák használata.
- Domináns– és szűkített szeptimakkordok és akkordfelbontás.
- A stílusismeret elmélyítése.
- Az elméleti, hangnemi, formai ismeretek bővítése, pl. a moduláció, alteráció megismertetése és bemutatása a gyakorlatban.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés szerepének állandó kontrollja, csak zenei indítatásból, nem mechanikusan.
- A hangképzés állandó gyakoroltatása, a hangideál keresése.
- Hangindítás, a nyelvtechnika differenciált alkalmazása, fejlesztése.
- Kromatikus skála legalább két oktávon keresztül.
- Az ujjtechnika fejlesztése, az ujjak lazítása.
- A staccato játékmód.
- A lapról olvasás állandó gyakorlása a 3. évfolyam anyagának megfelelő színvonalon.
- A formai ismeretek tudatos alkalmazása.
- Kamarazene, zenekari gyakorlat.

Ajánlott tananyag

- Schuster Gy.: Szaxofoniskola IV. (Edit. Simonffy 029)
 Londeix: Szaxofoniskola III. (Schultz Blasmusik-verlag A/849)
 Bumcke: Etűdök szaxofonra III (Elite Edit. 350)
 Demler: Zenekari részletek I–II. (Edit. Simrock Eg 5187)
 É.&P. Perényi: 222 Etűd szaxofonra (EMB Z 14371)
 É.&P. Perényi: Szaxofon ABC 2 (EMB Z 14299)
 É.&P. Perényi: Répertoire zeneiskolásoknak – szaxofon szóló (EMB 14449)
 Beekun: Studies (HU 37994)
 Verroust: 24 Études I. (Billaudot G.2138 B)
 Verroust: 24 Études II. (Billaudot G.2057 B)
 Kraszna L.: Szaxofonmuzsika (in Es in B) (EMB Z 14251)
 Schuster Gy.: Szaxofoniskola IV.(in Es) (Edit. Simonffy 029)
 Grieg: Solvejg dala (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Dvořák: Humoreszk (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Muszorgszkij: Ódon kastély (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Rimszkij–Korszakov: Hindu dal (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Albéniz: Granada (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Joplin: The easy winners (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Vivaldi: Der Winter (Largo) (in Es) (Edit. Simonffy 004)
 Szabó S.: Blues is Blue (in Es) (Edit. Simonffy 016)
 Bizet: Agnus Dei (in Es) (Edit. Simonffy 006)
 Massenet: Elégia (in Es in B) (Edit. Simonffy 072–073)

Mendelssohn: Velencei gondoladal (in Es) (in B) (Edit. Simonffy 072–073)
Händel: Arie (in B) (Edit. Simonffy 009)
Kis előadási darabok (Berkes) (EMB Z 2101)

Követelmény

Az első három év anyagának ismételése, összefoglalása.
A hangterjedelmen belüli hangok és fogásaik ismerete.
Skálák3#, 3b előjegyzésig, hármashangzat felbontásokkal, terc-skálák.
Előadási darabok megszólaltatása kotta nélkül.
Nehezebb etűdök eljátszása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű etűd,
- Két előadási darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- A vibrato.
- Az összes hang és fogásaik ismerete b–f3–ig (esetleg fisz3–ig).
- A 2/2, 3/2, 4/2, 5/4, 6/4-es ütem. Bonyolultabb szinkópák.
- Dúr és moll hangnemek a hangszer teljes hangterjedelmében (f3–ig), abszolút hangnévvel is.
- Díszítések: előkék, mordentek, bonyolultabb trillák használata.
- Domináns- és szűkített szeptimakkordok és akkordfelbontás.
- A stílusismeret elmélyítése.
- Az elméleti, hangnemi, formai ismeretek bővítése, pl. a moduláció, alteráció megismertetése és bemutatása a gyakorlatban.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés szerepének állandó kontrollja, csak zenei indíttatásból, nem mechanikusan.
- A hangképzés állandó gyakoroltatása, a hangideál keresése.
- Hangindítás, a nyelvtechnika differenciált alkalmazása, fejlesztése.
- A helyes ajakvibrato kialakítása.
- Kromatikus skála legalább két oktávon keresztül.
- Az ujjtechnika fejlesztése, az ujjak lazítása.
- A staccato játékmód fejlesztése.
- A lapról olvasás állandó gyakorlása a 4. évfolyam anyagának megfelelő színvonalon.
- A formai ismeretek tudatos alkalmazása.
- Kamarazene, zenekari gyakorlat.

Ajánlott tananyag

Schuster Gy.: Szaxofoniskola IV. (Edit. Simonffy 029)
Londinex: Szaxofoniskola III. (Schultz Blasmusik-verlag A/849)
Bumcke: Etűdök szaxofonra III (Elite Edit. 350)
Demler: Zenekari részletek I–II. (Edit. Simrock Eg 5187)
É.&P. Perényi: 222 Etűd szaxofonra (EMB)
É.&P. Perényi: Répertoire szaxofon szóló (EMB 14449)

Beekum: Studies (HU 37994)
 Verroust: 24 Études I. (Billaudot G.2138 B)
 Verroust: 24 Études II. (Billaudot G.2057 B)
 Kraszna L.: Szaxofonmuzsika (in Es in B) (EMB)
 Schuster Gy.: Szaxofoniskola IV.(in Es)(Edit. Simonffy 029)
 Előadási darabok III szaxofonra és zongorára (Edit. Simonffy 053/C)
 Grieg: Solvejg dala (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Dvořák: Humoreszk (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Muszorgszkij: Ódon kastély (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Rimszkij–Korszakov: Hindu dal (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Albéniz: Granada (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Joplin: The easy winners (in Es) (Edit. Simonffy 053/C)
 Vivaldi: Der Winter (Largo) (in Es) (Edit. Simonffy 004)
 Szabó S.: Blues is Blue (in Es) (Edit. Simonffy 025)
 Bizet: Agnus Dei (in Es) (Edit. Simonffy 006)
 Massenet: Elégia (in Es in B) Edit. (Simonffy 072–073)
 Mendelssohn: Velencei gondoladal (Edit. Simonffy 072–073)

Követelmény

Az első három év anyagának ismételése, összefoglalása.
 A hangterjedelmen belüli hangok és fogásaik ismerete.
 Skálák 4#, 4b előjegyzésig, hármass– és négyeshangzat–felbontásokkal, tercskálák.
 Előadási darabok megszólaltatása kotta nélkül.
 Nehezebb etűdök eljátszása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű etűd,
- Két előadási darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A vibrato.
- Az összes hang és fogásaik ismerete b–f3–ig .
- A 2/2, 3/2, 4/2, 5/4, 6/4/8–, és a 12/8 –es ütem. Bonyolultabb szinkópák.
- Dúr és moll hangnemek a hangszer teljes hangterjedelmében, abszolút hangnévvel is.
- Díszítések: előkék, mordentek, bonyolultabb trillák használata.
- Domináns– és szűkített szeptimakkordok és akkordfelbontás.

A stílusismeret elmélyítése.

Az elméleti, hangnemi, formai ismeretek bővítése, pl. a moduláció, alteráció megismertetése és bemutatása a gyakorlatban.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés szerepének állandó kontrollja, csak zenei indíttatásból, nem mechanikusan.
- A hangképzés állandó gyakoroltatása, a hangideál keresése.
- Hangindítás, a nyelvtechnika differenciált alkalmazása, fejlesztése.
- A helyes ajakvibrato fejlesztése.
- Kromatikus skála legalább két oktávon keresztül.

- Az ujjtechnika fejlesztése, az ujjak lazítása.
- A staccato játékmód fejlesztése.
- A lapról olvasás állandó gyakorlása a 5. évfolyam anyagának megfelelő színvonalon.
- A formai ismeretek tudatos alkalmazása.
- Kamarazene, zenekari gyakorlat.

Ajánlott tananyag

J. Harle : Easy Classical Studies (Universal Edition UE 17770)
 Schuster Gy.: Szaxofoniskola IV. (Edit. Simonffy 029)
 Londeix: Szaxofoniskola IV. (Schultz Blasmusik-verlag A/850)
 Bumcke: Etüdök szaxofonra IV. (Elite Edit. 350)
 Mule: 24 könnyű etüd (Leduc AL 20455)
 Mule: 53 etüd (Leduc 20 441)
 Demler: Zenekari részletek I–II. (Edit. Simrock Eg 5187)
 É.&P. Perényi: 222 Etüd (szaxofonra EMB)
 É.&P. Perényi: Szaxofon ABC2 (EMB 14299)
 Beekun: Studies (HU 37994)
 Verroust 24 Études I (Billaudot G.2138 B)
 Verroust: 24 Études II (Billaudot G.2057 B)
 Perényi É&P: Répertoire szaxofon szóló (EMB 14449)
 J. S. Bach: Gavottes (A. Leduc AL 19664)
 B. Marcello: Adagio Schuster–Perényi: Szaxofoniskola III/5., (Simonffy 028)
 A. Corelli: Adagio (A. Leduc AL 25707)
 Dancla: Románc Szaxofonmuzsika kezdőknek Kraszna L. (EMB 14251)
 Fr. Schubert: Sérénade (A. Leduc AL 25708)
 Glinka: Vocalise (Simonffy 014)
 Debussy: A lenhajú lány (Hofmeister FH 2136)
 Teal Larry Solos (Schirmer 45722)

Követelmény

Az első öt év anyagának ismételése, összefoglalása.
 A hangterjedelmen belüli hangok és fogásaik ismerete.
 Skálák, hármas– és négyeshangzat–felbontásokkal, tercskálák.
 Előadási darabok megszólaltatása kotta nélkül.
 Nehezebb etüdök eljátszása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két különböző karakterű etüd,
- Két előadási darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra a kiemelkedő adottságokkal rendelkező tanulók irányíthatók. A „B” tagozatos oktatás elsődleges feladata, hogy a tanulókat felkészítse a zenei pályára.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A segéd- és tisztítófogások alapvető ismerete és alkalmazásuk.
- A 3/8-os, 6/8-os, ütem és az alla breve.
- Szinkópák, triolák, tizenhatod-menetek, kis és nagy nyújtott és éles ritmus játéka.
- Az alapvető formai ismeretek bővítése (pl. da capo stb.).
- Zenei műszavak ismerete a felhasznált tananyag szerint.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A rekeszlégzés és a helyes szájtartás alkalmazásának tudatossá tétele.
- A gyors játékmódhoz szükséges laza kéztartás kifejlesztése.
- A hangterjedelem bővítése b–f3-ig.
- Dúr és moll skálák, hármashangzat- és tercmenet különböző frazeálással.
- A hangképzés fejlesztése hangindítások, és különböző tempójú repetíciós gyakorlatok segítségével.
- A regiszterkülönbségek kiegyenlítésére irányuló törekvés megalapozása.
- A dinamikai árnyalóképesség bővítése.
- Lapról olvasás és memóriagyakorlatok.
- Egyszerűbb díszítőelemek alkalmazása.

Ajánlott tananyag

Schuster Gy.: Szaxofoniskola II. (Edit. Simonffy 027)
 Herrer P.: Szaxofoniskola (EMB 4194)
 Londeix: Szaxofoniskola I–II (Schultz Blasmusik-verlag A/847)
 Klosé: Méthode Complète I. (Leduc AL 3186)
 É.&P. Perényi: 222 Etüd szaxofonra (EMB)
 É.&P. Perényi: Szaxofon ABC I (EMB 14289)
 25 Exercices Journaliers (Leduc AL 6402)
 Mule: 24 Études Faciles (Leduc AL 20 455)
 Harle: Easy Classical Studies (Universal)
 Bumcke: Etüdek szaxofonra I–II. (Elite Edit. 350)
 Beekun: Studies (HU 37994)
 Előadási darabok altszaxofonra I. II. (Edit. Simonffy 053/A., B)
 Both: Klassische Saxophon–Soli (in Es) (Schott 7331)
 Debussy Album (Universal 17 777)
 Mule: Pièces Classiques Célèbres les Recueil (in Es) I., II. (Leduc AL 25 707/708)
 Franck Pièce II. (in Es) (Leduc AL 19 996)
 Haydn: Andante (in Es) (Kliment 1210)
 Bach: Scherzetto (in B) (Leduc AL 25 141)
 Purcell: Suite (in B) (Musicus)
 Schubert: Suite de Valses (in B) (Leduc AL 25 148)

Követelmény

Helyes légzés, befúvás.
 Megbízható kottaolvasás.
 Skálák: dúr és moll 1#, 1b előjegyzésig, kotta nélkül, hármashangzattal és tercskálával együtt.
 Legalább két periódusból álló darabok eljátszása kotta nélkül.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor 2#, 2b előjegyzésig, kotta nélkül,
- Két különböző karakterű etüd,
- Két különböző stílusú előadási darab kotta nélkül, az egyik kamaramű is lehet.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kromatikus hangsor bevezetése és struktúrájának megismertetése.
- Az 5/4–, 6/4–es és a 9/8–os ütem.
- A tenuto és staccato játékmód.
- Tizenhatodok, bonyolultabb szinkópák és hasonló nehézségű ritmusok.
- Trillák, előkék és utókák használata.
- Négyeshangzatok.
- A tananyagban szereplő darabok stiláris elemzése és a szempontok megvalósítása az előadásban.
- A formai ismeretek elmélyítése (pl. a szonátaforma jellemzői).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A hangképzés fejlesztése: hangindítások megvalósítása pp dinamikai fokozatnál, a halk játék kifejlesztése, a mély hangok finomítása.
- Megalapozott légzéstechnikával és befúvásmóddal a regiszterkülönbségek lehetséges kiegyenlítése.
- Hosszabb tizenhatod– és rövidebb harmincketted–menetek eljátszása, a gyors és egyenletes játék kívánalmainak megfelelően.
- Dúr és moll skálák, hármas–, négyeshangzat– és tercmenet.
- Lapról olvasás, legalább 3–4 epizódból álló darabok memorizálása.

Ajánlott tananyag

Harle: Scale and Arpeggios (Universal)

Londeix: Szaxofoniskola II–III. (Shultz Blasmusik-verl. A/849–A/850)

Bumcke: Etüdök szaxofonra III (Elite Edit. 350)

Klosé: Méthode Complète 1. 2. (Leduc AL 3186, AL 6023)

25 Exercices Journaliers (Leduc AL 6402)

Mule: 24 Études Faciles (Leduc AL 20 455)

Exercices Journaliers (Leduc AL 20 210)

Blémant: 20 Études Melodiques 1. (Leduc AL 15 801)

Szabó F.: Etüdök szaxofonra (Edit. Simonffy 042)

É.&P. Perényi: 222 Etüd szaxofonra (EMB)

É.&P. Perényi: Szaxofon ABC1 (EMB 14289)

É.&P. Perényi: Szaxofon ABC2 (EMB 14299)

Beekun: Studies (HU 37994)

Verroust 24 Études I (Billaudot G.2138 B)

Verroust 24 Études II (Billaudot G.2057)

Rózsa P.: Három szólódarab szaxofonra (Edit. Simonffy 041)

Előadási darabok altszaxofonra III. IV. (Edit. Simonffy 053/C/D)

Válogatott művek szaxofonra és zongorára II. (Edit. Simonffy 072)

Mule Pièces Classiques Céléb (Leduc AL 25 708)

Albéniz: Chant d’amour (in Es) (Leduc AL 19 568)

Albéniz: Tango (in Es) (Schott 33 749)

Bizet: Agnus Dei (in Es) (Edit. Simonffy 006)

Elgar: Salut d’amour (in Es) (Schott 33 750)

Mozart: Gavotte Sentimentale (Leduc AL 19 540)

Szabó S.: Blues in Blue (in Es)(Edit. Simonffy 025)

Vivaldi: Der Winter (Largo) (in Es) (Edit. Simonffy 004)
Joplin: Ragtimes (in Es, in B) (Noetzel 3693)
Go dow Moses (Vincze) (in Es, in B) (Edit. Simonffy 022)
Händel: Arie (in B) (Edit. Simonffy 009)

Követelmény

A hangok megfűvése p dinamikai fokozatnál e–e3–ig.
Dúr és moll skálák 2#, 2b előjegyzésig, hármás– és négyeshangzatok, tercskálák, az összes hang fogásainak ismerete és alkalmazásuk, b–f3–ig kromatikusan,
Valamennyi hangsor kotta nélkül.
Tizenhatod–menetek egyenletes eljátszása.
Egy– és kétagú előkék és utókák alkalmazása, valamint a trillák egyenletes megszólaltatása (kivéve a nehezebbeket).
Triós formájú darabok kotta nélkül történő előadása.
Biztos kottaolvasás, és lapról olvasás legalább az előző tanév anyagnak megfelelő nehézségi fokon.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor 3#, 3b előjegyzésig, kotta nélkül,
- Két ellentétes karakterű etűd,
- Két előadási darab kotta nélkül, az egyik kamaramű is lehet.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kromatikus skálák ismerete.
- A nagy triola, pontozása a triolán belül, kvintolák, szextolák és hasonló ritmusképletek.
- Trillák, előkék és utókák használata.
- Az 5/4–, 6/4–, 9/8–, és a 12/8 –os ütem.
- Az intonációs hibák tudatos korrigálása.
- A formai ismeretek további bővítése: rondóforma, variációs forma stb.
- Transzponálás „C”-be könnyű dallamokkal.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Skálák kotta nélkül, hármás– és négyeshangzatok, tercmenet, valamint kromatikus skála.
- A helyes ajakvibrato kialakítása.
- A pp játékmód továbbfejlesztése.
- Harmincketted–menetek egyenletes eljátszása.
- Lapról olvasás, az eddig tanultaknál hosszabb művek memorizálása.
- Az alkalmazkodóképesség továbbfejlesztése, kamarazenélés vagy zenekari játék által.

Ajánlott tananyag

Harle: Scale and Arpeggios (Universal)
Giampieri: 16 Studi (Ricordi)
Klosé: 25 Études de Mécanisme (Leduc AL 6403)
Études de Genre et de Mécanisme (Leduc AL 17 363)
Bernhards: 24 Virtuosen Etüden (Zimmermann)
Bumcke: Etűdök szaxofonra III–IV. (Elite Edit. 350)
Londeix: Szaxofoniskola III–IV. (Shultz Blasmusik–verl. A/849–A/850)

É.&P. Perényi: 222 Etüd szaxofonra (EMB)
 Beekun Studies (HU 3794)
 Verroust: 24 Études I. II. (Billaudot G.2138 B/2057 B)
 É.&P. Perényi: Répertoire szaxofon szóló (EMB 14449)
 Demler: Zenekari részletek I–II. (Edit. Simrock Eg 5187)
 Bach: Aria (in Es) (Leduc AL 19 576)
 Bach: Badinerie (in Es) (Leduc AL 19 511)
 Bach: Sonate (? 4 F1.) (in Es) (Leduc AL 20 831)
 Chopin: Nocturne (in Es) (Leduc AL 19 651)
 Dukas: Alla Gitana (in Es) (Leduc AL 19 995)
 Fauré: Pièce (in Es) (Leduc AL 16 152)
 Händel: Sicilienne et Gigue (in Es) (Leduc AL 20 834)
 Händel: Sonate (? 4 F1.) (in Es) (Leduc AL 20 828)
 Ibert: L'age d'or (in Es) (Leduc AL 21 654)
 Ravel: Pièce en Forme de Habanera
 Händel: Sonate (? 1) (in B) (Leduc AL 25 143)
 Händel: Sonate en Sol Mineur (Leduc AL 25 144)

Követelmény

A hangszer hangjainak megfűvése p dinamikával d–f3–ig.

Tiszta intonáció.

Dúr és moll skálák 3#, 3b előjegyzésig, kotta nélkül, hármass– és négyeshangzat, tercmenet,

A leggyakoribb trillák és díszítőelemek magabiztos alkalmazása.

Rövidebb szonátatételek vagy hasonló terjedelmű művek kotta nélkül történő előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor 4#, 4b előjegyzésig, kotta nélkül,
- Két ellentétes karakterű etüd,
- Két előadási darab, kotta nélkül, az egyik kamaramű is lehet.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem bővítése f3–tól fölfelé, egyéni adottságok szerint.
- A nagy triola, pontozása a triolán belül, kvintolák, szextolák és hasonló ritmusképletek.
- Bonyolultabb díszítőelemek: előkék, trillák, mordentek alkalmazása.
- Az intonációs hibák tudatos korrigálása.
- A formai ismeretek további bővítése: rondóforma, variációs forma stb.
- Transzponálás „C”-be könnyű dallamokkal.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Skálák kotta nélkül, hármass– és négyeshangzatok, tercmenet, valamint kromatikus skála és egészhangú skála.
- A helyes ajakvibrato fejlesztése.
- A pp játékmód továbbfejlesztése.
- Harmincketted–menetek egyenletes eljátszása.
- Lapról olvasás, az eddig tanultaknál hosszabb művek memorizálása.
- Az alkalmazkodóképesség továbbfejlesztése, kamarazenélés vagy zenekari játék által.

Ajánlott tananyag

Harle: Scale and Arpeggios (Universal)
Giampieri: 16 Studi (Ricordi)
Capelle: 20 Grandes Études 1. (Leduc AL 20 085)
Klosé: 25 Études de Mécanisme (Leduc AL 6403)
Études de Genre et de Mécanisme (Leduc AL 17 363)
Blémant: 20 Études Melodiques 2. (Leduc AL 15 802)
Bernhards: 24 Virtuosen Etüden (Zimmermann)
Londeix: Szaxofoniskola III–IV. (Shultz Blasmusik A/849–A/850)
É.&P. Perényi: 222 Etüd szaxofonra (EMB)
Beekun: Studies (HU 3794)
Verroust: 24 Études I. II. (Billaudot G.2138 B/2057 B)
Demler: Zenekari részletek I–II. (Edit. Simrock Eg 5187)
É.&P. Perényi: Répertoire szaxofon szóló (EMB 14449)
Mendelssohn: Andante Perényi: Szaxofon ABC II/53. (EMB 14299)
Muszorgszkij: Ódon kastély (Simonffy 053/C)
Rimszkij–Korsakov: Hindu dal (Simonffy 053/D)
Debussy: A kis néger (Simonffy 074 v. Leduc 19555)
Bozza: Aria (Leduc 19714)
Teal Larry Solos (Schirmer 45722)

Követelmény

A hangszer hangjainak megfűvése p dinamikával d–f3–ig.

Tiszta intonáció.

Dúr és moll skálák, kotta nélkül, hármas– és négyeshangzat, tercmenet, valamint a kromatikus skála.

A leggyakoribb trillák és díszítőelemek magabiztos alkalmazása.

Rövidebb szonátatételek vagy hasonló terjedelmű művek kotta nélkül történő előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor 5#, 5b előjegyzésig, kotta nélkül,
- Két ellentétes karakterű etüd,
- Két előadási darab, kotta nélkül, az egyik kamaramű is lehet.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem bővítése f3–tól fölfelé.
- A nagy triola, pontozása a triolán belül, kvintolák, szextolák és hasonló ritmusképletek.
- Bonyolultabb díszítőelemek: előkék, trillák, mordentek alkalmazása.
- Az intonációs hibák tudatos korrigálása.
- A formai ismeretek további bővítése: rondóforma, variációs forma stb.
- Transzponálás „C”-be könnyű dallamokkal.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Skálák kotta nélkül: 6#, 6b előjegyzésig, hármas– és négyeshangzatok, tercmenet, valamint kromatikus skála és egészhangú skála.
- A helyes ajakvibrato továbbfejlesztése.
- A pp játékmód továbbfejlesztése.

- Harmincketted–menetek egyenletes eljátszása.
- Lapról olvasás, az eddig tanultaknál hosszabb művek memorizálása.
- Az alkalmazkodóképesség továbbfejlesztése, kamarazenélés vagy zenekari játék által.

Ajánlott tananyag

J. Harle: Easy Classical Studies (Universal UE 17770)
 Schuster–Perényi: Szaxofoniskola III. (Simonffy 028)
 M. Mule: 24 könnyű etűd (A. Leduc AL 20455)
 Klosé: 25 napi gyakorlat (A. Leduc AL 6402)
 Harle: Scale and Arpeggios (Universal)
 Giampieri: 16 Studi (Ricordi)
 Études de Genre et de Mécanisme (Leduc AL 17 363)
 Blémant: 20 Études Melodiques 2. (Leduc AL 15 802)
 Bernhards: 24 Virtuosen Etüden (Zimmermann)
 É.&P. Perényi: 222 Etűd szaxofonra (EMB)
 Beekun: Studies (HU 3794)
 Verroust: 24 Études I. II. (Billaudot G.2138 B/2057 B)
 Demler: Zenekari részletek I–II. (Edit. Simrock Eg 5187)
 É.&P. Perényi: Répertoire szaxofon szóló (EMB 14449)
 Händel: Sicilienne et Gigue (Leduc 20834)
 Pescetti: Presto Hresztomatija 5–6 (Muzika 14103)
 Mendelssohn: Andante Perényi: Szaxofon ABC II/53. (EMB 14299)
 Muszorgszkij: Ódon kastély (Simonffy 053/C)
 Rimszkij–Korszakov: Hindu dal (Simonffy 053/D)
 Debussy: A kis néger (Simonffy 074 v. Leduc 19555)
 Bozza: Aria (Leduc 19714)
 Teal Larry Solos (Schirmer 45722)

Követelmény

A hangszer hangjainak megfűvése p dinamikával d–f3–ig.

Tiszta intonáció.

Dúr és moll skálák 5#, 5b előjegyzésig, kotta nélkül, hármas– és négyeshangzat, tercmenet, valamint a kromatikus skála.

A leggyakoribb trillák és díszítőelemek magabiztos alkalmazása.

Rövidebb szonátatételek vagy hasonló terjedelmű művek kotta nélkül történő előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül,
- Két ellentétes karakterű etűd,
- Két előadási darab, kotta nélkül, az egyik kamaramű is lehet.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanuló ismerje

- a szaxofon és a fafűvós hangszerek múltját, irodalmát,
- a hangszer teljes hangterjedelmét,
- a tudatos és helyes légzéstechnikát,
- a szaxofon intonációs hibáit (és tudatosan korrigálja azokat),
- a dúr és moll hangnemeket 4#, 4b előjegyzésig,
- a egyszerűbb díszítések írásmódját és ritmusát,
- a vibrató szerepét a zenei megvalósításban,

- ismerje a tanult anyagban előforduló tempó- és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- ismerje a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,
- a jelentősebb szaxofonos előadóművészeket.

Legyen képes

- a kiegyenlített és kifejező hang elérésére a tiszta intonáció megtartásával,
- a különböző hangindítások és hangbefejezések megvalósítására,
- az önálló hangolásra,
- a könnyebb technikai problémák elemző gyakorlására,
- a kottahű játékra és folyamatos, mérsékelt tempójú lapról olvasásra,
- hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogására,
- a különböző artikulációs előírások megszólaltatására (staccato, tenuto, legato, marcato stb.),
- egyenletes, pergő-technikához vezető ujjgyakorlatok fokozatos gyorsítására.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- dúr és moll skálákat játszani 4#, 4b előjegyzésig tercekkel, hármashangzattal, szimpla- és duplanyelvvel
- a játszott irodalom által megkövetelt dinamikák megvalósítására,
- készségfejlesztő gyakorlatok hibátlan eljátszására
- nehezebb etűdök zenei és technikai megvalósítására
- hosszabb terjedelmű művek memorizálására

Művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati részből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Szaxofon főtárgy

„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

A vizsga bármilyen hangolású szaxofonon teljesíthető.

- Egy etűd vagy etűd-jellegű egyéb mű; J.Harle: Easy Classical Studies (Universal Edition UE 17 770) 50., Perényi É.-P.: 222 etűd (EMB Z.14371) 158., 178., 182., M.Mule: 24 könnyű etűd (A. Leduc AL 20455) 5., 13., 35 J.v.Beekum: Studies (Harmónia HU 3794) Valsette (in a), Tiroler Landler (in Esz). nehézségi szintjén.
- Két különböző stílusú és karakterű előadási darab; J.S.Bach: Gavottes (A.Leduc AL 19 664), B.Marcello: Adagio (Schuster-Perényi: Szaxofoniskola III/5., Simonffy 028), A.Corelli: Adagio (A. Leduc AL 25 707), Dancla: Románc (Szaxofonmuzsika kezdőknek – Kraszna L. EMB 14 251), Fr.Schubert: Sérénade (A.Leduc AL 25 708), Glinka: Vocalise (Simonffy 014), Debussy: A lenhajú lány (Hofmeister FH 2136). nehézségi szintjén.

Az egyik előadási darab lehet szólómű, vagy kamaramű

Az előadási darabot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

A vizsga kötelező alaphangszere az altszaxofon, egy előadási darabnál azonban más hangolású hangszer is használható.

– Két különböző karakterű etűd vagy egyéb gyakorlat; Schuster–Perényi: Szaxofoniskola III. (Simonffy 028) 37., Perényi É.–P.: 222 etűd (EMB Z. 14 371) 192., 194., 201., M. Mule: 24 könnyű etűd (A. Leduc AL 20 455) 9., 15., J.v.Beekum: 35 Studies (Harmónia HU 3794) Square Dance (in B), Tarantella (in c), Invention (in f), Klosé: 25 napi gyakorlat (A.Leduc AL 6402) 8. nehézségi szintjén.

– Két különböző stílusú és karakterű, előadási darab, (egy barokk tételpár esetében még egy más stílusú művet is választani kell); G.Fr.Händel: Sicilienne et Gigue (A.Leduc AL 20 834), G.Pescetti: Presto (Hresztomatyija 5–6 Muzika 14 103), F.Mendelssohn: Andante (Perényi: Szaxofon ABC II/53. EMB 14 299), M. Muszorgszkij: Ódon kastély (Simonffy 053/C), Rimszkij–Korsakov: Hindu dal (Simonffy 053/D), Cl.Debussy: A kis néger (Simonffy 074 v. A.Leduc AL 19 555), E.Bozza: Aria (A.Leduc AL 19 714). nehézségi szintjén.

Az egyik előadási darab lehet szólómű, vagy kamaramű

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem fokozatos bővítése a tanuló adottságai szerint
- Az eddig megismert ritmusképletek rendszerezése.
- A vibrato.
- A többi szaxofonfajta megismerése és lehetőség szerint oktatása.
- Transzponálási alapismeretek.
- A zenei műveltség bővítése (pl. zenehallgatás, hangverseny–látogatások, szakmai beszélgetések stb.).
- Hangszerjavítási alapismeretek és nádfaragás.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Skálák,
- A helyes ajakvibrato fejlesztése.

- Az önálló gondolkodás és kifejezőmód, valamint az igényes és tudatos gyakorlás továbbfejlesztése. – Igényesebb előadási művek megszólaltatása.
- Kamarazene, zenekari munka.

Ajánlott tananyag

Harle: Scale and Arpeggios (Universal)
 J. Harle: Easy Classical Studies (Universal UE 17770)
 Klosé: Méthode Complète 1. 2. (Leduc AL 3186/6023)
 25 Exercices Journaliers (Leduc AL 6402)
 15 Études Chantantes (Leduc AL 6404)
 Mule: 24 Études Faciles (Leduc AL 20 455)
 Exercices Journaliers (Leduc AL 20 211)
 Mule: 53 Études 1. (Leduc AL 20 441)
 Blémant: 20 Études Melodiques 1.2. (Leduc AL 15 801/802)
 Bernhards: 24 Virtuosen Etüden (Zimmermann)
 Szabó F.: Etüdök szaxofonra (Edit. Simonffy 042)
 É.&P. Perényi: Répertoire szaxofon szóló (EMB 14449)
 Rózsa P.: Három szólódarab szaxofonra (Edit. Simonffy 041)
 Albéniz: Tango (in Es) (Schott 33 749)
 Bach: Aria (in Es) (Leduc AL 19 576)
 BachCopin: Nocturne (in Es) (Leduc AL 1965)
 Dukas: Alla Gitana (in Es) (Leduc AL 19 995)
 Fauré: Pièce (in Es) (Leduc AL 16 152)
 Ibert: Aria (in Es) (Leduc AL 19 675)
 Leclair: Adagio et Allemande (Leduc AL 20 830)
 Mozart: Adagio (Klar. v. II. t.) (Leduc AL 19 595)
 Soproni: Four Pieces for Saxophon (in Es) (EMB 8811)
 Telemann: Sonate (in Es) (Leduc AL 25 008)
 Go down Moses (Vincze P.) (in Es, in B) (Edit. Simonffy 022)
 Joplin: Ragtimes (in Es, in B) (Noetzel 3693)
 Ravel: Pièce en Forme de Habanera (in Es) (Leduc AL 17 680)
 Händel: Sonate en Sol Mineur (in B) (Leduc AL 21 144)

Követelmény

Az összes hang és fogási ismerete b–f3–ig.
 Skálák
 Tiszta intonáció, egészséges hang.
 Az előadási darabok stílusos megszólaltatása.
 Alapos zenei műszóismeret, megbízható kottaolvasás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott skála kotta nélkül,
- Két ellentétes karakterű etüd,
- Két különböző tempójú darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül (valamelyik kamarazenei mű is lehet).

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem fokozatos bővítése a tanuló adottságai szerint
- Az eddig megismert ritmusképletek rendszerezése.
- A vibrato.
- A többi szaxofonfajta megismerése és lehetőség szerint oktatása.
- Transzponálási alapismeretek.
- A zenei műveltség bővítése (pl. zenehallgatás, hangverseny-látogatások, szakmai beszélgetések stb.).
- Hangszerjavítási alapismeretek és nádfaragás.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Skálák, kromatikus hangsor gyors tempóban.
- A helyes ajakvibrato fejlesztése.
- Az önálló gondolkodás és kifejezés mód, valamint az igényes és tudatos gyakorlás továbbfejlesztése.
- Igényesebb előadási művek megszólaltatása. Kamarazene, zenekari munka.

Ajánlott tananyag

Harle: Scale and Arpeggios (Universal)
 J. Harle: Easy Classical Studies (Universal UE 17770)
 Klosé: Méthode Complète 1. 2. (Leduc AL 3186/6023)
 25 Exercices Journaliers (Leduc AL 6402)
 15 Études Chantantes (Leduc AL 6404)
 Mule: 24 Études Faciles (Leduc AL 20 455)
 Exercices Journaliers (Leduc AL 20 211)
 Mule: 53 Études 1. (Leduc AL 20 441)
 Blémant: 20 Études Melodiques 1.2. (Leduc AL 15 801/802)
 Bernhards: 24 Virtuosen Etüden (Zimmermann)
 Szabó F.: Etüdök szaxofonra (Edit. Simonffy 042)
 É.&P. Perényi: Répertoire szaxofon szóló (EMB 14449)
 Rózsa P.: Három szólódarab szaxofonra (Edit. Simonffy 041)
 Albéniz: Tango (in Es) (Schott 33 749)
 Bach: Aria (in Es) (Leduc AL 19 576)
 BachCopin: Nocturne (in Es) (Leduc AL 1965)
 Dukas: Alla Gitana (in Es) (Leduc AL 19 995)
 Fauré: Pièce (in Es) (Leduc AL 16 152)
 Ibert: Aria (in Es) (Leduc AL 19 675)
 Leclair: Adagio et Allemande (Leduc AL 20 830)
 Mozart: Adagio (Klar. v. II. t.) (Leduc AL 19 595)
 Soproni: Four Pieces for Saxophon(in Es) (EMB 8811)
 Telemann: Sonate (in Es) (Leduc AL 25 008)
 Go down Moses (Vincze P.) (in Es, in B) (Edit. Simonffy 022)
 Joplin: Ragtimes (in Es, in B) (Noetzel 3693)
 Ravel: Pièce en Forme de Habanera (in Es) (Leduc AL 17 680)
 Händel: Sonate (? 1) (in B) (Leduc AL 25 143)
 Händel: Sonate en Sol Mineur(in B) (Leduc AL 21 144)

Követelmény

Az összes hang és fogási ismerete b–f3–ig.
 Skálák
 Tiszta intonáció, egészséges hang.

Az előadási darabok stílusos megszólaltatása.
Alapos zenei műszóismeret, megbízható kottaolvasás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott skála kotta nélkül,
- Két ellentétes karakterű etűd,
- Két különböző tempójú darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül (valamelyik kamarazenei mű is lehet).

9. évfolyam”A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem fokozatos bővítése a tanuló adottságai szerint
- Az eddig ismeretlen ritmusképletek megismertetése.
- A vibrato.
- – A többi szaxofonfajta megismerése és lehetőség szerint oktatása.

Transzponálási alapismeretek.

- A zenei műveltség bővítése (pl. zenehallgatás, hangverseny-látogatások, szakmai beszélgetések stb.).
- Hangszerjavítási alapismeretek és nádfaragás.
- A jazz elemeinek megismertetése a zeneelmélet tantárgy által szerzett ismeretekre támaszkodva.

A hangszerkezelés fejlesztése

Skálák teljes hangterjedelemben, kromatikus, hangsorok

A vibrato sűrűségének fokozása, az amplitúdó nagyságnak változtatására és helyes alkalmazása.

Az önálló gondolkodás és kifejezőmód, valamint az igényes és tudatos gyakorlás továbbfejlesztése. Igényesebb előadási művek megszólaltatása. Kamarazene, zenekari munka.

Ajánlott tananyag

Harle: Scale and Arpeggios (Universal)

J. Harle: Easy Classical Studies (Universal UE 17770)

Klosé: Méthode Complète 1. 2. (Leduc AL 3186/6023)

25 Exercices Journaliers (Leduc AL 6402)

15 Études Chantantes (Leduc AL 6404)

Mule: 24 Études Faciles (Leduc AL 20 455)

Exercices Journaliers (Leduc AL 20 211)

Mule: 53 Études 1. (Leduc AL 20 441)

Blémant: 20 Études Melodiques 1.2. (Leduc AL 15 801/802)

Bernhards: 24 Virtuosen Etüden (Zimmermann)

Szabó F.: Etűdök szaxofonra (Edit. Simonffy 042)

É.&P. Perényi: Répertoire szaxofon szóló (EMB 14449)

A. Corelli: Gigue (Muzika 13672)

G. Fr. Händel: Allegro, Largo et Final (Leduc AL 20835)

Bach: Badinerie(Leduc AL 19511)

Bach: Esz-dúr szonáta Hresztomatyija 5–6. (Muzika 14103)

Singelée: Solo de concert (Lemoine 26260)

Bozza: Aria (Leduc 19714)

Ravel: Darab Habanera formában (Leduc 17679)
Götz Nándor: Koncertetűdök (Fon–Trade)

Követelmény

Az összes hang és fogási ismerete b–f3–ig.

Skálák

Tiszta intonáció, egészséges hang.

Az előadási darabok stílusos megszólaltatása.

Alapos zenei műszóismeret, megbízható kottaolvasás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott skála kotta nélkül,
- Két ellentétes karakterű etűd,
- Két különböző tempójú darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül (valamelyik kamarazenei mű is lehet).

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem fokozatos bővítése a tanuló adottságai szerint.
- Az eddig ismeretlen ritmusképletek megismertetése.
- A vibrato.
- A többi szaxofonfajta megismerése és lehetőség szerint oktatása.
- Transzponálási alapismeretek.
- A zenei műveltség bővítése (pl. zenehallgatás, hangverseny–látogatások, szakmai beszélgetések stb.).
- Hangszerjavítási alapismeretek és nádfaragás.
- A jazz elemeinek megismertetése (ahol mód és lehetőség van rá), kizárólag hozzáértő tanár vezetésével, és ha lehetséges, a zeneelmélet tantárgy által szerzett ismeretekre támaszkodva.

A hangszerkezelés fejlesztése

Skálák teljes hangterjedelemben, kromatikus hangsor gyors tempóban.

A vibrato sűrűségének fokozása, az amplitúdó nagyságnak változtatására és helyes alkalmazása.

Az önálló gondolkodás és kifejezőmód, valamint az igényes és tudatos gyakorlás továbbfejlesztése. Igényesebb előadási művek megszólaltatása. Kamarazene, zenekari munka.

Ajánlott tananyag

J. Harle: Easy Classical Studies (Universal UE 17770)

Perényi É.–P: 222 etűd (EMB Z 14371)

Schuster–Perényi: Szaxofoniskola III. (Simonffy 028)

Mule: 24 könnyű etűd (A. Leduc AL 20455)

Beekun: 35 Studies (Harmónia HU 3794)

Klosé: 25 napi gyakorlat (A. Leduc AL 6402)

Klosé: 25 mechanikus gyakorlat (A. Leduc AL 6403)

Klosé: 15 dallamos gyakorlat (A. Leduc AL 6404)

Ferling: 48 etűd (A. Leduc AL 20402)

A. Corelli: Gigue (Muzika 13672)

Fr. Händel: Allegro, Largo et Final (A. Leduc AL 20)

Fr. Händel: 4. szonáta (A. Leduc AL 20828)
Bach:Badinerie (A. Leduc AL 19511)
J. B. Singelée: Rondo Op. 63.
Perényi: Szax. ABC II/84 (EMB 14299)
J. B. Singelée: Solo de concert (H. Lemoine 26 260 H.L.)
A. Chailleux:Andante és Allegro (A. Leduc AL 22177)
E. Bozza: Aria (A. Leduc AL 19714)
Götz Nándor: Koncertetűdök (Fon–Trade)
Ravel: Darab Habanera formában (A. Leduc AL 17679)

Követelmény

Az összes hang és fogási ismerete b–f3–ig.
Skálák 6#, 6b előjegyzésig.
Tiszta intonáció, egészséges hang.
Az előadási darabok stílusos megszólaltatása.
Alapos zenei műszóismeret, megbízható kottaolvasás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott skála kotta nélkül,
- Két ellentétes karakterű etűd,
- Két különböző tempójú darab zongorakísérettel, legalább az egyik kotta nélkül (valamelyik kamarazenei mű is lehet).

Továbbképző évfolyam „B” tagozat

A tanulók csekély hányada, egyéb tanulmányai mellett, a „B” tagozat továbbképző évfolyamain készül későbbi felvételi vizsgára, továbbra is megőrizve a zenei pálya választásának lehetőségét.

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kromatikus és egészhangú skálák bevezetése.
- A hangterjedelem bővítése:
- Az eddig nem tanult, összetettebb ritmusképletek és díszítőelemek alkalmazása.
- A stílusismeret elmélyítése a romantika és a XX. század témakörében.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Dúr és moll skálák, kotta nélkül, hármas– és négyeshangzatok, tercmenet, kvint– és oktávskála, valamint kromatikus és egészhangú skálák.
- A vibrato sűrűségének fokozása, az amplitúdó nagyságnak változtatására és helyes alkalmazása.
- A virtuóz technika kifejlesztése.
- A hangszertechnikai és zenei feladatok önálló megoldása.
- Az egyéni hangszín megkeresése.
- A szuggesztív interpretáció megvalósítása a hangszeren.

Ajánlott tananyag

J. Harle: Easy Classical Studies (Universal UE 17 770)

Rascher: Top Tones for the Saxophone (Carl Fischer Edit.)
 Capelle: 20 Grandes Études 1. 2. (Leduc AL 20085/086)
 Caillieret: 15 Études (Bach) (Leduc AL 23 918)
 Mule: 53 Études 2. 3. (Leduc AL 20442/443)
 Mule: 48 Études (Leduc AL 20 402)
 É.&P. Perényi: Répertoire szaxofon szóló (EMB 14449)
 Bach: Sonate (? 6 F1.) (in Es) (Leduc AL 20 832)
 Bozza: Aria (in Es) (Leduc)
 Bozza: Pulcinella (in Es) (Leduc)
 Bernstein: Rhapsody (in Es) (Gerard Billaudot Edit.)
 Händel: Sonate (? 6 V1.) (Leduc AL 20 830)
 Ibert: Aria (in Es) (Leduc AL 19 675)
 Lajtha: Intermezzo (in Es) (Leduc AL 21 438)
 Martin: Ballada (in Es) (Universal)
 Poulenc: Presto (in Es) (Gerard Billaudot Edit.)

Követelmény

Dúr és moll skálák 5#, 5b előjegyzésig,
 Mindenfajta trilla és díszítőelem alkalmazása.
 Komolyabb és nehezebb művek koncertszerű előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül, 6#, 6b előjegyzésig,
- Két ellentétes karakterű etűd,
- Két előadási mű kotta nélkül, az egyik kamaramű is lehet.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kromatikus és egészhangú skála bevezetése.
- A hangterjedelem bővítése: b–a3–ig, kromatikusan.
- Az eddig nem tanult, összetettebb ritmusképletek és díszítőelemek alkalmazása.
- Modern effektusok: glissando, flatterzunge.
- A stílusismeret elmélyítése a romantika és a XX. Század témakörében.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Dúr és moll skálák 7#, 7b előjegyzésig, kotta nélkül, hármashangzatok, tercmenet, kvint– és oktávskála, valamint kromatikus és egészhangú skálák.
- A vibrato sűrűségének fokozása, az amplitúdó nagyságnak változtatására és helyes alkalmazása.
- A virtuóz technika kifejlesztése.
- A hangszerteknikai és zenei feladatok önálló megoldása.
- Az egyéni hangszín megkeresése.
- A szuggesztív interpretáció megvalósítása a hangszeren.

Ajánlott tananyag

J. Harle: Easy Classical Studies (Universal UE 17 770)
 Rascher: Top Tones for the Saxophone (Carl Fischer Edit.)
 Capelle: 20 Grandes Études 1. 2. (Leduc AL 20085/086)

Caillieret: 15 Études (Bach) (Leduc AL 23 918)
Mule: 53 Études 2. 3. (Leduc AL 20442/443)
Mule: 48 Études (Leduc AL 20 402)
Karg–Elert: 25 Capricen und Sonaten I–II. (Zimmermann)

Követelmény

Dúr és moll skálák 5#, 5b előjegyzésig, valamint kromatikus és egészhangú skálák.
Mindenfajta trilla és díszítőelem alkalmazása.
Komolyabb és nehezebb művek koncertszerű előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül, 6#, 6b előjegyzésig,
- Két ellentétes karakterű etűd,
- Két előadási mű kotta nélkül, az egyik kamaramű is lehet.

9. Évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kromatikus és egészhangú skálák mellett a fél–egész skálák bevezetése.
- A hangterjedelem bővítése
- Az eddig nem tanult, összetettebb ritmusképletek és díszítőelemek alkalmazása.
- Modern effektusok: glissando, flatterzunge, stb.
- A stílusismeret elmélyítése a romantika és a XX. század témakörében.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Dúr és moll skálák, kotta nélkül, hármas– és négyeshangzatok, tercmenet, kvint– és oktávskála, valamint kromatikus és egészhangú skálák.
- A vibrato sűrűségének fokozása, az amplitúdó nagyságnak változtatására és helyes alkalmazása.
- A virtuóz technika kifejlesztése.
- A hangszertechnikai és zenei feladatok önálló megoldása.
- Az egyéni hangszín megkeresése.
- A szuggesztív interpretáció megvalósítása a hangszeren.

Ajánlott tananyag

J. Harle: Easy Classical Studies (Universal UE 17 770)
Rascher: Top Tones for the Saxophone (Carl Fischer Edit.)
Capelle: 20 Grandes Études 1. 2. (Leduc AL 20085/086)
Caillieret: 15 Études (Bach) (Leduc AL 23 918)
Mule: 53 Études 2. 3. (Leduc AL 20 442/443)
Mule: 48 Études (Leduc AL 20 402)
Karg–Elert: 25 Capricen und Sonaten I–II. (Zimmermann)
Bach: Szonáta (Leduc 20831)
Händel 2. szonáta (Leduc 20829)
Händel 6. szonáta (Leduc 20830)
Vivaldi: Concerto Op. 3/6 RV 356 (Universal 19075)
Schumann: Fantáziadarab (Schirmer 45722)
Singelée: Fantaisie brillante (Lemoine 26260)
Singelée: Solo de concert (Lemoine 26259)
Bozza: Scaramouche(Leduc 20299)
Busser: Aragon (Leduc 21143)

Követelmény

Dúr és moll skálák 6#, 6b előjegyzésig, valamint kromatikus és egészhangú skálák.
Mindenfajta trilla és díszítőelem alkalmazása.
Komolyabb és nehezebb művek koncertszerű előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül, 7#, 7b előjegyzésig,
- Két ellentétes karakterű etűd,
- Két előadási mű kotta nélkül, az egyik kamaramű is lehet.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kromatikus és egészhangú skálák mellett a fél–egész skálák bevezetése.
- A hangterjedelem bővítése: b–b3–ig, kromatikusan.
- Az eddig nem tanult, összetettebb ritmusképletek és díszítőelemek alkalmazása.
- Modern effektusok: glissando, flatterzunge, stb.
- A stílusismeret elmélyítése a romantika és a XX. század témakörében.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Dúr és moll skálák, kotta nélkül, hármas– és négyeshangzatok, tercmenet, kvint– és oktávskála, valamint kromatikus és egészhangú skálák.
- A vibrato sűrűségének fokozása, az amplitúdó nagyságnak változtatására és helyes alkalmazása.
- A virtuóz technika kifejlesztése.
- A hangszerteknikai és zenei feladatok önálló megoldása.
- Az egyéni hangszín megkeresése.
- A szuggesztív interpretáció megvalósítása a hangszeren.

Ajánlott tananyag

J. Harle: Easy Classical Studies (Universal UE 17770)

Perényi É.–P: 222 etűd (EMB Z 14371)

Schuster–Perényi: Szaxofoniskola III. (Simonffy 028)

Mule: 24 könnyű etűd (A. Leduc AL 20455)

Beekun: 35 Studies (Harmónia HU 3794)

Klosé: 25 napi gyakorlat (A. Leduc AL 6402)

Klosé: 25 mechanikus gyakorlat (A. Leduc AL 6403)

Klosé: 15 dallamos gyakorlat (A. Leduc AL 6404)

Ferling: 48 etűd (A. Leduc AL 20402)

A. Corelli: Gigue (Muzika 13)

Fr. Händel: Allegro, Largo et Final (A. Leduc AL 20835)

G. Fr. Händel: 4. szonáta (A.Leduc AL 20828)

J. S. Bach: Badinerie (A.Leduc AL 19511)

J. S. Bach: Esz–dúr szonáta Hresztomatyija 5–6. (Muzika 14 103)

J. B. Singelée: Rondo Op. 63.

Perényi: Szax. ABC II/84 (EMB 14299)

J. B. Singelée: Solo de concert (H.Lemoine 26 260 H.L.)

A. Chailleux: Andante és Allegro (A.Leduc AL 22177)
E. Bozza: Aria (A. Leduc AL 19714)
M. Ravel: Darab Habanera formában (A.Leduc AL 17679)
Götz Nándor: Koncertetűdök (Fon–Trade)

Követelmény

Dúr és moll skálák 6#, 6b előjegyzésig, valamint kromatikus és egészhangú skálák.
Mindenfajta trilla és díszítőelem alkalmazása.
Komolyabb és nehezebb művek koncertszerű előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy szabadon választott hangsor kotta nélkül, 7#, 7b előjegyzésig,
- Két ellentétes karakterű etűd,
- Két előadási mű kotta nélkül, az egyik kamaramű is lehet.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló legyen képes

- a szép, kifejező hang tudatos megteremtésére,
- a tiszta intonációra,
- a hangszerét könnyedén kezelni,
- a levegő tudatos beosztására,
- hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogására,
- a nagyobb lélegzetű, összetett feladatokat tartalmazó etűdök eljátszására,
- a vibrató sűrűségének fokozására, az amplitúdó nagyságnak változtatására és helyes alkalmazására,
- a különböző zenei korok megkomponált stílushű díszítéseinek kottából való lejátszására – a technikai és zenei szempontból tudatos, elemző gyakorlásra, a pontos ritmus feltétel nélküli megtartására,
- az értelmes, tagolt, árnyalt előadásra,
- a legfontosabb zenei karakterek megjelenítésére,
- egyszerűbb javítási műveletek elvégzésére (pl. csavar meghúzása, rugó visszatétele stb.).

A tanuló rendelkezzen

- megfelelő hangszeres technikával,
- olyan lapról olvasási készséggel, amely a kamarazenei és zenekari játékhöz szükséges,
- olyan bejátszási módszerrel, amelynek birtokában a jó befűvási érzetek rövid időn belül elérhetők,
- a tudásszintjének megfelelő önállósággal a játszandó művek kiválasztásánál.

A tanuló tudja alkalmazni

- hangszerének transzponáló jellegét,
- a hang képzésének fizikai törvényszerűségeit (légzés, rekesz, stb.),
- a különböző artikulációs előírásokat (staccato, legato, tenuto, marcato stb.).

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a modern zenei effektusokat,
- az újabb légzéstechnikákat,
- a szaxofon társhangszereit, azok transzponálási módjait,
- korunk zenéjének intonációs sajátosságait.

Legyen képes

- biztos hangindításra és befejezésre,
- nehéz etűd virtuóz előadására
- nehezebb előadási darab, kamaramű, zenekari szólam önálló zenei és technikai megoldására

Művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati részből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Szaxofon főtárgy

„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

A vizsga bármilyen hangolású szaxofonon teljesíthető.

- Egy szabadon választott dúr vagy harmonikus és melodikus moll skála legalább három előjegyzéssel, hármashangzat–felbontással, tercmenettel, domináns–, ill. szűkített szeptim–felbontással, minél teljesebb hangterjedelemben, kotta nélkül.
- Egy etűd vagy etűd–jellegű egyéb mű; J.Harle: Easy Classical Studies (Universal Edition UE 17 770) 49., 66.; Perényi É.–P.: 222 etűd (EMB Z 14 371) 210., 211., 221.; Schuster–Perényi: Szaxofoniskola III. (Simonffy 028) 9.; M.Mule: 24 könnyű etűd (A.Leduc AL 20 455) 9., 15.; J.v.Beekum: 35 Studies (Harmónia HU 3794) Musette (in G); Klosé: 25 napi gyakorlat (A.Leduc AL 6402) 13–tól; Klosé: 25 mechanikus gyakorlat (A.Leduc AL 6403) 9–tól; Klosé: 15 dallamos gyakorlat (A.Leduc AL 6404) bármely etűd; Ferling: 48 etűd (A.Leduc AL 20 402) nehézségi szintjén.
- Két különböző stílusú és karakterű előadási darab; A.Corelli: Gigue (Muzika 13 672); G.Fr.Händel: Allegro, Largo et Final (A.Leduc AL 20 835); G.Fr.Händel: 4. szonáta (A.Leduc AL 20 828); J.S.Bach: Badinerie (A.Leduc AL 19 511); J.S.Bach: Esz–dúr szonáta (Hresztomatyija 5–6. Muzika 14 103 v. G.Schirmer 45 722); J.B.Singelée: Solo de concert (H.Lemoine 26 260 H.L.); A.Chailleux: Andante és Allegro (A.Leduc AL 22 177); E.Bozza: Aria (A.Leduc AL 19714); M.Ravel: Darab Habanera formában (A.Leduc AL 17 679); Götz Nándor: Koncertetűdök (Fon–Trade); nehézségi szintjén

Az egyik előadási darab lehet szólómű, vagy kamaramű.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

A vizsga kötelező alaphangszere az altszaxofon, egy előadási darabnál azonban más hangolású hangszer is használható.

- Két dúr vagy harmonikus és melodikus moll skála, legfeljebb öt előjegyzéssel, hármashangzat–felbontással, tercmenettel, domináns–, illetve szűkített szeptim–felbontással, minél teljesebb hangterjedelemben, kotta nélkül.
- Két különböző karakterű, megfelelő etűd vagy etűd–jellegű egyéb mű; Klosé: 25 napi gyakorlat (A.Leduc AL 6402) 19–tól; Klosé: 25 mechanikus gyakorlat (A.Leduc AL 6403) 9–tól; Klosé: 15 dallamos gyakorlat (A.Leduc AL 6404) bármelyik etűd; Ferling: 48 etűd (AL 20 402) nehézségi szintjén.
- Két különböző stílusú és karakterű, előadási darab, (egy barokk szonáta vagy versenymű lassú–gyors tétele, és egy romantikus, impresszionista vagy későbbi mű); J.S.Bach: Szonáta

(A.Leduc AL 20 831); G.Fr.Händel: 2. szonáta (A.Leduc AL 20 829); G.Fr.Händel: 6. szonáta (A.Leduc AL 20 830); A.Vivaldi: Concerto Op. 3/6 RV 356 (Universal Edition UE 19 075); R.Schumann: Fantáziadarab (G.Schirmer 45 722); J.B.Singelée: Fantaisie brillante (H.Lemoine 26 260 H.L.); J. B. Singelée: Solo de concert (H.Lemoine 26 259 H.L.); E.Bozza: Scaramouche (A.Leduc AL 20 299); Busser: Aragon (A.Leduc AL 21 143); Götz Nándor: Koncertetűdök (Fon–Trade) nehézségi szintjén.

Az egyik előadási darab lehet szólómű, vagy kamaramű

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő mennyiségű és minőségű, többfajta hangolású hangszer és tartozékok (fúvóka, nyakló).

Fejenként és havonta 1 db nád.

Zongora, vagy pianínó.

Nagyméretű falitükör.

Kottaállvány.

Metronóm.

4.1.1.6 FAGOTT

A kvintfagott, kvartfagott (fagottino) és a kislefagott, valamint a kiskezes fagottok megjelenésével mód nyílik arra, hogy a fagott tantárgyat – az eddigiekhez képest jóval korábban – ezekkel a hangszerekkel, kezdjük el oktatni.

A fagottal kezdődő oktatás esetében ajánlott megvárni, amíg a tanuló eléri azt a fizikai fejlettséget, amely a hangszer tanulásához szükséges.

A fagott-tanítás feladatai:

- a helyes légzés kialakítása,
- a kifejező fagott hang elsajátíttatása,
- a kéz-, test-, fej-, hangszertartás lazaságának tudatosítása,
- a megismert mozgásmechanizmusok automatikussá tétele,
- a biztonságos hangszerkezelés kialakítása,
- a belső hallás fejlesztése,
- a ritmus alapérzetének biztonságos alkalmazása,
- rendszerezett zenei ismeretek átadása.

Ismertesse meg a tanulókkal

- a hangszer történetét,
- a fagott társhangszereit (fafúvós hangszercsalád),
- a hangszer irodalmát,
- a jelentősebb alkotó– és előadóművészek munkásságát.

Tudatosítsa

- a helyes légzéstechnikára épülő ideális befúvási mód (ansatz) együttes használatát,
- a hangminőség, dinamika és intonáció összefüggéseit,
- a hangszer könnyed kezelését, a laza mozgásérzetek kialakítását,
- a fagott hangképzésének fizikai törvényszerűségeit,
- a rendszeres és helyes gyakorlási módszer alapelveit,
- a kottahű játék – mint legfontosabb alapelv – pontos betartását.

Fejlessze a tanuló zenei képességeit

- hangszeres technikáját,
- improvizációs tevékenységét (kreativitását),
- lapról játszási készségét.

Ösztönözze a tanulót

- a lapról olvasási készség folyamatos, aktív művelésére.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- A hangszer részei, össze– és szétszerelése, tisztántartása.
- A nád szerepe, helyes megszólaltatása.
- Az egyenletes tempó, illetve ritmusérzék kialakítása
- A negyed, nyolcad, fél, pontozott fél, és egész értékek, valamint az ezeknek megfelelő szünetjelek ismerete
- A 2/4, 3/4, 4/4-es ütemek
- A basszuskulcs olvasása a megismert hangterjedelemben.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A fagott helyes tartása álló helyzetben, elhelyezése a kézen.
- A kéztartás beállítása, a két kéz ujjainak laza használata, a gyűrűs ujj függetlenítése.
- A szájtartás kialakítása:
- A helyes légzés gyakoroltatása nyugodt tempóban
- A helyes befúvás, hangindítás kialakítása.
- A nyelv helyzete és használata alapvető játékmódban.
- A tenuto és legato játék alapjainak lerakása megalapozása.

Javasolt tananyag

Hara – Szántó: Gyermekdalok fagottra (transzponálva)

Weissenborn: Fagottiskola I. kötet I–V. fejezet

Waggon Wheels a second book of 26 pieces for cellists with piano accompaniment (Katherine

and Hugh Colledge Boosey and Hawkes)

Ralf Müller: Quintfagottschule I. kötet (Edition Molinari, Regensburg ISMN M–50062–012–9)

Christof Peter: Lehr–und Spielbuch für fagottino und fagott 1. kötet (Verlag musica practica, Theilingen CMP 2001/1)

Követelmény

Folyamatos légvezetés néhány ütemen keresztül.

5–8 hangból álló hangsor játszása, tenuto és legato, valamint ezek biztonságos olvasása.

Gyermekdal nehézségű zenei motívum megformálása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– 5–8 hangból álló hangsor játszása, tenuto és legato, valamint ezek biztonságos olvasása.

– Két gyermekdal nehézségű zenei motívum megformálása.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

– A hangszer részei, össze– és szétszerelése, tisztántartása.

– A nád szerepe, helyes megszólaltatása.

– Az egyenletes tempó, illetve ritmusérzék kialakítása

– A negyed, nyolcad, fél, pontozott fél, és egész értékek, valamint az ezeknek megfelelő szünetjelek ismerete

– A 2/4, 3/4, 4/4-es ütemek

– A basszuskulcs olvasása a megismert hangterjedelemben.

A hangszerkezelés fejlesztése

– A kéztartás beállítása, a két kéz ujjainak laza használata, a gyűrűs ujj függetlenítése.

– A szájtartás kialakítása:

– A helyes légzés gyakoroltatása nyugodt tempóban

– A helyes befúvás, hangindítás begyakorlása, fejlesztése

– A nyelv helyzete és használata alapvető játékmódban.

– A tenuto és legato játék megalapozása.

Javasolt tananyag

Hara – Szántó: Gyermekdalok fagottra (transzponálva)

Weissenborn: Fagottiskola I. kötet I–V. fejezet

Waggon Wheels a second book of 26 pieces for cellists with piano accompaniment (Katherine and Hugh Colledge Boosey and Hawkes)

Ralf Müller: Quintfagottschule I. kötet (Edition Molinari, Regensburg ISMN M–50062–012–9)

Christof Peter: Lehr–und Spielbuch für fagottino und fagott 1. kötet (Verlag musica practica, Theilingen CMP 2001/1)

Követelmény

Folyamatos légvezetés néhány ütemen keresztül.

5–8 hangból álló hangsor játszása, tenuto és legato, valamint ezek biztonságos olvasása.

Gyermekdal nehézségű zenei motívum megformálása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 5–8 hangból álló hangsor játszása, tenuto és legato, valamint ezek biztonságos olvasása.
- Két gyermekdal nehézségű zenei motívum megformálása.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Olvasás basszuskulcsban, készség szintű játék a tanult ismert hangterjedelemben.
- A nád szerepe, megszólaltatása.
- Egyenletes tempó–, illetve ritmusérzék kialakítása
- A negyed, nyolcad, fél, pontozott fél, és egész értékek, valamint az ezeknek megfelelő szünetjelek ismerete
- A 2/4, 3/4, 4/4 C – es ütemek
- A szinkópa, éles– és nyújtott ritmus ritmusképletek, és a felütés
- Az ismétlőjelek, Prima volta, seconda volta, korona, levegővétel jele, kötőjel, hangsúly jel, módosító jelek, dinamikai jelek
- A szerkezet, és tagolás alapfogalmai (motívum, zenei sor,)
- A játékmód és artikuláció alapfogalmai (tenuto, legato, staccato)
- Hangsorok 1#, 1b előjegyzésig

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés gyakoroltatása, a helyes test–, hangszer– és kéztartás folyamatos ellenőrzése, fejlesztése
- A szájtartás kialakítása, ill. továbbfejlesztése:
- A szájtartásban az artikuláció (a jól intonált hang érdekében) megkezdése már T5 távolság esetén is;
- A helyes befúvás, hangindítás begyakorlása; a nyelv helyzete és használata.
- A tenuto és legato játék alapjainak lerakása.
- A staccato játékot előkészítő gyakorlatok bevezetése.
- A céltudatos és hatékony gyakorlási módszer kialakítása.

Ajánlott tananyag

Népdalok játszása (magyar, ill. más népek dalai)

Hara: Fagottiskola I. kötet

Herpay Ágnes: Szeretek fagottozni

Julius Weissenborn: Fagottiskola

Gárdonyi: 2 kis gordonkadarab

Gordonkamuzsika kezdőknek

Ralf Müller: Quintfagottschule 2. kötet (Edition Molinari, Regensburg ISMN M–50062–013–6)

Christof Peter: Lehr–und Spielbuch für fagottino und Fagott 1. kötet (Verlag musica practica, Theilingen CMP 2001/1)

Követelmény

Folyamatos légvezetés: legalább 1/4 periódus terjedelmű zenei anyag megformálása 1 lélegzetvétellel.

A hangkészletből adódó egyszerűbb hétfokú hangsor játszása tenuto és legato.
A törzshangok ismerete, olvasása, fogásai.
16 ütemnyi kis előadási darabok elsajátítása zongorakísérettel

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy hangsor, vagy technikai gyakorlat
- 8–16 ütemes előadási darab zongorakísérettel.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Hangterjedelem: C – c¹–ig.
- Készség szintű játék basszuskulcsban, a tenorkulcs olvasása.
- Ütemtípusok: 3/8,
- Ritmusértékek és szüneteik: az egésztől a tizenhatodig;
- Ritmusképletek: kis nyújtott, kis éles és a triola.
- Szerkezet, tagolás: Da Capo,
- Alapvető tempójelzések, és dinamikai jelzések (Allegro, Moderato, Andante, forte, piano)
- A dinamika és az intonáció összefüggésének megismertetése
- Hangindítás súlytalan helyen, átkötés.
- A dúr és moll hangsorok szerkezete és különbségének tudatosítása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes test-, hangszer- és szájtartás, valamint a légzés készség szintre fejlesztése.
- A tíz ujj független használata, a bal kéz hüvelykujj helye, használatának újbóli ellenőrzése
- Zenei elválasztás, vagy szünet játszása új levegővétel, illetve új rekesztámasz nélkül.
- Ismerkedés a kitartott hangok befejezésének módjaival.
- Legalább T5 nagyságú kötések gyakorlása.
- Hangszeres állóképesség–fejlesztő gyakorlatok.
- Különböző artikulációk megjelenése.
- A céltudatos és hatékony gyakorlási módszer folyamatos fejlesztése.
- Lapról olvasási gyakorlatok.

Ajánlott tananyag

Komarovszky: Fagott etűdök 1.

Góreczky: Fagottiskola I.

D. Holland: Fagottino Schule I.

Andreas Schultze–Florey: 99 Vortragsstücke für Fagottino oder Fagott Bd.1

Jacob: 4 forgács

Csáth E.: Előadási darabok gordonkára I. kötet

Jörg Möhler: Lieder und Vortragsstücke für Fagottino in F (inG) und Klavier

Felix Holler: Das Wüstenschiff für Fagott(ino) und Klavier

Christoph Peter: Lehr- und Spebuch für Fagottino und Fagott 2. kötet

Követelmény

A levegővétel tudatos használata a zenei tagolásra, legalább 4 ütem folyamatos eljátszása.

Készségfejlesztő gyakorlatok, etűdök.

Több periódus terjedelmű előadási darabok vagy tételek zongorakísérettel.

Nehezebb népdalcsokor vagy népdalfeldolgozás eljátszása.

Az év végi vizsga anyaga

- Hangsor,
- Egy készségfejlesztő gyakorlat,
- Két előadási darab, zongora kísérettel lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Zökkenőmentes játék basszuskulcsban,
- Ütemtípusok: 6/8, 12/8,
- A játszott anyagban előforduló különböző fajtájú ütemtípusok és ritmusértékek.
- A zenei anyagban szereplő stílusjegyek meg- és felismerése.
- A különböző hangközmenetek felépítése.
- Alapvető formai ismeretek.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az ujjak határozott, de laza billentése.
- A hangindítás minőségének differenciálása, kifejező eszközzé tétele.
- A folyamatban, csoportban álló staccato menetek technikájának megtanulása, a torok és a nyelv lazaságának megőrzésével.
- A céltudatos és hatékony gyakorlási módszer folyamatos ellenőrzés melletti gyakoroltatása.
- További dinamikai fokozatok megtanítása (*pp*, *mf*, *ff*), illetve ezek átmenete egymásba (*crescendo*–*decrescendo*) egy lélegzetvétellel.
- A dinamika és az intonáció gyakorlati alkalmazása.
- Törekvés a regiszterek közti dinamikai különbségek kiegyenlítésére.
- A hangminőség fejlesztése, a hang szép befejezése.
- A skálázás tempójának növelése, ritmus- és kötésvariációk alkalmazása.
- A különböző testhelyzetű (álló, ülő) játékmódok ismertetése, gyakoroltatása.

Ajánlott tananyag

Wybór etiud na fagot 1 (B. Komorowski, W. Osadzin) 1 (Polskie Wydawnictwo Muzyczne)

Góreczky: Fagottiskola II. kötet

First Book of Bassoon Solos (Lindon Hilling and Walter Bergmann)

Das Fagott V. kötet

Kósa: 4 könnyű fagott darab

Oromszegi Ottó: Duók

Jörg Möhler: Music aus der Barockzeit für quintfagott und Klavier

Követelmény

Dúr és összhangzatos moll hangsorok 2#, 2b előjegyzésig, hármashangzat–felbontás.

Etűdök eljátszása – pihenő nélkül –, benne a tanult dinamikai fokozatok alkalmazása.

Biztos levegővezetés a tanult tananyag szintjén.

Lassú–gyors tételpár, vagy egy hosszabb előadási darab játszása fejből, zongorakísérettel.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Skála különböző artikulációkkal
- Egy etűd,
- Két előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- A tenorkulcs bevezetése.
- Dúr és összhangzatos moll hangsorok a tanult hangterjedelemben, 3#, 3b előjegyzésig.
- A kromatikus skála fogalma.
- Ütemtípusok: 5/8, 7/8
- A játszott anyaghoz kapcsolódó formai ismeretek.
- Könnyebb ékesítések írásmódja és ritmusa.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés–támasz–artikuláció egységének fejlesztése.
- Különböző staccato játékmódok ismerete.
- Kvart– és kvintkötések gyakorlása artikulációval.
- Oktávkötések gyakoroltatása, a regiszterek kiegyenlítése.
- A hang szép befejezése.
- A skálázás tempójának növelése, ritmus– és törésvariációkkal is.
- A céltudatos és hatékony gyakorlási módszer továbbfejlesztése.

Ajánlott tananyag

Hresztomatija: Dalok, duók, etűdök fagottra (közreadja Tyerehin)

Kolasinszky: 3 darab

Farkas: Népdalszonatina

Hughes: 6 könnyű darab

Hara László: Fagottiskola II. (EMB)

Karel Pivonka: Fagottiskola

Komorovszkij–Oszadzin: Válogatott etűdök 1., 2.

Barokk szonáták I.–II. (ifj. Hara – Nagy O.)

Hara: Fagottmuzsika kezdőknek

Küffner: Duók

Graham Sheen: Two by two (Faber)

Telemann: 6 kánonszonáta

Who's Zoo: Colin Cowles

Követelmény

Dúr és összhangzatos moll skálák, 3#, 3b előjegyzésig, az ismert hangterjedelemben, hármashangzat felbontás.

Közepes terjedelmű, mérsékelt tempójú, többféle technikai feladatot tartalmazó etűdök megszólaltatása.

Egyszerűbb barokk tételek, vagy karakterdarabok eljátszása.

Társas zenélés az órán és amennyiben mód van rá, órán kívül különböző összetételű együttesekben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy dúr és egy moll skála, hármashangzattal,
- Két különböző karakterű etűd,
- két előadási darab vagy tételpár kísérettel lehetőleg kotta nélkül,

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

Alakuljon ki a tanuló ben a tudatos törekvés az értelmes, tagolt előadásra, legyen zeneileg igényes, feleljen meg az követelményekben megfogalmazottaknak.

A hangszerkezelés fejlesztése

Dúr és összhangzatos moll skálák, az ismert hangterjedelemben

Néhány fontosabb segédfogás megismerése, és alkalmazása.

A légzés–támasz–artikuláció egységének elérésére való igény elmélyítése.

Kiegyenlített, telt hang kialakítása minden regiszterben.

A céltudatos és hatékony gyakorlási módszer továbbfejlesztése.

Az állóképesség növelése, a tempó emelése a tanuló technikai felkészültségének megfelelően.

A dinamikai változások állandó és karakterisztikus alkalmazása, egyre jobb intonációra való törekvés.

Lapról olvasás fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Hresztomatija: Dalok, duók, etűdök fagottra (közreadja Tyerehin)

Krakamp: 30 karakterisztikus etűd

Oromszegi Ottó: 50 karakteretűd

Das Fagott VI.

Barokk szonáták I.–II. (ifj. Hara – Nagy O.)

Hara: Fagottmuzsika kezdőknek

Küffner: Duók

Second Book of Bassoon Solos (Faber Music)

Követelmény

Dúr és összhangzatos moll hangsorok 3#, 3b előjegyzésig, hármashangzatok.

Rövidebb periódusnyi zenei anyag dinamikus megformálása egy lélegzetvétellel.

Kamarazenei ismeretek gyakorlati alkalmazása.

A játszott művek, stílusos, hangulatos megszólaltatása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Skála,

– Két különböző karakterű etűd,

– Egy előadási darab vagy két különböző karakterű tétel zongorakísérettel lehetőleg kotta nélkül.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

– Dúr és moll hangsorok különböző dallam– és ritmusvariációkkal, minél változatosabb improvizációs ötlet alapján is.

– Készség szintű játék tenorkulcsban.

– Trilla, előke–, utóka, mordent készség szintű alkalmazása.

– A hangnemi kitérés és moduláció fogalma.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer különböző regisztereiben egységes hangszín kialakítása.
- A segédfogások megismerése a tiszta intonáció érdekében.
- A légzés- és hangképzésbeli ismeretek automatizálása.
- Különböző hangindítások és hangbefejezések gyakorlása a nyelv és légvezetés kombinációjával.
- A skálázás egyenletes tempó melletti gyorsítása. Nagyobb lélegzetű, különböző karakterű etűdök játsszása.
- A céltudatos és hatékony gyakorlási módszer továbbfejlesztése.
- Dinamikai színskála fejlesztése.
- Az önálló hangolás megtanulása.
- Memóriafejlesztés hosszabb terjedelmű művekkel is.
- A lapról játék az előző tanév anyagának megfelelő nehézségű darabokkal, egyenletes, az eredeti tempóhoz közeli tempóban.
- Rendszeres társas zenélés.
- A vibrato alkalmazása.

Ajánlott tananyag

Andreas Schultze–Florey: 99 Vortragsstücke für Fagottino oder Fagott Bd.2

Krakamp: Etűdök II. (válogatva)

Barokk szonáták I.–II. (ifj. Hara L.– Nagy O.)

Marcello: e–moll szonáta

A.Vivaldi: d–moll fagottverseny KV. 472 I.–II. tétel

Követelmény

Dúr és moll hangsorok 4#, 4b előjegyzésig, skálák, tercek, hármashangzatok.

A kromatikus hangsor a hangszer teljes, megismert hangterjedelmében.

Nagyobb lélegzetű, összetettebb feladatokat tartalmazó etűdök játsszása, a hangszer teljes terjedelmében.

Különböző stílusú előadási darabok tisztán intonált játéka.

Az év végi vizsga anyaga

- Egy skála,
- Két különböző karakterű etűd,
- Egy előadási darab vagy két különböző karakterű tétel zongorakísérettel lehetőleg kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

A „B”tagozat feladata a tehetséggondozás. A tanuló játéka elsősorban az előadás kifejezőerejében, szuggesztivitásában kell, hogy meghaladja kortársaiét, de fontos szempont az előbbieken kívül a hangminőség igényessége és a hangszerkezelés biztonsága is.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Az egyenletes tempó, illetve ritmusérzék kialakítása
- A negyed, nyolcad, fél, pontozott fél, és egész értékek, valamint az ezeknek megfelelő szünetjelek ismerete

- A játszott anyagban előforduló különböző fajtájú ütemtípusok
- Felütés, átkötés.
- A dúr és moll hangsorok különbségén kívül a dallamos moll és a természetes moll közti különbség; a tanult művek formáinak érzékeltetése a tanuló tudásszintjének megfelelően.
- Az enharmónia fogalma

A hangszerkezelés fejlesztése

- A szájtartás kialakítása:
 - A helyes légzés gyakoroltatása nyugodt tempóban
 - A helyes befúvás, hangindítás begyakorlása, fejlesztése
 - A nyelv helyzete és használata alapvető játékmódban.
- A hangszerkezelésben mindent a zenei kifejezés, illetve az erre való határozott törekvés és árnyaltabb előadás határoz meg.

Ajánlott tananyag

Komarovszky: Fagott etűdök 1.
 Góreczky: Fagottiskola I.
 D. Holland: Fagottino Schule I.
 Andreas Schultze–Florey: 99 Vortragsstücke für Fagottino oder Fagott Bd.1
 Jacob: 4 forgács
 Csáth E.: Előadási darabok gordonkára I. kötet
 Jörg Möhler: Lieder und Vortragsstücke für Fagottino in F (inG) und Klavier
 Felix Holler: Das Wüstenschiff für Fagott(ino) und Klavier
 Christoph Peter: Lehr- und Spebuch für Fagottino und Fagott 2. kötet

Követelmény

Hangsor 2#, 2b előjegyzésig – dúr és összhangzatos moll skálák.
 Két készségfejlesztő gyakorlat pontos és folyamatos eljátszása pihenő nélkül; gyakorlatok negyed, nyolcad értékekkel, éles és nyújtott ritmussal, szinkópával, páros és páratlan lüktetéssel, a fenti hangterjedelem teljes igénybevételével.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Hangsor,
- Két különböző karakterű etűd,
- Két előadási darab, zongora kísérettel kotta nélkül.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Hangsorok különböző dallam- és ritmusvariációkkal, minél változatosabb improvizációs ötlet alapján is.
- Ütemtípusok: váltakozó ütemek.
- Ritmusértékek–ritmusképletek; bonyolultabbak, apróbbak is.
- Ismerkedés a darabban előforduló díszítésekkel

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az ujjak határozott, de laza billentése.
- A hangindítás minőségének differenciálása, kifejező eszközzé tétele.
- A folyamatban, csoportban álló staccato menetek technikájának megtanulása, a torok és a

nyelv lazaságának megőrzésével.

- A céltudatos és hatékony gyakorlási módszer folyamatos ellenőrzés melletti gyakoroltatása.
- További dinamikai fokozatok megtanítása (*pp*, *mf*, *ff*), illetve ezek átmenete egymásba (*crescendo*–*decrescendo*) egy lélegzetvétellel.
- A dinamika és az intonáció gyakorlati alkalmazása.
- Törekvés a regiszterek közti dinamikai különbségek kiegyenlítésére.
- A hangminőség fejlesztése, a hang szép befejezése.
- A skálázás tempójának növelése, ritmus- és kötésvariációk alkalmazása.
- A különböző testhelyzetű (álló, ülő) játékmódok ismertetése, gyakoroltatása (kamarazenében, fúvószenekarban ülni, gyakorolni állva kell).
- Az ajánlott tananyagban szereplő előadási darabok sajátos stílusjegyeinek felismerése, és az ehhez szükséges technikai megoldások részben önálló megtalálása.
- Lapról játék kb. a 2. évfolyam nehézségi szintjén.
- Helyes trillázási technika kialakítása, a trillázás gyakorlásának módjai.
- A dinamikai határok kiterjesztése a tiszta intonáció megtartása mellett.
- Az oktáv váltások finomítása, a levegővezetés differenciálása, játék a hangszínnel is.

Ajánlott tananyag

Wybór etiud na fagot 1 (B. Komorowski, W. Osadzin) 1 (Polskie Wydawnictwo Muzyczne)

Góreczky: Fagottiskola II. kötet

First Book of Bassoon Solos (Lindon Hilling and Walter Bergmann)

Das Fagott V. kötet

Kósa: 4 könnyű fagott darab

Oromszegi Ottó: Duók

Jörg Möhler: Music aus der Barockzeit für quintfagott und Klavier

Követelmény

Hangterjedelem: B–d¹–ig.

Hangsorok 3#, 3b előjegyzésig, kromatikus skála az ismert hangterjedelemben, vagy töredékében, hármashangzat és felbontása.

Az átlagosnál színvonalasabb megszólaltatással két készségfejlesztő gyakorlat pontos és folyamatos, igényes zenei előadása hosszabb pihenő nélkül.

Kamarazenei darab eljátszása tanórán kívül, vagy fúvós, illetve szimfonikus zenekari szereplés, ha az adott körülmények engedik.

Nagyobb technikai képzettséget igénylő etűdök biztonságos eljátszása a teljes ismert hangterjedelemben, bonyolultabb ütemfajták, ritmusok alkalmazásával.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy dúr és egy moll skála,
- Két különböző karakterű etűd,
- Két előadási darab vagy tételpár zongorakísérettel, kotta nélkül

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Hangsorok különböző dallam- és ritmusvariációkkal.
- A hangnemi kitérés, moduláció fogalma.
- A tanuló ismerje fel és játékában alkalmazza a különböző stílusjegyeket.
- A díszítés fejlesztése: hosszú- és rövid előke és utóka, mordent, stb.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés–támasz–artikuláció tudatos alkalmazása.
- A fontosabb segédfogások megismerése.
- Önálló hangolásra nevelés.
- A hangszer intonációs hibáinak korrigálására való törekvés.

Ajánlott tananyag

Hresztomatija: Dalok, duók, etűdök fagottra (közreadja Tyerehin)

Kolasinszky: 3 darab

Farkas: Népdalszonatina

Hughes: 6 könnyű darab

Hara László: Fagottiskola II. (EMB)

Karel Pivonka: Fagottiskola

Komorovszkij–Osadzin: Válogatott etűdök 1., 2. (PWM)

Barokk szonáták I.–II. (ifj. Hara – Nagy O.)

Hara: Fagottmuzsika kezdőknek

Küffner: Duók

Graham Sheen: Two by two (Faber)

Telemann: 6 kánonszonáta

Who's Zoo: Colin Cowles

Követelmény

Dúr és összhangzatos moll skálák, 3#, 3b előjegyzésig, az ismert hangterjedelemben, hármashangzat felbontás.

Közepes terjedelmű, mérsékelt tempójú, többféle technikai feladatot tartalmazó etűdök megszólaltatása.

Barokk tételek, karakterdarabok eljátszása.

Társas zenélés az órán és amennyiben mód van rá, órán kívül különböző összetételű együttesekben.

A tanuló törekedjék az önállóságra a darabok gyakorlása során felmerülő problémáknál.

Alkalmazza az eddig szerzett formai és szerkezeti ismereteket az előadás során.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy dúr és egy moll skála,
- Két különböző karakterű etűd,
- Két előadási darab vagy tételpár kísérettel, kotta nélkül.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Hangsorok különböző dallam– és ritmusvariációkkal, minél változatosabban
- Bevezetés a vibrato használatába.
- Bonyolultabb ékesítések (pl. trilla, kettős ékesítés) írásmódja, ritmusa, előadási módja

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés–támasz–artikuláció egységének tudatos alkalmazása.
- Biztonságos hangindítás minden regiszterben.
- A laza, könnyed ujjtechnika továbbfejlesztése.

– Etűdök, skálák tempójának gyorsítása.

Ajánlott tananyag

Hresztomatija: Dalok, duók, etűdök fagottra (közreadja Tyerehin)

Krakamp: 30 karakterisztikus etűd

Oromszegi Ottó: 50 karakteretűd

Das Fagott VI.

Barokk szonáták I.–II. (ifj. Hara – Nagy O.)

Hara: Fagottmuzsika kezdőknek

Küffner: Duók

Second Book of Bassoon Solos (Faber Music)

Követelmény

Dúr és összhangzatos moll hangsorok 3#, 3b előjegyzésig, hármashangzatok.

Rövidebb periódusnyi zenei anyag dinamikus megformálása egy lélegzetvétellel.

Kamarazenei ismeretek gyakorlati alkalmazása.

A játszott művek, stílusos, hangulatos megszólaltatása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy dúr és egy moll skála, tercekkel, hármashangzat–felbontással,

– Két különböző karakterű etűd,

– Két előadási darab vagy tételpár kísérettel, kotta nélkül.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

– A tanuló a különböző stílusjegyeknek megfelelő módon játssza előadási darabjait.

– Tudatosítsa a játszott műben felmerülő valamennyi ismeretet. Ismerje meg a belső összefüggéseket is.

– Kapcsolódjon tanulmánya más művészeti ág megismeréséhez is.

A hangszerkezelés fejlesztése

– Ismernie kell a főbb segédfogásokat.

– Ismerje meg a hangszer intonációs hibáit és tudja korrigálni azokat.

– Ismerje meg a nád legalapvetőbb tulajdonságait.

– A céltudatos és hatékony gyakorlási módszer továbbfejlesztése.

Ajánlott tananyag

Andreas Schultze–Florey: 99 Vortragsstücke für Fagottino oder Fagott Bd.2

Krakamp: Etűdök II. (válogatva)

Barokk szonáták I.–II. (ifj. Hara L.– Nagy O.)

Marcello: e–moll szonáta

A.Vivaldi: d–moll fagottverseny KV. 472 I.–II. tétel

Követelmény

Dúr és moll hangsorok 4#, 4b előjegyzésig, skálák, tercek, hármashangzatok.

A kromatikus hangsor a hangszer teljes, megismert hangterjedelmében.

Nagyobb lélegzetű, összetettebb feladatokat tartalmazó etűdök játszása, a hangszer teljes terjedelmében.

Különböző stílusú előadási darabok tisztán intonált játéka.

Az év végi vizsga ajánlotta anyaga

- Egy dúr– és egy moll skála, tercekkel, hármashangzat–felbontással,
- Két különböző karakterű etűd,
- Két előadási darab, vagy tételpár, zongorakísérettel, kotta nélkül.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a fagott és a fafúvós hangszerek múltját, irodalmát,
- a tudatos és helyes légzéstechnikát,
- a fagott intonációs hibáit (és tudatosan korrigálja azokat),
- a dúr és moll hangnemeket 4 #, 4 b előjegyzésig,
- egyszerűbb ékesítések írásmódját és ritmusát,
- a vibrató szerepét a zenei megvalósításban,
- ismerje a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- ismerje a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,
- a jelentősebb fagottos előadóművészeket.

Legyen képes

- a kiegyenlített és kifejező hang elérésére a tiszta intonáció megtartásával,
- a különböző hangindítások és hangbefejezések megvalósítására,
- az önálló hangolásra,
- a könnyebb technikai problémák elemző gyakorlására,
- a kottahű játékra és folyamatos, mérsékelt tempójú lapról olvasásra,
- hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogására,
- a különböző artikulációs előírások megszólaltatására (staccato, tenuto, legato, marcato stb.),
- egyenletes technikához vezető ujjgyakorlatok fokozatos gyorsítására.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- dúr és moll skálákat játszani 4 #, 4 b előjegyzésig, a 6. osztálynak megfelelő variációkkal,
- szélsőséges dinamikák megvalósítására,
- készségfejlesztő gyakorlatok hibátlan eljátszására (pl. Weissenborn),
- nehezebb etűdök zenei és technikai megvalósítására (pl. Weissenborn 2. kötet, Pivonka: Ritmikus etűdök, stb.),
- egy barokk szonáta lassú és gyors tételének eljátszására egyszerűbb díszítésekkel,
- hosszabb terjedelmű művek memorizálására.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Fagott főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc
„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy etűd vagy szólódarab, vagy technikai jellegű mű; Weissenborn: Fagottetűdők kezdőknek op. 8/1. kötet III. fejezet 23. G–dúr, IV. fejezet 1. C–dúr, 2. F–dúr (EMB13685) nehézségi szintjén.

– Két előadási darab, amelyből az egyik lehet kamaramű egyik tétele; Beethoven: Kontratánc/G–dúr, L. Fischer: Pincemester dala, Greccsanyinov: Tréfacsináló nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Egy etűd vagy szólódarab, vagy technikai jellegű mű; Weissenborn: Fagottetűdők kezdőknek op. 8/1. kötet IV. fejezet 2. F–dúr, op. 8/2. kötet 14. F–dúr, 15. d–moll(EMB13685), Neukirchner: 23 középfokú gyakorlat I., 4. nehézségi szintjén.

– Két különböző karakterű darab vagy tétel-pár, az egyik lehet kamaramű tétel; Farkas F.: Népdalszonatina I–II. tétel (EMB 2458), Telemann: F–dúr szonáta (EMB12196), Weissenborn: Téma és variációk (EMB 12196) nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamokon a tanulók esetében a tanuló szeretné megőrizni a zeneiskolai évfolyamokban elért hangszeres játékanak színvonalát, a zenei tevékenység iránti nyitottságát.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Dúr és moll hangsorok 4, legato, staccato, tenuto játékmóddal, a hangszer tanult terjedelmében.
- A ritmusértékek, ritmusképletek ismeretének elmélyítése.
- Korhű díszítések alkalmazása.

- Biztos játék basszuskulcsban, és a tenorkulcs készség szintű alkalmazása.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés–támasz–artikuláció tudatos alkalmazása.
- A hangszer különböző regisztereiben egységes hangszín megvalósítására való törekvés.
- A segédfogások alkalmazása.
- A skálázás egyenletes tempó melletti további gyorsítása.
- Memóriafejlesztés további, hosszabb terjedelmű művekkel.
- A lapról játék készség szintű alkalmazására való törekvés.
- Rendszeres társas zenélés.

Ajánlott tananyag

Andreas Schultze–Florey: 99 Vortragsstücke für Fagottino oder Fagott Bd.3

Wenzel Neukirchner: 23 középfokú fagottgyakorlat (EMB)

Emanuele Krakamp: Fagottiskola I. kötet (Hofmeister)

Antonio Vivaldi: d–moll fagottverseny (EMB)

Georg Philipp Telemann: F–dúr szonáta (EMB)

Követelmény

Dúr és moll hangsorok 4 #, 4b előjegyzésig, skálák, tercek, hármashangzatok.

A kromatikus hangsor a hangszer teljes, megismert hangterjedelmében.

Különböző karakterű etűdök megszólaltatása, a tempójelzéseknek megfelelő tempóban, és karakterrel.

Különböző stílusú előadási darabok tagolt, tisztán intonált játéka.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy etűd,
- Egy előadási darab vagy két különböző karakterű tétel zongorakísérettel lehetőleg kotta nélkül.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Dúr–és moll hangsorok, skálák, tercek, hármashangzatok a hangszer tanult terjedelmében.
- Kromatikus skála a hangszer teljes terjedelmében, minden regiszterben kiegyenlített hangon.
- A főbb zenei karakterek ismerete (dolce, grazioso, espressivo, risoluto)

A hangszerkezelés fejlesztése

- A hangképzés további ismételése, bővítése, dinamikai követelményekkel való kibővítése.
- A trillázás fejlesztése, a nehezebb fogások gyakoroltatása.
- A hangminőség további fejlesztése.
- Ismerkedés a kortárs művekkel, előadásmódjával.

Ajánlott tananyag

Carl Jacobi: 6 középfokú fagottgyakorlat (válogatva) (EMB)

Étienne Ozi: 42 etűd (válogatva) (EMB)

Antonio Vivaldi: fagottversenyek

Benedetto Marcello: F–dúr és G–dúr szonáta (EMB)
Miroslav Štěpánek: Scherzo (Suprafon)
Carl Stamitz: F–dúr fagottverseny (Peters)
Eugene Bozza: Burlesque (Leduc)

Követelmény

A befűvási módszer kialakítása a koncertek, ill. a kamarazenélés felkészülésére.
A felkészültségnek megfelelő etűdök hibátlan eljátszása, mind technikai, mind dinamikai és egyéb szempontból.
A képességekhez mért előadási darabok igényes előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy etűd,
- Egy előadási darab vagy két különböző karakterű tétel zongorakísérettel lehetőleg kotta nélkül.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Dúr–és moll hangsorok skálák, tercek, hármashangzatok, dominánsszeptimek, a hangszer tanult terjedelmében.
- A tempó– és dinamikai jelek ismeretének kibővítése.
- A különböző stílusú művek korhű előadásmódjának továbbfejlesztése.
- A kortárs zeneszerzők, és fagottosok megismerése.
- Kitekintés más műfajokra (jazz, igényes könnyűzene).

A hangszerkezelés fejlesztése

- Hangképzés nagy dinamikai különbséggel.
- A hangszer teljes terjedelmének könnyed kezelése.

Ajánlott tananyag

Julius Satzenhoffer: Etűdök
Étienne Ozi: 42 etűd (EMB)
Eugene Jancourt: Etűdök (Universal,IMC,Accolade)
Conrad Jacobi: Hat középfokú fagottgyakorlat (EMB)
Karel Pivonka: Ritmické etudy pro fagot (Suprafon)
Antonio Vivaldi: fagottversenyek
Georg Philipp Telemann: e–moll, f–moll, a–moll szonáta (EMB)
J. Chr. Bach: B–dúr, Esz–dúr fagottverseny (EMB)
Franz Danzi: F–dúr fagottverseny – Sikorski, (EMB)
Petrovics Emil: Passacaglia in blues (EMB)
Dubrovay László: Cinque pezzi (EMB)
Bozay Attila: Episodi (EMB)
Kocsár Miklós: Dialoghi (EMB)

Követelmény

Dúr–és moll hangsorok 5#, 5b előjegyzésig, skálák, tercek, hármashangzatok, dominánsszeptimek, a hangszer teljes terjedelmében.

A nehezebb ritmusképletekben való jártasság.
Laza, könnyed ujjtechnika.
Rendszeres társas zenélés, lehetőség szerint zenekari játék.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy skála, tercekkel, hármashangzat–falbontással
- Egy etűd
- Két előadási darab vagy tételpár, zongorakísérettel, lehetőleg kotta nélkül

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

Az eddig tanult ismeretek összegzése, a technikai színvonal megszilárdítása.
Az esetlegesen még meglévő hiányosságok kiküszöbölése.
A technikai készségek továbbfejlesztése.
A duplanyelv–technika megismerése.
A társzművészetek iránti figyelem elmélyítése.
A zenei ízlés további formálása, a zenei élet iránti érdeklődés felkeltése.

A hangszerkezelés fejlesztése

A hangszeres technikai ismeretek alkalmazása a zenei művek előadása során.
Az improvizációs készség alapjainak alkalmazása a megfelelő művek során.
A lapról olvasási készség olyan szintre fejlesztése, hogy a tanuló a játék során érje el, hogy első látásra el tudjon játszani megfelelő nehézségű műveket kottahűen, közel azonos tempóban, mint a tempójelzés.
A társas zenélésben az együttjáték precizitása és az intonáció is legyen biztos.

Ajánlott tananyag

Ludwig Milde: Koncertetűdök (EIMC New York)
Emanuele Krakamp: Fagottiskola II. kötet (Hofmeister)
Oromszegi Ottó: 10 modern fagottetűd (EMB)
Franz Suchanek: Concertino (Suprafon)
Franz Danzi: F–dúr fagottverseny (Musica Rara)
Wolfgang Amadeus Mozart: B–dúr fagottverseny
Hidas Frigyes: Fagottverseny (EMB)
Maros Rudolf: Fagottverseny (EMB)
Gabriel Pierné: Concertino (Leduc)

Követelmény

Dúr–és moll hangsorok 5#, 5b előjegyzésig, skálák, tercek, hármashangzatok, dominánsszeptimek, a hangszer tanult terjedelmében.
A tanuló a zenei anyagot életkorának, évfolyamának, egyéni képességeinek és készségeinek megfelelő szinten tudja előadni, kotta– és stílushűen.
Értelmes, tagolt előadásmód kialakítása, a zene folyamatának és összefüggéseinek érzékeltetése, kifejező játékmód elérése.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála, tercekkel, hármashangzat–falbontással,
- Egy etűd,

- Két előadási darab vagy tételpár, zongorakísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

A továbbképző évfolyamok „B” tagozatos tanulói nem zenei jellegű tanulmányaik mellett tanulják hangszerüket, egy magasabb szintű zenei képzéssel. meg kívánva őrizni a zenei pálya választásának lehetőségét,

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- A ritmusértékek, ritmusképletek ismeretének elmélyítése.
- Korhű díszítések alkalmazása.
- A különböző stílusjegyű darabok értelmes, tagolt, élményszerű előadására való törekvés.
- Dinamikai ismeretek, stílusjegyek alkalmazásának bővítése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A kialakított technikai ismeretek, mechanizmusok továbbfejlesztése.
- A nádigazítás alapvető ismeretei.

Ajánlott tananyag

Andreas Schultze–Florey: 99 Vortragsstücke für Fagottino oder Fagott Bd.3

Wenzel Neukirchner: 23 középfokú fagottgyakorlat (EMB)

Emanuele Krakamp: Fagottiskola I. kötet válogatva (Hofmeister)

Antonio Vivaldi: d–moll fagottverseny (EMB)

Georg Philipp Telemann: F–dúr szonáta (EMB)

Követelmény

Dúr és moll hangsorok 5#, 5b előjegyzésig, skálák, tercek, hármashangzatok, különböző formációk variálása a skálázás során.

A kromatikus hangsor a hangszer teljes, megismert hangterjedelmében.

Különböző karakterű etűdök megszólaltatása, a tempójelzéseknek megfelelő tempóban, és karakterrel.

Különböző stílusú előadási darabok értelmes, tagolt, tisztán intonált játéka.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy dúr– és egy moll skála, tercekkel, hármashangzat–falbontással,
- két különböző etűd,
- Két előadási darab, vagy tételpár, zongorakísérettel, kotta nélkül.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Dúr–és moll hangsorok skálák, tercek, hármashangzatok, dominánsszeptimek, a hangszer teljes terjedelmében, különböző ritmusvariációkkal
- A főbb zenei karakterek ismerete

A hangszerkezelés fejlesztése

- A vibrato gyakorlati megvalósítása.
- A laza, könnyed hangszerkezelés továbbfejlesztése (ujjtechnika, ujjak szinkronizálása)
- A gyors, ugyanakkor halk belégzés fejlesztése.
- A hangminőség további fejlesztése.
- Ismerkedés a kortárs művekkel, előadásmódjával.

Ajánlott tananyag

Carl Jacobi: 6 középfokú fagottgyakorlat (EMB)

Étienne Ozi: 42 etűd (EMB)

Antonio Vivaldi: fagottversenyek

Benedetto Marcello: F–dúr és G–dúr szonáta (EMB)

Mirosnyikov: Scherzo (Suprafon)

Carl Stamitz: F–dúr fagottverseny (Peters)

Eugene Bozza: Burlesque (Leduc)

Követelmény

Dúr- és moll hangsorok 6#, 6b előjegyzésig, skálák, tercek, hármashangzatok, dominánsseptimek, a hangszer teljes terjedelmében, különböző ritmusvariációkkal.

A helyes tartások, és technikák alkalmazása a szép, telt, kifejező hangszerhangért.

Rendszeres, igényes hangképzés.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy dúr- és egy moll skála, tercekkel, hármashangzat–falbontással,
- két különböző etűd,
- Két előadási darab, vagy tételpár, zongorakísérettel, kotta nélkül.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- A zenei stílusérzék és fantázia fogalma.
- Zenekari művek fagott szólamainak megismerése.
- A vibrato játékmód továbbfejlesztése.
- Egészhangú skála bevezetése.
- A nádigazítás, és a nádkészítés alapjainak megismerése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A technikai készségek továbbfejlesztése, és az előadási darabokban biztos alkalmazása.
- Skálázás a hangszer teljes terjedelmében, egyre gyorsabb tempóban.
- Az egészhangú skála.

Ajánlott tananyag

Julius Satzenhoffer: Etűdök

Étien Ozi: 42 etűd (EMB)

Eugene Jancourt: Etűdök (Universal, IMC, Accolade)

Conrad Jacobi: Hat középfokú fagottgyakorlat (EMB)

Karel Pivonka: Ritmické etudy pro fagot (Suprafon)

Antonio Vivaldi: fagottversenyek

Georg Philipp Telemann: e–moll, f–moll, a–moll szonáta (EMB)

J. Chr. Bach: B–dúr, Esz–dúr fagottverseny (EMB)

Franz Danzi: F–dúr fagottverseny – Sikorski, (EMB)
Petrovics Emil: Passacaglia in blues (EMB)
Dubrovay László: Cinque pezzi (EMB)
Bozay Attila: Episodi (EMB)
Kocsár Miklós: Dialoghi (EMB)

Követelmény

Dúr–és moll hangsorok 7#, 7b előjegyzésig, skálák, tercek, hármashangzatok, dominánsszeptimek, a hangszer teljes terjedelmében.

A nehezebb ritmusképletekben való jártasság.

Laza, könnyed ujjtechnika.

Rendszeres társas zenélés, lehetőség szerint zenekari játék.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy dúr– és egy moll skála, tercekkel, hármashangzat–falbontással,
- két különböző etűd,
- Két előadási darab, vagy tételpár, zongorakísérettel, kotta nélkül.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek

- Az eddigi tanulás során elsajátított technikai és zenei ismeretek komplex alkalmazása.
- A technikai készségek továbbfejlesztése.
- A duplanyelv–technika alkalmazása
- A társzművészetek iránti figyelem elmélyítése.
- A zenei ízlés további formálása, a zenei élet iránti érdeklődés felkeltése.
- Nádkészítési ismeretek.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszerkezelési ismeretek alkalmazása a zenei művek előadása során.
- Társaszenélés során a lapról olvasás, valamint a kottahű játék precíz megszólalására való törekvés.
- Az improvizáció alapelemeinek, önálló díszítések alkalmazásának fejlesztése

Ajánlott tananyag

Ludwig Milde: Koncertetűdök (EIMC New York)
Emanuele Krakamp: Fagottiskola II. kötet (Hofmeister)
Oromszegi Ottó: 10 modern fagottetűd (EMB)
Franz Suchanek: Concertino (Suprafon)
Franz Danzi: F–dúr fagottverseny (Musica Rara)
Wolfgang Amadeus Mozart: B–dúr fagottverseny (Peters)
Hidas Frigyes: Fagottverseny (EMB)
Maros Rudolf: Fagottverseny (EMB)
Gabriel Pierné: Concertino (Leduc)

Követelmény

Dúr–és moll hangsorok 7#, 7b előjegyzésig, skálák, tercek, hármashangzatok, dominánsszeptimek, szűkített szeptimek, a hangszer teljes terjedelmében.

Az állólépeség fejlesztése,

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy dúr– és egy moll skála, tercekkel, hármashangzat–falbontással,
- Két különböző etűd,
- Két előadási darab, vagy tételpár, zongorakísérettel, kotta nélkül.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló legyen képes

- a szép, kifejező hang tudatos megteremtésére,
- a tiszta intonációra,
- a hangszerét könnyedén kezelni,
- a levegő tudatos beosztására,
- hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogására,
- a nagyobb lélegzetű, összetett feladatokat tartalmazó etűdök eljátszására,
- a különböző zenei korok megkomponált, stílushű díszítéseinek kottából való lejátszására,
- a technikai és zenei szempontból tudatos, elemző gyakorlásra, a pontos ritmus feltétel nélküli megtartására,
- az értelmes, tagolt, árnyalt előadásra,
- a legfontosabb zenei karakterek megjelenítésére,
- egyszerűbb javítási műveletek elvégzésére (pl. csavar meghúzása, rugó visszatétele, a nád igazítása stb.).

A tanuló rendelkezék

- megfelelő hangszeres technikával,
- olyan lapról olvasási készséggel, amely a kamarazenei és zenekari játékhoz szükséges,
- olyan bejátszási módszerrel, amelynek birtokában a jó befűvási érzetek rövid időn belül elérhetők,
- a tudásszintjének megfelelő önállósággal a játszandó művek kiválasztásánál.

A tanuló tudja alkalmazni

- a hang képzésének fizikai törvényszerűségeit (légzés, rekesz, stb.),
- a különböző artikulációs előírásokat (staccato, legato, tenuto, marcato stb.).

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- az újabb légzéstechnikákat,
- a fagott társhangszereit, azok transzponálási módjait,
- korunk zenéjének intonációs sajátosságait.

Legyen képes

- biztos hangindításra és befejezésre,
- nehéz etűd virtuóz előadására (pl. Neukirchner etűdök),
- nehezebb előadási darab, kamaramű, zenekari szólam önálló zenei és technikai megoldására.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Fagott főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy etűd vagy szólódarab, vagy technikai jellegű mű; Neukirchner: 23 közép fokú gyakorlat (EMB 2218), Weissenborn: 2. kötet etűdjei (EMB 13686) nehézségi szintjén.

– Két előadási darab vagy szonáta tétel-pár, amelyből lehet egy kamaramű; Pécsi J.: Dörmögő Dörmötör, Vivaldi: d-moll fagottverseny II–III. tétel (EMB 3771), Milde: Andante, Tarantella nehézségi szintjén; kamaradarabok: Mozart: Könnyű triók KV. 240, 252–oboa, fagott, zongora, Telemann: Kánonszonáták (EMB 5353), Debussy: A kis néger – fúvósötös nehézségi szintjén. Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Egy etűd vagy szólódarab, vagy technikai jellegű mű; Neukirchner: 23 közép fokú etűd (EMB 2218), Weissenborn: Fagottiskola II. kötet (EMB 13686), Jacobi: Hat közép fokú gyakorlat (EMB 2217) nehézségi szintjén.

– Egy szonáta, vagy versenymű tétel-pár; Vivaldi: d-moll fagottverseny (EMB 3771), Marcello: e-moll szonáta (EMB 4725), Telemann: f-moll szonáta nehézségi szintjén.

– Egy kamaradarab vagy kamaramű; Miroshnikov: Scherzo, M. Read: 3 fantasztikus darab, Telemann: Kánonszonáták (EMB 5353), Vivaldi: G-dúr kettősverseny – oboa–fagott, Farkas F.: Régi magyar táncok – fúvósötös nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő számú és minőségű hangszer (fagott / fagottino / kislefagott).

Havonta és fejenként egy nád.

Legalább két darab szabályozható magasságú kottaállvány.

Egészalakos tükör.
Zongora vagy pianínó.
Metronóm.

4.1.2 Rézfúvós tanszak tantárgyai

4.1.2.1 TROMBITA

A trombitatanítás feladatai:

- a tanuló egyéni adottságához, képességéhez igazodó módszerek kialakítása, kiemelt figyelmet fordítva az egyéni hangszeroktatásban rejlő pedagógiai lehetőségek kihasználására,
- a helyes légzés, befúvás, testtartás, hangszertartás beállítása, kialakítása,
- a hangszeres játékhoz szükséges motorikus reflexek, motivációs bázis, a naponkénti gyakorlás szükségletének kialakítása,
- a hangszeres játék megvalósításában részt vevő izmok lazaságának, terhelhetőségének tartósabb igénybevétel teljesítéséhez szükséges készségek kialakítása,
- a zenei memória fejlesztése, gyakorlati alkalmazásához szükséges jártasságok kialakítása,
- az egyéni hangszeres tanórákra, kamarazenei, zenekari foglalkozásokra történő önálló felkészülés képességének kialakítása.

Ismertesse meg a tanulókkal

- a trombita történetét,
- a trombitának a rézfúvósok családjában és különféle együttesekben betöltött szerepét,
- a hangszer irodalmának, tananyagban megjelenő részét,
- a hangszer irodalmának, tananyagban megjelenő részét
- a tananyagon keresztül a főbb zenei stílusokat,
- a trombita hazai és külföldi művészeinek munkásságát.

Tudatosítsa

- a helyesen beállított légzéstechnika állandó ellenőrzésének fontosságát,
- a helyes szájtartás, mint a jó befúvási mód (ansatz) alapfeltételének fontosságát,
- a mindennapi gyakorlás didaktikai és fiziológiai szempontok szerinti szükségességét,
- a könnyed, felszabadult hangszeres játékmód kialakításának fontosságát.

Fejlessze a tanuló

- hallását, belső hallását, „intonációs” képességét,
- hangszeres adottságait,
- hangszerttechnikai tudását,
- megformáló- és előadói képességét.

Tegye képessé a tanulókat

- rendszeres, hatékony, igényes gyakorlásra,
- a gyakorlás során felmerülő hibák önálló kijavítására,
- a beállított alapfunkciók önellenőrzésére,
- a tiszta intonációra,
- folyamatos hangszerjátékra, árnyalt stílusos előadásra,
- a pontos kottaolvasásra, a ritmus, valamint a zenei kifejezések előadásmódjára, illetve a tempóra vonatkozó utasítások megvalósítására.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangszer felépítése, részeinek megismerése.
- A kottaolvasás alapfogalmainak megismerése.
- A helyes be- és kilégzés alapjainak elsajátítása.
- A helyes testtartás kialakítása. A helyes szájtartás gyakorlása. Fúvókázás, ajakrezgés.
- Hangterjedelem az egyvonalas C-től az egyvonalas G-ig.

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I. kötet

Colin: Trombitaiskola kezdőknek

Gyermekdalok, népdalok

Követelmény

A helyes be- és kilégzés ismerete. Hangterjedelem az C' – G'-ig.

Hangjegyek, ritmusértékek szünetjelek ismerete a tananyag által megkívánt szinten.

Egyszerű népdalok és gyermekdalok eljátszása.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy gyakorlat
- Egy népdal vagy gyermekdal

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A helyes testtartás rögzítése.
- A helyes légzés további tudatosítása.
- Fúvókával végzett gyakorlatok a trombitaiskola alapján.

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán Trombitaiskola I.

Colin: Trombitaiskola kezdőknek

Gyermekdalok, népdalok

Brodszky: Májusköszöntő

Régi francia dal

Követelmények

Az egészséges, szép trombitahang kialakítása.

Hangterjedelem a kis h-től az egyvonalas a-ig.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangszer felépítése, részei.
- Az egész, fél, negyed és nyolcad hangjegyérték és a megfelelő szünetjelek.
- Nyújtópont a fél érték mellett.
- Módosítójelek.
- A 4/4-es, 2/4-es, 3/4-es ütem.
- Az előforduló hangok fogásai.
- Memóriafejlesztés: gyermekdalok, népdalok és az előadási darabok megtanulása kotta nélkül.
- Motívumok, dallamok azonosságának, különbségének felismerése.
- A helyes testtartás, hangszer tartás kialakítása.
- A rekeszlégzés alapjainak elsajátítása, a levegővezetés megalapozása.
- A helyes szájtartás kialakítása ajakrezgés és fúvókázás segítségével.
- A hangindítás megalapozása.
- A legato játékmód alapjainak elsajátítása, szekundkötések (ajakrezgéssel, fúvókával, hangszerrel).

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Colin: Trombitaiskola kezdőknek

Susato: Rondo (Trombitamuzsika)

Gyermekdalok, népdalok

Követelmény

Legyen képes egy oktáv hangterjedelmen belül a tanult ritmusértékeket tartalmazó gyakorlat egészséges, szép hangon való eljátszására.

Hangterjedelem a kis a-tól a kétvonalas c-ig.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A dúr hangsor hangközei.
- A tizenhatod érték és szünetjele.
- Nyújtópont a negyed és a nyolcad érték mellett, valamint a szinkópa.
- A periódus két felének kérdés–felelet viszonya.
- A magyar népdal jellemzői, formái.
- A testtartásban és hangszer tartásban előforduló hibák korrigálása.
- A rekeszlégzés gyakorlása.
- Az egészséges, szép hang létrehozása, a változó sebességű hangindítás megalapozása (nyolcad-, tizenhatodjáték).
- A természetes kötések megalapozása, kvint- és kvartkötések.
- A dinamikai árnyalás alapjai, visszhanghatás (f–p).

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Colin: Skálatanulmányk

Követelmény

A tanuló legyen képes nyolcadokat, tizenhatodokat, valamint kvint– és kvarttkötéseket tartalmazó gyakorlat eljátszására.

Hangterjedelem a kis g–től a kétvonalas c–ig.

Hangsorok, terclépések, hármashangzatok a megadott hangterjedelmen belül (1#, 1b előjegyzésig).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A dúr és a moll hangsor szerkezete.
- A 3/8–os, a 6/8–os és a változó ütem; különböző ritmusképletek, a triola.
- A társas zenélés megismertetése duókon keresztül.
- A funkciók ellenőrzése, a hibák korrigálása a mindennapi gyakorlatok segítségével.
- A bordaközi légzéssel kibővített rekeszlégzés elsajátítása, a légoszlop megtámasztása, a levegővezetés gyakorlása, fokozott figyelemmel a szép hangra.
- Az ajaktechnika és a nyelvtechnika továbbfejlesztése a mindennapi, illetve a skálagyakorlatok segítségével.
- A dinamikai skála szélesítése fokozott figyelemmel a hangképzés minőségére (crescendo, diminuendo).
- A legato játékmód fejlesztése a természetes kvint– és kvarttkötésekkel.

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Davidson: Befújási gyakorlatok

Krumpfer: Trombitaiskola I.

Krumpfer: Téma és variációk egy Ph. E. Bach–témára

Hammerschmied: Csókdal

Susato: Rondo és saltarello

Bogár: Régi magyar táncok

Barnes: A kis virtuóz

Barnes: A kis mester

Charpentier: Prelúd

Kamprath: Három epizód

Scselokov: Mese

Scselokov: Tréfa

Scselokov: Ifjú gavallér

Követelmény

A tanuló legyen képes a tanult ritmusokra épülő, gyorsabb technikai gyakorlat eljátszására.

Hangterjedelem a kis g–től a kétvonalas e–ig.

Hangsorok, terclépések, hármashangzatok egy oktávon keresztül, 3#, 3b előjegyzésig.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála első képlete,
- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A dúr és a moll hangsor szerkezete és összehasonlításuk.
- A meglévő hangterjedelmen belül a teljes hangkészlet ismerete, az eddig tanult ritmusképletek átfogó, rendszerezett ismerete.
- A zenei anyagban szereplő darabok stílusjegyeinek és tempójelzéseinek ismerete.
- A társas zenélés művelése különböző összeállítású együttesekben, vagy zenekarban.
- A teljes légzés elsajátítása, a kiegyenlített hanganyag és a tiszta intonáció kialakítása, a könnyed fúvástechnika megalapozása.
- A nyelv- és ujjtechnika továbbfejlesztése, a manuális készség kialakítása a technikai jellegű gyakorlatok segítségével.
- A legato játékmód gyakorlása a természetes kvint-, kvart- és nagy terc-kötésekkel.
- A dinamikai határok tágítása (p–mf–f).

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola II.

Davidson: Befűzési gyakorlatok

Arban: Díszítés- és trillaelőkészítő gyakorlatok

Bach: Ária

Fitzgerald: Angol szvit

Telemann: Szvit (1. és 2.)

Albinoni: F–dúr concerto (FAM)

Tornyos: Scherzo

Tornyos: Változatok

Scselekov: Ballada

Scselekov: Gyermekkoncert

Követelmény

A tanuló legyen képes melodikus jellegű és igényes ritmikájú gyakorlatok eljátszására.

A hangterjedelem kibővítése a kis fisz–től a kétvonalas f–ig.

Hangsorok, terclépések, hármashangzatok egy oktávon keresztül, 4#, 4b előjegyzésig.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála első képlete,
- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Egyoktávos skála, tercskála, a hangnem fő hármashangzatai (I, IV, V), a dominánsszeptim–akkord ismerete.
- Az 5/8,–os ütemfajták és különböző ritmusképletek ismerete.
- A zenei anyagban szereplő darabok, hangnemi kitérésének felismerése.
- Az előforduló tempójelzések ismerete.
- A kamarazenélés előtérbe helyezése.
- A légzéstechnikában előforduló hibák korrigálása, a játék biztonságának fejlesztése.
- Az ujj- és nyelvtechnika tökéletesítése, különös tekintettel a művek zenei megoldására.
- Az ajaktechnika fejlesztése az eddig tanult természetes kötések gyakorlásával, a kvint-, kvart- és nagy terc-kötések összekapcsolásával.
- Törekvés a teljes dinamikai skála megvalósítására (pp–ff) különös figyelemmel a szép hangra.

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola III.

Peters: Gyakorlatok kezdőknek

Colin: 100 Warm Ups

Arban: Skálatanulmányok

Clodomir: Petits exercises

Clodomir: Etűdök I.

Arban: Trombitaiskola

Baldassari: Szonáta

Barat: Orientálé

Händel: Hallei szonáta

Händel: B–dúr szonáta

Diabelli: Szonatina

Botti: Románc

Rangers: Velencei karnevál

Tornyos: Szonatina

Tornyos: 3 sárpilisi népdal

Clerisse: Téma és változatok

Telemann: B dúr szvit (FAM)

Követelmény

A tanuló legyen képes zeneileg és ritmikailag igényesebb, differenciáltabb technikát kívánó gyakorlat eljátszására.

A hangterjedelem kialakítása a kis fisz–tól a kétvonalas g–ig.

Dúr hangsorok egy oktávon keresztül, 3#, 3b előjegyzésig, terclépések, hármashangzat-felbontások (I, IV, V) hangköztanulmányok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála első képlete,
- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

Egy oktávós skála, tercskála, a főhármasok és a dominánsszeptim–akkord hangjainak ismerete és összehasonlításuk.

A tonika, szubdomináns, domináns funkciók ismerete.

A légzés és a levegővétel terén eddig tanultak következetes alkalmazása a gyakorlatban.

Az előírt hangterjedelmen belül szép, kiegyenlített hanganyag és a tiszta intonáció kialakítása, könnyed fúvástechnika birtoklása.

A technikai jellegű gyakorlatok és nehezebb fordulatok megoldása, az előírt tempójelzések következetes betartása.

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola IV.

Peters: Gyakorlatok

Stamp: Warm Ups+Studies

Collin: Warm Ups, Lip flexibilites

Arban: Trombitaiskola

Clodomir: Petits exercices Etűdök I.

Arban: Trombitaiskola (ritmustanulmányok, trillák, díszítések)

Albinoni: Esz–dúr concerto III–IV. tétel

Albinoni: F–dúr concerto I. tétel

Händel: c–moll concerto I. tétel

Händel: B–dúr szonáta

Händel: Asz–dúr szonáta

Telemann: F–dúr szonáta

Telemann: d–moll szonáta

Balay: Adante et allegro

Scselokov: Koncert no. 3

Hanus: Impromptus

Thome: Fantázia

Bogár: Concertino I.

Bogár: Concertino II.

Desportes: Introductions

Hidas: Concerto no. 2, I. tétel

Cimarosa: F–dúr concerto (FAM)

Követelmény

A tanuló legyen képes egy nagyobb terjedelmű, zeneileg és technikailag igényesebb darab eljátszására.

Az ajakizomzat rugalmasságának és erejének fokozása a természetes kis terc–kötésig, fokozott figyelemmel a helyes funkciókra, szép hangra.

A hangterjedelem kibővítése a kétvonalas a–ig.

Dúr és moll hangsorok egy oktávon keresztül, 4#, 4b előjegyzésig.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy skála első képlete,

– Egy gyakorlat,

– Egy előadási darab.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A dúr és a moll hangsor hangközei, hármashangzatai.
- A tizenhatod érték és szünetjele.
- Nyújtópont a negyed és a nyolcad érték mellett, valamint a szinkópa.
- A periódus két felének kérdés–felelet viszonya.
- A magyar népdal jellemzői, formái, valamint a dalforma.
- A testtartásban és hangszertartásban előforduló hibák korrigálása.
- A rekeszlégzés gyakorlása.
- Az egészséges, szép hang létrehozása, a változó sebességű hangindítás megalapozása (nyolcad–, tizenhatodjáték).
- A természetes kötések megalapozása, kvint– és kvartkötések.

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Colin: Skálatanulmányok

Krumpfer: Trombitaiskola I.

Fischer: Induló

Cole: Granit

Barnes: A kis génusz

Barnes: A kis művész

Követelmény

A tanuló legyen képes nyolcadokat, tizenhatodokat, valamint kvint– és kvartkötéseket tartalmazó gyakorlat eljátszására.

Hangterjedelem a kis g–től a kétvonalas c–ig.

Hangsorok (2#, 2b előjegyzésig).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy gyakorlat,
- Két különböző karakterű előadási darab.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A dúr és a moll hangsor szerkezete.
- A 3/8–os, a 6/8–os és a változó ütem; különböző ritmusképletek, a triola.
- A zenei anyagban szereplő darabok, táncok főbb jellegzetességei.
- A társas zenélés megismertetése duókon keresztül.
- A funkciók ellenőrzése, a hibák korrigálása a mindennapi gyakorlatok segítségével.
- A bordaközi légzéssel kibővített rekeszlégzés elsajátítása, a légoszlop megtámasztása, a levegővezetés gyakorlása, fokozott figyelemmel a szép hangra.
- Az ajaktechnika és a nyelvtechnika továbbfejlesztése a mindennapi, illetve a skálagyakorlatok segítségével.

- A dinamikai skála szélesítése fokozott figyelemmel a hangképzés minőségére (crescendo, diminuendo).
- A legato játékmód fejlesztése a természetes kvint– és kvartkötésekkel.

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I. II.
 Davidson: Befűzési gyakorlatok
 Krumpfer: Trombitaiskola I.
 Krumpfer: Téma és variációk egy Ph. E. Bach–témára
 Hammerschmied: Csókdal
 Susato: Rondo és saltarello
 Bogár: Régi magyar táncok
 Barnes: A kis virtuóz
 Barnes: kis mester
 Charpentier: Prelűd
 Kamprath: Három epizód
 Scselokov: Mese
 Scselokov: Tréfa
 Scselokov: Ifjú gavallér

Követelmény

A tanuló legyen képes a tanult ritmusokra épülő, gyorsabb technikai gyakorlat eljátszására.
 Hangterjedelem a kis g–tól a kétvonalas f–ig.
 Hangsorok, terclépések, hármashangzatok egy oktávon keresztül, 4#, 4b előjegyzésig.
 Kvint– és kvartkötések, valamint összekapcsolásuk, illetve nagy terc–kötések.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála első képlete,
- Egy gyakorlat,
- Két előadási darab.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A dúr és a moll hangsor szerkezete és összehasonlításuk.
- A meglévő hangterjedelmen belül a teljes hangkészlet ismerete, az eddig tanult ritmusképletek átfogó, rendszerezett ismerete.
- A zenei anyagban szereplő darabok stílusjegyeinek és tempójelzéseinek ismerete.
- A társas zenélés művelése különböző összeállítású együttesekben, vagy zenekarban.
- A teljes légzés elsajátítása, a kiegyenlített hanganyag és a tiszta intonáció kialakítása, a könnyed fúvástechnika megalapozása.
- A nyelv– és ujjtechnika továbbfejlesztése, a manuális készség kialakítása a technikai jellegű gyakorlatok segítségével.
- A legato játékmód gyakorlása a természetes kvint–, kvart– és nagy terc–kötésekkel.
- A dinamikai határok tágítása (p–mf–f).

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola II.
Davidson: Befűzési gyakorlatok
Arban: Díszítés– és trillaelőkészítő gyakorlatok
Bach: Ária
Fitzgerald: Angol szvit
Telemann: Szvit (1. és 2.)
Albinoni: F–dúr concerto (FAM)
Tornyos: Scherzo
Tornyos: Változatok
Scselekov: Ballada
Scselekov: Gyermekkoncert

Követelmény

Melodikus jellegű és igényes ritmikájú gyakorlatok eljátszása.
Újjgyakorlatok, a díszítés és a trilla megalapozása.
A természetes kvint–, kvart– és nagy terc–kötések.
A hangterjedelem kibővítése a kis fisz–tól a kétvonalas g–ig.
Hangsorok, terclépések, hármashangzatok egy oktávon keresztül, 4#, 4b előjegyzésig; a teljes kvintkör ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála első három képlete,
- Egy gyakorlat,
- Két előadási darab.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A dúr és a moll hangsor szerkezete és összehasonlításuk.
 - A meglévő hangterjedelmen belül a teljes hangkészlet ismerete, az eddig tanult ritmusképletek átfogó, rendszerezett ismerete.
 - A zenei anyagban szereplő darabok stílusjegyeinek és tempójelzéseinek ismerete.
 - A társas zenélés művelése különböző összeállítású együttesekben, vagy zenekarban.
 - A teljes légzés elsajátítása, a kiegyenlített hanganyag és a tiszta intonáció kialakítása, a könnyed fúvástechnika megalapozása.
 - A nyelv– és ujjtechnika továbbfejlesztése, a manuális készség kialakítása a technikai jellegű gyakorlatok segítségével.
 - A legato játékmód gyakorlása a természetes kvint–, kvart– és nagy terc–kötésekkel.
- A dinamikai határok tágítása (p–mf–f).

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola II.
Davidson: Befűzési gyakorlatok
Arban: Díszítés– és trillaelőkészítő gyakorlatok
Bach: Ária
Fitzgerald: Angol szvit
Telemann: Szvit (1. és 2.)
Albinoni: F–dúr concerto (FAM)

Tornyos: Scherzo
Tornyos: Változatok
Scselekov: Ballada
Scselekov: Gyermekkoncert

Követelmény

A tanuló legyen képes melodikus jellegű és igényes ritmikájú gyakorlatok eljátszására.
A hangterjedelem kibővítése a kis fisz–tól a kétvonalas f–ig.
Hangsorok, terclépések, hármashangzatok egy oktávon keresztül, 4#, 4b előjegyzésig.
A tanuló legyen képes egy barokk szonáta–tételpár (lassú–gyors) és két különböző karakterű előadási darab stílusos eljátszására.
Egyszerű díszítések és trillák.
Kvint–, kvart– és terckötések összekapcsolása, oktávkötések.
A hangterjedelem kialakítása a kis fisz–tól a kétvonalas a–ig.
Ismerkedés a pedálhangokkal.
Dúr és moll hangsorok egy oktávon keresztül.
Terclépések, hármashangzat–felbontások (I, IV, V), hangköztanulmányok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála négy képlete,
- Egy gyakorlat,
- Egy barokk szonáta lassú és gyors tétele,
- Egy más stílusú előadási darab.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Egy oktávós skála, tercskála, a főhármasok és a dominánsszeptim–akkord hangjainak ismerete és összehasonlításuk.
- A tonika, szubdomináns, domináns funkciók ismerete.
- A hangszeres és az elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló formai és harmóniai elemzés.
- A légzés és a levegővétel terén eddig tanultak következetes alkalmazása a gyakorlatban.
- Az előírt hangterjedelmen belül szép, kiegyenlített hanganyag és a tiszta intonáció kialakítása, könnyed fúvástechnika birtoklása.
- A technikai jellegű gyakorlatok és nehezebb fordulatok megoldása, az előírt tempójelzések következetes betartása.

Ajánlott tananyag

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola IV.

Peters: Gyakorlatok)

Stamp: Warm Ups+Studies

Collin: Warm Ups, Lip flexibilités

Arban: Trombitaiskola

Clodomir: Petits exercices Etűdök I.

Albinoni: Esz–dúr concerto III–IV. tétel

Albinoni: F–dúr concerto I. tétel

Händel: c–moll concerto I. tétel

Händel: B–dúr szonáta

Händel: Asz–dúr szonáta
 Telemann: F–dúr szonáta
 Telemann: d–moll szonáta
 Balay: Adante et allegro
 Scselokov: Koncert no. 3
 Hanus: Impromptus
 Thome: Fantázia
 Bogár: Concertino I.
 Bogár: Concertino II.
 Desportes: Introductions
 Hidas: Concerto no. 2, I. tétel
 Cimarosa: F–dúr concerto (FAM)

Követelmény

A tanuló legyen képes egy nagyobb terjedelmű, zeneileg és technikailag igényesebb darab eljátszására.

Az ajakizomzat rugalmasságának és erejének fokozása a természetes kis terc–kötésig, fokozott figyelemmel a helyes funkciókra, szép hangra.

A hangterjedelem kibővítése a kétvonalas g–ig.

Dúr hangsorok egy oktávon keresztül, 7#, 7b előjegyzésig.

Az ajakizomzat rugalmasságának és erejének fokozása a pedálhangoktól a természetes kis terc–kötésekig, fokozott figyelemmel a helyes funkciókra, szép hangra.

A hangterjedelem kibővítése a kétvonalas ász–ig.

Dúr és moll hangsorok egy oktávon keresztül.

A másfél oktáv, ötképletes skálatanulmányokból egy dúr és egy moll hangsor.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy gyakorlat,
- Egy barokk szonáta lassú és gyors tétele,
- Egy más stílusú előadási darab.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje a tanuló

- a helyes test– és hangszertartást,
- a helyes légzéstechnika
- a dúr és moll hangnemeket 4 #, 4 b előjegyzésig,
- a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.

Legyen képes

- a helyes légzéstechnika alkalmazására, fejlesztésére,
- az alapvető funkciók helyes alkalmazására, a szájizomzat fejlesztésére a mindennapi gyakorlatok segítségével: fúvóka nélkül, csupán ajakrezgéssel, csak fúvókával, hangszerrel,
- az előírt hangterjedelmen belül é2–ig kiegyenlített, szép hang elérésére a tiszta intonáció megtartásával,
- a könnyebb technikai problémák elemző gyakorlására,
- a tanult darabok stílushű megszólaltatására,

- folyamatos, mérsékelt tempójú lapról olvasásra,
- a különböző artikulációs előírások (staccato, tenuto, legato, marcato) megszólaltatására,
- skálázni egy oktávon keresztül 7# 7 b –ig.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Ismerje a tanuló

- a dúr hangnemeket 7 #, 7 b előjegyzésig.

Legyen képes

- az előírt hangterjedelemben belül (kétvonalas g–ig) kiegyenlített, szép hang elérésére a tiszta intonáció megtartásával,
- az állóképesség növelésére,
- árnyaltabb zenei megformálásokra.

Művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Trombita főtárgy

„A” tagozat: minimum 8 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy etűd; Varasdy–Nagyiván–Sztán: Trombitaiskola III./1–65. (EMB13492), Clodomir: Petits exercices 1–21. (Leduc), nehézségi szintjén.

– Egy előadási darab; Varasdy–Nagyiván–Sztán: Trombitaiskola II./66–74. (EMB13492), PL.:Baldassari: Szonáta, Händel: Hallei szonáta, Rangers: Velencei karnevál, Tornyo: Szonatina.

Az etűd kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Egy másfél oktávos skála öt képlettel.

– Egy etűd; Varasdy–Nagyiván–Sztán: Trombitaiskola III./1–65., IV./1–53. (EMB13492), Clodomir: Petits exercices 1–29. (Leduc), nehézségi szintjén.

– Egy barokk szonáta lassú és gyors tétele;PL.: Albinoni: Esz–dúr concerto III–IV. tétel, Albinoni: F–dúr concerto I. tétel, Händel: B–dúr szonáta, Telemann: F–dúr szonáta.

– Egy, az előbbtől eltérő stílusú előadási darab; Balay: Andante et allegro, Bogár: I. és II. Concertino.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,

- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem további bővítése fokozott figyelemmel a szép hangra, és a tiszta intonációra.
- A játszott művek alaposabb ismerete, a zenei műveltség elmélyítése.
- A ritmusértékek, ütemfajták átfogó, ismerete.
- A kamarazene és a zenekari játék előtérbe helyezése.

Ajánlott tananyag

Stamp: Warm-ups+studies

Colin: Lip Flexibilities

Clarke: Technical Studies

Maggio: Mindennapi Gyakorlatok

Fekvéstágító skálák

Arban: Trombitaiskola

Előkészítő gyakorlatok a trillához

Tripla nyelv előtanulmányok.

Kromatikus skálák

Clodomir: Petits exercices Etűdök I.

Keller: Szonáta

Albinoni: F–dúr Concerto

Esz–dúr Concerto

Barat: Fantázia

Haendel: c–moll Concerto

Vivaldi: d–moll Concerto I.–II. tétel

Richter: Concerto I. tétel

Cimarosa: Concerto

Követelmény

A tanuló legyen képes zeneileg és ritmikailag igényesebb darabok eljátszására.

Dúr és összhangzatos moll skálák tercmenetben és hármashangzat felbontással.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála három képletben
- Egy gyakorlat
- Egy előadási darab zongorakísérettel, vagy kamaramű, lehetőleg tanuló részvételével.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangterjedelem bővítése a – lehetőségek szerint, figyelemmel a szép hangra és a tiszta intonációra.
- A játszott darabok alapos ismerete.
- A tanuló önállóságának fejlesztése a gyakorlás során felmerülő nehézségek megoldására.
- A könnyed játékmód megőrzése, fejlesztése.
- Nagyobb terjedelmű etűdök tanulása – állóképesség javítás

Ajánlott tananyag

Stamp: Warm-ups + studies

Colin: Lip Flexibilities

Clarke: Technical Studies

Maggio: Mindennapi Gyakorlatok

Davidson: Napi Gyakorlatok Fekvéstágító skálák

Arban: Trombitaiskola

Clodomir: Petits exercices Etűdök I.

Purcell: B–dúr szonáta

Neruda: Esz–dúr trombitaverseny I.

Albinoni: g–moll trombitaverseny

Sahov: Scherzo

Bach: Passacaglia

Tartini: Largo és Allegro

Veracini: Concerto

Követelmény

Skálák három képletben, kromatikus skála biztos játéka, nagyobb terjedelmű etűdök eljátszása.

Koncert, vagy szonáta gyors és lassú tételének ízléses és karakteres eljátszása kísérettel.

Kamaramű szólamának előadása.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három skála
- Egy etűd
- Egy előadási darab zongorakísérettel, vagy kamaramű, lehetőleg tanuló részvételével

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

hangszeres és zenei ismeretek átadása

- a hangterjedelem bővítése a lehetőségek szerint, az ajánlott napi gyakorlatok közül válogatva.
- a technikai készség megőrzése, továbbfejlesztése (előke és duplanyelv)
- a zenei kifejezőkészség fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Stamp: Warm-ups + studies

Clarke: Technical Studies

Colin: Lip Flexibilities
Maggio: Mindennapi Gyakorlatok
Quinque: Atmung Stütze Ansatz Methode
Davidson: Napi gyakorlatok
Arban: Trombitaiskola
Varasdy – Nagyiván – Sztán Trombitaiskola IV.
Corelli: e–moll Szonáta
Albinoni: C–dúr Concerto
Hidas: Concerto no.2
Bozza: Capriccio
Gedike: Koncertetűd
Manfredini: B–dúr Concerto két trombitára

Követelmények

Tripla és dupla nyelv ismerete, és egyszerűbb esetekben használata.
Szonáta, vagy koncert gyors és lassú tételének ízléses és karakteres eljátszása kísérettel, kamaramű szólamának előadása.
A játszott művek zenei és zenetörténeti összefüggéseinek vázlatos ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála öt képlettel
- Egy etűd
- Egy előadási darab, vagy kamaramű, lehetőleg tanuló közreműködésével

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A megszerzett hangterjedelem és állóképesség megőrzése, a megtanult technikai elemek összefüggő alkalmazása.
- A zenei kifejezés fejlesztése.
- A tanult darabok zenei és zenetörténeti összefüggéseinek vázlatos ismerete.
- Az önállóan ismerje fel a hangszer problémáit és tudja ezeket kezelni.
- A tripla és a dupla nyelv ismerete, a díszítések, trillák ízléses használata.

Ajánlott tananyag

Stamp: Warm–ups + Studies
Clarke: Technical Studies
Colin: Lip Flexibilities
Maggio: Mindennapi Gyakorlatok
Quinque: Atmung Stütze Ansatz Methode
Davidson: Napi gyakorlatok
Skálák a Varasdy – Nagyiván – Sztán Trombitaiskola IV. kötete alapján.
Arban: Trombitaiskola
Hummel: Trombitaverseny I. tétel
Haydn: Trombitaverseny II.–III. tétel
Arutjunjan: Trombitaverseny
Hindemith: Szonáta I.
Valentino: Szonáta
Vivaldi: B–dúr Concerto két trombitára

Händel: Szonáta két trombitára

Követelmények

A tanuló legyen képes egy versenymű vagy szonáta gyors és lassú tételének ízléses előadására, a tanult technikai és zenei elemek önálló alkalmazására.

Egy kamaramű szólamának eljátszására.

Legyen képes önállóan megtanulni és eljátszani egy előadási darabot.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy etűd

– Egy előadási darab, vagy kamaramű, lehetőleg tanuló részvételével

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

A hangterjedelem bővítése, figyelemmel a szép hangra, a tiszta intonációra. Kiegyenlített hangzásra törekvés a teljes hangterjedelmen keresztül. Skálák öt képlettel másfél oktávos rendszerben. Díszítés előtanulmányok, tripla nyelv tanulmányok. A játszott művek alapos ismerete, a zenei műveltség elmélyítése. A ritmusértékek, ütemfajták átfogó ismerete. A kamarazene és a zenekari játék előtérbe helyezése.

Ajánlott tananyag

Stamp: Warm Ups

Colin: Lip Flexibilities

Clarke: Technical Studies

Maggio: Mindennapi Gyakorlatok

Quinque: Atmung Stütze Ansatz Methode

Arban: Skálagyakorlatok

Arban: Trombitaiskola

Clodomir: Petits exercices Etűdök I.

Keller: Szonáta

Albinoni: F–dúr Concerto

Esz–dúr Concerto

Barat: Fantázia

Haendel: c–moll Concerto

Vivaldi: d–moll Concerto I.–II. tétel

Richter: Concerto I. tétel

Cimarosa: Concerto

Követelmények

A tanuló legyen képes technikailag és zeneileg igényesebb darabok előadására.

Dúr és összhangzatos moll skálák másfél oktávos rendszerben öt képlettel.

Nagyobb terjedelmű etűdök eljátszására.

A kromatikus skála biztos ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy etűd

- Egy barokk szonáta vagy versenymű két tétele

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem további bővítése, a hangminőség fejlesztése, a dinamikai tartomány tágítása.
- Skálák öt képletben, másfél oktávos rendszerben.
- Díszítés tanulmányok, tripla és dupla nyelv tanulmányok.
- A játszott művek alapos ismerete, a zenei műveltség elmélyítése.
- A ritmusértékek ütemfajták átfogó ismerete.
- A kamarazene, és a zenekari játék előtérbe helyezése.

Ajánlott tananyag

Stamp: Warm Ups

Clarke: Technical Studies

Colin: Lip Flexibilities

Maggio: Mindennapi Gyakorlatok

Quinque: Atmung Stütze Ansatz Methode

Arban: Skálagyakorlatok

Arban: Trombitaiskola

Clodomir: Petits exercices Etűdök I.

Purcell: B–dúr szonáta

Neruda: Esz–dúr trombitaverseny I.

Albinoni: g–moll trombitaverseny

Sahov: Scherzo

Bach: Passacaglia

Tartini: Largo és Allegro

Veracini: Concerto

Követelmények

A tanuló legyen képes technikailag és zeneileg igényesebb darabok előadására.

Dúr és összhangzatos moll skálák másfél oktávos rendszerben öt képlettel.

Nagyobb terjedelmű etűdök eljátszása.

A trillák, díszítések biztos és helyes alkalmazására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd
- Egy barokk szonáta vagy koncert I. tétele
- Egy előadási darab

9. évfolyam „B” Tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangterjedelem növelése, a hangminőség fejlesztése, a dinamikai tartomány szélesítése.
- Az állóképesség fejlesztése a mindennapi gyakorlatok segítségével.
- Az eddig tanult technikai elemek biztos alkalmazása.
- A zenei formálás tudatos alakítása.

– A dupla nyelv technika elsajátítása alapszinten.

Ajánlott tananyag

Stamp: Warm-Ups
Clarke: Technical Studies
Colin: Lip Flexibilities
Advanced Daily Studies
Maggio: Mindennapi Gyakorlatok
Quinke: Atmung Stütze Ansatz Methode
Arban: Hármashangzat és négyeshangzat tanulmányok
Varasdy – Nagyiván – Sztán Trombitaiskola IV.
Corelli: e-moll Szonáta
Albinoni: C-dúr Concerto
Hidas: Concerto no.2
Bozza: Capriccio
Gedike: Koncertetűd
Manfredini: B-dúr Concerto két trombitára
Charlier: Solo de Concours
Haydn: Trombitaverseny I.–II.–III.
Hummel: Trombitaverseny I.–II.
Telemann: Asz-dúr Concerto

Követelmények

A tanuló legyen képes technikailag és zeneileg igényes darabok ízléses előadására.
Skálák öt képletben.
Nagyobb terjedelmű etűdök eljátszása.
A tripla és a dupla nyelv alkalmazása.
A játszott előadási darabok alapos ismerete.
Az előadási darabok által megkívánt állóképesség elérése.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd
- Egy barokk vagy klasszikus szonáta vagy versenymű két tétele

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A tökéletes alapfunkciók rögzítése, automatizálása.
- Az önállóság fejlesztése a hangszeres játék minden területén: funkcionális, technikai és zenei szempontok szerint.
- A kamarazene és a zenekari játék előtérbe kerülése.
- A trombita szóló, kamara és zenekari irodalmának megismertetése.

Ajánlott tananyag

Stamp: Warm Ups
Clarke: Technical Studies
Colin: Lip Flexibilities
Maggio: Mindennapi Gyakorlatok
Quinke: Atmung Stütze Ansatz Methode

Arban: Etüdök
 Tartini: B–dúr Concerto
 Enescu: Legenda
 Torelli: D–dúr Concerto
 Purcell. D–dúr szonáta
 Hummel: Trombitaverseny I. tétel
 Haydn: Trombitaverseny II.–III. tétel
 Arutjunjan: Trombitaverseny
 Hindemith: Szonáta I.
 Valentino: Szonáta
 Vivaldi: B–dúr Concerto két trombitára
 Händel: Szonáta két trombitára

Követelmények

A tanuló legyen képes önállóan megtanulni és előadni a szintjén lévő előadási darabokat. Ismerje a hangszerkezelés problémáit, és megoldási módjait. Szép hangon és zeneileg megoldottan adjon elő etüdöket, szóló és kamarazene darabokat. Biztosan tudja a skálákat, a kromatikus skálát, alapszinten tudja a tripla és a dupla nyelv technikát. Rendelkezzen a szintjének megfelelő állóképességgel.

Az év végi vizsga ajánlott anyag

- Egy etüd
- Egy barokk vagy klasszikus szonáta, vagy versenymű két tétele
- Egy más stílusú előadási darab

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje a tanuló

- a hangszere múltját, a jelentősebb alkotó– és előadóművészek munkásságát,
- a rézfúvós hangszerek közötti azonosságot, különbséget.

Legyen képes a tanuló

- az előforduló légzéstechnikai és funkcionális problémák korrigálására a mindennapi gyakorlatok segítségével,
- a játszott művek hangterjedelmén belül kiegyenlített és kifejező hang elérésére,
- a különböző hangindítások, hangbefejezések megvalósítására,
- a különböző nyelvütések (szimpla, dupla, tripla) gyorsaságának fejlesztésére,
- önálló hangolásra,
- a hosszabb zenei gondolatok egy levegővel történő összefogására,
- skálázni másfél oktávon keresztül valamennyi hangnemben,
- az adott zenei anyagot egyéni képességei, illetve készségei szintjének megfelelően, kotta– és stílushűen, értelmesen tagolva, kifejezéssel megszólaltatni.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló rendelkezzen megfelelő állóképességgel.

Ismerje a hangképzés folyamatát.

Legyen képes a tudatos légzéstechnika alkalmazására.

Ismerje a tanuló

- az ajak–, a nyelv– és a manuális technika alapjait,

– az összes dúr és moll skálát a kétoktávos rendszerben, 6 képletben.

Művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Trombita főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat.

– Egy etűd; Clodomir: Petits exercices (Leduc) 22–70., Clodomir: Etűdök (Leduc) II., III., IV., VI., és Arban: Trombitaiskola (Hofmeister) etűdjeinek nehézségi szintjén.

– Két különböző karakterű előadási darab, melyből az egyik lehet kamaramű is; Albinoni: Esz–dúr, g–moll, C–dúr concerto, Barat: Fantázia (Leduc), Gedicke: Koncertetűd ; kamaraművek: Borst: Trombitaduók (EMB 6870), Mező Imre: Variációk (EMB 4687), Clodomir: Six petits duo és Six duo faciles, Reschofsky: Trió (EMB 6819), Farkas Ferenc: Régi magyar táncok nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Egy skála másfél oktávon, öt képlettel.

– Egy etűd; Clodomir: Petits exercices (Leduc) 22–70., Clodomir: Etűdök (Leduc) II., III., IV., VI., és Arban: Trombitaiskola (Hofmeister) etűdjeinek nehézségi szintjén; kamaraművek: Clodomir: Six duo Faciles, Scheidt: Brass: Quintets I–II., nehézségi szintjén.

– Egy barokk szonáta lassú és gyors tétele; Albinoni: Esz–dúr, g–moll, C–dúr concerto, Corelli: e–moll szonáta, Purcell: B–dúr szonáta, Vivaldi: d–moll concerto nehézségi szintjén.

– Egy más stílusú előadási darab Bozza: Capriccio (Leduc) nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő minőségű, trombiták, tartozékokkal (tok, fúvóka).

Jól felhangolt zongora (pianínó).
Legalább 2 db, állítható magasságú kottaállvány
Metronóm
Lehetőleg a teljes alakot visszaadó tükör.

4.1.2.2 KÜRT

A kürttanítás célja feladatai

Ismertesse meg a tanulókkal (életkoruknak megfelelő szinten)

- a hangszerük történetét, akusztikai sajátosságait,
- a kürtirodalom legkiemelkedőbb alkotó- és előadóművészeit,
- a kürtcsalád egyéb tagjait és a rokon hangszereket.

Alakítson ki

- megfelelő légzéstechnikát, helyes befúvásmódot, test-, hangszer- és kéztartást, billentést és tudatosítsa ezeket,
- dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező kúrthangot,
- differenciált hangindítást, elválasztást és hanglezárást,
- megfelelő tempójú repetíciót,
- laza, egyenletes ujjtechnikát,
- pontosan összehangolt nyelv- és ujjmozgást,
- könnyed hangszerkezelést.

Gyakoroltasson rendszeresen

- tartott hangokat állandó és változó dinamikával (pl. mf, ff, pp), az intonáció megtartásával,
- hangsorokat fokozatosan táguló hangterjedelemben,
- a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, ujjgyakorlatokat.

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a lapról olvasási készség fejlesztésére,
- a tudatos zenei memorizálásra,
- a művek zeneileg igényes kidolgozására,
- a rendszeres társas muzsikálásra.

Tanítsa meg a tanulókat a hangszer karbantartására.

Előkészítő évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A gyakorlatban felmérni a tanuló hangszeres készségét, zenei érzékét.
- Könnyen játszható anyagon keresztül megalapozni a hangszeres továbbtanulást.

Ajánlott tananyag

Szilágyi – Kökényessy: Kürtiskola I. (EMB Z.13369)

Szilágyi: Hangpalota (EB 51001)

Poleh: Dal-, darab-, etűdgyűjtemény no. 1 (Hresztomatyja Muzgisz, Muzika Moszkva)

Szilágyi – Beleznay: Előadási darabok kürtre I. (EB 53002)

Követelmény

A fúvóka helyes felhelyezése az ajakra.

Helyes test– és hangszertartás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy gyermekdal,
- Egy szemelvény, vagy előadási darab eljátszása.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

Könnyen játszható anyagon keresztül megalapozni a hangszeres továbbtanulást.

Helyesen működő funkciók kialakítása:

- helyes légzés, szájtartás,
- a fúvóka helye az ajkakon,
- testtartás,
- hangszertartás.

Ajánlott tananyag

Szilágyi – Kökényessy: Kürtiskola I. (EMB Z.13369)

Szilágyi: Hangpalota (EB 51001)

Poleh: Dal–, darab–, etűdgyűjtemény no. 1 (Hresztomatyja Muzgisz, Muzika Moszkva)

Szilágyi – Beleznay: Előadási darabok kürtre I. (EB 53002)

Követelmény

A fúvóka helyes felhelyezése az ajakra.

Helyes test– és hangszertartás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy gyermekdal,
- Egy szemelvény, vagy előadási darab eljátszása.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

Az előképzőben megalapozott funkciók továbbfejlesztése:

- helyes test– és hangszertartás,
- szájtartás, a fúvóka helyének kialakítása,
- a helyes légvezetés megalapozása,
- a nyelvtechnika megalapozása,
- a manuális technika megalapozása.

Az intonációs készség fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Szilágyi – Kökényessy: Kürtiskola I. (EMB Z.13369)

Szilágyi: Hangpalota (EB 51001)

Poleh: Dal–, darab–, etűdgyűjtemény no. 1 (Hresztomatyja Muzgisz, Muzika Moszkva)
Sollár – Uszov: Kürtiskola (válogatva) (Hresztomatyja Muzgisz, Zimmermann Frankfurt)
Szilágyi – Beleznay: Előadási darabok kürtre (I. (EB 53002)

Követelmény

Játék szép kürthangon.

Portato hangindítás.

Az ujj–, nyelv– és légzésvezetés–technika összehangolása

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy hangsor – a meglévő hangterjedelem eljátszása negyed és nyolcad értékekben, nyelvvvel és legato,
- Egy kantiléna,
- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab zongorakísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Helyes test– és hangszertartás.
- A helyes légvezetés, nyelv– és manuális technika fejlesztése, összehangolása, különböző hangindítások elsajátítása más–más tempóban.
- Hangminőség, hangterjedelem fejlesztése
- Kötés– és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.
- A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése a kantilénákon keresztül.
- Skálák játszása a meglévő hangterjedelmen belül Dúr és összhangzatos moll
- Az intonációs készség fejlesztése.
- Zenei stílusismeret kialakítása szemelvényeken keresztül.

Felhasználható irodalom

Szilágyi – Kökényessy: Kürtiskola I. (EMB)

Szilágyi: Hangpalota (EB 51001)

Sollár – Uszov: Kürtiskola (válogatva) Hresztomatyja Muzgisz, Zimmermann Frankfurt)

Kling: Kürtiskola (válogatva) (IMC New York),

Poleh: Dal–, darab–, etűdgyűjtemény no. 1, 2 (Hresztomatyja Muzgisz, (Muzika Moszkva)

Szilágyi – Beleznay: Előadási darabok kürtre I. (EB 53002)

Követelmény

Játék kifejező, szép kürthangon.

Különböző hangindítások.

Kötésgyakorlatok a kürt természetes felhangjain.

Széles dinamikai skála alkalmazása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála
- Egy kantiléna kotta nélkül
- Egy gyakorlat
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül, zongorakísérettel.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A funkciók ellenőrzése, a hibák javítása a mindennapi gyakorlatok segítségével.
- A helyes légvezetés, nyelv- és manuális technika fejlesztése, összehangolása, különböző hangindítások elsajátítása más-más tempóban.
- Hangminőség, hangterjedelem fejlesztése
- Kötés- és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.
- A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése a kantilénákon keresztül.
- Skálák játszása különböző képletekben, a meglévő hangterjedelmen belül.
- Zenei stílusismeret kialakítása különböző szemelvényeken keresztül.
- Társas zenélés: kánonok, egyszerűbb duók, triók.

Ajánlott tananyag

Szilágyi – Kökényessy: Kürtiskola II. (EMB)

Szilágyi: Hangpalota (EB 51001)

Poleh: Dal-, darab-, etűdgyűjtemény no. 1, 2, 3 (Muzika Moszkva)

Sollár – Usov: Kürtiskola (Zimmermann Frankfurt)

Kling: Kürtiskola (IMC New York)

O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)

Szilágyi – Beleznay: Előadási darabok kürtre I. (EB 53002)

Követelmény

Játék kifejező, szép kúrthangon.

Különböző hangindítások.

Kötésgyakorlatok a kürt természetes felhangjain.

Széles dinamikai skála alkalmazása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna kotta nélkül,
- Két gyakorlat (különböző karakterű szemelvények,
- Egy előadási darab vagy tétel lehetőleg kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A teljes légzés alkalmazása a hangszeres játék minden helyzetében.
- A könnyed fúvástechnika megalapozása.
- A helyes légvezetés, nyelv- és manuális technika továbbfejlesztése a technikai jellegű gyakorlatok segítségével, különböző tempóban.
- Hangminőség, hangterjedelem fejlesztése
- Kötés- és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.
- A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése kantilénákon keresztül.
- Dúr skálák játszása
- Az intonációs készség fejlesztése.
- Zenei stílusismeret kialakítása különböző szemelvényeken keresztül.
- Társas zenélés.

Ajánlott tananyag

Szilágyi – Kökényessy: Kürtiskola I (EMB)

Szilágyi: Hangpalota

Poleh: Dal–, darab–, etűdgyűjtemény no. 1, 2, 3, 4 (Muzika Moszkva)

Sollár – Usov: Kürtiskola (Zimmermann Frankfurt)

H.Kling: Kürtiskola (IMC New York)

O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)

Szilágyi – Beleznyay: Előadási darabok kürtre I. (EB 53002)

Követelmény

Játék szép kúrthangon

Különböző hangindítások.

Kötésgyakorlatok a kürt természetes felhangjain.

A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy skála

– Kettő kantiléna

– Egy különböző karakterű gyakorlat,

– Egy darab vagy tétel lehetőleg kotta nélkül, zongorakísérettel.

5. évfolyam „A” tagozat

A hangszerkezelés fejlesztése

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A teljes légzés alkalmazás a hangszeres játék minden helyzetében.

– A könnyed fúvástechnika megalapozása

– A bordaközi légzéssel kibővített rekeszlégzés gyakorlása hangszer nélkül és hangszerrel: a levegőoszlop megtámasztása.

– A helyes légvezetés, nyelv– és manuális technika továbbfejlesztése a technikai jellegű gyakorlatok segítségével, különböző tempóban.

– Hangminőség, hangterjedelem fejlesztése

– Kötés–és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.

– A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése kantilénákon keresztül.

– Dúr és összhangzatos moll skálák játszása különböző képletekben, a meglévő hangterjedelmen belül.

– Az intonációs készség fejlesztése.

– Zenei stílusismeret kialakítása különböző szemelvényeken keresztül.

– Transzponálás esz és d kürtben

– Társas zenélés

Ajánlott tananyag

Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II

Szilágyi: Hangpalota

Poleh: Dal –,darab– ,etűdgyűjtemény no. 1,2,3,4 (Muzika Moszkva)

Sollar–Usov: Kürtiskola (Zimmermann Frankfurt)

H. Kling: Kürtiskola (IMC New York)

O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)

Maxim–Alphonse: Etűdök (A.Leduc Paris)

Bordogni–Gabler: Vokalisieren (Doblinger)

Szilágyi–Beleznay: Előadási darabok kürtre II

Követelmény

Különböző hangindítások.

Kötésgyakorlatok a kürt természetes felhangjain.

A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.

Transzponálás esz–kürtben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy skála

– Egy kantiléna

– Egy különböző karakterű gyakorlat

– Egy darab vagy versenymű tétel lehetőleg kotta nélkül (kivéve kortárszene(zongorakísérettel)

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A teljes légzés alkalmazás a hangszeres játék minden helyzetében.

– A könnyed fúvástechnika megalapozása

– A bordaközi légzéssel kibővített rekeszlégzés gyakorlása hangszer nélkül és hangszerrel: a levegőoszlop megtámasztása.

– A helyes légvezetés, nyelv- és manuális technika továbbfejlesztése a technikai jellegű gyakorlatok segítségével, különböző tempóban.

– Hangminőség, hangterjedelem fejlesztése

– Kötés- és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.

– A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése kantilénákon keresztül.

– Dúr skálák játszása különböző képletekben, a meglévő hangterjedelmen belül.

– Az intonációs készség fejlesztése.

– Zenei stílusismeret kialakítása különböző szemelvényeken keresztül.

– Transzponálás esz, d, és c kürtben

– Társas zenélés

Ajánlott tananyag

Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II

Szilágyi: Hangpalota

Poleh: Dal-, darab-, etűdgyűjtemény no. 1,2,3,4, (Muzika Moszkva)

Sollar–Uszov: Kürtiskola (Zimmermann Frankfurt)

H. Kling: Kürtiskola (IMC New York)

O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)

Maxim–Alphonse: Etűdök I (A. Leduc Paris)

Bordogni–Gabler: Vokalisieren (Doblinger)

Szilágyi–Beleznay: Előadási darabok kürtre II

Követelmény

Játék szép kürt hangon.

Különböző hangindítások.

Kötésgyakorlatok a kürt természetes felhangjain.

A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.

Transzponálás esz–és d kürtben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála skálaképletekkel,
- Egy kantiléna,
- Egy különböző karakterű gyakorlat,
- Egy darab vagy versenymű tétel lehetőleg kotta nélkül (kivéve kortárszene) zongorakísérettel.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen a minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Helyes test– és hangszer tartás.
- A helyes légvezetés, nyelv– és manuális technika fejlesztése, összehangolása, különböző hangindítások elsajátítása más–más tempóban.
- Kötés– és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.
- A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése a kantilénákon keresztül.
- Az intonációs készség fejlesztése.
- Zenei stílusismeret kialakítása szemelvényeken keresztül.

Ajánlott tananyag

Szilágyi – Kökényessy: Kürtiskola I. (EMB)

Szilágyi: Hangpalota (EB 51001)

Sollár – Usov: Kürtiskola Hresztomatyja Muzgisz, Zimmermann Frankfurt)

Kling: Kürtiskola (IMC New York),

Poleh: Dal–, darab–, etűdgűjtemény no. 1, 2 (Hresztomatyja Muzgisz, Muzika Moszkva)

Szilágyi – Belezna: Előadási darabok kürtre I. (EB 53002)

Követelmény

Játék szép kürt hangon.

Portato, tenuto hangindítás.

Kötés gyakorlatok a kürt természetes felhangjain.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két kantiléna
- Egy zenei feladatot feldolgozó gyakorlat,
- Egy lassú és egy gyors előadási darab, melyeket kotta nélkül (kivéve kortárs zene), zongorakísérettel kell előadni.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A funkciók ellenőrzése, a hibák javítása a mindennapi gyakorlatok segítségével.
- A helyes légvezetés, nyelv- és manuális technika fejlesztése, összehangolása, különböző hangindítások elsajátítása más-más tempóban.
- Hangminőség, hangterjedelem fejlesztése
- Kötés- és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.
- A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése a kantilénákon keresztül.
- Dúr skálák játszása különböző képletekben, a meglévő hangterjedelmen belül.
- Zenei stílusismeret kialakítása különböző szemelvényeken keresztül.
- Társas zenélés: kánonok, egyszerűbb duók, triók.

Ajánlott tananyag

Szilágyi – Kökényessy: Kürtiskola II. (EMB)

Szilágyi: Hangpalota (EB 51001)

Poleh: Dal-, darab-, etűdgyűjtemény no. 1, 2, 3 (Muzika Moszkva)

Sollár – Usov: Kürtiskola (Zimmermann Frankfurt)

Kling: Kürtiskola (IMC New York)

O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)

Szilágyi – Belezna: Előadási darabok kürtre I. (EB 53002)

Követelmény

Játék kifejező, szép kúrthangon Különböző hangindítások.

Kötésgyakorlatok a kürt természetes felhangjain.

Széles dinamikai skála alkalmazása.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna
- Két különböző technikai és zenei feladatot feldolgozó gyakorlat,
- Egy előadási darab, melyet kotta nélkül (kivéve kortárs zene), zongorakísérettel kell előadni.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A teljes légzés alkalmazása a hangszeres játék minden helyzetében.
- A könnyed fúvástechnika megalapozása.
- A helyes légvezetés, nyelv- és manuális technika továbbfejlesztése a technikai jellegű gyakorlatok segítségével, különböző tempóban.
- Kifejező, szép kúrthang kialakítása
- Kötés- és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.
- A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése kantilénákon keresztül.
- Dúr skálák játszása.
- Az intonációs készség fejlesztése.
- Zenei stílusismeret kialakítása különböző szemelvényeken keresztül.
- Társas zenélés.

Ajánlott tananyag

Szilágyi – Kökényessy: Kürtiskola I (EMB)

Szilágyi: Hangpalota

Poleh: Dal-, darab-, etűdgyűjtemény no. 1, 2, 3, 4 (Muzika Moszkva)

Sollár – Uszov: Kürtiskola (Zimmermann Frankfurt)
H.Kling: Kürtiskola IMC New York)
O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)
Szilágyi – Beleznay: Előadási darabok kürtre (I. (EB 53002)

Követelmény

Játék szép kürt hangon.
Különböző hangindítások.
Kötésgyakorlatok a kürt természetes felhangjain.
A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna
- Két különböző technikai és zenei feladatot feldolgozó gyakorlat,
- Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel (az egyik kortárszene legyen), melyeket kotta nélkül (kivéve kortárszene), zongorakísérettel kell előadni.

5 évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A teljes légzés alkalmazás a hangszeres játék minden helyzetében.
- A könnyed fúvástechnika megalapozása
- A bordaközi légzéssel kibővített rekeszlégzés gyakorlása hangszer nélkül és hangszerrel: a levegőoszlop megtámasztása.
- A helyes légvezetés, nyelv- és manuális technika továbbfejlesztése a technikai jellegű gyakorlatok segítségével, különböző tempóban.
- Kifejező szép kürt hang kialakítása
- Kötés- és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.
- A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése kantilénákon keresztül.
- Dúr skálák játszása.
- Az intonációs készség fejlesztése.
- Zenei stílusismeret kialakítása különböző szemelvényeken keresztül.
- Transzponálás esz és d kürtben
- Társas zenélés

Ajánlott tananyag

Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II
Szilágyi: Hangpalota
Poleh: Dal –,darab– ,etűdgyűjtemény no. 1,2,3,4, (Muzika Moszkva)
Sollar–Uszov: Kürtiskola (Zimmermann Frankfurt)
H. Kling: Kürtiskola (IMC New York)
O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)
Maxim–Alphonse: Etűdök I (A.Leduc Paris)
Bordogni–Gabler: Vokalisieren (Doblinger)
Szilágyi–Beleznay: Előadási darabok kürtre II

Követelmény

Játék szép kürt hangon.
Különböző hangindítások.

Kötésgyakorlatok a kürt természetes felhangjain.
A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.
Transzponálás esz–kürtben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna kotta nélkül,
- Két különböző technikai és zenei feladatot feldolgozó gyakorlat,
- Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel kotta nélkül (kivéve kortárszene) zongorakísérettel előadni.

6 évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A teljes légzés alkalmazás a hangszeres játék minden helyzetében.
- A könnyed fúvástechnika megalapozása
- A bordaközi légzéssel kibővített rekeszlégzés gyakorlása hangszer nélkül és hangszerrel: a levegőoszlop megtámasztása.
- A helyes légvezetés, nyelv– és manuális technika továbbfejlesztése a technikai jellegű gyakorlatok segítségével, különböző tempóban.
- Hangminőség, hangterjedelem fejlesztése
- Kötés–és nyelvgyakorlatok a kürt természetes felhangjain, különböző ritmusképletekkel is.
- A széles dinamikai skálán történő játék fejlesztése kantilénákon keresztül.
- Dúr skálák játszása.
- Az intonációs készség fejlesztése.
- Zenei stílusismeret kialakítása különböző szemelvényeken keresztül.
- Transzponálás esz, d, és c kürtben
- Társas zenélés

Ajánlott tananyag

Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II

Szilágyi: Hangpalota

Poleh: Dal–,darab–,etűdgyűjtemény no. 1,2,3,4 (Muzika Moszkva)

Sollar–Uszov: Kürtiskola (Zimmermann Frankfurt)

H.Kling: Kürtiskola (IMC New York)

O.Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)

Maxim–Alphonse: Etűdök I (A.Leduc Paris)

Bordogni–Gabler: Vokalisieren (Doblinger)

Szilágyi–Beleznay: Előadási darabok kürtre II

Követelmény

Játék szép kürt hangon.

Különböző hangindítások.

Kötésgyakorlatok a kürt természetes felhangjain.

A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.

Transzponálás esz–és d kürtben.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna kotta nélkül,
- Két különböző technikai és zenei feladatot feldolgozó gyakorlat,

- Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel kotta nélkül (kivéve kortárszene) zongorakísérettel előadni.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló

- a zenei anyagot életkorának, egyéni képességeinek és készségeinek megfelelő hangszerkezeléssel, kotta– és stílushűen, értelmesen tagolva, kifejezően szólaltassa meg,
- rendelkezzen a játszott zenei anyag megszólaltatásához szükséges koncentrálóképeséssel,
- legyen tisztában a hangszerkezelés alapvető tudnivalóival, alkalmazza tudatosan a helyes légzéstechnikát, befúvásmódot, billentést stb.,
- legyen képes a hangok biztonságos megszólaltatására a klasszikus hangterjedelemben,
- tudjon dinamikailag árnyalt, kulturált, kifejező kúrthangot képezni,
- alkalmazza játékában a hangindítás, elválasztás és hangbefejezés különböző módjait,
- törekedjen játékában a tiszta intonációra,
- rendelkezzen az alapfokon játszott zenei anyag megszólaltatásához szükséges technikával,
- tudjon önállóan hangolni,
- ismerje a hangszer karbantartásának alapvető feladatait, és végezze ezeket önállóan,
- ismerje a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanár útmutatásai alapján legyen képes a különböző zenei kifejezőeszközök alkalmazására (artikuláció, agogika, díszítés, lassítás, hangsúlyozás stb.),
- ismerje a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,
- ismerje a kürt történetét, rokon hangszereit,
- ismerje a kürt szerepét különböző zenei korszakokban.

Legyen képes

- Egy kantiléna,
- Egy gyakorlat,
- Egy darab, vagy tétel előadására.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak:

- egy skála a tanuló meglévő hangterjedelmében (alap, terc és I. fokú hármashangzat, nyelvvel és kötve, negyed és nyolcad értékekben),
- egy kantiléna,
- két etűd,
- egy előadási darab – ajánlott: J.Skroup: B–dúr koncert (rövid kadenciával), L.v.Beethoven: Románc, J.Concone: Téma és variáció, vagy ehhez hasonló nehézségű darab – előadására kotta nélkül

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Kürt főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy kantiléna; Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II/31., II/47., II/52., II/73. (EMB13370) nehézségi szintjén.
- Két különböző karakterű etűd; Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II/9., II/15., II/16., II/37., II/42., II/68., II/90. (EMB13370) nehézségi szintjén. Az egyik etűd helyett lehet kamaramű is Tarjáni Ferenc: Muzsikáljunk c. gyűjteményéből G.F. Händel: Sándor–ünnep nehézségi szintjén.
- Egy előadási darab; J. Mattheson: Ária, A.J. Varlamov: Orosz népdal, J.A. Hasse: Két tánc, G.F. Händel: Bourrée (Z6902), Mező I: Tánc, F. Schubert: A tavaszhoz nehézségi szintjén.

„B” tagozat

- Egy skála különböző képletekkel, a meglévő hangterjedelemben.
- Egy kantiléna; Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II/110., II/116., II/142., II/155. (EMB13370). nehézségi szintjén.
- Két etűd; Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II/119., II/150., II/167., II/209. (EMB13370). nehézségi szintjén; az egyik etűd helyett lehet kamaramű is.
- Egy előadási darab; L.v. Beethoven: Románc, J. Loëillet: Szonáta, J.S. Kroup: B–dúr koncert, A. Frehse: Andante, Székely: Szonatina II–III. tétel (EMB5990) nehézségi szintjén.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig az egyes tanulók tudásszintje között jelentős különbség alakulhat ki képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján, ezért elsősorban a fejlesztés lehetséges irányait és céljait fogalmazzuk meg.

A továbbképző évfolyamok fő célja a zenei műveltség elmélyítése és a zenélési kedv ébrentartása.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A zeneiskolai osztályokban elért színvonal eredményes megőrzése.

- A zenei műveltség megőrzése, bővítése, a zenélési kedv ébrentartása.
- Az akadálytalan, teljes légzés gazdaságos alkalmazása.
- A dinamikai skála határainak kiszélesítése.
- A tananyagban előforduló tempójelzések és játékmódok ismerete.
- Hangminőség, hangterjedelem fejlesztése
- Dúr és összhangzatos moll skálák játszása különböző képletekben a megfelelő hangterjedelmen belül.
- Könnyű transzpozíciók (e, esz, d, c)
- Társas zenélés.
- Különböző játéktechnikák megismerése (fojtás, szordínó használat, ajaktrilla, f–kürt fogások)

Ajánlott tananyag

Kling: Etűdök (IMC New York)
 Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II.
 Maxim–Alphonse: Etűdök I. (A. Leduc)
 Kofron: Etűdök
 Ónozó: Kürtiskola I–II.
 Bujanovszkij: Válogatott etűdök
 Szilágyi–Beleznyay: Előadási darabok kürtre I, II.
 Macello: a–moll szonáta
 Grieg: Tavasz
 Mozart: Larghetto
 Schubert: Ave Maria
 Franz Danzi: Esz–dúr szonáta
 Bach: Air
 Vivaldi: Concerto 2 kürtre

Követelmény

Játék szép kúrthangon.
 Különböző hangindítások.
 A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.
 Transzponálás (esz, d, c).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna,
- Egy gyakorlat,
- Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az akadálytalan, teljes légzés gazdaságos alkalmazása.
- A dinamikai skála határainak kiszélesítése.
- A tananyagban előforduló tempójelzések és játékmódok ismerete.
- Hangminőség, hangterjedelem fejlesztése
- Dúr és összhangzatos moll skálák játszása különböző képletekben a megfelelő hangterjedelmen belül.
- Nyilvános szereplés félévente egy alkalommal.

- Könnyű transzpozíciók (e, esz, d, c, g, fisz)
- Társas zenélés.
- Különböző játéktechnikák megismerése (fojtás, szordínó használat, ajaktrilla, f–kürt fogások)

Ajánlott tananyag

Kling: Etűdök (IMC New York)
 Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II.
 Panseron: 20 cantilena
 O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)
 Maxim–Alphonse: Etűdök I. (A. Leduc)
 Geisler: Kürtiskola (Hofmeister)
 Kofron: Etűdök
 Bujanovszkij: Válogatott etűdök
 Szilágyi– Beleznay: Előadási darabok kürtre I, II.
 Loeillet: Szonáta
 Wagner: Walter dala
 Vlaszov: Melódia
 Händel: Larghetto
 Franz Danzi: Esz–dúr szonáta
 C. Saint–Saens: A hattyú
 Saint– Saens : Koncert
 Matis: Koncert
 Maxim Alfonz: Eűdök II.
 Franz Strauss: Notturmo
 Dvorak: X. szláv tánc
 Rachmaninoff: Vocalise

Követelmény

Játék szép kürt hangon.
 Különböző hangindítások.
 A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.
 Transzponálás (e, esz, d, c, g).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna,
- Egy gyakorlat,
- Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel lehetőleg kotta nélkül.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

Az akadálytalan, teljes légzés gazdaságos alkalmazása.

A dinamikai skála határainak kiszélesítése.

A tananyagban előforduló tempójelzések és játékmódok ismerete.

Kifejező szép kürt hang Dúr és összhangzatos moll skálák játszása különböző képletekben a megfelelő hangterjedelmen belül.

Könnyű transzpozíciók (összes transzpozícióban)

Társas zenélés.

Zenekari szólamismeret.

Különböző játéktechnikák megismerése (fojtás, szordínó használat, ajaktrilla, f–kürt fogások)

Ajánlott tananyag

Kling: Etűdök (IMC New York)

Panseron: 20 cantilena

O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)

Kopprasch: Etűdök I. (Hofmeister)

Maxim–Alphonse: Etűdök II. (A. Leduc)

Thevet: 60 Etűd I. (A. Leduc)

Geisler: Kürtiskola (Hofmeister)

Kofron: Etűdök

Bujanovszkij: Válogatott etűdök

Szilágyi– Beleznay: Előadási darabok kürtre I, II.

Bozza: En Irlande

Mendelssohn: Tavaszi dal

Mozart: D–dúr kürtverseny (Breitkopf & Hartel)

Mozart: Esz–dúr kürtverseny no. 3. (Breitkopf & Hartel)

Franz Danzi: Esz–dúr szonáta

C. Saint–Saens: A hattyú

O. Franz: Dal szöveg nélkül

Kofron: Sonatina

Saint– Saens : Koncert

Matis: Koncert

Hidas: Concerto per corno

Bordogni–Gabler: Canilenák

Franz Strauss: Koncert

B.Kroll: Laudatio

Lorenz: Elegia

J. Haydn: D–dúr kürtverseny II.

Követelmény

Játék szép kürthangon.

Különböző hangindítások.

A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.

Transzponálás (e, esz, d, c, g, fisz).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy kantiléna,

– Egy gyakorlat,

– Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel lehetőleg kotta nélkül.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– Az akadálytalan, teljes légzés gazdaságos alkalmazása.

– A dinamikai skála határainak kiszélesítése.

– A tananyagban előforduló tempójelzések és játékmódok ismerete.

- Kifejező szép kúrthang Dúr és összhangzatos moll skálák játszása különböző képletekben a megfelelő hangterjedelmen belül.
- Könnyű transzpozíciók (összes transzpozícióban)
- Társas zenélés.
- Zenekari szólamismeret.
- Különböző játéktechnikák megismerése (fojtás, szordínó használat, ajaktrilla, f–kürt fogások)

Ajánlott tananyag

Kling: Etűdök (IMC New York)
 Panseron: 20 cantilena
 O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)
 Kopprasch: Etűdök I. (Hofmeister)
 Maxim–Alphonse: Etűdök II. (A. Leduc)
 Thevet: 60 Etűd I. (A. Leduc)
 Kofron: Etűdök
 Bujanovszkij: Válogatott etűdök
 Glazunov: Álom
 Pergolesi: Siciliana
 Mozart: D–dúr kürtverseny (Breitkopf & Hartel)
 Mozart: Esz–dúr kürtverseny no. 3. (Breitkopf & Hartel)
 Jan Vaclav Stich: Concerto No.7.
 S. R. Mercadante: Concerto
 O. Franz: Dal szöveg nélkül
 Kofron: Sonatina
 Koetsier. Romance
 Saint– Saens : Koncert
 Mozart: Esz–dúr kürtverseny no. 2
 Mozart: Esz–dúr kürtverseny no. 4
 Mozart: Kürtkvintett
 Hidas: Concerto per corno
 Bordogni–Gabler: Cantilenák
 R. Strauss: Kürtverseny op. 11.
 R. Strauss: Andante
 F. Strauss: Téma és variációk
 Ravel: Pavane

Követelmény

Játék szép kúrthangon.
 Különböző hangindítások.
 A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.
 Transzponálás (minden transzpozíció).

Az év végi vizsgaajánlott anyaga

- Egy kantiléna,
- Egy gyakorlat,
- Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel lehetőleg kotta nélkül.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

A továbbképző évfolyamok „B” tagozatos tanulói nem zenei jellegű közismereti tanulmányaik mellett is meg akarják őrizni a zenei pálya választásának lehetőségét, hogy elkerüljék a korai pályaválasztást.

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Természetes, oldott hangszerkezelés, tudatos légzéstechnika elsajátítása
- Kiegyenlített, dinamikailag árnyalt hang képzése
- Tudatos nyelv–technikák alkalmazása
- Az akadálytalan, teljes légzés gazdaságos alkalmazása.
- A dinamikai skála határainak kiszélesítése.
- A tananyagban előforduló tempójelzések és játékmódok ismerete.
- Dúr és összhangzatos moll skálák játszása különböző képletekben a megfelelő hangterjedelmen belül.
- Könnyű transzpozíciók (e, esz, d, c)
- Társas zenélés.
- A különböző zenei stílusok jellemző vonásai ismeretében a művek stílushű előadása
- A művek harmóniai és formai elemzése
- A zenei memória, hallás, és képzelőerő, valamint az előadói készség fejlesztése
- A kortárs zene értő befogadása és művelése.

Ajánlott tananyag

Kling: Etűdök (IMC New York)

Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II.

Maxim–Alphonse: Etűdök I. (A. Leduc)

Kofron: Etűdök

Ónozó: Kürtiskola I–II.

Bujanovszkij: Válogatott etűdök

Szilágyi–Beleznay: Előadási darabok kürtre I, II.

Macello: a–moll szonáta

Grieg: Tavasz

Mozart: Larghetto

Schubert: Ave Maria

Franz Danzi: Esz–dúr szonáta

Bach: Air

Vivaldi: Concerto 2 kürtre

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna,
- Egy gyakorlat,
- Egy lassú és 1 gyors előadási darab vagy versenymű tétel előadása kotta nélkül.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Természetes, oldott hangszerkezelés, tudatos légzéstechnika elsajátítása
- Tudatos nyelv–technikák alkalmazása
- Az akadálytalan, teljes légzés gazdaságos alkalmazása.
- A dinamikai skála határainak kiszélesítése.
- A tananyagban előforduló tempójelzések és játékmódok ismerete.
- Kifejező szép kúrthang
- Dúr és összhangzatos moll skálák játszása különböző képletekben a megfelelő hangterjedelmen belül.
- Könnyű transzpozíciók (e, esz, d, c, g, fisz)
- Társas zenélés.
- Különböző játéktechnikák megismerése (fojtás, szordinó használat, ajaktrilla, f–kürt fogások)

Zenei ismeretek

- a különböző zenei stílusok jellemző vonásai ismeretében a művek stílushű előadása
- a művek harmóniai és formai elemzése
- a zenei memória, hallás, és képzelőerő, valamint az előadói készség fejlesztése.
- a tanulót a kortárs zene befogadására és művelésére.

Ajánlott tananyag

Kling: Etűdök (IMC New York)
 Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II.
 Panseron: 20 cantilena
 O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)
 Maxim–Alphonse: Etűdök I. (A. Leduc)
 Geisler: Kürtiskola (Hofmeister)
 Kofron: Etűdök
 Bujanovszkij: Válogatott etűdök
 Szilágyi– Beleznay: Előadási darabok kürtre I, II.
 Loeillet: Szonáta
 Wagner: Walter dala
 Vlaszov: Melódia
 Händel: Larghetto
 Franz Danzi: Esz–dúr szonáta
 C. Saint–Saens: A hattyú
 Saint– Saens : Koncert
 Matis: Koncert
 Maxim Alfonz: Etűdök II.
 Franz Strauss: Notturmo
 Dvorak: X. szláv tánc
 Rachmaninoff: Vocalise

Követelmény

Játék szép kúrthangon.
 Különböző hangindítások.
 A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.
 Transzponálás (e, esz, d, c, g).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna,

- Egy gyakorlat,
- Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel előadása kotta nélkül.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Természetes, oldott hangszerkezelés, tudatos légzéstechnika elsajátítása
- Tudatos nyelv–technikák alkalmazása
- Az akadálytalan, teljes légzés gazdaságos alkalmazása.
- A dinamikai skála határainak kiszélesítése.
- A tananyagban előforduló tempójelzések és játékmódok ismerete.
- Kiegyenlített, dinamikailag árnyalt hang képzése
- Kifejező szép kúrthang Dúr és összhangzatos moll skálák játszása különböző képletekben a megfelelő hangterjedelmen belül.
- Könnyű transzpozíciók (összes transzpozícióban)
- Társas zenélés.
- Zenekari szólamismeret.
- Különböző játéktechnikák megismerése (fojtás, szordínó használat, ajaktrilla, f–kürt fogások)

Zenei ismeretek

- A különböző zenei stílusok jellemző vonásai ismeretében a művek stílushű előadása
- A művek harmóniai és formai elemzése
- A zenei memória, hallás, és képzelőerő, valamint az előadói készség fejlesztése.
- A tanulót a kortárs zene befogadására és művelésére.

Ajánlott tananyag

Kling: Etűdök (IMC New York)

Panzeron: 20 cantilena

O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)

Kopprasch: Etűdök I. (Hofmeister)

Maxim–Alphonse: Etűdök II. (A. Leduc)

Thevet: 60 Etűd I. (A. Leduc)

Geisler: Kürtiskola (Hofmeister)

Kofron: Etűdök

Bujanovszkij: Válogatott etűdök

Szilágyi– Beleznyay: Előadási darabok kürtre I, II.

Bozza: En Irlande

Mendelssohn: Tavaszi dal

Mozart: D–dúr kürtverseny (Breitkopf & Hartel)

Mozart: Esz–dúr kürtverseny no. 3. (Breitkopf & Hartel)

Franz Danzi: Esz–dúr szonáta

C. Saint–Saens: A hattyú

O. Franz: Dal szöveg nélkül

Kofron: Sonatina

Saint– Saens : Koncert

Matis: Koncert

Hidas: Concerto per corno

Bordogni–Gabler: Canilenák

Franz Strauss: Koncert
B.Kroll: Laudatio
Lorenz: Elegia
J. Haydn: D–dúr kürtverseny II.

Követelmény

Játék szép kúrthangon.
Különböző hangindítások.
A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.
Transzponálás (e, esz, d, c, g, fisz).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy kantiléna,
- Egy gyakorlat,
- Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel előadása kotta nélkül.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Természetes, oldott hangszerkezelés, tudatos légzéstechnika elsajátítása
- Tudatos nyelv–technikák alkalmazása
- Az akadálytalan, teljes légzés gazdaságos alkalmazása.
- A dinamikai skála határainak kiszélesítése.
- A tananyagban előforduló tempójelzések és játékmódok ismerete.
- Kiegyenlített, dinamikailag árnyalt hang képzése
- Kifejező szép kúrthang
- Dúr és összhangzatos moll skálák játssza különböző képletekben a megfelelő hangterjedelmen belül.
- Könnyű transzpozíciók (összes transzpozícióban)
- Társas zenélés.
- Zenekari szólamismeret.
- Különböző játéktechnikák megismerése (fojtás, szordínó használat, ajaktrilla, f–kürt fogások)
- A különböző zenei stílusok jellemző vonásai ismeretében a művek stílushű előadása
- A művek harmóniai és formai elemzése
- A zenei memória, hallás, és képzelőerő, valamint az előadói készség fejlesztése.
- A kortárs zene értő befogadása és művelése.

Ajánlott tananyag

Kling: Etűdök (IMC New York)
Panzeron: 20 cantilena
O. Franz: Kürtiskola (Carl Fischer New York)
Kopprasch: Etűdök I. (Hofmeister)
Maxim–Alphonse: Etűdök II. (A. Leduc)
Thevet: 60 Etűd I. (A. Leduc)
Kofron: Etűdök
Bujanovszkij: Válogatott etűdök
Glazunov: Álom
Pergolesi: Siciliana

Mozart: D–dúr kürtverseny (Breitkopf & Hartel)
 Mozart: Esz–dúr kürtverseny no. 3. (Breitkopf & Hartel)
 Jan Vaclav Stich: Concerto No.7.
 S. R. Mercadante: Concerto
 O. Franz: Dal szöveg nélkül
 Kofron: Sonatina
 Koetsier. Romance
 Saint– Saens : Koncert
 Mozart: Esz–dúr kürtverseny no. 2
 Mozart: Esz–dúr kürtverseny no. 4
 Mozart: Kürtkvintett
 Hidas: Concerto per corno
 Bordogni–Gabler: Cantilénák
 R. Strauss: Kürtverseny op. 11.
 R. Strauss: Andante
 F., Strauss: Téma és variációk
 Ravel: Pavane

Követelmény

Játék szép kúrthangon.
 Különböző hangindítások.
 A gyakorlatok előadása széles dinamikai skálán.
 Transzponálás (e, esz, d, c, g, fisz).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
 Egy kantiléna,
 Egy gyakorlat,
 Egy lassú és egy gyors előadási darab vagy versenymű tétel előadása kotta nélkül.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje hangszere múltját, irodalmát, a jelentősebb alkotó– és előadóművészek munkásságát.

Legyen képes

- természetes, oldott hangszerkezelésre, helyes testtartásra, hangszertartásra, a tudatos légzéstechnika alkalmazására,
- C–g2 hangterjedelembe kiegyenlítetten, különböző dinamikai árnyalattal, tiszta intonációval játszani, a nyelvtechnika tudatos alkalmazásával,
- életkorának és képességeinek megfelelő zenei anyag kottahű, stílusos, a zenei összefüggéseket visszaadó, értelmesen tagolt, árnyalt előadására, szép kifejező kúrthangon,
- az előadási darabokat fejből játszani,
- technikai szempontból tudatos, elemző gyakorlásra,
- igényesebb kamarazenei művek előadásában közreműködni.

Rendelkezzék

- a zenei kifejezést lehetővé tevő képzelőerővel, technikával, formálókészséggel,
- koncentrálóképeséssel,
- lapról olvasási készséggel, amely a mindenkor darab megszólaltatásához, illetve a kamarazenéléshez szükséges.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- F–c3 között kiegyenlítetten, tiszta intonációval, a nyelvtechnika tudatos alkalmazásával játszani,
- az ajaktrilla megvalósítására.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Kürt főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy kantiléna transzponálása Esz–kürtben; Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II (EMB 13370) II/110., II/161., II/203. nehézségi szintjén.

– Két különböző karakterű zongorakíséretes előadási darab, ill. versenymű, vagy szonáta lassú és gyors tétele; az egyik előadási darab helyett kamaramű játszható; Schubert: Szerenád, Telemann: Allegretto, Mozart: D–dúr kürtverseny (Breitkopf), Händel: Ária, Skroup: B–dúr koncert, Csajkovszkij: Édes álom, Glinka: Északi fény, Martini: Gavotte, Székely: Szonatina (EMB 5990 kötetben), Szervánszky: Kis szvit (EMB 5990 kötetben) nehézségi szintjén. Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Transzponálás Esz–, vagy D–kürtben; Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II (EMB 13370) II/136., II/187. nehézségi szintjén.

– Egy etűd; Szilágyi–Kökényessy: Kürtiskola II (EMB 13370) II/182., II/193., II/210. nehézségi szintjén.

– Egy kamaramű; Mozart–kürtduók (Hofmeister), Haydn: Divertimento, Farkas F.: Régi magyar táncok – fúvósötös (EMB 14056) – nehézségi szintjén.

– Egy előadási darab, vagy 2 különböző karakterű tétel zongorakísérettel; Bogár: Változó felhők, Zempléni: Rapszódia nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,

- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő számú, jó minőségű hangszer és tartozék.

Jól felhangolt zongora (pianínó).

Legalább 2 db kottatartó.

Metronóm.

4.1.2.3 HARSONA–TENORKÜRT–BARITONKÜRT

A harsona és rokon hangszerei, a tenorkürt– és a baritonkürt–tanítás szakirányú feladatai
A képzés legeredményesebb módjának az tekinthető, ha a tanuló 8–9 éves korában tenoron vagy baritonon kezdi a mélyrézfúvós hangszerek tanulását és csak a tanulmányok során amikor erre alkalmassá válik, tér át a harsona tanulására. A tenoron vagy baritonon megszerzett készségek birtokában a továbbtanulást megelőző két évben elegendő a harsonatanulást megkezdeni a zeneművészeti szakközépiskolai felvételi követelmény eléréséhez.

A harsonatanítás szakirányú feladatai:

- ismertesse meg a tanulóval (életkoruknak megfelelő szinten) a hangszerek lehetőségeit, irodalmát; történetét, akusztikai sajátosságait, az irodalom legkiemelkedőbb alkotó– és előadóművészeit.

Alakítson ki könnyed hangszerkezelést:

- megfelelő légzéstechnikát, helyes befúvásmódot, test–, száj–, hangszer– és kéztartást, tolókezelést és tudatosítsa ezeket,
- dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező zenei hangot,
- differenciált hangindítást és hanglezárást,
- megfelelő tempójú repetíciót,
- laza, egyenletes kartechnikát,
- pontosan összehangolt nyelv– és karmozgást.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- tartott hangokat állandó és változó dinamikával, az intonáció lehetőség szerinti megtartásával,
- hangsorokat, fokozatosan táguló hangterjedelembe, különböző figurációkkal,
- a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, ujjgyakorlatokat.

Fordítson figyelmet

- a helyes légzés kialakítására, gyakorlására, fejlesztésére intenzív légzésfejlesztési gyakorlatokkal,
- a helyes szájtartás kialakítására, a szájizomzat fejlesztésére a mindennapi gyakorlatok segítségével:
- fúvóka és hangszer nélkül csupán ajakkal,
- csak fúvókával,
- hangszerrel,
- mindezek ellenőrzése fúvóka karikával,
- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a lapról olvasási készség fejlesztésére,

- a tudatos zenei memorizálásra,
- a művek zeneileg igényes kidolgozására,
- a rendszeres társas muzsikálásra.

Tanítsa meg a tanulót a hangszer karbantartására.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer felépítése, részei.
- A kottaolvasás alapfogalmai, illetve kulcs.
- Az egész, fél, negyed, nyolcad hangjegyértékek és az ezeknek megfelelő szünetjelek.
- A 4/4-es és 2/4-es ütemek
- Az előforduló hangok fogásai.
- A helyes test- és hangszertartás kialakítása.
- A rekeszleégzés alapjainak elsajátítása, a levegővezetés megalapozása.
- A helyes szájtartás kialakítása ajakrezgés és fúvókázás segítségével.
- A hangindítás megalapozása.

Ajánlott tananyag

Steiner: Harsona ABC (ajak- és fúvókagyakorlatok)

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Steiner–Völgyi–Zilcz: Harsonaiskola I.

Steiner: Bariton ABC

Steiner: Harsona ABC

Colin: Trombitaiskola kezdőknek

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Ujfalussy – Steiner: Előadási darabok rézfúvókra,

Sztán: Repertoire Trombita–

Előadási darabok gordonkára I,

Manfred Schmitz: Trompeten spiele 1.

Gyerekdalok, népdalok

Követelmény

Az egészséges, szép hang kialakítása.

Hangterjedelem: maximum B–g–ig (hangzó).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer felépítése, részei.
- A kottaolvasás alapfogalmai, illetve kulcs.

- Az egész, fél, negyed, nyolcad hangjegyértékek és az ezeknek megfelelő szünetjelek.
- A 4/4-es, 2/4-es és 3/4-es ütemek.
- Az előforduló hangok fogásai.
- A helyes test- és hangszertartás kialakítása.
- A rekeszlégzés alapjainak elsajátítása, a levegővezetés megalapozása.
- A helyes szájtartás kialakítása ajakrezgés és fúvókázás segítségével.
- A hangindítás megalapozása.
- A legato játék alapjainak elsajátítása ajakrezgéssel, fúvókával, hangszerrel.

Ajánlott tananyag

Steiner: Harsona ABC

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I. vagy a tanuló képességeinek ismeretében a tanár belátása és tapasztalata szerinti gyakorlatok

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Steiner–Völgyi–Zilcz: Harsonaiskola I.

Steiner: Bariton ABC

Steiner: Harsona ABC

Colin: Trombitaiskola kezdőknek

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Ujfalusy – Steiner: Előadási darabok rézfúvókra,

Sztán: Repertoire Trombita–

Előadási darabok gordonkára I,

Manfred Schmitz: Trompeten spiele 1.

Követelmény

Az egészséges, szép hang kialakítása.

Hangterjedelem: maximum G–b–ig (hangzó).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer felépítése, részei.
- Az egész, fél, negyed és nyolcad hangérték és a megfelelő szünetjelek.
- Nyújtópont a félkotta mellett.
- A módosítójelek.
- A 4/4-es, 2/4-es, 3/4-es ütem.
- Az előforduló hangok fogásai.
- Memóriafejlesztés: gyermekdalok, népdalok, és az előadási darabok kotta nélkül.
- Motívumok, dallamok azonosságának, különbözőségének megismerése.
- A helyes test- és hangszertartás kialakítása.
- A rekeszlégzés alapjainak gyakorlása, a levegővezetés megalapozása.
- A helyes szájtartás fejlesztése ajakrezgés és fúvókázás segítségével.
- A hangindítás megalapozása.

– A legato játék alapjainak elsajátítása ajakrezgéssel, fúvókával, hangszerrel.

Ajánlott tananyag

Steiner: Bariton ABC

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I.

Steiner: Bariton ABC-ből válogatva

Perényi Péter: 347 etűd-ből válogatva

Krumpfer: Trompeten schule für anfangen-ből válogatva

Colin: Trombitaiskola kezdőknek

Colin: Modern Method for Trombon

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola I. (zongorakíséretes darabok)

Steiner: Harsonaiskola (a zongorakíséretes darabokból)

Ujfalusy – Steiner: Előadási darabok rézfúvókra,

Sztán: Repertoire Trombita

Manfred Schmitz Trompeten spiele 1.

Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I.

Csáth: Előadási darabok gordonkára I.

Követelmény

A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen belül a tanult ritmusértékeket tartalmazó gyakorlat előadására egészséges, szép hangon.

Hangterjedelem: G–b–ig (hangzó).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két gyakorlat,

– Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

– A kottaolvasás továbbfejlesztése: szinkópa, nagy és kis nyújtott és éles ritmusok ismertetése, a tizenhatod érték és szünetjele.

– A 3/8-os, 6/8-os, ütem és alla breve.

– Ritmusképlet: a triola és a 6/8-os ütem különböző képletei.

– A játékmód további differenciálása (staccato nyolcad mozgásban).

– Dinamika: a pianótól a fortéig.

– Memóriafejlesztés: hangsorok és előadási darabok (3–4) kotta nélkül.

– Hangterjedelem: G– d’-ig.

– Hangképzés: tiszta szép intonáció kialakítása fúvóka– és hangképző gyakorlatokon keresztül.

– A légvezetés, nyelvtechnika továbbfejlesztése.

– Hangsorok a tanuló hangterjedelmi képességeinek függvényében

Ajánlott tananyag

Steiner: Harsonaiskola ABC (ajak– és fúvókagyakorlatok)

Steiner: Mindennapi gyakorlatok (felhangkötések)

Colin: Kötésgyakorlatok

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.
Steiner: Bariton ABC
Perényi Péter: 347 etűd
Steiner: Harsona ABC
Lubik: Kantilénák
Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola
Steiner: Harsona ABC (a zongorakíséretes darabokból)
Ujfalusi–Steiner: Előadási darabok rézfűvósokra
Sztán: Repertoire – Trombita,
Manfred Schmitz: Trompeten spiele 1 –2.
Lengyel – Pejtsik: Gordonkamuzsika I.
Csáth: Előadási darabok gordonkára I.
Steiner: Repertoire – Rézfűvók
Charpentier: Te Deum (Edition Simonffy)
Négy régi olasz dal (Edition Simonffy)
Borst – Bogár: Trombitamuzsika kezdők számára
Lengyel – Pejtsik: Gordonkamuzsika kezdők számára

Követelmény

A tanuló legyen képes nyolcadokat, tizenhatodokat, tartalmazó darabok lejátszására.
Egy dúr skála és párhuzamos mollja kotta nélkül.
Különböző karakterű és ritmikájú gyakorlatok.
Évfolyamának megfelelő hangterjedelmű előadási darab előadása kotta nélkül

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy skála kotta nélkül,
– Két gyakorlat,
– Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A dúr és moll hangsor szerkezete.
- Ritmusképletek: az eddig elsajátított ritmusképletek kombinációi.
- A zenei anyagban szereplő előadási darabok stílusjegyeinek ismerete.
- A társas zenélés alapjai, két–háromszólamú gyakorlatok eljátszása.
- A funkciók ellenőrzése, a hibák korrigálása a mindennapi gyakorlatokon keresztül.
- Hangképzés: az előírt hangterjedelmen és dinamikán belül kiegyenlített hanganyag és tiszta intonáció kialakítása.
- A manuális készség továbbfejlesztése.
- A legato játék kifejlesztése, kvart– és kvintkötések lefelé és felfelé.

Ajánlott tananyag

Steiner: Harsonaiskola ABC (ajak– és fűvókagyakorlatok)
Steiner: Mindennapi gyakorlatok (felhangkötések)
Colin: Kötésgyakorlatok
Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola (63–118)
Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.
Steiner: Bariton ABC

Perényi Péter: 347 etűd
 Steiner: Harsona ABC
 Lubik: Kantilénák
 Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola
 Steiner: Harsona ABC (a zongorakíséretes darabokból)
 Ujfalussy–Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra
 Sztán: Repertoire – Trombita,
 Manfred Schmitz: Trompeten spiele 1 –2.
 Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I.
 Csáth: Előadási darabok gordonkára I.
 Steiner: Repertoire – Rézfúvók
 Charpentier: Te Deum (Edition Simonffy)
 Négy régi olasz dal (Edition Simonffy)
 Borst – Bogár: Trombitamuzsika kezdők számára
 Lengyel – Pejtsik: Gordonkamuzsika kezdők számára

Követelmény

A tanuló legyen képes a tanult ritmusokra épülő gyorsabb technikai gyakorlat eljátszására.
 Felhangkötések tartalmazó gyakorlatok.
 Barokk vagy klasszikus szonátatétel előadása.

Az év végi beszámoló ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ütemfajták: váltakozó ütemek.
- Ritmusképletek: különböző kevert ritmusok.
- Kottaolvasás: a tanuló legyen képes az évfolyamának megfelelő szinten lapról olvasni.
- Vegye figyelembe a dinamikai és artikulációs előírásokat.
- Hangképzés: az előírt hangterjedelmen és dinamikán belül kiegyenlített hanganyag és tiszta intonáció kialakítása, könnyed fúvástechnika birtoklása.
- A nyelv- és ujjtechnika továbbfejlesztése, a manuális készség kialakítása technikai gyakorlatok segítségével.
- A technikai jellegű gyakorlatok és nehezebb zenei fordulatok virtuóz megoldása, az előírt tempójelzések következetes betartása.
 - Kötéstanulmányok: kis terc-, nagy terc-, kvint-, kvart- le és felfelé.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok
 Steiner: Harsona ABC (mindennapi gyakorlatok)
 Lubik: Kantiléna
 Colin: Complete Modern Method for Trumpet or Cornet
 Colin: Kötésgyakorlatok
 Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola II. (skálatanulmányok)
 Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola II. (1–51)

Clodomier: Petits Exercices.
 Robert Müller: Technische studien I.
 Steiner: Harsona ABC
 Perényi Péter: 347 etűd
 Ujfalussy – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.
 Arban: gyakorlatok válogatva a hangterjedelemnek megfelelően
 Steiner: Harsona ABC
 Ujfalussy – Steiner: Előadási darabok rézfúvókra,
 Sztán: Repertoire Trombita
 Előadási darabok gordonkára I
 Manfred Schmitz Trompeten spiele 1–2.
 Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I–II
 Csáth: Előadási darabok gordonkára I–II
 Steiner: Repertoire Rézfúvók
 Magyar szerzők előadási darabjai trombitára és zongorára
 Sugár: Dal és tánc
 Hasse: Két tánc
 Purcell: Szvit

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, igényes ritmikájú etűd eljátszása.
 Kantiléna jellegű nagy íveket átfogó etűd előadása.
 Barokk vagy klasszikus előadási darab stílusos előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ütemfajták: váltakozó ütemek.
 - Ritmusképletek: különböző kevert ritmusok.
 - Kottaolvasás: a tanuló legyen képes az évfolyamának megfelelő szinten lapról olvasni.
- Vegye figyelembe a dinamikai és artikulációs előírásokat.
- Hangképzés: az előírt hangterjedelmen és dinamikán belül kiegyenlített hanganyag és tiszta intonáció kialakítása, könnyed fúvástechnika birtoklása.
 - A nyelv- és ujjtechnika továbbfejlesztése, a manuális készség kialakítása technikai gyakorlatok segítségével.
 - A technikai jellegű gyakorlatok és nehezebb zenei fordulatok virtuóz megoldása, az előírt tempójelzések következetes betartása.
 - Kötéstanulmányok: kis terc-, nagy terc-, kvint-, kvart- le és felfelé.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Lubik: Kantiléna

Colin: Complete Modern Method for Trumpet or Cornet

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola II. (skálatanulmányok)

Arban: Skálagyakorlatok
 Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola II. (52–116)
 Clodomir: Petits Exercices.
 Robert Müller: Technische studien I.
 Steiner: Harsona ABC
 Ujfalusy – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.
 Arban: gyakorlatok válogatva
 Steiner: Harsona ABC
 Ujfalusy – Steiner: Előadási darabok rézfúvókra,
 Sztán: Repertoire Trombita
 Előadási darabok gordonkára I
 Manfred Schmitz: Trompeten spiele 1–2.
 Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I–II
 Csáth: Előadási darabok gordonkára I–II
 Steiner: Repertoire Rézfúvók
 Magyar szerzők előadási darabjai trombitára és zongorára
 Sugár: Dal és tánc
 Hasse: Két tánc
 Purcell: Szvit
 Diabelli: Sonatina

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, igényes ritmikájú etűd eljátszása.
 Kantiléna jellegű nagy íveket átfogó etűd előadása.
 Barokk vagy klasszikus előadási darab stílusos előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ütemfajták: váltakozó ütemek.
- Ritmusképletek: különböző kevert ritmusok.
- Kottaolvasás: a tanuló legyen képes az évfolyamának megfelelő szinten lapról olvasni. Vegye figyelembe a dinamikai és artikulációs előírásokat. Sajátítsa el a tenorkulcs olvasását és használatát.
- Hangképzés: az előírt hangterjedelmen és dinamikán belül kiegyenlített hanganyag és tiszta intonáció kialakítása, könnyed fúvástechnika birtoklása.
- A nyelv- és ujjtechnika továbbfejlesztése, a manuális készség kialakítása technikai gyakorlatok segítségével.
- A technikai jellegű gyakorlatok és nehezebb zenei fordulatok virtuóz megoldása, az előírt tempójelzések következetes betartása.
- Kötéstanulmányok: kis terc–, nagy terc–, kvint–, kvart– oktáv kötések le és felfelé.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Steiner: Harsona ABC

Arban: Vollständige schule für trompete – válogatott gyakorlatok

Lubik: Kantiléna

Colin: Complete Modern Method for Trumpet or Cornet

Borst: Skálagyakorlatok trombitára

Arban: Technikai gyakorlatok – skálagyakorlatok (violin és basszusuklesban, szükség szerint)

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola III.

Clodomir: Petits Exercices.

Robert Müller: Technische studien I–II

Kopprasch: Technikai etűdök I.

Ujfalussy – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.

Makovecz: Válogatott etűdök I.

Arban: gyakorlatok válogatva

Steiner: Harsona ABC

Ujfalussy – Steiner: Előadási darabok rézfúvókra,

Sztán: Repertoire Trombita–

Előadási darabok gordonkára I,

Manfred Schmitz Trompeten spiele 1–2.

Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I–II

Csáth: Előadási darabok gordonkára I–II

Steiner: Repertoire Rézfúvók

Magyar szerzők előadási darabjai trombitára és zongorára

Sugár: Dal és tánc

Hasse: Két tánc

Diabelli: Szonatina

Händel: B–dúr sonata

Vivaldi: Sechs violoncello sonaten – válogatva

Purcell: Szvit

Telemann: F–dúr sonata

Fitzgerald: Angol szvit

Marcello: Hat szonáta csellóra

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, igényes ritmikájú etűd eljátszása.

Kantiléna jellegű nagy íveket átfogó etűd előadása.

Barokk vagy klasszikus előadási darab stílusos előadása.

Az év végi beszámoló ajánlott anyaga

– Egy skála

– Két gyakorlat,

– Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

2. évfolyam „B” tagozat

„B” tagozatos oktatásra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi

arra, hogy megfeleljen a „B” tagozatos oktatás minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

A tanulók legkorábban az „A” tagozat 2. évfolyam elvégzése után kerülhetnek „B” tagozatra.

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A kottaolvasás továbbfejlesztése: szinkópa, nagy és kis nyújtott és éles ritmusok ismertetése, a tizenhatod érték és szünetjele.
- A 3/8-os, 6/8-os, ütem és alla breve.
- Ritmusképlet: a triola és a 6/8-os ütem különböző képletei.
- A játékmód további differenciálása (staccato nyolcad mozgásban).
- Dinamika: a pianótól a fortéig.
- Memóriafejlesztés: hangsorok és előadási darabok kotta nélkül.
- Hangterjedelem: G– d’-ig.
- Hangképzés: tiszta szép intonáció kialakítása fúvóka- és hangképző gyakorlatokon keresztül.
- A légvezetés, nyelvtechnika továbbfejlesztése.
- Hangsorok a tanuló hangterjedelmi képességeinek függvényében.

Ajánlott tananyag

Steiner: Harsonaiskola ABC

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Colin: Kötésgyakorlatok

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola

Ujfalusy – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.

Steiner: Bariton ABC

Perényi Péter: 347 etűd

Steiner: Harsona ABC

Lubik: Kantilénák

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola

Steiner: Harsona ABC (a zongorakíséretes darabokból)

Ujfalusy–Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra

Sztán: Repertoire – Trombita,

Manfred Schmitz: Trompeten spiele 1 –2.

Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I.

Csáth: Előadási darabok gordonkára I.

Steiner: Repertoire – Rézfúvók

Charpentier: Te Deum (Edition Simonffy)

Négy régi olasz dal (Edition Simonffy)

Borst – Bogár: Trombitamuzsika kezdők számára

Lengyel – Pejtsik: Gordonkamuzsika kezdők számára

Követelmény

A tanuló legyen képes nyolcadokat, tizenhatodokat, tartalmazó darabok lejátszására.

Egy dúr skála és párhuzamos mollja kotta nélkül.

Különböző karakterű és ritmikájú gyakorlatok.

Évfolyamának megfelelő hangterjedelmű előadási darab előadása kotta nélkül

Hangsorok hármashangzat–felbontással a megadott hangterjedelmen belül.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála kotta nélkül,
- Egy gyakorlat,
- Két előadási darab kotta nélkül.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A dúr és moll hangsor szerkezete.
- A 9/8-os, 12/8-os ütem.
- Ritmusképletek: Az eddig elsajátított ritmusképletek kombinációi.
- A zenei anyagban szereplő előadási darabok stílusjegyeinek ismerete.
- A társas zenélés alapjai, két-háromszólamú gyakorlatok eljátszása.
- A funkciók ellenőrzése, a hibák korrigálása a mindennapi gyakorlatokon keresztül.
- Hangképzés: az előírt hangterjedelmen és dinamikán belül kiegyenlített hanganyag és tiszta intonáció kialakítása.
- A manuális készség továbbfejlesztése.
- A legato játék kifejlesztése, kvart- és kvintkötések lefelé és felfelé.

Ajánlott tananyag

Steiner: Harsonaiskola ABC

Steiner: Mindennapi gyakorlatok (felhangkötések)

Colin: Kötésgyakorlatok

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola

Ujfalusy – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.

Steiner: Bariton ABC

Perényi Péter: 347 etűd

Steiner: Harsona ABC

Lubik: Kantilénák

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola

Steiner: Harsona ABC (a zongorakíséretes darabokból)

Ujfalusy–Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra

Sztán: Repertoire – Trombita,

Manfred Schmitz: Trompeten spiele 1 –2.

Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I.

Csáth: Előadási darabok gordonkára I.

Steiner: Repertoire – Rézfúvók

Charpentier: Te Deum (Edition Simonffy)

Négy régi olasz dal (Edition Simonffy)

Borst – Bogár: Trombitamuzsika kezdők számára

Lengyel – Pejtsik: Gordonkamuzsika kezdők számára

Követelmény

A tanuló legyen képes a tanult ritmusokra épülő gyorsabb technikai gyakorlat eljátszására.

Felhangkötéseket tartalmazó gyakorlatok.

Barokk vagy klasszikus szonátatétel előadása.

Kvint- és kvartkötések és összekapcsolásuk nagy és kis terckötésekkel;

Hangsorok, terclépések, hármashangzatok egy oktávon keresztül, 2#, 2b előjegyzésig.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Két előadási darab kotta nélkül.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ütemfajták: váltakozó ütemek.
- Ritmusképletek: különböző kevert ritmusok.
- Kottaolvasás: a tanuló legyen képes az évfolyamának megfelelő szinten lapról olvasni.
- Hangképzés: a használt hangterjedelmen és dinamikán belül kiegyenlített hanganyag és tiszta intonáció kialakítása, könnyed fúvástechnika birtoklása.
- A nyelv- és ujjtechnika továbbfejlesztése, a manuális készség kialakítása technikai gyakorlatok segítségével.
- A technikai jellegű gyakorlatok és nehezebb zenei fordulatok virtuóz megoldása, az előírt tempójelzések következetes betartása.
- Kötéstanulmányok: kis terc-, nagy terc-, kvint-, kvart- le és felfelé.

Ajánlott tananyag

Steiner: Harsonaiskola ABC

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Colin: Kötésgyakorlatok

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola

Ujfalusy – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.

Steiner: Bariton ABC

Perényi Péter: 347 etűd

Steiner: Harsona ABC

Lubik: Kantilénák

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola

Steiner: Harsona ABC

Ujfalusy–Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra

Sztán: Repertoire – Trombita,

Manfred Schmitz: Trompeten spiele 1 –2.

Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I.

Csáth: Előadási darabok gordonkára I.

Steiner: Repertoire – Rézfúvók

Charpentier: Te Deum (Edition Simonffy)

Négy régi olasz dal (Edition Simonffy)

Borst – Bogár: Trombitamuzsika kezdők számára

Lengyel – Pejtsik: Gordonkamuzsika kezdők számára

Követelmény

Ujjgyakorlatok, a díszítések megalapozása.

A természetes kvint-, kvart-, nagy és kis terekötések.

Hangsorok, terclépések, hármashangzatok másfél oktávon keresztül 4#, 4b előjegyzésig; a teljes kvintkör ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Két előadási darab kotta nélkül.

5. évfolyam „B”tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ütemfajták: váltakozó ütemek.
- Ritmusképletek: különböző kevert ritmusok.
- Kottaolvasás: a tanuló legyen képes az évfolyamának megfelelő szinten lapról olvasni. Vegye figyelembe a dinamikai és artikulációs előírásokat.
- Hangképzés: az előírt hangterjedelmen és dinamikán belül kiegyenlített hanganyag és tiszta intonáció kialakítása, könnyed fúvástechnika birtoklása.
- A nyelv- és ujjtechnika továbbfejlesztése, a manuális készség kialakítása technikai gyakorlatok segítségével.
- A technikai jellegű gyakorlatok és nehezebb zenei fordulatok virtuóz megoldása, az előírt tempójelzések következetes betartása.
- Kötéstanulmányok: kis terc-, nagy terc-, kvint-, kvart- le és felfelé.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Lubik: Kantiléna

Colin: Complete Modern Method for Trumpet or Cornet

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola II.

Arban: Skálagyakorlatok

Clodomir: Petits Exercices.

Robert Müller: Technische studien I.

Steiner: Harsona ABC

Ujfalusy – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.

Arban: gyakorlatok válogatva

Steiner: Harsona ABC

Ujfalusy – Steiner: Előadási darabok rézfúvókra,

Sztán: Repertoire Trombita

Előadási darabok gordonkára I

Manfred Schmitz: Trompeten spiele 1–2.

Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I–II

Csáth: Előadási darabok gordonkára I–II

Steiner: Repertoire Rézfúvók

Sugár: Dal és tánc

Hasse: Két tánc

Purcell: Szvit

Diabelli: Sonatina

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, igényes ritmikájú etűd eljátszása.

Kantiléna jellegű nagy íveket átfogó etűd előadása.

Barokk vagy klasszikus előadási darab stílusos előadása.

Ujjgyakorlatok, a díszítések megalapozása.

A természetes kvint-, kvart-, nagy és kis terckötések.

Hangsorok, terclépések, hármashangzatok másfél oktávon keresztül 4#, 4b előjegyzésig; a teljes kvintkör ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Két előadási darab kotta nélkül.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ütemfajták: váltakozó ütemek.
- Ritmusképletek: különböző kevert ritmusok.
- Kottaolvasás: a tanuló legyen képes az évfolyamának megfelelő szinten lapról olvasni. Vegye figyelembe a dinamikai és artikulációs előírásokat. Sajátítsa el a tenorkulcs olvasását és használatát.
- Hangképzés: az előírt hangterjedelmen és dinamikán belül kiegyenlített hanganyag és tiszta intonáció kialakítása, könnyed fúvástechnika birtoklása.
- A nyelv- és ujjtechnika továbbfejlesztése, a manuális készség kialakítása technikai gyakorlatok segítségével.
- A technikai jellegű gyakorlatok és nehezebb zenei fordulatok virtuóz megoldása, az előírt tempójelzések következetes betartása.
- Kötéstanulmányok: kis terc-, nagy terc-, kvint-, kvart- oktáv kötések le és felfelé.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Steiner: Harsona ABC (mindennapi gyakorlatok)

Lubik: Kantiléna

Colin: Complete Modern Method for Trumpet or Cornet

Borst: Skálagyakorlatok trombitára

Arban: Technikai gyakorlatok – skálagyakorlatok (violin és basszuskulcsban, szükség szerint)

Clodomir: Petits Exercices.

Robert Müller: Technische studien I–II

Kopprasch: Technikai etűdök I.

Ujfalusy – Pehl – Perlaki: Harsonaiskola II.

Makovecz: Válogatott etűdök I.

Arban: gyakorlatok válogatva

Steiner: Harsona ABC

Ujfalusy – Steiner: Előadási darabok rézfúvókra,

Sztán: Repertoire Trombita–

Előadási darabok gordonkára I,

Lengyel–Pejtsik: Gordonkamuzsika I–II

Steiner: Repertoire Rézfúvók

Magyar szerzők előadási darabjai trombitára és zongorára

Sugár: Dal és tánc

Diabelli: Szonatina

Vivaldi: Sechs violoncello sonaten – válogatva

Telemann: F–dúr sonata

Marcello: Hat szonáta csellóra

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, igényes ritmikájú etűd eljátszása.

Kantiléna jellegű nagy íveket átfogó etűd előadása.

Barokk vagy klasszikus előadási darab stílusos előadása.

Ujjgyakorlatok, a díszítések megalapozása.

A természetes kvint–, kvart–, nagy és kis terckötések.

Hangsorok, terclépések, hármashangzatok másfél oktávon keresztül 4#, 4b előjegyzésig; a teljes kvintkör ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Két előadási darab kotta nélkül.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló

- a zenei anyagot életkorának, egyéni képességeinek és készségeinek megfelelő hangszerkezeléssel, kotta– és stílushűen, értelmesen tagolva, kifejezően szólaltassa meg,
- rendelkezék a játszott zenei anyag megszólaltatásához szükséges koncentrálóképeséggel,
- legyen tisztában a hangszerkezelés alapvető tudnivalóival, alkalmazza tudatosan a helyes légzéstechnikát, befúvást módját,
- sajátítsa el az ajak és a kéz összehangolt munkáját; harsonánál a helyes tolokakezelést,
- legyen képes a hangok biztonságos megszólaltatására az előírt hangterjedelemben,
- tudjon dinamikailag árnyalt, kultúralt, kifejező hangot képezni,
- alkalmazza játékában a hangindítás, elválasztás és hangbefejezés különböző módjait,
- törekedjék játékában a tiszta intonációra,
- rendelkezék az alapfokon játszott zenei anyag megszólaltatásához szükséges technikával,
- tudjon önállóan hangolni,
- ismerje a hangszer karbantartásának alapvető feladatait, és végezze ezeket önállóan,
- ismerje a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanár útmutatásai alapján legyen képes a különböző zenei kifejezőeszközök alkalmazására (artikuláció, agogika, díszítés, lassítás, hangsúlyozás stb.),
- a tanár útmutatásai alapján legyen képes az új darabok egyszerűbb dallami díszítésére,
- ismerje a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,
- ismerje a használt hangszer történetét, rokon hangszereit,
- ismerje az adott hangszer szerepét különböző zenei korszakokban.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak pódiumon történő bemutatásával:

- egy szabadon választott skála és hármashangzat–felbontás két oktávon keresztül,
- két, lehetőleg különböző jellegű gyakorlat
- egy előadási darab zongorakísérettel, kotta nélkül (minimum Pergolesi: Ária című mű nehézségi szintjén).

Legyen képes

- a használt hangterjedelmen belül kiegyenlített, szép hang elérésére a tiszta intonáció megtartásával,

- az állóképesség növelésére
- árnyaltabb zenei megformálásra.

Művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Harsona–tenorkürt–baritonkürt főtárgy

„A” tagozat: minimum 8 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

Harsona

„A” tagozat

- Egy dúr hangsor
 - Egy etűd; Steiner: Harsona–ABC 16/2. Andante, 17/1. Andantino, 18/2. Allegretto, 19/2. Allegretto (EMB Z 14144) nehézségi szintjén.
 - Egy előadási darab; Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra c. gyűjteményből (EMB Z 13114) F. Schubert: Bölcsődal 20., L. Mozart: Trombitaszó 22., Anonymus: Hornpipe 24., H. Purcell: Induló 26., Corelli: Gavotta 28., Rimsky–Korsakov: Mazurka 35., vagy hasonló nehézségű előadási darabok.
- Az etűd kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy dúr hangsor
 - Egy etűd; Makovecz: Válogatott etűdök harsonára (EMB Z 14143) I./4. Poco Allegro, 6. Allegro, 12. Allegretto nehézségi szintjén.
 - Egy előadási darab; Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra c. gyűjteményből (EMB Z 13114) J. S. Bach: Menüett 27., Nagy Olivér: Chorea Hungarica 31., G. Giordani: Arietta 33., G. B. Pergolesi: Ária 34., Bogár István: 4 bagatell 36.; Hasse: Két tánc a Repertoire album gordonkára és zongorára c. gyűjteményből (EMB Z 5958), Marcello szonátatételek a 6 szonáta gordonkára és basso continuoóra c. kötetből (EMB Z 13547), vagy hasonló nehézségű előadási darabok.
- Az etűd kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

Tenorkürt

„A” tagozat

- Egy etűd; Varasdy–Nagyiván–Sztán: Trombitaiskola II. 51–116. (EMB12657) nehézségi szintjén.
 - Egy előadási darab; Ujfalusi–Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra c. gyűjteményből (EMB13114). Schubert: Bölcsődal 20., L. Mozart: Trombitaszó 22., Anonymus: Hornpipe 24., H. Purcell: Induló 26., Corelli: Gavotta 28., Rimsky–Korsakov: Mazurka 35., vagy hasonló nehézségű előadási darabok.
- Az etűd kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy másfél oktávós skála

- Egy etűd; Varasdy–Nagyiván–Sztán: Trombitaiskola II. 51–116. (EMB12657) Clodomir: Etűdök I–II. nehézségi szintjén.
 - Egy előadási darab; Ujfalusi–Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra c. gyűjteményből (EMB13114), PL.:J.S.Bach: Menüett 27., Nagy Olivér: Chorea Hungarica 31. G.Giordani: Arietta 33., G.B.Pergolesi: Aria 34., Bogár István: 4 bagatell 36.; Hasse: Két tánc, Marcello szonátatétel.
- Az etűd kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

Baritonkürt

„A” tagozat

- Egy másfél oktávos skála első képlete.
 - Egy etűd; Varasdy–Nagyiván–Sztán: Trombitaiskola II. 51–116. (EMB12657) nehézségi szintjén.
 - Egy előadási darab; Ujfalusi–Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra c. gyűjteményből (EMB13114) F. PL.:Schubert: Bölcsődal 20., L. Mozart: Trombitaszó 22., Anonymus: Hornpipe 24., H. Purcell: Induló 26., Corelli: Gavotta 28., Rimsky–Korsakov: Mazurka 35.
- Az etűd kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy másfél oktávos skála három képlettel.
 - Egy etűd; Steiner: Bariton–ABC (EMB14284) 70–86; Perényi: 347 etűd harsonára (EMB 14452) 130–137. nehézségi szintjén.
 - Egy előadási darab PL.:;Ujfalusi–Steiner: Előadási darabok rézfúvósokra c. gyűjteményből (EMB13114) J.S.Bach: Menüett 27., Nagy Olivér: Chorea Hungarica 31., G. Giordani: Arietta 33., G. B. Pergolesi: Aria 34., Bogár István: 4 bagatell 36.; Hasse: Két tánc, Marcello szonátatétel, előadási darabok.
- Az etűd kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kottaolvasás: baritonkürtön a tenorkulcs használatának megismerése, elsajátítása és gyakorlása.
- Díszítések és trillák.
- Az előadott művek levegővel való önálló tagolása.
- Gyors táncjátékok karakterisztikus megoldása.
- Közepesen nehéz etűdök és előadási darabok lapról játszása.
- Az ajkak rugalmasságának és erejének fejlesztése, különböző kötés- és intervallumgyakorlatokkal.
- A zenei anyagban szereplő művek formai elemzése, hangnemi kitérések felismerése.
- Az előforduló tempójelzések ismerete.
- A kamara- és zenekari játék előtérbe helyezése.
- Törekvés a teljes dinamikai skála megvalósítására (pp–ff–ig), különös figyelemmel a szép hangra.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Rolf Quinque: ASA method

Colin: Kötésgyakorlatok

Arban: Gyakorlatok

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola III.

Arban: Skálatanulmányok

Clodomir: Etűdök I–II.

Arban: Ritmustanulmányok, díszítés- és trilla-előkészítő tanulmányok, intervallumgyakorlatok

Kopprasch: Technikai etűdök I.

Makovecz: Válogatott etűdök I

Müller: Technikai gyakorlatok II–III.

Couillaud: 20 etűd

Marcello: Szonáták

Paudert: Berühmte Arien

Kurpiński: Kavatina

Baldassari: Szonáta

Barat: Orientale

Händel: Hallei szonáta

Teleman: B–dúr szonáta

Rouger: Velencei karnevál

Követelmény

A díszítések stílusos alkalmazása a gyakorlatokban és előadási darabokban.

Dúr és moll hangsorok másfél oktávon keresztül, hármashangzat-felbontásokkal.

Intervallumgyakorlatok másfél oktávon keresztül.

Barokk, klasszikus vagy romantikus darab stílusos előadása díszítésekkel.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Két oktávós skála, tercskála; a főhármások, a dominánsszeptim hangjainak ismerete és összehasonlításuk.
- Az ütemfajták, hangjegyértékek és ritmusképletek átfogó és rendszerezett ismerete.
- A teljes hangterjedelem birtoklása, kiegyenlített hangerővel és hangszínnel.
- Az ajkak rugalmasságának és erejének fokozása.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Rolf Quinke: ASA method

Colin: Lip flexibilites (válogatva)

Slokar: Hangképző gyakorlatok

Arban: Skálatanulmányok, kromatikus gyakorlatok, hármashangzat–felbontások

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola IV.

Clodomir: Etűdök II.

Arban: Ritmustanulmányok, trillák, díszítések

Kopprasch: Technikai etűdök I.

Makovecz: Válogatott etűdök

Bordogni: Vocalises

Müller: Technikai etűdök III

Blazevich: Etűdök harsonára

Ujfalussy – Steiner: Előadási darabok

Marcello: Szonáták

Vivaldi: Szonáták

Követelmény

A tanuló legyen képes egy nagyobb terjedelmű, zeneileg és technikailag igényesebb darab eljátszására.

Tudja megvalósítani az előírt dinamikát (pp–ff–ig) az egész hangterjedelemben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Az eddig elsajátított készségek megőrzése, fejlesztése.

A légzés és levegővezetés terén eddig tanultak elmélyítése, következetes alkalmazása, az előforduló hibák korrigálása.

A további hangszeres fejlődés mellett a zenei műveltség elmélyítése, a zenélési kedv ébrentartása.

A kamarazenélés és a zenekarban való játék előtérbe helyezése.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok
Slokar: Hangképző gyakorlatok
Rolf Quinque: ASA method
Stamp: Warm Ups
Colin: Warm Ups
Maggio: Befúvási gyakorlatok
Colin: Skálatanulmányok
Arban: Skálatanulmányok
Arban: Famous Method for Trombone
Colin: Modern Method for Trombone
Müller: Technikai etűdök III
Kopprasch: Technikai etűdök I–II
Bordogni: Vocalises
Lafosse: Complete Method III
Couillaud: 20 etűd
Vobaron: Etűdök I–II.
Clodomier: Etűdök II–III.
Makovecz: Válogatott etűdök I–II.
Corelli: Szonáták
Marcello: Szonáták
Vivaldi: Szonáták
A trombita– és harsonairodalom szólóművei

Követelmény

Díszítések.
Tripla– és/vagy duplanyelv előkészítés.
Rövid előke, dupla előke.
Trilla előkével, utókéval.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

10. évfolyam, „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított készségek megőrzése, fejlesztése.
- A légzés és levegővezetés terén eddig tanultak elmélyítése, következetes alkalmazása, az előforduló hibák korrigálása.
- A további hangszeres fejlődés mellett a zenei műveltség elmélyítése, a zenélési kedv ébrentartása.
- A kamarazenélés és a zenekarban való játék előtérbe helyezése.
- A záróvizsga sikeres letétele érdekében a lehető legtöbb egyéni szereplési lehetőség kihasználása.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Slokar: Hangképző gyakorlatok
Rolf Quinque: ASA method
Stamp: Warm Ups
Colin: Warm Ups
Maggio: Befűvási gyakorlatok
Colin: Skálatanulmányok
Arban: Skálatanulmányok
Arban: Famous Method for Trombone
Colin: Modern Method for Trombone
Müller: Technikai etűdök III
Kopprasch: Technikai etűdök I–II
Bordogni: Vocalises
Lafosse: Complete Method III
Couillaud: 20 etűd
Vobaron: Etűdök I–II.
Clodomier: Etűdök II–III.
Makovecz: Válogatott etűdök I–II.
Corelli: Szonáták
Marcello: Szonáták
Vivaldi: Szonáták

Követelmény

Díszítések.
Ttripla és duplanyelv gyakorlatok.
Rövid előke, dupla előke.
Trilla előkével, utókéval.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy skála
– Egy gyakorlat,
– Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kottaolvasás: baritonkürtön a tenorkulcs használatának megismerése, elsajátítása és gyakorlása.
- Díszítések és trillák.
- Az előadott művek levegővel való önálló tagolása.
- Gyors tánc tételek karakterisztikus megoldása.
- Közepesen nehéz etűdök és előadási darabok lapról játszása.
- Az ajkak rugalmasságának és erejének fejlesztése, különböző kötés- és intervallumgyakorlatokkal.
- A zenei anyagban szereplő művek formai elemzése, hangnemi kitérések felismerése.
- Az előforduló tempójelzések ismerete.
- A kamara- és zenekari játék előtérbe helyezése.

– Törekvés a teljes dinamikai skála megvalósítására (pp–ff–ig), különös figyelemmel a szép hangra.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Rolf Quinke: ASA method

Colin: Kötésgyakorlatok

Arban: Gyakorlatok

Arban: Skálatanulmányok

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola III.

Clodomir: Etűdök I–II.

Arban: Ritmustanulmányok, díszítés- és trilla-előkészítő tanulmányok, intervallumgyakorlatok

Kopprasch: Technikai etűdök I.

Makovecz: Válogatott etűdök I

Müller: Technikai gyakorlatok II–III.

Couillaud: 20 etűd

Marcello: Szonáták

Paudert: Berühmte Arien

Kurpiński: Kavatina

Baldassari: Szonáta

Barat: Orientale

Händel: Hallei szonáta

Telemann: B–dúr szonáta

Rouger: Velencei karnevál

Követelmény

A díszítések stílusos alkalmazása a gyakorlatokban és előadási darabokban.

Dúr és moll hangsorok másfél oktávon keresztül, hármashangzat–felbontásokkal.

Intervallumgyakorlatok másfél oktávon keresztül.

Barokk, klasszikus vagy romantikus darab stílusos előadása díszítésekkel.

Egyszerű díszítések és trillák.

Kvint–, kvart– és terckötések összekapcsolása, oktávkötések.

Dúr és moll hangsorok másfél oktávon keresztül, terclépések, hármashangzat–felbontások (I–IV–V), hangköztanulmányok.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy skála,

– Egy gyakorlat,

– Egy barokk szonáta tétele

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

– Kétoktávós skála, tercskála; a főhármások, a dominánsszeptim hangjainak ismerete és összehasonlításuk.

– Az ütemfajták, hangjegyértékek és ritmusképletek átfogó és rendszerezett ismerete.

– A teljes hangterjedelem birtoklása, kiegyenlített hangerővel és hangszínnel.

– Az ajkak rugalmasságának és erejének fokozása.

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Rolf Quinque: ASA method

Colin: Lip flexibilites (válogatva)

Slokar: Hangképző gyakorlatok

Arban: Skálatanulmányok, kromatikus gyakorlatok, hármashangzat–felbontások

Varasdy – Nagyiván – Sztán: Trombitaiskola IV.

Clodomir: Etűdök II.

Arban: Ritmustanulmányok, trillák, díszítések

Kopprasch: Technikai etűdök I.

Makovecz: Válogatott Etűdök

Bordogni: Vocalises

Müller: Technikai etűdök III

Blazevich: Etűdök harsonára

Ujfalussy – Steiner: Előadási darabok

Marcello: Szonáták

Vivaldi: Szonáták

Követelmény

A tanuló legyen képes egy nagyobb terjedelmű, zeneileg és technikailag igényesebb darab eljátszására.

Tudja megvalósítani az előírt dinamikát (pp–ff–ig) az egész hangterjedelemben.

Az ajakizomzat rugalmasságának és erejének fokozása, a pedálhangoktól a magas regiszterig fokozott figyelemmel a helyes funkciókra és a szép hangra.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy skála

– Egy gyakorlat,

– Egy szabadonválasztott előadási darab.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

– A hangterjedelem bővítése, figyelemmel a szép hangra, a tiszta intonációra.

– Kiegyenlített hangzásra törekvés a teljes hangterjedelemben keresztül.

– Skálák két oktávós hangterjedelemben.

– Díszítés előtanulmányok, tripla nyelv tanulmányok.

– A játszott művek alapos ismerete, a zenei műveltség elmélyítése.

– A ritmusértékek, ütemfajták átfogó ismerete.

– A kamarazene és a zenekari játék előtérbe helyezése.

– Technikai virtuozitás és a tenorkulcsban való tájékozódás fejlesztése

– A tanuló eddig megszerzett tudását elsősorban a társas zenélés különböző formációiban (kamara, zenekar) tudja kamatoztatni

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok

Slokar: Hangképző gyakorlatok

Rolf Quinque: ASA method

Stamp: Warm Ups

Colin: Warm Ups
Maggio: Befúvási gyakorlatok
Colin: Skálatanulmányok
Arban: Skálatanulmányok
Arban: Famous Method for Trombone
Colin: Modern Method for Trombone
Müller: Technikai etűdök III
Kopprasch: Technikai etűdök I–II
Bordogni: Vocalises
Lafosse: Complete Method III
Couillaud: 20 etűd
Vobaron: Etűdök I–II.
Clodomir: Etűdök II–III.
Makovecz: Válogatott etűdök I–II.
Clodomir: Etűdök II–III–IV.
Böhme: Etűdök
Brandt: Etűdök
Corelli: Szonáták
Marcello: Szonáták
Vivaldi: Szonáták

Követelmény

Díszítések.

Tripla– és/vagy duplanyelv előkészítés.

Rövid előke, dupla előke.

Fejlessze a színpadi biztonságot egyéni és társas zenei produkciókban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Két előadási darab.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Technikai virtuozitás
- A tenor– és altkulcsban való tájékozódás

Ajánlott tananyag

Steiner: Mindennapi gyakorlatok
Slokar: Hangképző gyakorlatok
Rolf Quinque: ASA method
Stamp: Warm Ups
Colin: Warm Ups
Maggio: Befúvási gyakorlatok
Colin: Skálatanulmányok
Arban: Skálatanulmányok
Arban: Famous Method for Trombone
Colin: Modern Method for Trombone

Müller: Technikai etűdök III
Kopprasch: Technikai etűdök I–II
Bordogni: Vocalises
Lafosse: Complete Method III
Couillaud: 20 etűd
Vobaron: Etűdök I–II.
Clodomir: Etűdök II–III.
Makovecz: Válogatott etűdök I–II.
Clodomir: Etűdök II–III–IV.
Bhöme: Etűdök
Brandt: Etűdök
Corelli: Szonáták
Marcello: Szonáták
Vivaldi: Szonáták

Követelmény

Díszítések.

Tripla és duplanyelv gyakorlatok.

Rövid előke, dupla előke.

Trilla előkével, utókéval.

Fejlessze a színpadi biztonságot egyéni és társas zenei produkciókban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála
- Egy gyakorlat,
- Két előadási darab kotta nélkül.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A légzés, levegővezetés terén tanultak elmélyítése, következetes alkalmazása, az előforduló hibák korrigálása.

A hangterjedelem további bővítése, fokozott figyelemmel a szép hangra és a tiszta intonációra.

A kamarazenélés és a zenekari játék előtérbe helyezése.

A tanuló ismerjen különböző

- díszítéseket,
- trillákat,
- előkéket, tripla- és duplanyelves megoldásokat.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- hangszere múltját, irodalmát,
- a kiművelt hangszeres technika alapjait.

Legyen képes

- minden regiszterben kiművelt hang megszólaltatására,
- biztonságos, pontos, hibátlan hangindításra,
- jó legato-technikára,
- dupla- és triplanyelv alkalmazására

Művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Harsona–Tenorkürt–Baritonkürt főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

Harsona

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy etűd; Makovecz: Válogatott etűdök harsonára I.: (EMB14143) 20. Andante con moto, 27. Allegretto, 28. Mazurka, 30. Allegro moderato, 31. Allegretto, 32. Allegro moderato nehézségi szintjén.

– Két különböző karakterű zongorakíséretes előadási darab, melyből az egyik lehet kamaramű is (barokk szonáta, vagy egy versenymű két tétele, vagy egy gyors és egy lassú tempójú előadási darab).

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Két etűd (az egyik etűd helyett duó, vagy egyéb kamaramű is választható); Makovecz: Válogatott etűdök harsonára I. EMB14143: 33–35., 37., 38., 44., 46–50. gyakorlatok nehézségi szintjén.

– Egy barokk szonáta két tétele (lassú–gyors).

– Egy más stílusú előadási darab zongorakísérettel.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

Tenorkürt

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy skála másfél oktávon keresztül, különböző képletekkel

– Egy etűd; Varasdy–Nagyiván–Sztán: Trombitaiskola IV. (EMB13493) 1–30. nehézségi szintjén.

– Két különböző karakterű zongorakíséretes előadási darab, melyből az egyik lehet kamaramű is: barokk szonáta, vagy egy versenymű két tétele, vagy egy gyors és egy lassú tempójú előadási darab; Corelli: Szonáták, Marcello: Szonáták, Vivaldi: Szonáták nehézségi szintjén.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Egy skála másfél oktávon keresztül, különböző képletekkel

– Egy etűd Varasdy–Nagyiván–Sztán: Trombitaiskola IV. (EMB13493) 30–53. nehézségi szintjén.

– Egy barokk szonáta két tétele (lassú–gyors).

– Egy más stílusú előadási darab.

Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

Baritonkürt

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy skála másfél oktávon keresztül, különböző képletekkel
 - Egy etűd; Kopprasch: Technikai etűdök I. füzet (Hofmeister) nehézségi szintjén.
 - Két különböző karakterű zongorakíséretes előadási darab, melyből az egyik lehet kamaramű is: barokk szonáta, vagy egy versenymű két tétele, vagy egy gyors és egy lassú tempójú előadási darab; Corelli: Szonáták, Marcello: Szonáták, Vivaldi: Szonáták nehézségi szintjén.
- Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy skála másfél oktávon keresztül, különböző képletekkel.
 - Két etűd; (az egyik etűd helyett duó, vagy egyéb kamaramű is választható) Kopprasch: Technikai etűdök 7–22. I. füzet (Hofmeister), Perényi: 347 etűd harsonára 250–270 (EMB14452); Bordogni: Vocalises nehézségi szintjén.
 - Egy barokk szonáta két tétele (lassú–gyors).
 - Egy más stílusú előadási darab zongorakísérettel.
- Az etűd és a kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő mennyiségű és minőségű hangszer.

Jó minőségű zongora, vagy pianínó.

Lehetőleg teljes alakot visszaadó tükör.

Metronóm.

Legalább 2 darab állítható magasságú kottatartó.

4.1.2.4 TUBA

A tubatanítás célja feladatai:

- a tanuló egyéni adottságához, képességéhez igazodó módszerek kialakítása – kiemelt figyelmet fordítva az egyéni hangszeroktatásban rejlő pedagógiai lehetőségek kihasználására,
- a helyes légzés, befúvás, testtartás, hangszertartás beállítása, kialakítása,
- a hangszeres játékhoz szükséges motorikus reflexek, motivációs bázis, a naponkénti gyakorlás szükségletének kialakítása,
- a hangszeres játék megvalósításában részt vevő izmok lazaságának, terhelhetőségének tartósabb igénybevétel teljesítéséhez szükséges készségek kialakítása,
- a zenei elképzelések fejlesztése, a zenei előrelátás, a folyamatos kottaolvasás kialakítása,
- a zenei hallás átfogó fejlesztése,
- zenei memória fejlesztése, gyakorlati alkalmazásához szükséges jártasságok kialakítása,
- az egyéni hangszeres tanórákra, kamarazenei, zenekari foglalkozásokra történő önálló felkészülés képességének kialakítása.

Ismertesse meg a tanulókkal

- a tuba történetét, legalább elméletben a különböző hangolású hangszereket
- a tuba a mélyrézfúvósok családjában és különféle együttesekben betöltött szerepét, szakmai lehetőségeit,
- a hangszer irodalmát, a hangszer zenekari–, kamarazenei– és szóló–irodalmának legalább a tananyagban megjelenő részét,
- a tananyagon keresztül a főbb zenei stílusokat,
- a segédfogásokat, alkalmazásuk lehetőségeit a tiszta intonáció és az előforduló díszítések könnyebb megvalósítása érdekében,
- a tuba hazai és külföldi művészeinek munkásságát.

Tudatosítsa

- a helyesen beállított légzéstechnika állandó ellenőrzésének fontosságát,
- a helyes szájtartás, mint a jó befúvási mód (ansatz) alapfeltételének fontosságát,
- a mindennapi gyakorlás – didaktikai és fiziológiai szempontok szerinti – szükségességét,
- a könnyed, felszabadult hangszeres játékmód kialakításának fontosságát.

Fejlessze a tanuló

- hallását, belső hallását, intonációs képességét,
- hangszertechnikai tudását,
- megformáló– és előadói képességét.

Tegye képessé a tanulókat

- a gyakorlás során felmerülő hibák önálló kijavítására,
- a beállított alapfunkciók önellenőrzésére, szinten tartására és javítására
- a tiszta intonációra,
- folyamatos hangszerjátékra, árnyalt és stílusos előadásra,
- a pontos kottaolvasásra, a ritmus, valamint a zenei kifejezések előadásmódjára, illetve a tempóra vonatkozó utasításainak megvalósítására.
- társas muzsikálásra.

Fejlessze és ellenőrizze a különböző funkcionális készségek kialakítását

- a helyes légzést intenzív légzésfejlesztő gyakorlatokkal (hangszerrel és hangszer nélkül);
- a szájizomzatot

Előképző évfolyamok

A tuba oktatásának megkezdésekor kiemelt figyelmet kell fordítani a tanulók fizikai, alkati fejlettségére, alkalmasságára. Általában 9–10 éves korban éri el testi fejlődésük a hangszeroktatás elkezdéséhez kívánatos szintet.

A hangszeres előképző évfolyamok az általános zenei érzék és a hangszeres készségek felmérését, a képességek kibontakoztatását szolgálják.

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A törzshangok olvasása basszuskulcsban.
- Az egész, fél, negyed hangjegyértékek és az ezeknek megfelelő szünetjelek ismerete.
- Az ismétlőjel, záróvonal, korona, a dinamikai jelek, módosítójelek ismerete.
- A helyes test- és hangszertartás kialakítása.
- A helyes szájtartás beállítása, a fúvóka helyének kialakítása.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

Sára J.: Tubaiskola

Követelmény

Az ideális tubahang igényének kialakítása.

Hangterjedelem: E–f–ig a hangok fogásai.

A kottaolvasás basszuskulcsban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A törzshangok olvasása violin- és basszuskulcsban.
- Az egész, fél, negyed, nyolcad, tizenhatod hangjegyértékek és az ezeknek megfelelő szünetjelek ismerete.
- Az ismétlőjel, záróvonal, korona, a dinamikai jelek, módosítójelek ismerete.
- A rézfúvós hangszerek – ezen belül a tuba – felépítésének, megszólaltatási módjának ismerete.
- A helyes test- és hangszertartás kialakítása.
- A helyes szájtartás beállítása, a fúvóka helyének kialakítása.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

Sára J.: Tubaiskola

Követelmény

Az ideális tubahang igényének kialakítása.
Hangterjedelem: E–f–ig a hangok fogásai.
A biztos, folyamatos kottaolvasás basszuskulcsban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A 4/4-es, 2/4-es és 3/4-es ütem
- Az előjegyzések ismerete.
- Az egész, fél, negyed, nyolcad értékek és az ezeknek megfelelő szünetjelek.
- A tananyagban előforduló tempójelek, zenei műszavak ismerete.
- A jó gyakorlási módszer és emlékezőképesség megalapozása.
- Memóriafejlesztés: népdalok és előadási darabok kotta nélkül játszása.
- A hangszer felépítése, részei, a megszólaltatás módja.
- A helyes test- és hangszertartás kialakítása.
- A helyes légzés beállítása, a rekeszlégzés alapjainak elsajátítása, a légvezetés megalapozása.
- A helyes szájtartás beállítása, a fúvóka helyének kialakítása, fúvóka-gyakorlatokkal.
- A hangindítás megalapozása.
- A nyelvtechnika megalapozása.
- A legato játékmód alapjainak elsajátítása ajakrezgéssel, fúvókával, hangszerrel.
- A nyújtópont alkalmazásának ismerete.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Sára József: Tubaiskola

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

Lengyel – Pejtsik: Gordonkamuzsika kezdők számára (EMB Z 6312)

Brodsky: Régi zene gordonkára (előadási darabok) (EMB Z 2452)

Követelmény

A megadott hangterjedelmen belül tanult hangszeres gyakorlatok, előadási darabok egyenletes, folyamatos előadása, helyesen kialakított légzés és szájtartás mellett.

A tananyagban előforduló tempójelzések, zenei műszavak ismerete.

A jó gyakorlási módszer és emlékezőképesség megalapozása.

Hangterjedelem: D–a–ig.

Skála: 2b előjegyzésig, két variációval.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A folyamatos, pontos kottaolvasás kialakítása.
- A dúr hangsorok, kromatika.
- A helyes test és hangszertartás önellenőrzésének kialakítása.
- A helyes légzés folyamatos ellenőrzése.
- A befúvás, hangindítás mindennapi feladatainak kialakítása.
- A legato játékmód igényes kialakításának elősegítése: ajakrezegetés fúvóka nélkül, fúvókával, valamint zongorával közösen.
- Nyújtópont az egész, fél, negyed értékek mellett.
- A zenei memória fejlesztése, a tananyagból kiválasztott darabok kotta nélküli játéka.
- A tananyagban előforduló tempójelzések, dinamikai előírások, zenei műszavak ismerete.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Sára József: Tubaiskola (10)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

Lengyel – Pejtsik: Gordonkamuzsika kezdők számára (EMB Z 6312)

Brodsky: Régi zene gordonkára (előadásai darabok) (EMB Z 2452)

Követelmény

Skálák 2#, 2b előjegyzésig dúrban.

Hangterjedelem C–b–ig.

A tanuló legyen képes a tanult etűdöket és előadási darabokat jó szájartással, jó légzéstechnikával, egyenletes és folyamatos játékkal előadni, elvárható alapvető dinamikai árnyalással.

A végzett tananyagban előforduló tempó,– dinamikai jelzések, zenei műszavak ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála,
- Egy gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kottaolvasás továbbfejlesztése.
- Újabb ütemfajták és tempójelzések
- A ritmikai ismeretek bővítése (szinkópa, éles és nyújtott ritmus).
- A hangérték tagolásának szélesítése (tizenhatod értékű hangjegyek és szünetjelek).
- A játékmód további differenciálása.
- A szerkezeti tagolás, da capo, triós forma.
- A hangterjedelem bővítése: kontra B–b–ig.
- Memóriafejlesztés: skálák, népdalok, előadási darabok játszása.
- A dinamikai árnyalások továbbfejlesztése.
- A tanult művek formai elemzése az életkornak megfelelő szinten (azonosság, hasonlóság, szekvencia, különbség felismerése; a periódus).

- A hangképzés, hangindítás, légvezetési technika továbbfejlesztése.
- A manuális technika továbbfejlesztése.
- Az intonáció fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Sára J.:Tubaiskola

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola I. (EMB Z 2550)

Előadási darabok gordonkára .1. kötet (EMB Z 2417), 2. kötet (EMB Z 4480)

Kis kezek nagy mesterek (Hofmeister F–Tuba: FH2091, B–Tuba: FH2092)

Követelmény

Skálák 3#, 2b előjegyzésig.

Különböző karakterű és ritmikájú etűdök.

Hangterjedelem: kontra B–b–ig.

Előadási darabok.

Különböző játékmódok megvalósítása.

A tanuló legyen képes nyolcadokat és tizenhatodokat, különféle kötéseket tartalmazó gyakorlatok tiszta interpretálására, előadására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy skála kotta nélkül.
- Két különböző karakterű gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kottaolvasás továbbfejlesztése, a hangértékek egyéb tagolásának további szélesítése (triola, kvintola, duola).
- A dúr és moll hangsorok 5variációval.
- Az előadási darabok legfőbb stílusjegyeinek ismerete.
- Újabb ütem fajták és tempójelzések (5/4,7/8, marcia, meno, mosso, largo, alla breve, stb.)
- Dinamikai differenciálás (pp–ff–ig).
- A zeneművek szerkezeti tagolása (Da capo, triós forma).
- A hangterjedelem bővítése kontra B–től 1 vonalas d –ig.
- A tanult zeneművek elemzése (azonosság, hasonlóság, szekvencia, periódus, különbség felismerése.)
- A társas zenélés megalapozása, két–háromszólamú gyakorlatok játszása.
- Memóriafejlesztés: előadási darabok kotta nélküli játszása.
- Hangképzés, az előírt hangterjedelmen és dinamikán belül a magabiztos, kiegyenlített hanganyag és a tiszta intonáció kialakítása.
- A kialakított intonáció állandó ellenőrzése, a hibák korrigálása.
- Alapvető hangszer karbantartási ismeretek elsajátítása, kisebb hibák kijavítására történő felkészítés.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

Sára J.:Tubaiskola

Kis kezek, nagy mesterek (Hofmeister, F–Tuba: FH2091, B–Tuba: FH2092)

Követelmény

A kialakított hangterjedelmen belül a tanult ritmusok kottahű előadása az előírt tempóban, tiszta intonációval és árnyalt dinamikával.

Dúr és moll skálák 3#, 3b előjegyzésig.

Előadási darabok kotta nélküli játéka.

A társas zenélés követelményeinek ismerete.

A minimális, legalapvetőbb hangszerápolási, karbantartási ismeretek.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két különböző karakterű gyakorlat,

– Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A kottaolvasás továbbfejlesztése, változó ütemek, a hangértékek továbbtagolása (kvartola, szextola).

– A dinamikai árnyalás továbbfejlesztése.

– Az előadási darabok formai elemzése.

– A lapról olvasási készség fejlesztése.

– A memória továbbfejlesztése (előadási darabok, egyes koncert etűdök kotta nélküli játékával).

– A társas zenélés (kamara, illetve zenekari) elmélyítése.

– Belső igény kialakítása a folyamatos, hibátlan hangszerjáték iránt.

– A hangterjedelem továbbfejlesztése.

– A telt, kiegyensúlyozott, plasztikus hangszerhang kialakítása, a tiszta intonáció állandósítása, valamint könnyed hangszeres játékmód és fúvóstechnika birtoklása.

– A manuális készség továbbfejlesztése (virtuóz etűdök, ujjgyakorlatok segítségével).

– A legato játékmód tökéletesítése a kötésgyakorlatok növelésével.

– A zenei megformáló, kifejező készség fejlesztése,

– Alapvető megjelenési, viselkedési ismeretek, szólista szerepkörben, színpadi körülmények között.

– A légzéstechnika, valamint a vitálkapacitás fejlesztése széles dallamívek, kitartott hangok játékával.

– A zenei megformálás igényének fejlesztése, az előadási módok, utasítások kottahű betartása.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

D. Meschke: Tubaiskola (Hofmeister FH8070)

Kis kezek, nagy mesterek (Hofmeister, F–Tuba: FH2091, B–Tuba: FH2092)

Követelmény

A kialakított hangterjedelemhez igazodó nagyobb terjedelmű, többféle technikai és zenei feladatot tartalmazó etűdök előadása.

Dúr skálák 4#, 4b előjegyzésig.

Folyamatos, egyenletes tempójú skálázás dúrban és mollban.
Barokk vagy klasszikus előadási darab stílusos előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző karakterű gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kottaolvasási készség továbbfejlesztése, változó ütemek, a hangértékek továbbtagolása (tizenhatod triolák).
- A lapról olvasási készség továbbfejlesztése.
- A dinamikai árnyalás kiszélesítése.
- A hangnemi kitérés, moduláció felismerése.
- A zenei memória továbbfejlesztése.
- A szólista feladatok, ismeretek elmélyítése, a színpadi magatartás tökéletesítése.
- A társas zenélés (kamara, zenekar) fejlesztése, gyakoroltatása.
- Belső igény kialakítása az igényes, pontos hangszerjátékra.
- Hangterjedelem bővítése.
- A legato játékmód tökéletesítése a kötésgyakorlatok növelésével.
- A légzéstechnika, valamint a vitálkapacitás továbbfejlesztése széles dallamívek, kitartott hangok játékaival.
- A zenei megformálás igényének állandó fejlesztése, az előadási módok, utasítások kottahű betartása.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I.(Ed.Simonffy)

Ujfalusi–Pehl–Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

D.Meschke: Tubaiskola (Hofmeister FH8070)

Kis kezek nagy mesterek (Hofmeister, F–Tuba: FH2091, B–Tuba: FH2092)

Követelmény

Színvonalas „művészi” megformálást igénylő nagyobb terjedelmű, sokféle zenei feladatot tartalmazó etűdök és előadási darabok játssza.

Egyenletes tempójú skálázás dúrban, mollban 2b–ig dúrban.

Magabiztos színpadi fellépés.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két különböző karakterű gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A folyamatos, pontos kottaolvasás kialakítása.

- A dúr és moll hangsor szerkezete, kromatika.
- A 3/8, 6/8, –os ütemek.
- A tananyagban előforduló tempójelzések, dinamikai előírások, zenei műszavak ismerete.
- A helyes test és hangszertartás önellenőrzésének kialakítása.
- Nyújtópont az egész, fél, negyed értékek mellett.
- A helyes légzés folyamatos ellenőrzése.
- A befűvés, hangindítás mindennapi feladatainak kialakítása.
- A legato játékmód igényes kialakításának elősegítése: ajakrezegetés fúvóka nélkül, fúvókával, valamint zongorával közösen.
- A zenei memória fejlesztése, a tananyagból kiválasztott darabok kotta nélküli játéka.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Sára József: Tubaiskola

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

Lengyel – Pejtsik: Gordonkamuzsika kezdők számára (EMB Z 6312)

Követelmény

Színvonalas „művészi” megformálást igénylő nagyobb terjedelmű, sokféle zenei feladatot tartalmazó etűdök és előadási darabok játszása.

Egyenletes tempójú skálázás dúrban, mollban.

Magabiztos színpadi fellépés Az „A” tagozat anyagán túl a skálaformációk, skálatanulmányok kibővített alkalmazása, valamint a gyakorlatok könnyített változata helyett a nehezebb megoldás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két gyakorlat,
- Két előadási,

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kottaolvasás továbbfejlesztése.
- Újabb ütemfajták és tempójelzések
- A ritmikai ismeretek bővítése (szinkópa, éles és nyújtott ritmus).
- A hangérték tagolásának szélesítése (tizenhatod értékű hangjegyek és szünetjelek).
- A játékmód további differenciálása.
- A szerkezeti tagolás, da capo, triós forma.
- A hangterjedelem bővítése: kontra B–b–ig.
- Memóriafejlesztés: skálák, népdalok, előadási darabok kotta nélküli játszása.
- A dinamikai árnyalások továbbfejlesztése.
- A tanult művek formai elemzése az életkornak megfelelő szinten (azonosság, hasonlóság, szekvencia, különbség felismerése; a periódus).
- A hangképzés, hangindítás, légvezetési technika továbbfejlesztése.
- A manuális technika továbbfejlesztése.
- Az intonáció fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Sára J.:Tubaiskola

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola I. (EMB Z 2550)

Lebegyev: Tubaiskola (Muzika Moszkva)

Előadási darabok gordonkára 1. kötet (EMB Z 2417), 2. kötet (EMB Z 4480)

Kis kezek nagy mesterek (Hofmeister F–Tuba: FH2091, B–Tuba: FH2092)

Követelmény

Skálák 2#, 2b előjegyzésig.

Különböző karakterű és ritmikájú etűdök.

Hangterjedelem: kontra B–b–ig.

Előadási darabok.

Különböző játékmódok megvalósítása.

A tanuló legyen képes nyolcadokat és tizenhatodokat, különféle kötéseket tartalmazó gyakorlatok tiszta interpretálására, előadására.

Skálaformációk, skálatanulmányok kibővített alkalmazása, valamint a gyakorlatok könnyített változata helyett a nehezebb megoldás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két gyakorlat,

– Két előadási darab kotta nélkül.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A kottaolvasás továbbfejlesztése, a hangértékek egyéb tagolásának további szélesítése (triola).

– A dúr és moll hangsorok 5 variációval.

– Az előadási darabok legfőbb stílusjegyeinek ismerete.

– Újabb tempójelzések (5/4, 7/8, marcia, meno, mosso, largo, alla breve, stb.)

– Dinamikai differenciálás (pp–ff–ig).

A hangterjedelem bővítése.

– A tanult zeneművek elemzése (azonosság, hasonlóság, szekvencia, periódus, különbség felismerése.)

– A társas zenélés megalapozása, két–háromszólamú gyakorlatok játszása.

– Memóriafejlesztés: előadási darabok kotta nélküli játszása.

– Hangképzés, az előírt hangterjedelmen és dinamikán belül a magabiztos, kiegyenlített hanganyag és a tiszta intonáció kialakítása.

– A kialakított intonáció állandó ellenőrzése, a hibák korrigálása.

– Alapvető hangszer karbantartási ismeretek elsajátítása, kisebb hibák kijavítására történő felkészítés.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

Sára J.:Tubaiskola

Kis kezek, nagy mesterek (Hofmeister, F–Tuba: FH2091, B–Tuba: FH2092)

Követelmény

A kialakított hangterjedelmen belül a tanult ritmusok kottahű előadása az előírt tempóban, tiszta intonációval és árnyalt dinamikával.

Dúr skálák 3#, 3b előjegyzésig.

Előadási darabok kotta nélküli játéka.

A társas zenélés követelményeinek ismerete.

A minimális, legalapvetőbb hangszerápolási, karbantartási ismeretek.

A legato, staccato, játékmód telt, folyamatos, szép tónusú előadása, kottahű tolmácsolása, valamint tercmenetes variáció.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két különböző karakterű gyakorlat,
- Két előadási darab különböző zenei korszakból, kotta nélkül.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kottaolvasás továbbfejlesztése, változó ütemek, a hangértékek továbbtagolása (kvartola, szextola).
- A dinamikai árnyalás továbbfejlesztése.
- A lapról olvasási készség fejlesztése.
- A memória továbbfejlesztése (előadási darabok, egyes koncert etűdök kotta nélküli játékaival).
- A társas zenélés (kamara, illetve zenekari) elmélyítése.
- Belső igény kialakítása a folyamatos, hibátlan hangszerjáték iránt.
- A hangterjedelem továbbfejlesztése.
- A telt, kiegyensúlyozott, plasztikus hangszerhang kialakítása, a tiszta intonáció állandósítása, valamint könnyed hangszeres játékmód és fúvóstechnika birtoklása.
- A manuális készség továbbfejlesztése (virtuóz etűdök, ujjgyakorlatok segítségével).
- A legato játékmód tökéletesítése a kötésgyakorlatok növelésével.
- A zenei megformáló, kifejező készség fejlesztése,
- Alapvető megjelenési, viselkedési ismeretek, szólista szerepkörben, színpadi körülmények között.
- A légzéstechnika, valamint a vitálkapacitás fejlesztése széles dallamívek, kitartott hangok játékaival.
- A zenei megformálás igényének fejlesztése, az előadási módok, utasítások kottahű betartása.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I. (Ed. Simonffy)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

D. Meschke: Tubaiskola (Hofmeister FH8070)

Kis kezek, nagy mesterek (Hofmeister F–Tuba: FH2091, B–Tuba: FH2092)

Követelmény

A kialakított hangterjedelemhez igazodó nagyobb terjedelmű, többféle technikai és zenei feladatot tartalmazó etűdök előadása.

Folyamatos, egyenletes tempójú skálázás dúrban.

A díszítés és a trilla megalapozása, a skálák tempójának fokozása.

A tanuló tudja korrigálni hangszerének intonációs hibáit, valamint hangszerét önállóan behangolni.

Az év végi vizsga ajánlott anyag

- Két különböző karakterű gyakorlat,
- Két előadási darab különböző zenei korszakból, kotta nélkül.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kottaolvasási készség továbbfejlesztése, változó ütemek, a hangértékek továbbtagolása (tizenhatod triolák).
- A lapról olvasási készség továbbfejlesztése.
- A dinamikai árnyalás kiszélesítése.
- A hangnemi kitérés, moduláció felismerése.
- A zenei memória továbbfejlesztése.
- A szólista feladatok, ismeretek elmélyítése, a színpadi magatartás tökéletesítése.
- A társas zenélés (kamara, zenekar) fejlesztése, gyakoroltatása.
- Belső igény kialakítása az igényes, pontos hangszerjátékra.
- Hangterjedelem bővítése kontra.
- A legato játékmód tökéletesítése a kötésgyakorlatok növelésével.
- A légzéstechnika, valamint a vitálkapacitás továbbfejlesztése széles dallamívek, kitartott hangok játékaival.
- A zenei megformálás igényének állandó fejlesztése, az előadási módok, utasítások kottahű betartása.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola I.(Ed.Simonffy)

Ujfalusi–Pehl–Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

D.Meschke: Tubaiskola (Hofmeister FH8070)

Kis kezek nagy mesterek (Hofmeister F–Tuba: FH2091, B–Tuba: FH2092)

Követelmény

Színvonalas „művészi” megformálást igénylő nagyobb terjedelmű, sokféle zenei feladatot tartalmazó etűdök és előadási darabok játszása.

Magabiztos színpadi fellépés.

A díszítés és a trilla játékanak ismerete.

Fokozott tempójú skálázás.

A tanuló ismerje saját hangszerének technikai és intonációs hiányosságait, és azt legyen képes korrigálni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két különböző karakterű gyakorlat,
- Két előadási darab különböző zenei korszakból, kotta nélkül.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje a tanuló

- a helyes szájtartást, légzéstechnikát, befúvást, hangszertartást, a könnyed hangszeres játékmódot,
- a rokon rézfúvós hangszereket,
- a tuba szerkezeti felépítését, és felhangrendszerét a tanult hangterjedelemben (lehetőleg a 10. felhangig), alkalmazási területeit,
- a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.

Legyen képes a tanuló

- ideális tubahang kialakítására, megszólaltatására,
- különböző artikulációs előírások (tenuto, staccato, legato, marcato) és játékmódok megvalósítására,
- a zenei mondanivaló megformálására
- az ajak és a kéz összehangolt munkájának kialakítására,
- a helyes befúvás és légzéstechnika alkalmazására,
- a zenei gyakorlatok, előadási darabok pontos, kottahű előadására,
- az előadási darabok kotta nélküli játszására,
- a gyakorlás során előforduló hibák felismerésére, azok önálló kijavítására,
- a hangszer építéséből fakadó intonációs problémák korrigálására,
- a hangszer önálló behangolására,
- a hangszer szakszerű karbantartására.
- skálázni 4# – 4b előjegyzésig

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes

- az tanult anyagban előforduló hangterjedelemen belül kiegyenlített, szép hang elérésére a tiszta intonáció megtartásával,
- az állóképesség növelésére,
- árnyaltabb zenei megformálásokra.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Tuba főtárgy

„A” tagozat: minimum 8 perc

„B” tagozat: minimum 8 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy gyakorlat; Kietzer: I. kötet (Zimmermann), Sára: Tubaiskola, Jakab Gedeon: Tubaiskola I. kötet 172., 183., 187., 192., gyakorlatainak nehézségi szintjén.
 - Egy előadási darab; F. Schubert: Bölcsődal (EMB13114) (169), H. Purcell: Rigaudon (166) nehézségi szintjén.
- Az etüd kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy gyakorlat; Kietzer: I. kötet, Sára: Tubaiskola, Jakab G.: Tubaiskola 1 kötet 161., 163., 179., 186. gyakorlatainak nehézségi szintjén.
- Egy előadási darab; Vivaldi: Tél, Händel: Bourrée, Corelli: Sarabande és Gavotte nehézségi szintjén.

Az etűd kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig az egyes tanulók tudásszintje között jelentős különbség alakulhat ki képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján ezért elsősorban a fejlesztés lehetséges irányait és céljait fogalmazzuk meg.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A dinamikai szélsőségek (pp–ff), valamint a köztes árnyalások tudatos alkalmazása.
- A zenei díszítések, trillák tökéletesítése.
- A zenei formák elemzése, modulációk, hangnemi kitérések felismerése, tudatosítása.
- Az előforduló zenei műszavak ismerete, tudatos alkalmazása.
- A zenei memória továbbfejlesztése.
- Különböző karakterek megformálása, stílusos előadása.
- A lapról olvasás fejlesztése.
- Hangszeres játék megvalósításában résztvevő izmok lazaságának, terhelhetőségének, a tartós igénybevétel képességének kialakítása.
- Csoportos együttműködés (kamara, zenekar) szükségességének elmélyítése.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola II. (Ed. Simonffy)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

D. Meschke: Tubaiskola (Hofmeister FH8070)

Kietzer: Tubaiskola (Zimmermann)

Pejstik – Lengyel: Gordonkamuzsika II. (EMB Z 6748).

Követelmény

A tanuló zenei, technikai felkészültségének megfelelő etűdök, előadási darabok pontos, stílusos előadása.

Dúr 5#, 5b előjegyzésig.

Barokk, klasszikus, vagy romantikus darabok, stílusok előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab lehetőleg kotta nélkül.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kottaolvasás továbbfejlesztése, a hangértékek tagolása és a ritmusformulák átfogó, rendszerezett ismerete.
- A hangterjedelem fokozása egyenletes hangerővel és változatlan hangszínnel.
- A skálatanulmányok bővítése, az alapfunkciók (T–S–D, I–IV–V) beépítésével, alkalmazásával.
- Kromatikus skálagyakorlatok mérsékelt tempóban.
- A formáló– és kifejezőkészség továbbfejlesztése.
- A dinamikai árnyalási képesség fejlesztése.
- A lapról olvasási készség továbbfejlesztése.
- A kamarazenei és zenekari feladatok bővítése.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola II. (Ed. Simonffy)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola II. (EMB Z 2550)

Kietzer: Tubaiskola I. (Zimmermann)

D. Meschke: Tubaiskola (Hofmeister FH8070)

Barokk szonáták (Marcello, Vivaldi).

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, igényes zenedarabok stílusos, színvonalas eljátszása.

Skálatanulmányok 6#, 6b előjegyzésig.

Igényes kamarazenei, zenekari közreműködésre való alkalmasság.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab kotta nélkül.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kialakult készségek, képességek továbbfejlesztése.
- A kialakult hangszeres intonációk továbbfejlesztése.
- Skálatanulmányok tovább bővítve nehezebb kötésgyakorlatokkal.
- A zeneelméleti, zeneirodalmi ismeretek elmélyítése a tananyaghoz kapcsolódóan.
- A hangszerhang minőségi továbbfejlesztése.

- A formálóképesség, zenei kifejezőkészség továbbfejlesztése.
- A társas zenélési feladatok növelése, minőségi fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola II. (Ed. Simonffy)
 Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)
 Kietzer: Tubaiskola (Zimmermann)
 Lachman: 10 etűd (Hofmeister)
 Gordon Jacob: Szvit tubára (Boosey & Hawke)
 Marcello: Szonáták
 Vivaldi: szonáták

Követelmény

Skálatanulmányok 7#, 7b előjegyzésig.
 A zenei díszítések, előkéek, trillák ismerete.
 Szólisztikus feladat ellátása kamaracsoportban zenekarban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az eddig tanult ismeretek összegzése és elmélyítése.
- A mindennapi zenélés életszükségletté válásának kialakítása, az értelmi, érzelmi kapcsolat elmélyítésével.
- A lapról játék továbbfejlesztése, a zenemű első látásra történő eljátszása megfelelő zenei és technikai szinten, folyamatos tempóban.

Az intonáció tökéletesítése a társas zenélés alkalmával, más hangszerekkel való játszás során.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola II. (Ed. Simonffy))
 Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)
 Kietzer: Tubaiskola (Zimmermann)
 Lachman: Etűdök (Hofmeister)
 J. Ringleben: „The Storm King” (Carl Fischer Music)
 Allan Street: Rondino (Boosey & Hawkes)
 Don Haddad: Szvit tubára (Shawnee Press Inc.)
 Marcello: Szonáták
 Vivaldi: Szonáták
 Gordon Jacob: Hat rövid darab (Emerson Edition Ltd)

Követelmény

A tanuló a zenei anyagot életkorának, évfolyamának, egyéni készségeinek, képességeinek megfelelő szinten, kottahűen és stílusosan, értelmesen tagolva, a zene folyamatát és összefüggéseit érzékeltetve, kifejezően szólaltassa meg.

Az év végi vizsga ajánlott anyag:

- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A dinamikai szélsőségek (pp–ff), valamint a köztes árnyalások tudatos alkalmazása.
- A zenei díszítések, trillák tökéletesítése.
- A zenei formák elemzése, modulációk, hangnemi kitérések felismerése, tudatosítása.
- Az előforduló zenei műszavak ismerete, tudatos alkalmazása.
- A zenei memória továbbfejlesztése.
- Különböző karakterek megformálása, stílusos előadása.
- A lapról olvasás fejlesztése.
- Hangszeres játék megvalósításában résztvevő izmok lazaságának, terhelhetőségének, a tartós igénybevétel képességének kialakítása.
- Csoportos együttműködés (kamara, zenekar) szükségességének elmélyítése.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola II. (Ed. Simonffy)

Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)

D. Meschke: Tubaiskola (Hofmeister FH8070)

Kietzer: Tubaiskola (Zimmermann)

Pejstik – Lengyel: Gordonkamuzsika II. (EMB Z 6748).

Követelmény

A tanuló zenei, technikai felkészültségének megfelelő etűdök, előadási darabok pontos, stílusos előadása.

Dúr skálák 7#, 7b előjegyzésig.

Barokk, klasszikus, vagy romantikus darabok, stílusok előadása.

A tanuló egyéni képességéhez igazodva kiválasztott különböző zenei stílusú, technikailag és zeneileg igényesebb, nehezebb előadási darabok stílusos, karakterisztikus előadása.

A skálagyakorlatok variációkkal bővített előadása.

Művészileg igényesebb kamarazenei, vagy zenekari feladat ellátása.

Az év végi vizsga ajánlott anyag:

- Két gyakorlat,
- Egy barokk szonáta lassú tétele,
- Egy előadási darab,

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kottaolvasás továbbfejlesztése, a hangértékek tagolása és a ritmusformulák átfogó, rendszerezett ismerete.
- Az ismert hangterjedelem egyenletes hangerővel és változatlan hangszínnel.

- A skálatanulmányok bővítése, az alapfunkciók (T–S–D, I–IV–V) beépítésével, alkalmazásával.
- Kromatikus skálagyakorlatok mérsékelt tempóban.
- A formáló– és kifejezőkészség továbbfejlesztése.
- A dinamikai árnyalási képesség fejlesztése.
- A lapról olvasási készség továbbfejlesztése.
- A kamarazenei és zenekari feladatok bővítése.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola II. (Ed. Simonffy)
 Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola II. (EMB Z 2550)
 Kietzer: Tubaiskola I. (Zimmermann)
 D. Meschke: Tubaiskola (Hofmeister FH8070)
 Barokk szonáták (Marcello, Vivaldi).

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, igényes zenedarabok stílusos, színvonalas eljátszása (kotta nélkül is).
 Skálatanulmányok 6#, 6b előjegyzésig.
 Igényes kamarazenei, zenekari közreműködésre való alkalmasság.
 Szólisztikus feladatok ellátása kamara–, szimfonikus–, illetve fúvós zenekarban.
 Skálatanulmányok játszása fokozottabb tempóban.
 A hang megszólaltatásában résztvevő izmok lazaságának, terhelhetőségének fokozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két gyakorlat,
- Egy előadási darab kotta nélkül.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kialakult készségek, képességek továbbfejlesztése.
- A kialakult hangszeres intonációk továbbfejlesztése.
- Skálatanulmányok tovább bővítve nehezebb kötésgyakorlatokkal.
- A zeneelméleti, zeneirodalmi ismeretek elmélyítése a tananyaghoz kapcsolódóan.
- A hangszerhang minőségi továbbfejlesztése.
- A formálóképesség, zenei kifejezőkészség továbbfejlesztése.
- A társas zenélési feladatok növelése, minőségi fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola II. (Ed. Simonffy)
 Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)
 Kietzer: Tubaiskola (Zimmermann)
 Lachman: 10 etűd (Hofmeister)
 Gordon Jacob: Szvit tubára
 Marcello: Szonáták
 Vivaldi: szonáták

Követelmény

Skálatanulmányok 7#, 7b előjegyzésig.

A zenei díszítések, előkék, trillák ismerete.
Szólisztikus feladat ellátása kamaracsoportban zenekarban.
A zenei díszítések eszköztárának bővítése;
A dupla- és triplanyelv megalapozása;
A nehezebb, bonyolultabb ritmusképletek ismerete, elsajátítása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:
– Két gyakorlat,
– Egy barokk szonáta lassú és gyors tétele
– Egy előadási darab.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az eddig tanult ismeretek összegzése és elmélyítése.
- A mindennapi zenélés életszükségletté válásának kialakítása, az értelmi, érzelmi kapcsolat elmélyítésével.
- A lapról játék továbbfejlesztése, a zenemű első látásra történő eljátszása megfelelő zenei és technikai szinten, folyamatos tempóban.
- Az intonáció tökéletesítése a társas zenélés alkalmával, más hangszerekkel való játszás során.
- A zenei előadásmódok, tempójelzések, zenei műszavak bővebb ismerete;
- A zeneirodalom néhány híres tubaszólójának megismertetése

Ajánlott tananyag

Jakab G.: Tubaiskola II. (Ed. Simonffy)
Ujfalusi – Pehl – Perlaki: Tubaiskola (EMB Z 2550)
Kietzer: Tubaiskola (Zimmermann)
Lachman: 10 etűd (Hofmeister)
J. Ringleben: „The Storm King” (Carl Fischer Music)
Allan Street: Rondino (Boosey & Hawkes)
Don Haddad: Szvit tubára Shawnee Press Inc.)
Marcello: Szonáták
Vivaldi: Szonáták
Gordon Jacob: Hat rövid darab (Emerson Edition Ltd)

Követelmény

A tanuló a zenei anyagot életkorának, évfolyamának, egyéni készségeinek, képességeinek megfelelő szinten, kottahűen és stílusosan, értelmesen tagolva, a zene folyamatát és összefüggéseit érzékeltetve, kifejezően szólaltassa meg.
Skálatanulmányok 7#, 7b előjegyzésig.
Szólisztikus feladat ellátása kamaracsoportban zenekarban.
A zenei díszítések eszköztárának bővítése.
A dupla- és triplanyelv használata.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy dúr skála
– Két különböző karakterű etűd,
– Egy barokk szonáta lassú és gyors tétele
– Egy előadási darab kotta nélkül.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje meg a tanuló

- a tuba és a rézfúvós hangszerek rokon vonásait
- a tuba irodalmát,
- a zeneirodalom híres tubaszóólóit.

Legyen képes a tanuló

- a technikailag és művészileg igényesebb előadási darabok, kamarazenei és zenekari művek interpretálására,
- a skálaformációkat élénk tempóban, kiegyenlítetten, különböző dinamikai árnyalatokkal 7 #, 7 b előjegyzésig játszani dúrban és mollban egyaránt,
- az általa képzett hangszerhang szépségét, teltségét, plasztikusságát folyamatosan fejleszteni,
- a megtanult előadási darabok közönség előtti színvonalas bemutatására,
- tiszta intonációra, tiszta hangszeres játékra,
- az önálló munkára.

Tudja alkalmazni a tanuló

- a hangszerhang képzésének fizikai sajátosságait,
- a különböző zenei utasításokat az előadás módjára, tempójára, dinamikájára vonatkozóan.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- természetes, oldott hangszerkezelésre,
- helyes test- és hangszertartásra,
- a tudatos légzéstechnika alkalmazására.
- a tanár útmutatásai alapján a különböző zenei kifejezőeszközök alkalmazására (artikuláció, agogika, díszítés, lassítás, hangsúlyozás stb.)
- játékában a hangindítás, hangelválasztás és hangbefejezés a stílus és a zenei karakter megkívánta különböző módjait,
- árnyaltabb artikulációra (portato, sfz, martellato),
- a tananyagban szereplő és előadott művekhez szükséges mértékű virtuozításra.

Tudjon kontra F és fl között

- kiegyenlítetten,
- különböző dinamikai árnyalatokkal,
- tiszta intonációval,
- megfelelő nyelvtechnikával játszani.
- ismerje az alapvető díszítéseket (trilla, mordent, előke),
- alapszinten a dupla- és tripla nyelv-technikát,
- ismerje fel alkalmazásának lehetőségét a zenekari, a kamarazenei és a szóló művekben.

Művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Tuba főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy skála, legalább 3 képlettel,
- Egy etűd; Kietzer: Tubaiskola I–II. kötet, Jakab G.: Tubaiskola II. kötet (Ed. Simonffy) 291., 297. gyakorlatok nehézségi szintjén.
- Két előadási darab; G. F. Händel: Siciliana, W. A. Mozart: Menuet nehézségi szintjén vagy egy könnyebb barokk szonáta két tétele és egy, az előbbtől eltérő stílusú előadási darab. Az etűd kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy skála, legalább 4 képlettel, mely szekvenciát is tartalmaz
- Egy gyakorlat; Kietzer: Tubaiskola I–II. kötet, Jakab G.: Tubaiskola II. kötet (Ed. Simonffy) 291., 297. Kopprasch: I. kötet: (Hofmeister FH6045) 3., 8., gyakorlatok nehézségi szintjén.
- Egy barokk szonáta két tétele; B. Marcello: F–dúr szonáta, C–dúr szonáta nehézségi szintjén.
- Egy, az előbbtől eltérő stílusú darab; Hidas F.: Három kis tétel tubára nehézségi szintjén. Az etűd kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A tanulók létszámának megfelelő, jó minőségű hangszer.

Jól hangolt zongora.

Egész alakot visszaadó tükör

Minimum 2 darab kottaállvány.

Metronóm

4.1.3 Akkordikus tanszak tantárgya

4.1.3.1 GITÁR

Az alapfokú művészetoktatás "klasszikus gitár" tantárgyának hangszere a hat húros, nylonhúrozású, hagyományos akusztikus gitár.

A gitártanítás céljai, feladatai

Tanítsa meg:

- A gitár részeit, felépítését, akusztikai sajátosságait.
- A gitár különböző behangolási módjait.
- A gitárjáték alapvető technikai elemeit: apoyando, tirando, arpeggio, törtakkordok fekvésváltás, kötések, barré, valamint a tompítás különféle lehetőségei jobb- és balkézrel egyaránt.
- A gitáriródalomban előforduló egyéb effektusok: üveghang (flageolet), glissando, tompított pengetés (etouffe), rasgueado, ütés, dobolás (tamb.) kivitelezését.
- A legato, tenuto, portato, staccato játékmód alkalmazásával az artikuláció megvalósítását.
- A játszott művek karakterének, tempó és dinamikai jellegzetességeinek kifejezését.
- A gitáron megszólaltatható főbb zenei stílusok előadási sajátosságait.
- A gitár, mint kísérőhangszer lehetőségeit: a leggyakrabban előforduló akkordokat és akkordfűzéseket.
- A hangszer karbantartási feladatok elvégzését.

Alakítsa ki és tudatosítsa az alábbiakat:

- Helyes test-, hangszer- és kéztartás.
- Laza kar- és ujjtechnika.
- A két kéz pontosan összehangolt mozgása.
- Helyes fogástechnika, differenciált pengetés.
- Összességében könnyed hangszerkezelés.

Gyakoroltasson rendszeresen:

- Az adott technikai elem tanításának megfelelő mechanikus ujjgyakorlatokat, mozdulatsorokat.
- Az elméleti ismeretekkel összhangban hangsorokat, skálákat, különböző pengetési- és ritmusvariációkkal is.
- Arpeggio gyakorlatokat.
- A felmerülő technikai problémának megfelelő etűdöket.

Ösztönözze a tanulókat:

- Játéktechnikájuk folyamatos fejlesztésére, gondozására, ezen belül kiemelten a szép gitárhangszín kialakítására.
- Céltudatos gyakorlási módszer kialakítására.
- A rendszeres társas muzsikálásra.

Fordítson figyelmet:

- A precíz hangszerhangolásra.
- A művek igényes kidolgozására technikai és zenei szempontból egyaránt.
- A tudatos zenei memorizálásra.

A lapról játékra, mindig az előző év nehézségi szintjén gyakoroltatva.

Általános követelmény

A tanuló a zenei anyagot életkora, évfolyama és egyéni képességei, illetve készségei szintjének megfelelően, kotta- és stílushűen, kifejezően szólaltassa meg.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A tanuló ismerkedjen meg – életkorának megfelelő szinten – a gitár részeivel és felépítésével.
- Vonalak, vonalközök számozása, violinkulcs.
- Ütemvonal, kettősvonal, ismétlőjel. 2/4-es, 3/4-es, 4/4-es ütem.
- Hangértékek és szünetjelek: egész, fél, negyed, nyolcad.
- A megtanult törzshangok ábécés nevei.
- A húrok számozásának, valamint a jobb és balkéz ujjazatának megismerése a tanult zenei anyaggal párhuzamosan.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes testtartás, hangszertartás és kéztartás kialakítása.
- A szabad és a ráhúzott pengetés (tirando, apoyando) megtanítása üres húrokon, továbbá az arpeggio pengetés p–i–m–a ujjakkal.
- Szünetek játéka az üres húrok tompításával. (Bal, majd jobb kézzel.)
- Törzshangok megtanítása az első fekvésben.

Ajánlott tananyag

Puskás T.: Gitáriskola

Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola I.

Szendrey–Karper L.: 50 magyar népdal

Vass V.: Gitáriskola 1.

Suba S.: Gitáriskola 1.

Követelmények

Kétféle ritmusértéket (negyed, nyolcad) tartalmazó egyszólamú gyermekdalok és egyszerű népdalok játéka legalább pentaton, pentachord hangterjedelemben.

Olyan könnyű gyakorlatok elsajátítása, melyekben gyakran fordulnak elő üres húrok.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy népdal, illetve gyermekdal,
- Egy könnyű etűd, vagy előadási darab, melyben gyakran fordulnak elő üres húrok-lehetőleg kotta nélkül.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A tanuló ismerkedjen meg – életkorának megfelelő szinten – a gitár részeivel és felépítésével.

- Vonalak, vonalközök számozása, violinkulcs.
- Ütemvonal, kettősvonal, ismétlőjel. 2/4-es, 3/4-es, 4/4-es ütem.
- Hangértékek és szünetjelek: egész, fél, negyed, nyolcad.
- Forte és piano.
- Az ütemhangsúly.
- A megtanult törzshangok ábécés nevei.
- A húrok számozásának, valamint a jobb és balkéz ujjazatának megismerése a tanult zenei anyaggal párhuzamosan.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes testtartás, hangszer tartás és kéztartás kialakítása.
- A szabad és a ráhúzott pengetés (tirando, apoyando) megtanítása üres húrokon, továbbá az arpeggio pengetés p–i–m–a ujjakkal.
- Ostinato és dudabasszus kíséret
- Szünetek játéka az üres húrok tompításával. (Bal, majd jobb kézzel.)
- Törzshangok megtanítása az első fekvésben.
- Hangos–halk játék. Hangsúlyos hang játéka.

Ajánlott tananyag

Puskás T.: Gitáriskola
 Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola I.
 Szendrey–Karper L.: 50 magyar népdal
 Szendrey-Karper: Gitárgyakorlatok 1.
 Vass V. Gitáriskola 1.
 Suba S. Gitáriskola 1.
 Cees Hartog művei

Követelmények

Kétféle ritmusértéket (negyed, nyolcad) tartalmazó egyszólamú gyermekdalok és egyszerű népdalok játéka legalább pentaton, pentachord, hexachord hangterjedelemben.
 Népdalfeldolgozások ostinato, vagy dudabasszus kísérettel.
 Olyan könnyű darabok elsajátítása, melyekben gyakran fordulnak elő üres húrok.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy népdal, illetve gyermekdal,
- Két etűd, vagy előadási darab, melyben gyakran fordulnak elő üres húrok, - lehetőleg kotta nélkül-vagy ezek közül az egyik vizsgaanyag lehet kamaradarab.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A tanuló ismerkedjen meg a gitár részeivel és felépítésével.
- Vonalak, vonalközök számozása, violinkulcs.
- Ütemvonal, kettősvonal, ismétlőjel. 2/4-es, 3/4-es, 4/4-es ütem.
- Hangértékek és szünetjelek: egész, fél, negyed, nyolcad.
- Pontozott hangok, nyújtott és éles ritmus.

- Primo–secondo, Da Capo al Fine.
- A dinamika fogalma. Forte, mezzoforte és piano.
- Az ütemhangsúly.
- A megtanult hangok ábécés nevei, előjegyzések, módosított hangok.
- Kis– és nagyszekund.
- A húrok számozásának, valamint a jobb és balkéz ujjazatának megismerése a tanult zenei anyaggal párhuzamosan.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes testtartás, hangszertartás és kéztartás kialakítása, stabilizálása
- A szabad és a ráhúzott pengetés (tirando, apoyando) megtanítása, továbbá az arpeggio pengetés p–i–m–a ujjakkal.
- A többszólamúság megtanítása együttpengetés nélkül, majd együttpengetéssel.
- Együttpengetés két ujjal, különböző variációkban.
- Kétszólamú dallam–kiséret játék együttpengetéssel
- Szünetek játéka az üres húrok tompításával.
- Törzshangok megtanítása az első fekvésben.
- Előjegyzés nélküli modális hangsorok játéka az első fekvésben.
- Módosított hangok tanulása a zenei anyagnak megfelelően. C–dúr, G–dúr, F–dúr, a–moll, e–moll, d–moll hangsorok játéka az első fekvésben.
- Tanítsuk meg a zenei nyitás–zárás és a helyes hangsúlyok alkalmazását. Dinamikai váltás tanítása.

Ajánlott tananyag

Puskás T.: Gitáriskola
 Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola I. II.
 Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok I.
 Szendrey–Karper L.: 50 magyar népdal
 Fodor – Marnitz – Vass: Gitáros képeskönyv
 Vass V. Gitáriskola I.
 Suba S. Gitáriskola I.
 Cees Hartog művei

Követelmények

Egyszólamú népdalok eljátszása p, illetve i–m–a ujjakkal, tirando, vagy apoyando, váltott pengetéssel.

Könnyű kétszólamú népdalfeldolgozások és előadási darabok együttpengetéssel.

A többszólamúság megjelenésével – az egész tanulási folyamatban – ügyeljünk a gondos szólamvezetésre a ritmusértékek szólamonkénti pontos betartásával.

Könnyű arpeggio pengetésű etűdök, előadási darabok sok üres húrral.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy magyar népdal,
- Egy etűd, melyben megtalálható az arpeggio valamilyen formája,
- Két előadási darab, melyben megvalósul az együttpengetéses kétszólamúság, lehetőleg kotta nélkül. Vagy ebből az egyik lehet kamaradarab.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Tanítsuk meg a darabokban előforduló új ütembeosztásokat (3/8, 6/8)
- A darabokban előforduló hangnemek ismerete.
- Ismerje a tanuló a tizenhatod értékű hangot és szünetjelet, a pontozott nyolcadértéket, a triolát és a szinkópát.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Játsszon a tanuló kétoktávos F– és G–dúr skálát az első fekvésben.
- Gyakoroltassunk egy–egy húron kromatikus ujjgyakorlatokat.
- A második fekvés és az egyszerű fekvésváltás megismerése.
- A kettősfogások gyakorlása, fejlesztése.
- Az együttlpengetés és az arpeggio továbbfejlesztése könnyű kétszólamú darabokban.
- Kezdjük el az artikuláció tanítását és alkalmazását a művekben.
- Tanítsuk meg és alkalmazzuk a hangszínváltást.
- Tanítsuk meg a természetes üveghangokat a XII. érintőnél.

Ajánlott tananyag

Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola II., III.

Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok II., III.

Fodor–Marnitz–Vass: Gitáros képekönyv

Vass V. Gitáriskola 2.

Suba S. Gitáriskola 2.

Cees Hartog művei

Követelmények

Könnnyű kétszólamú darabok eljátszása.

Az arpeggio pengetés egyszerű darabokban (pl. Carulli, Carcassi, Sor).

Lapról játék az előző év nehézségi szintjén.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Egy etűd,

- Három különböző jellegű darab, lehetőleg kotta nélkül, melyből az egyik lehet kamaradarab is.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Ismerje meg a tanuló a gitár rövid történetét.
- A darabokban előforduló hangnemek ismerete.
- A darabokban előforduló összetettebb ritmusképletek ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Tanítsuk meg az ötödik fekvés hangjait.
- Játsszassuk a kétoktávos G–dúr skálát második fekvésben és a C–dúr skálát ötödik fekvésben, harmadik húrról indítva.

- Tanítsuk meg és gyakoroltassuk a legegyszerűbb kötéseket bal kézzel (elpengetés, ráütés), és alkalmazni könnyű darabokban.
- Fontos a hármashangok tanítása és gyakorlása.
- Tanítsuk meg a kis barrét 2, majd 3 húron.
- Tanítsunk egyszerű mechanikus ujjgyakorlatokat ismétlődő mozgásokkal.
- Tanítsuk meg a természetes üveghangokat az V. és VII. érintőknél.
- Fontos a sul ponticello és sul tasto játék, továbbá a dinamikai árnyalás (crescendo, diminuendo) megvalósítása.
- Kezdjük el a nem kívánt hangösszecsengések tompítását, kezdetben a domináns–tonika zárlatokban. (Pld. üres húron E–A, A–D)
- Balkéz fogás–sémával összekapcsolt arpeggio gyakorlatok tanítása és játéka az ötödik fekvésig.

Ajánlott tananyag

Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola III., IV.
 Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok II.–IV.
 Fodor–Marnitz–Vass: Gitáros képekönyv
 Repertoire gitarra (Ed. Mus. Z.14445)
 Suba S. Gitáriskola 3.
 Cees Hartog művei

Követelmények

Egy adott technikai problémát feldolgozó etűd megvalósítása (pl. kötés, kisbarré).
 Az első fekvés összekapcsolása más fekvésekkel egy mérsékelt tempójú etűdben, vagy előadási darabban.
 Könnyű táncétel jellegzetességeinek megvalósítása.
 Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző jellegű előadási darab, lehetőleg kotta nélkül, melyből az egyik lehet kamaradarab is.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A modális hangsorok ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Kezdjük el a prim és oktávhangolás tanítását üveghangokkal.
- Tanítsuk meg a hetedik fekvés hangjait.
- Kötések továbbfejlesztése (elpengetés, ráütés), és alkalmazása a darabokban. Játsszani kell könnyű ékesítéseket is (pl. előke).
- Négyeshangok bevezetése.
- A barré továbbfejlesztése. Akkord fogások kis/tört barréval.
- Transzponáltassuk a G–dúr skálát a hetedik fekvésig.
- Folytassuk a nem kívánt hangösszecsengések tompításának tanítását.
- Balkéz fogás–sémával összekapcsolt arpeggio gyakorlatok továbbfejlesztése a hetedik fekvésig.
- Tört–akkord játék megtanítása.

Ajánlott tananyag

Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola III.– V.
Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok IV.–VI.
Repertoire gitarra (Ed. Mus. Z.14445)
F. Sor Op. 31.–35.
Puskás: Klasszikus etűdök gitarra
Kováts: Könnyű darabok gitártanulóknak
Brouwer: Etűdök I–V.
Suba S. Gitáriskola 4.
Cees Hartog művei
Maria Linnemann művei

Követelmények

Reneszánsz, barokk táncjátékok és klasszikus darabok stílusos megszólaltatása.
Terjedelmesebb etűd megtanulása.
Rövid, könnyű XX. századi vagy kortárs darabok megtanulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab lehetőleg kotta nélkül, melyből az egyik lehet egy kamaradarab is.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Hangszertörténeti ismeretek gyarapítása.
- Harmóniai elemzés az évfolyamnak megfelelő elméleti ismeretek alapján, a tanár irányításával.
- Beszélgetés a romantikus és a XX. századi zenéről a tanult darabok alapján.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Tanítsuk meg a kilencedik fekvés hangjait.
- Kötéses díszítések továbbfejlesztése.
- Gyakoroltassuk a kromatikus skálákat és hétfokú hangsorokat egy húron, fekvésváltással.
- Mechanikus kézügyesítők folyamatos gyakorlása.
- Kezdjük el a 6 húros nagybarré tanítását.
- A tört–akkord játék továbbfejlesztése.
- Scordatura bevezetése.
- Folytassuk a nem kívánt hangösszezsengések tompításának tanítását a balkéz bevonásával is.
- Balkéz fogás–sémával összekapcsolt arpeggio gyakorlatok továbbfejlesztése a kilencedik fekvésig.
- Lényeges az ujjrendezés alapelveinek rendszeres megbeszélése.

Ajánlott tananyag

Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola IV.– V.
Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok V.–VIII.
Repertoire gitarra (Ed. Mus. Z.14445)
F. Sor Op. 31.–35.

Puskás: Klasszikus etűdök gitárra

Aguado: Etűdök I.

Marschner, Mertz, Paganini és Tarrega könnyebb darabjai.

Kováts: Könnyű darabok gitártanulóknak

Brouwer: Etűdök VI.–X.

Bartók–Szendrey: Gyermeknek–ből könnyebb tételek.

A Musica per Chitarra sorozat kiadványaiból az évfolyam nehézségi szintjének megfelelően válogatva.

Suba S. Gitáriskola 5.

Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei

Követelmények

Mérsékelt tempójú etűd, amely magasabb fekvéseket is érint.

Klasszikus táncművek (pld. Sor Walzerek) előadása.

Romantikus, (pld. Marschner: Bagatell) és XX. századi, vagy kortárs darabok (Pld. Brouwer Etűd VI–X.) eljátszása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

– Egy etűd,

– Három különböző stílusú előadási darab, melyből az egyik romantikus, XX. századi, vagy kortárs darab lehetőleg kotta nélkül.

Az egyik lehet a négy vizsgaanyagból kamaradarab.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A hangszeres és elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló formai és harmóniai elemzés.

– Ismerje fel a tanuló a főbb zenei korszakokat stílusjegyeik alapján.

– Legyen képes a zenei formák (szvit– és szonátatételek) szerkezetének felismerésére és a tempók megállapítására tanári segítséggel.

A hangszerkezelés fejlesztése

– Tanítsuk meg a háromoktávos dúr– és moll skálákat (E–dúr, e–moll).

– Stabilizáljuk, erősítsük meg a nagybarrét.

– Mechanikus kézügyesítők folyamatos gyakorlása.

– Törekedjünk a nem kívánt hangösszecsengések tompításának még differenciáltabb kivitelezésére.

– Balkéz fogás–sémával összekapcsolt arpeggio gyakorlatok továbbfejlesztése.

– Az önálló az ujjrendezés alapelveinek kialakítása.

Ajánlott tananyag

Aguado: Etűdök

Carcassi Etűdök op. 60

Giuliani: Etűdök

Nagy E. – Mosóczi M.: Gitáriskola V.

Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok VII–VIII.

Repertoire gitárra (Ed. Mus. Z.14445)

Régi spanyol muzsika

Bach – Szendrey: 20 könnyű darab

Bartók – Szendrey: Gyermekeknek
Frescobaldi: Táncok és ária variációkkal stb.
F. Sor: Etűdök op. 35, op. 31
Fodor – Marnitz – Vass: Klasszicizmus
Brouwer: Etűdök VI.–X.
Faragó: Musica Ficta
Pavlovits Dávid gitárdarabjai.
Suba S. Gitáriskola 6.
Cees Hartog művei
Maria Linnemann művei
Andrew York művei

Követelmények

Tudni kell a barokk szvit két különböző karakterű (gyors, lassú) tételét helyes tempóarányokkal játszani.

Tanuljon meg a tanuló egy terjedelmesebb, vagy élénkebb tempójú etűdöt is.

Játsszon a romantikus, XX. századi, és kortárs zeneszerzők műveiből.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

– Egy etűd,

– Három különböző stílusú előadási darab, melyből az egyik romantikus, XX. századi, vagy kortárs darab lehetőleg kotta nélkül.

A négyből az egyik lehet kamaradarab is.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatos oktatásra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen a „B” tagozatos oktatás minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– Ismerje a tanuló a 2/2, 3/8, 6/8-os ütembeosztást.

– Tanítsuk meg 3#, 2b előjegyzésig a dúr és moll hangnemeket.

– Ismerje a tanuló a dinamikai árnyalást (crescendo, diminuendo).

– Ismerje a prím, szekund, terc, kvart, kvint, oktáv hangközöket.

– Tanítsuk meg a tizenhatodértéket és –szünetet; a triolát és a szinkópát, valamint a pontozott nyolcadot.

A hangszerkezelés fejlesztése

– Rendszeresen gyakoroltassuk a kromatikus skálát az I. fekvésben.

– Tanítsuk meg a kétoktávos G–dúr skálát (üres húrok használata nélkül), különböző ritmusképletekkel is.

– Ismerni kell az I. fekvés teljes hangkészlete mellett az V. fekvés törzshangjait is.

– Játsszassunk kettős– és hármasfogásokat is.

– Kapcsoljuk össze az első fekvést más fekvésekkel is.

– Tovább kell fejleszteni az arpeggio–játékot.

- A sul ponticello és sul tasto játék megvalósítása fontos.
- Gyakoroltassuk a staccato portato és tenuto játékot is.
- Tanítsuk a hangolást, prím és oktáv hangközökkel.
- Ismertessük meg a tanulót a természetes üveghangokkal.

Ajánlott tananyag

Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola II.–IV.
 Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok II.–IV.
 Fodor–Marnitz–Vass: Gitáros képeskönyv
 Vass V. Gitáriskola 2.
 Suba S. Gitáriskola 2.

Követelmények

Az arpeggio pengetés megvalósítása egyszerű etűdben (Carcassi, Carulli, Sor).
 A dinamikai árnyalás gyakorlati megvalósítása.
 Az első fekvés más fekvéssel való összekapcsolása egyszerű etűdben vagy előadási darabban.
 A reneszánsz táncok jellegzetességeinek megfigyelése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző jellegű darab kotta nélkül.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Tanítsuk meg a modális hangsorokat, hogy a darabokban megjelenő modális fordulatokat megmutathassuk.
- Ismerni kell a dúr és moll hangsorokat 4#, 4b előjegyzésig.
- Ismertessük meg a tanulókkal a szext és szeptim hangközöket.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Fontos a fekvésváltás továbbfejlesztése; a kromatikus és diatonikus skála fekvésváltással.
- Tanítsuk meg a kétoktávos C–dúr skálát, játszassuk a G–dúr skálát különböző fekvésekben.
- Gyakoroltassuk a kötést bal kézzel (ráütés, elpengetés), különféle kombinációkkal.
- Ismertessük meg a tanulóval az előkét és az utókét.
- Tanítsuk meg a kis barré-t.
- Kezdjük el gyakoroltatni az arpeggio-játék különféle változatait.
- Gyakoroltassuk a IX. fekvés hangjait.
- Alkalmazzuk a vibratót. Fejlesszük a dinamikai árnyalás minőségét.

Ajánlott tananyag

Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola III.– V.
 Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok IV.–VI.
 Repertoire gitárra (Ed. Mus. Z.14445)
 F. Sor Op. 31.–35.
 Puskás: Klasszikus etűdök gitárra
 Kovács: Könnyű darabok gitártanulóknak
 Brouwer: Etűdök I–V.

Fodor-Marnitz-Vass:Gitáros képeskönyv
Suba S. Gitáriskola 3.

Követelmények

Barokk és klasszikus táncművek díszítése,könnyebb reneszánsz táncok tanítása.
Nehézségi szint: Brescianello, G. Sanz és könnyebb Weiss darabok, Sor: Etűdök op. 31, op. 35 sorozat és Walzerek.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző jellegű darab kotta nélkül.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Tudatosítsuk az újjrendezés alapelveit.
- Végeztessünk a tanulókkal harmóniai elemzést egyszerű darabokban, tanári segítséggel.
- Nagy -és tört barré tanítása

A hangszerkezelés fejlesztése

- Fontos a kromatikus skálák és a kézügyesítő (ujjfüggetlenítő), gyorsító gyakorlatok különböző fajtáinak gyakoroltatása.
- Tanítsuk meg a háromoktávos E–dúr skálát.
- Fejlesszük tovább a díszítési technikát.

Ajánlott tananyag

Nagy E.–Mosóczi M.: Gitáriskola IV.– V.

Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok V.–VIII.

Repertoire gitárra (EMB Z.14445)

F. Sor Op. 31.–35.

Puskás: Klasszikus etűdök gitárra

Aguado: Etűdök I.

Marschner, Mertz, Paganini és Tarrega könnyebb darabjai.

Kováts: Könnyű darabok gitártanulóknak

Brouwer: Etűdök I.–X.

Bartók–Szendrey: Gyermekeknek–ből könnyebb művek.

Suba S. Gitáriskola 4.

Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei

Andrew York művei

Követelmények

Különböző fekvések használata etűdökben.

Könnyebb reneszánsz táncok ,barokk vagy klasszikus táncművek, romantikus vagy impresszionista darabok, illetve rövid XX. századi művek stílushű előadása.

Nehézségi szint: Aguado: Etűdök, Carcassi: Etűdök op. 60, Ponce: Prelűdök stb.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző jellegű darab kotta nélkül.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangszeres és elméleti órákon szerzett ismeretek felhasználásával önállóan végezzen a tanuló formai, és harmóniai elemzést.
- Tanulja meg a tanuló elméleti szinten a hármashang- és négyeshangzatok megfordításait.
- Tanítsuk a zenei formákat (pl. szvit, szonáta) és azok szerkezetét és a tempójellegzetességeket.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Tanítsuk meg a háromoktávos e–moll skálát, továbbá a modális hangsorokat egy húron, egy oktáv hangterjedelemben, valamint az egészhangú skálára épített különféle hangközmeneteket, változatos pengetési módokkal, kézügyesítő és gyorsaságfejlesztő gyakorlatokkal.
- A tanulóknak törekedni kell az önálló, tudatos ujjrendezés kialakítására és a gyakorlás módszerességére.

Ajánlott tananyag

Aguado: Etűdök

Carcassi: Etűdök op. 60

Giuliani: Etűdök

Nagy E. – Mosóczi M.: Gitáriskola V.

Szendrey–Karper L.: Gitárgyakorlatok VII–VIII.

Repertoire gitarra (Ed. Mus. Z.14445)

Régi spanyol muzsika

Bach – Szendrey: 20 könnyű darab

Bartók – Szendrey: Gyermekeknek

Frescobaldi: Táncok és ária variációkkal stb.

F. Sor: Etűdök op. 35, op. 31

Fodor – Marnitz – Vass: Klasszicizmus

Brouwer: Etűdök VI.–X.

Faragó: Musica Ficta

Suba S. Gitáriskola 5.

Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei

Andrew York művei

Követelmények

Játsszon a tanuló reneszánsz műveket.

Tudja előadni helyes tempóaránnnyal a barokk szvit két különböző karakterű (gyors, lassú) tételét.

Tanuljon meg a tanuló legalább egy terjedelmes etűdöt is.

Szólaltasson meg legalább egy mérsékelt tempójú romantikus művet.

Nehézségi szint: L. Milan pavane–jai, de Visée, Brescianello táncjátékei, könnyű Tarrega–, Marschner–darabok, Carcassi: Etűdök op. 60.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző jellegű darab kotta nélkül.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangszeres továbbfejlődés mellett fontos a zenei tájékozottság elmélyítése és a zenélési kedv ébrentartása.
- Szükséges a darabok szerkezeti, formai elemzése (barokk szvit, fuga, klasszikus szonáta stb.). Lényeges a darabok önálló kiválasztása és megtanulása a tanár felügyelete mellett.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Fontos a technikafejlesztés kézerősítő és gyorsaságfejlesztő gyakorlatokkal. Lényeges a hangminőség állandó javítása.
- Játszassunk kromatikus skálát; dúr, moll és modális skálákat többféle hangnemben.
- Cél: a játékbiztonság és állóképesség növelése.
- A tanuló ismerje meg a gitárjáték különleges effektusait: rasgueado, étouffé, kopogás.

Ajánlott tananyag

Carcassi: Etűdök op. 60, Capricciók

Giuliani: Etűdök

Legnani: Capricciók

Repertoire gitarra (Ed. Mus. Z.14445)

Dowland: Tánccok és Fantáziák

Bach: Sonate e Partite könnyebb tételei

Bach: Lantművek (Sárközy) könnyebb tételei

Giuliani: Szonáta op. 15.

Napoleon Coste: Etűdök, előadási darabok

Tarrega: Mazurkák, Tango

A Musica per Chitarra Mertz kötetei

Könnnyű koncertdarabok gitarra (Mosóczi–Nagy)

Bartók–Szendrey: Gyermekeknek

Villa–Lobos: e–moll Prelűd

Brouwer: Etűdök XI–XV.

XX. századi magyar szerzők darabjai (pld. Farkas Ferenc)

Kortárs szerzők (pld. Pavlovits Dávid gitárdarabjai.)

Suba S. Gitáriskola 6.

Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei

Andrew York művei

Követelmények

Különböző karakterű, barokk táncművek előadása.

Technikafejlesztés gyors előadási darabokkal, illetve etűdökkel.

Nehézségi szint: Bach–szvit/partiták könnyebb táncművei, Legnani, Sor darabjai, Carcassi:

Etűdök op. 60, Brouwer–etűdök, Villa–Lobos–prelűdök.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző jellegű darab kotta nélkül.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

„A” tagozat

A tanuló rendelkezzen a gitárjátékhoz szükséges koncentrálóképeséssel.

Alkalmazza a tanulmányai során elsajátított zenei és technikai ismereteket. Különböző stílusú darabok önálló feldolgozásával és memorizálásával artikulált, dinamikailag árnyalt hangszerjátékot valósítson meg.

Ismerje

- a gitár hangjait, tudja hangszerét behangolni,
- a tanult anyagban előforduló tempó- és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.

Ismerje és készségszinten alkalmazza a gitárjáték alapvető technikai elemeit:

- a fekvésjátékot, fekvésváltást,
- a kis és nagy barré-t,
- a kötéseket (ráütés, elpengetés),
- a dallamjátékot apoyando és tirando pengetéssel,
- az akkordfelbontás (arpeggio) különböző formáit,
- a törtakkord megszólaltatását,
- a nem kívánt hangösszezsengések tompítását (jobb és bal kézben egyaránt).

Legyen képes különböző játékmódok megvalósítására:

- dallam akkordkísérettel (pl. Neusiedler–darabok),
- harmónia felbontásos játék (pl. Carcassi, Diabelli, Giuliani),
- egyszerű többszólamú darabokban szólamvezetés, dallamkiemelés (pl. Losy, Campion, Robert de Visée).

Rendelkezzen az egyszerű kortárs darabok (pl. Borsody, Brouwer) eljátszásához szükséges zenei alapismeretekkel és technikai készségekkel.

Repertoárjának egy részét tudja lehetőleg kotta nélkül játszani.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak koncertszerű bemutatásával:

- G–dúr, C–dúr skála 2 oktávon, háromoktávós E–dúr skála, repetíciós pengetéssel is, kromatikus skálák, arpeggio–gyakorlatok,
- 2 etűd (pl. Carcassi: Etűdök op. 60),
- 1 vagy 2 reneszánsz vagy barokk mű,
- XX. századi művek (pl. Bartók – Szendrey).

A választott etűdök tartalmazzanak egymástól eltérő technikai feladatokat.

A teljes anyagot kotta nélkül kell előadni.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Gitár főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc
„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy klasszikus etűd; Sor: Op. 31., Op. 35., Carcassi: Op. 60./2., 3., 6., 7. etűdök nehézségi szintjén.
– Három különböző stílusú előadási darab a következő nehézségi szinteken:
Reneszánsz zene: pld. Reneszánsz magyar táncok gitárra (Edition Simonffy 151)
Barokk zene: pld. Brescianello, Weiss táncjátéka, Bach: Notenbüchlein für A. M. Bach átiratai (Nagy–Mosóczi: Gitáriskola V., Szendrey: Gitárgyakorlatok V. kötet.)
Klasszikus zene: pld. Carulli: Larghetto alla siciliana (Nagy–Mosóczi: Gitáriskola V./78.)
Carcassi: Capriccio (Nagy–Mosóczi: Gitáriskola V./50.) Sor: Allegretto (Szendrey: Gitárgyakorlatok VI./1.)
Romantikus zene: pld. Marschner: Bagatelle (Nagy–Mosóczi: Gitáriskola V./79.)
XX. századi / Kortárs zene; Bartók–Szendrey: Gyermeknek–ből könnyebb darabok: 1–5., 10. (EMB Z.7495) (Szendrey: Gitárgyakorlatok V. kötet) Kovács: Rövid darabok gitártanulóknak I./5., 8. (EMB Z. 8883) (Nagy–Mosóczi: Gitáriskola IV./48.) Brouwer: Estudios sencillos I–X. nehézségi szintjén. Suba S. Gitáriskola 6. nehézségi szintjén

„B” tagozat

– Egy klasszikus etűd; Carcassi: Op. 60./8.–17. etűdök nehézségi szintjén.
– Három különböző stílusú előadási darab a következő nehézségi szinteken:
Reneszánsz zene: pld. Luis Milan: 6 Pavane
Barokk zene: pld. J. Dowland: Seven Pieces, Robert de Visée: d–moll Szvit tételei, Bach: Sonate e Partite, Lantművek könnyebb tételei.
Klasszikus zene: pld. Sor: Menüettek, Keringők, Giuliani: C–dúr Szonáta op. 15.
Romantikus zene: pld. Tarrega könnyebb darabjai (Mazurkák)
XX. századi / Kortárs zene; Bartók–Szendrey: Gyermeknek–ből 6., 13., 17., 21. (EMB Z.7495) (Szendrey: Gitárgyakorlatok V. kötet) Kovács: Rövid darabok gitártanulóknak I., II. (EMB Z. 8883, Z. 12065) Brouwer: Estudios sencillos VI–XV. nehézségi szintjén.

A vizsga értékelése

– megfelelés az előírt követelményeknek,
– technikai felkészültség,
– helyes test– és hangszertartás,
– hangszerkezelés,
– artikulációk és díszítések alkalmazása,
– helyes ritmus és tempó,
– előadásmód,
– a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
– memória,
– állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A kottaolvasási készség továbbfejlesztése. Szólamvezetés elemzése egyszerűbb reneszánsz fantáziákban.

A hangszerkezelés fejlesztése

– Az alapfok évfolyamain megszerzett technikai készségek esetleges hiányosságainak pótlása, kéztartás(ok) szükség szerinti korrigálása.

Ajánlott tananyag

Carcassi: Op. 60

Sor: Etűdök Op.29.

Adrian Le Roy: Fantáziák és táncok

Losy, Roncalli, Brescianello többtétéles művei

Carcassi, Carulli, Giuliani szonátatétélei.

Ponce: Prelűdök

Brouwer: Etűdök XI–XX.

Könnyű kortárs művek (Farkas, Sári, Szokolay, Kováts, Koshkin)

Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei

Andrew York művei

Követelmények

A tanuló legyen képes a technikai és zenei felkészültségének megfelelő darabokban a szólamvezetések pontos megvalósítására.

Igényszint támasztása a játéktisztaság tökéletesítésére, különös tekintettel a tompításokra.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

– Egy etűd

– Három különböző stílusú előadási darab , melyből az egyik lehet kamaradarab is.

8. évfolyam“A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– Mélyítsük el a tanuló ismereteit a barokk zenében. (Szvit, fantázia)

– Elevenítsük fel ismereteit a klasszikus formában. (Szonáta és rondóforma)

A hangszerkezelés fejlesztése

– Az alapfok évfolyamain megszerzett technikai készségek továbbfejlesztése.

– Skálagyorsítás, az arpeggio gyakorlatok gyorsítása.

– Bonyolultabb ujjfüggetlenítő gyakorlatok.

Ajánlott tananyag

Carcassi: Etűdök Op. 60

Sor: Etűdök Op. 29.

Giuliani: Etűdök Op. 48.

Brouwer: Etűdök, könnyebb előadási darabok

Mudarra és Narvaez fantáziák

Bach: Lantművek tételei

Weiss: Szvit tételek

Sor: Menüettek

Ponce: Prelűdök
Villa-Lobos: Prelűdök
Bartók–Szendrey: Gyermekeknek
Kortárs zene a technikai szintnek megfelelően.
Cees Hartog művei
Maria Linnemann művei
Andrew York művei

Követelmények

A tanuló ismerje a játszott művek szerkezetét, stílusjegyeit.
Az előadásmód fejlesztése a zenei tartalom egyre színesebb megszólaltatásának irányába.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab, melyből az egyik lehet kamaradarab is.

9. évfolyam“A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Ismertessük meg a tanulót a variációs művek jellegzetességeivel (barokk, klasszikus)
- Fejlesszük készségeit a romantikus és impresszionista művek előadásának terén.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tanult gyakorlatok rendszeres ismételése, a hiányosságok pótlása.
- Gyorsaságfejlesztő gyakorlatok.

Ajánlott tananyag

Sor: Etűdök Op. 29

Coste: Etűdök Op. 38.

Tarrega, Sagreras, Pujol etűdök.

Bach: Lantszvitek, csellószvit–átiratok tételei.

Diabelli: Szonáták

Giuliani és Sor könnyebb variációs művei.

Lauro: Vals-ok

Barrios kisebb művei.

Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei

Andrew York művei

Követelmények

Legyen képes a tanuló többtétéles, változatos karakterű művek kifejező előadására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab, melyből az egyik lehet kamaradarab is.

10. évfolyam“A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Mélyítsük el a tanuló tudását a modern művek jellegzetességeiben.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az esetleges technikai hiányosságok pótlása.
- A tanult gyakorlatok tökéletesítése és gyorsítása.
- Nehezebb ügyesítő gyakorlatok a technikai elemek kombinálásával.
- Tanítsuk a modern művekben előforduló hangeffektusokat.

Ajánlott tananyag

Sagreras, Pujol, Villa–Lobos etűdök

Reneszánsz táncok és fantáziák

Bach: Lantszvittek, csellószvit–átiratok tételei

Giuliani, Sor és Coste szonáták, variációk

Albeniz, Barrios, Tarrega, Torroba, Turina darabjai

Villa–Lobos: Choros

Leo Brouwer, Nikita Koshkin gitárdarabjai

Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei

Andrew York művei

Követelmények

Legyen képes a tanuló többtételű, változatos karakterű művek kifejező előadására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab ,melyből az egyik lehet kamaradarab is.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A kottaolvasási készség továbbfejlesztése.
- Szólamvezetés elemzése reneszánsz és barokk művekben.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az alapfok évfolyamain megszerzett technikai készségek esetleges hiányosságainak pótlása, kéztartás(ok) szükség szerinti korrigálása.
- Mechanikus ügyesítő, erősítő és gyorsító gyakorlatok kibővítése.

Ajánlott tananyag

Carlevaro: Serie didactica para guitarra

Scott Tennant: Pumping nylon

Carcassi: Op. 60

Sor: Etűdök Op.29.

Adrian Le Roy: Fantáziák és táncok
Losy, Roncalli, Brescianello többtétéles művei
Carcassi, Carulli, Giuliani szonátatételei.
Ponce: Prelűdök
Brouwer: Etűdök XI–XX.
Könnyű kortárs művek (Farkas, Sári, Szokolay, Kováts, Koshkin)
Cees Hartog művei
Maria Linnemann művei
Andrew York művei

Követelmények

A tanuló legyen képes a technikai és zenei felkészültségének megfelelő darabokban a szólamvezetések pontos megvalósítására.
Igényszint támasztása a játéktisztaság tökéletesítésére, különös tekintettel a tompításokra.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Mélyítsük el a tanuló ismereteit a barokk zenében. (Szvit, partita, fantázia, fuga)
- Elevenítsük fel ismereteit a klasszikus formában. (Szonáta és rondóforma)
- Részletesen elemezzünk egy klasszikus szonátatételt.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az alapfok évfolyamain megszerzett technikai készségek továbbfejlesztése.
- Skálagyorsítás, az arpeggio gyakorlatok gyorsítása.
- Bonyolultabb ujjfüggetlenítő gyakorlatok.
- Mechanikus ügyesítő, erősítő és gyorsító gyakorlatok kibővítése.

Ajánlott tananyag

Carlevaro: Serie didactica para guitarra
Scott Tennant: Pumping nylon
Carcassi: Etűdök Op. 60
Sor: Etűdök Op. 29.
Giuliani: Etűdök Op. 48.
Brouwer: Etűdök, előadási darabok
Mudarra és Narvaez fantáziák
Bach: Lantművek tételei
Weiss: Szvit tételek
Sor: Menüettek
Ponce: Prelűdök
Villa-Lobos: Prelűdök
Bartók–Szendrey: Gyermeknek
Kortárs zene a technikai szintnek megfelelően.
Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei
Andrew York művei

Követelmények

A tanuló ismerje a játszott művek szerkezetét, stílusjegyeit.
Fejlődjön játéka a zenei tartalom egyre színesebb megszólaltatásának irányába.
Legyen képes adottságainak megfelelően intenzív zenei gesztusok megvalósítására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab kotta nélkül.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Ismertessük meg a tanulót a variációs művek jellegzetességeivel (barokk, klasszikus)
- Fejlesszük készségeit a romantikus és impresszionista művek előadásának terén.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tanult gyakorlatok rendszeres ismétlése, a hiányosságok pótlása.
- Gyorsaságfejlesztő gyakorlatok.
- Erősítő gyakorlatok a kéz állóképességének növelésére.

Ajánlott tananyag

Carlevaro: Serie didactica para guitarra

Scott Tennant: Pumping nylon

Sor: Etűdök Op. 29

Coste: Etűdök Op. 38.

Tarrega, Sagreras, Pujol etűdök.

Bach: Lantszvitek, csellószvit-átiratok

Weiss: Passacaglia

Diabelli: Szonáták

Giuliani és Sor könnyebb variációs művei.

Lauro: Vals-ok

Barrios művei.

Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei

Andrew York művei

Követelmények

Legyen képes a tanuló többtétéles, változatos karakterű művek kifejező előadására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab kotta nélkül.

10. évfolyam “B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– Mélyítsük el a tanuló tudását a modern művek jellegzetességeiben.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az esetleges technikai hiányosságok pótlása. A tanult gyakorlatok tökéletesítése és gyorsítása
- Nehezebb ügyesítő gyakorlatok a különböző technikai elemek kombinálásával.
- Személyre szabott bemelegítési szisztéma kidolgozása.
- A modern művekben előforduló hangeffektusok megszólaltatásának tökéletesítése.

Ajánlott tananyag

Carlevaro: Serie didactica para guitarra

Scott Tennant: Pumping nylon

Luigi Biscaldi: Esercizi speciali di virtuosismo

Sagreras, Pujol, Villa–Lobos etűdök

Reneszánsz táncok és fantáziák kapodaszter használatával is.

Bach: Lantszvittek, csellószvit–átiratok tételei.

Giuliani, Sor és Coste szonáták, variációk.

Albeniz, Barrios, Tarrega, Torroba, Turina darabjai

Villa–Lobos: Choros, Preludes

Különböző hangeffektusokat tartalmazó XX. Századi, vagy kortárs darabok (pld. Brouwer, Patachich Iván gitárdarabjai.)

Cees Hartog művei

Maria Linnemann művei

Andrew York művei

Követelmények

A tanuló legyen képes hangszertechnikájának önálló fejlesztésére.

Gazdag hangszínek és karakterek megvalósítására.

Többtételes szvit vagy szonáta megtanulására.

Könnyebb barokk versenymű egy tételének előadására.

A kortárs zenében előforduló hangeffektusok kivitelezésére.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab kotta nélkül.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

„A” tagozat

A tanuló legyen képes tanulásának önálló folytatására, a zenei önképzés megvalósítására.

Legyen olyan hangszerkezelési képességek birtokában, mely alkalmassá teszi az amatőr társas zenélésben felszabadult, aktív részvételre.

„B” tagozat (Az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló jusson olyan hangszeres és előadói készségek birtokába, mely elérhetővé teszi számára a zenei pálya választásának lehetőségét, továbbtanulást magasabb iskolatípusokban.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Gitár főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy etűd; Carcassi: 25 Etűd op. 60 (EMB 12091) nr. 19., 20., 23., F. Sor op. 29 (Universal) nr. 1., Aguado: Etűdök II. kötetből (EMB 12378) nr. 9., 11., 12., Giuliani: 24 etűd op. 48 (EMB 12963) nr. 20., 21., Leo Brouwer VI–XV. nehézségi szintjén.

– Két különböző stílusú előadási darab, melyből az egyik lehet többszólamú; reneszánsz és barokk darabok; John Dowland: Táncok és Fantáziák (EMB 8769), J. S. Bach: Könnyű táncszüittei, Lantszvitok (EMB 13184), klasszikus és romantikus darabok: F. Carulli (EMB 8821), Giuliani (EMB 12182, EMB 8931, EMB 8932), F. Sor művei (EMB 8799, 14445 kötetben, Ricordi, Universal); Carulli, Johann Kaspar Mertz: Románc (EMB 13519 kötetben), F. Tarrega: Marieta, Rosita; XX. századi szerzők: Leo Brouwer, Farkas Ferenc (EMB 6303), Villa-Lobos: Prelud II. V. nehézségi szintjén

– Egy kamaramű.

A kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Egy etűd; Carcassi: 25 Etűd op. 60 (EMB 12091) nr. 24., 25.; F. Sor: Zwölf Etuden op. 29 (Universal) nr. 4., Giuliani: Etűdök gitárra op. 48. (EMB 12963) nr. 22., 23., 24., Villa-Lobos: Etűdök nehézségi szintjén.

– Két különböző stílusú előadási darab, melyből az egyik lehet egy szvit vagy versenymű több szüitte, vagy egy szonáta, a másik egy kortárs mű; reneszánsz szerzők: Bakfark Bálint (EMB 7031, EMB 7793, EMB 12033), J. Dowland: Luis Milan, Gaspar Sanz, Frescobaldi művei (EMB 13248), J. S. Bach: Lantszvitok (EMB 13184), csellószvitok szüittei, valamint szonáták és partiták szüittei; Fernando Sor szonátái; romantikus szerzők, pl. F. Tarrega Romantikus darabok (EMB 8327) J. K. Mertz (EMB 13157, EMB 13519) továbbá Moreno-Torroba, Manuel de Falla, Isaak Albéniz, Augustin Barrios Mangoré művei; XX. századi szerzők: Leo Brouwer, Farkas Ferenc (EMB 6303), Villa-Lobos: Prelüdök, Choros nehézségi szintjén.

– Egy kamaramű; Vivaldi könnyebb versenyművei, Giuliani: Duo Concertante per flauto e chitarra, Joplin: Ragtime nehézségi szintjén.

A kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes test- és hangszertartás,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,

- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő mennyiségű és minőségű hangszer.

Legalább két darab kottatartó, két darab állítható lábzsámoly.

Félévenként egy húrkészlet minden meglévő gitárra.

Metronóm.

4.1.4 Billentyűs tanszak tantárgya

4.1.4.1 ZONGORA

A zongoratanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulókkal

- a zongora alapvető sajátosságait, felépítését, működésének elvét (kalapács–mechanika, pedálszerkezet, hangolás), akusztikai sajátosságait,
- a hangszer gazdag irodalmának legjelentősebb zeneszerzőit és előadóművészeit,
- a hangszer kialakulásának vázlatos történetét.

Alakítson ki

- a testarányoknak megfelelő elhelyezkedéssel természetes hangszerkezelést,
- megfelelő kéztartást,
- független játszóapparátust (ujjak, kar), a kezek önállóságával,
- rugalmas, laza ízületeket (váll, könyök, csukló, ujjtő),
- az adottságok alapján kiegyenlített zongoratechnikát (sima pozícióváltást, a kezek ügyes alá– és fölétevését),
- differenciált billentést, ujjvégérzetet.

Tegye képessé a tanulókat arra, hogy

- tudjon a billentyűzet teljes terjedelmében tájékozódni és azon játszani,
- tudja a zongorajáték alapelemeit, játékformáit (skála, hármashangzat, futam, kettősfogás, tremolo, trilla, díszítés), a billentésmódokat (legato, staccato, tenuto, leggiero, portato, non legato) a zenei anyaghoz alkalmazni,
- tudja a zongorapedálokat megfelelően használni,
- a mű mondanivalójának megfelelően tudja kifejező hangon, hangszínben, hangerőben, gazdagon megszólaltatni a hangszert, a zenei karaktereket megvalósítani,

Fejlessze a tanuló

- muzikalitását a hajlékony, dinamikában árnyalt dallamformálással, a dallam és kíséret viszonyának igényes kimunkálásával, billentéskultúrával,
- zenei hallását, a tiszta intonációt, a melodikus, a polifon és funkciós hallást,
- metrum– és ritmusérzékét, az egyenletes tempótartását,
- kottaolvasási készségét, lapról játékát, memóriáját,
- hangszerkezelését, technikáját az ügyesítőket, az ujjgyakorlatokat, etűdök, skálák alkalmazásával.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Az életkori és egyéni sajátosságok miatt a haladás üteme személyre szabott. Az oktatási programot és az alkalmazott tanári módszert az éneklésre, az ösztönösségre és a gyermeki alkotófantáziára alapozva kell kialakítani.

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- a hangszer vázlatos megismerése,
- tájékozódás a billentyűzeten (fehér–fekete billentyűk, regiszterek stb.),
- gyermekdalok tanulása,
- elemi ritmusképletek ismerete (belső lüktetés érzete),
- azonosság, különbözőség felismerése a feldolgozott zenei anyagban,
- az elemi szintű kottaolvasás előkészítése.

Hangszerkezelés és technika:

- készségfejlesztő játékok,
- a non legato, legato játék alapjai,
- a kézfüggetlenítés előkészítése,
- különböző kifejezésmódok, érzelmek, hangszeres megvalósítása játékos formában,
- kortárs zene játékelemeinek előkészítése,
- egyszerű gyermekdalok megszólaltatása változatos módon.

Ajánlott tananyag:

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény:

Helyes ülés mód.

Néhány mondóka, gyermekdal, dallam kifejező hangszeres megszólaltatása külön, illetve kétkezes változatban (egyszerű kísérettel)

Elemi hangszerkezelési ügyesség kialakulása.

A félévi beszámoló anyaga:

két darab (gyermek -, ill. népdalfeldolgozás) Ebből az egyik lehet négykezes mű is.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- két darab (az egyéni fejlődéstől függően adjon értékelhető keresztmetszetet az elsajátított hangszerkezelés alapelemeiről)

Az előképző első évfolyamban a beszámoló, ill. vizsga nem kötelező!

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- tájékozódás a billentyűzeten (fehér–fekete billentyűk, regiszterek stb.),
- gyermekdalok tanulása,

- elemi ritmusképletek ismerete (belső lüktetés érzete),
- azonosság, különbözőség felismerése a feldolgozott zenei anyagban,
- elemi szintű kottaolvasás.

Hangszerkezelés és technika:

- készségfejlesztő játékok,
- a non legato, legato, staccato játék alapjai,
- a kézfüggetlenítés előkészítése,
- különböző kifejezőmódok, érzelmek hangszeres megvalósítása játékos formában,
- kortárs zene játékelemeinek előkészítése,
- egyszerű gyermekdalok megszólaltatása változatos módon.

Ajánlott tananyag:

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény:

Helyes ülés mód.

Néhány mondóka, gyermekdal, dallam kifejező hangszeres megszólaltatása külön, illetve kétkézes változatban.

Elemi hangszerkezelési ügyesség kialakulása.

Kottaolvasás kezdő szinten.

A félévi beszámoló anyaga:

- Három rövid darab (ebből egy lehet négy-, ill. hatkezes mű)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Három darab (az egyéni fejlődéstől függően adjon értékelhető keresztmetszetet az elsajátított hangszerkezelés alapelemeiről)

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Az 1. évfolyam tanterve a 8 éves tanulók (általános iskola 3. évfolyam) életkori sajátosságainak figyelembevételével készült.

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- ismerkedés a zongorával (a hangszer felépítése, működése stb.),
- dallamsorok, motívumok azonosságának, hasonló részek különbözőségeinek felismerése (kérdés–felelet),
- kulcsok, előjegyzések, módosítójelek,
- ütemmutatók: 2/4, 3/4, 4/4,
- pentachord, pentaton,
- dúr és moll hangsor, vezetőhang,
- hangközök: oktáv, kvint, kvart, szekundok, tercek,
- hangjegyértékek (egész, fél, negyed, nyolcad), szünetjelek,
- nyújtópont (fél és negyed érték mellett), nyújtott, élesritmus, triola,
- kottaolvasás hangnévvel, ritmusban,
- a kottában előforduló zenei műszavak, jelzések értelmezése,
- tájékozottság a magyar gyermek– és népdalokban (sorszerkezet),
- a klasszikus zenei stílus alapjai,
- a kortárs zene néhány alapeleme, notációja,
- formálás: indítás–lezárás.

Hangszerkezelés, technika:

- helyes ülémód,
- a kar és az ujjak együttműködése, a kezek függetlenítése ritmikában, billentésben,
- a staccato és a legato játékmód különböző formái,
- a pozícióérzet, a pozíciós ujjrend kialakítása,
- az ujjalátévés előkészítése,
- pentachordok, skálajáték külön kézzel, kettősfogások, a kisakkord,
- unisono, tükörjáték, dudabasszus.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Egyszerű népdalfeldolgozások, négykezesek.

A megismert stílusokat képviselő művek kottahű megszólaltatása.

Kottaolvasás violin– és basszuskulcsban.

A tudásszintnek megfelelő zenei anyag egy részének memorizálása, az otthoni gyakorlás kialakítása.

A tanuló legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Félévi beszámoló anyaga:

- két különböző stílusú mű kotta nélkül (az egyik lehet kottából játszott négy- vagy hatkezes, illetve zongorakíséret.)

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Három mű kotta nélkül. (ebből egy XX. sz-i magyar mű)

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- az előzőekben tanultak ismételése,
- a dúr és moll hangsor szerkezete, hangközei, hármashangzat,
- tonika, domináns, szext, szeptim hangközök
- nyújtópont nyolcad után, szinkópa, triola, új ütemmutatók,
- a zenei építkezés alapkövei (periódus, visszatérés, két- és háromtagú forma),
- barokk és klasszikus táncok, azok főbb jellemvonásai,
- lapról játék egy szólamban,
- jelek, idegen kifejezések ismerete.

Hangszerkezelés, technika:

- a kezek függetlenítése (dallam és kíséret),
- dúr és moll skála, külön kézzel,
- etűdjáték (a zenei anyaghoz kapcsolódóan).

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény:

Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező különböző karakterű barokk, klasszikus, XX. századi művek.

A tananyag körülbelül fele fejből játszandó.

A tanuló legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Félévi beszámoló anyaga:

két különböző stílusú ill. karakterű mű kotta nélkül. (lehet négy- ill. hatkezes, vagy zongorakíséret. az egyik darab)

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Három különböző stílusú mű kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- az előző évek anyagának ismételése, továbbfejlesztése,
- a szubdomináns funkció, kvintkör/kvintoszlop,
- hangnemi változások megfigyelése,
- új metrumok (3/8, 6/8),

- a szonatinaforma vázlatos ismerete,
- az előforduló jelek, idegen kifejezések ismerete,
- a romantika előkészítése karakterdarabokkal,
- a zenei memória fejlesztése.

Hangszerkezelés, technika:

- kézfüggetlenítés, a polifon játék továbbfejlesztése,
- éneklő (cantabile) billentés, a pergő (leggiere) játék megalapozása a repetíció előkészítése
- skálajáték: a korábbi elemek bővítése,
- az Alberti- és a keringőbasszus előkészítése,
- pedálhasználat (utánnyomásos, előrenyomott),
- etűdjáték a zenei anyaghoz kapcsolódva,
- négykezes játék, zongorakíséret,
- lapról játék,
- a hangerő megfelelő alkalmazása,
- kortárs zene előadásának eszköztára (könyökös, tenyeres stb)

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Pontos kottaolvasás, ritmikusság, tempótartás.

Felszabadult játszóapparátus.

Az évfolyam zenei követelményeit kifejező különböző stílusok ismerete és játéka: barokk, klasszikus (triós forma vagy szonatina), karakterdarab, XX. századi mű,

A tananyag körülbelül fele fejből játszandó.

A tanuló legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Félévi beszámoló anyaga:

2 mű kotta nélkül. (az egyik lehet négy- vagy hatkezes darab, illetve zongorakíséret)

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Három különböző stílusú és karakterű mű, kotta nélkül. (ebből egy kötelezően Bartók mű)

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- az előzőek ismételése, bővítése,
- a kottakép tudatos és helyes megvalósítása, tájékozottság a fő stílusokban,
- a polifon hallás finomítása,
- új metrumok (5/8, 2/2, változó ütem), parlando játék,
- vázlatos formai, harmóniai elemzések.

Hangszerkezelés és technika:

- skálajáték több oktávon keresztül, különböző dinamikával, hármashangzat, futam, repetíció,
- a pergő technika fejlesztése, ékesítések,

- Alberti– és keringő–basszus,
- pedálhasználat (együttnyomott),
- etűdjáték a zenei anyaghoz is kapcsolódva,
- négy– és hatkezes játék, zongorakíséret,
- lapról játék.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Tudatos memorizálás.

Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező különböző stílusok ismerete és játéka: barokk, klasszikus, romantikus, XX. századi, és kortárs művek.

A tananyag körülbelül fele fejből játszandó.

A tanuló tudja a műveket megfelelő tempóban, stílusosan előadni.

Legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Félévi beszámoló anyaga:

- két különböző karakterű, illetve stílusú darab, (lehet négy, ill. hatkezes)

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Három különböző stílusú és hangulatú mű kotta nélkül, benne egy barokk mű és klasszikus szonatina tétel előadása.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- az előző évek anyagának ismételése, rendszerezése, bővítése,
- a tanult művek alapvető formái, harmóniai elemzése a tanár irányításával,
- kromatikus hangsor, dominánsszeptim, szűkített és bővített akkord,
- rondóforma.

Hangszerkezelés, és technika:

- az előző években tanult billentésmódok, játékformák tudatos alkalmazása,
- skálajáték 2–4 oktávon keresztül, kromatikus skála, hármashangzat, futam, akkord,
- etűdjáték a zenei anyaghoz is kapcsolódva,
- négy– és hatkezes játék, zongorakíséret,
- lapról játék.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény:

Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező különböző stílusú és karakterű művek előadása az évfolyamnak megfelelő szintű hangszerkezeléssel.

Önállóan megtanult művek, a tananyag körülbelül fele fejből játszandó.

A tanuló legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Félévi beszámoló anyaga:

2 különböző stílusú, ill. karakterű darab, (az egyik lehet kamaradarab)

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy barokk mű,
- Egy szonatina tétel,
- Egy előadási darab.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- variáció, invenció,
- új stílus előkészítése: impresszionizmus,
- a hangszeres és elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló önálló formai és harmóniai elemzés,
- kottában előforduló jelek, zenei műszavak ismerete.

Hangszerkezelés, és technika:

- az eddig tanultak tudatos, önálló alkalmazása,
- skálajáték, hármás– és négyeshangzat–futam, kettősfogás oktavmenet (kézalkattól függően)
- különböző billentésfajták ismerete,
- zongorapedálok használata.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény:

Természetes hangszerkezelés.

Zenei stílusismeret, a játszandó művek értelmes előadása.

Zenei karakterek megoldása.

Pedálok helyes használata.

Félévi beszámoló anyaga:

- két különböző karakterű mű, ebből egy lehet kamaramű is

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy barokk mű (J. S. Bach mű ajánlott),
- Egy szabadon választott darab. (ebből egy kotta nélkül!)

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- a dúr és a moll hangsor összefüggései, vezetőhang, hármashangzat,
- tonika, szubdomináns, domináns, kvintkör/kvintoszlop,
- új ritmusok (pontosított ritmus, triola, szinkópa), 3/8-os, 6/8-os ütemek, felütés,
- a kortárs zenei notáció ismereteinek bővítése,
- az előforduló jelek, idegen szavak ismerete,
- a tanult művek formai elemzése (két- és háromtagú forma, periódus, visszatérés),
- a formálási készség fejlesztése,
- alapfokú polifon játékkészség és hallásfejlesztés,
- lapról játék egyszerű ellenszólammal,
- karakterdarabok, a romantika előkészítése,
- parlando játékmód, zenei deklamáció.

Hangszerkezelés, technika:

- a pódiumképesség megalapozása,
- a kezek függetlenítése magasabb igénnyel ritmikában, artikulációban és dinamikában,
- skálajáték (dúr, moll), kettősfogás, kis akkord, hangzatfelbontás és –megfordítás,
- éneklő billentés (cantabile), a pergő játék előkészítése,
- pedálozás (a testi felépítéstől függően): utánnyomósos, előre nyomott, tompító pedál,
- etűdök (klasszikus és modern).

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény:

Folyamatos kottaolvasás.

A tanult zeneművek, karakterdarabok, barokk/J. S. Bach, klasszikus, Bartók és egyéb XX. századi, kortárs (köztük virtuóz jellegű) művek stílushű megszólaltatása.

A tananyag körülbelül fele fejből játszandó.

A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.

Félévi vizsga anyaga:

1 etűd illetve etűdpár

karakter, vagy könnyű bécsi klasszikus mű

népdal, vagy gyermekdal-feldolgozás, esetleg Bartók Mikrokozmosz-darab

Év végi vizsga ajánlott anyaga:

Egy barokk mű

Egy könnyű bécsi klasszikus mű,

Egy népdal– vagy gyermekdal–feldolgozás. (XX. sz-i magyar mű)

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

- az előző évek anyagának ismételése, továbbfejlesztése, bővítése,
- a polifon játék és hallás továbbfejlesztése,
- dúr és moll tonalitás, hangnemek és hangnemváltások, zárlatok felismerése,
- új ritmusok, metrumok (5/8, 2/2), változó ütem,
- a szonátaforma vázlatos ismerete,
- új stílus: romantika,
- a memória és az állóképesség fejlesztése,
- parlando játék.

Hangszerkezelés, technika:

- a kezek függetlenítése: azonos kézzel dallam és kíséret,
- éneklő legato fokozott igényvel,
- a pergő játék fejlesztése,
- skálajáték (több oktávon): az eddigi formákon kívül futam,
- a repetíció előkészítése, ékesítések,
- Alberti- és keringő-basszus,
- pedálhasználat (utánnyomósos, együttnyomósos, előre nyomott),
- etűd (klasszikus, modern),
- négy- és hatkezes játék, zongorakíséret,
- lapról játék ellenszólammal.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény:

Zongorázás könnyed folyamatossággal.

A kotta helyes olvasása és megszólaltatása.

Önállóan megtanult darabok.

Megfelelő koncentráció, a tananyag körülbelül fele fejből játszandó.

A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.

Félévi vizsga anyaga:

- etűd, illetve etűdpár
- barokk mű
- artók mű
- gy szabadon választott mű

Év vég vizsga ajánlott anyaga:

- Egy barokk mű, (ajánlott J. S. Bach mű)
- Egy bécsi klasszikus mű vagy szonatina-tétel,
- Egy karakterdarab vagy romantikus mű,
- Egy XX. századi mű.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

Az előzőek ismételése, bővítése, az ismeretek rendszerezése.

A tanult művek formai, harmóniai elemzése a tanár irányításával.

Dominánsszeptim, szűkített, bővített akkord, kromatikus hangsor.

Rondóforma, polifon művek.

Hangszerkezelés, technika:

– skálajáték 2–4 oktávon, kromatikus skála, hármás– és négyeshangzat–felbontás és

fordításai, akkord, futam,

– biztonságos kézzel megcélezott hangok, ugrások,

– a pedál differenciált alkalmazása.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Értelmes, muzikális formálás, tudatos és önálló munka.

Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező művek előadása.

Bach– vagy más barokk mű, teljes szonatina, romantikus, XX. századi (kortárs és Bartók), virtuóz jellegű művek.

A tananyag körülbelül fele kotta nélkül játszandó.

A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.

Félévi vizsga anyaga:

egy etűd

egy barokk mű

egy Bartók mű

egy szabadon választott mű

Év vég vizsga ajánlott anyaga:

-Egy barokk mű (ajánlott J. S. Bach–mű),

-Egy szonatina–tétel,

-Egy könnyű romantikus darab,

-Egy XX. századi mű.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:

– az előző évek ismereteit kiegészítve: variáció, invenció, szvit, Scarlatti szonáta,

– a zenei stílusokhoz megfelelő billentés és hangszínek alkalmazása,

– a formai tagolódás és a belső tartalom értése és éreztetése,

– a hangszeres és elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló formai és harmóniai elemzés,

– új stílus: az impresszionizmus előkészítése,

– a polifon hallás állandó jellegű művelése.

Hangszerkezelés, technika:

- az előző években tanultak önálló és tudatos alkalmazása,
- skálajáték (két kézzel, ellenmozgásban, négy oktávon keresztül),
- dominánsszeptim, szűkített szeptimakkord, futam, oktáv, tört oktáv (kézalkattól függően), tremolo,
- pedál (a darab stílusához, karakteréhez igazodó, mind önállóbb használat),

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező művek stílusos előadása.

Bach– vagy más barokk mű, Scarlatti szonáta, klasszikus szonatina vagy szonáta, romantikus, XX. századi (kortárs és Bartók) mű.

A metrum, ritmus, valamint a tempótartás pontossága.

Az anyag körülbelül fele kotta nélkül játszandó.

A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.

Félévi vizsga anyaga:

egy etűd

egy J. S. Bach mű

egy szonatina tétel

egy Bartók darab

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy barokk mű (J. S. Bach–mű),
- Egy szonatina vagy könnyű szonáta tétel,
- Egy romantikus mű,
- Egy XX. századi mű.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az eddigi ismeretek összefoglalása,
- Új stílus: az impresszionizmus,
- A hangszeres és elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló önálló formai és harmóniai elemzés.

Hangszerkezelés, technika

- Skála, hármashangzat, futam felgyorsítása
- Az eddig tanultak továbbfejlesztése fokozott igényességgel,
- Az agogika önálló alkalmazása,
- Zenei stílusjegyek alkalmazása.

Legyen képes:

- Hajlékony dallamformálásra,

- Technikájának kiegyenlítetttségét ellenőrizni,
- Hangok közötti kapcsolat megteremtésére, összefoglalására,
- A zongoramű struktúrájának megértésére és kifejezésre juttatására,
- Önálló tanulására.

Követelmény

Kottahű zongorázásra való törekvés,

Eddig tanult stílusok önálló, igényes megszólaltatása: önállóan megtanult darabok.

A tananyag körülbelül fele kotta nélkül játszandó.

A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.

Félévi vizsga anyaga:

egy etűd

egy J. S. Bach mű

egy szabadon választott darab

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Egy barokk mű,

Egy szonatina vagy szonáta tétel,

Egy romantikus darab,

Egy XX. századi vagy impresszionista mű.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

” tagozat Az „A végén

A tanuló ismerje

- hangszere alapvető sajátosságait, működési elvét (kalapács–mechanika, pedálszerkezet, húrozat, hangolás, rezonáns szekrény),
- a zongorairodalom legjelentősebb alkotóit és alkotásait,
- a kottában előforduló jeleket és zenei műszavakat, a hangszerre vonatkozó speciális utasításokra (pl. una corda, prol. ped.),
- a kortárs zenei notáció alapvető jelzéseit,
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.

Legyen képes

- természetes hangszerkezelésre és az ehhez szükséges gyakorlatok elvégzésére,
- egyenletes és helyes tempóban, pontos ritmusban zongorázni,
- tudatos, önálló gyakorlásra,
- a zongorajáték során előforduló különböző játékmódokat, játékformákat (skála, hármashangzat, futam, kettősfogás, tremolo, trilla, díszítés), billentésfajtákat (legato, staccato, tenuto, leggiero, portato, non legato) használni,
- a játszandó zongoraművek értelmes tagolására,
- a zenei karakterek megvalósítására,
- a zongorapedálok használatára (elő–, után– és együtnyomás),
- életkorának és képességeinek megfelelően a zongorázandó anyag kottahű, stílusos, dinamikailag változatos és kifejező előadására,
- az együttzenélésre (négykezes, hatkezes, kézzongorás darab, zongorakíséret).

Rendelkezzék

- biztonságos kotta– és lapról olvasási készséggel,
- adottságainak megfelelő zenei memóriával,

– képességei alapján kiművelt zenei hallással.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

– a tanulandó zenemű formáját és vázlatos harmóniai szerkezetét,

Legyen képes

– a kottában előforduló jelek, zenei műszavak és a hangszerre vonatkozó speciális utasítások (pl. una corda, prol. ped.), értelmezésére és használatára

– a kortárs zenei notáció alapvető jelzéseinek használatára

– tudatos, önálló gyakorlásra

– a zongorajáték során előforduló különböző játékmódokat, játékformákat (skála, hármashangzat, futam, kettősfogás, tremolo, trilla, díszítés), billentésfajtákat (legato, staccato, tenuto, leggiero, portato, non legato) a zenei anyaghoz alkalmazni,

Rendelkezzék

– biztos zenei memóriával és technikai tudással

Művészeti alapvizsga követelmények

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati részből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Zongora főtárgy

„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

A 4 stíusból választható 3 különböző stílusú darab, amiből lehet egy kamaramű.

– Barokk mű, lehet tánc, vagy többszólamú szerkesztést bemutató darab; Bach: 18 kis prelúdium (EMB 1879) 13, 15, 18, Händel: Válogatott darabok (EMB 4250, EMB 6990, EMB 6991, EMB 4321, EMB 13165), Telemann: Kezdők zongoramuzsikája (EMB 13452) nehézségi szintjén.

– Klasszikus szonatina vagy szonáta-tétel, könnyebb variáció; Könnyű szonatinák (EMB 2719), 15 könnyű szonáta, Szonatina album (EMB 1280), Clementi: C Op. 36 (Ricordi) Nr. 3., Haydn: D Hob. XVI/4, (Universal) Beethoven: 6 könnyű variáció egy svájci népdalra, Csúrka: Szonatina-gyűjtemény (EMB 14412) nehézségi szintjén.

– Romantikus mű; Schumann: Emlékezés (EMB 13543 kötetben), Színházi utóhangok, Csajkovszkij: Édes álmodozás (EMB 6715 kötetben), Pacsirtadal (EMB 6715 kötetben), Schubert: Táncok (EMB 13212), Keringők (EMB 7355) nehézségi szintjén.

– XX. századi mű; Bartók Béla: Mikrokozmosz III. 84 Mulatság, 90 Oroszos 91–92, Kromatikus invenció IV/97 Notturmo, Kodály: Gyermektáncok (Boosey & Hawkes) 5–10 nehézségi szintjén.

A három mű közül lehetőség szerint egy éneklő, egy pedig virtuóz jellegű legyen.

A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

Négy különböző stílusú darab:

- Barokk mű, többszólamú szerkesztésben írt darab, vagy szvit–tétel; J. S. Bach: 18 kis prelúdium (EMB 1879) 9, 16, 17, Kétszólamú invenciók (EMB 6912) C, a, F nehézségi szintjén.
 - Klasszikus szonatina vagy szonáta–tétel, variáció; 15 könnyű szonáta, Haydn: Szonáták A Hob. XVI/12, (Universal) E Hob. XVI/13, (EMB 3658 kötetben) D Hob. XVI/14, (Universal) Mozart: 6 bécsi szonatina (EMB 2395), Beethoven: Szonatinák (EMB 8648), Grazioli: G–dúr Szonáta nehézségi szintjén.
 - Romantikus mű; Schumann: Fantáziatánc (Peters), Chopin: Keringők (EMB 6787) a, h, nehézségi szintjén.
 - XX. századi mű; Bartók: Mikrokozmosz IV. 100 népdalféle, 109 Bali szigetén, Mikrokozmosz: V. 128, Dobbantós tánc, Kurtág: Játékok (EMB 8377, EMB 8378, EMB 8379) nehézségi szintjén.
- A vizsgaműsorban legyen egy éneklő és egy virtuóz jellegű darab.
A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes test– és kéztartás,
- hangminőség, billentés,
- pedálhasználat,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, hangszerkezelés fejlesztése

- A kifejezőmódok sokszínűségére való törekvés,
- A barokk (német és francia) díszítések játéka,
- A csembaló hangzás megjelenítése és billentésbeli sajátosságai,
- A teraszos dinamika megoldása.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Ismerje a főbb harmóniai elemeket.

A zongoraművek különböző karakterjegyeit, a hozzákapcsolódó hangszeres megoldásokkal.

A tananyag körülbelül egyharmadát kotta nélkül játszandó.

Félévi vagy év végi vizsga anyaga:
- két különböző stílusú mű (ebből egy kotta nélkül)

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A barokk szvit ismerete,
- A díszítések stílushű alkalmazása,
- A klasszika zenei stílusjegyeinek ismerete
- A polifon hallás fejlesztése,

Hangszerkezelés, technika fejlesztése

- Különböző legato billentésmódok alkalmazása,
- A gyorsaság fejlesztése,
- Egyenletes aprótechnika megvalósítása,
- A szabad trilla játék kialakítása.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

A skála különböző billentésmódokban történő eljátszása.

Alkalmazása a zenei stílusokban.

Zenei karakterek megvalósítása.

Félévi, illetve év végi vizsga anyaga:

- két különböző stílusú mű (ebből az egyik kotta nélkül)

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A romantika zenei stílusjegyeinek ismerete,
- A XX. századi notáció ismerete.

Hangszerkezelés, technika

- Stílusnak megfelelő zongorabillentés kialakítása, igényes pedál használata,
- Dallam és kíséret érzékeny megvalósítása,
- Legyen képes virtuózabb technikai megoldásokra.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Helyes pedálozás.

A művek értelmes előadása.
A zeneműveknek megfelelő billentésmód kialakítása.
A helyes tempók alkalmazása.

Félévi, vagy év végi vizsga anyaga:

- Egy barokk mű
- Egy szabadon választott mű

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek és hangszerkezelés fejlesztése

- A trilla játék barokk zenében beosztott, a romantikus művekben ú. n. szabad trilla,
- A romantikus szólamvezetés,
- Parlando, rubato deklamációja,
- Modális hangsorok ismerete.
- A barokk szvit tételeket,
- Modális hangsorokat.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapkultúrát művelő művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Zenei karakterek hangszín és tempóbeli megvalósítása.

Érzékeny zenei kíséret kialakítása.

A különböző billentésmódok megfelelő alkalmazása.

Stílushű előadása a műnek.

Félévi, vagy év végi vizsga anyaga:

két különböző stílusú mű (ebből egy kotta nélkül)

Továbbképző évfolyam „B” tagozat

Ezek a tanulók nem zenei jellegű tanulmányaik mellett meg akarják őrizni a zenei pálya választásának lehetőségét. Ebből következik, hogy az „A” tagozatnál bővebb, átfogóbb tananyagot kell elvégezniük.

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A barokk zene főbb stílusjegyeinek ismerete,
- Tudja a művet tanári segédlettel, elemezni,
- Ismerje fel a harmóniai összefüggéseket,
- Zenei memória fejlesztése.

Hangszerkezelés, technika

- Árnyszerkeztetésre és artikulációra való törekvés,

- Skálajáték különféle módozatai,
- A virtuóz technika alapozása.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Fokozott önállóság a darabok tanulása során.

Stílushű előadás a tempónak megfelelően.

Differenciált pedál használat.

Félévi vizsga anyaga:

három különböző stílusú és karakterű mű kotta nélkül

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Egy etűd

Egy barokk mű

Egy szonáta tétel

Egy szabadon választott mű

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A különböző tanult zenei stílusok alapvető jegyeinek ismerete,
- A XX. századi zene jellegzetes notációjának ismerete,
- Zenei memória fejlesztése.

Hangszerkezelés fejlesztése

- A „szép” halk játék technikai megoldása,
- A dallam és kíséret érzékeny megoldása,
- Technika fejlesztése skálák és etűdök alapján.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Különböző díszítések stílushű alkalmazása.

Az Alberti basszus könnyed és biztonságos játéka.

A polifon hallás érzékenysége.

A zongora hang igényes megszólalására való törekvés.

A kontrollált gyakorlás igénye.

Félévi vizsga anyaga:

- három különböző stílusú és karakterű előadása kotta nélkül

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Egy barokk mű,
- Egy szonáta tétel,
- Egy szabadon választott mű.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek és hangszerkezelés, technika

- Skálajáték, futamok, akkordtechnika fejlesztése,
- Játszott művek elemzése,
- Koncentrált gyakorlás megvalósítása,
- Alkatnak megfelelően önálló ujjrendek kialakítása.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája.

Követelmény

Árnyaltabb hangszínek megoldása, differenciált kíséret alkalmazása.

Tudatos, és érzékeny pedál használata.

Biztonságos technikai tudás.

Félévi vizsga anyaga:

- három különböző stílusú és karakterű mű kotta nélkül.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Egy barokk mű,
- Egy szonáta tétel,
- Egy szabadon választott mű.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek, hangszerkezelés, technika

- A modális hangsorok, zenei műformák ismerete,
- A különböző zenei stílushoz illő hangzásbeli, billentésbeli megoldások,
- Virtuóz technikai fejlesztés.

Ajánlott tananyag

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium által kiadott Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja című tanári kézikönyvben ajánlott kották alapján. A kiválasztás a tanár kompetenciája

Követelmény

Képes legyen a tanuló tehetségéhez mértén a mű tudatos interpretációjára.

Legyen állóképessége és biztonságos technikai tudása a tanulóknak a nagyobb zenei művek előadásához.

Félévi vizsga anyaga:

- három különböző stílusú és karakterű mű kotta nélkül.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Egy barokk mű,
- Egy szonáta tétel,
- Egy szabadon választott mű.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- hangszer múltját, irodalmát és a jelentősebb külföldi és hazai előadóművészeket (pl. Sz. Richter, Rubinstein, Fischer Annie, Cziffra György...),
- a kottában előforduló jelek és zenei műszavak pontos jelentését, különös tekintettel a zongorára vonatkozó speciális utasításokra.

Legyen képes

- technikai és zenei szempontból tudatos, önálló munkára,
- a zongorajáték során előforduló különböző játékmódokat, játékformákat (skála, hármashangzat, futam, kettősfogás, tremolo, trilla, díszítés), billentésfajtákat (legato, staccato, tenuto, leggiero, portato, non legato) a zenei anyaghoz alkalmazni,
- saját kézalkatának megfelelő ujjrendek készítésére,
- a zongorapedálok tudatos használatára,
- a zongoraművek formálására és kifejező előadására.

Rendelkezzék

- olyan zenei műveltséggel, amely képessé teszi az értékes zene befogadására,
- az együttzenélés igényével.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- a zongorázandó anyag kottahű, stílusos, dinamikailag változatos és kifejező előadására,
- skálákat, gyakorlatokat minden hangnemben játszani,
- a különböző játékformákat, játékmódokat a zenei anyagnak megfelelően alkalmazni,
- a zenei karakterek és a hozzájuk kapcsolódó billentésmódok megjelenítésére,
- dinamikailag árnyalt és kifejező hangképzésre,
- a zongorapedálok tudatos és változatos használatára.

Rendelkezzék

- megfelelő hangszeres ügyességgel, virtuozitással,
- biztos memóriával, koncentrálóképeséggel,
- megfelelő lapról olvasási készséggel.

A „B” tagozatos tanuló rendelkezzen olyan szintű zongoratudással, hogy zenei képességei alapján – adott esetben – legyen alkalmas szakirányú tanulmányok elkezdésére.

A művészeti záróvizsga követelményei

Művészeti záróvizsga részei

A vizsga gyakorlati részből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Zongora főtárgy

„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

A négy stílusból választható három különböző stílusú darab, amiből lehet egy kamaramű.

– Barokk mű, többszólamú szerkesztésű darab vagy szvit–tétel, vagy könnyebb barokk variáció; Händel: Könnyű zongoradarabok Chaconne (EMB 6991 kötetben), Scarlatti: Szonáta C K.513 h K. 377, (EMB 7817 kötetben) Bach: Francia szvit (EMB 7190) táncjátékok nehézségi szintjén.

– Klasszikus szonáta–tétel; Beethoven: Szonáta G Op. 49 (EMB 8152) no 2 I tétel, Beethoven: Szonáta G. Op. 79. (Schott); rondók, variációk, bagatellek Beethoven: Bagatelle C Op. 33 (Peters) nehézségi szintjén.

– Romantikus mű; Schumann: Kinderszenen (EMB 7146), Mendelssohn: Dalok szöveg nélkül (EMB 7354) 14., 19, Chopin: Mazurka g Op. 67 no. 2 (EMB 6877 kötetben, PWM kötetben) nehézségi szintjén.

– XX. századi mű; Bartók: Mikrokozmosz IV. 102 Felhangok, V.130 Falusi tréfa nehézségi szintjén.

A kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

Négy különböző stílusú darab, amiből lehet egy kamaramű.

– Egy barokk mű; többszólamú szerkesztésben írt darab vagy szvit–tétel; J. S. Bach: h–moll háromszólamú invenció (EMB 6913), Francia szvit (EMB 7190) Esz Allemande, Courande, Sarabande. Scarlatti: A–dúr szonáta K.453. nehézségi szintjén.

– Egy klasszikus szonáta–tétel; Haydn: Szonáta D Hob. XVI/19 (Peters), Mozart: C–dúr szonáta KV. 309 (EMB 3996 kötetben, EMB 3997 kötetben, Peters kötetben) nehézségi szintjén.

– Romantikus mű; Liszt–Zempléni: Etűd (EMB 766) 2 a, Liszt: Consolation (EMB 12697) Desz nehézségi szintjén.

– XX. századi mű; Bartók: Szonatina (EMB 117), Mikrokozmosz VI (EMB 130) Hat tánc bolgár ritmusban, Debussy: Arabesque (EMB 6029) E nehézségi szintjén.

A kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes test– és kéztartás,
- hangminőség, billentés,
- pedálhasználat,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,

- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Jó minőségű zongora vagy pianínó.

2 darab változtatható magasságú zongoraszék.

2 darab különböző magasságú zsámoly.

Metronóm.

4.1.5 Vonós tanszak tantárgyai

4.1.5.1 HEGEDŰ

A hangszerjátéknál a zenei elképzelés és az azt megvalósító technika elválaszthatatlanok. Különösen áll ez a tanulás kezdeti éveire, amikor a zenei appercepció és a hangszeres mozgásérzetek még fejletlenek, s a tanuló valóban csak azt tudja helyesen megszólaltatni hangszerén, amiről intenzív hallási élménye van.

A hegedűtanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulókkal

- hangszer lehetőségeit, irodalmát, történetét,
- a hegedű akusztikai sajátosságait,
- a hangszer hangolását,
- a hangszer és a vonó felépítését, részeit,
- a bal kéz játékára és a vonó kezelésére vonatkozó jelzéseket,
- a hangképzés főbb fizikai törvényszerűségeit,
- a különböző ritmusképletekhez szükséges vonóbeosztást,
- a zenei alapkarakterekhez tartozó vonókezelést,
- a hegedűirodalom legkiemelkedőbb alkotó– és előadóművészeit,
- a vonós hangszercsalád többi tagját.

Alakítson ki könnyed hangszerkezelést:

- megfelelő vonóvezetést, balkéz–technikát,
- helyes, test–, hangszer– és kéztartást és tudatosítsa ezeket,
- dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező hegedűhangot,
- differenciált hangindítást és hanglezárást,
- laza, egyenletes ujj– és kartechnikát,
- a kezek pontosan összehangolt mozgását.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- hangsorokat és hangzatokat különböző vonásnemekkel valamennyi húron és fekvésben,
- a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, ujj– és vonógyakorlatokat.

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a különböző vonásnemek elsajátítására,
- a pizzicato–technikára, a pergő–technikára,

- az üveghangok megszólaltatására,
- a megfelelő ujjrendek készítésére és a fekvések alkalmazására,
- a hangköz és akkordjáték sajátosságaira,
- a lapról olvasási készség fejlesztésére,
- a tudatos zenei memorizálásra,
- a művek zeneileg igényes kidolgozására,
- a rendszeres társas muzsikálásra.

Tanítsa meg a tanulókat a hangolási és a legalapvetőbb hangszer–karbantartási feladatokra

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

- A foglalkozások anyaga: gyermekdalok, versek, mondókák; a hangszeres játékot előkészítő mozgásgyakorlatok.

Készségfejlesztés

A hangszerjátékra való felkészítés fázisai, valamint a hangszerre irányuló mozgások gyakorlása

- a helyes testtartás kialakítása, tájékozódás a test és végtagok térbeli helyzetéről;
- a helyes légzés felismerése, illetve alkalmazása
- a kar és kéz alapmozgásainak kialakítása, függetlenítése;
- a hangszer tartással kapcsolatos érzetek megfigyelése, gyakorlása.

Hangszer nélkül

- emelés – ejtés (fej, kar, kéz, ujjak);
- közelítés – távolítás;
- súlyérzet;
- rotálás, tengelyfogás érzete;
- a hegedű „fészek” megismerése.

A hegedűtartás, vonótartás kialakítása:

- a hangszer pengetéssel való megszólaltatása;
- a vonóval való megszólaltatás elemi formái;
- a billentés, húrváltás, fekvésváltás játékos megalapozása.

Ajánlott tananyag:

Gyermekdalok eljátszása, egyszerűbb népdalok és a Hegedűiskola I. kötetében található egyszerűbb etűdök tanulása.

Kodály: 333 olvasógyakorlat

Forrai: Óvódás énekeskönyv

Dénes – Kállai – Lányi – Mező: Hegedűiskola I.

Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűiskola I.

Dénes – Szászné Réger J.: Hegedű ABC

Szilvay: Színes húrok I.

Követelmény

A hangszerre irányuló mozgások természetes és jó irányú mozgása

A tanulók figyelme irányuljon a hangszer szép hangon való megszólaltatására, és a tiszta intonációra való törekvésre.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egyéni fejlődéstől függően értékelhető keresztmetszet a hangszerkezelés alapelemeiről.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek

- Kottaolvasási ismeretek fejlesztése
- Egész, fél, negyed, nyolcad, és szünetei ismerete
- Módosítójelek
- Dallamsorok felismerése

Hangszerkezelés fejlesztése, készségfejlesztés

- Helyes testhelyzet, hegedűtartás kialakítása
- Billentő mozgás fejlesztése
- A két kéz helyezkedő műveleteinek fejlesztése
- Koncentrált figyelem a tiszta intonáció kialakítására
- Vonókezelési feladatok, vonóbeosztások tudatosítása

Ajánlott tananyag:

30–40 gyakorlat

Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűiskola I.

Dénes – Szászné Réger J.: Hegedű ABC

Dénes–Lányi: Hegedűiskola I. füzet

Követelmény

Tudja a tanuló önállóan elhelyezni a hangszerét és vonóját

Törekedjen a tiszta intonációra

Tudjon kottát olvasni az egyszerűbb gyakorlatoknál

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Keresztmetszet az év során tanult hangszerkezelési és zenei anyagról, egyéni fejlődéstől függően

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

- A helyes testhelyzet és a hegedűtartás kialakítása.
- A bal kar és bal kéz helyezkedő műveletei (súlyérzet, húrváltó és fekvésváltó mozgások, alkar–rotáció).
- A billentő mozgások kialakítása. Tenyérérzet.
- Intonáció a tanult hangkészletben

A helyes vonótartás (húron és húr fölött), a vonóvezetés érzetének kialakítása. Húrsík–érzet, – vonóvezetés üres húrokon és húrpárokon. Húrváltás külön vonóval és kötve.

- Vonókezelési feladatok: játék egész vonóval. A legato és détaché játékmód kialakítása. Vonóbeosztási formák a különböző ritmusképletek megszólaltatásakor.
- A szép hang iránti igény felkeltése – már a pengetés és az első vonóhúzási feladatok során.
- Hangsorok egyszerű vonásnemekkel.

Zenei ismeretek

- Kottaolvasás a tananyag hangkészletén belül.
- Metrum, mérőütés, tempó.
- Ütem: 2/4, 4/4, 3/4.
- Hangjegyértékek: az egész, fél, negyed, nyolcad és szüneteik.
- Nyújtópont a fél és a negyed érték mellett.
- Módosítójelek, előjegyzés.
- Hangközök: szekundok, tercek, tiszta kvart, kvint, oktáv ismerete.
- A hármashangzat fogalma.
- Dallamsorok formai tagolódása. Zenei összefüggések.
- Memóriafejlesztés.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Kállay – Mező: Hegedűiskola I.

Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűiskola I.

Dénes – Szászné Réger J.: Hegedű ABC

Követelmény

Sajátítsa el a természetes mozgásműveleteket, ha kell, a tanár segítségével korrigáljon.

Alakuljon ki a tanuló játékkészsége az évfolyamban megjelölt hangkészleten belül egyszerű ritmusok alkalmazásával, mérsékelt tempóban.

Olvasson folyamatosan abszolút hangnevekkel, törekedjen a tiszta intonációra.

A zeneművek nehézségi szintje pl. Haydn: Dalocska, Lully: Dal.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző jellegű tanulmány,
- Két zongorakíséretes darab lehetőleg kotta nélkül.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

A hegedűtartás és vonótartás fejlesztése.

Ujjgyakorlatok a bal kéz ügyesítésére:

- ejtő – emelő billentés;
- a húrváltó-készség fejlesztése;
- az ujjak nyújtása, csúsztatása;
- a kettősfogások egyszerű formái (terc, szext);
- a fekvésjáték és a vibrato előkészítése;
- vonókezelési feladatok:
 - a détaché játékmód fejlesztése különböző vonórészekben,
 - legato (2, 4, 8 hang kötésével is), portato, a martelé játékmód előkészítése nyugodt tempóban, éneklő jelleggel; barokk „non legato”.

A magyar népdalok játékaival kapcsolatos nehezebb vonóbeosztási formák, nagy és kis „nyújtott” és „éles” ritmus, legato.

Zenei ismeretek

- A kottaolvasás továbbfejlesztése.
- A tempó- és dinamikai jelzések ismerete.
- Egyszerű és változó ütemek.
- Hangjegyértékek: nyolcad, triola, tizenhatod
- Hangközök: szekund, terc, kvint.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Kállay – Mező: Hegedűiskola II.
Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűiskola II.
Dénes – Szászné Réger J.: Hegedű ABC
Kodály: Biciniumok

Követelmény

Alakuljon ki a tanuló játékkészsége a 4#, 4b előjegyzésű skálák hangkészletén belül.

Ismerje az új ritmusokat.

Legyen képes a détachét, legatót (2, 4, 8 hang kötését) a tanult hangkészleten belül alkalmazni.

Ismerje a dinamikára és a tempóra vonatkozó zenei kifejezéseket.

A zeneművek nehézségi szintje pl. Bartók: Betyárnóta, Rameau: Rigaudon, Schubert: Német tánc.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két etűd,
- Két zongorakíséretes darab lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

- Ujjgyakorlatok a bal kéz ügyesítésére és a helyezkedő-készség fejlesztésére az I. fekvésben
- Játékkészség a II. és III. fekvésben (a közvetítőhang szerepe).
- Kettősfogás-játék: tercek, szextek.
- Dúr és moll hangsorok, akkordfelbontások két oktávon.
- Nagy és kis détaché.
- Martelé a vonó különböző részein.
- A legato fejlesztése, vonáskombinációk.
- Akkordjáték és emelt vonás, a staccato vonások előkészítése.
- A vibrato fejlesztése.
- A hangszer önálló felhangolása.

Zenei ismeretek

- A harmincketted és a szinkópák nehezebb formái.
- Szűkített és bővített hangközök.
- A hármashangzat és fordításai.
- A dominánsszeptim hangzat.
- Tonika, szubdomináns, domináns – hangzatfűzésben.
- Kvintkör, klasszikus periódus.
- Két- és háromtagú kis formák elemzése.
- Ékesítések: előke, utóka, trilla, paránytrilla és mordent.

– Memóriafejlesztés.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Mező – Skultéty: Hegedőiskola III–IV.

Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűiskola III.

Wohlfahrt: 40 etűd op. 54 (válogatva)

Konyusz: Kettősfogások az első fekvésben

Az ajánlott irodalom jegyzékében található előadási művek.

Kodály: Biciniumok

Pejtsik: Régi kamarazene sorozat: Duók, Triók

Szervánszky: Duók Z. 3083

Mozart: 12 duó K. 487 (válogatva)

Bartók: Duók

Követelmény

A tanuló legyen képes az eddig tanult mozgásformák, vonástípusok folyamatos alkalmazására.

Ismerje a zenei ékesítések egyszerűbb módozatait: előke, utóka, mordent, trilla.

Törekedjen a tiszta intonációra az első fekvésben (szűkített és bővített hangközök).

A tanuló ismerje az egyszerű fekvésváltásokat (azonos ujjak, üres húr alatti fekvésváltások).

A zeneművek nehézségi szintje pl. Járdányi: Magyar tánc, Stanley: Allegro grazioso, Händel: Gavotte.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két etűd (különböző technikai feladatokkal)

– Két zongorakíséretes mű (lehet koncerttétel, vagy barokk, illetve klasszikus tánc-tétel), lehetőleg kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

– Az előző években jobb és bal kézzel elsajátított elemek összekapcsolása és fejlesztése.

– 1/2 fekvés, II–III. fekvés, fekvésérzet.

– A vibrato fejlesztése

– Dúr és moll skálák két oktávon, fekvésekben, fekvésváltással is.

– A kromatikus játéktechnika fejlesztése.

– Az eddig tanult vonásnemek gyorsítása, alkalmazása összetettebb feladatokban.

– A staccato játékmód, az emelt vonás fejlesztése.

– A dobott vonás (spiccato) előkészítése.

– Az akkordjáték és a kettősfogás-játék fejlesztése első fekvésben.

– A hangindítás, a vonós artikuláció fejlesztése, a fontosabb zenei karakterek megszólaltatásának megalapozása (dolce, risoluto, espressivo).

Zenei ismeretek

– A tempó- és a dinamikai jelzések bővebb ismerete.

– Ütem: 5/4, 5/8, változó ütemek.

– A teljes kvintkör.

– A játszott anyag zenei – formai és harmóniai – elemzése a tanár segítségével.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Mező – Skultéty: Hegedűsiskola III–IV.
Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűsiskola IV/A, B.
Kayser: 36 gyakorlat hegedűre op. 20, I.
Wohlfahrt: 60 etűd op. 45, vagy
Wohlfahrt: 40 etűd op. 54 (válogatva)
Konyusz: Kettősfogások az első fekvésben
Pleyel: Duók
Szervánszky: Duók Z. 3083
Mozart: Duók K. 487
Bartók: Duók
Hegedűduók kezdőknek (Vigh)
Kamarazene kezdők számára (Máriássy)
Régi kamarazene (sorozat): Duók, Triók

Követelmény

Ismerje a tanuló a 1/2 fekvést, a II. és III. fekvést, az egyszerűbb kettősfogásokat és akkordokat.
Legyen képes a fekvésekben közlekedni (közvetítőhang).
Tudja az eddig tanult vonásnemeket alkalmazni gyorsabb tempóban is.
Legyen képes az emelt vonós és staccato játékmód alkalmazására.
Ismerje a játszott zenei anyagban előforduló szakkifejezéseket.
A zeneművek nehézségi szintje pl. Zathureczky: Gyermekeknek, Farkas: Régi magyar táncok, Steibelt: Uno ballo, Mozart: Andantino.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két etűd,
- Két zongorakíséretes mű (az egyik lehet kamarazene), lehetőleg kotta nélkül.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

- Az eddig tanult fekvésekben való jártasság elmélyítése.
- A IV. és V. fekvés elsajátítása, a páros és páratlan számú fekvések egyenrangú fejlesztése.
- Kettősfogás-játék a fekvések alkalmazásával.
- A vibrato fejlesztése (egyenletesség, gyorsaság, folyamatosság).
- Az akkordjáték fejlesztése – játéka könnyebb fekvésváltásokkal is.
- Folyamatos játék dobott vonóval, könnyebb etűdanyagon.
- Az eddig tanult vonásnemek összetettebb alkalmazása, zeneileg árnyaltabbá tétele, a vonós artikuláció fejlesztése.
- Dúr és moll hangsorok, akkordfelbontások két oktávon az V. fekvésig.

Zenei ismeretek

- A hangnemkapcsolatok fokozott ismerete.
- Szűkített és bővített hármashangzat, szűkített szeptimakkord.
- A legalapvetőbb zenei karakterek: dolce, espressivo, risoluto.
- A szonátaforma tematikus és hangnemi elemzése, a barokk szvit felépítése.
- Klasszikus táncok.
- Romantikus karakterdarabok.

– Variációs forma.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Mező – Skultéty: Hegedűiskola V–VI.

Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűiskola V.

Kayser: 36 gyakorlat hegedűre op. 20, I–II.

Dont: Gradus ad Parnassum op. 38, I.

Dancla: Etűdök op. 68

Bloch: Hangsoriskola II–III.

Bartók: Duók

Mozart: Duók K. 487

XX. századi kamarazene–művek

A vonós kamarazene iskolája (Pejtsik): I. II.

Négy évszázad könnyű triói Z. 13548

A barokk triószonáta Z. 13549

Követelmény

Ismerje és játssza a dúr és moll hangsorokat (5#, 5b előjegyzésig) két oktávon keresztül az V. fekvésig.

Ismerje a IV. és V. fekvést.

Legyen képes az eddig tanult vonásnemek összetettebb alkalmazására (emelt vonó, dobott vonó, staccato), zeneileg árnyaltabbá tételére, a vonós artikuláció használatára.

Gyorsabb mozgású darabokat is szép hangon, értelmes frazeálással játsszon (bal kéz pergőtechnika).

Alkalmazzon folyamatos vibratót az éneklő jellegű műveknél.

Legyen képes az évfolyam anyagánál könnyebb műveket lapról eljátszani.

A játszandó művek nehézségi szintje pl. Bartók: Gyermekeknek, Pergolesi: Siciliano,

Beethoven: Menüett

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy etűd,

– Egy zongorakíséretes mű lehetőleg kotta nélkül

– Egy kamaramű (tanárral vagy tanuló társaival).

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

– Tájékozódás és játékkészség a VI., VII. fekvésben és félfekvésben.

– Háromoktávós hangsorok akkordfelbontásokkal.

A bal kéz mozgékonyságának sokoldalú fejlesztése:

– trilla, pergőtechnika, fekvésváltás (kettősfogásokkal is);

– természetes üveghangok.

A vibrato fejlesztése minden fekvésben.

Zenei ismeretek

– Barokk művek felépítése (szonáta, koncert).

– Szekvenciális szerkesztésmód a barokk művekben.

– Kifejező és stílusos artikuláció.

– A portamento fogalma.

– A XX. századi zene hangzásvilágának ismerete: melodikai, harmóniai sajátosságok, szerkesztési elvek ismerete a játszott művek alapján.

Ajánlott tananyag

Mazas: Études spéciales op. 36 I. füzetből válogatva,
Dénes – Lányi – Mező – Skultéty: Hegedűiskola V–VI.
Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűiskola V.
Kayser: 36 gyakorlat hegedűre op. 20, I–II.
Dont: Gradus ad Parnassum op. 38, I.
Dancla: Etűdök op. 68
Bloch: Hangsoriskola II–III.
Bartók: Duók
Mozart: Duók K. 487
XX. századi kamarazene–művek
A vonós kamarazene iskolája (Pejtsik): I. II.
Négy évszázad könnyű triói Z. 13548
A barokk triószonáta Z. 13549

Követelmény

Rendelkezzék stílustapasztalattal a barokk művek játékában és szerezzon jártasságot a bécsi klasszikus és romantikus művek terén.
Legyen kedve az önálló társas muzsikáláshoz, ambíciója új művek felkutatásához, terjessze ki érdeklődését korunk zenéje iránt.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két zongorakíséretes előadási darab, lehetőleg kotta nélkül – az egyik kamarazene is lehet.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, zenei ismeretek
A vibrato kialakítása, árnyaltabb dinamika,
A martelé játékmód fejlettebb, differenciáltabb formái.
A hegedűtartás és vonótartás fejlesztése.

Ujjgyakorlatok a bal kéz ügyesítésére:

- ejtő – emelő billentés;
- a húrváltó-készség fejlesztése;
- az ujjak nyújtása, csúsztatása;
- a kettősfogások egyszerű formái (terc, szext);
- a fekvésjáték és a vibrato előkészítése;

Vonókezelési feladatok:

- a détaché játékmód fejlesztése különböző vonórészekben, legato (2, 4, 8 hang kötésével is), portato,
 - a martelé játékmód előkészítése nyugodt tempóban, éneklő jelleggel; barokk „non legato”.
- A magyar népdalok játékával kapcsolatos nehezebb vonóbeosztási formák. Nagy és kis „nyújtott” és „éles” ritmus, legato is, valamint a szinkópa.

Zenei ismeretek

- A kottaolvasás továbbfejlesztése.
- A tempó- és dinamikai jelzések ismerete.
- Egyszerű és változó ütemek.
- Hangjegyértékek: nyolcad, triola, tizenhatod
- Hangközök: szekund, terc, kvint.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Mező – Skultéty: Hegedűiskola II.; III–IV. II. fejezet: Fekvéstanulmányok

Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűiskola II.

Schrädieck: Ujjgyakorlatok

Wohlfahrt: 40 etűd op. 54 (válogatva), vagy

Wohlfahrt: 60 etűd op. 45 (válogatva)

Követelmény

A II. és III. fekvés használata könnyebb hangnemekben. Egyszerűbb fekvésváltások, tanult zenei anyag játéka ujjrendváltozattal.

Önálló hangolás.

Hangsorok, népdalok, klasszikus etűdök és összetettebb zenei anyagok kotta nélküli előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két etűd
- Két zongorakíséretes mű kotta nélkül.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

- A fekvésérzet differenciálása, a fekvésváltás készségének fejlesztése, a II. és III. fekvés elsajátítása.
- A vibrato kialakítása, fejlesztése.
- Trilla, a kromatika intonálása, ujjfüggetlenítés.
- A kettősfogas fejlesztése a II. és III. fekvésben (fekvésváltás nélkül).
- Ismerkedés a IV. fekvéssel és a félfekvéssel.
- Hangsorok, akkordfelbontások két oktávon, a tanult fekvésekben, fekvésváltással is.
- Az eddig tanult vonások fejlesztése a vonó különböző részein, vonáskombinációk.
- Lassú, tartott hangok.
- A staccato játékmód fokozatos fejlesztése.
- Az akkordjáték és az emelt vonás előkészítése, majd alkalmazása.
- Természetes üveghangok.
- Tempótartás, a tempó fokozása.

Zenei ismeretek

- A harmincketted és a szinkópák nehezebb formái.
- Szűkített és bővített hangközök.
- A hármashangzat és fordításai.
- A dominánsszeptim hangzat.
- Tonika, szubdomináns, domináns – hangzatfűzésben.
- Kvintkör, klasszikus periódus.
- Két- és háromtagú kis formák elemzése.
- Ékesítések: előke, utóka, trilla, paránytrilla és mordent.

Memóriafejlesztés.

- alteráció, hangnemi kitérés, moduláció;
 - a főtéma, melléktéma fogalma (koncert vagy szonáta játéka kapcsán);
 - a klasszikus periódus;
- XX. századi stílusjelenségek.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Mező – Skultéty: Hegedűiskola III–IV.

Sándor – Járdányi – Szervánszky: Hegedűiskola IV/A, B (válogatva)

Sándor: Hegedűiskola III.

Wohlfahrt: 60 etűd op. 45, illetve 40 etűd op. 54 (válogatva)

Kayser: 36 gyakorlat op. 20 I. (a technikailag könnyebb etűdök: 1, 3, 5, 8)

Konyusz: Kettősfogások az első fekvésben

Az ajánlott irodalom jegyzékében található művek.

Bartók: Duók

Régi kamarazene (Pejtsik – Szász): Duók, Triók

Pleyel: Duók

Szervánszky: Duók (Z. 3083)

Követelmény

Játsszon a tanuló szép és kifejező hangon.

Billentése legyen mozgékony, rendelkezzen tapintási érzékenységgel.

Rendezzen intonációs biztonsággal a tanult fekvésekben.

Törekedjen a fekvésváltás vonóvezetéssel való ritmikai összehangoltságára.

Alkalmazza helyesen a közvetítőhangokat a gyakorlásban, a vibratot a zene kifejező megformálása során.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző jellegű technikai tanulmány – közülük az egyik klasszikus etűd
- Két zongorakíséretes mű kotta nélkül

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

- A tanult fekvésekben való játék elmélyítése, a IV–V. fekvés elsajátítása.
- Ismerkedés a VI–VII. fekvéssel (hangsorok, szekvenciális fekvésváltás–gyakorlatok).
- A páros és páratlan számú fekvések egyenrangú fejlesztése.
- A fekvések összekötése I–V. fekvésig.
- Az akkordjáték fejlesztése: egyszerre megszólaltatott háromszólamú akkordok és egyszerű négyszólamú tört akkordok tanulása.
- Hangsorok 5#–5b előjegyzésig, akkordfelbontásokkal, két oktávon.
- A pergőtechnika, trilla, zenei díszítések alkalmazása.
- A vibrato fejlesztése, kifejezésbeli gazdagítása éneklő művek előadásánál.
- Az eddig tanult vonások gyorsítása, karakterbeli gazdagítása.
- A kettősfogás–játék fejlesztése (fekvésváltással kombinálva is).

Zenei ismeretek

- A tempójelzések bővebb ismerete.
- Ütem: 5/4, 5/8, változó ütem.

- A hangnemkapcsolatok fokozott ismerete.
- Szűkített és bővített hármashangzatok, szűkített szeptimakkord.
- A rondó– és a szonátaforma főbb jellemzői.
- Alapvető zenei karakterek: dolce, espressivo, risoluto, grazioso, marcato.
- Az egészhangú skála.
- A portamento fogalma.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Mező – Skultéty: Hegedűsiskola III–IV.

Dénes– Lányi – Mező – Skultéty: Hegedűsiskola V–VI.

Sándor –Járdányi–Szervánszky: Hegedűiskola IV/A, B

Bloch: Hangsoriskola II. Z. 1767

Kayser: 36 etűd op. 20 I–II.

Dont: Gradus ad Parnassum op. 38 I.

Dancla: Etűdök op. 68 (válogatva, pl. 2, 4, 6, 1, 9.)

Az ajánlott irodalom jegyzékében található művek.

Követelmény

Játsszon a tanuló felszabadult hangszerkezeléssel, rendelkezzen karakterérzékeny vonótechnikával.

Zenei igénnyel váltson fekvést, igazodjon a játszott mű tempójához és karakteréhez.

Vibratója legyen folyamatos, alkalmazza mozgalmasabb zenei anyagon is.

Tudjon könnyebb műveket önállóan megtanulni.

Könnyebb darabokat, valamint zenekari és kamaraművek egyszerűbb szólamait tudja lapról játszani.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két különböző jellegű technikai tanulmány – közülük az egyik klasszikus etűd
- Két zongorakíséretes mű kotta nélkül.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

- A játékkészség fejlesztése I–VII. fekvésig.
- Hangsorok és akkordfelbontások három oktávon.
- A bal kéz biztonságának és minden irányú mozgékonyságának fejlesztése.
- Pergőtechnika.
- A fekvésváltás, trilla, vibrato fejlesztése, kettősfogás, természetes és mesterséges üveghang.
- A tanult vonásnemek, vonáskombinációk fejlesztése, a gyorsasági készség fokozása.
- Spiccato játék középtempóban.
- Célszerű ujjrend megválasztása a zenei kifejezés szolgálatában.

Zenei ismeretek

- A ciklikus művek felépítése, a barokk szonáta és koncert tematikus és hangnemi elemzése.
- Szekvenciális szerkesztés a barokk művekben.
- A bécsi klasszikusok játékához vezető könnyedebb játékmód kialakítása.
- Romantikus hangszeres dalok, karakterdarabok.
- Ismerkedés korunk zenéjével.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Mező – Skultéty: Hegedűiskola V–VI.

Kayser: 36 etűd op. 20 II.

Dont: Gradus ad Parnassum op. 38 II.

Dancla: Etűdök op. 68

Ševeík: Fekvésváltások op. 8

Bloch: Hangsoriskola II–III. Z. 1767–68

Feigerl: 24 gyakorlat I. (a könnyebbek közül válogatva)

Mazas: Études spéciales op. 36, I.

Régi kamarazene (Pejtsik–Szász): Duók, Triók

Bartók: Duók

Lendvay: Duók (Z. 13224)

Szokolay: Magyar gyermekdalok (két és három hegedűre) (Z. 7254)

Kiss Zs.: Duók Z. 12565

Reményi: Duók Z. 13247, (Z. 12567)

Követelmény

Memóriafejlesztés: hosszabb terjedelmű művek megtanulása fejből (etűdök is).

Az eddig tanult technikai elemeket alkalmazza a tanuló érzékeny, kifejező, a mű karakteréhez igazodó egyéni hangvételben.

Legyen képes virtuóz jellegű művek előadására

Az év folyamán több alkalommal szerepeljen hangversenyen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két etűd (közülük az egyik klasszikus etűd),

– Két zongorakíséretes mű – az egyik vagy koncert, vagy szonáta.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

A hangszerkezelés fejlesztése, ismeretek átadása

– A játékkészség fejlesztése I–VII. fekvésig.

– Hangsorok és akkordfelbontások három oktávon, terc–, szext és oktávskálák két oktávon; az ujjrendi formák bővítése a zenei kifejezés szolgálatában („kúszó ujjrend”, ujjazatos kromatika).

– A bal kéz biztonságának és minden irányú mozgékonyságának fejlesztése.

– Pergőtechnika.

– A fekvésváltás, trilla, vibrato fejlesztése, kettősfogás, természetes és mesterséges üveghang.

– A tanult vonásnemek, vonáskombinációk fejlesztése, a gyorsasági készség fokozása.

– Spiccato játék közép-tempóban.

– Célszerű ujjrend megválasztása a zenei kifejezés szolgálatában.

Zenei ismeretek

– A ciklikus művek felépítése, a barokk szonáta és koncert tematikus és hangnemi elemzése, szekvenciális szerkesztés a barokk művekben.

– A bécsi klasszikusok játékához vezető könnyedebb játékmód kialakítása.

– Romantikus hangszeres dalok, karakterdarabok.

– Ismerkedés korunk zenéjével.

– Az elérendő készség szintet az évfolyam technikai és zenei anyaga jelöli meg.

– Az értőbb, önálló előadáshoz szükséges zenei összefüggések, stílusjegyek, szakkifejezések ismeretének kibővítése.

Ajánlott tananyag

Dénes – Lányi – Mező – Skultéty: Hegedűiskola V–VI., II. rész

Bloch: Hangsoriskola II–III. Z. 1767–68

Mazas: Études speciales op. 36, I. Études brillantes op. 36 II. (a lehetőségek szerint)

Dont: 24 előkészítő gyakorlat op. 37 (a könnyebbek közül)

Kayser: 36 etűd op. 20, III.

Ševčík: Fekvésváltás op. 8

Ševčík: Trillagyakorlatok op. 7

Követelmény

A tanuló hangszerkezelése legyen perspektivikusan megalapozott.

Legyen képes tudatos helyezkedő–műveletekre a tiszta intonáció érdekében.

A fekvésváltásokat és a vibratót a zenei folyamatokba illesztve, zavartalanul tudja megoldani.

Az alapvonásokat tudja hajlékony, szép hangon játszani.

Tudjon önállóan megtanulni technikai felkészültségének megfelelő műveket, megfelelő zenei karakterekkel és dinamikai árnyalásokkal.

Alakuljon ki jártassága a technikai és zenei szempontból célszerű ujjrendek megválasztásában.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két etűd,

– Egy koncerttétel vagy egy zongorakíséretes darab (a koncerttétel helyett lehet szonáta I–II. tételt játszani) kotta nélkül.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a hangszer és a vonó felépítését, részeit, hangszerének gondozását és megóvását,
- a fontosabb tempó– és karakterjelzéseket, valamint a dinamikára vonatkozó jeleket,
- a bal kéz játékára és a vonó kezelésére vonatkozó jelzéseket,
- a hangsorok előjegyzését és ujjrendjét,
- a hangképzés főbb fiziológiai törvényszerűségeit (a vonás iránya, a vonó sebességének nyomásának és a lábtól való távolságának összefüggése),
- a gyakran előforduló ritmusképletekhez szükséges vonóbeosztást,
- a zenei alapkarakterekhez (dolce, grazioso, espressivo, risoluto) tartozó vonókezelést,
- a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.

Legyen képes

- a zenei anyagot életkora és egyéni képességei, illetve készsége szintjén kotta– és stílushűen, értelmesen tagolva, a zene folyamatát és összefüggéseit érzékeltetve, kifejezően megszólaltatni,
- ujjrenddel és vonásjelzéssel gondosan ellátott, könnyebb zenei anyagot mérsékelt tempóban lapról eljátszani,
- szokatlan nehézséget nem támasztó könnyebb művet ujjrenddel és vonásjelzéssel ellátni,

- technikai eszközeit a stílusos és kifejező játék szolgálatába állítani,
 - tájékozódni, szabad fekvésváltással közlekedni a fogólapon, törekedve az igényes intonációra,
 - az alapvonások, valamint a dallamnak, a ritmusnak, a dinamikának megfelelő vonóbeosztás alkalmazására,
 - szép hangon való, karakteres előadásra,
 - a megismert mozgások, izomérzetek felidézésére, tudatos alkalmazására.
- Kottaolvasási készsége legyen olyan szintű, hogy belső elképzelés vezesse játékát.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak koncertszerű bemutatásával:

- Háromoktávós skála, akkordfelbontásokkal,
- Két szabadon választott etűd,
- Egy versenymű saroktéttele,
- Egy barokk szonáta lassú és gyors téttele, vagy egy lassú és egy élénk tempójú előadási darab. A választott etűdök tartalmazzanak egymástól eltérő technikai feladatokat.

Művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati részből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Hegedű főtárgy

„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 10 perc

A vizsga tartalma

A” tagozat

- Egy etűd; Dénes: V–VI. Hegedűiskola (EMB 7111), vagy Dancla op. 68 (EMB 7918) 2., 9., 14., vagy Dont op. 38 (EMB 2214, EMB 2215, EMB 2216), vagy Mazas: Études speciales op. 36.1 (EMB 2244) 2., 8., 9. nehézségi szintjén.
 - Két különböző karakterű előadási darab, koncert–tétel, vagy szonáta–tétel; Beethoven: Menuett (PWM) és Trió (Peters), Rameau: Gavotte (EMB 4535 kötetben), Dancla: Variációk–sorozat, Vivaldi: G–dúr koncert (EMB, Ricordi, Peters, PWM) I. tétel, Seitz: D–dúr koncert (Peters) I. tétel, Corelli: e–moll, A–dúr szonáta (EMB 12050 kötetben, EMB 12051 kötetben, EMB 12265 kötetben) nehézségi szintjén.
- A vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Két különböző technikai követelményt tartalmazó etűd, a játék technikai biztonságának felmérésére; Dont op. 68/12., 15., Mazas: Études speciales op. 36. I (EMB 2244) 2., 7., 9., 15., 17., 18., Mazas: Études brillantes op. 36. II. (EMB 2245) nehézségi szintjén.
- Karakteretűd a zenei kifejezés felmérésére; Dont: 24 előkészítő gyakorlat op. 37 (EMB 2604), a könnyebbek szintjén.
- Egy előadási darab vagy barokk szonáta tételpár (lassú–gyors); Boyce: Matelotte (EMB 2751 kötetben), Járdányi: Magyar tánc (EMB 3236). Wieniawski: Kuyawiak (EMB 8001) nehézségi szintjén.
- Egy koncert– vagy szonáta–tétel; Komarovszkij: A–dúr koncert (Peters) I. tétel, Vivaldi: a–moll Koncert (EMB, Ricordi, Peters, PWM) I. tétel Accolay: a–moll koncert (PWM), Seitz:

g–moll koncert op. 12 no. 3 (PWM, Music Sales) I. tétel, Dancla: Concert–solo op. 77 no. 2, 3
Telemann: A–dúr szonáta, Händel: E–dúr Szonáta (EMB 12309) nehézségi szintjén.
A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok fő célja a zenei műveltség elmélyítése és a zenélési kedv ébrentartása.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A hajlékony hang kialakítása,
- Alapvonások (legato, martele, detache) kidolgozása,
- A fekvésváltás könnye alkalmazása,
- A húr váltó mozgások fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Mazas: Études speciales op. 36, I.

Mazas: Études brillantes op. 36, II.

Feigler: 24 Etüd

Kayser: Etüdök III.

Block: Hangsoriskola

Vivaldi: G–dúr Koncert

Haydn: D–dúr Koncert no.2.

Komarovszkij: A–dúr Koncert

Händel: E–dúr Szonáta

Corelli: e–moll Szonáta

Haydn: Menüett D–dúr, F–dúr

Vivaldi: Siciliano

Rubinstein: Polka

Követelmény

Legyen képes a tanuló a zenei karakterek alkalmazására, a dinamikai váltásokra, a tempók helyes megválasztására

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd
- Egy előadási darab (választható koncerttétel, szonáta vagy kamaramű) lehetőleg kotta nélkül.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Jobbkéz mozgásainak fejlesztése (különösen a vonóbeosztással kombinált vonásoknál)
- A tanuló legyen jártas a barokk zene hangzásvilágában

Követelmény

Legyen képes oldott és rugalmas billentésre a magasabb fekvésben is.

A fekvésváltás legyen könnyed és folyamatos

A tanuló tudjon tisztán intonálni a magasabb fekvésben is

Ajánlott tananyag

Mazas: Études speciales op. 36, I.
Mazas: Études brillantes op. 36, II.
Dont: 24 előkészítő gyakorlat op. 37
Kayser: 36 etűd op. 20, III.
Vivaldi: e–moll, E–dúr Koncert
Vivaldi: d–moll Kettősverseny
Stamitz: B–dúr Koncert
Händel: g–moll Szonáta
Corelli: A–dúr Szonáta
Mozart: Albumok (Dobszay)
Veracini: Largo (Remekművek sorozat)
Járdányi: Magyar tánc
Bartók: Duók

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Egy előadási darab, vagy koncert, vagy szonáta tétel lehetőleg kotta nélkül.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladat

- A korábbiakban elsajátított zenei és technikai eszközök alkalmazási készségének további finomítása
- A bécsi klasszika jellegzetes formáinak megismerése

Ajánlott tananyag

Mazas: Études speciales op. 36, II.
Feigerl: II. Füzet
Block: Skálák

Schradieck: Ujjgyakorlatok
Bach: a–moll Koncert
Mozart: D–dúr (Adelaide) Koncert
Stamik: B–dúr Koncert
Beriot: a–moll Koncert
Tartini: F–dúr Szonáta
Händel: A–dúr Szonáta
Schubert: A méh
Gluck: Melódia (Remekművek sorozat)
Wieniawsky: Legenda
Beethoven: Romanc (F dúr)
Bartók: Szonatina
Vivaldi: d–moll Kettősverseny
Stamitz: B–dúr Koncert
Händel: g–moll Szonáta
Corelli: A–dúr Szonáta
Mozart: Albumok (Dobszay)
Veracini: Largo (Remekművek sorozat)
Járdányi: Magyar tánc
Bartók: Duók

Követelmény

Legyen a tanuló intonációs biztonsága fejlett a magasabb fekvésekben is.
Tudjon hangszerén folyamatosan pergő trillát játszani.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Egy előadási darab, vagy koncert, vagy szonáta tétel lehetőleg kotta nélkül.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Zenei karakterek és a hozzá tartozó virtuózabb vonásfajta játéka,
- Gyorsabb tempójú futamok fejlesztése,
- Hangképzése a zenei kifejezést szolgálja.

Ajánlott tananyag

Mazas: Études brillante II.
Feigler: Etüdök
Block: Skálák
Schradieck: Ujjgyakorlatok
Bach: E–dúr Koncert
Mozart: G–dúr Koncert
Spohr: d–moll Koncert
Kabalevskij: C–dúr Koncert
Tartini: 12 fantázia szólóhegedűre
Locatelli: g–moll Szonáta
Bach: E–dúr Partita
Bruck: Air
Rachmanyivov: Vocalise

Bartók: Szonatina
Bartók: Román népi táncok

Követelmény

Legyen képes hangszerteknikájának önálló fejlesztésére.
Tudjon önállóan ujjazatot és vonásnemet változtatni a zenei kifejezés szolgálatában.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Egy előadási darab, vagy koncert, vagy szonáta tétel, lehetőleg kotta nélkül.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Billentés alapformáinak tudatos alkalmazása
- Húr és vonóváltás műveleteinek előkészítése, fejlesztése

Ajánlott tananyaga

Mazas: Études spéciales op. 36, I.
Mazas: Études brillantes op. 36, II.
Feigler: 24 Etűd
Kayser: Etűdök III.
Dont: Etűdök op. 37
Block: Skálaiskola
Vivaldi: a–moll, d–moll Koncert
Haydn: G–dúr Koncert
Viotti: G–dúr Koncert
Händel: g–moll, F–dúr Szonáta
Corelli: e–moll Szonáta
Dancs: Solo I., II
Vivaldi: Siciliano
Farkas: Szonatina
Bartók: Duók

Követelmény

Legyen képes a tiszta intonáció érdekében a balkéz tudatos helyezkedő műveleteire.
Tudjon alapvonásokat hajlékony, szép hangon játszani.
Legyen képes a megfelelő dinamikai váltásokra.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Két előadási darab – koncert, vagy szonáta tétel kotta nélkül.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Oldott és rugalmas billentés kialakítása,
- Könnyed és folyamatos fekvésváltás,

– Ritmikus pergőjáték.

Ajánlott tananyaga

Mazas: Études spéciales op. 36, I. II.

Feigerl: 24 Etüd

Kayser: Etüdök III.

Dont: Etüdök op. 37

Sevčík: Trilla és fekvésváltás gyakorlat

Flesch: Hangsoriskola

Bach: a–moll E–dúr Koncert

Haydn: G–dúr Koncert

Stamic: B–dúr Koncert

Händel: Szonáták

Tartini: Szonáták

Veracini: Szonáták

Brahms: A–dúr Keringő

Smetana: Hazámról

Gluck: Melódia (Remekművek)

Franceour: Sicilien és Rigaudon

Bartók: Duók

Követelmény

Legyen képes hangszerén az alsó 5 fekvésben oldott és rugalmas billentésre.

Könnyed és folyamatos fekvésváltás.

Ritmikus pergőjáték.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy etüd,

– Két előadási darab, koncert, vagy szonáta tétel kotta nélkül.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

– Kombinált vonások gyorsabb alkalmazása

– Különböző fajta dobott és emelt vonások játéka

Ajánlott tananyag

Kreutzer: 42 Etüd

Roda: 24 Caprices

Dancla: Etüdök op. 73

Sevčík: Trilla és fekvésváltás gyakorlat

Sevčík: Vonótechnika 40 variáció

Flesch: Hangsoriskola

Bach: E–dúr Koncert

Mozart: G–dúr Koncert

Spohr: d–moll Koncert

Bruch: g–moll Koncert

Tartini: g–moll Szonáta

Veracini: e–moll Szonáta

Bach: Partita

Smetana: Hazámról
Beethoven: Romanc
Kreisler: Schön Rosmaria
Bartók: Duók

Követelmény

A tanuló intonációs biztonsága terjedjen ki a fogólap egész területére.
Tudjon folyamatos pergő trillát játszani.
Legyen képes hangszerén átélni a játszott művek érzelmi tartalmát.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,
- Két előadási darab, koncert, vagy szonáta tétel kotta nélkül.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Gyors tempójú futamok,
- Kettősfogás-játékok fejlesztése (terc, szext, oktáv),
- Kromatikus skálák.

Ajánlott tananyag

Kreutzer: 42 Etűd
Roda: 24 Caprices
Hubay: Etudes de Violin
Sevčik: Trilla és fekvésváltás gyakorlat
Schrädiek: Fekvésváltásgyakorlat op.8
Vivaldi: Négy évszak-ból
Mozart: D-dúr, A-dúr koncert
Telemann: 12 Szólófantázia
Bach: E-dúr Hegedűverseny
Mozart: G-dúr Hegedűverseny
Spohr: d-moll Hegedűverseny
Bruch: g-moll Hegedűverseny
Tartini: g-moll Szonáta
Veracini: e-moll Szonáta
Bach: Partita
Smetana: Hazámról
Beethoven: Romanc (F-dúr)
Kreisler: Preludium és Allegro
De Falla: Spanyol Tánc

Követelmény

Legyen képes egyéni adottságainak megfelelően művészi szándékú kifejezésre, a gazdagabb hangszínek és karakterek megvalósítására.
Hangképzése legyen kifejező és árnyalt a zenei megformálás és hangvétel szuggesztivitásának természetes kialakítására

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy etűd,

- Két előadási darab, koncert, vagy szonáta tétel kotta nélkül.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje a tanuló és tudja alkalmazni a virtuózabb vonásfajtákat.

Legyen képes:

- a zenei kifejezés szolgálatába állítva a játék folyamata alatt is tudatosan irányítani, szabályozni hangszeres műveleteit,
- kettősfogas–meneteket kötött formában és külön vonással, détachéval is megoldani,
- egyenletes futamokat megszólaltatni,
- mindenkor kifejező és dinamikailag gazdagon árnyalt hangképzéssel játszani,
- egyéni adottságai szintjén olyan művészi szándékú kifejezés módra, amely összefüggő egységben tükrözi zenei tudása és képzelőereje fejlettségét, hangszeres felkészültségét, valamint előadókészségének érettségét.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- természetes, oldott hangszerkezelésre,
- a különböző hangsorokat 3 oktávon keresztül akkordfelbontásokkal, tisztán, ritmikusan, élénk tempóban játszani,
- különböző módon vibrálni,
- a jobb és bal kéz játékának összehangolására,
- a legfontosabb zenei alapkarakterek megjelenítésére és a hozzájuk kapcsolódó alapvonások alkalmazására,
- dinamikailag árnyalt és kifejező hangképzésre.

Rendelkezzék

- képzett hallással,
- biztos memóriával,
- koncentrálóképeséssel,
- megfelelő lapról olvasási készséggel.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati részből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Hegedű főtárgy

„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 10 perc

„A” tagozat

- Két különböző karakterű zongorakíséretes mű (barokk szonáta két tétele, vagy egy versenymű két tétele, vagy egy gyors és egy lassú tempójú előadási darab), az egyik lehet kamaramű is (pl. Bartók: Hegedűduók).

A kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta lehetőleg nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Két etűd; Mazas: Études brillantes op. 36. II., (EMB 2245) Dont: 24 előkészítő gyakorlat op. 37 (EMB 2604), Kreutzer: 42 gyakorlat (EMB 2560), Rode: 24 Caprices (EMB 2453) /2., 7., 10. nehézségi szintjén.
 - Barokk szonáta két tétele; Händel: g–moll (EMB 12309 kötetben), D–dúr (EMB 12309 kötetben), A–dúr szonáta (EMB 12309 kötetben) nehézségi szintjén.
 - Egy koncert–tétel, vagy előadási darab; Bach: a–moll (EMB 1600), E–dúr (EMB 1601), Haydn: C–dúr (Peters), Mozart: D–dúr – Adelaide, Beriot: a–moll op. 104 (Peters) koncertek 1. tétele, Raff: Cavatine (EMB 13745), Fiocco: Allegro (EMB 3558 kötetben), Beethoven: F–dúr románc (EMB 13494), Weiner: Rókatánc (EMB) nehézségi szintjén.
- A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő számú, méretű és minőségű hegedű tartozékokkal (vonó, tok, gyanta)

Hangszerenként évente legalább két garnitúra húr.

Megfelelő minőségű zongora vagy pianínó

Lehetőleg a teljes alakot visszaadó tükör

Legalább 2 darab kottatartó

Metronóm

Vizsgakövetelmények:

„A” tagozaton a félévi beszámoló, tanszaki koncert formájában, a szülők előtt történik. 2 különböző stílusú és karakterű előadási darabot kell a növendékeknek előadni, az egyik lehet kamar. Az egyik darabot kottábnól, a másikat kívülről kell előadni.

Továbbképző évfolyamokban egy alkalommal kell beszámolót, tenni, a növendék eldöntheti, hogy a félévi tanszaki koncerten, vagy az év végi vizsgán adjon számot tudásáról.

	Félévi tanszaki koncert	Év végi vizsga
HEK	2 tanulmány pengetve, vagy vonóval	2 tanulmány pengetve/vonóval, vagy 1 tanulmány+1 előadási darab
1.o.	2 előadási darab	1 etűd + 2 előadási darab
2.o.	2 előadási darab	1 etűd + 2 előadási darab
3.o.	2 előadási darab, vagy 1 előadási darab+1 kamara	1 etűd + 2 előadási darab, vagy 1 etűd + 1 előadási darab + 1 kamara
4.o.	2 előadási darab, vagy 1 előadási darab+1 kamara	1 etűd + 2 előadási darab, vagy 1 etűd + 1 előadási darab + 1 kamara
5.o.	1 előadási darab+1 kamara	1 etűd + 1 előadási darab + 1 kamara
6.o.	2 előadási darab, vagy 1 előadási darab+1 kamara	2 előadási darab, vagy 1 előadási darab + 1 kamara
		Művészeti alapvizsga
		2 előadási darab 1 előadási darab+ a kamara
TK.	1 előadási darab, vagy 1 kamara	
		Művészeti záróvizsga
		2 előadási darab vagy 1 előadási darab+ 1 kamara

„B” tagozaton a növendékek az I. és a II. félév végén fizsgán mutatják be tudásukat a teljes tanári kar előtt, mely zártkörű. A vizsgák teljes anyagát kotta nélkül kell előadni.

Az I. félévi vizsga követelménye:

2-6. évfolyamban: 2 etűd / különböző technikei feladatokat tartlamazzon/ és 1 előadási darab vagy koncert tétel vagy 6. évfolyamban szonáta I-II. tétel.

Továbbképző évfolyamokban: 2 etűd és 1 előadási darab.

4.1.5.2 GORDONKA

A gordonkatanítás célja, feladatai

Ismertesse meg a tanulókkal

- a hangszer lehetőségeit, irodalmát, történetét,
- a gordonka akusztikai sajátosságait,
- a hangszer hangolását,
- a hangszer és a vonó felépítését, részeit,
- a bal kéz játékára és a vonó kezelésére vonatkozó jelzéseket,
- a hangképzés főbb fiziológiai törvényszerűségeit,
- a gyakran előforduló ritmusképletekhez szükséges vonóbeosztást,
- a zenei alapkarakterekhez tartozó vonókezelést,
- a gordonkairodalom legkiemelkedőbb alkotó- és előadóművészeit,

- a vonós hangszer család többi tagját.

Alakítson ki könnyed hangszerkezelést:

- megfelelő vonóvezetést, balkéz–technikát,
- helyes, test–, hangszer– és kéztartást és tudatosítsa ezeket,
- dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező gordonkahangot,
- differenciált hangindítást és hanglezárást,
- laza, egyenletes ujj– és kartechnikát,
- a kezek pontosan összehangolt mozgását.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- hangsorokat és hangzatokat különböző figurációkkal és szólamszámmal valamennyi húron és fekvésben,
- a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, ujj– és vonógyakorlatokat.

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a különböző vonásnemek elsajátítására,
- a pizzicato–technikára,
- az üveghangok megszólaltatására,
- a megfelelő ujjrendek készítésére és a fekvések beosztására,
- a hangköz– és akkordjáték sajátosságaira,
- a lapról olvasási készség fejlesztésére,
- a basszus–, tenor– és violinkulcs folyamatos olvasásának kialakítására,
- a tudatos zenei memorizálásra,
- a művek zeneileg igényes kidolgozására,
- a rendszeres társas muzsikálásra.

Tanítsa meg a tanulókat a hangolási és a legalapvetőbb hangszer–karbantartási feladatokra.

Általános követelmény

A tanuló a zenei anyagot életkora, évfolyama és egyéni képességei, illetve készségei szintjének megfelelően, kotta– és stílushűen, értelmesen tagolva, a zene folyamatát és összefüggéseit érzékeltetve, kifejezően szólaltassa meg.

A képességek kibontakoztatása és a készségek fejlesztése

A hallás és a ritmusérzék fejlesztése, érzékenység a dinamikai és a hangszínbeli különbségekre.

A kottaolvasás és a lapról játszás fejlesztése.

A tudatos zenei memorizálás fejlesztése.

A zenei ízlés, a stílusérzék és a karakterek iránti érzékenység fejlesztése, a zenei fantázia kibontakoztatása.

A céltudatos és gazdaságos gyakorlási módszer kialakítása.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangszer és a vonó felépítése, részei. A hangszer és a vonó kezelésére vonatkozó jelek.
- Az A–, D–, G– és C–húr hangkészlete az első fekvés szűk fogásmódjában.

- A módosítójelek.
- A 2/4-es, 3/4-es és 4/4-es ütem.
- A fél, negyed és nyolcad hangjegyérték és a megfelelő szünetjelek.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes testtartás, hangszertartás és vonófogás kialakítása.
- A bal kéz játéka szűkfogásban egy húron.
- Pizzicato, Détaché vonás. Egyenletes sebességű vonás.
- Vonóbeosztás kétféle ritmusértéken (fél és negyed vagy negyed és nyolcad érték). Két hang kötése.

Ajánlott tananyag

Pejtsik: Gordonka ABC

Gárdián: Gordonkaiskola

Friss: Gordonkaiskola I.

Előadási darabok gordonkára I. (Csáth – Brodsky EMB 2417)

Gordonkamuzsika kezdőknek I.(EMB 6312)

Követelmény

Kétféle ritmusértéket tartalmazó gyakorlat, gyermekdal, vagy népdalfeldolgozás eljátszása egy húron.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Kétféle ritmusértéket tartalmazó gyakorlat, gyermekdal, vagy népdalfeldolgozás eljátszása egy húron.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az egész, fél, negyed és nyolcad hangjegyérték és a megfelelő szünetjelek.
- Nyújtópont a fél- és a negyedérték mellett.
- Húrváltás két szomszédos húron, két hang kötése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Egy oktáv terjedelemben két húron való játék kvintváltó népdalokon.
- Később hangsorok és hármashangzatok segítségével egyéb dallamokon.
- Bal kéz legato fejlesztése terclépésekkel.
- Egész- és részvonó használata, a vonóbeosztás alapjainak elsajátítása.

Ajánlott tananyag

Pejtsik: Gordonka ABC

Gárdián: Gordonkaiskola

Friss: Gordonkaiskola I.

Előadási darabok gordonkára I. (Csáth – Brodsky EMB 2417)

Gordonkamuzsika kezdőknek I.(EMB 6312)

Követelmény

Kétféle ritmusértéket tartalmazó gyakorlat, gyermekdal, vagy népdalfeldolgozás eljátszása két

húron.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Kétféle ritmusértéket tartalmazó gyermekdal, vagy népdalfeldolgozás eljátszása.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangszer és a vonó felépítése, részei. A hangszer és a vonó kezelésére vonatkozó jelek.
- Az első fekvés szűk fogásmódjának hangkészlete.
- A módosítójelek.
- A dúr hangsor szerkezete, hangközei.
- A 2/4-es, 3/4-es és 4/4-es ütem.
- Az egész, fél, negyed, nyolcad hangjegyérték és a megfelelő szünetjelek. Nyújtópont a fél és negyed érték mellett.
- Dallamsorok, motívumok azonosságának felismerése. A hasonló részletek különbségeinek felismerése. Indítás, befejezés.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes testtartás, hangszertartás és vonófogás kialakítása.
- A bal kéz játéka szűkfogásban egy húron. A bal kéz húr váltása.
- Pizzicato. A détaché vonásmód.
- Egész- és részvonások és ezek egyenletes sebességű összekapcsolása. 2–3–4 hang kötése.
- Egyszerű húr váltás szomszéd húrok között.
- Nyújtópontos ritmus kötve.
- C–dúr hangsor két oktávon, G–dúr, D–dúr és F–dúr hangsor egy oktávon keresztül. A hangsorok – hármashangzat – felbontásai.

Ajánlott tananyag

Pejtsik: Gordonka ABC

Gárdián: Gordonkaiskola

Friss: Gordonkaiskola I.

Lee: 40 könnyű gyakorlat op. 70 (EMB 12195)

Wojciechowska – Wilkomirski: Gamy i pasaze na wiolonczele (PWM)

Előadási darabok gordonkára I. (Csáth – Brodsky EMB 2417)

Régi zene gordonkára (Brodsky) (EMB 2452)

Gordonkamuzsika kezdőknek I. (EMB 6312)

Régi zene 2 és 3 gordonkára (EMB 7222)

Hajdu: Magyar gyermekdalok (EMB 7014)

Követelmény

Kétféle ritmusértéket tartalmazó népdal, népdalfeldolgozás, vagy előadási darab eljátszása szomszédos húrokon, egy oktáv hangterjedelemben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Kétféle ritmusértéket tartalmazó népdal, vagy népdalfeldolgozás
- Egy előadási darab zongorakísérettel, lehetőleg kotta nélkül

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hangkészlet bővítése a tágfogásban tanult hangokkal.
- A dūr és a moll hangsor szerkezete, hangközei és összehasonlításuk.
- A 2/2-es, 3/8-os és a 6/8-os ütem. A tizenhatod érték és szünetjele. A triola. Nyújtópont nyolcad érték mellett. Kettős nyújtópont. A szinkópa.
- A tanult művek formai elemzése az életkornak megfelelő szinten. Azonosság, hasonlóság és a különbség felismerése. A periódus két felének kérdés–felelet viszonya.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A bal kéz játéka tágfogásban, az előző év anyagának ritmikai, vonókezelési és terjedelmi szintjén. (A kétfajta tágfogás tanításának sorrendjét a tanár dönti el.)
- A vonókezelés fejlesztése szűkfogásos anyagon. 6–8 hang kötése. A portato vonásmód. Az egyszerű húr váltások fejlesztése. Az összetett húr váltás (arpeggio) alapjai. A barokk és a klasszikus táncok karakterének megfelelő, elválasztott hangok játéka.
- A változó sebességű vonás megalapozása (nyújtópontos fél érték és negyed érték, illetve nyújtópontos negyed érték és nyolcad érték külön vonóval). Nyújtópontos nyolcad és tizenhatod kötve.
- A dinamikai árnyalás alapjai (visszhanghatás, záróhangok diminuendója).
- Hangsorok tágfogásban az első fekvésben. Hármashangzat–felbontások és terclépések.

Ajánlott tananyag

Friss: Gordonkaiskola I–II.

Gárdián: Gordonkaiskola

Pejtsik: Gordonkaiskola II.

Lee: 40 könnyű gyakorlat op. 70 (EMB 12195)

Popper: 15 könnyű gyakorlat op. 76/I. (EMB 13409)

Sevcík – Wilkomirski: Cwiczenia na prawa reke (PWM)

Sevcík – Feuillard: Schule der Bogentechnik op. 2 (Bosworth)

Előadási darabok gordonkára II. (Csáth – Brodsky) (EMB 4480)

Repertoire Album (a Friss–iskola II. darabjai) (EMB 5958)

Gordonkamuzsika kezdőknek II. (EMB 6748)

Könnyű előadási darabok (magyar szerzők művei) (EMB 8295)

Hajdu: Magyar gyermekdalok (EMB 7015)

Klassische Stücke für den Anfang I–II. (Schott 4918–9)

Alte Meisterweisen für junge Cellisten I. (Schott 2384)

Sugár: Téma variációkkal (EMB 1540)

Gordonkaduók kezdőknek (EMB 8158)

Papp: 15 kis gordonkaduó (EMB 6722)

Bartók: 18 duo (Universal 12850)

Bréal: Leichte Stücke I–II. (Schott 6158–9)

Leichte Cello–Duette I–II. (Schott 5276–7)

Követelmény

Egy adott technikai feladatot feldolgozó 8–24 ütemes, szűkfogásos etűd (pl. Lee: 40 könnyű gyakorlat op. 70 kötetből) eljátszása.

Tágfogás (és összekapcsolása szűkfogással) népdal vagy gyermekdal keretében. 16–32 ütemes előadási darab eljátszása az évfolyamnak megfelelő szintű hangszerkezeléssel.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy etűd,
- Egy gyermekdal vagy népdal,
- Egy előadási darab zongorakísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az első fekvés teljes hangkészlete, kibővítve a fekvésjátékban megismert hangokkal.
- A változó ütem.
- A könnyebb ékesítések (előke, paránytrilla, mordent) írásmódja és ritmusa.
- A triós forma és a rondóforma.
- A tanult anyagban szereplő barokk és klasszikus táncok főbb jellegzetességeinek ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az előző évben jobb és bal kézzel külön–külön elsajátított technikai elemek összekapcsolása és fejlesztése.
- A tágfogás fejlesztése. A fekvésjáték alapjai. (Az egyes fekvések tanítási sorrendjét a tanár dönti el.) – Gyakorlatok az egyes fekvésekben. A tanult fekvések összekapcsolása az első fekvéssel, az előző évek anyagának ritmikai, vonókezelési és terjedelmi szintjén. Ujjgyakorlatok a trilla és a pergőjáték megalapozására. A könnyebb ékesítések játéka. A vibrato alapjai. Könnyű kettősfogások első fekvésben.
- Akkordpizzicato. A hűrváltás és az arpeggio fejlesztése. Az akkordjáték alapjai. Martelé vonásmód. Összetett ritmusok és a velük kapcsolatos vonóbeosztás.
- Dinamikai árnyalás, crescendo és diminuendo.
- Az első fekvésben játszható valamennyi hangsor, kibővítve a tanult fekvésekben játszható hangsorokkal. Hármashangzat–felbontások és terclépések.

Ajánlott tananyag

Friss: Gordonkaiskola II–III

Gárdián: Gordonkaiskola

Pejtsik: Gordonkaiskola II.

Somló: Tanulmányok (EMB 2138)

Popper: 15 könnyű gyakorlat op. 76/I.

Grützmacher: 12 Etudes op. 72 (EMB 13872)

Dotzauer: 113 gyakorlat I. (EMB 13486)

Baklanova: Dallamos fekvésváltó gyakorlatok (EMB 4606)

Wilkomirski: Cwiczenia na prawa reke(PWM)

Klengel: Tägliche Übungen I. (Breitkopf)

Klengel: Tägliche Übungen II. (Breitkopf)

Klengel: Technische Studien I. (Breitkopf)

Bartók: Gyermekeknek (Liebner – Halász) (EMB 2325)

Gordonkamuzsika kezdőknek III. (EMB 14037)

Alte Meisterweisen für junge Spieler (Schott 983)

Gárdonyi: Két kis rapszódia EMB 2205

Offenbach: Sechs Duos op. 49 I–II. (Schott 4646–7)

Kummer: Sechs Duos op. 156 I. (Hofmeister 30231)

Vivaldi: Concerto in Do maggiore (EMB 8941)

Követelmény

Egy adott technikai feladatot feldolgozó tágfogásos etűd (pl. Lee: 40 könnyű gyakorlat op. 70, vagy Popper: 15 könnyű gyakorlat op. 76/I. kötetből) eljátszása.

Az első fekvés összekapcsolása valamely másik fekvéssel mérsékelt tempójú, könnyű ritmusú gyakorlatokban.

Nagyobb terjedelmű (triós forma, vagy rondó) barokk, vagy klasszikus táncjáték első fekvésben, szűk- és tágfogásban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két etűd,
- Egy barokk, vagy klasszikus táncjáték zongorakísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az első négy fekvés hangkészlete. Az üres húrok oktávja üveghanggal.
- A tenorkulcs.
- A bonyolultabb ékesítések (trilla utóka nélkül és utókéval, kettős ékesítés stb.) írásmódja és ritmusa.
- A játszott anyag zenei formáinak elemzése.
- Egyszerű, egyszólamú művek harmóniavázának felismerése és elemzése a tanár irányításával.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az előző évben jobb és bal kézzel külön-külön elsajátított elemek összekapcsolása és fejlesztése.
- Nagyobb terjedelmű művek az előző év technikai szintjén.
- Játék az első négy fekvésben. A trilla és a pergőjáték fejlesztése. A bonyolultabb ékesítések játéka. A vibrato fejlesztése. A kettősfogás-játék fejlesztése.
- Az arpeggio fejlesztése a bal kéz számára nehézséget nem tartalmazó anyagon. Akkordjáték az első fekvésben. A martelé vonásmód fejlesztése. Összetett vonásnemek.
- A hangindítás és a vonós artikuláció fejlesztése, a legfontosabb zenei karakterek (dolce, espressivo, grazioso és risoluto) megszólaltatásának megalapozása.
- A dinamikai árnyalás fejlesztése.
- Hangsorok egy, illetve két oktávon az első négy fekvésben 3#, 3 b előjegyzésig (a fisz–moll kivételével). Hármashangzat-felbontások és terclépések.

Ajánlott tananyag

Friss: Gordonkaiskola II–III

Gárdián: Gordonkaiskola

Pejtsik: Gordonkaiskola II.

Somló: Tanulmányok (EMB 2138)

Popper: 15 könnyű gyakorlat op. 76/I.

Grützmacher: 12 Etudes op. 72 (EMB 13872)

Dotzauer: 113 gyakorlat I. (EMB 13486)

Baklanova: Dallamos fekvésváltó gyakorlatok (EMB 4606)

Wilkomirski: Cwiczenia na prawa reke(PWM)

Klengel: Tägliche Übungen I. (Breitkopf)

Klengel: Tägliche Übungen II. (Breitkopf)
Klengel: Technische Studien I. (Breitkopf)
Bartók: Gyermeknek (Liebner – Halász) (EMB 2325)
Gordonkamuzsika kezdőknek III. (EMB 14037)
Alte Meisterweisen für junge Spieler (Schott 983)
Gárdonyi: Két kis rapszódia (EMB 2205)
Offenbach: Sechs Duos op. 49 I–II. (Schott 4646–7)
Kummer: Sechs Duos op. 156 I. (Hofmeister 30231)
Vivaldi: Concerto in Do maggiore (EMB 8941)

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, igényes ritmikájú és fejlettebb vonókezelést igénylő etűd az első fekvésben (pl. Popper: 15 könnyű gyakorlat op. 76/I., Dotzauer – Klingenberg: 113 gyakorlat I.).

Egyszerű ritmikájú, mérsékelt tempójú etűd az első négy fekvésben (pl. a Lee–iskola, vagy a Kummer–iskola kantilénás etűdjei).

Barokk vagy klasszikus táncjáték, vagy romantikus darab stílusos előadása az első négy fekvésben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két etűd,
- Egy barokk, vagy klasszikus táncjáték zongorakísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az első négy fekvés hangkészletének tudatos rendszerezése húronként, illetve fekvésenként. Az átmeneti fekvések (V., VI., és VII.) hangkészlete az A– és a D– húron.
- A természetes üveghangok fogáshelye az első öt fekvésben, elemi tudnivalók a felhangsorról.
- Az ütemfajták, hangjegyértékek és ritmusképletek átfogó, rendszerezett ismerete.
- Az ujjrendkészítés alapelvei. A jellegzetes figurációk harmóniai elemzése, a harmóniahangok, átmenőhangok és váltóhangok megkülönböztetése, a hangnemi kitérések felismerése, az alterált hangok.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tájékozódás és a játék biztonságának fejlesztése az első négy fekvésben.
- A klasszikus zene jellegzetes vonós hangszeres figurációt tartalmazó fekvésváltó szekvenciáinak igényes kidolgozása. Az átmeneti fekvések játékának alapjai. A vibrato mozgás az átmeneti fekvésekben. A kettősfogás–játék fejlesztése.
- Az akkordjáték és az arpeggio fejlesztése. A vonós artikuláció fejlesztése, a legfontosabb zenei karakterek kifejező megszólaltatása. A könnyebb barokk szonáták stílusos megszólaltatásához szükséges vonókezelés kialakítása. A hangszín árnyalása vibratóval és vonókezeléssel.
- Dúr és moll hangsorok két oktávon keresztül 3#,3b előjegyzésig. Hármashangzat–felbontások és terclépések.

Ajánlott tananyag

Pejtsik: Gordonkaiskola II.
Lee: 40 melodische Etüden op. 31 I. (Schott 966)
Lee: Melodische und progressive
Lee: Übungen op. 131 (Schott 979)
Battanchon: 50 Studien I. (Hofmeister 7198)
Schulz: Lagenwechsel–Studien (Hofmeister)
Sevcík–Boyd: Lagenwechsel und Tonleiter–Vorstudien op. 8 (Bosworth)
Becker: Finger– und Bogen–Übungen (Schott)
7 Sonatinen (Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert) (EMB 13310)
Alte Meisterweisen für junge Cellisten II. (Schott 5533)
Cello & Piano I. (EMB 14636)
Cello & Piano II. (EMB 14637)
Farkas: Apor Lázár tánca (EMB 2424)
9 sonate facili del barocco italiano (EMB 14110)
Breval: C–dúr szonáta (Schott Cello Bibliothek 21)
Lanzetti: G–dúr szonáta (Schott CB 103)
Baretti: 6 divertimentó (Dallam Kiadó)
9 sonate facili del barocco italiano (EMB 14110)
Fiorè Három cselló szonáta (EMB 1466)2
Lee: Sechs Duos op. 60 I. (Hofmeister 30116)
Dotzauer: 3 Sonaten op. 103 (Peters 7439)
Offenbach: Sechs Duos op. 50 I–II. (Schott 6105–6)
Bréval: 3 leichte Sonaten op. 40 (Peters 13054)
Hook: Hat szonáta (EMB 14405)
Martini: Concerto in Re maggiore (EMB 13182)

Követelmény

Közepes terjedelmű és mérsékelt tempójú etűd az első négy fekvésben (pl. Lee op. 31 és op. 131, Dotzauer – Klingenberg I.).

A mélyebb fekvések és az átmeneti fekvések összekapcsolása rövid, könnyű gyakorlatokon. Az első négy fekvés folyamatos használatát igénylő előadási darab, vagy szonáta–tétel eljátszása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két etűd,
- Egy barokk, vagy klasszikus tételpár zongorakísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az átmeneti fekvések (V., VI., és VII.) teljes hangkészlete.
- Az üres húrok oktávján alapuló hüvelykujjas fekvés hangkészlete.
- Az üres húr nélkül játszott hangsorok általános ujjrendje.
- A kromatikus hangsor ujjrendje.
- A hangszeres és az elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló formai és harmóniai elemzés.
- A gyakorlás célravezető és gazdaságos módszerei.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tájékozódás és a biztonság fejlesztése az első hét fekvésben. Hüvelykujjas játék az üres húrok oktávján alapuló fekvésben.
- A barokk kamarazene stílusos megszólaltatásához szükséges vonások továbbfejlesztése.
- A klasszikus kamarazene stílusos megszólaltatásához szükséges vonások alapjai, könnyű etűdökön és gordonkaduók megfelelő részletein gyakorolva.
- A tónus és a zenei kifejezés fejlesztése romantikus darabokon.
- Az önállóság fejlesztése az ujjrendek meghatározásában és a gyakorlás módszerességében.
- Egy–két hangsor a több előjegyzést tartalmazó hangsorok általános ujjrendjével. A kromatikus hangsor.

Ajánlott tananyag

Friss: Gordonkaiskola IV – V

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB 13487)

Jákó: Hüvelykujjgyakorlatok (EMB 5963)

Kummer: 10 études mélodiques op. 57 (EMB 13873)

Battanchon: 50 Studien II–III. (Hofmeister)

Popper: Népszerű előadási darabok I. (EMB 12943)

Farkas: Magyar tánc (EMB 2424)

Marcello: 6 sonate (EMB Urtext 13547)

De Fesch: 6 sonate Peters 12078 (egyenként a Schott CB-ban is megjelent)

Boismortier: g–moll szonáta (Schott CB 98)

Mező: Kilenc kis duett (EMB 5499)

Hajdu: 4 duó (EMB 13380)

Kummer: Sechs Duos op. 126 I. (Hofmeister 7365)

Romberg: 3 Sonaten (Peters 6741)

Offenbach: 3 Duos (Schott CB 116)

Marcello: 6 sonate per 2 violoncellie basso continuo I–II. (EMB 13490–1)

Vivaldi: Concerto in Re maggiore (EMB 13524)

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, differenciált vonókezelést kívánó etűd (pl. Lee op. 31, op. 131, Dotzauer I–II., Kummer op. 57) eljátszása.

Barokk szonáta–tételpár (lassú–gyors), vagy két különböző karakterű előadási darab eljátszása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két etűd,
- Egy barokk, illetve klasszikus tételpár vagy két különböző karakterű előadási darab zongorakísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az első fekvés teljes hangkészlete.
- A dúr és moll hangsor szerkezete, hangközei és összehasonlításuk.

- A 2/2-es, 3/8-os, 6/8-os ütem. A tizenhatod érték és szünetjele. A triola. Nyújtópont a nyolcad érték mellett. Kettős nyújtópont. A szinkópa.
- A könnyebb ékesítések (előke, paránytrilla, mordent) írásmódja és ritmusa.
- A triós forma és a rondóforma.
- A tanult művek formai elemzése az életkornak megfelelő szinten. Azonosság, hasonlóság és a különbség felismerése. A periódus két felének kérdés–felelet viszonya.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Mozgékony, folyamatos játék az első fekvésben, a szűk- és a kétféle tágfogásban. Gördülékeny hangsorjáték. Ujjgyakorlatok, a trilla és a pergőjáték megalapozására. A könnyebb ékesítések játéka. A vibrato alapjai. Könnyű kettősfogások első fekvésben.
- A vonókezelés fejlesztése. 6–8 hang kötése. A portato vonás. Az egyszerű húr váltások fejlesztése. Az összetett húr váltás (arpeggio) alapjai. A barokk és a klasszikus táncok karakterének megfelelő elválasztott hangok játéka. Változó sebességű vonások (nyújtott ritmus külön vonóval) kiegyenlített hangon, igényes vonóbeosztással.
- Az előadási darabok igényes, dinamikailag is árnyalt megszólaltatása.
- Az első fekvésben játszható valamennyi hangsor. Hármashangzat–felbontások és terclépések.

Ajánlott tananyag

Friss: Gordonkaiskola I–II.

Gárdián: Gordonkaiskola

Pejtsik: Gordonkaiskola II.

Popper: 15 könnyű gyakorlat op. 76/I. (EMB 13409)

Sevcík – Wilkomirski: Cwiczenia na prawa reke (PWM)

Sevcík – Feuillard: Schule der Bogentechnik op. 2 (Bosworth)

Előadási darabok gordonkára II. (Csáth – Brodsky) EMB 4480

Repertoire Album (a Friss–iskola II. darabjai) (EMB 5958)

Gordonkamuzsika kezdőknek II. (EMB 6748)

Könnyű előadási darabok (magyar szerzők művei) (EMB 8295)

Hajdu: Magyar gyermekdalok (EMB 7015)

Klassische Stücke für den Anfang I–II. (Schott 4918–9)

Alte Meisterweisen für junge Cellisten I. (Schott 2384)

Sugár: Téma variációkkal (EMB 1540)

Gordonkaduók kezdőknek (EMB 8158)

Papp: 15 kis gordonkaduó (EMB 6722)

Bartók: 18 duo (Universal 12850)

Bréval: Leichte Stücke I–II. (Schott 6158–9)

Leichte Cello–Duette I–II. (Schott 5276–7)

Követelmény

Egy adott technikai feladatot feldolgozó tágfogásos etűd (pl. Lee op. 70, vagy Popper op. 76/I. kötetéből) eljátszása.

Nagyobb terjedelmű (triós forma, vagy rondó) barokk vagy klasszikus tánc szűk- és tágfogásban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

– Két etűd,

– Egy barokk, vagy klasszikus tánc tétel zongorakísérettel, kotta nélkül.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az első négy fekvés hangkészlete. Az üres húrok oktávja üveghanggal.
- A változó ütem.
- A bonyolultabb ékesítések (trilla utóka nélkül és utókéval, kettős ékesítés stb.) írásmódja és ritmusa.
- A játszott anyagban szereplő barokk és klasszikus táncok főbb jellegzetességeinek ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Fokozódó terjedelmi követelmények az előző év technikai szintjén.
- A tájékozódás és folyamatos játék fejlesztése az első négy fekvésben. A trilla és a pergőjáték fejlesztése. A bonyolultabb ékesítések játéka. A vibrato fejlesztése. Kettősfogások első fekvésben, tágfogásban is.
- Akkordpizzicato. A hűrváltás és az arpeggio fejlesztése a bal kéz számára nehézséget nem tartalmazó anyagon. A martelé vonásmód. Összetett ritmusok és a velük kapcsolatos vonóbeosztás. Összetett vonásnemek.
- A hangindítás és a vonós artikuláció fejlesztése, a legfontosabb zenei karakterek (dolce, espressivo, grazioso és risoluto) megszólaltatásának megalapozása.
- A dinamikai árnyalás fejlesztése.
- Hangsorok egy illetve két oktáv hangterjedelemben, az első négy fekvésben 3#, 3b előjegyzésig (a fisz–moll kivételével). Hármashangzat–felbontások és terclépések.

Ajánlott tananyag

Friss: Gordonkaiskola II–III

Gárdián: Gordonkaiskola

Pejtsik: Gordonkaiskola II.

Somló: Tanulmányok (EMB 2138)

Grützmacher: 12 Etudes op. 72 (EMB 13872)

Dotzauer: 113 gyakorlat I. (EMB 13486)

Baklanova: Dallamos fekvésváltó gyakorlatok (EMB 4606)

Wilkomirski: Cwiczenia na prawa reke(PWM)

Klengel: Tägliche Übungen I. (Breitkopf)

Klengel: Tägliche Übungen II. (Breitkopf)

Klengel: Technische Studien I. (Breitkopf)

Bartók: Gyermekeknek (Liebner – Halász) (EMB 2325)

Gordonkamuzsika kezdőknek III. (EMB 14037)

Alte Meisterweisen für junge Spieler (Schott 983)

Gárdonyi: Két kis rapszódia (EMB 2205)

Offenbach: Sechs Duos op. 49 I–II. (Schott 4646–7)

Kummer: Sechs Duos op. 156 I. (Hofmeister 30231)

Vivaldi: Concerto in Do maggiore (EMB 8941)

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, igényes ritmikájú és fejlettebb vonókezelést igénylő etűd az első fekvésben (pl. Popper op. 76/I., Dotzauer – Klingenberg I.).

Egyszerű ritmikájú, mérsékelt tempójú etűd az első négy fekvésben (pl. a Lee–iskola, vagy a Kummer–iskola kantilénás etűdjei).

Barokk vagy klasszikus táncjáték, vagy romantikus darab stílusos előadása az első négy

fekvésben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két etűd,
- Egy barokk, illetve klasszikus táncjáték vagy egy romantikus darab zongorakísérettel, kotta nélkül.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az első négy fekvés hangkészletének tudatos rendszerezése húronként, illetve fekvésenként. Az átmeneti fekvések (V., VI. és VII.) hangkészlete az A– és a D–húron. A természetes üveghangok fogáshelye az első öt fekvésben, elemi tudnivalók a felhangsorról.
- A tenorkulcs.
- Az ütemfajták, hangjegyértékek és ritmusképletek átfogó, rendszerezett ismerete.
- Az újjrendkésztés alapelvei.
- A kromatikus hangsor újjrendje.
- Egyszerű, egyszólamú művek harmóniavázának felismerése és elemzése a tanár irányításával.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tájékozódás és a játék biztonságának fejlesztése az első négy fekvésben.
- A klasszikus zene jellegzetes vonós hangszeres figurációt tartalmazó fekvésváltó szekvenciáinak igényes kidolgozása. Az átmeneti fekvések játékának alapjai. Az átmeneti fekvések vibrato mozgása. – A kettősfogas–játék fejlesztése.
- Akkordjáték és egyszerű arpeggiók fekvésváltást is tartalmazó tanulmányokban és darabokban. A vonós artikuláció fejlesztése, a legfontosabb zenei karakterek (dolce, espressivo, grazioso és risoluto) kifejező megszólaltatása. A könnyebb barokk szonáták stílusos megszólaltatásához szükséges vonókezelés kialakítása.
- A hangszín árnyalása vibratóval és vonókezeléssel.
- Dúr és moll hangsorok két oktávon, 3#, 3b előjegyzésig.
- Hármashangzat–felbontások és terclépések.

Ajánlott tananyag

Pejtsik: Gordonkaiskola II.

Lee: 40 melodische Etüden op. 31 I. (Schott 966)

Lee: Melodische und progressive

Lee: Übungen op. 131 (Schott 979)

Battanchon: 50 Studien I. (Hofmeister 7198)

Schulz: Lagenwechsel–Studien (Hofmeister)

Sevcík–Boyd: Lagenwechsel und Tonleiter–Vorstudien op. 8 (Bosworth)

Becker: Finger– und Bogen–Übungen (Schott)

7 Sonatinen (Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert) (EMB 13310)

Alte Meisterweisen für junge Cellisten II. (Schott 5533)

Cello & Piano I. (EMB 14636)

Cello & Piano II. (EMB 14637)

Farkas: Apor Lázár tánca (EMB 2424)

9 sonate facili del barocco italiano (EMB 14110)

Breval: C–dúr szonáta (Schott Cello Bibliothek 21)
 Lanzetti: G–dúr szonáta (Schott CB 103)
 Baretti: 6 divertimentó (Dallam Kiadó)
 9 sonate facili del barocco italiano (EMB 14110)
 Fiorè Három cselló szonáta (EMB 14662)
 Lee: Sechs Duos op. 60 I. (Hofmeister 30116)
 Dotzauer: 3 Sonaten op. 103 (Peters 7439)
 Offenbach: Sechs Duos op. 50 I–II. (Schott 6105–6)
 Bréval: 3 leichte Sonaten op. 40 (Peters 13054)
 Hook: Hat szonáta (EMB 14405)
 Martini: Concerto in Re maggiore (EMB 13182)

Követelmény

Közepes terjedelmű, mérsékelt tempójú etűd az első négy fekvésben (pl. Lee op. 31, op. 131, Dotzauer – Klingenberg I.).

A mélyebb fekvések és az átmeneti fekvések összekapcsolása rövid, könnyű gyakorlatokon. Az első négy fekvés folyamatos használatát igénylő előadási darab, vagy szonátatétel eljátszása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két etűd,
- Egy barokk, vagy klasszikus szonátatétel zongorakísérettel, kotta nélkül.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Az átmeneti fekvések (V., VI. és VII.) teljes hangkészlete. Az üres húrok oktávján alapuló hüvelykujjas fekvés hangkészlete.
- A hegedűkulcs.
- Az üres húr nélkül játszott hangsorok általános ujjrendje.
- Az üres húr is tartalmazó kromatikus hangsor ujjrendje.
- A jellegzetes hangszeres figurációk harmóniai elemzése, a harmóniahangok, átmenőhangok és váltóhangok megkülönböztetése, a hangnemi kitérések felismerése az alterált hangokról, a tanár irányításával.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tájékozódás és a játék biztonságának fejlesztése az első hét fekvésben. Hüvelykujjas játék az üres húrok oktávján alapuló fekvésben.
- A barokk kamarazene stílusos megszólaltatásához szükséges vonások továbbfejlesztése.
- A klasszikus kamarazene stílusos megszólaltatásához szükséges vonások alapjai, könnyű etűdökön és gordonkaduók megfelelő részletein gyakorolva.
- A tónus és a zenei kifejezés fejlesztése romantikus darabokon.
- Az önállóság fejlesztése az ujjrendek meghatározásában és a gyakorlás módszerességében.
- Dúr és moll hangsorok 4#, 4b előjegyzésig, két oktávon, a mélyebb fekvésű hangsorok három oktávon keresztül. Hármashangzat–felbontások és terclépések. A terc– és a szextskála alapjai (megfelelő fejlettségű kézzel esetén). A kromatikus hangsor üres húrral.

Ajánlott tananyag

Friss: Gordonkaiskola IV – V

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB 13487)
 Jákó: Hüvelykujjgyakorlatok (EMB 5963)
 Kummer: 10 études mélodiques op. 57 (EMB 13873)
 Battanchon: 50 Studien II–III. (Hofmeister)
 Popper: Népszerű előadási darabok I. (EMB 12943)
 Farkas: Magyar tánc (EMB 2424)
 Marcello: 6 sonate (EMB Urtext 13547)
 De Fesch: 6 sonate (Peters 12078)
 Boismortier: g–moll szonáta (Schott CB 98)
 Mező: Kilenc kis duett (EMB 5499)
 Hajdu: 4 duó (EMB 13380)
 Kummer: Sechs Duos op. 126 I. (Hofmeister 7365)
 Romberg: 3 Sonaten (Peters 6741)
 Offenbach: 3 Duos (Schott CB 116)
 Marcello: 6 sonate per 2 violoncellie basso continuo I–II. (EMB 13490–1)
 Vivaldi: Concerto in Re maggiore (EMB 13524)

Követelmény

Nagyobb terjedelmű, differenciált vonókezelést kívánó etűd (pl. Lee op. 31, op. 131, Dotzauer – Klingenberg I–II., Kummer: 10 melodikus etűd) eljátszása.
 Barokk szonáta–tételpár (lassú–gyors), vagy két különböző karakterű előadási darab eljátszása. Vagy: egy koncert illetve concertino–tétel.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két etűd,
- Egy barokk tételpár, vagy két különböző karakterű előadási darab zongorakísérettel, kotta nélkül.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

A legfontosabb hüvelykujjas fekvések hangkészlete.

Az üres húr nélkül játszható hangsorok általános ujjrendje.

A hangszeres és az elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló formai és harmóniai elemzés.

A gyakorlás célravezető és gazdaságos módszerei.

A hangszerkezelés fejlesztése

A játék biztonságának és mozgékonyságának fejlesztése az első hét fekvésben. A hüvelykujjas játék fejlesztése. A hüvelykujjas fekvés összekapcsolása a mélyebb fekvésekkel. Igényes kettősfogás játék.

Az előző évben elsajátított vonásmódok továbbfejlesztése. A spiccato vonás alapjai.

Barokk és klasszikus művek stílusos előadása.

A tónus és a zenei kifejezés fejlesztése romantikus darabokon.

Az önállóság fejlesztése az ujjrend megválasztásában és a gyakorlás módszerességében.

Nagyobb terjedelmű művek gyors, megbízható elsajátítása.

Dúr és moll hangsorok 4#, 4b előjegyzésig három oktávon keresztül. A terc– és a szextskála fejlesztése (megfelelő kézalkat esetén). A kromatikus hangsor üres húr nélkül.

Ajánlott tananyag

Friss: Gordonkaiskola IV – V
Lee: 40 melodische Etüden op. 31 II. (Schott 967)
Franchomme: 12 Etudes op. 35 (EMB 13871)
Franchomme: Capricen op. 7 (Peters 9173)
Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB13487)
Merk: 20 etüd op. 11
Popper: 10 mittelschwere grosse Etüden (Hofmeister 8790 op. 76/II.)
Cossmann: Violoncello–Studien (Schott)
Grützmacher: Tägliche Übungen (Schirmer)
Somló – Papp: Violoncello Album (EMB 6292)
Klengel: Tägliche Übungen III. (Breitkopf)
Kodály: Epigrammák (EMB 1814)
Járdányi: Szonatina (EMB 6528)
Farkas: Népdalszonatina (EMB 2458)
Papp: Négy kis darab (EMB 6111)
Hajdu: Szonatina (EMB 5489)
Vivaldi: 9 sonate (EMB Urtext 13439)
Porpora: F–dúr szonáta (EMB 12052)
Caldara: D–dúr szonáta (EMB 12043)
Kodály – Jákó: 15 duó (és 10 trió) (EMB 7426 és 7710)
Kummer: Sechs Duos op. 156 II. (Hofmeister 30232)
Lee: Sechs Duos op. 60 II. (Hofmeister 30117)
Giordani: Six Duos op. 4 (Schott CB 119)
Vivaldi: Concerto in la minore (EMB 6253)
Porpora: Concerto in la minore (EMB 12802)

Követelmény

Nagyobb technikai felkészültséget kívánó etüd (pl. Lee op. 31, op. 131, Dotzauer – Klingenberg I–II., Kummer op. 57, valamint Franchomme op. 35–ből és Merk op. 11–ből a könnyebbek) eljátszása.

Komolyabb követelményeket támaztó barokk szonáta–tételpár (lassú–gyors) eljátszása (pl. Marcello, Vivaldi).

Egy koncert– illetve concertino–tétel, vagy két különböző karakterű előadási darab eljátszása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két etüd,
- Egy barokk, vagy preklasszikus tételpár zongorakísérettel, kotta nélkül,
- Egy előadási darab zongorakísérettel, kotta nélkül.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a hangszer és a vonó felépítését, részeit, hangszerének gondozását és megóvását,
- a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,

- a bal kéz játékára és a vonó kezelésére vonatkozó jelzéseket,
- a hangsorok előjegyzését és ujjrendjét,
- az egyes húrok és az egyes fekvések hangkészletét,
- a hangképzés főbb fiziológiai törvényszerűségeit (a vonás iránya, a vonó sebességének, nyomásának és a hídtól való távolságának összefüggése),
- a gyakran előforduló ritmusképletekhez szükséges vonóbeosztást,
- a zenei alapkarakterekhez (dolce, grazioso, espressivo, risoluto) tartozó vonókezelést.

Legyen képes

- a zenei anyagot életkora és egyéni képességei, illetve készsége szintjén kotta- és stílushűen, értelmesen tagolva, a zene folyamatát és összefüggéseit érzékeltetve, kifejezően megszólaltatni,
 - ujjrenddel és vonásjelzéssel gondosan ellátott könnyebb zenei anyagot mérsékelt tempóban lapról eljátszani,
 - szokatlan nehézséget nem támasztó könnyebb művet ujjrenddel és vonásjelzéssel ellátni.
- Tudjon kottát olvasni basszus-, tenor- és violinkulcsban.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak koncertszerű bemutatásával:

- dūr és moll skálák, hármashangzatok 3 oktávon keresztül, 3 #, 3 b előjegyzésig, tercek és szextek, az alsó fekvésekben kettes kötéssel is,
- két etűd (pl. Dotzauer: Etűdök II.),
- egy preklasszikus szonáta lassú és gyors tétele,
- egy előadási darab.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Gordonka főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Egy etűd, Somló: Tanulmányok gordonkára (EMB 2138), Lee: 40 melodikus etűd op. 31 (Peters)/I. – /1., 2., 3., 4., 11.; Lee: 40 melodikus etűd op. 31 (Peters), op. 131 – /1., 5., 13. nehézségi szintjén.

– Két különböző karakterű előadási darab; Mező: 4 magyar népdal, Beethoven: Menüett (EMB 14636 kötetben), Mattheson: Ária, G. Marie: La Cinquantain (EMB 13598), Beethoven: Szonatina (EMB 13310 kötetben), Dvořák: Melódia nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Két különböző technikai követelményt támasztó etűd; a játék mozgékonyságának, és egy kantilenás etűd a zenei kifejezés felmérésére; Dotzauer: Etűdök I (EMB 13486)–II (EMB 13487). – Klingenberg, Lee: 40 melodikus etűd op. 31 (Peters) I–II. –, Lee: 40 etűd op. 31 (Peters) és op. 131-ből –, Kummer Melodikuss etűdök op. 57 (Peters) nehézségi szintjén.

– Két különböző karakterű előadási darab; Popper: Gavotte (EMB 12943 kötetben és EMB

12944 kötetben), Mazurka (EMB 13634, vagy EMB 12944 kötetben), Saint-Saëns: A hattyú (EMB 13585), vagy barokk szonáta–tételpár (lassú, gyors): Marcello: e–moll szonáta (EMB 13547 kötetben) I–II. tétel, Marcello: G–dúr szonáta (EMB 13547 kötetben) III–IV. tétel, de Fesch: C–dúr szonáta, d–moll szonáta, Vivaldi: e–moll szonáta (EMB 13439 kötetben) I–II. tétel, Vivaldi: a–moll szonáta (EMB 13439 kötetben) I–II. tétel vagy egy koncerttétel Klengel: C–dúr Concertino nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok célja az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság megszerzése a hangszer szóló– és kamarazene–irodalmában. Olyan művek, kiadványok és kiadványsorozatok ismerete, amelyek megfelelnek a tanuló képességeinek és hangszertudásának.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hat zeneiskolai évfolyamban elsajátított készségek fejlesztése.
- A fogásmódok, a bal kéz legato játékmód és a fekvésváltás fejlesztése.
- Nagyobb intervallumú fekvésváltások.
- A legato, détaché és martelé vonás fejlesztése.
- A vonós artikuláció, a helyes hangindítás és a hangképzés fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB13487)

Franchomme: Capricen op. 7 (Peters 9173)

Merk: 20 etűd op. 11

Popper: 10 mittelschwere grosse Etüden (Hofmeister 8790 op. 76/II.)

Cossmann: Violoncello–Studien (Schott)

Grützmacher: Tägliche Übungen (Schirmer)

Starker János: A vonósjáték rendszeres iskolája (Zeneműkiadó)
 Somló – Papp: Violoncello Album (EMB 6292)
 Popper: Népszerű előadási darabok II. (EMB 12944)
 Bartók: Este a székelyeknél (Mező) (EMB 8319)
 Kodály: Adagio (EMB 768)
 Lisznyai: Ősz (EMB 2525)
 Liszt: La lugubre gondola (EMB 6652)
 Járdányi: Melódia (EMB 2840)
 Bach: 6 solosuite (Banda) (EMB 13965)
 Pericoli: 6 sonate I–II. (EMB 13434, 13435)
 Geminiani: 6 sonate (Peters 12216)
 Eccles: g–moll szonáta (Schott CB 66)
 Grazioli: F–dúr szonáta (Schott CB 31)
 Vandini: 2 szonáta (Schott CB 48)
 Corelli: d–moll szonáta
 Sammartini: G–dúr szonáta (Schott CB 55)
 Vivaldi: Concerto in Sol maggiore (EMB 642)
 Monn: Concerto in sol minore (EMB 7176)
 Anfossi: Concerto in Sol maggiore (EMB 13471)
 Breval Concertino
 Romberg Divertimento
 Romberg Variációk
 Klengel d–moll concertino
 Goltermatt G–dúr koncert
 J. Chr. Bach c–moll koncert

Követelmény

A zeneiskolai évfolyamokban elért színvonal fejlesztése.

Memóriafejlesztés, hosszabb terjedelmű művek megtanulása fejből.

Az eddig tanult technikai elemeket alkalmazza a tanuló érzékeny, kifejező, a mű karakteréhez igazodó egyéni hangvételeben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

– Két különböző karakterű zongorakíséretes előadási darab (az egyik lehet kamaramű is), vagy barokk szonáta tételpár.

A vizsgaanyagot a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– Az átmeneti fekvések (V., VI., VII.) fejlesztése.

– A legfontosabb zenei karakterek (dolce, espressivo, grazioso és risoluto) igényes, kifejező megszólaltatása.

– A barokk szonáták stílusos megszólaltatásához szükséges vonásmódok fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB13487)

Franchomme: Capricen op. 7 (Peters 9173)
 Merk: 20 etűd op. 11
 Popper: 10 mittelschwere grosse Etűden (Hofmeister 8790 op. 76/II.)
 Cossmann: Violoncello–Studien (Schott)
 Grűtzmacher: Tűgliche Űbungen (Schirmer)
 Starker János: A vonósjáték rendszeres iskolája (Zeneműkiadó)
 Somló – Papp: Violoncello Album (EMB 6292)
 Popper: Népszerű előadási darabok II. (EMB 12944)
 Bartók: Este a székelyeknél (Mező) (EMB 8319)
 Kodály: Adagio (EMB 768)
 Lisznyai: Ősz (EMB 2525)
 Liszt: La lugubre gondola (EMB 6652)
 Járdányi: Melódia (EMB 2840)
 Bach: 6 solosuite (Banda) (EMB 13965)
 Pericoli: 6 sonate I–II. (EMB 13434, 13435)
 Geminiani: 6 sonate (Peters 12216)
 Eccles: g–moll szonáta (Schott CB 66)
 Grazioli: F–dűr szonáta (Schott CB 31)
 Vandini: 2 szonáta 8Schott CB 48)
 Corelli: d–moll szonáta
 Sammartini: G–dűr szonáta (Schott CB 55)
 Vivaldi: Concerto in Sol maggiore (EMB 6425)
 Monn: Concerto in sol minore (EMB 7176)
 Anfossi: Concerto in Sol maggiore (EMB 13471)
 Breval Concertino
 Romberg Divertimento
 Romberg Variációk
 Klengel d–moll concertino
 Goltermatt G–dűr koncert
 J. Chr. Bach c–moll koncert

Követelmény

Tudjon önállóan megtanulni technikai felkészűltségének megfelelő műveket, megfelelő zenei karakterekkel és dinamikai árnyalásokkal.

A tanult művek stűlusos és kifejező eljatszása, amely tűkrözi, hogy a tanuló ismeri a játszott mű formai felépítését és harmóniai szerkezetét.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

– Két különbözű karakterű zongorakíséretes előadási darab (az egyik lehet kamaramű is), vagy barokk szonáta tételpár.

A vizsgaanyagot a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hüvelykujjas játék fejlesztése.
- A játék mozgékonyágának fejlesztése ujjgyakorlatokkal.
- Összetett vonások.

- A bécsi klasszikus kamarazene basszus szólamainak megszólaltatásához szükséges vonásmódok fejlesztése, könnyű anyagon.
- A hangsorjáték gördülékenységének fejlesztése.

Ajánlott tananyag

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB13487)
 Franchomme: Capricen op. 7 (Peters 9173)
 Merk: 20 etűd op. 11.
 Popper: 10 mittelschwere grosse Etüden (Hofmeister 8790 op. 76/II.)
 Cossmann: Violoncello–Studien (Schott)
 Grützmacher: Tägliche Übungen (Schirmer)
 Starker János: A vonósjáték rendszeres iskolája (Zeneműkiadó)
 Somló – Papp: Violoncello Album (EMB 6292)
 Popper: Népszerű előadási darabok II. (EMB 12944)
 Bartók: Este a székelyeknél (Mező) (EMB 8319)
 Kodály: Adagio (EMB 768)
 Lisznyai: Ősz (EMB 2525)
 Liszt: La lugubre gondola (EMB 6652)
 Járdányi: Melódia (EMB 2840)
 Bach: 6 solosuite (Banda) (EMB 13965)
 Pericoli: 6 sonate I–II. (EMB 13434, 13435)
 Geminiani: 6 sonate (Peters 12216)
 Eccles: g–moll szonáta (Schott CB 669)
 Grazioli: F–dúr szonáta (Schott CB 31)
 Vandini: 2 szonáta (Schott CB 48)
 Corelli: d–moll szonáta
 Sammartini: G–dúr szonáta (Schott CB 55)
 Vivaldi: Concerto in Sol maggiore (EMB 6425)
 Monn: Concerto in sol minore (EMB 7176)
 Anfossi: Concerto in Sol maggiore (EMB 13471)
 Breval Concertino
 Romberg Divertimento
 Romberg Variációk
 Klengel d–moll concertino
 Goltermatt G–dúr koncert
 J. Chr. Bach c–moll koncert

Követelmény

A hangszeren való biztos tájékozódás, topográfia ismerete mind az átmeneti, mind a hüvelykfekvésben. Alakuljon ki jártassága a technikai és zenei szempontból célszerű ujjrendek megválasztásában.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Két különböző karakterű zongorakíséretes előadási darab (az egyik lehet kamaramű is), vagy barokk szonáta tételpár.
- A vizsgaanyagot a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- A hüvelykujjas fekvések összekapcsolása mélyebb fekvésekkel.
- A vibrato fejlesztése dolce és espressivo karakterű darabokon.
- A kettősfogásjáték tisztaságának és szép hangzásának fejlesztése.
- A tónus árnyalása, a zenei kifejezés fokozása romantikus műveken.
- Nagyobb önállóság az újjrendek meghatározásában és a gyakorlás megtervezésében, módszereinek kiválasztásában.

Ajánlott tananyag

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB13487)
Franchomme: Capricen op. 7 (Peters 9173)
Merk: 20 etűd op. 11 (többféle kiadás)
Popper: 10 mittelschwere grosse Etüden (Hofmeister 8790 op. 76/II.)
Cossmann: Violoncello–Studien (Schott)
Grützmacher: Tägliche Übungen (Schirmer)
Starker János: A vonósjáték rendszeres iskolája (Zeneműkiadó)
Somló – Papp: Violoncello Album (EMB 6292)
Popper: Népszerű előadási darabok II. (EMB 12944)
Bartók: Este a székelyeknél (Mező) (EMB 8319)
Kodály: Adagio (EMB 768)
Lisznyai: Ősz (EMB 2525)
Liszt: La lugubre gondola (EMB 6652)
Járdányi: Melódia (EMB 2840)
Bach: 6 solosuite (Banda) (EMB 13965)
Pericoli: 6 sonate I–II. (EMB 13434, 13435)
Geminiani: 6 sonate (Peters 12216)
Eccles: g–moll szonáta (Schott CB 66)
Grazioli: F–dúr szonáta (Schott CB 31)
Vandini: 2 szonáta (Schott CB 48)
Corelli: d–moll szonáta
Sammartini: G–dúr szonáta (Schott CB 55)
Vivaldi: Concerto in Sol maggiore (EMB 6425)
Monn: Concerto in sol minore (EMB 7176)
Anfossi: Concerto in Sol maggiore (EMB 13471)
Breval Concertino
Romberg Divertimento
Romberg Variációk
Klengel: d–moll concertino
Goltermatt G–dúr koncert
J. Chr. Bach c–moll koncert

Követelmény

Legyen képes a tanuló, a zenei karakterek alkalmazására, a dinamikai váltásokra, a tempók helyes megválasztására.

A hangszeres fejlődés mellett a zenei műveltség elmélyítése, a zenélési kedv ébrentartása, a kortárs zene befogadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

– Két különböző karakterű zongorakíséretes előadási darab (az egyik lehet kamaramű is), vagy barokk szonáta tételpár.

A vizsgaanyagot a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

A továbbképző évfolyamok „B” tagozatos tanulóinak egy része nem zenei jellegű közismereti tanulmányaik mellett is meg akarja őrizni a zenei pálya választásának lehetőségét.

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A hat zeneiskolai évfolyamban elsajátított technikai ismeretek átismétlése és továbbfejlesztése.

– A szűk- és a tágfekvés, valamint az átmeneti fekvések kivitelezésének ellenőrzése, a helyes kéztartás és intonációs szempontok figyelembe vételével.

– A legato játékmód továbbfejlesztése, húr váltás 2, 3, 4 húron is.

– Az egyes vonásnemek tökéletesítése, és könnyebb kombinált vonásnemek.

– Vibrato sűrűségének fokozása, az amplitúdó nagyságának változtatása és helyes alkalmazása.

Zenei készségfejlesztés:

– Legyen képes a tanuló egészséges, salaktalan alaphangon, tudatos hangképzéssel a vonó teljes hosszán játszani.

– Tudja a vonóváltásait zökkenőmentesen megoldani.

– Legyen képes világosan megkülönböztethető forte és piano játékmódra.

– Tudjon kantilénában minden ujjal vibrálni.

– Ismerje és tudja játszani a legato, détaché és martelé vonásokat, és azok kombinációit.

Ajánlott tananyag

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB13487)

Franchomme: Capricen op. 7 (Peters 9173)

Merk: 20 etűd op. 11

Popper: 10 mittelschwere grosse Etüden (Hofmeister 8790 op. 76/II.)

Cossmann: Violoncello–Studien (Schott)

Grützmacher: Tägliche Übungen (Schirmer)

Starker János: A vonósjáték rendszeres iskolája (Zeneműkiadó)

Somló – Papp: Violoncello Album (EMB 6292)

Popper: Népszerű előadási darabok II. (MB 12944)

Bartók: Este a székeleyknél (Mező) (EMB 8319)

Kodály: Adagio (EMB 768)

Lisznyai: Ősz (EMB 2525)

Liszt: La lugubre gondola (EMB 6652)

Járdányi: Melódia (EMB 2840)

Bach: 6 solosuite (Banda) (EMB 13965)

Pericoli: 6 sonate I–II. (EMB 13434, 13435)

Geminiani: 6 sonate (Peters 12216)

Eccles: g–moll szonáta (Schott CB 66)

Grazioli: F–dúr szonáta (Schott CB 31)
Vandini: 2 szonáta (Schott CB 48)
Corelli: d–moll szonáta
Sammartini: G–dúr szonáta (Schott CB 55)
Vivaldi: Concerto in Sol maggiore (EMB 6425)
Monn: Concerto in sol minore (EMB 7176)
Anfossi: Concerto in Sol maggiore (EMB 13471)
Breval: Concertino
Romberg. Divertimento
Romberg: Variációk
Klengel: d–moll concertino
Goltermatt: G–dúr koncert
J. Chr. Bach: c–moll koncert

Követelmény

Memóriafejlesztés, hosszabb terjedelmű művek megtanulása fejből.

Az eddig tanult technikai elemeket alkalmazza a tanuló érzékeny, kifejező, a mű karakteréhez igazodó egyéni hangvételben.

Legyen képes virtuóz jellegű művek előadására

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

– Egy etűd

– Egy szonáta tételpár

– Egy előadási darab

A vizsgaanyagot az etűd kivételével kotta nélkül kell játszani.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

Technikai készségfejlesztés:

– A fekvésváltások topográfiai biztonságának fejlesztése, segédhangok felhasználásával és tudatosításával.

– Akkordjáték 3 és 4 húron, a vonóbeosztás, vonónyomás tanítása a helyes arányok betartásával, a húrsíkok figyelembe vételével, és a jobb kar ívmozgására való törekvéssel.

– Ujjgyakorlatok: az egyenletes pergőtechnikához vezető gyakorlatok, fokozatos gyorsítással.

Zenei készségfejlesztés:

– Tudjon mindkét irányban mérsékelt hosszúságú kitartott hangon egyenletes crescendo és decrescendo játszani.

– Ismerje fel, és tudja alkalmazni a négy zenei alapkaraktert: dolce, espressivo, risoluto, grazioso.

– Tudja alkalmazni egy zenei frázison belül a súlyos és súlytalan hangok arányait, ami később a helyes zenei deklamációhoz vezet.

Ajánlott tananyaga

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB13487)

Franchomme: Capricen op. 7 (Peters 9173)

Merk: 20 etűd op. 11

Popper: 10 mittelschwere grosse Etüden (Hofmeister 8790 op. 76/II.)

Cossmann: Violoncello–Studien (Schott)
 Grützmacher: Tägliche Übungen (Schirmer)
 Starker János: A vonósjáték rendszeres iskolája (Zeneműkiadó)
 Somló – Papp: Violoncello Album (EMB 6292)
 Popper: Népszerű előadási darabok II. (EMB 12944)
 Bartók: Este a székelyeknél (Mező) (EMB 8319)
 Kodály: Adagio (EMB 768)
 Lisznyai: Ősz (EMB 2525)
 Liszt: La lugubre gondola (EMB 6652)
 Járdányi: Melódia (EMB 2840)
 Bach: 6 solosuite (Banda) (EMB 13965)
 Pericoli: 6 sonate I–II. (EMB 13434, 13435)
 Geminiani: 6 sonate (Peters 12216)
 Eccles: g–moll szonáta (Schott CB 66)
 Grazioli: F–dúr szonáta (Schott CB 31)
 Vandini: 2 szonáta (Schott CB 48)
 Corelli: d–moll szonáta
 Sammartini: G–dúr szonáta (Schott CB 55)
 Vivaldi: Concerto in Sol maggiore (EMB 6425)
 Monn: Concerto in sol minore (EMB 7176)
 Anfossi: Concerto in Sol maggiore (EMB 13471)
 Breval Concertino
 Romberg Divertimento
 Romberg Variációk
 Klengel d–moll concertino
 Goltermatt G–dúr koncert
 J. Chr. Bach c–moll koncert

Követelmény

Tudjon önállóan megtanulni technikai felkészültségének megfelelő műveket, megfelelő zenei karakterekkel és dinamikai árnyalásokkal.

Alakuljon ki jártassága a technikai és zenei szempontból célszerű ujjrendek megválasztásában.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy etűd,
 - Egy szonáta tételpár vagy 1 előadási darab,
 - Egy koncert-tétel, vagy egy előadási darab.
- A vizsgaanyagot etűd kivételével kotta nélkül kell játszani.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

Technikai készségfejlesztés:

- A hüvelykujjas játék fejlesztése két szomszédos húrátmenettel.
- A bal kéz játéktérületének kiterjesztése az összes fekvésbe.
- Skálák és hármashangzatok 3 oktáv terjedelemben a G húron kezdődő, 4 oktáv terjedelemben a C húron kezdődő hangsorokkal, különböző vonásokkal (detaché, 2, 3, 4, 8 hang legato kötéssel, martelé).

- Trilla gyakorlatok, az ujjak billentési, és különösen felemelési sebességének fokozása, szükség szerinti fekve tartásának tudatosítása.
- A vibrato továbbfejlesztése.
- Arpeggio (akkordfelbontás) 3 és 4 húron legato és detaché vonásokkal.

Zenei készségfejlesztés:

- Tudjon 3 ill. 4 oktáv terjedelemben mérsékeltén gyors tempóban tisztán, egyenletesen skálákat és hármashangzatokat játszani.
- Tudjon kifejezően minden ujjal vibrálni tartalmas hangon, piano és forte dinamikában kantiléna íveket játszani.
- Legyen képes gördülékeny fekvésváltások végrehajtására.
- Ismerje a barokk zene díszítéseinek kivitelezését.
- Tudja alkalmazni a barokk zenében előforduló különböző vonásnemeket.

Ajánlott tananyaga

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB13487)
 Franchomme: Capricen op. 7 (Peters 9173)
 Merk: 20 etűd op. 11
 Popper: 10 mittelschwere grosse Etüden (Hofmeister 8790 op. 76/II.)
 Cossmann: Violoncello–Studien (Schott)
 Grützmacher: Tägliche Übungen (Schirmer)
 Starker János: A vonósjáték rendszeres iskolája (Zeneműkiadó)
 Somló – Papp: Violoncello Album (EMB 6292)
 Popper: Népszerű előadási darabok II. (EMB 12944)
 Bartók: Este a székelyeknél (Mező) (EMB 8319)
 Kodály: Adagio (EMB 768)
 Lisznyai: Ősz (EMB 2525)
 Liszt: La lugubre gondola (EMB 6652)
 Járdányi: Melódia (EMB 2840)
 Bach: 6 solosuite (Banda) (EMB 13965)
 Pericoli: 6 sonate I–II. (EMB 13434, 13435)
 Geminiani: 6 sonate (Peters 12216)
 Eccles: g–moll szonáta (Schott CB 66)
 Grazioli: F–dúr szonáta (Schott CB 31)
 Vandini: 2 szonáta (Schott CB 48)
 Corelli: d–moll szonáta
 Sammartini: G–dúr szonáta (Schott CB 55)
 Vivaldi: Concerto in Sol maggiore(EMB 6425)
 Monn: Concerto in sol minore (EMB 7176)
 Anfossi: Concerto in Sol maggiore (EMB 13471)
 Breval: Concertino
 Romberg: Divertimento
 Romberg: Variációk
 Klengel: d–moll concertino
 Goltermann: G–dúr koncert
 J. Chr. Bach: c–moll koncert

Követelmény

Legyen képes a tiszta intonáció érdekében a balkéz tudatos helyezkedő műveleteire.
 Tudjon alapvonásokat hajlékony, szép hangon játszani.

Legyen képes a megfelelő dinamikai váltásokra.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy etűd,
- Egy tétel Bach szólószvitjeiből,
- Egy koncert-tétel, vagy egy szonáta tételpár.

A vizsgaanyagot etűd kivételével kotta nélkül kell játszani.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

Technikai készségfejlesztés:

A staccato vonás alapjainak ismertetése és gyakoroltatása.

A legato és staccato vonás kombinációi egy vonóhosszon belül.

Fekvésváltás gyakorlatok nagy intervallumokban.

A hüvelykujj használatának kiterjesztése alsóbb fekvésekbe és alsóbb húrokra is.

Zenei készségfejlesztés:

Tudjon a tanuló magasabb fekvésekben is tartalmas hangot képezni. A tanult vonásnemeket a zenei kíváncságnak megfelelően alkalmazni.

Legyen képes a jobb és bal kar játszómechanizmusának egybehangolására, a ritmikus zenei problémák megoldása érdekében.

Tudja a dinamikai árnyalatokat kiterjeszteni az intenzív pianissimo felé, valamint szükség esetén a risoluto fortissimo hangzásig.

Legyen képes mérsékelt gyors tempóban egyenletes pergő játékra, és a zenei agogikák helyes kivitelezésére.

Ajánlott tananyag

Dotzauer: 113 gyakorlat II. (EMB13487)

Franchomme: Capricen op. 7 (Peters 9173)

Merk: 20 etűd op. 11

Popper: 10 mittelschwere grosse Etüden (Hofmeister 8790 op. 76/II.)

Cossmann: Violoncello–Studien (Schott)

Grützmacher: Tägliche Übungen (Schirmer)

Starker János: A vonósjáték rendszeres iskolája (Zeneműkiadó)

Somló – Papp: Violoncello Album (EMB 6292)

Popper: Népszerű előadási darabok II. (EMB 12944)

Bartók: Este a székelyeknél (Mező) (EMB 8319)

Kodály: Adagio (EMB 768)

Lisznyai: Ősz (EMB 2525)

Liszt: La lugubre gondola (EMB 6652)

Járdányi: Melódia (EMB 2840)

J.S.Bach: 6 solosuite (Banda) (EMB 13965)

Pericoli: 6 sonate I–II. (EMB 13434, 13435)

Geminiani: 6 sonate (Peters 12216)

Eccles: g–moll szonáta (Schott CB 66)

Grazioli: F–dúr szonáta (Schott CB 31)

Vandini: 2 szonáta (Schott CB 48)

Corelli: d–moll szonáta

Sammartini: G–dúr szonáta (Schott CB 55)
Vivaldi: Concerto in Sol maggiore (EMB 6425)
Monn: Concerto in sol minore (EMB 7176)
Anfossi: Concerto in Sol maggiore (EMB 13471)
Breval: Concertino
Romberg: Divertimento
Romberg: Variációk
Klengel: d–moll concertino
Goltermann: G–dúr koncert
J.Chr.Bach: c–moll koncert

Követelmény

Legyen képes a tanuló, a zenei karakterek alkalmazására, a dinamikai váltásokra, a tempók helyes megválasztására.

Könnyed és folyamatos fekvésváltásra.

Ritmikus pergőjátékra.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- Egy tétel Bach szólószvitjeiből,
- Egy koncert–tétel vagy szonáta tételpár,
- Egy előadási darab.

A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Tudjon a tanuló szép hangon, kifejezően koncertet, szonátákat, előadási darabokat eljátszani.

Legyen képes gazdagabb hangszínek és karakterek megvalósítására, virtuózabb darabok eljátszására.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tisztán

- 4 oktáv terjedelemben gyors tempóban egyenletesen skálázni,
- hármashangzatokat, terceket és szexteket játszani,
- *p* és *f* dinamikában kantilénaíveket megszólaltatni.

Tudjon

- a magasabb fekvésekben is tartalmas hangot képezni,
- kifejezően, minden ujjal vibrálni.

Legyen képes

- gördülékeny fekvésváltások végrehajtására,
- mérsékelten gyors tempóban egyenletes pergő–játékra,
- zenei agogikák helyes kivitelezésére,
- a jobb és bal kéz könnyed mozgásainak összehangolására,
- a dinamikai árnyalatok megvalósítására,
- a zenei alapkarakterek (*dolce*, *espressivo*, *risoluto*, *grazioso*) megjelenítésére.

Ismerje

- az abszolút intonáció fogalmát szemben a temperálttal,
- a különböző vonásnemeket és azok kombinációit.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Gordonka főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Két különböző karakterű zongorakíséretes előadási darab (az egyik lehet kamaramű is), vagy barokk szonáta tételpár (lassú, gyors), vagy egy versenymű-tétel; Vivaldi: a-moll-szonáta (EMB 13439 kötetben) I–II., Csajkovszkij: Szentimentális keringő, Vivaldi: G-dúr koncert (EMB 6425) I. tétel) nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

– Egy tétel Bach szólószvitjeiből; (EMB 13965), a G-dúr szólószvit nehézségi szintjén.

– Preklasszikus szonáta 2 tétele, vagy 1 előadási darab; Eccles: g-moll szonáta (Schott), Sammartini: G-dúr szonáta (Schott), Lisznyai: Ősz (EMB 2525), Járdányi: Melódia (EMB 2840) nehézségi szintjén.

– Egy koncert-tétel; Goltermann: G-dúr koncert (Schott), J. Chr. Bach: c-moll koncert (Peters) nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő mennyiségű, minőségű és méretű gordonka, tartozékokkal (finomhangoló, vonó, tok, gyanta).

Évente hangszerenként egy garnitúra húr és egy vonószőrözés.

Jól hangolt zongora (pianó)

Legalább két darab kottatartó

Különböző magasságú székek, a tanulók testalkatának megfelelően.

Metronóm.

4.1.6 Vokális tanszak tantárgya

4.1.6.1 MAGÁNÉNEK

A magánének-tanítás legfőbb sajátossága, hogy a technikai, zenei képzés mellett alapfeladata az énekhang (mint hangszer) kiépítése, képzése. Erre csak a mutálás befejezése után kialakult hangképző szervek (felnőtt gége, illetve hangszalagok) alkalmasak, így a magánének-tanulást 15–18 éves korban lehet elkezdni (ez nemtől és hangfajtól függően változik).

A magánének tantárgy tanításának a célja, feladata

- adjon helyes alapot a tanulók hanggi adottságai és zenei képességei optimális kifejtéséhez,
- felkészítse a tanulókat a vokális társas muzsikálásra,
- nyújtson segítséget az énekhang és beszédhang karbantartásában.

A magánének tantárgy tanításának szakirányú feladatai

Ismertesse a tanulókkal

- az emberi hang anatómiai, működésbeli, hangfaji sajátosságait, technikai lehetőségeit,
- a vokális irodalmat, annak jeles alkotó- és előadóművészeit,
- a különböző éneklési technikák (legato, staccato, portato, leggiero, tenuto) alkalmazását.

Alakítson ki

- helyes légzési módot,
- tiszta intonációs képességet,
- a tanuló saját hangterjedelmében egységes hangszínt,
- árnyalt dinamikai megoldásokat,
- igényt és képességet a rezonáns üregek és a rekesz minél szakszerűbb alkalmazására,
- érthető és szép szövegmondást,
- helyes hangeszményt.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- beéneklő-, hangképző-, hangterjedelem-növelő gyakorlatokat,
- rezonancia- és rekesz-gyakorlatokat,
- szövegmondó feladatokat,
- koloratúra-, trilla- és díszítő gyakorlatokat.

Fordítson figyelmet

- a tanuló saját hangjának helyes hangfaji megítélésére,
- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a lapról éneklési készség fejlesztésére,
- a tudatos zenei memorizálásra,
- a művek zeneileg és énektechnikailag igényes kidolgozására,
- a rendszeres társas éneklésre.

Tanítsa meg a tanulókat hangképző szervük egészségi állapotának felmérésére, és a szükséges egészségügyi tennivalókra.

Előképző évfolyam

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

Könnyed, természetes testtartás, lazítógyakorlatok.

Összetett, azaz mélylégzés.

A továbbiakban megegyezik az első évfolyam anyagával, de a tanuló életkori sajátosságait figyelembe véve, a neki megfelelő szűkebb hangterjedelemben.

Követelmény

A magyar népdalok stílusos éneklése.

4–5 kíséret nélküli, vagy kis hangterjedelmű, kísérettel ellátott népdal.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két kíséret nélküli, vagy kis hangterjedelmű, kísérettel ellátott népdal.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

– Könnyed, természetes testtartás, lazító gyakorlatok.

– Összetett, azaz mélylégzés. (Az élettani légzés, beszédlegzés, énekes légzés fogalmai).

– A mélylégzés gyakorlása, fekvő, ülő és álló helyzetben.

– A levegő egyenletes, folyamatos áramoltatása. (Kilégzés sz, s hangzókkal).

– A helyes artikuláció.

– A nyelv elhelyezkedése különböző hangzóknál.

– Magán- és mássalhangzók.

– A helyes állejtés gyakorlása.

– Beszédtechnikai gyakorlatok.

– A helyes artikuláció gyakorlása egyszerű szöveggyakorlatokkal.

– Tiszta intonáció.

– A rezonancia fejlesztésének megkezdése m, n, ny, ng hangzókkal: csukott és nyitott szájas zönggyakorlatok, magánhangzókkal, illetve mássalhangzókkal kapcsolatosan is.

– A skálák hangterjedelme ne haladja meg az oktávot. A skálákban szomszédos hangok, illetve maximum terclépések szerepeljenek. A szöveges skálák használata ajánlatos (pl. mondókák).

Ajánlott tananyag

Bárdos: Érik a szőlő (Zeneműkiadó)

Molnár – Kern: Daloskert (Zeneműkiadó)

Járdányi: Röpülj páva (Zeneműkiadó)

Ránki: Fekete szőlő (EMB)

Ádám J.: Virágim, virágim (EMB)

Bartók – Kodály: Magyar népdalok (EMB)

Szép a páva (EMB)

Bodza K.: Énekiskola I. (Tankönyvkiadó)

Kerényi: Százszínű csokor (EMB)

Magyar népzene (lemezantológia)
Schola cantorum I–XI.
Régi magyar dalok gitárkísérettel I–III. (EMB)
Ádám J.: A dal mesterei I–III. (EMB)
Kerényi: Énekiskola I–II. (EMB)
Váginé: Dalgyűjtemény I–II. (Tankönyvkiadó)
Molnár J.: Eufonetika
Montágh: A tiszta beszéd (Calibra)
Adorján I.: Hangképzés, énektanítás (Eötvös József)
Kerényi: Az éneklés művészete (EMB)
Fischer: A beszéd művészete (Gondolat)
Jelinek G.: Út a természetes énekléshez (Akkord)

Követelmény

Könnyed, laza testtartás.
A mélylégzés alapjainak elsajátítása.
A helyes beszédtechnika alapjainak elsajátítása.
A tiszta intonáció igényének elsajátítása.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két népdal (az egyik esetleg kíséret nélkül),
– Egy műdal.
A dalokat kotta nélkül kell előadni, a műdalokat zongorakísérettel.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

- Lágy és pontos hangindítás.
- A laza szájnyitás, állajtás begyakorlása.
- A rezonancia fejlesztésének folytatása, a középfekvés erősítése.
- A nyelv elhelyezkedése különböző vokálisokkal: zöngítés csukott és nyitott szájás zönggyakorlatokkal.
- A legato éneklés megalapozása sziszegőkkel. A levegő egyenletes, folyamatos áramoltatása.
- Kis hangterjedelmű (szekund, terc, kvint) skálagyakorlatok minden vokálissal. Szöveges skálagyakorlatok.
- Beszédtechnikai gyakorlatok a hangerő és a rezonancia fejlesztésére.
- A beszédhibák javítása.

Ajánlott tananyag

Az első évfolyamnál felsorolt kötetek, valamint:
Ádám J.: A dal mesterei (további kötetek) (EMB)
Kodály: Magyar népzene (a sorozat könnyebb darabjai) (EMB)
Sík – Szabados: Műdalok (Rozsnyai Kiadó)
Kerényi: Énekiskola III. (EMB)

Követelmény

Helyes légzéstechnika továbbfejlesztése.
Laza állajtás, lágy hangindítás.
Helyes szövegkiejtés énekelt szövegben.

Barokk és klasszikus stílus ismerete.
Zenei előírások ismerete, értelmezése.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy népdal,
 - Két különböző stílusú dal.
- A műveket kotta nélkül kell előadni, a műdalokat zongorakísérettel.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

- A hangterjedelem (ambitus) bővítése. Skálák egyre nagyobb hangterjedelemben és váltakozva: alulról, illetve felülről indítva.
- Technikai gyakorlatok (a staccato, tenuto és legato éneklés tökéletesítése).
- A rezonancia tudatos alkalmazása.
- A vokálisok teljes kiegyenlítésének megkezdése színben, rezonanciában.
- A dinamikai előírások egyre pontosabb megoldása.
- Hosszabb frázisok éneklése.

Ajánlott tananyag

Haydn, Mozart, Beethoven dalkötetei
Mendelssohn, Schumann, Schubert dalkötetei
Kerényi: Énekiskola III. (EMB)
Bartók: Nyolc magyar népdal (Boosey & Hawkes)
Farkas, Sugár, Kósa dalai (EMB)
Vaccai: Metodo pratico (Peters)
Lütgen: Kehlfertigkeiten (Peters)
Parisotti: Arie antiche I–III. (Ricordi)

Követelmény

A levegő egyenletes áramoltatása.
Legato éneklés.
Szövegkiejtés továbbfejlesztése.
Zenei és szöveghangsúlyok.
Rezonancia fejlesztése.
Hangterjedelem növelése.
Romantikus stílus ismerete.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Két népdal, illetve népdalfeldolgozás,
 - Egy barokk vagy klasszikus dal,
 - Egy XX. századi magyar mű vagy romantikus dal.
- A műveket kotta nélkül, zongorakísérettel kell előadni.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

- A hang befejezésének gyakorlása.

- Egyenletes, gyorsabb futamok éneklése.
- Díszítések, trilla-előkészítő gyakorlatok.
- A művekben előforduló koloratúrák tiszta, könnyed megoldása.
- Az éneklésben előforduló technikai hibák önálló javítása.

Ajánlott tananyag

Kodály: Magyar népzene I–XI. (középnépszerűségű darabok) (EMB)

Kodály: Énekszó (EMB)

Bartók: 20 magyar népdal (Boosey & Hawkes)

Bach: Geistliche Lieder (Breitkopf)

Brahms, Csajkovszkij, Muszorgszkij dalkötetei

Követelmény

Az ajánlott anyag elvégzése

Hangterjedelem dinamikai és színbeli kiegyenlítése

A vokálisok színbeli kiegyenlítése

Staccato éneklés

A posztromantikus és a XX. századi zenei stílusok ismerete

Memóriafejlesztés

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy magyar népdalfeldolgozás,
 - Egy barokk vagy klasszikus dal,
 - Egy romantikus dal,
 - Egy XX. századi magyar mű.
- A műveket kotta nélkül, zongorakísérettel kell előadni.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

- A rezonancia tökéletesítése.
- A hangszín és hangerő egysége.
- Díszítések, trilla.
- A recitativo éneklés készségének továbbfejlesztése. Barokk és klasszikus recitativo (Bach, Händel; Haydn, Mozart).

Ajánlott tananyag

Az eddigi kötetek, továbbá:

Händel–áriák

Kodály: Négy dal (EMB)

Brahms, Wolf, Mahler dalkötetei

Különféle kiadásban megjelent áriaalbumok

Követelmény

Az ajánlott anyag elvégzése

A rezonanciák továbbfejlesztése

Az önálló gyakorlás kialakítása

A színpadi viselkedés, megjelenés kialakítása

A recitativo éneklés

A különböző műfajok (opera, oratórium, kantáta) ismerete

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy XX. századi magyar mű,
- Egy romantikus dal,
- Egy szabadon választott dal,
- Egy ária (kantátából, oratóriumból, operából).

A műveket kotta nélkül, zongorakísérettel kell előadni.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

- Tiszta intonálás, lágy éneklés, a rezonancia jó alkalmazása, tiszta érthető szövegmondás.
- Az éneklés teljes önkontrollja.
- A teljes zenei (éves) anyag fölényes technikájú éneklése.

Ajánlott tananyag

R. Strauss, Ravel, Dvořák, Britten, Debussy, Honegger, De Falla művei

További opera- és oratórium-albumok

Követelmény

Az ajánlott anyag elvégzése.

Hangszeres és énekes partnerekkel való együttműködés.

Az éneklés teljes önkontrollja.

Dinamikai és hangszínbeli árnyalás tökéletesítése.

A könnyű műfajok/sanzon, kuplé, operett, musical ismerete.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy nehezebb magyar népdalfeldolgozás,
- Egy romantikus vagy későromantikus dal,
- Egy szabadon választott ária (kantátából, oratóriumból vagy operából),
- Egy XX. századi mű.

A műveket kotta nélkül, zongorakísérettel kell előadni.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

- Lágy és pontos hangindítás.
- A laza szájnyitás, állajtás begyakorlása.
- A rezonancia fejlesztésének folytatása, a középfekvés erősítése.
- A nyelv elhelyezkedése különböző vokálisokkal: zöngítés csukott és nyitott szájaz zöngegyakorlatokkal.
- A legato éneklés megalapozása sziszegőkkel. A levegő egyenletes, folyamatos áramoltatása.
- Kis hangterjedelmű (szekund, terc, kvint) skálagyakorlatok minden vokálissal. Szöveges skálagyakorlatok.
- Beszédtechnikai gyakorlatok a hangerő és a rezonancia fejlesztésére.

- A beszédhibák javítása.
- A zenei és a szöveghangsúly megvalósításának technikai eszközei.
- A zenei memória fejlesztése.

Követelmény

A zenei memória fejlesztése.
 A rezonancia fejlesztésének alapjai.
 Helyes légzéstechnika továbbfejlesztése.
 Laza állajtás, lágy hangindítás.
 Helyes szövegkiejtés énekelt szövegben.
 Barokk és klasszikus stílus ismerete.
 Zenei előírások ismerete, értelmezése.

Ajánlott tananyag

Az első évfolyamnál felsorolt kötetek, valamint:
 Ádám J.: A dal mesterei (további kötetek) (EMB)
 Kodály: Magyar népzene (a sorozat könnyebb darabjai) (EMB)
 Sík – Szabados: Műdalok (Rozsnyai Kiadó)
 Kerényi: Énekiskola III. (EMB)

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy népdal,
 - Két különböző stílusú műdal,
 - Egy duett, tercett vagy hangszeres (nem zongora–) kísérettel ellátott mű.
- A műveket kotta nélkül, a műdalokat zongorakísérettel kell előadni.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

- A légzéskapacitás növelésére irányuló gyakorlatok.
- Egyszerűbb díszítő elemek, trilla-előkészítő gyakorlatok.
- A hangterjedelem (ambitus) bővítése. Skálák egyre nagyobb hangterjedelemben és váltakozva: alulról, illetve felülről indítva.
- Technikai gyakorlatok (a staccato, tenuto és legato éneklés tökéletesítése).
- A rezonancia tudatos alkalmazása.
- A vokálisok teljes kiegyenlítésének megkezdése színben, rezonanciában.
- A dinamikai előírások egyre pontosabb megoldása.
- Hosszabb frázisok éneklése.
- Technikai gyakorlatok az „A” tagozatnál nagyobb mennyiségben és biztonságosabb technikai megoldással.

Ajánlott tananyag

Haydn, Mozart, Beethoven dalkötetei
 Mendelssohn, Schumann, Schubert dalkötetei
 Kerényi: Énekiskola III. (EMB)
 Bartók: Nyolc magyar népdal (Boosey & Hawkes)
 Farkas, Sugár, Kósa dalai (EMB)
 Vaccai: Metodo pratico (Peters)
 Lütgen: Khehfertigkeiten (Peters)
 Parisotti: Arie antiche I–III. (Ricordi)

Gluck: Lieder
Bach: Geistliche Lieder (Breitkopf)
Váginé: Dalgyűjtemény II–III. (Tankönyvkiadó)
Kodály: Énekszó
Huzella, Váry, Szokolay, Hajdu, Reinitz és mások dalai.

Követelmény

A hangterjedelem növelése.
A rezonancia tudatos alkalmazása.
A levegő egyenletes áramoltatása.
Legato éneklés.
Szövegkiejtés továbbfejlesztése.
Zenei és szöveghangsúlyok.
Rezonancia fejlesztése.
Hangterjedelem növelése.
Romantikus stílus ismerete.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy igényesebb népdalfeldolgozás vagy XX. századi magyar mű,
– Egy könnyű barokk, illetve klasszikus ária vagy romantikus dal,
– Egy szabadon választott mű,
– Egy kamaramű.
A műveket kotta nélkül, zongorakísérettel kell előadni.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

- A hang befejezésének gyakorlása.
- Egyenletes, gyorsabb futamok éneklése.
- A művekben előforduló koloratúrák tiszta, könnyed megoldása.
- Az éneklésben előforduló technikai hibák önálló javítása.
- A hangterjedelem bővítése.
- Nehezebb díszítési gyakorlatok.
- A skálagyakorlatok tudatos és önálló alkalmazása.
- A levegővezetés és támasz fogalmának tudatosítása.
- Az eddigi megszerzett készségek alkalmazása a zenei előírások megvalósításában.
- Az olasz bel canto kezdetei, a recitarcantando egyszerűbb darabjai (Monteverdi és kortársai).
- A német bel canto iskola (Schütz, Telemann).

Ajánlott tananyag

Kodály: Magyar népzene I–XI. (középnépszerűségű darabok) (EMB)

Kodály: Énekszó (EMB)

Bartók: 20 magyar népdal (Boosey & Hawkes)

Bach: Geistliche Lieder (Breitkopf)

Brahms, Csajkovszkij, Muszorgszkij dalkötetei

Hindemith, Mahler, Wolf, Debussy, Fauré, Kabalevskij, Prokofjev, Grieg, Dvořák, Britten dalkötetei

Händel–áriák (Peters)

Ária–albumok (EMB, Peters)

Követelmény

A levegővezetés és támasz fogalmának tudatosítása.

Az eddig megszerzett készségek alkalmazása a zenei előírások megvalósításában.

Az ajánlott anyag elvégzése.

Hangterjedelem dinamikai és színbeli kiegyenlítése.

A vokálisok színbeli kiegyenlítése.

Staccato éneklés.

A posztromantikus és a XX. századi zenei stílusok ismerete.

Memóriafejlesztés.

Zeneismeret tanszak: szolfézs, zeneelmélet (a tanterv szerint: 5. évfolyamtól, a művészeti iskolában TK. osztálytól igény szerint), zeneirodalom-zenetörténet: 5. osztálytól, a Helyi Tantervben leírtak szerint.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy XX. századi mű,

– Egy barokk vagy klasszikus dal,

– Egy romantikus vagy későromantikus dal,

– Egy szabadon választott opera– vagy oratórium–ária,

– Egy kamaramű.

A műveket kotta nélkül, zongorakísérettel kell előadni. A vizsga anyagából legalább két művet magyarul kell énekelni.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

– A rezonancia tökéletesítése.

– A hangszín és hangerő egysége.

– Díszítések, trilla.

– Bonyolultabb dinamikai gyakorlatok.

– Az állóképesség, fizikai terhelhetőség fokozása.

– A recitativo éneklés készségének továbbfejlesztése.

– Barokk és klasszikus recitativo (Bach, Händel; Haydn, Mozart)

Ajánlott tananyag

Kodály: A magyar népzene I–XI. (nehezebb darabok) (EMB)

Bartók: 20 magyar népdal (Boosey & Hawkes)

Liszt–dalkötetek (EMB)

Sztravinszkij, Milhaud, Poulenc, Respighi, Honegger művei

Követelmény

Díszítések, trillák, könnyebb futamok.

Az állóképesség fokozása.

A rezonanciák továbbfejlesztése.

Az önálló gyakorlás kialakítása.

A színpadi viselkedés, megjelenés kialakítása.

A recitativo éneklés.

A különböző műfajok (opera, oratórium, kantáta) ismerete.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egy XX. századi mű,
- Egy oratórium– vagy kantátaária,
- Egy romantikus vagy későromantikus dal,
- Egy klasszikus, vagy romantikus ária,
- Egy kamaramű.

A műveket kotta nélkül, zongorakísérettel kell előadni. A vizsgaanyagból legalább két művet magyarul kell énekelni.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Készségfejlesztés

- Tiszta intonálás, lágy éneklés, a rezonancia jó alkalmazása, tiszta érthető szövegmondás.
- Az éneklés teljes önkontrollja.
- A teljes zenei (éves) anyag fölényes technikájú éneklése.
- Bonyolultabb koloratúra–gyakorlatok, trilla és nehezebb díszítő elemek.
- A legato, staccato, portato, leggiero, tenuto éneklés biztonságos alkalmazása.
- A hangterjedelem teljes kiépítése.

Ajánlott tananyag

Az eddigi kötetek, továbbá:

Kodály: Öt dal (EMB)

Kodály: Megkésztet melódiák

Bartók: Öt dal op. 15, op.16

Az ifjú Bartók (EMB)

Rachmanyinov, Berg, Webern, Schönberg dalai

Kósa, Kadosa, Petrovics, Balassa, Kurtág, Farkas Ferenc és mások dalai

Oratórium– és kantáta–kötetek

Kortárs magyar, fiatal szerzők (esetleg még kiadatlan) művei

Követelmény

A teljes zenei anyag fölényes technikájú éneklése.

A hangterjedelem teljes kiépítése.

Hangszeres és énekes partnerekkel való együttműködés.

Az éneklés teljes önkontrollja.

Dinamikai és hangszínbeli árnyalás tökéletesítése.

A könnyű műfajok/sanzon, kuplé, operett, musical ismerete.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Négy különböző stílusú mű,
- Egy ária,
- Egy kamaramű.

A műveket kotta nélkül (kivéve oratóriumária és kamaramű), zongorakísérettel kell előadni.

A vizsgaanyagból legalább két művet magyarul kell énekelni.

Követelmények a program elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- az emberi hang anatómiai, működésbeli, hangfaji sajátosságait, technikai lehetőségeit,
- a vokális irodalmat, annak jeles alkotó– és előadóművészeit,
- a tanult anyagban előforduló tempó– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanult művek zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.

Tudjon

- az énekléshez szükséges módon helyesen lélegezni,
- könnyed izomérzet mellett az előadandó mű kívánalmai szerinti hangot adni,
- tisztán intonálni,
- hangfájának hangterjedelemén belül színben egyöntetűen, dinamikailag pedig árnyaltan énekelni,
- bánni rezonáns üregeivel, illetve rekeszével, és azokat maximálisan kihasználni,
- érthető és szép szövegmondással énekelni és beszélni,
- összhangot teremteni a szöveg és a zenei anyag között,
- értelmezni és megvalósítani tempóbeli és dinamikai előírásokat a tanult darabokban,
- zeneműveket az évfolyamának és egyéni képességeinek megfelelően stílushűen, művészi kifejezéssel megszólaltatni.

Legyen képes

- rendszeres gyakorlásra, a saját hangképző szerv feletti ellenőrzésre,
- helyes hangeszmény kialakítására, elsősorban saját hangjának helyes hangfaji megítélésére, ezen belül az eszményi hangzás elérésére.

Rendelkezzék

- megfelelő zenei memóriával, koncentráló– és állóképességgel,
- jó előadói készséggel, művészi fantáziával, a közönséggel való kapcsolatteremtési készséggel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

- koloratúra–gyakorlatok, és díszítő elemek,
- a legato, staccato, portato, leggiero, tenuto éneklés biztonságos alkalmazása,
- a hangterjedelem teljes kiépítése.

Nagyobb anyag igényesebb feldolgozásával magasabb szint elérése.

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak pódiumon történő bemutatásával:

- Egy népdal vagy népdalfeldolgozás
- Egy preklasszikus, barokk vagy klasszikus dal,
- Egy romantikus dal.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Magánének főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy népdalfeldolgozás; Farkas Ferenc: Béres legény... (EMB 1502 kötetben), Molnár–Kern: Szól a kakas már... (EMB 2251 kötetben), Zöld erdőben, zöld mezőben... (EMB 2251 kötetben) népdalfeldolgozások, ill. a Százszínű csokor c. kötet (EMB 5040) dalai: Pierlala, francia népdal, Vira, portugál népdal nehézségi szintjén.
 - Egy preklasszikus, barokk vagy klasszikus dal, esetleg ária; A dal mesterei I. II. (EMB 1751, 2110) kötet: Scarlatti: Meddig tart e kínos élet (EMB 1751 kötetben), Caldara: Fényben fürdik a táj (EMB 1751 kötetben), Morley: Leány és legény (EMB 1751 kötetben) Haydn: Az elhagyott (EMB 1751 kötetben), Beethoven: Szeretlek (EMB 2110 kötetben) nehézségi szintjé).
 - Egy romantikus dal; Schubert: A vadrózsa (EMB 2110 kötetben), Jókedv (EMB 2110 kötetben), Könnyzápor (EMB 2110 kötetben), Schumann: Az árva (EMB 2262 kötetben), Az elhagyott lányka (EMB 2262 kötetben), Zöld hímes rét (EMB 2262 kötetben), Mendelssohn: A dalnak lenge szárnyán (EMB 2110 kötetben), Szívek, ha végül válnak (EMB 2110 kötetben), Viszontlátásra (EMB 2110 kötetben), Aratódal (EMB 2110 kötetben), ill. A dal mesterei II. III. (EMB 2110, 2262). kötet dalainak nehézségi szintjén.
- A műveket lehetőleg kotta nélkül kell énekelni.

„B” tagozat

- Egy dal Kodály: A magyar népzene (Universal) sorozatból; (Kocsi szekér, kocsi szán..., Ludaim, ludaim, Bárcsak engem valaki megkérne... nehézségi szintjén.
 - Egy preklasszikus, barokk vagy klasszikus dal, vagy ária; Caldara: Szívem szép álma (EMB 2909 kötetben); Carissimi: Így élni nem tudok (EMB 2909 kötetben); Händel: Jöjj és járjad (EMB 2909 kötetben); Ó, jaj, vajon csak emlék (EMB 3118 kötetben); Pergolesi: Nina (EMB 2909 kötetben); Beethoven: Rózsalánc (EMB 4470 kötetben); Mozart: Barbarina áriája a Figaro házassága c. operából, illetve A dal mesterei: IV (EMB 2909)., V (EMB 3118)., VII/a (EMB 4470) kötetek dalai nehézségi szintjén.
 - Egy romantikus dal; Csajkovszkij: Csak az, ki vágyban ég (EMB 5378 kötetben); Egy szót sem, ó, kérlek (EMB 5378 kötetben); Áldás; Brahms: Útban a kedveshez (EMB 2262 kötetben); Vasárnap (EMB 4472 kötetben); Kárbavesztett szerenád (EMB 4472 kötetben), Wolf: Harmatos reggel (EMB 2262 kötetben), illetve A dal mesterei VII/c (EMB 4472), Énekiskola III (EMB 12288)., Csajkovszkij: Dalok (Peters) és románcok (EMB 5378) darabjai nehézségi szintjén.
 - Egy XX. századi szerző dala; Farkas: Gitárdalok (EMB 12897), Kósa: Veronika dala; Gyermekdalok (EMB 12508) nehézségi szintjén.
- A műveket kotta nélkül kell énekelni.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes légzés, testtartás,
- intonáció,
- helyes ritmus és tempó,
- zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- állóképesség,
- előadásmód, tartalmi érzékenység,
- technikai és művészi megvalósítás,
- hangszínek iránti differenciáló képesség,
- szép, érthető szövegmondás.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök
Jól felhangolt zongora vagy pianínó.
Metronóm.
Teljes alakot visszaadó tükör.

4.1.7 Zeneismeret tanszak tantárgya

4.1.7.1 SZOLFÉZS, ZENETÖRTÉNET-ZENEIRODALOM

Szolfézs, zenelmélet (5. osztálytól) zeneirodalom (5. osztály), zenetörténet a kezdetektől 1750-ig: (6. osztály) Magyar zenetörténet: TK.I. osztályban.

A szolfézs tanítás általános céljai, feladatai, követelményei:

A szolfézstanítás – a hangszertanítással szerves egységben – a zene megszerettetését, megértését, valamint a későbbi öntevékeny muzsikálás és zenehallgatás iránti igény kialakulását kívánja megalapozni.

A zeneművek élményt nyújtó megismerésén és megértésén túl:

- a tantárgy sajátosságából adódóan- a hangsúly a tanítás folyamatában a zenei ismeretek elsajátíttatására, a képesség- és készségfejlesztésre, a kreativitás és a tudás alkalmazásának kimunkálására kerül.

A végső cél a globális zenei látásmód és gondolkozás alapjainak kialakítása, elindítása az alapfokú szolfézstanításban is: „A tanuló, hallja, amit lát és lássa, amit hall!”

A tantervi program e cél elérését kívánja segíteni azzal, hogy az általános zenei képességek fejlesztését és a zenei alapismeretek elsajátítását pedagógiai folyamattá szervezi.

Külön figyelmet fordít arra, hogy e tevékenység gazdagítsa a tanulót a zene megszólaltatásának és befogadásának örömeivel.

A szolfézstanítás célja, feladata:

A tanulók zenei készségeinek kiművelése, képességeik fejlesztése és ismereteik bővítése az alábbi területeken:

- belső hallás
- ritmus–metrum
- tiszta intonáció
- tájékozódás a magassági viszonyokban (relációk, hangközök)
- dallamhallás
- többszólamúság
- harmónia azonosítás
- zenei olvasás – írás
- zenei szerkezet (forma)
- zenei memória
- zenehallgatás (zeneértés)
- a kreativitás fejlesztése, – rögtönzés
- a megszerzett tudás alkalmazása
- a hangszertanulás segítése
- a zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseinek megismertetése
- a zenei műveltség igényének kialakítása

- a társművészetek iránti nyitottság megalapozása.
- A zenei pályára készülő tanulók felkészítése a továbbtanulásra.
- A tanulók személyiségének erkölcsi és szellemi formálása; nemzeti identitástudatuk megerősítése, érzelmviláguk kibontakoztatása.

Rendelkezzék a tanuló:

- olyan késztetéssel, mely a választott – eddig tanult – muzsikálási formát élete szerves részévé teszi,
- a tanulmányai során elsajátított készség–, jártasság–, ismeret–repertoárral, melyek eszközt biztosítanak a zene belső elképzeléséhez, értelmezéséhez, stílusos megszólaltatásához,
- olyan zenei áttekintőképességgel, melynek birtokában önállóan meg tudja oldani a képesség–készség szintjének megfelelő zenei feladatokat,
- biztos zenei ízléssel és ítélő képességgel
- a zene iránti elkötelezettséggel.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Zenei élményanyag gyűjtése énekléssel és játékkal.
- A zene megszerettetése, örömteli művelése.
- A figyelmes zenehallgatás kezdeti lépéseinek kimunkálása.

Az éneklési készség fejlesztése

- Helyes testtartás, levegővétel.
- Kezdőhang átvétele.
- Megfelelő tempóválasztás és tempótartás.
- Éneklés játékkal.
- Éneklés szöveggel emlékezetből.
- Ismert dallami fordulatok éneklése kézjelekkel.
- Önálló dalkezdés.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés

- Egyenletes járással ritmusmotívumok megszólaltatása.
- A ritmusértékek neveinek, jeleinek és gyakorlóneveinek elsajátítása: negyed, nyolcad és negyed szünet értékekkel.
- 2/4-es ütem.
- Ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel.
- A „belső mérés” kialakítása.
- Ritmusmotívumok hangoztatása, visszatapsolása, olvasása, ütemekbe helyezése.
- Dalfelismerés ritmusról, ritmusfelismerés dallamról.
- A különböző tempók közötti különbségek érzékelése.

Dallami ismeretek, készségfejlesztés

- Daltanulás játékkal együtt.
- A belső hallás kialakításának kezdeti lépései.
- Hangmagasság–megfigyelés, magas és mély képzet kialakítása.
- A relatív szolmizáció bevezetése (pentaton, pentachord hangkészletben).

- A dallami jelrendszerek: kéz-, betűjel, hangjegy.
- Hanglépcső, vonalrendszer.
- Az elsajátított hangkészleteken belüli rövid dallamfordulatok kiemelése, gyakorlása.
- Dalfelismerés, dallambújtatás.

A kétszólamúság előkészítése

- Felelgetős játékok, dal és mérő (ritmosztinátók, ritmuskíséret, egyszerű dallamosztinátók).

Rögtönzés

- Ritmussorok kiegészítése.
- Kérdés, felelet.
- Mondókák, versek, ritmusok megszólaltatása énekléssel.
- Mozgás és játék rögtönzése.

Zenehallgatás

- Rövid zenei részletek meghallgattatása.
- Alapvető tempó különbségek megfigyelése (gyors–lassú).
- Zajok–zörejek, zenei hang.
- Hangszínek (hangerő) megfigyelése és megkülönböztetése, hangszerek hangjainak felismerése.
- Zenei hangulatok – karakterek hallás utáni megfigyelése.
- A többször hallgatott zeneművek felismerése.

Ajánlott tankönyvek és segédkönyvek

Magyar népi mondókák, gyermekversek, gyermekjátékok, gyermekdalok

Zeneszerzők kicsinyeknek írt dalai

Rokon népek dalai

Horváth Istvánné – Smid Anna: Csicsergő 1.(tankönyv, munkafüzet és útmutató)

Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába (könyv és munkafüzet, tanmenet)

József Andrásné – Szmracsányi Magda: Zenei előképző (tankönyv és munkafüzet, Útmutató)

Forrai Katalin: Ének az óvodában

Forrai Katalin: Európai gyermekdalok

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában

Dobszay László: A magyar dal könyve

Ajánlott zenehallgatási anyag:

Magyar gyermekdalok és népdalok, népdalfeldolgozások, más népek gyermekdalai szóló-, kíséretes- vagy kórusfeldolgozásban.

Hangszeres szemelvények (karakter-, mesedarabok) lehetőleg élő előadásban.

Követelmények

A „belső” lüktetés fejlesztése.

Az egyenletes lüktetés és a dalritmus különbségeinek megéreztetése.

A negyed, páros nyolcad és a negyed szünet ritmusjeleinek folyamatos olvasása gyakorlónevekkel.

A törzshangok szolmizációs nevének, kézjeleinek ismerete.

A zenére figyelés valamint együttműködési képesség a játékban, éneklésben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult dalok, gyermekjátékok, ritmus- és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Zenei élményanyag gyűjtése énekléssel, játékkal.
- A magyar gyermekjátékok, dalok és népdalok – mint zenei anyanyelvünk és néphagyományunk – megismerése.
- A zenei készségek megalapozása a 7–9 éves korú gyermekek hangszertanulásához.
- Felkészítés a hangszerválasztásra, a zenére figyelés, a zenehallgatási élmény megteremtése.

Az éneklési készség fejlesztése

- A tiszta intonáció, a helyes zenei hangsúlyok kialakítása.
- A kifejező éneklés igényének felkeltése.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés

- Az egyenletes lüktetés és az ütempárok megéreztetése mozgással (ütemezéssel).
- A negyed, nyolcad, fél, egész, pontozott negyed és fél és egész értékek, szünetjelek, a szinkópa, éles és nyújtott ritmus elsajátítása gyakorló és zenei nevekkel, jelekkel.
- 2/4-es ütem.
- Szövegek ritmusának megfejtése.
- Ritmusmotívumok olvasása, felismerése.
- Az ütemhangsúlyok érzékeltetése.
- Metrum és ritmus egyidejű megfigyelése.
- Osztinató, majd ritmuskíséret ismert dalokhoz.
- Ritmusgyakorlatok.

Dallami ismeretek, készségfejlesztés

- Daltanulás játékkal együtt, illetve hallás után.
- A magas és mély képzet kialakítása.
- A szolmizációs relációk elsajátítása (hétfokúság).
- A dallami jelrendszerek ismerete.
- A szolmizációs hangok kézjele, betűjele és helye a vonalrendszeren.
- Dallamfordulatok gyakorlása a pentaton és hétfokú hangkészletekben.
- Éneklés kézjel után, olvasás betűkottáról és ötvonalas rendszerben kulcs nélkül.
- Dallamfordulatok visszaéneklése.
- Memorizálás hallás után.
- A belső hallás fejlesztése.

A kétszólamúság előkészítése

- Dal és mérő.
- Felelgetős játékok.
- Ritmusosztinátók, ritmuskíséretetek.
- Egyszerű dallamosztinátók (dudakíséret).
- Kétszólamú (igen könnyű) gyakorlatok kézjelekről.
- Igen könnyű kánonok – a csoport képességei szerint.
- Kétszólamú ritmusok, ének–kopogós „játékok”.
- Ének, járás, taps, ütőhangszerek kíséretével, változatos csoportosításban.

Zenei ismeretek:

– egyenletes mérő, ritmus közti különbség, osztinato fogalma, ismétlő jel megismerése. Ütem, ütemmutató fogalma.

Zenei olvasás, írás

- Az íráskészség kialakítása (írástechnika, zenei helyesírás).
- Rövid ritmusmotívumok, könnyű dalok ritmusának lejegyzése ritmusjelekkel (2–4–8 ütem).
- A dó helyének változtatása.
- Tájékozódás a vonalrendszeren.
- Kulcsok, ábécés nevek bevezetése.
- Dallamok, olvasógyakorlatok éneklése szolmizálva, alkalmi hangzókkal betűkottáról és hangjegyekről.
- Memorizálás.
- Könnyű dalok, dalrészletek, dallamok lejegyzése hangonkénti folyóírással vagy emlékezetből, betűkottával, majd hangjegyekkel (2–4–8 ütem).

Rögtönzés

- Zárások megkeresése ritmusokban, dallamokban.
- Hiányos dallamok kiegészítése egy–két hanggal.
- Ritmusfelelgetős, dallamfelelgetős.
- Ütempárhoz ütempár rögtönzése.
- Mondókák, versek megszólaltatása énekléssel.
- Mozdás és játék rögtönzése.

Zenehallgatás

- Hangszínek megfigyelése, megkülönböztetése.
- Emberi hangfajták (gyermek–, női–, férfi).
- Zenei együttesek: énekkar, zenekar.
- Dinamika, előadási módok.
- Különböző karakterek megfigyelése.
- Hangszerek hangja: zongora, hegedű, cselló, furulya (réz– és fafűvósok).
- A dallami azonosság, különbözőség felismerése a zenehallgatási anyagban is.

Zenei kifejezések:

- Ritmus, dallam.
- Ütem, ütemmutató, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel.
- A megismert ritmusértékek nevei.
- Tempó, mérőütés.
- Osztinató.
- Hangmagasság, hangköz, hangkészlet, hangsor.
- Pentaton, pentachord.
- A G–kulcs, F–kulcs.
- A törzshangsor.
- A megismert hangközök nevei, jelentésük.
- Motívum, dallamsor.
- Kánon.
- Piano–forte.

Ajánlott tananyag

Magyar népi mondókák, gyermekjátékok, népszokások

Magyar gyermekdalok, népdalok

Gyermekversek.

Rokon népek dalai

Magyar zeneszerzők gyermekeknek komponált dalai

Más népek dallamai

Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába (könyv és munkafüzet, Útmutató)

József Andrásné – Szmracsányi Magda: Zenei előképző (tankönyv és munkafüzet, Útmutató)

Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat

Forrai Katalin: Ének az óvodában

Forrai Katalin: Európai gyermekdalok

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában

Ajánlott zenehallgatási anyag

Válogatás a néphagyomány zenei anyagából. Gyermekdal feldolgozások.

A hangszeres műzene karakterdarabjai. Mesedarabok.

Rövid darabok a hangszeres iskolából (különböző hangszereken).

Követelmények az előképző évfolyamok elvégzése után

Rendelkezzék a tanuló a zenetanuláshoz szükséges alapvető magatartásformákkal: tudjon zenére figyelni, tudjon együttműködni társaival, tanárával a csoportos éneklésben, játékban.

Tudjon az egyenletes lüktetéshez járni, énekelni. Tudjon önállóan dalt kezdeni.

Ismerje fel kottáról a negyed, nyolcad, fél, egész, pontozott negyed értékű hangokat, a megfelelő szüneteket, valamint a szinkópa, éles és nyújtott ritmust.

Legyen képes 4–8 ütemes ritmust folyamatosan olvasni és hangoztatni.

Tudja alkalmazni a ritmuselemeket 2/4-es ütemekben.

Tudjon lejegyezni rövid ritmusmotívumokat.

Ismerje a szolmizációs neveket, kézjeleket és a hangok viszonyított helyét a vonalrendszeren.

Tudja a dalokat szöveggel és szolmizálva – a zenei tartalomnak megfelelő tempóban, pontos ritmusban, helyes frazeálással – emlékezetből énekelni.

Tudjon rövid zenei egységet (a tanult dallami fordulatok köréből) visszaénekelni.

Ismerje a G–kulcs hangjait, legyen tájékozott a vonalrendszeren.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult dalok, gyermekjátékok, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

Alapfokú évfolyamok

Az első évfolyam tanítási anyagának összeállítása az előképző évfolyamok követelményeinek ismeretét feltételezi.

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

– A zenei élményanyag bővítése.

– A magyar népzene régi stílusú dallamainak megismerése.

– Betekintés a műzene kis formáiba. A zenei értelmezés kezdeti lépéseinek kimunkálása.

– Az előképzőben tanult zenei ismeretanyag ismételése.

– A készségek megalapozása, fejlesztése a tananyaghoz kapcsolódóan.

- Az abszolút rendszer további gyakorlása.
- A szolfézs és a hangszerjáték kapcsolatának kialakítása.
- A zenehallgatási élmény elmélyítése.

Az éneklési készség fejlesztése

- Helyes testtartás, levegővétel, tiszta intonáció, tempótartás.
- Artikuláció, szövegmondás.
- A tanulók hangterjedelmének fokozatos bővítése.
- Az igényes, szép éneklés kialakítása.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés

- Az előképzőben tanult ritmikai elemek alapos ismételése.
- A korona, az átkötés, az értéknújtó pont ismerete.
- A legegyszerűbb ütemek: 2/4, 4/4, 3/4.
- Üteműlyök. (ütemezés).
- A szinkópa, az éles és a nyújtott ritmus ismételése, elmélyítése.
- A tizenhatod érték.

Dallami ismeretek, készségfejlesztés

- Daltanulás hallás után, kézjelről, betűkottáról.
- Az új szolmizációs hangok (relációk) elsajátítása.
- A régi stílusú magyar népdalok jellemzői.
- A tonalitásérzék fejlesztése. a dallamzáró alaphang: lá, és dó. (Dúr-moll rendszer)
- A hétfokúság dallamfordulatainak gyakorlása.
- A belső hallás további kimunkálása: memorizálás belső hallás alapján kézjelről, kottaképről.

A kétszólamúság előkészítő gyakorlatai

- Dallamhoz ritmusosztinató vagy önálló ritmusszólam megszólaltatása.

Hangközök:

- Tiszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint, tiszta oktáv.
- Éneklés szolmizálva, építés megadott hangokra.
- Felismerés kottakép és hallás után (hallás után: szekundok, tercek, kvint, oktáv).

Hangzatok:

- Az alaphelyzetű dúr és moll hármashangzatok szerkezete.
- Éneklés szolmizálva mindkét irányban.
- Felismerés hallás után együtthangzásban vagy felbontásban.
- Építés megadott ábécés hangokra a tanult hangnemek alapján.

Hangkészlet, hangsorok, hangnemek

- Alaphang fogalma.
- Tiszta- és pien hangos pentatónia.
- Pienhangok (fá, ti, fi), díszítőhangok.
- Módosító jelek (keresz, b, feloldó jel), előjegyzések.
- A módosított hangok nevei
- A tanult hangnemek előjegyzéseinek sorrendje írásban is.

- Hétfokúság: dúrok és mollok (eol) 2#, 1b előjegyzésig.
- A párhuzamos hangsorok fogalma.
- A zeneművek hangnemének megállapítása kottakép alapján az eddigi ismeretek felhasználásával.

A formaérzék fejlesztése:

- Részletek, egységek megfigyeltetése: hasonlóság, azonosság, különbözőség, variáns, sorszerkezet.
- A kvintváltás megfigyeltetése.
- A5A5vAAv, illetve A5B5A B sorszerkezetek.
- A helyes frazeálás.

Zenei olvasás – írás

- A helyes kottaírás.
- Ritmusgyakorlatok olvasása.
- Ritmusfordulatok lejegyzése hallás és memorizálás alapján.
- Éneklés betűkottáról, majd ötvonalas rendszerben hangjegyekről, G–kulcsban, abszolút magasságban ábécés nevekkkel 2#, 1b előjegyzéssel.
- Dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre, illetve G–kulcsból F–kulcsba (és fordítva).
- Igen könnyű diktálási feladatok.
- Könnyű dalok, dallamok lejegyzése hangonkénti folyóírással, betűkottával G– és F–kulcsban (2–4–8 ütem).
- Transzponálás írásban.

Rögtönzés

- Megadott több ritmussorból, dallamsorból teljes zenei forma kialakítása.
- Ritmus kiegészítések megadott ütemmutatók alapján.
- Párbeszéd, kérdés–felelet.
- Adott dallamhoz ritmuskíséret (osztinato).
- Hiányos dallam kiegészítése.

Zenehallgatás

- Különféle kórushangzások.
- Dallam és kíséret, szólamok megfigyelése.
- A hangszerek hangszínének felismerése.
- Dinamikai különbségek megismerése.
- A népzene és műzene.
- A különféle hangulatok, előadásmódok (pl. parlando) megfigyelése.

Zenei szakkifejezések ismerete

- A szolfézs előképzőben tanultakhoz.
- Ütemmutató, ütemszúly, ütempár.
- Alkalmazkodó ritmus.
- Kulcsok. előjegyzések, módosító jelek.
- Pentatónia. díszítőhang, vendéghang (pienhang).
- Hangkészlet, hangsor, hangnem.
- Pentachord, Dur és moll (eol).
- A párhuzamos hangsor fogalma.

- Dallamsorok, alaphang, kvintváltás, szolmizációváltás.
- Ereszkedő dallamvonal.
- Azonosság, variáns, sorszerkezet.
- Transzponálás.
- Prima volta, seconda volta.
- Solo, tutti.
- Parlando, rubato, tempo giusto.
- Staccato, legato.
- izoritmika, heteroritmika
- fermata,
- melizma.

Ajánlott tananyag

Régi stílusú magyar népdalok, énekelhető műzenei szemelvények a hangszeres iskolák anyagából is (könnyű barokk és klasszikus táncok).

Könnyű kánonok, biciniumok.

Dobszay László: A hangok világa I. és Útmutató

J. Irsai Vera: Szolfézs példatár, Alsófok I.

Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat

Tiszán innen Dunán túl népdalgyűjtemény

Dalkísérek I. Szőlő érik (Tankönyvkiadó)

Ajánlott zenehallgatási anyag:

Eredeti népzenei felvételek gyermekdalok, népdalok.

Gyermekeknek komponált művek Bartók Béla, Kodály Zoltán Bárdos Lajos kórusműveiből.

Követelmény

Tudja a tanuló a dalokat zeneileg igényesen énekelni.

Legyen tájékozott a vonalrendszeren, tudjon G– és F–kulcsban ábécés névvel olvasni.

Ismerje a módosítójeleket, az előjegyzések sorrendjét írásban is mindkét kulcsban 2#, 1b előjegyzésig.

Ismerje a dúr és moll hangsorokat 2#, 1b előjegyzésig.

Ismerje fel és tudja ritmusolvasásban folyamatosan hangoztatni a szinkópát, az éles és nyújtott ritmust, valamint a tizenhatodok páros formációit.

Legyen képes egyszerű, rövid (a tanult zenei anyagnál könnyebb) dallamfordulatokat hallás után szolmizálva visszaénekelni, memorizálni, lejegyezni.

Ismerje a tiszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint és tiszta oktáv hangközök fogalmát, tudja ezeket kottakép alapján azonosítani.

Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, a kis és nagy terc, a tiszta kvint és tiszta oktáv hangközöket tonális keretben.

Ismerje az alaphelyzetű dúr és moll hármashangzatok felépítését.

Ismerje a régi stílusú népdalok jellemző vonásait.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult dalok, gyermekjátékok, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A zenei ismeret– és élményanyag bővítése.
- A zenei képességek, készségek fejlesztése a szolfézs illetve hangszeres anyaghoz kapcsolódóan.
- Az új stílusú magyar népdalok jellemzőinek elsajátítása.
- A műzene kis formáinak megismerése: elsősorban barokk táncjátékok megszólaltatásával.
- Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben.
- Az aktív, a figyelmes zenehallgatás további kimunkálása, fejlesztése.
- A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.

Az éneklési és intonációs készség fejlesztése

- A népdalok kifejező megszólaltatása.
- A tanulók hangterjedelmének fokozatos bővítése.
- A kétszólamú éneklés kimunkálása.
- Intonációs gyakorlatok.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés

- Az előző évfolyamokban elsajátított ritmusok ismétlése, további gyakorlása, alkalmazása.
- A „kis nyújtott” és „kis éles” ritmus, a negyed értékű triola.
- Negyed felütés, az auftakt.
- 3/8-os ütem.
- Váltakozó ütem.
- A 4/4 – 2/4 és a 3/4 – 2/4 váltás megéreztetése.
- Alla breve.
- Az új stílusú magyar népdalok néhány ritmikai jellegzetessége: alkalmazkodó ritmus, erős és gyenge zárás.

Dallami ismeretek, készségfejlesztés

- Daltanulás hallás után, valamint kottaképről.
- A fi, szi és ta hang, valamint dallamfordulataik.
- A népdalanyagon belül: dó, lá, ré (mi) és szó alaphangú dalok éneklése.
- A tanult zenei anyag jellegzetes dallamfordulatainak gyakorlása, olvasása és hallás utáni felismerése.
- Az alap és kvint szerepe, kvintváltás felfelé.
- Régi és új stílusú népdalok stílusjegyeinek rendszerezése, összefoglalása az eddigi ismeretek alapján.
- A dúr és moll tonalitás megfigyelése műzenei anyagon.
- A műzene dallamfordulatainak megfigyelése, éneklése, gyakorlása (hármashangzat felbontások, skálamenetek, terclépések, szekvenciák).

A többszólamúság fejlesztése

- Hangközök megszólaltatása két szólamban.
- Intonációs gyakorlatok.
- Kánonok, biciniumok éneklése.
- A többszólamú művek szólammozgásainak énekes megszólaltatása (párhuzamos mozgás, ellenmozgás).

Hangközök:

- Az előző években tanult hangközök további gyakorlása.
- Éneklés szolmizálva, ábécés-s nevekkel mindkét irányban.
- Felismerés hallás után és kottaképről.
- A szext-és szeptim hangköz és a szűkített – bővített kvint elsajátítása.
- A bővített szekund megfigyelése.

Hangzatok:

- Az előző évben tanult hármashangzatok további gyakorlása, elsősorban hallási elmélyítése.
- A tanult hangnemek alap-hármashangzatai.

Hangsorok:

- A háromféle moll hangsor elsajátítása, a vezetőhang.
- Dúrok és mollok 3#, 3b előjegyzésig.
- A „Dór”-hangsor, (la-sor fi-vel) a magyar népdalok új stílusában.

A formaérzék fejlesztése

- AA5A5vA, AA5BA, ABBvA, AABA formaszerkezetek.
- A periódus felépítése (előtag, utótag, nyitás, zárás).
- Formai elemzések az elsajátított ismeretek alapján.

Zenei olvasás, írás

- Ritmusgyakorlatok olvasása.
- Ritmusírás énekelt népdalok alapján.
- Hangszeren megszólaltatott egyszerű ritmusú barokk táncjátékok ritmusának lejegyzése.
- Könnyű dallamok olvasása (mérővel), memorizálás, lejegyzés.
- Egyszerű periodizáló dallamok memorizálása, lejegyzése.
- Hangközök, lejegyzése betűvel és számmal.
- Hármashangzatok lejegyzése együtthangzás vagy felbontás alapján.
- Új stílusú népdalok lapról éneklése szolmizálva, szöveggel.
- Műzenei szemelvények éneklése szolmizálva és ábécés nevekkel, alkalmi hangzókkal, szöveggel

.

Rögtönzés

- Megadott ritmikai, dallami fordulatok variálása.
- Hiányos dallam kiegészítése.
- Megadott dallamsorokból a tanult népdalformák kialakítása.
- Adott dallamhoz ritmuskíséret.
- A tanult népdalokhoz hasonló dallamok rögtönzése.
- AA5A5vA, A5BA, ABBvA formákban, megadott egy vagy több sor alapján.
- Megadott periodizáló dallamrészletek kiegészítése.

Zenehallgatás

- A tanult népdalok felismerése népdalfeldolgozásokban.
- Mozdulás, gesztus a zenében.
- Népdalok, népi táncdallamok feldolgozásai, régi magyar táncok.
- Műzenei táncok (elsősorban menüett) megismerése.
- Hajdútáncok, ungarcsa és egyéb magyar táncok.

- Régi magyar tánczenei gyűjtemények.
- A barokk táncjátékok jellemzőinek megfigyelése hallás alapján is.
- A zenekari hangzás megfigyelése, hangszeres hangszínek felismerése.
- A többszólamú művek szövegmozgásainak követése: párhuzamos mozgás, ellenmozgás, „pont”, „vonat” stb.

Zenei szakkifejezések ismerete

- Triola. „kis” nyújtott, „kis” éles ritmus.
- Felütés.
- Váltakozó ütem.
- Eol, összhangzatos, dallamos moll, vezetőhang fogalma.
- Az eddigi hangközökön kívül a kis és nagy szext, bővített szekund.
- Parlando, rubato, tempo giusto.
- A régi és új stílusú népdalok.
- Motívum, periódus, szekvencia.
- Kvintoszlop.
- Párhuzamos és ellenmozgás.
- A metronómjelzés.
- Alla breve.
- Duda, dudakíséret.
- A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések valamint a megismert zeneszerzők nevének helyes kiejtése, leírása.

Ajánlott tananyag

A magyar népdalok újabb rétege: pentaton, dúr, háromféle moll, valamint dór hangkészletű dallamok.

Néhány táncjáték a barokk korból – elsősorban a tanulók hangszeres anyagából (menüett, bourrée, sarabande, rigaudon, gavotte).

Dobszay László: A hangok világa II. és III. kötet és Útmutatók

J. Irsai Vera: Szolfézs példatár, Alsófok II.

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica I.

Szőnyi Erzsébet: A zenei írás-olvasás gyakorlófüzetei II.

Ajánlott zenehallgatási anyag

Népdalfeldolgozások (elsősorban a tanult dalokhoz kapcsolódóan).

Szemelvények Bartók Béla Gyermeknek és Mikrokozmosz című műveiből.

Válogatás Bartók Béla és Kodály Zoltán kórusműveiből.

Barokk táncok. (hangszeres táncok, zenekari játékok).

Mesealakok a zenében.

Követelmény

Tudja a tanuló a dalokat – ezen belül műzenei szemelvényeket – szöveggel, zeneileg igényesen előadni.

Legyen tájékozott a vonalrendszeren, tudjon G– és F– kulcsban folyamatosan ábécés névvel olvasni.

Ismerje fel kottaképről a tanult ritmusképleteket, tudja folyamatosan olvasni, hangoztatni mérőütéssel vagy belső méréssel.

Legyen képes a tanult anyagnál könnyebb, rövid dallamokat szolmizálva visszaénekelni, hallás után lejegyezni, memorizálni.

Ismerje fel a népdalok jellegzetességeit, stílusát (sorszerkezet, hangnem).

Ismerje a dúr és moll hangsorokat 3#, 3b előjegyzésig, tudja a hangnemeket kottakép alapján megállapítani.

Ismerje az eddig tanult hangközöket, tudja ezeket felépíteni, illetve kottaképről azonosítani.

Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint és tiszta oktáv hangközöket tonális keretben.

Ismerje a dúr, moll alaphelyzetű hármashangzatok felépítését. Ismerje fel hallás után a dúr és moll hármashangzatokat felbontásban vagy együtthangzásban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult zenei anyag, a ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A zenei élményanyag bővítése.
- Bevezetés a bécsi klasszikus zene forma– és harmóniavilágába európai többszólamú népdalok és műzenei szemelvények alapján.
- Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben – elsősorban a dúr és moll tonalitáson belül.
- A többszólamúság, társas zenélés készségének fejlesztése funkciós művek alapján.
- A magyar népdalok élményszerű előadása.
- A XVI. századi későreneszánsz dalok és a reneszánsz kultúra megismertetése.
- A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
- Tudatos zenehallgatásra nevelés.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés

- Kis éles, kis nyújtott ritmusok, a nyolcad triola további gyakorlása, alkalmazása.
- A nyújtott és szinkópa ritmusok variánsai.
- Nyolcad és páros tizenhatod felütés.
- 3/8, 6/8.
- Aszimmetrikusan váltakozó ütemmutatók a magyar népzeneben.
- A siciliano és a mazurka, kolomejka ritmus jellegzetessége.
- Ritmusgyakorlatok egy és két szólamban.

Dallami ismeretek, készségfejlesztés

- Daltanulás elsősorban kottaképről.
- Módosított hangok: fi, szí, di, ri és ta gyakorlása népzenei és műzenei olvasási anyagon (szolmizálva és ábécés névvel).

A többszólamú éneklés készségfejlesztése

- Más népek zenéjének többszólamú megszólaltatása.
- Hangszerkíséretes dalok.
- Kánonok.
- Kürtmenetek, (tercmenet-tercelés) hangközmenetek, kétszólamú funkciós részletek megszólaltatása énekléssel és egyéni hangszerjárással is.
- T–D–T kapcsolatok megfigyelése.
- Funkciós főhangok, főhármasok éneklése a dallamhoz szolmizálva és ábécés nevekkal.

- A belső hallás és memória fejlesztése.

Hangközök:

- Az előző évben tanult hangközök gyakorlása: felismerés hallás után és kottaképről.
- A szűkített, bővített kvint (oldással) ismertetése.
- Új hangközök: a kis és nagy szeptim, (oldással).

Hangzatok:

- Az alaphelyzetű hármashangzatok (Dúr, moll,) felismerése hallás után felbontásban vagy együtthangzásban, építésük, felismerésük kottaképről.

Hangsorok:

- Dúrok és mollok 4#, 4b előjegyzésig.
- Azonos alapú dúr és moll.
- A modális hangrendszer. (ion, dór, fríg, líd mixolid, eol lokrisszi.)

A formaérzék fejlesztése

- A periódus felépítése. Nyitás – zárás.

Zenei olvasás, írás

- Olvasógyakorlatok szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkal.
- Igen könnyű magyar népdalok lejegyzése (ügyesebb osztályokban)
- Hangközök, hármashangzatok felismerése, lejegyzése együtthangzásban vagy felbontásban.
- Könnyű periódusok olvasása, memorizálása kottaképről.

Rögtönzés

- Periódusok kiegészítése: adott előtaghoz utótag (A–Av).
- Periodizáló dallamokhoz egy–egy kísérőhang éneklése, ügyesebb osztályokban.

Zenehallgatás

- Magyar és más népek táncai a műzenében.
- A késő reneszánsz (XVI. századi) szemelvényeken keresztül a kor megismerése.
- Homofon-polifon szerkesztés.
- Imitáció, kánon fogalma.
- Barokk, klasszikus táncok – elsősorban a tanulók hangszeres darabjaiból.
- A hangszerelés, a dinamika – mint a zenei kifejezés eszközei.
- Dinamika a barokk korban.
- A barokk és bécsi klasszikus zenekar hangszerei.
- A tanult formák, dallami elemek megfigyelése hallás után.

Zenei szakkifejezések ismerete

- Siciliano és mazurka, kolomejka ritmus.
- Azonos alapú dúr és moll hangsor.
- Kvintoszlop.
- Kürtmenet.
- Funkciók.
- Homofon-polifon szerkesztés módok.

- Imitáció, kánon fogalma.
- Períódus.
- Duett, duó, tercett, trió.
- Partitúra.
- A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.

Ajánlott tananyag

Más népek funkciós népzeneje: egyszerű tercelő, kürtmenetes dalok kísérőszólammal vagy hangszerkísérettel (lengyel, francia, ukrán, német, olasz népdalok).

Könnyű szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből, darabok a tanulók hangszeres anyagából is.

Dobszay László: A hangok világa III. kötet, Útmutatók

Szigetiné Horváth Zsuzsa – Simonné Sármási Ágnes: Készségfejlesztő gyakorlatok

Agócsy-J. Irsai Vera: zenei Olvasókönyv

Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica II.

Szőnyi Erzsébet: A zenei írás-olvasás gyakorlófüzete III.

Tiszán innen Dunán túl népdalos füzet

Dalkiséretek II. Érik a szőlő (Tankönyvkiadó)

Csizmadia Mária Judit: Zenetörténet fiataloknak a kezdetektől 1750-ig. (Kiadvány)

Ajánlott zenehallgatási anyag:

Reneszánsz kórusművek. (Palesztrina, Lassus, Esterházy)

Magyar és más népek táncai a műzenében (pl. bécsi klasszikus táncok, valamint

F. Chopin, A. Dvořák, B. Smetana, P. I. Csajkovszkij, J. Brahms, M. Ravel művei).

Balett részletek (nemzeti karakter–táncok: mazurka, csárdás stb.).

Szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből: dalok, opera– és szimfónia részletek.

Követelmény

Tudja a tanuló a dalokat, illetve a Dobszay Tk. és a Zenei Olvasókönyv című tankönyvekből műveket, részleteket stílusosan előadni.

Egyszerű 4–8 ütemnyi dallamot lejegyezni, memorizálni.

A tanult anyagnál könnyebb dallamfordulatokat kottából szolmizálva, alkalmi hangzókkal, szöveggel megszólaltatni.

Tudja a dūr és moll hangsorokat, vezetőhangokat 4#, 4b előjegyzésig.

Tudja a hangnemeket kottakép alapján megállapítani.

Ismerje az eddig tanult hangközöket, tudja kottaképről azonosítani és felépíteni.

Ismerje fel hallás után a kis és nagy szext hangközt.

Ismerje fel hallás után az alaphelyzetű dūr, moll, hármashangzatokat.

Tudja kottaképről azonosítani és adott hangra szerkeszteni (a tanult hangnemek körében).

Ismerje a dūr és moll hármashangzatok fordításainak nevét, felépítését, a funkciókat.

Ismerje a periódus felépítését.

Ismerje az alapvető tempo és előadási jeleket.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

A tanult zenei anyag, a ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Zenei élményanyag gyűjtése a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből.
- A periodizáló és funkciós zenei ismeretek elmélyítése.
- A tanult magyar népzenei anyag bővítése aszimmetrikus dalokkal.
- Az eddig tanultak rendszerező ismétlése.
- A zenei elemzési képesség fejlesztése.

Hallásfejlesztés és zenei ismeretek

- A 6/8-os metrum.
- Átkötés, pontozás gyakorlása.
- Harminckettedek.
- Alla breve további gyakorlása.
- A népzenei anyagban arányok, szimmetriák, aszimmetriák megfigyelése.
- 5/8, 8/8 (3+3+2) 7/8 gyakorlása ritmusfeladatokkal. (Az ún. „Bolgár” ritmus.)
- A módosított szolmizációs hangok további gyakorlása.
- A bővített kvart oldással.
- Alterált hangok, mint a díszítés, és mint a hangnemváltás eszközei.
- A kromatika megfigyelése, kromatikus fordulatok éneklése.
- A hangnemváltás típusai: hangnemi kitérés-és moduláció.
- Késleltetés.
- A hangközök rendszerezése.
- A hangközfordítás elve.
- A tiszta, kis- és nagy hangközök éneklése, felismerése és megnevezése ábécés nevekkkel is.
- Hangközmenetek éneklése, szolmizálva, ábécés nevekkkel; a hangközök megnevezésével, zenei szerepük megfigyelésével.
- A dúr és moll hármashangzatok fordításai illetve az alaphelyzetű szűkített, bővített hármashangzat gyakorlása oldással.
- Felismerésük hallás és kottakép alapján, építés.
- A dominánsszeptim dúrban és mollban.
- Éneklése oldással szolmizálva.
- A nyolcütemes bécsi klasszikus periódusforma ritmus- és dallamfordulatainak megfigyelése, kiemelése, gyakorlása.
- A bécsi klasszikus zene funkciós rendjének gyakorlása.
- T–D–T; T–S–D–T kapcsolatok, funkciós jelző basszus hangok.
- Funkciós kísérőszólam éneklése a dallamhoz szolmizálva és ábécés nevekkkel.
- Műdalok olvasása zongorakísérettel (tanár, esetleg tanuló közreműködésével).
- Kétszólamú vagy hangszerkíséretes klasszikus művek éneklése a tanult zenei ismeretek megfigyeltetésével.
- Két- és többszólamú vokális művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesek előadásában.
- Kánonok éneklése.
- Hangsorok 6#, 6b előjegyzésig, vezetőhanggal.

A formaérzék fejlesztése

- Zárlatok: fél- és egész-zárlat, álzárlat.
- A klasszikus (és romantikus) dal.

- Két- és háromtagú kisformák, visszatérési típusok megfigyelése.
- Rondó, variáció, szonáta és szonátaforma formai megismerése.
- Da Capo-s szerkezet.

Zenei olvasás, írás

- Könnyű periódusok lapról éneklése.
- Periódus terjedelmű bécsi klasszikus egyszólamú dallam lejegyzése a tanult hangnemekben.
- Könnyű hangközmenetek éneklése, írása.
- Könnyű népdalok lejegyzése (szöveggel is).

Zenehallgatás

- A zenei kifejezés eszközei a bécsi klasszikus korban (stílusjegyek összegyűjtése).
- Hangszín – hangszerelés.
- A ritmikai, dallami és harmóniai elemek szerepének hallás utáni megfigyelése: (alteráció, kromatika, késleltetés, hangzatfelbontások, funkciók, zárlatok, feszültség – oldás, hangnemi kitérés, moduláció).
- Két- és háromtagú kisformák, visszatérési típusok, egy rondó, egy variáció és egy szonátaforma megismerése zenehallgatás alapján is.
- A bécsi klasszikus zene stílusjegyeinek, jellegzetes műfajainak, előadói apparátusainak megfigyelése a meghallgatott művekben.
- A romantika kifejezési eszközeinek és a XX. század új hangzásvilágának megfigyelése.
- A homofon és polifon szerkesztési mód felismerése hallás után is.

Rögtönzés

- Ritmuskíséreték rögtönzése aszimmetrikus népdalokhoz. Osztinátók.
- Periódus kiegészítése: megadott előtaghoz utótag rögtönzése.
- Periódusok zenei anyagának variálása a megismert ritmikai és dallami elemekkel (hangzatfelbontás, kromatika, késleltetés stb.).
- Funkciójelző basszus szólam rögtönzése ismert periódushoz dúrban, mollban.

Zenei elemzési képesség

- A tanult ismeretek alkalmazása a zeneművek feldolgozása során.
- A stílusjegyek, zenei elemek és az alapvető zenei összefüggések megfigyeltetése (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma).

Zenei szakkifejezések ismerete

- Bécsi klasszikusok, Köchel-jegyzék, opusz.
- Kvintkör.
- Hangnemi rokonságok, maggiore–minore, a hangnemi kitérés, moduláció.
- A hangközfördítés elve.
- Tritonusz.
- Alteráció, kromatika.
- Funkciók, funkciós vonzás.
- Késleltetés.
- Kadencia, álzárlat, fél- és egész-zárlat.
- Előjáték, utójáték, visszatérés, Coda.
- Imitáció.
- Orgonapont.

- Hangszeres és vokális zene.
- Dal, ária, opera.
- Szimfónia.
- Kamarazene, duó, duett, trió, tercett, kvartett, kvintett.
- Kisformák, kis háromtagú, kéttagú.
- Triós forma, szonátaforma, rondóforma, variáció.
- A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.
- Az eddig megismert zenei korok rövid áttekintő ismételése, kronológiai rendezése, a legfontosabb stílusjegyek kiemelése.

Ajánlott tananyag

Elsősorban bécsi klasszikus (romantikus) hangszerkíséretes dalok, duettek
 Szimfónia tételek, hangszeres szonáta, variáció, rondó
 Néhány könnyű XX. századi dal, kórusmű vagy énekelhető hangszeres darab
 Dobszay László: A hangok világa IV. Útmutatók
 Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatás a kötetekből)
 Kodály Zoltán: Biciniumok
 Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
 Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanár képzés Kodály Zoltán pedagógiai művei alapján
 Virágos sorozat népdalfüzetek
 W. A. Mozart: 30 kánon
 Molnár Antal: Klasszikus kánonok
 Gárdonyi Zoltán: Elemző formában.
 Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében

Ajánlott zenehallgatási anyag:

Szemelvények a bécsi klasszikusok műveiből a szonátaforma, a szimfónia (Menüett tétel), az opera megismeréséhez.
 Romantikus dalok, karakterdarabok.
 A XX. század zenéjéből néhány vokális és hangszeres mű.
 Néhány darab Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatából (aszimmetria).

Követelmény

Tudjon a tanuló emlékezetből bécsi klasszikus, romantikus műveket, szemelvényeket (dal, kánon, műrészlet) zeneileg igényesen előadni.
 Tudjon leolvasni, lejegyezni egyszerű, könnyű klasszikus periódust.
 Ismerje a dúr és moll hangsorokat 6#, 6b előjegyzésig.
 Ismerje az oktávon belüli hangközöket.
 Ismerje a négy alaphelyzetű hármashangzatot, a dúr és moll hangzatok fordításait, valamint a dominánsszeptim akkordot.
 Tudja ezeket szolmizálva énekelni, felismerni hallás után, ábécés hangokkal megnevezni a könnyebb hangnemekben (3#, 3b.).
 Ismerje a funkciós főhangokat dúrban és mollban.
 Ismerje a klasszikus zene alapvető stílusjegyeit, a tanult formáit és műfajait.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással,
- A műzenei szemelvények, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával,

– Klasszikus kisforma elemzése (csoportos és egyéni munkával, tanári irányítással).

Követelmény

Tudja a tanuló emlékezetből a bécsi klasszikus, romantikus műveket, szemelvényeket (dal, kánon, műrészlet) zeneileg igényesen előadni.

Tudjon leolvasni, lejegyezni egyszerű, könnyű klasszikus periódust.

Ismerje a dúr és moll hangsorokat 6#, 6b előjegyzésig.

Ismerje az oktávon belüli hangközöket.

Ismerje a négy alaphelyzetű hármashangzatot, a dúr és moll hangzatok fordításait, valamint a dominánsszeptim akkordot.

Tudja ezeket szolmizálva énekelni, felismerni hallás után, ábécés hangokkal megnevezni a könnyebb hangnemekben (3#, 3b.).

Ismerje a funkciós főhangokat dúrban és mollban.

Ismerje a klasszikus zene alapvető stílusjegyeit, a tanult formáit és műfajait.

5.évfolyam

„A” tagozat: Zeneirodalom

A XVIII.-XIX. század (bécsi klasszika-romantika) stíluskorszakának és mestereinek a megismertetése ismertebb műveken keresztül

A zeneirodalom tanításának a célja, hogy a zene iránt érdeklődő, művelt embereket neveljen, akik zenei tanulmányaik során képessé válnak a további önművelésre, valamint a zene aktív művelésére, és sajátos eszközeivel, minél szélesebb körű zenei műveltséget biztosítson.

A zeneirodalom tanításának szakirányú feladatai

– a zene iránti fogékonyság elmélyítése, a zenei ismeretek bővítése, az eddig megszerzett készségekre építve,

– hosszú távon a teljes zenetörténet átfogó megismertetése.

A bécsi klasszika és romantika stíluskorszakának, mestereinek, műfajainak, alkotásainak részletesebb megismertetése, elemzése, széles körű kitekintéssel az adott kor főbb tendenciáira, stílusjegyeire, társzművészeteire, mestereire, alkotásaira.

Neveljen az értékes zene szeretetére, ösztönözze a tanulókat

– rendszeres hangverseny– és operalátogatásra,

– a rádió és a televízió zenei műsorainak meghallgatására,

– a zenei élet eseményei iránti érdeklődésre,

– értékes hangfelvételek és videofelvételek gyűjtésére és meghallgatására,

– aktív társas muzsikálásra.

Fejlesztési feladatok

A bécsi klasszika, valamint a korai romantika művészetének megismerése.

Tájékozódás a bécsi klasszikus zene legfontosabb műfajaiban, a kis– és nagyformák világában, valamint a korai romantika főbb stílusjegyei, élményanyaga, mestereinek művészete.

(Elsősorban Gluck, Haydn, Mozart, Beethoven és Schubert művei).

Zenei ismeretek átadása – Tananyag

Átmenet a barokk és klasszika között:

– az „érzelmes” (C.Ph.E.Bach), a „gálás” (J.Chr.Bach) stílus;

– a mannheimi-iskola (Johann Stamitz) – a zenekari hangzás átalakulása.
A műfajok, a formák és a zenei nyelv átalakulása a barokk és klasszika határán.

A bécsi klasszika főbb stílári, formai, szerkezeti, hangnemi, harmóniai sajátosságai, a korszak legnagyobb mestereinek művészetét elsőrendűen reprezentáló műfajok alapján:

- Gluck (a barokk opera műfaji tradícióinak továbbélése és átalakulása a 18. század második felében, a gluck-i „operareform”);
- Haydn (szimfónia, vonósnégyes, oratórium);
- Mozart (szimfónia, zongoraverseny, divertimento, szerenád, opera);
- Beethoven (szimfónia, nyitány, versenymű, vonósnégyes, zongoraszonáta); életmű két korszak határán, a „klasszikus” és a „romantikus” Beethoven.

-Schubert: romantikus dalok.
-Chopin: kis-formák.
-Wagner: romantikus zenedráma.
-Verdi: romantikus nagyopera.
-Liszt: Programzene, a szimfónikus költemény.

Formatani összegzés:

- periódus, bővített periódus, kéttagú forma, háromtagú forma, triós forma, rondó, variáció, szonáta, szonátarondó;
- vokális tételtípusok: recitativo (secco, accompagnato), ária, együttesek, kórus stb.

A klasszikus zene stílári egységén belül az egyes mesterek műveinek stílári vonásai.

A romantika főbb stíluselemei

Schubert, Chopin, Wagner, Verdi, Liszt művei alapján: dal, dalciklus, szimfónia, zongoraművek, kamarazene, kis-formák, zenedráma, szimfónikus költemény.

Ajánlott tananyag

Szabolcsi Bence: A zene története. Az őskortól a 19. század végéig. Budapest: Zeneműkiadó, 1974.

Régi muzsika kertje. Kétezer év irodalmából összeválogatta Szabolcsi Bence. Budapest: Zeneműkiadó, 1957.

Rosen, Charles: A klasszikus stílus. Haydn, Mozart, Beethoven. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.

Somfai László: Joseph Haydn zongoraszonátái. Budapest: Zeneműkiadó, 1979.

Szabolcsi Bence: Beethoven. Művész és műalkotás két korszak határán. Budapest: Gondolat, 1960

Bartha Dénes: Beethoven és kilenc szimfóniája. Budapest: Zeneműkiadó, 1975.

Követelmény

A bécsi klasszikához, valamint a romantikához kapcsolódó lexikális és műfaji ismeretek, a meghallgatott és elemzett zenei szemelvények aktív ismerete (felismerés, elemzés).

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

6. évfolyam

„A” tagozat

Zenetörténet a kezdetektől-1750-ig

A zenetörténet tanításának a célja, hogy a zene iránt érdeklődő, művelt embereket neveljen, akik zenei tanulmányaik során képessé válnak a további önművelésre, valamint a zene aktív művelésére, és sajátos eszközeivel, minél szélesebb körű zenei műveltséget biztosítson.

A zenetörténet tanításának szakirányú feladatai

- a zene iránti fogékonyság elmélyítése, a zenei ismeretek bővítése, az eddig megszerzett készségekre építve,
- hosszú távon a teljes zenetörténet átfogó megismertetése.

Az egyes zenetörténeti stíluskorszakok mestereinek, műfajainak, alkotásainak részletesebb megismertetése, elemzése, széles körű kitekintéssel az adott kor főbb tendenciáira, stílusjegyeire, társzművészeteire, mestereire, alkotásaira.

Neveljen az értékes zene szeretetére, ösztönözze a tanulókat

- rendszeres hangverseny– és operalátogatásra,
- a rádió és a televízió zenei műsorainak meghallgatására,
- a zenei élet eseményei iránti érdeklődésre,
- értékes hangfelvételek és videofelvételek gyűjtésére és meghallgatására,
- aktív társas muzsikálásra.

Alakítson ki szilárd értékrendet a tanulóban, melynek segítségével a későbbiekben a zene bármely műfajában és korszakában biztosan tájékozódni tud.

Tegye nyitottá és érdeklődővé a tanulót minden újdonság iránt, a kortárs zenében (és társzművészetekben).

Fejlessze a tanulók esztétikai érzékét és érzelmi fogékonyságát.

Zenei ismeretek átadása – Tananyag

Bevezetés a zenetörténetbe

1. A zene eredete a fizikai, a biológiai és az emberi lét szintjén:

- fizikai környezetünk és a természet zeneszerű jelenségei;
- a madarak lassított mikro–dallamainak sajátos „zeneisége”, a zene alapelemeinek megfigyelése (hangköz, ritmus, motívum, motívumlánc, pentaton hangkészlet, transzpozíciós technika, népdalszerű, „tengelyváltós” mikro–dallamok);
- az emberi zene eredetheipotézisei, esztétikai–művészeti funkciója.

2. A természeti népek zenéje:

- a zene szerepe az ősi társadalmak életében és kultúrájában; zenélési alkalmak (mágia, munka stb.);
- az ősi dallamosság (gyermekdalokra, ősi siratókra), a legegyszerűbb zenei formák;
- a többszólamúság legősibb formái (párhuzamos éneklésmód, heterofónia, dallam+osztinató stb.);
- az ősi hangszerek.

Szakkifejezések, fogalmak definiálása, tudatosítása, összekapcsolása az élőzenével.

3. A hangrendszerek kialakulása:

- a pentatónia és diatónia jellemzői, önálló stíluskörei, élőzenei megnyilvánulásai.

Az ókori és ókori eredetű zenekultúrák:

– a mezopotámiai, egyiptomi, kínai, , indiai, zsidó és görög-római zenekultúra.

Az európai középkor zenekultúrája:

- a gregorián ének kialakulása, elnevezése, jellemzői, lejegyzése, énekfajtái, liturgiában betöltött szerepe;
- a szolmizáció keletkezése;
- a világi műzenestílus megszületése: trubadúrok, trouvèerek;
- a többszólamúság kezdeti formái (az organum típusai);
- ars antiqua (13. század).

A reneszánsz zenéje:

- a reneszánsz kezdetei: az ars nova művészete (Machaut, Landini – 14. század);
- a homofónia és polifónia fogalma;
- egyházi műfajok: mise, motetta;
- Németalföld művészete (Dufay, Ockeghem, Josquin és kortársaik – 15. század);
- a klasszikus vokálpolifónia (Palestrina és Lassus – 16. század);
- világi vokális műfajok: frottola, villanella, madrigál, chanson, históriás ének;
- hangszerez zene: táncok, táncpárok, vokális művek hangszerez átiratai, az önálló hangszerez műfajok kialakulása (prelúdium, fantázia, toccata);
- a kor magyar műzenéje (Tinódi és Bakfark – 16. század).

A barokk stílus kialakulása, jellemzői:

- a monódia; a firenzei Camerata; az opera születése; a görög és római mitológia szerepe a barokk operákban és más világi műfajokban;
- Monteverdi – opera és madrigál;
- Schütz – német egyházi zene a 17. században;
- Lully, Couperin, Rameau: a francia opera és billentyűs zene a felvilágosodás korában;
- Purcell – az angol opera (Dido és Aeneas);
- Corelli, Vivaldi, – concerto és concerto grosso Itáliában, illusztratív jelenségek a hangszerez zenében: a programzene a barokkban (pl. Vivaldi program–versenyművei: Négy évszak stb.);
- Domenico Scarlatti szonátái – a „virtuóz” billentyűs zene a barokk korszakban;

Bach és Händel művészete

1. Bach életútja, az életének főbb állomásaihoz kapcsolódó műfajok:

- vokális művek: egyházi és világi kantáták, passiók, a különböző vokális formátípusok részletes megismerése (recitativo secco és accompagnato, ária, arioso, korál, turba stb.);
- a korál szerepe Bach műveiben;
- hangszerez művek: billentyűs hangszerre írt polifon műformák (prelúdium, toccata, fantázia és fuga, korálelőjáték, passacaglia), zenekari szvitek (táncformák), versenyművek, ciklikus alkotások.

2. Händel művészete, életútja, főbb műfajai:

- operák, oratóriumok (egyik kompozíciójának részletes megismerése),
- szvitek, concerto grossók, orgonaversenyek.

A korszak általános stílusjegyeinek, főbb tendenciáinak tudatosítása a két nagy mester művészetében.

Bach és Händel művészete

1. Bach életútja, az életének főbb állomásaihoz kapcsolódó műfajok:

- vokális művek: egyházi és világi kantáták, passiók, a különböző vokális formátípusok részletes megismerése (recitativo secco és accompagnato, ária, arioso, korál, turba stb.);
- a korál szerepe Bach műveiben;
- hangszeres művek: billentyűs hangszerre írt polifon műformák (prelúdium, toccata, fantázia és fuga, korálelőjáték, passacaglia), zenekari szvitek (táncformák), versenyművek, ciklikus alkotások.

2. Händel művészete, életútja, főbb műfajai:

- operák, oratóriumok (egyik kompozíciójának részletes megismerése),
- szvitek, concerto grossók, orgonaversenyek.

A korszak általános stílusjegyeinek, főbb tendenciáinak tudatosítása a két nagy mester művészetében.

A főbb vokális és hangszeres műfajok bemutatása a korszak zeneszerzőinél: opera, oratórium, kantáta, passió, szonáta-típusok (sonata da camera, sonata da chiesa), concerto grosso, concerto, fuga, rondó, variáció (passacaglia, chaconne), szvit stb.

Ajánlott tananyag

Szabolcsi Bence: A zene története. Az őskortól a 19. század végéig. Budapest: Zeneműkiadó, 1974.

Csizmadia Mária Judit: Zenetörténet fiataloknak a kezdetektől 1750-ig. Siófok, 2009.

Darvas Gábor: A totemzenétől a hegedűversenyig. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.

Régi muzsika kertje. Kétezer év irodalmából összeválogatta Szabolcsi Bence. Budapest: Zeneműkiadó, 1957.

Szöke Péter: A zene eredete és három világa. Budapest: Magvető, 1982.

Dobszay László: A gregorián ének kézikönyve. Budapest: Editio Musica, 1993.

Rajeczky Benjamin: Mi a gregorián? Budapest: Zeneműkiadó, 1981.

Követelmény

- Az ókori, középkori, és reneszánsz zenéhez kapcsolódó lexikális és műfaji ismeretek, a meghallgatott és elemzett zenei szemelvények aktív ismerete (felismerés, elemzés).

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján, írásbeli beszámoló, zenefelismeréssel.

Továbbképző 1. évfolyam

Magyar zenetörténet a kezdetektől napjainkig

A zenetörténet tanításának a célja, hogy a zene iránt érdeklődő, művelt embereket neveljen, akik zenei tanulmányaik során képessé válnak a további önművelésre, valamint a zene aktív művelésére, és sajátos eszközeivel, minél szélesebb körű zenei műveltséget biztosítson.

A zenetörténet tanításának szakirányú feladatai

- a zene iránti fogékonyság elmélyítése, a zenei ismeretek bővítése, az eddig megszerzett készségekre építve,
- hosszú távon ismerje meg a növendék, hazánk zenei kultúrájának a kialakulását, fejlődését.

Az egyes zenetörténeti stíluskorszakok mestereinek, műfajainak, alkotásainak részletesebb megismertetése, elemzése, széles körű kitekintéssel az adott kor főbb tendenciáira, stílusjegyeire, társzművészeteire, mestereire, alkotásaira.

Neveljen az értékes zene szeretetére, ösztönözze a tanulókat

- rendszeres hangverseny– és operalátogatásra,
- a rádió és a televízió zenei műsorainak meghallgatására,
- a zenei élet eseményei iránti érdeklődésre,
- értékes hangfelvételek és videofelvételek gyűjtésére és meghallgatására,
- aktív társas muzsikálásra.

Alakítson ki szilárd értékrendet a tanulóban, melynek segítségével a későbbiekben a zene bármely műfajában és korszakában biztosan tájékozódni tud.

Tegye nyitottá és érdeklődővé a tanulót minden újdonság iránt, a kortárs zenében (és társzművészetekben).

Fejlessze a tanulók esztétikai érzékét és érzelmi fogékonyságát

A zenei ismeretek átadása-Tananyag

-Tanulják meg az egyes történelmi korszakok művészettörténeti jellegzetességeit, a megmaradt irodalmi, építészeti zenei emlékeit.

Ismerjék meg a növendékek a

-történelmi és zenei őstörténetünket

-rögzítsék az Árpád-kor, a román-kor egyházi és világi zenei hagyományainkról tanult ismereteket.

-Ismerkedjenek meg a : gótika korával,

-a XV. századi magyar zenei élettel (Mátyás király udvari zenéjével),

-A XVI. századi magyar zene legkiemelkedőbb, európai hírű zenészeivel, Bakfark Bálint munkásságával,

-a historikus stílust képviselő Tinódi Lantos Sebestyén és a lírai dalköltészetet megteremtő Balassi Bálint zenei tevékenységével.

Erdély kulturális életeének felidézésével tanulják meg a történelmi Magyarország szellemi gazdagságát.

-A XVII-XVIII. század zenei törekvései Magyarországon. A barokk stílus jegyek megszületése és érvényesülése a magyar kultúrában.

-Főúri zenei élet és a kollégiumok zenei fejlődése Magyarországon.

-A verbunkos zene kialakulása.

-Ismerkedjenek meg a növendékek a XIX. század két legnagyobb magyar zenei zsenijével (Erkel Ferenc, Liszt Ferenc) hatalmas zenei kultúrát teremtő munkásságával és a lehetőség szerint minél több zenei alkotással.

-Tanulják meg, hogy a XX. század két legnagyobb zenei értéket teremtő mestere Bartók Béla és Kodály Zoltán, munkásságukkal megteremtették a modern, nemzeti hagyományokra épülő magyar komoly zenét. Munkásságuknak köszönhetően, a zenében eltörlődött a sok évszázados, európai zenekultúrától való lemaradásunk.

-A XXI. századi zenei törekvések.

Ajánlott szakirodalom

Szabolcsi Bence: Magyar zenetörténet

Dobszay László: Magyar zenetörténet
Dobszay László: A magyar Dal könyve
Csizmadia Mária Judit: magyar zenetörténet a kezdetektől napjainkig (előkészületben)

Követelmény

A magyar zenéhez kapcsolódó lexikális és műfaji ismeretek, a meghallgatott és elemzett zenei szemelvények aktív ismerete (felismerés, elemzés).

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján, írásbeli beszámoló, zenefelismeréssel.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A zenei élményanyag bővítése.
- Bevezetés a klasszikus zene forma- és harmóniavilágába európai többszólamú népdalok, majd műzenei szemelvények megismerése.
- Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben – főképpen a dúr és moll tonalitáson belül.
- A többszólamúság, társas zenélés készségének fejlesztése funkciós művek alapján.
- A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
- A zenei pályára készülő tanulók intenzív felkészítése.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés

- Az aszimmetrikusan váltakozó ütemű magyar népdalok
- Kis éles, kis nyújtott ritmusok és a nyolcad triola további gyakorlása.
- Nyolcad és tizenhatod felütés.
- 3/8, 6/8. Pontozás, átkötés 6/8–ban is.
- Ritmusmotívumok írása emlékezetből, hallás után 6/8–ban is.
- A mazurka és siciliano, kolomelyka ritmus jellemzőinek megfigyelése.
- Ritmusgyakorlatok egy és két szólamban.

Dallami ismeretek, készségfejlesztés

- A módosított hangok: fi, szi, di, ri és ta gyakorlása népzenei és műzenei olvasási (vagy memoriter) anyagon.
- Az alterált hangokkal dallamfordulatok visszaéneklése hallás után.
- Más népek népzenejének többszólamú megszólaltatása.
- Hangszerkíséretes dalok (tanári kíséréssel).
- Kánonok éneklése.
- Kürtmenetek, tercmenet (tercelés)hangközmenetek, kétszólamú funkciós részletek megszólaltatása énekléssel és egyéni hangszerjátékkal is.
- T–D–T, T–S–D–T kapcsolatok.
- Funkciós főhangok éneklése a dallamhoz szolmizálva és ábécés nevekkal.

Hangközök:

- Az előző évben tanult hangközök gyakorlása, felismerés hallás után és kottaképről. Építés.

- Új ismeretek: a kis és nagy szeptim, oldással.
- Bővített kvart, szűkített, bővített kvint, oldással.
- A hangközök megfordításai.
- Könnyű hangközmenetek feldolgozása énekléssel.

Hangzatok:

- Az alaphelyzetű hármashangzatok (Dúr, moll, szűkített, bővített) felismerése hallás után felbontásban vagy együtthangzásban.
- Építésük, felismerésük kottaképről.
- Hallásgyakorlatok felbontásban, együtthangzásban.
- A dominánsszeptim hangzat megfigyelése.

Hangsorok:

- Dúrok, mollok, vezetőhangok 4#, 4b előjegyzésig.
- Azonos alapú dúr és moll.
- A teljes modális hangrendszer.

A formaérzék fejlesztése:

- Ütem, motívum, frázis fogalma.
- A periódus részeinek, zenei anyagának értelmezése, nyitás – zárás.
- A kisformák felismerése, említés szinten.

Zenei olvasás, írás

- Olvasógyakorlatok szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkal.
- Könnyű régi stílusú és új stílusú magyar népdalok lejegyzése.
- Hangközök, hármashangzatok felismerése, lejegyzése együtthangzásban vagy felbontásban.
- Hangközmenetek éneklése felbontással is, lejegyzése hallás után.
- Könnyű periódusok olvasása, memorizálása kottaképről, – írás emlékezetből vagy hallás után.
- A helyes kétszólamú kottairás. (T-D hangjai a kísérszólamban)

Rögtönzés

- Adott dallamhoz tercmenet, kürtmenet szerkesztése.
- Periódusok kiegészítése: zárások, adott előtaghoz utótag (A–Av, A–B).
- Periodizáló dallamokhoz egy–egy kísérőhang éneklése.

Zenehallgatás

- Magyar és más népek táncai a műzenében.
- Barokk, klasszikus táncok – elsősorban a tanulók hangszeres darabjaiból.
- A hangszerelés, a dinamika – mint a zenei kifejezés eszközei.
- A kamarazenekar, a szimfonikus zenekar a bécsi klasszikus korban.

Zenei szakkifejezések

- Augmentálás, diminuálás.
- Mazurka és siciliano, kolomelyka ritmus.
- Azonos alapú dúr és moll hangsor.
- Kvintoszlop.
- Kürtmenet.
- Funkciók.
- Hangnemi kitérés, moduláció, orgonapont.

- Periódus, kéttagú–, (háromtagú forma, triós forma, említés szinten)) Da Capo.
- Duett, duó, tercett, trió.
- Partitúra.
- A régi stílusú és új stílusú népdalok.
- Homofon-polifon szerkesztés.
- Imitáció, kánon.
- A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.

Ajánlott tananyag

Más népek funkciós népzeneje: egyszerű tercelő, kürtmenetes stb. kísérőszólammal vagy hangszerkísérettel.

Könnyű szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből, darabok a tanulók hangszeres anyagából is.

Két–három–négyzólamú könnyű kánonok.

Dobszay László: A hangok világa III. Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. II.

Agócsy-J. Irsai Vera: Zenei Olvasókönyv

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica I.

Szönyi Erzsébet: Biciniumok

Szönyi Erzsébet: A zenei– olvasás írás gyakorlófüzetei

Péter József: 165 kánon

Bárdos Lajos: 70 kánon

Györffy István: Dallamdiktálás

Csizmadia Mária Judit: Zenetörténet fiataloknak a kezdetektől 1750-ig.

Kezdők zongoramuzsikája (J. S. Bach, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Weber)

Ajánlott zenehallgatási anyag:

Magyar és más népek táncai a műzenében (elsősorban a bécsi klasszikusok hangszeres táncai, valamint F. Chopin, A. Dvořák, B. Smetana, P. I. Csajkovszkij, J. Brahms, M. Ravel művei). Szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből: dalok, opera és szimfónia részletek.

Követelmény

Tudjon a tanuló tíz dallamot, kánont, dalokat más népek zenéjéből, illetve a bécsi klasszikus korból előadni. A megszólaltatás legyen stílusos és muzikális.

Tudjon folyamatosan 6/8–os ütemben ritmust olvasni, egyszerű 4–8 ütem terjedelmű dallamot lejegyezni, könnyű 4–8 ütem terjedelmű dallamot memorizálni.

Dalokat, dallamfordulatokat kottából énekelni szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkkel a tanult hangnemekben.

Tudjon magyar népdalokat szöveggel lejegyezni.

Tudja a dúr, moll hangsorokat (vezetőhangokat) 4#, 4b előjegyzésig, tudja a hangnemeket kottakép alapján megállapítani.

Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint, kis és nagy szext, kis és nagy szeptim és tiszta oktáv hangközöket.

Tudja kottaképről azonosítani és felépíteni a kis és nagy szeptim, a bővített kvart, a szűkített és bővített kvint hangközöket.

Ismerje fel hallás után az alaphelyzetű dúr, moll, szűkített és bővített hármashangzatokat; tudja kottaképről azonosítani és adott hangra szerkeszteni.

Ismerje a funkciókat, a periódus és a kisformák felépítését.

Ismerje a bécsi klasszikus zeneszerzőket.

Tudja ismereteit alkalmazni hangszertanulása során is.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
- A tanult zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával
- Írásbeli és szóbeli beszámoló.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Zenei élményanyag bővítése.
- A periodizáló és funkciós zenei gondolkodás megismertetése a bécsi klasszikusok művei alapján.
- A többszólamú éneklési készség fejlesztése.
- A tanult magyar népzenei anyag bővítése modális és a dunántúli pentaton hangkészletű dalokkal.
- A zenei elemző képesség fejlesztése.
- A zenei pályára készülő emeltszintű felkészítése.

Zenei ismeretek és hallásfejlesztés

- Az előző évek készségfejlesztési eredményeinek átfogó (globális) alkalmazása.
 - A belső hallás és a zenei memória további intenzív fejlesztése.
 - Átkötés, pontozás, harminckettedek elsajátítása, gyakorlása.
 - Az alla breve további gyakorlása.
 - A népzenei anyagban arányok, szimmetriák, aszimmetriák megfigyelése.
 - 5/8, 7/8 8/8 (3+3+2) gyakorlása ritmusfeladatokkal.
 - Műdalok éneklése zongorakísérettel (tanár, esetleg tanuló közreműködésével).
 - Kétszólamú vagy hangszerkíséretes klasszikus művek éneklése, megfigyeltetése, elemzése.
 - A módosított szolmizációs hangok gyakorlása (di, ri, fi, szí, ta, ma) hangok énekléssel, különböző fordulatokban.
 - Alterált hangok, mint a díszítés, és mint a hangnemváltás eszközei.
 - A kromatika megfigyelése.
 - A hangnemi kitérés és moduláció megfigyeltetése.
 - Kromatikus fordulatok gyakorlása énekléssel: lapról olvasási anyagban és hallás után.
 - A késleltetés megismertetése.
 - A nyolcütemes klasszikus periódusforma dallam- és ritmusfordulatai.
 - Dallami variánsok, figuráció.
 - Könnyű hangközmenetek éneklése szolmizálva és ábécés névvel.
 - Hangközmenetek megszólaltatása egyéni éneklés és zongora együtthangzásával is.
- Transzponálás a tanult hangnemekbe.
- A klasszikus dúr és moll zene funkciós rendjének gyakorlása.
 - A hármashangzatok megfordításának elve, a dúr és moll hangzat fordításai.
 - A hármashangzatok megfordításának elve, a dúr és moll hangzat fordításai.
 - T–D–T; T–S–D–T kapcsolatok.
 - T–D funkcióváltás felismerése hallás után.
 - Funkciós kísérszólam éneklése a dallamhoz, szolmizálva és ábécés nevekkal.
 - A funkciójelző basszus árnyaltabb használata.
 - Maggiore– minore kapcsolatok, dallamok transzformálása.
 - Kitérés, moduláció a domináns hangnembe.

- Két- és többszólamú vokális művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is.
- A hangközök rendszerezése.
- A tiszta, kis és nagy hangközök éneklése, felismerése és megnevezése ábécés nevekkkel az eddigi hangnemekben.
- A bővített kvart és szűkített kvint éneklése oldással a tanult hangnemekben.
- Könnyű hangközmenetek éneklése szolmizálva, megnevezése ábécés nevekkkel, lapról olvasása, írása hallás után.
- A dúr és moll hármashangzatok alaphelyzetben és fordításokban.
- A szűkített és bővített hármashangzatok alaphelyzetben, oldással.
- A dominánsszeptim oldással dúrban és mollban; éneklés szolmizálva és ábécés nevekkkel, felismerés felbontásban vagy együtthangzásban, felismerés kottakép alapján is, építés.
- A hangközök, hangzatok funkciós jelentősége, zenei értelmezése.
- Dúr és moll hangsorok 5#, 5b előjegyzésig.
- Modális hangsorok elsajátítása, felismerése kottakép alapján.

A formaérzék fejlesztése:

- Zárlatok: fél- és egész-zárlat. álzárlat.
- A klasszikus (és romantikus) dal, a két- és háromtagú kis formák, visszatérési típusok megfigyelése.
- Triós forma, rondó-, szonátaforma megismerése (könnyű szonatinákon keresztül).

Zenei olvasás, írás

- Könnyű periódusok lapról éneklése.
- Könnyű hangközmenetek lejegyzése hallás után.
- A kétszólamú írás bevezetése (a kísérő szólamban funkciós főhangokkal).
- Könnyű periódusok lejegyzése (funkciót jelző basszussal).
- Népdalok lejegyzése szöveggel, énekes diktálás után.
- A kétszólamú művek megszólaltatása ének-hangszer előadásban is.

Zenehallgatás

- A ritmikai, dallami és harmóniai elemek szerepe a zenei kifejezésben (alteráció, késleltetés, hangzatfelbontások, kromatika, funkciók, zárlatok: feszültség – oldás, hangnemi kitérés, moduláció).
- A bécsi klasszikus zene előadói gyakorlatának megfigyelése.
- A szonátaforma megismerése, elemzése zenehallgatással is.
- A kis formák felismerése hallás után.

Rögtönzés

- Ritmuskíséret rögtönzése aszimmetrikus népdalokhoz.
- Osztinátók.
- Periódus kiegészítése: megadott előtaghoz utótag rögtönzése (A–Av, A–B).
- Periódusok zenei anyagának variálása a megismert ritmikai és dallami elemekkel (hangzatfelbontás, kromatika, késleltetés stb.).
- Funkciójelző basszus szólam rögtönzése ismert periódushoz dúrban, mollban.

A zenei elemző képesség fejlesztése:

- A tanult ismeretek alkalmazása a zeneművek feldolgozása során.
- A hangközök, hangzatok funkciós jelentősége, zenei értelmezése.

- A stílusjegyek és az alapvető zenei összefüggések megfigyeltetése (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma).

Zenei szakkifejezések ismerete

- Hangnemi rokonságok, maggiore– minore, a hangnemi kitérés, moduláció.
- Hangközfördítések, hangzatfordítások.
- Tritonusz.
- Figuráció.
- Alteráció, kromatika.
- Funkciók, funkciós vonzás, funkciós főhangok.
- Késleltetés.
- Kadencia, fél– és egész–zárlat, álzárlat.
- Előjáték, utójáték, visszatérés, coda.
- Homofon, polifon szerkesztési mód.
- Imitáció.
- Orgonapont.
- Hangszeres és vokális zene.
- Dal, opera, ária, szimfónia.
- Kamarazene, duó, duett, trió, tercett, kvartett, kvintett.
- Kisformák.
- Triós forma, szonátaforma, rondóforma, variáció.
- Bécsi klasszikusok, Köchel–jegyzék, opus.
- A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.

Ajánlott tananyag

Bécsi klasszikus hangszerkíséretes dalok, duettek.

Jól énekelhető szemelvények (témák) a szonátaforma, a szimfónia menüett tételének (triós forma) és az opera és a kamarazene megismeréséhez.

Könnyű XX. századi dal, kórusmű vagy éneklésre alkalmas hangszeres darab.

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica II.

Darabok Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatából.

Dobszay László: A hangok világa IV.

J. Irsai Vera: Énekeljünk, muzsikáljunk

Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény

Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok

Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)

Szőnyi Erzsébet: A zenei olvasás írás gyakorlófüzetei

Német–Nógrádi–Puster: Szolfézs antológia

Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanár képzés Kodály Zoltán pedagógiai művei alapján

Molnár Antal: Klasszikus kánonok

W. A. Mozart: 30 kánon

Molnár Antal: Klasszikus kánonok

Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében

Györffy István: Dallamírási feladatok

Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I.

Ajánlott zenehallgatási anyag:

J. Haydn, W. A. Mozart, L. Beethoven dalok, hangszeres táncok. Kamaraművek. Opera részletek.

Hangszeres szonáta és rondó megfigyelése hallás után is.

Követelmény

Tudjon a tanuló tíz bécsi klasszikus dallamot, öt magyar népdalt és két Kodály biciniumot énekelni.

A megszólaltatás legyen stílusos és muzikális.

Ismerje a kvintoszlopot 5#, 5b előjegyzésig.

Ismerje fel hallás után a tanult hangközöket, tudja azokat felépíteni a tanult hangnemekben.

Tudjon lejegyezni egyszerű hangközmenetet.

Ismerje fel hallás után a négyféle hármashangzatot, a dúr és moll hármashangzatok fordításait valamint a dominánsszeptim hangzatot.

Tudja megadott hangnemben énekelni ábécés nevekkal és felismerni kottaképről is.

Ismerje a funkciós főhangokat dúrban és mollban.

Tudja az ezekre építhető hármashangzatokat.

Ismerje fel a T–D funkcióváltást hallás után.

Tudjon könnyű, funkciós főhangokkal kísért kétszólamú dallamot lejegyezni,

Tudjon könnyű dallamot lapról olvasni szolmizálva és ábécés nevekkal,

Tudjon könnyű periódusnyi dallamot memorizálni kottakép vagy hallás alapján.

Tudja használni a zenei szakkifejezéseket.

Ismereteit tudja alkalmazni hangszeres tanulmányai során is.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
- A memoriter anyag egyéni bemutatással.
- A műzenei szemelvények, ritmus- és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A bécsi klasszikus zene periodizáló és funkciós gondolkodásának elmélyítése nagyobb lélegzetű formákkal.
- Betekintés a romantikus zeneirodalomba.
- Ismerkedés a XX. századi zene hangzásvilágával.
- Az eddig elsajátított magyar népdalkincs bővítése.
- Tudatos zenehallgatásra nevelés.

Ismeretanyag, hallásfejlesztés

- Az előző évfolyamban tanult ritmusok további gyakorlása, alkalmazása.
- Nyolcad szinkópa, tizenhatod triola és változataik, szinkópaláncok, ritmusgyakorlatok.
- Augmentálás, diminuálás.
- Aszimmetrikus „Bolgár” ritmusok megfigyelése, gyakorlása, elsajátítása.
- Klasszikus és romantikus dalok, duettek, megszólaltatása.
- Klasszikus kánonok éneklése.
- Alterált fordulatok gyakorlása lapról olvasással, memorizálással.
- Az alterációk szerepének megfigyelése, enharmónia.

- Könnyű klasszikus, romantikus és XX. századi dalok, énekelhető szemelvények, kórusművek elsajátítása olvasással, énekléssel, memorizálással.
- Két- vagy többszólamú vokális művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is.

Hangközök:

- A szűkített szeptim, a nóna és decima hangköz fogalma, gyakorlása.
- A belső hangközhallás intenzív fejlesztése, törekvés a szolmizáció, fokozatos elhagyására.
- Hangközmenetek (hangnemi kitéréses is) éneklése, szolmizálva, ábécés névvel.
- A hangközök zenei szerepének megfigyelése (alterációk és funkciók).
- A dallam és funkciós kíséret megfigyeltetése, éneklése.

Hangzatok:

- Az eddig tanultak hallási elmélyítése.
- A szűkített hármashangzat megfordításai. Oldás dúrban és mollban.
- A szűkített szeptimhangzat felépítése, oldása.
- A dúr és moll hangsor minden fokára (kiemelten a funkciós főhangokra épített hármashangzatok).
- A fá mint domináns basszushang (az V2 – I6 kapcsolat megfigyeltetése a foksám tudatosítása nélkül).
- Egyszerű hangzatmenetek éneklése, lejegyzése.
- A hangközök és hangzatok funkciós jelentőségének megfigyelése.

Hangsorok:

- Dúrok, mollok, vezetőhangok 7#, 7b előjegyzésig, a kvintkör.
- A modális hangsorok jellemzőinek elsajátítása, éneklés, felismerés, gyakorlása 5#, 5b előjegyzésig.
- Hangnemi rokonságok.

A formaérzék fejlesztése:

- Rendhagyó periódusok egyszerű két- és háromtagú klasszikus formák éneklése, elemzése.
- Külső-belső bővítés.
- Az álzárlat, mint a bővítés eszköze.
- A szonátaforma alaposabb ismerete.

Zenei olvasás, írás

- Könnyű, klasszikus, alterációs fordulatokat tartalmazó, moduláló periódusok lapról éneklése szolmizálva, alkalmi hangzóval (szöveggel) és ábécés névvel.
- Hangköz-, hangzatmenetek éneklése, lejegyzése.
- Műdalok olvasása hangszerkísérettel (tanár, esetleg tanuló közreműködésével).
- Részletek éneklése, elemzése Bartók Béla Mikrokozmosz c. művéből.
- Könnyű alterációs fordulatokat tartalmazó nyolcütemes klasszikus periódusok lejegyzése (funkciós basszussal).
- Memorizálás kottakép, valamint hallás után.
- Hangközmenetek, hangzatmenetek, könnyű kétszólamú szemelvények ének-zongorás megszólaltatása egyénileg is.

- Könnyű XX. századi kórusművek, énekelhető szemelvények megszólaltatása.

Rögtönzés

- Teljes periódusok rögtönzése megadott támpontok alapján.
- Változatosabb funkciójelző basszus–szólam éneklése dallamhoz.
- Egyszerű, megadott periódusok zenei anyagának variálása a megismert klasszikus zenei elemekkel.

A zenei elemző képesség fejlesztése:

- Hangnemi kitérés és moduláció megfigyelése a domináns és párhuzamos hangnembe.
- A tanult ismeretek alkalmazása a zeneművek feldolgozása során.
- A hangközök, hangzatok funkciós jelentősége, zenei értelmezése.
- A stílusjegyek felismerése és az alapvető zenei összefüggések megfigyeltetése (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma).
- Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatból megismert fordulatok megfigyelése (pl. növekedés, fogyás, pont, vonal, dūr, moll bitonalitása).

Zenehallgatás

- A klasszikus szonáták, szimfóniák versenyművek tételeinek formai megfigyelése hallás után is.
- Variációk, variációs tételek – későbbi korokból is.
- Kamarazenei együttesek megismerése: duó, trió, kvartett, kvintett.
- Romantikus dalok és kis formák zenei (hangszeres karakterdarabok) kifejezőeszközeinek megfigyelése.
- Válogatás XX. századi művekből (pl. Bartók Béla: Concerto).
- Stílusfelismerések zenehallgatás alapján.

Zenei szakkifejezések:

- A hangnemi rokonság.
- Főhang, váltóhang, átmenőhang, figuráció, körülírás, késleltetés, előlegezés.
- Bővült periódusok, külső és belső bővülés, nagy– és kisütemes írásmód.
- Zárlatok (gyenge, erős, stb. álzárlat).
- Klasszikus táncok.
- A szonáta– és a variációs forma.
- A klasszikus szimfónia, versenymű.
- Az opera, nyitány, ária, recitativo secco és accompagnato.
- Prozódia.
- Tempó– és előadási jelzések: az elsajátított zenei anyag szerint.

Ajánlott tananyag

Klasszikus dalok, duettek, tercettek, kórusrészletek válogatása énekes megszólaltatáshoz.
 A klasszikus stílushoz közelálló romantikus műdalok és szemelvények.
 Könnyű, első sorban vokális XX. századi művek.
 Aszimmetrikus metrumú magyar népdalok.
 Dobszay László: A hangok világa V. kötet és Útmutató
 Agócsy László: Zenei olvasókönyv

J. Irsai Vera: Énekeljünk, muzsikáljunk
 Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
 Kodály Zoltán: 66 kétszólamú énekgyakorlat
 Kodály Zoltán: 77 kétszólamú énekgyakorlat
 Molnár Antal: Klasszikus kánonok
 Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!
 Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetek IV.
 Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanár–képzés Kodály Zoltán pedagógiai művei alapján
 Németh Rudolf – Nógrádi László – Puster János: Szolfézs antológia
 Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
 Frank Oszkár: Alapfokú zeneelmélet
 Frank Oszkár: Hangzó zeneelmélet
 Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében.
 Györffy István: Dallamírási feladatok
 Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I. II. kötet.

Követelmény

Tudjon a tanuló tíz bécsi klasszikus és romantikus dallamot énekelni és szöveggel előadni, a megszólaltatás legyen stílusos és muzikális.

Ismerje a kvintkört.

Ismerje fel a hangközöket a tiszta prímától a nagy decimáig, hallás után, együtthangzásban és kottaképről.

Tudja a hármashangzatokat, fordításait és a tanult négyeshangzatokat 5#, 5b előjegyzésig a dúr és moll hangsorokban.

Ismerje fel hallás után a dúr, moll és szűkített hármashangzatokat és megfordításait; az alaphelyzetű bővített hármashangzatot, valamint a dominánsszeptim– és a szűkített szeptimhangzatot együtthangzásban vagy felbontásban.

Tudjon hallás után lejegyezni:

- alterációt tartalmazó hangközmenetet,
- egyszerű hangzatmenetet,
- bécsi klasszikus periódus funkciót jelző, változatos alsó szólammal.

Tudjon

- lapról énekelni (stílusosan, muzikálisan) a tanult anyagnál könnyebb dallamot (4#, 4b előjegyzésig) szolmizálva, vagy alkalmi hangzókkal és ábécés nevekkal
- a tanult anyagnál könnyebb periódusnyi dallamot kottaképről vagy hallás után memorizálni,
- adott periódus előtagjához utótagot rögtönözni,
- ismerje fel hallás után a funkcióváltozásokat,
- ismerjen fel hallás után egyszerű műzenei formákat (kis két– és háromtagúság, da capo stb.),
- legyen képes önálló elemzésre hallás után a tanult formákban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással,
- A memoriter anyagból egyéni bemutatás,
- A műzenei szemelvények, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A zenei élményanyag bővítése.
- A barokk zene alapvető stílusjegyeinek megismerése.
- A zenei pályára készülő tanulók zenei készségeinek fejlesztése.
- A továbbtanuláshoz szükséges ismeretek rendszerezése.
- Az önálló gyakorlás – tanulás, elemzés képességének kialakítása.

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

- A hallás utáni megfigyelőképesség fejlesztése.
- Klasszikus és barokk áriák, színpadi betétdalok, vokális és énekelhető hangszeres művek, szemelvények megszólaltatása kottakép alapján.
- A hangnemi kitérés és moduláció megfigyelése.
- A klasszikus zárlatok megfigyelése, éneklése.
- Rendhagyó klasszikus periódusok elemzése.
- Kisütemes és nagyütemes periódusok, „fordított” periódusok.
- Imitáció, tonális és reális válasz.
- Jellegzetes barokk fordulatok (szekvencia, ellenmozgás, komplementer ritmus) megfigyelése, hangoztatása, éneklése.
- Betekintés a XX. századi zene formavilágába: dalok, művek témáinak, memorizálása.
- A XX. századi művek feldolgozása: egészhangú skála, akusztikus skála, kvartépítkezés, tizenkétfokúság, cluster fogalmainak megismerése.
- Az eddig tanult hangközök rendszerezése, gyakorlása.
- Hangköz- és hangzatmenetek további gyakorlása.
- Könnyű Reihe megszólaltatása hangszeren.
- Intenzív hangközhallás fejlesztés a szolmizáció fokozatos elhagyása érdekében.
- A hármashangzatok és fordításai gyakorlása, abszolút rendszerbe helyezése.
- A bővített hármashangzat fordításai (oldással).
- A dominánsszeptim- és szűkített septimhangzat gyakorlása oldással.
- A fentiek éneklése szolmizálva, ábécés nevekkel tonalitásban, tonalitáson kívül, azonos alsó hangokra is.

Zenei olvasás, írás:

- Alterációt, hangnemi kitérést, modulációt tartalmazó klasszikus periódusok, barokk dallamok lapról olvasása, éneklése szolmizálva, alkalmi hangzókkal (szöveggel) és ábécés nevekkel.
- Könnyű XX. századi szemelvények éneklése, lehetőleg ábécés nevekkel.
- Hangköz- és hangzatmenetek éneklése szolmizálva, ábécés nevekkel, lejegyzése hallás után.
- Kétszólamú, bővülést, hangnemi kitérést, esetleg modulációt tartalmazó klasszikus periódusok lejegyzése.
- Népdalok lejegyzése énekes diktálás után szöveggel.
- Memorizálási feladatok kottakép, valamint hallás után.
- Funkciójelzéses dallamok, egyenletes ritmusú – hangnemi kitérést tartalmazó – kétszólamú menetek ének-zongorás megszólaltatása egyénileg is.
- Homofon és könnyű polifon többszólamúság énekelve és hangszereken előadva is.
- Hangszerkíséretes műdalok, áriák két- vagy többszólamú vokális művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is.

- Könnyű XX. századi kórusművek, énekelhető szemelvények megszólaltatása, memorizálása.

Rögtönzés:

- Periódus előtagjához moduláló utótag rögtönzése.
- Dallamhoz basszus rögtönzés.
- Egyszerű, megadott periódusok zenei anyagának variálása a megfigyelt, elsajátított klasszikus fordulatokkal.
- Improvizáció Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatból megismert zenei elemekkel.

A zenei elemző képesség fejlesztése:

- A tanult ismeretek alkalmazása a zeneművek feldolgozása során.
- A hangközök, hangzatok funkciós jelentősége, zenei értelmezése.
- A stílusjegyek felismerése és az alapvető zenei összefüggések megfigyeltetése (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma).
- Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatból megismert fordulatok megfigyelése (pl. növekedés, fogyás, pont, vonal, dūr, moll bitonalitása).

Zenei szakkifejezések:

- Aautentikus, összetett zárlat.
- Poliritmika, hemiola.
- Számozott basszus.
- Tonalitás, bitonalitás, politonalitás.
- Akusztikus skála, egészhangú skála, tizenkétfokúság.
- Cluster.
- Szvit, opera, kantáta, oratórium, korál, recitativo, ária.
- A szvit jellegzetes táncjátékei.
- A barokk versenymű, concertálás.
- Fuga, reális és tonális válasz.
- Opera, recitativo, ária, betétdal.
- Szonátaforma, rondóforma, variációs forma.
- A klasszikus versenymű, kadencia.
- Tempó- és előadási jelek a zenei anyaghoz kapcsolódóan.

Ajánlott tananyag

Klasszikus zenei szemelvények. Dalok, áriák, duettek, kánonok.

Barokk dalok, könnyű áriák, két- és háromszólamú vokális művek.

Reneszánsz kórusművek, táncok. Kodály Zoltán könnyebb kórusművei.

Néhány XX. századi énekes és hangszeres mű.

Magyar népdalok.

Dobszay László: A hangok világa VI. kötet és Útmutató

Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!

Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény

Németh Rudolf – Nógrádi László – Puster János: Szolfézs antológia

Kodály Zoltán: 15 kétszólamú énekgyakorlat

Kodály Zoltán: 66 kétszólamú énekgyakorlat

Kodály Zoltán: 77 kétszólamú énekgyakorlat
 Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetek IV.-V.
 Legányné Hegyi Erzsébet: Bach példatár I.
 Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret II.
 Kodály Zoltán – Vargyas Lajos: Magyar népzene
 Dobszay László: A magyar dal könyve
 Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II.
 Bartók Béla: Mikrokozmosz
 Bartók Béla: Gyermeknek
 Győrffy István: Dallamírási feladatok
 Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok II– III. kötet.
 Nógrádi László – P. Vesztróczy Judit – Szatmári Judit: Muzsikáljunk együtt, Szolfézs 8
 (kazetta és munkafüzet)

Ajánlott zenehallgatási anyag

– Reneszánsz kórusművek
 – Szvit, korál, kantáta–, passió–, oratórium–, versenymű–, operarészletek, hangszeres darabok
 (H. Purcell, G. F. Händel és J. S. Bach művei)
 – Válogatás Bartók Béla, Kodály Zoltán kórusműveiből, hangszeres darabjaiból, I.
 Sztravinszkij, C. Orff műveiből, valamint magyar kortárs zeneszerzők (pl. Kurtág György)
 darabjaiból.

Követelmény

Tudjon a tanuló tíz periódus terjedelmű barokk és klasszikus dallamot, tíz népdalt szöveggel emlékeztetből, öt művet a XX. századi könnyen énekelhető szemelvényekből (elsősorban Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből).

A megszólaltatás legyen stílusos és muzikális.

Ismerje

– a kvintkört, tudja a hangsorokat 7#, 7b előjegyzésig,
 – a modális hangsorokat, tudja énekelni azokat ábécés nevekkkel 4#, 4b előjegyzésig.
 Tudja énekelni ábécés nevekkkel a hangközöket, hármashangzatokat és fordításait, valamint a tanult négyeshangzatokat dúr és moll hangsorokban. Ismerje fel együtthangzásban hallás után.

Tudjon lejegyezni

– alterációt, hangnemi kitérést tartalmazó hangközmenetet,
 – kétszólamú klasszikus vagy barokk dallamot
 Tudjon lapról énekelni hasonló nehézségi fokú dallamot szolmizálva, alkalmi hangzókkal és ábécés nevekkkel.

Tudjon memorizálni a tanult anyagnál könnyebb, periódusnyi dallamot kottaképről vagy hallás után.

Tudjon rögtönözni

– periódus előtaghoz utótagot,
 – funkciós dallamhoz funkciójelző második szólamot.

Ismerje fel hallás után az egyszerű műzenei formákat.

Ismerje a magyar népdalok stílusköreit és stílusjegyeit.

Ismerje a szonáta–, rondó– és variációs formák felépítését.

Legyen képes az alapvető zenei összefüggések felismerésére (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma), önálló elemzésre

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

- A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
- A memoriter anyagból egyéni bemutatás.
- A műzenei szemelvények, ritmus- és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után**„A” tagozat**

Ismerje fel hallás után is kottaképről a tanult ritmusképleteket, metrumokat.

Legyen biztos tájékozottsága a relatív és abszolút rendszerben (könnyebb alterációkban is) 4#, 4b előjegyzésig.

Ismerje a

- pentaton hangsorokat.
- a dúr és moll hangsorokat 5#, 5b előjegyzésig,
- a háromféle moll hangsort,
- a kvintkört.

Ismerje fel a művek hangnemeit hangszeres anyagához kapcsolódóan is.

Legyen tájékozott a hangmagassági viszonyokban:

Tudja azonosítani a hangszeres tanulmányaihoz kapcsolódóan a tanult hangközöket, hármashangzatokat és a domináns szeptim hangzatot, ismerje fel ezeket kottakép és hallás alapján.

Ismerje a funkciós főakkordokat 4#, 4b előjegyzésig.

Tudja ezeket kottaképről azonosítani hangszeres anyagához kapcsolódóan is.

Ismerje a funkciós vonzást, a hangnemi kitérés és moduláció fogalmát.

Tudjon lejegyezni:

- rövid szótagszámú, tempo giusto magyar népdalt szöveggel,
- igen könnyű műzenei periódust-funkciót jelző basszussal.

Legyen képes a fentieknek megfelelő nehézségi fokú dallamot lapról olvasni.

Ismerje és tudja kottaképről is azonosítani (hangszeres tanulmányaiban is alkalmazni):

- a magyar népzene stílusjegyeit,
- a periódus fogalmát,
- a kis formákat,
- a triós formát,
- a klasszikus szonátaformát,
- a rondót.

Rendelkezzék alapvető zenetörténeti tájékozottsággal: a tanulmányai során érintett zenetörténeti korok, kiemelkedő zeneszerzők, műfajok ismeretével (elsősorban a barokk és a bécsi klasszikus zenében).

Ismerje a leggyakrabban előforduló zenei kifejezéseket.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a kvintkört, tudja a hangsorokat 7#, 7b előjegyzésig;
- a modális hangsorokat, tudja énekelni azokat ábécés nevekkkel 4#, 4b előjegyzésig.

Tudja énekelni

- ábécés nevekkkel a hangközöket, hármashangzatokat és fordításait, valamint a tanult négyeshangzatokat dúr és moll hangsorokban.

Ismerje fel a fentieket együtthangzásban hallás után.

Tudjon lejegyezni

– hangközmenetet, kétszólamú klasszikus vagy barokk dallamot

Tudjon lapról énekelni könnyebb dallamot

Tudjon memorizálni a tanult anyagnál könnyebb, periódusnyi dallamot kottaképről vagy hallás után.

Ismerje fel hallás után az egyszerű műzenei formákat.

Ismerje a magyar népdalok stílusköreit és stílusjegyeit.

Ismerje a szonáta–, rondó– és variációs formák felépítését.

Legyen képes az alapvető zenei összefüggések felismerésére (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma), önálló elemzésre

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

Írásbeli, és/vagy szóbeli vizsga

A vizsga feladatait az iskola választja ki az A) és B) feladatsor közül vagy a helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.

A vizsga tantárgya és időtartama

Szolfézs

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

A vizsga tartalma

„A” tagozat

Írásbeli vizsga

A/ Feladatsor

1. Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből; 4–5 kérdés a megismert, hangsorokra, hangközökre, hangzatokra, formai ismeretekre, stílusokra vonatkozóan

2. Könnyű klasszikus periódus mindkét szólamának lejegyzése „keretes” diktálás alapján.

Az idézet 3/4 vagy 4/4-es löktetésű, nem moduláló, nehezebb hangközlépéseket nem tartalmaz, a felső szólamban könnyebb alteráció előfordulhat.

A tanulók számára adott: a kulcsok, az előjegyzés, a metrum, a kezdőhangok értékkel és néhány „támpont”-hang.

Az idézet zongorán tizszer hangozhat el.

3. Klasszikus zenei szemelvény elemzése hallás– és kottakép alapján. A tanuló számára adott a mű kottaképe. A szemelvény (vagy mű) kis kétagú, vagy háromtagú forma legyen. Az elemzés szempontjai: hangnem, forma megállapítása, dallami, ritmikai, funkciós zenei történések jelölése illetve felsorolása. A művet a tanár zongorán bemutathatja.

B) feladatsor

1. Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből; 4–5 kérdés a megismert, hangsorokra, hangközökre, hangzatokra, formai ismeretekre, stílusokra vonatkozóan

2. Egy magyar népdal dallamának lejegyzése. A népdal új stílusú, négysoros, legfeljebb 8–10-es szótagszámú, tempo giusto, izometrikus.

A tanulók számára adott a violinkulcs, az előjegyzés, a metrum és a kezdőhang értékkel.
A népdal tízszer hangozhat el a megadott abszolút magasságban, énekes előadásban.

3. Könnyű klasszikus zenei szemelvény elemzése hallás– és kottakép alapján. A tanuló számára adott a mű kottaképe. A szemelvény vagy teljes mű: kis kéttagú, vagy háromtagú forma. Az elemzés szempontjai: hangnem, forma megállapítása, dallami, ritmikai, funkciós zenei történések jelölése illetve felsorolása. A művet a tanár zongorán bemutathatja. Mindkét feladatsorhoz ajánlott feladatlap készítése.

Szóbeli vizsga

1. Memoriter anyag:

A vizsgázó

- tudjon előadni öt népdalt,
- ismerje a dalok legfontosabb stílusjegyeit;
- tudjon megszólaltatni öt műzenei szemelvényt szóló énekléssel vagy hangszerkísérettel (saját kíséret nem kötelező),
- ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.

2. A vizsgán a tanuló elemezzen egy választott hangszeres darabot, amellyel kapcsolatban a vizsgabizottság kérdéseket tehet fel a hatodik évfolyam követelményei alapján. Kottáról a tanulónak kell gondoskodnia.

A vizsga tartalma

„B” – tagozat („B” – tagozaton a vizsga mindkét része kötelező.)

Írásbeli vizsga

1. Hangközmenet: 11 hangközből álló tonális hangközmenet lejegyzése, a hangközők megnevezésével. A tanuló számára adott a violinkulcs, előjegyzés és a kezdő hangköz, elnevezéssel együtt. A hangközmenet zongorán hatszor hangozhat el.

2. Hangzatlejegyzés

10 akkord felismerése és lejegyzése adott hang(ok)ra, oldással együtt

A tanuló számára adott a violinkulcs és a hangzatok alsó hangja. A feladat zongorán hatszor hangozhat el.

3. Kétszólamú klasszikus periódus lejegyzése funkciós basszussal

Az idézet metruma 2/4, 3/4, 4/4 vagy 6/8 – változatos ritmikai, dallami fordulatokat tartalmazhat.

A tanuló számára adott: a kulcsok, az előjegyzés, a metrum és a kezdőhang értékkel.

Az idézet zongorán tízszer hangozhat el.

A feladatsorhoz ajánlott feladatlapot készíteni.

Szóbeli vizsga

1. Egyszólamú klasszikus dallam lapról éneklése rövid átnézés után, szolmizálva és hangnévvel.

Az idézet metruma 2/4, 3/4, 4/4 vagy 6/8 – változatos ritmikai, dallami fordulatokat tartalmazhat.

2. Memoriter anyag:

A vizsgázó

- tudjon élményszerűen előadni tíz népdalt,
- ismerje azok legfontosabb jellemzőit;
- tudjon megszólaltatni öt műzenei szemelvényt szóló énekléssel vagy éneklőtársakkal, ill. hangszerkísérettel (saját kíséret nem kötelező),
- ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.

3. A tanuló elemezzen egy választott hangszeres darabot, amellyel kapcsolatban a vizsgabizottság kérdéseket tehet fel a hatodik évfolyam elvégzése utáni követelmények alapján. Kottáról a tanulónak kell gondoskodnia.

A vizsga értékelése

Az írásbeli vizsga értékelése

- A feladat helyes megoldása, a válaszok pontos, világos jelölése
- dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottairási készség, külalak.
- Az elemzési szempontokra adott válaszok teljessége, helytállósága, a jelölések pontossága.

A szóbeli vizsga értékelése

- a választott zenei anyag élményszerű megszólaltatása
- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- zenetörténeti tájékozottság,
- stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a zenei műfajok között.

4.1.8 Kamarazene tanszak tantárgya

4.1.8.1 KAMARAZENE

Az alapfokú művészetoktatási intézményben folyó kamarazene / társasének-tanítás – különösen a nem zenei pályára készülő tanulók esetében – az oktató–nevelő munka egyik legfontosabb tevékenysége.

A kamarazenei attitűd elsajátításához szükséges, hogy a tanuló rendelkezzen olyan személyes (fizikai és érzelmi), hangszeres és vokális kompetenciákkal, melyek nélkül a közösségi zenélés hatékony elsajátítása nem képzelhető el.

A kamarazene tantárgy alá tartozik a 2 fő feletti, tetszőleges összeállítású hangszeres és/vagy vokális szólamokból álló együttes.

A kamarazene főtárgyként az alapfokú hangszeres vagy vokális évfolyamok elvégzése után, de kötelezően választható, vagy választható tantárgyként is tanulható.

A kamarazene tanítás célja feladatai

Adjon lehetőséget a zene aktív művelésére és a kamarazene–irodalom megismerésére.

Képezzen a közösségi együttműzsikálásra érzékeny, önálló zenei elgondolással bíró, alkotó muzsikusokat.

A kamarazenéléshez nélkülözhetetlen figyelemmegosztó és alkalmazkodóképesség fejlesztésével járuljon hozzá a tanulók személyiségének, egyéniségének formálásához.

Használja ki az együttműzsikálás közösségformáló erejét, növelje a tanulók egymás iránti felelősségérzetét, használja ki a társas muzsikálás által nyújtott biztonságérzetet a szorongó

tanulók gátlásainak feloldására.

Fejlessze a zenei hallást, az intonációs készséget, alakítsa és tudatosítsa a kamarazenei hallás fontosságát.

Gyakoroltassa rendszeresen a laprólolvasást, törekedjék a zenei anyag folyamatos, kottahű, zeneileg igényes megszólaltatására.

Tanítsa meg a tanulókat tájékozódni a partitúrában.

A tananyag megválasztásával a lehetőségekhez mérten igyekezzék sokoldalú képet adni az eltérő létszámú és hangszerösszeállítású együttesekről. Törekedjen a művek által a kamarairodalomban fellelhető zenei stílusok, műfajok lehető legszélesebb spektrumából választani.

Készítse fel a tanulókat amatőr kamaraegyüttesben való közreműködésre, tegye képessé őket a kamarazene önálló művelésére, a szólamok önálló, technikailag és zeneileg igényes elsajátítására és megszólaltatására.

Fejlesztési feladatok

A kamarazene-oktatásban az évfolyamok fejlesztési követelményei a résztvevők egyéni tudásszintjétől, a hangszeres / vokális szólamok adott tanévre vonatkozó összeállításától függenek ezért minden kamaracsoportra érvényes, éves szintekre lebontott fejlesztési követelményeket nem lehet megadni.

Az alábbiakban a fejlesztési feladatokat a kamarazenélésre jellemző ismeretek és készségek szerint csoportosítva soroljuk fel, avval, hogy a képzés során ezek kialakítása és szintjének fejlesztése a képzés célja.

A társas muzsikálás gyakorlati ismeretei

- Beintés–leintés.
- Közös levegővétel és intés.
- Az „avizó” fogalma, sebességének tempó–meghatározó szerepe.
- Intés felütéssel való kezdésre.
- Lassítás, gyorsítás jelzése az intések sűrítésével, ritkításával, az alapegység megváltoztatásával.
- A kamaraegyüttes elhelyezkedésének szempontjai.
- A kottaállványok megfelelő magassága.

A kottaképre vonatkozó ismeretek

- Tájékozódási pontok: zifferek, ütemszámozás, betűjelzések.
- Generál szünet, tacet, több ütemes szünetek jelzése.
- Vi–de jel.
- A másik szólam apró kottával történő megjelenése.
- Játék partitúrából.

A hangolással, intonációval összefüggő ismeretek

- A hangolás módja az adott hangszer sajátosságaiból kiindulva
- A saját hangszer és a kamarapartnerek hangszerének hangolása. (C–hangolású illetve transzponáló jellege.)
- Transzponálás, a transzpozíció fogalma.
- A saját hangszer és a kamarapartnerek hangszerének intonációs és egyéb jellemzői.
- A saját hangszer intonációs hibáinak javítási lehetőségei (levegőmennyiség, szájtartás, kéztartás, vonótartás–módosítás, segéd– illetve tisztítófogások).
- A vokális intonációban a temperált hangszerekhez való alkalmazkodás elsajátítása
- A vokális intonáció és az adott előadóterem akusztikai kapcsolata

- Az akusztikus intonáció alapvető tudnivalói.
- A hangológép jelzései.

Ritmikai tudnivalók

- Izo és hetero ritmikus játék szólamon belül és a szólamok között A hemiola értelmezése, játékmódja.
- Ütemmutató nélküli kotta, bonyolult átkötött ritmusok, komplementer ritmusok.

A zenei stílusokra, műfajokra vonatkozó ismeretek

- A játszott művek formája, harmóniai világa
- A játszott művek elhelyezése a zenetörténetben.
- A disszonancia–konszonancia fogalma, felismerése, megvalósítása.
- Homofon zene.
- Polifon zene.
- Izoritmikus zene.
- Kánon, imitáció, fuga.
- Cantus firmus.
- Consort–muzsika.
- A leggyakoribb reneszánsz, barokk és klasszikus táncművek, táncpárok (pavane–gaillarde, gavotte, saltarello, intrada, rigaudon, sarabande, musette, bourrée, menüett stb.).
- Ellenszólam.
- Basso continuo.
- A kamarazene–irodalom leggyakoribb műfajai: triószonáta, fúvósötös, vonósnégyes, stb.
- A kortárs zene által használt kottagrafikus jelek zenei jelentése

A kamarazenei játékkal összefüggő képességek, készségek fejlesztése

- Lapról olvasás.
- A belső hallás fejlesztése.
- intonációs készség.
- Az improvizációs készség fejlesztése (reneszánsz és barokk művekben, jazz–zenében).
- A figyelem megosztása a saját és a többi szólam, illetve az összhangzás közt.
- Alkalmazkodás a hangképzés, dinamika, karakter, stílus stb. terén.

1. évfolyam

Ajánlott tananyag

Homofon, izoritmikus táncok, korálok, egyszerű kánonok, kezdőknek szánt pedagógiai célú művek megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- megadott hangra önállóan hangolni,
- hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
- be– illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni (felütésre is), és befejezni,
- be– és leinteni,
- az avizó, a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,
- biztosan tempót tartani,
- intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
- a tanár jelzései alapján hangerőben alkalmazkodni,
- homofon műben tájékozódni, hiba esetén visszatalálni.

A tanuló legyen tisztában

- saját hangszere intonációs jellemzőivel,
- a különböző ütemfajták ütemsúlyaival,
- a disszonancia–konszonancia súlyviszonyaival,
- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Legalább két, rövid, különböző tempójú, karakterű műből (tételből) álló 6–8 percnyi zenei anyag

2. évfolyam

Ajánlott tananyag

Homofon, izoritmikus táncok, korálok, egyszerű kánonok, kezdőknek szánt pedagógiai célú művek megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- játék közben új tempót felvenni a partner jelzése alapján,
- lassítani–gyorsítani a partner jelzése alapján,
- tempóváltozásokat ő maga is jelezni,
- szükség esetén lebegésmentesen hangot képezni,
- legalább a hosszan álló harmóniakban, záróakkordokban önállóan intonálni a basszushoz vagy a stabil hangolású hangszerhez,
- disszonanciákat kiemelni a tanár kérésére,
- a tanár jelzése alapján szólamát – szerepének megfelelően – kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- eltolt ritmusokat, hemiolákat stb. helyesen hangsúlyozni.

A tanuló legyen tisztában

- az együttesben szereplő hangszerek hangolásával (C–hangolású vagy transzponáló jellegével),
- a saját hangszerére jellemző intonációs hibák javítási lehetőségeivel,
- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Koncertszerű, 6–8 perces, különböző tempójú és karakterű művekből (tételekből) álló műsor.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló legyen képes

- megadott hangra önállóan hangolni,
- hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
- be– illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni (felütésre is), és befejezni,
- be– és leinteni,
- az avizó, a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,

- biztosan tempót tartani,
- játék közben új tempót felvenni a partner jelzése alapján,
- lassítani–gyorsítani a partner jelzése alapján,
- tempóváltozásokat ő maga is jelezni,
- intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
- homofon műben tájékozódni, hiba esetén visszatalálni.

A tanuló legyen tisztában

- saját hangszere intonációs jellemzőivel,
- a különböző ütemfajták ütemsúlyaival,
- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.

Ismerje

- a játszott kamarazenei anyag szerzőinek nevét, a művek címét, valamint tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Kamarazene főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

Két különböző stílusú és karakterű kamaramű vagy tétel koncertszerű bemutatása; Máriaassy–Varasdy–Zilcz: Bevezetés a társas zenélés gyakorlatába I–II. (EMB), W. A. Mozart: Kürtduók (EMB), Kratochvil, J. K. Triók (Supraphon), Máriaassy I. R. Reneszánsz művek (EMB 6974) Németalföldi mesterek művei három vagy négy hangszere (Czidra L.) (EMB 8367 EMB 8368), Táncok és kontratáncok (Bali János szerk.) EMB14160, Kamaraének–mesterei (EMB 14058/A) nehézségi szintjén.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangszerkezelés,
- technikai felkészültség,
- állóképesség,
- hangképzés,
- intonáció,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- speciális technikai elemek alkalmazása
- árnyalt dinamikák alkalmazása,
- változó tempók önállóan és együttesben,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- előadásmód,
- alkalmazkodóképesség,
- szép, érthető szövegmondás (vokális kamarazene)

Továbbképző évfolyamok

3. évfolyam

Ajánlott tananyag

Bonyolultabb ritmikájú táncok, többszólamú kánonok, egyszerű polifon művek, népdalfeldolgozások megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- bonyolultabb átkötött ritmusokat, komplementer ritmusokat gond nélkül eljátszani,
- partitúrából játszani,
- a helyes intonációt crescendo–decrescendo során is megőrizni,
- segéd– illetve tisztítófogásokat önállóan alkalmazni,
- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kíséreni az összhangzást is,
- a tanár útmutatásainak megfelelően hangképzésben, dinamikában, artikulációban stb. alkalmazkodni,
- a disszonanciákat önállóan felismerni, kiemelni és feloldani.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával,
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Koncertszerű, legalább 8 perces, változatos, lehetőleg ciklikus művet is tartalmazó műsor.

4. évfolyam

Ajánlott tananyag

Bonyolultabb ritmikájú táncok, többszólamú kánonok, egyszerű polifon művek, népdalfeldolgozások megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- együttesével önállóan elhelyezkedni a próba illetve a koncert színhelyén, az akusztikai és egyéb körülményeket is szem előtt tartva,
- folyamatosan, kottahűen lapról olvasni,
- ütemmutató nélküli szólamban ritmikailag tájékozódni,
- minimális mértékben díszítéseket improvizálni (reneszánsz, barokk művekben, jazzben),
- polifon műben „elűzés” esetén – partitúrából játszva – visszatalálni,
- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- saját hangszerén önállóan tisztítófogásokat keresni és alkalmazni,
- önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani.

A tanuló legyen tisztában

– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

– Koncertszerű, különböző stílusú művekből vagy egy hosszabb előadási darabból álló legalább 8–10 perces műsor.

5. évfolyam

Ajánlott tananyag

Szonáták, divertimentók, nehezebb polifon művek megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- készség szinten használni az elmúlt négy évben tanult ismereteket.
- irányítani a kamaracsoport játékát ill. alkalmazkodni az irányításhoz
- önállóan kijavítani ill. kijavíttatni a felmerülő intonációs problémákat
- meghallani, felismerni a tempóvétel következtében kialakuló pozitív és negatív zenei folyamatokat
- a lapról olvasott anyagban is elhelyezni a helyes artikulációt
- az adott zenemű stílusához igazodó artikuláció, hangképzés megvalósítására
- önállóan olvasni a XX.sz.– i kottaképet
- önállóan kialakítani a barokk díszítéseket
- önállóan improvizálni megadott zenei anyagra a társai szólamához alkalmazkodva

A tanuló legyen tisztában

– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával

Az év végi vizsga javasolt anyaga

– Koncertszerű, különböző stílusú művekből vagy egy hosszabb előadási darabból álló legalább 8–10 perces műsor

6. évfolyam

Ajánlott tananyag

Szonáták, divertimentók, nehezebb polifon művek megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- teljesen önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- teljesen önállóan kialakítani az adott zenemű stílushű előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.
- az előző évek ismeretanyagának teljesen önálló alkalmazására, „koncertszerű” lapróljátékra
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani

A tanuló legyen tisztában

– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Koncertszerű, különböző stílusú művekből vagy egy hosszabb előadási darabból minimum 10 perces műsor.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló legyen képes

- bonyolultabb átkötött ritmusokat, komplementer ritmusokat gond nélkül eljátszani,
- partitúrából játszani,
- a helyes intonációt crescendo–decrescendo során is megőrizni,
- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- polifon műben „elűzés” esetén – partitúrából játszva – visszatalálni,
- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- önállóan kialakítani az adott zenemű stílushú előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával,
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

Ismerje

- az egyes tételtípusok jellegzetességeit.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Kamarazene főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

Két különböző stílusú és karakterű kamaramű koncertszerű bemutatása. A játszott művek tükrözzék a 6. évfolyamon elvárható nehézségi szintet; Devienne, F. Triók Op.21, Buxtehude: Laude Sion – kantáta, Gabrielli: Five Ricercar, Mihály A.: Kis toronyzene, Scheidt, Brass quintets I–II, Locatelli Triószonáták Op.5, Haydn Divertimentók, Mozart Négykezes szonáták, Brahms: Waltzer, Kerényi: Társasének nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot lehet kottából játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes légzés, testtartás, hangszer tartás,
- hangszerkezelés,
- technikai felkészültség,
- állóképesség.

- hangképzés,
- intonáció,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- speciális technikai elemek alkalmazása
- árnyalt dinamikák alkalmazása,
- változó tempók önállóan és együttesben,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- előadásmód,
- alkalmazkodóképesség,
- szép, érthető szövegmondás (vokális kamarazene)

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A tanulandó művek stílusának, műfajának megfelelő, jól hangolt billentyűs hangszer (zongora, csembaló, spinét, esetleg elektromos hangszer).

Kottaállványok.

Hangológép.

Metronóm.

4.2 Kötelezően választható tantárgyak 5. évfolyamtól

„A” tagozat

Főtárgy: szolfézs, zenetörténet–zeneirodalom, zeneelmélet, kamarazene

Kötelező tantárgy: szolfézs és zeneelmélet főtárgynál zongora; zenetörténet–zeneirodalom és kamarazene főtárgynál zongora vagy az előzőleg tanult hangszeres tárgy.

Választható tantárgy: második hangszer, magánének, kamarazene, zenekar, kórus, szolfézs, zenetörténet–zeneirodalom,

Óraterv 1

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	(1)	(2)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Főtárgy	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy	(1–2)	(1–2)	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Összes óra:	(2–4)	(2–4)	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

A képzés évfolyamainak száma

(2)+6+4 évfolyam: szolfézs

Az első (zárójelben levő) számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelenti. Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

A főtárgyként nem választható tantárgyak képzési ideje:

szolfézs kötelező: (2)+ 4 évfolyam (előképző 1–2) + alapfok 1–4. évfolyam

zeneismeret: 2+4 évfolyam, kötelezően választható tantárgyként az alapfok 5. évfolyamától tanulható

zenekar: kötelezően választható tantárgyként az alapfok 5. évfolyamától tanulható

kórus: az alapfok 5. évfolyamától tanulható

egyházzene: 2+4 évfolyam, választható tantárgyként az alapfok 5. évfolyamától tanulható

improvizáció: 2+6+4 évfolyam, választható tantárgyként az előképző évfolyamoktól tanulható

A tanítási órák időtartama

Főtárgy: „A” tagozaton 2x45 perc

kamarazene csoportlétszáma: minimum 2 fő

Kötelező tantárgy: „A” tagozaton egyéni 2x30 perc

Választható tantárgy:

Egyéni foglalkozás minimum 1x30 perc

Csoportos foglalkozás minimum 1x 45 perc

zenekar, kórus minimum 9 fő; improvizáció, kamarazene: 2–8 fő

Korrepetíció (zongorakíséret):

A teljes képzési idő alatt a kötelező hangszerhez szorosan kapcsolódó kötelező kiegészítő foglalkozás ideje az Ek.1.–2. és 1. évfolyamban 5 perc,

A továbbiakban minden évfolyamban 10 perc (kivéve csembaló, zongora, orgona, harmonika, gitár, hárfa tantárgyak)

4.2.1 KÓRUS

A kórus tantárgy oktatásának célja, olyan pozitív élménynyújtás, amely a tanulók zenei és közösségi élményhez juttatásával hat az emberi kapcsolatokra és ezen keresztül az egyén személyiségfejlődésére.

A kórusfoglalkozás feladatai

Ösztönözze a tanulót a kórusirodalom, illetve a zeneirodalom megismerésére.

Fejlessze a tanulók

- hallását,
- ritmusérzékét,
- tempó– és dinamikai érzékenységét,
- hangszínek iránti igényét,
- kottaolvasási készségét,
- zenei memóriáját,
- zenei ízlését,
- stílusérzékét,
- formaérzékét,
- hangképző– és intonációs gyakorlatok segítségével a harmonikus hallását.

Ismertesse meg a kórustagokat

- az emberi hang sajátosságaival, kifejezési lehetőségeivel a csoportos hangképzés által,
- a kórusműveken keresztül a zeneirodalom különböző stíluskorszakaival.

Tudatosítsa a tanulóknál az alkalmazkodóképesség fontosságát zenei és emberi szempontból is.

A zeneiskolai kórus tantervben az egyedi személyi, korosztályi összetétel és a különböző tudásszintek miatt nem lehet egységes, évfolyamokra lebontott követelményeket meghatározni.

A felsorolt feladatok a fejlesztési területeket spirálisan jelölik avval, hogy az eredmények mindig a konkrét művek előadásában teljesülnek.

Fejlesztési feladatok

- az aktív éneklési kedv felkeltése, az éneklési kultúra kialakítása, továbbfejlesztése.
- a együtthangzás megvalósítása, a harmonikus hallás és formaérzék fejlesztése,
- a résztvevők korosztályától, egyéni tudásától függően kánonok, két-, háromszólamú egynemű karok igényesebb három és négyszólamú művek, vegyeskari művek megszólaltatása
- hangképző és intonációs gyakorlatok a kórus tiszta, egységes, szép hangzásának kialakítására
- a szólamok ritmikailag pontos, dallamilag hibátlan megtanulása megfelelő formálással, szövegejtéssel,
- a zene akusztikai összefüggéseinek ismeretében a tiszta intonáció énekkari gyakorlatának megvalósítása.
- kiegyenlítettség az egyes szólamok és a kórus egésze között:
- hangszín–kultúra fejlesztése, az intonációs különbségek felismerése, javítása
- az egységes, kultúrált énekkari hangzás megteremtése.

Követelmény

A kórus

- tudjon a kórusvezetővel együttműködni
- a dallamot a vezénnyelssel kapott instrukcióknak megfelelően formálni
- tudjon, tisztán, pontos szövegmondással, a mű érzelmi tartalmának megfelelő kifejező előadással énekelni.
- szereplés során az énekkar valamennyi tagja legyen képes képességei legjavát nyújtani

Ajánlott tananyag

Agócsy – Irsai: Énekeljünk–muzsikáljunk

Ars musica kötetek (Möseler Verlag Wolfenbüttel und Zürich) M52031–52035

Bartók Béla kórusművei (27 egyneműkar)

Bárdos Lajos: 20 és 40 egyneműkar

Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa I–IV.

Bárdos Lajos: Vegyeskarok

B. Horváth Andrea: Ünnepeljünk! (Nemzeti Tankönyvkiadó)

Botka Valéria – Csányi László: Gyermekkarok I–IV.

Chor Aktuell – Ein Chorbuch für Gymnasien (Gustav Bosse Verlag 1983)

Csányi László: Gyermekkórusok kótáskönyve

Egyházi karénekeskönyv I–II. (Kiadja: Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya)

Eszterházy Pál: Harmonia Caelestis

Forrai Miklós: Duettek I–II.

Forrai Miklós: Ezer év kórusa

Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Gastoldi: 3 balletti
Kánongyűjtemények: 25 angol kánon
Bárdos: 77 kánon
Haydn: Kánonok
Mozart: 30 kánon
Péter József: 165 kánon
Kerényi M. György: Énekiskola – Társasének IV.
Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica I–IV.
Kodály Zoltán: Gyermekek– és nőikarok
Kodály Zoltán: Vegyeskarok
Liber usualis (gregorián dallamok gyűjteménye)
Mozart: 6 noktürn
Nádasdy Kálmán: Társas énekek
Schola cantorum I–XIII. (Fodor Ákos)
Szőnyi E.: Biciniumok
Kardos Pál: Kórusnevelés, kórushangzás
Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán
Párkai István: Modern kórusetűdök

Követelmények a program elvégzése után

A kórus legyen képes önálló, élményt adó szereplésre.

Tudjon

- fegyelmezetten viselkedni úgy a próbákon, mint a hangversenyeken,
- „vezénylésre” énekelni.

A tanuló ismerkedjék meg a kórusirodalom számos remekművével.

Tudjon jól tájékozódni a különböző stíluskorszakokban.

Tudja

- helyes légzéstechnikával,
- tiszta intonációval,
- pontos ritmusban,
- érthető szövegmondással,
- helyes tempó– és dinamikai választással,
- művészileg kidolgozottan – stílushű formálással, szuggesztivitással – elénekelni szólamát.

Rendelkezzék

- jó kottaolvasási készséggel,
- zenei memóriával.

Hallgassa a többi szólamot és hangszínével alkalmazkodjék hozzá, ezáltal segítve az egységes kórushangzás megteremtését.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő akusztikájú, hangszigetelt, szellőztethető, csoportos oktatásra alkalmas tanterem, jó minőségű, jól hangolt zongorával.

Ötvonalas tábla.

Felvételek készítéséhez és lejátszásához használható audióvizuális eszközök.

Metronóm, hangvilla, kottaállvány.

Ajánlott a kórus színpadi megjelenését emelő egységes formaruha.

4.2.2 ZENEKAR

A zenekari foglalkozások célja, hogy sajátos eszközeivel teremtsen lehetőséget az alapfokú és a továbbképző évfolyamok tanulói számára, hogy – az egyéni foglalkozásokon elsajátított tudás felhasználásával – érzelmileg gazdag, harmonikus személyiséggé válhassanak.

Ösztönözze a tanulókat, hogy a zenekari játék közben megszerzett zenei kifejezőkészséget és technikai eszközöket használják fel az egyéni hangszeres játékban is.

Hozzon létre együttműködést a tanulók tudásának különbözőségeiből.

Mutasson utat a közösség erejével a toleráns magatartásra.

Alakítsa ki a kultúra iránti nyitottságot.

Hangsúlyozza a művészetek aktív művelésének fontosságát.

A zenekari foglalkozások feladatai

A tanulók megismertetése az alapvető zenekari játékmódokkal.

A különböző zenei stílusokban használt előadói hagyományok bemutatása.

A „zenekari hallás” fontosságának alakítása, tudatosítása.

A figyelem időtartamának és elmélyítésének (vertikális–horizontális) fejlesztése.

Az egységes zenekari ritmusjáték kialakítása, tudatosítása.

Az arra alkalmas tanulók felkészítése professzionális együttesben való játékra.

A különböző hangszercsoportoknak megfelelő – a zenekari ülésmódból adódó – helyes hangszerkezelés kialakítása, egységesítése.

A zenekari munkában a fejlesztési cél és feladat az együttes fajtájától, az adott hangszer–összeállításra íródott/átírt repertoártól, valamint az együttesben résztvevők egyéni tudásszintjétől függ.

A játszandó művek kiválasztásánál fokozott figyelmet kíván az egyes részfeladatok (szólamok) megfelelő szintű megvalósítása, gondosan mérlegelve a befektetett időt, energiát, s a munka közben megőrzendő játékkedvet, mert ez alapvető feltétele az egész mű minőségi megszólaltatásának, a magasabb értékű esztétikai szint elérésének

A „klasszikus” összeállítások (vonós-, fúvószenekar) mellett a helyi igényeknek, lehetőségeknek megfelelően számtalan hangszeres összeállítás működhet eredményesen, e miatt éves szintre lebontott egységes fejlesztési követelményeket nem lehet megadni.

A megjelölt fejlesztési követelményeket elsősorban a közös zenekari játék kialakítására és fejlesztésére jellemző ismeretek és készségek szerint három csoportra bontva (összevont évfolyamok) soroljuk fel.

Kezdő	1–2. évfolyam (–14 éves korig)
Középhaladó	3–4. évfolyam (12–18 éves kor)
Haladó	2–6. évfolyam (16–22 éves kor)

Kezdő csoport

Fejlesztési feladatok

- A helyes zenekari ülés kialakítása.
- Egymásra figyelés, alkalmazkodás.
- Hosszú és rövid hangok.
- A szólamon belüli frazeálás betartása.
- Zenekari hallásfejlesztés, többszólamúság.

- Tempóvétel, tempótartás.
- Dinamikai folyamatok kialakítása.
- A zenekari kommunikáció kialakítása (a karnagy és a zenekar, illetve a zenekari szólamok között).

Ajánlott tananyag

Fúvószenekar

Apáthy: Fúvószenekari iskola I. (Baranya Megyei Művelődési Központ)

Barnes: Kis virtuóz

Csajkovszkij: Chanson triste (Népművelési Intézet, Budapest)

Csajkovszkij: Diótörő – részlet (Carl Fischer New York)

Czidra: XVII. századi magyar táncok

Gyermekdalok (Apáthy feld.)

Lijnshooten: Suit uit het Antwerpse Dansboek (Molenaar)

Orosz album: Első lépések (Pervie Sagi) (Moszkva)

Purcell: Air & Marsch (Bourne Co. New York, USA)

Susato: Pavane

Wagner: Das Blasorchester I. (Pro musica Verlag Leipzig – Berlin)

Watz: Acht Bläzersätze alter Meister (Rundel)

Watz: Premier (Rundel)

Vonózenekar

Decsényi: Kati dalai ((EMB Z. 8279)

Decsényi: Népdal (EMB 12362)

Zempléni: Zenés utazás (YFE 002)

Vivaldi: C–dúr csellóverseny (EMB Z. 12048, Z. 12049/szólamok)

Vivaldi: d–moll concerto (EMB Z. 6538, Z. 6539/szólamok)

Renaissance és barokk táncok, kórusok, korálok

Gitáregyüttesek

Gitárdúók kezdők számára (Mosóczi M.) „Kezdők muzsikája” (EMB 8805)

44 Könnyű duett két gitárra (Benkő D.) „Régi kamarazene” (EMB 8819)

Staak, P. van der: 9 Easy Guitar Quartets (Broekman und Peppel Amsterdam Nr. 873)

Követelmény

A különböző hangszercsoportoknak megfelelő hangszerkezelés egységesítése, a zenekari ülésmódból adódó helyes hangszertechnikai mozgások kialakítása.

Az év végi meghallgatás anyaga

- Év végi meghallgatás: 10–12 perces nyilvános bemutató.

Középhaladó csoport

Fejlesztési feladatok

- Az eddig tanult ismeretek, készségek fejlesztése, adott esetben önálló használata
- A zenekari hangzás iránti igényesség kialakítása, alkalmazása.
- Dinamikai és ritmikai folyamatok árnyalása, fejlesztése.
- A tempóvétel és –tartás differenciálódása.
- A zenekari kommunikációs lánc tudatosításának elkezdése.

Ajánlott tananyag

Fúvószenekar

Apáthy: Fúvószenekari iskola II–III. évfolyam (Baranya Megyei Művelődési Központ)
J. S. Bach: 6 Choral (Molenaar)
Balázs: Gyermekrajzok (EMB)
Balázs: Négy kép (EMB)
Bartók: Gyermeknek (Népművelési Propaganda Iroda, illetve Boosey & Hawkes)
Bizet – Scedrin: „Carmen”
Cser: Csongrádi dalok
Händel: Largo (Rundel)
Händel: Lascia ch’io piango
Haydn: Szent Antal Choral (Ph. Grosch Verlag München)
Lully: Balletto (Wilhelm Halter Verlag Karlsruhe)
Orosz album: Első lépések II. (Moszkva)
Susato: Renaissance suite (Rundel)
Purcell: Trombitaszó és ária (Boosey & Hawkes)
Purcell: Győzelmi ének az Arthur király című operából (Bourne Co. New York, USA)
Wagner: Das Blasorchester II. (Pro musica Leipzig – Berlin)

Vonószenekar

J. S. Bach: Bauern–Kantate (Paraszkantáta) (Peters 11693)
Bartók: Erdélyi táncok (Darvas feldolg.) (EMB Z. 4329)
Beethoven: 12 kontratánc (Breitkopf B. 253)
Csajkovszkij – Weiner: Chanson triste (EMB Z. 3202)
Farkas F.: Musica Serena (EMB Z. 12615)
Farkas F.: Négy tánc a Vietórisz–kódexből (EMB Z. 5834)
Händel – Maros: Kis szvit (EMB Z. 3105)
Mozart: Sinfonietta (EMB Z. 2409)
Rózsavölgyi: Első magyar társastánc (Doblinger D. 11316, 11317/szólamok)
Sugár: Rondó zongorára és ifjúsági zenekarra (EMB Z. 1784)

Gitáregyüttesek

Hume,T: Két trió (EMB 13721)
Régi angol muzsika két gitárra (Mosóczi M) „Musica per chitarra” (EMB 8564)
Régi francia muzsika két gitárra (Mosóczi M.) „Musica per chitarra” (EMB 8900)

Követelmény

A közös alkalmazkodás képességének kialakítása.

Az év végi meghallgatás anyaga

– Év végi meghallgatás: 15–30 perces nyilvános hangverseny.

Haladó csoport

Fejlesztési feladatok

- Az eddig tanult ismeretek, készségek további fejlesztése.
- A zenekari rubato játékmód elsajátítása.
- A zenekari kommunikációs lánc tudatos alkalmazása.

Ajánlott tananyag

Fúvószenekar

Albinoni: Adagio (Molenaar)
J. S. Bach: Prelúdium és fuga, B–dúr (Warner Bros New York)
J. S. Bach: Fantázia (William Allen Music, USA)
J. S. Bach: Sinfonia (Molenaar)
Bartók: Este a székelyeknél (Kliment)
Bartók: Erdélyi táncok (Népművelési Intézet)
Bogár: Székely legényes (Népművelési Intézet)
Balázs: Musica piccola (EMB)
Balázs: Előjáték (EMB)
Corelli: Adagio (Studio P/R Indiana, USA)
Debussy: A kis néger
Debussy: Kis szvit
Eördögh J.: Kis nyitány (Népművelési Intézet)
Eördögh J.: Magyar nyitány (Népművelési Intézet)
Hidas: Capriccio (EMB)
Hidas: Vidám zene (EMB)
Hidas: Concertino
Hidas: Szvit (EMB)
Hidas: Fantázia és fuga (EMB)
Hidas: Népdal szvit III. (EMB)
Händel: Tűzijáték szvit (különféle tételek más–más feldolgozása)
Händel: Vízi zene (különféle tételek más–más feldolgozása)
Erkel: Fegyvertánc (Népművelési Intézet, Pécs)
Kodály: Intermezzo a Hány–szvitből (Népművelési Intézet)
Kodály: Toborzó (Népművelési Intézet)
Kodály: Kállai kettős (Népművelési Intézet)
Ujj Viktor G.: Két zenekari etűd (Népművelési Intézet)
Zempléni: Változatok egy Stravinsky–téma nyomán (kézirat)

Vonózenekar

Albinoni: Sonata à Cinque (Boosey & Hawkes B&H 17393, 11663/szólamok)
J. S. Bach: Andante (Rózsavölgyi 6103, 6104)
Bartók: Két román tánc op. 5 (Rózsavölgyi 6376)
Corelli: Karácsonyi concerto grosso (Peters 11351)
Händel: Concerto grosso op. 6 no. 8 (Peters 938 HW 30)
Händel: Vízizene (Dvfm 4207)

Gitáregyüttesek

Domeniceni, C.: 4 darab 4 gitárra (Edition margaux em. 4005)
Farkas F.: Musique de Ugrócz (Ed. musicali Ancona, Milano)
Joplin, S.: Ragtime – Két darab két gitárra (Fodor F.) „Musica per chitarra” (EMB 12496)

Követelmény

Önálló kamarazenekari játék kialakítása.

Az év végi meghallgatás anyaga

– Év végi meghallgatás: 25–40 perces nyilvános hangverseny

Követelmények a program elvégzése után

A tanuló ismerje meg

- a zenekar/együttes egyes részeinek különböző funkcióit,
- az alapvető zenekari játékmódokat,
- az egyes zenetörténeti stílusok és hangszerek előadói hagyományait.

Legyen képes

- szólamát helyes tempóban, dinamikában, stílusban, az adott műben a zenekar egészében betöltött funkciója szerint eljátszani,
- a szólamon belüli és a szólamok közötti harmonikus együtt-játékra irányítani figyelmét,
- a szólambeosztáshoz igazodó új zenei anyagot lapról játszva is megszólaltatni.

Tudja alkalmazni

- az alapvető egységes zenekari játékmódhoz tartozó hangszertechnikai ismereteket,
- a zenekari hallásfejlesztés közben kialakuló figyelmet, a többszólamúságra, a dinamikai és ritmikai folyamatok árnyalására, a tempóvétel és –tartás differenciálására,
- a zenekari kommunikációs lánc (karnagy–zenekar, zenekari szólamok között) folyamatát.

Továbbá

A tanuló legyen képes

- felnőtt amatőr zenekarban játszani,
- részt venni önálló kamarazenekari produkcióban.

Alkalmazza tudatosan

- a zenekari kommunikációs láncot,
- a zenekari rubato játékot.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Az együttes működéséhez szükséges hangszerek

A létszámhoz igazodva kottapultok, karfa nélküli székek.

Felvételek készítéséhez (a produkció értékeléséhez) audio– és videofelvevő és –lejátszó.

4.2.3 KAMARAZENE

Az alapfokú művészetoktatási intézményben folyó kamarazene / társasének–tanítás – különösen a nem zenei pályára készülő tanulók esetében – az oktató–nevelő munka egyik legfontosabb tevékenysége.

A kamarazenei attitűd elsajátításához szükséges, hogy a tanuló rendelkezzen olyan személyes (fizikai és érzelmi), hangszeres és vokális kompetenciákkal, melyek nélkül a közösségi zenélés hatékony elsajátítása nem képzelhető el.

A kamarazene tantárgy alá tartozik a 2 fő feletti, tetszőleges összeállítású hangszeres és/vagy vokális szólamokból álló együttes.

A kamarazene főtárgyként az alapfokú hangszeres vagy vokális évfolyamok elvégzése után, de kötelezően választható, vagy választható tantárgyként is tanulható.

A kamarazene tanítás célja feladatai

Adjon lehetőséget a zene aktív művelésére és a kamarazene–irodalom megismerésére.

Képezzen a közösségi együttműzsikálásra érzékeny, önálló zenei elgondolással bíró, alkotó muzsikuskokat.

A kamarazenéléshez nélkülözhetetlen figyelemmegosztó és alkalmazkodóképesség fejlesztésével járuljon hozzá a tanulók személyiségének, egyéniségének formálásához.

Használja ki az együttmuzsikálás közösségformáló erejét, növelje a tanulók egymás iránti felelősségérzetét, használja ki a társas muzsikálás által nyújtott biztonságérzetet a szorongó tanulók gátlásainak feloldására.

Fejlessze a zenei hallást, az intonációs készséget, alakítsa és tudatosítsa a kamarazenei hallás fontosságát.

Gyakoroltassa rendszeresen a laprólolvasást, törekedjék a zenei anyag folyamatos, kottahű, zeneileg igényes megszólaltatására.

Tanítsa meg a tanulókat tájékozódni a partitúrában.

A tananyag megválasztásával a lehetőségekhez mérten igyekezzék sokoldalú képet adni az eltérő létszámú és hangszerösszeállítású együttesekről. Törekedjen a művek által a kamarairodalomban fellelhető zenei stílusok, műfajok lehető legszélesebb spektrumából választani.

Készítse fel a tanulókat amatőr kamaraegyüttesben való közreműködésre, tegye képessé őket a kamarazene önálló művelésére, a szólamok önálló, technikailag és zeneileg igényes elsajátítására és megszólaltatására.

Fejlesztési feladatok

A kamarazene-oktatásban az évfolyamok fejlesztési követelményei a résztvevők egyéni tudásszintjétől, a hangszeres / vokális szólamok adott tanévre vonatkozó összeállításától függenek ezért minden kamaracsoportra érvényes, éves szintekre lebontott fejlesztési követelményeket nem lehet megadni.

Az alábbiakban a fejlesztési feladatokat a kamarazenélésre jellemző ismeretek és készségek szerint csoportosítva soroljuk fel, avval, hogy a képzés során ezek kialakítása és szintjének fejlesztése a képzés célja.

A társas muzsikálás gyakorlati ismeretei

- Beintés–leintés.
- Közös levegővétel és intés.
- Az „avizó” fogalma, sebességének tempó–meghatározó szerepe.
- Intés felütéssel való kezdésre.
- Lassítás, gyorsítás jelzése az intések sűrítésével, ritkításával, az alapegység megváltoztatásával.
- A kamaraegyüttes elhelyezkedésének szempontjai.
- A kottaállványok megfelelő magassága.

A kottaképre vonatkozó ismeretek

- Tájékozódási pontok: zifferek, ütemszámozás, betűjelzések.
- Generál szünet, tacet, több ütemes szünetek jelzése.
- Vi–de jel.
- A másik szólam apró kottával történő megjelenése.
- Játék partitúrából.

A hangolással, intonációval összefüggő ismeretek

- A hangolás módja az adott hangszer sajátosságaiból kiindulva
- A saját hangszer és a kamarapartnerek hangszerének hangolása. (C–hangolású illetve transzponáló jellege.)
- Transzponálás, a transzpozíció fogalma.
- A saját hangszer és a kamarapartnerek hangszerének intonációs és egyéb jellemzői.
- A saját hangszer intonációs hibáinak javítási lehetőségei (levegőmennyiség, szájtartás, kéztartás, vonótartás–módosítás, segéd– illetve tisztítófogások).

- A vokális intonációban a temperált hangszerekhez való alkalmazkodás elsajátítása
- A vokális intonáció és az adott előadóterem akusztikai kapcsolata
- Az akusztikus intonáció alapvető tudnivalói.
- A hangológép jelzései.

Ritmikai tudnivalók

- Izo és hetero ritmikus játék szólamon belül és a szólamok között A hemiola értelmezése, játékmódja.
- Ütemmutató nélküli kotta, bonyolult átkötött ritmusok, komplementer ritmusok.

A zenei stílusokra, műfajokra vonatkozó ismeretek

- A játszott művek formája, harmóniai világa
- A játszott művek elhelyezése a zenetörténetben.
- A disszonancia–konzonancia fogalma, felismerése, megvalósítása.
- Homofon zene.
- Polifon zene.
- Izoritmikus zene.
- Kánon, imitáció, fuga.
- Cantus firmus.
- Consort–muzsika.
- A leggyakoribb reneszánsz, barokk és klasszikus táncművek, táncpárok (pavane–gaillarde, gavotte, saltarello, intrada, rigaudon, sarabande, musette, bourrée, menüett stb.).
- Ellenszólam.
- Basso continuo.
- A kamarazene–irodalom leggyakoribb műfajai: triószonáta, fúvósötös, vonósnégyes, stb.
- A kortárs zene által használt kottagrafikus jelek zenei jelentése

A kamarazenei játékkal összefüggő képességek, készségek fejlesztése

- Lapról olvasás.
- A belső hallás fejlesztése.
- intonációs készség.
- Az improvizációs készség fejlesztése (reneszánsz és barokk művekben, jazz–zenében).
- A figyelem megosztása a saját és a többi szólam, illetve az összhangzás közt.
- Alkalmazkodás a hangképzés, dinamika, karakter, stílus stb. terén.

1. évfolyam

Ajánlott tananyag

Homofon, izoritmikus táncok, korálok, egyszerű kánonok, kezdőknek szánt pedagógiai célú művek megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- megadott hangra önállóan hangolni,
- hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
- be– illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni (felütésre is), és befejezni,
- be– és leinteni,
- az avizó, a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,
- biztosan tempót tartani,

- intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
- a tanár jelzései alapján hangerőben alkalmazkodni,
- homofon műben tájékozódni, hiba esetén visszatérni.

A tanuló legyen tisztában

- saját hangszere intonációs jellemzőivel,
- a különböző ütemfajták ütemsúlyaival,
- a disszonancia–konszonancia súlyviszonyaival,
- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Legalább két, rövid, különböző tempójú, karakterű műből (tételből) álló 6–8 percnyi zenei anyag

2. évfolyam

Ajánlott tananyag

Homofon, izoritmikus táncok, korálok, egyszerű kánonok, kezdőknek szánt pedagógiai célú művek megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- játék közben új tempót felvenni a partner jelzése alapján,
- lassítani–gyorsítani a partner jelzése alapján,
- tempóváltozásokat ő maga is jelezni,
- szükség esetén lebegésmentesen hangot képezni,
- legalább a hosszan álló harmóniakban, záróakkordokban önállóan intonálni a basszushoz vagy a stabil hangolású hangszerhez,
- disszonanciákat kiemelni a tanár kérésére,
- a tanár jelzése alapján szólamát – szerepének megfelelően – kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- eltolt ritmusokat, hemiolákat stb. helyesen hangsúlyozni.

A tanuló legyen tisztában

- az együttesben szereplő hangszerek hangolásával (C–hangolású vagy transzponáló jellegével),
- a saját hangszerére jellemző intonációs hibák javítási lehetőségeivel,
- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Koncertszerű, 6–8 perces, különböző tempójú és karakterű művekből (tételekből) álló műsor.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló legyen képes

- megadott hangra önállóan hangolni,
- hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
- be– illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni (felütésre is), és befejezni,

- be- és leinteni,
- az avizó, a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,
- biztosan tempót tartani,
- játék közben új tempót felvenni a partner jelzése alapján,
- lassítani–gyorsítani a partner jelzése alapján,
- tempóváltozásokat ő maga is jelezni,
- intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
- homofon műben tájékozódni, hiba esetén visszatalálni.

A tanuló legyen tisztában

- saját hangszere intonációs jellemzőivel,
- a különböző ütemfajták ütemszámaival,
- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.

Ismerje

- a játszott kamarazenei anyag szerzőinek nevét, a művek címét, valamint tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Kamarazene főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

Két különböző stílusú és karakterű kamaramű vagy tétel koncertszerű bemutatása; Máriássy–Varasdy–Zilcz: Bevezetés a társas zenélés gyakorlatába I–II. (EMB), W. A. Mozart: Kürtduók (EMB), Kratochvil, J. K. Triók (Supraphon), Máriássy I. R. Reneszánsz művek (EMB 6974) Németalföldi mesterek művei három vagy négy hangszerre (Czidra L.) (EMB 8367 EMB 8368), Táncok és kontratáncok (Bali János szerk.) EMB14160, Kamaraének–mesterei (EMB 14058/A) nehézségi szintjén.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangszerkezelés,
- technikai felkészültség,
- állóképesség,
- hangképzés,
- intonáció,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- speciális technikai elemek alkalmazása
- árnyalt dinamikák alkalmazása,
- változó tempók önállóan és együttesben,

- a vibrato helyes alkalmazása,
- előadásmód,
- alkalmazkodóképesség,
- szép, érthető szövegmondás (vokális kamarazene)

Továbbképző évfolyamok

3. évfolyam

Ajánlott tananyag

Bonyolultabb ritmikájú táncok, többszólamú kánonok, egyszerű polifon művek, népdalfeldolgozások megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- bonyolultabb átkötött ritmusokat, komplementer ritmusokat gond nélkül eljátszani,
- partitúrából játszani,
- a helyes intonációt crescendo–decrescendo során is megőrizni,
- segéd– illetve tisztítófogásokat önállóan alkalmazni,
- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- a tanár útmutatásainak megfelelően hangképzésben, dinamikában, artikulációban stb. alkalmazkodni,
- a disszonanciákat önállóan felismerni, kiemelni és feloldani.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával,
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Koncertszerű, legalább 8 perces, változatos, lehetőleg ciklikus művet is tartalmazó műsor.

4. évfolyam

Ajánlott tananyag

Bonyolultabb ritmikájú táncok, többszólamú kánonok, egyszerű polifon művek, népdalfeldolgozások megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- együttesével önállóan elhelyezkedni a próba illetve a koncert színhelyén, az akusztikai és egyéb körülményeket is szem előtt tartva,
- folyamatosan, kottahűen lapról olvasni,
- ütemmutató nélküli szólamban ritmikailag tájékozódni,
- minimális mértékben díszítéseket improvizálni (reneszánsz, barokk művekben, jazzben),
- polifon műben „elúszás” esetén – partitúrából játszva – visszatálcálni,

- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- saját hangszerén önállóan tisztítófogásokat keresni és alkalmazni,
- önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Koncertszerű, különböző stílusú művekből vagy egy hosszabb előadási darabból álló legalább 8–10 perces műsor.

5. évfolyam

Ajánlott tananyag

Szonáták, divertimentók, nehezebb polifon művek megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- készségszinten használni az elmúlt négy évben tanult ismereteket.
- irányítani a kamaracsoport játékát ill. alkalmazkodni az irányításhoz
- önállóan kijavítani ill. kijavíttatni a felmerülő intonációs problémákat
- meghallani, felismerni a tempóvétel következtében kialakuló pozitív és negatív zenei folyamatokat
- a lapról olvasott anyagban is elhelyezni a helyes artikulációt
- az adott zenemű stílusához igazodó artikuláció, hangképzés megvalósítására
- önállóan olvasni a XX.sz.– i kottaképet
- önállóan kialakítani a barokk díszítéseket
- önállóan improvizálni megadott zenei anyagra a társai szólamához alkalmazkodva

A tanuló legyen tisztában

- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Koncertszerű, különböző stílusú művekből vagy egy hosszabb előadási darabból álló legalább 8–10 perces műsor

6. évfolyam

Ajánlott tananyag

Szonáták, divertimentók, nehezebb polifon művek megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- teljesen önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- teljesen önállóan kialakítani az adott zenemű stílushű előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.
- az előző évek ismeretanyagának teljesen önálló alkalmazására, „koncertszerű” lapróljátékra
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani

A tanuló legyen tisztában

– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával

Az év végi vizsga javasolt anyaga

– Koncertszerű, különböző stílusú művekből vagy egy hosszabb előadási darabból minimum 10 perces műsor.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló legyen képes

- bonyolultabb átkötött ritmusokat, komplementer ritmusokat gond nélkül eljátszani,
- partitúrából játszani,
- a helyes intonációt crescendo–decrescendo során is megőrizni,
- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- polifon műben „elűzés” esetén – partitúrából játszva – visszatalálni,
- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- önállóan kialakítani az adott zenemű stílushú előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott művek stílusával, műfajával, formájával,
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

Ismerje

- az egyes tételtípusok jellegzetességeit.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Kamarazene főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

Két különböző stílusú és karakterű kamaramű koncertszerű bemutatása. A játszott művek tükrözzék a 6. évfolyamon elvárható nehézségi szintet; Devienne, F. Triók Op.21, Buxtehude: Laude Sion – kantáta, Gabrielli: Five Ricercar, Mihály A.: Kis toronyzene, Scheidt, Brass quintets I–II, Locatelli Triószonáták Op.5, Haydn Divertimentók, Mozart Négykezes szonáták, Brahms: Waltzer, Kerényi: Társasének nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot lehet kottából játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,

- helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
- hangszerkezelés,
- technikai felkészültség,
- állóképesség.
- hangképzés,
- intonáció,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- speciális technikai elemek alkalmazása
- árnyalt dinamikák alkalmazása,
- változó tempók önállóan és együttesben,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- előadásmód,
- alkalmazkodóképesség,
- szép, érthető szövegmondás (vokális kamarazene)

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A tanulandó művek stílusának, műfajának megfelelő, jól hangolt billentyűs hangszer (zongora, csembaló, spinét, esetleg elektromos hangszer).

Kottaállványok.

Hangológép.

Metronóm

5. JAZZ–ZENE

Az alapfokú jazz-zene oktatás célrendszere és funkciói

Az alapfokú művészetoktatás követelménye és tantervi programja keretében folyó jazz–zenei nevelés alkalmat ad az érdeklődő és fogékony tanulók jazz–zenei képességeinek fejlesztésére, biztosítja a különböző szakterületeken való jártasságok megszerzését és gyakorlását.

A képzés figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a tanulók érdeklődésére, tehetségére építve alakítja készségeiket és gyarapítja ismereteiket.

Lehetőséget ad az egyetemes jazz kultúra, a hazai (jazz – zenei) hagyományok, az európai műveltség, értékek átadására, az értékmegőrzés formáinak kialakítására.

A program lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység – nyitottság, igényesség, fogékonyság – alakítása mellett a jazz zene megszólaltatásához szükséges hangszeres és énektechnikai készségek megszerzésére, a zenei ismeretek átadására és a műfajhoz kapcsolódó speciális zenei tevékenységek tudatosítására.

A jazzoktatás a jazz műfaj sajátosságait, a művészi megjelenítés módjait ismerteti meg a tanulókkal, mely hatékonyan erősíti a személyes és szakmai kompetenciákat.

A jazzképzés megkezdése előtt legalább két évfolyam klasszikus előképzés ajánlott a választott hangszeren, de jobb, ha a tanuló a teljes alapfokot elvégzi a klasszikus zenei műfajban.

A képzés struktúrája

Tanszakok és tantárgyak

Ütős tanszak tantárgya: jazz–dob

Zeneismeret tanszak tantárgyai: jazz–szolfézs, jazz–irodalom, jazz–elmélet

Kamarazene tanszak tantárgya: zenekari gyakorlat

Óraterv

Tantárgya	Évfolyamok					
	Alapfok					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Főtárgy	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	1+1	1+1	1+1	1+1	1+1	1+1
Választható tantárgy	2	2	2	2	2	2
Összes óra	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

Főtárgy (egyéni): hangszeres és vokális tanszak tantárgyai

Kötelező tantárgy (csoportos): jazz–szolfézs és jazz–irodalom az 1. és 2. alapfokú évfolyamon, jazz–elmélet 3–6. évfolyamban, zenekari gyakorlat 3–6. évfolyamban.

Választható tantárgy: zongora a 3–6. évfolyamban, második hangszer, jazz–ének, zenekari gyakorlat

A képzés évfolyamainak száma:

6 évfolyam: a hangszeres és vokális tantárgyaknál – a „B” tagozat a harmadik évfolyamtól ajánlott

4 évfolyam: jazz–elmélet, zenekari gyakorlat, zongora melléktárgy

2 évfolyam: jazz–szolfézs, jazz–irodalom

A tanítási órák időtartama:

Főtárgy: „A” tagozaton minimum 2x 30 perc egyéni, „B” tagozaton minimum 2 x 45 perc egyéni.

Kötelező tantárgy: minimum 1+1 x 45 perc (csoportos)

Választható tantárgy:

Csoportos foglalkozás: minimum 1 x 45 perc (Zenekari gyakorlat a minimum 2 fő).

Egyéni foglalkozás: minimum 1 x 30 perc

A jazz–zene oktatás kötelezően előírt tantárgyai és azok óraszámai figyelembevételével mellett a tanuló más zenei műfajok (klasszikus zene, népzene, elektroakusztikus–zene) valamint más művészeti ág (képző– és iparművészeti, táncművészeti, szín– és bábművészeti ág) képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet.

A jazz–zeneoktatás általános fejlesztési követelményei

Kiemelt kompetenciák a jazz–zeneoktatás területén

Bemeneti kompetencia:

– Azok az adottságok és képességek, amelyek alkalmassá teszi az oktatásba bekapcsolódó tanulót arra, hogy elsajátítsa a jazztanuláshoz szükséges kompetenciákat. Zenei előtanulmány ajánlott.

Szakmai kompetencia

– A zenei képességek és készségek fejlesztése hallás, ritmusérzék, intonációs érzékenység, fogékonyság a dinamika és a hangszín különbségeire, zenei memória és fantázia, előadói és manuális készség, a zenei karakterek iránti érzékenység.

– A zenei olvasás és írás készségének megalapozása és fejlesztése.

– A technikai készség, az improvizációs készség és képesség, az alkotó magatartás, a kreativitás kialakítása.

Személyes kompetencia

– Érzelmi intelligencia, művészi kifejező készség, szorgalom, önfegyelem, elhivatottság, kreativitás, ötletgazdagság, az alkotói magatartás, lelkiismeretesség, önbizalom.

Társas kompetencia

– Együttműködés képessége (közös munka, alkalmazkodás, irányíthatóság, tolerancia, kommunikációs készség) azon viselkedési formák tanulása, amely alapján konstruktívan be tud illeszkedni és aktívan részt tud venni a társas zenélésben.

– Esélyegyenlőség

Módszertani kompetencia

– Tanulás tanulása, a tanulók rendszeres, céltudatos, igényes munkára, hatékony gyakorlásra nevelése.

– A jazz– és általános zenei műveltség megalapozása és fejlesztése.

– Rendszerezett zenei ismeretek, általános zenei műveltség megalapozása.

– A jazz– és klasszikus zene logikájának, a harmóniai szerkezet és a forma összefüggéseinek megismertetése.

– A főbb zenei stílusok sajátosságainak, a zeneirodalom nagy korszakainak, népünk zenéjének, a jazz történetének, stílusainak és a jazzirodalom nagy egyéniségeinek megismertetése.

– A tanuló aktív társas muzsikálásra nevelése.

– A kortárs zene befogadására nevelés.

– A tanulók zenei ízlésének formálása, a tanuló rendszeres zenehallgatásra nevelése.

– A társzművészetek iránti nyitottság kialakítása.

– Tehetség gondozás.

– Hátrányos helyzetűekkel való differenciált foglalkozás

– A jazz–zenei pályát választó tanulók felkészítése szakirányú továbbtanulásra

A művészeti alapvizsga és záróvizsga és általános követelményei

A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.

Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett,

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait – valamennyi vizsga tantárgy tekintetében – az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja figyelembevételével az iskola helyi tantervében kell meghatározni.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálgató legyen a tanuló felkészültsége és tudása. A művészeti alapvizsgát és záróvizsgát háromtagú vizsgabizottság előtt kell letenni. A vizsgabizottság elnökét és tagjait a vizsga szervezője bízza meg.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga lebonyolítása a vizsgáztató intézmény feladata.

Vizsga tantárgynak csak az a tantárgy választható, amelyet az intézmény pedagógiai programja szerint biztosít, valamint a tanuló a tantárgy tanításának utolsó évfolyamán az előírt tantárgyi követelményeknek eleget tett.

A művészeti alapvizsga vizsga tantárgyak

Alapvizsga tantárgyai

Az alapvizsga írásbeli szóbeli, valamint gyakorlati vizsgarészből áll. Az alapvizsgán az „A” tagozatos tanuló választhat írásbeli, illetve szóbeli vizsga között. A „B” tagozatos tanulók számára mindkét vizsgarész kötelező. Gyakorlati vizsgát valamennyi tanulónak kell tennie.

1. Írásbeli vizsga tantárgya:

Hangszeres tanszakok és jazz-ének főtárgy („A” és „B” tagozat): jazz-elmélet

2. Szóbeli vizsga tantárgya

Hangszeres tanszakok és jazz-ének főtárgy („A” és „B” tagozat): jazz-elmélet

3. Gyakorlati vizsga tantárgya

Hangszeres tanszakok és jazz-ének főtárgy („A” és „B” tagozat): főtárgy

A vizsgák ideje:

Hangszeres főtárgyak és jazz-ének

Gyakorlati vizsga

„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 10 perc

Elméleti tantárgyak

„A” tagozat: írásbeli: minimum 45 perc; vagy szóbeli: minimum 10 perc

„B” tagozat: írásbeli: minimum 45 perc; és szóbeli: minimum 15 perc

Előrehozott vizsga

Az alapfokú művészetoktatási intézmény tanulói számára előrehozott vizsga is szervezhető. Előrehozott művészeti alapvizsga az egyes tantárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, az iskolai tanulmányok teljes befejezése előtt szervezhető.

A művészeti alapvizsga egyes részei alóli felmentés

Mentesülhet az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen – egyéni versenyzőként – az adott tanévben döntőbe került.

Ha a tanuló már rendelkezik a zeneművészeti ág valamelyik tanszakán megszerzett művészeti alapvizsgával, akkor az adott tantárgyakból a vizsga alól felmentés adható.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése

A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán vizsga tantárgyanként külön-külön osztályzattal kell minősíteni.

Amennyiben az intézmény előrehozott művészeti alapvizsgát szervez, úgy annak eredményét a művészeti alapvizsgán figyelembe kell venni.

A művészeti alapvizsga eredményét a vizsga tantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a főtárgyból kapott osztályzat a döntő.

Eredményes művészeti alapvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsga tantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette.

Sikertelen a vizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott.

Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

5.1 JAZZ-ZENE FŐTÁRGYAK

5.1.1 Ütő tanszak tantárgya

5.1.1.1 JAZZ-DOB

A tantárgy oktatásának célja, hogy a jazz, mint önálló zenei nyelv eszközeinek, szabályainak megismerésével, hangszerkezelési és technikai eszközeivel, a tanult zenei ismeretek során előforduló különböző játékmódok, mozgásformák megismerésével, improvizációs készségfejlesztéssel a dob természetes kezelését, gyakorlatban való alkalmazását elérje.

A jazz–dob tanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulóval

- a jazz és a modern kortárs improvizatív zene főbb irányzatait;
- az irányzatok technikai, zeneelméleti alapelemeit;
- a különböző technikák jellegzetes játékmódját és variációs lehetőségeit;
- a mozgáselemek végrehajtásának meghatározott szabályait;
- a harmonikus, esztétikus kivitelezés módjait.

Fejlessze a tanuló

- technikai adottságait;
- hallását;
- zenei memóriáját;
- muzikalitását, kreativitását, ritmusérzékét;
- előadói készségét, személyiségét, kapcsolatteremtő képességét.

Alakítsa ki a tanulóban

- a jazz és a modern kortárs improvizatív zene iránti nyitottságot;
- a dinamikai és érzelmi váltások felismerésének fontosságát;
- a munkában való részvételhez szükséges megfelelő magatartásformát;
- a rendszeres munka igényét;
- az önálló gondolkodás igényét;
- az improvizáció és kompozíció tudatos használatát.

Ösztönözze a tanulót

- az igényes munkára;
- a jazz és a kortárs zenei koncertek látogatására;
- az érzelmi nyitottságra, toleranciára.

Adjon teret a tanuló

- fantáziájának kibontakozására;
- a kreativitás megnyilvánulására;
- az improvizációs készség kibontására.

Irányítsa a tanulót

- szakirányú továbbtanulásra;
- a továbbképző folytatására;

- a zenei életbe való bekapcsolódásra.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Verőfogás, kéztartás, testtartás
- Ütéstechnika: csuklómozgás (teljes ütés, leütés, felütés, kicsi ütés)
- Csuklómozgással dinamikai és hangsúlyozási gyakorlatok
- Alap kisdob gyakorlatok (egész, fél, negyed, nyolcad, triola és tizenhatod)
- Alap kézrend gyakorlatok: váltott, dupla, single paradiddle

Dallamhangszeren

- Hangszerkezelés, verőfogás
- A Dúr hangsor ismerete
- Egyszerű előadási darab elsajátítása
- Egyszerű szólam megszólaltatása kamaraegyüttesben

Improvizációs készség fejlesztése

- A kisdobgyakorlatokban található motívumokkal való improvizáció, kettő és négyütemes válaszolgatás
- Memória fejlesztés (kétütemes motívum visszadobolása)

Ajánlott tananyag

Ted Reed: Syncopation

Gary Chaffee: Rhythm & Meter Patterns

Nesztor Iván: Ritmusjáték és jazzdobolás

Követelmények

Biztos, jó megütés, széphangzás a dobokon.

Széles dinamikai játék.

Hallható különbség a hangsúlyos és hangsúlytalan hangok játékánál.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Ütéstechnika: ujjmozgás (francia és német fogás)
- Kisdobgyakorlatok: 3/8, 6/8, 9/8, 12/8-os metrumok
- Tremoló és előke gyakorlatok
- Kisdob–nagydob játék
- Jazz–kíséret, swinges hangsúlyozás
- Rock–kíséret

Dallamhangszeren

- Egyszerű kétszólamú játék
- Hangsorok, 2#, 2b előjegyzésig
- Egyszerű előadási darab eljátszása zongorakísérettel

Improvizációs készség fejlesztése

- A szinkópa motívumokkal két- és négyütemes válaszolgtatás.
- Két- és négyütem visszajátszása (memóriafejlesztés).
- Jazz-kíséret improvizáció zenei alapra.
- Rock-kíséret improvizáció zenei alapra.

Ajánlott tananyag

Dave Vose: The Reading Drummer (vagy hasonló kisdob kotta)
Ted Reed: Syncopation
Steve Davis: The Ultimate Play Along For Jazz Drummers
Gary Chaffee: Technique Patterns
Nesztor Iván: Ritmusjáték És Jazzdobolás

- Követelmények

Az ujjmozgás automatizálódjon
Magabiztos kottaolvasás elsajátítása
A kíséret egységes dinamikával szólaljon meg, és ritmikailag összerendezett legyen.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Kisdob gyakorlatok: sextola és harmincketted
- Rudiments gyakorlatok
- Szinkópa gyakorlatok ejtés technikával.
- Jazz-kíséret: kisdob–nagydob szinkópa–szétosztásban
- Rock-kíséret: tizenhatodos lábdob osztással
- Latin-kíséret: bossa nova

Dallamhangszeren

- Vibrafon hangszerkezelés, pedálhasználat
- Hangsorok 4 #, 4 b előjegyzésig
- Előadási darabok zongorakísérettel, vagy zenekarral

- Improvizációs készség fejlesztése

- Rudiments gyakorlatokkal improvizálni
- Szinkópás jazz-kíséretet improvizálni zenei alapra
- Tizenhatodos rock-kíséret zenei alapra
- Bossa nova kíséret zenei alapra

- Ajánlott tananyag

Dave Vose: The Reading Drummer (vagy hasonló kisdob kotta)
Ted Reed: Syncopation
Joe Morello: Master Studies
Alan Dawson: The Drummer's Complete Vocabulary
Steve Davis: The Ultimate Play Along For Jazz Drummers
Fred Dinkins: It's About Time
Nesztor Iván: Ritmusjáték És Jazzdobolás

- Követelmények

A rudimenteket elnevezésük szerint kell tudni játszani.

A jazz-kíséret egységes dinamikájú és összerendezett ritmizálású legyen.

A rock kíséreteket többféle cinkisérettel kell tudni játszani.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Ütéstechnika: a csukló az ujjak harmonizálása
- Kisdob gyakorlatok
- Jazz-kíséret szünetes triolák kisdobon, majd nagydobon
- Rock-kíséret tempó tartási gyakorlatok
- Sorvégi díszítések
- Latin kíséret: szamba alapok
- Szólózás: két- és négyütemes gyakorlatok
- Söprűzés: jobb kéz szinkópa dallam, bal kéz kör illetve egyenes vonalú mozgás

Dallamhangszeren

- Hangsorok 6#, 6 b előjegyzésig
- Jazzes hangsúlyozású darabok
- Zenehallgatás, művek elemzése

- Improvizációs készségfejlesztés

- Jazz-kíséret szünetes triolákkal improvizálni
- Rock-kíséret tempó-tartás zenei alapra
- Rock-kíséret díszítési gyakorlat zenére
- Szamba ritmus zenei alapra

- Ajánlott tananyag

Joe Morello: Master Studies

Alan Dawson: The Drummer's Complete Vocabulary

Nesztor Iván: Ritmusjáték és Jazzdobolás

Követelmények

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Rudiments szólók
- Jazz-kíséret: a szünet és teljes triolák kisdob– nagydob osztásban
- Jazz-kíséret: transzkripciók játéka
- Rock kíséret: a lineáris játékmód
- Latin kíséret: 6/8 afro–cuban, songo, rumba

Dallamhangszer

- Hangsorok 7#, 7 b előjegyzésig
- Hármashangzatok felépítése
- Egyszerűbb 3-4 verős feladatok megoldása
- Blues forma és skála ismerete

- Improvizációs készség fejlesztése

- 4, 8 és 12 ütemes szólózás zenei alapra

- Rudiments szólók motívumaival való improvizáció kisdob majd nagydob felszereléseken
- Jazz–kíséret triolás improvizáció zenei alapra
- Rock–kíséret lineáris kíséret motívumok zenei alapra
- Latin–kísérek zenei alapra

- Ajánlott tananyag

Charley Wilcoxon: Modern Rudimental Swing Solos
 Gary Chaffee: Time Functioning Patterns
 Steve Daves: Masters of Time
 Kim Plainfield: Advanced Concepts
 Steve Houghton: Essential Styles 1–2
 Nesztor Iván: Ritmusjáték és Jazzdobolás

- Követelmények

Kíséret és szóló transzkripciók készítése szabadon választott zenékről

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Rudiments szólók
- Jazz–kíséret: transzkripciók játéka
- 3/4– es kíséret és szólózás
- Up tempo gyakorlatok ütővel és seprűvel
- Latin–kíséret: Mozambique, Guaguanco, Mambo
- Szólózás: 4, 8, 12 és 16 ütemes transzkripciók játéka

Dallamhagszeren

- Hármashangzatok és alap négyeshangzatok ismerete
- A szerzett készségnek megfelelő Jazz standard megszólaltatása zongorakísérettel
- Zenekari játék, tájékozódás a jazz különböző műfajaiban
- A rendelkezésre álló ütőhangszerek ismerete

- Improvizáció és készségfejlesztés

- Rudiments szóló motívumaival való improvizáció kisdobon, majd dobfelszerelésen
- Transzkripciók játéka zenei alapra
- Up tempo kíséret zenei alapra
- Latin kísérek zenei alapra
- 4, 8, 12 és 16 ütemes improvizáció zenei alapra

Ajánlott tananyag

Charley Wilcoxon: Modern Rudimental Swing Solos
 Steve Davis: Masters of Time
 Steve Houghton: Essential Styles 1–2
 Steve Davis: The Ultimate Play Along For Jazz Drummers
 Colin Bailey: Drum Solos
 Nesztor Iván: Ritmusjáték és Jazzdobolás

- Követelmények

Kísérek és szóló transzkripciók készítése szabadon választott zenékről

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Ütéstechnika: Moeller–technika négyes, hármas és kettes ütésekkel
- Kisdob gyakorlatok: sextola és harmincketted
- Rudiments gyakorlatok
- Szinkópa gyakorlatok roll technikával.
- Jazz–kíséret: kisdob–nagydob szinkópa–szétosztásban
- Rock–kíséret: tizenhatodos lábdob osztással
- Latin–kíséret: bossa nova
- Söprűzési alapok (körirányú és egyenes vonalú)

Nyolcadok 3, 5 és 7–es elosztása

- váltott kézzel hangsúlyozva;
- kézrendekkel hangsúlyozva;
- kisdob– nagydob elosztása;
- teljes dobfelszerelésen elosztva.

- Improvizációs készség fejlesztése
- 3, 5 és 7–es osztásokkal teljes dobfelszerelésen
- improvizálni zenei alapra
- osztásokat variálva improvizálni zenei alapra

-

- Ajánlott tananyag

Gary Chaffee: Sticking Patterns

- Követelmény

4, 8, 12 és 16 ütemes nyolcados szólók komponálása

Különböző ütéstechnikák

-

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kisdob gyakorlat
- Jazz–kíséret zenei alapra
- Rock kíséret zenei alapra
- Bossa nova kíséret zenei alapra
- 5, 12 vagy 16 ütemes nyolcados improvizáció az osztásokkal

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Ütéstechnika: a csukló az ujjak és a Moeller–mozgások összeharmonizálása
- Kisdob gyakorlat: rudimental ritual
- Jazz–kíséret a szinkópa ritmusokat a lábcin játssza
- Jazz–kíséret szünetes triolák kisdobon, majd nagydobon
- Rock–kíséret tempó tartási gyakorlatok
- Sorvégi díszítések

- Latin kíséret: szamba alapok
- Szólózás: két- és négyütemes gyakorlatok
- Söprűzés: jobb kéz szinkópa dallam, bal kéz kör illetve egyenes vonalú mozgás

A triolák 4, 5 és 7-es elosztása

- váltott kézzel hangsúlyozva;
- kézrendekkel hangsúlyozva;
- kisdob– nagydob elosztásba;
- teljes dobfelszerelésen elosztva.

-

- Improvizációs készség fejlesztése

A 4, 5 és 7-es osztásokkal teljes dobfelszerelésen

- improvizálni zenei alapra
- az osztásokat variálva improvizálni zenei alapra

Ajánlott tananyag

Gary Chaffee: Sticking Patterns

- **Követelmények**

4, 8, 12 és 16 ütemes szólók komponálása

Különféle kíséret (jazz, latin, szamba, rock)

-

- **Év végi vizsga ajánlott anyaga**

- Egy oldal a rudimental rituale–ból
- Egy jazz–kíséret zenei alapra
- Egy rock–kíséret zenei alapra
- Szamba–játék zenei alapra
- 5, 12 vagy 16 ütemes triolás improvizáció az osztásokkal

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Push pull technika
- Rudiments szólók
- Jazz–kíséret: a szünet és teljes triolák kisdob– nagydob osztásban
- Jazz–kíséret: transzkripciók játéka
- Rock kíséret: a lineáris játékmód
- Latin kíséret: 6/8 afro–cuban, songo, rumba

Zenei ismeretek fejlesztése

A tizenhatodok 3, 5 és 7-es elosztása

- váltott kézzel hangsúlyozva;
- kézrendekkel hangsúlyozva;
- kisdob–nagydob elosztása;
- teljes dobfelszerelésen elosztva.

- Improvizációs készség fejlesztése

A 3, 5 és 7-es osztásokkal teljes dobfelszerelésen

- improvizálni zenei alapra;
- az osztásokat variálva improvizálni zenei alapra.

- **Ajánlott tananyag**

Gary Chaffee: Sticking Patterns

- **Követelmény**

4, 8, 12 és 16 ütemes tizenhatodos szólók komponálása.

- Teljes dobfelszerelésen elosztott játék, rudiments szólók

- **Év végi vizsga ajánlott anyaga**

– Egy rudiments szóló

– Egy transzkripció játéka zenei alapra

– 2–3 egy vagy kétütemes lineáris kíséret

– Egy választott latin kíséret

– 5, 12 vagy 16 ütemes tizenhatodos improvizáció az osztásokkal

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

– Rudiments szólók

– A rudimental ritual–t memorizálva játszani

– Arrange gyakorlatok: kísérettel és szólózással

– Jazz–kíséret: transzkripciók játéka

– 3/4– es kíséret és szólózás

– Jazz–kíséret 5/4– ben

– Up tempo gyakorlatok ütővel és seprűvel

– Latin–kíséret: Mozambique, Guaguanco, Mambo

– Szólózás 5/4– ben

– Szólózás: 4, 8, 12 és 16 ütemes transzkripciók játéka

– Szabad szóló–szerkesztés

- Improvizáció és készségfejlesztés

Arrange gyakorlatok zenei alapra: kísérettel és szólózással

– 5/4–es kíséret zenei alapra

– 5/4–es szólózás zenei alapra

- **Ajánlott tananyag**

Steve Houghton: Essential Styles 1–2

Steve Houghton: The Drumset Soloist

- **Követelmények**

4, 8, 12 és 16 ütemes arrange–gyakorlatok komponálása és játéka

- **Év végi vizsga ajánlott anyaga**

– kisdobon egy–két oldal a rudimental rituale–ból fejből játszva, majd utána hasonló motívumokkal improvizálni

– jazz–kíséret zenei alapra kottából és erre improvizálni

– latin kíséret zenei alapra kottából és erre improvizálni

– egy szabad dobszóló

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

„A” tagozaton

A tanuló

- ismerje a különböző stílusok legfőbb jellemzőit;
- ismerje a gyakoribb blues-sémákat, a jazzben használt zenei formákat, szerkezeteket;
- ismerje a különböző kíséresi módokat;
- ismerje a különböző arrange dobolás jellegzetességeit;
- ismerje a tananyag fontosabb improvizációs, stílus- és ritmikai gyakorlatait;
- rendelkezzen megfelelő repertoárral 5–10 különböző karakterű jazz standard játéka kotta nélkül, különböző kíséresi formákkal, egyszerű improvizáció;
- ismerjen néhány dúr és moll blues;
- képes legyen 2–3 leírt kíséretet és szólót az eredeti hangfelvétellel uniszónó eljátszani;

„B” tagozaton

Az „A” tagozat követelményein felül a tanult ismeretek magasabb szintű alkalmazása (technika és előadásmód), és a végzett anyag mennyiségének növelése (repertoár) az elvárás. Adott esetben a tanuló legyen alkalmas szakirányú tanulmányok folytatására.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Jazz-dob főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Kisdobon egy rudiments gyakorlat (Pl. C. Wilcoxin: Rudimental Swing Solos)
- Egy-egy szving és latin (samba, bossa nova) kíséret zenei alapra (Pl. Steve Houghton: Essential Styles, John Riley: The Art of bop drumming).
- 4, 8, 12 és 16 ütemes szólók kottából majd improvizálva zenei alapra (Pl. S. Houghton: The Drumset Soloist, Terry O'Mahoney: Motivic Drumset Soloing).

„B” tagozat

- Kisdobon 1–2 oldal a Rudimental Ritual-ból (folyamatosan játszva) majd az adott motívumokkal improvizálni. (Alan Dawson: The Drummer's complete Vocabulary)
- Szving és latin stílusban leírt majd szabad kíséret zenei alapra (Pl. S. Davis: Masters of Time).
- Különböző stílusú leírt és szabad szólók zenei alapra (Pl. Colin Bailey: Drum Solos, S. Houghton: The Drumset Soloist).
- Egy szabad dobszó (különböző stílusok, tempók, és metrum modulációk).

A vizsga értékelése

- Megfelelés az előírt követelményeknek
- Technikai felkészültség
- Hangszerhasználat
- Helyes ritmus és tempó
- Előadásmód
- A zenei stílus és az előírások megvalósítása

- Zenei memória
- Alkalmazkodóképesség
- Állóképesség

5.2 JAZZ-ZENE KÖTELEZŐ TANTÁRGYAK

5.2.1 JAZZ-SZOLFÉZS

A jazz–szolfézs egyik fontos feladata megértetni a tanulókkal, hogy a tantárgy, a jazz alapvetően improvizatív műfaj. Az improvizáció többek között egy adott zenei témára, hangulatra való rögtönzés. Leginkább a beszédhez hasonlíthatjuk; mielőtt kimondunk egy mondatot előtte átgondoljuk. Így van ez a zenében is, illetve ez a cél az improvizációban is. Zenei gondolataink nem szavakban fogalmazódnak meg, hanem hangokban, ritmusokban, harmóniákban. A cél, hogy a magunkban hallott zenei gondolatokat felismerjük, hangszerünkön megformáljuk, előadjuk.

A jazz–szolfézs tanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulóval

- a jazz és a modern kortárs improvizatív zene főbb irányzatait;
- az irányzatok technikai, zeneelméleti alapelemeit;
- a harmonikus, esztétikus kivitelezés módjait;
- a jazz és a klasszikus zene közötti formai, harmóniai, dallami és ritmikai különbségeket;
- a jazz ritmikai és dallam–frazírozási világát.

Fejlessze a tanuló

- hallását;
- zenei memóriáját;
- muzikalitását, kreativitását, ritmusérzékét;
- előadói készségét, személyiségét, kapcsolatteremtő képességét.

Alakítsa ki a tanulóban

- a jazz és a modern kortárs improvizatív zene iránti nyitottságot;
- a dinamikai és érzelmi váltások felismerésének fontosságát;
- a munkában való részvételhez szükséges megfelelő magatartásformát;
- a rendszeres munka igényét;
- az önálló gondolkodás igényét.

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Afrikai népdalok, afro–amerikai darabok (munkadalok, balladák, spirituálék, folklór–bluesok).
- Egyszerű 4, 8, 12 ütemes, hangnemi kitérés nélküli témák. Periódusgyakorlatok.
- Szemelvények a hangszerkíséretes afrikai és afro–amerikai népdalirodalomból.
- Dominánsseptim az I., IV. és V. fokon.
- Egyszerűbb népdalok, blues témák éneklése zongorakísérettel.
- Visszhangjáték 2, 4 ütemes ritmusokkal és dallamokkal.
- Felhívás–válasz gyakorlatok 2, 4 ütemes pentaton motívumokkal és ritmusokkal.
- Egy adott motívum vagy témafeje improvizatív folytatása, kiegészítése.

– Megadott fél periódus rögtönzése.

Formaérvék fejlesztése

– Arányok, szimmetriák megfigyelése a népzenei anyagban, hallás után. 8, 12, 16 ütemes témák.

– Bluesforma, formai és funkciós struktúra, 12 ütemes blues-periódus.

Ritmusérvek fejlesztése

– Az énekelt és meghallgatott zenei anyagból adódó ritmikai problémák.

– Egyszerű aszimmetrikus ritmusok és metrumok bevezetése.

– A triola gyakorlása két lüktetés ellenében.

– Egy adott ritmus szvinges hangsúlyozása és frazírozása.

– Egy adott ritmus alternatíváinak rögtönzése.

Hallás fejlesztése

– Az S D T zárlat; a három funkció előfordulási helyei a bluesban.

– 12 ütemes blues témák és a hozzá tartozó basszusmenetek szétválasztása külön-külön és együtt, szolmizálva.

– Pentaton skálák és azok moduszai ritmusokhoz kötve, frazírozva, külön kiemelve a lá- és dó-pentaton sorokat.

– Blues-hangok, mint a díszítés elemei.

Zenei olvasás fejlesztése

– Megegyezik a klasszikus szolfézs anyagával.

Zenei írás fejlesztése

– A zenei anyagnak megfelelő, egyszerű, egyszólamú motívumok (blues-témák, afro-amerikai dalok stb.) lejegyzése hallás után.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa

Mark Levin: Jazz Theory

Követelmények

2–3 afrikai vagy afro-amerikai népdal éneklése.

2–3 egyszerű – inkább folklór, mint jazz jellegű – bluestéma éneklése.

Dallam- és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén.

Lapról éneklés frazírozással

A tanult periódusok biztos felismerése.

Rögtönzésgyakorlatok; felhívás-válasz, dallamkiegészítés, –folytatás. A lá- és dó-pentatónia biztos ismerete, éneklése, írása; a két moduson alapuló rögtönzésgyakorlatok.

Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódva.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egyszerű 8, 12 ütemes dallam lejegyzése hallás után.

– Egyszerű 8 ütemes ritmus lejegyzése.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Sztenderdek elsajátítása; előbb egyszerűbb, nem modulatorikus darabok, majd bonyolultabb szerkezetű jazz–sztenderdek. Egyszerű aszimmetrikus ritmusok bevezetése.
- Ismerkedés a jazz irodalmával: a tanítás anyagául részben felhasználhatók közismert témák.
- A dúr skála fokaira épülő diatonikus négyeshangzatok; maj7, m7, dom7, m7b5.

Formaérvék fejlesztése

- Arányok, szimmetriák megfigyelése a népzenei anyagban, hallás után.
- 8, 12, 16 ütemes periódusok elemzése kottából is.
- Ismertebb sztenderdek formai elemzése hallás után.

Ritmusérvék fejlesztése

- Az énekelt és meghallgatott zenei anyagból adódó ritmikai problémák.
- Egyszerű aszimmetrikus ritmusok és metrumok gyakorlása, 3/4, 6/8; ezeknek megfelelő periódusgyakorlatok.
- A szving és szvinges frazírozás; hangsúlygyakorlatok, frazírozási gyakorlatok, a beates lüktetés és az off beat-es hangsúlyozás kapcsolata. Egy adott ritmus szvinges hangsúlyozása és frazírozása.

Hallás fejlesztése

- A tonális és funkciós érvék fejlesztése. S – D – T zárlat és D – S – T zárlat; kadenciális gyakorlatok.
- Valamennyi hangköz szolmizált és betűneves éneklése föl– és lefelé. Dúrban a skála fokaira épülő hármások alaphelyzetben, valamint a dominánsszeptim. Mindennek éneklése szolmizálva és betűnevekkel, meghallgatása zongoráról.
- Kétszólamú éneklés; basszusmenet és téma. Felhívás–válasz gyakorlatok, Dallamfolytatásos és kiegészítéses improvizációs gyakorlatok. Visszhangjáték ritmusokkal, dallamokkal az osztály képességei szerint.
- Megadott fél vagy egész periódushoz fél vagy egész periódus rögtönzése.

Zenei olvasás fejlesztése

A zenei anyagnak megfelelően.

Zenei írás fejlesztése

- Egyszerű blues hangos blues–témák vagy motívumok lejegyzése hallás után.
- Egyszerű kétszólamú írás: basszusmenet és egyszólamú téma.
- Könnyű kétszólamú téma leírása hallás után.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa

Mark Levin: Jazz Theory

Követelmények

2–3 blues–téma éneklése

3–4 egyszerű jazz–sztenderd éneklése

Dallam– és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén.
 Lapról éneklés (rövidebb dalok, blues–témák stb.) frazírozással.
 A sztenderd– és a blues–periódusok biztos felismerése.
 Zenei anyag lejegyzése felvételtől.
 Diktálás minden órán.
 Ismeretlen dallam néma áttekintése után, emlékezetből való újraéneklése. Vázlatos lejegyzés egyszeri hallás után, pontos lejegyzés négy–ötszöri hallás után, frazírozási jelekkel ellátva.
 Egyszerűbb ritmus leírása részekre tagoltan, többszöri hallás után,
 Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Egyszerű 8, 12 ütemes dallam lejegyzése hallás után.
- Egyszerű 12 ütemes ritmus lejegyzése.
- Hármás, négyeshangzatok hallás utáni felismerése
- Modális skálák hallás utáni felismerése

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

- a jazz és a modern kortárs improvizatív zene főbb irányzatait;
- a jazz és a klasszikus zene közötti formai, harmóniai, dallami és ritmikai különbségeket;
- a jazz ritmikai és dallam frazírozási világát;
- a modális skálákat;
- a pentaton skálákat és moduszaikat;
- jazzben használt periódusokat és formai szerkezeteket;
- a dúr skála fokaira épülő hármás– és négyeshangzatokat.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Rendszeresen hangolt zongora vagy elektromos zongora

Metronóm

CD lejátszó, esetleg egy lemezjátszó készülék, és egy ötvonalas tábla

A közös elemzésekhez, horizontáláshoz és transzkripcióhoz a jazzirodalom tanításánál használt lemez–, kazettatár és CD–tár.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Egy jó minőségű magnetofon és szükség szerint egy hagyományos lemezjátszó és CD berendezés – sztereó lehallgatási lehetőséggel
 Videó–, és DVD lejátszó.

5.2.2 JAZZ-IRODALOM

A tantárgy általános céljai, feladatai

Ismertesse meg a tanulókkal

- a jazz eredetét;
- fejlődéstörténetét;
- főbb stílusait;
- meghatározó előadóit, együtteseit;
- a jazzben használatos fontosabb zenei szakkifejezéseket.

A képzés végén legyen képes

- egy jazz kompozíció formai és szerkezeti elemzésére;
- egy hangfelvétel stílusbeli meghatározására.

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeretek átadása

Az afrikai népzene-től a swing-korszakig

- Néhány afrikai néger folklór-felvétel bemutatása.
- Afro-amerikai kultúra, afro-amerikai zene. Munkadalok, balladák, vallásos zenei formák, folklór-bluesok. Ragtime.
- A blues kialakulása, country blues.
- Archaikus jazz, New Orleans története. Indulózene – fúvóegyüttesek.
- A blues további fejlődése, hatása a jazz későbbi stílusaira – rhythm & blues, soul, funk, rap.
- Joe King Olivér, Jelly Roll Morton és Louis Armstrong. (Armstrong pályája 1928–ig.)
- Chicagói jazz – dixieland.
 - Átmenet a swing-korszakba, a fúvóskórusok megjelenése.
- Korai néger big band jazz – Fletcher Henderson.
- A harmincas évek néger big bandjei.
- Fehér swingzene – Bix Beiderbecke, Tommy Dorsey, Benny Goodman.
- Duke Ellington munkássága.
- Kansas City Jazz – Count Basie, Lester Young.
- A korszak kiemelkedő szólistái és kisegyüttesei – Art Tatum, Lionel Hampton, Coleman Hawkins, Billie Holiday, Benny Goodman (kisegyüttesei), Lester Young (modern törekvések).
- Progresszív jazz; új irányzatok a nagyzenekari jazzben – Stan Kenton.

Ajánlott tananyag

Pernye András: A jazz

LeRoi Jones: A blues népe

Paul Oliver: A blues története

Duke Ellington: Mindenem a muzsika

Róbert Goffin: Armstrong

Michael Jacobs: Fejezetek a jazz történetéből

Kerekes György: Jazzportrék

Carl Wodiek: Charlie Parker

Lewis Porter: John Coltrane

Miles. Önéletrajz

Guinness. Jazz–zenészek lexilona

Gonda János: Mi a jazz?

Simon Géza Gábor: Magyar jazzlemezek

Turi Gábor: Azt mondom: jazz

Követelmények

A tanévben bemutatott zenei illusztrációk stílusának, a legmeghatározóbb felvételek előadójának felismerése, ezek elemzése, a fontosabb stílusjegyek kiemelése.

A tanult stíluskorszakok – archaikus jazz, New Orleans-i jazz, chicagói jazz, korai swing stílus, big band jazz a swing-korszakban, kiségyüttesek a swing-korszakban, irányzatok és ismerete. A híres együttesekkel és szólistákkal kapcsolatos néhány igen fontos adat ismerete.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Az év anyagából összefoglaló kérdések, hangzó zene alapján felismerése a tanultaknak. A vizsga írásbeli, vagy szóbeli formában történhet

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeretek átadása

A jazz modern korszaka. A bebop-tól napjainkig

- A bebop stílus – Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Thelonious Monk
- Cool jazz – Lennie Tristano, Lee Konitz, Miles Davis 1949–50, Gerry Mulligan
- West coast jazz
- Klasszicista jazz
- Dave Brubeck
- Modern Jazz Quartet
- Hard bop – Art Blakey, Horace Silver
- Miles Davis 1955–69
- John Coltrane 1965–ig
- Charlie Mingus
- Avantgárd jazz, free jazz: Ornette Coleman, Cecil Taylor, John Coltrane (1965–67), Art Ensemble of – Chicago,
- Elektronikus jazz, jazz–rock fusion: Miles Davis, Weather Report, Herbie Hancock, Chick Corea, Pat – Metheny
- Klasszicista törekvések: Keith Jarrett, Chick Corea, Brad Mehldau
- Európai jazz: Django Reinhard, Stephan Grapelli, Jan Garbarek, John Surman, Zbigniew Namysłowski, Jiri Stivin stb.
- Magyar jazz

Ajánlott tananyag

Pernye András: A jazz

LeRoi Jones: A blues népe
 Paul Oliver: A blues története
 Duke Ellington: Mindenem a muzsika
 Róbert Goffin: Armstrong
 Michael Jacobs: Fejezetek a jazz történetéből
 Kerekes György: Jazzportrék
 Carl Wodiek: Charlie Parker
 Lewis Porter: John Coltrane
 Miles. Önéletrajz
 Guinness. Jazz–zenészek lexilona
 Gonda János: Mi a jazz?
 Simon Géza Gábor: Magyar jazzlemezek
 Turi Gábor: Azt mondom: jazz
 The Smithsonian Collection of Classic Jazz (külön melléklettel, a lemezeken szereplő felvételek elemzésével – Smithsonian Institution, Washington D. C.)
 Gonda János: A populáris zene antológiája (3 hangkazetta 150 felvételrészlettel – tanári segédkönyv a felvételek forrásanyagával és elemzésével)
 Gonda János: Dzsesszencia
 A jazz története (12 részes amerikai sorozat)

Követelmények

A tanévben bemutatott zenei illusztrációk stílusának, a legmeghatározóbb felvételek előadójának felismerése, ezek elemzése, a fontosabb stílusjegyek kiemelése.

A tanult stíluskorszakok – modern jazz kezdete: bebop, cool, klasszicista jazz, jazz–rock – irányzatok ismerete. A híres együttesekkel és szólistákkal kapcsolatos néhány igen fontos adat ismerete.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Az év anyagából összefoglaló kérdések, hangzó zene alapján felismerése a tanultaknak. A vizsga írásbeli, vagy szóbeli formában történhet

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló

- ismerje a tanult stíluskorszakokat, irányzatokat;
- ismerje a tanult zenei formákat;
- ismerje a jelentős együtteseket és szólistákat és a velük kapcsolatos fontosabb adatokat.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Egy jó minőségű magnetofon és szükség szerint egy hagyományos lemezjátszó és CD berendezés – sztereó lehallgatási lehetőséggel
 Videó-, és DVD lejátszó.

5.2.3 JAZZ-ELMÉLET

A jazz–elmélet a jazz oktatás harmadik évfolyamától belépő elméleti tantárgy, amely az első két évfolyamban oktatott jazz–szolfézs elvégzését feltételezi, illetve elvárja. A tantárgy céljai és feladatai hasonlóak a jazz–szolfézs tantárgyával.

A jazz–elmélet tanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulóval

- a jazz sajátos dallami, harmóniai, ritmikai és formai jelenségeit;
- a jazz kapcsolatát más zenei műfajokkal;
- a rögtönzés belső rendezőelveit;
- a moduláló jazz–sztenderdeket;
- a blues–akkordsorokat, kadenciális akkordsorokat;
- a jazz akkordok fordításait.

Fejlessze a tanuló

- hallását;
- zenei memóriáját;
- muzikalitását, kreativitását, ritmusérzékét;
- előadói készségét, személyiségét, kapcsolatteremtő képességét.

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Vertikális és lineáris koncepció a jazzben.
- Pentatónia az afro–amerikai folklórban, a klasszikus jazzben. és a mai stílusokban.
- Diatonikus hangrendszerek; dúr, összhangzatos és melodikus moll.
- A pentatónia és diatónia közti áthidalások; a jazz intonációs sajátosságai: blues–hang, dirty tones stb.
- A diatonikus hangrendszer moduszai – modális skálák, ezek szerepe a jazzben.
- Tonalitás és funkció; fő– és mellékfunkciók a klasszikus zenében és a jazzben.
- A blues mint funkciós váz; bluesforma, blues–periódus.
- Dúr és moll hangsorok 3# és 3b előjegyzésig.
- II–V–I

Akkordtan fejlesztése

- A diatonikus skálák fokaira épülő akkordok – a diatonikus akkordkészlet bevezetése.
- A jazz alap akkordállománya: a jazzben gyakran használatos négyeshangzatok.
- A jazz akkordjelzés–rendje, az akkordjelzések különböző formái, típusai. Szeptim–akkordok jelzés–lehetőségei.

A rögtönzés belső rendezőelvei

- Naturális előadásmód a népzeneben: improvizatív jelleg, ösztönös variálás és rögtönzés a folklórban.
- Az improvizáció fejlődéstörténete; a variatív és improvizatív formák a klasszikus zenében, rögtönzés az afro–amerikai folklórban és a jazz különböző korszakaiban.
- Kadenciális, diatonikus, patternek.

– A jazzimprovizáció másfajta – nem harmóniai – kötöttségei: periódus, motivikus organizáció, tonális centrum, tematikus kapcsolódások, tempó, metrum stb.

Jazz–standardek tonális–funkciós elemzése, a horizontáció bevezetése

- A tonális–funkciós elemzés szükségszerűsége.
- A modulatorikus sztenderdek hangnembváltásai.
- A harmóniak összevonásának technikája – tonális tömbök.
- Egyes akkordok megfelelő skáláinak kikeresése, az improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Horizontáció a gyakorlatban: a felvételek közös elemzése, a sztenderdek harmóniameneteinek törvényszerűségei.

A formaérzék fejlesztése

- Blues– és sztenderdformák, ezek elemzése

Ritmusérzék fejlesztése

- Ritmusdiktálás (pl. egy dallam vagy téma ritmusa).

Hallás fejlesztése

- A diatonikus skálák fokaira épülő hármasok éneklése, felismerése, leírása.
- Skálák éneklése írása többszöri hallás után.

Zenei olvasás fejlesztése

- Könnyebb szving–gyakorlatok lapról olvasva.
- Háromszólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- Egyszerű témák írása.
- Kiegészítő gyakorlatok írásban, az osztály képzettségétől függően.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A tanév során bevezetett jazzelméleti alapfogalmak ismerete; e fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A különböző hangrendszerek, skálák, modulusok ismerete. Valamennyi tanult harmónia ismerete, írásban való szerkesztése.

Improvizációs játékelvek, a belső kötöttségek ismerete.

Horizontációs készség: egyszerűbb sztenderd jellemző harmóniai részleteinek (II–V–I) horizontálása.

Egyszerűbb ritmikai gyakorlatok, jazz–sztenderdek.

Dallam– és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén.

Egy–két jazzdarab meghallgatása és formai elemzése.

Zenei szakkifejezések az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.
A jazzelmélet-órán tanult anyag feldolgozása a gyakorlatban.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Ismeretlen téma vagy dallam lejegyzése, a hangnem, ütemszám és szerkezet megállapítása után.
- Lapról éneklés, az adott zenei anyag alapján.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Az akkordjelzéses rendszerek újabb fajtái. A jazz–szextakkordok jelzés–lehetőségei.
- A szerkezetileg állandó összetett jazzakkordok (dúr és moll 69, 76, bl0) bevezetése.
- A törzsakkordok és az összetett jazzakkordok funkciós jellege.
- Improvizációs rendezőelvek a modern jazzben; harmóniasoron és funkciós vázon alapuló rögtönzéstechika.
- Alterált és kromatikus patternek.
- A jazz–improvizáció másfajta – nem harmóniai – kötöttségei: periódus, motivikus organizáció, tonális centrum, tematikus kapcsolódások, tempó, metrum stb.
- A modulatorikus sztenderdek hangnemváltásai.
- Egyes akkordok megfelelő skáláinak kikeresése, az improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Horizontáció a gyakorlatban: a felvételek közös elemzése, a sztenderdek harmóniameneteinek törvényszerűségei.
- Dúr és moll hangsorok 7# és 7b előjegyzésig.
- Moll II–V–I, harmóniai patternek (turnback).

A formaérzék fejlesztése

- Formai elemzések; szimmetrikus és aszimmetrikus formák. Jellegzetes formák részletes elemzése.
- Speciális blues– és sztenderdformák.

Ritmusérzék fejlesztése

- Többszólamú ritmusok játszása, függetlenítési gyakorlatok.
- Frazírozási gyakorlatok.
- Ritmusdiktálás (pl. egy dallam vagy téma ritmusa).

Hallás fejlesztése

- Egyszerűbb jazzakkordok éneklése, leírása.
- A diatonikus skálák fokaira épülő hármasok és négyesek, ezek éneklése, leírása.
- Könnyebb funkciós elemzések az egyszerűbb sztenderdekben hallás után.
- Skálák éneklése és írása többszöri hallás után.

Zenei olvasás fejlesztése

- Könnyebb szving–gyakorlatok lapról olvasva.
- Háromszólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- Egyszerű témák írása.
- Kiegészítő gyakorlatok írásban, az osztály képzettségétől függően.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A tanév során bevezetett jazzelméleti alapfogalmak ismerete; e fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A különböző hangrendszerek, skálák, moduszok alapos tudása a gyakorlatban is (felismerés hallás után a tanuló fő hangszerén, és írásban való szerkesztés).

Valamennyi tanult harmónia (hármások, négyesek, jazz–szextakkordok, összetett jazzakkordok) felismerése és írásban való szerkesztése.

Improvizációs játékelvek, a belső kötöttségek ismerete. Horizontációs készség: egy – a vizsgán vagy összefoglalón kijelölt – egyszerűbb sztenderd horizontálása.

Egyszerűbb ritmikai gyakorlatok.

Az eddigieknél bonyolultabb formájú és kidolgozású jazzdarabok, jazz–sztenderdek.

12 ütemes dúr blues–téma éneklése.

3–4 jazz–darab meghallgatása és formai elemzése.

Lapról éneklés, az adott zenei anyag alapján.

Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.

A jazzelmélet–órán tanult anyag feldolgozása a gyakorlatban.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Ismeretlen dallam lejegyzése, a hangnem, ütemszám és szerkezet megállapítása után.
- Jazz–sztenderd elemzése formai és harmóniai szempontból.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Nem állandó szerkezetű összetett jazzakkordok
- Törzsakkordok és harmonikus felépítmény
- Az akkordok színező hangjai: diatonikus akkordok diatonikus, színező hangjai
- Az akkordok felrakási lehetőségei: szűk fekvés
- A legfontosabb négyeshangzatok, jazz–szextakkordok és összetett akkordok megfordításai
- Az akkordkötési elvek érvényesülése a jazz gyakorlatában
- A tercépítkezésű harmóniak teljes állományának áttekintése
- Egyszerűbb harmonizációjú sztenderdek horizontálása
- A jazz–melodika kialakulása
- A különböző jazz–stílusok dallamvilága
- A különböző korszakok improvizációs stílusainak elemzése dallami szempontból
- Formai lehetőségek a különböző jazz–stílusokban
- Klasszikus jazz–témák, jazz–sztenderdek
- Egyszerűbb előadási formaszémák elemzése
- A beat, a jazz alaplüktetés–értéke
- A pulzálás szerepe a jazzritmikában

- A beat kettes és hármas osztása, hangsúlyozási technika, szinkópák
- A beat és off beat viszonya a jazzritmikában: a ritmusélmény meghatározó szerepe
- Off beat és szinkópa, off beat és frazírozás
- A jazzfrazírozás főbb sajátosságai
- Az európai lejegyzési rendszer és a jazz ritmikája közötti ellentétek
- Hullámozás és lebegés a pulzálásban: a drive és a relax fogalma a jazz-előadásban.
- Alaplüktetés és double time.
- Páros és páratlan ütemnemek
- A jazz jellegzetes tempói

A formaérzék fejlesztése

- Egyszerűbb formák elemzése.

A ritmusérzék fejlesztése

- Egy külön kiemelt hangszer ritmusának leírása.
- Memóriafejlesztő ritmusképletek, visszhangjáték.

Hallás fejlesztése

- A tercépítkezésű négyeshangzatok éneklése, írása
- Skálák éneklése és írása hallás után
- Akkordfordítások meghallgatása

Olvasás fejlesztése

- Egyszerűbb szving-gyakorlatok lapról olvasása
- Négyeslamú akkordsorok olvasása hangzókkal

Zenei írás fejlesztése

- A tanult harmóniak és skálák írása
- Egyszerűbb sztenderd-témák lejegyzése

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Improvizációs gyakorlatok egy adott négyütemes harmóniasorra énekelve.
- Felelgetős ritmus-improvizáció.

I. Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz-improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A III. évfolyam tananyagában szereplő jazzelméleti alapfogalmak alapos ismerete. A fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A tanult jazzakkordok ismerete, írásban való szerkesztése.

A jazzritmika alapvető jelenségeinek ismerete.

Egyszerűbb harmonizációjú sztenderd horizontálása.

Differenciáltabb ritmikai gyakorlatok.

Egyszerűbb jazz–sztenderdek felvételről.

A jazz akkordfordítási technikájának alapjai.

A tercépítkezésű négyeshangzat–készlet, ezek fordításai.

A jazz négyeshangzat–állománya, fordítás–technikája.

A tanuló biztosan ismerje fel az egyszerű, tipikus periódusokat és formai szerkezeteket.

Le tudjon írni öt–hat ismétlés után jazzes dallamotívumokat.

Ismerje fel a jazz alap–akkordállományát, a hármas– és négyeshangzat–készletet, az összes tanult skálát.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Ismeretlen dallam lejegyzése, a hangnem, ütemmutató és szerkezet megállapítása után.
- Mintegy 3–4 sztenderd téma. Dallam és ritmus leírása, lapról olvasása a zenei anyagnak megfelelően.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- A nóna, undecima és tredecima akkordok rendszerezése a diatonikus hangrendszerben
- Törzsakkordok és harmonikus felépítmény.
- Az akkordok színező hangjai: diatonikus akkordok alterált színező hangjai; alterált akkordok színező hangjai.
- Az akkordok felrakási lehetőségei: tág fekvés.
- Bizonyos akkordhangok kihagyása, mások duplázása (eltérő regiszterben), idegen hangok beépülése az akkordba: a jazz akkordfordítási technikája.
- Az akkordkötési elvek érvényesülése a jazz gyakorlatában.
- A hagyományos blokkakkord–szerkesztés elvei.
- A nem tercépítkezésű harmóniak és szerkezeti lehetőségek bevezetése: kvart– és szekundmodellek, szerkezetileg összetett hangzatok.
- Az improvizációs skálaállomány kiterjesztése: distancia–skálák, speciális skálamodellek (1–2, 2–1).
- Moll II–V–I. A különböző moll jellegű improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Modern kompozíciók formai elemzése.
- Egyszerűbb arrangement–ok elemzése.
- Aszimmetrikus hangsúlyok, átkötött hangok, szinkópák.
- Poliritmika: bonyolultabb ritmusképletek és újabb lüktetésérték (8/8) bevezetése.
- Bonyolultabb metrumok, aszimmetrikus struktúrák, polimetria a jazzben.
- A transzkripció jelentősége.
- Az elemzés főbb szempontjai: ritmus, melódia, harmóniai készlet, tonalitás, modulatorikus folyamatok, improvizációs skálarendszer, frazírozás, a ritmus–szekcióval való összhang stb.
- Új skálák és skálamodellek mind a 12 hangról.
- A jazz alapvető akkordállománya, fordítás–technikája.

A formaérzék fejlesztése

- Speciális formák elemzése és formai vázak szerkesztése

A ritmusérzék fejlesztése

- Többszólamú, szólamonként eltérő ritmusú motívumok ritmusának leírása
- Memóriafejlesztő ritmusképletek, visszhangjáték

Hallás fejlesztése

- A teljes négyeshangzat-készlet éneklése, írása
- A leggyakoribb alterált akkordok meghallgatása
- Skálák éneklése és írása hallás után
- Akkordfordítások meghallgatása
- Distancia-skálák és speciális skálamodellek meghallása
- Moll blues-akkordsorok éneklése négy szólamban

Zenei olvasás fejlesztése

- Nehezebb szving-gyakorlatok lapról olvasása
- Négyszólamú akkordsorok olvasása hangzókkal

Zenei írás fejlesztése

- A tanult harmóniak és skálák írása
- Sztenderd-témák lejegyzése, funkciójelző basszussal.

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Improvizációs gyakorlatok egy adott harmóniasorra énekelve.
- Egyszerű ritmus-improvizációs gyakorlatok (adott ritmus motívum továbbfejlesztése, folytatása, felhívás-válasz).

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz-improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A III. és IV. évfolyam tananyagában szereplő jazzelméleti alapfogalmak alapos ismerete, a fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A jazz teljes akkordállományának ismerete, írásban való szerkesztése.

Az alap-akkordállomány hallás utáni felismerése.

A fontosabb alterációs lehetőségek ismerete.

A jazzritmika alapvető jelenségeinek ismerete.

Bonyolultabb jazz-sztenderdek felvételéről; a teljes négyeshangzat-készlet.

Jazz-szextakkordok, összetett akkordok, ezek fordításai.

A jazz gyakorlatában sűrűn előforduló alterációk és alterált hangzatok.

Új skálák és skálamodellek.

Mintegy 5–6 sztenderd-téma, funkciói, funkciójelző hangjai.

A tanuló tudjon leírni nyolc-tíz hallás után legalább 8 ütemes, egyszerű dallam- és ritmusmotívumokat.

Ismerje fel a jazz alap-akkordállományát, a hármas- és négyeshangzat-készletet, az összes tanult skálát.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Ismeretlen dallam lejegyzése, a hangnem, ütemszám és szerkezet megállapítása után.
- Egy modern jazzkompozíció önálló elemzése, horizontálása.
- Egy-két, a vizsgára készített transzkripció önálló elemzése
- Dallam és ritmus lapról olvasása a zenei anyagnak megfelelően.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

1. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Vertikális és lineáris koncepció a jazzben.
 - Pentatónia az afro-amerikai folklórban, a klasszikus jazzben és a mai stílusokban.
 - Diatonikus hangrendszerek; dúr, összhangzatos és melodikus moll.
 - A pentatónia és diatónia közti áthidalások; a jazz intonációs sajátosságai: blues-hang, dirty tones stb.
 - A diatonikus hangrendszer moduszai – modális skálák, ezek szerepe a jazzben.
 - Tonalitás és funkció; fő- és mellékfunkciók a klasszikus zenében és a jazzben.
 - A blues mint funkciós váz; bluesforma, blues-periódus.
 - A diatonikus skálák fokaira épülő akkordok – a diatonikus akkordkészlet bevezetése.
 - A jazz alap akkordállománya: a jazzben gyakran használatos négyeshangzatok.
 - A jazz akkordjelzés rendje, az akkordjelzések különböző formái, típusai.
 - A szeptimakkordok jelzés-lehetőségei.
 - Naturális előadásmód a népzeneben: improvizatív jelleg, ösztönös variálás és rögtönzés a folklórban.
 - Az improvizáció fejlődéstörténete; a variatív és improvizatív formák a klasszikus zenében, rögtönzés – az afro-amerikai folklórban és a jazz különböző korszakaiban.
 - Kadenciális, diatonikus patternek.
 - A tonális-funkciós elemzés szükségszerűsége.
 - A harmóniák összevonásának technikája – tonális tömbök.
 - Horizontáció a gyakorlatban: a felvételek közös elemzése, a sztenderdek harmóniameneteinek törvényszerűségei.
- Dúr és moll hangsorok 7# és 7b előjegyzésig.

A formaérzék fejlesztése

- Blues- és sztenderdformák, ezek elemzése

Ritmusérzék fejlesztése

- Adott dallamhoz ritmusrögtönzés. Ritmusdiktálás (pl. egy dallam vagy téma ritmusa).

Hallás fejlesztése

- A diatonikus skálák fokaira épülő hármasok és ezek éneklése, játszása, leírása.
- Könnyebb funkciós elemzések az egyszerűbb sztenderdekben, hallás után.
- Skálák éneklése és írása többszöri hallás után.

Zenei olvasás fejlesztése

- Könnyebb szving–gyakorlatok lapról olvasva.
- Háromszólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- Egyszerű témák írása.

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Visszhangjáték dallamokkal, adott harmóniasorra.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A tanév során bevezetett jazzelméleti alapfogalmak ismerete; e fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A különböző hangrendszerek, skálák, moduszok alapos tudása a gyakorlatban is (felismerés hallás után, a tanuló fő hangszerén és írásban való szerkesztés).

Improvizációs játékelvek, a belső kötöttségek ismerete. Horizontációs készség: egy – a vizsgán vagy összefoglalón kijelölt – egyszerűbb sztenderd jellemző harmónia–részleteinek (II–V–I) horizontálása.

Egyszerűbb ritmikai gyakorlatok. Jazz–sztenderdek.

12 ütemes bluestéma éneklese

3–4 jazz–darab meghallgatása és formai elemzése.

Ismeretlen téma vagy dallam lejegyzése, a hangnem, ütemmutató és szerkezet megállapítása után.

Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.

- A jazzelmélet órán tanult anyag feldolgozása a gyakorlatban.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Lapról éneklés az adott zenei anyag alapján.
- Dallam– és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén
- Valamennyi tanult harmónia (hármások, négyesek) felismerése, kiéneklése bontva és írásban való szerkesztése.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- Az akkordjelzéses rendszerek újabb fajtái. A jazz–szextakkordok jelzés lehetőségei.
- A szerkezetileg állandó összetett jazzakkordok (dúr és moll 69, 76, b10) bevezetése.
- A törzsakkordok és az összetett jazzakkordok funkciós jellege.
- Improvizációs rendezőelvek a modern jazzben; harmóniasoron és funkciós vázon alapuló

rögtönzéstechnika.

- Alterált és kromatikus patternek.
- A jazzimprovizáció másfajta – nem harmóniai kötöttségei: periódus, motivikus organizáció, tonális centrum, tematikus kapcsolódások, tempó, metrum stb.
- A modulatorikus sztenderdek hangnembváltásai.
- Egyes akkordok megfelelő skáláinak kikeresése, az improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Horizontáció a gyakorlatban: a felvételek közös elemzése, a sztenderdek harmóniameneteinek törvényszerűségei.
- A dúr, az összhangzatos és a melodikus moll fokaira épülő hármasok és négyesek.
- Moll II–V–I, harmóniai patternek (turnback)
- Hármas– és négyeshangzatok a diatonikus skálák fokain (a moll skálák fokain is).

A formaérzék fejlesztése

- Formai elemzések; szimmetrikus és aszimmetrikus formák
- Jellegzetes formák részletes elemzése
- Speciális blues– és sztenderdformák

Ritmusérzék fejlesztése

- Adott dallamhoz ritmuskomponálás vagy –rögtönzés
- Többszólamú ritmusok játszása, függetlenítési gyakorlatok
- Frazírozási gyakorlatok
- Ritmusdiktálás (pl. egy dallam vagy téma ritmusa)

Hallás fejlesztése

- Egyszerűbb jazzakkordok éneklése játszása, leírása.
- A diatonikus skálák fokaira épülő hármasok és négyesek, ezek éneklése, játszása, leírása.
- Egyszerű hangnemi kitéréses témák éneklése.
- Könnyebb funkciós elemzések az egyszerűbb sztenderdekben, hallás után.
- Skálák éneklése és írása többszöri hallás után.

Zenei olvasás fejlesztése

- Könnyebb szving–gyakorlatok lapról olvasva.
- Három–négyzólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- Egyszerű hangnemi kitéréses témák írása.
- Kiegészítő gyakorlatok írásban, az osztály képzettségétől függően.

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Változatos improvizációs gyakorlatok egy adott témára vagy harmóniasorra.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A tanév során bevezetett jazzelméleti alapfogalmak ismerete; e fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A különböző hangrendszerek, skálák, moduszok alapos tudása a gyakorlatban is (felismerés hallás után, a tanuló fő hangszerén és írásban való szerkesztés).

Valamennyi tanult harmónia (hármások, négyesek, jazz–szextakkordok, összetett jazzakkordok) felismerése, kiéneklése bontva és írásban való szerkesztése.

Improvizációs játékelvek, a belső kötöttségek alapos ismerete.

Differenciáltabb ritmikai gyakorlatok.

Az eddigieknél bonyolultabb formájú és kidolgozású jazz–darabok. Jazz–sztenderdek.

12 ütemes moll blues–téma éneklése.

Változatos improvizációs készség fejlesztése.

6–8 jazzdarab meghallgatása és formai elemzése.

Ismeretlen téma vagy dallam lejegyzése, a hangnem, ütemmutató és szerkezet megállapítása után.

Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.

A jazzelmélet órán tanult anyag feldolgozása a gyakorlatban.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Lapról éneklés, az adott zenei anyag alapján.

– Dallam– és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén.

– Egy – a vizsgán vagy összefoglalón kijelölt – egyszerűbb modulatorikus sztenderd horizontálása.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

– Nem állandó szerkezetű összetett jazzakkordok.

– Törzsakkordok és harmonikus felépítmény.

– Az akkordok színező hangjai: diatonikus akkordok diatonikus, színező hangjai.

– Az akkordok felrakási lehetőségei: szűk fekvés.

– A legfontosabb négyeshangzatok, jazz–szextakkordok és összetett akkordok megfordításai.

– Az akkordkötési elvek érvényesülése a jazz gyakorlatában.

– A hagyományos blokkakkord–szerkesztés elvei.

– A tercépítkezésű harmóniak teljes állományának áttekintése.

– Egyszerűbb harmonizációjú sztenderdek horizontálása.

– A különböző jazz–stílusok dallamvilága.

– A különböző korszakok improvizációs stílusainak elemzése dallami szempontból.

– Formai lehetőségek a különböző jazz–stílusokban.

– Klasszikus jazz–témák, jazz–sztenderdek formai elemzése.

– Egyszerűbb előadási formaszémák elemzése.

– A beat, a jazz alaplüktetés–értéke.

– A pulzálás szerepe a jazzritmikában.

– A beat kettes és hármasszámú osztása, hangsúlyozási technika, szinkópák.

– A beat és off beat viszonya a jazzritmikában: a ritmusélmény meghatározó szerepe. Off beat és szinkópa, off beat és frazírozás. A jazzfrazírozás főbb sajátosságai.

– Az európai lejegyzési rendszer és a jazz ritmikája közötti ellentétek.

– Hullámváz és lebegés a pulzálásban: a drive és a relax fogalma a jazzelő–adásban.

– Alaplüktetés és double time.

– Páros és páratlan ütemnemek. A jazz jellegzetes tempói.

A formaérzék fejlesztése

– Egyszerűbb formák elemzése.

A ritmusérzék fejlesztése

– Egy külön kiemelt hangszer ritmusának leírása.

– Memóriafejlesztő ritmusképletek, visszhangjáték.

Hallás fejlesztése

A tercépítkezésű négyeshangzat–készlet éneklése, írása.

– Skálák éneklése és írása hallás után.

– Akkordfordítások meghallgatása, éneklése.

– Blues–akkordsorok éneklése.

Zenei olvasás fejlesztése

– Egyszerűbb szving–gyakorlatok lapról olvasása.

– Négyes- és hatkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

– A tanult harmóniak és skálák írása.

– Sztenderd–témák lejegyzése basszussal.

Kollektív improvizáció fejlesztése

– Improvizációs gyakorlatok egy adott 4 ütemes harmóniasorra, hangzókkal énekelve.

– Felelgetős ritmusimprovizáció

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A III. évfolyam tananyagában szereplő jazzelméleti alapfogalmak alapos ismerete. A fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A tanult jazzakkordok ismerete, írásban való szerkesztése.

A jazz–ritmika alapvető jelenségeinek ismerete.

Differenciáltabb ritmikai gyakorlatok.

Egyszerűbb jazz–sztenderdek felvételről.

A jazz akkordfordítási technikájának alapjai.

A tercépítkezésű négyeshangzat–készlet és fordításai.

Új skálák

Mintegy 5–6 sztenderd–téma, azok funkciói, funkciójelző hangjai. Dallam és ritmus leírása, lapról olvasása a zenei anyagnak megfelelően.

A tanuló biztosan ismerje fel a periódusokat és formai szerkezeteket.

Ismerje fel a jazz alap–akkordállományát, a hármas– és négyeshangzat–készletet, a klasszikus

fordításokat, az összes tanult skálát.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Improvizáljon hangzókkal énekelve adott blues–harmóniasorra.
- Leírni nyolc–tízszéri hallás után, egy 12 ütemes témát.
- Egyszerűbb harmonizációjú sztenderd horizontálása.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek fejlesztése

- A nóna, undecima és tredecima akkordok rendszerezése a diatonikus hangrendszerben.
- Törzsakkordok és harmonikus felépítmény.
- Az akkordok színező hangjai: diatonikus akkordok alterált színező hangjai; alterált akkordok színező hangjai.
- Az akkordok felrakási lehetőségei: tág fekvés.
- Bizonyos akkordhangok kihagyása, mások duplázása (eltérő regiszterben), idegen hangok beépülése az akkordba: a jazz akkordfordítási technikája.
- Az akkordkötési elvek érvényesülése a jazz gyakorlatában.
- A modern blokkakkord–szerkesztés elvei.
- A nem tercépítkezésű harmóniak és szerkezeti lehetőségek bevezetése: kvart– és szekundmodellek, szerkezetileg összetett hangzatok.
- Az improvizációs skálaállomány kiterjesztése: distancia–skálák, speciális skálamodellek (1–2, 1–3, 1–4, 1–5), tengelyelvű skálák, különböző típusú diatonikus skálaszelvények kombinációi.
- Bonyolultabb harmonizációjú sztenderdek horizontálása.
- A moll horizontáció problémái: a különböző moll jellegű improvizációs skálák alkalmazása a gyakorlatban.
- Modern kompozíciók formai elemzése.
- Egyszerűbb arrangement–ok elemzése.
- Aszimmetrikus hangsúlyok, átkötött hangok, szinkópák.
- Poliritmika: bonyolultabb ritmusképletek és újabb löktetésérték (8/8) bevezetése.
- Bonyolultabb metrumok, aszimmetrikus struktúrák, polimetria a jazzben.
- A transzkripció jelentősége.
- Az elemzés főbb szempontjai: ritmus, melodika, harmóniai készlet, tonalitás, modulatorikus folyamatok, improvizációs skálarendszer, frazírozás, a ritmus–szekcióval való összhang stb.

A formaérzék fejlesztése

- Speciális formák elemzése és formai vázak szerkesztése.

A ritmusérzék fejlesztése

- Többszólamú, szólamonként eltérő ritmusú motívumok ritmusának leírása. Memóriafejlesztő ritmusképletek, visszhangjáték.

Hallás fejlesztése

- A teljes négyeshangzat–készlet éneklése, írása.
- A leggyakoribb alterált akkordok felismerése, éneklése, írása.
- Skálák éneklése és írása hallás után.
- Akkordfordítások meghallgatása, éneklése négy szólamban.
- Distancia–skálák és speciális skálamodellek meghallása, éneklése.

– Moll blues–akkordsorok éneklése négy szólamban.

Zenei olvasás fejlesztése

- Nehezebb szving–gyakorlatok lapról olvasása.
- Négyszólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás fejlesztése

- A tanult harmóniak és skálák írása.
- Sztenderd–témák lejegyzése, funkciójelző basszussal.

Kollektív improvizáció fejlesztése

- Improvizációs gyakorlatok egy adott, legalább 12 ütemes harmóniasorra, hangzókkal énekelve.
- Témakomponálás egy adott harmóniasorra. (Közös értékelés.)
- Ritmuskomponálás több szólamban.

Ajánlott tananyag

Gonda János: A rögtönzés világa II – A jazz–improvizáció elmélete és gyakorlata

Mark Levine: Jazz Theory

Lendvai Ernő: Bartók és Kodály harmóniavilága

John Mehegan: Jazz Improvisation I–IV.

Jerry Coker: Improvising Jazz

Jerry Coker: The Jazz Idiom

Követelmények

A III. és IV. évfolyam tananyagában szereplő jazzelméleti alapfogalmak alapos ismerete. A fogalmak gyakorlati példákkal való illusztrálása.

A jazz teljes akkordállományának ismerete, írásban való szerkesztése.

A fontosabb alterációs lehetőségek ismerete.

A jazzritmika alapvető jelenségeinek ismerete.

A teljes négyeshangzat–készlet.

Jazz–szextakkordok, összetett akkordok, ezek fordításai.

A jazz gyakorlatában sűrűn előforduló alterációk és alterált hangzatok.

Új skálák és skálamodellek.

1–2 saját kompozíció; blues és sztenderd jellegű téma adott harmóniasorra.

Mintegy 8–10 sztenderd téma, azok funkciói, funkciójelző hangjai.

Dallam és ritmus komponálása, leírása, lapról olvasása a zenei anyagnak megfelelően.

A tanuló improvizáljon hangzókkal énekelve adott moll blues–harmóniasorra. Tudjon leírni nyolc–tízszori hallás után hangnemi kitéréses, legalább 12 ütemes témákat.

Ismerje fel a jazz alap–akkordállományát, a hármas– és négyeshangzat–készletet, a klasszikus fordításokat, az összes tanult skálát

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy bonyolultabb harmonizációjú sztenderd vagy modern jazzkompozíció önálló elemzése, horizontálása.

– Egy–két, vizsgára készített transzkripció önálló elemzése; a transzkripciót a tanuló készítse.

– Az alap–akkordállomány hallás utáni felismerése.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

„A” tagozaton

A tanuló ismerje

- a jazzelmélet anyagában szereplő valamennyi alapfogalmat;
- a jazz teljes akkordállományát;
- a legfontosabb alterációs lehetőségeket;
- a különböző improvizációs skálákat, skálamodelleket;
- a tananyag fontosabb improvizációs, stílus- és ritmikai gyakorlatait;

Legyen képes egy bonyolultabb harmonizációjú jazz–szentderd vagy modern jazz kompozíció önálló elemzésére; ismerjen néhány dúr és moll bluest.

„B” tagozaton

Az „A” tagozat követelményein felül a tanult ismeretek magasabb szintű alkalmazása (technika és előadásmód), és a végzett anyag mennyiségének növelése (repertoár) az elvárás. A tanuló legyen alkalmas szakirányú tanulmányok folytatására.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga írásbeli, és/vagy szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga feladatait az iskola választhatja ki illetve a helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.

A vizsga tantárgyai és időtartama

jazz–elmélet kötelező tantárgy

„A” tagozaton minimum 45 perc;

„B” tagozaton minimum 45 perc.

A vizsga tartalma

Az írásbeli vizsga

„A” tagozat

- Teszt, ami 10–15 egyszerű, általános zenei, jazz–zenei kifejezésekkel kapcsolatos kérdést tartalmaz.
- Hármashangzatok és fordításaik felismerése.
- A jazzben gyakran használt modális skálák felismerése négyszeri lejátszás alapján.
- A jazz nemzetközi akkordjelzési gyakorlatának megfelelően megadott 10 különböző jazzakkord szűkekvéses kibontása az ötvonalas rendszerben.
- 4 ütemes, tonális, közepes nehézségű, megadott kezdőhangú dallam leírása hallás után, nyolcszori eljátszás alapján, előre meg kell adni a kulcsot, az előjegyzést, a metrumot és a kezdőhangot.
- 4 ütemes, közepes nehézségű jazzes ritmus leírása hallás után, nyolcszori eljátszás alapján.

„B” tagozat

- Teszt, ami 10–15 egyszerű, általános zenei, jazz–zenei kifejezésekkel és alapvető, jazztörténeti ismeretekkel kapcsolatos kérdést tartalmaz.
- Hármashangzatok és fordításaik, alaphelyzetű négyeshangzatok felismerése, hallás utáni leírása violinkulcsban, megadott basszushangra.
- A jazzben gyakran használt modális skálák felismerése négyszeri lejátszás alapján.
- A jazz nemzetközi akkordjelzési gyakorlatának megfelelően megadott 10 különböző

jazzkorkod szűkfekvéses kibontása az ötvonalas rendszerben.

- 4 ütemes, egyszerűen moduláló, közepes nehézségű dallam leírása hallás után, nyolcszori eljátszás alapján, előre meg kell adni a kulcsot, az előjegyzést, a metrumot és a kezdőhangot
- 4 ütemes, közepes nehézségű jazzes ritmus leírása hallás után, nyolcszori eljátszás alapján.

A szóbeli vizsga

„A” tagozat

- 10–15 egyszerű, általános zenei, jazz–zenei kifejezésekkel, fogalmakkal kapcsolatos kérdés
- Oktávon belüli hangköz felismerése négyszeri eljátszás alapján.
- Hármashangzatok és fordításaik felismerése.
- A jazzben gyakran használt modális skálák felismerése négyszeri lejátszás alapján.
- A jazzben használatos négyeshangzatok hangstruktúráinak kibontása.
- 4 ütemes, közepes nehézségű jazzes ritmus visszatapsolása nyolcszori eljátszás alapján.

„B” tagozat

- 10–15 egyszerű, általános zenei, jazz–zenei kifejezésekkel, fogalmakkal és alapvető jazztörténeti ismeretekkel kapcsolatos kérdést tartalmaz.
- Oktávon belüli hangköz felismerése négyszeri eljátszás alapján.
- Hármashangzatok és fordításaik, alaphelyzetű négyeshangzatok felismerése.
- A jazzben gyakran használt modális skálák felismerése négyszeri lejátszás alapján.
- A jazzben használatos összetett akkordok (ötös és hatoshangzatok) hangstruktúráinak kibontása.
- 4 ütemes, közepes nehézségű jazzes ritmus visszatapsolása nyolcszori eljátszás alapján.

Az írásbeli vizsga értékelése

- teszt: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás;
- fogalmazás (műelemzés): információtartalom, a műről, illetve a szerzőről és a korról szóló információk megfelelő aránya, felhasznált irodalom színvonala, mennyisége, eredetiség, objektív és szubjektív tartalom megfelelő aránya, felépítés, fogalmazás, helyesírás,
- dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottairási készség, külalak.

A szóbeli vizsga értékelése

- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- zenetörténeti tájékozottság,
- stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a zenei műfajok között.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Rendszeresen hangolt zongora vagy elektromos zongora.

Metronom.

CD lejátszó, lemezjátszó készülék, egy ötvonalas tábla.

A közös elemzésekhez, horizontáláshoz és transzkripcióhoz a jazzirodalom tanításánál használt lemez– és kazettatár– és CD–tár.

5.2.4 JAZZ-ZENEKARI GYAKORLATOK

A jazz–kombó tantárgy hivatott betölteni a kamarazenei gyakorlat szerepét a jazzoktatásban. A jazz műfajra ez a legjellemzőbb megnyilatkozási forma, így rendkívül fontos, hogy az egyéni felkészültség mellett a jazz mint kamarazene művelése, megfelelő hangsúlyt kapjon az oktatás során. Ezért 3. évfolyamtól mindenkinek kötelező tárgy.

A jazz–zenekari gyakorlat tanításának szakirányú feladatai

Ismertesse meg a tanulókkal

- a jazz és a modern kortárs improvizatív zene főbb irányzatait, stílusait;
- a különböző zenei stílusok jellegzetes játékmódját;
- a harmonikus, esztétikus kivitelezés módjait;
- az együttes zenekari játékot.

Fejlessze a tanulók

- technikai adottságait;
- hallását;
- zenei memóriáját;
- muzikalitását, kreativitását, ritmusérzékét;
- előadói készségét, személyiségét, kapcsolatteremtő képességét.

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ritmusszekció játékanak fejlesztése

- Együttjátszás alapjainak megteremtése: tempó tartása, dob–basszus lüktetés összehangolása.
- Zongora, gitár játékanak a lábcin–re (hi–hat) hangolása.
- Egyszerű szvinges lüktetés, shuffle (triolás groove), egyszerű bossa nova.

Improvizáció, közös játék fejlesztése

- Álló harmóniakra való szabad ritmikai improvizáció pentatonokkal (lá, és dó pentatonok), diatonikus skálákkal (pl.: Fm7, G7, Ebmaj.)
- Az első élmények fontosak, lehet 8 – 8 ütemes váltásokkal kérdezz–felelek formában elkezdni, majd sűríteni 4–4 ütemesre. Lehet két szóló hangszerrel, de lehet úgy is, hogy mindenki sorra kerül, körbe jár a 8, ill. 4 ütem.
- Egy adott hangot is megjelölhetünk, amivel mindenki elkezd a 8 ütem variációját. (pl.: Fm7, lá pentaton improvizáció esetén Bb, C hang.)
- Egy adott ritmusképlet is lehet a 8 ütemes variációk indító ötlete, lehetőleg egy ütem hosszúságú. Ezt fűzi mindenki tovább a maradék ütemekben.
- 2–3 akkordos gyakorlatokra szabad ritmikai és dallami ötletek játéka pentatonokkal (pl.: 8 ütem Gm7 // 8 ütem Cm7 (azonos alapú lá–pentaton improvizáció)
- 8 ütem Gm7 // 8 ütem Fm7 (azonos alapú lá–pentaton improvizáció)
- 8 ütem F7 // 8 ütem Es7 (azonos alapú dó– vagy a kvintről induló lá–pentaton improvizáció)
- Diatonikus skálával egyszerű improvizációk turnaround-okra. Kezdetben lehet egy akkord 2 ütem is. – Szabályok nélkül, szabadon, lehetőleg a harmóniai ívek dallami lekövetésére koncentráljunk. Később gyakoroljuk ezt is párokban felhívás–válasz jelleggel, betartva a 4 ill. 8 ütemes periódust. (pl.: II–V–I–VI; I–VI–II–V.)
- Gyakoroljuk a fentiek variációit szvingre, bossa novára, shuffle-ra. Amennyiben a periódus tartása nehézségekbe ütközik, alakítsuk úgy az improvizációt, hogy egy tanuló csak a páratlan vagy páros ütemekben játsszon (pl.: 1–3–5–7; 2–4–6–8).

Ajánlott tananyag

Jamey Aebersold Vol. 1. How to play and improvise jazz

Jamey Aebersold Vol. 24. Major and minor

Követelmények

Egy-hármas, triolás szving érzet. Egyszerű bossa nova lüktetés.

Periódus tartása, nyolc ütemes zenei mondatok létrehozása

Stílusos, egyszerű, főleg ritmikai alapú szólók játéka egyszerű harmóniamenetekre pentatonokkal, skálákkal.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két különböző karakterű jazz-sztenderd előadása a tanult módszerekkel

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ritmusszekció játékanak fejlesztése

– Nehezebb szving, latin kombó gyakorlatok közös gyakorlása különböző stílusokban, előbb előre megszerkesztett iskolákból, csak ritmusszekcióval, majd fúvósokkal, szólistákkal.

– Voicing akkordok használata, fűzése a kíséretben.

– Periódusok, sorok jelzése a dobon, AABA forma zenei lekövetése a ritmusszekcióban.

– Kombó arrangement-ok játéka meghangszerelt kombó kottákból.

Improvizáció, közös játék fejlesztése

– Jazz-ritmika gyakorlása, tudatosítása.

– Egyszerű improvizációs gyakorlatok (3. évf.) előre megadott ritmusban, vagy motívumindító ritmusképlettel.

– Felütések, triolák, elnyelt hangok.

– A dallam ívének dinamikai lekövetése.

– Alapvető frazeálási jelek elsajátítása, egyszerű kombó arrangement-ok játéka a ritmusszekcióval. A frazeálási jelek szigorú betartása, zenekari dinamika.

– A 12 ütemes blues egyszerű fajtáinak megismerése, gyakorlása.

– Improvizáció akkordhangokkal.

– Azonos akkordok gyakorlása (pl.: Cm7–Dm7–Em7) egyszerű harmóniamenetekre. Az akkord különböző fokairól indított saját dallamok

– Skálahorizontációk játéka egyszerű sztenderdekre.

– 4–6 számból álló repertoár kialakítása év közben

Ajánlott tananyag

Jamey Aebersold Vol. 1. How to play and improvise jazz

Jamey Aebersold Vol. 2. Vol 42. (Blues)

Jamey Aebersold Vol. 24. Major and minor

Jamey Aebersold Vol. 30. Rhythm Section Workout

Kendor Jazz Combo Serie

Real Book

Követelmények

Legalább egy kombó arrangement játéka fúvósokkal. Stílusos kíséret, hangsúlyok játéka, periódus érzékeltetése

Szóló játéka néhány akkordos sztenderdekre skálák, harmóniahangok segítségével.
A periódus tartása, dinamika, frazeálás használata játék közben
Néhány egyszerű standard rendszeres gyakorlása, memorizálása

Javasolt repertoár számok:

Tune up

Afro blue (egyharmóniás improvizációval javasolt)

Take the „A” train

Watermelon man

All blues

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Három különböző karakterű jazz–sztenderd előadása a tanult módszerekkel

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ritmus szekció játékanak fejlesztése

- Hangszerelések kottából való játékanak gyakorlása, képességének kialakítása
- Egyszerű ritmikai hangszerelések készítése (pl.: bevezetés, lezárás) a ritmusszekciónak.
- transzkripció vagy saját ötlet alapján.
- Lejegyzési készség fejlesztése.
- Dinamikai, frazírozási készség fejlesztése
- Latin zenei stílusok ismeretének bővítése, szving játéka különböző tempókban
- Ritmikai ötletek átvétele játék közben
- Komplet arrangement-ok játéka

Improvizáció, közös játék fejlesztése

- II. – A tanulók kis zenekarokba való beosztása
- Dinamikai és frazeálási eszközök használata szóló játéka közben
 - Összefüggő szólók játéka sztenderdekre skálák, akkordhangok segítségével.
 - Az alsó kromatikus, és felső diatonikus váltóhangok gyakorlása akkordokra,
 - egyszerű harmóniamenetekre.
 - 4–8 számból álló repertoár kialakítása évközben

Ajánlott tananyag

Jamey Aebersold Vol. 3. The II–V–I Progression

Jamey Aebersold Vol. 30. Rhythm Section Workout

Kendor Jazz Combo Serie

Követelmények

Javasolt repertoár számok

Straight no chaiser

Cantaloup Island

In a Sentimental mood

I can't give you anything but love

Song for my fater

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Három különböző karakterű jazz–sztenderd előadása a tanult módszerekkel

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ritmus szekció játékanak fejlesztése

- Kombó transzkripciók készítése egyszerű, követhető felvételek alapján
- Stílusos kíséret játéka a különböző jazz műfajokban
- Arrangement-ok játéka, szólisták kísérete dinamikai érzékenységgel
- 9–, 9+; 5–, 5+ alterációk tudatos használata, egyeztetve a szólistákkal
- Balladajáték triolás lüktetéssel

Improvizáció, közös játék fejlesztése

- Improvizáció diatonikus skálákkal, akkordokkal és váltóhangokkal
- Összhangzatos és melodikus moll behelyettesítések domináns szeptimek esetén

Ajánlott tananyag

Jamey Aebersold Vol. 16. Turnarounds, Cycles & II–V7

Kendor Jazz Combo Serie

Real Book

New Real Book

Követelmények

Egyszerű sztenderdek stílusos előadása, zenekari arrangement-ok játéka

Javasolt repertoár

Autumn Leaves

St. Thomas

I'm beginning to see the light

Footprints

How Insensitive

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három különböző karakterű jazz–sztenderd előadása a tanult módszerekkel

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

„A” tagozaton

A tanuló

- ismerje a különböző stílusok jellegzetes stílusjegyeit;
- ismerje a gyakoribb blues–sémákat, egyszerűbb blues–harmonizációkat;
- ismerje a különböző kíséresi módokat;
- ismerje a különböző improvizációs skálákat, skálamodelleket;
- ismerje a tananyag fontosabb improvizációs, stílus– és ritmikai gyakorlatait;
- rendelkezzen megfelelő repertoárral 5–10 különböző karakterű jazz–sztenderd játéka kotta nélkül, különböző kíséresi formákkal, egyszerű improvizáció;
- ismerjen néhány dúr és moll blues;
- ismerje a jazzben használatos gyakori szerkezeteket, formákat.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Rendszeresen hangolt zongora vagy elektromos zongora

Gitár, basszusgitár kombó erősítő
Minimum 4 csatornás keverő erősítővel és két hangfal
Dob felszerelés (lábcin, pergő, lábdob, felsőtam, állótam, két kísérő cintányér)
Minimum 4 darab kottatartó
Mikrofon állvány
Ének mikrofon, hozzávaló kábel
Minimum 4 darab legalább 1,5 méteres jack–jack kábel
Metronóm
Hangológép
Hangrögzítésre és CD lejátszásra alkalmas audió eszköz.

6. Táncművészeti ág - NÉPTÁNC

6.1 A felvételi eljárás rendje

A tánctagozatra a felvételi a tanuló beiratkozásával jön létre. Külön feltételeket nem állítunk a tanulók elé, mert alapvetően csoportos oktatás keretében valósul meg a képzés.

6.2 A tánctagozati ágban oktatott tantárgyak és követelményük rendszere

Az alapfokú néptáncoktatás célrendszere és funkciói

A néptánc közérthetősége révén felbecsülhetetlen mértékű segítséget jelent a kultúrák közti kapcsolatteremtésben és az egészséges emberi kapcsolatok kialakításában. Oktatása elősegíti néphagyományunk megismerését, tovább életetését és újraalkotását, kulturális örökségünk megbecsülését. A kárpát–medencei táncagyomány sokszínűsége tükröződik vissza az alapfokú művészetoktatás tantervében. A tanórai keretek mellett fontos szerepet játszik a tánc színpadi megjelenítése is, amely egyrészt a művészi megtapasztalás élményét teszi lehetővé a tanulók számára, másrészt kulturális szerepvállalása révén a nagyközönség számára is hozzáférhetővé teszi táncos hagyományainkat. A néptáncoktatás célrendszerében jelentős szemléletmód változás következett be, középpontba került a tanulók technikai felkészültségének megalapozása, amely során alkalmassá válnak a különböző táncok újraalkotására, szabad és kötött formákban történő megjelenítésére. Előtérbe került a helyi táncanyag, táncagyomány tanításának elsődlegessége, amely végigkísérheti az egész oktatási folyamatot. Nagyobb szabadságot biztosít a pedagógus számára a képzés megtervezésében, ugyanakkor biztosítja az intézmények közötti átjárhatóságot. A spirális elrendezés elősegíti, hogy a különböző képességű tanulók a képzési szintek végére azonos módon rendelkezzenek az elvárt ismeretekkel, képességekkel, kompetenciákkal, megteremti az összevont osztályokban történő oktatás kereteit, lehetőségét. A néptánc oktatása során a kulturális értékek közvetítése nem elsősorban a képességek függvénye, hanem a képességek fejlesztésének lehetséges színtere. Lehetővé teszi mindenki számára – beleértve a kisebbségeket valamint a hátrányos helyzetű gyermekeket is – az önkifejezés és azonosulás esztétikai útjának elérését, segítve ezzel a személyes kreativitás kibontakozását és az egyéniség fejlődését

6.3 A képzés struktúrája

Tantárgyak

Főtárgy:

Népi játék (1–2. előképző évfolyamon)

Néptánc (1–6. alapfokú és a 7–10. továbbképző évfolyamon)

Kötelező tantárgy:

Folklórismeret (3–6. alapfokú évfolyamon)

Tánc történet (9–10. továbbképző évfolyamon)

Kötelezően választható tantárgyak az összevont osztályokban:

Folklórismeret

Tánc történet

Választható tantárgyak:

Népi játék (1–2. előképző évfolyamon)

Néptánc (1–6. alapfokú és a 7–10. továbbképző évfolyamon)

Népzenesi alapismeretek (1–6. alapfokú és a 7–10. továbbképző évfolyamon)

Táncjelírás-olvasás (9–10. továbbképző évfolyamon)

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy	2	2	3–4	3–4	3	3	3	3	3–4	3–4	3	3
Kötelező tantárgy					1	1	1	1			1	1
Kötelezően választható tantárgy			1	1					1	1		
Választható tantárgy	2	2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Összes óra	2–4	2–4	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

A fenti táblázat Összes óra rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak

A képzés évfolyamainak száma: 12 évfolyam (2+6+4 évfolyam)

Az első számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelenti

A tanszakok kötelezően előírt tantárgyai és azok óraszámai figyelembevételével mellett a tanuló más tanszak vagy művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat illetve azok tanítási óráin részt vehet

A tanítási órák időtartama: 45 perc

A néptáncoktatás általános fejlesztési követelményei

A néptánc tanszak célja a magyar néptánc és népi kultúra iránti érdeklődés kialakítása és elmélyítése, hagyományaink, kulturális örökségünk továbbéltetése, a mozgáskultúra megalapozása és fejlesztése, a tánc, mint a közösségteremtés és közösségformálás lehetséges eszközének értelmezése.

Kiemelt kompetenciák a néptánc területén

Szakmai kompetenciák

A táncos képességek – készségek – jártasságok kialakítása és fejlesztése

A hagyományos népi játékmód ismerete

Korszerű szemléletmód kialakítása a népi kultúra–népélet összefüggő rendszerének értelmezéséhez

A tánc általánosan jellemző vonásainak ismerete és gyakorlati alkalmazása

A zenéhez igazodó, alkalmazkodó táncos mozgás kialakítása

Az improvizáció és a táncszerkesztés törvényszerűségeinek, szabályainak az életkori sajátosságoknak megfelelő ismerete és tudatos alkalmazása

A térforma, stílusérzék és mozgásmemória fejlesztése, az alakzatok, formák gyakorlati alkalmazása

A táncokhoz kapcsolódó énekek, zenei kísérek, jellemző viseletek, szokások és a társasági táncélet alkalmainak megismerése

A színpad általános törvényszerűségeinek megismertetése

Előadói táncos magatartás kialakítása az életkori sajátosságoknak megfelelően

A színpadi táncművészet legfontosabb ágazatainak, korszakainak és művészeti alkotásainak megismerése

Személyes kompetenciák

Az esztétikai érzék fejlesztése

A rendszeres és következetes kitartó munkára nevelés

Nyitottságra, valamint a múlt és a jelen értékeinek befogadására nevelés

Folyamatos ismeretbővítésen keresztül a szintetikus látásmódra való nevelés

A vizuális memória és a képzelőerő fejlesztése

A kreativitás és a testi–lelki állóképesség fejlesztése

A kommunikáció verbális és nonverbális módjainak alkalmazása

Társas kompetenciák

A közösségi alkotás öröme, a közösségi kultúra értékei iránti fogékonyság kialakítása

A másság elfogadásának képessége

Az önálló döntéshozatal képessége

Kezdeményező-készség, egyéni feladat– és szerepvállalás

A kapcsolatteremtő képesség fejlesztése

A szabálytudat kialakítása

A csoportnorma kialakítása

A segítő életmódra nevelés és a szociális érzékenység fejlesztése

A közösségi szemlélet kialakítása

A környezet megóvásának fontossága

Az egészséges életmód igénye

Módszerkompetenciák

Az ismeretbefogadás képességének fejlesztése

Az intelligens tudás megszerzésére irányuló igény kialakítása
Az összefüggések megértésére, a következtetések levonására irányuló fejlesztések
Az ismeretek alkalmazásának, újrafogalmazásának képessége
A kreatív alkotói folyamatokban való részvétel igényének kialakítása
A hatékony önálló tanulásra nevelés
Az alkalmazott tudás kialakítása, a képzés során elsajátított ismeretek alkalmazása más környezetben is
A tehetség azonosítása, tehetséggondozás, mentorálás, nyomon követés

A művészeti alapvizsga és záróvizsga általános követelményei

A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett
Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait – valamennyi vizsga tantárgy tekintetében – az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja figyelembevételével kell meghatározni

A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálnak legyen a tanuló felkészültsége és tudása

A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá

Vizsga tantárgyak

Művészeti alapvizsga

Néptánc

Folklórismeret

Művészeti záróvizsga

Néptánc

Tánc történet

A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés

Mentesülhet az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen – egyéni versenyzőként, illetve párban – helyezést ért el

A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése

A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és a záróvizsgán vizsga tantárgyanként külön-külön osztályzattal kell minősíteni

A művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga eredményét a vizsga tantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja (ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a gyakorlati tantárgyból kapott osztályzat a döntő)

Amennyiben az intézmény előrehozott művészeti alapvizsgát vagy záróvizsgát szervez, úgy annak eredményét a tanuló kérésére a művészeti alapvizsgán és záróvizsgán figyelembe kell venni

Eredményes művészeti alapvizsgát, illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsga tantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette

Sikertelen a művészeti alapvizsga, illetve a záróvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott

Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette

6.4 NÉPI JÁTÉK

A képzés elemi szinten járuljon hozzá a tanuló szocializációs, kommunikációs készségének, kezdeményező készségének, kulturális tudatosságának, általános műveltségének fejlesztéséhez. Elsődleges feladat az önfeledt játék megvalósítása, a játékszabály megismerése, a játékköröm megélése

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Alapvető mozdulattípusok fejlesztése a játéktevékenység során
- A ritmus – tér – térforma fogalmainak kialakítása
- Az ugrás és forgás technikai előkészítése
- A tanuló mozgáskészségének, önfegyelmének, kommunikációs képességének, éneklési készségének, játékbátorságának, szabálytudatának fejlesztése
- A közösségi érzés, a közösséghez tartozás tudatos kialakítása
- A verbális és nonverbális kommunikáció szinkronjának elősegítése
- A szocializációs folyamatok fejlesztése

Tananyag

A játékműveltség felmérése

A népi játékokhoz szükséges mozgások, ritmusok, terek, térformák megismertetése

Az alapvető mozdulattípusok

Játéktípusok (sport–küzdő karakterű népi játékok, énekes–táncos gyermekjátékok)

Népi mondókák, kiszámolók, szövegek, dallamok

Alapvető zenei ismeretek (egyenletes löktetés, zenéhez való igazodás, negyedes és nyolcados löktetés, dallamegységek, a gyermekdalok hangkészlete, ritmusgyakorlatok)

Írányok, alakzatok (előre–hátra, jobbra–balra, lent–főnt, sor, kör, oszlop, félkör, csigavonal, szórt forma, térkitöltés, térváltás, egyén és csoport viszonya az alakzatokban)

Játékfűzések (a helyi vagy régió szerinti néphagyományban fellelhető népi gyermekjátékokból)

Követelmények

A tanuló ismerje a népi játékok cselekményét, szövegét és dallamait, játékfűzéseket

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a fizikai kontaktus kialakítására, a társas együttlétre, a társak előtti kommunikációra, a párválasztásra, a szerepvállalásra, a játéktevékenységre

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A mozgáskészség, alapvető kombinációs képesség fejlesztése a mozgás– és játéktevékenység során
- A ritmus – tér – térforma fogalmainak alkalmazása a gyakorlatban
- Az ugrás és forgástechnika fejlesztése
- A játékműveltség, játékbátorság, szabálytudat, önfegyelem és kezdeményezőképesség

fejlesztése

- A kommunikációs és éneklési képesség fejlesztése, a verbális és nonverbális kommunikáció szinkronjának kialakítása
- A kreatív játékos tevékenység valamint a mozgásos és verbális önkifejezés ösztönzése, a közösségépítés megvalósítása, a szocializációs folyamatok fejlesztése

Tananyag

Az alapvető mozdulattípusok variációs lehetőségeinek valamint az ugrás típusainak megismertetése

Az improvizációs tevékenység előkészítése, a játéktudás bővítése

Játéktípusok (sport–küzdő karakterű népi játékok, énekes táncos gyermekjátékok)

Népi mondókák, kiszámolók, szövegek, dallamok

Alapvető zenei ismeretek (egyenletes löktetés, zenéhez való igazodás, negyedes és nyolcados löktetés, dallamegységek, a gyermekdalok hangkészlete, ritmusgyakorlatok)

Irányok, alakzatok (előre–hátra, jobbra–balra, lent–fönt, sor, kör, oszlop, félkör, csigavonal, szórt forma, térkitöltés, térváltás, egyén és csoport viszonya az alakzatokban)

Játékfűzések (a helyi vagy régió szerinti néphagyományban fellelhető népi gyermekjátékokból)

Követelmények

A tanuló ismerje a népi játékok cselekményét, szövegét és dallamait, a játékfűzéseket

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a fizikai kontaktus kialakítására, a társas együttlétre, a társak előtti kommunikációra, a párválasztásra, a szerepvállalásra és a játéktevékenységre a variációk során is

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

1 db tábla vagy flipchart

1 db történelmi Magyarország térkép vagy néprajzi térkép

Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal

Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok

Néprajzi kézikönyvek, lexikonok, videó és/vagy DVD filmek

A tanulólétszámnak megfelelő, a tanévzáró bemutatókhoz szükséges, megfelelő népviseletek, lábbelik

6.5 NÉPTÁNC

A néptáncoktatás tantervi programja lehetővé teszi a tanulók kompetenciaalapú fejlesztését. Hozzájárul, hogy a tanulók személyisége nyitottá váljon a közösségi alkotó tevékenységek és művészetek iránt, fejleszti a kapcsolatépítést az emberekkel, az időgazdálkodást, fejleszti a tanulók megérző képességét, intuícióját, kreativitásukat, improvizációs képességüket, készségüket. Fejleszti a tanulók szocializációs, kommunikációs készségét, kezdeményező képességét, kulturális tudatosságát, általános műveltségét. Lehetőséget nyújt a tanulók mozgásműveltségének, mozgáskultúrájának sokoldalú fejlesztésére, fizikai állóképességük, ügyességük, cselekvő biztonságuk, ritmusérzékük, hallásuk, tér– és formaérzékenységük fejlesztésére, gazdagítására. Figyelembe veszi az egyéni adottságokat, az életkorra jellemző fizikai és szellemi sajátosságokat. Alkalmazkodik a helyi igényekhez és hagyományokhoz. Rugalmassága révén hozzájárul a speciális képzési rendszerekben, összevont osztályokban történő oktatás megvalósításához, lehetőséget teremt a különböző életkorban a képzésbe bekapcsolódó tanulók számára az életkornak megfelelő szintű képzés megvalósítására. Célja,

hogyan felkészítse és irányítsa a tehetséges tanulókat a táncművészeti pályára illetve az amatőr táncéletbe való bekapcsolódásra. A múlt és a jelen hagyományainak és táncművészeti értékeinek megismertetésével, megszerettetésével lehetőséget teremt a tanulók számára az életkoruknak megfelelő táncművészeti kultúra, műveltség megszerzésére

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- Az ugrástechnikák fejlesztése, a népijáték–ismeret bővítése, az alapvető táncos alakzatok fogalmi rendszerének kialakítása és alkalmazása
- A ritmus – tér – térforma fogalmainak alkalmazása a gyakorlatban
- A játék központi szerepének megtartása
- Az önálló tanulói tevékenység és egyéni szerepvállalás ösztönzése
- A játékbátorság, a kezdeményezőkézség, az improvizációs készség, a ritmuskészség és a mozgáskoordináció fejlesztése
- Az éneklési kedv, a társak előtti kommunikáció ösztönzése, közösségfejlesztés, a helyi szokások és normák kialakítása

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika

Tánctechnika: alapvető mozdulattípusok, támasztékszerkezet, súlyváltások, ugrástípusok, térdhasználat, térben való eligazodás, térkitöltő játékok

Énekes–táncos népi gyermekjátékok: (szerepjátékok, párválasztó játékok) a páros tánc előkészítése

Táncgyakorlat:

- Az ugrós és a csárdás tanítását előkészítő táncos mozdulatok megismertetése
- Ugrós táncok előkészítése csoportos formában,
- Csárdás motívumok (egylépéses, kétlépéses, tovahaladó) csoportos formában
- Eszközhasználat előkészítése (babzsák, karika, ugrálókötél, bot, üveg)
- Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő tánc típus anyaga

Koreográfia: népi gyermekjáték vagy népi gyermekjáték és tánc

Zenei ismeretek: dudaritmus, kanásztánc ritmus, ritmusgyakorlatok, strófa, 2/4-es lüktetés

Népi ének: a választott táncanyaghoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései

Hagyományörzés: saját táncrégió gyermekjátékai és táncai

Követelmények

A tanuló ismerje a népi játékok cselekményét, szövegét és dallamait, a játékvezetéseket és játékszabályokat, az ugrós és a csárdás technikai elemeit, a tánc közbeni eszközhasználatot

A tanuló legyen képes a játéktevékenységre, együttműködésre, feladatvállalásra, a tánctechnikai elemek alkalmazására, improvizációra, a rövid táncetűd folyamatainak felidőzésére, koreográfia bemutatására, a ritmikai gyakorlatok megvalósítására

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- Az ugrások különbözőségeinek, hasonlóságainak összevetése
- A fizikai kontaktus megteremtésének elősegítése
- A csárdás mozgáselemeinek előkészítése
- A zenei löktetésrendhez történő igazodás hangsúlyainak felfedezése, alkalmazása
- Ritmus – tér – térforma fogalmainak alkalmazása a gyakorlatban
- A játékbátorság, a kezdeményezőkézség, az improvizációs készség, a ritmusérzék, a hallás, a ruganyosság, a térdhasználat, a kapcsolatteremtő képesség és az eszközhasználat fejlesztése
- Az önálló tanulói tevékenység és egyéni szerepvállalás ösztönzése
- Az éneklési kedv, a társak előtti kommunikáció ösztönzése, közösségfejlesztés, a helyi szokások és normák kialakítása

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika

Tánctechnika: alapvető mozdulattípusok, támasztékszerkezet, súlyváltások, ugrástípusok, térdhasználat, térben való eligazodás, dinamikai gyakorlatok, pozíciók, körtartás, körív mentén haladás (séta, járás, futás, ridázás) lenthangsúly – fenthangsúly gyakorlatok, összekapaszkodási módok, eszközhasználat, csapások, gesztusok

Énekes–táncos népi gyermekjátékok: a játéktudás bővítése, a játék központi szerepének megtartása, (szerepjátékok, párválasztó játékok) kör és páros tánc előkészítése

Táncgyakorlat:

- Az ugrástechnikáknak, a súlyvétel lehetőségeinek, az ugrós táncelemeknek és az összekapaszkodási módoknak a megismertetése
- A Dunai táncdialektus ugrós táncai közül választott, a helyi tantervben meghatározott táncanyag (**életkori sajátosságnak megfelelő ugrós a Dunai dialektusból**)(csoportos, páros)
- A Dunai táncdialektus eszközös táncai közül a helyi tantervben meghatározott táncanyag bevezetése (**életkori sajátosságnak megfelelő eszközös tánc a Dunai dialektusból**) (szóló)
- Csárdás motívumok (egylépéses, kétlépéses) páros formában
- Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő táncművelési anyaga

Koreográfia: népi gyermekjáték és tánc és/vagy ugrós–eszközös táncok

Zenei ismeretek: dudaritmus, kanásztánc ritmus, ritmusgyakorlatok, strófa, a duda, a hosszúfurulya

Népi ének: a Dunai táncdialektusból választott tánchoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Táncfolklorisztika: az ugrós táncművelési fogalma, formai lehetőségei, összekapaszkodási módok, a táncművelési főbb jellemzői

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok

Hagyományőrzés: a saját táncrégió gyermekjátékai és táncai

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult táncanyagot, az énekes táncos gyermekjátékok cselekményét, szövegét és dallamát, a tánc közbeni eszközhasználatot

A tanuló legyen képes a közösségen belüli aktív tevékenységre, a tanult táncanyag újraalkotására, improvizációra, a tanult koreográfia bemutatására, a ritmikai gyakorlatok megvalósítására, a tanórákon megfelelő fizikai és szellemi erőnléttel való részvételre

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- A ritmus – tér – térforma fogalmainak alkalmazása a gyakorlatban
- Az ritmikai, plasztikai, dinamikai fogalmak kialakítása az életkori sajátosságoknak megfelelően
- Az ugrós tánc ritmikai, plasztikai, dinamikai lehetőségeinek, a táncszerkesztés elveinek és a táncok elnevezésének megismertetése az adott tájegység illetve funkció szerint
- A gesztusmozdulat fogalmának kialakítása
- Az eszközhasználat lehetőségeinek bővítése
- A táncalkalmak megismerése, a viselkedésmódok, illemszabályok, a megfelelő táncos magatartás elsajátítása
- A zenei löktetésrendhez történő igazodás hangsúlyainak tudatosítása
- Az improvizációs készség, az előadói készség, a ritmusérzék, a mozgáskoordináció, a mozgásemlékezet, a fizikai állóképesség fejlesztése
- A közösséghez tartozás, kötődés erősítése, a másságot elfogadó attitűd valamint a nemi identitás erősítése
- Az önálló tanulói tevékenység és egyéni szerepvállalás ösztönzése

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika

Tánctechnika: alapvető mozdulattípusok, támasztékszerkezet, súlyváltások, ugrástípusok, térdhasználat, térben való eligazodás, dinamikai gyakorlatok, pozíciók, körtartás, körív mentén haladás (séta, járás, futás, ridázás) lenghangsúly–fenthangsúly gyakorlatok, összekapaszkodási módok, tartás–ellentartás gyakorlatai, tempóváltások, páros fogás, kargesztusok, térirányok gyakorlatai, csapások, gesztusok

Énekes–táncos népi gyermekjátékok: a játéktudás bővítése, a játék központi szerepének megtartása (szerepjátékok, párválasztó játékok) a kör- és páros táncok előkészítése

Táncgyakorlat:

- A Dunai táncdialektus ugrós–eszközös táncai közül választott tánc elmélyítése, a tananyag bővítése
- A Tiszai táncdialektus csárdásai közül választott tánc bevezetése
- A verbunk előkészítése, a választott verbunk és csárdás elemeinek, a jellegzetes összekapaszkodási módoknak a megismerése
- Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő tánc típus anyaga

Koreográfia: az ugrós–eszközös vagy a csárdás táncanyagából

Zenei ismeretek: dudaritmus, kanásztánc ritmus, ritmusgyakorlatok, strófa, a hangszerek funkciója, játékmódja, jellegzetes hangszer együttesek,

Népi ének: a választott táncához kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Táncfolklorisztika: az ugrós tánc fejlődése, formái, a csárdás jellemző vonásai, a tánc típus meghatározása, táncalkalmak, a táncos magatartás jellemzői, tánckezdő szokások, a táncok földrajzi, történelmi háttere

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját tánc régió gyermekjátékai és táncai

Követelmények

A tanuló ismerje a választott ugrós, verbunk és csárdás elemeit, a tanult népdalok szövegét,

dallamát, a tanult hangszereket, a tanult táncok földrajzi elhelyezkedését

A tanuló legyen képes az ugrós és eszközös ugrós valamint csárdás elemekből csoportosan és párban történő improvizációra, a tánc típus fogalmának meghatározására, a tájegységek, falvak földrajzi meghatározására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- A körtáncok technikai előkészítése
- A táncszerkesztés elveinek, az összekapaszkodási módok variációs lehetőségeinek megismertetése, a táncos partnerkapcsolat kialakítása
- A táncalkalmak megismerése, a viselkedésmódok, illemszabályok, a megfelelő táncos magatartás elsajátítása
- A zenei löktetésrendhez történő igazodás hangsúlyainak tudatosítása
- Az improvizációs készség, az előadói készség, a ritmusérzék, a mozgáskoordináció, a mozgásemlékezet, a fizikai állóképesség fejlesztése
- A közösséghez tartozás, kötődés erősítése, a máságot elfogadó attitűd valamint a férfi és női szerepből adódó viselkedésmódok szerint a nemi identitás erősítése
- Az önálló tanulói tevékenység és egyéni szerepvállalás ösztönzése

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika

Tánctechnika: alapvető mozdulattípusok, támasztékszerkezet, súlyváltások, ugrástípusok, forgások, térdhasználat, térben való eligazodás, térkitöltő játékok, dinamikai gyakorlatok, pozíciók, körtartás, körív mentén haladás, lenghangsúly–fenghangsúly gyakorlatok, összekapaszkodási módok, tartás–ellentartás gyakorlatai, tempóváltások, páros forgás, térirányok, forgások, csapások, gesztusok (kar, láb)

Táncgyakorlat:

- A Dunai táncdialektus ugrós–eszközös táncai közül választott tánc elmélyítése
- A Tiszai táncdialektus csárdásai közül választott tánc ismeretének bővítése, ritmikai, plasztikai, dinamikai lehetőségeinek megismertetése
- A Tiszai táncdialektus verbunkjai közül választott tánc bevezetése
- Ismerkedés a Déli körtánc dialektussal
- Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő tánc típus anyaga

Koreográfia: az ugrós–eszközös vagy a csárdás táncanyagából

Zenei ismeretek: a Tiszai dialektus jellegzetes hangszerei (cimbalom, klarinét, tekerő) parasztdanda, cigánybanda, a hangszerek funkciói, játékmódja, 4/4-es löktetés, nyújtott ritmus, éles ritmus

Népi ének: a választott csárdásokhoz és karikázókhoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Táncfolklorisztika: a csárdás fejlődése, formái, jellemző vonásai, a tánc típus meghatározása, táncalkalmak, a táncos magatartás jellemzői, tánckezdő szokások, a táncok földrajzi, történelmi háttere

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját tánc régió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Követelmények

A tanuló ismerje a választott ugróst, verbunkot és csárdást, a tanult népdalok szövegét, dallamát, a tanult hangszerek jellemzőit, a tanult táncok földrajzi elhelyezkedését

A tanuló legyen képes a tánc típus fogalmának meghatározására, a tanult táncok földrajzi elhelyezésére, az elsajátított táncokból történő improvizálásra

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- Összefoglaló és rendszerező gondolkodás ösztönzése, összefüggések feltárása a tanult táncdialektus ismeretanyagán keresztül
- A mozgás közbeni éneklési készség fejlesztése
- A legényes és a forgós–forgatós táncok előkészítése
- A táncrend fogalmának kialakítása
- A táncszerkesztés elveinek, az összekapaszkodási módok variációs lehetőségeinek megismertetése, a táncos partnerkapcsolat kialakítása
- A táncalkalmak megismerése, a viselkedésmódok, illemszabályok, a megfelelő táncos magatartás elsajátítása
- A zenei löktetésrendhez történő igazodás hangsúlyainak tudatosítása
- A zenei kíséretmódok és a tánc összefüggéseinek feltárása
- Az improvizációs készség, az előadói készség, a ritmusérzék, a mozgáskoordináció, a mozgásemlékezet, a fizikai állóképesség, a dinamikai és stílusérzék fejlesztése
- A közösséghez tartozás, kötődés erősítése, a másságot elfogadó attitűd valamint a férfi és női szerepből adódó viselkedésmódok szerinti táncformálás, a nemi identitás erősítése
- Az önálló tanulói tevékenység és egyéni szerepvállalás ösztönzése

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika

Tánctechnika: alapvető mozdulattípusok, támasztékszerkezet, súlyváltások, ugrástípusok, forgások, térdhasználat, térben való eligazodás, térkitöltő játékok, dinamikai gyakorlatok, pozíciók, körtartás, körív mentén haladás, lenghangsúly–fenthangsúly gyakorlatok, összekapaszkodási módok, tartás–ellentartás gyakorlatai, tempóváltások, páros forgás, térirányok, csapások gesztusok (kar, láb)

Táncgyakorlat:

- A legényes és a forgós–forgatós táncok előkészítése
- A Dunai–dialektus csárdásai közül a helyi tantervben választott tánc bevezetése **(életkori sajátosságnak megfelelő csárdás a Dunai dialektusból)**
- A Tiszai dialektus verbunkjai közül választott tánc ismeretének bővítése
- A Dunai dialektus verbunkjai közül a helyi tantervben választott tánc bevezetése **(életkori sajátosságnak megfelelő verbunk a Dunai dialektusból)**

– A Déli körtánc dialektus ismereteinek bővítése és az Északi körtánc dialektus bevezetése

– Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő tánc típus anyaga

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: a választott karikázó énekes dallamai és azok jellemzői, sajátosságai, a periódus fogalma, a szinkópa ritmus

Népi ének: a tanult csárdásokhoz és körtáncokhoz kötődő dalok

Táncfolklorisztika: a verbunk fejlődése, formái, jellemző vonásai, a tánc típus meghatározása, táncalkalmak, táncos magatartás

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Követelmények

A tanuló ismerje a tánc típus, táncrend fogalmát, a Dunai táncdialektus választott táncait, a tanult koreográfiákat, a népdalok szövegét, dallamát, a hangszereket, a tanult táncok földrajzi elhelyezkedését, a jellegzetes falvakat

A tanuló legyen képes a tánc típus fogalmának meghatározására, a tanult táncok földrajzi elhelyezésére, az elsajátított táncokból történő improvizálásra

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- Az összefoglaló és rendszerező gondolkodás valamint a fogalmi gondolkodás ösztönzése és fejlesztése, az összefüggések feltárása az alapfokú évfolyamok ismeretanyagán keresztül
- Az improvizációs készség, az előadói készség, a ritmusérzék, a mozgáskoordináció, a mozgásemlékezet, a fizikai állóképesség, a stílusérzék, a dinamikai készség, a partnerkapcsolat fejlesztése
- A vizsgahelyzetre való felkészítés

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika

Tánctechnika: alapvető mozdulattípusok, támasztékszerkezet, súlyváltások, ugrás típusok, forgások, térdhasználat, térben való eligazodás, térkitöltő játékok, dinamikai gyakorlatok, pozíciók, körtartás, körív mentén haladás, lenghangsúly–fenghangsúly gyakorlatok, összekapaszkodási módok, tartás–ellentartás gyakorlatai, tempóváltások, páros forgás, térirányok, forgások, csapások gesztusok (kar, láb)

Táncgyakorlat:

- A legényes és a forgós–forgatós táncok előkészítése
- Az ugrós és eszközös ugrós táncok ismételése, táncismeret bővítése
- A csárdások ismételése, táncismeret bővítése
- A verbunkok ismételése, táncismeret bővítése
- A körtáncok ismételése, táncismeret bővítése
- Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő tánc típus anyaga

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: a tanult tájegységek jellegzetes népi hangszerei és zenei együttesei, a dúvó és az esztam kíséret jellemzői, tánc típusok és kíséret módok

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismételése, bővítése

Táncfolklorisztika: az ismert táncok jellemző vonásai, a tánc típusok, táncalkalmak, táncos magatartás

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Követelmények

A tanuló ismerje az alapfokú évfolyamokon elsajátított táncokat, a tanult koreográfiákat, a tanult zenei, folklorisztikai, földrajzi jellemzőket

A tanuló legyen képes a tanult ismeretek megfogalmazására, az önálló táncos megjelenítésre, improvizációra, a megfelelő táncos magatartás színpadi megjelenítésére, az alapfokú művészeti vizsga követelményeinek teljesítésére

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

Az ugrósok, ügyességi táncok, körtáncok, csárdások és a verbunkok táncanyagát a helyi tantervben meghatározott tájegységek szerint

A tájegységek táncaihoz kötődő alapvető földrajzi, történelmi, zenei, táncfolklorisztikai ismeretek összefüggéseit

A táncszerkesztés elveit, a jellemző összekapaszkodási módokat

A tájegységre jellemző öltözködési, viselethordási szabályokat

A ritmikai, plasztikai, dinamikai törvényszerűségeket és azok alkalmazását a gyakorlat során

A színpadi törvényszerűségeket.

A koreográfiák folyamatait, az alakzatok, térformák gyakorlati alkalmazását

A táncalkalmaknak megfelelő magatartás- és viselkedésmódokat

A tanuló legyen képes

Az egyéni és csoportos improvizációra, a testtudat fenntartására, az eszközhasználatra, a tudatos színpadi megjelenésre, a táncfolyamatok mozgásemlékeztetése, a viseletek tánc közbeni használatára, viselésére, a táncos magatartás és partnerkapcsolat kialakítására

A megszerzett ismeretekről beszélni

A térben történő eligazodásra, a zenei löktetésrendhez, zenei egységekhez való igazodásra, ismerje és a gyakorlatban is tudja alkalmazni az alakzatokat, térformákat

A képzés során elsajátított ismeretek alkalmazására más környezetben is

A környezet értékeinek megőrzésére, gyarapítására, a környezettudatos magatartásra

A közösségi szerepvállalásra, önálló feladatvállalásra

A másság elfogadására, a csoport hagyományok kialakításában való aktivitásra

Olyan szokások, tevékenységek kialakítására, amelyek az egészséges életvitelt segítik elő

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgából áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Néptánc

Csoportban 5–10 perc

Egyénenként illetve párban: 2–3 perc

A vizsga tartalma

Koreográfia: a szaktanár által meghatározott egy vagy két tanult koreográfia (koreográfia részlet, folyamat) csoportos bemutatása

Improvizáció: A három táncdialektusból választott, a helyi tantervben szereplő tájegységek tanult táncából a nemének megfelelő szerepben kettő előadása kis csoportban (maximum 3 pár) illetve egyénenként vagy párban. Az egyiket a vizsgázók, a másikat a vizsgáztatók választják – a két tánc ne legyen ugyanabból a dialektusból

A vizsga értékelése

- Csoportban: a koreográfia ismerete, együttműködés a partnerekkel, színpadi jelenlét
- Egyénileg: a tanult táncanyag tudatos alkalmazása az improvizáció során, a táncos mozgás és a zene illeszkedése, a partneri kapcsolat, páros viszony kialakítása

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- Az egyensúlyviszonyok szerepének felismertetése, a tartás–ellentartás jelentőségének tudatosítása
- A forgás technikai megvalósítása a különböző lábföréseken
- Az erdélyi táncokra jellemző partnerkapcsolat kialakítása tánc típusonként
- A tánc tétel funkcióinak megismertetése, a megfelelő táncos magatartás kialakítása
- A tánc stílusok jellemző vonásainak megismertetése, a táncszók tánc közbeni alkalmazása, a táncok stílusos megjelenítésének elősegítése
- Az önálló tánc szerkesztési gyakorlat, az improvizációs készség, az előadói készség, a ritmusérzék, a fizikai erőnlét fejlesztése
- A sajátos egyéni karakter kialakításának ösztönzése, a táncos elemek ritmikai, plasztikai, dinamikai különbségeinek megvalósítása
- A táncok újraalkotási igényének kialakítása a tanuló személyisége, habitusa, tánchoz való viszonyulása szerint
- A zene és tánc összefüggéseinek megfigyeltetése, az összefüggések megfogalmazása, rendszerezése
- Az önálló tanulói tevékenység és egyéni szerepvállalás ösztönzése
- A táncos életmód igényének kialakítása, az életminőség javítása

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika

Tánc technika: magasabb nehézségi fokú, összetett mozdulattípusok kialakítása és fejlesztése, térben való használata

Táncgyakorlat:

- Az alapfokon tanult táncok ismételése, a tánc ismeret bővítése a helyi tanterv alapján
- Az Erdélyi dialektus területéről kiválasztott táncrend, az alapfokon előkészített legényesre és forgós–forgatós párosra építve
- A pontszerkezet, a táncot kísérő kargesztusok és azok funkcióinak megismertetése
- A forgás és forgatás módozatainak megismertetése
- Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő tánc típus anyaga

Koreográfia: az ismert tánc anyagból

Zenei ismeretek: ardeleana–kolomejka típusú dallamok, a periódus szerkezete, zárlatok, félzárlatok, a zene és tánc kapcsolata, a „jajnoták” szerkezete és jellemzői, aszimmetrikus lüktetés

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismételése, bővítése, táncbéli kiáltások, táncszók

Táncfolklorisztika: az Erdélyi dialektus táncai, tánc kultúrája, táncalkalmak, a táncrend, a tánc ház szerepe, az adatközlők megismerése

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás

és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Követelmények

A tanuló ismerje az erdélyi táncok elsajátításához szükséges technikákat

A tanuló legyen képes az erdélyi táncok improvizatív megjelenítésére, újraalkotására, a tanult koreográfiák bemutatására, a zene és tánc összhangjának gyakorlati megvalósítására

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- Az ismeret elmélyítése, bővítése
- A forgástechnika fejlesztése különböző lábförészeken
- A páros forgás és forgatás technika fejlesztése
- A stílusjegyek felismerése, elsajátítása és alkalmazása
- Az önálló táncszerkesztési gyakorlat, improvizációs készség, előadói készség, ritmusérzék, fizikai erőnlét, sajátos egyéni karakter kialakítása
- A táncos elemek dinamikai különbségeinek megvalósítása, a forgás– és ugrókészség fejlesztése
- A táncművek funkcióinak megismertetése, a megfelelő táncos magatartás kialakítása
- A táncrend fogalmának értelmezése az Erdélyi dialektus különböző területein
- A táncszók ismerete és alkalmazása
- A táncok újraalkotási igényének kialakítása a tanuló személyisége, habitusa, tánchoz való viszonyulása szerint
- A zene és tánc összefüggéseinek megfigyeltetése, az összefüggések megfogalmazása, rendszerezése
- Az önálló tanulói tevékenység és egyéni szerepvállalás ösztönzése
- A táncos életmód igényének kialakítása, az életminőség javítása

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika, az alapfok tananyagának megfelelően

Tánctechnika: a magasabb nehézségi fokú, összetett mozdulattípusok előadásmódjának fejlesztése, térben való használata

Táncgyakorlat:

Az Erdélyi dialektus területéről kiválasztott táncrend tananyagának bővítése

A Dunai dialektus területéről kiválasztott táncrend, az alapfokon szerzett ismeretek felhasználásával, rendszerezésével

Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő táncmű anyaga

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: az erdélyi táncok kísérő hangszerei, zenekari felállások, jellegzetes éneklési stílusok, hajnalozó dallamok

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése

Táncfolklorisztika: az erdélyi táncok földrajzi, történelmi háttere, táncalkalmak, tánc hagyományok, szokások

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát

is

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult táncokat, újraalkotásuk módját, az erdélyi táncok elsajátításához szükséges technikákat, a zene és tánc összhangjának gyakorlati megvalósítását

A tanuló legyen képes az erdélyi táncok improvizatív megjelenítésére, a tanult koreográfiák bemutatására, a stílusos előadásmód megvalósítására

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- Az ismeret elmélyítése, bővítése
- A forgástechnika fejlesztése különböző lábfőrészeken
- A páros forgás és forgatástechnika fejlesztése
- A stílusjegyek felismerése, elsajátítása és alkalmazása
- Az önálló táncszerkesztési gyakorlat, improvizációs készség, előadói készség, ritmusérzék, fizikai erőnlét, a sajátos egyéni karakter kialakítása
- A táncos elemek dinamikai különbségeinek megvalósítása, a forgás– és ugrókészség fejlesztése
- A táncművek funkcióinak, megismertetése, a megfelelő táncos magatartás kialakítása
- A táncrend fogalmának értelmezése az Erdélyi dialektus különböző területein
- A táncok, stílusok jellemző vonásainak ismerete, a táncszók ismerete és alkalmazása
- A táncok újraalkotási igényének kialakítása a tanuló személyisége, habitusa, tánchoz való viszonyulása szerint
- A zene és tánc összefüggéseinek megfigyeltetése, az összefüggések megfogalmazása, rendszerezése
- Az önálló tanulói tevékenység és egyéni szerepvállalás ösztönzése
- A táncos életmód igényének kialakítása, az életminőség javítása

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika, az alapfok tananyagának megfelelően

Tánctechnika: a magasabb nehézségi fokú, összetett mozdulattípusok előadásmódjának fejlesztése, térben való használata

Táncgyakorlat:

- Az Erdélyi táncdialektus tananyagának bővítése
- A Tiszai táncdialektus területéről kiválasztott táncrend az alapfokon szerzett ismeretek felhasználásával, rendszerezésével
- Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő táncmű anyaga

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: erdélyi jellegzetes hangszerek, hangszer együttesek (hegedű, ütőgardon, koboz), az aszimmetrikus lüktetésű táncok kíséretmódja

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése

Táncfolklorisztika: az erdélyi táncok földrajzi, történelmi háttére, táncalkalmak, táncgyományok, szokások

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek táncgyományát is

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult táncokat, újraalkotásuk módját, az erdélyi táncok elsajátításához szükséges technikákat, a zene és tánc összhangjának gyakorlati megvalósítását

A tanuló legyen képes az erdélyi táncok improvizatív megjelenítésére, a tanult koreográfiák bemutatására, a stílusos előadásmód megvalósítására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A test alkalmassá tétele a tananyag szerinti táncos mozgásra
- A tanult táncanyag elmélyítése, bővítése, az egyes táncművelek funkciójának megismertetése
- Az összefoglaló és rendszerező, elemző gondolkodás valamint a fogalmi gondolkodás ösztönzése és fejlesztése, az összefüggések feltárása az alapfokú és a továbbképző évfolyamok ismeretanyagán keresztül
- Az improvizációs készség, az előadói készség, a ritmusérzék, a mozgáskoordináció, a mozgásemlékezet, a fizikai állóképesség, a stílusérzék, a dinamikai készség, a partnerkapcsolat fejlesztése
- Az egyéni táncstílus kialakítása, a táncok újraalkotása
- Az eredeti filmekről történő tánctanulás szabályainak megismertetése, gyakorlati alkalmazása
- A vizsgahelyzetre való felkészítés
- Az önálló ismeretszerzés ösztönzése
- A táncos életmód igényének kialakítása, az életminőség javítása

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika, az alapfok tananyagának megfelelően

Tánctechnika: a magasabb nehézségi fokú, összetett mozdulattípusok előadásmódjának fejlesztése, térben való használata

Táncgyakorlat: az ismert táncrendek tananyagának bővítése, összegzése, rendszerezése

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: a zenei ismeretek összefoglalása, rendszerezése

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése

Táncfolklorisztika: a Kárpát-medence táncai, tánc kultúrája

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

Az ugrások, közös táncok, körtáncok, karikázók, páros táncok, férfítáncok táncanyagát a helyi tantervben meghatározott tájegységek szerint

A táncdialektusok és tájegységek, tánc típusok és táncrendek fogalmát és összefüggéseit

A stílusjegyek, a színpadi törvényszerűségek, a ritmikai, plasztikai, dinamikai szabályszerűségek alkalmazását a gyakorlatban

A tanult koreográfiákat

A tanuló legyen képes

A testtudat fenntartására, a táncok improvizatív bemutatására, a kollektív és az individuális táncok tudatos megformálására, a táncalkalmaknak és a nemzeti identitásnak megfelelő

magatartásmód tudatos megjelenítésére, a táncok egyéni, stílusos megjelenítésére, a táncos partnerkapcsolat megvalósítására a tájegységnek, tánc típusnak megfelelően

A szakmai nyelvezet alkalmazására, a képzés során elsajátított szókincs tudatos alkalmazására a mindennapi életben, a kommunikációra, véleménynyilvánításra, az érdeklődés, a szakmai ismeretszerzés fenntartására, az intelligens tudás megszerzésére

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Néptánc, 8–10 perc

A vizsga tartalma

- A helyi tantervben meghatározott tájegységek táncrendjeiből a szaktanár állít össze tételsort
- A tételsor legalább négy táncrendet tartalmaz, melyből a vizsgázó a nemének megfelelő szerepben improvizál
- Először a kihúzott tétel szerint, majd a vizsgázó által szabadon meghatározott táncrend szerint kell a táncokat bemutatni
- A tájegység táncrendjén kívül ismerniük kell még a tánc típusok nevét, a kísérő zenekari felállást, a jellegzetes viseleteket

A vizsga értékelése

- a táncrend ismerete, stílusos előadása,
- a tánc szerkezetének ismerete az improvizáció során,
- a tánc ritmikai, dinamikai, plasztikai megformálása,
- a táncos mozgás és a zene illeszkedése,
- a táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai ismeretek

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

1 db tábla vagy flipchart

1 db történelmi Magyarország térkép vagy néprajzi térkép

Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal

Videó vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok

Néprajzi kézikönyvek, lexikonok, videó és/vagy DVD filmek

A tanulólétszámnak megfelelő, a tanulmányi versenyekhez és tanévzáró bemutatókhoz szükséges megfelelő népviseletek, lábbelik

6.6 FOLKLÓRISMERET

A konkrét népszokások megismertetésén keresztül a tanulók előtt fel kell tárni a néphagyomány ünnepi rítusainak formai és tartalmi összetevőit, megjelenését. Világítson rá a hagyomány folyamatosan változó természetére, egykori történeti rétegeire, eredetére. Tegye élményszerűvé a jeles napok és ünnepi szokások megismerését. Aktualizálja az emberi élet fordulóihoz fűződő hagyományokat, szokásokat. A gyermekjátékok és táncok táji és történeti megismertetésével a gyakorlati képzésben elsajátított ismeretek rendszerezéséhez nyújtson segítséget.

Alapfokú évfolyamok

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A játék– és táncalkalmak szerepének megismertetése a faluközösség és az egyén életén keresztül, a kommunikációs képesség, verbális kommunikáció, szocializációs készség, közösségérzet, a tér– és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásaira való figyelemfelkeltés

Tananyag

A gyermekkorhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek, jeles napok és ünnepi szokások megismertetése

Gyerekszületés, gyermekkor

- Jósló praktikák a gyermek születése előtt
- Komatál hagyománya
- Keresztelő
- A gyermek befogadása, helye a családban és a falu társadalmában
- Az anya avatása
- Munkára nevelés, gyermekmunka

A gyermekek játékalldmai és táncalkalldmai

- A munkavégzéshez kötődő játékalldmak /libalegeltetés, kalákamunkák/
- A játszó helyszíne, időpontja, a falu társadalmi életében betöltött szerepe
- A tánc tanulása
- Gyermeklakodalmas (a felnőttek világának – szokások, táncok, zenei kultúra – tanulása)
- A gyerekek táncalkalldmai (kukoricabál, pulyabál, aprók tánca, serketánc)

Az évkör ünnepei gyermekszemmel

- Szent Miklós napja
- Jézus születésének története
- Óévbúcsúztató és évkezdő szokások
- Szent Balázs napja, Balázsjárás
- Szent Gergely napja, Gergelyjárás
- Húsvét vasárnapjának és hétfőjének szokásai
- Pünkösdi királynéjárás

Követelldmények

A tanuló ismerje az év során tanult jeles napok elhelyezkedését a naptárban, a gyermekkor jeles eseményeit, játék– és táncalkalldmait

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A kommunikációs képesség, a verbális kommunikáció, a szocializációs készség, a közösségérzet és a tér– és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásaira való figyelemfelkeltés

Tananyag

A tanuló előző évben megszerzett ismereteinek elmélyítése, bővítése

A legényélethez, leányélethez, párválasztáshoz, lakodalomhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek, rituális cselekmények, jeles napok és ünnepi szokások megismertetése

A táncalkalmak jelentőségének megismertetése a párválasztás során

Legényélet, leányélet, párválasztás, lakodalom

- Munkavégzés a serdülő korban
- Legényavatás, leányavatás
- Udvarlási szokások, szerelmi élet, és azok szinterei
- Leánynéző, háztűznéző, hozomány
- Leánykérés, eljegyzés, jegyajándék
- Lakodalmi előkészületek
- Lakodalmi tisztségviselők, feladatok
- Lakodalmi szokások, rítusok

Legények és lányok játék– és táncalkalmi

- A fonó helyszíne, szerepe a párválasztásban, társas kapcsolatokban
- Fonójátékok, tánc a fonóban (hangszerek, tánckíséret)
- Böjti időszak (tavaszköszöntő játékok és a böjti karikázó)
- Bálok időpontja, helyszíne, bálrendezés

Lányok és legények szerepe a kalendáris szokásokban

- Luca kettős alakja
- Betlehemezés
- Farsangi szokások
- A nagyhét eseményei
- A húsvéti tojás jelentése és díszítésének különböző technikái
- Pünkösdi királyválasztás
- Májusfaállítás
- Nyári napforduló szerepe, Szent Iván napi szokások

Követelmények

A tanuló ismerje az év során tanult jeles napok elhelyezkedését a naptárban, a leányélet, legényélet jeles eseményeit, táncalkalmait, a párválasztás szokásait, a lakodalom menetének, szereplőit

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A táncalkalmak szerepének változásai és a változások okainak feltárása
- A kommunikációs képesség, a verbális kommunikáció, a szocializációs készség, a közösségérzet valamint a tér– és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásaira való figyelemfelkeltés

Tananyag

A tanuló előző évben megszerzett ismereteinek elmélyítése, bővítése

A rituális cselekmények szerepe, a felnőtt– és öregkorhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek, a

jeles napok és ünnepi szokások megismertetése

Felnőttek, idősek és az elbúcsúztatás szokásai

- Paraszti munka, munkaszervezés
- Az idősek társadalmi szerepe a paraszti társadalomban
- Mindenszentek napja
- Halottak napja, megemlékezés a halottakról

A házasok táncalkalmai

- Táncalkalmak a családi eseményeken (keresztelő, lakodalom)
- Táncalkalmak a farsangban (házasok bálja, batyusbál)
- Asszonyok mulatságai (asszonyfarsang, lakodalmi kontyoló)
- Férfiak mulatságai (pincézés, tejbemérés)

Felnőttek az évkör ünnepein

- Disznótorok ideje (alakoskodás, adománykérés)
- A regölés (időpontja, jelmezek, hangszerek, szereplők)
- Szent György napja
- Virágvasárnap
- A húsvéti ételek jelképrendszere
- Fehérvasárnap
- Aratás és a hozzá kapcsolódó szokások
- Szent István napja, új kenyér ünnepe
- Szüret, szüreti felvonulások, alakoskodás
- Szent Mihály napja
- Dömötör napja, Vendel napja

Követelmények

A tanuló ismerje az év során tanult jeles napok elhelyezkedését a naptárban, a felnőtt- és időskor jeles eseményeit, szokásait, a különböző életkorokhoz kapcsolódó táncalkalmakat, azok szerepét

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az elméleti tananyag és az eddig tanult táncanyagok közötti összefüggések megfogalmazása
- A tananyagban meghatározott régi- és új stílusú táncrétegek jellemzőinek, a táncdialektusok elhelyezkedésének, földrajzi meghatározásának megismertetése
- A kommunikációs képesség, a verbális kommunikáció, a szocializációs készség, a közösségérzet valamint a tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásaira való figyelemfelkeltés

Tananyag

Táncfolklorisztika

A régi táncréteg jellemzői

Körtáncok

- Középkori táncagyomány, lánc- és körtáncok

– Énekes női körtáncok helye és szerepe a tánc kultúrában

Eszközös pásztortáncok

- Kanásztánc, pásztortánc
- Pásztorbotoló, cigánybotoló

Ugrós–legényes tánc típus

- Ugrós táncok (szóló, csoportos és páros formák, helyi sajátosságok)
- Erdélyi legényes táncok

Küzdő karakterű páros táncok

Forgós–forgató páros táncok

- Reneszánsz tánc hagyomány, forgós–forgató páros táncok
- Lassú tempójú páros táncok
- Mérsékelt és gyors tempójú páros táncok
- Az új táncréteg jellemzői
- A reformkor tánc kultúrája, a verbunk és csárdás kialakulása

Verbunk

- A szóló verbunk
- Szabályozott szerkezetű verbunkok

Csárdás

- A csárdás tagolódása (lassú és friss, valamint csendes, csárdás, ugrós)
- Körcsárdás, hármassárdás

A dialektusok meghatározása, elhelyezkedése, jellemzői

- Dunai dialektus
- Tiszai dialektus
- Erdélyi dialektus

A tanult táncanyagok elhelyezése a nagy dialektusterületekben

Követelmények

A tanuló ismerje a régi és az új táncrétegbe tartozó tánc típusokat, a főbb jellemzőiket, a tanulmányok során megtanult táncok földrajzi elhelyezkedését, dialektusait

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

A folklór, mint történeti hagyomány sajátosságait, az egyes jeles napok időpontját, a jeles napok vallási, hiedelmi funkcióját, magyarázó történetét

A hagyományos paraszti élet jellegzetes fordulópontjait, a magyar paraszti világkép legfőbb elemeit, eredetüket, s a hozzájuk fűződő mondákat, a parasztság hiedelemvilága főbb szereplőit, funkcióit

A tanuló legyen képes

A rítuscselekmények szövegeinek és tartalmának értelmezésére és használatára, a

szakkifejezések, a megszerzett ismeretek alkalmazására, a tér–idő összefüggéseinek felismerésére

A paraszti társadalom erkölcsi és viselkedési normáinak megítélésére, értékeinek elfogadására

Az önálló ismeretszerzésre, az elméleti ismeretek alkalmazására a mindennapi életben

A magyar folklórhagyományokat a nemzettudat részeként értelmezni

Az azonosságok és különbözőségek felismerésére a hazai és egyetemes folklórban

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga írásbeli vagy szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Folklórismeret

Írásbeli: 30 perc

Szóbeli: 5 perc

A vizsga tartalma

– A vizsga anyaga a helyi tanterv alapján a szaktanár által összeállított folklórismereti témakörökből áll

– Az írásbeli vizsga feladatlapja különböző típusú, a tanultak felidézését, alkalmazását, értelmezését, valamint problémamegoldást, néhány mondatos értelmező választ igénylő feladatokat tartalmaz

– A szóbeli vizsgán a tanulók egy tétel kihúzása után önállóan számolnak be tudásukról

Témakörök

Jeles napok

Munkavégző ünnepek

Az emberélet fordulói

Táncdialektusok

A régi és új táncréteg tánc típusai

A vizsga értékelése

Írásbeli vizsga

– A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák

– Az osztályzatra a pontok alapján a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

Szóbeli vizsga

– A tanuló feleletének tartalmi és formai szempontok alapján történő értékelése

– Az osztályzatra a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

1 db tábla vagy flipchart

1 db történelmi Magyarország térkép vagy néprajzi térkép

Videó vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok

Néprajzi kézikönyvek, lexikonok

Néprajzi videó és/vagy DVD filmek

6.7 TÁNC TÖRTÉNET

A tantárgy járuljon hozzá saját tánc kultúránk történetének megismeréséhez, a magyarságtudat erősítéséhez, a tanulók kommunikációs készségeinek fejlődéséhez, a más népek kultúrája iránti érdeklődés felkeltéséhez, a tantárgyhoz tartozó terminológiák használatához, igényes képi és hanganyag megismeréséhez, a táncművészet iránti érdeklődéshez, az arra fogékony közízlés fejlesztéséhez

Továbbképző évfolyamok

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az egyetemes tánc történet kronológiai rendjén keresztül a történelmi összefüggések felismertetése.
- A tánc történet szempontjából kiemelkedő események, alkotók megismertetése és meghatározó műveik elemzése során a komplex látásmód kialakítása és fejlesztése.
- Stílusérzék, logikus gondolkodás valamint a tánc műfajok iránti érzékenység fejlesztése
- Más népek tánc hagyományainak megismerésére, több tánc műfaj befogadására, a kulturált szórakozás elsajátítására valamint a saját tapasztalatainak gyarapítására ösztönözze a tanulót

Tananyag

Tánc történeti alapfogalmak: köznapi és művészi mozgás, közhasznú és művészi tánc

Az őskor táncélete: vallási szertartások, rítusok, ábrázoló táncok

A reneszánsz embereszménye, a magyarországi reneszánsz, Mátyás király udvartartásának tánc kultúrája

A barokk kialakulás és hatása Európa művészetére, XIV. Lajos, a barokk mesterei

A cselekményes balett kialakulása, Noverre munkássága

A balett megjelenése Magyarországon – „Eszterházy esték”

A romantika hatása Európa táncéletére

A reformkori magyar „színpadi” táncművészet, paraszti táncok – Környék

A legjelentősebb szaklapok, kiadványok, szakkönyvek, a táncos helyszínek és események megismertetése a tanulókkal

Követelmények

A tanuló ismerje az egyetemes tánc történet során a művészeti ág fejlődésében jelentős szerepet betöltött eseményeket, helyszíneket, műveket

A tanuló legyen képes néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, illetve önálló gondolatok megfogalmazására egy tánc koreográfia kapcsán

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A XX. századi táncművészet jelentősebb állomásainak, a műfajok közti átjárhatóság lehetőségeinek felismertetése
- A tánc ház-mozgalom kialakulásának és napjainkban betöltött szerepének felismertetése
- Az egyéni látásmód, stílusérzék, logikus gondolkodás valamint a tánc műfajok iránti érzékenység nyitottság, befogadó készség fejlesztése
- A kulturált szórakozás igényének kialakítása, a saját tapasztalatszerzés ösztönzése.

Tananyag

Tánc történeti alapfogalmak: a konkrét és elvont jelleg a művészetben, a művészi mozgás fajtáinak esztétikája

A színpadi néptánc kialakulása: Gyöngyösbokréta, Csupajáték

Művészegyüttesek Magyarországon: Néphadsereg Központi Művészegyüttese – Honvéd Táncszínház (Szabó Iván), Állami Népi Együttes (Rábai Miklós), SZOT – Budapest Táncgyűttes (Molnár István), BM Duna Művészegyüttes (Náfrádi László)

A tánc ház-mozgalom kialakulása, hatása a mai táncművészetre

A koreográfusnemzedékek jelentősebb alkotói és kiemelkedő műveik a színpadi táncművészetben

A művész– és a jelentősebb amatőr együttesek napjaink magyar táncművészetében

A táncos szakma jelentősebb szervezetei, oktatási intézményei, országos rendezvényei

A legjelentősebb szaklapok, kiadványok, szakkönyvek megismertetése a tanulókkal, melyek nyújtsanak segítséget az év végi vizsgára való felkészüléshez

Követelmények

A tanuló ismerje a XX. századi magyar táncművészet jeles képviselőit, meghatározó műveiket, a színpadi néptáncművészet fontos fordulópontjait, a tánc ház-mozgalom legfontosabb eseményeit, az országos rendezvényeket, egyesületeket, szakmai szervezeteket, oktatási intézményeket

A tanuló legyen képes néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, gondolatainak megfogalmazására egy táncmű, koreográfia kapcsán, a tánc történet fordulópontjainak megnevezésére, a tánc műfajainak elkülönítésére, a terminológia helyes használatára

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

Az egyetemes tánc történet során a művészeti ág fejlődésében jelentős szerepet betöltött eseményeket, helyszíneket, műveket, a magyar táncművészet jeles képviselőit, meghatározó műveiket, a színpadi néptáncművészet fontos fordulópontjait, a tánc ház-mozgalom legfontosabb eseményeit, az országos rendezvényeket, egyesületeket, szakmai szervezeteket, oktatási intézményeket

A tanuló legyen képes:

Néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, gondolatainak megfogalmazására egy táncmű, koreográfia kapcsán, a tánc történet fordulópontjainak megnevezésére, a tánc műfajainak elkülönítésére, a terminológia helyes használatára

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga írásbeli vagy szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Tánc történet

Írásbeli: 30 perc

Szóbeli: 5–10 perc

A vizsga tartalma

A vizsga anyaga a helyi tanterv alapján a szaktanár által összeállított tánc történet témaköréből áll

Az írásbeli vizsga feladatlapja különböző tartalmú, a tanultak felidézését, alkalmazását, értelmezését valamint a problémamegoldást ill. értelmező választ igénylő feladatokat tartalmazza

– A szóbeli vizsgán a tanulók egy tétel kihúzása után önállóan számolnak be tudásukról

Választható témakörök:

Az őskor táncművészete

A középkor jellemző táncformái

A reneszánsz és barokk kor táncélete

A romantika

A reformkor táncélete

A XX. század táncélete

Gyöngyösbokréta mozgalom

Amatőr és hivatásos együttesek Magyarországon

Hazánk jeles alkotói és műveik

A táncos szakma jelentősebb szervezetei, oktatási intézményei, országos rendezvényei

A vizsga értékelése

Írásbeli vizsga

– A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák

– Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

Szóbeli vizsga

– A tananyag tartalom elsajátításának mértéke

– Az összefüggések ismerete

– A szakmai kommunikáció fejlettsége

Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

1 db tábla vagy flipchart

Videó vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok

Tánc történeti kézikönyvek, lexikonok

Tánc történeti videó és/vagy DVD filmek

6.8 NÉPZENEI ALAPISMERETEK

A népzenei alapismeretek az alapfokú és továbbképző évfolyamokon választható tantárgy. Tanításának célja, hogy a néptánc tantárgyon belül elsajátított zenei ismeretek kibővítésével járuljon hozzá a tanulók népzenei neveléséhez. Mutasson rá a tánc a zene az ének egységére, összefüggéseire. Világítson rá a hangszeres népzene és a tánc összefüggéseire, nyújtson élményszerű ismereteket a jellegzetes népi hangszerekről, hangszer-együttesekről, zenekarokról. Segítse elő a komplex látásmód kialakulását, az elemző gondolkodást, az összefüggések felismerését. Nyújtson bővebb ismereteket a vokális népzene jellemzőiről, segítse elő a népi éneklési technika elsajátítását. A közösségi éneklés élménye és hangulata erősítse az összetartozás érzését. A tantárgy tanítása során a gyakorlati megközelítés, az

élményszerzés dominál, amelynek eszközei a hangszerek bemutatása, zenehallgatás, zenefelismerés, bemutatás.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az énekhang technikai adottságainak a légzés, a vokális hangzók, hangterjedelem fejlesztése
- A zenei képességek a hallás, intonálás, ritmusérzék, az egyszerű, érthető és kifejező szövegmondás képességének, a népdalok memorizálási képességének fejlesztése.
- Az ének és tánc egységének felismertetése, a tánc közbeni éneklés követelményeinek megismertetése
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő népdalokon keresztül a 2/4-es löktetésrend hangsúlyainak érzékeltetése, felismertetése
- Az éneklés közösségi élményének, örömeinek felfedezése, megélése

Tananyag

Negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok

A 2/4-es zenei löktetés

D–r–m dallammagú népi játék dallamok, népdalok

Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok

A választott dallamok csoportos megszólaltatása

Népi hangszerek: idiofon hangszerek

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, a tanult hangszer jellemzőit

A tanuló legyen képes a népdalok csoportos bemutatására, a kezdőhanghoz történő igazodásra, a ritmusértékek, ritmusképletek gyakorlati alkalmazására

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az énekhang technikai adottságainak a légzés, a vokális hangzók, hangterjedelem fejlesztése
- A népi éneklési technika kialakítása
- A zenei képességek a hallás, intonálás, ritmusérzék, az egyszerű, érthető és kifejező szövegmondás képességének, a népdalok memorizálási képességének fejlesztése.
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő népdalokon keresztül a 2/4-es löktetésrend hangsúlyainak érzékeltetése ének és tánc közben egyaránt
- A tánc közbeni éneklés kritériumainak, a dallamívek megformálási szabályainak megismertetése, megvalósítása a gyakorlat során. A karikázó dalok éneklésének fejlesztése, bővítése
- Az előéneklés szabályainak, az előénekeshez történő igazodás technikájának elsajátítása, fejlesztése
- A közösségi éneklés élményének, örömeinek felfedezése, nagyobb és kisebb létszámú csoportokban egyaránt

Tananyag

A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok

A 2/4-es zenei lüktetés

A dudaritmus

A kanásztánc ritmus

5–6 hangterjedelmű dallamok

Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok

A választott dallamok csoportos, kiscsoportos megszólaltatása

Az előénekes feladata és funkciói, a bekapcsolódás módja

Népi hangszerek: duda

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, a tanult hangszer jellemzőit

A tanuló legyen képes a népdalok csoportos, kiscsoportos bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, a tanult dal előéneklésére, az előénekeshez történő bekapcsolódásra

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az előadásmód jellemző vonásainak, megismertetése, a fokozatos tempónövelés, tempóváltás technikájának megvalósítása

– A hangterjedelem növelése, a magabiztos dalkezdés megvalósítása

– Az intonációs készség és a zenei hallás, hangszín fejlesztése

– A hangképzési technika és a megfelelő légzéstechnika elsajátítása

– A népi éneklési technika fejlesztése

– Az énekelt népzenei karakterek megformálásához szükséges forma, dallam és tempóérzék fejlesztése

– Az egyéni feladatvállalás, a szóló, duó, kiscsoportos éneklés ösztönzése

Tananyag

A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok

A nyújtott és éles ritmus

A 4/4-es zenei lüktetés

A hangterjedelem növelés oktáv terjedelemig

A lassú, közepes és gyors tempó dallampéldákon keresztül

Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok

A folklórismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok

A választott dallamok csoportos, kiscsoportos, egyéni megszólaltatása

Népi hangszerek: tekerő, klarinét

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, a tanult hangszerek jellemzőit

A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen belüli éneklésre, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz történő igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az előadásmód jellemző vonásainak megismertetése, a fokozatos tempónövelés, tempóváltás

szabályainak tudatosítása

- A magabiztos dalkezdés elsajátítása
- Az énekelt népzenei karakterek megformálásához szükséges forma, dallam és tempóérzék fejlesztése
- A népi éneklési technika fejlesztése.
- Az intonációs készség, zenei hallás, hangképzési technika és a megfelelő hangszín kialakítása, a hangterjedelem növelése
- Az egyéni feladatvállalás, a szóló, duó, kiscsoportos éneklés ösztönzése

Tananyag

A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok

A nyújtott és éles ritmus

A 4/4-es lüktetés

A hangterjedelem növelése oktávon túlra

A lassú, közepes és gyors tempó dallampéldákon keresztül

A giusto előadásmód

Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok

A folklórismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok

Népi hangszerek: hegedű, brácsa, bőgő

A dallamhangszerek, kísérő hangszerek, játékmód

Az esztam és dúvó kíséret

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, a giusto előadásmód jellemzőit, a hangszereket, kíséretmódokat

A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen túl énekelni, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A zenei egységek érzékelésének elősegítése, zenei zárlatok és félzárlatok felismertetése
- A giusto és a parlando, rubato előadásmód jellegzetes vonásainak megismerése és alkalmazása
- A kíséretmódok és a tánc összefüggéseinek vizsgálata
- A fokozatos tempónövelés, tempóváltás tudatos alkalmazása
- A népdalcsozor szerkesztési elveinek megismertetése
- A magabiztos dalkezdés elsajátítása
- Az intonációs készség, zenei hallás, hangképzési technika, megfelelő légzéstechnika kialakítása, a hangterjedelem és az éneklési kedv növelése
- Az egyéni feladatvállalás, a szóló éneklés ösztönzése

Tananyag

A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok

A periódus, zárlat, félzárlat

A hangterjedelem növelése oktávon túlra

Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok

A folklórismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok

Népi hangszerek: cimbalom, citera, tambura

A zene és tánc összefüggései tájegységek és tánc típusok szerint

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét, dallamát, az alapvető ritmusértékeket, képleteket, a periódus fogalmát, a giusto előadásmódot, a hangszereket, kíséretmódokat

A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen felül énekelni, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra, a kíséretmódok felismerésére, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus hallás utáni felismerésére és azonosítására

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A vokális népzene dialektusterületeinek, az éneklési technikák stílusjegyeinek megismertetése
- A dallam díszítéstechnika fejlesztése
- Az ismeretek szintetizálásának elősegítése
- A hangszeres népzene és a tánc típusok összefüggéseinek feltárása
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, a légzéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A vizsgahelyzetre való felkészítés

Tananyag

A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok

A szinkópa

Az aszimmetrikus zenei lüktetés

Az 5/8-os lüktetésrend

A periódus, a pontszerkezet

A parlando, rubato és a giusto előadásmód

Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok

A folklór ismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok

A hangszerek, hangszer-együttesek, zenekari felállások tájegységek szerint

A zene és tánc összefüggései tájegységek és tánc típusok szerint

Zenefelismerés

Követelmények

A tanuló ismerje az emberi hang sajátosságait a tanult népdalok szövegét, dallamát, az alapvető ritmusértékeket, képleteket, a periódust, a különböző előadásmódokat, a hangszereket, a kíséretmódokat

A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen felül énekelni, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra, a kíséretmódok felismerésére, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus hallás utáni felismerésére, azonosítására. Az eddig tanult ismeretek összegzésére, a tananyag összefüggéseinek felismerésére.

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A zenei stílusok táji tagolódásának felismertetése
- A zenei dialektusok előadásmódjának, stílusjegyeinek felismertetése
- A kíséretmód és a tánc összefüggéseinek megismertetése, tudatosítása
- Az aszimmetrikus zenei löktetés felismerése, jellemzőinek azonosítása
- A táncszók funkciójának, használatának, szövegeinek (az adott tájegység szerinti) megismertetése. A népzenei kiadványok népszerűsítése
- A stílusismeret, az éneklési készség, a díszítéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A különböző népzenei dialektusok felismerési képességének, a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségek fejlesztése

Tananyag

A „jaj–nóták” jellemzői

Az aszimmetrikus löktetés

Az erdélyi éneklési stílus és díszítéstechnika

Táncszók, csujogatások

Az periódus és a tánc összefüggései

A sánta düvő kíséret

Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok

Az erdélyi zenekari felállások, ismert adatközlők

Követelmények

A tanult népdalok szöveg és dallamismerete, csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatása, díszítése, a táncszók ismerete, gyakorlati alkalmazása

A tanuló legyen képes a „jaj–nóták” felismerésére, éneklésre, a jellegzetes erdélyi hangszerek, a táncdallamok és tánc típus és kíséret módok felismerésére

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A zenei stílusok táji tagolódásának felismertetése
- A zenei dialektusok előadásmódjának, stílusjegyeinek felismertetése
- A kíséretmód és a tánc összefüggéseinek megismertetése, tudatosítása
- A tánc közbeni éneklés és csujogatás készségszintű ismeretének kialakítása
- A szólóéneklés közönség előtti megvalósítása
- A táncszók funkciójának, használatának, szövegeinek (az adott tájegység szerinti) megismertetése
- A táji dialektusokra jellemző hangszín technikájának elsajátítása
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A különböző népzenei dialektusok felismerési képességének, a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségek fejlesztése

Tananyag

A szinkópás ritmusok az erdélyi népzeneben

Az erdélyi éneklési stílus és díszítéstechnika

Táncszók, csujogatások tájegységnek megfelelően

Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok

Az erdélyi zenekari felállások, ismert adatközlők (tájegységnek megfelelően)

A siratók és keservek jellemzői

Táji dialektusokra jellemző hangszertársulások

Alapvető népzenei kiadványok hangzó anyagok ismerte

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét, dallamát, a díszítéseket, a táncszókat, azok gyakorlati alkalmazását

A tanuló legyen képes az önálló, közönség előtti éneklésre, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus felismerésére

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A tánc közbeni énekléstechnikájának fejlesztése

– Egyéni előadói képességek fejlesztése

– A zenei stílusok táji tagolódásának felismertetése

– A zenei dialektusok előadásmódjának, stílusjegyeinek felismertetése

– A kíséretmód és a tánc összefüggéseinek megismertetése, tudatosítása

– A táji dialektusokra jellemző hangszín technikájának elsajátítása

– A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, a légzéstechnika, az előadásmód fejlesztése

– A különböző népzenei dialektusok felismerési képességének, a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségek fejlesztése

Tananyag

A szinkópás ritmusok az erdélyi népzeneben

Táncszók, csujogatások tájegységnek megfelelően

Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok

Az erdélyi zenekari felállások, ismert adatközlők (tájegységnek megfelelően)

Jellegzetes hangszerek: moldvai furulya, dob, koboz, doromb, hangszer–együttesek: hegedű, koboz, dob

Alapvető népzenei kiadványok hangzó anyagok ismerte

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét, dallamát, díszítését, a táncszókat, azok gyakorlati alkalmazását

A tanuló legyen képes az önálló, közönség előtti éneklésre, a zenekísérettel együtt énekelni, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus felismerésére és azonosítására, a csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatásra

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A vokális és instrumentális népzene dialektusterületeinek, az éneklési technikák stílusjegyeinek, a díszítési módoknak, a hangszeres népzene jellemzőinek képességfejlesztése

– A hangszeres népzene és a tánc típusok összefüggéseinek felismertetése

– A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, az előadásmód fejlesztése

Tananyag

A vokális és instrumentális népzene jellemzőinek összefoglalása, rendszerezése

A tanult népdalok ismétlése, gyakorlása

A tanult éneklési technikák gyakorlása

Hangszerfelismerés

Tánczene felismerés (tájegység, típus)

Az adatközlők életútja

Neves gyűjtők: Kodály Zoltán, Bartók Béla, Lajtha László, Kallós Zoltán

Követelmények

A tanuló ismerje a néptánc tantárgyon belül választott és a helyi tantervben meghatározott táncokhoz kötődő népdalokat, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, az adott tájegység jellemző hangszereit, hangszer-együtteseit, zenekari felállításait, a periódus fogalmát, jellemzőit és összefüggéseit a táncokkal, a „jaj-nóta”, sirató és keserves fogalmát, ismert adatközlők, gyűjtők életútját

A tanuló legyen képes a tanult népdalok memoriter éneklésére önállóan, a tanult díszítési technikák alkalmazására, alkalmazkodni a csoport hangszínéhez, hangmagasságához, a tanult hangszerek, kíséretmódok felismerésére

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

1 db tábla, vagy flipchart

1 db történelmi Magyarország térkép vagy néprajzi térkép

Videó vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok

Népzenei kézikönyvek, lexikonok, kották

Népzenei hangfelvételek, videó és/vagy DVD filmek

6.9 TÁNCJELÍRÁS –OLVASÁS

A képzés járuljon hozzá a mozdulatok tudatos időbeli, (ritmikai) térbeli, (plasztikai) erőfokbeli (dinamikai) elemzéséhez, a testtudat, a mozgáskoordináció kialakításához, a magyar néptánc táncjelírással közölt folyamatainak megismeréséhez, egyszerű motívumok, motívumsorok lejegyzéséhez.

Továbbképző évfolyamok

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A mozdulatelemzés három alaptényezője (plasztika, ritmika, dinamika), összefüggéseinek feltárása

– A mozdulattípusok három leggyakoribb fajtája (lépés, ugrás, gesztusok) valamint a helyzettípusok fogalmának értelmezése

– A mozdulatok elemzésének módjának, a táncjelírás alapfogalmainak (vonalszám, irányok) rögzítése, a tanult mozdulat- és helyzettípusok jelölési rendszerének megismertetése

– A mozdulatanalizáló képesség, a mozgáskoordináció, a tér-, ritmus és dinamikai érzék, a testtudat fejlesztése

Tananyag

A tánc tagolódása: fázis, motívum, motívumfűzés

A mozdulatelemzés három alaptényezője (plasztika, ritmika, dinamika) és azok összefüggései

A táncjelírás alapfogalmai (vonrendszer, irányok) és alkalmazásuk

A mozdulat típusai (lépés, súlyt hordó láb mozgása, gesztus, ugrás) és jelölése

A helyzet típusai (testpozíció–állás, súlytalan testrészek mozdulatlansága, szünet a testben, térben, helyen) és jelölésük

A táncjelírásban használt kiegészítő jelek (távolság csökkentés, növelés, földhöz közeli lábmozdulatok, kis térdhajlítás, feszítés, a lábfej részei, dinamikai jelek, pozíciójelek, forgatás jele) és alkalmazásuk

Követelmények

A tanuló ismerje a mozdulatelemzés alaptényezőit, a tanult mozdulat és helyzettypusokat, a táncjelírás vonrendszerét és jeleit

A tanuló legyen képes a frontirányok felismerésére és helyes használatára, a gesztusirányok egzakt módon való meghatározására, a motívumok ritmusának pontos eltapsolására, a motívumokban szereplő mozdulattypusok felismerésére, az egyszerű motívumok, folyamatok pontos leolvasására és előadására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A további mozdulattypusok: forgások, forgatások, keringés fogalmának, jelrendszerének értelmezése

– A mozdulatelemzéshez szükséges kiegészítő fogalmak: páros viszony, fogások, táncos–eszköz viszonyának rögzítése

– A mozdulatelemzésnél tanultak lejegyzése táncjelírással

– A mozdulatanalizáló és szintetizáló képesség, a mozgáskoordináció, a tér, ritmus és dinamikai érzék, a testtudat fejlesztése

Tananyag

A mozdulat további típusai (forgás, forgatás, keringés) jelölése és olvasása

Kiegészítő fogalmak (páros viszony, fogások, táncos–eszköz viszonya) jelölése és olvasása

Táncjelírásnál használt kiegészítő jelek (testrészek, ízületek) jelölése és olvasása

Követelmények

A tanuló ismerje a helyzet– és mozdulattypusokat és azok jelölését a vonrendszerben

A tanuló legyen képes a különböző tánc típusok motívumainak helyes leolvasására, stílusos előadására, a csapásoló és eszközös motívumok pontos interpretálására, egy motívumsor leolvasására, folyamatos előadására

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

1 db tábla, vagy flipchart

Videó vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok

Kézikönyvek, lexikonok

7.10 A néptánc tagozat vizsgaszabálya főtárgyból.

Félévi értékelés a növendék első féléves teljesítménye alapján. Félévkor bemutató nyílt óra a szülőknek, pedagógusoknak az addig tanult ismeretanyag bemutatásával. A félévi érdemjegyre

a szaktanár tesz javaslatot.

Év végén kötelező vizsga minden növendéknek a tanult táncanyag koreográfiájának bemutatásával a bemutató vizsgaműsoron. Az év végi vizsgajegyre a szaktanár tesz javaslatot, melyet a vizsgabizottság dönt el és jegyzőkönyvbe foglal. Az érdemjegy az éves teljesítmény figyelembevételével kerül kialakításra, a követelmények ismeretében.

Követelmények

A tanuló ismerje a tanult táncanyagot, az énekes táncos gyermekjátékok cselekményét, szövegét és dallamát, a tánc közbeni eszközhasználatot

A tanuló legyen képes a közösségen belüli aktív tevékenységre, a tanult táncanyag újraalkotására, improvizációra, a tanult koreográfia bemutatására, a ritmikai gyakorlatok megvalósítására, a tanórákon megfelelő fizikai és szellemi erőnléttel való részvételre

A néptánc tanszak vizsgaszabálya kötelező és kötelezően választható tantárgyakból.

Félévkor az első félévben elért eredmény alapján kerülnek osztályozásra a növendékek.

A kötelező és kötelezően választható tantárgyakból év végén a növendékek szóbeli vagy írásbeli vizsgát tesznek (szaktanár dönti el).

A vizsga értékelése

Írásbeli vizsga

- A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák
- Az osztályzatra a pontok alapján a szaktanár tesz javaslatot

Szóbeli vizsga

- A tanuló feleletének tartalmi és formai szempontok alapján történő értékelése
- Az osztályzatra a szaktanár tesz javaslatot

7. KÉPZŐ-ÉS IPARMŰVÉSZETI ÁG

7.1. AZ ALAPFOKÚ KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI OKTATÁS CÉLRENDSZERE ÉS FUNKCIÓI

1. Az alapfokú művészetoktatás követelménye és tantervi programja lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység – nyitottság, igényesség, ízlés, erkölcsi fogékonyság – alakítása mellett a látás kiművelésére és tudatosítására, bővítve a képi műveltséget a képi emlékezet képzeletet. A tervező, konstruáló, anyagformáló, eszközhasználó, tárgykészítő és környezetalakító tevékenységek gyakorlata nemcsak a kezűgyességet, technikai érzékenységet fejleszti, hanem kialakítja a képességet a gondolatok, érzések, elképzelések, tapasztalatok vizuális eszközökkel való megjelenítésének gyakorlatára.

2. A program keretében folyó vizuális nevelés alkalmat ad a képző- és iparművészeti tevékenységek iránt érdeklődő és vonzódó tanulók képességeinek fejlesztésére, biztosítja a különböző művészeti szakterületeken való jártasságok megszerzését és gyakorlását. A képzés széles körben segíti a vizuális kultúra iránt fogékony tanulók fejlődését. Figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a tanulók érdeklődésére, vizuális tapasztalataira építve gyarapítja ismereteiket, fejleszti képességeiket és alakítja készségeiket. Az alapfokú és továbbképző évfolyamokon a tanulók képességeitől és szorgalmuktól függően fejleszthetik vizuális műveltségüket és a különféle szakirányú területeken szerezhetnek jártasságot.

3. A képző- és iparművészeti oktatás a vizuális kultúra ágait, a műfaj sajátosságait, a művészi kommunikáció megjelenítési módjait ismerteti meg a tanulókkal, miközben célja az is, hogy a múlt értékeit megszerettesse és továbbéltesse, segítsen a hagyománytiszteltet megteremtésében és a tanulók életkorának megfelelő vizuális műveltség kialakításában.

Az alapfokú művészetoktatás célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a külvilág tudatos érzékeléséhez, tanulmányozásához, valamint a belső látás és a képzelet finomításához, tudatosításához. A tanulók belső világának gazdagítása teszi lehetővé, hogy egész személyiségük használni és hasznosítani tudja az összegyűjtött és egyre tudatosabban szelektált vizuális információkat. Az élményszerű tapasztalások és képzetek teremtik meg az önmeghatározások és önkifejezések egyre differenciáltabb formáit.

Az alapfokú művészetoktatás követelménye és tantervi programja lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység – nyitottság, igényesség, ízlés, erkölcsi fogékonyság – alakítására, a látás kiművelésére és tudatosítására. A követelmény és tantervi program bővíti a képi műveltséget, a képi emlékezetet és képzeletet. A tervező, konstruáló, anyagformáló, eszközhasználó, tárgykészítő és környezetalakító tevékenységek gyakorlata finomítja a kezűgyességet, technikai érzékenységet, valamint erős érzelmi–motivációs bázist teremt, mely fejleszti a gondolatok, érzések, elképzelések, tapasztalatok vizuális eszközökkel való megjelenítésének képességét is.

A program keretében folyó vizuális nevelés alkalmat ad a képző- és iparművészeti tevékenységek iránt érdeklődő tanulók szellemi és gyakorlati képességeinek fejlesztésére, biztosítja a különböző művészeti szakterületeken való jártasságok megszerzését. A képzés nagymértékben elősegíti a tanulók személyiségfejlődését és biztosítja a tehetséggondozás lehetőségét. Figyelembe veszi az életkori sajátosságokat; a tanulók érdeklődésére, a kézműves hagyományokra, valamint a klasszikus és kortárs képző-és iparművészeti, médiaművészeti értékekre építve gyarapítja ismereteiket, s alakítja készségeiket. Az alapfokú és továbbképző évfolyamokon fejleszthetik vizuális műveltségüket, és különféle szakirányú területeken

szerezhetnek jártasságot.

A vizuális művészeti oktatás megismerteti a tanulókkal az adott művészeti ág műfaji sajátosságait, a művészi kommunikáció megjelenítési módjait. A képzés célja az is, hogy a múlt értékeit megszerettesse és tovább éltesse, segítsen a hagyománytisztelet megteremtésében.

A képző- és iparművészeti ág sajátosságai:

- tevékenységközpontúság – a tanulók a vizuális tananyagtartalmakat, feladatokat gyakorlati, tapasztalati módon, különböző tevékenységek által, komplex témákba ágyazottan dolgozzák fel, amelyben a cselekvésből származó tapasztalat adja a tanulás alapját,
- feladattudatosság – egy témával, témakörrel való hosszabb idejű elmélyült foglalkozás, mely elősegíti a tanulók türelmének, kitartásának fejlődését,
- alkotói magatartás – amelyben fontos szerepet kap a nyitottság, az egyéni látásmód, a lényegkiemelés, a problémaérzékenység és problémamegoldás képessége,
- komplexitás – amely átjárhatóságot biztosít a képző- és iparművészeti, a népművészeti és médiaművészeti területek között, illetve az egyéb művészeti ágak között,
- folyamatszerűség az egyes feladatok végig vitelében és a szervesen kapcsolódó, egymásra épülő feladatsorokban, projektekben,
- kreatív cselekvőképesség, melynek fontos részterülete a kísérletező kedv, bátorság, lényeglátás, szituativitás, döntésképeség, nézőpontváltás, sorrendmódosítás,
- interaktivitás és együttműködési készség, mely feltételezi a személyközi kapcsolatok aktivitását, a kooperációt és innovációt,
- tanulók önkifejezési készségének kialakítása és mélyítése a személyre szabott feladatok, egyéni korrektúra megvalósulása révén,
- szociális érzékenység és empátia, az én- tudatosság, önszabályozás és önállóság fejlesztése.

7.2 A KÉPZÉS STRUKTÚRÁJA

Tanszakok és tantárgyak

Képzőművészeti tanszak (előképző 1–2. évfolyam + 1–3. alapfokú évfolyam)

Főtárgy:

Vizuális alapozó gyakorlatok (előképző 1–2. évfolyam)

Grafika és festészet alapjai (1–3. alapfokú évfolyam)

Kötelező tantárgy:

Vizuális alkotó gyakorlat (1–6. évfolyam)

Választható tantárgy:

Vizuális alapozó gyakorlatok (előképző 1–2. évfolyama)

Népművészet (3–6. évfolyam)

Művészettörténet (3-6. évfolyam)

Tanszakok és főtárgyaik a 4. alapfokú évfolyamtól a 6. évfolyamáig

Grafika és festészet tanszak - Grafika és festészet műhelygyakorlat

Környezet- és kézműves kultúra tanszak - Környezet- és kézműves kultúra műhelygyakorlat

Kötelező tantárgy:

Vizuális alkotó gyakorlat (1–6. évfolyam)

Választható tantárgyak:

Népművészet (1–6. évfolyam)
Művészettörténet (3-6 évfolyam)

A tantárgyak tartalma

Moduláris rendszer szerint *alapmodul* a vizuális alkotó gyakorlat, a grafika és festészet alapjai, *egyedi szakmai modul* a műhelygyakorlat.

A vizuális alapozó gyakorlatok az előképző első két évfolyamának komplex művészeti tantárgya. Sokszínű alkotó játékokra ad lehetőséget. A legkülönbözőbb anyagok, eszközök, technikák megismerése segíti a gyermekek kreativitásának kibontakozását és a tradicionális kézművesség értékeinek továbbadását.

A vizuális alkotó gyakorlat a képző- és iparművészeti ág, az ősi és kézműves tárgyformálás, a médiaművészet sokféle tevékenységének megismertetésére szolgál. Feladata a vizuális eszköztár bővítése, a művészi kifejezési formanyelv kialakítása, gazdagítása, változatos kreatív feladatsorokon keresztül.

A grafika és festészet alapjai tantárgy a képi kifejezés változatos módjainak elsajátítását és alkalmazását teremti meg. Előkészíti és megalapozza a művészi igényű szakmai munkát.

A műhelygyakorlat lehetővé teszi az ősi, a hagyományos és a kortárs képző- és iparművészeti, valamint médiaművészeti szakirányú tevékenységek elsajátítását. A tanuló a helyi lehetőségektől függően a műhelygyakorlatok közül érdeklődésének és képességének megfelelően választ.

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok										
	Előkészítő		Alapfok								
	(1.)	(2.)	1.	2.	3.	4.	5.	6.			
Főtárgy	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2			
Kötelező tantárgy			2	2	2						
Kötelezően választható tantárgy						2	2	2			
Választható tantárgy	(2)	(2)	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2			
Összes óra:	(2–4)	(2–4)	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6			

A fenti táblázat „Összes óra” rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak. Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

A vizuális alkotó gyakorlat és a műhelygyakorlatok óraszámra 1–3 vagy 3–1 arányban átcsoportosítható.

A csoportok akár több évfolyam összevonásával is működnek.

A főtárgyak képzési ideje:

2 előképző évfolyam: Vizuális alapozó gyakorlatok (csak igény esetén)

3 alapfokú évfolyam: Grafika és festészet alapjai

3 alapfokú évfolyam: Grafika és festészet műhelygyakorlat,
Környezet- és kézműves kultúra műhelygyakorlat

A tanítási órák képzés ideje: 45 perc

7.3 A KÉPZŐ-ÉS IPARMŰVÉSZETI OKTATÁS ÁLTALÁNOS FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEI

Kiemelt kompetenciák a képző-és iparművészeti oktatás területén

A kiemelt kompetencia területek a vizuális művészeti alkotótevékenység által a személyiség fejlesztését, az önkifejezés kibontakoztatását segítik.

Olyan tulajdonság–együttest alakítanak ki, amely lehetővé teszi a változó élethelyzetekhez való rugalmas alkalmazkodást, a probléma felismerést, a probléma megoldást.

Bemeneti kompetenciák: iskolai előképzettség nem szükséges

Szakmai kompetenciák

A környezet által közvetített üzenetek befogadása

A környezet által közvetített üzenetek értelmezése

Tervezési készség

Alkotói magatartás

Kreativitás

Vizuális gondolkodás

Vizuális kifejezőkészség

Eszközhazsnálati készség

Anyaghazsnálati készség

Komplex szemlélet

Tudatos környezetformálás igénye

Biztonságos munkavégzés képessége

Az esztétikum iránti igény és befogadóképeség

Problémaérzékenység

Véleményformálási képeség

Személyes kompetenciák:

Nyitottság

Fejlődőképeség

Önállóság

Önkifejezés

Rugalmasság

Érzékenység

Kísérletező kedv

Interaktivitás (személyközi kapcsolatok aktivitása, kooperáció).

Társas kompetenciák:

Motiválhatóság

Empatikus készség

Együttműködési készség

Kezdeményezőképeség

Segítőképeség

Módszerkompetenciák:

Figyelemösszpontosítás

Gyakorlatias feladatértelmezés

Ismeretek helyénvaló alkalmazása

Következtetési képeség

Kreativitás, ötletgazdagság
Módszeres munkavégzés
Nyitott hozzáállás
Probléma felismerés, –megoldás
Tervezési készség
Új ötletek, megoldások kipróbálása
A munkakörnyezet tisztántartása

A MŰVÉSZETI ALAPVIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A művészeti alapvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.

A művészeti alapvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja

A művészeti alapvizsga követelményeit, vizsgafadatait – valamennyi vizsga tantárgy tekintetében – az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja figyelembevételével kell meghatározni.

A művészeti alapvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbíráلható legyen a tanuló felkészültsége és gyakorlati tudása.

Az alapvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá. Amennyiben az nem, felel meg a követelményeknek, átdolgoztathatja.

A művészeti alapvizsga vizsga tantárgyak

- Műhelygyakorlat
- Vizuális alkotó gyakorlat

A fentiekben felül szabadon választható vizsgatantárgy:

- Művészettörténet
- Népművészet

A szabadon választható vizsgatantárgyak esetén a művészeti alapvizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll. A szabadon választható tantárgyak közül vizsgatantárgynak csak az a tantárgy választható, amelyet az intézmény pedagógiai programja szerint biztosít, valamint amely esetében a tanuló a tantárgy tanításának utolsó évfolyamán az előírt tantárgyi követelményeknek eleget tett.

A művészeti alapvizsga egyes részei alóli felmentés

Mentesülhet (részlegesen vagy teljes mértékben) az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen – egyéni versenyzőként – helyezést ért el vagy a versenyfelhívásban meghatározott teljesítményi szintet teljesítette.

Ha a tanuló már rendelkezik a képző- és iparművészeti ág valamelyik tanszakán megszerzett alapvizsga–akkor felmentés adható a vizuális alkotógyakorlat főtantárgyból. A műhelygyakorlat vizsgarész alól felmentés nem adható.

A művészeti alapvizsga minősítése

A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán vizsga tantárgyanként külön-külön osztályzattal kell minősíteni.

A művészeti alapvizsga, eredményét a vizsga tantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a vizsga tantárgy végső eredményének a meghatározásában a műhelygyakorlat tantárgyból kapott osztályzat a döntő.

Eredményes művészeti alapvizsgát, tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsga tantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette.

Sikertelen a művészeti alapvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott. Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

7.4 VIZUÁLIS ALAPOZÓ GYAKORLATOK

A vizuális alapozó gyakorlatok célja az érzékelés, a befogadó készségek fejlesztése. A művészettel való játékos ismerkedésen keresztül a pozitív lelki tulajdonságok gyarapítása, az esztétikai érzékenység, a nyitottság kialakítása. A kifejezéshez, alkotáshoz szükséges képességek fejlesztése.

Az alapozó gyakorlatok feladata az alkotói képességek fejlődéséhez való hozzájárulás komplex, játékos, élményszerű művészeti tevékenységek által.

Előképző évfolyamok

1–2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A közvetlen érzéki tapasztalás (hallás, látás, tapintás) útján megszerzett élmények képi, plasztikai feldolgozási képességének fejlesztése.
- A természeti és tárgyi környezet szépségeinek felfedeztetése.
- A hagyományok élményszerű megismertetése.
- Egyszerű kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása:
- Az arányok, színek, formák, felületek, tömegek és a tér felfedeztetése játékos tevékenységeken keresztül.
- Az önkifejezés változatos formáinak megismertetése.
- Az egyéni és csoportos alkotómunka alapelemeinek elsajátíttatása.
- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása. Kreatív munkára és gondolkodásra nevelés.

Tananyag

Feladatcsoportok

Érzékszervi tapasztalások

- Színek, formák, hangok megfigyelése, hasonlóságai észrevétele
- Hangokkal, mozgással, látvánnyal való analogikus játékok
- Dramatizálással, mozgással, hanggal érzelmek, élmények kifejezése
- A ritmus és a megélt mozgás vizuális megjelenítése

Vonal, forma

- A vonal és a folt megjelenési formái a valóságban és a képzőművészetben
- A forma gazdasága
- Pont-, vonal-, folt- és formaképző játékok

Felületek

- A környezet felületeinek megismerése élményszerű tapasztalatok biztosításával
- Felületképzési játékok síkban és plasztikában változatos anyagokkal

Méretetek és arányok

A méretek és arányok érzékletes megtapasztalása (kisebb, nagyobb; hosszabb, rövidebb, sovány, kövér)

- Játékos arányváltó feladatok

A színek világa

- A színek hangulati hatásának átélése, alkalmazása
- Színkeverési játékok

Téri élmények

- A sík és a tér megtapasztalása
- Térjátékok (kinn, benn fent, lent). Zárt és nyitott terek
- Téri élmények rajzi, plasztikai megjelenítése

Idő élmények

- Az idő múlásának és a változás megtapasztalása
- Eseménysort kifejező képsorozat, leporelló készítése
- Egyszerű animációs játékok

Mese és valóság

- A mesebeli világok, lények, történetek síkban és plasztikában
- Környezetünk formái, szereplői sík és plasztikus formában

Tárgykészítés

- Játékok, használati és ajándéktárgyak létrehozása (mézeskalács, textílfonatok, papírhajtogatások, papírdombormű, agyag– vagy gipszfigurák)
 - Hagyománytárgyak készítése

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (ősi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

7.5 VIZUÁLIS ALKOTÓ GYAKORLAT

A vizuális alkotó gyakorlat célja a tanuló egyéni, kreatív személyiségjegyeinek előhívása, az ismeretek, élmények feldolgozásának segítése, a pozitív lelki tulajdonságok megerősítése a képi emlékezet és képzelet gazdagításával, a vizuális gondolkodás és kifejezőkészség fejlesztésével, valamint az esztétikai érzékenység és befogadó készség kialakításával.

A tantárgy feladata a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, erős belső motivációra épülő, változatos alkotó folyamatok biztosítása, melyek lehetővé teszik a csoportos és egyéni kreatív tevékenységformák megismerését, feltárják az értékmegőrzés, értékteremtés lehetőségeit, kialakítják a formák, színek használatában való jártasságot. Az egyes témák, témacsoportok változatos feldolgozása, a különféle képzőművészeti technikák gyakorlásához szükséges eszközök és anyagok használatának megismertetése, a népművészeti és művészettörténeti ismeretek aktív beépítése az alkotó tevékenységbe. A baleset-, munka- környezet és tűzvédelmi szabályok betartatása.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az alapvető képzőművészeti technikák segítségével a látvány és jelenségek befogadására, értelmezésére való ösztönözés, gondolatainak, terveinek képi vagy plasztikai megoldásán keresztül.
- A művészeti tevékenységekhez szükséges eszközhasználat, anyagalakítás megismertetése kép és tárgykészítés vagy egyéb alkotófolyamat végigvitelével.
- A tanuló figyelmes, kitartó munkavégzésének fejlesztése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek

A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök

Különféle képző- és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

Kézműves és népművészeti technikák

Mesék jellegzetes történetvezetése

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

Mesék, kalandos történetek

- Egyéni fantáziára épülő illusztratív mesefeldolgozások
- Elbeszélés vonalakkal, különböző vonalminőségek keresése
- Vonalrajzos kompozíciók különféle alapformákban, hangsúlyos kontúrok alkalmazásával (ceruza, filctoll, zsírkréta és vízfesték)

Színes világok megelevenítése

- Kitalált történetek feldolgozása színes kompozícióban
- A színek hatása, érzelmi ereje
- Szinkontrasztok, színharmóniák (színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)

Plasztikus figurák

- A szereplők megjelenítése – mesehősök, állatfigurák (mintázás agyagból, gipszfaragás,

papírmásé)

– Figurateremtés, jellegzetes arányok, karakterjegyek – bábfigurák készítése

Megszemélyesítés

– Síkfigurák kialakítása (papírtépés, ragasztás, kivágás, festés)

– Álarcok, maszkok, készítése (papír, gipsz, agyag, papírmásé)

Mesék birodalma

– A kiválasztott mesehősök környezetének feldolgozása különféle technikákkal (ceruzák, tollak, tusrajz)

– A természeti és ember alkotta környezet modellezése, újrateremtése a fénymásolt elemek, motívumok segítségével

– Hangulati elemek megjelenítése (vidám, mozgalmas, kopár, félelmetes)

Varázslatos tárgyak, különös eszközök

– Edények, eszközök kialakítása (agyagból, karcolt díszítéssel)

– Az adott történethez kapcsolódó valós tárgyak, varázseszközök készítése

– A gyapjú-, a textilanyagok tulajdonságai, felhasználási lehetőségei

– Különféle hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása

– Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt

Figura és mozgás

– A történet szereplőinek megjelenítése ecsetvázlattal, színfoltokkal (álló-, guggoló, több-kevesebb figura, árnyképek)

– Mozgás, mozdulat, mozdulatsor megjelenítése egyszerű animációs eszközökkel

– Emberi figurák és állatfigurák mintázása – különféle mozdulatok megjelenítése

Minta, jel, jelkép

– A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai

– Megörzött nyomok az agyaglapon (üzenetek, lenyomatok készítése különböző eszközökkel)

– A törzsi művészet mintakincse, motívumgyűjtés (sgraffito jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba)

– Papírkivágások – szimmetria, pozitív–negatív formák, ritmusok, sorminták

– Fonások papírcsíkokkal, színes fonalakkal, zsinórokkal

– Szám-, állati és növényi szimbólumok a mesék világában

– Pecsétek, szerencsét hozó tárgyak, amulettek készítése (agyag, gipsz, talált, gyűjtött tárgyak)

Időkerék – évszakváltások

– Az évszakokhoz fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása

– Mézeskalácsformák rajzolása, tervezése

– A népi kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája

Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag,

ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat,
- az alapvető ábrázolási technikákat,
- az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat.

Legyen képes:

- motívumgyűjtésre, feldolgozásra,
- vázlatok készítésére,
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására,
- ügyelni a képek kidolgozottságára, technikai következetességére.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A vizuális művészetek műfaji sajátosságainak, anyagainak és eszközeinek megismertetése a kézműves tárgyformálás egyes elemeinek, technikai fázisainak kipróbálásán keresztül.
- Az alkotási folyamat során a képzelet, a tapasztalat és az emlékezet élményanyagának mozgósítása, az önkifejezés lehetőségeinek felfedeztetése.
- A környezet által közvetített üzenetek befogadtatása, értelmezése.
- A tanuló egyéni, kreatív személyiségjegyeinek előhívása, az ismeretek, élmények feldolgozásának segítése.
- A tanuló érdeklődésének felkeltése, fenntartása, kitartó munkavégzés képességének fejlesztése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek

Ábrázolás és tárgyalakítás az életkori sajátosságoknak megfelelő, változatos alkotó folyamatokba illesztve

A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok, eszközök csoportos és egyéni kreatív használata

Az értékmegőrzés, értékteremtés lehetőségei

A formák, színek használatában való jártasság

Kézműves és képzőművészeti technikák

Az egyes témák, témacsoportok többirányú feldolgozása

A különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Népművészeti hagyományok, művészettörténeti érdekességek

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

– *Elbeszélés vonalakkal*

– Hétköznapi történetek fő motívumainak megjelenítése

- Feldolgozása különféle vonalrajzos kompozíciókban
- Hangsúlyos kontúrok alkalmazása (ceruzák, tollak, tusrajz)
- Leporelló készítése az egyes jelenetek összeállításával

A színek érzelmi ereje

- Saját élmények feldolgozása színes kompozíciókban
- Színkontrasztok, színharmóniák alkalmazása (színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)

Plasztikus figurák – formai felfedezések

- Kedvenc állatok – állatfigurák és figurális dombormű mintázása
- Sosemvolt lények életre keltése (mintázás agyagból, gipszfaragás, papírmásé)
- Agyagplasztikák, figurák készítése, díszítésük földfestéssel

Szabadon formálható anyag

- Ünnepek régen és ma
- Személyes tárgyak, ünnepi ajándékok készítése különféle anyagokból
- Az ünnep díszletei

Tér és idő feldolgozása

- Adott történet, valamilyen folyamat megjelenítése képsorozattal vagy egyszerű fázisrajzokkal (tempera, tollrajz)
- Eseménynaptár – képsorozatok készítése monokróm és színes technikákkal
- Az otthoni környezet modellezése agyagból. A tér átalakítása
- A mi városunk – nagyméretű, színes kompozíciók, csoportmunkában (plasztikus megjelenítés papír, papírmásé és más anyagokkal)

Minta, jel, jelkép

- A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai
- A magyar népművészet mintakincse – motívumgyűjtés
- Fonások hánccsal, színes fonalakkal, zsinórokkal
- Növények stilizált megjelenítése (sgraffito jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba)
- Geometria szimbólumok (négyzet, kör, felfelé – lefelé mutató háromszög, csillag, egymásba kapcsolódó körök)
- Pecsét faragása, idolk, amulettek készítése (agyag, gipsz)

A tárgykészítés folyamata

- Ismerkedés a gyapjú-, a textilanyagok tulajdonságaival, felhasználási lehetőségeivel
- Ünnepi jelkép megjelenítése nemezen (tarsolyfedőlap)
- Különféle hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása
- Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt
- Ragasztóanyagok, ragasztási technikák megismerése
- Ékszerkészítés gyönggyel és más természetes anyagokkal

Évszakváltás

- Az ünnepekhez fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása
- Mézeskalácsformák rajzolása, tervezése
- A népi kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája
- Változások az ünnepi szokások körében – páros képek készítése

Megszemélyesítés

- Én és a külvilág – Önarckép, jellegzetes arányok, karakterjegyek
 - Az önismeret útjai – az emberi arc arányai, a karakter, a mimika megjelenítése
 - Meglévő portréfotók felhasználása, nagyítása (ismétlődések, átírások, fénymásolatok segítségével)
 - Alakoskodások – szimbolikus tartalmak megjelenítése az arcábrázoláson keresztül
 - Maszkok, készítése (papír, gipsz, agyag, papírmasé)
- Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszki kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, takarékos pályázat, betlehemkészítő verseny, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: mécses készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat,
- az alapvető ábrázolási technikákat,
- az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat.

Legyen képes:

- motívumgyűjtésre, feldolgozásra,
- vázlatok készítésére,
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására,
- ügyelni a képek kidolgozottságára, technikai következetességére.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az ismeretek, élmények befogadásának, feldolgozásának segítése, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, változatos alkotó folyamatokba való bevonásával.
- A csoportos és egyéni alkotótevékenységek formáinak megismertetésével a tanuló kreatív személyiségjegyeinek, pozitív lelki tulajdonságainak előhívása, megerősítése.
- A képi emlékezet és képzelet gazdagítása, az esztétikai érzékenység, nyitottság kialakítása.
- A népművészeti és művészettörténeti ismeretek alkotó tevékenységhez kapcsolódó aktív beépítése.
- A vizuális kifejezéshez, alkotáshoz szükséges készségek fejlesztése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek

Ábrázolási és tárgyalakotási ismeretek

A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök

Különböző képző- és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

Népművészeti ismeretek, művészettörténeti érdekességek

Kézműves és népművészeti technikák

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

Elbeszélés vonalakkal

- Legendás történetek megjelenítése, feldolgozása különböző vonalrajzos kompozíciókban
- Hangsúlyos kontúrok alkalmazása (ceruzák, tollak, tusrajz)
- Leporelló készítése az egyes jelenetek összeállításával

A színek érzelmi ereje

- Természeti erők megelevenítése színekkel, az adott jelenségek saját élményekre épülő (vagy színházra, táncra, mesékre támaszkodó) feldolgozása színes kompozícióban
- Színkontrasztok, színharmóniák alkalmazása
- A színek és alkalmazott technikák megjelenítő és hangulatközvetítő képessége (színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)

Plasztikus figurák – formai felfedezések

- Figurateremtés, jellegzetes arányok, karakterjegyek felfedezése
- Táltosok, paripák, félelmetes szörnyállatok – képzelet és előtanulmányok alapján (figurális dombormű mintázása agyagból, gipszfaragás, papírmásé)
- Növények, termések formája, szerkezete, színei (színes ceruza, kréta, akvarell)

Szabadon formálható anyag

- Agyagedény formálása felrakással
- Agyagplasztikák, állatfigurák készítése, díszítésük földfestékekkel, bekarcolt mintákkal
- Állatok ábrázolása emlékképek vagy közvetlen látvány alapján – tömeg, arányok, mozgás érzékeltetése

Tér és idő feldolgozása

- Természeti erők, különleges és félelmetes természeti jelenségek felidézése, megjelenítése képsorozattal (tempera, tollrajz)

- Különböző kompozíciók készítése spirál– és hullámmotívum felhasználásával
- A természet körforgása (olajpasztell, tempera, fotó, montázs, kollázs)

Minta, jel, jelkép

- Életfa motívum, varázslatos növények megjelenítése népmesék, legendák alapján, (sgraffito jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba, gipszbe)
- Papírkivágások – szimmetria, pozitív–negatív formák, ritmusok, sorminták
- A varrás, hímzés alapfogásai, formaalkotó és dekoratív szerepük
- Egyéni fantáziára épülő illusztratív feldolgozások
- Az elvonatkoztatás útja és célja – anyaggyűjtés
- A tűz, víz, föld, levegő – szimbólumok a különböző kultúrákban
- Sárga, narancs, piros, barna, lila, zöld, fehér, arany. Színszimbólumok használata (papírragasztás kivágott színes motívumok kompozícióba rendezésével)

A tárgykészítés folyamata

- Az adott témakörhöz, történethez kapcsolódó valós tárgyak, varázseszközök készítése
- Különböző hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása
- Állat alakú és antropomorf edény készítése agyagból
- A textilanyagok, a gyapjú alkalmazási lehetőségei
- Nemezfigura készítése
- Tárgykészítés népi hagyományok alapján, a keleti és a mai kultúra esztétikája szerint
- Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt
- Ragasztóanyagok, ragasztási technikák használata
- Ékszerkészítés gyöngyfűzéssel

Évszakváltás

- Az évszakokhoz fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása
 - Mézeskalácsformák rajzolása, tervezése
 - A népi kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája
 - Megszemélyesítés
 - Mozgatható bábfigurák készítése. Karakterábrázolás és a mozgatás lehetőségei
 - Zsineggel mozgatható figurák, pálcára vagy lécre szerelt bábok (papírkivágás, mozgatható elemek összeállítása, festés)
 - Álarcok, maszkok, készítése (papír, gipsz, agyag, papírmásé)
- Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat,
- az alapvető ábrázolási technikákat,
- a kézművesség, a hagyományos népi kultúra egyes szokásait, tárgyait és technikáit,
- az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat,
- a vizuális művészetek formáit, sajátosságait, anyagait és eszközeit.

Legyen képes:

- motívumgyűjtésre, feldolgozásra,
- a látvány és jelenségek értelmezésére,
- vázlatok készítésére, átírásra,
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására,
- ügyelni a képek kidolgozottságára, technikai következetességére.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A látás és a látványértelmező képesség tudatosítása, fejlesztése.
- A kézműves tárgyalakítás, a képző- és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek megalapozása.
- A látvány utáni ábrázolás alapvető törvényszerűségeinek felismertetése, a vizuális nyelvrendszer alapjainak elsajátíttatása.
- A kifejezéshez, alkotáshoz szükséges képességek továbbfejlesztése, a képi műveltség bővítése.
- A tanuló kitartó, feladattudatos munkavégzésének segítése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek

A látvány megfigyelése, értelmezése, rögzítése

Síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök

Különböző képző- és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

Az egyes műfajokra jellemző előadásmódok

A középkor művészettörténeti érdekességei

Az egyes népművészeti tájegységekre jellemző stílusjegyek, technikák

A formák, színek tudatos használata és a térábrázolás kérdései

A tárgyalakítás, a tárgykészítéshez kapcsolódó anyagok, egyes eljárások, technikák

Hagyományos és új médiumok

Tanulmányok, szabadkézi vázlatok, makettek

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

Történeti szöveg – történetábrázolás

- Képzletbeli utazás (egy középkori városban – illusztrációk különböző rajzeszközökkel, vagy képregényszerűen elmesélve)
- A kor hétköznapijainak megjelenítése a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével. A tervek nagyítása, megfestése (képi, fotó, videó – vagy számítógépes feldolgozások)

Környezetábrázolás – hangulatteremtés

- A környezet épített elemeinek rajza (homlokzatok)
- kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal – makett készítése vegyes technikával
- Makettkészítés (házak, lakótornyok, várak) különféle anyagok felhasználásával

Színharmoniaiak

- A monokróm színhasználatról a komplementer színpárokig
- Egy főszínről hangolás, főszín és elsődleges keverékszínei
- Tiszta színekből és szürkékből építkező képek

Rész és egész

- Papírmozsaik készítése (ókori vagy bizánci minták alapján)
- Üvegablakok
- Rózsablak – színes kép készítése
- Királyfejek, egészalakos figurák rajza viaszolt, festett alapról visszakaparós technikával

Képeskönyv

- A mai életünk kódexe
- Cél és célszerűség, a könyvkötés alapfogásai
- A papír tulajdonságai
- Betűkép, iniciálé készítése, szövegírás (temperafestés, kézírás vágott hegyű tollal)

Mintakincs

- Az adott korra jellemző minták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása
- A gyűjtött minták egy-egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka)
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények, felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok)

Plasztika

- Oszlopszobrok. Szoborfaragás (egyszerűen formált emberfigurák gipszből, ytong téglából, purhabból)
- Vízköpők. Fantasztikus figurák, állatalakok (gótikus templomokról; mintázás agyagból)
- Figurateremtés valódi állatok és képzeletbeli szörnyek megformálásával

Öltözképzés

- Sisak készítése. A viselhetőség és a méretek figyelembe vétele
- A szín- és az anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)

Arcképtár

- Önarckép különböző elképzelt szerepben, jelmezben és korban való ábrázolása
 - Önarckép gyűjtemény mai környezetben (ceruza, krétarajzok, tempera)
- Értékelés és kiállítás-rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: mécses készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a választott kor művészetét, kézműves kultúráját, tárgyait,
- a vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét,
- a tervezéstől a tárgyalkotásig tartó kreatív folyamat részeit,
- a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat.

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére,
- egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására,
- motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
- a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására,
- szintani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére,
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
- változatos – forma – faktúra és felületminőségek létrehozására,
- különböző anyagokkal és eszközökkel, változatos konstrukciók–tárgyak létrehozására,
- egyéni eszközhasználatra,
- a műalkotások értő befogadására,
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására,
- a legfontosabb baleset- és munkavédelmi szabályok betartására.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az emberi és a természeti környezet esztétikumának felismertetése, a művészetek, alkotási tevékenységek iránti érdeklődés megerősítése.
- A látás és a látványértelmező képesség pontosítása, fejlesztése.
- A kézműves tárgyalkotás, a képző- és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek körének bővítése.
- A látvány utáni ábrázolás törvényszerűségeinek felismertetése, a vizuális nyelvrendszer alkalmazásának fejlesztése a különböző feladatok során.
- A manuális tudás és az alkotóképesség továbbfejlesztése, a stílusérzék megalapozása.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek

A látvány megfigyelése, perspektivikus ábrázolása

Rajzeszközök, plasztikus és modellező anyagok és eszközök

Különböző képző-és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

Az egyes műfajokra jellemző előadásmódok

Az ókori antik világ és a reneszánsz művészettörténet érdekességei
Az egyes népművészeti tájegységekre jellemző stílusjegyek, technikák
A formai, szintani alapismeretek
A tárgyalkotás, a tárgykészítéshez kapcsolódó anyagok, egyes eljárások, technikák
Hagyományos és új médiumok
Az előképek megismerése, feldolgozása – tanulmányrajzok, vázlatok, makettek, modellek
Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

Történetábrázolás

- Életképek (reneszánsz palotában; illusztrációk különféle színes eszközökkel vagy képregényszerűen elmesélve)
- A kor ünnepeinek megjelenítése a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások)

Tornyok, várak, paloták

- Épületábrázolás tusrajzzal
- Struktúra – textúra, formszerkezet és felületi megjelenés (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal)
- Makettkészítés különféle anyagok felhasználásával csoportmunkában

Színharmóniák

- Tájképek különböző fényviszonyok között – csak színfoltokkal festve – hajnalban, délben, szürkületben, éjszaka (gyűjtés elektronikus formában is, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával)
- Telt és tört színek, komplementer színek és különböző árnyalataik (festés akvarelllel, krétával, kevert eljárással)

Környezetábrázolás – kép és valóság

- A tárgyak és a természeti környezet megfigyelése
- Az ablakon át látható világ (ábrázolás pitt–krétával, festéssel)
- A vonalperspektíva, levegő és színperspektíva felfedezése
- Előtér – középtér – háttér (tusrajzok, szénrajzok)
- Öltözképzés
- A szín– és az anyagválasztás szerepe
- Fejfedők (bohócsipka) készítése a viselhetőség és a méretek figyelembe vétele (papír és textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)

Képeskönyv

- A természet törvényeinek, jelenségeinek megfigyelése, összegyűjtése, lejegyzése
- Növények, állatok minél pontosabb megfigyelés alapján készült illusztrációi
- Magyarázó rajz, részletek és leírások a tervlapon (aprólékos ceruza és tusrajzok, temperafestés, kézirás vágott hegyű tollal)

Mintakincs

- A korra jellemző textilminták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása
- Gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka)
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok)
- Egyszerű díszítőelemek szimmetrikus, pozitív–negatív formákká, ritmussá rendezése

- Természetes formák redukálása, egyszerűsítése, stilizálása, szín- és forma-variációk létrehozása (papírmetszet létrehozása)

Arcképtár

- Hétköznapi tömeg (piaci sokadalom) összeállítása nagyméretű kartonra (saját, választott figurákkal)
- Különböző korú és karakterű emberek portréja. (Csoportmunka. Ceruza, krétarajzok, tempera)

Fény- árnyék jelenségek

- Titokzatos terek létrehozása, a fény-árnyék hatások felhasználásával
- Vázlatok készítése jellegzetes fény-árnyék viszonyok bemutatására
- Térkonstrukció talált, gyűjtött tárgyakból, lepedőkből, zsinórokból, kartonokból többféle bevilágítással (közös, csoportos alkotás)
- Fényképek, videó készítése a terek bejárásával, a korábbi munkák térbe helyezése, „helyzetbe hozása”

Értékelés és kiállítás-rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- az adott kor művészetét, kézműves kultúráját, tárgyait,
- a vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét,
- a tervezéstől a tárgyalakotásig tartó kreatív folyamat részeit,
- a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat.

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére,
- egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására,
- motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
- a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására,
- szintani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére,
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
- változatos forma-, faktúra- és felületminőségek létrehozására,
- különböző anyagokkal és eszközökkel, változatos konstrukciók, tárgyak létrehozására,
- egyéni eszközhasználatra,

- a műalkotások értő befogadására,
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására,
- a legfontosabb baleset- és munkavédelmi szabályok betartására.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A látvány és a tanult ábrázolás összhangba hozása a személyes mondanivalóval.
- A természet- és emberábrázolás különböző formáinak megismertetése.
- A stílus- és arányérzék továbbfejlesztése.
- Az önálló kézműves tárgyalkotás technikájának megválasztására, a képző- és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek eszköztárának biztonságos használatára való képesség fejlesztése.
- A látvány utáni ábrázolás árnyaltabbá tétele, a kompozíció, a szín és az előadásmód finomítása.
- A képi műveltség bővítése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek

Rajzeszközök, vizes bázisú festékek és plasztikus anyagok

A képző- és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

A barokk művészettörténeti korszakára jellemző stílusjegyek, technikák

A stíluskorszakra jellemző előadásmódok

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

Történetábrázolás

- Mozgalmas jelenetek (Álarcosbál egy barokk kastélyban. Illusztrációk különféle színes eszközökkel vagy képregényszerűen elmesélve)
- Groteszk, vígjátéki történetelemek illusztratív feldolgozása a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások)

Tornyok, várak, paloták

- Épületek belseje, bútorai
- Épületábrázolás tusrajzzal, vegyes technikával (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal)

Színharmonikák

- Öltözetek pasztellszínekkel (gyűjtés elektronikus formában, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával)
- Színhangulatok festése zenei hangzásokra (akvarell, kréta kevert eljárások)

Öltözék

- Legyező és maszk készítése a működés és a méretek figyelembe vétele
- A szín- és anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)

Kép és valóság

- A térábrázolási konvenciók, optikai csalódások, illúziókeltés

- A perspektíva és az axonometria fíntorai (Escher rajzai, térformái. Gyűjtések)
- Tárgyak ábrázolása eltérő, végletes nézőpontokból – alulnézet, felülnézet, közről – és messzire távolodva (grafit, szén, pittkréta)

Mintakincs

- Épületdíszítések, minták gyűjtése, rajzolásuk vázlatfüzetbe
- Gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka)
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények, csiga, kagylómotívumok felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok)

Arcképtár

- Arcképek díszes keretben
- Különböző korú és karakterű emberek portréja (ceruza, krétarajzok, tempera)

A tárgyak egyedi vonásai

- Lakomák gazdag tárgyi világa. Gyűjtés a németalföldi festmények és mai fotók, installációk körében
- Hasonlóság és különbözőség. Azonos funkciójú tárgyak megfigyelése, egyedi vonásaik, különbözőségeik felfedezése (ceruza, vízfesték)

A tárgyak összhangja

- Hangszerek
- Klasszikus és saját megoldások
- Csendélet, drapériák, hangszerek beállításával (összefogott kompozíciók, finom részletmegoldások. Pasztellkréta)

Vizsgamunka készítése

Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualítások

A megjelenő pályázatokból versenykiírásokból, a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- az adott kor művészetét, kézműves kultúráját, tárgyait,
- a vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét,
- a tervezéstől a tárgyalításig tartó kreatív folyamat részeit,
- a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat.

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére,
- egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására,
- motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
- a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására,
- szintani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére,
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
- változatos forma-, faktúra- és felületminőségek létrehozására,
- különböző anyagokkal és eszközökkel, változatos konstrukciók, tárgyak létrehozására,
- egyéni eszközhasználatra,
- a műalkotások értő befogadására,
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására,
 - a legfontosabb baleset- és munkavédelmi szabályok betartására.

Kiállítás, múzeumlátogatás

A három évfolyamon a feldolgozott ismereteknek megfelelő témakört bemutató intézmény felkeresése a cél, természetesen az anyagi lehetőségek függvényében.

Szeretnénk eljutni a Szépművészeti Múzeumba, a Nemzeti Galériába.

Közelsége miatt cél lehet a zalai Zichy, a somogytúri Kunffy, a kaposvári Rippl RónaI és a Siófokra érkező kiállítások

Táborozás

Táborozást kínálunk, minden tanszakos és évfolyamos tanulónknak, amennyiben lehetőségeink, és az igények találkoznak.

A táborozás során a biztosítjuk a különböző tanszakok munkájába való betekintést, saját szak anyagának elmélyítését, kibővítését.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- a vizuális művészetek eszköztárát,
- a tárgytervezés és tárgykészítés fázisait,
- a rajzolás, festés, térművészet műfaji sajátosságait, anyagait és eszközeit,
- a különböző ábrázolási és tárgyalító technikákat,
- a legjelentősebb művészettörténeti korszakok művészetének jellegzetességeit, kultúráját, tárgyait,
- a legfontosabb baleset- és munkavédelmi tudnivalókat.

A tanuló legyen képes:

- az alkotói munka végigvitelére,
- a látvány és jelenségek megragadására, visszaadására,
- motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
- a perspektivikus ábrázolás szabályainak alkalmazására,
- szintani ismereteinek felhasználására,

- kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
- sokféle eszköz– és anyaghasználatra a kifejezés érdekében,
- konzekvens munkák elkészítésére,
- a művészettörténeti korok, stílusok megkülönböztetésére, értő befogadására,
- a legfontosabb baleset– és munkavédelmi szabályok betartására.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama:

Vizuális alkotó gyakorlat

- vizsgamunka bemutatása 15 perc
- helyszíni feladat megoldása 105 perc

A vizsga tartalma

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, alkotó, konstruáló, tárgykészítő képessége. A feladatmegoldás tükrözze a tanulónak a vizuális alkotó gyakorlatok során megszerzett tudását a művészeti ág anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről, megszerzett ismeretét. A megvalósított vizsgamunka mutassa be a tanuló technikai jártasságát, tudását.

A vizuális alkotó gyakorlat alapvizsga két részből tevődik össze:

A) Dokumentációval együtt benyújtott kész kép, képsorozat vagy tárgy, tárgycsoport.

A benyújtott vizsgamunka – tanári irányítással megvalósított – tervezési munka alapján, szabadon választott technikával létrehozott alkotás, amely lehet:

- tárgy, tárgye gyűttes,
- festészeti, grafikai alkotás–sorozat,
- szobor, térkonstrukció és variációi.

B) Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített kész kép vagy tárgy.

Az intézmény által meghatározott vizsgafeladat tervvázlat alapján, szabadon választott anyaggal és technikával létrehozott alkotás, amely lehet:

- tárgy,
- festészeti, grafikai alkotás,
- szobor, térkonstrukció

A vizsga értékelése

A vizuális alkotó gyakorlat alapvizsga értékelésének általános szempontjai:

- esztétikai érzékenység, művészeti ismeretek jelenléte,
- tervezési, plasztikai tárgyformáló készség,
- a kísérletező kedv és kreativitás megjelenése,
- alapvető anyag–, eszköz– és szerszámhasználati ismeret, jártasság,
- térformálás, konstruáló és kompozíciós készség,
- a tartalomnak megfelelő anyag, forma, szín, technika és kifejezés mód használata,
- az elkészült munka egyedisége, összhangja.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Munkaasztalok, székek
Tároló polcok, szekrények, dobozok
Vizes blokk
Szemléltetésre szolgáló technikai eszközök
Szemléltető anyagok (képek, könyvek, CD, DVD-k)
Rajzbakok
Festő állványok
Mintázó állványok
Kéziszerszámok
Rajztechnikai eszközök
Rajz-, festő és mintázó eszközök (színes ceruzák, akvarell, tempera akril, kréta, filc, vékony, vastag, és széles-lapos ecsetek, szivacsok, rajztábla, olló, ragasztó)
Számítógépes munkaállomások grafikai szoftverekkel
Fényképező, filmfelvevő eszközök
Modell tárgyak: geometrikus testek, drapériák, tükrök, csontváz, koponya
Munkabiztonsági berendezések

7.6 GRAFIKA ÉS FESTÉSZET ALAPJAI

A grafika és festészet alapjai tantárgy célja a képi világ, a képi kifejezés különböző módjainak megismertetése. A fantázia kibontakoztatása, a valósággal való összekapcsolása. Változatos felfedező és alkotó folyamatokon keresztül hozzásegíteni a tanulókat az önálló, kreatív tevékenységekhez.

A tantárgy feladata előkészíteni és megalapozni a művészi igényű szakmai munkát.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A környezet esztétikumára érzékeny nyitott szemlélet kialakítása.
- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz- és anyaghasználati készség fejlesztése.
- A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok játékos gazdagítása.
- A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása.
- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
- Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A vonal megjelenési formái

A szín szerepe az érzelmek, hangulat kifejezésében

A forma, folt, felület és textúra jelentése és létrehozásának lehetőségei

A gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjai

Részlet és nagyítás

A díszítés sajátosságai

A nyomhagyás egyszerű technikái

Kompozíciós alapismeretek

Az illusztratív ábrázolás

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A vonal

- A vonal megjelenési formái a valóságban és a képzőművészetben. Játékos felfedezések
- A vonal mint mozgásnyom
- Eltérő célú és irányú mozgások megfigyelése, létrehozása
- Változatos mozdulatokkal, mozgással hagyott nyomok más–más felületeken és anyagokon

A szín

- Szín és mozgás
- Különböző mozgások, mozdulatok (simogatás, dobolás) által keltett érzelmek kifejezése színekkel
- Mozdulatok, mozdulatsorok színes lenyomatai nagyméretű felületeken kézzel, szivaccsal, széles ecsettel
- Színek és élmények közti asszociatív kapcsolat
- Érzelmek, hangulatok megjelenítése különböző formájú és anyagú felületeken absztrakt színfoltokkal
- A kedvenc tárgy, lény jellemének kifejező ábrázolása színekkel szokatlan formájú felületeken
- A tárgy, lény hangulativáltozásainak megjelenítése színek segítségével

Felület és forma

- Különböző felületek és formák által kiváltott érzelmek
- Játékos forma– és felületalakítási kísérletek
- Gesztusok által létrehozott foltok, felületek
- Különböző érzelmi állapotok lenyomata

Felület és textúra

- A környezet felületeinek megismerése élményszerű tapasztalatok által
- Vizuális és taktilis érzékelés közti kapcsolat
- Különböző felületű, textúrájú anyagok gyűjtése, meghatározott szempontok szerinti csoportosításai
- A gyűjtött anyagok kollázsként való felhasználása
- Különböző anyagok felületének tapintással való érzékelése (bekötött szemmel)
- A tapintási élmények megfogalmazása, megjelenítése, tapintási napló, térkép készítése

Minta a környezetben

- Környezetünkben levő tárgyakon található mintákból gyűjtemény létrehozása
- A gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése

Díszítés, díszítmények

- Lapok felületek díszítése grafikai és festészeti technikákkal, jelentést hordozó motívumokkal

Nyomhagyás

- Különböző formájú, felületű tárgyakkal foltok, rajzolatok létrehozása
- Az elkészített nyomatok kiegészítése, továbbfejlesztése jelentést hordozó illusztratív alkotássá tussal, filctollal, festékkel

Kompozíció

- Képi elemek rendezése

- Ugyanazon elemekből eltérő hatású, egyensúlyú kompozíciók összeállítása monokróm festéssel, kollázssal, egyszerű nyomhagyással

Képalkotás

- Illusztrációk készítése mesék, események szereplőinek nagyméretű ábrázolásával
 - Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív megfogalmazása grafikai és festészeti eszközökkel, anyagokkal (grafit, toll, kréta, vízfesték, kollázs)
- Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őrsi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: mécses készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a vonal megjelenési formáit,
- a szín szerepét az érzelmek, hangulat kifejezésében,
- a forma, folt, felület és textúra jelentését és létrehozásának lehetőségeit,
- a díszítés sajátosságait,
- a nyomhagyás egyszerű technikáit,
- a kompozíciós alapismereteket,
- az illusztratív ábrázolás alapjait.

Legyen képes:

- mozgásnyomok vonallal történő rögzítésére,
- az érzelmek vonallal, színnel történő ábrázolása,
- forma, folt, felület és textúra létrehozására,
- a nyomhagyás egyszerű technikáinak alkalmazására,
- képalkotásra,
- gyűjtemény létrehozására,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz– és anyaghasználati készség fejlesztése.
- A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok gazdagítása.
- A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása.

- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
- Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

Vonal a térben

A szín szerepe és hatása a tárgyakon és a térben

A színek és lelki minőségek

Felület és textúra kontrasztok és létrehozásának lehetőségei

A gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjai

A díszítés sajátosságai

A tárgyak funkciója és díszítése közti kapcsolat

Egyszerű nyomatok

A kiemelés

Az illusztratív ábrázolás

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A vonal

- Vonalak a térben
- Vonalszerű anyagokkal (kötél, szalag) térjátékok, installációk létrehozása
- A létrehozott vonalterek megjelenítése különböző grafikai eszközökkel
- Az elkészült grafika továbbfejlesztése, alakítása variációk, sorozatok formájában

A szín

- A színek és térbeli formák kapcsolata a mesékben és a valóságban
- Színes terek, téri formák létrehozása, térátalakítások
- Különböző színű vagy különböző színűre festett talált tárgyak (textilek, dobozok, fonalak) segítségével eltérő funkciójú és hangulatú színes terek megépítése
- A létrehozott terek által nyújtott élmények megjelenítése festéssel, kollázssal
- Tulajdonságok, fogalmak rokonítása, összekapcsolása színekkel és egyszerű térbeli formákkal, tárgyakkal
- Térbeli formák, tárgyak felületének átalakítása festéssel, tárgymesék létrehozása
- Egy konstruált tér hangulatának, jelentésének módosítása színcserével

Felület és forma

- Ellentétek, felületi kontrasztok
- Semleges, nyugodt felületeken markáns ellentétek, felületi kontrasztok létrehozása
- A gesztusokkal létrehozott foltok, felületek által közvetített információk

Felület és textúra

- Különböző felületeket, textúrákat ábrázoló képek, fotók gyűjtése, csoportosítási lehetőségek
- A gyűjtött fotók, fénymásolatok grafikai kiegészítései, átalakításai
- Az elkészült lapokból illetve a gyűjtött fotókból kollázsok, képtárgyak készítése

Minta a környezetben

- Növények, állatok fotóin, illetve mikroszkopikus felvételeken található minták, mintázatok gyűjtése
- A gyűjtött mintakincs szabad felhasználása méret és léptékváltással

Diszítés, díszítmények

– Funkcióval, jelentéssel bíró plasztikus tárgyak felületének megmunkálása, díszítése grafikai és festészeti technikákkal

Egyszerű nyomatok

– Képi üzenetek létrehozása egyszerű sokszorosítási technikákkal (papírdúc, papír- vagy műanyagkarc, sablon átfújással)

Kompozíció

– A kiemelés szerepe és lehetőségei a valóságban, a mesékben és a különböző művészeti ágakban

– A kép egyes szereplőinek, elemeinek hangsúlyozása (formával, mérettel, színnel, aránnyal, nézőponttal, felülettel, kontraszt alkalmazásával, elhelyezéssel)

Képalkotás

– Illusztrációk készítése

– Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív ábrázolása grafikai és festészeti eszközökkel, anyagokkal, valamint ezek kombinált megoldásaival (festett ceruzarajz, színezett tollrajz, kollázs, vegyes technika)

Értékelés és kiállítás-rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- vonal a térképző szerepét,
- a szín szerepét, hatását a tárgyakon és a térben,
- felület és textúra kontrasztok létrehozásának lehetőségeit,
- a gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjait,
- a díszítés sajátosságait,
- a tárgyak funkciója és díszítése közti kapcsolatot,
- a kiemelés módjait,
- az illusztratív ábrázolás sajátosságait.

Legyen képes:

- vonalvariációk létrehozására,
- a lelki minőségek kifejezésére,

- felület és textúra kontrasztok létrehozására,
- egyszerű nyomatok készítésére,
- képalkotásra,
- gyűjtemény létrehozására,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz és anyaghasználati készség fejlesztése.
- A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok gazdagítása.
- A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása.
- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
- Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés.
- Az önkifejezés változatos formáinak alkalmazása.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A vonal és a mozgás-változás
 A színek egymáshoz való viszonya
 A színek érzelmi minősége
 Színharmoníák, színkontrasztok
 A forma, folt, felület és textúra kifejező használata
 A gyűjtés, gyűjtemény felhasználásának lehetőségei
 A funkció és díszítés
 Egyedi motívumok, motívumrendszer
 Dombornyomat
 Kompozíciós variációk
 Illusztratív sorozatok
 Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A vonal

- Változások vizuális nyomai
- A valóságos és képzeletbeli változások nyomainak megjelenítése különböző grafikai és festészeti technikákkal
- Improvizatív és tudatos vonal- és hangjátékok
- Különböző hatású, karakterű hangok, zajok, zenék inspiráló hatására különböző karakterű vonalak, rajzos vonalszövetek készítése

A szín

- Színfoltok festése zene hangulatára
- A színek egymáshoz való viszonya, a színek érzelmi minősége
- Természeti jelenségek színekkel és színárnyalatokkal való kifejezése
- Egy-egy szín más színekkel való kapcsolatának mesén, dramatikus játékon keresztül történő átélése, az élmények megfestése
- Árnyalt vizuális minőségek, színharmoníák
- Fogalmakkal, hangokkal, mozdulatokkal leírható tartalmak megjelenítése színek, színharmoníák által

- Színkontrasztok, tartalmi ellentétek
- Színkontrasztok, színellentétek festése – melyek tartalmi ellentéteket és belső élményeket juttatnak felszínre – különös tekintettel a sötét–világos kontrasztra

A felület

- Felület és ábrázolási szándék
- Különböző érzelmi, hangulati állapotok megjelenítése a megismert technikákkal, felületalakítási lehetőségekkel változatos műfaji kísérletek során
- Foltok, folthatárok
- A valóságban látható éles és elmosódott kontúrok megfigyelése és megjelenítésük
- Transzparencia, ellenfény, a részletek láthatósága

Textúra képzés

- Különböző anyagok segítségével, felhasználásával (homok, gipsz, fonal, drót, szögek) változatos textúrájú felületek létrehozása
- Az elkészült lapokból képtárgyak készítése

Minta a környezetben

- Műalkotásokról, építményekről, fotókról minták, ornamentikák gyűjtése
- A gyűjtött és továbbgondolt mintakincs felhasználása tárgyakon

Díszítés, díszítmények

- Funkcióval, jelentéssel bíró mikroterek külső– belső elemeinek díszítése grafikai és festészeti technikákkal
- A mikroterek lakóinak, lényeinek egyedi megjelenítése

Sablon nyomatok

- Meghívó, plakát, képregény készítése sablonnyomat segítségével (kivágott papír vagy műanyag motívumokkal)

Dombornyomatok

- Különböző anyagok, tárgyak segítségével plasztikus papírnyomatok készítése

Kompozíció

- Komponálási módok
- Játékos kísérletek, variációk egy saját alkotás, illetve különböző reprodukciók képi elemeinek, szereplőinek átrendezésére

Képalkotás

- Illusztrációk készítése
- Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív ábrázolása sorozatokban grafikai és festészeti technikákkal (monotípia és kollázs–technika vonalas, festett kiegészítéssel, krétarajzzal, karcnyomatokkal)
- Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból,

szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: mécses készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Kiállítás, múzeumlátogatás

A három évfolyamon a feldolgozott ismereteknek megfelelő témakört bemutató intézmény felkeresése a cél, természetesen az anyagi lehetőségek függvényében.

Közelsége miatt cél lehet a zalai Zichy, a somogytúri Kunffy, a kaposvári Rippl Rónai, a Siófokra érkező kiállítások stb.

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a mozgás–változás vonallal történő kifejezésének lehetőségeit,
- a színek egymáshoz való viszonyát,
- a színek érzelmi minőségét,
- a színharmóniakat, szíkontrasztokat,
- a gyűjtés, gyűjtemény felhasználásának lehetőségeit,
- a funkció és díszítés kapcsolatát,
- a dombornyomat készítésének technikáját.

Legyen képes:

- a vonal, forma, folt, felület, szín és textúra kifejező használatára,
- egyedi motívumok, motívumrendszer alkalmazására,
- dombornyomat készítésére,
- a kompozíciós variációk, illusztratív sorozatok készítésére,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

7.7 GRAFIKA ÉS FESTÉSZET MŰHELYGYAKORLAT

A grafika és festészet műhelygyakorlat célja olyan általános és speciális ismeretek átadása, melyek képessé teszik a tanulót önálló, színvonalas grafikai és festészeti alkotások létrehozására. Célja továbbá, hogy a tanulókat önmaguk megismeréséhez és a valóság törvényszerűségeinek egyre pontosabb és mélyebb megértéséhez juttassa a kritikus megfigyelés és gyakorlati tevékenységek segítségével.

A műhelygyakorlat feladata a tanulói képzelet, a belső képek és a valóság törvényszerűségeiből fakadó vizuális látványelemek összekapcsolásának elősegítése. Feladata továbbá kreatív alkotói tevékenységen keresztül az emberi, társadalmi és művészeti problémákra való érzékenység és véleménynyilvánítási igény kialakítása.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz és anyaghasználati készség fejlesztése.
- A vizuális kifejezés elemeinek eszközeinek felismerése, egyre tudatosabb alkalmazása.

- A motívumgyűjtés és vázlatkészítés gyakorlatában való jártasság kialakítása.
- A tanult grafikai és festészeti technikák alkalmazási képességének gyakorlása.
- Az esztétikai érzékenység és kifejezőkészség fejlesztése.
- Az önállóság kialakítása.
- A fegyvelmezett munkavégzés szabályainak elsajátíttatása.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

Grafika és festészet technikai, műfaji sajátosságai

Vizuális kifejezés alapvető eszközei, szerepük

A vonal megjelenési lehetőségei, kifejezőereje

A fekete–fehér kontraszt hatása, használatának lehetőségei

A tónus szerepe

A színek érzelmi, hő és figyelemfelhívó hatása

A sötét–világos, a hideg–meleg szíkontraszt

A faktúra és textúra alakítás lehetőségei

Képezési és kompozíciós lehetőségek (szerves elrendezés, kiemelés–elhagyás, pozitív–negatív formák, szabályosság–szabálytalanság)

Téma variációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

A ceruza–, tus–, pác–, akvarell– és krétarajz technikája

Az anyagnyomatok, a monotypia, a magas nyomás műveletei

Kollázs és vegyes technikájú alkotások készítésének lehetőségei

Az akvarell– és temperafestés eltérő technikai sajátosságai

A pasztellkép készítés technikája

Az alkalmazott grafika műfaji sajátosságainak megfelelő betű, monogram, embléma, piktogram tervezése

Eszközhazsnálati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsopórtok

Vonal

- A vonal ritmust kifejező hatása
- A vonal karaktermegjelenítő szerepe
- A vonal pszichikai kifejezőereje
- Sorsok, korok, egyéniségek kifejezése különböző vonalhasználattal
- Vonal a festészetben és a grafikában
- Vonal a térben és képtárgyakon
- Vonal a tájban, természetben, (monumentális) szabadtéri installációk, land art

Szín

- Színes fonalak, drapériák – színes terek, szíkontrasztok
- A színek hatása (érzelmi, hő és figyelemfelhívó hatás)
- A színek analogikus kapcsolata az érzetekkel, a különböző kifejezési nyelvekkel és szellemi tartalmakkal

A fény és a sötét differenciálódása

- A fény és a sötét által közvetített tartalmak (mesék, mítoszok, legendák)
- Játék a fénnel (lámpákkal, vetítőkkel)
- Tárgyak, terek és a fény kapcsolata
- Külső–belső élmények átélése, megtapasztalása és megjelenítése (zenei, akusztikai analógiák felismerése, létrehozása)

- A fekete szín használata, a fekete–fehér kontraszt (fekete tér, fekete tárgy)
- A szürkétől a feketéig – grafikában és festészetben

Felületképzés

- Faktúra és textúra alakítás a grafika és festés eszközeivel
- Felületkontrasztok létrehozása (különböző anyagok nyomataival, kollázssal)
- Lavírozott tus, pác és akvarell rajzok
- A gyors, könnyed festés technikája
- Festett ceruzarajzok. Különböző technikák vegyítése, kísérletezések

Kifejezés, képalakítás

- Organikus képalakítás (szerves elrendezés, kiemelés–elhagyás, pozitív–negatív formák, szabályosság–szabálytalanság)
- Képi elemek átrendezése, variációk, kompozíciós lehetőségek

Képalakítás

- Illusztráció készítése
- Tusrajzzal a monokromitás, a foltképzés és a vonalrendszerek szerepének hangsúlyozása
- Egyedi nyomtatással monotypia készítése

Tér – környezet

- A körülvevő környezet elemei által létrehozott különböző méretű, nyitott és zárt terek
 - Térépítések és térjátékok a különböző érzékelési területek bekapcsolásával
 - Hagyományos és rendhagyó térképek készítése (hang–, taktilis–, hőterképek)
 - Eltérő hangulatú, méretű, arányú és szerkezetű terekben, (labirintusokban) átélt tapasztalások, élmények megjelenítése grafika, festészet és kevert technikák segítségével
- Ságvári szőlőshegy, falurajz*

A betű és kép

- Jel (egyedi, saját jel)
- Betűkarakter, monogram
- Az alkalmazott grafika műfaji sajátosságaival embléma, piktogram tervezése
- A kódextől a könyvnyomtatásig
- A nyomtatott írás és a kép használhatósága
- Miniaturák, óriásképek

Műalkotások

- A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
- Anyagok, eszközök, megoldások a különböző korokban
- A feladatokhoz kapcsolódó műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
- Műalkotások a környezetünkben, galériákban

Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag,

ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a grafika és festészet alapvető technikai és műfaji sajátosságait,
- a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök szakszerű használatát,
- a grafika és festészet néhány kiemelkedő hazai és külföldi képviselőjét, kortárs alkotóit,
- a vizuális kifejezés, képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit,
- a legfontosabb munkavédelmi tudnivalókat.

Legyen képes:

- munkájához motívumokat gyűjteni és vázlatokat, színvázlatokat készíteni,
- a vizuális kifejezőeszközök és módok (vonalak, színek, formák, felületek és kompozíciós lehetőségek) kifejezési szándék szerinti használatára,
- a tanult grafikai és festészeti technikákkal (ceruza–, tus–, pác–, akvarell– és krétarajz, anyag nyomatok, monotypia, kollázs, akvarellfestés, temperafestés, pasztell és vegyes technika) alkotásokat létrehozni,
- egy téma kapcsán variációkat és különböző méretű alkotásokat készíteni,
- képzőművészeti alkotásokon a színek, vonalak felületek sajátosságait felismerni,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A környezet által közvetített üzenetek befogadásának és értelmezésének mélyítése.
- A formák, színek változatos, gazdag használatának kialakítása.
- A külső látvány és a lelki tartalmak érzékeny megjelenítésének fejlesztése.
- A véleményformálás finomítása saját és mások műveivel kapcsolatban.
- A tanulók tervezési készségének és problémamegoldó képességének fejlesztése.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A megvilágítás szerepe

A fény és árnyék grafikai és festészeti eszközökkel való megjelenítésének lehetőségei

A forma, méret, felület, szín és kompozíciós kontrasztok

A redukció, a sűrítés, a fokozás és a kiemelés szerepe

A felületgazdagítás lehetőségei

A színperspektíva szerepe

A különböző színviszonyok hatása, kifejezőereje

Variációk, sorozatok készítése

Nagyítások, méret és léptékváltások alkalmazása

Eltérő képkihágások hatásainak megtapasztalása és alkalmazása

A sablonnyomat, dombornyomat technikája

A linómetszés technikája

Alkalmazott vagy tervezőgrafika sajátosságainak megfelelő tipográfia, könyvborító, plakát tervezése

Jelmezek, maszkok, díszletek készítésének sajátosságai

Egyszerű akció, performance létrehozása

Eszközhazsnálati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A fény és a sötét

- Karakteresen eltérő erejű, irányú megvilágítású tárgyak és terek létrehozása, megjelenítése
- A fény és árnyék grafikai eszközökkel való kifejezése
- Színes kompozíciók, és variációk készítése a látvány inspiráló hatására

Kontrasztok

- Forma, méret, felület, szín és kompozíciós kontrasztokra épített kép, képtárgy sorozatok, variációk létrehozása, a zene–hang, mozgás–tapintás, az irodalom és a képzőművészet inspiráló hatására
- További lehetőségek, variációk és kísérletezések új médiumok, műfajok segítségével

Kifejezés – karakterek

- Emberi és mitikus karakterek vizuális kifejezése
- Emberek, hősök, tárgyak jelleme, hangulatváltozásai megjelenítése a festészet és grafika eszközeivel
- Portrék, maszkok, jelmezek készítése
- Kifejező karakterek létrehozásának inspirálása játékokkal és akciókkal
- A kifejezés lehetőségei a redukció, a sűrítés, a fokozás, és a kiemelés eszközeivel
- Egy téma feldolgozása a sablonnyomat (kivágott papír vagy műanyag motívumokkal), dombornyomat, tus– és a temperatechnika lehetőségeit felhasználva
- Felületgazdagítási lehetőségek
- Dramatikus játék a kész alkotásokkal

Tér – környezet

- A közvetlen környezet tárgyai, tárgykarakterek szembeállítás, csoportosítások
- Tárgyátalakítások, átfestéssel, zavarófestéssel
- Tárgyak idegen, megszokottól eltérő környezetbe helyezése
- Léptékváltás adta lehetőségek felhasználása
- Egy tárgy részletének felnagyítása, változatos képkivágások
- A látvány és fantázia képi elemeinek összekapcsolása egy tárgy, szerkezet belső terének ábrázolása során

Írás – kép

- Alkalmazott vagy tervezőgrafikai ismeretek segítségével könyvborító, plakát készítése
- A képhez felirat tervezése (számítógép segítségével). Betű, tipográfia
- A betű, írás és kép szabad műfajú felhasználása

Szín

- „Szín–tér”, külső–belső terek színviszonyai
- Az illúziókeltés lehetőségei
- Színperspektíva
- Kompozíciós változatok a szíkontrasztra
- A szín kifejezőereje, mélysége, mozgása a külső látvány és a lelki tartalmak megjelenítése során
- Terek berendezése, benépesítése eltérő méretű és színű figurákkal, szalagokkal, textilekkel,

lámpákkal

– Doboz szín–házak – azonos motívumok más–más színviszonyok között

Képalkotás

– A gouache technikájának ismerete

– A linómetszés technikájának elsajátítása, sajátosságai, műfaji követelményei, az anyag– és eszközhasználat specifikumai

– Egydúcós linómetszet

– Színes linómetszet kialakítása a dúc továbbvésésével

– Különböző méretű illusztráció, illusztráció sorozat készítése zenei, irodalmi alkotáshoz

– Illusztráció készítése egyedi és sokszorosítási technikákkal (ecset– és tollrajz, gouache, linómetszet)

Műalkotások

– A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása

– Anyagok, eszközök, megoldások és stílári jegyek a különböző korokban

– A feladatokhoz kapcsolódó műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten

– Műalkotások a környezetünkben, galériákban

Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véréadók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: mécses készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdzíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

– a szín kifejezőerejét, a színperspektíva szerepét,

– a különböző színviszonyok hatását,

– a sablonnyomat, dombornyomat, linómetszés technikáját.

Legyen képes:

– a tanult vizuális kifejezőeszközöket és módokat a képalkotási gyakorlatban alkalmazni,

– a fény – árnyék – szín összefüggéseit felhasználni a külső látvány és a lelki tartalmak megjelenítése során,

– alkalmazni a léptékváltás adta lehetőségeket,

– véleményformálásra saját és mások műveivel kapcsolatban,

– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A személyes kifejezési eszközök megtalálásának ösztönzése.
- A kísérletező kedv, a döntésképeség és az alkotói magatartás fejlesztése.
- A képépítési és kompozíciós törvényszerűségek tudatos használatának ösztönzése.
- A tudatos környezetformálás igényének kialakítása.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A színmodulációk, lokál és valór színek
A szín–önkontraszt és komplementer kontraszt hatásai
A túlzás, fokozás szerepe
Az egyensúly feltételei
Az átírás módjai
A dekoratív festészet sajátosságai
A különböző stílusjegyek felismerésének szempontjai
Többdúcú linómetszet létrehozása
Hidegtű vagy pusztatű technikája
Az improvizatív és a tervezett művek közti különbségek
Látványterv létrehozása
Akrilfestés gyakorlata
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

Képalkotás

- Személyes jelentéssel bíró fogalmak, tartalmak, tárgyak grafikus megjelenítése (változás, kapcsolat, szembenállás)
- Színes sokszorosítás. A színek felhasználásának lehetősége a sokszorosított grafikában
- Többdúcú linómetszet készítése
- Alapszín keveredések, átfedések, új szín létrehozása, alányomás
- Sorozat készítése amorf keretű linódúcokkal
- Hidegtű
- A hidegtű vagy pusztatű technika elsajátítása, a mélynyomás alapjai
- Alapozatlan, pusztta, felfényesített lemezre karcolás tűvel, a felületek megdolgozása jelet hagyó eszközökkel
- A vonalkarakter lehetőségeinek kiaknázása a dúc felnagyításával
- A magas– és a mélynyomás variálásának lehetőségei

Stílusvariációk, átiratok

- Különböző korok eltérő stílusú, témájú alkotásainak átfestése, összekeverése és egybeépítésük variációi
- Stílusjegyek átváltoztatása, méret– és léptékváltások
- Nagyméretű dekoratív, díszletjellegű megoldások. Tervek készítése
- Fotókból képsorozatok összeállítása, eltérő képkapcsolási lehetőségek tudatos használata
- Művek összehasonlítása

Egyéni vizuális kifejezés

- Személyes kifejezőeszközök és módok megtalálása az egyéniség, a technikai lehetőségek és a műfaji sajátosságok összehangolása által, önálló kísérletezések segítségével

- Folyamat – karakter – személyes idő kifejezési lehetőségei
- Személyes képnapló készítése, lelki tartalmak, történetek és változások vizuális rögzítése
- Improvizációk és tervezett művek
- Zenei vagy egyéb inspiráció segítségével túlzások, fokozások, egyensúly vesztesékek megjelenítése festészeti és vegyes technikájú alkotásokon, képtárgy sorozatokon

Vizsgamunka

- Az eddigi ismeretek felhasználásával, egyéni kifejezési szándék szerinti kép, képtárgy, képsorozat készítése választott technikával és dokumentálása.

Műalkotások

- A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
 - Anyagok, eszközök, megoldások és stílári jegyek a különböző korokban
 - Elemzések a grafika és festés módszereiről, a színhasználatról és az anyagokról
 - Művészeti, művészettörténeti ismeretek beépítése az alkotó tevékenységbe
 - A feladatokhoz kapcsolódó kortárs műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
 - Műalkotások a környezetünkben, galériákban
- Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, takarékos pályázat, betlehemkészítő verseny, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a grafika és festészet kiemelkedő hazai és külföldi képviselőit, kortárs alkotóit,
- a tanult vizuális kifejezőeszközöket és módokat a képalkotási gyakorlatban,
- a képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit.

Legyen képes:

- különbséget tenni a magas– és mélynyomás között,
- grafikai és festészeti elméleti és gyakorlati tudásának alkalmazásával önálló koncepciók alapján különböző méretű variációkat, kép–, képtárgy sorozatokat, illusztrációkat készíteni,
- munkáját esztétikusan összeállítani, bemutatni,
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
- véleményformálásra műalkotásokkal kapcsolatban,
 - eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

Kiállítás, múzeumlátogatás

A három évfolyamon a feldolgozott ismereteknek megfelelő témakört bemutató intézmény felkeresése a cél, természetesen az anyagi lehetőségek függvényében.

Szeretnénk eljutni a Szépművészeti Múzeumba, a Nemzeti Galériába.

Közelsége miatt cél lehet a zalai Zichy, a somogytúri Kunffy, a kaposvári Rippl RónaI és a Siófokra érkező kiállítások

Táborozás

Táborozást kínálunk, minden tanszakos és évfolyamos tanulónknak, amennyiben lehetőségeink, és az igények találkoznak.

A táborozás során a biztosítjuk a különböző tanszakok munkájába való betekintést, saját szak anyagának elmélyítését, kibővítését.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

Fejlesztési feladatok

- A személyes kifejezési eszközök megtalálásának ösztönzése.
- A kísérletező kedv, a döntésképeség és az alkotói magatartás fejlesztése.
- A képépítési és kompozíciós törvényszerűségek tudatos használatának ösztönzése.
- A tudatos környezetformálás igényének kialakítása.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A színmodulációk, lokál és valór színek

A szín–önkontraszt és komplementer kontraszt hatásai

A túlzás, fokozás szerepe

Az egyensúly feltételei

Az átírás módjai

A dekoratív festészet sajátosságai

A különböző stílusjegyek felismerésének szempontjai

Többdúcú linómetszet létrehozása

Hidegtű vagy pusztatű technikája

Az improvizatív és a tervezett művek közti különbségek

Látványterv létrehozása

Akrilfestés gyakorlata

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

Képalkotás

- Személyes jelentéssel bíró fogalmak, tartalmak, tárgyak grafikus megjelenítése (változás, kapcsolat, szembenállás)
- Színes sokszorosítás. A színek felhasználásának lehetősége a sokszorosított grafikában
- Többdúcú linómetszet készítése
- Alapszín keveredések, átfedések, új szín létrehozása, alányomás
- Sorozat készítése amorf keretű linódúcokkal
- Hidegtű
- A hidegtű vagy pusztatű technika elsajátítása, a mélynyomás alapjai
- Alapozatlan, pusztta, felfényesített lemezre karcolás tűvel, a felületek megdolgozása jelet hagyó eszközökkel
- A vonalkarakter lehetőségeinek kiaknázása a dúc felnagyításával

- A magas– és a mélynyomás variálásának lehetőségei

Stílusvariációk, átiratok

- Különböző korok eltérő stílusú, témájú alkotásainak átfestése, összekeverése és egybeépítésük variációi
- Stílusjegyek átváltoztatása, méret– és léptékváltások
- Nagyméretű dekoratív, díszletjellegű megoldások. Tervek készítése
- Fotókból képsorozatok összeállítása, eltérő képkapcsolási lehetőségek tudatos használata
- Művek összehasonlítása

Egyéni vizuális kifejezés

- Személyes kifejezőeszközök és módok megtalálása az egyéniség, a technikai lehetőségek és a műfaji sajátosságok összehangolása által, önálló kísérletezések segítségével
- Folyamat – karakter – személyes idő kifejezési lehetőségei
- Személyes képnapló készítése, lelki tartalmak, történetek és változások vizuális rögzítése
- Improvizációk és tervezett művek
- Zenei vagy egyéb inspiráció segítségével túlzások, fokozások, egyensúly veszteségek megjelenítése festészeti és vegyes technikájú alkotásokon, képtárgy sorozatokon

Vizsgamunka

- Az eddigi ismeretek felhasználásával, egyéni kifejezési szándék szerinti kép, képtárgy, képsorozat készítése választott technikával és dokumentálása.

Műalkotások

- A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
 - Anyagok, eszközök, megoldások és stílárius jegyek a különböző korokban
 - Elemzések a grafika és festés módszereiről, a színhasználatról és az anyagokról
 - Művészeti, művészettörténeti ismeretek beépítése az alkotó tevékenységbe
 - A feladatokhoz kapcsolódó kortárs műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
 - Műalkotások a környezetünkben, galériákban
- Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok, pályázatok, rendezvények

- Márton nap: mécses készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek,
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák, teremdíszek, plakátok
- Húsvéti ünnepkör: dekoráció, motívum feldolgozás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a grafika és festészet kiemelkedő hazai és külföldi képviselőit, kortárs alkotóit,
- a tanult vizuális kifejezőeszközöket és módokat a képalkotási gyakorlatban,
- a képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit.

Legyen képes:

- különbséget tenni a magas- és mélynyomás között,
- grafikai és festészeti elméleti és gyakorlati tudásának alkalmazásával önálló koncepciók alapján különböző méretű variációkat, kép-, képtárgy sorozatokat, illusztrációkat készíteni,
- munkáját esztétikusan összeállítani, bemutatni,
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
- véleményformálásra műalkotásokkal kapcsolatban,
 - eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

Kiállítás, múzeumlátogatás

A három évfolyamon a feldolgozott ismereteknek megfelelő témakört bemutató intézmény felkeresése a cél, természetesen az anyagi lehetőségek függvényében.

Szeretnénk eljutni a Szépművészeti Múzeumba, a Nemzeti Galériába.

Közelsége miatt cél lehet a zalai Zichy, a somogytúri Kunffy, a kaposvári Rippl RónaI és a Siófokra érkező kiállítások

Táborozás

Táborozást kínálunk, minden tanszakos és évfolyamos tanulónknak, amennyiben lehetőségeink, és az igények találkoznak.

A táborozás során a biztosítjuk a különböző tanszakok munkájába való betekintést, saját szak anyagának elmélyítését, kibővítését.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészekből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

A grafika és festészet műhelygyakorlat

- tervezés 40 perc
- tárgykészítés 140 perc

A vizsga tartalma

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, képalkotó, képessége. A terv tükrözze a tanulónak a grafika és festészet anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett ismeretét. A megvalósított kép, képtárgy, képsorozat mutassa be a tanuló grafikai és festészeti jártasságát, tudását.

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

A) Tervezési dokumentációval együtt benyújtott kész kép, képtárgy, képsorozat, a grafika és festészet műfajából.

A benyújtott vizsgamunka – tanári irányítással megvalósított – tervezési munka alapján létrehozott alkotás, amely lehet:

- alkalmazott grafikai, sokszorosított grafikai alkotás, sorozat vagy variáció,
- grafikai és festészeti illusztráció sorozat,

– szabadodon választott technikákkal készített képi alkotás, alkotássorozat vagy variáció.
A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

B) Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített kép, képtárgy, képsorozat, a grafika és festészet műfajából.

Az intézmény által meghatározott vizsgafeladat tervvázlat alapján, szabadon választott technikával létrehozott alkotás, amely lehet:

- modell alapján készített képi, képtárgyi átírás,
- alkalmazott grafikai vagy dekoratív festészeti vázlatterv – sorozat.

A vizsga értékelése

A grafika és festészet műhelygyakorlat alapvizsga értékelésének általános szempontjai:

- tervezési, képalkotási készség,
- színhasználat, kompozíciós készség,
- alapvető anyag- és eszközismeret, jártasság,
- a grafikai és festészeti ismeretek gyakorlati alkalmazása,
- a tartalomnak, műfaji sajátosságoknak megfelelő átíró és kifejezőképesség,
- az elkészült munka összhangja.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Vizes blokk

Tároló szekrények

Munkaasztalok, székek

Szemléltetésre szolgáló technikai eszközök

Szemléltető anyagok (képek, könyvek, CD, DVD-k)

Gyűjtött tárgyak, drapériák

Fényképezőgép

Filmfelvevő

Számítógép

Szoftverek

Grafikai prés (legalább A/3-as méret lehúzására alkalmas méretben)

Mobil lámpa

Rajztábla (A/3, A/2)

Vonalzók, olló, snitzer

Rajzi és grafikai eszközök: ceruza, toll, rajzszén, pasztell, zsírkréta, tus, karctű, linókés, különböző méretű fotós gumihenger, grafikai festékező lap, linó festék, szitafesték szitakeret, spakli, kormozó eszköz, lemezvágó eszköz, lemezfogó

Festő eszköz: ecsetek, festőkések, tálak, paletták, vízfesték, tempera

Festőállvány (továbbképző)

Zárható vegyszertároló (veszélyes anyagok használata esetén)

7.8 KÖRNYEZET– ÉS KÉZMŰVES KULTÚRA MŰHELYGYAKORLAT

A környezet–és kézműves kultúra műhelygyakorlat célja a környezetkultúra és a kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása, az általános és szakirányú ismeretek átadása révén a környezettudatos magatartás, az igényes kézműves tárgyalkotás képességének megalapozása. Célja továbbá a munkakultúra, a feladattudatos, kitartó munkavégzés alapjainak elsajátítása, azoknak az elméleti és gyakorlati ismereteknek a megalapozása, melyek a tervezéstől a kivitelezésig biztosítják a meghatározott célú feladat, alkotómunka elvégzését. Mindezzel a környezetharmonikus életvitel, a környezetalakítás képességének, az értékteremtés, –megőrzés igényének kialakítása.

A műhelygyakorlat feladata a környezetkultúra, az ember alkotta tárgyi világ széleskörű megismertetése, a kézműves tevékenységek szerepének feltárása a mindennapi életben és a modern viszonyok közt. A hazai és az egyetemes tárgykultúra kiemelkedő alkotásain keresztül megismertetni a tanulókkal a tárgykultúra funkcionális területeit, a felhasználható anyagokat, tulajdonságait, az alkalmazott eszközöket, használatukat, a készítési technikákat, az esztétikai törvényszerűségeket. Feladata emellett az ismeretek alkotó jellegű alkalmazásának elsajátítása, a múlt értékeinek a mai környezet– és tárgykultúrába való szerves beépítési lehetőségeinek felismertetése. A hagyományok megismertetésével múltunk, népművészeti és iparművészeti örökségünk megbecsülése, megszerettetése, a hovatartozás–tudat mélyítése. Más korok és népek környezet– és tárgykultúrájának megismertetésével a látásmód szélesítése, az empátia és a tolerancia kialakítása. Tárgyelemzéseken és a tárgyalkotó tevékenységen keresztül, a tárgy, a környezet és az ember viszonyának felfedeztetése, a természethez, környezethez való kötődés mélyítése, a helyes felhasználói és fogyasztói magatartásformák kialakítása. Az alkotói tevékenységen keresztül a manuális és konstruáló képességek fejlesztése, az esztétikai érzékenység és ítélőképesség mélyítése, az önkifejezés, az önmegvalósítás lehetőségének felfedeztetése. A környezet–és kézműves kultúra műhelymunka baleset– és környezetvédelmi előírásainak megismertetése.

Ennek érdekében az oktatás a tanuló életkori sajátosságait figyelembe véve az alapfok és a továbbképző évfolyamain egyaránt hangsúlyosan alapoz a gyűjtőmunkára, a rekonstruálás és az átírás metodikájára, a kreativitásra. Az elsajátítandó elméleti és gyakorlati témakörök, tartalmak komplex szemlélettel, egymással szintézisben lévő rendszert alkotva jeleníthetők meg a tanítás folyamatában. Az élményszerű tapasztalatszerzés, az önművelés megalapozása érdekében javasolt könyvtár–, múzeum– és kiállítás–látogatások beépítése a műhelymunkába.

Alapfokú évfolyamok

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A környezetkultúra és a kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása.
- A környezetkultúra, az ember alkotta tárgyi világ területeinek bemutatása, a kézműves tevékenységek szerepének feltárása. Irányított megfigyelések által élményszerű tapasztalatszerzés biztosítása.
- A környezet– és kézműves kultúra műhely és a műhelymunka megismertetése.
- A tárgyalkotás során alkalmazható egyszerű technikák elsajátításával a manuális és konstruáló képességek fejlesztése.
- A felhasználható anyagok, az alakításukhoz szükséges eszközök megismertetése.

Tananyag

Környezet– és kézműves kultúra ismeretek

Környezet és környezetkultúra, tárgy és tárgykultúra

Természetes és mesterséges környezet elemei, alkotói
Az ember tárgykészítő tevékenysége, a tárgyak szerepe
Tárgyelemzés alapvető szempontjai
Ősi, kézműves és ipari tárgyformálás
A környezet– és kézműves kultúra műhelymunkájának alapjai
A kézműves tárgyalakítás alapanyagai: a növényi részek, a textilek, a papír, az agyag alapvető tulajdonságai, alakításuk egyszerű technikái
A kézműves tárgyalakítás eszközei, eszközhasználati és munkavédelmi előírások
A tárgyalakítás alapvető fázisai
Környezetkultúra – természeti környezet, épített környezet: település, lakhely
Környezettervezés, az ember környezetalakító tevékenysége
A makettkészítés alapjai
Ünnepi alkalmak
A mese világa

Feladatcsoportok

- A környezet– és kézműves kultúra műhely
- A környezet– és kézműves kultúra műhely berendezése
- Alapvető anyagok, eszközök, szerszámok
- A műhelymunka rendje
- A műhelymunka alapvető magatartási és munkavédelmi szabályai

Tárgyalakítási ismeretek

- A kézműves tárgyalakítás sajátosságai
- A tervezés lépései
- Formák, színek kifejezőereje
- A tárgyalakítás alapvető fázisai
- A tárgyak harmóniája, esztétikája

A kézművesség anyagai, technikái

- A környezet anyagai
- Az anyagok tulajdonságai – alakíthatóságuk, formálhatóságuk, felhasználhatóságuk
- Textúrák és faktúrák
- A növényi részekből készíthető tárgytípusok. Egyszerű tárgyalakítási technikák
- A textilből készíthető tárgyak köre
- Textilfestés, mintázás nyomhagyási technikákkal
- Tárgykészítés a mintázott textilekkel
- Egyszerű fonástechnikák
- Papír alkalmazása az alkotótevékenységben
- Az agyag felhasználása a tárgyalakításban

A lakhely és a lakáskultúra

- Összhangban a természettel: törzsi kultúrák, modern viszonyok
- Az épített környezet vizsgálata
- Településtípusok, a falu és a város sajátosságai
- Az épületek típusai funkcionalitásuk alapján
- Építészeti megoldások vizsgálata természeti népeknél, a népi kultúrában
- A lakhely funkciói, beosztás, alaprajz
- Az épületek és a külső terek kapcsolata, harmóniája. Parkok, udvarok, kertek
- Településmakettek, épületmakettek, külső terek tervezése, készítése

- A megismert anyagok felhasználása az alkotómunkában
- *Alkalmak és szokások*
- Az ünnepek megnyilvánulása a környezet- és tárgykultúrában
- Alkalmak, szereplők, helyszínek, díszletek, kellékek
- Tárgykészítés, környezetalakítás az ünnepekhez kapcsolódóan, a megismert anyagok felhasználásával

A mese

- A mese világa
 - Mesehősök – jó és szép, rossz és csúf, fantázialények; jellegzetes helyszínek
 - Típusok, karakterek megjelenítésének lehetőségei
 - Babák, bábok és díszletek készítése
 - A megismert anyagok felhasználása az alkotómunkában
- Értékelés és kiállítás–rendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a környezetkultúra fő területeit, a tárgyalakítás szerepét,
- a megismert alapanyagok felhasználási lehetőségeit,
- az anyag- és formaalakításuk egyszerű módjait,
- a környezet- és kézműves kultúra műhely berendezését, munkarendjét,
- a környezet- és kézműves kultúra műhelygyakorlat legfontosabb munkavédelmi tudnivalóit,
- a lakhelyhez, a meséhez és az ünnepekhez kapcsolódó környezet és tárgykultúra alapvető sajátosságait.

Legyen képes:

- a megszerzett ismeretek alkalmazására,
- az anyagok élményszerű megtapasztalására,
- a megismert eszközök megfelelő használatára,
- a munka- és balesetvédelmi szabályok betartására.

Pályázatok, aktualítások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok,, rendezvények

- Márton nap: mécses készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek tanult technikákkal, lakásdekoráció, iskola dekorációja
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák,
- Húsvéti ünnepkör: tojásfestés

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A környezetkultúra és a kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása.
- A környezetkultúra, az ember alkotta tárgyi világ újabb területeinek bemutatása.
- A tárgyak funkcionalitásának, a környezetalakítás, a környezettervezés jelentőségének felismertetése. Irányított megfigyelésekkel élményszerű tapasztalatszerzés biztosítása.
- A fa, a fonható szálanyagok, az agyag és a fémek szerepének megismertetése a tárgyalakításban egyszerű technikák elsajátításával.
- Azoknak az ismereteknek a megalapozása, melyek biztosítják a meghatározott célú alkotómunka elvégzését
- Az esztétikai érzékenység, a manuális és konstruáló képességek fejlesztése.

Tananyag

Környezet- és kézműves kultúra ismeretek

Környezetkultúra, tárgykultúra, az ember által létrehozott mesterséges környezet összetevői

Az ember és a tárgyak viszonya. A tárgyak információhordozó szerepe

A tárgyak esztétikai értéke, minősége

Textúrák és faktúrák, színek és hangulatok a tárgyakon

Használati és díszfunkció

Kézműves mesterségek: az agyag-, a famunkák, a fonható szálanyagok, vesszőmunkák és a fémművesség alapjai

Egyszerű tárgy- és díszítményalkotási lehetőségek

A tárgyalakítás anyagai, eszközei, eszközhasználati és munkavédelmi előírások

A tárgyalakítás alapvető fázisai

Az ember és környezete. A környezetalakítás jelentősége. Középületek, a családi környezet és a háztartás

Lakáskultúra, lakberendezés

Az adott témakörök emlékei a törzsi kultúrákban, a népművészetben, az iparművészetben és a művészettörténetben

Az adott témakörök megjelenése a modern kor törekvéseiben és a közvetlen környezetben

A tapasztalatok felhasználása az alkotómunkában

Feladatcsoportok

Tárgyalakítási ismeretek

- A tárgyak formája és funkciója
- A tervezés lépései, fontosabb szempontjai (szerkezeti megoldások)
- Az anyag- és technika választás szempontjai
- Tárgyalakítási műveletek: előkészítő műveletek, a tárgyformálás, díszítés, összeállítás, kikészítő és utómunkálatok

A kézművesség anyagai, technikái

Agyagművesség

- Az agyag felhasználási területei, jellegzetes tárgytípusai
- Az agyag tulajdonságai, formálhatósága, alakíthatósága
- A megmunkálás, tárgyalakítás alapvető lépései
- Az agyagmunka eszközigénye, eszközhasználati és munkavédelmi előírások
- Egyszerű tárgyalakítási és díszítési technikák (tapasztás, formába rakás, felrakás, nyomhagyási technikák, rátét)
- Tárgyalakítás a tanult technikák alkalmazásával

Faművesség, fonható szálanyagok, vesszőmunkák

- A fa, a vessző és a fonható szálanyagok felhasználási területei, jellegzetes tárgytypusai
- A fa, a vessző és a fonható szálanyagok tulajdonságai, formálhatóságuk, alakíthatóságuk
- A megmunkálás eszközigénye, eszközhasználati és munkavédelmi előírások
- Választott anyag egyszerű tárgyalakotási, összeállítási és díszítési technikái (sodrás, fonás, toldás, darabolás, vágás, csiszolás, kötözött, ragasztott – összeállítások, festés, pácolás, karcolás, ékrovás)
- Tárgyalakotás választott anyag és technika alkalmazásával

Fémművesség

- A fémek felhasználási területei, jellegzetes tárgytypusai
- A fémművesek jellegzetes tárgyalakotási és díszítési technikái
- A fémek alapvető tulajdonságai, formálhatóságuk, alakíthatóságuk
- A fémműves munka eszközei, eszközhasználati és munkavédelmi előírások
- Egyszerű tárgyalakotási és díszítési technikák (darabolás, hajlítás, domborítás, trébelés, poncolás)
- Tárgyalakotás a tanult technikák alkalmazásával

Lakhely, lakáskultúra, berendezés

- Az épület szerepe, jellege és berendezése közti összefüggések
- Középületek, lakóházak. Külső megjelenés, belső terek, berendezés
- A lakáskultúra elemei, összetevői
- A tárgyak információhordozó szerepe
- A lakberendezés szempontjai
- Bútortípusok, a bútortörténet érdekességei
- A berendezési tárgyak, bútorok mint jelképek
- Környezettervezés, makettkészítés, tárgyalakotás a megismert anyagok és technikák alkalmazásával

Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualítások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok,, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek tanult technikákkal, lakásdekoráció, iskola dekorációja
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák,
- Húsvéti ünnepkör: tojásfestés
-

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a tárgyalakotás szerepét, a tárgyak funkcióját,
- az agyag, a fa, a vessző, a fonható szálanyagok és a fém felhasználási lehetőségeit,
- az anyag- és formaalakításuk egyszerű módjait,
- a tárgyalakotás fontosabb szempontjait,
- a tanult tárgyalakotási folyamatok legfontosabb munkavédelmi tudnivalóit,
- a lakáskultúra, a lakberendezés alapjait,

Legyen képes:

- a megszerzett ismeretek alkalmazására,
- az anyagok élményszerű megtapasztalására,
- a megismert eszközök megfelelő használatára,
- az önálló tárgyalakotásra,
- tárgyelemzésre adott szempontok alapján,
- a tárgyakban rejlő esztétikum felfedezésére és megfogalmazására,
- a munka- és balesetvédelmi szabályok betartására.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A környezetkultúra és a kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása.
- A környezetkultúra, az ember alkotta tárgyi világ újabb területeinek bemutatása.
- A tárgyak funkcionalitásának, a környezetalakítás, a környezettervezés, valamint az újrahasznosítás jelentőségének felismertetése. Irányított megfigyelésekkel élményszerű tapasztalatszerzés biztosítása.
- A textil, a nemez, a bőr szerepének megismertetése a tárgyalakotásban egyszerű technikák elsajátíttatásával.
- Azoknak az ismereteknek a megalapozása, melyek biztosítják a meghatározott célú alkotómunka elvégzését
- Az esztétikai érzékenység, a manuális és konstruáló képességek, a munkakultúra fejlesztése, a kitartó munkavégzés alapjainak kialakítása.

Tananyag

Környezet- és kézműves kultúra ismeretek

Környezetkultúra, tárgykultúra, az ember által létrehozott mesterséges környezet összetevői

Az ember és a tárgyak viszonya. A tárgyak információhordozó szerepe

A tárgyelemzés szempontjai. A tárgyak esztétikai értéke, minősége

Textúrák és faktúrák, színek és hangulatok a tárgyakon

Használati és díszfunkció, reprezentáció

Újrahasznosítás

Kézműves mesterségek: a textil, nemez és bőrmunkák alapjai

Egyszerű tárgy- és díszítményalkotási lehetőségek

A tárgyalakotás anyagai, eszközei, eszközhasználati és munkavédelmi előírások

A tárgyalakotás alapvető fázisai

Az ember és környezete. Életmód és tárgykultúra, lakhely és munkakörnyezet

Az ünnepek megnyilvánulása a környezetben, a lakáskultúrában

Az adott témakörök emlékei a törzsi kultúrákban, a népművészetben, az iparművészetben és a művészettörténetben

Az adott témakörök megjelenése a modern kor törekvéseiben és a közvetlen környezetben

A tapasztalatok felhasználása az alkotómunkában

Feladatcsoportok

Tárgyalkotási ismeretek

- A forma funkció és a díszítés összefüggései
- A tervezés lépései, szempontjai
- Az anyag– és technika választás szempontjai, az anyaghasználat és a technika összefüggései
- Az anyagok kombinálásának lehetőségei
- Tárgyalkotási műveletek az adott tárgy és az alkalmazott anyagok függvényében: előkészítő műveletek, tárgyformálás, díszítés, összeállítás, kikészítő és utómunkálatok

A kézművesség anyagai, technikái

Textilmunkák

- A textil felhasználási területei
- A textil munkák alapanyagai, tulajdonságaik, alakíthatóságuk
- A megmunkálás, tárgyalkotás alapvető lépései
- A textilmunkák eszközei, eszközhasználati és munkavédelmi előírások
- Egyszerű tárgyalkotási és díszítési technikák: fonástechnikák, a szövés alapjai, egyszerű öltéstípusok, hímzéstechnikák
- A szabás alapvető ismeretei, egyszerű összeállítási módok
- Tárgyalkotás a tanult technikák alkalmazásával

Nemez

- A nemez felhasználási területei
- A gyapjú tulajdonságai, alakíthatósága
- A megmunkálás, tárgyalkotás alapvető lépései
- A nemezkészítés anyagai, eszközei
- Egyszerű tárgyalkotási és díszítési technikák
- Tárgyalkotás a tanult technikák alkalmazásával

A bőr

- A bőr felhasználási területei
- A bőr tulajdonságai, alakíthatósága
- A megmunkálás, tárgyalkotás alapvető lépései
- A bőrmunkák eszközei, eszközhasználati és munkavédelmi előírások
- Egyszerű tárgyalkotási és díszítési technikák: fonástechnikák bőrszállal, díszítés nyomhagyással (poncolással, csontozással), lyukasztással
- Egyszerű lyukasztott, fűzött összeállítások
- Tárgyalkotás a tanult technikák alkalmazásával

Az újrahasznosítás

- Fogyasztói társadalom, felhasználói és fogyasztói magatartás
- Az újrahasznosítás fogalma, jelentősége a tárgykultúra területén
- Az anyagok újrahasznosítási lehetőségei
- A tárgyak újrahasznosítása, funkcióváltás
- Újrahasznosítási feladatok a megismert tárgytipusokhoz és anyagfélésekhez kapcsolódóan

Életmód

- A környezet, az életmód és a tárgykultúra kapcsolata
- Jellegzetes munkatevékenységek

- A munkakörnyezet jellemzői. Környezettervezés munkatevékenységekkel kapcsolatban
- Munkaeszközök készítése
- Munkafolyamatok megjelenítése ismert anyagok és technikák alkalmazásával

A lakáskultúra– ünnepi alkalmak

- Az ünnepek megnyilvánulása a környezetben, a tárgykultúrában
- A terítés kultúrája, a teríték elemei és a hozzájuk kapcsolódó szimbolikus értelmezések
- Használati és díszfunkcióval rendelkező tárgyak, díszítési lehetőségek
- Ünnepi környezet alakítása, tervezése
- Ismert és új anyagok, technikák felhasználása az ünnepi alkalmak, a terítés kultúrája témaköréhez kapcsolódó tárgyalakításban

Vizsgamunka készítése

- Egyéni kifejezési szándék szerinti tárgyalakítás választott anyaggal és technikával.
- Dokumentálás
Értékelés és kiállítás–rendezés

Pályázatok, aktualitások

A megjelenő pályázatokból, versenykiírásokból a ránk vonatkozókból válogatva, pályaművek készítése az adott év tananyagára építve

Siófoki, Ságvári, (somi, nyimi) hagyományok: (őszi kulturális napok kiállítás a munkáinkból, szüreti felvonulás, adventi kiállítás, véradók ünneplése, kismamák köszöntése, falunapok, ballagás stb.) felkérés szerint készülünk ezekre (plakát, meghívó, kiállítási anyag, ajándéktárgy, díszlet, pályamű, stb.).

Helyi hagyományok,, rendezvények

- Márton nap: méces készítés, a naphoz kötődő hagyományok felelevenítése, daltanulás, lúd motívum feldolgozása különféle megoldásokkal, felvonulás
- Karácsonyi ünnepkör: bibliai történetek feldolgozása, karácsonyfadíszek tanult technikákkal, lakásdekoráció, iskola dekorációja
- Farsangi ünnepkör: maszkok, maskarák,
- Húsvéti ünnepkör: tojásfestés

Kiállítás, múzeumlátogatás

A három évfolyamon a feldolgozott ismereteknek megfelelő témakört bemutató intézmény felkeresése a cél, természetesen az anyagi lehetőségek függvényében.

Szeretnénk eljutni az Iparművészet Múzeumba, skanzenek valamelyikébe, helyi alkotók műhelyeibe.

Közelsége miatt cél lehet a zalai Zichy, a somogytúri Kunffy, a kaposvári Rippl Rónai és a Siófokra érkező kiállítások

Táborozás

Táborozást kínálunk, minden tanszakos és évfolyamos tanulónknak, amennyiben lehetőségeink, és az igények találkoznak.

A táborozás során a biztosítjuk a különböző tanszakok munkájába való betekintést, saját szak anyagának elmélyítését, kibővítését.

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a tárgyalakítás szerepét, a tárgyak funkcióját,
- a textil, a nemez, a bőr felhasználási területeit,
- az anyag– és formaalakításuk egyszerű módjait, díszítési lehetőségeit,
- a tárgyalakítás fontosabb szempontjait,
- az újrahaznosítás szerepét, lehetőségeit,
- az önálló tapasztalatszerzés eszközzrendszerét,
- a lakáskultúra alapjait, az ünnepek megnyilvánulási lehetőségeit a környezet– és tárgyalakultúrában,
- a tanult tárgyalakítási folyamatok legfontosabb munkavédelmi tudnivalóit.

Legyen képes:

- pozitívan viszonyulni a természetes és mesterséges környezethez,
- a megszerzett elméleti és gyakorlati ismeretek alkalmazására,
- az anyagok élményszerű megtapasztalására,
- a megismert eszközök megfelelő használatára,
- az önálló tárgyalakításra,
- egyszerű tárgyak készítésének technológiai folyamatait meghatározni,
- tárgyelemzésre adott szempontok alapján,
- a tárgyakban rejlő esztétikum és a tárgyakkal kifejezhető jelentéstartalmak felfedezésére és megfogalmazására,
- a hagyományos kézműves tárgyak szerepének felismerésére, ártértelmezésére a mai igények alapján,
- a munka– és balesetvédelmi szabályok betartására.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- az ember által létrehozott mesterséges környezet összetevőit, a környezetkultúra fő területeit,
- a tárgyalakítás szerepét, a tárgyak funkcióját, anyagfajtaít és díszítési lehetőségeit,
- az alapanyagok felhasználási lehetőségeit,
- az anyag és formaalakítás módjait,
- a tárgyalakítás, az újrahaznosítás lehetőségeit, fontosabb szempontjait,
- az önálló tapasztalatszerzés eszközzrendszerét,
- a környezetkultúra és kézművesség legfontosabb munkavédelmi tudnivalóit.

A tanuló legyen képes:

- pozitívan viszonyulni a természetes és mesterséges környezethez,
- a megszerzett elméleti és gyakorlati ismeretek alkalmazására,
- az anyagok élményszerű megtapasztalására,
- a megismert eszközök megfelelő használatára,
- az önálló tárgyalakításra, funkcionális, vagy gondolati tartalmat kifejező termék létrehozására,
- egyszerű tárgyak készítésének technológiai folyamatait meghatározni,
- tárgyelemzésre adott szempontok alapján,
- a tárgyakban rejlő esztétikum és a tárgyakkal kifejezhető jelentéstartalmak felfedezésére és megfogalmazására,
- a hagyományos kézműves tárgyak szerepének felismerésére, ártértelmezésére a mai igények alapján,
- a munka– és balesetvédelmi szabályok betartására.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészekből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgyai és időtartama

Környezet-és kézműves kultúra műhelygyakorlat

- tervezés 30 perc
- tárgykészítés 150 perc

A vizsga tartalma

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tárgy- és környezettervező-alkotó képessége. A terv tükrözze a tanuló funkcionális, gondolati tartalomnak megfelelő formatervező, környezetalakító készségét, a kézművesség hagyományos anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett ismereteit. A megvalósított tárgy, tárgye gyűttes mutassa be a tanuló környezet és kézműves kultúra területén megszerzett jártasságát, szakmai tudását.

A környezet-és kézműves kultúra műhelygyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

A) Tervezési dokumentációval együtt benyújtott tárgy vagy tárgycsoport a környezet és kézműves tárgykultúra témaköréből.

A benyújtott vizsgamunka– tanári irányítással megvalósított– tervezési munka alapján, szabadon választott anyaggal és technikával létrehozott alkotás, amely lehet:

- meghatározott funkcióra tervezett építészeti tér vagy épület makettje,
- használati vagy ajándéktárgy,
- játék,
- környezet- és lakáskultúra eleme.

A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

B) Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített tárgy a környezet vagy kézműves kultúra műfajából.

Az intézmény által meghatározott feladat a tanuló által készített tervvázlat alapján, természetes vagy egyéb anyagból szabadon választott technikával létrehozott alkotás, amely lehet:

- használati tárgy,
- ajándéktárgy,
- játék.

A vizsga értékelése

- környezettervező képesség,
- tárgytervező képesség,
- formaalkotó és díszítményképző készség,
- anyag- és eszközhasználati ismeret, jártasság,
- kézműves alapismeret,
- a műfaji konvenciók, sajátosságok megfelelő alkalmazása,
- a vizsgamunka összhatása.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Munkaasztalok
Tároló szekrények
Vizesblokk
Szemléltetésre szolgáló technikai eszközök
Szemléltető anyagok (képek, könyvek, CD, DVD-k)
Kemence
Tűzhely vagy főzőlap
Varrógép
Vasaló, vasalóállvány
Fényképezőgép
Festésre alkalmas edények
Műanyag tálak, kád
Kézi korong
Mintázó eszközök agyagmunkához
Szövőkeret
Madzagszövő tábla
Rámák, keretek
Vágólap
Ollók
Kések
Fűrészek
Kalapácsok
Fogók
Reszelők, csiszolók
Asztali satuk, pillanatszorítók
Bőröző satu
Árak
Textil- és bőrvarró tűk
Lyukasztók
Mintázó és poncoló vasak
Vonalzók
Körzők
Ecsetek
Munkavédelmi eszközök

7.9 MŰVÉSZETTÖRTÉNET

A művészettörténet tantárgy célja a tanuló érdeklődésének felkeltése, érzékennyé és nyitottá tétele a műalkotások által nyújtott vizuális élmény befogadására. A tanuló világos kifejező- és érvelési képességének fejlesztése a közös műelemzéseken és az egyes korokra jellemző legfontosabb stílusirányzatokon keresztül. A már megismert művészettörténeti korok új összefüggésbe helyezése, a korszakok formanyelvének, stílusjegyeinek vizsgálata. Célja továbbá a művészettörténet emléktanyájában való eligazodás elősegítése, az ismeretek beépítése a tanuló életébe és munkájába az ábrázolási és kifejezési módok tanulmányozásával, az anyagok, műfajok, technikák, eljárások megismerésével.

A tantárgy feladata a világtkép és a képzőművészet viszonyának megismertetése. A művészet kultúrában és társadalomban betöltött szerepének bemutatása, a művészet folytonosságának és korról korra változó jellegének feltárása, az egyes művészettörténeti korok jellemző

stílusjegyeinek összehasonlítása. Feladata továbbá a kortárs művészet hagyományokhoz való viszonyának bemutatása a művészeti ágak kapcsolatának, érzékeltetése a műfajhatárok elmosódásának és a műfajok közötti közlekedés lehetőségeinek, megmutatásával. Az önálló tájékozódás képességének, az ismeretszerzés igényének kialakítása. Jelentős műemlékek, múzeumok, gyűjtemények, kiállítások látogatásával a szűkebb környezet iránti elkötelezettség előhívása. A művészetek formanyelvének, a legjellemzőbb kifejezőeszközöknek és komponálásmódoknak megismertetése, a művészettörténet nagy alkotóinak és jellemző alkotásainak bemutatása az őskortól napjainkig.

A művészettörténet tantárgy oktatása szorosan kötődik a művészeti képzés programjához, a vizuális alkotó gyakorlattal, valamint a műhelyekben folyó elméleti és gyakorlati tudnivalók elsajátításával párhuzamosan nyújt ismereteket, ugyanakkor igyekszik kapcsolatot találni a társművészetek felé is.

A tantárgy szabadon választható, emellett tananyagtartalma szervesen beépíthető a többi tantárgy oktatási folyamatába is.

Alapfokú évfolyamok

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tanuló érdeklődésének felkeltése a műalkotások által nyújtott vizuális élmény befogadására.
- Közösen végzett műelemzéseken keresztül a művészet legkorábbi korszakaira jellemző legfontosabb stílusjegyek megismertetése.
- Az ismeretszerzés igényének kialakítása, a művészet szerepének szemléltetése a különböző korszakokban és civilizációkban.

Tananyag

Bevezetés

- A művészettörténet alapfogalmai
- A művészettörténet helye és szerepe a tudományok között
- A művészet vizuális nyelve
- A képző- és iparművészet ágai, műfajai, jellemzői, kapcsolatuk, kölcsönhatásaik

Őskor

- Az emberré válás folyamata
- A művészet kezdetei
- Használati és kultikus tárgyak, ékszerek – a temetkezés legrégebb emlékei
- Plasztikák, idolk, állatszobrok
- Barlang- és sziklarajzok, festmények
- A megalitikus kultúra emlékei

Mezopotámia

- A folyamközi birodalmak
- Sumérok, akkádok, babiloniak, asszírok, perzsák

Egyiptom

- Az egyiptomi társadalom
- Világkép, hitvilág
- Az egyiptomi kultúra időrendi áttekintése
- Az egyiptomi művészet konvenciói, stílusai, korszakai

A Kínai Birodalom

- A nagy dinasztiák időrendi áttekintése
- Hiedelemvilág, az ősök kultusza
- A Kínai Birodalom kultúrája: edények, plasztikák
- Festészet, tájképfestés, kalligráfia

Japán művészete

- A természet erőinek és az ősöknek tisztelete, sintoizmus
- Kínai befolyás, a buddhizmus elterjedése
- A zen buddhizmus és a művészet
- Teaszerartás, virágrendezés, tusfestészet

India művészete

- Indiai kultúrák, birodalmak áttekintése
- A buddhizmus eszmerendszere, elterjedése
- A hinduista hitvilág és kultúra

Afrika művészete

- Ősi birodalmak Fekete-Afrikában
- A kultúrák sokfélesége
- Az afrikai maszkok, mágia, ősök kultusza
- Plasztika, bronzszobrászat

A prekolumbiánus művészet

- Korai földművelő kultúrák
- Mítoszok, szertartás és építészet
- A közép- és dél-amerikai indián kultúrák áttekintése

Kréta és Mükéné

- A minoszi kultúra: építészet, festészet, plasztika
- Az akháj szellemiség, építészet

Görög művészet

- A görög kultúra nagy korszakainak áttekintése
- A városállamok és a társadalom felépítése
- Szellemiség, hitvilág, mitológia, tudományok, filozófia
- Az építészet új nyelvezete, oszloprendek, épülettípusok
- A szobrászat nagy korszakai
- Festészet, vázafestészet

A hellenizmus kora

- Új kulturális áramlatok és a klasszikus hellén kultúra kapcsolata, ötvöződése

Követelmény

A tanuló ismerje:

- az elemi kifejezési és ábrázolási módozatokat, és ismerje fel azokat konkrét műalkotásokban,
- a tanult művészettörténeti korok, korszakok főbb stílusjegyeit,
- a művészet különböző funkcióját és társadalmi szerepét az őskorban, a korai nagy kultúrákban és más földrészek művészetében,

– az európai kultúra forrásait, bölcsőjét.

Legyen képes:

- az egyes művészettörténeti korokra, korszakokra jellemző stílusjegyek felismerésére,
- a megismert művészettörténeti korok, korszakok időrendi áttekintésére,
- a tanult korszakok műtárgyainak esztétikai és funkció–szempontú elemzésére,
- a nem európai kultúrák művészetének megértéséhez szükséges szempontok és kulturális tényezők figyelembe vételére.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tanuló világos kifejező képességének fejlesztése, a művészettörténet emléktanyájában való eligazodás biztosítása.
- A tanuló felkészítése az önálló szóbeli műelemzésre az ábrázolási és kifejezési módok tanulmányozása, valamint az anyagok, műfajok, technikák, eljárások megismerése által.
- Az önálló tájékozódás képességének és az ismeretszerzés igényének-kialakítása.

Tananyag

Az etruszkok

- A római kultúra kezdetei, görög hatások
- Az etruszk hitvilág, kultushelyek, sírépítmények

Római művészet

- Róma kialakulása, felemelkedése és hanyatlása
- Új építészeti vívmányok, szerkezetek, épülettípusok
- A szobrászat új feladatok előtt – a portré
- Falfestmények, a jellegzetes római stílus kialakulása

Késő római és bizánci művészet

- A kereszténység eszmevilága, elterjedése
- A latin ókeresztény és a görög bizánci építészet legfőbb jellemzői, sajátosságai
- A mozaikművészet
- A kereszténység és az állam
- Egyházi táblakép–festészet, ikonok

A népvándorlás korának művészete

- A római birodalom bukása
- A nomád népek életmódja, hitvilága
- A honfoglaló magyarok művészete
- A Karoling Birodalom művészete
- Kultúra, vallás és képzőművészet

Az Iszlám Birodalom művészete

- Az iszlám kialakulása, felemelkedése, elterjedése
- Az iszlám építészet főbb épülettípusai, stílusjegyei
- A kalligráfia az iszlám művészetben

A román kor művészete

- A római katolikus egyház szerepe a kultúrában
- Szerzetesek, zarándokok, kolostorok

- Az egyházi építészet sokszínűsége
- A kereszténység képi nyelve
- Hódítások, keresztes hadjáratok

A gótika

- Gótikus építészet – gótikus katedrális
- Üvegablakok, gótikus szobrászat
- Az egyház megújítása
- A gótika sokszínűsége Európa országaiban

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a tanult művészettörténeti korok, korszakok főbb stílusjegyeit,
- az európai kultúra első nagy korszakainak szellemi és társadalmi hátterét (antik mitológia, kereszténység),
- a tárgy- és környezetkultúra alkotásait a tanult művészettörténeti korokban, korszakokban,
- a római kortól a gótikáig a stílusok magyarországi vonatkozásait, itteni megjelenési formájukat, jelentőségüket,
- azokat a múzeumokat, régészeti parkokat, műemlékeket, ahol személyesen tanulmányozhatja a tanult stílusok emlékeit.

Legyen képes:

- az egyes művészettörténeti korokra, korszakokra jellemző stílusjegyek felismerésére,
- a megismert művészettörténeti korok, korszakok időrendi és térbeli áttekintésére,
- művészeti, esztétikai élmények kifejtésére szóban.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tanuló figyelmének ráirányítása a világkép és a képzőművészet viszonyára, a művészet kultúrában és a társadalomban betöltött helyére, a művészet folytonosságnak és korról korra változó jellegének az egyes művészettörténeti korok jellemző stílusjegyeinek bemutatása.
- Az önálló tájékozódás képességének, az ismeretszerzés igényének kialakítása, a kitartó, módszeres munkavégzésre való nevelés.
- A művészet saját múltjához, hagyományához való viszonyának megismertetése.

Tananyag

A reneszánsz előzményei – trecento

- Művészet az itáliai városállamokban
- A szellemi megújulás első jelei
- Vallási és világi építészet
- A plasztika és festészet az új igények szolgálatában
- Új stílus születése

A korai reneszánsz – quattrocento

- Kereskedők és mecénások
- Új keresztény művészet
- Vallási hagyomány és antik kultúra
- A művészet és a természettudományok viszonya
- Művészet és humanizmus

Az érett reneszánsz – cinquecento

- Az itáliai udvarok és az antik világ
- Városi palotaépítészet és a megújuló egyházi építkezések
- A pápaság és a művészetek
- A reneszánsz művészet Itálián kívül

A reneszánsz alkonya – manierizmus

- A manierizmus fogalma, jellemző stílusjegyei
- A manierizmus Itáliában, Spanyolországban és a Németalföldön

A barokk művészet

- A katolikus egyház diadala
- Az új szellemiség hatása az egyházi építészetre, festészetre, szobrászatra
- Európa világi építésze a királyi udvarokban
- A barokk festészet Itáliában, Spanyolországban
- A holland festészet aranykora
- Új témák, új megrendelők, új műfajok, portré, tájkép, életkép, csendélet

A rokokó művészete

- Művészi érzékenység, frivolitás, elegancia
- A rokokó és a vallásos művészet
- A rokokó portréművészete

A klasszicizmus

- Itáliai, görögországi és kis-ázsiai ásatások
- Új művészet az antik világ búvőleiben
- A klasszicizmus építészetének, szobrászatának, festészetének áttekintése

A romantika

- Szubjektivitás, erős érzelmi töltés
- A napóleoni birodalom
- A romantika az irodalomban, a filozófiában, a zenében
- A romantika Európa országaiban

A realizmus

- Valóságfeltárás, társadalomkritika
- A realista portréművészet és tájképfestészet

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a tanult művészettörténeti korok, korszakok főbb stílusjegyeit,
- a művészettörténeti korok, korszakok legkiemelkedőbb alkotóit és jellemző alkotásait,
- a tárgy- és környezetkultúra alkotásait a művészettörténeti korokban, korszakokban,
- az egyes korszakok kultúrtörténeti és világnézeti hátterét, társadalmi vonatkozásait,
- a reneszánsztól a realizmusig terjedő korszak változásainak jellemző törvényszerűségeit, célkitűzéseit, a művészeti tradícióhoz, a valósághoz, valamint az esztétikumhoz való viszonyát,
- a tanult korszakok művészetének jellemző, kedvelt témáit és azok ikonográfiai változásait.

Legyen képes:

- az egyes művészettörténeti korokra, korszakokra jellemző stílusjegyek felismerésére,
- a megismert művészettörténeti korok, korszakok időrendi áttekintésére,

- művészeti, esztétikai élmények kifejtésére szóban, írásban és kompozíciós vázlatokban,
- műalkotásokat elemezni tartalmi és formai szempontból.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tanuló világos kifejező és érvelési képességének fejlesztése, az ismeretek a tanuló életébe és munkájába való beépülésének, felhasználhatóságának biztosítása.
- Az összehasonlító elemzések során a korok, korszakok kapcsolatainak, kölcsönhatásainak, egymásra épüléseinek kiemelése.
- A modern művészet létrejöttének, fő művészi és társadalmi problémáinak, kérdésfelvetéseinek megértetése.

Tananyag

Az impresszionizmus

- Új utak, új művészi szabadság
- Szemléleti forradalom a modern festészet történetében
- Pillanatnyi benyomások, érzések, hangulatok

Posztimpresszionizmus

- Pointillizmus
- Az ösztönök felszabadítása
- A belső lényeg megragadása

A századforduló építésze és képzőművészete

- Ipari forradalom – új igények, új anyagok, új építészeti feladatok
- A historizmus, akadémizmus, eklektika
- Szecesszió
- Szakítás, szembefordulás az akadémizmus világával

A XX. század első fele

- A klasszikus modernség, a klasszikus avantgarde irányzatai

Expresszionizmus

- A primitív művészet felfedezése

A fauvizmus

Kubizmus

- A látvány felbontása mértani alapformákra
- Autonóm képalkotás
- Újítások az építészetben

Organikus és funkcionalista építészet

Futurizmus

- Gépek kultusza. Mozgás, dinamizmus

Absztrakt művészet

- Utalásszerű kapcsolódás a külső tárgyi világhoz
- Megszületik a nem ábrázoló, nem tárgyi és nem figurális művészet

– *Művészet a két világháború között*

Konstruktivizmus

- Geometrikus alakzatok síkon és térben
- Festészet, függőleges, vízszintes irányok, tiszta színek

Dadaizmus

- Antiművészet, a háború ellen, az esztétikai és erkölcsi konvenciók ellen
- A konceptuális művészet előfutára

Szürrealizmus

- A belső felszabadítása, automatizmus

Bauhaus

- Az építőműhely. Előkurzus – kézműves mesterség – ipari formatervezés

Művészet 1945-től napjainkig

- A modernség megújhodása

Absztrakt expresszionizmus

- Felfokozott érzelmi hatások
- Tasizmus, akciófestészet

Pop art

- Jóléti társadalom, reklámok, tömegtermékek, társadalomkritika

Hiperrealizmus

- Fényképszerű valóságghűség

Op-art, kinetikus művészet

- Tiszta optikai hatások, tiszta szerkezetek – mozgás, fényeffektusok

Minimal art, konceptual art

- Gondolati tartalmak feltárása
- A kreatív gondolat fontosabb, mint maga a mű

Napjaink művészete – kortárs művészet

- Land art, body art, performance, happening, totális művészet ...
- Az építészet új útjai
- A posztmodern változatai

Vizsgamunka készítése

- Műalkotásokkal, tanulmányrajzokkal illusztrált műelemzés, műleírás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a tanult művészettörténeti korok, korszakok főbb stílusjegyeit,
- a művészettörténeti korok, korszakok legkiemelkedőbb alkotóit és jellemző alkotásait,
- egyes kiemelkedő műalkotások befogadás–történetét és utóéletét,
- a tárgy- és környezetkultúra alkotásait, ezek forradalmian megváltozó esztétikumát és

funkcionalitását a 19–20. században,

- az egyes irányzatok kultúrtörténeti és világnézeti hátterét, társadalmi vonatkozásait,
- a modern művészet létrejöttének főbb állomásait, motivációit, korabeli fogadtatását.

Legyen képes:

- a megismert művészettörténeti irányzatok időrendi áttekintésére, összehasonlítására, értékelésére,
- művészeti, esztétikai élmények kifejtésére szóban, írásban és kompozíciós vázlatokban,
- műalkotásokat elemezni a témák és stíluselemek szempontjából, sikeresen alkalmazni az összehasonlító műelemzés eszközét,
- érteni és értékelni a művészet kísérletező megnyilvánulásait, felbecsülni ezek jelentőségét a későbbi korokra nézve.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- az elemi ábrázolási módokat (konvenciókat), s ismerje fel azokat konkrét műalkotásokban,
- a művészettörténeti korok, korszakok, irányzatok főbb stílusjegyeit és legkiemelkedőbb alkotóit, alkotásait.

A tanuló legyen képes:

- műalkotásokat elemezni a témák és stíluselemek szempontjából,
- eligazodni és szelektálni a tárgy- és környezetkultúra világában,
- az egyes művészettörténeti korokra jellemző stílusjegyek felismerésére,
- művészeti, esztétikai élmények kifejtésére szóban, írásban és kompozíciós vázlatokban,
- a megismert művészettörténeti korok időrendi áttekintésére.

A művészettörténeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az írásbeli vizsga tantárgya és időtartama

Művészettörténet max. 45 perc

A szóbeli vizsga tantárgya és időtartama

Művészettörténet max. 15 perc

A vizsga tartalma

Művészettörténet írásbeli vizsga tartalma

Az írásbeli vizsga feladatait az intézmény úgy határozza meg, hogy az írásbeli dolgozathoz mérhető legyen a tanuló művészettörténeti ismerete, műelemzési jártassága, az építészetről, a képzőművészeti ágakról – grafikáról, festészetéről, szobrászatról –, a képzőművészeti ágak műfajairól, a különböző műfajok esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett tudása, ismeretszerző igénye.

1. A művészettörténeti írásbeli vizsga két vizsgarészből tevődik össze:

A) Műalkotásokkal, tanulmányrajzokkal illusztrált műelemzés, műleírás.

A tanuló által készített írásbeli munka szemléltesse az intézmény által meghatározott komplex műelemző, műleíró feladat megoldásának fázisait, a feladatra adott egyéni választ, válaszokat.

A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell

elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

B) Az intézmény által összeállított művészettörténeti kérdéseket tartalmazó tesztlap kitöltése a vizsga helyszínén és ideje alatt.

2. Művészettörténet szóbeli vizsga tartalma:

- művészettörténeti alapfogalmak,
- a művészettörténet helye és szerepe a tudományok között,
- a képző- és iparművészet ágai, műfajai,
- a képzőművészeti ágak és műfajok kapcsolata, kölcsönhatása,
- a művészet kezdetei, az őskori művészet,
- az ókori Egyiptom, Mezopotámia művészete,
- Kína, Japán, India, Afrika művészete,
- a prekolumbiánus művészet,
- Kréta, Mükéné művészete, a görög művészet szellemisége,
- etruszk és római művészet, Bizánc művészete,
- a népvándorlás korának művészete,
- a román és a gótikus kor művészete,
- a reneszánsz művészete,
- a barokk és rokokó művészete,
- a klasszicizmus, romantika és realizmus művészete,
- az impresszionizmus és posztimpresszionizmus művészete,
- a századforduló építésze és képzőművészete,
- a 20. század első felének művészete,
- a két világháború közötti és az 1945 utáni művészet.

A szóbeli vizsgafeladatokat az intézmény úgy határozza meg, hogy a feleletekből mérhető legyen, hogy a tanuló milyen szinten:

- ismeri az egyes művészettörténeti korok, korstílusok kifejezési szándékát és módját,
- tud eligazodni a tárgy- és környezetkultúra világában,
- tudja kifejezni művészeti és esztétikai élményeit,
- ismeri fel a művészettörténeti ágak kapcsolatát,
- képes a műalkotások önálló értelmezésére, elemzésére.

A vizsga értékelése

Az írásbeli vizsga értékelése

- befogadó, megfigyelő, értelmező, eligazodó készség,
- analizáló és szintetizáló készség,
- összehasonlító készség,
- tervező, feladatmegoldó készség,
- műelemző készség,
- műfaj- és stílusismeret,
- műtárgyismeret,
- fogalomismeret.

A szóbeli vizsga értékelése

- a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete,
- a megfogalmazás szabatosága, pontossága,
- kifejező és érvelési képesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Szemléltetésre szolgáló technikai eszközök (projektor)

Szemléltető anyagok (képek, szakkönyvek, folyóiratok, CD, DVD-k)

7.10 NÉPMŰVÉSZET

A népművészet tantárgy célja a hagyományos magyar népi kultúra átfogó rendszerének megismertetése, a hagyomány értékeinek bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet, megbecsülés kialakítása, a múlt és a jelen összefüggéseinek felfedeztetése, mindezzel a személyiség formálódásának pozitív irányba terelése.

A tantárgy feladata a tantárgy iránti nyitottság kialakítása, az általános néprajzi, népművészeti ismeretek átadása. Feladata emellett a hagyományos népi kultúra és értékrendszer bemutatásával a mindennapi élet kérdéseire, problémáira való válaszkeresés, a közösségi érzés mélyítése, az egyén helyének, szerepének tudatosítása, a hovatartozás-tudat, a szülőföldhöz való kötődés erősítése, értelmi és érzelmi ráhatással a személyiség fejlesztése, az esztétikai, etikai élmény- és ítélőképesség, az empátia és a tolerancia mélyítése.

A népművészet tantárgy oktatása szorosan kötődik a művészeti képzés programjához, a vizuális alkotó gyakorlattal, valamint a műhelyekben folyó elméleti és gyakorlati tudnivalók elsajátításával párhuzamosan nyújt ismereteket, ugyanakkor igyekszik kapcsolatot találni a társművészetek felé is.

A népművészet tantárgy szabadon választható, emellett tananyagtartalma szervesen beépíthető a többi tantárgy oktatási folyamatába is.

A népművészet helyi tanterv összeállításánál figyelembe vettük, hogy a tanulóinknak alapfok első két évfolyamán még túl sok a heti öt órás igénybevétel, ezért csak harmadik évfolyamtól vezetnénk be a tárgyat. Miután az iskolánkban tanórai képzés keretében szerepel az alsó négy évfolyamon a néptánc tanítás, ami részben megegyezik a művészeti iskola népművészet tantervének első négy éves anyagával, ezért az első két évfolyam anyagát a művészeti oktatás alapfok harmadik, harmadik negyedekre előírt anyagot összevonva a negyedik évfolyamon, majd a továbbiakat felmenő rendszerben kívánnánk tanítani.

Az általános iskolában a Calibra Kiadó Fifti-Fifti néptánc tantervének felhasználásával haladnak.

Alapfokú évfolyamok

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományok felelevenítésével, bemutatásával tantárgy iránti nyitottság kialakítása.
- A tananyag elsajátíttatása során élményszerű megismerés, tapasztalatszerzés biztosítása, valamint a közösségi érzés kialakítása, mélyítése.

Tananyag

Népművészet ismeretek

Népi gyermekjátékok típusai

Közösségi élmény, a játék során betöltött szerepek

Népköltészeti alkotások

Cselekmények, érzelmek, jó és rossz

Népi gyermekjátékok típusai

Játékkészítés, csapatszellelem, szabályok

Jeles napok, naptári ünnepek
Szereplők, események, szokástárgyak

Feladatcsoportok

Népi gyermekjátékok

- Mondókák
- Mozgásos játékok
- Vonulások
- Párválasztó játékok, körjátékok
- Szellemi játékok
- Hagyományos játéktevékenységek felelevenítése
- Eszközös játékok
- Ügyességi és sportjátékok
- Hagyományos játéktevékenységek felelevenítése

Naptári ünnepek

- Kiemelkedő őszi ünnepek
- Kiemelkedő téli ünnepek
- Kiemelkedő tavaszi ünnepek
- Kiemelkedő nyári ünnepek
- A szokások felelevenítése

Népköltészet

- Népmesék
- Népdalok
- Találós kérdések

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népi gyermekjátékok néhány fajtáját,
- a népköltészet néhány alkotását.
- a népi gyermekjátékok néhány fajtáját,
- a kiemelkedő jeles napok fontosabb szokásait

Legyen képes:

- nyitottan viszonyulni a hagyományokhoz.

.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományos magyar népi kultúra emlékeinek megismertetése, a múlt öröksége iránti érdeklődés mélyítése.
- A népköltészeti alkotások, a népi hitvilág és a gyermekjátékok jellemzőinek bemutatása, rajtuk keresztül az érzelmi és erkölcsi érzékenység árnyalása, a közösségi szerepek felismertetése, mindezzel a személyiség formálódásának pozitív irányba terelése.
- A magyar népi kultúra emlékeinek megismertetése, a múlt öröksége iránti érdeklődés mélyítése.
- Az emberélet fordulóinak és a jeles napok jellemzőinek bemutatása, rajtuk keresztül az érzelmi és erkölcsi érzékenység árnyalása.
- A hagyományok és a közösség szerepének, működésének felismertetése, mindezzel a személyiség formálódásának pozitív irányba terelése.

- A népszokások és a saját környezetük szokásainak megfigyelésével az elemző és összehasonlító képesség fejlesztése.

Tananyag

Népművészet ismeretek

Múlt, és jelen, a népi kultúra

A közösség és a hagyomány szerepe

Népköltészeti alkotások: a népmese, a népmonda, a népdal jellemzői

Hiedelemvilág, magyarázatkeresés

Népi gyermekjátékok, a játékok szerepe, típusai

A néprajz mibenléte

Ünnep és hétköznapi. Az ünnep jellemzői

Népszokások

Jeles napok, naptári ünnepek

Népi közösségek, a közösség szerepe az ember életében

Az emberélet fordulói: születés, gyermekkor, felnőtté válás, házasság

Feladatcsoportok

A népi kultúra, népi közösség

- Múlt és jelen egymásra épülése
- A hagyomány, a hagyományozódás folyamata, fontossága
- A népi kultúra mibenlétének körvonalazása
- A közösség szerepe az ember életében
- A közösségi érzés, hovatartozás–tudat felkeltése a tanulóknál

Népköltészet

- A népköltészet sajátosságai
- Mesemondók, a mesemondás alkalmi
- A népmese: a népmesék szereplői, mesei cselekmények
- A mese világképe, jellegzetes mesei elemek
- A népmonda: valóságra épülés, magyarázatkeresés
- Népi bölcsességek: szólások, közmondások
- Játékos kedv: mondókák, találós kérdések
- Események és érzelmek a népdalokban

Népi hitvilág

- A népi hitvilág
- Világképek
- Hiedelemalakok
- Mágikus cselekmények
- Hiedelmek a mindennapokban és a népköltészeti alkotásokban

A néprajz

- A népi kultúra fogalma, területei
- A hagyomány fogalma, a hagyományozódás kérdésköre
- Múlt és jelen egymásra épülése

Népszokások – Jeles napok

- Hétköznapiak és ünnepek
- A tavaszi ünnepkör fontosabb ünnepei

- A nyári ünnepkör fontosabb ünnepei
- Az őszi ünnepkör fontosabb ünnepei
- A téli ünnepkör fontosabb ünnepei
- A jeles napokhoz kapcsolódó népköltészeti alkotások, dramatikus jelenetek, hiedelmek, mágikus tevékenységek, szokástárgyak

Népi gyermekjátékok

- A gyermekjáték szerepe
- Csoportba tartozás – feladatok, szerepek
- A játékok típusai
- Felnőttek játécai a gyermekekkel
- Fiúk és lányok játécai
- Szellemi és mozgásos játékok
- Eszközös és eszközkészítő játékok
- Szokások, hagyományok megjelenése gyermekjátékokban
 - A hagyományos játéktevékenységek felelevenítése

Az ember életének fordulói

- Az egyén és a közösség viszonya
- A közösségi értékrend
- Család, nagycsalád
- Csoportba tartozás – feladatok, lehetőségek
- Életút a közösségen át
- Születés, gyermekkor
- A hagyomány, a hagyományokba való belenevelődés folyamata
- A gyermekjáték szerepe, felkészülés a felnőtt életre
- Ifjúkor
- Lakodalom, házasság
- Az emberélet fordulóihoz kapcsolódó fontosabb szokások, népköltészeti alkotások, dramatikus jelenetek, hiedelmek, mágikus tevékenységek

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a hagyományok szerepét,
- a népi hitvilág, a népköltészet alapjait.
- a néprajz, a népi kultúra területeit,
- az egyén és a közösség viszonyát, a hagyományok szerepét,
- a szellemi kultúra területeit, a népszokások alapjait.

Legyen képes:

- a népi kultúra értékeinek befogadására.
- a megismert népi hagyományokat és saját tapasztalatait összehasonlítani.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományok bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet mélyítése.
- A népi építészet és a népi gazdálkodás jellemzőinek megismertetése, általuk a népi kultúra az élet minden területét átfogó rendszerének felismertetése, a természet és az ember kölcsönhatásainak felfedeztetése, valamint az ember termelő munkája iránti megbecsülés

kialakítása.

- A régi és a mai viszonyok egymás mellé állításával, saját környezetük megfigyelésével, az elemző és összehasonlító képesség fejlesztése.
- A hagyományok és a közösség működésének példájával a személyiség formálódásának pozitív irányba terelése.

Tananyag

Népművészet ismeretek

A népi építészet: településtípusok, építmények, lakhely, alaprajz

A ház berendezése, bútorfajták

Életmód, munka, munkamegosztás

A népi gazdálkodás fajtái: az állattartás és a földművelés

Feladatcsoportok

A népi építészet

- A természeti viszonyok hatása az építkezésre
- A települések fajtái. A falu és a város
- A népi építészet jellemzői: az építkezés alapvető anyagai, technikái
- Az építkezés mint közösségi munkaalkalom
- Lakóházak, gazdasági épületek
- Alaprajz, a jellegzetes háromosztatú ház

A ház berendezése

- A bútorok típusai, a bútortörténet érdekességei
- A helyiségek jellegzetes berendezési módjai
- A bútorok és a berendezés jelfunkciója
- A népi építészethez, berendezéshez fűződő jellegzetes népköltészeti alkotások, népszokások, hiedelmek

A népi gazdálkodás

- A munka szerepe a közösségi értékrendben
- A közösség munkamegosztása – férfi és női munkák
- A "minden hasznosításának" elve
- A természeti környezet és az életmód összefüggései

Állattartás

- Az állattartás szerepe, fajtái, fontosabb munkafolyamatai
- A pásztorkodás
- A termelt javak feldolgozása
- Az állattartáshoz kapcsolódó népszokások, jeles napok, hiedelmek, mágikus tevékenységek

Földművelés

- Az földművelés szerepe, fajtái, fontosabb munkafolyamatai
- Termények, a termelt javak feldolgozása
- A földműveléshez kapcsolódó népszokások, jeles napok, hiedelmek, mágikus tevékenységek

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népi kultúra területeit,
- a gazdálkodás szerepét, alapjait,

- a természet és az életmód alapvető összefüggéseit,
- a népi építészet fontosabb jellemzőit.

Legyen képes:

- a népi kultúra értékeinek befogadására,
- a természet és a népi kultúra közti összefüggések felismerésére,
- a megismert népi hagyományok, valamint a mai kor és saját tapasztalatai közt párhuzamot vonni.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományok bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet mélyítése.
- A népi kultúra az élet minden területét átfogó rendszerének felismertetése.
- A tárgyalkotó tevékenység, a céhes hagyományok bemutatásával az ember termelő munkája iránti megbecsülés kialakítása.
- A régi és a mai viszonyok egymás mellé állításával, saját környezetük megfigyelésével, az elemző és összehasonlító képesség fejlesztése.
- A hagyományok példájával a személyiség formálódásának pozitív irányba terelése.

Tananyag

Népművészet ismeretek

A népi kézműves tárgyalkotás szerepe, jellemzői

A tárgyak csoportjai a felhasználási területek alapján

Kézműves mesterségek kialakulása

Fával, agyaggal, textillel, bőrrel és fémmel dolgozó mesteremberek

Céh, céhszervezet

Feladatcsoportok

A hagyományos tárgyalkotás

- Az ember tárgykészítő tevékenysége, a tárgykészítés szerepe, területei
- A hagyományos tárgyalkotás alapvető szempontjai
- A tárgykészítés fontosabb alapanyagai
- A tárgyak jelző értéke, mágikus funkciója
- Háztartási és gazdasági eszközök

A tárgyalkotás munkaformái

- Önellátás
- Kézműves mesterségek
- Céhszervezet, céhes hagyományok

Kézműves mesterségek

- Faművesség
- Agyagművesség
- Textilművesség
- Bőrművesség
- Fémművesség
- Egyéb mesterségek
- A mesterségek alapjai, jellegzetes tárgyalkotási területek
- Céhtörténeti érdekességek

Vizsgamunka készítése

– Rajzokkal illusztrált néprajzi gyűjtőmunka

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népi kultúra területeit, a hagyományok szerepét,
- tárgyalás szerepét, területeit, fontosabb jellemzőit,
- a kézműves mesterségek fajtáit, alapjait.

Legyen képes:

- a népi kultúra értékeinek befogadására,
- az ember, a természet, a tárgyi és a szellemi kultúra közti összefüggések megértésére,
- a megismert népi hagyományok, valamint a mai kor és saját tapasztalatai közt párhuzamot vonni.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- a néprajz, a népi kultúra fogalmát, területeit,
- az egyén és a közösség viszonyát, a hagyományok szerepét,
- a szellemi kultúra területeit, a népszokások, a népi hitvilág, a népköltészet alapjait,
- a természet és az életmód alapvető összefüggéseit,
- tárgyalás szerepét, területeit,
- a népi építészet fontosabb jellemzőit.

A tanuló legyen képes:

- a népi kultúra értékeinek befogadására,
- az ember, a természet, a tárgyi és a szellemi kultúra közti összefüggések megértésére,
- a megismert népi hagyományok, valamint a mai kor és saját tapasztalatai közt párhuzamot vonni.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az írásbeli vizsga tantárgya és időtartama

Népművészet max. 45 perc

A szóbeli vizsga tantárgya és időtartama

Népművészet max. 15 perc

A vizsga tartalma

A népművészet írásbeli vizsga tartalma:

Az írásbeli vizsga feladatát az intézmény úgy határozza meg, hogy az írásbeli dolgozatból mérhető legyen a tanuló néprajzi ismerete: néprajzi alapfogalmakról, népszokásokról, népköltészetéről, hitvilágról, életmódról, a hagyományos tárgyalásról megszerzett tudása.

1. A népművészet írásbeli vizsga két vizsgarészből tevődik össze:

A) Rajzokkal illusztrált néprajzi gyűjtőmunka.

A tanuló által készített írásbeli munka szemléltesse az intézmény által meghatározott feladat

megoldásának lépéseit, a tanuló adott témában szerzett ismereteit, egyéni gyűjtőmunkáját. A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

B) Népművészeti kérdéseket tartalmazó tesztlap kitöltése a vizsga helyszínén és ideje alatt. Az írásbeli vizsga feladatát az intézmény úgy határozza meg, hogy az írásbeli dolgozatból mérhető legyen a tanuló népszokásokról, népköltészetéről, hitvilágról, életmódról megszerzett ismerete.

2. A népművészet szóbeli vizsga tartalma:

- a néprajz kutatási tárgya, a népi kultúra fogalma, a hagyomány fogalma,
- a hagyományozódás kérdésköre, az egyén és közösség viszonya,
- népszokások (jeles napok, az emberélet fordulói),
- népi hitvilág, világkép,
- a népköltészet, (népmesék, népmondák, népdalok...),
- gyermekjátékok,
- természetharmonikus életmód, gazdálkodás, közösségi munkamegosztás, munkaalkalmakhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek,
- népi építészet, a parasztház berendezése, bútorai, a belső terek funkciói,
- hagyományos tárgyalakítás helye és szerepe a népéletben, szokásokban.

A szóbeli vizsgafeladatokat az intézmény úgy határozza meg, hogy a feleletekből mérhető legyen, hogy a tanuló az életkori sajátosságainak megfelelően milyen szinten:

- tud eligazodni a népköltészet világában,
- ismeri a szokások és a hiedelmek helyét és szerepét a népéletben,
- ismeri a karácsonyi, húsvéti és pünkösti ünnepkör alapjait,
- ismeri az emberélet fordulóihoz kapcsolódó szokásokat,
- ismeri a munkaalkalmakat, a hozzájuk kapcsolódó szokásokat, népköltészeti alkotásokat, hiedelmeket,
- tájékozott a népi építészet, a hagyományos tárgy- és környezetkultúra világában,

A vizsga értékelése

Az írásbeli vizsga értékelése

- megfigyelő, értelmező készség,
- összehasonlító, összegző készség,
- feladatmegoldó készség,
- tárgyismeret,
- helyes fogalomhasználat,
- tárgyelemző készség.

A szóbeli vizsga értékelése

- a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete,
- a megfogalmazás szabatosága, pontossága.
- a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete,
- a megfogalmazás szabatosága, pontossága,
- kommunikációs készség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Szemléltetésre szolgáló technikai eszközök

Szemléltető anyagok (szakkönyvek, folyóiratok, CD, DVD-k)

Kiállítások:

A rendszeres iskolai kiállítások mellett, egy-két éves rendszerességgel, az addig készült munkákból, vagy tematika mentén nagyobb kiállításokat rendezünk. Ennek helyszíne változó. A ságvári, nyími, siófoki, kultúrház, vagy a Zeneiskola épülete is adott már otthont a képeinknek, tárgyainknak. Ezt a hagyományt a jövőben is szeretnénk ápolni.

Versenyek, pályázatok:

Évek óta vesznek részt tanulóink helyi, körzeti, és országos megmérettetéseken. Sokszor szép sikert értek el. Az általunk preferált versenyek:

Az adott évben meghirdetett országos tanulmányi, és egyéb versenyek

ORSZÁGOS FESTÉSZETVERSENY

ORSZÁGOS GRAFIKAI VERSENY

ORSZÁGOS KERÁMIA ÉS SZOBRÁSZAT VERSENY

ORSZÁGOS TEXTIL-BŐR-ÉS KÉZMŰVES VERSENY

ORSZÁGOS TORNyai JÁNOS FESTÉSZEVERSENY

ORSZÁGOS VIZUÁLIS ALKOTÓ GYAKORLAT VERSENY

PARAFRÁZIS ORSZÁGOS FESTÉSZETVERSENY

KRUTILLA JÓZSEF ORSZÁGOS AKVARELL FESTŐ VERSENY

„SZIVÁRVÁNY” NEMZETKÖZI GYERMEK KÉPZŐMŰVÉSZETI VERSENY

WÜRTZ ÁDÁM ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI VERSENY

VÁGFALVI OTTÓ EMLÉKVERSENY

Legitimitáció

A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXCV. törvény 26§ (1.) alapján a fenntartó az intézmény pedagógiai programjában szereplő többletkötelezettségek vonatkozásában az évente felülvizsgált táblázatban elfogadott tételek elfogadott összegével egyetért.

Siófok, 2024.

dr. Gruberné Kis- Pál Andrea
Siófoki Tankerületi Központ
igazgató